

JOSEF RESL

KATECHESE

pro obecné školy

pro

2., 3. a 4. školní rok a zvláště pro školy

málotřídní

I

NAKLADATELSTVÍ „U SV. JINDŘICHA“

BOHUSLAV RUPP V PRAZE

JOSEF RESL:

KATECHESE

PRO ŠKOLY OBECNÉ,

zvláště pro 2., 3. a 4. školní rok a školy
málotřídni.

Autor, známý svou kritickou důkladností, vzděláním a zkušenostmi, sepsal katechese, které jsou podrobným a důkladným doprovodem k Hronkově: Cestě k Bohu a Kubičkově: Prvouce, podává však daleko více, aby vystačil pro všechny třídy obecných škol. Ač jsou to v základě katechese biblické, je v nich zpracováno všechno učivo pro obecné školy i katechismové i liturgické - v rámci biblických dějin a církevního roku. A vše je podáno methodicky přehledně, živě, názorně a prakticky, mluvou ušlechtilé dětskou a mnoha vybranými příklady, takže toto dílo bude bohatou a nepostradatelnou pokladnicí katechetů, v níž bude mítí sneseno a připraveno všechno, čeho potřebuje k dobré přípravě pro sebe a pro děti. Autor psal dílo zvláště pro laické katechety, ale udělal mnohem více, než původně zamýšlel. Dílo vyrostlo z mnohaletého používání a studia nejlepších katechetických pomůcek cizozemských, z nichž nejlepšího bylo použito rovněž z mnohaleté zkušenosti v dětské pastoraci, takže spojuje kritickou důkladnost s živou praktičností a tím předčí i nejlepší katechese cizozemské. Pro živé a názorné podání množství vhodných příkladů, budou vítanou pomůckou i pro dětská kázání, křesťanské učení a dětské besídky.

Katechese vyjdou ve 3 objemných dílech
o 4 svazcích ve vkusné grafické úpravě.

Josef Resl, vikář

KATECHESE

pro obecné školy

pro 2., 3. a 4. školní rok a zvláště pro
školy málotřídni.

Výklad a doprovod Hronkovy
„CESTY K BOHU“ a Kubíčkovy „PRVOUKY“

Č Á S T 1.

1 9 4 1

NAKLADATELSTVÍ U SV. JINDŘICHA BOHUSLAV RUPP V PRAZE

Nihil obstat

Prof. Dr. Josephus Hronek,
censor.

Imprimatur

Pragae, die 27. Septembris 1940.

Prael. Dr. Theophilus Opatrný,
Vicarius generalis.

No. 13606.

Ú V O D E M.

1. Tyto katechese vznikly z bolestně pocítované potřeby, dáti zvláště laickým katechetům a katechetkám vhodnou a nutnou příručku. Mohou však býti užitečny všem katechetům obecných škol, zvláště kněžím přetiženým duchovní správou, kteří nemívají někdy dosti času na podrobnou přípravu látky.

2. Protože naše křesťanská víra se zakládá na dějinných událostech o životě a působení Ježíše Krista, sv. apoštolů a jeho Církve a na faktu zjevení Božího ve Starém zákoně, děje se vyučování náboženství především na podkladě biblických dějin.

Na nižším (1., 2. a 3. školní rok) a středním stupni (4. a 5. školní rok) jsou proto biblické dějiny učivem vedoucím, z něhož se vychází. Proto jsou i tyto katechese pro obecné školy hlavně katechese biblické. Jest v nich však zároveň probráno nebo z biblických příběhů vyvedeno i všecko nejdůležitější učivo z katechismu a z liturgiky v rámci biblického vypravování a církevního roku a zařaděno mnoho vhodných příkladů a vypravování pro radostný náboženský život dětí. V třetí části pak je dvojí podrobná bližší příprava na první sv. zpověď a sv. přijímání; k přípravě vzdálené je přihlíženo na vhodných místech stále hned od počátku školního roku.

Katechese podávají tedy mnohem více, než Kubíčková Prvouka a Hronkova Cesta k Bohu; to proto, aby jich mohlo býti užito i pro 4. školní rok, někde i pro 5. a zvláště pro školy jednotřídní a málotřídní. Proto do nich bylo pojato více biblických dějů a více látky, než jest v Prvouce a v Cestě k Bohu, a také text biblických vypravování je v nich někde podrobnější a úplnější.

3. Vyvozených pravd a pouček věroučných a mravoučných, praktických výtěžků a naučení obsahují katechese více než třeba. To je proto, že katechese nejsou jen pro jeden školní rok. Katecheta si z nich vybere

zpravidla jen jednu, nejvýš dvě nejvhodnější poučky podle potřeby; ve 2. školním roce zpravidla tu, která se vztahuje k přípravě na sv. zpověď a sv. přijímání. Tato zásoba a důkladnost nebude snad na škodu. Některé důležité poučky a připomínky se v různých obměnách opakuji častěji. To se děje úmyslně proto, že jen častým opakováním a připomínáním možno děti naučiti zbožnosti. Gatterer (Katechetik, str. 468) praví, že důležitá naučení se mají díti velmi často a při každé vhodné příležitosti opakovati; jen tak se naučí děti žítí z víry. Také základní pravdy a požadavky sv. víry mají býti opět a opět opakovány.

V použití (v aplikacích a naučeních) je ovšem třeba určitého omezení, aby se nedávalo několik (mnoho) praktických naučení najednou; tím by se děti cítily zmateny a duševně jakoby utlučeny. Zvláště na nižším stupni (v 1. a 2. školním roce) má hlavní místo biblický děj a výřežky naučné se tu ještě tak neuplatňují.

Katechese obsahují také zásobu vhodných příkladů pro děti. Ani těch se nebude ovšem vypravovati v jedné hodině několik.

4. Snad jsou tyto katechese příliš podrobné a důkladné, snad by někomu lépe vyhovovaly jen přehledné náčrtky myšlenek a stručné podání látky, kterou by si katecheta sám zpracoval. Chtěl jsem však zvláště záčátečníkům, laickým katechetům a katechetkám, dáti do rukou návod a výklad úplný a jasný, aby nikde netápali, aby se sami lépe do děje vžili a měli dostatek látky k přípravě. Neboť hlavně pro ně byly tyto katechese psány. Jím bude snazší, podrobný a důkladný výklad zkrátit a z hojnosti látky vybírat, než stručný výklad rozšířit a prohloubit. Nebudou ho ovšem používat otrocky, nýbrž budou se učit podávat výklad svými slovy, jasnými, obsažnými a stručnými, bez zbytečného mnohomluvení, vykládající stručně a jasně důležité pojmy a výrazy, aby se děti naučily důkladně a jasně myslit. I když tedy jsou katechese vypracovány podrobně, mají za účel podati jen připravenou látku a ukázati katechetovi postup podání a výkladu, ale nechtějí býti do slova napodobovány.

Poznámky a výklady na začátku některých katechesí nebo pod čarou jsou určeny jen pro učitele. Každý se sám přesvědčí, že nejsou zbytečné. Přehlednosti napomáhají nápisy a hesla na počátku oddílů a odstavců.

5. Katechese jsou upraveny většinou pro 2. a 3., nebo pro 4. školní rok; některé jsou pouze pro 2. nebo 3., nebo pouze pro 4. školní rok, některé pro všechny školní roky. Některých lze použít i pro 1. školní rok, jak je kde udáno. Ty, které jsou společné pro více tříd a pro málotřídní školy, lze však snadno upravit pro jednotlivé školní roky — podle potřeby, času a okolností a podle směrnic osnovy, buď že se něco vynechá a zkrátí, nebo se katechese rozdělí ve dvě (zvláště ve 2. školním roce) nebo se dvě až tři spojí v jednu přehlednou (ve 4. a 5. školním roce). Pokyny k tomu jsou v mnoha případech naznačeny; u katechesí pro nižší stupň (2. a 3. školní rok) zpravidla tím, že učivo rozšířené (t. j. pro 4. a 5. školní rok) je v závorkách. Osnova pro 2. a 3. školní rok je ostatně skoro stejná, — ve 3. školním roce se učivo druhého roku jen prohlubuje a poněkud rozšiřuje; ve 4. školním roce už se probírá výklad katechismu, ale na podkladě biblickém a ne ještě soustavně. Nynější osnovu Kubíčkovu bude nutno tak jako tak pozměnit a upravit, protože se v ní počítá s přípravou na první sv. přijímání až ve 3. školním roce, ačkoli je předepsáno již pro 2. školní rok. Wilhelm Pichler ve svých trojdílných katechesích pro nižší stupně (pro 1., 2. a 3. školní rok)* má všude přesně udáno, který odstavec a která věta je pouze pro 2. nebo pouze pro 3. školní rok a co jest pro 1. školní rok. Tak přesně to zde rozlišeno není, nýbrž je ponecháno katechetovi, protože se přesně a pro všechny stejně ani určití nedá. Katecheté se v tom také neshodují. Jiné věci vybírá pro 1. nebo 2. školní rok May a jiné Pichler.

6. Na konci katechese bývají shrnuty hlavní výtěžky a poučky (pamětná látka) v několik otázek a odpovědí nebo pouze vět ve formě katechismu pod názvem: Věty pamětné, z nichž je možno něco psát na tabuli nebo do sešitku. V nich je shrnutí nejdůležitější látky pro snadnější upamatování a pro opakování na začátku příští hodiny.

Bylo to však provedeno jen náhodně a nebyla tomu pro nedostatek času věnována zvláštní péče. Také jsem se

* Katechesen für die Unterstufe der Volksschule, Tyrolia-Verlag, Innsbruck-Wien, 3. Aufl. 1925—1928.

v tom nedržel žádného katechismu. V druhém vydání, dá-li Bůh, to bude provedeno dokonaleji a důsledněji a přizpůsobeno schválenému katechismu, aby v tom byl shrnut stručný katechismus.

Dobrý katechismus bude mít vždycky formu otázek a odpovědí, protože má podati soustavně a přehledně nejdůležitější látku učebnou a pamětnou; otázky jsou nejdůležitější formou vyučovací a mohou pozornost žáků náležitě usměrniti a soustřediti. Katechismus ve formě článků by byl náboženskou čítankou, nikoli katechismem. I té je ovšem nutně třeba. Ale je také třeba katechismu, v němž by nejdůležitější pravdy víry a mravů byly podány v soustavném přehledu větami jasnými, stručnými a výraznými, a tak dokonale vybroušenými a jednotně formulovanými, aby se svou pevnou formulací náboženských pravd podobaly větám Otčenáše a ustáleným článkům Apoštolského vyznání víry — aby se jim dospěli i děti mohli učit zpaměti jako stručnému souhrnu víry. Takový jednotný katechismus by vyučování náboženství značně usnadňoval. Bude ovšem potřebovati výkladu, ale to již je jiná otázka. Jiná věc je: stručný katechismus čili formulace nejdůležitějších náboženských pravd, jiná věc je výklad katechismu a jiná věc je náboženská čítanka jako doprovod ke katechismu. Všech tří věcí je třeba.

7. Většina katechesí jest zde příliš dlouhá a příliš obsažná. — Ty nutno rozdělit na dvě nebo tři zvláštní resp. probrati ve 2 až ve 3 učebných hodinách podle udaných oddílů A, B, C, je-li dosti času. Není-li času, zkrátí se podle návodu osnovy. Někdy bude nutno podle osnovy (zvláště ve 4. školním roce) ze dvou nebo tří katechesí vybrati jen to, co je v osnově udáno nebo co se hodí do učebního programu a shrnouti v katechesi jedinou.

Pro používání těchto katechesí je proto nutno připomenouti zvláště laickým katechetům a začátečníkům:

Přes to, že jsou vypracovány podrobně, nemůže jich býti používáno tak, jak jsou. Veliká výhoda jejich je v tom, že podávají mnoho zpracované látky, uspořádané a připravené k použití; neboť o to jde skoro každému, kdo hledá příručky. A pisatel se často přesvědčil při školních inspekcích a visitacích, jak chudý a neprohloubený a proto nezajímavý bývá výklad mnohých laických

katechetů, jak suchá mluva, omezená na věty školní knihy, jak chudá zásoba slov, výrazů, srovnání a příkladů, jak některým je krátká hodina ještě dlouhou, protože nevědí, o čem a jak by k dětem mluvili. — Poslední úpravu každé této katechese pro vlastní potřebu si tedy provede každý sám.

Mluva těchto katechesí je pro děti jasná a srozumitelná, přizpůsobena někde 2. školnímu roku, v některých i prvnímu, zpravidla však je upravena tak, aby jí bylo možno použití společně pro děti 2., 3. i 4. školního roku a pro málotřídky. Poslední úpravu jí musí dát podle potřeby katecheta sám. V tom je výhoda a nevýhoda. Výhoda, že jí lze použití pro více tříd zároveň, a zvláště v málotřídních školách, — nevýhoda, že tu není přesného rozlišení mezi jednotlivými školními roky. Původně jsem začal pracovat katechese jen pro 2. a 3. školní rok, ale potom jsem je rozšířil i pryč 4. školní rok a pro školy málotřídní, aby jich mohlo být užíváno pro všechny třídy obecných škol, dokud nemáme katechesí pro každý stupeň zvlášť. Tam, kde se vyučuje náboženství pouze v jednom nebo ve dvou odděleních a na školách málotřídních mohou tedy být tyto katechese vítanou pomůckou; a pak ve třídách 2., 3. a 4., k nimž zvláště přihlížeji.

Protože ve školním roce může katecheta počítati v každé třídě nejvýš se 60 vyučovacími hodinami, nyní značně zkrácenými, je také důležité, aby si z těchto katechesí vybral nejprve látku nejnutnější a nejdůležitější. Tato látka, kterou je nutno za rok bezpodmínečně probrat, není v katechesích pro jednotlivé třídy sice všude zvláště vyznačena, ale bude to učiněno na konci katechesí ve zvláštním přehledu.

8. Zvláštní péče byla věnována úpravě biblického textu, aby byl co možná věrný podle bible a při tom plyný, libozvučný, jazykově krásný a jasný, názorný, živý a působivý. Ačkoli skoro každý katecheta vypravuje biblické příběhy volněji, zvláště v 1. a 2. školním roce, přece si má hledět osvojit prostou a barvitou mluvu bible, a texty důležitých míst a výroků podávati dětem doslovně. Takovým textům byla proto věnována zvláštní pozornost.

Tím, že do katechesí byl pojat i biblický text, se značně zvětšil jejich objem, ale katecheta má tu všechno pohromadě. V mnohých katechesích, zvláště pro 2. školní rok, nebylo ani dobře možno podávati výklad bez textu.

9. Pomůcky, obrazy, kresby a náčrtky. — Mnohé katechese předpokládají používání názorných obrazů a j. pomůcek, zvláště dvou pedagogicky i umělecky nejlépe vyhovujících sbírek, totiž *Düsseldorfer Bilderbibel* (30 obrazů velikého formátu) a známých barevných obrazů *Schuhmacherových*, jimiž je vyzdobena Hronkova „Cesta k Bohu“ a jež byly schváleny i ministerstvem školství a nár. osvěty (60 obrazů à K 15·50, jednotlivě K 18·—). Kdo nemá velkých obrazů (formát 48 x 72 cm), mohl by si je opatřit i aspoň ve formátu pohlednicovém. (Všech 60 obrazů pohlednicového formátu stojí 45 K. Vyšly v Mosela-Verlag in Trier pod názvem „60 farbige Kunstdruckbilder zum Alten und Neuen Testament nach Schuhmacher“.) Také krásné Fuglovy obrazy (celkem 24) vyšly i ve formátu pohlednicovém a též ve zmenšeném formátu 30 x 40 cm à 10 K nákladem Glaube und Kunst v München (Mnichově). Dobrou službu vykonají lacinější barevné obrazy bible Herderovy (celkem 40 obrazů) pod názvem Herdersche „Bilderbibel“ von J. Heinemann. Vyšly u Herdera. Je to 40 barevných obrazů formátu 44 x 50 cm ze Starého a Nového Zákona, které svou prostotou, jasností barev a jednoduchostí kompozice a scenerie vyhovují pedagogickým požadavkům a jsou pro děti nižšího stupně vedle uměleckých obrazů *Schuhmacherových* a *Düsseldorfer Bilderbibel* pedagogicky nejvhodnější pomůckou. Celá sbírka stojí nyní K 200·—. Dobré jsou také obrazy *Doubkovy*, vydané u Kropáče a Kucharského v Praze asi téhož formátu, list à 10 K nenalepený. Jsou schváleny ordinariátem i ministerstvem a jsou umělečtější než Herderovy. (Celkem 24 obrazů à 10 K. Vyšly také ve formátu pohlednicovém asi à 1 K tamže). Bohužel ve školách většinou tyto pomůcky nejsou a katecheta sám si je opatřit nemůže. Katecheta by si měl proto sám pořizovati nějakou sbírku pomůcek na př. vystřihováním a nalepováním vhodných obrazů, jež najde třeba na deskách Katolické ženy a v jiných obrázkových časopisech.

Ke katechesím o zvěstování, narození a dětství Páně jsou výbornou pomůckou 4 krásné barevné obrazy biblické, jež na náklad biskupa Dra Podlahy namaloval Z. Rudl a vydalo školní nakladatelství s aprobačí ministerstva školství, v rozměru 39 x 31 cm v obálce za 35 K.

Katecheta také hojně použije tabule a křídly, zvlá-

ště nemá-li k dispozici biblických a liturgických obrazů. Při tom však nebude z hodiny náboženské dělati hodinu kreslení. Pomůcky ke kreslení, na něž odkazují tyto katechese, jsou :

1. Hronek, Kresbené náčrty při vyučování náboženství. Pracovní kniha pro žactvo národních škol na nižším stupni. 58 tabulek. Nákladem Unie v Praze 1937. Cena 10 K. — Práce vznikla z pedopsychologického studia o kresbách dětských a z výsledků experimentální didaktiky. Katechetům jak metodické pokyny, tak i obrázky usnadní odpovědnou práci školskou a dětem zpřístupní a příjemní vyučování náboženství.
2. Straub, Malendes Zeichnen im Religionsunterricht, Herder, Freiburg 1937. Cena 27 K. Obsahuje ještě více náčrtků biblických a liturgických než předehlá sbírka Hronkova.
3. Haibach, Frommes Kinderzeichnen. Katechetisches Skizzenheft. Verlag Tschertner, Leitmeritz 1928. Cena 7 K. Náčrty zvláště jednoduché pouze pro 1. a 2. školní rok.
4. Zamazal, Kreslení v hodině náboženské. Nákl. vlastním. Cena 7·20 K. Mar. Hory u Mor. Ostravy. II. vyd. 1917. Výborná pomůcka s návodem, bohužel již rozebrána.
5. Životek, Zvěsti o Bohu. Obrazková prvouka náboženská. Nákladem vlastním, 1929. Cena 10 K. Pro 1. a 2. školní rok. Obsahuje kresby krásně prokreslené, vhodné pouze pro katechety, kteří umějí dobře a rychle kreslit.
6. Pürner-Schaller, Chvalte Pána v Nejsv. Oběti. Nákladem Kropáč a Kucharský 1937. Cena 5·50 K. Obsahuje 150 liturgických vyobrazení a značek a liturgický návod pro výklad mše sv.
7. Tomášek-Jan, Kresby ke katechismu, II. vydání 1939. Nákladem vlastním. Cena 10 K. Nepostradatelná pomůcka, bez níž by neměl být katecheta.

8. Kresby biblické i liturgické a katechismové obsahuje také Kubičkova Katechetika na str. 64—77 pod názvem Kresby a črty na tabuli.
9. Noltsch, Katechesen in Wort und Bild für das erste Jahr. U Herdera 1939. Cena 18 K. Katechese pro 1. třídu, obsahující 31 pěkných celostránkových katechetických náčrtků pro 1. a 2. školní rok.*

Kromě toho odkazují tyto katechese občas na knihu Christiana, Mladí hrdinové, mučedníci a vyznavači víry z řad mládeže. Nákladem Velehrad, Olomouc 1940. Cena 10 K, — na knihu „Šťastné děti“ (vydal Exerciční dům, Frýdek), — na některé knížečky sbírky „Životem“, a na knihu Dr. Č. Tomáška, Dětským duším 2. vydání. Nákladem Vyšehradu v Praze 1935.

Texty kostelních písní jsou uváděny podle obou schválených kancionálů, totiž 6. vyd. „Českého kancionálu“ (pro Čechy) a „Boží cesty“ (vyd. 1938 pro Moravu).

Před katechesí a po ní bývá navržena i vhodná modlitba nebo píseň.

10. Použité prameny. — Ke zpracování bylo použito kromě výkladu Dr. Miklíka a Willama zvláště německých katechesí: Hilker-Gerber, Gottes Lob aus Kindermund (2. Schuljahr) a Heilige Quellen I. Band (3. u. 4. Schuljahr) vyšlých u Schöninga 1931 a 1932; — děkana Ernsta „Biblische Katechesen“ (2 díly, Verlag Bader 1932 a 1934) a W. Pichlera, Katechesen für die Unterstufe der Volksschule (3 svazky — 3. vyd. 1928. Tyrolia-Verlag.) Neboť tu nešlo o originalitu, nýbrž o dobrý výběr a souhrn věcí vyzkoušených a osvědčených.

Katechese si ovšem nedělají nároku na dokonalost. Byly psány ve shonu duchovní správy. Budu vděčen za každé věcné upozornění a radu, aby bylo brzy možno vydati příručku dokonalou. Byly začaty již ve školním roce 1933—1934 na popud a prosby mé bývalé laické katechetky, nyní ctih. sestry Hedviky O. Cis. v Předklášteří a po ně-

* Všecky uvedené knihy a pomůcky lze obdržeti u nakladatele těchto katechesí, který má bohatý sklad i jiné katolické literatury.

kolikaleté přestávce dokončeny na povzbuzování Dr. J. Životka, který je chtěl sám upravit a vydati, a který mezitím vydal svoje Katechese pro 1. třídu obecných škol, na něž tyto chtěly navazovati. Jemu náleží dík za to, že mě povzbudil a přiměl k jejich dokončení, a Msgru profesoru Dr. Hronkovi za jeho rady a pomoc.

Zatím vychází I. část obsahující katechese úvodní a ze Starého zákona. V 2. a 3. části bude probrán Nový zákon a příprava svátostná a připojeno ještě několik katechesí příležitostných a několik vhodných příkladů. Ke konci bude připojen přehledný návod o používání jednotlivých katechesí podle osnovy.

Kéž božský Učitel je provází svým požehnáním!

V Oboře u Plzně, v srpnu 1940.

M E T H O D A V Y U Č O V A C Í .

(Srv.: Kubíček, Katechetika, str. 148 až 160; Hronek, Vyučování náboženství na národních školách, str. 69 až 105).

Methoda čili postup vyučovací, jaký se zachovává v biblických katechesích (na nižším i středním stupni), obsahuje zpravidla tyto hlavní složky neboli methodické stupně:

I. *Úvod* či *příprava*. — Také: *úvodní příprava* nebo *přípravný úvod*, který navazuje obvykle na opakování učiva již probraného. Úvodní příprava má vzbudit zájem žáků o nové učivo a oznámiti cíl nebo téma katechese, aby děti věděly o čem bude řeč a nač mají soustředit pozornost.

Někdy nutno v úvodu něco předběžně vysvětlit, aby vypravování bylo srozumitelné a nemusilo býti přerušováno vysvětlivkami. Většina vysvětlivek však se nechá až do rozhovoru.

II. *Podání* biblického příběhu — jinak *vyprávění*, *přednes*, *vyličení* neboli *znázornění* děje, aby děti měly příběh živě před očima; čili aby o něm měly *názor*.

Vyprávěti má učitel:

a) v ždycky z paměti;

b) živě;

c) souvisle, tedy nepřerušovati vypravování výklady a otázkami (otázkou řečnickou se vypravování ovšem správně oživuje);

d) v podstatě slovy bible nebo biblické učebnice, kterou musí dobře ovládat; toho vyžaduje úcta k slovu Božímu; zvláště třeba uváděti doslova důležité výroky.

Vypravuje se ovšem obvykle poněkud volněji a rozšířeně, zvláště na nižším stupni, aby příběh byl pro děti srozumitelnější a zajímavější, — ne však rozředěně a povídavě. Knižní text je jakoby perokresbou načrtnutou jen několika vybranými tahy, — malým dětem je třeba vyprávěním ten náčrtek jakoby obarvit. Co je v textu mezi

řádky a co si dospělý nebo starší žák snadno domyslí, to se menším dětem výslovně poví, aby vyprávění bylo sytější, názornější a barvitější. (Kubiček, Katechetika str. 152).

Vzory takového rozšířeného vypravování nalezne zde katecheta zvláště v prvních katechesích biblických o stvoření světa, o prvních lidech, o Kainu a Abelovi a pak v prvních katechesích z Nového Zákona. V ostatních katechesích je podáno vypravování zpravidla vybraným textem biblickým, který byl proti příliš stručnému textu Prvouky obyčejně poněkud rozšířen podle textu úplného, protože pisateli šlo o dokonalejší, vybranější a barvitější úpravu textu.

Rozšíření textu se však nesmí dít na úkor pravdy — neboť biblická vypravování nejsou pohádky, nýbrž historické skutečnosti. Vypravování nemá zabíhati do zbytečných a rozvláčných výkladů, jimiž by se ztrácel přehled a mohlo by se ulpěti na věcech vedlejších. Tím by vypravování pozbylo přehlednosti, jednotnosti a účinnosti. Všecka delší vysvětlení se proto ponechají až do rozhovoru a výkladu.

Někteří laičtí katecheté v té věci chybují tím, že vypravování rozšiřují nesprávně, že z nedostatku přípravy a vzdělání si přimýšlejí podrobnosti nevěcné a nesprávné, které neodpovídají době a prostředí a nevyplývají z děje nebo vypravují děj slovy neobratnými, nejasnými, nebiblickými a nevhodnými, nebo tím, že již při vypravování zabíhají do podrobných rozvláčných výkladů a pak ztrácejí přehled a ulpívají na vedlejších podrobnostech, neumějíce rozlišovati věci hlavních od vedlejších. Začátečníci učiní proto nejlépe, když se s počátku přidrží co možná textu knihy. (Teprve když si dokonale osvojí text biblický a když jim bude tak jasným, aby si uměli biblický děj zcela správně představit, mohou vyprávěti rozšířeněji a volněji.)

Konference německých biskupů ve Fuldě roku 1917 stanovila o tomto volném a rozšířeném vyprávění biblického textu přesné směrnice, v nichž se připomíná katechetům, že do vypravování nesmějí přidávati a přimýšlet nové děje, nýbrž že mohou přidati jen to, co vyplývá z děje a z povahy osob a prostředí nebo z jiných míst Pisma sv. nebo co je zaručeno spolehlivou exegesí. Při tom mají rozšíření omeziti jen na jednotlivé věty a nemají přidávati celé nové odstavce nebo text jinak upravovati. Také

se nesmí biblický děj modernisovati, t. j. vytrhávati ze svého historického prostředí a líčiti podle dnešních poměrů. Rozšířením nesmí býti biblickému ději vzat jeho posvátný náboženský ráz. Při všem budiž dbáno pravidla, že je lépe rozšiřovati raději méně než příliš mnoho, neboť víc je pravda nežli metoda.

Členění katechese čili vypravování po oddílech (po partiích):

Někteří katecheté, zvláště Pichler a May doporučují, aby se delší biblické příběhy dětem na nižším stupni (zvláště nejmenším) podávaly po oddílech (po partiích), totiž tak, že se vypravuje vždycky jen jeden oddíl — tvořící určitý celek, který se hned zopakuje a vysvětlí a potom teprve se připojí oddíl další, který se zopakuje a vysvětlí; ke konci pak se všechny (obyčejně 2 nebo 3) oddíly shrnou a celý děj se opakuje a vypravuje souvisle (nebo přečte z knihy). To má tu výhodu, že si děti po kratších oddílech celý děj snáze zapamatují a snáze se mu naučí, ale i nevýhodu, že se napjatá pozornost jejich přerušuje. Gatterer, Kubíček a jiní proto správně namítají, že se pohádky dětem také vypravovaly celé najednou a že se obraz neukazuje po kousku, nýbrž celý naráz. Mocněji působí, když se celý příběh (celý obraz) podá najednou a potom teprve vysvětluje po částech. Členění katechese na 2 až 3 oddíly a podávání po partiích je na místě, když je vypravování příliš dlouhé a když tyto oddíly tvoří jakési celky. Tak připomíná i prof. Dr. Hronek v Metodice vyučování náboženství ve třídě elementární (str. 32). „Obšírnější látka se předvádí po partiích, které se otázkami zopakují.“

V těchto katechesích je to provedeno v katechesi o Kainu a Abelovi, v níž je vypravování a výklad podán ve 2 oddílech A a B. Jinak je to provedeno jen u katechesí příliš dlouhých, když jsou v jedné katechesi vlastně obsaženy 2 až 3 děje, na př. v katechesích o Abrahamovi, o Josefovi Egyptském a o Mojžíšovi. Tyto samostatné oddíly jsou označeny písmeny A, B, C.

III. *Opakování, rozhovor a prohloubení* pro lepší porozumění. — Po vypravování se obvykle biblický příběh dá nejprve několika žáky (po částech) opakovati (souvisle, bez

vytazování a bez rozhovoru, rozboru a vysvětlivek), aby se názor zajistil. Potom se vytazují hlavní momenty děje, při čemž učitel zavede se žáky rozhovor, aby poznal, zdali hlavní obsah děje správně pochopili; mezi dotazy vkládá vysvětlivky a doplňky, při nichž se již hojně může používat tabule a křídly. Tím se biblický příběh ještě lépe objasní a upamětní. Protože tímto vytazováním a rozhovorem se žáky se jejich znalost a pochopení příběhu prohlubuje, nazývá se tato část obyčejně *prohloubením* nebo také *porozuměním*.

Prohloubení je tedy již první částí vysvětlení čili výkladu, ale není ještě výkladem (vysvětlením) úplným. Teprve po prohloubení následuje vlastní, úplný a dokonalý výklad (nebo vysvětlení). Rozdíl mezi prohloubením a vlastním výkladem je v tom, že prohloubením se má objasniti a vysvětliti sám příběh — to jest obsah příběhu, — kdežto ve vlastním výkladu se vysvětluje smysl příběhu a vyvozují se z něho a vykládají náboženské poučky v něm obsažené; prohloubením čili prvním výkladem mají žáci dobře porozuměti biblickému ději, vysvětlením čili druhým a vlastním výkladem mají pochopiti náboženské pravdy v ději obsažené.

Prohloubení, jež se děje rozhovorem se žáky, je tedy přechodem od podání k výkladu a má něco z obojího; i z podání i z výkladu: dovršuje podání a podává již první výklad. Proto bývá někdy spojováno v jedno s výkladem.

Při vytazování dlužno dbáti toho, aby otázky byly správně kladeny. Otázky buďtež kladeny celé třídě, aby všechny děti byly nuceny přemýšleti a dávat pozor, nevědouce, kdo bude vyvolán. Po krátké přestávce vyvolá učitel žáka, aby odpověděl.

Vytazuje se jen kostra děje, jen hlavní momenty; nikoli každá věta a každá podrobnost, to by bylo mlácení prázdné slámy a zabíjení času a žáci by ztratili myšlenkový obsah a celkový přehled. Na co mohou žáci sami přijít, to ať najdou a řeknou sami (zásada činné školy).

Při vysvětlování musí katecheta přísně rozlišovat pravdu od domněnky nebo od vlastního mínění. Mohu sice dětem říci, jak si to neb ono já sám

osobně představuji, ale s poznámkou, že se tak domnívám. Mohu také přidati, co není sice v Písmě sv., ale co si vyprávěli už první křesťané (čili co je odůvodněno křesťanskou tradicí) nebo co vypravuje zbožná legenda, ale i tu řeknu, odkud to víme a zdali to je zaručeno. Proto má katecheta své vzdělání stále doplňovat dobrými exegetickými příručkami (na př. výkladem Dra Miklíka, Dra Hejčla v bibli, Špalovou Knihou poutníkovou nebo Willamovým Životem Ježíše Krista), aby se vyvaroval exegetických heresí.

Takovými nesprávnostmi jsou na příklad: „Buď světlo a hned bylo světlo.“ „I zazelenala se země“ nebo „A hned byla země zelená.“ Písmo svaté nic neví o tom „hned“. — Andělé nebyli stvořeni „v nebi“, neměli tudíž zprvu nebeské blaženosti, neboť té nelze pozbyti. — Není správně vyprávěti dětinsky (naivně) a drasticky o stvoření prvního člověka, nebo že ze zapověděného stromu v ráji utrhl „jablko“. — Není správné říkati, že Kain obětoval bezcenné a špatné dary z úrody zemské, protože to nemá opory v Písmě; Písmo svaté naopak předpokládá, že i on obětoval nejlepší dary, když praví, že Pán Bůh nehledí na dary, nýbrž na srdce. — Není správné, že Panna Maria spěchala k Alžbětě, „aby jí radostné poselství zjevila.“ — Pastýři se Ježíškovi přesně vzato neklaněli. — Hvězda neprovázela mudrce do Jerusalema a m. j. (Srv. Kubiček, Katechetika, str. 160).

Protože laičtí katecheté nemají často potřebných příruček k výkladu, byla do těchto katechesí zařaděna i většina potřebných vysvětlivek.

Shrnutí pro upamětnění. — Vytazováním a doplňujícími vysvětlivkami utkvívá zároveň hlavní jádro příběhu lépe v paměti; ale protože u malých dětí to bývá ještě všecko mlhavé, je radno hlavní jádro příběhu jim shrnouti v jednu nebo několik pevných vět pamětných, které se s nimi potom opakují. Taková věta se může také napsat na tabuli a potom opakovat od jednotlivců a ode všech ve sboru. Tím se jádro děje vstoupí dětem v paměť čili upamětní. (Od malých dětí až do 3. školního roku nebudeme žádat, aby si pamatovaly celé texty článků.) Po tomto vytázání a upamětnění se může článek ve 3. a 4. školním roce ještě přečíst z knihy. Zůstalo-li snad ještě něco nejasno, tedy se při čtení vysvětlí.

Biblický obraz. Obraz ukáže a vysvětlí se zpravidla až po vypravování příběhu tak, aby všichni žáci naň mohli nazíratí, potom se analyzuje a opakováním provede syntesa obrazu, který se pak ve třídě na vhodné místo pověsí. (Hronek, Vyučování náboženství, str. 100.) Vyvolám dva, tři žáky, aby řekli, co vidí (jednotlivé osoby a předměty). Potom ukazují sám a táží se: „Kdo to zde stojí?“ a pod. Často bývá na obrazech něco zobrazeno nesprávně nebo trochu jinak, než bylo ve skutečnosti. Tu je nutno přidat opravnou poznámku, na př. že z hořícího keře mluvil Hospodin neviditelně (že ho tedy Mojžíš neviděl), taktéž s hory Sinaj. Nebo: že lotři na kříži nebyli přivázáni, nýbrž přibiti. Že Kristus vyšel z hrobu pro strážné vojíny neviditelný, (Srv. Kubíček, Katechetika str. 155.) že zjevení Nejsv. Trojice při křtu Páně se nestalo již při křtu samém, nýbrž teprve, když Pán Ježíš vystoupil z vody a modlil se; že Šimon Cyrenský Pánu Ježíši kříž nepoponášel, nýbrž že ho nesl kus cesty sám za Pánem Ježíšem a j.

Při vysvětlování a výkladu lze ovšem použiti i pověsti, legendy, básně a povídky, ale při tom nutno zdůrazniti, že to je jen báseň, jen pověst, jen zbožná legenda. Mezi skutečnou pravdou a básnickým výmyslem musí vždy zůstatí dobře znatelná linie. Tak se uvádí na př. legenda ze života Páně slovy: „Není to v Písmě sv., ale zaznamenal to za starých dob zbožný spisovatel.“ Nebo pověst: „Tak se vypravuje, ale nevíme, kolik je na tom skutečné pravdy“ (Kubíček, Katechetika 86).

IV. Výklad neboli vysvětlení. — Po prohloubení rozhovorem, jímž se obsah děje vysvětlil, — a po opakování, jímž se vštípl v paměť, následuje nyní výklad. Z vypravování rozhovorem a prohloubením poznali a pochopili žáci dotyčný děj, nyní mají poznati a pochopiti pravdy v ději obsažené. Může to býti nějaká pravda věroučná, mravní nebo liturgická. Při tomto druhém vysvětlení čili výkladu se tedy z předloženého a vyloženého příběhu již vyvozují poučky věroučné, mravní nebo liturgické. (Je-li možno, hledím tu poučku ze žáků dostat otázkami.) U nejmenších dětí to bývá zpravidla poučka jedna, u větších jich může býti i několik. Tato poučka se vyjádří určitou a pevnou větou pamětnou,

kteřá se nacvičí s jednotlivými žáky i ve sboru, a to v první třídě jen ústním opakováním, v druhé s pomocí tabule, v třetí pak čtením s tabule i z učebnice.

Pravdy a poučky výkladem vyvozené jsou v těchto katechesích označeny názvem: Vyvozené pravdy nebo výtěžky.

Vyvozených pouček čili výtěžků se pak používá pro náboženský život dětí. To se děje v dalším, pátém metodickém stupni, který se proto nazývá: užití, aplikace, návod, naučení nebo uživotnění.

V. *Užití t. j. praktické použití, návod pro život nebo aplikace, naučení, poučení pro život čili uživotnění.* Z náboženské poučky v příběhu obsažené a z něho vyvozené se totiž vyvodí ještě praktické naučení nebo poučení a určité předsevzetí pro život.

Naučení však se nemá spokojiti jen všeobecným napomenutím, jako: „Modlete se rády!“ „Chodte do kostela,“ „Buďte zdvořilí!“ — to je mlha, která se zas rozplyne, — nýbrž má zakončiti a vyvrcholiti určitou výchovnou směrnicí — určitým osobitým rozhodnutím a předsevzetím pro život.

Aby toto naučení (uživotnění) bylo působivé, může se ještě zesílit povzbudivým příkladem nebo vhodným citátem z Písma nebo vhodnou průpovědí a vyjádřiti určitým předsevzetím a krátkou improvizovanou modlitbou. Tím se má katechese vyvrcholiti a zakončiti.

VI. *Upamětnění čili nacvičení, t. j. vtištění v paměť a opakování.* „Závěrem hodiny je souborné opakování obecnými otázkami s vypravováním žáků“, při čemž se nově probrané učivo připojí k dosavadním poznatkům (Hronek, Metoda str. 32). To však se ponechává obyčejně až do příští hodiny, aby se jím dojem poučení a předsevzetí nezeslabil. Neboť katechese má zpravidla zakončiti a vyvrcholiti aplikací. Při nynějších zkrácených učebních jednotkách na opakování v téže hodině často ani času nezbyvá. Věnuje-li se přece konec hodiny soubornému opakování probrané látky, může se konečná aplikace s určitým předsevzetím

připojit až po opakování, aby ji katechese vyvrcholila.

Podle toho vypadá tedy schema biblické katechese na nižším a středním stupni takto:

- I. Úvod nebo příprava.
- II. Podání (přednes, vypravování, vyličení, názor).
- III. Opakování a prohloubení, jež se děje vytazováním, rozhovorem, (rozpravou), vysvětlivkami a doplňky.
- IV. Výklad čili vysvětlení smyslu děje a hlavních pravd v ději obsažených. Vyvození pouček.
- V. Užití, aplikace, naučení pro život čili uživotnění.
- VI. Upamětnění přehledným opakováním — zpravidla až příští hodinu.

Tento zde naznačený postup ovšem nemusí býti vždycky přesně zachován tak, aby všech 5 metodických stupňů bylo provedeno odděleně. Zvláště stupně III. a IV. (prohloubení s výkladem), a ještě častěji IV. a V. (výklad a výtěžky s užitím) splývají v jedno a nebývají přesně rozlišovány, takže místo 5ti nebo 6ti stupňů, vznikají pouze 4. Rovněž bod VI. upamětnění nebo nacvičení nového učiva se děje různě: z části hned po vypravování, potom při prohloubení, zbude-li čas ještě ke konci hodiny a z části až příští hodinu. Jednotné pravidlo obecně platné pro všechny případy zde nelze stanovit, protože tu rozhoduje povaha učiva, různá chápavost a vědomosti žáků a individualita katechetova.

Vždycky však následuje po krátkém úvodu neboli přípravě 1. podání (vyličení, vypravování) příběhu, aby děti měly o ději názor, potom 2. vysvětlení (výklad), aby u dětí bylo porozumění a konečně 3. užití (vytěžení a naučení) pro život neboli uživotnění, aby děti pojalý určité předsevzetí pro život.

V těchto katechesích je zpravidla zachováváno toto schema postupu:

I. *Příprava (Úvod)* navazuje na předešlé učivo, udává cíl nového a budí pro ně zájem.

II. *Podání (Vypravování)* biblického děje nebo jednoho oddílu.

III. *Opakování a rozhovor s prohloubením.* (Při tom se používá obrazu, tabule a křidy). Na konec se též shrne do několika stručných vět knihy.

IV. *Výtěžky a užítí (Naučení).*

Vyučovací hodina. — Také způsob rozdělení vyučovací hodiny nelze jednotně stanoviti. Podle prof. Kubíčka (Katechetika str. 156) vyžaduje probrání každé biblické katechese na nižším stupni zpravidla dvou hodin po sobě jdoucích. V první hodině se má příběh vypravovati, rozhovorem prohloubiti (t. j. obsahově vysvětliti) a upamětniti, takže by prvá hodina skončila opakováním příběhu nebo přečtením článku z učebnice. V druhé hodině pak se má toto učivo nejprve znovu opakovati a to výsledkem neboli zkoušením a tak vštípití ještě hlouběji do paměti a do srdce; to může trvati asi malou třetinu učební hodiny. (Při tom však se opakují napřed poučky vyvoděné z předešlého příběhu a potom teprve minule vypravovaný příběh biblický.) Ve druhé třetině hodiny pak se vyvodí z příběhu případná poučka a na ni se upne uživotnění. V poslední třetině hodiny pak se přednese nový příběh biblický, který se rozhovorem vysvětlí a upamětní. Tímto způsobem však skoro nikdo nepostupuje. V praxi se zpravidla i na nižším stupni biblický článek projednává celý za jednu hodinu i s výkladem a uživotněním, jak to Kubíček stanoví (Katechetika str. 160), pro stupeň střední (t. j. 4. a 5. školní rok).

Ostatně i prof. Kubíček podotýká: „Nutno-li na nižším (anebo středním) stupni postupovat elementárněji, probere se za dvě poslední třetiny vyučovací hodiny nový článek netoliko přednesem, rozhovorem a obrazem, nýbrž přidá se hned i výklad s uživotněním. V tom případě se rozhovor a vysvětlení obrazu zestruční, ale výkladu s příslušným uživotněním dlužno věnovati neztenčenou časomíru i péči“ (Katechetika str. 159). A tento způsob se zpravidla zachovává. Podle toho se věnuje první třetina hodiny opakování předešlé látky (zopakuje se otázkami, výsledkem biblický příběh minule vypravovaný — ale jen v hlavních obrysech — a poučky a naučení z něho vyvoděné), a v druhých dvou třetinách ho-

diny se probere celá nová katechese, takže se vhodně zakončí aplikací pro život (uživotněním) a pouze bod VI. (opakování neboli upamětnění) se ponechá na začátek příští hodiny.

Methoda katechismové katechese. — U nebiblické (katechismové) katechese se zachovává vyučovací postup podobný, protože i tu se vychází zpravidla z biblického příběhu, na němž se příslušné pravdy ukazují, jenže tu biblický příběh má účel pouze pomocný a podřadný. Po řádném úvodu tedy katecheta vypravuje příběh, nebo — je-li žákům znám už z dřívějšíka — vyvolá jej otázkami z paměti žáků, připojí k němu nejdůležitější vysvětlivky, načež naň upne učivo katechismové. Tak i katechismová katechese vychází zpravidla z názoru. Někdy místo příběhu biblického se vychází z příběhu nebo názoru vzatého z dějin, neb ze života nebo z liturgie.

Náboženská pravda (katechismová poučka), jež je tématem katechese, se tedy z vypravovaného a vysvětleného příběhu (názoru) nejprve vyvodí zpravidla postupem složným, textově synteticky, a potom se vysvětluje, po případě dokazuje...

Katechismová katechese postupem složným (syntetickým) má tedy obyčejně tyto složky:

I. *Přípravu* nebo *úvod*, který naváže na předešlé učivo, potom k docílení zájmu předloží žákům z chystané katechese jeden případ jako problém — na př. před katechesí o lži: „Smí-li se lháti těžce nemocnému? To by vás mohlo zajímat.“ Načež udá téma katechese, pokud možno pokaždé jinou formou, protože „*variatio delectat*“. Celý přípravný úvod však budiž co nejstručnější!

Po úvodě se provede vlastní katechese ve dvou nebo třech oddílech, podle toho, kolik se má probírat katechismových vět (pouček), anebo kolik částí obsahuje jediná složitější poučka, která se probírá. (Na př. v čem záleží příprava na sv. přijímání. Všecky 3 nebo 4 body se probírají jednotlivě).

II. *Podání názoru* zvané též *podání* nebo *názor*. K tomu se použije zpravidla biblického příběhu nebo *případu* ze života nebo z liturgického děje, pokud možno takového, aby byl názor jednotný, aby se ho dalo hned potom užít i k vysvětlení i k uživotnění. Není-li jednotného

názoru po ruce, nezbyvá než pro každou poučku nového oddílu katechese podati názor zvláštní.

Znají-li žáci biblický příběh, vyvolám jej otázkami z paměti žáků. Zpravidla však vypravuji příběh sám nebo sděluji případ ze života nebo popisují liturgický obřad.

Z podaného názoru pak vyvodím — vyloupnu jako jádro z ořechové slupky — příslušnou větu (poučku) katechismovou, a to za součinnosti žáků. Tato věta, poučka však není ještě jasna, proto se v další části katechese vysvětluje.

III. *Vysvětlení* čili *výklad* předložené (podané) pravdy. To se provádí učebním rozhovorem podobně jako při rozhovoru katechese biblické. Mezi dotazy vkládám dodatečné vysvětlivky; kde třeba, dokazuji nebo vyvracím. Při tom je radno používat hojně tabule a křídly a stále zapřahovati děti opětovnými dotazy k bystré součinnosti (Kubíček, Katechetika str. 172).

IV. *Naučení pro život, aplikace* čili *uživotnění*. To je nejdůležitější úkon hodiny. Zde má být položena praktická otázka: Co z toho pro mě následuje? Co mi z toho vychází pro život? „Co chceš, Pane, a bych činil?“ A na tu otázku má být dána určitá a působivá odpověď. — Toho se snaží dosáti katecheta souvislou, citově prohrátou řečí (ale sručnou, ne dlouhou!) nebo několika vřelými slovy povzbuzení a napomenutí, co, kdy a jak třeba činit nebo nečinit — jak přemoci obtíže a překážky — k tomu uvede vhodné praktické pohnutky a pro sesílení a povzbuzení to vše přibíje hřebem pěkného příběhu. (Příklad pro povzbuzení a k prohloubení). Praktickým výsledkem všeho má být určitý nitrný kon (věřím, raduji se, chválím Boha, děkuji, miluji, lituji a pod.) a určité předsevzetí.

V. *Doprava* čili *upamětnění*. (*Věty pamětné*.) Ke konci hodiny se probrané učivo stručně a přehledně zopakuje (i s biblickým příběhem nebo příkladem) nebo přečte z knihy, shrne se v několik vět pamětných, které se vštípí v paměť, a praktické poučení a předsevzetí se shrne ve stručné heslo neb citát neboli větu pro život (uživotnění), která se jako „lumen“ — jiskra pro srdce — napíše na tabuli a do poznámkového sešitku.

1. Znamení svatého kříže. Jsem křesťan. Nestydím se za kříž.

(Pro 2. a 3. školní rok a málotřídky.)

Pozn. : Ve 3. školním roce, kde se tato katechese vynechá, mohou se hlavní myšlenky z ní připojiti v poučení při katechesi č. 3 „Bůh je trojjediný“. Katechismus kardinála Gasparriho začíná znamením kříže. Proto i zde se zdálo vhodným začít vyučování katechesí o tomto znamení křesťana.

P Ř Í P R A V A :

Milé děti! Už jste chodily rok do školy. Už umíte číst, psát a počítat. Také z náboženství už jste se něčemu naučily. Víte, kdo je Pán Bůh — (že je náš nejvyšší Pán a otec, který nás stvořil a o nás se stará, že je nekonečně krásný, dobrý a spravedlivý a že ho musíme poslouchat, abychom k němu přišli do nebe). Víte také, že v Bohu jsou tři osoby a jak se jmenují.

Zvláště mnoho jste slyšely o tom, jak nebeský Otec nám poslal na svět svého Syna, Pána Ježíše, aby nás vykoupil; jak Syn Boží přišel chudý na svět, jak učil a konal zázraky, jak za nás trpěl a umřel na kříži a jak třetí den vstal z mrtvých a potom vstoupil na nebesa a místo sebe tu zanechal Církev svatou, svaté apoštoly a jejich nástupce, biskupy, kteří dále učí, čemu učil Kristus Pán, posílají kněze a také nás, katechety, abychom vás náboženství učili ve škole. Tomu všemu se budeme letos ještě více učit. Dnes se budeme učit o znamení svatého kříže, protože jsme křesťané a svatý kříž je náš křesťanský odznak, naše znamení a náš prapor.

PODÁNÍ:

1. *Význam sv. kříže. Proč děláme sv. kříž?* — Děti! Právě jste se pomodlily a před modlitbou i po modlitbě jste se žehnaly sv. křížem. Každou modlitbu začínáme a končíme sv. křížem. Proč? Protože jsme křesťané. (Ve 3. až 5. třídě jsou předchozí věty zároveň přípravou.) A nejen modlitbu, také každou důležitou práci máme začínati sv. křížem. Také před jídlem a po jídle děláme sv. kříž. Nebo když začínáme důležitou cestu. Tak to dělali vždycky křesťané. Tak nás tomu naučili svatí apoštolové. Od nich jsme se naučili míti sv. kříž v úctě a často se jím žehnati.

2. *Jak máme dělati sv. kříž?* — Děti, proto se také rády svatým křížem žehnejte, a to vždy uctivě a zbožně! Jak pak děláme sv. kříž správně, uctivě a zbožně? Ukaž mi N., jak umíš dělati sv. kříž! (Katecheta se přesvědčí, umějí-li všechny děti dělat pořádně sv. kříž, aby si to neodvykly a nezvykly dělat sv. kříž nedbale.)

Ale kříž neděláme jen rukou. A také ne pouze rukou a ústy, nýbrž také srdcem.

Když děláme sv. kříž, máme tedy konati najednou tři věci: máme rukou krásně pohybovati, ústy při tom uctivě tři božské osoby vyslovovati a v srdci na ně nábožně mysliti. A to je to hlavní. Kdybychom dělali sv. kříž jen rukou a říkali něco ústy a nic při tom nemyslili, tedy by to nebyl celý a správný kříž. Když říkáme: „Ve jménu Otce“, máme mysliti na nebeského Otce, Boha Otce, který nás stvořil a o nás se otcovsky stará. Když říkáme: „I Syna“, máme si vzpomenouti na Pána Ježíše, jak za nás tři hodiny visel na kříži, přibitý na rukou i na nohou a jak za nás na kříži umřel. A když říkáme: „I Ducha Svatého“, máme si vzpomenouti na Ducha Sv., jak sestoupil na svaté apoštolů v podobě ohně a dal jim do duše nebeské světlo a jak i nám dává do duše nebeské světlo a milost Boží. — Co tedy znamenají tři kříže: na čele, na ústech a na prsou? — Tři kříže, které děláme na čele, na ústech a na prsou, znamenají tři božské osoby. Proč děláme tři kříže, proč ne jen jeden? Protože jsou tři božské osoby.

A ještě něco znamenají tři kříže, které děláme na čele, na ústech a na prsou. Kdo to ví? Proč děláme kříž na čele, proč na ústech, proč na prsou? — Proč na čele? Kříž dě-

láme na čele na znamení, že se za svou víru nebo za Pána Ježíše a jeho kříž nestydíme. Ve 2. tř.: že na Pána Ježíše a jeho kříž rádi myslíme. Proč na ústech? Na ústech na znamení, že svaton víru ústy vyznáváme. Ve 2. tř.: že o Pánu Ježíši a jeho kříži rádi mluvíme. Proč na prsou? Na prsou na znamení, že podle svaté víry chceme žít, srdcem ji milovati a ji v srdci zachovati. Ve 2. tř.: že Pána Ježíše a jeho kříž máme rádi. — Opakuj N., co znamenají tři kříže na čele, na ústech a na prsou?

A proč děláme při kříži čáru napříč od leva do prava a ne naopak? Abychom si vzpomněli, že nás Pán Ježíš svou smrtí na kříži přivedl s levé strany na pravou — to jest z pekla do nebe.

Shrnutí a zopakování. Křížem tedy ukazujeme a vyznáváme: 1. Že jsme křesťané; 2. že věříme ve tři božské osoby; 3. že Pán Ježíš za nás na kříži umřel a proto se k jeho kříži hlásíme. — Co znamená kříž na čele? Co na ústech? Co na prsou? — Na koho máme mysliti, když děláme kříž na čele?... na ústech?... na prsou? Jak děláme kříž?

3. *Dvojí způsob žehnání sv. křížem.* — Křížem žehnáme se dvojím způsobem. Proto rozeznáváme kříž dvojí: obyčejný nebo malý a velký nebo latinský. Jak děláme obyčejný kříž? Obyčejný kříž děláme takto: Ukaž! (Vyvolej někoho!) Jsou to tedy tři malé kříže. Proto tomu kříži říkáme malý nebo obyčejný.

Kněz při mši sv. a ministranti dělají však ještě jiný kříž. Ten se jmenuje latinský nebo veliký a dělá se takto: (Ukázati.) Tu neděláme tři malé kříže (na čele na ústech a na prsou), nýbrž jen jeden veliký od čela až na prsa a od levého ramene k pravému.

4. *Příklad pro povzbuzení.* — Žehnejme se sv. křížem rádi a uctivě. To přináší požehnání a Boží ochranu. Děti, vaňte si svatého kříže a dělejte jej vždycky uctivě a nábožně (ne ledabyly — jen tři puntíky nebo nějaké klikyháky). Kdo dělá kříž ledabyly, ukazuje, že si kříže neváží. Kdo se rád a zbožně žehná křížem, toho Bůh chrání a tomu žehná.

Slyšely jste již v první třídě, jak znamení svatého kříže zachránilo sv. Benedikta před otrávením. Kdo to umí vypravovati? — Protože vidím, že jste to už skoro zapoměly, budu vám to vyprávěti znovu:

Svatý Benedikt byl kdysi povolán za představeného do jednoho zanedbaného kláštera, kde byli mniši nepořádní, líní a špatní, aby tam udělal pořádek. Ale bylo tam několik mnichů špatných a nepolepšitelných, kteří měli být vyloučeni. Ti se spikli proti svatému opatovi a uradili se, že ho při jídle otráví. I namíchali mu tajně jedu do číše s vínem a postavili ji před něho. Když všichni zasedli k obědu a pomodliti se, podal přísluhující bratr (mnich) svatému Benediktu připravenou číši s vínem, aby se z ní napil první, jak bylo tehda zvykem na počátku jídla.

Svatý Benedikt měl však krásný zvyk, že každý pokrm a nápoj požehnal napřed křížem. A tak i nyní vztáhl ruku a udělal kříž nad vínem se slovy: „Požehnej tento nápoj Bůh Otec, Syn a Duch svatý. Amen.“ A hle! Sotva to dořekl, nádoba s vínem praskla a rozpadla se na kusy a víno se vylilo. Všichni se ulekli. Svátý Benedikt pochopil hned, co se stalo. Přece však se proto nerozčilil, ale vstal klidně od stolu, opustil nehodné bratry ani se s nimi nerozloučiv a odešel. Tak ukázal nehodným bratřím, že se dopustili hříchu a že Bůh je s ním. To působilo tak, že nehodní mniši se ulekli, činili pokání a polepšili se.

Tak Pán Bůh zachránil svatého Benedikta a žehnal mu proto, že rád a zbožně dělal svatý kříž.

Nyní nutno tento příklad zopakovati.

Kde první příklad je již dokonale znám, možno vypravovati tento příklad:

Dnes vám povím ještě jiný příklad: Co se vypravuje o svatém Martinu, jak mu znamení kříže pomohlo.

Před mnoha lety žil ve Francii svatý muž, jménem svatý Martin. Jak se jmenoval? ... Tenkrát bylo v té zemi ještě mnoho pohanů, kteří neznali pravého Boha, nevěřili v něho a klaněli se modlám. Myslili, že i v některých stromech přebývá nějaký bůh. Zvláště jednomu velikému stromu se klaněli. Myslili, že v něm bydlí veliký bůh. Svátý Martin však chtěl, aby věřili v jediného a pravého Boha a jen jemu se klaněli. Proto jim řekl: „Já ten veliký strom porazím.“ Pohané mu to nejprve nechtěli dovoliti, ale potom si mysli, že to přece nedokáže a proto mu řekli: „Chceme viděti, zdali ten tvůj Bůh je tak silný a mocný, jak říkáš. Můžeš jej tedy porazit, ale jen tehdy, když se postavíš pod něj, až bude padati. Svátý Martin souhlasil a postavil se pod strom. Dva muži

pak vzali velikou pilu, podřezali strom a potom jej podsekali sekerou. Strom se již začal klonit a padal právě na svatého Martina. V tom však svatý Martin zdvihl ruku a učinil proti stromu zbožné znamení kříže! — A hle, — jako kdyby zavanul silný vítr, strom se zakymácel a padl na jinou stranu. Tak byl svatý Martin zachráněn. Tu se přítomní pohané divili a řekli: „Bůh, o němž káže svatý Martin, je skutečně mocný a silný, mocnější než naši bohové — to je jistě pravý Bůh.“ A uvěřili v pravého Boha. Tak Pán Bůh zachránil sv. Martina, protože zbožně udělal znamení svatého kříže.

Z toho vidíte, jak se Pánu Bohu líbí, když děláte zbožné svatý kříž a jak mocné je znamení kříže. Mnozí svatí znamením svatého kříže uzdravovali nemocné a dělali zázraky.

Svatý Antonín poustevník na příklad uzdravil znamením svatého kříže dívku posedlou zlým duchem a mnoho nemocných.

Lidem, kteří se zbožně žehnají svatým křížem, Pán Bůh často pomáhá a chrání je před neštěstím.

5. *Kdy máme dělati sv. kříž.* — Zbožní křesťané se při každé příležitosti a mnohokrát za den žehnají sv. křížem. Kdy pak se jím zvláště žehnáme? (nebo máme žehnati?) Sv. křížem se žehnáme, kdykoliv začínáme nějakou důležitou a nebezpečnou cestu nebo důležitou práci. Tu říkáme: „S Pánem Bohem začínáme, s Pánem Bohem končíme“, nebo: „S křížem napřed...“, nebo: „Ve jménu Páně!“ — „Pán Bůh s námi!“ — „Pán Bůh s tebou!“ — „Pán Bůh ti žehnej!“

Sv. křížem se žehnáme, když začínáme a končíme den. Ráno, hned jak vstáváme, žehnáme se sv. křížem a říkáme: „S Pánem Bohem vstávám!“ Děti, navykněte si to dělat! A večer, když leháte, udělejte zase kříž a řekněte: „S Pánem Bohem uléhám“ nebo „Žehnám se sv. křížem — a poroučím se v ochranu dvanácti apoštolů, — třinácté Matce Boží. — Ó, Matičko Boží, ochraňuj mne!“

A když uvidíte kříž u cesty, pohleďte na něj uctivě a zbožně a pozdravte jej: „Sv. kříži, tebe ctíme, svaté lůžko Ježíše...“ Nebo: „Pozdraven buď svatý kříž, na němž umřel Pán Ježíš.“ (Na tabuli.)

6. (Pro 5. tř.) *Od kdy je sv. kříž naším svatým znamením?* — U pohanů jím nebyl. U nich to bylo znamení potupné (šibenice). Ale od té doby, co Pán Ježíš umřel na

kříži, stal se kříž znamením naší spásy, vítězství a slávy, k němuž se my, křesťané, hrdě hlásíme. Zvláště po vítězství císaře Konstantina Velikého nad pohanstvím se ve světě křesťanském začaly všude stavěti kříže a kříž se stal odznakem křesťanů.

Křesťané byli po 250 let pronásledováni. Konečně se stal císařem Konstantin Veliký, který byl sice ještě pohanem, ale přál křesťanům, protože měl křesťanskou matku, sv. Helenu. Proti němu se chtěl zmocniti vlády ukrutný pohanský vládce Maxencius. Tak došlo k boji mezi oběma. Ve vojsku Konstantinově bylo již mnoho křesťanů, kteří se modlili o vítězství, aby konečně přestalo pronásledování. Na pochodu v odpolední době spatřil Konstantin a jeho vojsko nad sluncem znamení kříže ze světelných paprsků vytvořené a kolem něho nápis: „v tomto znamení zvítězíš!“

V noci pak, když Konstantin přemýšlel o tom zjevu, ukázal se mu Kristus ve snách a dal mu pokyn, aby to znamení dal na korouhev. Ráno tedy dal Konstantin zhotoviti novou velikou korouhev s tímto znaméním a nápisem a také všechno jeho vojsko se ozdobilo znaméním kříže. A s tímto znaméním dobyli slavného vítězství.

Z vděčnosti nad tím dal Konstantin křesťanům svobodu, stal se sám křesťanem a nařídil, že kříž od nynějška není znaméním potupy (a proto nikdo už nesmí býti křížován), ale vítězství. A od té doby stavěli a staví křesťané kříž na věže chrámů, na rozcestí, v příbytcích a všude, a toto znamení nás všude provází po celý život. Hned když se dítě narodí, žehná je matka tím znaméním, a potom v životě se jím často žehná, zbožné ženy a dívky nosí to znamení na krku — a když člověk umírá, zas se jím žehná a ještě mrtvému dáváme do rukou křížek a konečně jej stavíme i na hrobech. Proto se stalo pro nás příslovím:

„S křížem na svět,
s křížem ve světě,
s křížem se světa!“

Kříž Kristův. Ostatky sv. kříže. Starší děti bude také zajímat, co se stalo se skutečným křížem Kristovým. I to možno zde připomenouti, jak sv. Helena dala kříž Kristův hledati a jak byl nalezen a postaven v chrámě Božího Hrobu v Jerusalemě a na Velký pátek uctíván. Ale

časem byl rozdělen na mnoho částí a částeček, jež byly rozdány různým kostelům a dávají se líbati v postě, takže dnes už není ten kříž pohromadě. Největší část jeho je v Římě, — také náš velechrám sv. Víta má 2 větší třísky (částečky) z něho.

Možno ještě dodati: Částky v kostelích chované a jinak známé tvoří jen malý zlomek celého kříže — 1/100. (Ráček, Církevní dějiny, 1940, str. 89.)

OPAKOVÁNÍ A PROHLoubENÍ:

Děti, tak už víme, jak máme dělati kříž, co kříž znamená, jakou má moc a kdy ho máme dělati. Opakuj mi ještě N...!

1. Kdy se máme žehnatí sv. křížem? Vždycky, když začínáme nebo končíme něco důležitého. Kdy tedy na příklad? (Když začínáme a končíme modlitbu; když začínáme důležitou nebo nebezpečnou cestu; před jídlem a po jídle; když začínáme a končíme den, tedy při vstávání a uléhání a pod.)

Proto si budeme pamatovati krásné křesťanské pravidlo:

„S křížem na svět,
s křížem ve světě,
s křížem se světa!“

(Na tabuli pro poznámky).

2. A co byste řekli, kdyby se vás někdo ptal: Proč máte kříž v úctě? Řekli byste: Kříže si vážíme a máme to znamení v úctě, protože jsme křesťané; protože na kříži za nás umřel Pán Ježíš a proto kříž je náš křesťanský odznak, naše sv. znamení a náš sv. prapor.

Co znamená, když řekneš: Jsem křesťan? To znamená: Jsem pokřtěn a věřím v Ježíše Krista. Nebo krátce: Jsem člověk Kristův. Čím je tedy každý křesťan? Křesťan je člověk Kristův, t. j. je pokřtěn, věří v Krista a patří Kristu Pánu. Jsme tedy děti Kristovy. A protože Kristus Pán za nás umřel na kříži a tak nás vykoupil a učil svými dětmi, proto je kříž naším znamením (odznakem) a podle toho znamení se křesťan nejlépe pozná. Za to svaté znamení se proto nemáme nikdy stydět a k tomu znamení, k tomu svatému praporu se máme hrdě hlásiti. Proto (my křesťané) máme kříž doma na stěně, abychom jej měli stále na očích. (Křížek s obrazem Krista se jmenuje

latinsky krucifix. Kdo to ví, ten nebude to slovo vyslovovati ve zlosti a brát nadarmo.)

3. Kříž u cesty. Také u cesty v poli a v lese, zvláště na rozcestí stavěli křesťané často kříže. Jak jsme rádi, když jdeme sami lesem nebo širým polem a potkáme kříž! To už nejsme tak sami, neboť s námi je Pán Ježíš. A už nám není tak smutno a nebojíme se tak. Jak smutný a opuštěný by byl náš kraj, kdyby byl bez křížů a bez kostelů! Líbil by se vám takový pustý kraj, bez znamení naší spásy? To by byl kraj bez víry a bez lásky.

Děti, pozdravujte rády kříže u cesty! Nebuďte ke kříži lhostejné! Ani na to nebuďte líné a nestyďte se za to před druhými! Kdo pozdravuje kříž, ten jistě má rád Pána Ježíše a je dobrý křesťan.

PŘÍKLAD:

Při opakování zde možno uvést u větších dětí ještě tento příklad: Sedmileté děvčátko šlo se svým devítiletým bratříčkem pozdě večer z vesnice D. na Moravě do vzdálené obce S. Děti byly samy. Najednou se objevil před nimi neznámý muž. Děti se zmocnil strach. U cesty mezi nimi a neznámým mužem stál kříž. Chlapec se snažil uklidnit svou sestřičku, která se zvláště bála; hledal důvod, který by od nich zapudil strach. A spatřiv nedaleký kříž u cesty, dostal moudrý nápad a pravil sestřičce: „Když ten člověk před křížem smekne, nemusíme se ho bát.“ Děti nyní napjatě pozorovaly, co udělá. Neznámý chodec skutečně smekl před křížem. S dětmi hned spadla veškerá bázeň, neboť poznaly, že je to dobrý křesťan. A dobrý křesťan nikomu neublíží. Hned se také přesvědčily, že neměly čeho se obávat. Neboť neznámý muž na ně vlídně pohleděl a šel dále svou cestou. (Vychovatelské listy 1940, str. 61.)

Hleďte, děti, jak by to bylo krásné, kdyby každý měl rád Pána Ježíše a vážil si jeho kříže! Takových lidí bychom se jistě nemuseli bát. Kdo pozdravuje kříž, to je dobrý křesťan. Ten má rád Pána Ježíše a proto nikomu neublíží.

NAUČENÍ:

Proto mějte úctu ke každému kříži u cesty a nechodte mimo, jako byste ho neviděly; ale všimněte si ho, pohleďte na něj s úctou a pozdravte ho slovy: „Pozdraven buď

svatý kříž, na němž umřel Pán Ježíš.“ A vy chlapi při tom uctivě smekněte a nestyďte se za to! Kdo se stydí za kříž, ten se stydí za Pána Ježíše. Kdo se hlásí ke kříži a dělá rád a zbožně to znamení, ten tím ukazuje neboli vyznává svou víru. A to od nás chce Pán Ježíš, který řekl: „Kdo mě vyzná před lidmi, toho i já vyznam před Otcem nebeským...“ A čím nejlépe vyznáváme svou víru v Pána Ježíše? Svou víru vyznáváme nejlépe a nejjednodušeji znamením kříže. Křížem vyznáváme zvláště dvě tajemství sv. víry: 1. Že jsou tři božské osoby: Otec, Syn a Duch svatý, a 2. Že Pán Ježíš nás svou smrtí na kříži vykoupil; čili tajemství nejsvětější Trojice a tajemství našeho vykoupení. A 3. tím také vyznáváme, že jsme křesťané.

Která dvě tajemství víry vyznáváme křížem? Znamením kříže tedy ukazujeme: 1. že jsme křesťané, 2. že věříme v Pána Ježíše ukřižovaného, 3. že věříme ve tři božské osoby.

Děti, proto mějte kříž v úctě a žehnejte se jím často a rády, jak to dělali první křesťané a všichni svatí.

Příklad k prohloubení (ve 3. až 5. školním roce): Za pronásledování křesťanů v Římě byla přivedena před pohanského soudce také třináctiletá dívka sv. Anežka (t. j. po česku beránek); pocházela ze vznešené rodiny a byla krásná. Když pohrdla nabídkami urozeného římského mladíka, byla udána jako křesťanka. Soudce ji přemlouval sliby i hrozbami, aby zapřela Krista a obětovala pohanským bohům. Dával jí do ruky miskou s kadidlem, aby je vysypala na obětní oltář. Ale Anežka se místo toho požehnala svatým křížem, jako by řekla: „Co si to myslíš, pohanský soudče? Já jsem přece byla na křtu svatém poznamenána znamením kříže a od té doby jsem majetkem Božím. Já tedy patřím Bohu — Bohu Otci, který mě stvořil, Bohu Synu, který mě křížem vykoupil a Bohu Duchu Svatému, který mě posvětil, — a nikdo mě už Bohu neodcizí!“ Tím znamením kříže také veřejně vyznala svou víru. I když při tom nic neříkala, bylo to, jako by hlasitě a slavně zvolala: „Jsem křesťanka! Věřím v Boha trojediného a v Ježíše Krista! To vyznávám veřejně a slavně před celým světem!“

Svatá dívka věděla, co to znamená. Věděla, že za to

slavné vyznání ji čekají muka, ano i smrt, ale ona přece svou víru nezapřela a pranic se nebála a netřásla. Ačkoliv tam stála jako beránek mezi vlky, cítila se silnou — tím znamením sv. kříže. Její svatá nevinnost byla potom podrobena hroznému zkoušce a na konec byla vyvedena na popraviště a před zástupy lidu veřejně na náměstí popravena, ale ona se toho všeho nebála a ráda dala život za Pána Ježíše a za víru v něho (21. ledna r. 304.).

Děti, jako hrdinská dívka sv. Anežka, tak i vy se nestyďte za kříž a vyznávejte jím statečně svou víru v Boha trojjediného a v Ježíše Krista, našeho Pána a Krále, jemuž patříte. Nestyďte se, že patříte Kristu Pánu, — že jste křesťané, t. j. děti Kristovy. Žehnejte se proto sv. křížem zbožně. Zbožné žehnání se sv. křížem je už krásnou krátkou modlitbou. Pamatujte si křesťanské pravidlo:

„S křížem na svět...“

a nezapomeňte na slova Pána Ježíše:

„Kdo mne vyzná před lidmi...“

Věty pamětné (na tabuli, do sešitku a k opakování):

1. Jsem křesťan! Nestydím se za kříž, křesťanský prapor!
2. Křížem vyznávám svou víru v nejsv. Trojici a v Ježíše Krista ukřižovaného. „Kdo mě vyzná před lidmi, toho i já vyznám před Otcem svým nebeským!“
3. „Pozdraven buď sv. kříž,
na němž umřel Pán Ježíš!“
4. „S křížem na svět,
s křížem ve světě,
s křížem se světa!“

Tuto katechesi možno vhodně zakončiti zapěním posledních sloků svatováclavské hymny:

„Bohu Otci chválu vzdejme,
svatým křížem se žehnejme!
Ve jménu Otce i Syna Jeho,
i Ducha Svatého, Kriste eleison!“

(Větší děti se této sloce naučí zpaměti.)

2. Věřím v Boha.

(Prvouka čl. 1. — Pro 2., 3. a 4. školní rok a málotřídni školy.)

O P A K O V Á N Í :

Minule jsme mluvili o sv. znamení křesťana. Po tom znamení se nejlépe pozná, kdo je věřícím křesťanem t. j. kdo věří v Boha a v Pána Ježíše. Které je to znamení? (Sv. kříž.) Opakuj! Které je viditelné znamení křesťana? (Sv. kříž.) Jak děláme sv. kříž?... Co při tom říkáme?... Tím ukazujeme, že věříme ve dvě veliká a svatá tajemství křesťanské víry:

1. že jest jeden Bůh ve třech osobách a
2. že Syn Boží, Ježíš Kristus, nás svou smrtí na kříži vykoupil.

(Čili ve 4. třídě: 1. Tajemství nejsvětější Trojice a 2. tajemství vykoupení.

Opakuj! Která 2 tajemství vyjadřujeme znamením sv. kříže?...)

Je dobré a prospěšné pro duši (pro duši spasitelné) dělati znamení sv. kříže? Ano! Dělati zbožně znamení sv. kříže je velmi prospěšné a spasitelné. Jak nám pomáhá? (Chrání nás od zlého a ukazuje naši víru a lásku k Pánu Ježíši, který za nás na kříži umřel.) Kdy zvláště máme se žehnati sv. křížem? (Kdykoli začínáme neb končíme nějakou modlitbu nebo práci nebo něco důležitého; když vstáváme a leháme, — před jídlem a po jídle — když vstupujeme do chrámu a vycházíme...) Proč máme dělati často rádi a zbožně znamení sv. kříže? Protože tím ukazujeme, že se za svou víru nestydíme, že se k Pánu Ježíši rádi bez bázně a hrdě hlásíme a nedbáme na lidský smích a lidské řeči; tím si také vyprošujeme ochranu Boží před zlem a zvláštní ochranu proti pokušení.

A.

PŘÍPRAVA:

Kdo dělá kříž a kdo se modlí rád, ten ukazuje, že je křesťan a věří v Boha trojjediného. Kdo křížem a modlitbou pohrdá, ten se o Pána Boha nestará a v Pána Boha nevěří. Jsou i takoví lidé, kteří si myslí a říkají: „Snad

ani žádný Pán Bůh není. My žádného Pána Boha nevidíme.“ Ale to jsou nerozumní lidé. Ti si myslí, že můžeme všechno vidět. My máme duši a také ji nevidíme. Máme rozum a také ho nevidíme. (Ve 4. třídě: Kdyby ti někdo otevřel hlavu a podíval se ti do mozku, našel by tam rozum? Vidíš, a přece máš rozum. — Vidíš elektřinu, jak jde po drátě? A přece tam je; kdyby se s toho drátu dotkl, tak tě to zabije.) Tak také Pána Boha nevidíme, a přece lehce poznáme, že Pán Bůh jest. Pána Boha ovšem nepoznáme očima, ale poznáme ho rozumem.

Děti, dnes se naučíme Pána Boha poznávat a skoro „vidět“ rozumem.

PODÁNÍ NÁZORU A VÝKLAD:

1. Teď na podzim budou hospodáři na poli orat a sít. Už jste viděly takového hospodáře. Když pole zorá, tak je uvláčí a potom do něho zaseje obilí: žito nebo pšenici. Potom odjede domů a nechá tam zaseté zrní v poli ležet. Zrno vedle zrna tam leží v hlíně a nikdo se o ně nestará. Co se s těmi zrny stane? Stane se s nimi něco divného. Zrnka mají malinké klíčky, klíčky na nich pomalu rostou — my říkáme, že zrnka vzklíčí; klíčky si pak proklubou cestu skrze hlínu a za několik dní už vyrážejí ze země; nejprve jsou bílé, potom růžové, a potom se celé pole jimi zazelená. Na jaře pak z toho vyrostle klas a na něm uzraje 20, 30 až 40 zrn zrovna takových, jako bylo zrno zaseté. Zaseté zrno zatím v zemi shnilo a místo něho je tu klas a na něm 30—40 nových zrn.

Kdo to všechno udělal? Kdo udělal, že zrno rostlo, až se s ním stal takový zázrak? Udělal to hospodář? Ne — hospodář zrno jen zasel a pak už se o ně nestaral. Někdo si myslí: to vyrostlo samo. — Ale samo od sebe se neděje nic. Či dělá to snad hlína nebo země? Země přece není tak moudrá! Kdo tedy dal zrnu moc, že roste? Kdo to udělal tak divně a krásně, že z malého klíčku zrněčka vyrostl veliký klas a na něm zase nová zrněčka, — ale ne jen jedno, nýbrž 20, 30 až 40? Vidíte, to dělá Někdo, kdo má velikou moc a koho my nevidíme — to dělá Pán Bůh.

2. (Pouze ve 2. školním roce). Kolikrát se stalo, že bylo horko, slunce jasně svítilo, na nebi nebylo ani mráčku. A najednou se při-

hnaly mraky, slunce se ztratilo, začalo se blýskat a hřmít a spustil se hrozný déšť. K večeru zas přestalo pršet, slunce se znovu ukázalo, bylo viděti krásnou duhu a bylo zase jasně a krásně. Kdo pak to všechno dělá? Kdo káže slunci svítit? Kdo posílá blesky a hrom? Kdo dává déšť? To se neděje samo od sebe. A také to není jen tak náhodou. To musí někdo dělat, — někdo, kdo má velikou moc, kdo umí víc než my a je moudřejší než my. Kdo pak je to? (To je Pán Bůh.)

3. A ještě jiné věci často vidíme. — Byly jste už někdy v noci venku a dívaly jste se na oblohu, když krásně svítily hvězdy? Co jste si asi myslely? Kdo je tam za krásnými hvězdami? Hvězdy na obloze se nerozsvítily samy. Ani svět se neudělal sám. To všechno někdo udělal. A krásně sestavil a uspořádal. Kdo to udělal a sestavil, měl jistě velikou moc. Kdo pak to byl? Veliký a mocný Pán Bůh! (Všemohoucí a nejvyšší moudrý Pán Bůh!)

PŘÍKLAD:

(Ve 4. a 5. třídě.) Nevěřící Francouz cestoval po poušti a provázel ho Arab. Arabové mají ve zvyku, že při východu slunce a při západu se modlí. Prostřou si na zemi koberec, kleknou si na něj a modlí se třebas venku před lidmi; a neptají se, zda se někdo dívá. Arab to také udělal. Jakmile slunce zapadlo, rozprostřel na zemi malý koberec a začal se modlit. Cestovatel se mu smál a řekl: „Co to tropíš?“ — „Modlím se k Bohu,“ odpověděl Arab. „A viděl jsi už Boha,“ ptal se ho cestovatel. „Neviděl!“ — „Tak, člověče jsi blázen, když se modlíš k někomu, koho jsi nikdy neviděl.“ Arab už nic neříkal a modlil se klidně dále. Ráno, když vyšli ze stanu, spatřil cestovatel v písku stopy nějakého zvířete a zvolal: „Tady byl v noci lev.“ Arab se usmál a řekl: „Viděl jsi ho?“ — „Neviděl,“ řekl cestovatel, „ale což tu nevidíš jeho stopy?“ Ve chvíli se vyhouplo nádherné ohnivé slunce na obzor. Arab na ně ukázal a řekl: „Hleď, stopy Boží! Jen blázen říká: není Bůh!“

Rozuměly jste tomu? Francouzský cestovatel se smál Arabovi, že věří v Pána Boha, ačkoli ho neviděl. A potom sám věřil, že na poušti je lev, ačkoliv ho také neviděl. Po čem poznal, že tam někde musí býti lev? Podle jeho stop.

Mohly se tam stopy udělat samy?... A po čem poznal Arab, že ve světě musí býti Pán Bůh? Podle stop Božích ve světě. Ve světě je mnoho podivných věcí. Ty se nemohly udělat samy. A jak krásně jsou uspořádány? To musil někdo velmi moudrý tak uspořádat! Kdo to byl? Nejvyšš mocný a nejvyšš moudrý Bůh.

NAUČENÍ:

Hle! Jen pošetilý člověk říká: „Není Boha.“ Celý svět nám tedy říká: „Mě udělal Pán Bůh!“ Když se podíváme na nebe a hvězdy, říkají nám: „Nás udělal Pán Bůh!“ — Krásné slunce volá: „Mě udělal Pán Bůh!“ a celý svět volá: „Mě udělal Pán Bůh!“ — Jen pošetilý člověk říká: „Není Boha.“ Proto praví Písmo svaté: „Řekl blázen v srdci svém: Není Boha.“ — (Ve 4. a 5. třídě: Kdo to řekl? Někdo moudrý? Ne — blázen nemoudrý! A kde si to řekl? V rozumu? Ne — v srdci — ve zkaženém srdci, protože si to tak přál. Ale kdyby si to stokrát přál a stále křičel: „Pán Bůh není, Pán Bůh není,“ — pomůže mu to něco? Pán Bůh přece jest — a dívá se na něj a lituje ho, jak je nemoudrý.)

B.

1. *Ale kde je Pán Bůh?* To už víte, Pán Bůh je všude, na nebi i na zemi. Proto říkáme, že Pán Bůh je všudy přítomný. Pán Bůh není jen v nebi — Pán Bůh je také zde u nás na zemi. To je trochu podobné jako u slunce. Slunce je daleko na nebi, mnoho set tisíc kilometrů od nás; ale jeho paprsky a světlo a teplo, které z něj vychází, není jen tam nahoře, ale je také zde u nás na zemi; a přichází i okny až sem k nám do třídy. Slunce je tedy na nebi a přece je zároveň u nás na zemi. Podobně, ale ještě více Pán Bůh. Je v nebi, ale je také u nás zde na zemi; a není místočka, kde by nebyl. Celý svět je plný Pána Boha — Pán Bůh je všude a všechno proniká jako světlo a vzduch — a ještě více než světlo a vzduch. Pán Bůh naplňuje celý svět, a je ještě větší, než celý svět.

2. *A jak vypadá Pán Bůh?* To už víte z 1. třídy. — Pán Bůh nemá těla jako my, Pán Bůh je duch, t. j. má rozum

a vůli, ale těla nemá — a také už víte z 1. třídy, že je jen jeden nejvyšší Pán a Bůh.

3. A ještě něco si budeme o Pánu Bohu pamatovat. Protože Pán Bůh je všude, proto také všechno vidí, všechno slyší, — a všechno ví. Pán Bůh ví, co bylo, co je a co bude za 1000 let — On ví kdy kdo z nás umře, — On zná naše nejtajnější myšlenky — Pán Bůh je vševědoucí. On všechno ví a všechno vidí. My Ho nevidíme, ale On je všude s námi a vidí nás a vidí všechno. A On vidí všechno najednou a vidí to ustavičně. Na to nesmíme nikdy zapomenouti! Vzpomeňte si na ten příklad o Jakubovi a Anně; — jak bratříček chtěl doma krást a mlsat, a jak mu sestra řekla: Řekneš-li mi, kde nás nikdo neuvidí, půjdu s tebou. A jak mu připomenula, že by je Pán Bůh viděl i ve sklepě. — Proto si pamatujte: Jest jedno oko, které všechno vidí. Či oko? To není skutečné oko, protože Pán Bůh očí nemá, — to je Pán Bůh. Čím tedy vidí Pán Bůh? Může člověk vidět bez očí? Ano. (Ve snu — i člověk vidí bez očí.) Tím více Pán Bůh. Pán Bůh vidí a ví všechno, Pán Bůh je vševědoucí. Proč říkáme, že Pán Bůh je vševědoucí?

4. Pán Bůh je veliký a krásný. Pán Bůh je náš nejvyšší Pán a nebeský Otec. Proto se k němu modlíme „Otče náš, jenž jsi na nebesích!“ — Tak už víme o Pánu Bohu: Že je všude (= všudypřítomný), že všechno ví (vševědoucí), že je veliký a mocný, moudrý a krásný! Odkud to víme? Protože tu jeho velikost, moudrost a krásu vidíme ve světě, který udělal.

Proto máme jméno Boží vyslovovat s úctou a přát si, aby to všichni lidé věděli, jak je veliký, mocný, moudrý a krásný a měli k Němu úctu. A to říkáme, když se modlíme: „Posvět se jméno Tvé!“ t. j. Náš nebeský Otče, kéž všichni lidé vědí, jak jsi veliký a mocný, moudrý a krásný! Ať mají velikou úctu k Tobě a k Tvému jménu!

Kreslíme: Tomášek, Kresby ke katechismu, str. 13.

3. Bůh je trojjediný.

(Prvouka čl. č. 2. — Pro 2. a 3., i pro 4. a 5. školní rok a málotřídni školy.)

PŘÍPRAVA:

1. Minule jsme se učili znát Pána Boha, svého nebeského Otce. Jako máte otce na zemi, tak máme všichni ještě jednoho, nejvyššího Otce, na nebi, — a to je Pán Bůh. To je Otec všech lidí a náš nejvyšší Pán. Proti němu jsme všichni maličcí, — i váš otec, i pan učitel (i já), i pan prezident — všichni. — Dřív než Pán Ježíš přišel na svět, mysli-li mnozí lidé (pohané), že jest více bohů a klaněli se více bohům; ale Pán Bůh jest jenom jeden. Jako doma máte jen jednoho otce, který se o vás stará, tak také na nebi a ve světě je jen jeden nebeský Otec — Pán Bůh, — Bůh a Pán celého světa a Otec nás všech. To lidé dříve nevěděli. Proto Pán Bůh řekl na hoře Sinaj: „Nebudeš mítí jiných bohů mimo mě! — V jednoho Boha budeš věřit!“ To si budete pamatovat, — to je první přikázání Boží. (Jak zní?)

2. Bůh jest jenom jeden, — ale v něm jsou tři božské osoby. (Kolikrát už jste slyšely: to je hodná osoba, to je zlá osoba. Každý z nás je jedna osoba. Jako lidé jsou osoby, tak u Pána Boha mluvíme také o osobách.)

PODÁNÍ A VÝKLAD:

1. Jest jen jeden Bůh, ale ve třech osobách. My jsme každý jen jedna osoba — ale Pán Bůh jsou tři osoby (Pán Bůh není jednou osobou, Pán Bůh je trojosobný). A už víte, jak se jmenují. Jak se jmenují N.? Bůh Otec se jmenuje také Stvořitel, Bůh Syn Vykupitel — to je Pán Ježíš — a Duch svatý Posvětitel. Kdy jmenujeme ty tři božské osoby? (Když děláme kříž nebo když říkáme: Sláva Bohu Otcí...) Jest tedy jeden Pán Bůh, ale v něm tři osoby: Bůh Otec, Bůh Syn a Duch svatý a každá z těch osob je Bůh: Bůh Otec je Bůh, Bůh Syn je Bůh a Duch svatý je také Bůh. Ale je to pokaždé jiný Bůh? Je Bůh Syn jiný Bůh než Bůh Otec? A je Duch svatý jiný Bůh než Bůh Otec a Bůh Syn? Ne. To je stále jeden a týž Bůh. Bůh Syn (to jest Pán Ježíš), je zrovna ten Pán Bůh, jako Bůh Otec, — je zrovna tak vše-

mohoucí, věčný a vševědoucí jako Bůh Otec. A Duch svatý je také týž Bůh jako Bůh Otec. Jsou tedy tři osoby a přece jeden Bůh; jsou tři osoby, ale dohromady jen jeden Pán Bůh.

Co myslíš, kdo je starší; ty nebo tvůj otec?... Je to také tak u Pána Boha? — (Na obraze vypadá Bůh Otec starší.) Ne — všechny tři božské osoby jsou stejně věčné, všechny jsou všemohoucí a vševědoucí; žádná není více nebo méně. Proto říkáme, že Pán Bůh je jeden ve třech osobách, nebo že: Bůh je trojjediný. Proto mu říkáme trojjediný Bůh. Všecky tři božské osoby dohromady jmenujeme také: Nejsvětější Trojice (Boží).

(Nyní možno ukázati vhodný obraz Nejsvětější Trojice, třebaš Schuhmacherův: Stvoření prvních lidí, horní část, a vyložiti, jak se tři božské osoby vyobrazují: Ten stařec s koulí světovou je Bůh Otec, ten drží v ruce celý svět; ten mladý muž vedle něho po pravé straně s křížem je Pán Ježíš; a holubička nad ním — to je Duch svatý. — A každý z nich je pravý Bůh, ale dohromady jeden Bůh.)

2. Ale odkud to víme, že jest jeden Bůh ve třech božských osobách? Odkud víme, že v jednom Bohu jsou tři osoby?

To nám řekl neboli zjevil sám Pán Bůh; a Pán Ježíš nás tomu naučil a sv. apoštolové. Kdy pak nám to zjevil? (I to byste již mohly vědět.)

(Srv. Prvouka čl. 2. Cesta k Bohu čl. 12.)

PŘÍKLAD:

a) Daleko od nás je země. V té zemi narodil se Pán Ježíš, po té zemi chodil a tam učil a dělal zázraky. Říká se jí Svatá země. (Proč svatá? Protože se tam staly svaté věci.) Jak se jinak jmenuje ta země? (Palestina. — Napřed se jmenovala země Kanaan a potom země zaslíbená.) Ve Svaté zemi teče řeka Jordán. O té jsme už také slyšeli. Kdo pak u ní kázal? Sv. Jan Křtitel. A co potom ještě dělal sv. Jan Křtitel? Křtil. A kdo k němu také jednou přišel, aby ho pokřtil? Pán Ježíš. A když byl pokřtěn, vystoupil z vody a modlil se. A tu se stalo něco podivného! Co pak? Otevřelo se nebe, — ukázala se mu nad hlavou podoba holubičky a s nebe zazněl hlas: „Tento jest můj milý Syn!“ Kdo to promluvil s nebe? To promluvil Bůh Otec. A kdo stál na břehu a modlil se? Pán Ježíš. A Pán Ježíš je Boží

Syn nebo Bůh Syn. Bůh Otec to sám řekl, že Pán Ježíš je jeho Syn („Tento jest Syn můj milý.“). Tak vidíte: Jest Bůh Otec a ten má Syna, to je Pán Ježíš. Toho Syna poslal na svět, aby nás vykoupil. Tak už máme dvě božské osoby: Bůh Otec, který nás stvořil, — Bůh Syn nebo Pán Ježíš, který nás vykoupil. — Ale ještě někdo se ukázal při křtu Pána Ježíše. Nad hlavou Pána Ježíše se ukázala podoba holubičky. Koho znamenala ta holubička? Holubička je znamením Ducha sv. (ta znamená, že na Pána Ježíše sestoupil s nebe Duch sv.). Duch sv. je duch neviditelný, — proto se ukázal ve znamení holubičky, aby ho sv. Jan a lidé viděli. A ten Duch sv. je třetí božská osoba.

Tak se ukázaly při křtu Pána Ježíše všechny tři božské osoby. Kdo volal s nebe?... Kdo stál a modlil se na břehu?... Kdo se snesl nad hlavu Pána Ježíše?... Proto víme, že jest jeden Bůh, ale v něm tři osoby. (Teď už také můžete vědět, proč řekl Pán Bůh, když chtěl stvořit člověka „učiňme“. Učiňme my: Otec, Syn a Duch sv. Protože v něm jsou tři osoby).

b) A ještě odněkud víme, že jsou tři božské osoby. Kdo si vzpomene?... To nám řekl Pán Ježíš. Kdy pak?... Vzpomeňte si, jak posílal sv. apoštoly do světa a poručil jim, aby kázali a křtili. Co pak jim to tenkrát řekl?... „Jděte do celého světa a uče... a křtěte je ve jménu Otce, i Syna i Ducha svatého.“ Pán Ježíš tedy řekl, že budou křtiti jménem (nebo na místo) Boha Otce, jménem Boha Syna a jménem Ducha sv. — čili jménem tří božských osob nebo jménem Boha trojjediného. Pán Ježíš tu jmenoval všechny tři božské osoby.

c) (Pouze ve 3. a 4. třídě). A ještě jinak to víme: Pán Ježíš říkal, že Pán Bůh je jeho Otec, a o sobě říkal, že je Syn Boží. Ale mnozí židé tomu nechtěli věřit a proto ho odsoudili na smrt; tenkrát se ptal velekněz Pána Ježíše slavně před soudem, zda-li jest opravdu Syn Boží a řekl mu: „Zapřísahám tě před Bohem živým, abys nám pověděl, jsi-li ty opravdu Syn Boží či ne!“ A co odpověděl Pán Ježíš? „Ty jsi řekl, já jsem (Syn Boží)“. — A když se Pán Ježíš s apoštoly loučil, řekl, že on odejde do nebe, ale že jim pošle místo sebe někoho jiného a ten už s nimi (a s Církví sv.) zůstane na věky. Koho pak? Ducha sv. Kterými slovy Pán

Ježíš přislíbil Ducha sv.? („Ale jiného Utěšitele dám vám, by s vámi zůstal na věky, Ducha sv., Ducha pravdy.“) Je tedy ještě třetí Božská osoba — Duch sv. A když Pán Ježíš dešel do nebe, tehda Ducha sv. apoštolům také poslal. Jaké podobě přišel tenkrát Duch sv.? Ne v podobě houbičky, ale ve větru a v ohni, který se rozdělil na samé laménky jako jazyky. A víte také, co ten Duch sv. způsobil. Jak apoštolý posvětil, osvětil a posílil. A od té doby ten Duch sv. zůstává v Církvi sv. a přichází také do naší duše; také nás posvěcuje, osvěcuje a posiluje — milostí posvěčující a pomáhající. (O tom se budeme letos učit ještě více.) Osvěcuje nás, to jest činí naši duši svatou, zvláště ve svatých svátostech. Proto mu říkáme, že je náš Posvětitel.

HRNUTÍ:

Jsou tedy tři božské osoby a ty se jmenují: Bůh Otec, Bůh Syn a Bůh Duch svatý. Bůh Otec se jmenuje také tvůrce, protože nás stvořil, Bůh Syn (t. j. Pán Ježíš) Vykupitel, protože nás vykoupil a Duch svatý Posvětitel nebo Utěšitel, protože nás posvěcuje. Každá z nich je pravý Bůh, ale všechny dohromady jsou jen jeden Bůh. Jak říkáme Pánu Bohu ve třech božských osobách? Pánu Bohu ve třech osobách říkáme: Nejsvětější Trojice, nebo trojjediný Bůh. Také říkáme: „V osobách třech jeden Bůh, Otec, Syn a svatý Duch.“ Jak říkáme? Kdy jmenujeme tři božské osoby? (Když děláme kříž.)

Tři božské osoby chválíme modlitbičkou: „Sláva Otci Synu i Duchu svatému, jakož bylo na počátku nyní i vždycky až na věky věkův. Amen.“ (Opakuj! Nacvičit!) Tou krátkou modlitbou chvály máme často Pána Boha chválit za to, že nás stvořil, vykoupil a posvětil.

PŘÍKLAD: (Ve 3. a 4. třídě a málotřídních školách.)

1. *Veliké tajemství.* Víme tedy ze zjevení božího — od Pána Boha a od Pána Ježíše, že jest jeden Bůh ve třech božských osobách. Ale můžeme to pochopit? Můžeme rozumět, jak to jest? Nemůžeme. Na to je náš lidský rozum labý. My nerozumíme ani mnoha jiným věcem, které Pán Bůh dělá. Proto říkáme: To jest svaté tajemství, nebo tajemství víry.

A přece tomu věříme. Proč? Protože nám to řekl Pán Ježíš — a ten ví všechno a ten tomu rozumí. Takových tajemství — tajemných, nesrozumitelných věcí je mnoho. My lidé nemůžeme všechno pochopit. Teprve v nebi nám to Pán Bůh ukáže, tam to teprve pochopíme. Teď poznáváme a vidíme Pána Boha jen jako v zrcadle, jen jako na obraze — ale potom ho uvidíme doopravdy — tváří v tvář.

Ale přece to můžeme trochu pochopiti. Na příklad:

- a) $1 \times 1 \times 1 = 1$; tak je to v Bohu,
- b) jetelový lístek,

Jedno Slunce jest:

- 1. veliká moc a síla
- 2. veliké světlo
- 3. veliké teplo

Jeden Bůh jest:

- 1. Bůh Otec — moc a Síla — Stvořitel
- 2. Bůh Syn — naše Světlo — Vykupitel
- 3. Bůh Duch sv. — Teplo lásky — Posvětitel

síla	}	=	slunce	led	}	=	voda	Otec	}	=	Bůh
světlo				sníh				Syn			
teplo				pára				Duch sv.			

(Viz Tomášek, Kresby ke katech. II. vyd. str. 14.)
Ale docela to nikdy nepochopíme.

PŘÍKLAD:

(Zde možno ve 3. až 5. třídě vypravovat legendu o sv. Augustinu, jak chtěl vyzkoumat tajemství Nejsvětější Trojice a spatřil chlapečka na břehu mořském, jak chce přelít moře do důlku...)

Svatý Augustin byl veliký myslitel (učenec). O něm se vypravuje tato příhoda: Kdysi se procházel po břehu mořském a přemýšlel o tom, jak je Bůh veliký a podivný, a rád by byl aspoň trochu pochopil, jak to je, že v jednom Bohu jsou tři osoby.

Tu viděl náhle hráti si na břehu malého chlapečka. Chlapeček si udělal v písku důlek a mušlí nabíral vodu z moře a lil ji do důlku. Svátý Augustin se na něj chvilí

díval a potom se zeptal: „Co děláš, chlapečku?“ Chlapeček odpověděl: „Chci přelít moře sem do tohoto důlku!“ Tu se veliký světec usmál na dítě a řekl: „Dítě, to nikdy nepřeleješ!“ Ale dítě se na něj vážně podívalo a řeklo: „Spíše já přeleji celé moře do tohoto důlku, nežli ty vyzkoumáš tajemství Nejsvětější Trojice!“ A po těch slovech zmizelo. — Z toho poznal sv. Augustin, že to byl anděl, který mu tak ukázal, jak veliký a nepochopitelný je Pán Bůh!

Děti! (Viděly jste již moře?) Víte, jak veliké je moře? Jak je široké a jak je hluboké? A co jest v něm podivných věcí, mořských rostlin, zvířat a pokladů? Kdybyste se octly samy na širém moři, tu byste viděly, jak malí a bezmocní jsme proti nesmírnému oceánu, jak lehce bychom se v něm utopili a ztratili.

Ale ještě milionkrát větší a podivuhodnější než nesmírný oceán (než nesmírné moře) je Bůh. Bůh je jako nekonečné moře života, krásy, svatosti a moudrosti. Bůh je větší a podivuhodnější než nesmírné moře, než obrovské slunce a než celý svět se všemi krásami a poklady. A my jsme proti němu menší, než malá kapička proti nesmírnému moři. Jak bychom ho tedy mohli pochopiti?! Jak bychom mohli pochopiti bohatý a podivuhodný život, jaký je v Bohu! (To je nekonečné a podivuhodné moře života!)

Ó jak veliký a podivuhodný jsi, Pane Bože náš! Bože Trojjediný! Bože Otče, Synu a Duchu Svátý!

Při opakování možno užití ještě tohoto srovnání:

Pán Bůh je nekonečně veliký — On je mnohem víc než veliké moře a než veliké slunce. Kdybyste chtěly vědět, jak to vypadá ve slunci a dívaly jste se v poledne, když nám je slunce nejbližší, do jasného slunce, tak byste osleply. Tak velikého světla naše oči nesnesou. A trojjediný Bůh je jako veliké nebeské Slunce. Kdo se do něj příliš zvědavě dívá a chce už teď všechno vědět, ačkoli na to má rozum slabý, ten může také oslepnouti (duchovně) a přijít o víru a rozum. Naše duše zde na zemi tak veliké světlo Boží nesnese. Teprve v nebi budeme schopni dívat se do Božího světla věčného tvář v tvář. Proto máme pokorně věřit, co nám Pán Ježíš řekl, a nemyslit, že musíme všemu lépe rozumět než Pán Ježíš.

Zbude-li čas: Otevřete si Prvouku, přečteme si čl. 2.

NAUČENÍ:

1. *Chvalme a velebme Nejsvětější Trojici!* Vidíte, jak tajemný, podivný a nepochopitelný jest Pán Bůh. Jemu nikdo z nás nemůže rozumět a nikdo Ho nemůže pochopit, jak je podivuhodný. Proto Ho máme ctít a chválit, protože je tak veliký a podivný, a často říkat: „Sláva Otci... Sláva Otci, který všechno stvořil a o všechno se podivně stará! Sláva Synu, který mě vykoupil... Sláva Duchu svatému, který mě na křtu sv. posvětil a stále mě posvěcuje!“

(Zde musí katecheta umět vlít do dětských srdcí upřímnou úctu a nadšení pro velikost, velebnost a nepochopitelnost Boží!)

2. Při opakování možno dodati: Na křtu sv. jste byli pokřtěni ve jméno Otce i Syna i Ducha Svatého. Patříte tedy Nejsvětější Trojici — patříte Bohu Otci, Bohu Synu a Duchu Svatému. Jste jejich děti. Jste dětmi božími. Musíte proto milovat a ctít Pána Boha trojjediného — Boha ve třech osobách — a jej často chválit modlitbou: „Sláva Otci i Synu...“

4. Proč jsem na světě?

(Prvouka čl. 3. Pro 3. až 5. třídu a málotřídní školy.)

ÚVODNÍ PŘÍPRAVA:

Děti, dnes se vás na něco zeptám: Proč pak chodíte do školy? Abyste se něčemu naučily. Čemu na příklad? (Číslo psát, počítat...) A k čemu to potřebujete umět? Aby z vás něco bylo. Každý z vás chce něčím být. (Ty chceš na příklad býti...?) A proč chceš něčím být? Někdo řekne: Abych se měl dobře. Ale co ti to bude platné, když jedno umřeš a všechno to ztratíš? Jsme tedy na světě jen k tomu, abychom se měli několik let dobře a potom umřeli? Co máme jen tělo? Ne — máme také duši a ta je důležitější

než tělo. Mnoho lidí se stará jen o tělo, které umře a o nesmrtelnou duši se nestará. Takoví lidé nevědí, k čemu jsou na světě. A proč to nevědí? Protože se neučili pravému náboženství.

V náboženství se tomu učíme. V náboženství se tedy učíme důležitějším věcem nežli čísti, psáti, počítati atd.. v náboženství se učíme také, k čemu jsme zde na světě. A tomu se budeme dnes učit. — (Nyní vypravovati příklad z Prvouky čl. 3. o sv. Františku a zedníku.)

JINÁ PŘÍPRAVA: (Pro 3. až 5. školní rok.)

Milé děti! Na světě vidíme mnoho věcí a všechny tu jsou k něčemu. Na louce roste na př. tráva. K čemu je tráva? (Pro dobytek — na př. pro krávu.) A k čemu je kráva a dobytek? (Pro nás.) — V přírodě vidíme dále stromy. K čemu jsou stromy? (Aby nám dávaly stín, ovoce a dřevo.) Na poli roste obilí; k čemu je obilí? (Pro nás — pro lidi.) K čemu je vzduch? A k čemu je voda? A k čemu je slunce? (Aby nám dávalo světlo a teplo.)

Vidíte, všechno je tu na zemi pro nás, pro člověka — aby to sloužilo člověku. A k čemu je člověk — čili: Pro koho jsme tu my? Komu my máme sloužiti? — To by měl každý dobře vědět. Proto se tomu budeme dnes učit.

NÁZOR: (Z Prvouky čl. 3. o sv. Františku a zedníkovi.)

Sv. František šel jednou vedle stavení a viděl tam pracovati zedníka. Sv. František ho pozdravil a dal se s ním do řeči: „Pomáhej Pán Bůh! — Co tu děláš, mistře?“ — Zedník odpověděl: „Jak vidíš, od božího rána stavím a pracuji.“ — „A k čemu pracuješ?“ ptal se sv. František. — „Abych si vydělal nějaký groš,“ řekl zedník. — „A k čemu potřebuješ peněz?“ ptal se dále světec. „Abych si mohl koupit chleba.“ — „A nač potřebuješ chleba?“ ptal se ještě sv. František. Tu se zedník usmál a odpověděl: „Nač? Přece chci býti živ!“ Ale sv. František se ptal ještě dále: „A k čemu žiješ?“ — Na to zedník už odpověděti neuměl. To se dověděl od sv. Františka.

Děti! To je velmi poučný příběh. Proto si jej napřed zopakujeme. Kdo by to uměl vypravovati? Možno také opakovati otázkami: Jak se jmenoval ten svatý, o němž jsem vám vypravoval? Sv. František měl všecy lidi rád, proto je učil, jak mají Pána Boha milovati a jemu sloužiti. (— Jak pozdravil? Tak máte i vy pozdravovati toho, kdo pracuje...)

Pročpak dával sv. František tomu zedníkovi takové otázky? Aby poznal, zdali ten zedník ví, k čemu vlastně pracuje a k čemu je na světě. A věděl to ten zedník? Proto ho sv. František poučil, že není na světě jen k tomu, aby sloužil svému tělu a lidem, nýbrž k tomu, aby sloužil Bohu a staral se o svou duši. — Takových lidí jako ten zedník je mnoho. Oni pracují, jedí a pijí a baví se, — starají se o jídlo, živobytí, zábavu a všelijaké věci, ale nevědí, proč to všechno dělají a k čemu jsou na světě; a ani na to nemyslí. Tak se celý život starají, pracují a baví a nevědí, proč a nač. Takovým lidem by se pak mohl dáti na hrob nápis: Zde odpočívá člověk, — ten nevěděl, proč žil.

I některé děti myslí, že jsou na světě jen k tomu, aby jedly a pily, bavily se a měly se dobře, — a o nic více se nestarají. Ale k tomu nás Pán Bůh nestvořil.

1. *K čemu tedy jsme na světě?* Už jsme si řekli, že celá země a všechno, co je na zemi, je tu pro člověka. A pro koho je člověk? Pro Pána Boha. — Všecko na zemi je tedy k tomu, aby to sloužilo člověku, a člověk zas má sloužit Bohu. Už tedy víme, k čemu jsme zde na světě: Jsme zde na světě k tomu, abychom sloužili Pánu Bohu. A co z toho budeme mít, když mu budeme sloužit? Budeme mít z toho škodu? Ne, — ale přijdeme k Němu do nebe a budeme u něho věčně šťastni. Proto si budeme pamatovat: Jsme na zemi k tomu, abychom Pánu Bohu sloužili a za to se dostali do nebe. (Opakuj N.!)

2. *Co znamená Bohu sloužiti?* — Děti! Ale teď musíme ještě vědět: Co to znamená Bohu sloužiti — a jak máme Pánu Bohu sloužiti. Když někdo slouží nějakému pánu, co pak dělá? Dělá to, co na něm ten pán chce, čili, co ten pán poroučí. Kdo tedy slouží Pánu Bohu? Kdo dělá, co Pán Bůh poroučí — nebo: kdo dělá, co Pán Bůh chce. Jak to můžeme říci ještě jinak? Kdo Pána Boha poslouchá. Nebo:

Kdo plní vůli Boží. Nebo: Kdo plní (nebo zachovává) přikázání Boží. Místo přikázání Boží říkáme také zákon Boží; proto můžeme říci: Pánu Bohu slouží, kdo plní zákon Boží.

Kdo chce Pánu Bohu dobře sloužiti, musí Pána Boha míti rád a vědět a věřit, co mu Pán Bůh poroučí. A víme to? (Známe jeho vůli?) Ano. Pán Bůh nám řekl (neboli zjevil), co od nás chce, na hoře Sinaj, když nám dal deset přikázání. A potom poslal na svět svého Syna, Pána Ježíše a ten nám znova řekl, co Pán Bůh od nás chce. A tomu právě se budeme učit v náboženství.

Co tedy od nás Pán Bůh chce? Pán Bůh od nás chce hlavně tři věci:

- a) abychom v něho věřili a věřili všemu, co nám zjevil,
- b) abychom jeho přikázání (jeho zákon) rádi plnili,
- c) abychom užívali všech prostředků, kterými nám pomáhá na cestě k svatosti (zvláště modlitby a sv. svátostí), čili abychom hledali jeho pomoci a milosti.

Kdo tedy slouží Pánu Bohu dobře a věrně? Kdo to všechno dělá, čili: kdo v Boha věří, — kdo dobře, svědomitě a věrně plní boží přikázání a kdo se modlí a přijímá rád sv. svátosti. — Děti, abyste Pánu Bohu dobře sloužily, myslte stále na to, že vás Pán Bůh všude vidí, že se na vás stále dívá a že nejste nikdy samy. Pán Bůh je stále s vámi a dívá se, jak mu sloužíte.

NAUČENÍ:

1. *Služba Bohu — nejlepší služba; služba krásná a radostná.* Je to snad těžké, sloužit Pánu Bohu a je to smutné? Ó ne, sloužit Pánu Bohu je nejlepší a nejkrásnější služba; a je to služba veselá a radostná. — Když se vám to bude zdáti těžké, vzpomeňte si, jak Pána Boha poslouchají miliony andělů a svatých v nebi a jak rádi plní jeho vůli. Proto se modlíme: „Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi!“ To znamená: Pane Bože, pomáhej nám, abychom my zde na zemi tvou vůli tak ochotně a rádi plnili jako ji plní andělé a svatí v nebi! — A pohleďte, jak i celá příroda Pánu Bohu slouží a jej poslouchá. Jej poslouchá naše země, která se otáčí tak, jak on jí to předepsal; jej poslouchá veliké slunce, měsíc a miliony hvězd, — ty všechny se pohybují přesně tak, jak jim to rozkázal. Či řekne mu někdy sluníčko: Já dnes nebudu lidem svítit, mně se už nechce, já si chci také od-

počinout? Vidíte, všechno — celý svět Pána Boha poslouchá a jemu slouží, — jen takový malý lidský bacílek by si troufal říci: Já Pánu Bohu nesloužím? Já sloužím raději sobě, svému tělu, světu a ďáblu?

2. A je to snad nějaká smutná, uplakaná služba, když sloužíme Pánu Bohu? Ó, to je služba krásná, čestná a radostná. Kdyby někdo mohl sloužit panu presidentovi, pokládal by si to za čest a chlubil by se takovou službou. A kdo slouží Pánu Bohu, slouží největšímu a nejlepšímu Pánu, a za to by se styděl? Na to máte být hrdy, že můžete sloužit takovému Pánu. A stydět by se měl ten, kdo místo Pánu Bohu slouží raději všelijakým zlým lidem (světu) nebo svému tělu, nebo dokonce hříchu a ďáblu. (Ve 3. a 4. třídě možno ke konci vypravovati krásnou legendu o sv. Kryštofu, který nechťel sloužit nikomu, než největšímu Pánu.) Sloužit Bohu a poslouchat Pána Boha máme proto s radostí a ne s nechutí a s brekotem. Kdo slouží Pánu Bohu, nemá být smutný, ale může být ze všech nejveselejší. Máme mít radost z toho, že Pánu Bohu patříme, že jsme jeho děti a že mu smíme sloužit. Proto se máme často a rádi nabízet Pánu Bohu do služby čili obětovat mu často své srdce a všechny své schopnosti, zvláště při každé mši svaté při obětování. Proto se při obětování modlíme:

Otče nebeský! Přijmiž od svých dětí tyto dary, které Ti tu s knězem přinášíme. Také obětujeme Ti samy sebe. Tobě chceme sloužit bez ustání, Ty nám k tomu dej své požehnání! (Co to znamená, že obětujeme Pánu Bohu samy sebe? — Že mu dáváme samy sebe do služby.)

3. *A co nám dá Pán Bůh za tu naši službu?* Vezme nás k sobě a dá nám za ni věčnou radost v nebi. Pán Bůh není skoupý jako lidé. V písničce zpívá si čeledín o lakomém hospodáři: „Sedm let jsem u vás sloužil a nic jste mi nedali.“ Takový není Pán Bůh. Proto si pamatujte: „Kdo slouží Pánu Bohu, dobrého má hospodáře!“

5. Modli se a pracuj!

(Pro 2., zvláště pro 3., 4. a 5. školní rok. Prvouka čl. 4.)

Pozn.: Proč se naše mládež nemodlí? Protože se v mládí nenaučila modlití a protože se modlit neumí; protože se jí zdůrazňuje modlitba jen jako povinnost a protože pokládá modlitbu za slabost. Proto nutno děti naučit různým způsobům modlitby, aby jim modlitba působila radost. Vedle povinnosti pak nutno zdůrazniti, že modlitba je velikou výsadou dítek Božích: smíme mluvit s Bohem kdykoli a o čemkoli jako dítě s otcem, jako přítel s přítelem, bez okolků, obřadnosti a strojenosti, od srdce. Je třeba čeliti velikému klamu moderní doby, která věří, že člověk žije jen ze své práce a zisku a ne z modlitby.

Z křesťanského hesla: Modli se a pracuj! zbyla již jen druhá část: Pracuj! Ale to je snižení člověka na soumaru. Vynechá-li se „Modli se!“ zbývá jen bezcílné a nesmyslné „Pracuj!“ t. j. pachtění, dřina, otroctví a neradostnost, po níž následuje shánka po výstředních požitcích.

Tato katechese i následující podávají mnohem více látky než je možno vpraviti dětem v jedné hodině, protože jsou psány pro děti různého věku.

PŘÍPRAVA:

Děti! Minule jsme se učili, proč jsme zde na světě, — a jak to sv. František vyložil zedníkovi, který to nevěděl. Vy jste to snad také dobře nevěděly, — ale teď už to víte. — K čemu pak jsi na světě? pověz mi N.! Dobře jsi řekl: Jsem na světě, abych Pánu Bohu sloužil a za to se dostal do nebe.

Ale Pánu Bohu sloužit a dostat se do nebe, — nejde bez modlitby a bez práce. Kdo chce Pánu Bohu sloužit a dostat se do nebe, ten se musí modlit a pracovat. A k tomu jsme hlavně na světě: Abychom pracovali a abychom se modlili: Jsme stvořeni k práci a k modlitbě. Proto měli křesťané odedávna pravidlo: Modli se a pracuj! A tomu se dnes budeme učit: Proč máme pracovati a modlití se a jak máme pracovati a jak se máme modlití.

VYLIČENÍ (Názor.):

Podívejme se nejprve do zbožné křesťanské rodiny, jak tam všichni pracují a jak se modlí.

Matka ráno vzbudila děti. Děti ihned vstaly, umyly se a oblekly. Potom si všichni klekli a modlili se: otec, matka i děti. Ruce při tom měli sepjaty nebo na prsou složeny a hleděli zbožně na kříž. Děkovali Pánu Bohu, že je v noci chránil (že šťastně a ve zdraví dočkali rána) — prosili Ho, aby jim přes den pomáhal a žehnal a chránil je od všeho zlého — a slíbili Mu, že Mu budou věrně sloužiti a hříchu se chrániti.

Po modlitbě zasedli všichni k snídani a po snídani se rozešli každý po své práci: otec šel po svém zaměstnání do práce, nebo do dílny nebo do kanceláře, nebo do stáje a na pole — podle toho, čím byl — matka šla za svou prací domáci a děti šly do školy. — Když se vrátily ze školy, dělaly si své úkoly a potom si hrály nebo pomáhaly rodičům, v čem bylo třeba. Tak všichni přes den pracovali až do večera. K večeru se zase všichni sešli doma, promluvili si o svých pracích a starostech, v zimě si ještě něco přečetli nebo se jinak společně pobavili nějakou hrou a potom zasedli k večeři. Večer před spaním pak poklekli a pomodlili se večerní modlitbu. Poděkovali Pánu Bohu za všechno, co ten den zažili, odprosili Jej za své poklesky a hříchy a poroučeli se do jeho ochrany a do ochrany Panny Marie a andělů strážných, obyčejně přidali ještě prosbu za duše v očistci — a tak s Pánem Bohem ulehli. — (Děti se dívají na obrázek v Prvouce str. 7. nebo se jim ukáže Führichův obraz modlící se rodiny.)

Tak celý den pracovali a ráno a večer posvětili modlitbou; a také mezi dnem při práci občas zalétli myslí svou k nebeskému Otci.

A tak to má býti. Tak je to krásné a tak to chce Pán Bůh. —

Tak to dělal také Pán Ježíš od svého dětství až do smrti. Tak pracovali a modlili se Panna Maria a sv. Josef s Ježíškem v domku nazaretském. (Je-li k dispozici vhodný obraz, možno ho zde ukázati.) Tam se Ježíšek od malička s rodiči svými často a rád modlil a také jim rád pomáhal při práci; a když dospěl, pracoval se sv. Josefem a po jeho smrti sám

lílně jako tesařský dělník a nestyděl se nikdy za práci. To mu lidé říkali tesař z Nazareta. A když ve 30 letech istil svou dílnu v Nazaretě a začal svůj veřejný život, coval zase jinak: Konal namáhavé cesty, učil a kázal, ne- je únavy a mezi tím se stále mnoho modlil. Také učed- i jeho pracovali hlavně jako rybáři a modlili se mnoho dý den. A také všichni křesťané a svatí vždycky rádi pra- ali a rádi se modlili; protože věděli, že tak nejlépe slouží u Bohu a plní svůj úkol, který jim Pán Bůh dal zde na i, — a že jen tak se mohou dostat do nebe.

Tak, drahé děti, také vás volá Pán Bůh do své ŷby. Do jaké? Do práce a k modlitbě! Pán Bůh e, aby každý z vás pracoval a aby se modlil. Jen tak mŷžete dostat do nebe!

(Zde možno ukázati Schuhmacherův obraz sv. Rodiny naza- ké — v Cestě k Bohu na str. 49. — a obraz, jak Pán Ježíš učí apo- y modlitbě Páně a ten obraz vysvětliti i s jeho symboly — v Cestě ohu na str. 66.)

Opakuj mi N., jaký je náš úkol zde na zemi? (Do jaké služby volá Pán Bůh?) Které dvě věci musíme dělat, abychom se do- i do nebe? Jaké tedy bude naše křesťanské heslo? Naše křesťanské lo zní: Modli se a pracuj!

K L A D:

Toto heslo si nyní vyložíme.

1. *Práce.* Pán Bůh nás tedy volá do práce. Pán Bůh stvořil k práci, nikoli k zahálce. „Jako pták k letu, tak věk ku práci,“ praví přísloví. Pán Bůh nemá rád lenochy i pohodlné. Pán Ježíš řekl, že do nebe vede cesta úzká říkrá (strmá) a trnitá, kdežto cesta široká a pohodlná že e k zahynutí... („Kráčejte úzkou cestou! Neboť široká je na a prostranná cesta, která vede k zahynutí... Ale úzká trmá jest cesta, která vede k životu...“ praví Pán Ježíš.) o chce přijít do nebe, ten se tedy nesmí bát práce a ná- hy. (V 5. třídě možno vypravovati podobenství o dělnících na vi- , jimiž jsme my, nebo podobenství o hřivnách a vhodně využití. Bůh dal každému z nás nějaké hřivny, t. j. schopnosti a chce, chom jimi vykonali co nejvíce dobrého. A jednou při posledním du se nás zeptá: Co jsi vykonal dobrého? Vydej počet ladařství svého!“)

Pán Bůh nenávidí zahálku. Zahálka je také počátek hříchu. Kdo pracuje, nemá kdy myslet na hřích. Ale kdo zahálí, k tomu přichází ďábel se špatnými myšlenkami a lehce ho svede ke hříchu. Stojatá voda hnije a zapáchá — tak i z lenocha se stává člověk odporný Bohu i lidem.

Zvykejte si proto ráno, když jste se vyspaly, hned vyskočit a neválet se líně v posteli. To je velmi důležité! Tak se naučíte přemáhat lenost a vážit si času, který nám Pán Bůh dal k tomu, abychom pracovali a konali dobré. „Čiňte dobré, dokud máte čas.“ (Gal. 6, 10.) Neboť čas má velikou cenu — čas je dražší než peníze. A právě ranní hodiny jsou nejvzácnější. Vy ani nevíte, co ztrácejí mnozí lidé pozdním vstáváním. Proto, milé děti, večer brzy do postele a ráno brzy s postele! „Ranní ptáče, dál doskáče!“ A je to i zdravé. Všichni vynikající lidé a všichni svatí byli „ranní ptáčata“, a proto dále doskákali, než ostatní.

A když přijdete ze školy, zvykněte si napřed si udělat úlohy a potom teprv jít po zábavě. Pamatujte si: Napřed povinnost, potom zábava. A nestyďte se nikdy za žádnou poctivou práci! Pán Ježíš se v Nazaretě také nestydl za práci tesařskou.

Kdo se chce napřed bavit a povinnost odkládá až na konec, ten se nikdy nenaučí konat pořádně svou povinnost a nenaučí se žádné pořádné práci; a taková zábava ho nebude ani těšit. Proč ho nemůže taková zábava těšit? Protože ho při ní tlačí jako kámen (jako můra) výčitka: „Ty se baviš, a ještě jsi nevykonal svou povinnost!“ Tak nemůže mít při zábavě pravou čistou radost, protože nemá čisté a klidné svědomí. — Zábava těší nejvíce, když se střídá s prací a když se bavíme až po vykonané povinnosti. Samá zábava omrzí a potom už nic takového člověka netěší. A potom z omrzelosti a z dlouhé chvíle dělá hříchy.

Příklad: Zde možno vypravovati nebo přečísti dětem článek z Prvosenek (str. 25.), který uvádím:

Zábava.

„Matičko, chci si dnes celý den hrát, smím?“ pravila Andělka své matičce.

„Celý den, dítě? To by tě omrzelo.“ usmála se matka. „Uvidíš, matinko, že ne!“ — „Nu, tedy si hrej!“

Andělka snesla všechny své hračky. Asi hodinu cítila se blaže-

nou; ale pak se nudila. Přebírala hračku po hračce. Nic ji netěšilo, ani loutka Věruška ne, a přec ji měla tolik ráda!

Konečně se vrátily sestřičky ze školy. „Děvčata, pojďte si hrát!“ zvala je Andělka, „já už sama nevím nač!“ — Ochotně sedly si Bětulka i Jiřinka k Andělce na zem a začaly hru.

„Tu ne a tu také ne; to už já jsem všechno dělala!“ volala omrzele Andělka a v očkách už měla slzičky.

„Ale, Andělko, nás ta hra těší,“ řekla Bětulka. „My jsme ve škole pracovaly a proto si teď rády zahrajeme. Až budeš také chodit do školy, uvidíš, jak tě bude těšit hra.“ —

Tak je to, milé děti; zábava může nás těšit, jen když se střídá s prací. Po práci sladké je odpočinutí, milá je zábava! —

(Kde je dosti času, bylo by možno ke konci hodiny při opakování nebo při jiné příležitosti vypravovati pro osvěžení pozornosti pohádku o dvou bratřích: pracovitém chudáku a bohatém lenochu a o králi času z Tomáška, Dětským srdcím, II. vydání, str. 154 a 155: Využívej času!)

2. Modlitba. K čemu jsme tedy stvořeni? Jsme stvořeni ku práci. Ale práci máme spojovati s modlitbou. „S Bohem začni každé dílo, podaří se ti až milo!“ Práce bez modlitby není také požehnaná a zvláště ne práce nedělní. (Ve 3. třídě: Když svatí apoštolové jednou lovili ryby, tu se marně namáhali a nic nechytili. Ale když k ránu na slovo Páně znovu zatáhli síť, chytili tolik ryb, až se jim trhala síť. Proč? Protože Pán Ježíš jim pomohl a požehnal jejich lovu.) Pán Bůh nás nestvořil jen k práci, ale také k modlitbě.

Co pak je to modlitba? Co děláme, když se modlíme? Co dělá naše duše? V modlitbě rozmlouvá duše naše s Pánem Bohem, při modlitbě je naše duše svými myšlenkami v nebi u Boha. Kdo se modlí, ten na Pána Boha nezapomíná, ten na něj rád myslí a tak se ho naučí milovat a poslouchat, proto také neudělá tak lehce hřích. Ale myslí na Boha, kdo se nemodlí? Kdo se nemodlí, ten na Pána Boha nemyslí; ten na něj zapomíná; ten ho málo miluje, nebo vůbec nemiluje. A když nemyslí na Pána Boha, myslí na jeho přikázání? Ten se tedy o Pána Boha a jeho přikázání nestará a nedělá, co chce Pán Bůh, ale co dělají ostatní. A tak se z něho stává člověk nevěřící. Proto je to tak důležité, abychom často na Pána Boha mysleli a často se k němu modlili.

PŘÍKLAD:

Sv. František Saleský, který byl biskupem v Ženevě, přišel jednou mezi děti. To bylo něco pro ně. Hned byly kolem svatého biskupa a prosily ho, aby jim něco hezkého vypravoval. „Hodně hezkého?“ pravil sv. František, „tak poslouchejte!“ A začal o tom, jak krásně bylo v ráji před hříchem, když první lidé mohli s Pánem Bohem mluvit, kdy chtěli, jako děti s tatínkem. Tu se již nemohl zdržet jeden hošík a zvolal: „Ach, to je škoda, že to už není! Jak rád bych také mluvil s Pánem Bohem!“ Sv. František se usmál, pohladil chlapce po vlasech a řekl: „Nenaříkej, dítě! Ráj jsme sice ztratili, ale milého Pána Boha jsme neztratili. A Pán Bůh je více než ráj! Pán Bůh je všude s námi a je nám stále na blízku a můžeme s ním mluvit, kdy chceme. A to se děje v modlitbě!“ Hošík se zaradoval a pravil: „Já se modlím každý den, ale ode dneška si dám na modlitbě hodně záležet, aby z ní měl Pán Bůh radost!“

Děti, to bylo krásné předsevzetí! I vy byste si přály, abyste mohly být s Pánem Bohem a s ním mluvit. Hleďte, a to je vám dovoleno v modlitbě. — Jak byste si toho vážily, kdybyste mohly mluvit s panem presidentem, a jak uctivě byste před ním stály, když byste s ním mluvily. Ale mnohem větší čest (vyznamenání) je mluvit s Pánem Bohem. Proto se při rozmluvě s Pánem Bohem (při modlitbě) máte chovat ještě uctivěji, než kdybyste stály před panem presidentem.

Děti, modlete se proto rády a modlete se vždycky nábožně. Kdo se modlí nábožně? Kdo při modlitbě myslí na Boha, — kdo svou duši a myšlenkami není u věcí světských, ale u Boha. To každý neumí, tomu se musíme učit, abychom uměli zahánět tékavost a roztržitost. (Opakuj N! Co to je, modlit se nábožně? Myslit jen na Boha, nábožně.)

Máme se tedy modlití rádi a nábožně.

OPAKOVÁNÍ, ROZHOVOR, VÝKLAD A VÝTĚŽKY:

1. *Povinnost práce a hřích lenosti.* — Budeme si tedy pamatovati důležité křesťanské životní pravidlo. Jak zní křesťanské životní pravidlo (pravidlo křesťanského života)? Modli se a pracuj! (Latinsky: Ora et labora!)

Jsmo stvořeni k zábavě nebo k zahálce? Ne, jsmo

stvoření k práci. Jak praví přísloví? Jako pták k letu, tak člověk ku práci. A jiné přísloví: Nikdo bez práce nejí koláče. A sv. Pavel praví: „Kdo nepracuje, ať také nejí.“ (Nemá práva na jídlo, na odpočinek a na zábavu a na nic ten, kdo nepracuje. Každý si musí jídlo prací zasloužit. A teprv po práci doopravdy chutná i jídlo, i odpočinek, i zábava.)

Kdo chce něčím býti, musí se namáhati a pracovati. A tak také, kdo se chce dostat do nebe. Dostane se lenoch do nebe? Je cesta do nebe široká a pohodlná? Je to cesta s kopce, po níž možno jet volnoběžkou? Kam vede cesta pohodlí a lenosti? K zahynutí. (Zde možno na tabuli nakreslit pro oživení dvě cesty života, třebaš podle Tomáška, Kresby ke katechismu, 1. vyd. č. 36. dole, 2. vyd. str. 83.)

(V 5. třídě. V kterém podobenství mluví Pán Ježíš o povinnosti práce? V podobenství o dělnících na vinici a v podobenství o hřivnách.)

Je lenost hříchem? Ovšem. Mezi které hříchy patří? Mezi 7 hlavních hříchů. Vyjmenuj mi je! Ačkoli je zahálka u dětí obyčejně hřích lehký, přec je to hřích velmi nebezpečný, protože z něho vzniká mnoho jiných hříchů. (Zvláště svádí zahálka k nestřídmosti, nestydatosti a zlosti, pak k lhostejnosti a nechuti vůči Bohu... a vůči dobrému a zlému.) Ve 4. a 5. třídě: Lenost se neukazuje jen nechutí k práci a k učení, nýbrž i nechutí k modlitbě a ke všemu, co je trochu těžké a vyžaduje námahy. A to je všecko dobré. Když zpytujete svědomí, proto se také ptejte: Byl jsem líný k práci, k učení a k modlitbě? Kdo není líný k dobrému, o tom říkáme, že je horlivý. Opakem lenosti je tedy ctnost, které říkáme horlivost. To je zas jedna ze 7 hlavních ctností.

2. *Práce a zábava.* — Smíme se také bavit? Ovšem — ale kdy teprve máme právo na odpočinek a slušnou zábavu? Po práci. Jaké pravidlo si proto budete pamatovati? Napřed povinnost, potom zábava. (A ovšem slušná zábava. Hříšná zábava přivádí člověka do neštěstí a po hříšné krátké radosti mu přináší veliký, někdy věčný zármutek.) Zábava je jako koření. Může se člověk živit samým kořením? na př. samým pepřem? Co tedy řeknete o dětech a lidech, které vážná práce nebaví a kteří hledají jen samou zábavu? To je převrácené — ti nevědí proč jsou na světě. Jsme na světě jen pro zábavu? Mohou se takoví lidé, kteří

hledají jen zábavy, Pánu Bohu líbiti? Ti jsou i lidem protivní. A může z nich něco býti? Něco užitečného a velikého? Mohou takoví lidé vykonat v životě něco velikého a krásného? A může je život v samých zábavách těšit? Ne, neboť mají radost jen tu chvíli, co se baví, — a jak je po zábavě, už je zas nic netěší. A nakonec je už ani ta zábava doopravdy netěší a proto hledají stále novou a stále horší a bezbožnější. A může je zábava doopravdy těšiti, když jim svědomí vytýká, že neplní svou povinnost?

Ve 4. a 5. třídě: Děti, proto se neučte hledat v životě jen pohodlí a zábavu, ale zvykejte si poctivé, důkladné a svědomité práci. A z takové práce budete mít větší radost než ze zábavy. A pohrdejte zásadou těch, kteří říkají: Já se chci mít na světě dobře! já chci něco užít! já chci mít pohodlný život! To jsou samé cíle ubohé. — A pohrdejte zvláště každou neslušnou a hříšnou zábavou, a litujte ty ubožáky, kteří nepoznali lepší radosti! Opakujte si často slova statečného svatého jinocha sv. Aloise: „Jsem stvořen k vyšším věcem!“ Nejsem stvořen k tomu, abych se bavil, abych užíval světa, abych se měl dobře podle názoru světa, a abych tím hověl a sloužil tělu, světu a ďáblu, nýbrž jsem stvořen k tomu, abych sloužil nejvyššímu pánu, — Bohu, — a největšímu Králi, — Pánu Ježíši (jako sv. Kryštof, který si umínil, že bude sloužit jen nejvyššímu pánu na světě), proti němuž jsou všichni páni a králové jako ubozí králíci.*

3. *Povinnost modlitby.* (Výklad upraven pro 4. a 5. třídu; ve 3. třídě jej nutno zjednodušiti a zkrátiti.) — Jsme tedy stvořeni k práci. Ale jsme pouze k práci, jako nějaké stroje? Jsme tu ke službě Boží, a Bohu sloužíme prací a modlitbou. Práce se proto má stále střídát s modlitbou, a má býti posvěcována a doprovázena (a podporována) modlitbou. Jen tak nám přinese požehnání. Všechna denní práce má proto začínat a končit modlitbou. Proč se musíme také modliti? (Kdo nás tomu naučil?) Protože Pán Ježíš nás tomu naučil. Protože on sám se modlil a výslovně poručil, že se máme modliti. („Bděte a modlete se...“ — „Proste a bude vám dáno...“, „Bez přestání se modlete.“) Kdy pak se na př. modlil Pán Ježíš? (Každý den — často

* Krásná legenda o sv. Kryštofu bude vypravována a využita na jiném místě.

celou noc — zvláště 40 dní na poušti — na hoře Olivetské.) A jak často se modlil! Často celou noc ztrávil na modlitbách. Nebylo mu tedy líto času na modlitbu. A kdo se ještě modlil? Svati apoštolové a všichni křesťané, zvláště všichni svatí! Svati se stali svatými zvláště tím, že se modlili.

A proč ještě se máme modlit? Protože bez modlitby bychom na Pána Boha zapomněli a nakonec bychom se o něho a jeho přikázání nestarali a v něho nevěřili. Kdo se nemodlí, ten ztrácí víru v Boha a nakonec v něho nevěří. Proto je modlitba tak důležitá. Modlitba je jako most, kterým udržujeme spojení s nebem a Bohem. Kdo přestane s Pánem Bohem v modlitbě mluvit a na něho myslet, ten ho nemiluje, ten na něho zapomíná, a nakonec ztrácí nejen lásku, ale i víru v něho. Lidé nevěřící se proto nemodlí. Kdo v Boha opravdu věří, ten se modlí. Kdo se přestane modliti, přestane i věřiti.

PŘÍKLAD:

Co byste řekly o dítěti, které má hodného tatínka v Americe, ale ani jednou za den, ba ani jednou za měsíc si na něj nevzpomene a nikdy mu ani řádky nenapíše? Tatínek na to své dítě denně myslí, ale dítě na něj nemyslí! — Také Pán Bůh je náš dobrý Otec, — ale je jakoby daleko, proto ho nevidíme; a protože ho nevidíme, proto na něj mnohé dítě nemyslí a vůbec si na něj nevzpomene. Otec nebeský myslí na své dítě stále, ale dítě na něj vůbec nemyslí. Je to láska? — Děti! Ani nevíte, a ani na to nemyslíte, jak vás má Pán Bůh rád! Proto i vy ho máte milovat a často mu máte říkat: „Bože můj, jak tě mám rád! Miluji tě z celého srdce!“ — Ale mít jenom slovy rád, to nestačí. Kdo má Pána Boha rád opravdu, ten se k němu modlí, a to každý den. — Děti, modlíte se? Modlil ses včera večer? A dnes ráno?

4. *Co je modlitba?* (Pro 4. a 5. třídu; ve 3. třídě velmi zjednodušiti.) — Ale není modlitba jako modlitba. Některí lidé a některé děti se nemodlí, nebo se modlí neradi. Myslí si: Co z toho mám, když se modlím? To je zbytečné odříkávání slov. Škoda času na to. Proč si to tak myslí, proč jim je líto času na modlitbu a proč se modlí neradi? Protože nevědí, co je to modlitba! Jaká je to čest pro nás a jak je modlitba krásná a dobrá. Co pak je to modlitba? Modlitba je rozmluva s Bohem. A to je přece něco, po čem každé

dítě Boží má toužiti. Jak byste byly šťastny, kdybyste mohly mluvit s panem presidentem jako doma s tatínkem? A kdyby dnes Pán Ježíš chodil po zemi v lidské podobě a přišel také do naší osady (do našeho města); jak byste byly šťastny, kdyby na vás promluvil a kdybyste s ním směly promluvit! Vidíte, a vy můžete mluvit s Pánem Bohem kdykoli, — vždycky když chcete, — a někdo si toho neváží a ani o to nestojí a je mu líto věnovati několik minut ráno a večer vzpomínce na Boha — svého nebeského Otce — a rozmluvě s ním.

5. *Umění modlitby.* (Pro 4. a 5. třídu; ve 3. tř. velmi zjednodušiti.) — A proč se ještě mnozí nemodlí? Protože se neumějí modlit. Vědí sice, že modlitba je rozmluva s Bohem, ale oni neumějí s Pánem Bohem rozmlouvat — nevědí, jak se to dělá. A to je, děti, velmi důležité. To každý neumí, tomu se proto musíme učit. To je velmi důležité umění. Důležitější, než umět číst, psát a počítat. A dnes je mnoho lidí — i dospělých a jinak chytrých, — kteří umějí mnoho věcí, ale neumějí se modlit, — neumějí mluvit s Pánem Bohem. A mnohé malé dítě zbožné to umí — lépe než oni, a mnohá neučená, prostá babička a prostý muž to umí.

Protože je to umění tak důležité, proto bych vás tomu rád naučil. Jak se to tedy dělá při modlitbě? Předně si musíte představit, že Pán Bůh není daleko od vás, že je tedy u vás (všude kolem vás), ba, že přebývá ve vás, ve vaší duši. A pak musíte vědět, jak je Pán Bůh veliký, krásný a dobrý a mítí ho rády a toužit po tom, abyste se mu líbily a abyste ho jednou viděly. A když víte ty dvě věci, když víte, jak vám je Pán Bůh blízko a jak je veliký, krásný a dobrý, a když ho milujete a cítíte, jak ho potřebujete — pak vaše duše bude sama po něm toužit a k němu volat: — Bude mu říkat, co si o něm myslí a co cítí, bude mu říkat, jak ho miluje a bude ho prosit, — zkrátka, bude s ním mluvit tak, jako mluví doma s hodným a moudrým tatínkem. A k tomu není třeba ani žádných slov. Může duše mluvit s Pánem Bohem beze slov? Ano. Jen to zkuste a učte se tomu! A slyší Pán Bůh zbožnou duši, která s ním tak beze slov mluví a rozumí jí? Ó ano, a taková modlitba se Pánu Bohu velice líbí. Takové modlitbě beze slov říkáme modlitba pouze vnitřní.

Ale protože člověk to, co má na srdci, také říká rád slovy, proto i vy budete tu úctu a lásku k Bohu a touhu po jeho pomoci ukazovat často také slovy. Proto mu budete

říkat: „Pane Bože, jak jsi veliký, krásný a dobrý! A jak jsi mocný a spravedlivý! Jak tě mám rád! Jak rád bych tě jednou viděl! Jak rád bych tě lépe poznal, — jak rád bych tě lépe poslouchal! Ó, nauč mě tomu, Pane Bože! Dej mi do duše více světla, abych tě lépe poznával! — Dej mi více milosti a síly, abych tě uměl více milovat a poslouchat a hříchu se varovat!“ A když uděláte hřích, hned řeknete: „Pane Bože, odpusť mi to!“ — A tak se učte stále na Boha myslet a s ním tiše v duchu, někdy beze slov, někdy svými slovy — jak nejlépe umíte — rozmlouvat. Tak se naučíte modlit svými slovy a modlitba vás bude těšit a bude vám pomáhat k tomu, že se budete stávat Bohu podobnými a milými.

(Kdo se neumí modlit svými slovy, ten se neučí vůbec modlit. Ten myslí, že modlitba je jen zbytečné odříkávání slov. A tak si zvykne jen odříkávat nábožná slova, ale na Pána Boha při nich nemyslí.)

Při opakování příští hodinu možno připojit ještě tuto stať (ve 4. a 5. tř.):

6. *Nejdůležitější modlitby.* — Protože jsme však tak ubozí, že někdy ani nevíme, co bychom Pánu Bohu řekli a jak bychom mu to řekli, proto nás Pán Ježíš naučil, jak se máme modlit, t. j. jak máme s Pánem Bohem mluvit, jak ho máme prosit a zač ho máme prosit. A také církev sv. a mnozí svatí a zbožní lidé nás naučili mnohým krásným modlitbám. Některé z nich máme všichni umět.

Předně má každý křesťan umět modlitbu, které nás naučil sám Pán Ježíš. Která je to modlitba? To je modlitba Otčenáš. Tak se jmenuje, protože těmi slovy začíná. Ale má ještě jiné jméno. Jaké? Modlitba Páně. Proč se tak jmenuje? (Od koho tedy pochází tato modlitba?) To je nejkrásnější modlitba a mnozí právě tuto modlitbu odříkávají bezmyšlenkovitě a nevědí, jak je krásná a co v ní říkají. Kdo z vás se umí správně pomodlit Otčenáš?...

Pak má každý křesťan znát modlitbu Zdrávas Maria (Ave). Těmito slovy pozdravujeme a prosíme přesvatou Matku Pána Ježíše. Kdo první ji těmi slovy pozdravil? Od koho tedy pochází tato modlitba (aspoň první část?) Od anděla Gabriela. Jak se proto jmenuje? (Pozdravení andělské.)

Dále musí každý křesťan umět modlitbu Věřím v Boha. Proč? Aby věděl, čemu má věřit, — protože v ní je krátce obsaženo, čemu máme věřit. (Ta je tak stará jako naše víra

a pochází od sv. apoštolů.) Jak jí proto říkáme? (Apoštolské vyznání víry.) Proč apoštolské? Proč vyznání víry? Odříkej mi je N.! Ale pěkně a správně!

Pak má každý křesťan znát Desatero a každý den si je opakovat, aby věděl, co Pán Bůh od něho žádá. O tom se budeme letos ještě zvláště učit. Odříkej mi Desatero, N.! Všichni! Říkejte je od zadu! Ta přikázání musíte znát také skákavě.

Také má každý z vás umět nějakou modlitbu k andělu strážci (V 1. a 2. třídě Andělíčku, později Anděle Boží) a k Panně Marii. (Ve 4. třídě Zdravas Královno, v 5. třídě ještě Pod ochranu tvou.) A pak nějakou modlitbu ranní a večerní.

NAUČENÍ:

Děti, modlete se rády! A modlete se nábožně! A učte se tomu stále lépe. Modlitba není jen odříkávání slov, modlitba je také umění. Tomu se musíte učit a v něm se cvičiti. A prostě často také Pána Ježíše jako svatí apoštolové: „Pane, nauč mě modliti! Duchu svatý, dej mi dar modlitby a dar pravé nábožnosti, — abych se uměl modliti.“ Pak vás bude modlitba těšit. Pak budete umět s Pánem Bohem mluvit tak důvěrně, že při modlitbě zapomenete na celý svět a nebudete nic kolem sebe slyšet a vidět, a bude vám, jako byste byly u Pána Boha v nebi! Mnohé svaté děti se uměly modliti tak, že ani neviděly a neslyšely, co se kolem nich děje. Hleděly jen vzhůru nebo na oltář, duše jejich byla u Boha a tvář jejich zářila nebeskou krásou a čistotou a byla jako proměněna. A nikdy jim nebyla modlitba dlouhá. Na příklad Mladý apoštol a velký trpitel Ondřej Horáček (Životem č. 351, str. 6, 10.) si každou chvíli zaskočil do kaple a denně se modlil před spaním růženec. Nebo Vítek z Fontgaland, Anička z Quiné a malý sv. Jan Bosco a sv. Terezička Ježíškova.

PŘÍKLAD K PROHLOUBENÍ:

Náš krajan sv. Klement Maria Hofbauer, původním jménem Jan, ztratil v šesti letech hodného tatínka. Zbožná matka jej tehdy zavedla k obrazu Ukřižovaného a řekla mu: „Hleď, Jeníčku, ode dneška je tento zde tvým

otcem. Žij tak, abys se mu vždycky líbil!“ Jeník rozuměl těm slovům a věrně se jimi řídil. Po příkladu zbožných rodičů chodil proto rád do kostela a velmi rád se modlival. Kdykoli šel podle kostela, zašel tam, aby se poklonil Pánu Ježíši a rozmlouval chvilku s ním. Často se také modlival růženec. A divil se tomu, jak mohou lidé promarnit tolik času marným mluvením, povídáním, zevlováním a procházkami a nemít času na modlitbu. Když jednou s matkou potkali příbuzné a matka se jich tázala, co dělají, odpověděli: „Krátíme si dlouhou chvílí!“ — Malý Jeník, zvyklý stálé práci a modlitbě, tomu nerozuměl a tázal se matky, co to znamená mít dlouhou chvíli a krátit si ji. Matka odpověděla: „Víš, když lidé nemají co dělati, zdá se jim čas velmi dlouhý. Proto chodí na procházky a povídají, aby si ukrátili čas.“ Jeník se tomu divil a řekl: „Mamínko, když nemají co dělati, proč se nemodlí?“ On neměl nikdy dlouhé chvíle. Buď pracoval a učil se, nebo se modlil! (Šťastné děti str. 168.)

A někomu je líto času na modlitbu. Na všechno má čas — na zbytečné mluvení, pro své kamarády nebo kamarádky, pro svého pejska, pro své hračky — jen pro Pána Boha a pro svou duši nemá nikdy čas. Pán Bůh mu dává celý dlouhý den a on mu z něho nedá ani pět minut.

Kolik pak hodin má celý den? Kolik je to minut? Spočítejme si to, podívejme se na to: $24 \times 60 = 1440$ minut. (Na tabuli!) Podívej se na to, — kolik minut ti dává Pán Bůh každý den, a ty mu z toho nechceš dát ani 5 minut ráno a večer! Neboť jak pak dlouho trvá ranní modlitba? A jak dlouho večerní? Asi 5 minut! Vidíš, a tobě už se to zdá mnoho. Pán Bůh ti dává každý den 1440 minut a ty mu z nich nechceš dát ani 5 až 7 minut. Vidíš, jaký jsi to škrob! A tomu říkáš láska k Pánu Bohu?

Komu vlastně dáváš všechn ten vzácný a drahý čas? Skoro polovinu prospíš, několik hodin vysedíš ve škole, několik věnuješ učení, někdy z toho dáš něco rodičům, ale nejvíc dáš někdy kamarádům, potom třebaš pejskovi a nějaké hračce, nejvíc však svému tělu a pohodlí, — ale Pánu Bohu a své duši z toho nedáš nic.

(Je velmi působivé, když se to takto početně vyloží s příslušným slovním doprovodem.)

6. Modlitba ranní a večerní.

(Pro 2. až 5. třídu.)

Pozn.: Těžší a delší modlitba ranní a večerní zde vyložená je míněna pro 4. a 5. školní rok. Ve 2. (po případě i 3. třídě) stačí vedle modliteb předepsaných znalost modlitbiček krátkých. Účelem této katechese jest utvrdit v dětech lásku k modlitbě, o níž byla řeč již předešle, získat je cele pro modlitbu, naučit je mluvit s Bohem a zopakovat, po případě znovu nacvičit a vysvětlit vhodné ranní a večerní modlitby. Neboť výchova k modlitbě je jedním z nejdůležitějších úkolů náboženské výchovy. Kterýsi farář říkával: „Když se děti u mějí modlit a zpovídat, umějí všechno.“ Není ovšem možno ani radno učit děti najednou všem modlitbám, jež jsou pojaty do této katechese. Pro tuto hodinu stačí, když se nacvičí a vyloží jedna modlitba ranní a jedna večerní. Ostatním se budou učit děti příležitostně a i z těch jsou mnohé ad libitum. — Je velikou chybou, když se katecheta modlí s dětmi před vyučováním skoro stále jednu modlitbu, na př. Otčenáš. Stále táž modlitba mechanicky odříkávaná dětem zevšední a omrzí se, takže ztrácí lásku k modlitbě. Děti se mají naučit žít s modlitbou jako s nejvěrnějším přítelem, který je bude doprovázeti na všech cestách životem. Proto je třeba modlitby střídati, voliti modlitby ke katechesi příležité a občas také s dětmi zazpívati nábožnou píseň místo modlitby („kdo nábožně zpívá, dvakrát se modlí“) a občas ve zbývajícím čase po vyčerpání učebné látky nebo před hodinou nacvičiti novou modlitbu a při tom ji dobře vysvětliti (aspoň některou její myšlenku zdůrazniti).

K tomu účelu sem bylo pojato několik krásných dětských modliteb, jež nejsou v žádné školní příručce. — Nové modlitby cvičme hned od začátku roku postupně, u malých dětí po částech — a to zpravidla po katechesi, a potom v následujících hodinách častěji opakujme, až je všechny děti umějí. — Také je nutno neustále se přesvědčovati jednotlivě, zdali všechny děti potřebné modlitby umějí a zdali je říkají správně a se správným důrazem. Netrpět bezmyšlenkovitě zkomoleniny nebo novotvary, jako „také na zemi“

místo „tak i na zemi“; „jako šimi“ místo: „jakož i my“; „pros za nás z a hříšné“ místo: „za nás hříšné“, „Svatá Maria, Matičko Boží“ místo: „Matko Boží“. — Správně se má říkat „neuvoď nás v pokušení“, nikoli „neuved“; „Svatých obcování“, nikoli: „všech svatých obcování“; „přijde soudit živých i mrtvých“, nikoli: „soudit b u d e živé i mrtvé“ atd.

Ve Vychovatelských listech 1940, str. 141. se uvádí zajímavý doklad: Pravím průměrné žákyni: „Pomodli se sama Věřím v Boha.“ Dobře začala, ale uprostřed modlitby zůstala stát a nemohla dál. Vyvolám druhého, třetího žáka a týž výsledek. Pak jsme se modlili společně a šlo to znamenitě. Kde je chyba? Při společné modlitbě se najde vždy několik dětí, které se modlí doma poctivě nahlas, a ty pak drží jako opěrné body celou třídu.“ Proto pisatel navrhuje, ať se každou hodinu (třebas podle pořadí lavic) pomodlí vždy jeden žák sám na začátku hodiny. Při tom ať se dbá na správný postoj a držení rukou a přiměřený hlas (neboť modlitba je posvátný obřad, — s věčným Bohem nesmíme mluvit ledabyle). Po skončení modlitby se pak hlásí ti, kteří zpozorovali nějakou chybu a opraví ji. Také navrhuje, dáti dětem občas za úkol, aby napsaly případnou modlitbu krasopisně do sešitků.

Také je třeba občas naladit srdce dětí pro modlitbu, jako je třeba někdy naladit housle, aby jim modlitba chutnala jako denní chléb a využívat k tomu vhodných příležitostí. Na příklad: „Pomodleme se za nemocného spolužáka“ nebo: „Právě zvoní umíráček. Někdo umřel. Pomodleme se za jeho duši“. Nebo je pátek a zvoní tři hodiny — „pomodleme se ke cti pěti ran Pána Ježíše“. — Vůbec dbejme, aby se školní modlitby nepodobaly pustému úhoru nebo suchopáru, který spustnul naší vinou. (Vychovatelské listy 1940, str. 141.). Proto je nutno vystřídat někdy modlitbu zpěvem. Také neužívejme dlouhých modliteb. Někdy stačí — když je na spěch — udělat nábožně kříž, nebo pronést nábožně: Sláva Bohu Otci . . . , neboť to už je krásná modlitba. Zvláště se doporučuje užívat často ke konci výkladu krátké a vhodné improvizované modlitby, odpovídající probranému učivu. Takovou modlitbou se utvrzuje dobré předsevzetí pro život a zajišťuje mu pomoc Boží. Tak se naučí děti vnikat osobitě do ducha modlitby a modlit se spontánně a svými slovy. Mnozí z dospělých se proto ne-

modlí, protože se za svého dětství nenaučili modlit spontánně, to jest z vlastního popudu a svými vlastními slovy. Nacvičené formule modlitební se jim zdají příliš mechanické a jinak se modlit nedovedou, proto se nemodlí vůbec. (Srv. Tomášek, Činná škola str. 44.). Ať proto dbá katecheta, aby děti všem formulím modlitebním dobře rozuměly, aby to pro ně nebyly formule mrtvé.

PŘÍPRAVA:

Děti! Již víme, proč se máme modlit a jak se máme modlit. A teď si ještě povíme, kdy se máme modlit a naučíme se dvěma krásným modlitbám: — ranní a večerní.

PODÁNÍ A VÝKLAD:

Kdy se máme modlit? To už také máte vědět. Máme se modlit často — máme se modlit každý den, a to aspoň každý den ráno a večer. Zbožní věřící se modlí také před jídlem a po jídle, před prací a po práci — nebo se aspoň žehnají křížem; a také se modlí pokaždé, když se zvoní k modlení, totiž když zvoní klekání neboli „Anděl Páně“ nebo v pátek ve tři hodiny. To nám však církev sv. nenařizuje. Přeje si však, abychom se modlili alespoň každý den ráno a večer, t. j. abychom každý den začínali a končili modlitbou.

1. *Modlitba ranní.* — Předně se tedy máme modlit každé ráno.

Když jsme se vyspali, máme čile vstát — neválet se lině v posteli, — ustrojit se a umýt a potom pokleknout a zbožně vykonat ranní modlitbu. Tak to dělal mládeneček Ježíš v Nazaretě, tak to dělali a dělají všichni zbožní křesťané.

A již při vstávání se máme požehnat křížem, zalétnout v duchu k nebeskému Otci a tiše říci: „S Pánem Bohem vstávám“ a k tomu připojití krátkou modlitbičku (při vstávání):

S lože vstávám
chválu vzdávám
Otcí svému
nebeskému
za stráž noční,

Bože věčný
račiž mne
tohoto dne
ostříhati (opatrovati)
a chrániti. Amen.

(Kdo ji dosud neumí, ten se ji nyní naučí.) Potom se umyjete. Při mytí se modlily zbožné děti tuto modlitbičku:

Beru vodu na své ruce,
Krista Pána na své srdce;
Pannu Marii na pomoc,
aby mne chránila celý den a celou noc.

(Viz J. Hruška: Proč jsem neodpadl, str. 71.).

(Kdo by se ji chtěl doma naučit, tomu ji po hodině dám napsanou — rozmnoženou na lístcích.)

A když jste se umyli, poklekněte a pomodlete se zbožně ranní modlitbu. A tu nikdy nevynechejte! Pamatujte si: Když člověk něco dobře začne, tak se mu to potom už stále dobře daří. Ale kdo začne něco špatně, u toho bývá potom všechno špatné. Začínějte proto každý den dobře! A dobře začíná, kdo začíná s Pánem Bohem, t. j. s modlitbou. Proto říkáme: S Bohem začni každé dílo, podaří se ti až milo! (Jak říkáme?) Kdo se každý den ráno dobře modlí, tomu se ve dne všechno lépe daří a také se lépe uchrání hříchu.

Jak se máme ráno modlit?

Předně máme Pánu Bohu poděkovat za to, že nás celou noc chránil a že jsme zase zdraví vstali. Neboť víte, že to tak být nemusí. Kolikrát se již stalo, že se někdo v noci rozstonal a ráno už nemohl vstát, nebo ho ráno našli v posteli mrtvého. Proto máme Pánu Bohu nejprve děkovat. To můžeme učiniti buď vlastními slovy nebo touto modlitbou:

Ó Bože, celou tuto noc,
zas chránila mě Tvoje moc.
Buď za to ctěn a veleben!

A potom máme Pána Boha prosit za ochranu, aby nás i ve dne zase chránil ode všeho zlého, zvláště od hříchu:

A prosím Tě: i tento den
Ty dobrý, svatý Otče můj,
mne hříchu, smrti ochraňuj!

A pak máme Pánu Bohu obětovat všechny své myšlenky, slova a skutky nastávajícího dne a slíbit mu, že chceme činit všechno podle jeho vůle a žít tak k jeho cti a chvále. Proto říkáme dále:

Myšlenky, slova, skutky své,
chci obětovat ke cti tvé.

A nakonec můžeme prosit ještě anděla strážce a
nebeskou Matku o jejich ochranu slovy:

Anděle Boží, strážce můj,
při mně též stůj, mě opatruj!
Maria, Matko jediná,
přimluv se za mne u Syna,
jehož ať chválí každý hlas,
jak nyní, tak po všechen čas. Amen.

Souhrn: Tato ranní modlitba má tedy 4 části:

Nejprve Pánu Bohu děkujeme..., potom ho prosíme...,
a potom se mu obětuje a slibujeme, že mu chceme věrně
sloužit, a ke konci se poroučíme do ochrany anděla strážce
a nebeské Matky. Proto můžeme zakončit ještě modlitbou:
v 1. a 2. školním roce Andělíčku, od 3. školního roku Anděle
Boží a od 4. školního roku ještě Zdravas Královno, nebo
Ó Paní má!

Děti, pamatujte si: „Pán Bůh napřed a já za ním.“ „Bůh
neopustí, kdo se ho nespustí.“ Kdo se ráno dobře pomodlí,
bude umět celý den dobře prožít. Proto řekl sv. Augustin:
„Kdo se umí dobře (náležitě) modlití, umí také dobře (ná-
ležitě) žítí.“

Pozn.: Malá Jozinka Hirschová (viz Šťastné děti, str. 346),
se modlívala tuto ranní modlitbu, kterou se naučila od své
babičky a matinky:

Ježíšku můj nejmilejší,
lásko moje nejvřelejší,
přijmi díky srdce mého,
že jsem zdráva vstala z lůžka svého,
žeš mě chránil mocí svou,
před neštěstím, nehodou.

Rač být se mnou neustále,
abych byla živa dále,
jak je svatá vůle tvá,
Ježíšku můj, lásko má!

V 1. třídě možno děti příležitostně naučiti také této modlitbičce o zachování čistoty duše (pro starší děti se už nehodí):

Matičko Ježíška, Královno nebe,
spínáme ručky své, prosíme tebe:
Stůj při nás každý čas, Matičko Krista,
by naše srdéčka zůstala čistá!

2. *Modlitba večerní.* — Podobně jako každé ráno, se máme modlit i každý večer. Jako jsme den s Pánem Bohem začali, tak jej máme s Pánem Bohem také skončit. (Na tabuli: „S Pánem Bohem začínáme, s Pánem Bohem končíme.“)

Kdyby někdo byl večer už moc ospalý, ať se pomodlí aspoň tuto kratičkou modlitbičku: (Většina z vás ji už zná.)

Půjdu spáti — s mého lože
dej mi vstáti, v ranním čase,
ó můj Bože, zdrávu zase.

I při večerní modlitbě máme zase Pánu Bohu nejprve děkovat za všechno dobré, co nám ten den prokázal.

Dřív nežli k spánku ulehnu,
k Bohu své ruce pozvednu:
Buď věčně chválen, veleben,
za vše, co dal's mi dnešní den!

A potom si máme vzpomenout na vše, co jsme ten den dělali, mluvili, myslili — a ptáti se, jakých jsme se dopustili hříchů (čili vykonati krátké zpytování svědomí) a hned jich upřímně litovati.

Jako si ráno umýváme obličej, tak si máme před spáním obmýti duši od prachu, který se na ni za ten den usadil, t. j. od hříchů. A jak se umývá duše? Duše se obmývá upřímnou, dokonalou lítostí. Vzpomeňte si proto na všechno, co se ten den na vás Pánu Bohu nelíbilo, co nebylo podle jeho vůle a přikázání (snad to bylo lhaní, neposlušnost, vzdorovitost, nadávky, brání jména Božího nadarmo, lenost, zlost, mlsání a snad ještě horší hříchy), a hned vzbudte upřímnou lítost. To je velmi důležité, neboť nevíme, zdali se rána dočkáme. Už často se stalo, že někdo v noci umřel. Proto říkáme v modlitbě dále:

A jestli v čem jsem pochybil,
prosím Tě, bys mi odpustil.

A končíme:

Pak spokojeně mohu spát,
můj anděl bude u mne stát.

A na konec se zase porouchíme do ochrany Matky Boží
a uzavíráme do ran Krista Pána, který nás vykoupil:

Maria, Boží Rodičko,
ó chraň, ó chraň mne, Matičko!
A Ty, můj Kriste Ježíši,
můj Bože, dobro nejvyšší,
v Tvé rány sebe zavírám,
pak šťasten (šťastna) klidně usínám. Amen.

A když již uléháme, požehnáme se zase křížem a řek-
neme si tiše: „S Pánem Bohem uléhám.“ A můžeme
připojit ještě tuto krásnou modlitbičku:

Ježíši s Marií, Matičkou Tvou,
tělo vám poroučím i duši svou.
Ježíši, Maria, Josefe,
buďte se mnou. Amen.

Ve 4. a 5. školním roce: V posteli pak položte ruce pěkně
vedle sebe a s Pánem Bohem usněte. A když nejste ještě
ospalé, modlete se ještě v posteli: „Umřít musím, ale nevím
kdy...“ nebo „Pod ochranu tvou“ nebo Otčenáš za rodiče
a za duše v očistci. (Když musíte spát v jedné posteli ještě
s někým jiným, tedy netropte v posteli pod peřinou (pod po-
krývkou žádné rozpustilosti! To často nebývá bez hříchu!
Pamatujte, že Pán Bůh vidí všechno i pod peřinou v noci.)

Ve 4. a 5. třídě: Děti! V noci obchází smrt kolem lid-
ských lůžek a každou noc umírá na celém světě mnoho tisíc
(asi 100.000) lidí, mezi nimi i mnoho dětí. A mezi nimi by
mohl býti i někdo z vás — to nikdo neví. Proto nikdy
nechoďte spát bez modlitby a bez zpytování svědomí!

Pozn.: Krásné a vhodné jsou také tyto prostonárodní modlitbičky
před spaním — při lehání:

Já už se ubírám spat,
Pánu Bohu svou dušičku dát.
Pán Ježíš buď mi v hlavách,
Panna Maria v nohách,

andělíčkové boží po všech všudy stranách;
svatý Benedikt (jméno sv. patrona) nade mrou
ten ať ostříhá duši mou! Amen.

Nebo: Již již oči zavírám,
tělem světu umírám.
Duše, buď živa Pánu,
jehož máš za ochranu!

Jiná večerní při lehání (Viz Hruška: Proč jsem ne-
odpadl, II. vyd., str. 71.):

Pane Ježíši Kriste, Synu Boží,
Tys naše radost, naše zboží!
V tvé ruce my se poroučíme,
až se s tím světem rozloučíme.
Rač to dáti, Panno čistá,
ať dojdem do tvého místa,
kde kraluješ s Kristem Pánem,
až na věky věkův. Amen.

Pán Bůh ať je mi v hlavách,
Panna Maria v nohách,
všichni andělové po všech stranách. Amen.

Přehled modliteb.

Úhrnem by tedy bylo možno učiti děti aspoň těmito modlitbám:

Ráno:

V 1. a 2. tř.: S lože vstávám... (veršovaná)
Andělíčku...
Otče náš a Zdravas.

Ve 3. tř.: S lože vstávám (při vstávání)
Otče náš a Zdravas
Desatero
Anděle Boží.

Ve 4. a 5. tř.: Ó Bože, celou tuto noc (delší veršovaná)
aspoň některé Otče náš a Zdravas
z těchto: Věřím v Boha
Desatero — Dobrý úmysl:

Cokoli dnes budu mysliti, mluvíti a činiti,
obětuji, Bože, ke cti a chvále Tvé.
Tobě chci dnes sloužit bez ustání,
Ty mně k tomu dej své požehnání.

A o sv. čistotu: Ó Maria, bez poskvrny hříchu počatá,
oroduj za nás, kteří se k Tobě utíkáme.
(Také se může zpívat 3 krát za sebou.)

Nebo: Ó Paní má, ó Matko má,
pomni, že Tobě náležím. A bych ukázal,
jak jsem Ti oddán(a), zasvěcuji Ti dnes
svůj zrak, svůj sluch, svůj jazyk,
své srdce a sebe celého (celou).
Když tedy Tobě náležím, dobrá Matko má,
chraň a opatruj mne jako statek
a majetek svůj. Amen.

Jiná k P. Marii: Maria, Matko milosti,
ó Matko milosrdenství,
nás před satanem ochraňuj
a v chvíli smrti při nás stůj.

† Požehnej a opatruj nás ode všeho zlého Všemohoucí a mi-
losrdný Bůh Otec, Syn a Duch svatý. Amen.

Večer:

V 1. a 2. tř.: Půjdu spáti (veršovaná)
Andělíčku
Otče náš a Zdravas.

Ve 3. tř.: tyto, Půjdu spáti, nebo: Já už se ubírám spát
nebo aspoň ně- (veršovaná)
které: Otče náš a Zdravas
Desatero, zpytování svědomí a lítost,
Umřít musím, ale nevím kdy...
(viz Prvouka str. 84.)
Ježíši s Marií, Matičkou Tvou,
tělo vám poroučím i duši svou.
Ježíši, Maria, Josefe, buďte se mnou!
A potom ještě Otče náš za rodiče
a za dušičky v očistci.

Ve 4. a 5. tř.: Dřív, nežli k spánku ulehnu . . . nebo :
 tyto, nebo Pane Ježíši Kriste, Synu Boží
 aspoň některé: (delší veršovaná)
 Otče náš a Zdrávas
 Desatero —, zpyt. svědomí — vzbuzení lítosti
 Umřít musím . . .
 Pod ochranu Tvou . . .
 Ježíši s Marií, Matičkou Tvou . . .
 A Otče náš za rodiče a za duše v očistci.

† Požehnej a opatruj nás všemohoucí Bůh Otec, Syn a Duch
 svatý. Amen.

Krásný večerní hymnus, který by bylo možno nacvičit ve škole
 měšťanské, uvádí P. Kubeš S. J. v knize: Ve šlépějích Neposkvrněné,
 str. 50.:

Večer již se k zemi sklání,
 zern již halí stínů moc,
 dílo dne je dokonáno,
 Ježíši můj, dobrou noc!

Přede tvými svatostánky
 věčné světlo mihotá:
 když vše usne, neusíná
 nikdy tvoje dobrota.

Dobrou noc, můj Spasiteli,
 rač nám býti pevná stráž,
 opatruj nás, Jezu milý,
 v tento tiché noci čas.

Nad námi bdi, sešli s nebe
 anděla nám na pomoc,
 aby úkladů nás chránil,
 dej nám, Pane, dobrou noc!

Jiná večerní:

Tobě se zcela odevzdávám, nejdobrotivější Ježíši,
 do tvých rukou kladu svůj život i svou smrt,
 nalož se mnou jak se ti líbí;
 tobě žiji, tobě umírám, tvůj jsem v životě
 i ve skonání.

Vzbuzení lítosti (večer a před sv. zpovědí): U větších dětí od 4. školního roku by bylo záhodno příležitostně, zvláště při sv. zpovědi nacvičiti také tuto krásnou modlitbu, vzbuzení lítosti a dobrého předsevzetí z Kubičkova Katechismu (str. 74) kterou by se měly modlit děti pokaždé, když se připraví k sv. zpovědi a při večerní modlitbě po zpytování svědomí

Svatý Bože, hříšné trestáš činy,
trestů tvých se hrozím za své viny.
Dobré všechno dostávám z tvé ruky,
podstoupil jsi za mne kříže muky,
nebe otevřel's mi smrtí svou,
a já zlobou splácím lásku tvou.
Hříchů je mi z hloubi srdce líto.
Polepším se, svatě slibuji to.

Modlitba před vyučováním. — Při opakování připojím Také před prací se máme modlit, aby se nám práce dařil. K tomu se výborně hodí tato krásná stará modlitba. (Uvádí spisovatel J. Hruška v knize: Proč jsem neodpadl, II. vyd. str. 70.):

S Pánem Bohem začínáme,
s Pánem Bohem dokonáme.
Člověk slabý nic nezmůže,
jestli mu Bůh nepomůže.
Pane Bože pomáhej,
k práci chuť a sílu dej!

Tuto krásnou modlitbu se budeme často modlit při vyučováním, protože učení je také práce a pro někoho dost těžká práce.

Ve 4. a 5. třídě: A někdy si pro osvěžení zazpíváme před vyučováním jednu (4.) sloku staročeské ranní písně (Děkujemeť... z Českého kancionálu č. 6), kterou si zpívali ráno před prací naši zbožní předkové:

A poněvadž v potu tváři
chléb svůj jísti musíme,
Bože, dobrý Hospodáři,
práci naši požehnej,
ať se nám všem dobře daří!

Ve 4. a 5. třídě možno s dětmi nacvičit a před ranním vyučováním, zvláště v adventě, někdy zpívat krásnou modlitbu a píseň (stačí první 2 sloky a snad ještě sloka 4. a 5.) z České

kancionálu: Děkuje meť, ó Bože náš... Je v ní prosba o Boží ochranu a požehnání k práci pro celý den.

Také je velmi vhodné zpívat i občas před vyučováním modlitbu: Anděle Boží, strážce můj. Od 4. třídy by se ji měly učit děti také zpívat.

Poznámka: Uvedl jsem několik krásných a jadrných modliteb, aby se z nich děti příležitostně učily s Bohem rozmlouvat. Mnohé matky a katechetky učí děti všelijakým umělým a sentimentálním veršovaným modlitbičkám bez jadrného obsahu. Veršované modlitbičky mívají sice pro děti větší přitažlivost, ale mají to být modlitby jadrné. Při tom se však nesmějí opomíjeti modlitby předepsané, jež má znáti každý křesťan.

SHRNUTÍ (Opakování).

K prohloubení (ve 4. nebo 5. třídě) možno ke konci vypravovati nebo přečísti příklad z mládí ct. Kateřiny Emmerichové, která vypravuje o svém zbožném otci:

„Již v útlém mládí jsem musela choditi s otcem na pole a pomáhala jsem, kde se dalo. Někdy jsem vodila koně, jindy obracela brány. Občas se otec zastavil a pravil mi: „Podívej se, jak je to krásné. Právě odtud vidíme kostel. V něm je Velebná Svátost oltářní, pokloníme se svému Pánu a Bohu. On nás také vidí a žehná ze svatostánku naší práci.“ — Když zvonilo ke mši sv., smekl otec a modlil se; když pak zvonek ohlašoval, že je pozdvihování, klekl otec na poli a klaněl se z dálky našemu Spasiteli.“

Tak se učila tato svatá dívka již od mládí od svého tatínka pracovat a modlit. Proto ji modlitba těšila a také práce ji těšila. Tak i vy máte rády pracovat a rádi se modlit. Obojí vás má těšit. Má vás těšit práce a má vás těšit modlitba!

Při opakování nebo jindy možno naučiti malé děti v 1. a 2. třídě říkance ze staré čítanky od Jos. Kožíška:

Za koho se máme modliti?

Za tatínka:

Na kostele zvonek cinká,
pomodlím se za tatínka:
Dej mu, Bože, zdraví, sílu,
požehnávej jeho dílu!

Za maminku:

Zvoní zvonek na vzpomínku,
pomodlím se za maminku:
Za tu lásku, již mě pěstí,
dej jí, Bože, stále štěstí!

Za svou duši:

Ve zvonečku srdce buší,
pomodlím se za svou duši,
aby bez viny zde žila,
jako holubička bílá.

U nejmenších možno říkati z každé sloky jen první dva verše, vytištěné proloženě.

7. Neděle — den Páně.

(Prvouka čl. 5. Pro 2. a 3. školní rok.)

PŘÍPRAVA:

Minule jsme se naučili krásnému a důležitému pravidlu: **MODLI SE A PRACUJ!** Chceme-li býti šťastni a přijíti do nebe, musíme pracovati a musíme se modliti. Pracovati máme zvláště ve všední den — modliti se máme každý den ráno a večer, ale zvláště v neděli a ve svátek. Tak to nařídil sám Pán Bůh hned jak stvořil svět a lidi.

PŘEDNES A VÝKLAD:

1. *Že jsme povinni světit neděli.* — Pán Bůh chtěl, aby lidé 6 dní pracovali a tak Bohu sloužili a sedmý den odpočívali a sloužili Bohu modlitbou a bohoslužbou. Šest dní dal Pán Bůh lidem, aby konali své práce, ale sedmý den posvětil k službě své; to znamená: ten den si ponechal Pán

Bůh pro sebe, ten den je svatý, den sváteční, nebo den Páně (den Boží); ten den nepatří lidem, ale jen Pánu Bohu.

Tím sedmým dnem byla ve Starém zákoně sobota (sabat, to znamená den odpočinku), v Novém zákoně je to neděle. Proč je to neděle? (Protože v neděli Pán Ježíš učinil dva největší zázraky — vstal z mrtvých a seslal Ducha svatého). Kdo to tak ustanovil? (Svatí apoštolové.) Měli k tomu právo? Kdo jim dal to právo? (Pán Ježíš.) Od té doby, co Pán Ježíš vstal z mrtvých, je tedy svátečním dnem neděle.

Neděle se jmenuje den Páně, t. j. den Pána Boha nebo den Boží — den, který patří samému Bohu. Ostatní dny jmenujeme dny všední nebo dny pracovní, protože v nich máme pracovat; ty náležejí nám lidem.

Ve všední dny chodí děti do školy a učí se. Dospělí zase do práce, do továrny za výdělkem nebo do kanceláře, každý za svým povoláním. Ve všední den má každý pracovat a tak sloužit Bohu (prací). Tak to chce Pán Bůh. Ale když přijde neděle, den sedmý, den odpočinku a den Páně, má všechna práce přestat. Tu máme sloužit Bohu ne prací, ale modlitbou a bohoslužbou. Proto není v neděli vyučování, také v dílnách a továrnách se nepracuje, ani ve stodole, ani venku na stavbě nebo na poli. Tak to chce Pán Bůh. Proto poručil na hoře Sinaj ve 3. přikázání: „Šest dní budeš pracovat, ale sedmý den budeš odpočívati. Neboť to jest den Páně, den Hospodinův“ (t. j. den Boží a den svatý). My to říkáme krátce slovy: „Pomni (t. j. pamatuj), abys den sváteční světil.“ Tím Pán Bůh zakazuje v neděli práci a poroučí modlitbu a odpočinek. Odpočinek pro tělo a nejlepší zaměstnání pro duši.

ZOPAKOVÁNÍ A PROHLOUBENÍ:

Co poroučí Pán Bůh ve 3. přikázání? (Že máme šest dní pracovat a sedmý den odpočívati.) Kolik dní dal Pán Bůh lidem k práci? Jak se jmenují ty dny? (Všední.) Ve všední dny má každý pracovat. Je to dost času k práci? Ovšem. Kdo celých šest dní pracuje, udělá toho dost a rád si v neděli odpočine. A proč chce Pán Bůh, abychom v neděli nepracovali? Protože chce, abychom ten den mysleli více na Něho, na nebe a na svou duši, — abychom mu děkovali, jej chválili a jemu sloužili. Kdo i v neděli pracuje, ten na Pána Boha zapomíná a přestává ho milovat a poslouchat.

Pamatujte si: Ve všední dny máme Bohu sloužití prací, v neděli a ve svátek mu máme sloužití bohoslužbou v kostele.

2. *Jak máme světit neděli?* Děti! Bylo by to krásné a líbilo by se vám to, kdyby lidé pracovali i v neděli jako ve všední den, kdyby bylo i v neděli vyučování a nebyla žádná neděle a žádný svátek? Vidíte! A někteří lidé ten krásný pořádek, který Pán Bůh zavedl, hříšně převracejí a dělají i z neděle všední den. Tak berou Pánu Bohu den, který jim nepatří a okrádají svou vlastní duši o Boží požehnání a tělo o odpočinek. A dopouštějí se velkého hříchu.

A teď se podíváme, jak je to krásné, když lidé Pána Boha poslouchají, pořádek Bohem ustanovený zachovávají a neděli (den Páně) světí.

Zbožní věřící se již v sobotu večer připravují na neděli. Hospodyně již v sobotu večer nakoupí a obstarají potřebné věci k jídlu a k vaření na neděli (nenechají to až na ráno), hospodáři již v sobotu přivezou a připraví krmení pro dobytek, někde se také v sobotu večer vykoupají a umyjí, aby byli čistí v den sváteční a připraví si čisté prádlo a šaty na neděli. (Hodné děti, které chodí v neděli k sv. přijímání, také svou duši již v sobotu odpoledne nebo večer umyjí ve sv. zpovědi.) — Také na dvoře (na dvorku) před domem maminka už v sobotu k večeru čistě zamete — hodné děti, zvláště dívky hospodyňky to mají udělat za maminku; — také zamete a umyje maminka v sobotu podlahu, schody a chodbu a udělá v domě pořádek; hodné děti jí v tom pomáhají. Pořádné a pilné děti si také už v sobotu k večeru vyčistí na neděli boty a připraví šaty. V neděli má být všechno čisté a krásné, protože je to den svatý, den Páně.

S věže kostelní proto už v sobotu večer vyzvánějí zvony slavnostněji, aby každý věděl, že druhý den je den sváteční.

V neděli ráno pak, sotvaže vstaneme, vidíme, že je den sváteční. Všude je posvátný klid. Vozy nejezdí, jako ve všední den, rolníci nevozí hnůj a nejezdí na pole, továrny nepískají, nehučí, nepracují, tatínek nejde do práce na pole, do obchodu nebo do úřadu, děti nejdou do školy, — všude, venku i doma, je sváteční klid. Jen zvony s věže kostelní slavně vyzvánějí, jakoby volaly:

„Duše věz:
neděle, den Páně dnes,
volá tebe do kostela.“

Tatínek, maminka, babička se svátečně ustrojí a když slyší zvonit, vezmou si modlitební knihy nebo zpěvník a lou do kostela, na mši svatou.

A co tam vidí? Krátce přede mší svatou vyjde ze sakristie kostelník, rozsvítí svíčky na oltáři, za chvíli zazvoní vonek u sakristie, a kněz oblečený v posvátná roucha vyjde a jde s ministranty k oltáři. Ministrant nese knihu, kněz ese kalich. Když přijde k oltáři, poklekne, postaví kalich a oltář, otevře velikou knihu (misál) a začne sloužit mši svatou. Varhany při tom hrají, lidé zpívají nebo se modlí. Za chvíli ministrant zazvoní a jde pro víno; to je obětování; kněz obětuje Pánu Bohu chléb a víno. Potom zazvoní ministranti po druhé a za chvíli po třetí a jdou si kleknout oprostřed za kněze. Tu přestanou varhany hrát, všichni lidé i kleknou a v kostele je svaté ticho — to je proměňování nebo pozdvihování. Tu přichází Pán Ježíš s nebe na oltář, chléb a víno se proměňují v Tělo a krev Pána Ježíše. Kněz ozdvihuje nejprve svatou Hostii a ukazuje ji lidem, potom ozdvihuje kalich s Krví Pána Ježíše. Při pozdvihování má být svaté ticho a všichni se Pánu Ježíši uctivě klaní. Za chvíli zazvoní ministrant po čtvrté; to je svaté přijímání. Při tom zase klekáme a bijeme se v prsa říkáme: „Pane, nejsem hodný, abys vešel pod střechu mou, ale toliko tvým slovem uzdravena bude duše má.“

Po mši svaté otevře kněz svatostánek, kostelník přinese kadidlo a velum (roušku) a je požehnání s Nejsvětější svátostí.

Přede mší svatou nebo mezi mší svatou po evangeliu bývá ještě kázání. Kněz vyjde na kazatelnu, přečte něco z Písma svatého (z knihy sv. evangelia) o tom, co Pán Ježíš učí a říká, a potom o tom káže. Kázání a mše svatá dohromady se jmenují služby Boží, protože jimi Bohu sloužíme.

Tak hodní křesťané slouží Pánu Bohu v neděli. Nepracují, obléknou se svátečně a jdou do kostela — tam se modlí, zpívají, chválí Boha a radují se, že patří k svaté rodině Boží. A to jim Pán Bůh neviditelně žehná. Tak to má být všude. Každá neděle je opravdu den sváteční.

Stejně jako neděle se svítí ještě některé svátky jako všech svatých, Hod Boží Vánoční, Nový rok, Svatých tří králů, Božího Těla a j. Těm říkáme zasvěcené.

OPAKOVÁNÍ:

Vypravuj mi, jak pořádný křesťan světí neděli? Co dělá už v sobotu večer? Co dělá v neděli ráno?...

NAUČENÍ:

1. *Neděle dnem odpočinku.* — Děti! Já myslím, že máte neděli rády a nebyly byste rády, kdybyste i v neděli musily jít do školy nebo pracovat a nemohly si ani oddechnout. Vidíte a to tak pěkně zařídil Pán Bůh, abychom si mohli odpočinouti. V neděli k vám také někdy přijdou na návštěvu příbuzní a známí, aby se zas viděli a potěšili — na to se obyčejně děti těší.

2. *Neděle dnem modlitby.* — Neděle je tedy den odpočinku; ale neděle je také den modlitby a služby Boží. Proto je v neděli klid od práce, abychom měli více času na modlitbu a na službu Boží. Všední den pro samou práci a starosti nemáme ani kdy, pořádně myslit na Boha, na nebe a na svou duši. K tomu právě Pán Bůh ustanovil neděli. Proto máme v neděli všeho nechat a jít všichni do kostela k Pánu Bohu, abychom se mu tam poklonili, jemu poděkovali a jej o všechno dobré prosili. Po kostele odpoledne pak můžeme jít na procházku do přírody nebo někam na návštěvu.

3. *Nedělní mše svatá.* — Děti! Chodte proto rády každou neděli a svátek do kostela na mši svatou. Vzpomeňte si, jak 12letý Ježíšek šel s Pannou Marií a sv. Josefem do chrámu do Jerusalema. A to byste byly viděly, s jakou radostí tam šel! Ani se dočkat nemohl, jak se těšil. A nebyla to cesta snadná, — bylo to tři dny daleko a stále pěšky, po cestách kamenitých a zaprášených. A chudý Ježíšek šel bos, měl jen tenké sandály.

Mnohé děti, mají-li do kostela půl hodiny, už se vymlouvají, že mají daleko a raději zůstanou doma. Nevymlouvejte se také, že máte staré boty nebo obnošené šaty. Nechodíme do kostela ukazovat Pánu Bohu pěkné šaty, na ty se Pán Bůh nedívá. Kdo má Pána Ježíše rád opravdu, ten chodí do kostela rád, z vděčnosti, věrnosti a lásky k němu. Podívejte se, Kristus Pán se pro vás obětoval celý, všechno vám dal, co měl, i svůj život. A některé dítě mu nechce věnovati ze 336 půlhodin v týdnu ani jednu půlhodinu při mši svaté.

Milé děti! Neděle je nejlepší zkouškou vaší věrnosti k Pánu Ježíši. Tu se ukáže, kdo z vás je Pánu Ježíši věrný a kdo ho má opravdu rád. Či myslíte, že to je upřímná láska a věrnost, když některým dětem je milejší v neděli výlet, zábava, sport nebo biograf — nežli Pán Ježíš, který na nás čeká na oltáři a obětuje se za nás ve mši svaté?

PŘÍKLAD:

Tři hoši se bavili cestou ze školy v sobotu odpoledne: „Já jdu zítra ráno na hřiště — to bude pěkné,“ pravil Jarka. „A já pojedu se strýčkem v autě — to je ještě lepší,“ namítl Zdeněk. „A já půjdu s maminkou do kostela — a to bude nejlepší,“ zvolal Jiřík. Kdo z nich si vybral to nejlepší? Ano, děti, to je ze všeho nejlepší.

A komu je to všechno jedno, komu na mši svaté v neděli nezáleží a schválně ji vynechá, ten není hodným dítětem Ježíšovým a dopouští se těžkého hříchu.

4. Některé děti i rodiče v neděli dlouho spí, skoro až do poledne — a na mši svatou ani nemyslí. To je hříšná lenost a nedbalost. Nejkrásnější čas, kdy se v kostele za nás obětuje Pán Ježíš na oltáři, líně prospat a na Něho si ani nevzpomenout! Takovým dětem a lidem je neděle dnem zahálky a lenosti. Ale zahálka a lenost je hřích, který se Bohu protiví. V neděli nemáme sice pracovat, ale také se nemáme oddávat zahálce a lenosti, nýbrž máme ráno čile vstát, umýt se a ustrojit a jít do kostela. I kdyby pršelo? Ano, i kdyby pršelo. Kolik nepohody, deště, bláta, mrazu a zimy snášíte často na hřišti při kopané, na výletě, při sportu, skautingu, nebo na ledě při bruslení! To se nikdo nevymlouvá, že je zima, že je bláto, že prší. Vidíte! A když máte jít do kostela k Pánu Ježíši, tak byste byly tak choulostivé? To by nebylo hezké.

Proto si dnes umiňte: Já budu chodit každou neděli na mši svatou, — já si na to přivstanu a nevynechám ani jednou, i kdyby pršelo a bylo bláto a zima. A nebudu se také dívat, zdali se mi nedbalci a nevěrci smějí, — protože mi na nich nezáleží.

A kdyby snad vás rodiče nechtěli pustit, prostě je tak dlouho, až vám dovolí. Napřed musíte poslouchat Boha a pak teprve rodiče. A hleďte uprosit rodiče, aby šli s vámi do kostela.

PŘÍKLAD:

Mařenka byla osmileté děvčátko. Ve škole se učila, že má každý katolický křesťan býti každou neděli a zasvěcený svátek přítomen celé mši svaté a chtěla to tak dělat. Přišla neděle. Mařenka se tázala otce: „Tatínku, mohu do kostela na mši svatou?“ — „Nikam nepůjdeš,“ zněla odpověď. Za malou chvíli Mařenka zas prosila: „Tatínku zlatý, dovol mi na mši svatou.“ Ale místo odpovědi dostala několik ran řemenem. Slzy jí tekly po tváři, ale sotva bylo po výprasku, už zase byla u tatínka a prosila hlasem přerývaným pláčem: „Tatínku, mohu jíti na mši svatou?“

Hrdinská stálost dívky zlomila odpor otcův. „Tak si jdi!“ řekl otec, — a v duši se už styděl za svou prchlivost; a od té doby se začal dívat na své dítě s úctou.

Za týden, když Mařenka zase přišla prosit: „Tatínku, mohu jít na mši svatou?“ řekl otec: „Počkej na mne, Maruško, půjdu do kostela s tebou.“ Tak Mařenka naučila tatínka chodit do kostela a poslouchat Pána Boha. Děti, kdo z vás by byl také takovým hrdinou?

Děti, choďte rády do kostela, pak vám bude Pán Ježíš žehnat a pomáhat!

Hleďte! Jak moudře to Pán Bůh zařídil! Neděle je jako kousek nebe na zemi. Kdyby byl pořád jen všední den, nebylo by to krásné. Hodné děti se proto těší na neděli. (Děti ať samy uvedou, proč se na neděli těší a jak tráví a svěťí neděli.) Tak je neděle dnem odpočinku, radosti a díků. Proto, děti, poděkujme nyní Pánu Bohu za to, že nám dal neděli. „Moudrý a dobrý Bože, děkujeme Ti za to, že's nám dal neděli! A slibujeme Ti, že ji budeme rádi světit, jak nám to přikazuješ slovy: „Pomni, abys den sváteční světil!“

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Co přikázal Pán Bůh o neděli a dni svátečním? O neděli a dni svátečním přikázal Pán Bůh: Pomni, abys den sváteční světil. (V kterém přikázání Božím?)

2. Jak svěťíme neděli a den sváteční doma? Doma svěťíme neděli tím, že odpočíváme od práce.

A jak svěťíme neděli v kostele? V kostele svěťíme den sváteční tím, že jsme nábožně přítomni celé mši svaté.

3. Proč se jmenuje neděle den Páně? Protože patří Bohu a ne lidem.

4. Kdo tedy v neděli bez potřeby pracuje, krade Pánu Bohu jeho den a znesvěcuje jej a dopouští se těžkého hříchu.

5. Těžkého hříchu se také dopouští katolický křesťan, který v neděli svou vinou (z nedbalosti) zanedbá mši svatou.

6. Jen co omlouvá od nedělní mše svaté? — Nemožnost, na příklad nemoc nebo služba nemocnému, nedostatek oděvu a obuvi, veliká dálka nebo velmi špatné počasí a jiné veliké obtíže. Omlouvá také výlet, hra nebo cesta ke kupci, do lesa nebo k příbuzným? Co je přednější? — A což, když vás rodiče nepustí ani na vaše prosby? — Pak hřích nemáte.

7. Hodní křesťané jsou rádi, že si mohou v neděli odpočinout od práce a pozdvihnouti svou duši k Bohu. Proto zpívají při mši svaté radostně píseň:

Pozdvihni se duše z prachu,
zalet k rajským končinám!

8. Kostel — dům Boží.

(Prvouka čl. 6. Pro 2. až 5. školní rok a málotřídky.)

(Možno použití s nějakou změnou i v 1. třídě; ve 3. třídě možno též výklad zkrátiti a zjednodušiti a připojiti ke katechesi předešlé. Ale není to radno.)

OPAKOVÁNÍ:

Posledně jsme se učili, že neděle je den Páně, den odpočinku pro tělo a den modlitby a duchovní radosti pro duši; den krásnější než jiný den. Proto si máme neděle vážit a neděli svěřit. Co pak nesmíme dělat v neděli? (Těžce pracovat.) Které práce na příklad nejsou dovoleny?...

Neděle je tedy den odpočinku pro tělo. Ale Pán Bůh nechce, abychom lenořili. Když tedy nemáme v neděli pra-

covat, co máme dělat místo toho? (Máme se více modlit, máme jít na mši svatou.) V kterém přikázání to poroučí Pán Bůh?... A v kterém Církev svatá?

Řekni mi ještě jednou, jak máš světit neděli, aby ti byla dnem Páně a dnem radosti? (Ano! Nepracovat, ráno včas vstát, svátečně se obléci, — jít na mši svatou — radovat se s přáteli a s rodiči — abys druhý den měl zase více síly a chuti k práci.)

PŘÍPRAVA:

V neděli chodíme do kostela. Kostel není obyčejný dům, to je dům Boží, protože je posvěcený a bydlí v něm Pán Bůh. Pán Bůh je sice všude, ale nejvíce je v nebi. A také na zemi má Pán Bůh svůj příbytek, kde je víc, než jinde. — To je kostel — dům Boží. Skoro v každém větším městě postavili křesťané Pánu Bohu takový svatý dům, kterému říkáme kostel, nebo chrám, nebo dům Boží, kde Pán Bůh zvláštním způsobem mezi námi přebývá. Také u nás máme takový kostel. O tom si dnes něco povíme.

PODÁNÍ NÁZORU A VÝKLAD:

1. *Vnějšek kostela.* — Všichni jste už viděli náš kostel. Co pak na něm vidíme z venku? Nejprve vidíme, že je to dům veliký a krásný. Větší a krásnější nežli ostatní domy. Největší dům ze všech, protože je to dům největšího Pána nebes i země.

Kostel je také dům posvěcený. Než ho zedníci stavěli, přišel pan biskup a posvětil svčnou vodou to místo, kde kostel stojí a když ho postavili — to trvalo několik let — přišel zas pan biskup a posvětil tu stavbu. To byla veliká slavnost, té se říká posvěcení chrámu. Od té doby je to dům Boží, který patří Pánu Bohu a dům svatý. Už se tam nesmí dělat nic jiného než sloužit Pánu Bohu.

Každý kostel má věž. (Nakreslit na tabuli a kreslit současně s výkladem.) Ta věž je jako veliká ruka nebo veliký prst, který lidem ukazuje do nebe, aby nezapomněli na Pána Boha. Ta věž nám říká: „Lidi, tam nahoře v nebi je váš Pán a Bůh. Nezapomeňte na něj a na nebe! („Chodte často do kostela, pak se dostanete k němu do nebe!“)

Docela nahoře na věži (na špičce věže) je kříž. Pod ním je koule a pod tou koulí vypadá věž jako veliká cibule

nebo veliká hruška. (Nakreslit.) Ten kříž na věži je náš křesťanský prapor, aby každý hned z dálky viděl, že v tom místě bydlí křesťané a že věří v Pána Ježíše, který za nás na kříži umřel. Za ten prapor kříže se nemáme stydět a máme se k němu hrdě hlásit.

O něco níže jsou na věži veliké hodiny. Ty jsou o mnoho větší než vaše hodiny doma na stěně. Ty hodiny ukazují, kolik je hodin, abychom myslili na to, jak utíká čas a jak jsme každou hodinu starší, a každou hodinu máme blíže k smrti a ke hrobu. — Když bijí hodiny, tak si máme říkat: „Zase jsi o hodinu blíže smrti. Pamatuj na smrt!“

Pak jsou na věži ještě zvony. Ty jsou také posvěcené. (Nakreslit na tabuli.) Jeden nebo dva zvony jsou menší, jeden je veliký a těžký. (U nás váží ten veliký zvon skoro 30 metrů). Na ty zvony se zvoní. Kdy pak? Ráno, v poledne a večer. Proč? Abychom se modlili a vzpomněli si, jak Syn Boží se stal pro nás člověkem. Kterou modlitbu? (Anděl Páně.) Tomu říkáme, že zvoní klekání. (Protože dříve lidé při této modlitbě klekali a modlili se.) Pak se zvoní v pátek ve 3 hodiny. Proč? Co se při tom máme modlit? (Při tom se můžeme modlit krátkou modlitbičku: Pro své svaté drahé rány...) A pak se zvoní, když někdo umře nebo je pohřben. To vypadá, jako by zvony plakaly. A tu se máme za duši toho mrtvého modlit: Odpočinutí věčné... Ale hlavně jsou zvony k tomu, aby svolávaly lidi do kostela. Proto vždycky, když má být mše svatá — nejvíc v neděli — se zvoní a to zvony volají:

Duše věž:
Neděle, den Páně dnes,
volá tebe do kostela!

Jak že volají?... Někdy zvoní jen jeden zvon, ale když je veliký svátek, jako o Božím Těle nebo o Vánocích a o Velikonocích, tu se zvoní všemi zvony najednou. To se ty zvony s námi radují, že je veliký svátek.

K věži pak je přistaven veliký kostel. Střechu má kostel jako jiné domy. (Nakreslit.) Také má kostel okna, ale ta okna jsou veliká, mnohem větší než u vás doma nebo zde ve škole. Někdy jsou na těch oknech krásné malby a svaté obrazy. Kolik oken má náš kostel? (Nakreslit.)

A také má kostel dveře, ty bývají veliké a silné; ty jsou jako brána do nebe. (U našeho kostela nad jedněmi

dveřmi je ve zdi z malty nebo z kamene trojúhelník a v něm oko. To znamená oko Boží, které všechno vidí. To znamená, že v kostele je mezi námi Pán Bůh a že se odtud dívá na celé město a celou ves a všechno vidí.)

Tak už máme (nakreslený na tabuli) a známe celý náš kostel zvenčí. (Možno opakovat!)

2. *Vnitřek kostela.* — A teď se ještě podíváme, jak to vypadá v kostele uvnitř.

Uvnitř je to zvlášť krásné — protože tam bydlí sám Pán Ježíš. (Když tam vejde, máme si vzpomenout na večeradlo v Jerusalemě, kde Pán Ježíš se sv. apoštoly naposled večeřel.

Jako apoštolové scházeli se ve večeradle a tam se modlili a proměňovali chléb v Tělo a víno v Krev Pána Ježíše, tak i my se scházíme v kostele k modlitbě a ke mši svaté, a k svatému přijímání.)

Vpředu je oltář — na něm se koná oběť mše svaté. Na oltáři uprostřed je malý domeček, má dvířka pozlacená nebo postříbřená, nebo je celý pozlacený; jmenuje se svatostánek (latinsky „tabernakl“), to znamená svatý stánek nebo svatý domek. Ve svatostánku přebývá Pán Ježíš, Syn Boží. Svatostánek proto je v kostele nejdůležitější. Před ním hoří ve dne v noci lampa — říká se jí „věčná lampa“ nebo „věčné světlo“, protože tam hoří stále ve dne v noci. (V lampičce je olej, a když už dohořívá, přileje se zase nový, aby světlo neuhasl.) A proč tam stále hoří červené světélko? Aby každý věděl: Tady je Pán Ježíš, je tu stále ve dne v noci a čeká na tebe; jeho svaté Srdce hoří láskou k tobě a volá tě k sobě. Proč tě volá k sobě? Protože tě miluje, chce ti pomoci a chce z tebe udělat hodné svaté dítě. — Nad svatostánkem je kříž. Před svatostánkem máme vždycky uctivě pokleknout. (Co je v kostele nejdůležitější? — Co hoří před svatostánkem? Co nám říká věčné světlo?)

A ještě něco vidíme v kostele. Hned u dveří je nádoba se svčnou vodou, říkáme jí kropenka. Svčnou vodou se kropíme, když vcházíme do kostela. Proč? Abychom si připamatovali, že vcházíme na místo svaté. Proto máme zanechat všech světských myšlenek a hleděti, aby duše naše byla čistá.

Na straně před oltářem je ještě jiná podobná nádoba, ale ta je přikryta, v ní je také voda, ale jiná; tou vodou se

křtí; tato nádoba se jmenuje křtitelnice. (Na ní je malá soška sv. Jana Křtitele, jak křtí Pána Ježíše.) V ní je křestní voda. Ta ti říká: Zde jsi se znovu narodil, zde jsi se stal dítětem Božím. Hleď, abys jím zůstal!

Pak jsou v kostele zpovědnice, t. j. veliké stolice, ve kterých kněz zpovídá. Zpovědnice k nám volá: Nejsi-li už dítětem Božím, t. j. zhřešil-li jsi, přiklekni sem, já ti k tomu zase pomohu.

Vpředu pak je kazatelna, s které kněz hlásá slovo Boží. Na ní nahoře je socha Pána Ježíše a na stříšce holubička značící Ducha svatého a kolem odznaky čtyř svatých evangelistů. Kazatelna káže: Poslouchej rád slovo Boží, abys poznal svou víru a ještě více si jí vážil.

Vzadu na vyvýšeném místě, které se jmenuje kůr, jsou varhany. Varhany nám říkají: Jsme zde, abychom vám při zpěvu pomáhaly chválit Boha. Proto zpívejte rádi Pánu Bohu a chvalte ho zbožnými písněmi!

Před oltářem je mřížka a na ní prostřeno bílé plátno. Ke mřížce chodí lidé k svatému přijímání. (Kleknou si jako u prostřeného stolu, jako když celá rodina sedí u stolu a čekají, až dostanou nebeský Chléb pro duši — Tělo Pána Ježíše.)

A ještě něco vidíme v kostele. Bývá tam několik postranních oltářů a na stěnách obrazy a sochy svatých. Protože kostel je přibýtek Boží, proto je tam jako v nebi; jako v nebi jsou u Pána Boha andělé a svatí, — tak také v kostele jsou kolem oltáře na stěnách, na obrazech a sochách andělé a svatí. Obrazy a sochy svatých nám tedy říkají: Zde přebývá Pán Ježíš a s ním tu jsou andělé a svatí. Zde je nebe na zemi — zde je obraz nebe. Choďte sem proto rády a zdržujte se tu rády. Zde je s vámi Pán Ježíš a celé nebe. Zde je domov dítek Božích.

OPAKOVÁNÍ A PROHLOUBENÍ:

Čím je každý kostel? Od kdy je domem Božím? Co vidíme na kostele zvenčí?...

Co znamená věž? Co k nám volá? (Pamatuj na Boha a na nebe.) Co je na věži? Co znamená kříž? (To je náš prapor.) Co nám říkají hodiny? (Pamatuj na smrt! Zase jsi o hodinu blíže smrti!)

Poznámka pro 5. třídu: Proto na starých hodinách bývá vyobrazena smrt. — V Berouně na hodinách je nápis:

„Každá bije, poslední zabije.“ Která bude ta tvoje poslední? — V bavorském poutním místě Starém Etinku, mají na kostele divné hodiny. Na nich stojí kostlivec — smrt — a ohání se kosou. Co vteřina, to seknutí. A lidé říkají, že každé seknutí znamená smrt jednoho člověka. — Ve skutečnosti však umírají na celém světě každou vteřinu dva lidé, ne pouze jeden. V Praze na staroměstském orloji vyjde ve 12 hodin, když bijí hodiny, 12 apoštolů a ukáže se smrt s kosou. Když vyjde poslední apoštol — Jidáš. — zakokrhá kohout a smrt — kostlivec — zazvoní na zvon.

Co volají zvony? (Pojďte do kostela! Pojďte na mši svatou.) Co nám říká svěcená voda v kropence? (Vcházíš na místo svaté, proto máš být čist. Proto zanech zde všech světských myšlenek a vejdi do domu Božího s čistým úmyslem. (Ve 4. třídě: A protože nejsi docela čist, vyslov při tom pokornou prosbu: Očisti mne, Pane, ode všech hříchů mých.)

Pak je v kostele ještě důležitější voda. Kde? V křtitelnici. Co nám říká křtitelnice? Zde jsi se stal dítkem Božím, jsi jím ještě? Jestliže ano, hleď, abys jím zůstal. Ne-li, pak — tamhle je zpovědnice, ta ti k tomu zase dopomůže.

A co nám říká kazatelna? (Slyš rád slovo Boží a vzdělávej se ve víře.) A co varhany?

A hlavní si necháváme na konec: To je oltář a svatostánek a před ním věčné světlo.

Hned, jak se pokropíme svěcenou vodou, máme se podívat, kde hoří věčné světlo. To na nás z dálky volá: Zde na oltáři ve svatostánku přebývá tvůj Pán, zde hoří jeho přesvaté Srdce stále láskou k tobě, zde na tebe čeká a volá tě.

A co nám říká oltář? (Zde se za vás Pán Ježíš ve mši svaté obětuje a nabízí se vám za pokrm ve svatém přijímání. Proto přicházejte rády a s úctou k oltáři.)

A co nám říkají obrazy a sochy svatých v kostele? (Zde jsme s vámi jako v nebi — zde je nebe na zemi — zde ať je váš druhý domov: neboť odtud se nejlépe dostanete do nebe!)

NAUČENÍ:

Děti! Náš farní kostel je náš druhý otcovský dům. V něm přebývá zvláštním způsobem náš nebeský Otec, v něm má svůj stánek Pán Ježíš, náš Pán, který se tam denně za nás obětuje. Proto se má v kostele scházeti celá rodina vě-

řících — (t. j. všichni věřící křesťané z celé osady) — každou neděli jako děti u svého otce. Kdo tam ani v neděli nechodí, ten se dopouští hříchu a vylučuje se ze svaté rodiny Boží; už mu nezáleží na tom, aby patřil k svaté rodině Kristově a byl jeho věrným dítětem. — Děti, hleďte, abyste byly věrnými dětmi svaté rodiny Kristovy, t. j. jeho svaté církve! Hleďte proto, aby vám kostel, náš dům otcovský, nebyl domem cizím!

9. Jak se máme chovat v kostele?

(Prvouka čl. 6. Pro 2. a 3. i pro další školní roky.)

(Tato katechese může být připojena k předešlé. Lépe však bude věnovat jí zvláštní hodinu s opakováním předešlé látky na počátku, pro důležitost obou katechesí. Ve 2. třídě katecheta ukáže a nacvičí ve škole s dětmi, jak se do kostela vstupuje, jak se vychází atd. Viz Vychovatelské listy 1933, č. 7., str. 244.!)

A.

ÚVOD :

Děti, už znáte náš kostel a nyní vám ještě povím, jak se máme v kostele chovat.

Protože kostel je dům Boží, kde bydlí sám Pán Bůh, nesmíme se tam chovat jako v obyčejném domě nebo jako na ulici. A nejen v kostele, také poblíž kostela nemáme křičet a neslušně se chovat. A když jdeme vedle kostela, máme smeknout a v duchu pozdravit Pána Ježíše, který tam přebývá: Pochválen buď — nebo: Pochválená a pozdravená —. Zvláště uctivě však se máme chovat uvnitř v kostele před oltářem.

Pán Ježíš byl ke všem lidem pln dobroty a lásky; — i když ho bičovali a tupili, nebránil se. Ale když přišel do chrámu v Jerusalemě a viděl tam v nádvoří chrámovém

kupce, jak tam prodávají holuby, ovce a telata a jiný dobytek a při tom křičí a znesvěcují svaté místo, byl naplněn svatým hněvem; i vzal provaz, udělal z něho dutky, a vyhnal všechny ty prodavače z chrámu. A rozhněván volal: „Můj dům jest dům modlitby a vy jste jej učinili peleší lotrovskou!“ — Vidíte, tak se hněval Pán Ježíš, když viděl, jak se neslušně chovají v chrámu židovském; a to bylo jen v nádvoří chrámu. Ještě více Pána Ježíše uráží, zarmucuje a hněvá, kdo se chová neuctivě v našem kostele křesťanském, kde na oltáři přebývá sám Pán Ježíš, který to všechno vidí.

Proto se nyní naučíme, jak se máme v kostele chovat. To mnozí dobře nevědí.

PODÁNÍ NÁZORU A VÝKLAD:

Předně si pamatujte, že zbožný křesťan si bere s sebou do kostela modlitební knížku nebo zpěvník, aby se tam mohl dobře modlit nebo zpívat. Pak si pamatujte, co děláme, když vcházíme do kostela a když vycházíme. Do kostela nesmíme vletět (vpadnout) s hlasitým mluvením, se smíchem nebo hlukem, jako vrazí někdy děti do školy — ale již přede dveřmi kostela musí všechno mluvení a bavení na ráz přestat; také všechen smích a hluk. Chlapci mají už přede dveřmi uctivě smeknout — potom otevřít pomalu a bez hluku dveře a zas tiše zavřít a tiše s uctivostí vkročit dovnitř, protože vcházíme do domu Božího na místo svaté. (Tu si můžeme vzpomenout na to, co řekl Pán Bůh k Mojžíšovi v hořícím keři: „Nepřistupuj sem, ale zůj... neboť místo... je svaté.“ Ale Pán Ježíš neříká: „Nepřistupuj sem!“ nýbrž: „Pojďte ke mně všichni!“

Hned u dveří je kropenka se svěcenou vodou. Ta voda je posvěcena; kněz, když ji světil, dal do ní posvěcenou sůl a modlil se, aby každý, kdo se tou vodou nábožně pokropí, byl očišťován od hříchu. U té kropenky se zastavíme, namočíme do ní prst a tou svěcenou vodou se v stoje pokropíme a požehnáme. (V stoje — tu ještě neklekáme.) Proč to děláme? Vodou si myjeme ruce a obličej, abychom byli čisti na těle; a svěcenou vodou se kropíme, abychom byli čisti na duši. Vodou také kropíme zvadlé květiny, aby se obcerstvily a zdvihly vzhůru svoje zvadlé hlavičky; a svěcenou vodou se kropíme, abychom obcerstvili svou duši, aby

byla čerstvá a čilá a v kostele se ráda modlila a obracela se čile vzhůru k Pánu Bohu. Proto se požehnejte vždycky zbožně tou vodou v podobě kříže a poproste při tom Pána Ježíše, aby srdce vaše učinil čisté. To můžete učiniti slovy: „Ó Ježíši, očisti mě od hříchů!“ Nebo: „Pokrop mě, Pane, a očisti mě od hříchů, abych k tobě mohl přijít se srdcem čistým.“ A ještě něco znamená ta kropenka. Ta kropenka nám také říká: „Tady se sebe smyj všechno světské a zanech tu všech světských myšlenek, protože vcházíš do domu Božího a chceš mluvit s Bohem.“

Potom, když jsme se pokropili, jdeme pomalu a tiše doprostřed kostela, anebo až na své místo, tam poklekneme uctivě před svatostánkem na pravé koleno, pokloníme se Pánu Ježíši ve svatostánku obrácení k němu, bijeme se pokorně v prsa a řekneme: „Pochválená a pozdravená...“ nebo: „Bože, buď milostiv mně hříšnému.“ To pokleknutí má být uctivé a důstojné — ne jen tak napolo ve vzduchu kleknout z lenosti nebo z bázně, abychom se nezamazali. Před Bohem má každý pokorně sklánět koleno a má si myslit: „Pane Bože, ty jsi tak veliký a svatý a já jsem tak malý a hříšný! Ty jsi můj Pán a já jsem tvůj sluha. Já se ti rád klaním a chci ti rád sloužit.“ (Nyní nebo až ke konci hodiny může nacvičit katecheta toto vcházení do chrámu, žehnání se svěcenou vodou a pokleknutí před svatostánkem názorně. Děti jednotlivě nebo v řadách po dvou — tak jako by vcházely do kostela — přistupují k místu u stolku, kde katecheta postavil nádobku, značící kropenku, namáčejí do ní ruku a dělají, jakoby se kropily svěcenou vodou. Potom jde každé o kousek dále před stupínek a kleká jakoby před svatostánkem. Při tom třeba dbáti, aby při tom byly ruce na prsou, oko hledělo na oltář a držení těla bylo přímé. Toto názorné cvičení by se mělo někdy opakovat, zvláště před návštěvou kostela.)

Když se křesťan uctivě poklonil Pánu Ježíši, potom vstane a rovně stojí na svém místě, nebo sedí v lavici, nebo klečí, a neohlíží se, ani se nesměje a zbytečně nemluví — zkrátka: chová se v kostele uctivě. (Když někdo za námi otvírá dveře a vchází do kostela, neobracíme se zvědavě, ale oči se dívají stále kupředu na oltář. Ústa nemluví, ani se nesmějí, ale mlčí nebo zpívají nebo se tiše modlí — rozmlouvají se svým Pánem a Bohem. Ruce si nehrají, ale jsou sepytý

nebo na prsou zkříženy. Také nohy musí být v kostele v klidu.)

Při kázání dává zbožný křesťan pozor na to, co se káže, aby si to pamatoval. Při mši sv. pak hledí na oltář, modlí se nebo zpívá, při evangeliu uctivě povstane, při pozdvihování, při sv. přijímání a při sv. požehnání uctivě poklekne — zkrátka chová se v kostele nábožně, protože je u Pána Ježíše.

Než odejde z kostela, poklekne znovu na svém místě před svatostánkem na jedno koleno a řekne: „Ježíši, tobě žiji, ...“ Nebo: „Pochválená a pozdravená ...“ Potom slušně pomalu a tiše odchází. U kropenky se zastaví, požehná se znovu svčenenou vodou na cestu k domovu, aby si uchoval duši čistou a chránil se zlého a hříchu.

Pamatujte si tedy: Kostel je dům Boží, proto se tam máme chovati uctivě a nábožně.

PŘÍKLAD:

A teď vám ještě něco povím: Byl jeden malý hošík, kterého zbožná maminka brala s sebou každou neděli do kostela na mši svatou. Ačkoli byl teprve asi čtyřletý, věděl od maminky, že ve svatostánku na oltáři je skutečný Pán Ježíš. Jednou se z domu ztratil; hledali ho po domě — v sousedství, ale marně. Konečně ho starší sestra našla. A kde byl? Stál v kostele u oltáře, ručičky sepjaté a oči upřené na svatostánek. „Co tu děláš?“ — ptala se ho sestra. „Jsem tu u Ježíška a poslouchám, co mi říká.“ — Ten chlapec se jmenoval Julian Eymard a stal se potom svatým knězem a velikým ctitelem Pána Ježíše v Nejsvětější Svátosti. Je to blahoslavený Petr Julian Eymard, který je nyní v nebi. Ten chodil už jako malý chlapeček rád do kostela na mši svatou a uměl se tam také zbožně chovat.

Co myslíte, děti, proč pak se uměl zbožně chovat? Protože věděl, že ve svatostánku je opravdu Pán Ježíš — a když byl blízko něho, bylo mu, jakoby Pána Ježíše opravdu viděl a slyšel — tak velice měl Pána Ježíše rád a tak velkou měl víru. Takovou lásku a víru máte mít i vy, děti, abyste Spasitele v kostele ve svaté Hostii tou vírou a láskou viděly, cítily a slyšely a uměly s ním mluvit! Proto si musíme stále říkat: „On je zde, on je zde opravdu — Pán Ježíš je tu přede mnou, třebaže se mi nedá vidět!“ Proto zde před Ním nesmím mluvit, nesmím zby-

tečně šeptat, nesmím se smát, ale budu se tu chovat s největší úctou. (Dle Melky, Se sv. Václavem k Nejsvětější Svátosti, str. 41.)

NAUČENÍ:

Vzpomeňte si, děti, jak se choval dvanáctiletý Ježíšek v chrámě a jak Pán Ježíš se rozhněval a vyhnal prodavače, kteří se chovali v chrámě neuctivě. Kdo se chová v kostele uctivě a nábožně, dělá radost Pánu Bohu, dává dobrý příklad jiným a sám si odnáší domů požehnání, sílu a radost. Kdo se v kostele chová neuctivě, ten připravuje Pána Boha o čest, anděle v nebi o radost, sebe o požehnání, duše v očistci o pomoc a útěchu a své bližní o zbožnost, protože je ruší v pobožnosti; a zaslouží trest Boží, protože hřeší. Proto se chovejte v kostele vždycky uctivě a nábožně. Chodte také rády do kostela, ať je jakékoli počasí, tak jako král David, který se těšil, kdykoli mohl jíti do chrámu Božího a radostně zpíval:

Zaradoval jsem se,
když mi řečeno bylo:
„Půjdeme do chrámu Božího.“

Nebo jako náš zbožný kníže sv. Václav spěchal rád do chrámu poklonit se svému Spasiteli.

B.

Návštěva kostela. (Katechese v kostele.) — Po této katechesi, buď hned po výkladu nebo některý následující den, zavede katecheta děti do kostela (kde je to možno), a tam jim to, co s nimi v katechesi probral, ukáže ještě názorněji. Tímto zopakováním a vlastním názorem se v nich tato katechese upevní a zároveň vzroste jejich zájem pro kostel.

Před odchodem do kostela může říci: Posledně jsem vám vypravoval o kostele: jak vypadá, co v něm jest a jak se v něm máme chovati. Dnes půjdeme do kostela, abychom to všechno viděli. Ale pamatujte, že jdeme do domu Božího a že se tam podle toho musíte chovati. Kdyby se tam někdo choval neslušně, musil bych jej ihned vyhnat, jako Pán Ježíš vyhnal drzé židovské kupce z chrámu. — Katecheta pak dovede děti do kostela. V řadách po dvou vstupují tiše a po-

malu dovnitř a katecheta se mlčky dívá, jak jedno za druhým namáčí prst v kropence a jdou doprostřed nebo až před oltář. Až všichni dojdou, pokleknou na znamení katechety spolu s ním všechny společně a pozdraví Pána Ježíše: „Pochválena a pozdravena...“ Potom zůstanou stát před oltářem (před mřížkou) a katecheta jim všechno ukáže a vyloží. Upozorní, že ve svatostánku je Pán Ježíš živý, že je to týž Pán Ježíš, který nyní je v nebi oslavený, že se na nás dívá, že proto je třeba chovati se v kostele s největší úctou. Upozorní na věčné světlo, proč a komu svítí. Potom na mřížku před oltářem, k čemu je. (Vybidne dítky, aby často k té nebeské hostině přiklekaly, aby žádnou neděli nebyla mřížka prázdná a Pán Ježíš marně ve svaté Hostii na ně nečekal.) Dále upozorní na křtitelnici (připomene křestní slib, který za ně slibovali kmotrové.) Upozorní na kazatelnu — ukazuje a vykládá dětem obrazy na oltářích a na stěnách, křížovou cestu a zpovědnice.

Může s nimi nakonec vykonat krátkou adoraci. Také mohou děti zazpívat některou píseň, na př.: k Panně Marii (Ó Maria, beze hříchu počatá, oroduj za nás, my se k Tobě utíkáme,) nebo k sv. Josefu (Ó milý sv. Josefe, pěstoune Pána Krista, chraň nám v dušičkách lilie, chcem mít srdéčka čistá. Lilie se zalévají u svatého přijímání Ježíškovou drahou krví v Hostii.) Děti povzbudí také k časté návštěvě kostela i mimo mši svatou.

PRO OPAKOVÁNÍ:

Jak se máme chovati v kostele? V kostele se máme chovati uctivě a pobožně, protože jsme v domě Božím. Jak vcházíme do kostela? Co děláme u vchodu? Proč? Kam se máme nejprve dívat? Kdo přebývá v kostele? Co proto učiníš, kdykoli tam vejdeš? Pánu Ježíši se pokloníš a pozdravíš jej! Jak pozdravujeme Pána Ježíše ve svaté Hostii? Ukaž, jak se to dělá? Tak to máme činiti také, když odcházíme z kostela.

10. O mši svaté.

(Co se při ní děje.)

(Pro 3. až 5. třídu a pro školy málotřidní, částečně i pro 2. školní rok.
Prvouka čl. 7. — Cesta k Bohu, str. 79.)

Pomůcky: Nástěnné obrazy: 1. Obětování Izáka, 2. Ukřižování, 3. Poslední večeře, 4. Schuhmacherův liturgický obraz kněze, jak jde ke mši sv., 5. Schuhmacherův obraz Pozdvihování.

Pozn.: Úkolem této katechese jest vzbuditi v dětech živý zájem a porozumění pro mši svatou; úkolem katechese následující bude, naučiti je mši svaté zbožně obcovati.

PŘÍPRAVA:

Děti! Už víte, co je to kostel — že je to dům Boží a dům modlitby. A dnes se budeme učit o tom nejdůležitějším, nejposvátnějším a nejpodivnějším, co se v kostele děje. Co pak je to asi? To je oběť mše svaté. Již jste slyšely o oběti Abelově, Melchisedechově, Abrahamově a jiných. Ale mše svatá je mnohem drahocennější a Bohu milejší oběť než byla oběť Abelova a všechny oběti starého zákona. Neboť v ní se za nás obětuje sám Pán Ježíš v podobách chleba a vína nebeskému Otci tak jako se za nás poprvé obětoval na kříži. Mnozí lidé ani nevědí, jaké svaté a veliké věci se při mši svaté dějí. Kdyby to věděli, tedy by chodili na mši svatou rádi i kdyby to bylo daleko. Přál bych vám, děti, abyste i vy to věděly. Proto se o tom budeme nyní učit.

NÁZOR A VÝKLAD: (Na tabuli: Obraz obětování Izáka!)

1. *Předobraz.* — *Oběť kalvarská.* — *Oběť mše svaté.* — Před 4000 lety vystupoval zbožný stařec na horu Moria v Palestině, nesa v ruce nádobu s ohněm a nůž. Šel mlčky, zamýšlen a zabrán v modlitbě. A vedle něho šel mlčky jeho syn, nesa na zádech dříví. Vy víte, kdo to byl. Byl to patriarcha Abraham se svým synem Izákem. Když došli nahoru, postavil stařec z kamení oltář, narovnal na něj dříví a potom na ně položil svého syna. A již se chystal syna svého

na rozkaz Boží zabíti a obětovati, když se mu ukázal náhle anděl a zavolal: „Nezabíjej syna svého Izáka!“ Abraham se ohlédl a spatřil v křoví berana. I rozvázal syna svého a oba vzali berana a toho obětovali.

(Na tabuli obraz Ukřižování Páně zavěsiti vedle prvního obrazu a potom ještě obraz poslední večeře.)

A za 2000 let potom vystupoval na tutéž horu, která se potom jmenovala Kalvarie, někdo jiný, krvácející z ran a nesající na zádech těžké dřevo kříže. To byl Pán Ježíš, jednorozený Syn nebeského Otce. A když přišel na horu, položili jej katané na to hrozné dřevo kříže a on se nebránil — jako poslušný syn Izák — a dal se na ně přibíti hroznými hřeby. Tak se obětoval jako nevinný beránek za nás a za hříchy všeho světa.

A Pán Ježíš chtěl, abychom na tuto jeho velikou oběť nikdy nezapomněli. Proto řekl při poslední večeři: To činite na mou památku. Proto se tato největší oběť, kterou Pán Ježíš — Beránek Boží — za nás přinesl na Kalvarii, nyní ustavičně opakuje — každou hodinu a každou minutu na tisících oltářích v katolických kostelích celého světa, zvláště v neděli. A Pán Ježíš si přeje, abychom při tom byli a měli z toho užitek. A při tom se zároveň opakuje to, co učinil Pán Ježíš před svou smrtí při poslední večeři.

Při každé mši svaté se opakují tedy dvě věci: To, co se stalo na kříži — a to, co se stalo při poslední večeři. Při každé mši svaté se Pán Ježíš za nás znovu obětuje jako na kříži a při každé mši svaté nám dává za pokrm své tělo a svou krev jako při poslední večeři. — Na tabuli: Oběť Abrahamova. — Oběť Pána Ježíše na Kalvarii. — Oběť mše sv.

2. *Příprava ke mši svaté.* — Proto před každou mší svatou — zvláště v neděli a ve svátek — zvoní zvony a ohlašují věřícím, že už začne veliká svatá Oběť, aby se k ní všichni sešli. Zbožní věřící proto zanechají všeho a spěchají do kostela, aby přišli na mši svatou včas.

V kostele je již ke mši svaté všechno připraveno. Je tam připraven oltář, který představuje stůl, u něhož Pán Ježíš seděl při poslední večeři a zároveň horu Kalvarii. Proto je povýšen a vede k němu několik stupňů a proto je na něm uprostřed kříž jako na Kalvarii. Oltář je pokryt čistými plátny a na něm hoří svíce, které znamenají Pána

Ježíše, Světlo světa. V sakristii čeká kněz, který bude při mši svaté zastupovati Pána Ježíše. Je k tomu oblečen ve zvláštní roucha; vespod má dlouhé bílé roucho, zvané alba a přes to roucho mešní barvy bílé nebo červené nebo zelené nebo fialové nebo černé, podle toho, jaký je svátek. Na tom rouchu bývá vzadu velký kříž. Za chvíli se ozve zvonek u sakristie a kněz, oblečený v mešní roucho se ubírá k oltáři. V ruce má zahalený kalich a před ním jdou ministranti, kteří mu budou při mši svaté přisluhovat. Jeden z nich nese velkou knihu, zvanou kniha mešní nebo misál, v níž jsou obsaženy modlitby ke mši svaté. Ty modlitby jsou v řeči latinské. Když kněz přijde k oltáři, pokloní se s ministranty Pánu Ježíši ve svatostánku, postaví kalich na oltář a mše svatá začíná. — Na tabuli: Oltář (stůl a hora Kalvaria). Na oltáři: Kříž, trojí plátno, hořící svíce. — Kněz zastupuje Pána Ježíše — oblečen v roucho mešní (pěti barev).

3. *Část přípravná.* Kněz se modlí nejprve u stupňů oltářních hluboce skloněn modlitby, kterým říkáme modlitby stupňové a ministranti mu odpovídají místo lidí. Potom vystoupí k oltáři a modlí se tam na levé straně oltáře (epištolní) z mešní knihy a pak čte epištolu. Po chvíli přenese ministrant knihu na druhou stranu (pravou oltářní, evangelijní), také kněz přejde na druhou stranu a čte evangelium (t. j. část ze sv. evangelia neboli z učení Pána Ježíše). Při tom všichni v kostele vstanou na znamení úcty ke slovu Božímu a žehnají se křížem (malým, obyčejným) na čele, na ústech a na prsou. Po evangeliu vystoupí někdy kněz na kazatelnu a přečte evangelium také v řeči české a má o něm výklad (kázání).

Na tabuli: Stupňové modlitby, modlitby z knihy mešní, čtení epištoly. Evangelium (co je to?) Při Evangeliu vstaneme a děláme kříž (proč vstáváme? a proč děláme kříž?)

4. *Vlastní mše svatá.* — Část 1. Obětování. Potom kněz sejme s kalicha roušku (odkryje zahalený kalich), ministranti zazvoní a přinesou na oltář konvičky s vínem a vodou. To začíná první hlavní část — obětování (chleba a vína). Co se tu děje: Kněz vezme tenký kulatý chléb na zlaté misce — ten chléb se jmenuje hostie — vyzdvihne

jej k nebi a obětuje (takto: ukázat!) A při tom se modlí, aby nebeský Otec tu oběť od nás přijal. Potom nalije do kalicha víno, vyzdvihne kalich k nebi a obětuje víno a modlí se podobně. Tak obětuje chléb a víno Pánu Bohu, jako Pán Ježíš při poslední večeři. Proto se ta část mše svaté jmenuje obětování. Ale kněz neobětuje jen chléb a víno, to by dával málo, kněz obětuje s tím chlebem a vínem zároveň sebe i nás.

Opakuj: Jak se jmenuje první hlavní část mše svaté? Proč se tak jmenuje? (Protože při ní kněz obětuje.) Co obětuje? Co tedy dělá kněz při obětování? Při obětování obětuje kněz nebeskému Otci chléb a víno. Jak můžeš říci jinak místo „obětuje“? „Dává“ nebo „podává Pánu Bohu“. Jak to kněz dělá? Co při tom dělají ministranti? A co máme dělati my? My máme také obětovati čili dávat Pánu Bohu s knězem ten chléb a víno, a k tomu máme Pánu Bohu obětovati čili dáti také sami sebe — své tělo a svou duši. Jak poznáš, že začíná obětování? (Když ministranti po prvé zazvoní a jdou přinést konvičky s vínem a s vodou.) Na tabuli: Obětování chleba a vína — obětování sebe.

Část 2. Proměňování a pozdvihování. Brzy po obětování je „Sanctus“ (= Svatý...) Přitom ministrant zase zvoní. Za chvíli potom přestanou varhany hrát a v kostele nastane posvátné ticho. Ministranti dají zase znamení zvonkem a kleknou si doprostřed za kněze. Také všichni lidé pokleknou a tiše čekají. Neboť nyní se stane něco velikého a svatého, nyní přijde sám Pán Ježíš s nebe na oltář mezi nás, aby se za nás znova obětoval. Tomu svatému okamžiku říkáme proměňování nebo pozdvihování. To je druhá a nejdůležitější část.

To se děje takto: Kněz vezme do rukou chléb (hostii), žehná jej — jako Pán Ježíš při poslední večeři — a potom nad ním tiše říká: „Vezměte a jezte, totoť jest tělo mé!“ Přitom se děje veliký zázrak (jaký se stal ve večeřadle jerusalemském). Z hostie se stane svatá Hostie — chléb se proměňuje v tělo Pána Ježíše — (proto proměňování) — kněz tedy už nedrží v rukou chléb, nýbrž Tělo Pána Ježíše. Proto před ním hned uctivě pokleká a potom Tělo Páně neboli svatou Hostii pozdvihuje vzhůru, aby ji také všichni lidé v kostele viděli a aby se Pánu Je-

žiji v ní přítomnému klaněli (proto pozdvihování.) Při tom ministranti zvoní, aby se všichni na Pána Ježíše uctivě podívali a jemu se klaněli.

Ale to ještě není celé proměňování a pozdvihování. Hned potom vezme kněz do rukou kalich s vínem, zase ho žehná a říká nad ním jako Pán Ježíš při poslední večeři: „Pijte z toho všickni, neboť to jest má krev nového zákona, která za vás a za mnohé se vylévá na odpuštění hříchů.“ A zase se děje veliký zázrak; víno se proměňuje v Krev Pána Ježíše, takže potom v kalichu není už víno, ale Krev Páně. Proto kněz zase před ní uctivě pokleká a potom kalich s Krví Páně pozdvihuje do výše, aby jej všichni viděli a Krví Páně se klaněli. A ministrant zase dává znamení zvonkem, aby na to lidi upozornil. A lidé se zase bijí zbožně v prsa a klaní se Pánu Ježíši v podobě vína.

Tato část jest z celé mše svaté nejdůležitější a jmenuje se proměňování, protože se při ní chléb a víno proměňuje v Tělo a Krev Pána Ježíše; a jmenuje se pozdvihování, protože kněz hned po proměnění Tělo a Krev Páně pozdvihuje. To proměňování a pozdvihování je tedy dvojí: Nejprve kněz proměňuje chléb a pozdvihuje Tělo Páně (svatou Hostii) a potom proměňuje víno a pozdvihuje Krev Páně v kalichu.

A při tom pozdvihování se děje ještě něco velmi důležitého: Při tom, když kněz Pána Ježíše pozdvihuje, Pán Ježíš za nás se obětuje nebeskému Otci právě tak, jako se obětoval na kříži. My si proto máme představit, že klečíme na hoře Kalvarii a vidíme, jak Pán Ježíš před námi na kříži umírá a za nás se obětuje a prosí za nás nebeského Otce o smilování a odpuštění. — Na tabuli: Tomášek, Kresby strana 45. čl. 44. Před pozdvihováním, po pozdvihování.)

Opakuj: Jak se jmenuje druhá hlavní část mše svaté a nejdůležitější? Proč se jmenuje proměňování? A proč pozdvihování? Co velikého se při ní děje? Pán Ježíš přichází na oltář. Chléb a víno se proměňuje a stává se Tělem a Krví Páně. Co se proměňuje nejprve? A co potom? Jak to dělá kněz při proměňování? Kněz dělá totéž, co dělal Pán Ježíš při poslední večeři a říká tatáž slova. Kněz to říká tak, jak to říkal Pán Ježíš, protože kněz při mši svaté zastupuje Pána Ježíše. Proto neříká: Toto jest tělo Pána

Ježíše, nýbrž: Toto jest tělo mé... Co tedy říká kněz nejprve? Co se stane těmi slovy? Co proto dělá kněz po těch slovech? (Poklekne.) A co udělá potom? (Pozdvihuje.) Proč pozdvihuje Pána Ježíše? (Abychom ho viděli.) Proto se máme na něho zbožně podívat a potom se mu poklonit. (Někdo se hned skloní a bije se v prsa a na Pána Ježíše se ani nepodívá. To není správné.) Co dělá ministrant při pozdvihování? Proč zvoní? Ale to je teprve první díl proměňování a pozdvihování. Druhý díl vypadá podobně: při něm se zase víno proměňuje v Krev Páně a potom kněz pozdvihuje kalich s Krví Páně. (Je tedy dvojí proměňování a dvojí pozdvihování: proměňování chleba a proměňování vína — a pozdvihování sv. Hostie a pozdvihování kalicha s Krví Páně.) A co dělá Pán Ježíš při pozdvihování? Pán Ježíš se při tom za nás obětuje a také kněz Ho obětuje nebeskému Otci za sebe a za nás. Při obětování obětoval kněz a my s ním jen chléb a víno, nyní obětujeme mnohem více — Tělo a Krev Páně nebeskému Otci. Jak poznáš, že začíná proměňování?

Při proměňování nebo pozdvihování se tedy dějí 3 věci. Na tabuli: Proměňování neboli pozdvihování:

1. Chléb a víno se proměňuje.
2. Tělo a Krev Páně se pozdvihuje.
3. Pán Ježíš se za nás obětuje nebeskému Otci.

Část 3. Přijímání. Brzo po pozdvihování přijde třetí hlavní část mše svaté a ta se jmenuje přijímání. Při ní kněz Tělo a Krev Páně přijímá. (Proto přijímání.) To činí takto: Vezme do ruky rozlomenou sv. Hostii, skloní se nad oltářem, bije se v prsa a říká třikrát: „Pane, nejsem hoden...“ a při tom ministranti třikrát zvoní, abychom se také bili v prsa a říkali ta slova s ním. Potom kněz svatou Hostii uctivě přijímá: To je přijímání Těla Páně. A potom s podobnou uctivostí vypije zbožně Krev Páně. To je přijímání Krve Páně. Hned potom jdou k svatému přijímání ještě lidé a děti, kteří přikleknou ke mřížce a kněz jim také podává Pána Ježíše ve svaté Hostii. To všechno se jmenuje přijímání, protože kněz i věřící přijímají, neboli jedí a pijí Tělo a Krev Pána Ježíše. A to je třetí hlavní část mše svaté.

Na tabuli: Přijímání Těla a Krve Páně: a) přijímání kněze, b) přijímání věřících.

Opakuj: Která je třetí hlavní část mše svaté? Proč se tak jmenuje? Kdo přijímá nejprve? Kdo potom? Co přijímá kněz? A co věřící u mřížky? A co při tom říkáme? Co říkáme a děláme před svatým přijímáním? Co říkáme a děláme při svatém přijímání? Co po svatém přijímání?

SOUHRN:

Kolik hlavních částí má tedy mše svatá? Jak se jmenují? Jak se jmenuje první? Proč se tak jmenuje? Co se při ní děje? Jak se jmenuje druhá? Co se při ní děje? A co ještě? Proč se jmenuje proměňování? A proč pozdvihování? Která je třetí hlavní část? Proč se tak jmenuje? Co se při ní děje? Jak poznáš, že začíná obětování? Jak poznáš, že začíná proměňování? Jak poznáš, že začíná přijímání? Která z nich je nejdůležitější? (Proměňování nebo pozdvihování.) Která je druhá nejdůležitější? (Přijímání.) Tak už víme, co dělá kněz při mši svaté a příště si povíme, co při ní máme dělat my.

5. *Konec mše svaté.* — Po svatém přijímání se modlí kněz ještě děkovné modlitby, potom dá lidem kněžské požehnání a mše svatá je u konce. Po mši svaté se modlí ještě některé předepsané modlitby nebo dává lidem ještě druhé požehnání, totiž s Nejsvětější Svátostí Oltářní; a potom odejde s ministranty od oltáře. A teprve, když kněz od oltáře odešel, odcházejí lidé z kostela.

Nemáme však odejít jako z hospody nebo ze školy. I když odcházíte ze školy nebo z domu, máte napřed dáti s Bohem; tím spíše, když odcházíte z domu Božího. Co pak máme udělati, než odejdeme z kostela? Máme Pána Ježíše ještě jednou pozdravit a s ním se rozloučit, čili dáti mu „s Bohem“. To děláme obvykle tak, že poklekne a pozdravíme Ho na rozloučenou slovy: „Pochválená a pozdravená...“

NAUČENÍ:

1. Protože kněz při mši svaté Pánu Bohu obětuje — nejprve chléb a víno a potom při pozdvihování Pána Ježíše v podobách chleba a vína — proto říkáme, že mše svatá je svatá Oběť nebo nejsvětější Oběť nebo Oběť Beránkova; proto jí říkáme oběť mše svaté.

Ta svatá oběť má mnohem větší cenu, než oběť Abe-
lova a než všechny oběti Starého Zákona. A žádný dobrý
skutek a žádná naše oběť není Pánu Bohu tak milá, jako
Oběť nejsvětější, v níž sám Syn Boží nebeskému Otci po-
dává se za oběť. Tu svatou oběť také nemá přinášeti kněz
sám, nýbrž my všichni ji máme přinášeti s ním a proto při
té oběti máme býti přítomni. Kdo při ní není, kdo zůstane
líně doma, ten z ní nemá skoro žádný užitek. Také ten, kdo
se při ní neuctivě chová, z ní nemá užitek a největší užitek
z ní má ten, kdo je při ní nábožně přítomen. — Každá mše
svatá se obětuje sice za všechny lidi, ale největší užitek a
zvláštní milosti z ní mají: 1. Kněz, který ji zbožně obětuje;
2. Ti, za které se zvláště slouží; 3. Věřící, kteří při ní jsou
nábožně přítomni.

2. Někdo ani neví, že ta veliká svatá oběť se nekoná
jen v neděli, nýbrž každý den a ustavičně bez přestání.
Proto jí říkáme ustavičná oběť Nového Zákona. Pro-
tože země je kulatá a pořád je někde na zemi ráno, proto
se stále bez přestání koná někde na zemi nejsvětější oběť, a to
na mnoha místech, v mnoha kostelích najednou, takže není
ani chvilky, kdy by se Pán Ježíš za nás neobětoval. I v noci,
když my spíme, se někde slouží mše svatá, protože když my
máme noc, mají na druhé straně země den — a všude jsou
křesťané a křesťanské oltáře. Vidíte, jaká je to veliká, po-
divná, svatá a slavná oběť. — Zde možno ukázat dětem
(a potom zavěsit na stěnu) barevný diagram neboli Hodiny
nepřetržitého konání nejsvětější oběti na celé zeměkouli, vy-
daný od prof. Tomáška nákladem Lidového knihkupectví
v Olomouci 1937. (Viz Fr. Tomášek, Eucharistická metoda,
str. 28., kde je příslušný výklad.)

PŘÍKLAD K PROHLOUBENÍ:

Sv. Mikuláš z Flüe byl jednou přítomen oběti mše svaté.
Když při ní klečel pohřížen v hlubokou zbožnost, zdálo se
mu, že vidí, jak z oltáře vyrůstá strom. A ten strom byl plný
krásných květů, byl jimi přímo obsypán. A když bylo po-
zdvihování, tu se ty květy začaly sypati se stromu a sypalo
se jich stále více a více a padaly na hlavy lidí, kteří byli
v kostele při mši svaté přítomni. Na některých hlavách zů-
stávaly krásně čerstvé a vydávaly krásnou vůni, na někte-
rých však hned uvadly a uschly. — Víte, co to vidění zna-

menalo? Ty bohaté, krásné a vonné květy jsou boží dary a milosti, které padají do naší duše ze mše svaté jako s bohatého stromu. Ale ty zůstanou jen v duši těch, kteří jsou mši svaté zbožně přítomni; u těch druhých, kteří se při ní chovají neuctivě a nepozorně, se hned zase ztrácejí a jakoby usychají.

Děti, proto si važte nejsvětější oběti mše sv. a nikdy mši svatou nezanedbávejte lehkomyšlně a buďte při ní také nábožně přítomni! Pamatujte si: Mše svatá je nejsvětější a nejdražší Oběť a to nejdražší, co můžeme dátí nebeskému Otci, když ho chválíme, když mu děkujeme, nebo když ho prosíme.

Poznámka: K této a následující katechesi možno použítí k výkladu jako pomůcky „Mešní knížečky pro děti“ ze sbírky „Životem“ čís. 121, nebo Hronkovy knížečky „Mše sv. pro mládež“, (vydal Kropáč a Kucharský ve zlacených deskách za 3 K) a zvláště knížky Pürner-F. Schaller: „Chvalte Pána v Nejsvětější Oběti“, v níž je mnoho názorných kreseb, z nichž může katecheta některých použítí. Ve 2. a 3. třídě však není třeba probíratí mši svatou hned tak podrobně, jak je to v těchto příručkách; stačí, když děti porozumějí třem hlavním částkám mše svaté, t. j. když vědí, co se při nich děje a co při nich mají dělati; ostatní se podle okolností doplní později.

11. Modlitby ke mši svaté.

(Co my máme při mši svaté konati?)

(Prvouka čl. 8. Cesta k Bohu str. 76. Pro 3. až 5. školní rok a školy málotřídní, něco i pro 2. školní rok.)

Pomůcky:

1. Životem č. 121: Mešní knížečka pro děti. Bylo by záhodno, aby ji všechny děti měly při vyučování.

2. Schuhmacherův obraz liturgický a Schuhmacherův obraz Pozdvihování.

Pozn.: Úkolem této katechese jest naučiti děti mši svaté obcovat a nacvičit s nimi nejdůležitější modlitby při hlavních částkách mše svaté.

PŘÍPRAVA:

Děti! Minule jsme se učili, co je to mše svatá a co se při ní děje. Copak velikého a svatého se děje při mši svaté? Také už víte, že mše svatá má tři hlavní části a co se při nich děje. Jak se jmenují tři hlavní části mše svaté? Co dělá kněz při obětování? Proč se to jmenuje obětování? Co při proměňování a pozdvihování? A co dělá při přijímání? Proč se ta část jmenuje přijímání? — Už tedy víme, co dělá při mši svaté kněz, který při ní zastupuje Pána Ježíše. A dnes se naučíme, co při ní máme dělati my?

OPAKOVÁNÍ LÁTKY PŘEDEŠLÉ, PODÁNÍ NOVÉ A VÝKLAD:

Nejprve si zopakujeme, co už víme. Jak pak se začíná mše svatá? Jak se jmenují modlitby, jimiž mše svatá začíná a které se kněz modlí hluboce skloněn na stupních oltářních? (Stupňové.) Potom se modlí kněz z mešní knihy několik modliteb a pak čte epištolu, t. j. část listu některého apoštola. Potom přenese ministrant knihu na druhou — pravou — stranu oltáře a kněz čte evangelium. To není sice hlavní část, ale je to část důležitá. Co je to evangelium? (To je učení Pána Ježíše, napsané ve čtyřech knihách písmá svatého, kterým říkáme evangelia. (Evangelium znamená doslova: „radostná zvěst“, protože učení Pána Ježíše bylo radostnou zvěstí pro lidstvo.) Co udělá kněz, než začne číst evangelium? A co my máme dělati při evangeliu? To vám nyní řeknu. Při evangeliu máme povstati a žehnati se svatým křížem. Proč máme povstati? Na znamení úcty k slovu božímu, protože v evangeliu k nám mluví sám Pán Ježíš. A co ještě máme udělat? Jaký kříž děláme při evangeliu? A proč děláme kříž na čele, na ústech a na prsou? (Co znamená ten kříž?) Při evangeliu děláme kříž na čele na znamení, že se za

svaté evangelium t. j. za učení Pána Ježíše nestydíme, na ústech, že sv. evangelium chceme ústy před světem vyznávat i a na prsou, že svaté evangelium chceme v srdci věrně zachovati a podle něho žíti. Nebo můžeme také říci: Křížem se žehnáme při evangeliu na čele, na ústech a na prsou na znamení, že chceme evangelium t. j. učení Pána Ježíše vyznávat i myšlenkami, slovy a skutky.

1. *Obětování.* — Kněz obětuje chléb a víno — my také.

Brzy po evangeliu začne první hlavní část, Obětování. Jak se jmenuje? Jak ji poznáš? Ministranti po prvé zazvoní a přinášejí konvičky s vínem a vodou. Co dělá kněz při obětování? (Obětuje — proto se to jmenuje obětování.) A co obětuje? Jak můžeš říci jinak místo „obětuje?“ D á v á nebo p o d á v á Pánu Bohu. Jak to dělá?

A co při tom děláme my? (Někdo řekne: kříž. Na to odpovíme: ten se při obětování nedělá.) Rukama a tělem neděláme nic, ale srdcem a myslí (duší) při tom máme něco dělat. (A pamatujte si vůbec: při mši svaté máme vždycky pokud možno dělat to, co dělá kněz.) Kněz obětuje, my máme také obětovat; kněz obětuje nebeskému Otci obětní dary, chléb a víno, ale tu oběť — ty dary nepřináší jen za sebe, nýbrž také za nás; my proto máme tu oběť přinášeti s ním. Proto máme spolu s ním obětovati obětní dary chléb a víno. Ale nejen chléb a víno. S těmi dary máme Pánu Bohu obětovat čili darovat také samy sebe — své tělo a svou duši. (Co to znamená: obětovat Pánu Bohu sám sebe? To znamená, že mu máme dáti neboli věnovati své tělo i svou duši, své srdce, svůj rozum a vůli, své oči, svá ústa a všecko co máme, abychom celí Jemu patřili a Jemu sloužili.) A to můžeme učiniti touto krátkou modlitbou:

„Otče nebeský!

Přijmi od svých dětí tyto dary,
které ti tu s knězem přinášíme.“

(Opakuj N.: — Jaké dary? — Chléb a víno.) Ale to nestačí. K těm darům máme ještě něco přidati. Copak?

Samy sebe. Proto říkáme dále:

„Také obětuje ti samy sebe.“

Co to znamená: obětuje ti samy sebe? To znamená: Dáváme ti samy sebe. A co to znamená: Dáváme ti samy sebe? To znamená: My se ti dáváme do služeb, my ti chceme patřit a my ti chceme sloužit. Proto říkáme dále:

„Tobě chceme sloužit bez ustání,
ty nám k tomu dej své požehnání!“

Tomu se nyní naučíme. Napřed se naučíme první část: „Otče nebeský..... přinášíme.“ Opakuj to N.! Opakuj ty! Opakujte všichni! (Nyní k tomu přidáme další větu a zase to dáme celé opakovat; potom přidáme poslední dvě řádky a dáme to několikrát opakovat celé.)

2. *Proměňování a pozdvihování.* — Chléb a víno se proměňuje. Tělo a Krev Páně se pozdvihuje — Pán Ježíš se za nás obětuje — my se mu klaníme. — Po obětování přijde nejprve jedna část, která se jmenuje Sanctus, to znamená Svatý, protože kněz říká třikrát: Sanktus..., Svatý, svatý, svatý jest Hospodin Bůh zástupů... Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně.“ A my to máme v duchu říkat s ním. Těmi slovy už pozdravujeme Pána Ježíše, který za chvíli přijde na oltář. Při tom „Sanctus“ ministranti třikrát zvoní a některé děti se při tom hned křížují nebo bijí v prsa. Při tom se však nekřížujeme, nýbrž pouze se s knězem hluboce ukloníme a tak se klaníme Pánu Bohu třikrát svatému, který už brzy sestoupí na oltář.

Brzy po Sanktus přijde druhá hlavní část mše svaté a ta je ze všech nejdůležitější. Která je to? (Jak se jmenuje?) Jak poznáme, že začíná proměňování? Ta část má vlastně dvě jména: První jméno je proměňování a druhé pozdvihování. Proč se to jmenuje: proměňování? A proč: pozdvihování? Při této části se děje na oltáři veliký zázrak. Jaký? (Nejprve je proměňování chleba a pozdvihování Těla Páně a potom proměňování vína a pozdvihování Krve Páně.) Při tom se tedy chléb a víno proměňuje v Tělo a Krev Páně. Potom kněz Tělo a Krev Páně pozdvihuje. Ale ještě něco se při tom děje: Při tom se Pán Ježíš v podobách chleba a vína znova za nás nebes-

kému Otci obětuje. Při tom se tedy dějí celkem tři věci:

a) chléb a víno se proměňuje,

b) potom kněz Tělo a Krev Páně pozdvihuje a nám ukazuje, abychom je viděli a jim se klaněli,

c) při tom se Pán Ježíš v podobě chleba a vína za nás obětuje nebeskému Otci a prosí za nás, jak to činil, když umíral na kříži.

A teď si řekněme, co při tom máme dělati my. My při pozdvihování máme uctivě pokleknouti, na Pána Ježíše uctivě pohlédnouti a uctivě se mu klaněti. To děláme obyčejně takto: Když kněz vyzdvihuje Tělo Páně (sv. Hostii), máme na Pána Ježíše ve svaté Hostii s úctou pohleděti a pozdraviti jej slovy:

„Pán můj a Bůh můj!

Pozdraveno budiž svaté tělo Pána našeho Ježíše Krista, které za mne na kříži obětováno bylo.

V nejhlubší pokoře klaním se tobě.“

Při slovech „klaním se tobě“ se Pánu Ježíši hluboce pokloníme a hned potom se pokorně bijeme v prsa a říkáme:

„Ježíši tobě žiji, Ježíši tobě umírám.

Ježíši, tvůj (tvá) jsem živ(a) i mrtev (mrtva). Amen.“

Takto: dívejte se na mě, já vám to ukáži. Některé děti při tom dělají na začátku a na konci těch slov ještě znamení kříže. Ale to není třeba. Kdo při tom dělá kříž, ten pak nemá čas, aby říkal tu druhou modlitbu; proto je lépe při tom kříž nedělati, nýbrž jen se Pánu Ježíši klaněti.

To však je teprv první část proměňování a pozdvihování. Při té první části proměnil kněz chléb a pozdvihoval Tělo Páně. Nyní přijde druhá část, při níž kněz proměňuje víno a potom pozdvihuje Krev Páně v kalichu. A miiistranti zase zvoní, abychom se Pánu Ježíši znovu klaněli. Při tom, když kněz pozdvihuje Krev Páně v kalichu, se máme zase na kalich s Krví Páně nejprve uctivě podívat i a pozdraviti jej slovy:

„Pán můj a Bůh můj!

Pozdravena budiž svatá Krví Ježíše Krista, která za mne na kříži vylita byla.

V nejhlubší pokoře klaním se tobě.“

A při tom zase skloníme uctivě hlavu, bijeme se pokorně v prsa a říkáme:

„Ježíši, smiluj se nade mnou.
Ježíši, slituj se nade mnou.
Ježíši, odpust mi hříchy mé. Amen.

Ve druhé třídě stačí, když se děti naučí říkati pouze toto: Když kněz pozdvihuje Tělo Páně ve svaté Hostii, máme se na Pána Ježíše uctivě podívat i říci: Pán můj a Bůh můj! A potom se bít v prsa a říkati:

Ježíši, tobě žiji,
Ježíši, tobě umírám.
Ježíši, tvůj jsem živý i mrtvý. Amen.

A když pozdvihuje kalich s Krví Páně, máme na něj zase uctivě pohledět i říci: Pán můj a Bůh můj! A potom se bít v prsa a říkati:

Ježíši, smiluj se nade mnou!
Ježíši, slituj se nade mnou!
Ježíši, odpust mi hříchy mé!

U malých dětí možno i poprvé říkati pouze tato slova. Hlavní věci nejsou ovšem slova, nýbrž uctivé a zbožné klánění, jež se může dít také beze slov. To dlužno i dětem připomenouti. — Říkati tato slova při pozdvihování s dětmi hlasitě a rušit posvátné ticho, by proto bylo neliturgické a nevhodné.

(Kde děti nemají knihy, bude vhodno napsat tato slova na tabuli.)

Těm modlitbám se nyní naučíme. (Katecheta nacvičí nejen modlitby, nýbrž i chování při tom; potom může ještě stručně zopakovat i všecko, co se při pozdvihování děje a co my při tom máme dělati.) V 1. a 2. třídě (na počátku roku) stačí naučit děti jen uctivě klekat, dívat se uctivě a zbožně na oltář a bít se v prsa beze slov.

3. *Přijímání Těla a Krve Páně — Obětní hostina.* — Po proměňování se modlí kněz modlitbu *Pater noster*, to jest Otčenáš. Potom láme svatou Hostii a potom svatou Hostii a Krev Páně z kalicha přijímá. A to je třetí hlavní část — přijímání. Proč se to jmenuje přijímání? (Protože

kněz přijímá — a také někteří věřící přijímají.) Jak můžeme říci jinak místo: „kněz přijímá?“ (Kněz jí a pije nebo požívá Tělo a Krev Páně.) To přijímání je obětní hostina. Po každé oběti ve Starém Zákoně bývala společná obětní hostina, při níž přítomní z obětovaného beránka nebo telátka jedli. Nejlepší a největší část té oběti se spálila a tím se dala Pánu Bohu, a z druhé části se připravila hostina pro přítomné. To znamenalo, že při té hostině jedli neboli hodovali všichni společně s Pánem Bohem. Také Pán Ježíš při poslední večeři chléb a víno napřed nebeskému Otci obětoval, potom je proměnil a potom je dal proměněné apoštolům jísti. Pán Ježíš se tu tedy také napřed obětoval a potom jim z té oběti připravil svatou hostinu (které říkáme svaté přijímání). A tak se to děje i při oběti mše svaté. Při mši svaté také napřed s knězem chléb a víno obětujeme — při obětování, potom se ten chléb a víno proměňují — při proměňování, a potom je svatá hostina, při níž máme s knězem obětované a proměněné dary, t. j. Tělo a Krev Páně přijímat. Při každé mši svaté by tedy vlastně měli všichni přítomní nejen společně obětovat a Pánu Ježíši se společně klanět, nýbrž také Pána Ježíše (obětního Beránka) společně přijímat, jak to bylo u prvních křesťanů. Často však přijímá jen kněz a s ním jen někteří věřící.

Jak to vypadá při přijímání? Kněz přijímá Pána Ježíše takto: Vezme svatou Hostii do levé ruky a pravou rukou se bije hluboce skloněn třikrát v prsa a říká: „Pane nejsem hoden...“ (To říká proto, aby si vzpomněl, kdo je to Pán Ježíš a že při svatém přijímání má mít takovou víru, pokoru a uctivost jako ten setník v Kafarnaum, po němž ta slova říkáme.) Po těch slovech kněz přijímá — nejprve Tělo Páně ve svaté Hostii a potom vypije Krev Páně z kalicha.

A co při tom máme dělat my, když kněz říká tato slova a když Pána Ježíše přijímá? My při tom máme před Pánem Ježíšem ve způsobách chleba a vína pokleknout, bít se s knězem v prsa a říkati ta slova plni svaté touhy s ním. Proto při tom ministrant zvoní, aby nás na to upozornil.

Mezi tím, co kněz přijímá, máme zůstat před Pánem Ježíšem uctivě klečeti a máme si přát, abychom mohli jíti

také k sv. přijímání — aby Pán Ježíš přišel také k nám do našeho srdce. A když máme takovou upřímnou touhu po svatém přijímání, říkáme tomu, že přijímáme duchovně. Tu touhu můžeme projevit třeba těmito slovy: „Pane Ježíši, toužím po tobě! Otvírám ti srdce své! Přijď ke mně a zůstaň u mně!“

Hned po přijímání kněz je ještě přijímání věřících. Věřící a děti, kteří chtějí jít k svatému přijímání proto nyní přikleknou ke mřížce. Kněz otevře svatostánek, vyndá kalich se svatými Hostiemi (ciborium), obrátí se k lidem a dává jim rozhřešení od jejich lehkých hříchů, které snad na sobě mají, a žehná je. Při tom máme vzbudit lítost. Potom vezme kalich se svatými Hostiemi do ruky, ukáže jednu svatou Hostii a říká hlasitě: „Ejhle Beránek Boží, který snímá hříchy světa!“, aby každý věděl, že to, co vidí, není obyčejný chléb, nýbrž Pán Ježíš, boží Beránek. (Při tom můžeme tiše říkat: „Můj Ježíši, po tobě touží duše má, ó, přijď ke mně a zůstaň se mnou na věky!“) Hned potom kněz říká: „Pane, nejsem hoden...“ Při tom se máme bít v prsa a říkat ta slova s ním. A hned po těch slovech můžeme ještě připojit: „Ježíši v tebe věřím, Ježíši v tebe doufám, Ježíši tebe nade všechno miluji.“ (Tato slova možno ve 2. školním roce vynechat a připojit pouze následující:

„Otvírám ti srdce své.

Přijď ke mně, Pane Ježíši, a posvět mě.

Přijď ke mně, Pane Ježíši, a posilni mě.

Přijď ke mně, Pane Ježíši, a živ mě k životu věčnému. Amen.“

Na to přistoupí kněz se svatými Hostiemi ke mřížce, kde klečí věřící (kteří chtějí a mohou přijímat) a podává jim svaté přijímání. (Když jde mnoho lidí k svatému přijímání a musíte čekat než na vás přijde řada, můžete tato slova ještě několikrát zbožně pro sebe opakovat.)

Když vám kněz podává svatou Hostii, tu při tom říká: „Tělo Pána našeho Ježíše Krista zachovej duši tvou k životu věčnému. Amen.“ A vy při tom máte ta slova tiše říkat s ním, jenže místo „zachovej duši tvou“ řeknete: „...zachovej duši mou...“

A když nemůžeme jíti k svatému přijímání, máme přijímati aspoň duchovně, t. j. máme Pánu Ježíši říci, jak po něm toužíme a jak rádi bychom jej přijali a prositi jej, aby k nám zavítal aspoň duchovně. Proto se můžeme modlití tytéž modlitby, které se modlíme před skutečným svatým přijímáním. Nebo se můžeme modlití krátce takto: Můj Ježíši, po tobě touží duše má, ó, přijď ke mně, občerstvi mě a posilni mne a zůstaň se mnou na věky.“

Nyní se nacvičí postupně jednotlivé modlitby k svatému přijímání. Nejprve „Pane, nejsem hoden...“, potom „Ježíši, v Tebe věřím...“ a potom „Otvírám Ti srdce své. Přijď ke mně...“ Při tom se mohou ještě některé výrazy lépe objasniti, aby děti každému slovu dobře rozuměly; na příklad: Co to znamená „posvěť mě?“ To znamená udělej mě svatým, nebo: dej mi co nejvíce milosti posvěcující, abych byl opravdu svatým.

NAUČENÍ: (Chovej se zbožně při mši svaté.)

Děti, chovejte se při mši svaté — zvláště při pozdvihování — vždycky tak nábožně, jako byste stály pod křížem na Kalvarii a viděly, jak Pán Ježíš na něm visí a krvácí, a jak se na něm za nás modlí a za nás umírá! Jak nábožně tam stála a jak uctivě na něj při tom hleděla Panna Maria, Maria Magdalena a sv. Jan, miláček Páně, kteří tam stáli pod křížem. Ale byli tam také suroví pohanští vojáci, kteří Pána Ježíše ukřižovali. A ti si sedli na zem, myli si ruce od krve a potom popíjeli víno a hráli kostky a smáli se a bavili se, jako by se nic nedělo. Pán Ježíš umíral za nás a také za ně, ale oni se o to nestarali, protože nevěděli, kdo Pán Ježíš jest a co velikého na kříži se děje. Teprve když Pán Ježíš umřel a když viděli zatmění slunce a ty zázraky, které se děly, se vzpamatovali a poznávali, kdo to byl ten, co na kříži umřel a potom mnozí z nich v něho uvěřili.

Vy však víte, kdo je to Pán Ježíš, víte také, že při mši svaté v okamžiku pozdvihování se tentýž Pán Ježíš (před námi) znova za nás obětuje, proto se chraňte, abyste se nepodobaly těm nevěřícím vojákům a pacholkům pod křížem, — nýbrž uče se hleděti na Pána Ježíše v podobách chleba a vína tak uctivě, jako Panna Maria, Maria Magdalena a svatý Jan pod křížem!

12. Katechese liturgická.

(Pro 4. a 5. školní rok a školy málotřídni.)

OTÁZKY A VĚTY K OPAKOVÁNÍ o mši svaté, oltáři, rouchu, nádobách a řeči bohoslužebné a materiál k liturgické katechesi, z něhož si katecheta vybere, co a jak se mu hodí. Při opakování se některé věci podle potřeby doplní a dovysvětlí a na opakování se naváže katechese nová.

O MŠI SVATÉ:

1. Kdo ustanovil mši svatou? Kdy to bylo?

2. Kterými slovy? („To čiňte na mou památku.“ Těmi slovy dal Pán Ježíš apoštolům a jejich nástupcům rozkaz, aby stále chléb a víno proměňovali a proměněné obětovali nebeskému Otci a dávali věřícím přijímati za pokrm.)

3. Co se děje při mši svaté? Je to oběť. Někdo se v ní tedy obětuje. Kdopak? Opakuje se v ní tedy to, co se stalo na kříži a při poslední večeři. Pán Ježíš se za nás obětoval na kříži a nyní tu oběť ustavičně opakuje ve mši svaté. Proto říkáme: Mše svatá jest ustavičná oběť nového zákona, ve které se Pán Ježíš za nás stále obětuje nebeskému Otci. (Jak? — Nekrvavě. V jaké podobě? Ve způsobách chleba a vína.)

4. Proč ustanovil Pán Ježíš tuto ustavičnou oběť? To ještě nevíte, ale pamatujte si to:

a) Abychom si jeho největší oběť na kříži stále připomínali (a stále ji měli před očima).

b) Abychom z ní měli co největší užitek. (Ve 4. třídě: Aby nám bez ustání přivlastňoval užitky neboli ovoce své oběti na Kalvarii.)

5. Kdo má největší užitek ze mše svaté? To také ještě nevíte.

a) Kněz, který ji obětuje;

b) ti, za které se zvláště obětuje; a

c) ti, kteří při ní jsou nábožně přítomni.

6. Kdo je přítomen mši svaté nábožně? (Kdo dává pozor, co se děje na oltáři.)

7. Jaké řeči se užívá při mši svaté? Při mši svaté se užívá na celém světě jedné společné řeči, latinské.

8. Proč latinské?

a) aby se tím ukázalo, že všichni křesťané na celém světě mají jednu víru, jednu společnou matku Církev a jednu společnou svatou Oběť,

b) užívá se řeči, která se nemění, protože naše svatá víra a svatá Oběť se také nemá měnit,

c) užívá se zvláštní posvátné a obřadné řeči (řeči tajemné), aby se nám připomínalo, že mše svatá je něco tajemného, velikého a svatého.

Ale církev svatá dovoluje užívání ještě několika starobylých řečí, zvláště řecké a staroslověnské, které užívali svatí bratři Cyril a Metoděj.

9. Které jsou tři hlavní části mše svaté? (Na tabuli podle Tomáška: Kresby ke katech. II. vyd. str. 54 dole.)

10. Co dělá kněz při obětování? Přesně: Přináší dary k oběti (je to příprava k oběti). Co při tom máme dělati my? Co znamená „obětovati samy sebe“? Jakou modlitbou to můžeš učiniti?

11. Jak poznáš, že začíná obětování?

12. Jak se jmenuje druhá hlavní část? (Má dvě jména.) Proč se jmenuje proměňování? A proč pozdvihování? Co se proměňuje? A co se pozdvihuje? (To už je něco jiného — vlastně někdo jiný.)

13. Která část předchází proměňování a je přípravou na ně? (Sanctus.) Co znamená Sanctus? Těmi slovy už nás připravuje Církev svatá na blízký příchod třikrát svatého Boha na oltář.

14. Co dělá ministrant při Sanctus? Co při tom máme dělat my? To, co dělá kněz. Máme se sklonit a v duchu se kořiti Bohu třikrát svatému. Někdo při tom zvonění se křížuje a nebo bije v prsa; to se při tom nedělá.

15. Brzy po Sanctus přijde proměňování nebo pozdvihování. Jak poznáš, že začíná tato nejdůležitější část mše svaté? (Ministrant zazvoní... varhany umlknou... nastane posvátné ticho, všecko čeká...)

16. Které tři věci se při tom dějí?

a) ... proměňuje

b) ... pozdvihuje

c) Pán Ježíš se obětuje...

17. Co při ní dělá kněz? Co Pán Ježíš?

18. A co máme dělati my? Na Pána Ježíše uctivě pohleděti a jemu se pokorně klaněti a prositi jej za smilování.

19. Co máme učiniti a říkati, když kněz pozdvihuje Tělo Páně?

20. A co máme učiniti a říkati, když kněz pozdvihuje Krev Páně?

21. Po proměňování už před sebou nemá kněz na oltáři chléb a víno, nýbrž co? Jak říkáme Pánu Ježíši, skrytému v podobách chleba a vína? (Nejsvětější svátost.) Jak dlouho je přítomen Pán Ježíš takto na oltáři? (Od pozdvihování do přijímání.)

22. Která je třetí hlavní část mše svaté? — Přijímání.

23. Proč se tak jmenuje?

24. Před svatým přijímáním se modlí kněz modlitbu Pater noster t. j. Otče náš. Při slavné mši svaté ji zpívá. (Opakuj: Co je to „Pater noster?“ To je modlitba Otčenáš po latinsky.)

25. Co dělá kněz při přijímání?

26. A co při něm máme dělat my? Máme pokleknouti a bít se v prsa a říkati s knězem: Pane, nejsem hoden...

27. Ale nejen to říkati, ještě něco máme dělati? Máme dělati to, co dělá kněz: Kněz přijímá, my máme také přijímati; a to: když můžeme, tedy skutečně a když nemůžeme, tedy aspoň duchovně. Kdo nepřijímá ani skutečně ani duchovně, ten nemá ze mše svaté tak velký užitek.

28. Jak to bylo při svatém přijímání u prvních křesťanů? Kolik jich přijímalo? U nich přijímali s knězem všichni přítomní nebo skoro všichni. Tak jako s knězem všichni obětovali (chléb a víno), tak s ním potom všichni (Tělo a Krev Páně) přijímali. A tak by to mělo býti. Po přijímání kněze by při každé mši svaté mělo následovat přijímání věřících.

29. Co máme dělat, když nemůžeme přijímat (protože nejsme lačni a nejsme připraveni nebo máme na duši těžký hříš)? Tu máme přijímat aspoň duchovně.

30. Co to znamená přijímat duchovně? O kom říkáme, že přijímá Pána Ježíše duchovně? Kdo má upřímnou touhu po něm (Kdo mu říká, jak po něm touží a jak by si přál, aby k němu přišel.)

31. Kterými slovy (kterou modlitbou) můžeme Pánu Ježíši ukázat tu svatou touhu po něm?

„Můj Ježíši, po Tobě touží duše má, ó přijď ke mně, posvět mne a posilni mne a zůstaň se mnou na věky!“
Nebo můžeme pouze říci: „Pane Ježíši, jak rád bych tě přijal do své duše, ale teď nemohu. Přijď ke mně aspoň duchovně svou pomocí a milostí!“ Nebo (ve 2. třídě):

Přijď ke mně Ježíšku,
posvět mi dušičku!
Chci tebe milovat
hříchů se varovat.
Nikdy už nezlobit,
tvým milým dítkem být.

32. Co proto obvykle říkáme před svatým přijímáním skutečným i pouze duchovním? — „Pane, nejsem hoden (hodna)...“ A co k tomu ještě přidáváme? „Ježíši, v tebe věřím...“ A co ještě?

„Přijď ke mně, Pane Ježíši, a posvět mne!
Přijď ke mně, Pane Ježíši, a posilni mne!
Přijď ke mně, Pane Ježíši, a živ mne k životu
věčnému. Amen.“

Těmi slovy ukazujeme Pánu Ježíši, jak po něm toužíme.

33. Co uděláme, když chceme jít k svatému přijímání? Když chceme přijímati skutečně, tedy přiklekneme ke mřížce. Kdy pak? Hned po přijímání kněze, — aby kněz viděl, že chceme přijímat.

34. Co říkáš při svatém přijímání, když ti kněz dává svatou Hostii na jazyk? „Tělo Pána našeho Ježíše Krista zachovej duši mou k životu věčnému. Amen.“

Co děláš a říkáš po svatém přijímání? Po svatém přijímání máme Pánu Ježíši děkovat a slíbit mu věrnost.

35. Kromě tří hlavních částí jsou ve mši svaté ještě některé části, které má každý znát, i když to nejsou části hlavní. Tak hned tu část, kterou mše svatá začíná. Jak se jmenují modlitby, jimiž mše svatá začíná? Proč se jmenují stupňové? (Protože kněz se je modlí s ministranty na stupních oltářních.) V nich je jedna modlitba, kterou se modlí kněz (i ministranti) hluboce skloněn a začíná: Confiteor (To se čte: Konfiteor.) To jest po česku: Vyznávám se...

nebo: Zpovídám se — čili obecná zpověď. V té modlitbě se vyznává kněz ze svých hříchů, protože mši svatou nesmí sloužit s duší nečistou, a prosí za jejich odpuštění.

36. Po stupňových modlitbách se modlí kněz několik modliteb z knihy mešní (= misálu) a potom čte z knihy dvě čtení — jedno na té straně, kde se začal modlit, to je epištola a jedno na druhé straně, to je evangelium. (Obě slova napsat na tabuli.) Proto se první, levá strana oltáře jmenuje epištolní (ukázat na tabuli) a druhá, pravá, se jmenuje evangelijní, protože se na ní čte evangelium. (Strana evangelijní je důležitější.)

37. Nejprve čte kněz epištolu. Co je to epištola? Slovo epištola znamená po česku list nebo dopis. Epištoly jsou listy, které napsali sv. apoštolové; těch listů neboli epištol je v písmě svatém 21, nejvíce jich napsal svatý Pavel (14). A něco z nich se čte při každé mši svaté. Proto se tomu čtení říká epištola. Epištola je tedy část z některého listu svatých apoštolů. Co je to epištola?

38. Po přečtení epištoly (t. j. výňatku z listu některého apoštola) přenese ministrant knihu na druhou, pravou stranu a nyní čte kněz ještě důležitější čtení — a to se jmenuje evangelium. Co je to evangelium? Evangelium je učení samého Pána Ježíše. V evangeliu se tedy čte něco z toho, co sám Pán Ježíš učil a kázal nebo činil. To evangelium čili život a učení Pána Ježíše je napsáno ve 4 knihách, které se také jmenují evangelium. A ti čtyři svatí mužové, kteří je napsali, se jmenují čtyři svatí evangelisté. Jsou to: Svatý Matouš, svatý Marek, svatý Lukáš a svatý Jan. (Na tabuli.) První a poslední z nich byli apoštolové, ti dva prostřední byli učedníci svatých apoštolů.

39. Když se čte evangelium, tu všichni vstanou a dělají kříž. Také kněz se napřed požehná křížem a když evangelium přečetl, tak je v knize políbí na znamení, že je ctí a miluje. Co děláme při evangelium? Jaký kříž? Obyčejný (ne latinský).

40. Proč máme povstati a vyslechnouti svaté evangelium stojí? Na znamení úcty k slovu Páně, — protože v evangeliu k nám vlastně mluví sám Pán Ježíš (to, co se nám v evangeliu čte, to jsou slova samého Pána Ježíše). Proto vstáváme na znamení úcty a pozornosti. (Abychom je vyslechli uctivě a pozorně a zároveň ukázali ochotu a pohotovost k jeho plnění.)

41. A proč děláme při evangeliu kříž na čele, na ústech a na prsou?

42. Při kterých částech mše svaté máme klečet? Při ostatních můžeme stát nebo i sedět anebo klečet — jak chceme. Ale při některých má každý pokleknout. Při kterých? A při jedné má každý povstati. Při které?

Místo, kde se slouží mše svatá a mešní roucha. — 1. Kde se slouží mše svatá? Kde ji sloužili svatí apoštolové? A kde první křesťané? (Zde možno učiniti zmínku o katakombách, podzemních hřbitovech — chodbách — prvních křesťanů pod městem Římem v délce asi 800 km v několika patrech nad sebou.) Protože mše svatá je nejsvětější Obět, proto se neslouží všude (venku a ve všech domech), nýbrž na místech k tomu zvláště připravených a posvěcených — v chrámech, neboli kostelích. (Menší chrámy se jmenují kostely, docela malé kaple; velikým a vysokým říkáme dómy.)

2. Smí se sloužit také venku nebo jinde v obyčejném domě? Obyčejně ne, protože by to bylo neuctivé. Ale někdy, z důležitých důvodů se smí sloužit také venku, na příklad když někde není kostel, nebo když se lidé do kostela nevejdou. Ale pak se musí venku postavit oltář a toto místo se musí důstojně připravit. V čas pronásledování se smí sloužit mše svatá všude, třebaš doma ve sklepě.

3. Jak se jmenuje to místo v kostele, na kterém se mše svatá slouží?

Oltář. — Mše svatá se slouží na oltáři. Oltář je proto nejdůležitější místo v celém kostele. Proč? Protože na něj sestupuje sám Pán Ježíš při proměňování a protože na něm ve svatostánku stále přebývá.

4. Jak vypadá oltář? (Jakou má podobu?) Oltář má podobu stolu a znamená stůl, na němž Pán Ježíš slavil poslední večeři. (Spodní část oltáře mívá také podobu rakve, protože jsou v něm ukryty svaté ostatky jako v rakvi nebo v hrobě. Ty jsou obyčejně ukryty ve zvláštním oltářním kameni.) Při dalším výkladu kreslíme na tabuli oltář. Možno použití: Hronek, Kresebné náčrtky str. 23; Tomášek, Kresby ke katech., str. 79 dole uprostřed; Životek, Zvěsti o Bohu str. 83, — ale kříž nad svatostánkem vyznačiti nápadněji, nebo Pürner-Schaller, Chvalte Pána... str. 6.

5. Oltář představuje také horu Kalvarii. Proto je povýšen a vede k němu několik schodů; a proto na něm musí uprostřed státi kříž s tělem Pána Ježíše alespoň maličký, abychom si vzpomněli, že se tam opakuje totéž, co se stalo na Kalvarii.

6. Které dvě věci tedy představuje oltář? Oltář představuje:

a) stůl ve večeřadle, na němž Pán Ježíš poprvé proměnil chléb a víno;

b) horu Kalvarii, na níž se Pán Ježíš za nás poprvé obětoval.

7. Co proto musí státi uprostřed na každém oltáři?

8. Co ještě musí býti na každém oltáři? Musí být pokryt trojím čistým (bílým) plátnem a musí na něm při mši svaté hořet aspoň dvě voskové svíce.

9. Co znamenají ty hořící svíce na oltáři? Pána Ježíše, který je naše Světlo — světlo světa.

10. Ty svíce znamenají také naši lásku a oběť. Jako ty svíce hoří až se ztráví a shoří pro Pána Ježíše — shoří ke cti Pána Ježíše a pro něho — tak (i naše srdce) i my máme pro něho trpěti a se ztravovati a pro něho umírat. — Máme svítit vírou v Pána Ježíše a hořet láskou pro Pána Ježíše jako ty svíce.

11. Mši svatou nesmí sloužit kněz v obyčejných šatech, nýbrž obléká se k ní do zvláštních posvátných rouch, aby věděl, že při ní zastupuje Pána Ježíše a že koná něco svatého, a aby to také lidi věděli. Jak říkáme těm rouchům?

Mešní roucha. — 12. Ta roucha mají pět barev, podle toho, jaký je svátek. Které jsou ty bohoslužebné barvy? Bílá, červená, zelená, fialová a černá.

Každá z těch barev něco znamená.

13. Co znamená barva bílá? Radost a čistotu (nevinost). Proto se jí užívá kdy?

14. Co červená? Krev mučedníků a oheň Ducha svatého. Kdy se jí proto užívá?

15. Co zelená? Naději v nový život po smrti, to jest v život věčný. (Jako když se na jaře začne všecko zelenat, máme naději, že brzy nastane v přírodě zas nový život.) Té se užívá o obyčejných nedělích, když není žádný zvláštní svátek.

16. Co znamená fialová? (Je to vlastně barva popele.) Pokání a kajícnost. Proto se jí užívá v adventě, v postě, o vigiliích (svatvečerech) a o prosebných dnech.

17. Co znamená černá? Zármutek nad smrtí. Kdy se jí proto užívá? Na Velký pátek, na dušičky a při smrti našich drahých.

Viz Tomášek, Kresby ke katech. str. 49. dole a str. 51. (Ornát) a 50. (Ciborium).

18. Ke mši svaté se užívá také zvláštní nádoby posvěcené, a tou je kalich a zlatá miska na kalichu, která se jmenuje paténa. (Jak se jmenuje ta zlatá miska na kalichu, na níž leží hostie?)

19. A jak se jmenuje to čisté bílé škrobené plátno, na němž leží svatá Hostie na oltáři? Korporál, to jest ubrousek pro Tělo Páně.

20. A jak se jmenuje rouška, kterou se kalich zakrývá? Velum, to znamená po česku závoj.

21. Jak se jmenuje zakrytý kalich ve svatostánku, v němž se uschovávají svaté Hostie k přijímání věřících? Ciborium.

Ustavičná oběť. — 1. Kdy se slouží mše svatá?

Slouží se také odpoledne a večer?

2. Jednou za rok se slouží také v noci — o půlnoci.

Kdy pak?

3. Protože svět je kulatý (to jest země je kulatá), je ustavičně někde na světě ráno — a proto se ustavičně někde slouží mše svatá. Když my máme ještě noc, mají už ráno křesťané v Indii a v asijském Rusku a už se tam slouží mše svatá; potom mají ráno křesťané v Mesopotamii, kde žil Abraham, potom v Palestině, v západním Rusku, potom v Polsku, na Balkáně a v Řecku, potom je ráno u nás, v Německu a v Itálii, potom ve Francii, — potom v Anglii, v Irsku, ve Španělsku a Portugalsku. A když my už máme odpoledne a večer, mají ráno v Americe; a potom když už spíme a máme před půlnocí, mají ráno křesťané v Japonsku a Australii, a když u nás je půlnoc, mají asi 6 hodin ráno křesťané v Číně atd. A tak je stále někde na zeměkouli ráno (jitro) a ustavičně se někde na mnoha tisících oltářích na zemi slouží mše svatá. I když my spíme, Pán Ježíš nikdy nespí a ustavičně bez přestání se za nás obětuje. Tak se plní předpověď proroka (Malachiáše), jehož ústy předpověděl Bůh novou oběť, oběť nového zákona: („Nemám zalíbení ve vás a nepřijmu již oběti z ruky vaší. Neboť) od východu slunce až na západ bude se jménu mému na kaž-

dém místě podávati (nekrvavá) oběť čistá.“ Malach. 1, 10, 11.)

Proto říkáme, že mše svatá je ustavičná oběť Nového zákona. — Zde je vhodné (ve 3. až 5. třídě) ukázati a vyložiti Tomáškův diagram nepřetržitého konání mše svaté na celé zeměkouli. (Viz Tomášek, Eucharistická metoda náboženského vyučování, str. 28.)

4. *Povinnost mše svaté.* — Protože mše svatá je tak důležitá a drahocenná oběť, nařizuje církev svatá, aby všichni věřící křesťané, kteří nabyli užívání rozumu (to jest asi od 7 let) jí byli každou neděli a svátek přítomni. — Kdo ví, v kterém církevním přikázání se nám to přikazuje? Ve 2. církevním přikázání, které zní: V neděli a zasvěcené svátky celé mši svaté pobožně přítomen býti. — Od kolika let platí ta povinnost? Kdo je přítomen celé mši svaté? Kdo je alespoň na třech hlavních částech. Kdo je přítomen pobožně? (Kdo dává pozor na to, co se děje na oltáři a podle toho se chová; tedy: Kdo při evangeliu uctivě vstává a žehná se křížem, při obětování obětuje s knězem, při pozdvihování se Pánu Ježíši pokorně klaní a při přijímání zbožně přijímá buď skutečně nebo alespoň duchovně.) Proč nám to církev svatá poroučí? Protože chce, abychom se nestali lhostejnými k veliké lásce Pána Ježíše a nepřipravili se o užitky mše svaté. — Ale někdo řekne: Co z toho mám, když jdu na mši svatou? Ó, ty člověče bez víry a bez lásky k Pánu Ježíši! Desetikoruny, koláče a vuřty tam ovšem nerozdávají, ale dostáváme tam poklady daleko cennější — pro duši.

Pamatujte si, že jediná mše svatá má větší cenu, než všechny poklady celého světa. (Sv. Leonard P. M.) To ovšem světští a nevěřící lidé nechápou.

Též možno ukázati Führichův obraz o dvanáctiletém pacholíku Ježíšovi, jak radostně putuje do chrámu, nebo známý Schuhmacherův obraz, jak dvanáctiletý pacholík Ježíš se radostně a zbožně modlí s Pannou Marií a svatým Josefem ve chrámu jerusalémském; a pod něj na tabuli napsat slova žalmu 121:

„Veselil jsem se z toho, když mi bylo řečeno:
Do domu Hospodinova půjdeme!“

Tak se máte těšit jako zbožný David, když se vám řekne: Půjďte do kostela — půjdete do domu Božího! To je víc, než kdyby vám pan učitel nebo rodiče řekli: „Připravte se, půjdete na návštěvu k panu presidentovi nebo k panu králi!“

13. Jak se chová zdvořilý.

Úcta ke knězi. Křesťanský pozdrav.

(Prvouka čl. 9. — Pro 2., 5. a 4. školní rok a málotřídky.)

(Ve 2. třídě jen z části. V 5. třídě se může použití aspoň k příležitostné poznámce na počátku hodiny a to: jednou o zdvořilém chování s příkladem o proroku Elizeovi a jednou o křesťanském pozdravu.)

OPAKOVÁNÍ A ÚVODNÍ PŘÍPRAVA:

Už jsme se učili, k čemu jsme na světě. K čemu pak? Abychom Pánu Bohu sloužili... A jak sloužíme Pánu Bohu? Pánu Bohu sloužíme, když Ho posloucháme. Ano, když děláme, co Pán Bůh chce. A co od nás chce Pán Bůh? My můžeme krátce říci, že od nás chce, abychom pracovali a se modlili. A kolik dní máme pracovat v týdnu? A co sedmý den, v neděli — máme dělati? V neděli se máme modlit a Pánu Bohu sloužit tím, že jdeme na mši svatou do kostela. Už jsme se učili, jak světí věřící křesťan neděli a jak se máme chovat v kostele. Řekni mi, N., jak pak se máme chovat v kostele. (Uctivě a nábožně.) Místo uctivě, můžeme také říci slušně; — a nábožně znamená, že se tam máme modlit a nábožně zpívat, dívat se zbožně na oltář a na Pána Boha myslit, — zkrátka, že se máme obírat Pánem Bohem.

Ale nejen v kostele se máme chovat slušně a uctivě, také doma, ve škole, venku na ulici a všude. Proč pak všude? Protože všude jest Pán Bůh a všude nás vidí. A Pán

Bůh chce, abychom se chovali slušně a byli ke všem laskaví a zdvořilí.

Udání cíle: Proto si dnes povíme, jak se nemáte a jak se máte chovati, abyste se líbily Pánu Bohu i lidem.

N Á Z O R (Příklad.):

Když národ israelský přestával poslouchati Pána Boha a byl velmi zkažený, poslal mu Pán Bůh dva svaté proroky, kteří lidem kázali, aby se polepšili. Ti se jmenovali Eliáš a Eliseus. Po smrti Eliášově chodil po zemi israelské Eliseus a napomínal israelské, aby poslouchali Pána Boha. Pán Bůh dělal skrze něho veliké zázraky, aby lidé spíše uvěřili, že je poslán od Boha. Ten svatý prorok měl na hlavě velkou lysinu; to bývá u starších lidí od velikého horka a námahy; ale někteří svatí proroci si hlavu také schválně holili a nosili lysinu (velikou tonsuru = vyholené vlasy) jako františkáni, na znamení, že se odříkají světa a chtějí činit pokání.

Jednou přišel svatý prorok Eliseus do města Bethel. To bylo město modlářské a zkažené. Skoro všichni lidé tam odpadli od víry v Boha a místo pravému Bohu se klaněli zlatému teleti. Byli tedy modláři a při tom zkažení a zlí. Také jejich děti byly nezvedené, uličnické a zkažené. — A když svatý prorok přicházel do jejich města, aby tam kázal, seběhlo se za ním plno rozpustilých, uličnických chlapců a posmívali se mu a pokřikovali na něho: „Pojď sem, lysý, pojď sem, lysý!“ („Plešatý, plešatý, pojď sem!“) A jejich rodiče je nenapomenuli, ale ještě je k tomu naváděli.* Svatý muž se obrátil a když nepřestali, volal na ně trest Boží. A ten také přišel v zápětí. Z lesa vyběhli dva medvědi a kluky roztrhali.

Tak Pán Bůh potrestal nezdárné uličníky za to, že neměli úctu ani k muži božímu, který k nim byl poslán od Pána Boha. Zároveň tím potrestal Pán Bůh i jejich špatné

* Zdá se, že bezbožní Betelští nazývali vůbec proroky posměšně „plešatci“, protože nosili lysinu (velikou tonsuru) a proto tím potupným jménem i nyní jejich mládež poctila Elisea — asi tak, jako kdysi u nás bezbožní odpadlíci vítali kněze posměšným jménem „flandák“. Že je to prorok, poznali kluci po hrubém plášti. Protože nadávka čelila proti důstojnosti vyslance Božího a tedy proti Bohu, byla tak přísně potrestána.

rodiče. Tím, že tupili vyslance božího, tupili i Pána Boha. A pán Bůh se nedá posmívati.

(O p a k o v á n í.) Kdo umí vypravovati ten příběh?... Jak se jmenoval ten svatý prorok?... Kam šel jednou kázat?... Jací tam byli lidé?... (Co dělali?) Jaké měli děti?... Co dělaly jejich nezvedené děti, když viděly svatého muže přicházet?... Co dělal svatý prorok?... Rozčiloval se?... Nebo snad plakal či utekl?... Ne, svatý muž se jich nebál, protože věděl, že Pán Bůh je s ním. Ale když viděl tak hrozné uličnictví a nepolepšitelnou zkaženost, byl naplněn velikou bolestí a svatým hněvem a pohrozil jim trestem Božím. A ten také hned přišel. Jaký?

V Ý K L A D:

1. *Úcta ke kněžím.* — Jak se chovali ti kluci? A jak se měli chovat? Jak by ses choval ty, kdybys byl mezi nimi a potkal svatého muže — vyslance božího? Uctivě bys jej pozdravil a potom pozorně a nábožně ho poslouchal. — Kdopak je nyní vyslancem božím? Jak se jmenují ti, které nyní k vám posílá Pán Ježíš místo sebe? Ano, biskupové a kněží. Ve Starém Zákoně posílal Pán Bůh místo sebe k lidem svaté proroky, nyní k nim posílá své kněze. Každý katolický kněz je tedy vyslancem božím a zástupcem Pána Ježíše, proto se k němu máte chovat uctivěji než k ostatním lidem. A kdo tupí kněze nebo mu nadává a posměšně o něm mluví, ten tím tupí Pána Ježíše. Děti, vy to ovšem neděláte, ale byly i u nás doby, kdy zlí a nevěřící lidé proti kněžím štváli, je tupili a pomlouvali, a tu se často stávalo, že i u nás uličnické děti hodného kněze, který jim nic neudělal, vítaly nadávkami, posměchem a tupením, jakmile ho někde spatřily.

2. *Úcta k představeným.* — Ale nejen ke knězi, — také ke všem ostatním zástupcům božím, kteří zastupují Pána Boha a přicházejí k vám na místo Pána Boha, se máte chovati uctivě. Kdopak jsou u vás takovými zástupci božími? (Kněží, rodiče, učitelé, představení...

3. *Úcta ke všem.* — A konečně se máte chovati zdvořile a laskavě ke všem lidem, zvláště starším. Či snad se vám líbí nezdvořácké a uličnické chování kluků Betel-

ských? A nechováte se někdy skoro také tak? — Je to hezké, slušné a zdvořilé, když se některé děti chovají na ulici, na návsi nebo doma a ve škole vůbec divoce, rozpustile a uličnický, nelaskavě, neslušně a hrubě k jiným, zvláště ke starším lidem? Když na ně uličnický a posměšně pokřikují jako Betelští kluci a na jejich napomenutí drze odpovídají, místo, aby slušně pozdravily?

Děti! Tak se nemáte chovati! Tak se chovají děti nezdvořilé a nezpůsobné.

VÝKLAD ROZVEDENÝ:

A. Jak se chovají děti nezdvořilé a nezpůsobné.

1. (*Nepozdravují.*) — Nezpůsobné a nezdvořilé děti předně nepozdravují. Když odcházejí z domu do školy nebo jinam, neřeknou „S Pánem Bohem“, a když přijdou ze školy domů, zas nepozdraví ani nesmeknou. Také venku, když potkají kněze nebo pana učitele nebo paní učitelku, nepozdraví ani nesmeknou, ale jdou mimo jakoby si myslili: Co je mi do tebe! Některé děti se místo pozdravu ještě hloupě smějí nebo dělají hloupé vtipy. A když potkají starého člověka nebo žebráka, ještě se mu posmívají a na něj pokřikují. Také když jdou podle lidí, kteří pracují na stavbě nebo na poli, nepozdraví „Pomáhej Pán Bůh“, ale jdou jako by jich neviděly.

2. (*Jsou neukázněné a hrubé.*) — Nezdvořilé děti jsou v celém svém chování neukázněné, uličnické a hrubé, neskromné a drzé — ve škole, doma i na ulici. Když vycházejí ze školy, vyrazí jako divoké stádo s hlukem a křikem nebo i nadávkami a rvačkami. Po ulici křičí, hulákají a řvou, všemu se drze a hrubě smějí, na všechno dělají hloupé poznámky, ničeho a nikoho si neváží.

Všude se tlačí drze kupředu. Často se nestydí jít na stranu na veřejné ulici, nemají žádný stud a žádnou slušnost. Také se nestydí v létě běhat v plavkách po ulici jako divoši. Často také mluví nestydatě.

3. (*Vůči jiným.*) — Také v obcování s jinými jsou drzé, hrubé a neskromné. Když mluví se staršími lidmi,

s rodiči nebo učiteli, ani nevstanou. Nebo se postaví leda-
byle a odpovídají s rukama v kapsách, s drzým smíchem,
neskromně, nadutě a drze. Nebo se dokonce s rodiči a uči-
teli hádají, jako by byli chytřejší. Spolužákům se posmí-
vají a nádávají, hned se hádají a perou. Při zábavě jsou
hrubí, neurvalí, sprostí, každou chvíli je slyšet: „Ty blboune,
ty mezku, ty slone“ a podobně. Na staré lidi pokřikují, po-
smívají se mrzákům a když je někdo napomene, ještě hrubě
odpoví a nic si z toho nedělají.

4. (*Mnoho mluví, neumějí skromně mlčet.*) — Nezdvo-
řilé děti také neumějí uctivě a skromně mlčet. Do všeho
mluví (do všeho strkají nos), stále mají mnoho řeči a mnoho
(hloupého) rozumu, ke všemu dělají hloupé poznámky, skáčí
druhým starším do řeči, jako by všemu nejlépe rozuměly.
To je neskromné a protivné. O takových se říká: „prázdné
sudy nejvíce duní.“ „Prázdný klas se pyšně zdvihá, ale čím
plnější klas, tím hlouběji se sklání.“

NAUČENÍ:

Děti, nebuďte nikdy nezdvořilé, neskromné, drzé, hrubé
a sprosté! Tak byste byly protivné Bohu i lidem! Ale
chovejte se vždycky zdvořile!

B. Jak se chovají děti zdvořilé?

1. (*Skromně, tiše, mlčenlivě.*) — Zdvořilé děti jsou předně
skromné a mírné. Necpou se všude dopředu, nehulá-
kají a neřvou drze, jako by byly samy, ale chovají se tiše
a smějí se a baví se slušně. Když mluví starší, tedy skromně
a slušně mlčí a poslouchají; nemyslí, že jsou chytré a
moudré, ale dávají se rády poučiti a rády druhým ustoupí.
Když mluví se staršími osobami, tedy slušně vstanou, stojí
rovně a slušně, nesmějí se všemu hloupě a drze, nedělají
hloupé poznámky a vtipy, neskáčí druhým do řeči!

2. (*Ke každému vlídné a laskavé.*) — Jakkak se chovají
zdvořilé děti k druhým? Zdvořilé děti jsou ke každému
vlídné, laskavé a přívětivé. Proč? Protože mají kaž-
dého rády. Nehádají se a neperou se, nikomu nenádávají,
nikomu se neposmívají a nepošklebují, k nikomu nejsou

hrubé. Jak tedy mluví s každým? S každým mluví laskavě a přívětivě, s vážností nebo s milým úsměvem. S kým zvláště? Zvláště s rodiči, sourozenci a všemi domácími. Jak se chovají k slabším a mrzákům? K slabším dětem a k mrzákům mají soucit. Jak ke starším, kteří nemohou již dobře státí v kostele, ve vlaku, v tramvaji? Ochotně jim udělají místo, aby si sedli, a samy stojí.

PŘÍKLAD:

Někdy se stane, že si hrajete, skotačíte a křičíte, a najednou jde pohřeb. Co uděláte? Co máte dělat? Máte přestat, umlknout a smeknout a čekat, až pohřeb přejde! Bylo by to slušné, zdvořilé a laskavé, kdybyste dále skotačily a hrály si, když jiní vedle vás mají zármutek? O tom praví písmo svaté: „Radujte se s radujícími a plačte s plačícími“, t. j. mějte radost, když druzí se radují a radujte se s nimi, ale když druzí trpí a pláčí, bylo by nelaskavé, abyste se smály a neměly s nimi soucit.

3. (*Prostí a děkují.*) — Jak ještě ukazují zdvořilé děti svou laskavost a uctivost k druhým? Tím, že o všechno slušně poprosí a za všechno slušně poděkují. Když něco chtějí od rodičů nebo jejich zástupců nebo ve škole, neřeknou: „já chci ven“, „já chci sešit“ nebo „já chci na sešit“ nebo „já chci na housku“, — nýbrž: „tatínku, maminko, prosím tě, dej mi na sešit“ nebo: „já bych prosil na stranu“ a pod. A když něco dostanou nebo jim někdo prokáže nějaké dobrodiní, tedy vždycky slušně poděkují: „Zaplat Pán Bůh“ nebo: „Pán Bůh vám to zaplat“.

SOUHRN:

Ve 4. tř.: Taková zdvořilost se líbí Bohu i lidem. Tak nás k tomu napomíná svatý Pavel v písmě svatém slovy: „Milujte se srdečně, v uctivosti předcházejte jeden druhého“ (Řím 12, 10). „Vaše vlídnost buď známa všem lidem“ (Filip. 4, 5).

C. Křesťanský pozdrav.

1. *Při setkání.* — A ještě něco krásného dělají děti zdvořilé. Zdvořilé děti také slušně a uctivě pozdravují.

Některé děti vůbec nepozdravují. Nepozdraví ani učitele, ani kněze a nikoho. To je nezdrvořilé a nepěkné. Takové děti jsou buď tak hloupé a nevychované, že nevědí, co je krásné a slušné, nebo jsou na pozdrav líné, nebo jsou hrubé a pyšné a myslí si, že jim po nikom nic není. Ale vy to tak nedělejte, nýbrž zvykejte si slušně pozdravovat a pozdravovat křesťansky!

Když potkáte pana faráře a vůbec kněze, pana učitele nebo slečnu nebo někoho, koho znáte a koho si máte vážit, tedy pozdravte.

A jak pozdravíte? Pozdravujeme různě. Buď tak, že pouze ukloníme hlavu (chlapci při tom smeknou) a neříkáme nic. Nebo: Když potkáme Čecha a chceme mu ukázat, že také milujeme svou vlast, pozdravíme hrdě: „Vlasti zdar!“ a tím pozdravujeme zároveň svoji vlast.

Jinak pozdravujeme obvykle tak, že přejeme druhým: „dobré jitro“, „dobrý den“, „dobré poledne“, „dobrý večer“ nebo „dobrou noc“, podle toho, jaká je právě část dne. Některé děti říkají stále jen: „dobrý den“; to se brzy omrzí a není to dobře české. Naši předkové neříkali „dobrý den“. (Ale říkali „dobrý den“, když si z někoho dělali dobrý den.)

Ale když potkáte kněze, klášterní sestru nebo milosrdnou sestru, pozdravíte obvykle jinak. Jakkak? Proč? Protože každý kněz je sluha Boží a zástupce Pána Ježíše a milosrdné sestry z lásky k Pánu Ježíši slouží nemocným, proto je pozdravujte vždycky křesťanským pozdravem: „Pochválen buď Ježíš Kristus!“ nebo „Kristus kraluje!“ Na ten pozdrav se odpovídá: „Až na věky!“ A pamatujte si, že kněze máte pozdraviti, i když ho neznáte, protože každý kněz je sluha Boží. Tím křesťanským pozdravem nepozdravujeme jen kněze, ale uctíváme a pozdravujeme zároveň Pána Ježíše. Tak vyznáváme zároveň svou víru a ukazujeme radost a hrdost z toho, že jsme křesťané, vyznavači Kristovi.

2. *Při vcházení, odcházení a loučení.* — Také když někam přijdeme, máme pozdravit podobně, jako když někoho potkáme.

A když odcházíme nebo se s někým loučíme, pozdravujeme obvykle: „S Bohem“ (dáváme s Bohem) nebo

„s Pánem Bohem!“ To je krásný, křesťanský a starý český pozdrav. Toho pozdravu si važte! Mnozí národové nemají tak krásný, obsažný a při tom krátký pozdrav na rozloučenou, jako my Češi. Jak krásně to zní a jak to do-
jímá, když někomu řekneme při loučení od srdce: S Bohem, t. j. Buď s Bohem — s Pánem Bohem! — ať je Pán Bůh s tebou a ať tě chrání! Nemůže býti lepšího pozdravu na rozloučenou. Někdo místo „s Bohem“ říká: „na shledanou“. To není tak krásné a není to pozdrav český. Staří Češi neříkali „na shledanou“. „Na shledanou“ si říkají kamarádi a známí — ale je to neskromné, když dítě říká dospělému: Na shledanou! Copak víš, zdali ten člověk o to stojí, aby se s tebou zase shledal? Copak jsi tak dů-
ležitou osobou?

A když potkáme lidi při práci, zvláště na poli, máme jim přát, aby jim Pán Bůh pomáhal; proto pozdravíme: „Pomáhej Pán Bůh“. Na to se odpovídá: „Dejž to Pán Bůh“.

NAUČENÍ A PŘÍKLADY K PROHLoubENÍ:

1. *Naučení o slušném pozdravu.* — Děti, užívejte rády a s hrdostí křesťanských pozdravů a nestyďte se za ně! Tím ukážete nejen zdvořilost a uctivost k druhým, ale ukážete také svou víru, úctu a lásku k Pánu Ježíši!

Někteří lidé zavádějí všelijaké jiné pozdravy na př.: Na zdar! To není pozdrav špatný, ale není tak důstojný a krásný; tak můžete zdravít kamaráda, ale ne někoho staršího. Někteří mladí lidé a děti, zvláště dívky, zavádějí nyní nový kamarádský pozdrav „Ahoj!“ Copak je to Ahoj? To není nic. Není to sice nic zlého, ale děti, já bych tak nepozdravoval. Mně se ten pozdrav nelíbí. A víte, proč se mi nelíbí? Protože je hloupý a nic neznamená a protože ho zavedli bezbožní trampové. Každý pozdrav má něco znamenati; pozdravem přejeme druhému něco dobrého. Ale pozdravem „Ahoj“ mu nepřejeme nic, — ten neznamená nic.

Některé děti také pozdravují: „Má úcta“ nebo „ma-
ucta“. To je pozdrav pro dospělé a ani u těch není krásný. Ale když mě tak pozdraví nějaký kluk nebo děvče, tak je to hloupé a neskromné. Copak si o sobě myslíš, že máš nějakou úctu, když říkáš má úcta? Myslíš, že už jsi do-

spělý, že se stydíš za pozdrav, který sluší dětem? Copak jsi už nějaký pán nebo milostpaní?

Děti, pamatujte si, vy nemáte ještě tolik své úcty, abyste ji mohly někomu dávat. Proto jen pozdravujte hezky skromně, jak se sluší na dítky Boží.

Také pozdrav „ruku líbám“ je nepěkný; a není pravdivý.

2. *Naučení o vážné mlčenlivosti.* — Děti! A také si nedovolujte doma, ve škole nebo venku hrubě a rozpustile povykovat a hulákat (řvát), a hlučně a hrubě se všemu smát. Veselost je krásná, veselost vám sluší a Pán Bůh má rád děti veselé. Ale pravá veselost je slušná. Neslušná a hrubá veselost je protivná a odporná. Není také stále čas k hlučnému smíchu a bavení — je také čas k vážnému přemýšlení a mlčení. Člověk má umět v pravý čas také vážně a skromně mlčet. Skromné a tiché mlčení sluší každému lépe a je krásnější než stálé mluvení (a brebtání). Proto praví přísloví: „Mluvíti stříbro, mlčeti zlato“. A písmo svaté praví: „Mnoho mluvení nebývá bez hříchu.“

Děti! Vy se umíte smát, umíte se hlučně bavit, křičet a hádat se, — to není nic těžkého. Ale umíte také mlčet? Umíte mlčet při vyučování ve škole? Umíte mlčet, když mluví někdo starší? — Umíte mlčet v kostele?

Děti, uchte se tomu! Uchte se skromně mlčet, když mluví učitel nebo katecheta a vůbec, když mluví někdo starší a vážnější. Uchte se mlčet zvláště v kostele a při vyučování ve škole. Ve škole při vyučování máte stále příležitost cvičit se v krásném mlčení, které znamená zlato.

PŘÍKLAD:

Pouze v 5. třídě: Povím vám příklad, jak mlčení je znamením moudrosti a mnoho mluvení je znamením prázdnoty a hlouposti. (Prázdné sudy nejvíce duní!) O svatém Tomáši Akvinském. Svatý Tomáš Akvinský (má svátek 7. března) byl největším učencem středověku. Napsal mnoho knih a měl takovou paměť, že znal zpaměti celé písmo svaté (t. j. 72 knih). Už jako chlapec mnoho myslel, všeho si všímal, ale málo mluvil. Ačkoli byl ze všech žáků nejnadanější a nejpilnější, byl ze všech nejskromnější. A protože byl tak skromný, ostýchavý a mlčenlivý, mysleli o něm

rozpustilí spolužáci, že je hloupý a říkali mu „němý vůl“. Ale mírný a vlídný Tomáš se na ně proto nehněval a snášel klidně tu posměšnou nadávku.

Jednou dal učitel (byl to slavný učitel svatý Albert Veliký) žákům těžkou úlohu. Žáci se namáhali, přemýšleli, — ale žádný na ni neuměl dáti odpověď. Tu se učitel zeptal Tomáše, který stále skromně mlčel. A Tomáš dával na všechny otázky odpovědi tak přesné, jasné a krásné, že užasli všichni žáci i učitel (jako kdysi žasli učitelé nad odpověďmi dvanáctiletého mládence Ježíše ve škole chrámové v Jerusalemě). Překvapen takovou moudrostí mlčelivého a skromného chlapce, pronesl potom slavný učitel k žákům památná slova: „Vy mu říkáte (nadáváte) němý vůl, ale ten vůl bude jednou svou učeností řvati tak, že ho bude poslouchat celá Evropa (celý svět)!“ A to se také stalo. Ze skromného, mlčelivého chlapce se stal největší učenec celého světa, takže ho všechny slavné university a všechna města zvala, aby k nim přišel a u nich přednášel svou moudrost a jeho slova měla skoro takovou vážnost jako slova Boží.

3. *Naučení o zdvořilosti vůči druhým.* — Děti, chovejte se také ke každému zdvořile, laskavě a uctivě. — Nejprve buďte zdvořilé a uctivé k Pánu Bohu — při modlitbě! Stůjte nebo klečte při modlitbě slušně a uctivě, nikoli líně; spínejte uctivě ruce — klekejte uctivě v kostele!

Buďte uctivé, zdvořilé, vlídné a laskavé i ke všem lidem, zvláště ke starším, nebo k nešťastným, trpícím a mrzákům. Na zdvořilém poznáme hned, že má dobré, ušlechtilé srdce. Zapamatujte si, co píše miláček Páně, svatý Jan: „Miláčkové, milujte se vespolek.“ (Jan 4, 7) a svatý Pavel: „V uctivosti předcházejte jeden druhého.“ (Řím. 12, 10). To znamená, že v uctivosti se máme předhánět, kdo bude k druhému uctivější a laskavější.

Ale pamatujte si: Uctivost, zdvořilost a vlídnost nemáme ukazovat jen pěkným chováním na venek, uhlazenými způsoby, poklonami a slovy — jen abychom se líbili lidem. Zdvořilost musíme mít i v srdci, protože se na nás dívá Pán Bůh, který vidí do srdce. Kdyby se někdo choval k druhým uhlazeně a pěkně jen na venek a neměl by lásku v srdci, byla by to neupřímnost a přetvářka. A přetvářka je hřích. Neupřímnost a přetvářka je protivná. Vaše

zdvořilost a vlídnost tedy nesmí být strojená, jako pěkné šaty na ošklivém člověku.

Děti, abyste se lépe naučily pravé zdvořilosti, přečteme si z Prvouky článek 9.: Jak se chová zdvořilý. Ze vzpomínek starého učitele. (Tím možno zakončiti.)

PŘI OPAKOVÁNÍ NEBO PŘI JINÉ PŘÍLEŽITOSTI:

1. (Ve 4. třídě.) *Proč máte být zdvořilé?* — Proč máte pozdravovat? Proč se máte chovat ke každému zdvořile a laskavě? (Kdo by na to uměl odpovědět sám?) Protože se to líbí nám? Ano. — Protože se to líbí lidem? Ano, také proto. (Ale to by nestačilo.) Protože to je krásné? Ano. Ale ještě pro něco, a to má být důvod hlavní: Hlavně proto, že to chce Pán Bůh, — že se to líbí Pánu Bohu.

Z kterých slov Písma svatého víme, že to Pán Bůh chce? Ze slov sv. Pavla, jimiž napomíná křesťany: „Milujte se srdečně, v uctivosti předcházejte jeden druhého.“ (Řím. 12, 10). „Vlídnost vaše buď známa všem lidem.“ (Filip. 4, 5); to znamená: Ať o vás křesťanech každý ví, že jste ke každému laskaví a vlídní — podle toho se pozná dobrý křesťan.

2. *Nedělejte hanbu své víře!* — Děti, učte se zdvořilosti! Přemáhejte nezdvořilé, nevlídné a hrubé způsoby a odvykejte jim! Zdvořilé děti má každý rád. Nezdvořácké a hrubé děti dělají hanbu sobě, svým rodičům, — svým učitelům i své vlasti a národu. Když cizinec vidí jejich hrubé chování, tedy si pomyslí: „Takoví jsou Češi!“ Nebo: „Je ten český národ hrubý a nevychovaný!“ A potom si nevází našeho národa a naší vlasti.

Ale, děti, vy jste nejen Češi, — vy jste také křesťané. Proto máte dělat čest i své Církvi a Pánu Ježíši, který ji založil. Když nevěřící člověk vidí vás, křesťanské děti, jak hrubě se chováte, tedy si řekne: „Takoví jsou křesťané?! K tomu je vede jejich víra a jejich církev?!“ Nebo řekne: „Má to ta církev, má to ten Pán Ježíš nezvedenou čeládku!“ A potom si křesťanské víry a církve svaté nevází a tupí ji k vůli vám. A tak děláte ostudu své křesťanské víře a celé Církvi a tím i Pánu Ježíši.

3. *Příklady pro styk s hrubými dětmi.* — Děti, jak se máte chovat, když přijdete do styku s hrubými, neslušnými a nestydatými dětmi?

Jsou-li mladší, nemáte jim jejich hrubé a neslušné chování trpět. Máte je rázně napomenout a pokárat, nebo jim vážně pohrozit. Jsou-li starší a silnější, nesmíte se od nich dát svést, ale musíte je přemoci jinak: Buď rázným pokáráním nebo pohružkou, nebo vážným mlčením, nebo tím, že od nich odejdete; zvláště když vidíte, že vaše napomenutí nepomáhá a že byste s nimi nic nesvedly. Tu se zachová každý tak, jak umí.

Povím vám příklad, jak to dělal svatý Bernardin ze Sieny. Byl to chlapec ctnostný, mírný a laskavý, z jehož úst nevyšlo nikdy slovo hrubé, neslušné nebo nepočetné. Ale také netrpěl, aby před ním jiní mluvili hrubě a nepočetně. Jednou si dovolil vážený občan ze Sieny mluvit před chlapcem neslušně a dvojsmyslně. Tu se jedenáctiletý Bernardin rozhněval svatým hněvem a pokáral toho muže tak důtklivě, že zahanben odešel. A od té doby si již nikdy takové řeči nedovolil.

(Po mnoha letech se stal z Bernardina slavný kazatel a ten muž přišel náhodou na jeho kázání. Při pohledu na světce mu přišlo na mysl, jak byl kdysi od mladého Bernardina pokáran, a tu začal lítostí hlasitě plakati nad pohoršením, které tehdy dal.)

Také od spolužáků, s nimiž studoval, netrpěl Bernardin řeči hrubé, dvojsmyslné a necudné. S počátku se mu někteří pro jeho zbožnost posmívali, ale když poznali jeho pevnost a neoblomnost v dobrém, měli k němu úctu a báli se před ním mluvit neslušně. Neboť mírný Bernardin se uměl pro takové řeči tak svatě a bolestně rozhněvati a tak neohroženě je kárati, že se báli jej zarmoutiti a rozhněvati. A když někdy se mezi studenty mluvilo neslušně a Bernardin byl na blízku, hned se navzájem sami okřikovali a říkali: „Mlčte, Bernardin jde!“ (Šťastné děti, str. 300.)

Jindy možno uvést tento příklad: Luisa Henselová, slavná německá básnířka (konvertitka), měla už jako malá dívka jemnou a čistou duši, takže ji každá hrubost urážela a naplňovala bolestí a svatým hněvem. — Jednou viděla několik chlapců, jak se posmívají chudé dívce pro její správanou (zaplátovanou) šaty a jak dívka proto pláče. Osmiletá

Luisa se hned ubohé dívky zastala. Utrhla několik kopřiv, které tam rostly, a tak odvázně se s nimi pustila na kluky, že utekli a hrubost je přešla.

Jindy zase slyšela asi stejně velkého chlapce, jak před ní mluvil věci neslušné. Hned se za ním pustila a pronásledovala jej, až ho dohonila a pak jej vyplatila tak důkladně, že se za to styděl, a od té doby se rázně a statečně dívky zdaleka vyhýbal. (Šťastné děti, str. 334.)

Ale někdo se snad zeptá: Smíme to také tak dělat? Smíme druhé sami tak vyplácet? — Někdy smíte a někdy nesmíte. To vám vysvětlím. — Smějí rodiče a učitelé potrestat hrubé a neslušné dítě? Ano. To právo mají od Boha. Tak i vy smíte někdy potrestat jiné mladší dítě, když dělá něco zlého, místo rodičů a učitelů. Ale to smíte učinit jen tehdy, když víte, že jejich rodiče nebo učitelé s tím budou souhlasit a když to potrestání pomůže. A ani potom to nedokáže každý. To dokáže jen ten, kdo má velikou lásku k Bohu a veliký odpor k hříchu, takže mu na lidech nezáleží a kdo sám je svatý. Svatí lidé si mohou více dovolit než ostatní; svatí to také lépe dovedou a od svatých lidí si dá každý více líbit. Kdo není svatý a nemá velikou lásku k Pánu Bohu, ten by to ani nedovedl — toho by se také špatný člověk nelekl. Ale svatého člověka se zlí lidé obyčejně bojí a dají si od nich více líbit, protože cítí, že jedná jménem Božím.

Co máte v takové chvíli učinit, to vám obyčejně vnukne Duch svatý nebo anděl strážný a řekne vám to vnitřní hlas svědomí.

14. Bůh stvořil nebe i zemi.

(Prvouka čl. 10. Cesta k Bohu čl. 1.)

(Pro 2. i 1. školní rok a školy málotřídni. V 1. a 2. školním roce není vhodno klásti důraz na biblické šestidení a přidávati slova: To byl první den, druhý atd.; jednak to působí pro přehled spíše rušivě a věcně to nemá významu, neboť svatopisec použil toho rozdělení jen za určitým známým účelem.)

A.

PŘÍPRAVA:

Milé děti! Už víte leccos o Pánu Bohu. Už víte, že Pán Bůh je všude. Ale my ho nevidíme, protože je duch a nemá těla. Pán Bůh však vidí všecko. A dále víte o Bohu, že všecko může, že je veliký a mocný, nesmírně moudrý a krásný.

A teď byste snad ještě rády věděly, jak dlouho už je Pán Bůh a zdali Pán Bůh také jednou umře.

PODÁNÍ A VÝKLAD:

Bůh je věčný. — Co myslíš, N., byl jsi vždycky na světě? Před šesti lety jsi tu ještě nebyl. Také ty ne, — a ty také ne. A před sto lety tu nebyli ani tvoji rodiče, ani pan učitel, ani já. — — — A před mnoha a mnoha lety nebyla ještě žádná škola a nebyly žádné domy a žádní lidé na zemi. A ještě dříve nebyli ani žádní ptáci, žádné ryby a žádná jiná zvířata a žádné stromy a květiny... Země byla pustá a prázdná a všude byla jen samá voda. A ještě dříve, před mnoha a mnoha tisíci lety, tu nebyla ani žádná země, ani žádné slunce nesvítlo, ani žádné hvězdy a nebe nebylo — nebyl ještě žádný svět — nebylo nic.

Ale někdo byl přece. Kdopak asi? Pán Bůh. Pán Bůh byl už dávno a dávno, když ještě nic nebylo. Pán Bůh byl vždycky. Proto říkáme: Pán Bůh trvá stále, Pán Bůh trvá od věků nebo věčně*. — A zdali pak Pán Bůh přestane jednou býti? Zdali pak Pán Bůh také jednou umře? Pán Bůh nikdy neumře. My lidé jednou všichni umřeme, ale Pán Bůh neumře nikdy. Pán Bůh bude pořád. My říkáme: Pán Bůh bude trvat věčně.

Pamatujte si: Protože Pán Bůh vždycky byl a pořád bude, říkáme, že je věčný. (Jaký je Pán Bůh, protože vždycky byl a stále bude?)

B.

PŘÍPRAVA:

Děti! Tak už víte, jak dlouho trvá Pán Bůh. Jakpak dlouho, N.? Věčně. Trvá ještě něco tak dlouho jako Pán Bůh? Trváš ty už věčně? Trvají lidé věčně? Trvá svět věčně? Copak bylo před mnoha a mnoha tisíci lety? Nebyla žádná země, žádné slunce, žádné nebe, žádní lidé. Nebylo nic než Bůh.

A kdopak to všechno udělal? To všechno udělal Pán Bůh. A to vám budu teď vypravovat: Jak Pán Bůh všechno udělal. (Tu uvidíte, jaké veliké a krásné věci Pán Bůh udělal a co všechno Pán Bůh dovede.)

PODÁNÍ A VÝKLAD ROZHOVOREM:

1. Jak Pán Bůh stvořil nebe i zemi, oblohu a rostliny. — Nejprve nebylo nic než Pán Bůh. Nejprve byl Pán Bůh sám — Bůh Otec, Syn a Duch svatý. A dlouho a dlouho byl Pán Bůh docela sám.

Ale potom Pán Bůh chtěl, aby byli také andělé, aby byli šťastní a radovali se s Pánem Bohem. Proto udělal Bůh nebe a v nebi stvořil mnoho krásných andělů. (Kdo že udělal nebe? A kdo udělal anděly?)**

* Kdyby se někdo zeptal: „A kde byl Pán Bůh, když ještě nic nebylo?“ Odpovíme: Byl sám v sobě. On je i nyní sám v sobě, neboť je větší než svět a celý svět je v něm; jen v něm a jím trvá všechno.

** Podobné otázky se u malých dětí (v 1. třídě) velmi doporučují. V dětech se tou snadností vzbudí odvaha a zájem a naučí se odpovídati celou větou. Zde jsou ty otázky také k tomu, aby se dětem vtiskla myšlenka velmi důležitá, že všechno je od Boha. Při opakování pak se možno tázati: Co všechno Bůh udělal? Jak Pán Bůh udělal oblohu, slunce atd.

Potom však Pán Bůh chtěl, aby byli také lidé. A proto pro ně udělal nejprve veliké a krásné místo, aby měli kde bydlet. Tomu místu říkáme země a všemu, co je kolem, říkáme svět. Zemi udělal Pán Bůh pro lidi. A aby se jim tam líbilo, proto tu zemi pro ně napřed krásně připravil. (Kdo udělal zemi? Pro koho udělal Pán Bůh zemi?)

Jak vypadá země (na které bydlíme)? Země je velikánská koule. Kdyby ji někdo chtěl celou přejít, tak by musil jít kolik roků. Na ní je někde samá voda — tomu říkáme moře. Tam, kde není voda, je na zemi hlína, písek, kamení. Tomu říkáme suchá země, neboli souš, nebo pevnina. Tam roste tráva, květiny, na některých místech jsou louky, pole, zahrady a lesy; někde jsou vesnice a města a v nich bydlí lidé. Tak to vypadá na zemi nyní. Ale na počátku, když Pán Bůh zemi udělal, to tak nebylo. Tenkrát byla země docela prázdná. Všude na ní byla jen samá voda a nad vodou byla tma. Proto řekl Pán Bůh: Buď světlo! (t. j. ať je světlo!) A co Pán Bůh chtěl, to se také stalo: Na zemi se udělalo světlo.*

(Zde lze již výklad provázeti kresbami na tabuli, nejlépe barevnou křídou podle Hronkových Kresebných náčrtků, strana 27. a následující, nebo podle Zamazala, Kreslení v hodině náboženství, strana 19., obraz 5.)

Potom udělal Pán Bůh nad zemí krásnou oblohu. (Co je to obloha? Obloha je vzduch.) Obloha je obvykle modrá, ale někdy na ní bývají bílé nebo tmavé mraky. Mraky udělal také Pán Bůh. V těch mračnách je voda, která někdy prší dolů. Oblohu nazýváme jinak nebe; ale to není to nebe, kde jsou andělé. To pravé nebe, kde jsou andělé, udělal Pán Bůh hned na začátku, a to je daleko, to my nevidíme. (Zde možno nakreslit obraz z Hronkových Náčrtů na straně 29., nebo Pichler-Kröpfel, Bd. 1. strana 47., kde je to ještě jednodušeji a lépe.)

Na zemi byla nejprve samá voda. Ale Pán Bůh chtěl, aby tam něco rostlo, aby tam potom mohli bydlet lidé. Proto poručil: „Ať vody stekou na jedno místo, země pak ať vydá rostliny.“ A jak to Pán Bůh chtěl, tak se to hned začalo dít. Vody začaly odtékati a ukázala se suchá země. Tam, kam stekla voda, bylo potom moře. A tam, kde byla suchá

* Není správné říkati: A hned bylo světlo, obloha..., protože to vede k nesprávné představě. Všechny věci sice hned vznikaly, ale nestaly se v okamžiku najednou. Správněji tedy by bylo: A hned se to začalo dít... a hned se začala dělat obloha, atd....

země, poručil Pán Bůh, aby rostla tráva, květiny, obilí, křoví a všelijaké stromy. A to se také stalo. Ze země začala růsti tráva, všelijaké krásné květiny, obilí, stromy — tomu všemu říkáme rostliny — a na nich krásné a dobré ovoce. A Pán Bůh jim dal semena, aby se množily, a tak od té doby rostou na zemi stále. (Nakresli obraz z Hronkových Náčrtů na straně 31.)

(Tento oddíl možno nyní zopakovati otázkami. A tak po každém oddílu.)

2. Slunce, měsíc, hvězdy. Slyšte nyní dále, co ještě Pán Bůh udělal. Pán Bůh chtěl, aby na zemi bylo teplo, aby všechno pěkně rostlo. Proto udělal na nebi veliké světlo, kterému říkáme slunce a poručil mu, aby nám svítilo a dávalo nám teplo. Slunce je velikánská koule (milionkrát větší než naše země), v ní je samý oheň.

A pak udělal na nebi ještě měsíc, který svítí v noci a mnoho a mnoho krásných hvězd. Ty hvězdičky se zdají maličké — jako maličké jiskřičky, ale to jsou také veliké koule — jen protože jsou moc daleko, zdají se být tak maličké. Těch hvězd je na nebi tolik, že by je nikdo nespočítal. — (Hronkovy Náčrty, strana 33.) (Co udělal Pán Bůh ještě?)

3. Zvířata a lidé. Tak byla už země připravená a krásná (byla jako velikánská krásná zahrada). Všude rostlo mnoho překrásných květín a stromů, mezi tím tekly potůčky a byly veliké i malé rybníky a za tím bylo moře. A svítilo sluníčko a bylo na zemi světlo a teplo. Ale ještě tu nezpíval žádný ptáček, žádné zvíře tu neběhalo a ve vodě nebyla ani jedna rybička. Všude bylo prázdno a ticho.

Tu řekl Bůh: „Ať jsou ve vodách ryby a ve vzduchu ptáci.“ A jak Pán Bůh chtěl, tak se to stalo. Ve vodách, v moři, v potocích a rybnících se udělalo plno ryb, malé i veliké (některé delší než celá třída), a ve vzduchu lítali ptáci a vesele křičeli a zpívali. (Hronkovy Náčrty strana 35., nebo z Pichler-Kröpefl I. Band, Zeichnung 6. S. 47).

Potom udělal Pán Bůh ještě ostatní zvířata, která běhají po zemi, malá i velká, — na příklad psy, kočky, lvy, tygry a kozy, ovce, krávy, koně, oslíky, velbloudy, slony a v lesích zajíce, srnky, jeleny, medvědy. (Hronkovy Náčrty, strana 37.)

Teď už to bylo na zemi krásné. A naposled, když už bylo na zemi všechno hotovo a připraveno, stvořil Pán Bůh člověka. O tom vám budu vypravovat příště.

Poznámka. Nyní možno ukázati na tabuli a vyložiti Schuhmacherův obraz: „4. den stvoření“ a ten obraz vyložiti a potom vše stručně zopakovati otázkami. V jednotlivé budou děti 1. školního roku po tomto zopakování unaveny, proto se nechají odpočinouti. Mohou se zatím dívati na obraz, nebo si okreslovati, co katecheta načrtl na tabuli. Při dalším výkladu si proto bude katecheta všimati hlavně dětí starších a teprve ke konci hodiny bude hledět i 1. školní rok zaujmouti pro hlavní výtěžek této katechese, aby se naučily opakovat a rozumět 1. článku víry.

VÝTĚŽKY:

1. *Boží moc.* — Děti, teď víte, kdo všechno udělal a od koho všechno pochází. Všecko pochází od Boha. Všecko udělal Pán Bůh. (Kdo udělal všechno? Od koho je celý svět a všechno co je v něm?) Ano, Pán Bůh udělal nebe, Pán Bůh udělal zemi, Pán Bůh udělal slunce, Pán Bůh udělal hvězdy, Pán Bůh udělal oblohu. Pán Bůh udělal vodu a zemi, rostliny, zvířata i lidi. Všecko udělal Pán Bůh. — Zdali pak by to někdo dovedl? Všichni lidé dohromady by to nedovedli. Všichni lidé dohromady by neuměli udělat ani jediné zvířátko (živého ptáčka), ani jediné vajíčko, jaké snáší slepička, ani jedinou opravdovou květinku, ani jediné zrníčko, aby rostlo. Někteří lidé umějí stavět domy, dělat veliké stroje, vlaky, auta, aeroplány, ale kdybych zavolal všechny ty inženýry a kdybych jim řekl: „Páni inženýři, umíte udělat živého ptáčka, aby lítal? Umíte udělat živého broučka nebo živou rybičku nebo živého pejska? Umíte udělat jen jedno zrníčko, které by rostlo?“ Tu by všichni řekli: „To my neumíme, na to my jsme slabí a hloupí.“ Vidíte, a Pán Bůh to udělá jako nic. A kdybych řekl všem učeným lidem: „Udělejte mi takovouhle květinku nebo jen jeden takový kvíteček nebo aspoň lísteček, ale takový, aby byl živý jako ten, kterému dal vyrůst Pán Bůh.“ Dovedli by to? Musili by říci: „Na to my jsme slabí.“

Vidíte, co dovede Pán Bůh! — A jak to všechno Pán Bůh udělal? Bylo mu to těžké? Dalo mu to moc práce? Ó ne. Pán Bůh to udělal docela lehce. On jenom řekl — on jenom chtěl — a už se to dělo. Když zedník staví dům, co k tomu musí mít? Musí k tomu mít kamení, cihly, maltu, tomu říkáme materiál. Mohl by stavět dům, kdyby

nic neměl? Ale Pán Bůh nepotřeboval nic a udělal všecko. A ještě něco potřebuje zedník: nástroje, na př. motyku, lopatu, kladivo, lžíci na maltu; a ještě se při tom musí namáhat a pracovat rukama a dá mu to hodně práce. Ale Pán Bůh nepotřeboval žádný materiál, žádné nástroje a nedalo mu to žádnou námahu. On jenom řekl: „Ať je světlo.“ A bylo světlo. „Ať ze země vyrostе tráva.“ A tráva začala růst atd. Pán Bůh nedělá nic rukama, Pán Bůh dělá všecko lehce svou vůlí — a všecko se děje tak, jak On chce. Vidíte, takovou moc má Pán Bůh. Má někdo takovou moc jako Pán Bůh? Pán Bůh má velikánskou moc a sílu. Pán Bůh může všecko. Stačí jen, aby chtěl a všecko se stane, jak on chce.

Protože Pán Bůh je tak mocný, že může všecko co chce, říkáme o něm, že je všemocný nebo všemohoucí. — Jaký je Pán Bůh? Jak říkáme Pánu Bohu, protože je tak veliký, silný a mocný a protože všecko může?

A jak krásně a moudře Pán Bůh všecko udělal! Jak moudrý je tedy Pán Bůh a jak krásný! Je někdo tak moudrý jako Pán Bůh? Může Pán Bůh udělat něco nemoudrého nebo hloupého?

(V 5. třídě: My Pána Boha nevidíme, ale my vidíme ve světě jeho velikost, moc, krásu a moudrost.)

2. *První prosba Otčenáše.* — Děti, vzpomeňte si proto vždycky, když slyšíte jméno Bůh, jak je Pán Bůh veliký a mocný a krásný, když udělal takový veliký a krásný svět. A jak veliké je jeho jméno! A řekněte Pánu Bohu, abyste mu ukázaly, jakou z toho máte radost: „Milý Pane Bože, jak jsi veliký, silný, mocný, moudrý a krásný! Já tě proto chválím a velebím a mám z toho velikou radost. Ať tě proto chválí všichni lidé i zvířata, ať tě chválí ptáci i květiny a celý svět.“

Zbožní lidé se proto modlí: „Posvět se jméno Tvé.“ To znamená: Ať Tě všechno chválí, protože jsi tak mocný, ať má každý úctu k Tvému svatému jménu. Opakuj to, N., jak se modlíme k Pánu Bohu? (Posvět se jméno Tvé.) Řekni to ty. A ty. Řekněte to všichni a najednou. A teď vstaňte, sepněte ruce a podívejte se sem na obraz a řekněte to všichni Pánu Bohu nábožně. (Posvět se jméno Tvé!) Co jste to řekly? Vy jste Pána Boha chválily, protože je tak veliký a mocný. Vy jste mu přály, aby jméno jeho všichni chválili.

3. Ve 2. školním roce se ještě připojí: *Všemohoucí Stvořitel*. (1. článek vřry.) — Z čeho udělal Pán Bůh svět? Potřeboval k tomu Pán Bůh něco? Pán Bůh udělal svět z ničeho. Místo toho říkáme, že svět stvořil. Protože Pán Bůh všechno stvořil, říkáme mu také Stvořitel. Pán Bůh je Stvořitel světa. (Stvořitel nebe a země.) A protože je všemohoucí, říkáme mu všemohoucí Stvořitel. Proto se k němu modlíme: Věřím v Boha Otce, všemohoucího Stvořitele nebe i země. (Zde možno katechesi již zakončiti.)

4. *Důvěrná modlitba k Bohu*. — (Je také možno připojiti ve 2. školním roce ještě toto praktické využití:) Protože Pán Bůh je tak mocný, že může udělat všechno, může nám vždycky pomoci. Když tatínek nebo matinka jsou nemocní, kdo jim může nejlépe pomoci? Když je už dlouho sucho a lidé nařikají, že neprší, kdo nám může poslati déšť? Nebo když hřmí a blýská se a ty se bojíš, Pán Bůh může jen chtít, a hned všechno přestane. Kdo nám tedy může nejlépe pomoci? Pán Bůh. Ale co musíme dělat, když chceme, aby nám Pán Bůh pomohl? Musíme se k němu zbožně a upřímně modlit! Musíme k němu upřímně volat a prosit ho o pomoc. (A když máme hříchy, musíme ho napřed odprosit, aby nás vyslyšel.)

Modlete se proto vždycky, když vám něco chybí, upřímně k Pánu Bohu, aby vám pomohl: „Milý Bože, ty můžeš všechno, prosím Tě, pomoz mi.“ (Tím se může katechese vhodně zakončiti.)

Až půjdete teď domů, budete vidět cestou stromy a krásné květiny; podívejte se na ně a řekněte si: Tuhle květinu, tyhle stromy udělal Pán Bůh. A když cestou uvidíte koně nebo pejska nebo ptáčka, tu si vždycky vzpomeňte: Toho koně, toho pejska, toho ptáčka, to kuřátko — udělal Pán Bůh. To by žádný jiný neudělal!

OPAKOVÁNÍ PRO PŘÍŠTÍ HODINU:

Cestou, když jste šly do školy, viděly jste všelijaké věci: domy, pole, zahrady, stromy... Bylo to tu vždycky? A což slunce, bylo vždycky? Odkud se to všechno vzalo? (To udělal Pán Bůh.) A zdali pak také Pána Boha někdo udělal? Ne, Pán Bůh byl vždycky. Ještě když nebylo nic, byl už troj-

jediný Bůh: Otec, Syn a Duch svatý. Ale potom chtěl Pán Bůh mít ještě anděly a lidi. Proto udělal napřed veliké a krásné místo pro anděly; které? (Nebe.) A potom udělal zemi pro lidi. Ale byla ta země hned taková jako dnes? Byla pustá a prázdná. A co bylo nad ní a všude kolem ní? (Tma.) Co udělal proto Pán Bůh? (Světlo.) A co udělal nad zemí? (Oblohu.) A potom udělal pořádek na zemi. Jaký? Poručil, ať voda steče na některá místa, aby byla země suchá. A co potom začalo růsti na zemi? Rostlo to samo? Ne, tak to udělal Pán Bůh. A co udělal Pán Bůh na nebi? A co poručil slunci? Aby na zemi svítilo a aby ji zahřívalo. Poslechlo slunce? Potom se Pán Bůh podíval do vody a chtěl, aby v ní bylo něco živého. Co pak? A jak to Pán Bůh chtěl, tak se to stalo. A co udělal ve vzduchu? A co udělal potom? A co udělal naposled?

Teď mi řekni, N., ještě jednou: Kdo udělal celý svět a všechny věci? Z čeho je udělal? Z ničeho. Jak to říkáme jinak? (Stvořil.) Jak se proto jmenuje Pán Bůh, když všechno stvořil? (Stvořitel.) Jaký je Pán Bůh, když to všechno mohl tak lehce udělat? (Mocný, všemocný, všemohoucí.) Mohl by Pán Bůh zase celý svět zbořit? Ano, kdyby chtěl, tak by hned zase celý svět zmizel a nebylo by zase nic. Pán Bůh si ten svět udělal, jako si udělá strojník veliký stroj a když bude chtít, může ten svět zase zbořit a udělat si jiný.

Jak se proto modlíme k Pánu Bohu? („Věřím v Boha, Otce, všemohoucího Stvořitele...“) A jak chválíme jeho svaté jméno? („Posvěť se jméno Tvé.“) Jak se k Němu máme chovat, když je tak mocný a krásný? (Máme ho mít rádi, máme si ho vážit, máme ho chválit a máme se k němu rádi modlit.)

Poznámka: Podobně se doporučuje na počátku každé hodiny předchozí látku stručně zopakovati. Při tom však je nutno všechny podrobnosti a jednotlivosti už přejít a zůstat jen u hlavních věcí. Jinak by se ztrácelo mnoho času a děti by se unavily dříve, než začne vlastní katechese. Takové omezení má ještě jednu výhodu: děti se poznenáhlu naučí oddělovati podrobnosti od hlavní věci a tvořiti přehled děje. Teprve touto myšlenkovou prací nabudou správného přehledu a solidních vědomostí. K tomu proto třeba děti stále naváděti, neboť i mnozí dospělí neumějí při vypravování děje zůstat u věcí podstatných a nerozptylovati se v bezvýznamných a vedlejších jednotlivostech. Také by-

chom brzy unavili děti příliš mnoha otázkami. Proto ať se katecheta ptá jen na věci hlavní a něco řekne raději sám.

Pro 2. školní rok, kde je vyučováno samostatně, možno předešlou katechesi upravit tak, že se omezí a zjednoduší podrobný výklad jednotlivostí a katecheta se v hlavních věcech více přiblíží slovům školní knihy.

Za to věnuje více pozornosti a času pravdám vytěženým, výkladu o Boží moci a velikosti jako nahoře.

1. *Bůh učinil všecko z ničeho.* — Kdo udělal tuhle lavici? Co k tomu potřeboval? (Dřevo, nástroje.) To dřevo musel nařezat, hoblovat. — A bylo to hned? To mu dalo hodně práce a námahy. A ještě víc práce dalo zedníkům, když stavěli dům. Co ti k tomu potřebovali?

Potřeboval Pán Bůh také nějaké dřevo, kamení, cihly — když chtěl udělat svět? A potřeboval k tomu nějaké motyky, rýče, kladiva, nástroje nebo stroje? A dalo mu to mnoho práce? Unavil se při tom?

Hleďte, Pán Bůh udělal tak veliké věci a nepotřeboval k tomu nic. Udělal všecko z ničeho... tomu říkáme, že všecko stvořil.

Pán Bůh nepotřeboval tedy žádný materiál a žádné nástroje, jako potřebuje zedník a stavitel. Ale Pán Bůh nepotřeboval ani čas. Pán Bůh mohl říci: Buď svět, a hned mohlo býti všechno najednou. Ale Pán Bůh nepotřeboval pospíchat, proto si dal na čas a neudělal všecko najednou.

2. *Boží moc a velikost.* — Jak veliký, krásný, silný a mocný je Pán Bůh, když udělal tolik velikých, podivných a krásných věcí na zemi i na nebi! Kdybyste věděly, jak ohromný je celý svět, tak byste se až lekly. A to všechno udělal Pán Bůh jako nic, — a kdyby chtěl, mohl by to zase zbořit. Pán Bůh udělal zemi. Země je velikánská koule. Kdybyste ji chtěly objeti, musely byste jeti rychlíkem a po lodi mnoho neděl. A slunce je ještě milionkrát větší než naše země. To je tak veliká koule, že celá země je proti ní jako hrášek. A na nebi jsou miliony hvězd. My říkáme „hvězdičky“, ale to jsou také velikánské koule, některé z nich jsou ještě větší než slunce a jsou jich miliony. A Pán Bůh si s těmi velikánskými koulemi jakoby hraje (jako vy si hrajete s míčem) a všecko ho to poslouchá.

Vidíte, a to všechno Pán Bůh udělal a to všechno musí Pána Boha poslouchat! Tak je Pán Bůh veliký a mocný. Kdo mnoho může, o tom říkáme, že je mocný. Ale Pán Bůh může všechno, proto říkáme, že je všemocný, nebo všemohoucí.

Někteří lidé mohou mnoho. Umějí dělat aeroplány. Ale kdyby sem přišli všichni učení inženýři z celého světa a já bych jim řekl: Páni inženýři, udělejte mi živého ptáčka! Uměli by to? Musili by upřímně říci: Nedovedeme!

14a. Bůh stvořil nebe i zemi.

(Prvouka čl. 10. Cesta k Bohu, čl. 1. — Jiná, kratší pro 2. a 3. školní rok a málotřídní školy.)

ÚVOD (Příprava):

N., kolik je ti let? — Ty tedy ještě nejsi dlouho na světě, teprve sedm, osm, některé devět let. Před devíti lety tu ještě žádný z vás nebyl. Vaši rodiče už jsou na světě o dvacet až třicet let déle. Ale asi před dvaceti, třiceti, nebo čtyřiceti lety byli vaši rodiče ještě malé děti jako vy jste a chodili ještě do školy. Asi před sto lety však nebyli na světě ani vaši rodiče, ani váš dědeček a babička. (A také tahle škola tu ještě nebyla.) A také z mnoha našich domů tu byly jenom některé. Ale náš kostel už tu stál tenkrát. Ten už tu stojí asi stošedesát let. Ale před tisíci lety tu nebyl ani kostel, ani žádné domy, před tisíci lety nebyl ještě žádný (jméno místa školy). A před mnoha tisíci lety nebyli vůbec žádní lidé na zemi. Byly tu jen lesy, stromy a rostliny, běhala tu zvířata, lítali ptáci, ve vodách byly ryby, na nebi měsíc, slunce, ale žádní lidé tu ještě nebyli. Tenkrát to tedy vypadalo na zemi jinak než dnes.

A ještě dříve, před mnoha tisíci lety, nebyly ani stromy a zvířata, — nebylo na zemi nic, než samá voda. A myslíte, že slunce, které dnes krásně svítí na nebi, vždycky tak sví-

tilo? Také slunce kdysi nebylo. Před mnoha a mnoha tisíci lety nebyla ani žádná země, ani slunce, ani obloha — nebylo nic (než Bůh). Kdo byl jenom? (Byl jenom sám Pán Bůh.) Jen Bůh byl vždycky, jen Bůh byl věčně — proto říkáme, že je věčný.

Ohlášení předmětu. — Odkud se tu tedy vzaly ostatní věci, které vidíme? Odkud se vzal svět, nebe, země, slunce a všechno co je na zemi? Udělalo se to samo? Může se něco udělat samo od sebe? (na př. hodiny?) Ne. Také ve světě se neudělalo nic samo. To udělal Pán Bůh. A dnes si budeme vypravovat, jak Bůh všechno udělal neboli stvořil.

PŘEDNES:

1. (Ve dne svítí na nebi slunce, od toho je na zemi světlo a teplo; v noci svítívá měsíc a hvězdy. Na zemi jsou některá místa suchá, těm říkáme souš nebo pevnina (pevná zem); jinde zase je voda, v řekách, v jezerech a v rybnících a v moři. Na zemi rostou stromy a rostliny, po zemi běhají všelijaká zvířata, ve vzduchu vidíme ptáky a hmyz, ve vodě jsou ryby. A pak tu jsou lidé. — Tak je to teď. Ale tak to vždycky nebylo. Kdysi tu nebylo nic.)

Na počátku — už je tomu dávno a dávno — nebylo nic — byl jen Bůh. Ale Pán Bůh chtěl, aby bylo ještě něco jiného než on. A proto učinil nebe i zemi. Nebe pro anděly, a zemi, která vypadala jako veliká koule, pro lidi. Země však nebyla hned taková jako dnes. Země byla s počátku pustá a prázdná. Byla pokryta vodou a všude kolem ní byla samá tma. Nic na ní nerostlo, nikdo na ní nebyl — jen Duch Boží se vznášel nad vodami. I řekl Bůh: „Buď světlo!“ A bylo světlo. To byl první den.

Nakreslíme si tu zemi na tabuli (jako velikou elipsu křídou hnědé barvy; viz dodatek kresba č. 10 v Mayovi.)

2. Ale kolem země byly ještě všude husté, vlhké mlhy a temné mraky. Bůh nyní chtěl, aby se ty mlhy a mraky zdvihly a rozprchly a aby kolem země byl čistý vzduch. I řekl: „Buď obloha.“ A již byla kolem země čistá modrá obloha, t. j. čistý vzduch, který potřebují lidé, zvířata i rostliny, aby mohli dýchat a žít. (Kdyby na zemi a kolem země nebyl vzduch, který má z dálky modrou barvu a vypadá jako modrá klenba, nemohlo by nic na zemi žít.) —

Nyní si tu oblohu nakreslíme. (Nad elipsou oblouk křídou modré barvy.)

3. Na zemi byla však ještě všude samá voda, nikde nebylo suchého místečka, ještě tu nemohlo nic růsti a nikdo tu nemohl bydleti. I řekl Bůh: „Ať vody stekou na jedno místo — země pak ať vydá rostliny!“ I stekla voda do nižších míst, jimž říkáme moře, rybníky, potoky a řeky, a ukázala se suchá země. Od té doby je na některých místech země samá voda (moře), jinde zas je suchá, pevná země neboli pevnina (nebo souš). Na zemi pak na rozkaz Boží začala růst tráva, všelijaké rostliny a stromy. To byl třetí den. — A Bůh ty rostliny stvořil tak, aby měly semena a tak se na zemi dále množily. (Na tabuli: nyní si oddělíme na zemi vodu od souše: — elipsa se rozdělí — horní část elipsy se provede křídou hnědé barvy, dolní půlka elipsy se vyplní zelenými vlnovkami, což znamená moře; na zemi se načrtne několik rostlin a stromů.)

4. Potom řekl Bůh: „Ať jsou na obloze světla!“ A na obloze se ukázalo slunce, které dělá den — a měsíc a hvězdy, které osvětlují noc. Slunci poručil Pán Bůh, že musí každý den ráno vycházet, aby svítilo a hřálo; a když se začne k nám přibližovat, máme jaro, a když nám je nejbližší, máme léto; když potom jde od nás zase dál, máme podzim a když je nejdále, máme zimu. (Nakreslit slunce, měsíc a několik hvězdiček.)

5. Potom stvořil Pán Bůh první zvířata, totiž ryby a ptáky. Pán Bůh řekl: „Ať jsou ve vodách ryby a ve vzduchu ptáci!“ A ve vodách se hemžily ryby a ve vzduchu bylo plno ptactva. A Bůh dal těm ptákům všelijaké krásné hlasy, aby svým zpěvem chválili Boha, hlásali jeho slávu a obveselovali lidi. Také stvořil Bůh motýle, včely, mouchy a všelijaký hmyz. To byl pátý den. (Nakreslit několik ptáků a ryb.)

6. Potom Pán Bůh stvořil ostatní zvířata, čtvernohá, která běhají po zemi, divoká i domácí, a plazy. A naposledy učinil Pán Bůh člověka. To byl šestý den.

Tak Bůh všechno udělal z ničeho — pouhým slovem svým. Sedmému dni pak Bůh požehnal a posvětil jej. Tu se Bůh na všechno, co stvořil, díval, a měl z toho radost; všechno bylo krásné a Bohu se to líbilo. — Také my se máme z toho krásného světa, který Pán Bůh pro nás stvořil, radovati a každý sedmý den Pánu Bohu za ten krásný svět a za všechno, co pro nás stvořil, děkovati.

PŘEDNES ZKRÁCENÝ — SHRNUTÍ (podle knihy):

Nyní vám to krátce ještě zopakuji tak, jak to máte v knize (v Prvouce). Nebo: Nyní si to přečteme z knihy.

(Po tomto krátkém shrnutí možno zopakovat vše ještě otázkami podle kresby na tabuli:

Byla země hned taková jako dnes? — Jaká byla země na počátku? — Co řekl Bůh? — Koho stvořil Bůh naposled? — Ukázat obraz a vysvětlit.) Ke konci přednesu možno ukázat obraz Stvoření světa, Herderův nebo Schuhmacherův a vysvětlit asi takto: Nahoře uprostřed obrazu je namalován Pán Bůh (ukázat). Po stranách u něho jsou andělé. I ty Pán Bůh stvořil, to jsou také jeho tvorové. Oni ho chválí za to, že je tak mocný. Nahoře je slunce, měsíc a hvězdy. I ty Pán Bůh stvořil. K čemu je stvořil? Dole na obraze jsou dva lidé (Adam a Eva). Adam klečí a má sepjaté ruce; to se modlí. Oba hledí vzhůru k Bohu Otci, který je stvořil. — Potom tu jsou zvířata, stromy a rostliny. To všechno stvořil Pán Bůh. On je Stvořitel nebe i země.

VÝKLAD A NAUČENÍ:

1. *Bůh je věčný.* — Byla země vždycky? — A bylo nebe vždycky? — Ale kdo byl vždycky? — Ode kdy jest tedy Pán Bůh? — Pán Bůh jest odevždy nebo od věčnosti. Jak dlouho je tedy už Pán Bůh? — A jak dlouho bude ještě? (Bude vždy.) Přestane někdy? Proto říkáme, že Bůh je věčný. Je také svět věčný? Ne. Kdysi nebylo žádné nebe, žádná země.

2. *Bůh je všemohoucí Stvořitel.* — Kdo učinil nebe i zemi? — Z čeho učinil Pán Bůh nebe i zemi? Chce-li zedník stavěti dům, co k tomu potřebuje? — Chce-li truhlář udělati stůl, potřebuje k tomu prkna atd. Chce-li krejčí udělati šaty, potřebuje látku... A když stavitel už má cihly, kamení, dříví, může potom jen říci: „Ať je z toho dům?“ — Ne. — Nýbrž musí se dlouho namáhat a pracovat, než z toho bude dům. Ale Pán Bůh udělal krásný veliký svět a nepotřeboval k tomu nic a také se nepotřeboval namáhat. On jenom řekl — on jenom chtěl, — a už to bylo. Bůh tedy učinil všechno z ničeho jen svou vůlí a mocí. Tomu říkáme, že všechno stvořil. Proto mu říkáme Stvořitel nebe i země; a všemu, co stvořil, říkáme boží stvoření, tvorstvo nebo

tvorové boží. On je také náš Stvořitel. Jak říkáme Pánu Bohu, protože nás stvořil? (Stvořitel.) — Jak se jmenují všechno stvořené věci a celý svět? (Tvorstvo.) Z toho, že Bůh všechno (tak veliký a krásný svět), udělal z ničeho, vidíme, co všechno Pán Bůh může a jak velikou má moc. Pán Bůh může všechno. (Ot. 16.) Co může Pán Bůh? — Pán Bůh může všechno, co chce. Pánu Bohu proto říkáme že je všemohoucí nebo všemocný. (Jaký je Pán Bůh, když všechno může? Ještě jednou, proč říkáme Pánu Bohu, že je všemohoucí?) — Proto se k němu modlíme: „Věřím v Boha otce všemohoucího, stvořitele nebe i země.“

3. *Bůh nám může vždycky pomoci.* — Když je Pán Bůh všemohoucí, tedy nám také může vždycky pomoci. Když jsi nemocen, kdo tě může uzdravit? — (Lékař vždycky ne, ale Pán Bůh vždycky.) Když je nemocen otec nebo matka a lékař jim už nemůže pomoci, kdo jim může vždycky pomoci?

Proto vždycky, když je nám zle, máme volat k Bohu o pomoc a máme se k Němu zbožně modlit a Jej prosit, aby nám pomohl. Bůh může vždycky pomoci; ale my ho o to musíme upřímně poprosit.

4. *Bůh se stále o svět stará.* — Když všechno bylo hotovo, nestvořil Pán Bůh už nic nového; — ale myslíte, že teď už Pán Bůh nic nedělá a o svět se už dále nestará? — Ne. — Co pak tedy dělá Pán Bůh stále? Stará se stále o celý svět. Co by se stalo se světem, kdyby se o něj Pán Bůh nestaral? — Někdo si postaví dům a pak se už o něj nestará; co se s ním stane? Časem se rozpadne. — Jeden otec dal chlapci ovečku a řekl: „To zvířátko ti dám, to si sám vychováš.“ Chlapec nejprve ovečku dobře krmil, ale potom ho to omrzelo, nechal ovečku ve chlévě zavřenou, nevšímal si jí a nekrmil ji, až jednou mu posla hladu. Vidíte, když z ní chtěl něco mít, musil se o ni starat. — Nebo kdybyste dostaly někdo hodinky. Kdybyste se o ně nestaraly a nechaly byste je ležet, tu by se časem zaprášily a zrezavěly a potom by se zastavily. A kdyby se Pán Bůh o svět nestaral, dopadlo by to s ním jako s tím domem nebo s hodinami. A s námi lidmi a zvířaty by to dopadlo jako s ovečkou toho chlapce. Ale my vidíme, jak se Pán Bůh o všechno stará. Stará se o stromy a zvířata a zvláště o nás lidi.

NAUČENÍ:

Děti, dnes jsme viděli, jak Pán Bůh všechno stvořil a jak je veliký a mocný. Proto máme Pána Boha denně chváliti modlitbou Otčenáš a Věřím v Boha. Vstaňte, sepněte ruce, pomodlíme se společně první větu té modlitby Věřím v Boha. Té větě říkáme první článek víry.

Po hodině tiché zaměstnání: Životek, Obrázková prvouka, str. 35. nebo Hronek, Náčrtý str. 39.

14b. Bůh stvořil nebe i zemi.

(Prvouka čl. 10. — Cesta k Bohu čl. 1. — Tatáž katechese pro 3. a 4. školní rok a pro školy málotřídni.)

Pozn. : Ve 3. a 4. školním roce by se mohla znalost biblického vypravování předpokládati a proto pouze v paměti oživit otázkami a souvislým vypravováním některého dítěte. Výklad by mohl míti za účel pouze, vyvoditi z vypravování určité naučné pravdy. Přesto však bude daleko vhodnější i ve 3. a 4. školním roce celou zprávu o stvoření světa znovu dětem plasticky předvésti, aby vyvozené pravdy působily účinněji. Při tom třeba zvláště zdůrazniti pravdu, že nejprve nebylo nic než Bůh a pak ukázati dětem velikost, moc, krásu a dobrotu Boha Tvůrce, aby byly naplněny úžasem nad jeho velikostí a mocí, moudrostí a krásou a velkou úctou k Němu a důvěrou v jeho moc a pomoc.

(Této katechesi možno ve 4. školním roce předeslati jako I. díl zmínku o Písmu svatém, jak následuje za touto katechesí.)

OPAKOVÁNÍ A PŘÍPRAVA:

Děti ať samy udají, co z místních staveb atd. před léty ještě nebylo... A před mnoha tisíci léty nebyli vůbec žádní lidé na zemi. Byly tu jen lesy a v nich se proháněla zví-

řata... ve vodách ryby... A ještě dříve nebyla ani zvířata, ani rostliny. Země byla pustá a prázdná... A ještě dříve nebyla ani země, ani slunce... nebylo nic než Bůh.

Bůh však byl vždycky. Už dávno, než byl svět. Pán Bůh byl vždycky... Pán Bůh nikdy nezačal, Pán Bůh trvá věčně.

A kde se vzalo všechno, co nyní vidíme? Udělalo se to samo? Může se něco takového jako je země, voda, vzduch, kamení, rostliny, zvířata a lidé — udělati samo? Samo od sebe není nic, sám od sebe je jen Pán Bůh. Odkud se to tedy vzalo? Pán Bůh to udělal z ničeho čili stvořil.

To už jste loni slyšeli, ale my si to povíme nyní ještě důkladněji, jak Pán Bůh všechno stvořil.

VYLIČENÍ (Vypravování.):

Na počátku stvořil Bůh nebe i zemi. Země však byla pustá a prázdná. Tma byla vůkol a duch boží se vznášel nad vodami.

I řekl Bůh: „Buď světlo.“ A bylo světlo. Pak řekl: „Buď obloha.“ A byla obloha. Potom řekl Bůh: „Ať vody stekou na jedno místo, země pak ať vydá rostliny.“ A bylo moře a byly rostliny. Pak řekl Bůh: „Ať jsou na obloze světla a ať osvětlují a zahřívají zemi.“ A bylo slunce, měsíc a hvězdy. Potom řekl Bůh: „Ať jsou ve vodách ryby a ve vzduchu ptáci.“ A byly ryby a ptáci. Pak řekl Bůh: „Ať jsou na zemi ostatní zvířata.“ A byla na zemi ostatní zvířata. Naposledy pak Bůh učinil člověka. (Nyní možno ukázat první obraz Schuhmacherův: Jak Bůh stvořil svět.)

VÝKLAD K POROZUMĚNÍ:

1. Nejstarší stav země a stvoření světla. Už jsem vám řekl, že byl jednou čas, kdy naše město (vesnice) nestálo, kdy nebyla ještě žádná města, žádné vesnice — ani žádní lidé na zemi. A ještě mnohem dříve nebyla ani země, ani slunce, ani nebe, — nebylo nic než Bůh sám. Pán Bůh však si chtěl udělat tvory sobě podobné a dáti jim něco ze své krásy a ze svého štěstí — anděly a lidi. A pro ně — a ovšem také pro sebe — udělal ten krásný a podivný svět. Nebe udělal pro anděly a zemi pro lidi. O tom je napsáno v Písmě svatém: Na počátku stvořil Bůh nebe i zemi.

Potom nám Písmo svaté vypravuje, jaká ta země byla s počátku a jak krásně na ní Bůh všechno pro lidi zařídil

(připravil). Pán Bůh ji neudělal hned tak krásnou, jaká je nyní. Jaká pak byla s počátku? (A ještě dříve to byla ohnivá koule; to však je v Písmě svatém vynecháno.) A nad vodami byla tma. Chybělo tu tedy světlo a bez světla nemůže nic žít. Proto řekl Bůh: „Buď světlo.“ A bylo světlo. (Když je večer tma, maminka ti řekne: „Frantiku, udělej světlo.“ Jak pak to uděláš? Zatočíš vypínačem nebo rozsvítíš sirku... Kdybys řekl pouze: Buď světlo! — stačilo by to? Vidíte, člověk potřebuje elektrický proud a vypínač nebo petrolej nebo plyn, nebo svíčku a sirky, aby mohl udělat jen malé světlo. Ale Pán Bůh nepotřeboval nic. On jen chtěl a bylo světlo.) Přestala noc a začal den. To byl první den.

Napsat na tabuli: Na počátku: země pustá, plná vody, tma, světlo, den.

2. Obloha. Ale země byla stále ještě plná vody a kolem ní husté mlhy. I řekl Bůh: „Buď obloha.“ A mlhy se zvedly a stoupaly stále výše a usadily se ve výši jako mraky, a kolem země se utvořila na rozkaz Boží vysoká vrstva vzduchu; když se mraky protrhly, bylo vidět nad zemí krásnou modrou oblohu jako klenbu nebeskou. — Co je to obloha, které říkáme také klenba nebeská? Je to skutečná klenba? Ne, to je vysoká vrstva vzduchu kolem země. — Tak tedy Pán Bůh stvořil dvě nejdůležitější věci na zemi: světlo a vzduch. Bez světla a bez vzduchu by na zemi nemohlo nic žít. Ani rostliny, ani zvířata, ani lidé.

Na tabuli: 2. den: Obloha (vzduch a mraky).

3. Vody odděleny od pevniny. Nad zemí už bylo světlo a vzduch, ale země byla stále ještě celá zatopená vodou, takže nikde nebylo místa suchého. Co poručil proto Bůh? Tu se začaly vody valit a stékati na místa nižší (a přebytečné vody se vypařovaly a proměňovaly v páry), až se ukázala suchá země. Vody pak zůstaly jen na některých místech, kterým říkáme moře, a vedle moře se objevila pevná suchá země, které říkáme pevnina. Když se nyní podíváte na mapu země, vidíte, že ještě dnes je na zemi více moře než pevniny. K čemu pak tu nechal Pán Bůh tolik vody? Protože vodu potřebujeme my i zvířata a rostliny k živobytí právě tak jako světla a vzduchu. (Bez světla, vzduchu a vody by nic na zemi nemohlo žít.) Ta voda v moři se teplem stále vypařuje a stoupá vzhůru jako mraky a z mraků padá zase dolů na zemi, když prší. Představte si, co by se

stalo, kdyby nepršelo! To by nic nerostlo a všechno by uschlo. A odkud se bere ta voda, která prší z mraků na zemi? Ta se vypařuje z moře. Tak moudře to Pán Bůh udělal.

Když se nyní vody shromáždily v moři, ukázala se pevnina (suchá země). Na té nyní už mohlo něco růst. Proto řekl Bůh: „Ať země ze sebe vydá rostliny.“ A hned začaly vyrůstat ze země traviny, květiny, křoví a všelijaké stromy a na nich se tvořily krásné květy a z květů semena a ovoce; a z těch semen rostly potom nové rostliny a tak se stále množily a tak se od té doby množí a rostou stále. Pán Bůh dal těm rostlinám taková divná živá seménka, že všichni učené lidé dohromady by ani jedno takové seménko neudělali, aby rostlo, jako to seménko, kterému dává vyrůst Pán Bůh. Na tabuli: 3. den: vody na zemi

moře — pevnina
na pevnině: rostliny.

4. Bůh stvořil veliká tělesa nebeská a vykázal jim přesné dráhy. Vypravuj mi ještě jednou, co všechno už Pán Bůh stvořil? Nad zemí sklenul oblohu, t. j. krásný, čistý vzduch, a na zemi oddělil moře od pevniny a ze země poručil vyrůst rostlinám.

Ale také na nebi, t. j. ve světovém prostoru, daleko od země, Pán Bůh něco stvořil. Co pak? Slunce, měsíc a hvězdy. Stvořil velikou, ohnivou kouli, která je milionkrát větší než země, stvořil měsíc a miliony hvězd. Slunce udělal, aby dávalo zemi teplo, protože bez něho by na zemi nic nemohlo žít a růst — a měsíc a hvězdy udělal, aby svítily v noci. Ta světla na nebi se zdají jako by tam byla zavěšena na drátě jako lampiony, ale zatím visí ve vzduchu a nejsou ničím přivázány a přece nespadnou. A pohybují se náramnou rychlostí, tancují kolem své osy a při tom letí určitým směrem a přece si nikdy cestu nespletou, protože Pán Bůh je tak udělal a vykázal jim jejich cesty. Nám se ty hvězdy zdají malé, říkáme jim hvězdičky, ale tak se jen zdají, protože od nás jsou hrozně daleko. Mnohé z nich jsou však ještě větší než slunce. Takové hrozitánské věci stvořil tedy Pán Bůh. (Ty Pán Bůh stvořil ještě dříve, než udělal pořádek na zemi.)

Na tabuli: 4. den: tělesa nebeská.

5. Ryby a ptactvo. Tak už bylo na zemi všechno připraveno; slunce krásně svítilo a hřálo, na zemi rostlo plno

květín a stromů, ale všude bylo hrobové ticho. Ani ptáčka nikde nebylo, ani rybičky ve vodě. Co nyní poručil Bůh? (Ať jsou ve vodě ryby a ve vzduchu ptáci.) A to se také stalo. Ve vodách se hemžily rybky maličké i veliké velryby a ve vzduchu litali ptáci a chválili Boha svým krásným zpěvem; malí střízlíci, skřivánci, slavíci, vlaštovky, vrabci, papoušci, i velicí orli a supi, někteří zvláště krásných barev — a také ptactvo domácí jako holubi, slepice, husy — také litali ve vzduchu včely, mouchy, komáři a krásní motýli. To byl 5. den.

Na tabuli: 5. den: ryby a ptáci.

6. Zvířata čtvernohá a člověk. Potom stvořil Pán Bůh ještě ostatní zvířata, která běhají po zemi, všechna zvířata domácí, jako: ovce, kozy, krávy, voly, osly, koně — divoká zvířata, jako; lvy, tygry, vlky, medvědy — zvířata lesní, jako: zajíce, srnky, jeleny a j.

Tak Pán Bůh všechno na zemi krásně připravil. Pro koho? Pro lidi. Udělal světlo, vzduch, vodu pro rostliny a zvířata; — udělal rostliny a zvířata, aby člověku sloužily a dávaly mu potravu.

A naposled, když bylo všechno tak krásně připraveno, stvořil Pán Bůh člověka. (A pro koho stvořil Pán Bůh člověka? Pro sebe.)

Na tabuli: 6. den: ostatní zvířata, člověk.

7. Den odpočinku. Nyní bylo všechno hotovo a Pán Bůh to viděl, díval se na to a měl z toho radost, protože to bylo krásné. Jako když malíř si udělá obraz nebo sochař vytesá sochu a povede se mu to, dívá se na to a má z toho radost. Tak i Pán Bůh měl z toho, co udělal, radost a díval se na to, jak je to krásné. — A Pán Bůh odpočíval od díla, to znamená: Pán Bůh už nic nového nestvořil — a požehnal dni sedmému. — Pán Bůh poručil, že lidé mají šest dní pracovati a sedmý den mají od práce odpočívati. A ten den si mají vzpomínat, jak Pán Bůh pro ně všechno udělal a mají jej za to chválit a jemu děkovat. Ten sedmý den se proto jmenoval „den odpočinku“, sabat nebo „sobota“. Ale sv. apoštolové potom ustanovili, že místo soboty máme odpočívati v neděli.

Všecko, co Pán Bůh stvořil, jsou jeho díla anebo jeho stvoření nebo tvorstvo. A když se podíváme do světa na to tvorstvo, zdá se nám jako by to všechno —

slunce, měsíc a hvězdy i ptáci a zvířata a ryby — k nám volalo: „Nás udělal Pán Bůh. Hleďte, jak je Pán Bůh veliký, mocný, moudrý a krásný, když to všechno udělal! Chvalte a velejte jej na věky!“ (Nadanějším dětem se nyní dá celé vypravování stručně zopakovati a to pokud možno slovy knihy.)

VÝTĚŽKY:

1. *Jsoucnost Boží.* — 1. *článek víry.* — Děti! Na to všechno, co jsme si dnes vypravovali, si vždycky vzpomeňte, když se modlíte: Věřím v Boha. To je velmi stará modlitba, ta pochází už od sv. apoštolů. V ní je krátce obsaženo, čemu máme věřiti. A když se ji modlíme, říkáme tím, čemu věříme, čili: my tím vyznáváme svou víru. Proto se ta modlitba jmenuje také: Vyznání víry. A protože pochází již od sv. apoštolů, jmenuje se: Apoštolské vyznání víry. Jak že se jmenuje? Proč se tak jmenuje? Ta modlitba má 12 vět neboli článků víry. První věta (první článek víry) zní: Věřím v Boha Otce, všemohoucího Stvořitele nebe i země. Dejte nyní pozor, abyste dobře rozuměli, co to znamená. My se modlíme nejprve: Věřím v Boha Otce. To znamená: Já věřím, že je Bůh a že Bůh je náš nejvyšší Pán a Otec. — Jsou také někteří lidé, kteří o Pánu Bohu nic nevědí a proto v něho nevěří. A někteří zlí lidé o něm ani nechťejí nic věděti a nechťejí v něho věřiti, protože ho nechťejí poslouchat. Takovým lidem říkáme nevěrci nebo nevěřící. My, kteří v Boha věříme, jsme „věřící“. Je to rozumné, když někdo nechce věřit, že je Pán Bůh, který všechno stvořil? To je hrozně nerozumné. Rozumný člověk nemůže myslet, že se země, slunce, voda, vzduch, rostliny a zvířata, a všechno, co je na světě, udělalo samo. Samo se nic neudělá. Rostliny nerostou ze země samy, ale někdo jim dává růst. Příroda nedělá nic sama, protože nemá rozum. Příroda je hlína, kamení, voda, vzduch, vítr, blesk. (Či myslíš, že ta hlína má rozum? Že ze sebe dovede sama udělat takovou krásnou květinu?) Kdyby vám někdo řekl, že ta naše škola se postavila sama, že jednou, už dávno, sem začaly lítat kameny, cihly, trámy, tašky, okna... a že se to samo tak sestavovalo, až z toho byla škola, — věřili byste tomu? Nebo kdyby vám někdo ukázal velikánský, krásný palác, kde by bylo všechno krásně zařízeno a upraveno a řekl by vám:

„Ten palác se tady udělal sám,“ věřily byste tomu? — Vidíte, a celý svět je ještě krásnější a podivnější než nějaký velikánský palác. Mohl se ten velikánský palác světový udělat sám? A když už byla země hotová, mohli najednou ze země vyrůst zvířata a lidé sami od sebe? A kdo pak jim dal duši a rozum? A kdo pak se stará, aby na světě byl pořádek — aby to všechno šlo jako ve velikém stroji — aby se střídalo jaro, léto, podzim a zima, den a noc — aby se to nespletlo, — aby slunce neshaslo a svítilo, — aby všechno rostlo tak, abychom měli co jíst? Vidíte, jak hloupí jsou takoví lidé, kteří myslí, že žádný Pán Bůh není a že se to udělalo všechno samo a že se to všechno samo hýbe a roste. Každý rozumný a moudrý člověk musí proto vědět a věřit: To všechno udělal a tak krásně zařídil veliký a mocný Bůh. A on to udělal z ničeho, to jest on to stvořil, on všechno může, on je všemohoucí. Proto mu říkáme všemohoucí Stvořitel. A všechno, co stvořil, to jest jeho tvorstvo, to jsou jeho tvorové, — a on je Pánem všech tvorů. On se také o celý svět a všechny tvory stará jako otec, proto mu říkáme: Otec. On je tedy: náš Otec a všemohoucí Stvořitel nebe i země. A na to všechno si vzpomínáme, když se modlíme: Věřím v Boha Otce, všemohoucího Stvořitele nebe i země, to jest: já věřím, že je Pán Bůh, který všechno stvořil a všechno může a ten veliký Pán Bůh je můj nejlepší Otec, který se o mě stará.

2. *Bůh je věčný a nezměnitelný.* — A ještě něco musíme vědět o (tom) Pánu Bohu. Musíme o něm vědět, že byl mnohem dříve, než byl svět, a že je mnohem větší než celý svět. Když ještě nebyla země, nebylo nebe, nebylo slunce, když ještě nic nebylo, byl už Pán Bůh. Pán Bůh byl vždycky a bude vždycky; Pán Bůh nikdy nezačal být a nikdy nepřestane, proto říkáme: Pán Bůh trvá věčně, Pán Bůh je věčný.

Pán Bůh se také nemění jako my a všechno na světě, on neroste, nestárne, on není ani mladý ani starý, — on není jednou dobrý a po druhé zlý, jako my, — on je stále stejně krásný, svatý, dobrý — on se nemění. Proto mu říkáme, že je neproměnný nebo nezměnitelný.

Pán Bůh nikdy neumře. Všecko na světě zaniká a umírá, všechno bude mít jednou konec. Rostliny rostou a uschnou, zvířata rostou, stárnou a umírají, také my všichni jednou

umřeme -- všichni lidé jednou umrou, také slunce přestane jednou svítit, a celý svět bude mít jednou konec. Ale Pán Bůh bude stále, a když tenhle svět skončí, Pán Bůh udělá svět nový, ještě krásnější — a tam s ním budou bydlet ti, kteří ho poslouchali.

Proto říkáme, že Pán Bůh je věčný, že trvá na věky nebo od věčnosti do věčnosti.

3. *Bůh je všemohoucí. Jeho moc a velikost.* — To možno vyložit jako v katechesi pro 1. a 2. školní rok, jenže trochu stručněji. Možno zdůraznit, že my potřebujeme ke všemu látku, hmotu čili materiál, dále nástroje a čas, a že nás to stojí námahu, kdežto Pán Bůh nepotřebuje nic. Člověk proto nemůže nic stvořit, nýbrž jen udělat z něčeho, sestavit, zhotoviti. Pán Bůh však svět nesestavil, nezhotovil z něčeho, nýbrž stvořil z ničeho, protože tu napřed nic nebylo než On.

Zvláště působí na děti, když se jim názorně vyloží: Lidé mohou udělat i krásné květiny z papíru nebo z látky, že vypadají jako živé, umějí udělati ovečku, která mečí, nebo kočičku, která mňouká, — ale může někdo udělati živou ovečku nebo živého pejska a ptáčka? Také umějí udělati panáka, aby sám chodil, tím, že do něho dají stroj, — ale umí někdo udělat živého chlapečka? Umí někdo udělat takové krásné očko, jako ti dal Pán Bůh? Když někdo ztratí oko, může mu nějaký doktor udělati oko jiné? Udělá mu oko skleněné; — ale umí mu někdo dáti nové oko živé? Vidíte. Páni inženýři umějí dělat veliké stroje, auta, aeroplány, ale kdybychom sem zavolali všechny učené inženýry z celého světa a řekli jim: Páni inženýři, udělejte nám jen jeden takový kvítek, jen jeden takovýhle lísteček, ale živý, jako má ta květinka, — tu by řekli: To my nemůžeme — na to my jsme slabí. Vidíte, a Pán Bůh to dělá stále jako nic, Pán Bůh nechává růst takových věcí každý den miliony.

Ó Pane Bože, my se ti divíme, jak jsi mocný a veliký, a co všechno umíš!

A jak krásný musíš býti, Pane Bože, když jsi tolik krásy rozesel po světě!

PRAKTICKÉ VYUŽITÍ (Uživotnění):

1. *Výzva k chvále Boží.* — Děti! Když se podíváme ven do přírody na ty krásné květiny, ptáky, zvířata a sami na sebe, — a když pohledíme k nebi na krásnou oblohu, slunce, měsíc, hvězdy, — tu si řekneme: Jak je ten svět veliký a krásný! Ale jak veliký, jak mocný a krásný musí býti ten, kdo to všechno udělal! Celý svět jako by k nám volal: „Hleďte, to všechno Pán Bůh udělal! Jak veliký, mocný a krásný je Pán Bůh!“ Proto ho za to chvalme, jako ho chválí ptáci, květiny, stromy, potůčky, ryby a všechna zvířata, a děkujeme mu každý den ráno a večer i často mezi dnem za to, že nás stvořil a že pro nás udělal ten krásný svět! Naučme se proto mu často říkat: — Ó Bože, jak jsi veliký a mocný, moudrý a krásný! — Bože, chválíme tebe, — Pane, moc tvou velebíme!

2. *Modlitba o pomoc Boží.* — A když je Pán Bůh tak mocný a dobrý, může nám také pomoci. Když jsme nemocni, nebo nám něco chybí a nikdo z lidí, ani tatínek a maminka vám nemohou pomoci, kdo vám může vždycky pomoci? Ovšem, že vám pomoci nemusí. Ale když bude chtít, může vám vždycky pomoci. Co však musíte dělat, aby vám Pán Bůh pomohl? Musíte ho vroucně a pokorně prosit, — musíte se modlit. Kdo se umí dobře a nábožně modlit a má Pána Boha rád, tomu Pán Bůh jistě pomůže.

POVZBUZENÍ:

Proto budeme Pána Boha vždycky rádi chválit za to, že je tak veliký, mocný a krásný a budeme se k němu rádi modlit. Vstaňte, řekneme mu to hned, jak se z toho radujeme a jak ho máme rádi. Já vám to budu předříkávat a vy to po mně nábožně opakujte. A potom to Pánu Bohu zapíváme. (Český kancional 6. vydání, čís. 136.)

Tobě Bože chvála, dík, — věčný Tvůrce všeho-míra, — Ty jsi věků panovník, — tobě jásej země širá, — nebes říše, lidstva stan — plesej: Svatý, svatý Pán!

(O svěcení neděle není už možno a vhodno mluvit v této katechesi.)

V příští hodině zopakujeme látku otázkami už jen stručně

podle Biblické dějeprawy nebo Prvouky a potom zopakujeme pravdy vytěžené a věty pamětné:

1. Bůh byl dříve než svět. — Bůh je věčný.*
2. Bůh stvořil nebe i zemi (= učinil z ničeho).
3. Bůh může všechno; je všemohoucí, všemocný.
4. První článek víry zní: Věřím v Boha Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země.

Co to znamená?

A zopakujeme také modlitbičku chvály a text písně: Tobě, Bože, chvála, dík...

Vložka ke katechesi o stvoření světa.

(Pro 4. a 5. školní rok.)

O Písmu svatém.

Již loni a předloni jste se učily o stvoření světa, o prvních lidech Adamovi a Evě, o Kainovi a Abelovi, o Noemovi a potopě, o Abrahamovi a Mojžíšovi a zvláště o Pánu Ježíši. Odkud pak to všechno víme? To vám nyní řeknu, protože to má každý křesťan vědět.

To sám Pán Bůh některým svatým lidem řekl neboli zjevil. Pán Bůh zjevil nejprve Adamovi, jak všechno stvořil, jak stvořil jej a Evu, a také mu řekl, proč jej stvořil. Adam pak to vypravoval Evě, svým dětem, vnukům a pravnukům, neboť Adam byl dlouho živ, přes devět set let, protože prvním lidem dal Pán Bůh velmi dlouhý život. Adam vypravoval také svým dětem a potomkům, jak v ráji hřešili, jak je Pán Bůh potrestal a jak jim slíbil Vykupitele. Děti a potomci Adamovi to vypravovali zase druhým. Noe a jeho

* Na možnou otázku dětí: „Kde mohl být Pán Bůh, když ještě nebylo nebe?“ — by se odpovědělo: Pán Bůh byl sám v sobě. Neboť on je větší, než celý svět a celý svět je v něm. Nebo možno dáti protiotázku: A kde pak je svět? Svět je ve světě. — Správněji: Svět je v Bohu.

synové k tomu ještě vypravovali svým potomkům o potopě. Abraham, Izák a Jakob zas vypravovali svým dětem, co nového jim Pán Bůh slíbil, — a tak se to zbožní lidé dovídali jedni od druhých. Rodiče to vyprávěli dětem a tak se na to nikdy nezapomnělo.

Ale po mnoha a mnoha letech by se to bylo přece mohlo zapomenouti, proto Pán Bůh vnuknul některým svatým mužům, aby to napsali. První takový svatý muž, kterému Pán Bůh řekl, aby to zaznamenal, byl Mojžíš. Ten napsal všechno, co se stalo od stvoření světa až do jeho doby. Potom napsal něco svatý král David a jeho syn Šalomoun a svatí proroci. A potom přišel na svět Pán Ježíš a ten tomu naučil svaté apoštoly a svatí a poštolové z toho potom také mnoho napsali.

A všechny ty svaté knihy, do kterých to zjevení Boží ti svatí mužové ve Starém Zákoně a svatí apoštolové v Novém Zákoně napsali, se jmenují: Písmo svaté. Je to dohromady 72 knih. Někdy bývají svázány v jedné veliké knize a ta se jmenuje Bible, to znamená: Kniha knih. Z té bible máte něco v Biblické dějepравě. Knihy písma svatého jsou svaté a všechno, co v nich je napsáno, je Boží pravda, a my tomu musíme věřit. Proč? Protože to nenapsali ti svatí mužové sami, ale sám Pán Bůh — Duch svatý — jím při tom pomáhal, aby nenapsali nic nepravdivého.

Nyní tedy už můžete říci, odkud to všechno víme, co se v náboženství učíme. To víme od Pána Boha a od Pána Ježíše.

Pán Bůh to zjevil nejprve některým svatým mužům ve Starém zákoně, zvláště Mojžíšovi a svatým prorokům, a oni to potom napsali. A Pán Ježíš to potom řekl ještě lépe svatým apoštolům, a oni to také napsali. A ty svaté knihy, ve kterých to je napsáno, se jmenují Písmo svaté neboli Bible.

(Zopakovati otázkami!)

Písma svatého si proto máme vážiti a rádi v něm čísti.

Ale to je pro vás kniha moc veliká a něčemu byste v ní ještě ani nerozuměly. Proto vám z ní vypravuji jen to nejdůležitější. A to nejdůležitější máte z ní vypsáno ve své knize: Biblické dějepравě a v Prvouce a v Cestě k Bohu.

To, co máte ve školní knize, Biblické dějepравě a v Prvouce, je tedy vybráno z Písma svatého. Proto si toho máte vážiti a rády se o tom učiti a v Biblické dějepравě si i doma často čísti. Dnes si budeme z té biblické dějepравy vypravovati o tom, jak Pán Bůh všechno stvořil.

15. O andělech.

(Prvouka čl. 11. Cesta k Bohu čl. 2. a 3. — Pro 2. a 3. školní rok
a školy málotřídni.)

Pozn.: I tato katechese je opakováním. Jejím účelem jest, znovu dětem uvést na paměť, jak Pán Bůh lidi miluje, že stvořil anděly také pro nás, aby nás chránili a pomáhali nám, abychom i my se dostali jednou do nebe.

Do této hodiny přineseme nějaké obrazy neb obrázky andělů. Můžeme začít také obrazem: Zvěstování P. Marie.

PŘÍPRAVA:

Dnes si budeme vypravovati o nejkrásnějších a nejlepších tvorech, které Pán Bůh stvořil. Kdo ví, kteří tvorové to jsou? (Andělé.) Proč jsou nejlepší a nejkrásnější ze všech tvorů? (Protože jsou nejvíce podobni Pánu Bohu.) Jak jsou Pánu Bohu podobní? Nemají těla jako On; jsou to neviditelní duchové, mají rozum a svobodnou vůli. My jim říkáme andělé, to znamená Poslové Boží.

A.

PŘEDNES:

1. V nebi Pán Bůh stvořil veliké množství andělů — to jest nebeských duchů. Viděl je už někdo z vás? Doopravdy je neviděl, ale každý z vás je už viděl na obrázku. Také zde je vidíte na obraze (na tabuli). Zde vypadají jako krásní lidé, mají lidské tělo, abychom je viděli. Také se vyobrazují s křídly. Ta křídla na obraze znamenají, že jsou poslové Boží, že jsou rychlí, rychlejší než ptáci. Ve skutečnosti však nemají křidel. Nemají ani hlavy, ani rukou, ani očí, ani uší jako lidé; (a přece nás vidí a slyší nás, když se k nim modlíme) — nemají vůbec těla a nevypadají jako lidé. Andělé také nedýchají jako my, nejedí jako my, a přece nezemrou. Nepotřebují jíst, nemají vůbec hlad po jídle. Andělé také nesní a přece nejsou nikdy unaveni. To jsou docela jiní tvorové než my — jsou podobni Pánu Bohu. — Zde na tomto (jiném) obrázku jsou andělé skoro bez těla, mají jen hlavu a křídla

(ukázat jiný obrázek, je-li po ruce). Často vidíme na obrazech jen hlavičky andělů s křídly bez těla — ostatní tělo je skryto v oblacích. To znamená, že andělé nemají ve skutečnosti těla, že mají jen rozum a svobodnou vůli.

2. Andělé jsou nesmírně moudří, silní a krásní. Jsou mnohem krásnější než na obraze, tu krásu nedovede žádný malíř namalovat. Jsou krásnější než květiny v zahradě a než hvězdy na nebi. Ovšem tak krásní jako Pán Bůh nejsou; Pán Bůh je ještě milionkrát krásnější. Ale jim dal Pán Bůh nejvíc ze své krásy. Andělé mají také veliký rozum a veliké poznání. Vědí a rozumějí více než všichni nejmoudřejší lidé. Ale všechno přece nevědí — vševědoucí nejsou. Všecko ví (vševědoucí jest) jen Pán Bůh. (Ale Pán Bůh jim dal nejvíc ze svého vědění.) Andělé mají také velikou moc a sílu. Mají větší moc než lidé; proto nám mohou pomáhati. Ale všechno také nemohou — všemohoucí nejsou. Všecko může jen Pán Bůh. Jen Pán Bůh je všemohoucí.

Andělé jsou také rychlí — rychlejší než ptáci, rychlejší než blesk. Proto se malují s křídly jakoby litali.

OPAKOVÁNÍ:

Jaké tvory stvořil Pán Bůh v nebi? ... Kolik? ... (Veliké množství.) Proto někdy říkáme, že jsou jako nebeské vojsko nebo zástupové andělů. Jak vypadají andělé? ... Mají tělo? ... Co jsou tedy? ... (Neviditelní duchové.) Komu se podobají? ... Pánu Bohu. V čem se mu podobají? Jací jsou? Krásní. Krásnější než kdo? ... Také mají veliký rozum a mnoho vědí. Vědí víc než kdo? ... O kom zvláště vědí více než my? (O Pánu Bohu, protože Jej stále vidí.) Ale vědí všechno? ... Jsou vševědoucí? ... Jací jsou ještě? Silní (mocní), mají velikou moc. Mohou více než my. Proto nám mohou pomáhat. Ale mohou všechno? ... Kdo jen může všechno?

VÝKLAD (může tvořit zároveň přechod a přípravu k II. části katechese):

1. Andělé jsou poslové Boží. Pán Bůh je někdy posílá k lidem. Kdo ví, ke komu poslal Pán Bůh anděla? (Zde děti samy vypravují o zjevení andělů, co samy vědí. — Abrahovi... v Novém zákoně: Zachariášovi, Panně Marii do Nazareta, — pastýřům u Betlema. A ještě někomu se ukázali andělé aby mu něco zvěstovali — ženám u hrobu, když Pán Ježíš vstal z mrtvých; ... apoštolům, když Pán Ježíš vstoupil na nebesa.)

2. Andělé v nebi chválí Pána Boha a zpívají mu:

„Svatý, svatý, svatý jest Hospodin Pán Bůh zástupů.
Plna jsou nebesa i země slávy jeho.“

Také v kostele kolem svatostánku, kde přebývá Pán Ježíš, jsou kolem něho neviditelní andělové a stále se mu neviditelně klaní.

B.

PŘEDNES:

K čemu Pán Bůh stvořil anděly? — Hřích a trest andělů. — Andělé jsou nejkrásnější tvorové, které Pán Bůh stvořil. A k čemu je Pán Bůh stvořil? Aby mu sloužili a lidi chránili (nám do nebe pomáhali) a byli šťastni. S počátku byli všichni andělé dobří, svatí a blažení. Ale potom mnozí andělé zpyšněli a mysleli si: My jsme tak krásní, moudří a mocní jako Pán Bůh. I řekli: „Nebudeme Pánu Bohu sloužiti! Chceme býti sami jako Pán Bůh.“ To byla veliká pýcha a pýcha je zlá věc, pýcha je hřích. Tak přestali býti svatými a dobrými a stali se z nich andělé pyšní a zlí.

Ve IV. třídě možno přidati: Tu se dobří andělé (ostatní andělé, kteří zůstali dobrými) rozhněvali nad takovou pýchou zlých andělů a jeden z nich — vůdce dobrých andělů — archanděl Michael — zvolal na nejhoršího anděla, kterému říkáme „dábel“: „Kdo že jest jako Bůh?!“ A nastal boj mezi anděly dobrými a zlými. Ale dobří andělé přemohli zlé a zůstali Pánu Bohu věrni.

Pán Bůh potom odsoudil a zavrhl pyšné anděly do pekla. My jim říkáme „zlí andělé“ nebo „zlí duchové“ (Není správné říkati „dáblové“, protože jen nejhorší z nich se jmenuje dábel!) Nejvyšší z nich (jejich vůdce) se jmenuje dábel nebo satan nebo také Lucifer.

Anděly, kteří zůstali dobrými a svatými, Pán Bůh potom ještě více odměnil a vyznamenal, a my jim říkáme: dobří andělé nebo svatí andělé. A nejvyšší z nich se jmenuje archanděl Michael. Tomu také říkáme: vůdce vojska nebeského. A protože se první postavil proti pyšnému dáblu (Luciferovi) se slovy „Kdo že je jako Bůh?“ vyobrazuje se jako bojovník Boží s mečem a štítem, na němž má napsáno: „Kdo jako Bůh?“ (Quis ut Deus?) to znamená: Nikdo není jako Bůh; my proto sloužíme Bohu.

Mnohé z těch dobrých andělů posílá Pán Bůh, aby nás chránili před zlým, zvláště před hříchem a tak nám pomáhali do nebe. Říkáme jim andělé strážní nebo andělé strážci.

Nyní možno ve 4. nebo 3. třídě ukázat obraz, jak archanděl Michael přemohl ďábla nebo boj andělů dobrých a zlých a obraz vysvětlit asi takto: Zde vidíte dva anděly, jak spolu bojují. Ale to nebyl boj jako u lidí, to byl boj duchovní, neboť andělé jsou duchové a ti nebojují mečem, nýbrž duchem, rozumem a vůlí. Tak je to vyobrazeno jen proto, abychom věděli, že to byl boj. Ten veliký a mocný anděl, který je oblečen jako rytíř a má v pravé ruce meč a v levé štít, je archanděl Michael — vůdce vojska nebeského. Co pak to má napsáno na štítě? Tam má napsáno „Kdo je jako Bůh?“ Proč? Když ďábel řekl: „My jsme jako Pán Bůh,“ rozhněval se anděl Michael nad tou drzostí a pýchou a zvolal: „Kdo že je jako Bůh?“ To znamená: Nikdo není jako Pán Bůh! My proto chceme Pánu Bohu dále sloužiti a vaši pýchu nebudeme trpěti! A přemohl ďábla. Proto vidíte, jak ďábel leží pod jeho nohou a archanděl Michael mu šlape jako vítěz na hlavu. Pán Bůh potom svrhl všechny zlé anděly s nebe a odsoudil je do pekla.

VÝKLAD A NAUČENÍ:

1. *Zlí andělé* ztratili milost posvěcující a nebeskou krásu, ale neztratili rozum a silnou vůli. Jsou proto stále ještě chytří a mocní; vědí mnohem více a mohou mnohem víc než lidé: — proto nám mohou škoditi. Protože jsou zlí a nečistí, malují se s rohy, s kopyty a s ocasem a bývají na obrazech černí a lidé jim říkají čerti. Ale doopravdy tak nevypadají a takoví čerti, jak se malují pro posměch nebo chodí před svátkem sv. Mikuláše, žádní nejsou. Z takových čertů si proto nic neděláme, z těch si děláme kašpary, protože nejsou skuteční, — ti jsou jen v pohádkách. Ale zlí andělé, zlí duchové jsou opravdu a jejich vůdce ďábel jest opravdu a může nám škoditi; — ten není jen pro smích a my se ho musíme bát! Proto nás napomíná sv. Pavel: „Bděte a modlete se! Neboť protivník váš, ďábel, obchází jako lev řvoucí, hledaje, koho by sežral.“ Ďábel stále číhá, jak by nám uškodil. Také ostatní zlí andělé nám mohou škoditi. Jak pak? Tím, že nás

svádějí ke hříchu; tím, že náš rozum zaslepí a omámí tak, že jsme jako slepí a hluchí, a když Pán Bůh mluví a poroučí, tak nevidíme a neslyšíme, a hřích se nám najednou zdá krásný, protože ďábel nám ho krásně vylíčil. Tak nás svádí ďábel (zlý duch). A pak tím, že nám dává (vnuká) zlé myšlenky, jako by nám tajně mluvil do ucha nebo do srdce a tak nás láká ke zlému: na příklad ke lži, k mlsání a krádeži — nebo abyste neposlechli, když vás maminka volá a napomíná — nebo abyste nešli v neděli na mši svatou — a maluje vám hřích, jako by byl chytrý, moudrý a krásný, takže se vám začne líbit — tak jak to dělal Evě v ráji. Někdy zas pošle za sebe zlé kamarády a zkažené lidi, a ti vás pak přemlouvají a lákají, — začnou se vám smát, — říkají vám, že jste hloupí, když se bojíte hříchu, že to není nic zlého a chválí vám hřích.

Proto musíme bdít (to jest býti na stráži a dávat stále pozor) a modlit se: „Od úkladů ďábelských, vysvoboď nás, Pane!“ Proto se denně modlíme v Otčenáši: „A neuvoď nás v pokušení!“

2. *Dobří andělé. Archanděl Michael.* — Ale archanděl Michael a dobří andělé se ďábla nebojí; neboť ten ďábla přemohl. A může i nám pomoci. Proto se máme modlit k archandělu Michaelu a k andělům strážným, aby nás před ďáblem chránili. (Ve 4. třídě: Proto se modlí kněz po každé mši svaté: Sv. Michaeli archanděli, braň nás v boji, proti zlosti a úkladům ďáblovým budiž nám záštitou. Satana pak a jiné duchy zlé, kteří ke zkáze duší světem obcházejí, božskou mocí do pekla svrhni.)

3. *Andělé strážní.* — Pán Bůh nám posílá stále dobré anděly strážné, aby nás chránili a pomáhali nám do nebe. Tito andělé strážní nás milují, dávají nám dobré rady, dobré myšlenky čili dobrá vnuknutí a napomínají nás k dobrému, varují nás před hříchem a chrání nás před zlým na těle i na duši. Tak nám pomáhají, abychom se dostali do nebe. Každému z nás dal Pán Bůh zvláštního anděla strážce, který je u nás, i když ho nevidíte. Ten vás chrání a napomíná vás, to je váš nejlepší přítel.

„Když se dítě narodí, dá mu Pán Bůh strážného andělíčka, který je má po celý život opatrovati. Když je

děťátko maličké, chrání je, by z kolébky nevypadlo a když počíná choditi, by neupadlo, ručičku nebo nožičku si nezlomilo a vůbec aby si neublížilo. Když dítě povyroste, našeptává mu anděl strážný, aby bylo hodné a poslušné. Jeho dušičku chrání ode všeho zlého a ošetřuje ji, by zůstala dobrá.“ (Prvosenky str. 6.) A jak se raduje, když se dítě zbožně modlí a když se snaží Pánu Bohu se líbiti. Ale zarmoucen odchází, když dítě na jeho dobrou vnuknutí nedbá a raději poslouchá našeptávání ducha zlého a svádění zlých a nevěřících lidí!

PŘÍKLADY:

Zde možno nejvhodněji vypravovati příběh z biblické dějeprawy, jak anděl vysvobodil svatého Petra ze žaláře. Ve 3. a 4. školním roce možno připomenouti ještě, jak svatý Václav nebo svatá Františka Římská se těšili zvláštní ochraně anděla strážce. (V 5. třídě možno vypravovati příběh o andělu a Tobiašovi.)

Příklad. V badenském městě B. byla úzká ulička mezi řadou domů, takže se člověk mohl dotknouti obou zdí, když roztáhl ruce. Na jednom místě byla vysoká zeď už tak chatrná, že hrozila každou chvíli sesutím a cesta tou úzkou uličkou byla proto nebezpečna. Tou uličkou šla právě matka, vedouc za ruku pětiletou dcerušku. Když byli asi deset kroků od nebezpečné zdi, tu se děvčátko najednou zastavilo a hledělo upřeně před sebe. Matka je pobízela: „Jdi! — Proč nejdeš?“ — ale dítě se ani nehýbalo a jen se upřeně dívalo. „Co je ti, jdi přece!“ zvolala matka znova — ale v tom okamžiku se před nimi zřítíla zeď a spadla s velikým rachotem do uličky, kterou zasypala.

Polekaná matka chytila dítě do náruče a běžela s ním domů. Tam klekla před křížem a děkovala Bohu za zachranu. Potom se tázala dítěte, proč vlastně se zastavilo a nechtělo jít dál. Maličká se udiveně zahleděla na matku a řekla: „A tys ho neviděla?“ — „Koho jsem měla vidět?“ — divila se matka. — „Toho krásného muže v bílém šatě. Postavil se přede mne a zadržel mě, abych nešla dále.“ Když to matka slyšela, zvolala dojatě: „Šťastné dítě, vidělo jsi svého anděla strážného! Nezapomeň na to po celý život!“

Jiný příklad. Svatý František Regis se modlil rád a často k andělu strážci. Zato se těšil jeho zvláštní ochraně. Jednou v neděli odpoledne si lehl na poli pod strom ne-

daleko řeky a usnul. A spal až do večera. Tu se mu něco divného zdálo, takže ve spánku najednou vstal a chodil sem a tam. Ale při tom stále spal a nevěděl co dělá. Pojednou cítil, jako by jej jakási ruka uchopila a bránila mu jít dále. Tím se probudil, otevřel oči — a co viděl? S hrůzou poznal, že stojí na samém pokraji strmé skály, na srázném břehu řeky Orbe. Ještě jeden krok — a byl by se zřítíl se skály do vln hluboké řeky. Rozhlížel se, kdo ho zadržel a probudil, ale neviděl nikoho. Tu pochopil, že to nemohl být nikdo jiný než jeho strážný anděl. Padl na kolena a se slzami v očích děkoval andělu strážci, že jej zachránil od smrti.

(Nyní možno ve 2. třídě pověsit na tabuli obraz anděla strážného a vyložit.)

Zde máte obraz anděla strážného. Co dělá? (Děti ať samy vyličí, jak vede dítě, aby nespadlo do strže — aby nezabloudilo, — jak je chrání před jedovatým hadem, t. j. před ďáblem a zlými lidmi, aby je nesvedli. — Potom možno ukázat ještě jiný obraz anděla strážce a vysvětlit.

Poslouchej vnuknutí anděla strážce:

Jak jinak ještě nám anděl strážce pomáhá? Napomíná nás k dobrému a varuje před hříchem. Říká to nahlas? Říká to docela tiše, v duši, do srdce. Na příklad, když chceme lhát: „Jdi a řekni pravdu!“ Nebo když se nám někdo směje a říká: „Ty hloupý, nechod do kostela!“ Tu anděl strážný nás v duši napomíná: „Jen se neboj a jdi!“ My tomu říkáme, že nám dává dobrá vnuknutí. Ten blas anděla v duši je však jemný a tichý, takže musíme dávat pozor, abychom jej slyšeli. Uprostřed hluku, mezi lidmi ho proto často neslyšíme. (Zde mohou děti vypravovat něco ze svých zkušeností, ale dbejme, aby neodbíhaly od věci.) — Jak my se máme k němu chovati? My musíme na jeho vnuknutí dávat pozor (proto se modlíme „ať na tvá vnuknutí pozor dávám“) a musíme jeho vnuknutí a napomenutí dbáti čili poslouchati. Když ho poslechnete, tak se anděl strážný raduje. Ale když poslechnete ďábla, tu se anděl strážný rmoutí a raduje se ďábel. Proto nedělejte radost ďáblu, ale dělejte radost andělu dobrému. Kdo na vnuknutí anděla strážného pranic nedbá, toho přestane anděl strážný chránit a se zármutkem odejde a nechá jej na pospas ďáblu.

Pozná m k a. Je-li dosti času, možno zde zařaditi ještě tuto myšlenku: Kdo poslouchá anděla strážného, ten bude jednou jako anděl. Ale kdo poslouchá ďábla, ten bude jako ďábel. Na křtu sv. Duch sv. přetvořil vaši duši tak, že byla skoro jako anděl. Ale kdybyste se na ni dnes podívaly, co byste viděly? Je ještě tak čistá a krásná, jako tenkrát? Mnohý a mnohá by se asi zhrozili. (Katecheta, který zná své děti, může s nimi zde provést krátké zpytování svědomí.) Letos (už brzy) půjdete ke sv. zpovědi — abyste svou duši očistily — ale už dnes si umiňte: Já se budu nyní lépe hříchu chránit, já už nebudu poslouchat ďábla, já se ďábla a hříchu navždy odříkám, — já budu poslouchat jen Pána Boha a dobrého anděla strážce, abych nepřišel jednou mezi zlé anděly v pekle, nýbrž mezi dobré anděly v nebi!

4. *Modlitba k andělu strážci.* — A ještě něco musíme dělat, aby nás anděl strážný chránil. Musíme dávat pozor na jeho vnuknutí a musíme se k němu také modlit, t. j. s důvěrou ho prosit, aby nás chránil před ráno a večer, a pak v každém neštěstí a pokušení, t. j. kdykoli nám hrozí nějaké nebezpečí, a zvláště, když nás něco nebo někdo svádí ke hříchu. Modlete se proto denně krásnou modlitbu k andělu strážci. V 1. (a 2.) třídě jste se již naučily jedné takové modlitbičky: „Andělíčku, můj strážníčku, opatruj mi mou dušičku...“ Nyní umíte (nebo se naučíte) ještě modlitbě „Anděle Boží, strážce můj.“ Kdo ji ještě neumí, ten se jí musí nyní naučit. Jak zní ta modlitba? Kdo ji umí...? (Opakuj ty N.)

Neumějí-li děti ve 2. školním roce tuto modlitbu, dá ji katecheta po případě přečísti z Prvouky a hned ji s dětmi nacvičí, napřed první 2 věty, a pak stále přidává věty další, až ji nakonec umějí všechny celou. Zbude-li čas, tedy se ještě vyloží, aby děti každému slovu a smyslu vět rozuměly a správně vše vyslovovaly. (Kdyby nezbylo již času, pak nutno tento výklad doplniti příští hodinu při opakování.) Zvláště třeba vyložit slova: „Rač být“ = buď nebo „budiž mým ochráncem“. — „Mě vždycky říd“ = veď k dobrému! — „a napravuj“ = nabádej a napomáhej, abych se polepšil, když nejdu správnou cestou; „mě vzbuzuj“, t. j. tolik jako povzbuzuj, pobádej mě k dobrému, když se mi to zdá těžké, nebo když se mi nechce, když jsem

pohodlný a líný; — „ctnostíem svatým mne vyučuj“ = vyučuj mě svatým ctnostem, t. j. dobrým svatým vlastnostem jako víře, naději a lásce (třem božským ctnostem), pokoře, skromnosti, čistotě a poslušnosti, zbožnosti, pilnosti a horlivosti, pravdomluvnosti, statečnosti atd.; — ať jsem tak živ, jak chce Bůh můj = abych byl tak živ, jak chce Pán Bůh. — Nyní se doplní slovo: „Ať“ „tělo, svět, ďábla přemáhám;“ protože od těch tří pochází všechno pokušení ke hříchu. Všecko pokušení čili svádění ke hříchu pochází se tří stran: od těla, od světa a od ďábla — proti těm třem musíme stále bojovat, abychom je přemohli a nebyli přemoženi od nich. — Zase se přimyslí slůvko: „Ať“ „na tvá vnuknutí pozor dávám.“ Co jsou to ta vnuknutí? To už víte — to jsou ta tichá vnitřní napomínání a dobré rady anděla strážce; to tedy znamená: ať dávám pozor na tvá napomenutí a rady k dobrému. A v tom svatém obcování (s tebou) = ať v tom svatém přátelství (a spojení) s tebou setrvám věčně až do skonání, t. j. až do smrti. — Po smrti pak (ať) v nebi věčně chválím Boha ustavičně se svatými anděly, kteří v nebi pořád Pána Boha chválí a velebí: „Svatý, svatý, svatý jest Hospodin, Bůh zástupů.“

Hodina pak se zakončí modlitbou: Anděle Boží. Bylo by záhodno naučit děti tuto modlitbu také zpívat a častěji ji zazpívat před vyučováním nebo po vyučování. Při zpívané modlitbě mají děti více času přemýšlet o smyslu jednotlivých vět, takže ji mohou zpívat i zbožněji, než když se ji pouze modlí.

Poznámka: Z této katechese (zvláště, byla-li rozdělena na dvě) možno ještě vyvodit tyto dvě pravdy:

1. Z 1. části o pádu andělů — pojem a ošklivost hříchu pýchy.

2. Z 2. části o andělech strážných výklad vět prosby Otčenáše „Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi.“

VÝTĚZKY: (Vyvodí se při opakování příští hodinu.)

1. *Hřích pýchy.* — Proč zavrhl Pán Bůh zlé anděly? Protože mu nechtěli sloužiti. A proč mu nechtěli sloužiti? Protože byli pyšní. Co to znamená, že byli pyšní? Že si o sobě příliš mnoho mysli, víc než bylo pravda. Protože byli tak krásní, chytří a silní, tedy si mysli: „My jsme jako Bůh a proto nebudeme už Bohu sloužiti“ — jako by tu krásu,

moudrost a sílu měli sami ze sebe! Ale od koho ji měli? Od Pána Boha. Proto se z toho měli radovat a Pánu Bohu za to děkovat, a ne myslet, že už Pána Boha nepotřebují poslouchat.

Také mnohé děti bývají podobně pyšné. Některé dítě má krásné nové šaty nebo hezkou tvář nebo je chytřejší než jiné a hned si myslí: Já jsem lepší a chytřejší než druhé. Já jsem víc než jiné. Já jsem hezká, ty druhé jsou ošklivé. Já jsem chytrý, jiní jsou hloupí. Můj tatínek a maminka jsou bohatší, my máme lepší dům a zahradu, my máme velkou vilu — nebo koně — ty druhé nemají nic; — já jsem něco víc než druhé děti — a já s nimi proto nechodím, já jimi pohrdám, já se stydím s nimi chodit. — To je ošklivá nafoukanost a pýcha. Pýcha se nadýmá, pýcha se nafukuje, pýcha je každému protivná a nejvíce Pánu Bohu!

Některé dítě je chytré, umí ve škole víc než druhé a a myslí si: Já jsem chytrý, ale ten a ten je hloupý — a když udělá někdo chybu, hned se mu směje, že je hloupý a sám o sobě si myslí, kdoví jak je chytrý. A pohrdá těmi, kteří se mu zdají hloupí. Takové pyšné děti se samy sobě moc líbí, ale Pánu Bohu se protiví. A také lidem se protiví. Pyšným lidem říkáme, že jsou nadutí nebo nafoukaní (že se nadýmají nebo nafukují) — protože si myslí, kdo ví co jsou a co mají a zatím nejsou nic (jsou jako nafouklá bublina) a co mají, to nemají ze sebe, ale od Pána Boha. A když jim dal Pán Bůh lepší tvář nebo lepší rozum nebo bohatší rodiče než jiným, měly by za to Pánu Bohu tím více děkovati a ne být pyšní jako andělé. Děti, nepyšněte se proto nikdy, když snad máte hezké šaty, krásné vlasy, hezkou tvář nebo jste bohaté, chytré a nadané nebo zbožné. Nejhorší by bylo, kdyby někdo byl pyšný na to, že je zbožný. Taková pyšná zbožnost by se Pánu Bohu nejvíce protivila, protože to není žádná pravá zbožnost. Pamatujte si: Pyšní se Pánu Bohu protiví, ale pokorným dává milost svou. A Pán Ježíš řekl: „Kdo se povyšuje, bude ponížen.“ Pyšní andělé se povyšovali a myslili, že jsou jako Pán Bůh, a za to byli poníženi — až do pekla.

2. *Třetí prosba Otčenáše*: „Buď vůle tvá, jako v nebi tak i na zemi.“ — Dobří andělé v nebi poslouchají Pána Boha rychle, ochotně a radostně. Když Pán Bůh chce něco, nikdy neřeknou: To my nebudeme dělat.

Ale vždycky se jim líbí jen to, co chce Pán Bůh a vždycky dělají jen to, co chce Pán Bůh — a ani nechtějí nic jiného, než co chce Pán Bůh. Jejich jedinou a největší touhou jest, plnit ve všem vůli Boží. — Oni tedy plní stále a rádi vůli Boží a nechtějí nic jiného, protože vědí, že co chce Pán Bůh, to je vždycky nejlepší. Pán Bůh chce vždycky jen to nejlepší. A protože plní stále vůli Boží, proto jsou tak nevýslovně šťastní.

Tak to máme dělat také my na zemi. Také my máme vědět: Co chce Pán Bůh, to je jistě dobré, to je to nejlepší. Pán Bůh přece chce jen dobré a Pán Bůh ví lépe než já, co je dobré. Já proto chci vždycky dělat jen to, co chce Pán Bůh čili chci plnit vůli Boží tak rychle a tak rád, jako ji plní andělé v nebi. Tak jako všechno poslouchá Pána Boha a plní jeho svatou vůli v nebi, tak ho má všechno poslouchat i na zemi. Kdyby to tak bylo, bylo by to na zemi skoro jako v nebi — protože by nikdo nedělal nic zlého ale všichni lidé by dělali jen dobré a byli by jako andělé. A to si máme všichni přát; a za to se proto modlíme, když říkáme v Otčenáši: „Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi“ — to znamená: Pane Bože, já bych si přál, aby všichni lidé zde na zemi tě tak rádi poslouchali a vůli tvou tak rádi plnili, jako ji plní andělé v nebi! Pane Bože, já tě chci poslouchat a plnit tvou svatou vůli jako andělé.*

Poznámka: Je-li k tomu čas (a nestalo-li se tak v jiné katechesi) možno vyložití nebo zopakovati ještě pojmy: Bůh jest svatý a spravedlivý;

* Ostatní věty a prosby Otčenáše bývají vyvozovány a vysvětlovány příležitostně při těchto katechesích: O slovení v katechesi o stvoření člověka, kde mluvíme o dobrotě nebeského Otce. 1. prosba Otčenáše (Posvět se jméno tvé) buď v katechesi o stvoření světa (vyloží se slovy: Pane Bože, ať tě všechno chválí a velebí) nebo v katechesi o andělech, kteří jméno Boží stále chválí a velebí, 2. prosba (Přijď království tvé) a 4. prosba (Chléb náš...) v katechesi o stvoření člověka, kde je řeč o ráji a dobrotě Boží. 3. prosba v katechesi o andělech (jako zde), 5. prosba (odpusť nám...) a 7. prosba (zbav nás...) v katechesi o zaslíbení Vykupitele, kde je řeč o lítosti a pokání, 6. prosba (Neuvod' nás v pokušení) v katechesi o pádu prvních lidí. Protože se však klade obvykle větší důraz na jiná naučení, bude praktičtějším a vhodnějším, před modlitbou Otčenáše na začátku nebo na konci hodiny občas některou prosbu vybrati a krátce vyložití a tím povzbuditi děti, aby se ji modlily nábožně a s porozuměním. Můžno-li to učiniti navázáním na probranou látku, tím lépe! Celá modlitba Otčenáše bude vyložena ještě ve zvláštní katechesi, při výkladu 47. čl. Prvouky: Otče náš — modlitba Páně.

1. *Pán Bůh je svatý.* — Mnozí z andělů zpyšněli, ale mnozí zůstali dobrými a svatými. Které z nich měl Pán Bůh rád? Kteří se mu líbili? A kteří se mu nelíbili? Proč se mu líbili jen ti dobří? Protože Pán Bůh miluje jen dobré. A proč se mu ti zlí nelíbili a protivili? Protože Pánu Bohu se všechno zlé protiví, — on hřích nejvíc nenávidí. Vidíte, takový je Pán Bůh. Pán Bůh nenávidí zlé a miluje dobré. Proto říkáme, že je nejvyšší s v a t ý. Proto mu zpívají andělé v nebi bez přestání: „Svatý, svatý, svatý...“ Také my máme milovati jen dobré a všechno zlé a každý hřích se nám má protiviti. Má se nám tedy líbiti zbožnost, poslušnost, pilnost, upřímnost, pravdomluvnost, statečnost, trpělivost atd. a protiviti se nám má neupřímnost, lež, neposlušnost, lenost, nečistota, nestřídmost, pýcha a pod. Kdo miluje a dělá jen dobré a zlé a hřích nenávidí — jako Pán Bůh, ten je také svatý a tak se také podobá Pánu Bohu. A to od nás chce Pán Bůh: Abychom byli takoví jako on. Proto řekl Pán Ježíš: „Svatí buďte, jako Otec váš v nebesích svatý jest.“ Neboť jen, kdo je svatý, přijde k Pánu Bohu do nebe, do společnosti svatých andělů a svatých lidí.

2. *Pán Bůh je spravedlivý.* — Pyšné, zlé anděly odsoudil Pán Bůh do pekla a dobré vzal do nebe. Zlé potrestal a dobré odměnil. Tak to dělá Pán Bůh vždycky. Dobré Pán Bůh odměňuje a zlé trestá. (Koho na př. potrestal? Již od loňska víte, jak potrestal Kaina, potom hříšné lidi potopou nebo jak potrestal Sodomu... A jak odměnil spravedlivého Noema nebo Josefa egyptského.) Tak se to patří. Tak je to správné a spravedlivé. Protože to Pán Bůh dělá vždycky tak správně a spravedlivě, protože vždycky odmění nebo potrestá, jak si kdo zaslouží, říkáme, že je s p r a v e d l i v ý.

Dělejte proto rády jen dobré, protože Pán Bůh vás za to spravedlivě odmění. Ale varujte se zlého, protože Pán Bůh každý hřích spravedlivě potrestá; když ho napotrestá zde na zemi, tedy potrestá po smrti, a pak to bude mnohem horší.

V Ě T Y P A M Ě T N Ě:

1. Andělé jsou nebeští duchové. Mají rozum a vůli, ale těla nemají.

2. Andělům dal Pán Bůh veliké vědění a velikou sílu (moc) a nebeskou krásu (milost posvěcující, kterou se podobali Pánu Bohu).

3. Ale mnozí andělé zpyšněli a tím ztratili svou krásu (a podobnost s Bohem). Řekli: „Nebudeme Bohu sloužiti. Chceme býti sami jako Bůh.“

4. Těm říkáme „zlí duchové“. A nejvyšší z nich, kníže zlých duchů, se jmenuje „dábel“ nebo „satan“, nebo „lucifer“.

5. Zlí duchové nás svádějí ke hříchu.

6. Dobré anděly, které nám dal Pán Bůh za ochránce, nazýváme anděly strážnými. Každý křesťan má svého anděla strážce.

7. K andělům strážným se máme modliti a jejich vnuknutí poslouchati.

8. Modlitba k andělu strážci: Anděle Boží, strážce můj, rač vždycky být ochránce můj!

16. Stvoření člověka. — První lidé v ráji.

(Prvouka čl. 12. Cesta k Bohu čl. 4. — Pro 2. a 3. školní rok
a málotřídni školy.)

Pozn. : Tato katechese jest ve 3. třídě opakováním známé látky. Přes to je dobře vyložití ji znovu, aby se v ní ukázala dobrota a láska Boží k lidem.

Stvoření těla lidského by bylo pochybeno líčit příliš názorně tak, jako by Bůh zformoval jako hrncíř z měkké hlíny poznenáhlu lidské tělo, napřed hlavu, trup, ruce, nohy atd. Slovem vdechnul do něho duši se chce říci, že duše není udělána z látek již stvořených, nýbrž že je něčím zcela novým a byla stvořena z ničeho bezprostředně od Boha.

Již jsme se učili, jak Bůh stvořil nebe i zemi. Pro koho pak stvořil nebe? Pro anděly. A pro koho stvořil zemi? Pro lidi.

Dnes je už mnoho milionů lidí na zemi. Ale když Pán Bůh zemi stvořil, nebyli na ní ještě žádní lidé. Tenkrát by tu byli ani nemohli bydleti. Proč pak? (Protože byla všude samá tma a voda.) Proto Pán Bůh napřed zemi pěkně při-

pravil a zařídil, aby tu lidé mohli bydlet a aby se jim tu líbilo. Stvořil napřed rostliny, aby člověk měl být z čeho živ, potom zvířata, — a teprve naposled, když už všechno na zemi bylo pěkně připraveno, stvořil Pán Bůh člověka. Ale Pán Bůh nestvořil mnoho lidí najednou, nýbrž stvořil napřed jen dva lidi: Adama a Evu. O těch si budeme dnes vypravovati.

PŘEDNES (Výklad):

1. Když Pán Bůh stvořil rostliny a zvířata a celá země byla připravená a krásná jako veliká zahrada, stvořil Pán Bůh člověka. Ten měl být mnohem víc než zvířata a měl být pánem všeho na zemi. Pán Bůh také chtěl, aby byl krásnější než všechny rostliny a všechna zvířata a aby byl podobný Jemu — Pánu Bohu. Proto ho stvořil jinak než ostatní tvory. Když chtěl stvořiti ostatní věci, tak řekl jenom: „Buď světlo!“ Nebo: „Buď obloha!“ Nebo: „Buďte ryby ve vodách!“ Nebo: „Vydej země rostliny a zvířata!“ — Ale když chtěl stvořiti člověka, řekl: „Učiňme člověka k obrazu našemu a k podobě naší; ať panuje nad celou zemí!“ To znamená: Teď uděláme nového tvora, ten bude podoben nám — Bohu a bude pánem nad celou zemí. Jako dítě bývá podobno otci, tak bude člověk podoben Pánu Bohu.

A potom Pán Bůh člověka stvořil: Nejprve poručil, aby ze země povstalo lidské tělo a potom vdechl do něho duši. To tělo bylo trochu podobné jako mají nejlepší zvířata, ale Pán Bůh dal lidem tělo mnohem krásnější. Zvířata musí chodit po čtyřech, ale člověk chodí zpříma. Pán Bůh dal člověku zvláště krásnou tvář, krásné oči, ústa a ruce. Zvířata nemají tak krásnou tvář, tak krásné tělo, — a nemají ruce.

Ale Pán Bůh dal člověku ještě něco mnohem krásnějšího než tělo, čím člověk vyniká nad všechna zvířata. Co pak? Pán Bůh vdechl do těla lidského ještě něco ze sebe — vdechl do něho nesmrtelnou duši, která je jako dech Boží. Duši může člověk myslit a něco chtít; člověk také může mluvit — to všechno zvířata nemohou. Duši se člověk podobá Bohu. Proto říkáme, že člověk je obrazem Božím, nebo že byl stvořen k obrazu a podobnosti Božímu. To znamená, že byl stvořen tak, aby byl podoben Bohu.

To si krátce zapamatujeme takto:

Když už bylo všechno na zemi připraveno pro člověka, řekl Bůh: „Učiňme člověka k obrazu našemu a k podobě

naší, a ať panuje nad celou zemí!“ I učinil Bůh tělo člověka z hlíny, a vdechl do těla nesmrtelnou duši. Tak člověk ožil a Bůh mu dal jméno Adam, to jest muž ze země.

Na tabuli:

a potom shrnout!

1. Člověk

2. tělo ze země

obraz Boží

a duše =

pánem na zemi

Adam

2. Adamovi pak dal Pán Bůh krásnou zahradu, které říkáme ráj, aby tam bydlil a pracoval a ten ráj vzdělával.* To byla překrásná zahrada. (Ať děti samy líčí, co všechno tam bylo. Náčrtek pak to může doplnit.)

Tam bylo mnoho stromů a ovoce a mnoho zvířat, a všechno to patřilo Adamovi. Jak se z toho asi radoval a děkoval Pánu Bohu za to! Se všech těch stromů směl Adam jísti. Ale uprostřed ráje byl jeden strom, z toho mu Pán Bůh zakázal jísti. Proč pak? Aby věděl a nezapomněl, že dostal všechno od Pána Boha a že Bůh je jeho pánem, že ho tedy musí poslouchat. To přikázání nebylo těžké, protože v ráji bylo stromů dost a se všech mohli lidé jísti, jen s jednoho ne. Pán Bůh tím chtěl říci: Když budou to přikázání zachovávat a Pána Boha stále poslouchat, vezmu je k sobě do nebe mezi anděly. Neposlechnou-li — jako zlí andělé — a budou-li s toho stromu jísti, pak musí umřít!

To už znáte od loňska. Krátce si to budeme pamatovati takto:

Adamovi Pán Bůh odevzdal ráj, aby jej vzdělával. A přikázal mu: „Se všech stromů v ráji jez, ale se stromu, který stojí uprostřed ráje, ať nejíš! Kdybys jedl s něho, umřeš.“

3. Adam byl v ráji šťasten, ale ještě mu něco chybělo. Co pak? Byl na zemi sám (byl jediným člověkem na zemi). Nebylo tu nikoho (žádného jiného člověka), s kým by byl mohl promluvit a radovat se nad tou krásou a štěstím. Byla tu jen zvířata a ta mu nerozuměla a mluvit s ním neuměla. (Neboť zvířata nemají rozum a nesmrtelnou duši). Adam je volal k sobě, dával jim jména, ale marně mezi nimi hledal někoho, kdo by mu byl podoben. I bylo mu smutno. Proto dal Pán Bůh Adamovi ještě jednoho nového člověka, přítelkyni a pomocnici, aby mu pomáhala při práci, aby s ní mohl

* Nesmíme nechat děti v mylné představě, že lidé v ráji nepracovali.

mluvit a ze všeho se lépe spolu s ní radovat. Pán Bůh řekl: „Není dobře člověku samotnému. Učiňme mu pomocnici.“ I dal Pán Bůh Adamovi tvrdě usnout, a když usnul, vyňal mu jedno žebro. Ze žebra učinil tělo ženy a vdechl do ní duši. Tak stvořil Pán Bůh první ženu. Když se Adam probudil, přivedl ji k němu. Adam se radoval. Už nebyl sám, — před ním stála krásná žena, jemu podobná (měla tělo podobné jemu a krásnou lidskou tvář a měla nesmrtelnou duši jako on; měla rozum a uměla mluvit jako on). Adam zvolal radostí: „To je konečně člověk jako já! (To je kost z mých kostí a maso z mého masa).“ A dal jí jméno Eva, to jest žena nebo matka všech lidí.

Jistě že nyní oba padli na kolena a děkovali Pánu Bohu za to, že jim dal život. A Pán Bůh jim požehnal a řekl: „Množte se a naplňte zemi!“ To byla první svatba na zemi. Když dva lidé mají svatbu, jdou do kostela, kleknou si před oltářem a kněz jim dá jménem Božím požehnání. Podobnou svatbu měli nyní první muž a první žena na zemi, — a Pán Bůh sám jim dal požehnání.

Tak stvořil Pán Bůh první dva lidi. Oba byli svatí a šťastní a bydleli v ráji. Od nich pocházejí všichni lidé, (kteří dnes jsou na zemi, i kteří již umřeli). Všichni lidé jsou jejich děti. My také jsme jejich děti. Adam a Eva jsou naši první rodiče nebo prarodiče.

Nyní možno ukázat obraz: Adam a Eva v ráji — a vysvětlit krátce.

Napřed tedy stvořil Pán Bůh Adama a potom mu dal pomocnici Evu. Jak stvořil Adama, už víme. A jak Pán Bůh stvořil Evu? Vypravuj dál! Evu stvořil Pán Bůh jinak než Adama. Tělo Adamovo udělal ze země, ale tělo Evy udělal z Adamova žebra.

Pán Bůh dal Adamovi Evu za ženu a požehnal jim a řekl: „Rosttež a množte se a naplňte zemi!“ To znamená: Vy budete mít děti a tak se poznenáhlu celá země naplní lidmi. Adam pak provedl Evu po ráji a ukazoval jí tu krásnou zahradu. Jak jim asi zářily oči radostí! A když přišli nablízko až k prostřednímu stromu, vypravoval jí Adam, jaké přikázání jim dal Pán Bůh, že z toho stromu nikdy nesmějí jísti, nechtějí-li umřít. A Eva jistě řekla: „Co Pán Bůh poručil, budeme rádi činiti.“

Nyní si to přečteme v knize.

OPAKOVÁNÍ A PRAKTICKÉ NAUČENÍ:

1. *Člověk se skládá z těla a duše. Cena a nesmrtelnost duše.* — Dnes je na zemi mnoho lidí. Bylo jich vždycky tolik? Ne. Jednou nebyli žádní lidé na zemi. Kdy pak teprve stvořil Pán Bůh lidi? Naposled, když pro ně bylo na zemi všecko připraveno. A kolik lidí stvořil Pán Bůh napřed? Dva — Adama a Evu. Andělů v nebi stvořil najednou mnoho, ale lidi jen dva a z nich se pak měli všichni narodit. Co řekl Pán Bůh, když chtěl stvořit prvního člověka? „Učiňme člověka k obrazu našemu.“ (Proč řekl Pán Bůh „učiňme“? Protože v něm jsou tři božské osoby.) Tím chtěl Pán Bůh říci, že to bude nějaký zvláštní tvor, lepší než všechny ostatní, že bude podoben Bohu a že bude pánem nad celou zemí. A potom jej stvořil. Jak jej stvořil? Učinil nejprve tělo jeho z hlíny a potom do něj vdechl nesmrtelnou duši. Tělo mu dal trochu podobné jako zvířatům, ale mnohem krásnější. Zvířata chodí po čtyřech, ale člověk chodí po dvou, má přímou postavu, krásnější tvář než zvíře a má ruce.

Ale Pán Bůh mu dal ještě něco mnohem krásnějšího, co zvíře nemá. Co pak? Vdechl do něj nesmrtelnou duši. Tou duší se člověk nejvíce liší od zvířete; duší se člověk podobá andělům a samému Pánu Bohu. — Jak Pán Bůh stvořil člověka? Učinil tělo jeho z hlíny země a vdechl do něho nesmrtelnou duši. Z čeho se tedy skládá člověk? Z těla a duše. Tělo jednou umře, proto je smrtelné. Umře také duše? Duše nezemře. Jaká je tedy naše duše? Nesmrtelná. Komu se podobá člověk tělem? (Lepším zvířatům.) A komu se podobá duší? Pánu Bohu. Komu se máme podobat víc? — Zvířeti nebo Pánu Bohu? Kdy se podobáme více Pánu Bohu? Když žijeme víc podle duše než podle těla (a když se staráme, abychom měli duši čistou). (Má zvíře také duši? Má, ale to je duše docela jiná, — ta nemá rozum a svobodnou vůli a není nesmrtelná — ta je jen k tomu, aby zvíře bylo živé. Když zvíře umře, umře ta duše s ním a je s ním konec.)

Duše lidská je neviditelná; — je jako Boží dech. Dokud je duše v těle, je člověk živý. Když člověk umře, duše z něho odejde a vrátí se k Bohu a tělo se vrátí do země, z níž je Pán Bůh stvořil. Už jste viděly někoho umírat? (nebo mrtvého)? Ten mrtvý člověk vypadá jako živý, má třebas otevřené oči, — ale nevidí, má uši a neslyší —

něco v něm chybí. Chybí v něm to nejdůležitější — duše, — ta z něho odešla.

Proto říkáme: Člověk se skládá z těla a z duše. Tělo je smrtelné, ale duše lidská je nesmrtelná.

2. *Člověk — obraz boží a pán přírody.* — Jaká je duše lidská?... Tou duší se člověk podobá Bohu — proto říkáme, že *člověk je obrazem Božím.*

Jak se podobá duše lidská Pánu Bohu?

a) Pán Bůh je duch — duše lidská je také neviditelný duch a nesmrtelná.

b) Duše má rozum a svobodnou vůli. Zvířata nevědí nic o Pánu Bohu. Ale nám lidem dal Pán Bůh rozumnou duši, abychom Ho poznali, milovali a chválili. Jako děti jsou podobni otci, tak my jsme podobni Pánu Bohu — protože nás Pán Bůh stvořil jako své děti. Proto k němu voláme: „Otče náš, jenž jsi na nebesích“, to jest: náš nebeský Otče!

c) Naše duše se zase vrátí jednou k Bohu, aby Ho s anďely v nebi chválila.

A protože člověk má rozum a je podobný Pánu Bohu, proto je mnohem víc než zvíře — je pánem nad zvířaty. Někteří zvířata mají větší a silnější tělo než on, na příklad kůň, slon, — ale člověk má přece větší moc než všechna zvířata a přece je umí zkrotit. Kde ji má? Má ji v duši a v rozumu. Proto člověk zapřáhne koně, vola, velblouda, slona, — a všechna ta zvířata ho musí poslouchat. Ale Pán Bůh udělal člověka pánem nejen nad zvířaty, nýbrž i pánem celé země, i pánem vody a vzduchu. Všecko mělo člověku sloužit — i voda ho musí nosit — i vzduch umí člověk opakovat aeroplánem.

3. *Člověk a zvíře.* — Ve 3. a 4. třídě, kde je to na místě, možno ještě říci: Někteří lidé, kteří nechtějí v Pána Boha věřit a Pána Boha poslouchat, říkají, že člověk povstal z opice a že první lidé byli jako opice a běhali po lesích jako zvíř. Je to pravda? Odkud to vědí? Kdopak jim to řekl? Oni si to vymyslili, aby nemuseli věřit tomu, co víme od Pána Ježíše a svatých apoštolů. Ale když chtějí, ať si tomu věří, že pocházejí z opice! My tomu nevěříme. My věříme Pánu Ježíši a svatým apoštolům a nejstarším svatým knihám,

kteřé od nich máme. A od nich víme, že první lidé byli lepší a šťastnější než my, že byli svatí a blažení, bydleli v ráji a že se jmenovali Adam a Eva.

4. *Posvěcující milost Boží.* — První lidé byli v ráji svatí a šťastní. Místo šťastní říkáme také blažení. Byli šťastni na těle i na duši. Když dva lidé mají svatbu, dají jim rodiče často ušít krásné svatební šaty. Také Pán Bůh dal prvním lidem krásný svatební šat, svatební roucho krásnější než nejkrásnější šat svatební. Jak se jmenuje to svatební roucho? (Jaké pak svatební roucho jim to daroval?) Roucho posvěcující milosti Boží. Jaká je duše, která má to roucho? Svatá a krásná. Duše jejich byla čistá a svatá a krásná jako obraz Boží. Měli svatou nesmrtelnou duši, a také tělo jejich bylo čisté, svaté a krásné, jakoby ozářené Božím světlem. Proto nepotřebovali jiných, obyčejných šatů. Nevěděli, co je to hřích a co je zlé; tělo jejich nemělo nikdy umřít.

5. *Bůh nejvyšší dobrotivý.* — Pán Bůh k nim byl nesmírně dobrý. Všecko jim dal a oni mu za to byli vděční. (Možno vyjít z obrazu prvních lidí v ráji.)

Zde vidíme, jak Bůh hledí s láskou na první lidi jako na své děti a jim žehná. A oni k němu vděčně zdvihají oči a ruce a děkují mu za všecko, co jim dal. Pán Bůh k nim byl nesmírně dobrý. Všecko jim dal: Krásné zdravé tělo i duši, rozum a jiné schopnosti, — a k tomu ráj a všechna zvířata, všechny stromy a rostliny. — Také k nám je Pán Bůh dobrý (dobrotivý), všecko dobré, co máme, máme od Něho. Od něho máme život, zdraví, zdravé tělo, krásné zdravé oči, uši, řeč... a zvláště nesmrtelnou duši, od něho máme rozum, paměť a vůli. On vám dal také rodiče, aby se o vás starali, všecko dobré máme od něho. Proto říkáme, že Pán Bůh je nejvyšší dobrotivý. Nikdo k vám není tak dobrý, jako Pán Bůh, ani nejlepší rodiče. (Zde se musí katecheta umět rozhnit upřímně pro dobrotu Boží, aby v dětských srdcích se probudila pravá láska k Bohu a ukázat na dokladech, jak Bůh nás miluje).

Proto máme za to Pánu Bohu každý den ráno a večer děkovat.

Také před jídlem a po jídle si máme vzpomenout, že všechno to je od Pána Boha a máme mu děkovat. Před jídlem se proto modlíme:

Oči všech doufají v Tebe, Hospodine, a ty jim dáváš pokrm v čas příhodný; otvíráš ruku svou a naplňuješ velikého živočicha požehnáním. Sláva Otci i Synu i Duchu svatému, jakož bylo na počátku, i nyní i vždycky i na věky věkův. Amen.

A po jídle se modlíme:

Děkujeme Tobě, všemohoucí Bože, za všechna dobrodiní Tvá, jenž jsi živ a kraluješ na věky věkův. Amen.
Sláva Otci i Synu i Duchu svatému, jakož bylo na počátku i nyní i vždycky i na věky věků. Amen.

A jak asi nejlépe se můžeme Bohu odvděčit za všechna dobrodiní? (Čím odplatím se Pánu Bohu za všechno, co mi prokázal?) Nejlépe tím, že ho budeme z celé duše, nejvíc ze všeho na světě milovati — i víc než rodiče, víc než všechno na světě. Proto si pamatujeme: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého!“

Při opakování možno připojit ještě:

6. *Účel člověka — Bohu sloužiti.* — (To je již v katechesi: K čemu jsem na světě. Zde by se z toho mohlo něco opakovat.) Jací pak máme býti k Pánu Bohu, když je náš nejlepší Otec? Máme Jej milovati. A co ještě? (Jak ukážete tatínkovi, že jej máte rády?) Máme jej poslouchati. Místo: „Pána Boha poslouchati“ říkáme: „Pánu Bohu sloužiti,“ to jest rádi dělati všechno, co poroučí a co si přeje. K tomu nás také Pán Bůh stvořil. O tom jsme se již učili. K čemu nás Pán Bůh stvořil? A bychom mu sloužili — jako mu slouží andělé v nebi. A co nám za to dá, když mu budeme sloužit dobře? Chce nás vzíti do nebe k sobě (katecheta doplní: — a tam nás učiní věčně šťastnými a blaženými.) Proto říkáme: Pán Bůh stvořil lidi, aby mu sloužili a za to jednou byli věčně šťastni v nebi. Opakuj: K čemu nás Pán Bůh stvořil? Pán Bůh nás tedy stvořil jen pro naše štěstí, a proto nám všechno dal. Pán Bůh chce,

abychom byli šťastni. Pán Bůh nás stvořil z lásky. Proto ho za to musíme m.lovat a poslouchat.

Vstaňte a nyní řekněte Pánu Bohu, jak ho máte za to rády a jak ho chcete poslouchat:

Ó Bože, ty jsi nás stvořil z lásky; i my Tě chceme milovat z celého srdce svého, protože jsi tak dobrý, protože jsi náš nejlepší Otec. Chceme Tě poslouchat a Tobě sloužit. (Zakončit vhodným veršem.)

Tobě chceme sloužit bez ustání,
Ty nám k tomu dej své požehnání!

Opakování zprávy o stvoření světa. — (Kde na to je čas, zvláště kde 1. a 2. nebo 2. a 3. třída jsou spojeny a v málotřídních školách. Na základě výkladu 2. obrazu Schuhmacherova o stvoření prvních lidí v ráji nebo 1. obrazu Herderova.) Katecheta mlčky upevní obraz na tabuli. Potom osloví děti asi takto:

Milé děti! Když Pán Bůh všecko stvořil, když nebesa i země byly už dokonány a také na zemi bylo všecko už hotovo, stvořil Pán Bůh člověka. A potom již nestvořil nic nového. Proto říkáme, že na konec — sedmý den odpočinul. A tu Pán Bůh viděl všecko, co udělal. Jako když stavitel postaví krásný chrám, tu si svou práci prohlíží a má z toho radost (jak se mu to podařilo a jak je to krásné). Když Pán Bůh celý svět stvořil, tak si ho také potom prohlížel a viděl, jak je krásný. Také my si ten krásný svět ještě jednou prohlédneme, abychom viděli, jak krásně Pán Bůh všecko udělal. Zde to máme na obraze. Také v knize to máte nakresleno (str. 17. v Prvouce). Prohlédněte si dobře ten obraz! (Katecheta nechá děti chvíli se mlčky dívat. Potom začne obraz vysvětlovat.) Na tom obraze (není ještě všechno a přece tu) vidíme mnoho věcí.

1. Bůh Otec: Kdo pak je to zde nahoře uprostřed? Pán Bůh. (Bůh Otec.) Pán Bůh zde vypadá jako krásný, dobrý a moudrý, starý muž s bílými dlouhými vousy. Je takový Pán Bůh opravdu? Neení. Je pouhý duch, toho nikdo zde na zemi neviděl a zde na zemi ho viděti nemůže. (Až v nebi ho uvidíme.) Proto nemůžeme Pána Boha namalovat tak, jaký je opravdu. Proto se kreslí v lidské podobě.

Ta moudrá dobrotivá tvář znamená, že Pán Bůh je náš dobrý Otec a nejvyšší moudrý. A ty dlouhé bílé vousy znamenají, že je starší než všichni lidé a celý svět — tisíce a miliony let — že je věčný. Pán Bůh má na obraze velikou postavu, protože je veliký a mocný — největší Pán celého světa. (Trojúhelník nad jeho hlavou znamená, že je trojjediný, že v něm jsou 3 osoby). Pán Bůh sedí na mraku nebo je trochu skrytý ve mraku, to znamená, že je neviditelný, že nám je zahalen jakoby mraky, ale Pán Bůh je ještě daleko nad mraky; to, co vidíme je nebe viditelné, obloha, — ale daleko za tím je teprve to pravé nebe neviditelné, kde přebývá Pán Bůh, andělé a svatí. Kolem Pána Boha vidíme zář světla, to znamená věčné světlo, které je v nebi a proto z nebe a z Boha vychází záře a světlo.

2. Andělé. V nebi kolem Pána Boha jsou andělé. O těch jsme se již také učili. Víme, že někteří z nich hřešili a stali se z nich andělé nebo duchové zlí. Zde na obraze vidíme samé dobré anděly. (Jen dole je jeden anděl zlý, jak číhá na lidi, ale ten tak doopravdy nevypadá; tak se jen maluje, abychom věděli, že je zlý.) Co dělají ti andělé kolem Pána Boha v nebi? Jedni hrají na všelijaké nástroje a druzí zpívají. Víte, jakou asi píseň zpívají? (Svatý, svatý, svatý jest Pán Bůh, Hospodin, plna jsou nebesa i země jeho slávy...) Ve skutečnosti ovšem nemají hudební nástroje a noty a nezpívají; to znamená, že mají v nebi nesmírnou radost a že stále Pána Boha chválí a velebí.

3. Nebe. Andělé jsou v tom vrchním, pravém nebi, které nemůžeme vidět. Zde na obraze vidíme jen to dolní, viditelné nebe, které bývá pokryto mraky a jemuž říkáme obloha. Kdo pak udělal to nebe? I to nebe udělal Pán Bůh.

4. Země. (Rostliny, zvířata, lidé.) Nyní se podívejme, co vidíme na zemi. Tu vidíme někde suchou zemi (souš) a na ní roviny, údolí, kopce a hory. Mezitím vidíme vodu, řeku a vodu velikou vodu — moře. Nyní mi řekni N., co všechno vidíš na zemi.

To si pěkně spořádáme: Zde je les, stromy, křoví, tráva, květiny — jak tomu říkáme jedním slovem? To všechno jsou rostliny (nebo rostlinstvo). Na zemi tedy stvořil Pán Bůh rostliny. A co stvořil potom? Zvířata. Také zvířata tu vidíme. Ve vodě ryby, ve vzduchu ptáky, a na zemi plno zvířat. Domácí zvířata: pes, ovce, kráva, kuň, zajíc a j. Lvi,

tygři, jeleni, slon. Zvířata už jsou něco víc než rostliny. Ale ještě něco vidíme na obraze: — Dva lidi — muže a ženu. Jak se jmenují? Kdo je stvořil?... Kdy pak je Pán Bůh stvořil? Naposled. Proč ne hned na začátku? Protože by lidé neměli kde být a z čeho být živi. Z čeho učinil Pán Bůh jejich tělo?... Jaké tělo jim dal? Krásné, krásnější než zvířatům. A co vdechl do těla? Duši. Jaká je ta duše?... Jak poznáme, že člověk má duši? Když člověk umře, vidíme, že v něm něco chybí. Tělo lidské jednou umře; umře také duše?... Jaká je proto naše duše, protože nikdy neumře? Nesmrtelná. Komu se podobá naše duše? Pánu Bohu.

Adam byl napřed sám; potom Pán Bůh stvořil ještě Evu a dal mu ji za ženu. Jak Pán Bůh stvořil Evu? Jinak než Adama. Jak?... Jak říkáme Adamovi a Evě dohromady? Naši prarodiče. Proč? Kde bydleli Adam a Eva?... Jací byli první lidé v ráji?

5. Modlitba. Podívejte se ještě jednou na první lidi! Co dělají? (V knize Adam uvazuje víno a Eva trhá klasy a krmí zvířátka. Oba v té zahradě pracují — Pán Bůh je stvořil k práci. Ale ještě k něčemu? K modlitbě.) Na velkém obraze zde dělají něco jiného. Zde Adam klečí a Eva stojí — a oba zdvihají ruce a hledí k nebi. Ke komu zdvihají ruce? K Pánu Bohu — dívají se na něj a děkují mu. Co tedy dělají? Oni se modlí a děkují Pánu Bohu za to, že je stvořil, a za všechno, co jim dal. Jak se asi modlí? Jak to asi říkají Pánu Bohu? Já myslím, že to říkají asi takto: „Náš milý nebeský Otče! Jak krásně a dobře jsi všechno stvořil! Jak jsi veliký a mocný! A jak dobrý jsi byl zvláště k nám lidem! Dal jsi nám krásné tělo a krásnou duši, dal jsi nám krásný ráj a všechno, co je v něm a celou zemi. Jak rádi Ti budeme sloužit!“

a) Tak jako se v ráji modlili první lidé, tak se máme také my často modlit, každé ráno a večer a zvláště v neděli. Neboť Pán Bůh je také k nám nesmírně dobrý. Všecko dobré máme od něho.

Proto se naučíme nyní podobné krátké modlitbě:

Sláva Bohu Otci i Synu i Duchu svatému,
jakož bylo na počátku, tak budiž i nyní,
i vždycky až na věky věkův. Amen.

Nebo: Bože, chválíme Tebe,
Pane, moc Tvou velebíme,
kterouž zná zem i nebe;
skutkům Tvojm se divíme.

A nejen rádi se modlit. Také jinak musíme Pánu Bohu rádi sloužit! Jak? Musíme jej rádi poslouchat a dělat všechno, co On chce a co se mu líbí.

b) Nehen my, všechno stvoření, všechno co Pán Bůh stvořil, chválí Pána Boha a slouží mu jako svému nejvyššímu Pánu, protože on je Pánem celého světa. Jeho chválí andělé v nebi; na zemi ho chválí ptáci svým krásným zpěvem, zvířata ukazují svou divnou podobou jeho moudrost, všelijaké rostliny krásné jako by ho chválily a říkaly: Vidíte, jak krásně nás Pán Bůh udělal! Jeho chválí mraky, moře, bouře a lesy, — krásné slunce, měsíc a hvězdy, — to všechno ukazuje, jak je Pán Bůh veliký a mocný, moudrý, krásný a dobrý. Celý svět jako by říkal: „Mě udělal Pán Bůh!“ Všecko jako by volalo: „Jak veliký jsi, ó Bože! Plna jsou nebesa i země slávy tvé!“

Proto se k němu modlíme: „Věřím v Boha, Otce všemohoucího Stvořitele nebe i země.“

A proto k němu voláme: „Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvět se jméno Tvé!“ To znamená: Ať všichni lidé vědí, jak jsi veliký a svatý a ať velebí a chválí Tvé svaté jméno!

17. První lidé neposlechli Pána Boha.

(Prvouka čl. 13. Cesta k Bohu čl. 5. a 6. — Pro 2. a 3. školní rok a školy málotřídni.)

Pozn.: I toto vypravování je dětem známo. Úkolem této katechese je ukázati podrobněji a jasněji závist, zlobu a chytrost ďábla, jak člověka svádí k hříchu, — aby si děti vštíply zásadu: „principiis obsta — Odporuj hned začátkům.“ Neboť veliká zla povstávají často z malých začátků, nejsme-li hned na stráž.

Z této katechese se má vyvoditi: 1. Pojem hříchu a lítosti; (2. Bůh je všupřítomný a vševědoucí; svatý a spravedlivý; 3. Dědičný hřích a jeho následky: (potřeba křtu...)

PŘÍPRAVA (ve 5. třídě):

Možno začítí volnou modlitbou katechety: „Bože, ty jsi dal prvním lidem překrásný ráj, aby byli šťastni a aby také jejich děti — to jsme my — byly šťastny. Ale tys chtěl, aby tě poslouchali, proto's jim dal přikázání: „Se všech stromů...“ — Také nám jsi dal 10 svatých přikázání, která musíme zachovávat, chceme-li býti šťastni. Dej nám milost a sílu, abychom je vždycky zachovávali a Tebe poslouchali a milovali, jako tvé dobré děti!“

Vstaňte, pomodlíme se nyní desatero přikázání, abychom je vždycky rádi plnili.

JINÁ PŘÍPRAVA (ve 2. třídě):

Vypravoval jsem vám, jak šťastni byli první lidé v ráji. Tak šťastni byli tak dlouho, dokud Pána Boha poslouchali. A kdyby ho byli stále poslouchali, nebyli by nikdy zemřeli a byli by přišli i s tělem přímo k němu do nebe.

Ale — první lidé jednou Pána Boha neposlechli a jeho přikázání vědomě a svévolně přestoupili. O tom si budeme nyní vypravovati.

A.

PŘEDNES (Vypravování):

V ráji bylo mnoho stromů a krásného ovoce. Se všech stromů směli Adam a Eva jísti, jen se stromu prostředního jim Pán Bůh jísti zakázal. Adam a Eva nejprve rádi Pána Boha poslouchali. A dokud poslouchali, byli šťastni.

Ale byl tu někdo, kdo jim toho štěstí záviděl. Kdo pak? To byl padlý anděl neboli ďábel. Ten nemohl vidět, že lidé Bohu slouží a jsou šťastni a že nejsou jako on. Proto si umínil, že je navede, aby Pána Boha neposlechli. Ale ďábel je chytrý. Aby ho Eva nepoznala a nelekla se ho, neukázal se v pravé podobě, nýbrž vzal na sebe podobu hada. A stavěl se, jako by jí chtěl říci něco velmi krásného a důležitého.

On si myslel: Já jí řeknu: Proč to ovoce nejíte? Podívej se, jak je krásné, krásnější než jiné. Kdybys jedla, věděla bys všecko. Pán Bůh vám to jen proto zakázal, že nechce, abyste všecko věděli. Snad mi uvěří. Pokusím se o to, a přivedu ji do pokušení. — A slyšte nyní, jak to provedl. Svátá kniha (Písmo sv.) nám o tom vypravuje:

Đábel záviděl prvním lidem jejich štěstí, protože sám byl nešťastný. I hleděl je svést ke hříchů, aby je o jejich štěstí připravil. Vzal tedy na sebe podobu hada. Jednoho dne šla Eva blíže k zapověděnému stromu a spatřila na něm hada. Had řekl Evě: „Proč nesmíte jísti se všech stromů v ráji?“ Eva odpověděla: „Smíme jísti se všech stromů, jenom se stromu vprostřed ráje nesmíme, sice bychom zemřeli.“

Ale had řekl: „Neumřete, ale otevrou se vám oči* a budete jako Bůh.“ — Eva se zahleděla zvědavě na strom. Ovoce jeho zdálo se jí krásné a dobré a zalíbilo se jí. — I utrhla zapověděné ovoce a jedla. A dala též muži svému a on jedl také. — Tak Adam a Eva Pána Boha neposlechli a udělali hřích. To byl první hřích.

OPAKOVÁNÍ A ROZHOVOR (Pouze ve 2. třídě. Ve 3. třídě ho není třeba):

Nyní si to zopakujeme. — Jaké přikázání dal Pán Bůh Adamovi? Dokud Adam a Eva poslouchali Pána Boha, byli šťastni. Ale kdo jim to záviděl? Jak to provedl chytře, aby je přivedl do pokušení? Do čeho se skryl? — Jak promluvil na Evu? Vidíte, jak mluvil chytře a úlisně! Co jí sliboval? Tím jí drze obelhal a ona, hloupá, mu věřila víc než Pánu Bohu. Proč mu věřila? Protože si přála být jako Bůh. To byla nedůvěra k Bohu a pýcha — a to jí přivedlo do neštěstí. Pán Bůh řekl: „Budete-li jísti, umřete.“ Ale ďábel řekl: Budete-li jísti, neumřete, nýbrž otevrou se vám oči a budete všecko vědět jako Bůh.“ Tak ďábel drze lhal a Eva mu věřila. Přála si být jako Bůh a myslila si: Zkusím to! — a zkusila a jedla a svedla k tomu také Adama.

* Toto krásné a názorné rčení je v Prvouce nevhodně a zbytečně vynecháno, ač i pro nejmenší je srozumitelné. Možná přidati ještě více: „Otevrou se vám oči a poznáte všecko, dobré i zlé, — a budete jako Bůh.“

B.

Jak bylo lidem po hříchu?

PŘÍPRAVA:

A teď si budeme vypravovat, co se s nimi potom stalo.

PŘEDNES:

1. *Jak bylo lidem po hříchu.* — Když Adam a Eva Pána Boha neposlechli a jedli ze zapověděného stromu, tu se jim opravdu otevřely oči — a oni viděli, co hrozného provedli a jak je ďábel oklamal. Teď najednou viděli, co je to hřích! Před tím neznali, co je zlo — teď to poznali — ale to bylo smutné poznání! A když se nyní na sebe podívali, viděli, že už nejsou svatí, že už nemají krásný šat posvěcující milosti, ale že jsou ubozí a nazí. I začali se stydět a bát; a udělali si zástěry z fíkového listí. Srdce jim hlasitě tlouklo strachy.* Neboť věděli: Až přijde Pán Bůh, pozná hned, že jsme ho neposlechli.

Před večerem pak uslyšeli přícházezi Pána Boha; i báli se a ukryli se v rajském stromoví. Ale Bůh zavolal na Adama: „Kde jsi?“ Jindy by byl pospíchal Adam Pánu Bohu na-proti, ale teď se styděl a bál; proto řekl: „Skryl jsem se před tebou, protože jsem nahý.“ Ale Pán Bůh řekl: „To jsi poznal jen tím, že jsi jedl ovoce zapověděné!“ Adam odpověděl: „Žena mi je dala, a jedl jsem.“ Řekl tedy Hospodin Evě: „Proč jsi tak učinila?“ Ona odpověděla: „Had mě svedl a jedla jsem.“

2. *Jak Bůh lidi potrestal.* — Tu pravil Hospodin k hadovi: „Že jsi to učinil, budeš zlořečený; a žena rozdrť hlavu tvou.“ (Možno také užiti úplného textu: „Že jsi to učinil, budeš zlořečený. Nepřátelství stanovím mezi tebou a ženou, — mezi potomstvem tvým a potomstvem jejím. Ona rozdrť hlavu tvou.“) Evě pravil: „Mnoho budeš s dětmi trpět a muž bude pánem твоjím.“ Adamovi pravil: „Trní a hloží bude ti země roditi. A v potu tváře jísti budeš chléb, dokud se zase nevrátíš do země, ze které jsi vzat. Ano: prach jsi a v prach se navrátíš.“

* Tato část je zbytečně v Prvouce vynechána.

Potom přioděl Bůh první lidi v kůže zvířecí a vyhnal je z ráje. Před rájem pak postavil anděly s mečem plameným, aby hlídali cestu do ráje ke stromu života.

VÝKLAD A NAUČENÍ:

1. *Co ztratili první lidé hříchem?* — Zde možno ukázati obraz: „Vyhánění z ráje“ a na něm vyložití, co lidé hříchem ztratili. Děti samy vysvětlí obraz za pomoci katechetovy, který se na jednotlivosti táže, asi takto: Vidíte, v ráji byli šťastní a teď jediným hříchem všechno ztratili! Teď utíkají z ráje a pláčou. Jdou smutní a nevědí, kam. Teď už nebudou v ráji, teď jim nastane tvrdý, těžký život, plný námahavé práce, starostí a bolesti, — a na konec je čeká smrt.

Potom zavěsíme vedle toho ještě jednou obraz „Stvoření prvních lidí a ráj“ a společně s dětmi srovnáváme: První lidé před hříchem — a po hříchu. (Napřed jen následky podle těla:)

a) V ráji země úrodná, rodila bez námahy — nyní neúrodná, rodí trní a bodláčí, a také některá zvířata je přestala poslouchat a jim sloužit a postavila se proti nim (zdivočela).

b) V ráji netrpěli žádný nedostatek a žádnou bolest — nyní musí snášet nepohody, horko a zimu — hlad a žízeň — bídu, bolesti, nemoce a smrt.

Teď se stala země slzavým údolím. Jak to řekl Pán Bůh Evě? Že bude mít starosti a bolesti s dětmi a musí poslouchati muže (za to, že ho svedla). A co řekl Adamovi?

Na tabuli: Eva: děti — muž —

Adam: trní a bodláčí, těžká práce a námaha — smrt.

Tak ztratili dvě věci: rajské štěstí neboli rajskou blaženost a tělesnou nesmrtelnost.

Ale ještě něco ztratili: něco ještě cennějšího. Co pak viděli, když se po hříchu na sebe podívali? Viděli, že jsou nazí! Viděli, že už nemají krásný šat svatosti (nebo posvěcující milosti), který dostala jejich duše a který činil i tělo jejich svatým a krásným; a že proto už nejsou dítkami Božími a nemohou přijít do nebe. Ten krásný šat nyní ztratili a tak najednou viděli, že jsou nazí a ubozí; a proto se styděli a báli. Teď už také neviděli nikdy Pána Boha jako v ráji a také nerozeznali tak dobře co je dobré a co zlé:

rozum jejich byl zatemněn. A už jim bylo těžší Pána Boha poslouchat: Jejich vůle byla nakloněna ke zlému. (Bylo jim tedy těžší Pána Boha poznávat a Pána Boha poslouchat.)

V ráji nepotřebovali žádných šatů, protože měli krásný šat svatosti a posvěcující milosti (šat z nebeského světla) a nevěděli, co je hřích — ale teď, když ten nebeský šat ztratili, musili dostat šat pozemský, aby je chránil před hříchem a před nepohodou; proto je Pán Bůh oděl šatem z koží.

Co všechno tedy ztratili první lidé hříchem prvotným? Pamatujte si: Hříchem prvotným ztratili první lidé svatost, rajskou blaženost a tělesnou nesmrtelnost. (22 ot. Prvouky.)

2. *Co je hřích?* — A kdo připravil první lidi o jejich štěstí? (Řeknou-li děti: Dábel — tedy dáme další otázku: A čím je přivedl dábel do neštěstí? Tím, že je svedl ke hříchu.) Hřích! — Co pak je to hřích? Čím se dopustili první lidé hříchu? Tím, že Pána Boha neposlechli. Kdo tedy dělá hřích? Kdo Pána Boha neposlechne.

Věděli Adam a Eva, že z toho stromu nesmějí jísti? Ano, věděli a přece jedli. Protože to věděli, tedy jedli vědomě. A museli poslechnout dábla? Nemuseli. Když nemuseli, tedy to udělali dobrovolně (schválně nebo svévole) čili: oni za to mohli. Kdyby to byli nevěděli a kdyby za to byli nemohli, tedy by hřích neměli. Ale oni to věděli a dábla poslechnout nemuseli, proto říkáme, že to udělali vědomě a dobrovolně.

Oni vědomě a dobrovolně Pána Boha neposlechli — oni vědomě a dobrovolně nezachovali přikázání Boží — oni vědomě a dobrovolně přikázání Boží přestoupili. A to je hřích.

Tak i my, když víme, co Pán Bůh poroučí a vědomě a schválně neposlechneme (čili přikázání Boží přestoupíme), hřešíme. Kdo tedy hřeší? Kdo vědomě a dobrovolně — vědomě a schválně — (to jest svou vinou) přestoupí nějaké Boží přikázání. (Co je tedy hřích? Hřích je vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božího — ve 3. třídě.)

Pán Bůh na příklad poroučí, abyste rodiče ctili a poslouchali, abyste byli k druhým laskaví, abyste mluvili pravdu, abyste nemluvili nestydatě, abyste nekradli, abyste světili neděli atd. Když to víte a přece tato přikázání Boží přestupujete a můžete za to — děláte to schválně, tak máte hřích.

Každý, kdo vědomě a dobrovolně (vědomě a svévolně) Pána Boha neposlechne (= jeho přikázání přestoupí), hřeší.

3. *Pokušení ke hříchu. — Jak nás ďábel svádí.* — Kdo svedl první lidi ke hříchu? Jak to udělal? Udělal to chytře. Sliboval Evě, že bude všechno vědět a že bude jako Bůh a zatím drze lhal a podvedl ji, neboť ďábel je největší lhář. A Eva jeho falešným slibům uvěřila a dala se podvést. Chtěla být chytrá a zatím byla hloupá. Jak se to stalo?

Eva přišla jednou blíže k zapovědnému stromu. Ó, kdyby k němu byla raději nechodila! Byla by nepřišla do pokušení. A kdyby se byla s ďáblem nedala ani do řeči! — Ale Eva se s ním dala do řeči (a tak se dostala do pokušení) — a ďábel v ní vzbudil zvědavost, pýchu a žádost po tom ovoci, — Eva začala pochybovat o tom, co řekl Pán Bůh a věřit ďáblu, — začala se na ovoce dívat a tak touha po zakázaném ovoci v ní rostla, pokušení bylo pořád silnější — až konečně utrhla a jedla — a hřích byl spáchán — a ďábel se radoval.

Tak to dělá ďábel stále. Jako svedl Evu, tak svádí i nás a přivádí nás do pokušení. A tak to dělají i zlí lidé, od ďábla zkažení, kteří se to od něho naučili. Ďábel nám neřekne: „Udělej to, to je zlé, to je hřích!“ Nýbrž on říká: „Udělej to, to není nic zlého, to je krásné — to můžeš udělat — jiní to také dělají! — Neboj se a udělej to, nestyď se, nebuď hloupý! Uvidíš, jak se ti otevrou oči, — uvidíš, cos ještě neviděl! Uvidíš, jak budeš šťastný!“ Ďábel nám ukazuje a maluje hřích, jakoby byl kdovíjak krásný, ale když hřích uděláme, pak vidíme, jak je ošklivý.

Na příklad když vás ďábel svádí třeba k nestydatosti — tak vám ty nestydaté věci ukazuje, jako by byly krásné a příjemné a říká: „Nestyď se, — to není nic zlého, — dopřej si té radosti, neboj se, uvidíš, jak to bude hezké!“ A člověk mu začne věřit, víc než Pánu Bohu, ten hřích ho začne lákat, začne se mu líbit, — zmocní se ho zvědavost a chce to zkusit (tu zvědavost v něm vzbudí ďábel) — začne se s ďáblem (nebo zlým člověkem) domlouvat, — začne ďáblu povolovat a ustupovat, — až na konec poslechne a udělá to. A pak teprv vidí, jak ho ďábel podvedl, — jak ten hřích je ošklivý a stydí se za to, ale už je pozdě! Byl moc zvědavý, chtěl vědět, jak chutná zapovědné ovoce, chtěl být chytrý —

a zatím byl hloupý! Děti, je to nějaká chytrost, dát se tak svést ke hříchu? Vidíte, každý hřích je veliká hloupost. Poslouchat ďábla a zlého člověka není žádná chytrost, ale hrozná hloupost.

A tak jako to dělá ďábel, tak to po něm dělají i zlí lidé, ďáblovi pomocníci a služebníci!

4. „*A neuvoď nás v pokušení.*“ — Takovému ďábelskému svádění ke hříchu říkáme pokušení. Ďábel Evu sváděl neboli pokoušel; ďábel ji přivedl nejprve do pokušení a z toho pokušení pak přišel hřích. Také nás přivádí ďábel často do velikého pokušení. A protože je chytrý a umí pěkně mluvit, slibovat a lhát, a má ještě plno zlých lidí, kteří mu pomáhají a také nás svádějí a pokoušejí, je to pokušení ke hříchu někdy tak veliké, že se mu jen těžko můžeme ubránit.

Co tedy uděláme, když na nás přijde takové veliké pokušení, — když nás to svádí a láká, a my se nemůžeme ubránit? Tu se máme modlit a volat na pomoc Pána Boha a anděla strážného, aby nás nedali do moci ďábla: Pane Bože, chraň nás před každým pokušením, a když takové pokušení přijde, pomoz nám, abychom je přemohli! Proto se modlíme každý den v modlitbě Otčenáš: A neuvoď nás v pokušení! To znamená: Dobrý Bože, nedej nám přijíti do velikého pokušení, kde bychom se dali svést jako Eva! Ale pošli nám na pomoc anděla strážného, aby nás ďábel nesvedl! — A vždycky, když se tu prosbu otčenáše modlíme, máme na to myslet. — Také anděla strážce a Pannu Marii máme vzývat o pomoc, když na nás dolehne pokušení: „Anděle Boží, strážce můj, rač vždycky být ochránce můj.“ — „Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšné, nyní (právě teď, v tomhle pokušení) i v hodinu smrti naší. Amen.“ — „Ó Maria, beze hříchu počatá, oroduj za nás, kteří se k Tobě utíkáme!“

5. V 1. a 2. třídě zde také možno vyložití nebo znovu připomenouti tyto *vlastnosti Boží*:

a) Bůh je všudypřítomný a vševědoucí. — Když Pán Bůh zavolal na Adama, věděl Adam hned: Pán Bůh nás viděl, protože je všudypřítomný a vševědoucí. Ale když hřešil, tak na to zapomněl. Kdyby na to byl myslel, tedy by byl nehřešil. Teď věděl, že Pán Bůh není jen v nebi,

ale že je všude — a proto mu říkáme všudypřítomný. A také věděl, že Pán Bůh všechno vidí a všechno ví, že je vševědoucí. Na to nemáme nikdy zapomenouti.

b) Bůh je nejvyšší svatý a spravedlivý. — Dokud Adam a Eva dělali jen, co je dobré, miloval je Pán Bůh a to dobré se mu na nich líbilo. Ale když udělali hřích, tu se ten hřích Pánu Bohu nelíbil a protivil. — Co tedy miluje Pán Bůh? (Jen dobré.) A co nemiluje? (Hřích, zlé.) A on to tak nemiluje, že to nenávidí. — Pán Bůh miluje jen dobré a zlé nenávidí. Protože Pán Bůh miluje jen dobré a nenávidí zlé, říkáme, že je svatý. Takoví lidé, kteří milují a dělají jen dobré, a nemají rádi hřích a nedělají nic zlého, jsou také svatí. Ale Pán Bůh je nejvíce svatý — nebo nejvyšší svatý.

A protože Pán Bůh je svatý, i my máme být svatí. I my máme mít rádi jen dobré a nenávidět hřích. A abychom věděli, co je dobré a co zlé, a stali se svatými, dal nám Pán Bůh přikázání. Kdo ta přikázání zachovává, ten se naučí milovat a dělat jen dobré a nenávidět všechno zlé, a stane se svatým.

Ale Bůh nejen dobré miluje a zlé nenávidí — on také dobré odměňuje a zlé trestá, jak si každý zaslouží — a proto říkáme, že je nejvyšší spravedlivý. Pán Bůh nechá nic dobrého bez odměny a nic zlého bez trestu. Protože je Pán Bůh spravedlivý, proto potrestal pyšné anděly a proto ani první lidé nemohli nechat bez trestu, když hřešili.

6. *Hřích je největší zlo.* (Ot. 23. v Prvouce.) — (Toto naučení budiž hlavním praktickým výtěžkem katechese a jejím závěrem.) — Děti, na Adamovi a Evě vidíme, jak velké zlo je hřích. Jsou všelijaké zlé věci: na příklad hlad, žízeň, bolest (bolení hlavy nebo zubu), ztráta něčeho cenného, nemoc a smrt — ale nic není tak zlé jako hřích. Proto si pamatujte: Největší neštěstí a největší zlo pro člověka je hřích. Co je pro člověka největší zlo? (Ot. 23.) Opakuj, N.! Proč je hřích největší zlo pro člověka? Protože ho dělá nešťastným na těle i na duši. Oč připravil hřích první lidi? — Hřích je horší než smrt. Smrt nám může vzít jen život časný, ale hřích okrade člověka na konec o všechno — i o život věčný. Kdopak

připravil Adama a Evu o ráj a všechno štěstí? Hřích. A čím ztratili to krásné roucho posvěcující milostí a s ním nebe? Hříchem. — A čím my můžeme ztratit nebe? Hříchem. — Hřích je také největší hloupost. Kdo dělá hřích, myslí, že je chytrý a zatím je hloupý. Tak jako Eva chtěla být chytrá, chtěla všechno vědět a zatím byla hloupá. Tak za krátkou hříšnou radost, kterou měla, když jedla zapovězené ovoce, měla potom dlouhou žalost. A tak je to u každého hříchu. Kdo hřeší, má krátkou hříšnou radost, a za ni ztratí radost věčnou a má pak dlouhou, věčnou žalost. Je to nějaká chytrost? To je největší hloupost! (Tuto hloupost hříchu je také dobře vštípiti hned malým dětem.)

Proto se varujte hříchu jako jedu, který někdy s počátku sladce chutná, ale potom člověka otráví. A pamatujte si slova, kterými nás Písmo sv. před hříchem varuje:

„Synu, jako před hadem,
tak utíkej před hříchem!“

18. Co jsme zdělili po Adamovi?

(Prvouka čl. 14. — Pro 2. a 3. školní rok a málotřídní školy.)

PŘÍPRAVA:

(Na tabuli: Obraz vyhnání z ráje.) Děti, vzpomeňte si ještě, jak nešťastnými učinil první hřích Adama a Evu. Ale nejen Adamovi a Evě uškodil ten hřích, nýbrž i jejich dětem, jejich potomkům a všem lidem, protože všichni lidé jsou jejich děti. Také my jsme jejich děti. Adam a Eva byli naši první rodiče neboli prarodiče a my všichni od nich pocházíme. (Ot. 24. v Prvouce.) Proto i nám uškodil ten hřích. My jsme ten hřích i jeho následky po nich zdělili, proto říkáme tomu prvnímu hříchu také hřích dědičný. Jak je to možné? To si nyní vyložíme.

PODÁNÍ NÁZORU A VÝKLAD:

1. Když tatínek umře, zdědí po něm všechno jeho děti: dům, pole, peníze i nábytek. Ale když otec o všechno přijde a zanechá dluhy, zdědí po něm jeho děti místo jmění jeho dluhy a musí je za něj platit. Také my jsme zdědili nějaký dluh po svém praotci Adamovi. Jakýpak dluh? Tím dluhem je jeho hřích. My po něm dědíme jeho hřích a následky toho hřichu.

Když Pán Bůh stvořil Adama a učinil jej šťastným — dal mu to všechno nejen pro něho, nýbrž i pro jeho potomky. To znamenalo: Budeš-li mě poslouchati, budeš šťasten ty i celé tvoje potomstvo. Ale neposlechneš-li, ztratíš ráj a nebe nejen pro sebe, ale připravíš o to všechno i své děti.

A to se bohužel stalo. Svým hřichem ztratili naši první rodiče ráj a milost Boží a nebe nejen pro sebe, nýbrž i pro své děti a celé potomstvo; a k tomu potomstvu patříme také my. I jejich děti a všichni lidé musili si nyní v potu tváře dobývat chléb a těžce zápasiti se životem, snášeti bolesti, nemoci a smrt — a země se stala pro všechny slzavým údolím.

Jejich děti a všichni lidé od té doby proto nepřicházejí na svět s posvěcující milostí, ale rodíme se bez milosti posvěcující, zatíženi dědičným hřichem a jeho kletbou; nemáme proto už žádné právo na nebe.

Abyste tomu ještě lépe rozuměli budu vám vypravovati podobnoství:

Jeden dobrý král vzal kdysi dva chudé lidi, muže a ženu, k sobě do paláce, postavil jim krásný dům ve své královské zahradě a odevzdal jim ten dům a velikou část své zahrady, aby tam žili spokojeně a šťastně. Při tom jim řekl: „Ten dům a ta zahrada patří vám a vašim dětem. Ale nesmíte se nikdy přáteliti se zlým, ďábelským sousedem, který bydlí vedle mé zahrady. Jakmile byste s ním něco začali, tedy všechno ztratíte.“ Ten muž a žena dlouho krále poslouchali a byli šťastni. Ale jednou ta žena svedla muže, aby s ní šel podívat se k zlému sousedovi. A muž s ní šel a oba se pak s tím zlým člověkem přátelili a uvěřili jeho pomluvám proti dobrému králi. — Když se to dověděl král, vyhnal je ze své zahrady a již nikdy nesměli do ní vstoupiti. Tak

přišli do veliké bídy a vedlo se jim zle; a měli děti a také ty s nimi musí nyní snášet ten těžký a tvrdý život a také jejich děti atd.; a žádný z jejich dětí a potomků už nesmí vstoupit do té zahrady. — (Měl na to ten král právo? Bylo to od něho nespravedlivé? Byl on tím vinen, že ti dva lidé a celý jejich rod o všechno přišli?)

Rozumíte tomu podobenství? Ten dobrý král je Pán Bůh; ti dva lidé jsou Adam a Eva; dary královny znamenají ráj a milost Boží a právo na nebe; tím zlým sousedem je ďábel; a těmi jejich dětmi jsme my všichni, kteří od Adama a Evy pocházíme.

2. *Co dědíme po Adamovi?* — Tak tedy dědíme všichni Adamův hřích, protože všichni od Adama pocházíme. A s tím hříchem dědíme i jeho zlé následky. Které jsou ty jeho zlé následky, které dodnes snášíme? Řekneme krátce: Utrpení a smrt. To znamená: Nejsme v ráji, ale země je nám slzavým údolím. Proto říkáme v modlitbě Zdrávas Královno: „V tomto slzavém údolí.“ Přicházíme na svět s pláčem, musíme si těžce dobývat živobytí, musíme všichni trpět a na konec s pláčem zase musíme odejít a umřít.

Ve 4. a 5. tř.: Proto praví svatý Pavel v písmě svatém (Řím. 5.): „Skrze jednoho člověka přišel hřích na tento svět a skrze hřích smrt; a tak na všechny lidi smrt přešla, poněvadž v něm všichni zhřešili.“ (Kdo je to ten jeden člověk? Co znamenají slova: „V něm všichni zhřešili?“ Všichni jeho hřích zdědili).

Co tedy dědí každý člověk po Adamovi? (Ot. 23. v Prvouce.) Každý člověk dědí po Adamovi 3 věci: hřích, utrpení a smrt. Jak se proto jmenuje ten hřích zděděný po Adamovi? Hřích dědičný. Jen jedna svatá žena nezdělala ten hřích. Kdo ví, která? K ní proto voláme: „K tobě voláme lkajíce a plačíce v tomto slzavém údolí.“

Celé lidstvo je jako strom, Adam je kořen toho stromu a do toho kořenu se dostala otrava hříchu. A ten jed nyní přechází do větvíček — a těmi větvíčkami jsme my.

Proto když dítě přijde na svět, už má v sobě tu otravu a nákazu od svých prarodičů — už má na duši dědičný hřích, nemá roucho posvěcující milosti a svatosti a nemá práva na nebe.

3. *Potřeba křtu.* — Proto řekl Pán Ježíš, že se každý člověk a každé dítě musí znova (podruhé) naroditi — na křtu svatém, aby se dostalo do nebe. Pán Ježíš to řekl jednou učenému muži Nikodemovi: „Nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha svatého, nemůže vejít do království Božího.“ To znamená: Kdo chce nyní přijíti do nebe, musí se znova narodit z vody a z Ducha svatého, a to se stane ve křtu svatém, t. j. musí se dát pokřtít. Proto poslal Pán Ježíš svaté apoštoly do světa, aby to všem lidem kázali a aby je křtili — a tak jim pomohli do nebe.

Co proto dělají rodiče, když se jim narodí dítě? Donesou je do kostela ke křtu svatému. To dělají všichni rodiče, kterým na tom záleží, aby jejich dítě přišlo do nebe. Jen rodiče, kterým na tom nezáleží, to nedělají. Tak to udělali i vaši rodiče s vámi. Když jste se narodili, měli jste také dědičný hřích. Máte ho ještě? Kde vám byl odpuštěn?

Ale ty druhé dva následky prvního hříchu: utrpení a smrt nám i po křtu již zůstaly.

4. *Náklonnost ke zlému.* — A ještě jeden smutný následek nám zůstal po tom dědičném hříchu. Je to zatemněný rozum a náklonnost ke zlému (zlá náklonnost nebo zlá žádost — zlá žádostivost). Tím hříchem se rozum prvních lidí zatemnil, takže už tak dobře nepoznávali Pána Boha a co je dobré a zlé; a vůle jejich, kterou svedení ďáblem obrátili ke zlému, zůstala již obrácena ke zlému. A také toto smutné dědictví po nich dědíme. To samy všechno cítíte: Jak těžko poznáváte Pána Boha a to, co je dobré a co je zlé. A i když poznáváte, co je dobré, jak těžko to děláte! Jak se vám to zdá těžké a jak lehký je vám hřích. Do toho, co je dobré, se vám nechce, ale ke zlému vás to vábí a svádí. — Najednou se vám třebas chce lenořit, neposlouchat, vzdorovat, zlobit se a hádat, mstít se někomu a prát se s ním, mlsat, lhát, krást, vidět nestydaté věci. — Odkud se v nás bere ta zlá zvědavost a žádost? To je následek dědičného hříchu. Tu zlou náklonnost — tu zlou žádost — všichni dědíme. (Jenže v každém není stejná. V někom je větší a v někom menší.) To vidíme nejlépe na Kainovi. Kde se v něm vzala závist a zlost? A což v Abelovi nebyla ta zlá náklonnost? I ten ji zdědil, ale v něm nebyla tak velká a on ji přemáhal. Kaina také napomínal Pán Bůh:

„Přemáhej hněv svůj a panuj nad ním. Přemáhej tu zlou žádost!“ Ale on ji nepřemáhal.

Ta zlá žádost je jako jed, který se skrývá v každém člověku. Kolikrát vidíme i hodné dítě, jak se najednou začne zlobit a vztekat, jak začne ošklivě nadávat, jak se chce mstít, jak vzdoruje, jak lže; nebo se v něm probudí lenost, mlsnost, ošklivá závist, svárlivost, nesnášlivost, zlost nebo se mu chce vidět a dělat něco nestydatého. Kde se v něm vzal ten jed? Nikdo ho tomu neučil a už to má v sobě. To je smutné dědictví po Adamovi a Evě. Když se Eva zahleděla na to zapověděné ovoce, dostala na něj chuť nebo žádost. To byla zlá chuť a zlá žádost, protože chtěla něco zlého. Tu zlou žádost v ní probudil ďábel a potom ji probudil také v Adamovi, a od té doby v nich ta zlá žádost zůstala a my ji po nich dědíme. V někom je ta zlá žádost větší, v někom menší, ale všichni ji v sobě máme a musíme tu zlou chuť, tu zlou žádost stále přemáhat. Kdo ji nepřemáhá, v tom roste, a potom už se jí těžko ubrání.

Dejte si proto pozor na tu zlou žádost a učte se ji stále přemáhat hned od malička, aby se nerozrostla a nesvedla vás ke hříchu. Proto nás napomíná Pán Ježíš: „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení!“ To jest: Dávejte na sebe pozor, aby vás vaše zlá žádost nesvedla a nepřemohla! A modlete se proto!

5. Pouze ve 3. školním roce a v dalších: *Odkud přichází pokušení?* — Teď už tedy víme, že máme tři nepřátele, kteří nás svádějí neboli pokoušejí ke hříchu. Proti těm se musíme stále bránit. Jsou to: 1. Zlá žádost v těle našem — místo toho říkáme krátce: tělo; 2. pak zlí lidé — místo toho říkáme svět; a 3. ďábel — nejhorší pokušitel. Od těch tří přicházejí všechna pokušení ke hříchu: Od těla, od světa a od ďábla. Proti těm třem nepřítelům musíme stále bojovat.

6. *Hlas svědomí.* — Abychom se jim snáze ubránili, dal nám Pán Bůh do duše zvláštní hlas, který nás hned upozorní a varuje, když zlá žádost nebo zlý člověk nebo ďábel nás pokouší ke zlému. Ten hlas se hned ozve, když chceme dělat něco zlého, a říká: Nedělej to, to je hřích! Boj se Boha, styď se! Pán Bůh tě vidí! A když to přece

uděláme, tak nám to ten hlas vyčítá a nedá nám pokoj, dokud se nepolepšíme. To je hlas Boží v duši; tomu hlasu říkáme svědomí. Ten hlas mluví tiše, musíte proto dávat pozor, abyste ho slyšeli.

7. *Anděl strážný.* — A ještě někoho nám dal Pán Bůh na pomoc. Koho pak? Anděla strážce. Když tedy to pokušení ke hříchu ještě nemůžete přemoci, tak se modlete k andělu strážnému! Anděle Boží, strážce můj, atd. pomoz mi, ať tělo, svět a ďábla přemáhám. Bože, pomoz mi, abych přemohl to pokušení! Proto se denně modlíme v Otčenáši: „A neuvod nás v pokušení“ t. j. Pane Bože, chraň nás před tím trojím pokušením ke hříchu a když na nás přijdou, dej nám sílu, abychom je přemohli. Amen.

19a. Před svátkem Všech svatých a Dušiček. O posledních věcech.

I. část: Smrt a hřbitov.

(Pro 2., 3. a 4. školní rok a málotřídky.)

Pozn.: Tyto příležitostné katechese předdušičkové lze vhodně navázat na předešlou katechesi o následcích dědičného hříchu. Protože smrt je následkem dědičného hříchu, je vhodné vyložit při té příležitosti dětem alespoň stručně učení o smrti, soudu a věčné odplatě. Je to tím vhodnější, padne-li tato katechese před svátkem Dušiček, kdy jsou děti pro tyto věci zvláště vnímavé. Katecheta si proto hledí rozvrhnouti látku tak, aby byl s katechesí o dědičném hříchu hotov asi týden před svátkem Dušiček. Jinak je možno tyto katechese o posledních věcech probírat až před koncem školního roku.

Pro dobu před svátkem Dušiček a hodinu po Dušičkách si katecheta vybere z těchto 3 katechesí, co se mu hodí.

Následují-li tyto katechese nebo některá z nich hned po katechesi o následcích prvního hříchu, je možno úvodní přípravu upravit asi takto:

ÚVOD:

Pán Bůh řekl Adamovi: „Budeš-li jísti se stromu, který stojí uprostřed ráje, umřeš!“ A první lidé neposlechli a z toho stromu jedli. Proto je musil stihnouti trest. Pán Bůh nemluví nadarmo. Když Pán Bůh řekl: „Neposlechnete-li, umřete,“ a oni neposlechli, — musili nyní umřít. A nejen oni, nýbrž i jejich děti a všichni lidé. — Od té doby, co Adam a Eva hřešili, musí tedy všichni lidé jednou umřít. Také já a také vy! Jednou i vám přestane srdce bít, — oči se vám zavřou, — ústa už nebudou mluvit, — tělo už se nebude hýbat; bude mrtvé. A potom vás dají do rakve, donesou vás na hřbitov a uloží tělo vaše do země. Tak se vrátí tělo naše do země, z níž je Pán Bůh stvořil a promění se zase v hlínu. A v zemi bude odpočívati až do té doby, kdy je Pán Ježíš zase vzkřísí — to jest až do soudného dne.

Kdo z vás byl už na hřbitově? Kdo z vás už viděl, jak nesli nebo vezli mrtvého v rakvi na hřbitov? — Za několik dní bude svátek, kterému říkáme svátek Dušiček. Tu si budou lidé na všechny ty mrtvé vzpomínati a budou choditi k jejich hrobům na hřbitov. Budou jejich hroby zdobiti květinami a věnci a budou se za ně modliti. Budou volati k nebeskému Otci: „Otče nebeský, vezmi duše našich zemřelých k sobě do nebe!“

O tom se dnes budeme učit.

JINÝ ÚVOD:

Milé děti! Brzy bude svátek Všech Svatých a památka všech věrných Dušiček (to jest těch, které jsou v očistci). Na Dušičky půjdeme na hřbitov a budeme se modlit za zemřelé.

PŘEDNES A VÝKLAD:

1. *Hřbitov.* — Každý z vás už byl na hřbitově. (Nebo otázkou: Viděli jste už hřbitov?) Je jako zahrada nebo pole, kolem něho je zeď, a v té zahradě jsou hroby. Ale není to obyčejná zahrada nebo obyčejné pole; to pole je posvě-

cené; proto říkáme hřbitovu svaté pole. (Platí o katolickém, skutečně posvěceném hřbitově.) Proto se máme na hřbitově chovat tiše a slušně, skoro jako v kostele; když tam vstoupíme, máme smeknout klobouk a máme tiše říci krátkou modlitbu za mrtvé: Odpočiňte v pokoji! Nebo: Odpočinutí věčné dej jim, Pane, a světlo věčné ať jim svítí, ať odpočívají ve svatém pokoji! Aby každý věděl, že je to místo svaté a že se tam nesmí běhat a skotačit jako jinde, proto je kolem hřbitova zeď.

(Vnitřek hřbitova.) Na hřbitově vidíme mnoho hrobů (jeden vedle druhého). Kdo leží v těch hrobech? V těch hrobech leží mrtví. Na hrobech stojí obyčejně kříže; velké, malé, kamenné, železné nebo dřevěné; nebo pomníky s křížem. Na těch pomnících jsou nápisy. Je tam napsáno, kdo tam odpočívá a při tom bývá prosba: Odpočívej v pokoji! (R. I. P. = latinsky: requiescat in pace = odpočívej v pokoji!) Na ty hroby dávají lidé mrtvým příbuzným na den Dušiček věnce a květiny a rozsvěcují tam světla a svíčky. Ty svíčky znamenají, že prosíme Pána Boha, aby ty dušičky, které jsou v očištění, vzal do světla věčného v nebi.

2. *Smrt.* — Kdo leží v hrobech? V hrobech leží mrtví. Viděl už někdo z vás mrtvého?... Jak vypadal? Vypadal docela tak, jako když byl živý? Ne. Byl bledý, studený, nehýbal se, neslyšel už a nic neviděl; a když měl otevřené oči, neleskly se už ty oči tak, jako když byly živé.

Vidíte, tak vypadá mrtvý! A proč pak se už nehýbá, proč nic nevidí a neslyší? Protože v něm něco chybí. Co pak? Chybí v něm duše. Už nemá duši, už je to jen tělo; — duše z něho odešla. Dokud v něm byla duše, byl ten člověk živý; když duše odešla, umřel. — Co se tedy děje, když člověk umírá? Když člověk umírá, odchází duše z těla. My říkáme: Při smrti se duše odloučí od těla. Proto říkáme: Smrt je odloučení duše od těla. (Otázka 56. v Prvouce.) Opakuj, co je to smrt?...

Smrt nastává tím, že duše z těla odejde. Bez duše je tělo mrtvým.

Jak to vypadá, když člověk umírá? (Viděl to už někdo?) Když už se blíží smrt, bývá nemocný člověk velmi slabý, často nemůže slabostí ani mluvit a k tomu je mu úzko a těžko u srdce. Obyčejně se smrti bojí, má před smrtí strach,

protože neví, co se s ním po smrti stane a největší strach má, když má na duši těžký hřích, protože se musí bát Božího trestu po smrti. Proto si má před smrtí zavolat kněze a vyzpovídat se, aby se nemusil smrti bát. Když člověk již umírá, dělá se mu před očima tma a je mu, jako by šel do tmy. To umírání bývá člověku těžké; u něho to nejde tak lehce jako u zvířete, protože člověk má nesmrtelnou duši a ta se nyní musí s tělem rozloučit. Tak dýchá těžce a stále pomaleji, až na konec vydechne naposled — a nyní duše odchází z těla — člověk je mrtvý.

Když duše z těla odešla a už není v těle, říkáme, že člověk umřel, že je mrtvý. Příbuzní mu ještě s pláčem zavřou mrtvé oči (zatlačí oči) a potom se za něj pomodlí: „Odpočinutí věčné dej mu, ó Pane... Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšné nyní i v hodinu smrti naší.“ A hned potom jdou pro zvoníka a dají zvonit umíráčkem. (Tomu říkáme, že zvoní „hodínku“ nebo že zvoní „umíráčkem.) Při tom se máme všichni za toho mrtvého modlit a máme si vzpomenout, že také my jednou umřeme.

3. *Pohřeb.* — Potom toho mrtvého obléknou do šatů, do rukou mu dají křížek a růženec a u hlavy mu rozsvítí svíčku — hromničku. Potom mu dají udělat rakev a položí ho do rakve.

Třetí den je pohřeb. Přijde kněz s ministranty, kostelníkem a zpěváky. Kněz se za mrtvého modlí, kropí jej svčenu vodou a okuřuje kadidlem. Potom ho nesou (nebo vezou) ke kostelu a pak na hřbitov. Při tom se zvoní a lidé jdou za rakví a pláčou a modlí se za něho, (aby mu Pán Bůh odpustil hříchy a vzal jej do nebe.)

Na hřbitově už je pro něj vykopaný hrob. U hrobu se za něj kněz znovu modlí a kropí jej svčenu vodou, a potom jej muži spustí s rakví do hrobu. Potom se mu házejí na hrob květiny nebo hlína a při tom se říká: Pomni člověče, že prach jsi a v prach se proměníš. (Nebo: Ze země vzat jsi, do země se vracíš, kéž tě Pán života v den soudný zase vzkřísí k životu věčnému.) Hrobník potom hrob zahází a pak se na ten hrob postaví kříž nebo pomník, aby každý věděl, kdo tam odpočívá a aby se za něj k Pánu Ježíši na kříži modlil.

A co se potom stane s tím mrtvým tělem v hrobě? Když se za mnoho let ten hrob otevře (vykopá), není tam z toho mrtvého už nic než trochu kostí. A kdybychom ten hrob otevřeli až za 100 roků nebo ještě déle, nebudou tam třeba ani kosti. Co se tedy stane s tím mrtvým v zemi? Tam v zemi zhnije a stane se z něj hlína. Z hlíny Pán Bůh na počátku lidské tělo stvořil a proto se zase promění v hlínu. Tak to řekl Pán Bůh Adamovi: „V potu tváře budeš jísti chléb, až se vrátíš do země, ze které jsi vzat.“ Nebo „prach jsi a v prach se proměníš.“ Proto říká kněz lidem na popeleční středu: Pomni člověče, že prach jsi a v prach se proměníš! (A kdy to ještě říkáme? Když házíme hlínu na rakev.)

4. *Těla vzkříšení.* — Ale jednou Pán Ježíš všechna ta mrtvá těla zase vzkřísí. Kdypak to bude? To bude na konci světa, před posledním soudem. Odkud to víme? (Od Pána Ježíše.) (Jak to řekl Pán Ježíš? „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v den poslední.“) Proto se modlíme v modlitbě Věřím v Boha: „Věřím v těla vzkříšení“, to znamená: Věřím, že Pán Ježíš na konci světa tělo naše zase z hrobu vzkřísí. Může to Pán Ježíš udělat? Ano. — Pán Ježíš může všechno. On může z toho prachu a hlíny v hrobě udělat zase člověka nového. Jako vzkřísil z hrobu Lazara, a sám vstal slavně z mrtvých, tak vzkřísí jednou i nás a všechny mrtvé a dá nám zase tělo nové.

(Pouze ve 3. a ve 4. třídě. Ale to nové tělo nebude už takové, jaké máme nyní; to bude podobné, jako bylo tělo Pána Ježíše, když vstal z mrtvých. To tělo nebude už potřebovat jíst a pít a spát, to se nikdy neunaví, nebude stárnout a bude se moci pohybovat jako duch; to bude tělo duchové. Ale to tělo nebude u všech stejné; — bude takové, jakou kdo má duši! Spravedliví, kteří měli duši čistou, budou mít tělo krásné, ale zlí budou mít tělo ošklivé, takové, jaká je jejich duše. Čím čistší a krásnější kdo má duši, tím krásnější bude jeho tělo při zmrtvýchvstání.)

Co že udělá Pán Ježíš na konci světa s těly mrtvých v hrobě? Pán Ježíš je zase vzkřísí. Pán Ježíš to řekl a jemu musíme věřit. Proto stojí (má státi) na každém kře-

stanském hrobě kříž. A také uprostřed hřbitova stojí veliký kříž, abychom si vzpomněli na to, že Pán Ježíš, který za ty mrtvé zemřel, všechny mrtvé zase jednou vzkřísí k novému životu. A těm, kteří ho milovali a poslouchali a jeho svaté Tělo často a rádi přijímali, těm dá život věčný v nebi. On to sám řekl: Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v den poslední.

NAUČENÍ:

Děti! I vy musíte jednou umřít. A víte, kdy to bude? To může být ještě dnes. Někdo se tomu diví — nevěří tomu, ale může se to stát. A proto říkáme: Smrt je jistá, ale hodina smrti nejistá. Nikdo neví, kdy umře. Proto máme být na smrt stále připraveni, abychom se jí nemusili bát.

Kdo se nemusí smrti bát? Kdo má čistou duši. Proto se máme starat, abychom měli stále čistou duši, a když ji nemáme čistou, máme se brzy vyzpovídat a polepšit. Také se máme často modlit k Panně Marii, aby se za nás přimlouvala až budeme umírat: Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšné, nyní i v hodinu smrti naší. Amen.

Proto si budeme pamatovat: (opakujte všechny) Umřít musím, ale nevím kdy, vím však, že bych byl na věky nešťasten, kdybych umřel ve hříchu těžkém. Svatá Maria, Matko Boží, pros za mne hříšného nyní i v hodinu smrti mé. Amen.

A ještě si budeme pamatovat: Tělu do hrobu přísluší, běda, kdo nedbal o duši!

Ve 2. třídě, kde je to vhodné a je hřbitov blízko, možno po této katechesi dovést děti ještě na hřbitov a tam jim hlavní myšlenky této katechese připomenout. Návštěva by pak mohla zakončiti modlitbou za zemřelé (nebo písní: „Na dušičky vzpomínejme, z očistce jim pomáhejme“.)

Jinak možno nakreslit hrob a pod něj nápis: Tělu do hrobu přísluší, běda, kdo nedbal o duši!

19b. Před svátkem Všech svatých a Dušiček. O posledních věcech.

(Soud, nebe, peklo, očistec; svatí a duše v očistci.)

II. část: Všech Svatých a Dušiček.

(Pro 2., 3. a 4. školní rok a málotřídky.)

Pomůcka: nějaký obraz Svatých v nebi, Proměnění Páně a duší v očistci, je-li po ruce.

ÚVOD:

N. co se děje, když člověk umírá? Když člověk umírá, tu se odděluje duše od těla. Kam přijde potom tělo? Do hrobu. Co se tam s ním stane? Tam shnije a stane se z něho hlína. A co se stane s duší? Kam odchází duše hned po smrti? O tom se budeme dnes učit.

PŘEDNES A VÝKLAD:

1. *Soud.* — Když duše vyjde z těla, jde hned k Pánu Bohu. Tělo jest ze země, a vrátí se zase do země; duše jest od Pána Boha, a vrátí se zase k Bohu. Duše odchází hned po smrti před Boží soud a Pán Bůh ji soudí. (Ten Boží soud není ani v nebi*, ani v pekle, ani v očistci, — ten je někde jinde; kde je, nevíme; nejspíše hned tam, kde člověk umře.) To se stane rychle jako blesk. Sotva duše vyšla z těla, už stojí před soudem Božím. (Ve 4. třídě: Ten soud se jmenuje soukromý nebo zvláštní.) Pán Bůh se na duši jen podívá, a hned vidí všechno, co ta duše celý život dělala dobrého a zlého. A také ta duše najednou vidí, jaká je a poznává, co si zaslouží; protože Pán Bůh jí to najednou jasně ukáže.

2. *Nebe.* — Je-li ta duše docela čistá a svatá, takže na sobě nemá ani nejmenší skvrnu hříchu, tu se na ni Pán Bůh podívá zvláště dobrotivě a laskavě a řekne jí: „Pojď,

* Děti obyčejně řeknou, že duše odchází do nebe, protože myslí, že soud Boží je v nebi.

ty duše dobrá a věrná, vejdi v radost Pána svého t. j. ty smíš hned ke mně do nebe!“ A ihned odchází taková duše, provázena svým andělem strážným, do nebeské slávy a radosti.

(Tu možno hned vyložití učením o nebi.) Ach, jak krásné věci vidí nyní v nebi! To se nedá ani vysloviti, to si neumí nikdo z nás ani představití.

Příklad: Jednou ukázal Pán Ježíš třem apoštolům, jak krásné je to v nebi. Jednoho dne vzal tři apoštoly, sv. Petra, Jakoba a Jana a šel s nimi na vysokou horu (na horu Tábor) a tam se před nimi proměnil. Pojednou zářila jeho tvář jako slunce a roucho jeho bylo bílé jako sníh. A ukázali se jim 2 svatí mužové, Mojžíš a Eliáš, jak rozmlouvají s Pánem Ježíšem. Svatým apoštolům bylo při tom tak blaze a byli tak šťastni, že zapomněli na celý svět a cítili se jako v nebi. Jen se dívali a dívali a nemohli se vynadívát samým štěstím a blahem; a sv. Petr řekl: „Pane, dobře jest nám zde býti; chceš-li, uděláme tu tři stánky: Tobě jeden, Mojžíšovi jeden a Eliášovi jeden.“ (Jemu bylo tak blaze, že by tam byl zůstal stále.) Ale sotva to řekl, zastínil je oblak s nebe, oni padli na zem a když se vzpamatovali, zase všecko zmizelo. (Ukázat obraz „Proměnění Páně“.)

Tak jim Pán Ježíš ukázal jen na malou chvíličku malý kousek nebe; a už byli tak šťastni, že by se byli vydrželi na tu krásu dívat věčně. Ale což teprve, kdo uvidí celé nebe. V nebi je to tisíckrát krásnější, než co tenkrát viděli ti tři sv. apoštolové. Takovou duši, která přijde do nebe, přivítají v nebi miliony krásných andělů a svatých, přijdou jí naproti její přátelé a známí, které měla ráda na zemi a kteří už jsou v nebi, přivítá ji Panna Maria a dovede do svaté nebeské společnosti, tam uvidí zástupy svatých mužů, žen a dětí, sv. apoštoly, mučedníky — sv. Václava, sv. Ludmilu a všechny naše svaté a také svého svatého patrona nebo patronku. To bude tak krásné, že ta duše nebude vědět, kam se dříve dívat pro samou krásu a štěstí. Nyní teprve uvidí Pána Boha tváří v tvář tak jak jest — tak jak ho před tím nikdy viděti nemohla, — uvidí Pána Ježíše, Ducha sv. a celou Svatou Trojici. A protože bude u Pána Boha, nebude jí už nic chyběti a bude míti všecko po čem touží. To bude tak nevýslovně krásné, že se to nedá ani vypověděti, a že si to žádný člověk na zemi nemůže ani představití. Proto řekl sv. apoštol Pavel, že v nebi bude

taková radost a takové štěstí, že „ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na srdce lidské nevstoupilo (= ani si to nikdo nepomyslel), co Pán Bůh připravil v nebi těm, kteří ho milují“ (1. Kor. 2, 9). Opakuj N., co praví Písmo sv. o nebi? („Ani oko nevidělo.....“)

Vidíte, tak nevýslovně šťastni a blaženi jsou svatí v nebi. A proč jsou tak šťastni a blaženi? Protože vidí ustavičně Pána Boha a jsou stále u něho; neboť kdo je u Pána Boha, ten má všechno, tomu nic nechybí; a kdo vidí Pána Boha, ten v něm vidí milionkrát víc, než kdyby viděl celý svět. A jak dlouho potrvá to štěstí? Věčně. Nebeská blaženost se proto jmenuje také: „Světlo věčné“, nebo „pokoj věčný“. Slovo „pokoj“ znamená tolik, jako spokojenost a štěstí; „p o k o j v ě č n ý“ tedy znamená „šť e š t í v ě č n é“.*

Ale kdo jen se dostane do nebe? Kdo má duši docela čistou a svatou. To jsou nevinné děti, které nehřešily, nebo dospělí, kteří hřešili, ale ze všech hříchů činili pokání a vytrpěli si už zasloužený trest na zemi nebo v očistci. A co je v takové čisté duši? Milost posvěcující. Proto budeme říkat: „Do nebe se dostane, kdo zemře v milosti Boží a nemá už co trpěti za hříchy.“ (Prvouka čl. 74. Ot. 60.)

3. *Peklo.* — Tak už víme, kdo se dostane do nebe. Ale co pak se stane s takovou duší, která odchází z těla a má na sobě těžké hříchy.

Když přijde před soud Boží taková duše hříšná, nečistá a zkažená, která Pána Boha nemiluje, tu se na ni Pán Bůh přísně podívá a odvrátí se od ní, jako by řekl:

* Kubíčková Prvouka čl. 74. ot. 61: Co blaží svaté v nebi? — „Svaté v nebi blaží patření na Boha a pokoj věčný.“ Tato definice se mi zdá pro 3. a 4. třídu těžká, protože skoro každé její slovo potřebuje výkladu. Lépe je snad říci: „Co praví písmo svaté o nebi?“ O nebi praví písmo svaté: „Okno nikdy nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na srdce lidské nevstoupilo, co Pán Bůh připravil v nebi těm, kteří ho milují.“ Proč jsou svatí v nebi šťastni a blaženi? Protože vidí Pána Boha a jsou u Něho. — Přesně řečeno záleží věčná blaženost v patření na Pána Boha a v požívání Boha; proto je lépe než „pokoj věčný“, což znamená klid, po němž mládí netouží, říci „šť e š t í v ě č n é“, jaké z toho požívání Boha duše okouší.

„Pryč ode mne! Odejdi ode mne do ohně věčného!“ A taková duše odchází do věčné tmy, kde jsou zlí duchové. V nebi je věčné světlo; v pekle je věčná tma. V nebi je Pán Bůh, Panna Maria, andělé a svatí — svatá společnost; v pekle je ďábel, zlí duchové a zlí lidé — zlá společnost.

V nebi budeme mezi samými svatými, dobrými a spravedlivými, ale v pekle bude duše mezi samými zlými lidmi a zlými duchy. V nebi je samá radost, tak veliká radost, že si to neumíme ani pomyslet a představit; v pekle je věčný pláč a skřípění zubů. Pán Ježíš vypravoval jednou podobenství o zlém boháči, který denně hodoval a nic dobrého nedělal a chudému Lazarovi nedal ani drobtů, které mu padaly se stolu. Ten boháč umřel a přišel do pekla. Když byl na zemi, tu stále jedl a pil, ale v pekle nedostal ani kapky vody, aby si ochladil jazyk v tom hrozném plameni; a z toho ohně už nebylo vysvobození. Kdo se tam jednou dostane, ten už tam musí zůstat věčně.

Když hrobník zakopá mrtvé tělo do země, tak se ten mrtvý ze země nevyhrabe; pod ním je zem, nad ním je zem, napravo a nalevo, kolem něho všude samá zem. Tak to bylo s tím zlým boháčem, který byl pohřben v pekle; na pravo od něho byl oheň, na levo oheň, pod ním oheň; — všude samý oheň. Ten oheň ho pátil, cítil velikou žízeň, — a přál si, aby Lazar namočil aspoň prst ve vodě a ochladil jeho jazyk, ale ani to nešlo. — Vidíte, tak hrozné to je v pekle! Tam je věčný oheň a při tom věčná tma, — ale to je docela jiný oheň než oheň skutečný.

Těm, kteří jsou v pekle, říkáme zavržení, protože je Pán Bůh zavrhl, protože už nikdy nesmí k Pánu Bohu; ty duše zavržených v pekle jsou navždy od Pána Boha odloučeny, — nikdy ho neuvidí a nikdy k němu neprijdou. A proto mají zlost na sebe, na Pána Boha a na všecko; a to je věčně trápí. Proto říkáme, že zavržené v pekle trápí odloučení od Pána Boha a oheň věčný. (Ot. 63. v Prvouce čl. 75.)

Protože peklo je tak zlé, slyší lidé o pekle neradi; a někteří lidé, zvláště zlí lidé, tomu nechtějí ani věřit, že je peklo a že je to v pekle tak hrozné. Ale kdo pak to řekl, že je peklo, a že tam bude pláč a skřípění zubů? Pán Ježíš. A Pán Ježíš nelže a nedělá si z nás blázny; — Pánu Ježíši musíme věřit.

Co tedy má dělat ten, kdo se pekla bojí a kdo o něm nerad slyší? Má se polepšit, aby se tam nedostal a pak se nemusí pekla bát. Ten, kdo má Pána Boha rád, chce ho poslouchat a namáhá se, aby do pekla nepřišel, ten tam jistě nepřijde. Ale kdo si myslí: Žádné peklo není, já si budu dělat, co chci, co se mi líbí a nebudu se o žádné peklo starat, — ten tam nejspíš přijde.

4. *Očistec*. — Tak už víme, které duše přijdou do nebe a které do pekla. Opakuj to ještě ty, N.! Které duše přijdou do nebe?... A které přijdou do pekla?...

A kam pak přijdou ty duše, které nemají těžké hříchy, ale přece nejsou docela čisté? Do nebe přijít nemohou, protože nejsou ještě docela čisté a svaté; a do pekla také ne, protože nemají těžké hříchy. — Taková duše, která na sobě má ještě nějaké malé hříchy a není docela čistá, přijde do očištění; tam se musí očistit a potom teprve přijde do nebe.

Když taková duše umře a přijde před soud Boží, — Pán Bůh se na ni podívá vážně a laskavě, jakoby útrpně a řekne jí: „Ty milá duše, přijdeš jednou ke mně do nebe. Ale nyní ještě nemůžeš; nejsi ještě docela čistá. Jdi se tedy napřed očistit, a až budeš docela čistá, potom ke mně přijdeš!“ A duše smutně odchází do očištění; tam musí trpět v ohni a čekat, dokud si všechny zasloužené tresty nevytrpí a dokud není docela čistá. V očištcí jsou duše zavřeny jako v žaláři; (tam je také tma a oheň; ale ne takový oheň, jako je náš oheň.) Proto říkáme, že *očistec je žalář Boží*. Tam je duším teskno, stýská se jim po Pánu Bohu a po nebi, — ale ještě tam nesmějí, musí čekat a to čekání je jim hrozně dlouhé, jako kdybychom byli někde sami potmě a nemohli spát úzkostí a pořád bychom se dívali, zdali už je ráno, a stále by byla smutná noc a pořád by nešla žádná pomoc. Protože ty duše máme rádi a protože přijdou jednou do nebe, říkáme jim „dušičky“ nebo „věrné dušičky“, protože zůstaly Pánu Bohu věrny, i když hřešily. Mezi nimi jsou i naši příbuzní, rodiče a přátelé, kteří nám umřeli (protože z těch, kteří z nás zemřou, jich přichází nejvíce asi do očištění.) A jak dlouho musí zůstat v očištcí? (Až si své hříchy odpykají = odtrpí nebo vytrpí a až budou docela čisté.) Potom vyjdou z očištění jako čisté zlato z ohně.

Ale když se za ně modlíme, zvláště při mši svaté, mů-

žeme jim ty tresty ukrátit a z očistce jim pomoci. Nejkratší modlitba za ně zní: „Odpočinutí věčné dejž jim, Pane, a světlo věčné ať jim svítí, ať odpočívají ve svatém pokoji.“

Za dušičky v očistci máme se modlit každý večer; zvláště komu z vás zemřel někdo z rodičů, nebo příbuzných, které jste měly rády. Když je máte opravdu rády, máte na ně denně pamatovat. — Několika dětem umřela hodná maminka; tak se z nich stali sirotci. Tatínek musil do práce, a tak už děti neměly nikoho, kdo by se o ně doma staral. Ale ty děti zůstaly přece hodné, protože si každý den vzpomínaly na svou dobrou maminku a každý den večer se za ni modlily a ráno pak — když otec odešel z domu do práce — přicházely k ní na hřbitov ke hrobu a tam ji hledaly. Jak ji hledaly? Hledaly ji tím, že na ni vzpomínaly a za ni se modlily. Hledaly ji modlitbou. O tom je krásná báseň: „Zemřela matka a do hrobu dána...“

Proto budeme na dušičky také my denně vzpomínat, zvláště na ty, které nám byly na zemi tak drahé. Budeme na ně vzpomínat tím, že se za ně budeme denně alespoň večer modlit a také tím, že za ně dáme často sloužit mši svatou, neb alespoň za ně budeme zbožně přítomni mši svaté a budeme se při ní za ně modlit. Nezapomínejte nikdy na ty, kteří vám umřeli, neboť oni té vaší modlitby potřebují! Nezapomínejte vy, které jste ztratily maminku nebo tatínka, a nezapomínejte na dušičky ani vy, které jste tak šťastny, že jste neztratily ještě nikoho! Abyste na ně nikdy nezapomněly, budeme si pamatovat tuto modlitbu a zároveň píseň:

Na dušičky vzpomínejme,
z očistce jim pomáhejme!
budou na nás vzpomínat,
až my budem umírat!

OPAKOVÁNÍ A PROHLoubENÍ:

Teď si to zopakujeme: Co se děje po smrti?... Co víme o smrti? (Že každý musí umřít.) A co nevíme o smrti? (Kdy, kde a jak umřeme.) Oč se proto máme starati? (Abychom byli stále připraveni na smrt.) Jak to říkáme? (Umřítí musím, ale nevím kdy...) Kam jde duše hned po smrti? (Na soud Boží.) Jak se jmenuje ten soud?... Jaký soud bude ještě?... Co se děje s duší na soudu? (Pán Bůh ji soudí.) Podle čeho

ji soudí? Snad podle toho, zdali vydělala mnoho peněz, nebo podle toho, jak byla chytrá? Ne, ale podle toho, co vykonala dobrého a zlého. A Pán Bůh odmění nebo potrestá každého podle toho, jak si zasloužil. Proto říkáme, že Pán Bůh bude soudit spravedlivě.

A kdo se dostane potom do nebe?... A kdo se dostane do pekla?... A kdo do očištnice?... Jak to vypadá v nebi? Co je v nebi? (Věčné světlo, věčná radost, věčný pokoj, t. j. věčné štěstí.) Co praví Písmo svaté (sv. Pavel) o štěstí v nebi? (Oko ani nevidělo...) A proč jsou svatí v nebi tak nevýslovně šťastní? (Protože stále vidí Pána Boha a jsou stále u něho.) Jak to vypadá v pekle? Co je v pekle? (Věčný oheň, věčná tma a věčné trápení čili pláč a skřípění zubů.) Je to takový oheň jako na zemi? (Ne.) Odkud to víme? (Od Pána Ježíše.) V kterém podobenství vypravoval Pán Ježíš o pekle? (V podobenství o boháči a Lazarovi.) Kdo přišel z těch dvou mužů do pekla? (Boháč.) Do čeho byl ten boháč pohřben? (Do samého ohně.) Co by si byl aspoň přál? (Kapky vody.) Jak dlouho tam musil zůstat? (Věčně.) — Kampak přijde asi nejvíce duší po smrti? Co myslíte? Nejvíce jich asi napřed přijde do očištnice a pak teprve do nebe. Kdo se dostane do očištnice?... Jak dlouho musí zůstat duše v očištnici? (Až si vytrpí trest za hříchy a budou docela čisté.) Čím jim můžeme to trápení zkrátit? (Modlitbou a mši svatou a také postem, almužnou a utrpením za ně.) Co máme proto dělat za duše v očištnici? Máme se za ně modlit a dát sloužit mši svatou nebo jít na mši svatou a při ní se za ně modlit.

5. *Den Dušiček.* — Který den na ně zvláště vzpomínáme a za ně se modlíme? (Na den dušiček.) Kdy je to? (2. listopadu.) Proč jim říkáme „dušičky“ nebo „věrné dušičky“? (Protože je máme rádi — jsou to naši bratři a sestry.) Co se děje na ten den v kostele? (Slouží se mše svatá za dušičky a před ní je obyčejně kázání a po ní průvod na hřbitov.) A pamatujte si ještě něco! Na ten den smí každý kněz sloužit 3 mše svaté za dušičky, jako na vánoce, aby co nejvíce dušiček bylo vysvobozeno z očištnice. V jaké barvě se slouží mše svatá? (V černé.) Také v kostele u oltáře na stupních je barva černá nebo fialová. Co znamená ta černá barva? (Smutek.) Na ten den hoří také v kostele

a na hřbitově mnoho světél za dušičky. Co znamenají ta světla? To asi nevíte, to vám povím. Ta světla znamenají, že prosíme Pána Boha, aby ty duše přišly brzy z tmavého žaláře očišťovacího do věčného světla v nebi.

Po mši svaté jdeme o Dušičkách na hřbitov. Při tom zvony smutně zvoní, jakoby plakaly za dušičky, abychom se za ně modlili. Na hřbitově pak jsou všechny hroby vyzdobeny květinami a věnci a bývá tam plno světél. To všechno se děje z lásky k těm zemřelým, abychom si na ně vzpomněli a za ně se modlili. Jak zní krátká modlitba za duše v očišťci? (Odpočinutí věčné dej jim Pane...) A kdo zná tu delší modlitbu, kterou také zpíváme? (Odpočiňte v pokoji, po boji... Na dušičky vzpomínejme...)

Děti, navykněte si modlit se každý večer před spaním nebo při klekání za dušičky. Ty věrné duše vám za to budou vděčny. Už jste si všimly, že večer se zvoní napřed větším zvonem klekání — to se modlíme modlitbu Anděl Páně — a potom se zvoní ještě chvíli malým zvonem-umíráčkem; to je za dušičky; při tom se máme pomodlit Otčenáš za duše v očišťci.

(Možno také vypravovat příklad o chudém chlapci pašakovi, svatém Petru Damiani, jak našel peníz a nevěda, co s ním, dal za něj sloužit mši svatou za dušičky.* A ten dobrý skutek mu přinesl požehnání, že ten kněz a jeho bratr Damian se chlapce ujali a dali ho na studie.)

6. *Všech svatých.* — Jaký svátek je 1. listopadu, přede dnem dušiček? (Svátek Všech svatých.) Na ten svátek si vzpomínáme na všechny, kteří umřeli bez hříchu a nyní jsou v nebi. To jsou svatí v nebi. Těch svatých je mnoho, jsou mezi nimi všechny děti, které zemřely po křtu svatém když neměly ještě žádný hřích. Pak jsou mezi nimi dospělí, jinoši a dívky, muži a ženy, kteří umřeli s čistou svatou duší. A těm z nich, kteří se zvláště vyznamenali velikou svatostí, takže Pán Bůh je oslavil i zázraky, říkáme „vyvolení Boží.“ K těm vyvoleným patří: Panna Maria, sv. Josef, sv. apoštolové, naši sv. patronové sv. Václav, sv. Ludmila, sv. Cyril a Metoděj a pak sv. patronové, jejichž jména nosíme a ti svatí, kteří jsou v kalendáři. Těm, kteří byli pro Pána Ježíše mučení, říkáme sv. mučedníci, (jako

* Viz Vondruška, Životopisy svatých II., 284.

sv. Štěpán), těm ostatním říkáme sv. vyznavači, protože statečně vyznávali svou víru. A těm zbožným dívkám a jinochům, kteří nikdy nehřešili proti sv. čistotě, říkáme sv. panice a sv. panny; ti jsou Pánu Ježíši nejmilejší. Těch svatých je tolik, že ani jejich jmen neznáme.

(Zde možno ukázat nějaký obraz Všech Svatých.) Svatí v nebi nás milují a přejí si, abychom také přišli do jejich svaté společnosti v nebi. Proto se za nás u Pána Boha přimlouvají — za nás prosí. A my máme často mysliti na jejich krásný příklad a hrdinské ctnosti, abychom se od nich naučili také tak Pána Boha milovati a býti tak statečnými v dobrém. Proto se k nim máme modliti: „Všichni svatí Boží, orodujte za mne!“ Zvláště se má každý z vás modliti k svému svatému patronu křesťnímu, jehož jméno nosí.

7. *Obcování svatých.* — Svatí v nebi jsou naši bratři a sestry; duše v očistci jsou také naši bratři a sestry; — my všichni dohromady se svatými v nebi a s dušemi v očistci tvoříme jednu velikou křesťanskou rodinu a jednou se chceme shledat v nebi. Ta veliká rodina Boží má tedy 3 části: jedna část jsme my věřící na zemi, druhá část jsou svatí v nebi, a třetí část jsou duše v očistci.

My věřící na zemi musíme ještě bojovat (s tělem, světem a ďáblem), abychom přišli do nebe; proto se jmenujeme církev bojující. Svatí v nebi už zvítězili nad hříchem (tělem, světem a ďáblem), proto se jmenují církev vítězná; a duše v očistci musí ještě trpět, proto jim říkáme církev trpící. A všichni se mezi sebou milujeme, sobě navzájem pomáháme a za sebe se modlíme — všichni jsme tedy spolu ve spojení láskou a modlitbou. A tomu vzájemnému duchovnímu spojení říkáme obcování; a protože to spojení je svaté a všichni máme být svatými, říkáme tomu spojení neboli obcování: obcování svatých nebo svatých obcování, t. j. spojení svatých duší.

NAUČENÍ:

Ještě jednou, — jak se jmenujeme my, věřící křesťané na zemi? Církev bojující. Proč? Protože musíme bojovat. Kdo se chce dostat do nebe, musí tedy bojovat, musí být statečný, musí se namáhat, musí také někdy něco zkusit — ale toho se nesmí bát, to všechno má dělat rád. Proto řekl

Pán Ježíš, že cesta do nebe je úzká a strmá, ale cesta do pekla je široká, prostranná a pohodlná, ta nejde do kopce, ale s kopce. Ti, kteří jdou po té široké a pohodlné cestě, s počátku tancují a výskají, ale na konec budou plakat. Ti pak, kteří jdou po té příkré, úzké a trnité cestě, ti zas napřed často pláčou, když se jim jiní smějí — musí se namáhat a něco zkusit — ale na konec se budou radovat. Proto řekl Pán Ježíš: „Blahoslavení jste, když vás budou tupiti a pronásledovati a špatně o vás mluvíti k vůli mne:

radujte se a veselte se
neboť odplata vaše
hojná jest v nebesích.“

Proto jen se nebojte, děti, žádného hloupého smíchu a nadávek, ale jděte statečně po té úzké cestě, kterou vám ukazuje Pán Ježíš! Po té cestě jich nejde mnoho, — někdy na ní snad budete samy, ale bude s vámi Pán Ježíš a všichni svatí. Kdo chodí jen tam, kam jich chodí mnoho, jako hloupé stádo, ten se nestane nikdy statečným a svatým a neudělá radost svému Králi, Pánu Ježíši.

19c. Všech svatých. — Dušiček.

(Jiná příležitostná katechese před svátkem Všech svatých
pro 2. až 5. školní rok a školy málotřdní.)

PŘÍPRAVA:

Děti! Za několik dní (1. listopadu) je svátek Všech svatých a potom (2. listopadu) den Dušiček. Kdy pak je vždycky svátek Všech svatých? (1. listopadu.) A je to svátek zasvěcený. — A kdy je vždycky památka Dušiček? (2. listopadu.) To je všední den. (Vy sice máte prázdnou a chodíte ten den do kostela a na hřbitov, ale to není zasvěcený svátek — ten den může proto každý pracovat.)

O těch dvou svátcích si dnes něco povíme :

PŘEDNES, PODÁNÍ A VÝKLAD :

A. Vše ch svatých.

1. *Kdo jsou svatí?* — 1. listopadu je tedy svátek Vše ch svatých. Kdo jsou svatí? (Katecheta odpoví sám.) Ti, kteří umřeli v milosti posvěcující a nyní jsou u Pána Boha v nebi. Svatých v nebi je nesčíslné množství, takže by jich nikdo nespočítal. Některé z nich už znáte: Je mezi nimi Panna Maria, královna vše ch svatých, sv. Josef, sv. Jan Křtitel, svatí apoštolové, svatí mučedníci; svatí biskupové, svatí kněží, svatí mužové a svaté ženy, učenci i lidé prostí, svatí jinoši a svaté panny, svaté děti a lidé ze vše ch stavů a ze vše ch národů.

N. jmenuj mi nějakého svatého nebo svatou, kterého znáš ještě? (Jmenovat několik svatých: Sv. Josef, sv. Václav, sv. Ludmila, sv. Anežka, sv. František — těch je několik, sv. Karel, sv. Antonín, sv. Terezička Ježíškova a j.) Také znáte některé svaté děti (sv. Anežku, sv. chlapce Tarsicia, sv. Pankracia, sv. Jana Bosca). Který svatý (svatá) je na obraze v našem kostele na hlavním oltáři? Také venku u cesty — na ulici — na náměstí — v lese je socha nějakého svatého. Kdo ví, kterého? Ale to nejsou ještě všichni. V kalendáři je jich více — na každý den připadá památka některého světce nebo světice. Ale ani to nejsou ještě všichni. Kromě těch svatých, kteří jsou v kalendáři, je jich ještě tisíce a miliony, které neznáme. Vše ch dohromady jsou jich v nebi nepřehledné zástupy.

2. *Svatí patronové nebo ochránci.* — Také každý z vás má v nebi svého svatého patrona křestního neboli svatého ochránce, nebo svatou patronku (sv. ochránkyni). Kterého ty tam máš svatého patrona nebo ochránce? Jmenuj mi svého svatého patrona, N. Kterého svatého nebo svatou tam máš ty? — Takovým světcům a světicím, jejichž jméno nám bylo dáno na křtu svatém, říkáme svatí patronové křestní neboli naši ochránci (patron = ochránce); ti nám byli dáni na křtu svatém za patrony neholi ochránce, aby se za nás u Boha přimlouvali a byli našimi vůdci, ochránci a vzory na cestě životem. Ty máme zvláště dobře znáti ■

k nim se často modliti. (Nyní dávají někdy dětem jména nesvatých nebo krásná jména svatých všelijak překrucují a komolí — to není zvyk křesťanský. Když už se někomu takové vymyšlené nesvaté jméno líbí, má dáti dítěti ještě jedno jméno světce nebo svěťice).

A jako každý z vás má v nebi mezi těmi miliony svatých svého svatého patrona (patronku) neboli ochránce, tak i každý národ tam má své svaté zástupce a národní patrony neboli ochránce. Také náš český národ tam má své svaté zástupce a ochránce, kteří zastupují náš národ v nebi a za nás tam u Boha prosí a náš národ s nebe chrání. Ty má každý Čech znáti a je zvláště ctíti. Kdo pak zná aspoň některé z našich svatých českých patronů? Ano, — především je to svatý Václav, náš první svatý kníže který i v nebi zůstává stále naším prvním a největším vládcem a knížetem. Pak je to jeho moudrá babička svatá Lidmila. Kdo ještě? Ano, — pak jsou to naši slavní a učení věrozvěstové svatý Cyril a Metoděj, kteří nás naučili znáti Krista Pána a jeho svatou víru. Pak svatý Vojtěch, veliký náš biskup, k němuž se náš národ za jeho života zachoval velmi nevděčně, ale potom ho za to odprošoval, když jeho tělo slavně převážel z Hnězdna do Prahy. Potom je to blahoslavená Anežka česká, veliká Přemyslovna, která z lásky k chudému Spasiteli a z lásky k chudým lidem nechtěla býti kněžnou a císařovnou (jíž se měla státi), ale stala se chudou řeholní sestrou a věnovala se službě chudých, opuštěných, nemocných a modlila se mnoho za národ. Pak je to svatý Jan Nepomucký, veliký, statečný a mlčenlivý kněz, který byl pro svou stálost, neohroženost, zpovědní mlčenlivost a pro věrné plnění svých povinností králem Václavem IV. hrozně mučen a nakonec utopen ve Vltavě a jehož jazyk za 300 let neshnil v hrohě. Tento světec byl od mnohých zaslepených Čechů i po smrti nespravedlivě pomlouván a tupen; jeho proto máme tím více ctíti. (Tu možno ukázat nějaký obraz všech svatých v nebi, nebo obraz svatých patronů českých.)

3. *Jak se staneme svatými?* — Co myslíš, byli ti svatí svatými hned jak se narodili? Ne. Svatými se musili teprve státi. A každý z nás se musí státi svatým, chce-li přijíti do nebe; protože do nebe nepřijde nic nesvatého. Tedy i vy

se musíte stát svatými. Ale jak? Když budete věrně a svědomitě plnit všechna Boží přikázání. Vzpomeňte si, co řekl Pán Ježíš jednomu mládenci, když se ho tázal: „Pane, co mám činiti, abych měl život věčný?“ (= abych přišel do nebe?) Pán Ježíš mu řekl: „Chceš-li do života vejít, zachovávej přikázání!“

Pouze ve 4. a 5. třídě: Tedy jen ten, kdo plní Boží přikázání — kdo stále dělá co Pán Bůh chce — se stane svatým a přijde do nebe. Ale to ještě nestačí. Abychom se stali svatými, musí se napřed naše nesvatá, dědičným hříchem obtížená duše změnit čili znova narodit, a to se děje na křtu svatém. Když jste se narodily, nebyly jste hned svatými. Proč ne? Protože jste měly dědičný hřích. Kdy jste se staly po první svatými? Na křtu svatém. Tenkrát přišel do vaší duše Duch svatý a ten ji očistil a posvětil — ten jí dal milost posvěcující neboli svatost. Tak přišel do duše vaší nový nebeský život, kterému říkáme milost posvětná nebo svatost. Ale když jste potom tu svatost hříchem ztratily, kdy jste se staly po druhé zase svatými? Ve svátosti pokání a svatém přijímání. A co musíte dělat, abyste svatými zůstaly, abyste si tu svatost udržely a zvětšily? To jsme už řekli. Musíte zachovávat přikázání.

Ale to byste samy neuměly; proto musíte dělat ještě něco. Copak? Musíte se modlit a častěji přijímat sv. svátosti.

Jak se tedy staneme jistě svatými? 1. Když se budeme zbožně modlit a zbožně a často přijímat svaté svátosti. 2. Když se budeme namáhat a věrně plnit Boží přikázání.

Tak to dělali svatí — a od nich se tomu máme učit. Právě proto máme svaté ctít: Aby nám svou přímluvou pomáhali plnit Boží přikázání a abychom se tomu od nich učili.

4. *Proč ctíme svaté?* — Nyní už také víte, proč máme svaté ctít. Máme je ctít a milovati nejprve proto, že jsou milí Pánu Bohu a že Pán Bůh sám je má zvláště rád. Koho má Pán Bůh rád, toho i my musíme mít rádi. Ale máme je ctít a milovati také proto, že i oni nás milují a za nás se u Boha přimlouvají a pomáhají nám, abychom se také dostali do nebe. Už když byli na zemi, měli nás všechny rádi a každému pomáhali. A nyní v nebi nás milují ještě více. Ale jak vědí, co my na zemi děláme a jak se nám vede? Oni to vědí od Pána Boha; Pán Bůh jim to dává vidět;

oni nás vidí v Pánu Bohu jako v zrcadle. A ještě pro něco je máme ctít. Abychom se od nich učili, jak máme Pána Boha milovati a poslouchati.

VYUŽITÍ (Naučení):

Příklad Svatých. — Děti, mějte proto Svaté rady a často na ně myslte, abyste se od nich naučily milovati Pána Boha a všechno dobré. Tak jako oni byli stateční v dobrém a nic jim nebylo těžké pro Pána Boha, tak i my to máme umět. Neboť i my chceme přijít do nebe. Někdo snad řekne: „A já nechci být svatým! To je moc těžké. To bych nesměl to a to dělat. To bych nesměl dělat žádné hříchy, a to já neumím!“ — Ale to je hloupá a zbabělá řeč. Kdo tak mluví, ten vlastně říká: „A já nechci přijít do nebe. Já mám raději hříchy než nebe. Mně Pán Bůh a nebe za to nestojí, abych se tak namáhal.“ — Je tohle moudrá řeč? Má Pána Boha rád, kdo tak mluví? Vidíte, tak nesmíme mluvit. Každý z nás se musí namáhat, aby byl svatý. Aspoň tak svatý, aby nedělal těžké hříchy! Kdo nemá žádné těžké hříchy, kdo má jen lehké hříchy, ten už je trochu svatý; jenže není ještě svatý docela. A je to tak těžké stát se svatým a dostat se do nebe? To není tak těžké, a je to hrozně krásné a radostné. Ovšem, stojí to námahu, protože se musíme stále namáhat, přemáhat a bojovat. Pán Ježíš to řekl slovy: „Kdo chce za mnou přijíti, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj na sebe a následuj mne.“ A také řekl, že cesta do nebe je příkrá, úzká a trnitá. Kdo tedy chce přijíti do nebe, nesmí být líný a pohodlný; ale musí se namáhat, přemáhat a bojovat. S kým pak musí bojovat? S tělem, světem a ďáblem. — A to všechno má dělat radostně, jako malý voják (rytíř) Kristův a ne smutně, ne se toho bát. — Vidíte, a proto máte často myslit na krásné příklady Svatých, jak oni to dělali, a jak oni to uměli a jak při tom byli veselí a šťastní. A když se vám to zdá těžké (a když se vám do toho nechce), tak si řekněte: „Mohli jiní, mohli jiné, proč pak ty ne?“ Tak si to řekl sv. Augustin před svým obrácením a potom to také dovedl a stal se z hříšníka velkým Svatým.

Proto čtěte rády knížky o životě svatých, zvláště o životě svatých dětí. V exercičním domě ve Frýdku (ve sbírce „Životem“) vyšlo mnoho pěkných malých knížeček (za 50 haléřů) ze života svatých dětí, a vyšla tam o nich celá knížka

pod názvem „Šťastné děti.“ (Kdo by ji rád četl, tomu bych ji mohl půjčiti.) Tak, děti, jen chť! Kdo opravdu chce být svatým a bude se o to stále namáhat, tomu Pán Bůh pomůže a ten se svatým také jednou stane.

K ZAPAMATOVÁNÍ:

Protože Svátí statečně bojovali a zvítězili v boji s tělem, světem a ďáblem, říkáme jim také: Církev vítězná. (Na tabuli!) My věřící křesťané na zemi musíme ještě bojovat s tělem, světem a ďáblem, abychom se dostali do nebe, proto se jmenujeme: Církev bojující. (Na tabuli!) A abychom uměli bojovat tak statečně a radostně, jako oni, máme se dívat na příklad svatých a říkati si: Mohli jiní, mohli jiné, pročpak ty ne?! (Na tabuli!)

B. Památka Dušiček.

1. *Kdo jsou to ty „dušičky“?* — 2. listopadu bude památka dušiček. Kterých dušiček? Někdo snad myslí, že to je památka všech zemřelých, duší všech, kteří zemřeli. To si nevzpomínáme na všechny duše zemřelých. Na ty, které jsou v pekle, si nevzpomínáme, protože těm už nemůžeme pomoci, a na ty, které jsou v nebi, jsme si vzpomínali na svátek Všech svatých. Na „dušičky“ si tedy vzpomínáme na ty duše, které jsou v očistci; těm říkáme také „věrné dušičky“, proto se ten den jmenuje správně „památka všech věrných zemřelých“ nebo „všech věrných dušiček“. To jsou ty duše, které zemřely ve věrnosti k Bohu, (které až do smrti zůstaly věrny Bohu), ale měly na sobě ještě nějaké malé hříchy. Když taková duše vyjde z těla a přijde na soud Boží. Pán Bůh se na ni podívá laskavě, ale zároveň přísně a řekne jí: „Milá duše, ty přijdeš jednou ke mně. Ale tak jak jsi teď, hned ještě nemůžeš. Napřed se musíš očistit, — až budeš docela čistá, pak ke mně přijdeš.“ A ta duše to sama poznává, že ještě nemůže, a odchází smutně do očistce. V očistci zůstanou takové duše tak dlouho, až jsou docela čisté. To trvá u některých krátce, u některých dlouho, u některých až do konce světa. (Na konci světa, po posledním soudu, přijdou všechny duše z očistce do nebe a očistec přestane.)

2. *Církev trpící.* — Co dělají ty duše v očištcí? V očištcí musí ty duše čekat a čekat, jako ve tmavém žaláři, a to čekání je jim bolestné a dlouhé. A protože mají velikou touhu po Pánu Bohu a po nebi, cítí jakoby hrozný hlad a hroznou žízeň a palčivou touhu po Něm a je jim, jako by hořely v hrozném ohni. A v tom očištcovém ohni volají a prosí stále s pláčem za vysvobození. Protože tedy v očištcí trpí, říkáme jim *církev trpící*. A mezi nimi jsou také duše našich rodičů, bratří a příbuzných, kteří nám zemřeli.

3. *Modlitba za duše v očištcí.* — Proto s nimi máme mítí soucit a máme se za ně modlití, aby je Pán Bůh brzy z očištcce vysvobodil. A Pán Bůh to dovoluje, že jim můžeme pomáhati. A nejvíce jim můžeme pomoci, když za ně dáme sloužití mši svatou a při ní zbožně prosíme Pána Ježíše, aby jeho svatá krev je očištila a z očištcce jim pomohla. — Krátce se modlíme za duše zemřelých takto: „Odpočinutí věčné dej jim, ó Pane! A světlo věčné ať jim svítí! Ať odpočívají ve svatém pokoji. Amen.“ Kde je to věčné světlo? V nebi u Pána Boha. (Proto při pohřbu a na hřbitově „o dušičkách“ rozsvěcujeme světla. Ta světla znamenají, že prosíme, aby ty duše přišly z očištcové tmy brzy do nebe, kde svítí světlo věčné.) Máme také krásnou píseň za duše v očištcí: „Odpočiňte v pokoji, po boji, věrné dušičky...“ Ta píseň končí touto modlitbou, které se naučíme a budeme ji také zpívat:

„Na dušičky vzpomínejme,
z očištcce jim pomáhejme,
budou na nás vzpomínat,
až my budem umírat, — umírat!“

(Napsat na tabuli!)

4. *Návštěva hřbitova.* — Proto ten den chodíme na mši svatou, která se za ně v kostele slouží a každý kněz může ten den sloužit 3 mše svaté jako o Vánocích. Ten den chodíme také na hřbitov a tam se modlíme za duše zemřelých, jejichž těla tam odpočívají, zdobíme jejich hroby a rozsvěcujeme na nich světla. Tím zdobením hrobů jim chceme ukázati, jak je máme rádi a že na ně nezapomín-

náme; a ta světla rozsvěcujeme na znamení, aby Pán Ježíš, v něhož věřily, je brzy vzal k sobě do světla věčného. Ale to ozdobování hrobů není nejdůležitější, protože tím těm mrtvým už nepomůžeme. Pomoci jim můžeme pouze modlitbou a mši svatou a jinými dobrými skutky, které za ně konáme. Proto při tom nemáme zapomínat na mši svatou a na modlitbu. (Někteří lidé chodí na svátek Všech svatých už ráno místo mše svaté na hřbitov, a nosí tam květiny a věnce a zdobí hroby, a přitom vynechají mši svatou a tak udělají hřích. Takovým způsobem těm mrtvým nepomohou.)

Na hřbitově se máte také uctivě a zbožně chovat. Hřbitov křesťanský je místo posvěcené, tam se nemá zbytečně mluvit nebo dokonce křičet a skotačit, a běhat a šlapat po hrobech. Také se varujte krást na hrobech květiny nebo svíčky.

5. *Těla vzkříšení.* — I k mrtvým tělům v hrobech máme mítí úctu. Pročpak? Protože jednou při posledním soudu Pán Ježíš i ta mrtvá těla naše, která se už rozpadla v prach, z hrobu zase vzkřísí a z toho rozpadlého prachu udělá tělo nové, krásnější. Odkud to víme? To řekl Pán Ježíš slovy: („Kdo věří ve mě, i kdyby umřel, bude živ přece, a já ho vzkřísím v den poslední“ — a „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v den poslední.“ Proto říkáme v modlitbě „Věřím“: „Věřím v těla vzkříšení“, to znamená: Věřím, že Pán Ježíš na konci světa tělo naše zase z hrobu vzkřísí. Proto říkáme hřbitovu „svaté pole“. Do toho pole klademe mrtvá těla jako semena, ta semena tam zhijí jako zrnko zaseté do pole, a na konci světa z nich vyjde tělo nové, krásnější, tak jako ze zrníčka vyrosté klas.

C. Obcování svatých.*

Na koho si budeme vzpomínati 1. listopadu? A 2. listopadu? — Jak se jmenují ti svatí v nebi? Církev vítězná. (Na tabuli.) Proč vítězná? Protože ti svatí jsou slavní vítězi, kteří statečně bojovali a zvítězili v boji. V jakém boji? V boji proti zlému, proti hříchu; v boji s tělem, světem a ďáblem, kteří je často sváděli ke hříchu.

* Pomůcka: Tomášek, Kresby ke katech. str. 30., první kresba.

My, věřící na zemi, jsme ještě nezvítězili, my ještě musíme bojovati tak dlouho, dokud budeme živi. S kým pak musíme stále bojovati? S tělem, světem a ďáblem (od nichž přichází pokušení ke hříchu). My se proto jmenujeme církev bojující — (na tabuli!) My jsme jako boží bojovníci, kteří musí stále bojovat. A máme být na to hrdi, že jsme bojovníci boží a máme rádi bojovat pro Boha a pro dobré a stále přemáhat zlé. Někomu se nechce bojovat. Ale kdo nechce stále bojovat proti zlému a hříchu, ten nezvítězí a do nebe se nedostane. Proto se máme v tom boji posilovat příklady velikých svatých hrdinů, kteří jsou už v nebi.

A ti, kteří nebojovali dost statečně a nezvítězili docela, jsou nyní v očištcí jako zajatci v žaláři a tam trpí za svou slabost a léčí se z ní. Jak proto říkáme duším v očištcí, protože trpí? Církev trpící. (Na tabuli!)

Ještě jednou: Jak se jmenují svatí v nebi? Proč? A jak se jmenujeme my, věřící křesťané na zemi? Proč? A jak se jmenují duše v očištcí? Proč? — Jsou tedy tři díly věřících křesťanů: Jeden díl je ještě na zemi — to jsme my církev bojující; jeden díl už je v nebi — to jsou svatí neboli církev vítězná; a jeden díl je v očištcí — to jsou duše v očištcí nebo církev trpící. A všechny ty tři díly dohromady tvoří jednu velikou rodinu Pána Ježíše, jednu velikou Církev Kristovu — a všichni se jednou máme sejít v nebi. V nebi budou jednou všechny ty tři díly (všecky ty tři církve) zas pohromadě u Pána Ježíše, našeho Krále. Ale i nyní, dokud nejsme ještě pohromadě, patříme k sobě — patříme k jedné veliké svaté rodině (k jednomu společenství, k jedné církvi) a proto se máme navzájem milovati, na sebe navzájem vzpomínati a navzájem si pomáhati. A tomu svatému vzájemnému přátelství a spojení mezi námi a svatými v nebi a dušemi v očištcí říkáme „obcování svatých“ nebo „svatých obcování“.

(Jak tomu říkáme N.?) Co je to tedy obcování svatých? To je svaté přátelství a svaté spojení mezi námi, mezi svatými v nebi a dušemi v očištcí. Když se s někým rádi stýkáme, když s ním rádi mluvíme, říkáme, že s ním obcováme. Se svatými v nebi a dušemi v očištcí máme často a rádi mluvit, rádi na ně myslit, jako oni myslí na nás, třebaže jsme od sebe daleko — máme s nimi udržovati spojení čili přátelství modlitbou (při modlitbě a při mši sv.)

a dobrými skutky. A tomu přátelskému spojení mezi těmi třemi díly věřících křesťanů říkáme: Obcování svatých. Na to myslíme, když říkáme v modlitbě „Věřím v Boha“: „Věřím v svatých obcování“, to znamená; Já věřím, že mezi námi věřícími křesťany na zemi, v nebi a v očistci je stále spojení a přátelství, — že i po smrti můžeme a máme na sebe mysliti, za sebe se modliti a navzájem si pomáhati.

NAUČENÍ:

1. A ještě něco si budeme pamatovati: Člověk má tělo a duši. Tělo umře, ale duše nezemře. Tělo přijde do hrobu a duše přijde na soud Boží. A po smrti jí nepomůže žádné bohatství ani chytrost, nic, po smrti jí pomůže jen bohatství duše, bohatství posvěcující milosti a dobrých skutků. Proto si budeme pamatovati:

„Tělu do hrobu přísluší,
běda, kdo nedbal o duši!“

(Nakreslit hrob a nad to napsat na tabuli tato slova.)

2. Děti! I vy musíte umřít, a také z vás neví nikdo, kdy to bude, — také z vás může umřít někdo ještě dnes nebo zítra — to nikdo neví. Proto máme stále míti duši čistou a být na smrt připraveni; a když ji čistou nemáme a tlačí nás na svědomí těžký hřích, máme se ho brzy zbavit dobrou sv. zpovědí. A protože se vždycky nemůžeme hned zpovídati, máme každý večer před spaním při večerní modlitbě vzbudit upřímnou dokonalou lítost,* pro kterou nám Pán Bůh odpustí i bez sv. zpovědi. Proto si budeme pamatovati a každý večer připomínati slova:

Umřít musím, ale nevím kdy,
nevím kde a nevím jak.
To však vím, že bych byl na věky nešťasten,
kdybych umřel ve hříchu těžkém.
Svatá Maria, Matko Boží, pros za mě hříšného
nyní i v hodinu smrti mé. Amen.

* Třebas těmito slovy: Ó dobrý Ježíši, smiluj se nade mnou podle velikého milosrdenství svého! — Nejsladší Ježíši, nebuď mi Soudcem; ale Spasitelem!

PŘÍKLAD K PROHLoubENÍ:

Děti, někdo tomu asi nevěřil, když jsem řekl, že někdo z vás může umřít ještě dnes. Slyšte tedy, co se jednou stalo.

Bylo to už k večeru. Veselý školák Jarda běžel pro něco do krámu, najednou v zatáčce se přihnalo auto a on mu vběhl přímo pod kola. Auto ho přešlo a rázem byl konec jeho života.

Bleskurychle se roznesla ta zpráva po vesnici. Nikdo tomu nechtěl věřit, zejména jeho spolužáci. Jak je to možné, aby Jarda, který dnes s nimi byl ještě ve škole a před několika hodinami s nimi šel ze školy domů a byl tak veselý a živý, nebyl již mezi živými!

Tak vážní byli kluci málokdy, jako po tomto náhlém neštěstí. I Jardův spolužák Jenda, jindy tak neposedný, náhle zmlkl a byl jako zařezaný. Nemluvil a bylo mu hrozně smutno.

„Jendo, co myslíš, kde pak asi je Jardova duše?“ zeptala se ho znenadání maminka.

Jenda se zarazil. A po chvíli přemýšlení řekl: „Já myslím, že v nebi. Vždyť Jarda byl nejhodnějším z nás všech. Nikomu neubližoval a měl rád Pána Boha a v něděli byl ještě u svatého přijímání.“

A maminka vyzvídala dále: „A co Jeničku, kdyby tebe bylo bývalo to auto přešlo, — kde pak by byla nyní tvá duše?“ — Jenda se začervenal, díval se do země a mlčel. A duši jeho táhlo vážné vědomí: „Vyloučeno, aby se moje duše byla bývala dostala hned do nebe; — to by u mě nebylo možné, — vždyť na mé duši je tolik skvrn, malých i velkých...!“

A Jenda učinil pak to, co jedině bylo správné, aby byl dobře připraven, kdyby i jemu znenadání udeřila poslední hodina. Hned v sobotu očistil svou duši ve svaté zpovědi a v neděli se spojil zbožně ve svatém přijímání s Pánem Ježíšem a od té doby Ho přijímal často a staral se, aby si už zachoval duši čistou a byl stále na smrt připraven. —

A tak to máme dělati i my, abychom byli stále připraveni. To nám radí sám Pán Ježíš slovy: „Buďte připraveni, neboť Syn člověka přijde v hodinu, kdy se nenadáte.“ (Luk. 12, 40.) A jinde praví Pán Ježíš, že smrt přijde jako zloděj, právě když ji nečekáme. „Proto bděte, neboť nevíte dne ani hodiny.“ (Mat. 25, 13.)

Proto si ještě jednou opakujeme slova:

„Umřít musím, ale nevím kdy...“

Do sešitku: Věřím v svatých obcování.

20. Bůh slíbil Vykupitele.

(Prvouka čl. 15. Cesta k Bohu čl. 7. — Pro 2., 3. a 4. školní rok
a málotřídky; možno upravit i pro 1. školní rok.)

Pozn.: Tato hodina může nejlépe začítí opakováním posledního biblického příběhu: Vyhnání z ráje. Děti zopakují, jaké neštěstí připravil hřích prvním lidem na těle i na duši: (Ráj byl ztracen — i nebe bylo ztraceno.) Na tabuli zavěsíme proto na začátku hodiny obraz „Vyhnání z ráje“, aby toto opakování bylo působivější.

Toto vše možno nyní shrnouti přednesem nebo přečtením (od dětí) prvního odstavce 15. článku Prvouky: „Po hříchu prvotním Adam a Eva nesměli už bydlet v ráji. Venku na ně čekal těžký život plný námahy, starostí a bolestí. A ještě horší zlo na ně čekalo později: museli umřít. A nejhorší ze všeho bylo, že na sobě měli hřích a po smrti nemohli do nebe. To měli z toho, že poslechli ďábla pokušitele. I bylo jim hříchu srdečně líto.“

Potom možno začítí novou látku touto přípravou:

PŘÍPRAVA:

To všechno viděl ďábel a radoval se; radoval se, že připravil lidi o ráj a o nebe a stal se tak skoro jejich pá-nem. — Ale Pán Bůh se neradoval. On sice musil lidi potrestat, protože je spravedlivý, ale byl přece dobrým Otcem jejich a měl s nimi soucit. A protože ten hřích neudělali sami, jako andělé, ale byli svedeni ďáblem a teď toho litovali, slitoval se nad nimi a slíbil jim, že jim z toho neštěstí zas pomůže; — slíbil jim Vykupitele. To si budeme nyní vypravovati.

Zdá-li se opakování předešlé látky o vyhnání z ráje již nevhodné, možno začítí (před vyvěšeným obrazem Vyhnání z ráje) hned asi takto:

Příprava: Ďábel se radoval, že se mu podařilo připravit lidem jejich štěstí. Ale Pán Bůh se neradoval. Pán Bůh je musil potrestat, protože je spravedlivý, a nemůže nechat bez trestu žádný hřích. Ale Pán Bůh je přece dobrý Otec, který nás miluje, i když trestá. Proto se smíloval nad nešťastnými lidmi a chtěl jim pomoci. O tom nyní uslyšíte něco velmi krásného.

1. *Boží milosrdenství.* — Kdybyste viděli v zimě, jak dvě ubohé chudé děti chodí po vsi žebrat bosy, polonahé, hladové a celé zkřehlé, — kdybyste je viděli, jak se zimou celé třesou, — jak by vám bylo? Bylo by vám jich líto. — Tak viděl Pán Bůh, jak jsou nyní první lidé nešťastní a jak nešťastní budou všichni lidé po nich. I bylo mu jich líto. On je sice musil za hřích potrestat, protože je spravedlivý a nemůže nechat bez trestu žádný hřích. Ale On je přece náš dobrý Otec, i když trestá, a chce, aby všichni lidé byli šťastni, a nemá radost, když je někdo nešťasten. Pán Bůh také viděl, že první lidé neudělali hřích sami ze sebe, jako zlí andělé, ale že byli svedeni od ďábla a že toho litují. Proto se nad nešťastnými lidmi smíloval. Proto je nenechal hned umřít, ale nechal je ještě dlouho na zemi. Pán Bůh jim dal také šaty ze zvířecích koží, aby nebyli docela nazí a nemuseli se stydět, když už neměli nebeské roucho svatosti (posvěcující milosti), — a aby byli tím šatem chráněni (proti zlé náklonnosti v těle) a proti horku a zimě.

Tak se smíloval Bůh nad jejich tělem a nad jejich tělesným životem. Pán Bůh byl k nim milosrdný.

2. *Bůh slíbil Vykupitele.* — Ale Pán Bůh se nad nimi ještě mnohem více smíloval a také nade všemi jejich potomky. Pán Bůh jim slíbil, že je a jejich potomky nenechá navždy v tom neštěstí, ale že jim jednou pošle velikou pomoc a vysvobození. Pán Bůh jako by řekl: Vy jste mě neposlechli, vy jste provedli něco velmi ošklivého a zlého, vy jste se dopustili velikého hříchu. Za ten hřích vás musím potrestat: Proto si musíte nyní těžce vydělávat svůj chléb, musíte snášet utrpení a bolesti a na konec musíte zemřít a do nebe zatím přijít nemůžete ani vy ani vaše děti. Ale já vás nenechám v tom neštěstí stále (věčně), nýbrž pošlu vám jednou Něko ho, kdo vás toho hříchu a té kletby zbaví a vás z moci ďábla a z toho neštěstí vykoupí a vysvobodí. Kdo to bude ten Někdo, koho Pán Bůh slíbil, kdo jednou přijde a lidi vykoupí a vysvobodí? To už víte. To bude sám Syn Boží.

Proto řekl Pán Bůh hned v ráji, že jednou přijde žena, která rozdrtí hlavu pekelnému ha-

dovi. Kterými slovy to řekl? Řekl to těmi slovy, která pravil k hadovi (dávlovi): „Že jsi to učinil, zlořečený budeš a Žena ti rozdrtí hlavu.“ — (U větších dětí možno užití delšího textu: „Nepřátelství ustanovuji mezi tebou a ženou, — ona rozdrtí hlavu tvou, a ty budeš úklady činiti její patě.“) To znamená: Jednou přijde veliká svatá Žena, která ti rozdrtí hlavu. Tu ženu nepřemůžeš jako Evu, ale ta přemůže tebe — ta ti rozšlápne hlavu. Kdo je ta Žena? To už také víte. Tou ženou je Panna Maria, matka Pána Ježíše. A její božský Syn, Pán Ježíš, je tím zaslíbeným Vykupitelem, který lidi z hříchu vysvobodí a nebe jim zase otevře.

3. *Pokání a lítost prvních lidí.* — Na toho slíbeného Vykupitele se nyní lidé těšili. Protože věřili a doufali, že jednou přijde Vykupitel, bylo jim lehčeji a byli se svým trestem spokojeni. Věděli, že si ten trest zasloužili, — bylo jim líto, že hřešili, — proto jej snášeli trpělivě; a tak činili celý život pokání za svůj hřích. Často se asi modlili: „Nebeský Otče, litujeme toho, že jsme tě neposlechli a hřešili; odpusť nám a smiluj se nad námi!“ Tak hříchu svého stále litovali.

Protože v zaslíbeného Vykupitele věřili, protože svého hříchu litovali a činili za něj pokání, proto jim Pán Bůh ten hřích odpustil; a když umřeli, nepřišli do pekla. Protože však nebe bylo až do příchodu Vykupitele zavřeno, nemohli přijít hned do nebe, ale přišli zatím do předpekli. Ale nesmíte při tom slově předpekli myslit na peklo. To není místo před peklem, ale před nebem. To by se mohlo proto jmenovati přednebí nebo před-síň nebe. Tam čekali Adam a Eva a potom ještě jiné duše zemřelých, až Vykupitel přijde a vezme je do nebe. A to trvalo hodně dlouho. Na slíbeného Vykupitele čekali potomci Adamovi kolik tisíc let.

VÝTĚŽKY:

1. *Výklad obrazu. Neposkvrněné Početí.* — Nyní je vhodno ukázati na obraze Vyhnání z ráje — Nebeskou Ženu v oblacích — Pannu Marii. Je-li po ruce zvláštní obraz Neposkvrněného Početí, bylo by dobře vyvěsiti (ve 2., 3. a 4. třídě) nyní i ten a vyložiti jej!

Zde vidíte tu svatou nebeskou Ženu s božským dě-
tátkem na obraze.

Děti se dívají na obraz a katecheta vysvětluje: Koho představuje ten had zde? (Dábla.) Když svedl Evu, měl ještě velkou moc, ale teď už je přemožen, teď tu leží na zemi a Panna Maria mu šlape na hlavu. Had vyplazuje jazyk a syčí, rád by tu svatou Ženu kousl do paty (do nohy), ale nemůže. Tato nebeská Žena není tak slabá jako první žena Eva, — tu již ďábel nepřemůže. Ďábel myslil, když svedl první lidi, že lidé zůstanou navždy v jeho moci, ale až přijde ta svatá Žena, bude konec jeho panství. Kdo mu udělá konec? To svaté Dítě, které má ta žena v náruči. To je ten Vykupitel — Syn Boží, který potom skutečně přišel na svět, stal se pro nás člověkem a umřel za nás na kříži, a tak nás vykoupil a od hříchu a ďábla vysvobodil. Zde je ten Vykupitel ještě maličký — protože Vykupitel byl ještě daleko. A protože Panna Maria nám toho Vykupitele porodila (dala), tak nás pomohla vykoupit a vysvobodit.

2. *Maria — druhá matka Eva.* — Proto říkáme, že ona je naše druhá matka Eva. Eva byla naše matka pozemská, Maria je naše matka nebeská. Co první matka Eva hříchem zkazila, to druhá Eva, Panna Maria, se svým Synem zas napravila. Proto ji tak ctíme.

(Ve 3. a 4. třídě možno připojit:) A proto zpíváme v adventní písni „Z hvězd vyšlo slunce“:

Co nám vina vzala,
navrátila Panna,
když nám Syna dala,
Jezu Krista Pána, —
v ráji zaslíbená Žena.

(Té písni se hned naučíme.)

3. *Milostiplná — Neposkvrněná.* — (Ve 3. a 4. školním roce.) Panna Maria je ta „V ráji zaslíbená žena“. Ona se nedala svést ďáblu jako první žena Eva, ona neměla žádného hříchu, ani hřích dědičný, ani jiný hřích. Proto jí anděl řekl, že je „milostiplná“, to jest „plná milosti Boží, plná svatosti“. Protože neměla na duši ani nejmenší skvrny

hříchu, říkáme jí také **Neposkvrněná Panna**, a voláme k ní: „Královno, bez poskvrny hříchu prvotního počatá, oroduj za nás!“ Protože byla tak čistá a svatá, proto se jí sám anděl Gabriel poklonil a pozdravil ji slovy: „Buď zdráva, milosti plná, Pán s tebou, požehnaná ty mezi ženami.“

Proto máme Pannu Marii tak rádi, proto ji ctíme více než všechny svaté, proto ji denně pozdravujeme tím andělským pozdravem: „Zdravas Maria, milosti plná“... Proto máme rádi i její obrazy a svátky, — a celý měsíc říjen a květen je jí zasvěcen. (Kterou modlitbou ji zvláště ctíme v měsíci říjnu? — Růžencem.)

Protože Panna Maria je naše matka, která nás miluje, a protože byla tak čistá a svatá, bez poskvrny hříchu, proto ji máme prositi, aby nás chránila od hříchu, zvláště od hříchu nečistoty a máme se denně poroučeti do její ochrany. Abyste to uměly dělati, naučíme se k tomu hned zvláštní krásnou modlitbu o zachování sv. čistoty.

„Ó Maria, bez poskvrny hříchu počatá, oroduj za nás, kteří se k tobě utíkáme!“ (To se také zpívá — takto!)

(Ve 4. školním roce ještě :

„O Paní má, ó matko má! Tobě se zcela odevzdávám; abych Ti svou oddanost dokázal(a), zasvěcuji ti dnes své oči, své uši, svá ústa, své srdce a sebe celého, (celou). Protože tedy jsem nyní Tvůj (Tvá), ó dobrá Matko, opatruj mne, ochraňuj mne jako své dítě a své vlastnictví!“ Amen.)

4. *Bůh je nejvyšší milosrdný.* — Modlitba lítosti. „A odpusť nám naše viny“. — Viděli jsme, jak se Pán Bůh nad prvními lidmi smiloval. Proč se nad nimi smiloval? Protože hříchu litovali a činili za něj pokání.

Tak se smilovává Bůh i nad námi a rád nám hříchy odpouští, když jich upřímně litujeme a činíme za ně pokání t. j. snášíme za ně rádi nějaký trest. Proto říkáme, že Bůh je nejvyšší milosrdný. Proč říkáme, že Bůh je nejvyšší milosrdný? (Protože se smilovává a rád nám hříchy odpouští.)

Nikdo není tak milosrdný, jako Pán Bůh; nikdo by nám neodpustil tolik, jako Pán Bůh. Pán Bůh odpustí i největší hříchy.

Ale odpustí je jen tak beze všeho? Ne, hříšník jich musí upřímně litovati, Boha za odpuštění upřímně prositi, a musí si umíniti, že se polepší a musí za ně rád něco vytrpěti; tomu dohromady říkáme, že musí činiti pokání. A když může, musí se z nich ještě upřímně vyzpovídati.

Protože se vždycky hned zpovídati nemůžeme, máme každého hříchu aspoň litovati. Je-li ta lítost veliká (my říkáme dokonalá), odpustí nám Pán Bůh i bez svaté zpovědi (již před svatou zpovědí).

Abyste to uměly, naučíme se tomu. Tu lítost a slib polepšení můžeme ukazovati Pánu Bohu takto: „Smiluj se nade mnou, Bože! Hříchů je mi z hloubi srdce líto, polepším se, svatě slibuji to.“ (V Prvouce čl. 83). Nebo: „Bože, buď milostiv mně hříšnému! Ježíši, smiluj se nade mnou! Ježíši, slituj se nade mnou! Ježíši, odpust mi hříchy mé!“ Nebo: „Můj Ježíši, milosrdenství!“

Tu upřímnou lítost máme Pánu Bohu ukazovati po každé, když Ho prosíme v Otčenáši: „A odpust nám naše viny,“ to znamená: Pane Bože, odpust nám naše hříchy!

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Bůh se smiloval nad lidmi a slíbil jim Vykupitele.
2. Vykupitelem je vtělený Syn Boží Ježíš Kristus a jeho matkou je Panna Maria, Neposkvrněná Panna.
3. Panna Maria je tou ženou v ráji zaslíbenou, která rozdrtila hlavu pekelného hada.
4. Bůh jest nejvyšší milosrdný, protože se smilovává a rád nám hříchy odpouští, když činíme pokání.

21. Kain zabil Abela.

Hlas svědomí. — Výklad 5. přikázání.

(Prvouka článek 16. Cesta k Bohu článek 8. — Pro 1., 2. a 3. školní rok a pro málotřídí školy.)

Ve 4. třídě se použije částečně při výkladu o potomcích Adamových a příležitostně o 5. přikázání, zlé náklonnosti a hlasu svědomí, v 5. třídě příležitostně.

V 1. třídě se může vypravovati ve 2 oddílech A a B, jak je to zde uvedeno, v ostatních třídách najednou.

Pozn.: Tato katechese má veliký význam pro pochopení dějin lidstva. V tom, jak v lidech rychle se šíří zlo a hříchy, vidíme smutné následky dědičného hříchu v lidských dějinách; to vidíme už na Kainovi; na Abelovi zase vidíme, že přes náказu dědičného hříchu byli někteří spravedliví. Tak začíná již Kainem a Abelem veliké rozdělení lidstva na děti Boží a děti lidské, na dobré a zlé; začíná veliký zápas dobra a zla (dobrých a zlých) v dějinách.

Zároveň nám připomíná toto vypravování původ oběti. U všech, nejvzdělanějších i nejhrubších národů jsou od té doby oběti středem veškeré bohoslužby, takže není bohoslužby bez oběti. V té věci je takový souhlas všech národů, že tento zjev se nedá vysvětliti bez společného prazjevení. Patrně tedy Pán Bůh sám vnukl již Adamovi a Evě myšlenku, aby tímto způsobem projevovali svou úctu k Pánu Bohu; neboť odkud by se tomu byli naučili Kain i Abel, ne-li od svých rodičů. Co lidstvo je lidstvem, byly tedy již oběti.

Toto vypravování má dále i předobrazný význam: Spravedlivý a nevinný Abel je předobrazem Pána Ježíše, Kain je předobrazem židovského národa.

Na nižším stupni stačí ovšem upozorniti jen na první význam, jak se tu na Kainovi ukazuje náказa dědičného hříchu — zlá náklonnost v člověku — a hlavním výsledkem této katechese má býti: vzbudit v dětech odpor a ošklivost ke hříchu a povinnost boje proti zlé žádosti vosti (zde zvláště proti náklonnosti k závidosti a hněvu.) Dětem se zde názorně ukazuje, jak zlý čin vzniká ze zlé

myšlenky a žádosti a jak je třeba již od počátku bojovat proti zlé náklonnosti. Tu se dětem ukáže, že největšího nepřítele máme sami v sobě — to je naše náklonnost ke zlému — a že je naší životní úlohou bojovati proti sobě, proti zlé náklonnosti, učit se přemáhati sebe. Bez tohoto boje proti sobě samým bychom kráčeli z hříchu do hříchu. Zde se také znovu ukazuje, kam vede hřích. Z Kainovy závisti a hněvu vzniká nenávisť, a nenávisť ho vede k vraždě, protože neodpíral zlé žádostivosti a nebojoval proti ní.

Při vypravování by nebylo správně uváděti děti v domněnku, že Kain a Abel byli teprve chlapci. Již ve druhém školním roce nutno dětem říci, že to byli muži. Jinak by také nebylo lze tak dobře vyložit, kdo mohl Abela zabít, — a později by z nepřesnosti vznikly rozpory.

Také by bylo zcela nesprávným vykládati, že Kain přinášel Pánu Bohu horší oběť než Abel, jak se někdy dětem nesprávně vykládá. Neboť účelem katechese je právě zdůrazniti, že Pán Bůh se nedívá na sebe lepší věci zevnější, nýbrž do srdce.

Jakým způsobem dal Abelovi Pán Bůh na jevo své zalíbení a Kainovi svou nelibost, Písmo sv. nepraví. Snad tím, že oběť Abelova byla ohněm s nebe náhle ztrávena, jako oběť Eliášova na Karmelu, kdežto oběť Kainovu oheň neztrávil; nebo tím, že Abelovi Pán Bůh nápadně žehnal na jeho úrodě... Na obrazech se to znázorňuje různým směrem kouře, a toto naivní vysvětlení na nejnižším stupni může stačiti; nutno však je pojímati zároveň symbolicky v prvním smyslu.

Úkol katechese: Pán Bůh je svatý a spravedlivý. — „Nezabiješ!“ Výklad 5. přikázání.

PŘÍPRAVNÝ ÚVOD:

Když Adam a Eva byli vyhnáni z ráje, musili těžce pracovati, aby se uživil; orali, kopali, silili... Adam si postavil také nějakou chatrč (boudu, stan), aby se v ní mohli ukrýt před deštěm nebo před velkým horkem. Adam si také schytl a ochočil všelijaká zvířata, jako ovce, kozy, krávy, a jiné, aby mu pomáhala. — Jak často si tu vzpomínali na ráj a litovali svého hříchu! Pán Bůh viděl, jak hříchu litují a jak se namáhají, a žehnal jejich práci a posílal jim slunce a déšť, jak toho potřebovali. Adam a Eva za to Pánu Bohu děkovali: modlili se ráno, večer a před jídlem a po jídle.

Chtěli Pánu Bohu také něco z vděčnosti dáti z toho, co pro ně nechával růsti. Jak pak to udělali? Narovnali na poli kamennou hradbu — takhle (na tabuli načrtnout). To byl stůl z kamení, kterému říkáme oltář. (Kdepak máme také oltář? — V kostele). Na ten oltář položili dříví a na dříví klasy obilí, ovoce nebo beránka. Tomu říkáme oběť, protože to Pánu Bohu dávali nebo obětovali. Tím chtěli Pánu Bohu říci: Všecko co máme je od tebe! Pane Bože! My bychom ti rádi darovali něco z toho, co jsi nám dal, abychom ukázali, že to vše je tvoje, že ty jsi náš Pán a Bůh. S těmito dary ti dáváme své srdce. Ó přijmiž od nás tuto oběť!

Tak první lidé dávali čili obětovali Pánu Bohu různé dary. My tomu říkáme, že obětovali nebo: že přinášeli Pánu Bohu oběť. A Pánu Bohu se taková oběť líbila, protože tak lidé dávali Pánu Bohu své srdce a samy sebe.

Dnes si budeme vypravovati o dvou synech Adama a Evy, jak také Pánu Bohu obětovali.

JINÝ ÚVOD (ve 3. školním roce, který už předpokládá znalost o obětech):

Když první lidé hřešili, musili opustit krásný ráj a musili těžce pracovati. Tu si často vzpomínali na ráj a na svůj hřích a litovali toho, co učinili. Také svým dětem často vyprávěli o ráji, o dobrotě a lásce Boží a o jeho spravedlivosti a varovali je před hříchem, který na ně přivedl takovou bídu. Protože nyní toho hříchu litovali a tu bídu trpělivě snášeli, Pán Bůh jim ten hřích odpustil a žehnal jejich práci. Ale trest za hřích a smutné následky hříchu už musili stále snášeti. Musili se namáhat, snášet všelijaké bolesti a nemoci, aby viděli, že hřích není žádná maličkost a jaké neštěstí hřích přináší. A to měli viděti ještě více na svých dětech. Copak řekl Pán Bůh Evě? „Budeš míti mnoho starostí a bolestí s dětmi.“ To se ukázalo na dětech Adama a Evy, na Kainu a Abelovi. O těch si nyní budeme vyprávěti.

A.

PODÁNÍ (Přednes):

1. Adamovi a Evě se narodil syn. Dali mu jméno Kain. (Napsat na tabuli velkým hůlkovým písmem: KAIN). Potom jim Pán Bůh dal druhého syna; ten se jmenoval Abel (na tabuli!) Potom dostali Adam a Eva ještě mnoho jiných synů a dcer.

Když ti hoši — Kain a Abel — byli větší, ukázalo se, že z Kaina se dělá zlý a divoký a zlostný kluk. Stále křičel, pro každou maličkost se s Abelem a s druhými hádal, pral a nadával, až při tom celý zčervenal zlostí. Také se zvířaty surově zacházel. I na rodiče byl hrubý a neposlušný a také se nerad modlil. Abel mladší byl zase velmi hodný a mírný. Nikdy se nezlobil, nepral a nenadával; také na ovečky byl laskavý. Rodičů ochotně poslouchal a rád se modlil.

Když Kain byl veliký, chodil s otcem na pole; kopal a orál, protože byl silný a tak se stal oráčem nebo rolníkem. (Napsat na tabuli vedle jména Kain slovo oráč a nakreslit pluh.)

Abel zase nejraději pásł ovečky, protože byl sám tichý jako ovečka. Tak se stal Abel pastýřem (napsat na tabuli a přikreslit pastýřskou hůl a ovečku podle Hronkových náčrtků str. 51).

(V 1. třídě možno nyní obsah krátce shrnouti podle Prvouky a Cesty k Bohu: Budeme si tedy krátce pamatovat: Adam a Eva měli mnoho synů a dcer. Nejstarší syn se jmenoval Kain a byl rolníkem. Mladší syn se jmenoval Abel a byl pastýřem. Abel byl spravedlivý a zbožný. Kain byl zlý.

Na tabuli: Kain — rolník — zlý

Abel — pastýř — spravedlivý

2. Jednoho dne obětovali oba bratři Pánu Bohu, aby mu poděkovali za úrodu a vyprosili si jeho požehnání. Tak se tomu naučili od svých rodičů. Každý z nich vystavěl z kamení oltář a na něm obětovali Pánu Bohu, co měli nejlepšího. (V 1. a 2. třídě nakresli na tabuli dva oltáře dle obr. 9. v Zamazalově Kreslení nebo dle Hronkových Náčrtků na str. 51.) Kain položil na oltář nejlepší obilí a ovoce (nakresli snop a na snop ovoce), Abel nejlepšího beránka ze stáda svého (nakresli ovečku dle obrázku). Potom zapálili dříví pod obětními dary (nakresli kouř), padli na zem (klekli) a modlili se: „Hospodine, tys nám to všecko dal. Přijmi od nás tyto dary (tuto oběť); buď nám milostiv a žehnej naší práci!“

A co se stalo? Pán Bůh hleděl se zalíbením na zbožné srdce Abelovo a na jeho dary, protože Abel měl čisté srdce a přijal jeho oběť a požehnal mu. Ale na Kaina a jeho dary

nepohlédl. — Proč? Protože Kain byl zlý; — měl v srdci zlé myšlenky a žádosti; a Pán Bůh se dívá každému do srdce.

Když viděl Kain, jak Pán Bůh Abelovi žehná a na něho ani nepohlédne, záviděl to bratrovi a rozhněval se na něho. Tvář jeho zlostí zhubeněla, chodil s hlavou svěšenou a nemluvil na bratra, nemohl ho ani vidět, a konečně si umínil, že bratra zabije. (Nyní možno ukázat obraz Schuhmacherův, jak oba obětují a Kain poznává, že Bůh jeho oběť nepřijímá.)

V ÝK LAD (Prohloubení) podle obrazu Schuhmacherova :

Zde vidíte, jak oba bratři obětují. Jak se jmenovali?.. Který je Kain a který z nich je Abel — ukaž N.! Podle čeho poznáš Kaina? (Podle zlostné tváře.) A Abela? (Podle milé a vlídné tváře.) Vidíte, jak zbožně se Abel modlí! Ale nejen ruce a obličej, také srdce zvedá upřímně k Pánu Bohu. — Proč pak obětovali oba bratři? (Aby Pánu Bohu poděkovali za úrodu a vyprosili si jeho požehnání.) Co obětoval Kain?... Co Abel?... Čí oběť se Pánu Bohu líbila?... Proč? (Protože měl Abel dobré srdce.) Ano. Protože Pán Bůh hledí na srdce, — jaké má kdo smýšlení, — a Abel s tou obětí dával Pánu Bohu i své čisté srdce. Dával mu také Kain své srdce?... Ne, srdce Kainovo nechtělo patřit a sloužit Pánu Bohu. — Jak asi ukázal Pán Bůh, že se mu oběť Abelova líbí? To nevíme. Nejspíše tím, že poslal oheň s nebe, který oběť Abelovu zapálil a ihned ztrávil, kdežto Kainova nechtěla hořeti; a pak také tím, že Abelovi žehnal, takže se mu práce dařila a ovečky se mu množily. A jak ukázal Kainovi, že se mu jeho oběť nelíbí? Že jeho práci nežehnal. Co dělal Kain, když to viděl? Záviděl a hněval se. Nemohl viděti, že Abela má Pán Bůh rád a že ho i rodiče a bratři a sestry mají rádi a jeho ne.

SHRNUTÍ: (V 1. třídě možno vše ještě shrnouti stručně podle knihy, aby si to děti lépe pamatovaly. Ve 2. třídě toho není třeba.)

Nyní si to krátce zopakujeme podle knihy, abyste si to lépe pamatovaly: Jednoho dne obětovali Kain a Abel Pánu Bohu, aby si vyprosili jeho požehnání. Kain obětoval nejlepší obilí a ovoce, Abel nejlepšího beránka ze stáda svého. Pán Bůh shlédl se zalíbením na Abela a jeho dary a požehnal mu. Ale na Kaina a jeho dary nepo-

hlédl. I záviděl Kain Abelovi a rozhněval se na něho. Zlosti až zhubeněla tvář jeho, chodil s hlavou svěšenou a konečně si umínil, že bratra zabije.

NAUČENÍ:

Děti! Zde vidíte, že Pán Bůh miluje jen dobré a zlé se mu protiví, protože je svatý. Pán Bůh se dívá na to, jaké má kdo srdce; a má rád toho, kdo miluje věci dobré a svaté. — Pán Bůh se dívá do srdce také každému z vás, a vidí, nač myslíte, co máte rády a co si přejete. Kdo má rád něco zlého a myslí na to a přeje si to, ten je zlý a Pán Bůh to dobře ví, i když to lidé nevědí. Ale, kdo má srdce dobré a čisté, kdo miluje jen co je dobré a krásné jako Pán Bůh a nenávidí zlé, ten je svatý nebo spravedlivý. Pán Bůh je svatý (= miluje jen dobré a nenávidí zlé) a chce abychom také my byli svatí jako on. A kdy se staneme svatými? Když budeme milovati jen co miluje Pán Bůh (= co je dobré) a nebudeme mít rádi nic zlého (= hřích). Člověk svatý se jmenuje také spravedlivý. Abel byl spravedlivý.

B.

PŘEDNES (Vypravování):

Pán Bůh viděl Kainovi do jeho zlého srdce a řekl jemu: „Proč se hněváš a proč všsíš hlavu? Nepoddávej se hněvu, ale přemáhej zlo!“ Kain však neposlechl a poddal se hněvu úplně. Tu mu šeptal ďábel v srdci: „Zabij Abela, ať ho nemusíš stále vidět!“ a Kain ďábla poslechl.

Jednoho dne řekl Kain Abelovi, bratru svému: „Pojď, vyjdeme si na pole!“ Hodný Abel nemyslel na nic zlého a šel. A když byli na poli, povstal Kain proti bratru svému a zabil jej. Protože byli na poli sami — rodiče nic nevěděli — myslel Kain, že ho nikdo nevidí. Ale kdo pak viděl ten hrozný čin Kainův? Pán Bůh, který je všude a vidí všechno. (Jest jedno oko, které vidí všechno.) To mohl Kain vědět! A když to chtěl udělat, měl si vzpomenout: „I když mě rodiče a bratři a sestry nevidí, Pán Bůh mě vidí. A Pán Bůh je spravedlivý!“ Ale jeho závist a zlost byly tak velké, že byl jako hluchý a slepý; a pranic nedbal na to, že ho Pán

Bůh vidí a že ho za to jistě potrestá. Ani když Abel už ležel na zemi zabitý a jeho nevinná krev tekla, Kain se nevzpamatoval a nehrozil se svého skutku. Proto Pán Bůh na něj zavolał, aby se vzpamatoval a poznal, co to učinil: „Kde jest Abel, bratr tvůj?“ Ale Kain odpověděl drze a zlostně: „Nevím! Což jsem já strážcem bratra svého?“ Kdyby se byl přiznal a toho hrozného činu litoval, byl by mu Pán ještě odpustil. Ale když se ani teď nepoznal a nevzpamatoval, přišel Boží trest. A Pán Bůh mu řekl: „Co jsi to učinil? Krev bratra tvého volá ke mně ze země! — Buď tedy nyní zlořečený na zemi! Když ji budeš vzdělávatí, nedá tobě úrody. Budeš tulákem a poběhlíkem na zemi!“ A udělal Pán Bůh Kainovi znamení. — Teď se teprve Kain zhrozil nad tím, co učinil, a utíkal zoufale pryč z toho místa, aby to neviděl a neslyšel. A utekl se svou ženou a s dětmi do jiné země, aby nemusil viděti ten svůj hrozný čin a báti se trestu, — ale nikde neměl pokoje. Stále musil slyšeti přísný, vyčítavý hlas: „Co jsi to učinil? Ty jsi vrah nevinného bratra a trest tě nemine!“ Kain by byl rád utekl tomu hlasu, aby ho neslyšel, ale nemohl; ať šel kam šel, všude ho musel slyšeti, — protože ten hlas byl v něm, v jeho duši. Pán Bůh dal ten hlas do něho, aby mu to stále vyčítal. Tomu hlasu říkáme: *zlé svědomí*.

Proč mu ten hlas hřích jeho stále připomínal a vyčítal? Aby se polepšil. Kdyby byl litoval svého hřichu a prosil Pána Boha za odpuštění a polepšil se, byl by mu ten hlas dal pokoj. Ale Kain nelitoval svého hřichu a zůstal zlý. Proto už nenašel nikdy a nikde štěstí a pokoje. I stěhoval se Kain s místa na místo, ale nikde neměl stání ani pokoje. (Nyní možno ukázat obraz zabitého Abela a utíkajícího Kaina — Fuglův nebo Nelsonův nebo z Herderovy obrázkové bible a na něm vše opakovat po případě blíže vyložit. Nejkrásnější a nejvhodnější by zde byl veliký obraz ze sbírky Düsseldorfer Bilderbibel).

PROHLOUBENÍ (podle obrazu) A OPAKOVÁNÍ:

Zde leží hodný Abel zabitý (a u něho anděl — přišel si pro jeho duši, aby ji vzal do nebe. Anděl pláče a žaluje Pánu Bohu ten hrozný hřích). Kain ještě drží v ruce silnou hůl, kterou Abela zabil. Nebe je zamračené (černé, zatažené), jako by se mračilo na zlého vraha — a v mracích

je Pán Bůh přísny a spravedlivý, jak trestá Kaina a dělá mu znamení vraha na čele. Kain hrůzou utíká a rve si zoufale vlasy.

Upravený text pro opakování:

Jednoho dne řekl Kain Abelovi, bratru svému: „Pojď, vyjdeme si na pole!“ Hodný Abel nemyslel na nic zlého a šel. A když byli na poli, povstal Kain proti bratru svému a zabil jej.

Kain myslel, že ho nikdo nevidí. Ale Pán Bůh řekl Kainovi: „Kde jest Abel, bratr tvůj?“ Kain odpovídal drze a zlostně: „Nevím, což jsem já strážcem bratra svého?“ — Ale Pán Bůh řekl po druhé: „Co jsi to učinil? Krev bratra tvého volá ke mně ze země! Buď tedy zlořečený! Budeš tulákem a poběhlíkem na zemi!“

Teď teprve poznal Kain, co učinil a zoufal si. A utekl a neměl nikde pokoje.

VÝTĚŽKY A UŽITÍ. NAUČENÍ: (pro 2. až 5. školní rok, ve 2. školním roce zjednodušiti.)

1. *Předpekli.* — Kam přišla duše Abelova, když se oddělila od těla? Děti řeknou: Do nebe. Katecheta je však upozorní na hřích dědičný a jeho následek: Nebe bylo zavřeno, šla tedy do předpekli = zatímní nebe, před-nebí; a tam byla, až Pán Ježíš nebe otevřel. Tam byla šťastná a nic netrpěla, ale nebyla ještě u Pána Boha a Pána Boha tam neviděla.

2. *Bratrovražda. Výklad 5. přikázání.* — (Ve 2. šk. roce zjednodušiti.)

Kain se dopustil hrozného hříchu. Jak se jmenuje takový hřích? Vražda. A protože zabil bratra, byla to bratrovražda. To byla první vražda na zemi a Kain byl první vrah.

(Ve 4. šk. roce: Ten hřích byl tak hrozný, že volal do nebe o pomstu, aby ho Pán Bůh potrestal. Proto se mu říká: hřích do nebe volající.)

Ve kterém přikázání zapovídá Pán Bůh takový hřích (vraždu)? Jak zní 5. přikázání? Ale v tom přikázání Pán Bůh nezapovídá jen vraždu, nýbrž i všecko, co může vésti k vraždě. — Kain se nestal vrahem najednou. Z čehopak povstala ta hrozná vražda? Ze závesti a hněvu. Kain napřed záviděl a hněval se na bratra. A to už byl hřích proti 5. přikázání.

Ten hřích byl tedy nejprve v jeho srdci a myšlenkách. Potom se ukazoval také navenek hrubými slovy a posuňky. Jak asi? Hrubými hádkami a nadávkami; a tím, že se na bratra mračil a že na něj nemluvil. A na konec se závist a zlost a nenávisť ukázaly také skutkem — vraždou. Z čeho tedy vzniká vražda? Ze závisti a nenávisti, z hněvu a zlosti, zkrátka ze zloby a nelásky. Proto Pán Bůh v 5. přikázání nezakazuje jen vraždu, nýbrž všecku nelásku k bližnímu, tedy: závist, zlost neboli hněv a nenávisť, hrubé hádky a nadávky, hrubé chování, rvačky a vraždy. (Kdo tedy hřeší proti 5. přikázání? — Proti 5. přikázání hřeší, kdo jinému závidí, kdo se na něj hněvá, čili má na něho zlost, kdo mu přeje zlého, kdo se s ním nesnáší a hádá, kdo jinému nadává, kdo jinému ubližuje, kdo někoho bije nebo dokonce zabije.) Proti 5. přikázání hřeší také ten, kdo někomu ublíží na duši — tím, že ho svede ke hříchu a kdo druhému ubližuje zvířatům.

To můžeme říci krátce takto: V 5. přikázání: „Nezabiješ“ zakazuje Pán Bůh ubližovati někomu na těle nebo na duši; nebo: v přikázání „nezabiješ“ zakazuje Pán Bůh každou nelásku k bližnímu. A co tedy přikazuje? A přikazuje, že máme bližního milovati jako sebe. Čili: Přikazuje lásku.

2. *Přemáhej zlou žádost hned v počátcích.* — Jak se stalo, že Kain udělal tak hrozný hřích? To bylo ze závisti a hněvu, protože nepřemáhal závist a hněv. V každém člověku povstane někdy hněv nebo závist, protože v sobě máme dědičnou zlou náklonu (zlou žádost) po Adamu a Evě a jsme nakloněni ke zlému. Ale my ji máme přemáhati, aby nerostla. Co tedy měl dělat Kain, když se v něm probudila závist a zlost? Měl zlou žádost hned přemáhati. Proto ho Pán Bůh napomínal. Jak pak? „Nepoddávej se zlé náklonnosti, přemáhej hněv svůj a panuj nad ním!“ Ale dělal to Kain? Kain toho nedbal a nepřemáhal se; ale nechal v sobě zlou žádost, zlost a nenávisť růsti, až byly tak veliké, že přemohly a opanovaly jeho.

Z toho vidíte, děti, co hrozného může provést zlá náklonnost — závist a hněv — když ji hned v počátcích nepřemáháme! Vzpomeňte si na to, až vás napadne závist nebo hněv! A ptejte se samy sebe (svého svědomí): Bývám také závistivý, když druhý je chválen nebo má něco lepšího než

já? Bývám také hned zlostný? Hádám se rád? Nesnáším se s bratry a sestrami? Nadávám jim hrubě, peru se rád? Přeji rád jiným něco zlého? — A vzpomeň si na slova: „Přemáhej hněv svůj a panuj nad ním!“ Přemáhej v sobě zlou náklonnost (žádost)! Nenech ji v sobě růst a vytrhej ji včas jako plevel v zahrádce. Necháš-li plevel růst v srdci, zaroste ti srdce plevelem a udusí v něm všechno dobré. A jak se přemáhá hněv? Když tě popadne hněv, zavři pevně ústa, aby z nich nevyšlo žádné zlé slovo, a vzpomeň si na nevinného Abela a na trpělivého Spasitele, kterého bičovali, trním korunovali, tupili, posmívali a křižovali, a Spasitel mlčel. A pak si řekni: Ne, nesmím býti zlostný ani závistivý, nesmím býti jako Kain, — ale chci býti jako můj Spasitel.

Pamatujte si proto: Nepoddávej se zlé náklonnosti! Ale přemáhej zlou žádost! Přemáhej se!

Malé začátky — smutné konce!

3. *Hlas svědomí.* — A ještě něčemu velmi důležitému se naučíme z hrozného příkladu Kainova. — Když Kain zabil svého bratra, neměl nikde pokoje. Ať šel kam chtěl, stále za sebou slyšel hlas: Co jsi to učinil? Či to byl hlas? To byl hlas Boží. Chtěl tomu hlasu utéci, ale nemohl. Hlas byl všude s ním a stále mu vyčítal jeho hřích. Proč mu nemohl utéci? Protože byl v něm (nevolal za ním, ale v něm). Pán Bůh dal ten hlas do něho, aby mu jeho hřích připomínal, aby se polepšil. (Kdyby byl toho hřichu s pláčem litoval a polepšil se, byl by mu jej Pán Bůh odpustil a ten hlas by mu ho byl přestal vyčítat. Ale protože se nechtěl polepšit, nedal mu ten hlas nikde a nikdy pokoje.) Copak to bylo za podivný hlas? To byl hlas Boží; my mu říkáme hlas svědomí.

(Ve 3. a 4. třídě možno vyložiti podrobněji: Hned když se Kain hněval na bratra, říkalo mu něco v duši: „Nebud závistivý a nehněvej se! To je hřích!“ To už byl ten hlas svědomí. Ale Kain toho nedbal. Proto ho Pán Bůh ještě zvlášť napomínal: „Proč se hněváš? Přemáhej hněv svůj!“ Ale Kain ani potom neposlechl. A když potom bratra zabil, byl ten hlas ještě silnější a nedal mu pokoje.)

Děti, také do vašeho srdce a do srdce všech lidí dal Pán Bůh takový hlas. A ten hlas se ve vás ozývá pokaždé,

když chcete udělat něco zlého a varuje vás: To nedělej, to je hřích! A když to přece uděláte, tak vám to vyčítá a znepokojuje vás tak dlouho, dokud to nenapravíte. A když toho hlasu poslechnete, tak vás chválí.

Dávejte dobře pozor na ten hlas, protože to je hlas Boží a toho hlasu musíme poslouchat. Kdo neposlouchá toho hlasu, ten hřeší. V nás se ten hlas neozývá tak hlasitě jako v Kainovi, nýbrž jen jemně a docela tiše; ale kdo si dá pozor, ten jej bude dobře slyšet. Nejlépe ho slyšíme, když jsme sami a je ticho. V hluku světa ho tak neslyšíme.

Jistě každý z vás už slyšel, jak mu něco v duši říkalo: „To je dobré, — to udělej!“ Nebo: „To je hřích, — to nedělej!“ Nejlépe jste ten hlas slyšely, když jste byly samy a chtěly jste udělat něco zlého. (Zde mohou děti samy udat ze zkušenosti podobné případy.) Někdo byl třeba sám doma v kuchyni a na stole nebo na polici stála nádoba s cukrem; nebo otevřel stůl a viděl tam peníze a napadlo ho, aby si něco vzal a něco dobrého si za to koupil. Byl docela sám, nikdo ho neviděl a věděl: Maminka to nepozná a nedoví se to. Ale najednou mu něco říkalo: Nedělej to! To je hřích! Krást se nesmí! A on se bál to udělat. To byl ten hlas svědomí. — Nebo jsi byl venku v lese nebo jinde s jinými dětmi a ty tě naváděly k něčemu zlému. Třebas si vylezly na cizí třešně a říkaly, abys to dělal také. Ale něco ti řeklo: Nedělej to! To by byl hřích! (Pro 4. a 5. školní rok: Nebo někdo byl sám a dělal něco nestydatého. A když to udělal, něco mu říkalo: Cos to udělal? Ty máš hřích? A měl z toho v duši nepokoj a bál se — měl nepokojné svědomí.) — Někoho zase sváděl někdo, ale on se nedal svést, a potom mu něco říkalo: Dobře jsi udělal. A on měl v duši radost. To ho ten hlas svědomí chválil za to, že se nedal svést. Ten měl potom klidné a dobré svědomí. — Tak nás hlas svědomí před hříchem varuje a napomíná a po hříchu nám jej vyčítá a nedá nám pokoje, dokud to nenapravíme. A my potom máme nepokojné nebo zlé svědomí. Když však toho hlasu dbáme, tu nás hlas svědomí chválí a my máme v duši radost a pokoj, čili máme pokojné a dobré svědomí. A to je, děti, to nejlepší, co můžete mít. Taková radost z dobrého svědomí v duši je lepší než

největší bohatství. — Zlé svědomí je jako červ v duši. —
Chraňte si dobré svědomí! Dobré svědomí nad zlato!
(= víc než všechno zlato.)

4. *Lítost a upřímná zpověď.* — Co máme dělat, když nám hlas svědomí vyčítá něco zlého a znepokojuje nás? Máme toho upřímně litovat, upřímně se z toho vyzpovídat a polepšit se. Potom nám to přestane svědomí vyčítati, a budeme mít svědomí zase čisté, pokojné a radostné. Udělal to Kain? Litoval toho a polepšil se? Ne — Kain se k tomu hříchu nechtěl ani přiznat a když na něj Pán Bůh po prvé zavolal, ještě to zapíral a řekl vzpurně: „Nevím! Což jsem já jeho strážcem?“ — Tak to dělají i některé děti. A někdy to zapírají i při svaté zpovědi, protože se stydí přiznat se k tomu. Ale to je veliká hloupost! Potom jim Pán Bůh nemůže nic odpustit a oni mají ještě nový hřích, že chtěly kněze a Pána Boha ve svaté zpovědi obelhat; a potom jim to svědomí ještě více vyčítá a mají místo radosti a pokoje ještě větší nepokoj v duši. Proto se zpovídejte vždycky upřímně a nebuďte zatvrzelé a zarputilé ve zlém jako Kain. Kdo se nechce zpovídat a polepšit, ten se ve zlém zatvrdí, zlé v něm jakoby zatvrdne a už se to z něj nikdy nedostane ven. Takový člověk už zůstane zlý až do smrti — jako Kain,

NAUČENÍ:

A hlavně, děti, poslouchajte vždycky hlasu svědomí, neboť to je hlas Boží! Proč byl Abel tak hodný? Protože hlasu svědomí vždycky poslouchal, když ho napomínalo nebo varovalo. A proč byl Kain zlý? Protože na hlas svědomí nedbal! Pamatujte si: Nejhorší děti a nejhorší lidé jsou ti, kteří hlasu svědomí neposlouchají a na něj nic nedbají! Tím se pak stává, že hlas svědomí v nich otupí tak, že ho už ani neslyší, a proto si z hříchu nic nedělají a hřích a zlé v nich jakoby zatvrdne. Ale jednou se v nich ten hlas přece ozve, a pak bude už pozdě.

Večerní zpytování svědomí: Proto si zvykejte každý večer před spaním při večerní modlitbě se ptáti toho hlasu, zdali vám nic nevyčítá. Ptejte se jej: Co pak zlého

jsem dnes udělal? A když vám ten hlas svědomí něco vytýká, tak toho hned litujte a odproste Pána Boha: „Nebeský Otče! Já jsem dnes nebyl docela hodný — já jsem udělal ty a ty hříchy — prosím tě, odpusť mi to a netrestej mě za to!“ A když vás hlas svědomí bude chválit, že jste se dnes dobře chovaly, pak se vám to bude spát mnohem klidněji a krásněji.

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. V 5. přikázání („nezabiješ“) zapovídá Pán Bůh vraždu a všecko, co k ní vede: závist, hněv a nenávist a všecku nelásku k bližnímu. A přikazuje: lásku k bližnímu.

2. Jsou všechny hříchy stejně veliké? Všecky hříchy nejsou stejně veliké: jsou hříchy malé a velké, neboli lehké a těžké. (V Prvouce O. 40.)

3. Čeho zasluhuje člověk lehkým hříchem? (V Prvouce O. 41.)

4. Čeho zasluhuje člověk těžkým hříchem? (V Prvouce O. 42.)

5. Nepoddávej se zlé náklonnosti! Přemáhej se! (Přemáhej v sobě zlou žádost!)

Malé začátky — smutné konce!

6. Jako Pán Bůh varoval Kaina, tak varuje i nás. Čím? Hlasem svědomí.

7. Hlas svědomí nám říká: To učiň! To nedělej! (Kdy se v nás ozývá ten hlas? Před činem a po činu.)

8. Hlasu svědomí musíme poslouchati, protože je to hlas Boží.

22. Bůh uvedl na zemi potopu.

(Prvouka čl. 17. — Cesta k Bohu čl. 9. a 10. — Pro 2., 3. a 4. třídu
a školy málotřídni.)

Pozn.: Příběh o potopě je mohutným kázáním o svatosti a spravedlnosti Boží. Tato katechese má dětem ukázati, že Bůh se nedá posmívati a že zlí zaslouženému trestu neujdou, kdežto dobří se mohou spoléhati na Boží ochranu.

PŘÍPRAVA:

Dnes budeme slyšeti o potomcích Adama a Evy. Dva z jejich synů už znáte. (Jak se jmenovali? Kain a Abel.) Na místo zabitého Abela dal Pán Bůh Adamovi a Evě nového hodného syna, ten se jmenoval Sét. Potom dostali Adam a Eva ještě mnoho synů a mnoho dcer. Také jejich děti měli mnoho dětí, — a tak lidí na zemi přibývalo. Ale také zlých přibývalo. S počátku byli někteří lidé hodní a někteří zlí. Nejhodnější byli potomci Sétovi — ti byli zbožní jako jejich otec, — a nejhorší byli potomci Kainovi. Časem však se dobří nakazili od zlých, až se na konec všichni zkazili; přestali sloužiti Bohu a byli bezbožní. Jen jedli a pili a dopouštěli se hrozných hříchů, zvláště hříchu nemravnosti a o Pána Boha se nestarali. Pouze Noe a jeho rodina zůstali zbožní a bohabojní. Noe měl tři syny, ti se jmenovali: Sem, Cham a Jafet. (Na tabuli!) Proto Pán Bůh poslal na zkažené lidstvo hrozný trest — potopu — a jen spravedlivého Noema zachránil. O tom vám budu dnes vypravovati.

A.

VYPRÁVOVÁNÍ:

Když se hříchy lidí rozmnožily tak, že už skoro nikdo Pána Boha neposlouchal, řekl Pán Bůh Noemovi: „Lidé žijí příliš podle těla a naplnili zemi nepravostí. Proto je nenechám dlouho na zemi. Ale ještě stodvacet let jim dám času k polepšení. Vystav si archu z tesaného dřeva (300 loktů dlouhou, 50 loktů širokou a 30 loktů vysokou). Neboť ejhle, uvedu na zemi potopu; a bude zničeno všechno, co na ní žije. Ty

však se svou rodinou zůstaneš na živu. Noe učinil všecko, co mu přikázal Hospodin. Po mnoho let stavěl archu a při tom napomínal lidi: „Čiňte pokání!“ Lidé však mu nevěřili a pokání nečinili. Jen jedli a pili a páchali nepravostí.

Když tedy se lidé nepolepšili a archa byla hotova, řekl Pán Bůh Noemovi: „Vejdí do archy — ty a celá tvoje rodina. Vezmi s sebou také zvířata, ze všech po dvou a z čistých po sedmi párech, — a potravu pro sebe i pro zvířata.“ Noe učinil všecko, co mu přikázal Pán Bůh. Vstoupil do archy, on i jeho žena a jeho tři synové a jejich ženy, celkem osm osob. A také ze zvířat vzal tolik, kolik mu Hospodin rozkázal. — Potom nastaly veliké průtrže mračen a přšelo 40 dní a 40 nocí. Tu moře vystoupilo z břehů a vody zatopily všecko na zemi; i vrcholky hor byly pod vodou. Archa však se vznášela nad vodami. — Tak zahynulo všecko, co bylo živé na zemi, lidé i zvířata. Jenom Noe zůstal a ti, kteří s ním byli v arše.

OPAKOVÁNÍ A VÝKLAD:

Vypravuj, jak se lidé rozmnožili a zkazili. Jakých hříchů se zvláště dopouštěli? (Hříchů nemravnosti a nestydatosti.) Jací byli s počátku aspoň někteří z nich? Čím to bylo, že se skoro všichni zkazili? (To byl následek zlé náklonnosti po prvním hříchu a tím, že se nakazili od zlých.) Kdo jen zůstal spravedlivý? Noe jediný se nedal svést, protože se neopičil po zlých lidech a dělal to, co se líbí Pánu Bohu. Proto chtěl Pán Bůh Noema zachránit a zlé lidi zahubit. Co proto řekl Noemovi?... Noe se svými syny začal teď káceti dříví a otesávat trámy a z těžkých trámů stavěli velikou archu. (Místo archa říkáme také koráb.) Trámy zapouštěli do sebe a spojovali dřevěnými šrouby a všechny skuliny vymazali smolou, aby tam nešla voda. (Jak velká byla ta archa? 300 x 50 x 30 loktů.) Lidé se na to chodili dívat a divili se Noemovi, co to dělá. A Noe je varoval a napomínal, aby se polepšili, ale oni se všemu jen smáli a na Boha nedbali. Jen jedli a pili a tančili, byli hrozně nestydatí a z žádného hříchu si nic nedělali. Pán Bůh čekal 120 let, aby se polepšili, ale oni byli stále horší. Co proto řekl Pán Bůh Noemovi, když byla archa hotova? Kolik ze všech zvířat vzal Noe do archy? (Z čistých po sedmi párech. Čistá se jmenovala taková zvířata, která ten-

krát lidé obětovali a jedli, na př. ovečky, kozy, telata, voli, holubi. Těch měl vzít více, aby mohli některá z nich zabít a obětovati.) Co myslíš, musel ta zvířata a ptáky shánět a chytat? Ne! V tom mu Pán Bůh sám pomohl. Pán Bůh vložil do těch zvířat, která měla být zachráněna, takový pud, že se sama sbíhala, a ptáci se sletovali, jako by cítili, že přijde veliká bouře a dešť. (Také dnes ptáci poznají, když se blíží bouřka, a slétají se před bouří do hnízda a včely do úlů...) A potom, když Noe byl v arše, poslal Pán Bůh hrozný déšť. Jak dlouho pršelo? Co dělali lidé, když vody přibývalo? Utíkali na hory, lezli na stromy a na skály, aby se zachránili. Někteří z nich se asi v poslední chvíli vzpamatovali a prosili Boha, aby se nad nimi smiloval, a když už musí umřít, aby aspoň duši jejich nezahubil a nezavrhł do pekla. Takovým Pán Bůh odpustil, ale umřít podle těla musili už všichni. Brzy bylo všecko pod vodou, jen archa plula na vodě. Co myslíš, bylo Noemovi a jeho rodině v arše příjemně? Jistě jim bylo úzko, když slyšeli ten hukot vody a byli tam uvnitř ve tmě..., ale přece se nebáli, protože věděli, že Pán Bůh je s nimi a že je chrání.

(Nyní možno ukázati a vyložití obraz o potopě a tento oddíl dát celý vypravovat nebo přečíst. — Ve 2. třídě by mohlo již nyní býti vyvozeno poučení o Boží svatosti a spravedlnosti, které je připojeno na konci katechese.)

B.

PŘÍPRAVA:

Teď vám ještě povím, co se stalo potom s archou a s Noemem.

VYPRÁVOVÁNÍ:

Vody zůstaly stát na zemi 150 dní. Potom poslal Pán Bůh suchý vítr, takže vody počaly opadávati; tak archa klesala, až se zastavila na vrcholu jedné hory. Po 40 dnech otevřel Noe okno* a vypustil krkavce. Ten už se nevrátil.** Po něm vypustil Noe holubičku, aby zvěděl, zdali je už země suchá.

* Světlík. ** Protože našel dostatek potravy na mrtvých zvířatech.

Ta si však venku neměla ještě kde usednouti (protože bylo všude na zemi bahno) a proto se vrátila. Po 7 dnech vypustil Noe holubičku zase. A ona se k večeru vrátila a přinesla v zobáčku zelenou ratolest olivovou. Z toho poznal Noe, že voda již opadla. Přece však čekal ještě 7 dní. Potom vypustil holubici po třetí a ona se již nevrátila. (Z toho poznal Noe, že země již oschla docela.) Bylo tomu již skoro rok, co začala potopa.

Tu řekl Hospodin k Noemovi: „Vyjdi z archy!“ I vyšel Noe s rodinou a se zvířaty. A pln vděčnosti, že ho Pán Bůh zachránil, vystavěl oltář a na něm obětoval Pánu Bohu. Pánu Bohu se ta oběť líbila a na obloze se ukázala krásná duha. Bůh pak požehnal Noemovi a slíbil: „Už nikdy nepřijde na zemi taková potopa. Duha na obloze vám bude toto mé slovo připomínat.“

(Ukáže se obraz: Oběť Noemova.)

OPAKOVÁNÍ A VÝKLAD:

Jak dlouho pršelo? Jak dlouho stály vody na zemi? Co poslal Pán Bůh, aby vody opadly? Tak voda klesala, až se archa zastavila na vrcholku hory. Jak se potom přesvědčil Noe, zdali už je země suchá. Kterého ptáka vypustil nejprve?... Potom řekl Pán Bůh Noemovi, že může z archy vyjít. Tu Noe vypustil ptáky a zvířata. Jak se asi ptáci radostně rozletěli, když po tak dlouhé době byli zase na svobodě, na čerstvém vzduchu! A také ostatní zvířata se radostně probíhala. Jak dlouho byli všichni v arše zavřeni? (Skoro rok.) Potom vyšel z archy Noe s rodinou. Co udělal z vděčnosti za to, že ho Pán Bůh zachránil? Postavil oltář a obětoval oběť díků. Jak to asi dělal? Když zapálená oběť hořela, padl se svou rodinou na zem a modlil se a děkoval Bohu za to, že je zachránil. A co mu slíbil Pán Bůh? Co se ukázalo na znamení toho?

(Děti, a teď si celý ten článek o potopě přečteme.)

PRAKTICKÉ VÝTĚŽKY A NAUČENÍ:

1. *Zloba hříchu. Bůh nebývá posmíván.* — Děti, kdo pak byl vinen tím hrozným trestem potopy? Zlí lidé. Jejich hrozné hříchy. Vidíte, zase hřích. Hřích přivedl do neštěstí první lidi a celé lidské pokolení, — hřích zkazil Kaina a skoro všechny lidi, hřích byl příčinou hrozné potopy. Tu zase

vidíte, že nic na světě není tak zlé jako hřích a jak hříchy přivádějí lidi do zkázy a jsou příčinou všeho lidského neštěstí.

Jaké hříchy dělali bezbožní lidé před potopou? Nestarali se o Pána Boha, nectili ho, nesloužili mu, neposlouchali ho, nebáli se ho, žili skoro jako zvířata jen podle těla, jako by neměli nesmrtelné duše. Jen jedli a pili, tančili a zvláště se dopouštěli hrozných nestydatostí a nemravností, takže ty jejich nestydaté hříchy volaly k nebi o pomstu. A nejhorší bylo, že si z těch hříchů nic nedělali, že jich nelitovali a že se ani nechtěli polepšit. Všem se jen smáli. Tím se vlastně vysmívali a rouhali Pánu Bohu, jako by mu drze říkali: „Pane Bože, my si z tebe a z tvých přikázání nic neděláme! Ty nestydaté hříchy zakazuješ, ale my je máme přece rádi!“ — Pán Bůh však se nedá posmívat! Čeká dlouho, protože má dost času a žádný hříšník mu neuteče a protože dává lidem čas, aby se polepšili. Ale když se lidé ani potom nepolepší, pak přijde trest tím větší. — Děti, proto nikdy nemyslete, když uděláte hřích a nestihne vás hned trest, že to nic není. Ó, hřích není maličkost, hřích je hrozná věc! A kdo si z hříchů nic nedělá, ten se vlastně Pánu Bohu vysmívá, jako ti lidé před potopou. Ten jako by říkal Pánu Bohu: „Pane Bože, tobě se hřích protiví a ty ho zakazuješ, ale já si z toho nic nedělám a já ho přece mám rád!“

2. *Bůh je nejvyšší svatý.* — Pán Bůh se na ty zlé lidi před potopou už nemohl dívat. Proč? Protože Pán Bůh chce a miluje jen dobré a nenávidí zlé t. j. hřích. A Pán Bůh vidí mnohem lépe než my, jak je dobro krásné a hřích ošklivý. — Hodní a zbožní lidé také nemají rádi zlé a hřích, proto se ho chrání, — nýbrž mají rádi jen dobré a proto také jen dobré konají. Svatý Alois na př. si ošklivil i každý malý hřích a bolelo ho to víc než velká rána do hlavy, když někdo před ním mluvil nestydatě; a sv. Stanislavovi se z toho dělalo špatně, když musel takové nestydaté řeči poslouchati, a jednou z toho i omdlel. Takoví lidé, kteří mají rádi jen dobré a hřích nenávidí, jsou svatí. Ale Pán Bůh nenávidí hřích ještě mnohem více než svatí lidé; proto je nejvyšší svatý. Pamatujte si tedy, že Pán Bůh je svatý;

a to víc svatý než všichni svatí lidé dohromady. Proto říkáme, že je nejvyšší svatý. — Co tím tedy chceme říci, když řekneme o Pánu Bohu, že je nejvyšší svatý? Tím chceme říci (tím říkáme): Pán Bůh chce a miluje jen dobré a nenávidí hřích a zlé.

A protože Pán Bůh je svatý, nemůže vzít do nebe lidi zlé a nesvaté; a proto chce, abychom také my byli svatí. (Proto řekl Pán Ježíš: „Svatí buďte, jako i Otec váš nebeský svatý jest!“) Co to tedy musíme dělat, abychom byli svatí? Musíme také jako Pán Bůh milovat a chtít jen to, co chce Pán Bůh, čili chtít jen dobré, a musíme nenávidět, co Pán Bůh nenávidí, čili nenávidět hřích a zlé, a hříchu (zlého) se proto chránit.

3. *Pán Bůh je nejvyšší spravedlivý. Odměňuje dobré a trestá zlé.* — Pán Bůh se tedy nemohl už déle na hříchy lidí dívat, protože je svatý a hříchy se mu protiví. A když už dlouho čekal a shovíval a lidé se přece nepolepšili, tu je Pán Bůh za ty hrozné hříchy potrestal a Noema odměnil za to, že byl bohabojný a zbožný. A tak to bylo správné a spravedlivé, protože si ti lidé zasloužili ten trest a Noe si zasloužil odměnu. A tak to dělá Pán Bůh vždycky: Pán Bůh vždycky odměňuje toho, kdo koná dobré — a vždycky potrestá toho, kdo koná zlé. Pán Bůh odměňuje a trestá, jak si to kdo zaslouží. Proto říkáme o Pánu Bohu, že je spravedlivý. A tak to udělá se všemi lidmi, zvláště při posledním soudu. Tu se nejlépe ukáže, jak je Pán Bůh spravedlivý.

Nesmíme si tedy myslet jako ti lidé před potopou, že nás Pán Bůh za hřích nepotrestá, když se nám za to hned nic nestane. Pán Bůh obyčejně netrestá hned, Pán Bůh čeká neboli shovívá, protože je také shovívavý. Někdo si myslí: „Udělal jsem hřích a nic se mi nestalo;“ a potom se už hříchu nebojí a dělá je pořád, jako lidé před potopou, směje se tomu a myslí si: Nic se mi nestane. Ale pamatujte si, že Pán Bůh žádný hřích nenechá bez trestu (a že žádného hříšníka trest nemine, když se nepolepší). Proto říkáme: „Pán Bůh nevyplácí každou sobotu, nikomu však dlužen nezůstává.“

Pán Bůh také netrestá každého hned na zemi. Někoho potrestá až po smrti a to je ještě horší. Lepší je, když nás Pán Bůh potrestá hned na zemi (nějakou bolestí, neštěstím nebo nemocí). — Děti! Chraňte se proto hříchu, zvláště hříchu nemravnosti, pro který přišla na lidi potopa, a mějte jej v největší ošklivosti!

PROTO SI ZAPATUJEME:

1. Pán Bůh miluje jen dobré a nenávidí hřích a zlé, protože je svatý.

2. Pán Bůh odmění všecko dobré a potrestá všecko zlé, protože je spravedlivý.

3. Kde odměňuje Pán Bůh? Pán Bůh odměňuje dobré obyčejně už zde na zemi, ale nejvíce v nebi.

A kde trestá Pán Bůh? Pán Bůh trestá zde na zemi, v očištění a v pekle.

4. Trestá Pán Bůh hned? Pán Bůh obyčejně netrestá hned, ale žádný hřích nezůstane bez trestu.

5. Pán Bůh nebývá posmíván!

6. Proč netrestá Pán Bůh hned? Protože chce dáti hříšníkovi čas, aby se polepšil; a protože je věčný, má tedy dost času a nikdo mu neuteče.

7. Protože Pán Bůh netrestá hned, ale čeká neboli shovívá, říkáme, že je shovívavý.

8. Potrestá Pán Bůh i toho, kdo hříchu lituje a polepší se? Kdo hříchu lituje a polepší se, nad tím se Pán Bůh smiluje a tomu odpouští, protože je milosrdný.

9. Kdo však se nepolepší ani potom, když Pán Bůh už dlouho čeká, nýbrž ve zlém vytrvá, z hříchu si nic nedělá a Pánu Bohu se posmívá, ten jednou uvidí, jak hrozná je spravedlnost Boží! Neboť Bůh se nedá posmívati.

23. Jak Noe zlořečil Chámovi a žehnal Sémovi a Jafetovi.

(Šesté přikázání Boží.)

(Biblická dějprava čl. 6. — Pro 3., 4. a 5. třídu a málotřídni školy.)

Pozn. : Tato katechese sem byla zařazena, protože je velmi vhodná k výkladu 6. přikázání. Při výkladu bude třeba ovšem každé slovo opatrně uvážiti a vyhnouti se zbytečným otázkám a rozprávění s dětmi. Katecheta vyloží a přednese tuto látku prostě, ale s potřebnou opravdovostí a vážností. Protože předešlá katechese byla dlouhá a tato je stručná, možno věnovati začátek hodiny opakování předešlé látky a na to pak navázati.

PŘÍPRAVA:

Koho jen zachránil Bůh v potopě? Kolik to bylo osob? Vyjmenuj je! Tři synové Noemovi se jmenovali: Sem, Cham a Jafet. (Napsat na tabuli! Opakuj N...) Zbožný otec jim jistě často připomínal hrozný trest Boží, jaký stihl hříšné lidstvo a říkal jim: „Bojte se Boha a zachovávejte jeho přikázání!“ Ale zlá nákaza (zlá žádostivost) po prvním hříchu zůstala dále v lidech a ďábel se postaral, že se v jednom z jeho synů zase probudila. Noemův nejmladší syn Chám se brzy po potopě dopustil hrozného hříchu, takže mu otec zlořečil. A potom se lidé zase množili a kazili. O tom si budeme dnes vyprávěti.

VYLÍČENÍ (Vypravování.):

Po potopě Noe se svými syny zase vzdělával půdu. Oral a síl a také pěstoval víno (založil vinici). Když pak vylišoval hrozny a napil se vína, opil se, protože neznal jeho síly. Přemožen vínem, lehl si pak ve stanu a usnul — a ve spánku se odkryl, nevěda co činí, protože bylo horko (a ležel obnažen.) Když ho tak viděl jeho nejmladší syn Chám, šel to povědět svým bratřím venku a smál se tomu nestydatě. Ale Sem a Jafet se styděli; i vzali plášť a jdouce pozpátku do stanu přikryli otce; při tom odvrátili své tváře,

takže na otce nepohlédli. Když pak se Noe probudil a dověděl se, co učinil nejmladší syn Chám, zlořečil mu a jeho potomstvu, ale Sémovi a Jafetovi požehnal. Na Chámovi a jeho potomstvu lpěla potom Boží kletba, ale Séma a Jafeta provázelo Boží požehnání.

OPAKOVÁNÍ A VÝKLAD:

Co dělal Noe po potopě? Co také pěstoval. Čeho však neznal ještě? (Neznal síly vína.) Co se mu proto přihodilo? (To, že se opil.) Byl to hřích? Proč ne? (Protože za to nemohl.) Co ještě nevěděl? (Že víno má takovou sílu a že se jím může opít.) Přemožen vínem lehl si ve stanu a usnul. A protože mu bylo horko a měl neklidný spánek, odkryl se ve spaní a ležel obnažen. To také nebyl hřích. Proč ne? Protože o tom nevěděl a nemohl za to. (Ve spánku člověk neví, co dělá.) A když tam tak ležel, přišel tam jeho syn Chám a díval se drze a nestydatě na obnaženého otce. A potom běžel ven a se smíchem to vypravoval bratřím. Pročpak jim to říkal? Aby se šli na otce podívat a aby se tomu také smáli. (Protože myslel, že jsou také tak nestydatí jako on a že mají takové věci rádi.) Ale slyšeli to bratři rádi? Ne. A dali se svést, aby se tomu také smáli? Ne. Bratři se zarmoutili, když to slyšeli a styděli se. Co učinili? Šli a otce přikryli. Jak to učinili? Šli pozpátku a odvrátili obličej, aby se na obnaženého otce nemusili podívat. — Vidíte, jak pěkně a uctivě se zachovali oni a jak neuctivě a nestydatě se zachoval Chám. Jaký byl tedy Chám? Nestydatý a neuctivý k otcí. A jací byli jeho bratři? Stydliví a k otcí uctiví. Co za to stihlo Cháma? Co učinil otec, když se probudil a když se to dověděl? Zlořečil Chámovi a jeho potomstvu. Co to znamená, že mu zlořečil? Přál mu, aby ho Bůh trestal za ten hřích a aby jej celý život provázelo Boží trest a Boží kletba, a to nejen jeho, nýbrž i jeho potomky. Proč tak hrozný trest? Aby viděl on i jeho děti, jak hrozný je takový hřích nestydatosti a neucty k otcí. A jak odměnil Noe hodného Séma a Jafeta za jejich počestnost a uctivost? Těm dobrořečil a žehnal. A ty pak provázelo Boží požehnání. (Protože by děti mohly neobratným vypravováním vzbudit smích, není vhodné dáti tento příběh souvisle opakovat dětmi.)

VYUŽITÍ A POUČENÍ:

1. *Neúcta k rodičům*: Kterými hříchy se prohřešil Chám? Chám se prohřešil několika hříchy. Předně proti otci — proti úctě k otci. Bylo to uctivé chování k otci, když se na otce neuctivě díval, když se otci smál a vypravoval o něm se smíchem ošklivé věci bratřím? A pak sváděl bratry, aby se také chovali k otci neuctivě. Tím chováním ukázal, že si otce neváží a že k němu nemá úcty. A proto ho stihla kletba otcova a kletba Boží. Byl potrestán tím, čím hřešil: Že jeho děti byly potom takové jako on, hrubé, neuctivé a nestydaté a celé jeho potomstvo bylo zkažené. — Proti kterému přikázání se tedy prohřešil? Proti čtvrtému: Cti otce svého... Dětem, které ctí své rodiče, slibuje Pán Bůh požehnání; ale děti, které rodičů nectí, provází už na tomto světě kletba Boží. Písmo svaté praví: „Zlořečen, kdo nectí otce svého nebo matky!“ (5. Mojž. 27, 16.)

2. *Svádění ke hříchu*: Ale Chám se prohřešil také proti bratřím. Jak pak? Tím, že je sváděl ke hříchu nestydatosti a k neúctě vůči otci. Proti kterému přikázání hřeší, kdo svádí někoho ke hříchu? Proti pátému — protože mu tím ubližuje na duši. Tím kazí, mrzačí nebo vraždí jeho duši.

3. *6. přikázání*: Chám tedy hřešil proti 4. a 5. přikázání. Nejvíce však hřešil proti 6. přikázání — nestydatostí. Podívejme se nyní, kterých hříchů se dopustil proti 6. přikázání (proti počestnosti a sv. čistotě).

a) *Nestydaté pohledy*. Chám se nejprve nestydatě díval. Co měl učiniti, když viděl otce obnaženého? Měl se dívat jinam a odejít nebo otce přikrýt, jak to udělali jeho bratři. Kdyby se byl na otce podíval a nic si při tom nemyslil a odešel, tedy by hřích neměl; ale on se díval drze a měl z toho radost. Takové dívání je nestydaté. Některá místa na našem těle mají být stále zakrytá a kdo se na ně drze a rád ze zlé žádostivosti dívá, ten se dívá nestydatě a hřeší nestydatými pohledy. Kdo se k takovým pohledům dal svést hříšnou žádostivostí a hříšnou zvědavostí jako Chám, ten se musí zpovídat: Díval jsem se nestydatě — po sobě nebo po jiných nebo na nestydaté obrázky. Stydlivé dítě se chová jako Sém a Jafet. Když vidí

malou sestřičku nebo bratříčka nebo malé dítě neslušně odkryté, napomene je, aby se přikrylo, nebo je samo přikryje a nemá rádo takové pohledy. Také se nedívá rádo a se zálibou na takové obrázky (nahotiny).

b) Nestydaté řeči. Chám se však nespokojil s tím, že se nestydatě díval, on o tom také vypravoval bratřím — on tedy také nestydatě mluvil a smál se tomu a dělal o tom nestydaté poznámky a vtipy. To byl druhý hřích proti 6. přikázání. — Někdy také mluví někteří lidé nebo děti nestydatě (necudně a nestoudně) a dělají nestydaté vtipy nebo zpívají nestydaté (necudné) písničky. To je hřích. Takové děti se musí zpovídat: „Mluvil jsem nestydatě.“ Nebo: „Zpíval jsem nestydaté písničky.“ — Co máte udělat, když někdo před vámi tak mluví? Máte ho rády poslouchat? Máte se tomu smát? Ne. Máte udělat, co udělali Sém a Jafet. Poslouchali to rádi a smáli se tomu? Ne. Ale zarmoutili se a styděli se. Jistě, že bratra také napomenuli a řekli mu, že by se měl stydět — šli od něho pryč a neposlouchali ho. Tak to máte dělat i vy. Kdo takové nestydaté řeči rád poslouchá a směje se tomu, ten má hřích, i kdyby to sám nemluvil, a musí se zpovídat: „Poslouchal jsem rád řeči nestydaté.“ — Kdo se tomu nemůže vyhnout a musí to poslouchat, ale poslouchá to nerad a se zármutkem, a dělá, jakoby neslyšel nebo dává najevo, že ho to netěší, ten hřích nemá. Děti, buďte statečné a nebojte se napomenout toho, kdo tak mluví — a nebojte se ani starším lidem ukázati, že se vám takové řeči protiví a hnusí.

(Někdy se stane, že některé dítě se při výkladu o hříchu nečistoty začne smát. Tu je vhodné připojiti klidně asi tuto poznámku, kterou je hned odzbrojíme: Některé děti se hned, jak zaslechnou mluvit o hříchu nestydatosti, začnou smát! Takové ukazují, že se jim ten hřích líbí a že mají nečistou duši. A to už mají hřích. Komu se nestydaté věci nelíbí, ten se jim nikdy nesměje, ale poslouchá o nich a mluví o nich s bolestí a zármutkem.)

c) Nestydaté doteky: Také se nemáme zbytečně — z hříšné žádostivosti a záliby — dotýkati svého nebo cizího těla na místě, které má být přikryté. Co musí býti pro čistotu a zdraví těla, to hřích není; ale je hřích, když to někdo dělá bez potřeby jen z hříšné záliby a zlé žádosti. A je to hřích těžký a velmi nebezpečný. Děti drahé, toho se

taky varujte! Pamatujte, že Pán Bůh vás vidí všude, i když jste samy, a že takové hříchy trestá. A kdo se toho někdy dopustil, ten ať se z toho při svaté zpovědi upřímně vyzpovídá, a ať to už nedělá a nezarmucuje svého anděla strážného. Také nesmíte dovolit, aby se k vám někdo jiný nestydatě choval a nestydatě se vás dotýkal.

Kdo se tak někdy prohřešil, ten se musí zpovídat: Dotýkal jsem se nestydatě sebe nebo jiných — nebo: Připustil jsem, aby se jiní ke mně nestydatě chovali.

d) Nestydaté myšlenky a žádosti: Také hřeší, kdo rád na nestydaté věci myslí. Stává se někdy, že nám přijdou takové nestydaté věci do hlavy a jako vosy a doštěné mouchy na nás útočí a nechtějí se dát zahnat. Dokud takové myšlenky z hlavy zaháníme a bráníme se jim, hříchu nemáme. Kdo však se takovými myšlenkami rád obírá, musí se zpovídati: Myslil jsem rád na věci nestydaté.

Nyní tedy už víme, kdy hřešíme proti 6. přikázání: Nesesmilníš. Proti 6. přikázání hřešíme:

1. Když na nestydaté věci rádi myslíme,
2. když se nestydatě díváme,
3. když nestydatě mluvíme,
4. když nestydaté řeči rádi posloucháme,
5. když se nestydatě sebe neb jiného dotýkáme,
6. když trpíme, aby se k nám někdo nestydatě choval.

4. *Proč se máme chránit hříchu nečistoty.* — Děti drahé, nyní víte, jaké hříchy Pán Bůh v 6. přikázání zakazuje. Chraňte se těch nestydatých hříchů jako sladkého jedu, protože ty hříchy jsou zvláště ošklivé a nebezpečné. Nestydatými hříchy se stává duše nejvíc slabou, takže už neumí tělu poručit a zlou žádost v těle přemoci. A na konec i tělo těmi hříchy slábne. — Nestydatými hříchy se člověk stává podobným zvířeti. Ale my se máme podobati andělům a samému Bohu. Nestydaté hříchy nejvíce znečišťují duši, proto jim říkáme hříchy nečisté. (Ve 4. třídě: Na křtu svatém bylo tělo vaše posvěceno a stalo se příbytkem Božím a chrámem Ducha svatého. Kdo se dopouští nestydatých hříchů, znesvěcuje své tělo — chrám Ducha svatého.)

Pro hřích nečistoty stihlo Cháma neštěsí a kletba, která ho provázela celý život; a následky toho hříchu trpělo i jeho potomstvo. Tak i nyní trestá Bůh nestydaté lidi už na

tomto světě. Nestydatý hřích je jako jed. Kdo se často dopouští nestydatých hříchů, ten svou duši a své tělo pomalu otravuje, — a potom se té nebezpečné otravy už těžko zbaví nebo nikdy nezbaví. To je nebezpečný jed, který je s počátku sladký, ale potom přijde ošklivá otrava. Proto se ho, drahé děti, varujte jako hada, hleďte si ho co nejvíce zošklivit, aby se vám nikdy nelíbil! (Synu, jako před hadem, tak utíkej před hříchem!) Bylo by vás škoda, kdybyste si svou krásnou duši a své krásné zdravé tělo daly tímhle nebezpečným jedem nakazit a otrávit!

Pán Bůh miluje nejvíce duše čisté, které se nikdy nedaly nakazit hříchem nečistoty. Takovým Pán Bůh nejvíce žehná, jako žehnal Sémovi a Jafetovi. Takovým slibuje Pán Ježíš, že budou v nebi nejbliže u něho. Takové čisté duše vebí Pán Ježíš slovy: „Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.“ Už zde na zemi budou Pána Boha a svaté pravdy lépe poznávati a duši jakoby viděti — už zde budou šťastni a spokojeni; a což teprve na věčnosti!

Děti! Čistota duše je něco nevýslovně krásného. Ta je mnohem krásnější a cennější než nejkrásnější šaty a nejdražší šperky. Čistota také přináší duši velikou radost a pravou veselost.

5. *Prostředky k zachování svaté čistoty.* — Co musíte dělat, abyste si zachovaly čistou krásnou duši a ochránily se hříchu nečistoty?

a) Předně musíte stále myslet na Boha a pamatovat, že vás Pán Bůh všude vidí, že se na vás stále dívá a že nejste nikde docela samy. Musíte se tedy báti jeho pohledu a jeho trestu, stydět se před ním a před svatým andělem strážným takové věci myslet, mluvit a poslouchat nebo dělat.

b) A pak se musíte stále modlit, protože samy byste se vždycky tomu hříchu neubránily. Proto se každé ráno a každý večer modlete, aby vám Pán Bůh dal a zachoval srdce čisté. Zvláště se modlete každý den k přečisté Panně Marii, naší nebeské matce, bez poskvrny hříchu počaté, aby vám chránila duši čistou.

(Ve 4. tř.) „Duši chraň nám čistou,
cestu připrav jistou,
bychom Krista zřeli,
život věčný měli. Amen.“

A často za dne můžete v duchu opakovat nebo si v duchu zazpívat tuto kratičkou modlitbičku:

„Ó Maria, bez poskvrny hříchu počatá, oroduj za nás, kteří se k tobě utíkáme!“

Větší z vás (ve 4. šk. roce) se mohou naučit i tuto krásnou modlitbu o zachování svaté čistoty:

„Ó Paní má, ó Matko má,
tobě se zcela obětuji, —
a abych ti osvědčil(-a) oddanost svou,
zasvěcuji ti dnes oči své, uši své,
ústa svá, srdce své, sebe samého
veskrze a docela.
Protože tedy tobě náležím, ó dobrá
Matko, ochraňuj mne a opatruj mne
jako majetek a vlastnictví své!“

c) Ale nejjistěji si zachová čistotu duše ten, kdo často a zbožně přijímá andělský pokrm a nebeský chléb t. j. Tělo Páně ve svaté Hostii. Kdo si tak zamiluje Pána Ježíše, ten si nikdy nezamiluje hřích nečistoty!

Děti, pamatujte si tedy dobře, že se ničím nestanete tak krásnými na duši i na těle a tak šťastnými jako ctností svaté čistoty, kterou velebí Pán Ježíš slovy: „Bla-hoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.“

VĚTY PAMĚTNÉ:

Pamatujte si: 1. Pán Bůh nenávidí nečistotu a mi-luje svatou čistotu.

2. Pán Bůh zakazuje hříchy nečistoty v 6. přikázání: Nesesmilníš!

3. Proti 6. přikázání „Nesesmilníš“ hřeší: Kdo rád na nestydaté věci myslí, kdo se na ně rád dívá, kdo nestydatě mluví, kdo nestydatě řeči rád poslouchá, kdo se nestydatě chová sám k sobě nebo k jiným a kdo trpí, aby se jiní k němu nestydatě chovali.

4. Pán Bůh trestá hříchy nečistoty obvykle už zde na zemi, ale čistotu duše odměňuje už zde vnitřním štěstím a radostí.

5. Bojujme stále o čistotu duše a v pokušení proti svaté čistotě se modleme!

24. Bůh si vyvolil Abrahama.

(První přikázání Boží.)

(Prvouka čl. 18. Cesta k Bohu čl. 11. — Pro 2. a 3. školní rok a málotřídní školy. Výklad 1. přikázání Božího i pro další třídy.)

Pozn.: Abraham byl mužem veliké víry a lásky k Bohu, proto je toto vypravování vhodné k výkladu 1. přikázání Božího a ke vzbuzení 3 božských ctností: víry, naděje a lásky.

PŘÍPRAVA:

V potopě se zachránil jen spravedlivý Noe a jeho rodina. Za mnoho let po potopě se však lidé zase na zemi rozmnožili. Ale zase se množily hříchy a brzy se zase všichni lidé zkazili. A zase mezi nimi zůstal jeden muž zbožný a spravedlivý; ten se jmenoval Abraham. Toho si Pán Bůh vyvolil a učinil jej praotcem nového národa, aby aspoň jeden národ v Boha věřil a Boha miloval. Z toho národa se měl narodit slíbený Vykupitel. O tom zbožném muži si budeme nyní vypravovati.

VYLÍČENÍ:

Potomci Noemovi se po potopě zase rozmnožili a rozešli se po zemi. Ale zase se kazili a zase se množily na zemi hříchy. Zapomínali stále více na slíbeného Vykupitele a na pravého Boha. Místo Pánu Bohu se klaněli slunci, měsíci a hvězdám. Jiní prokazovali božskou poctu i některým lidem a zvířatům, ano i sochám jejich, kterým říkáme pohanské modly. Tak se stali skoro všichni lidé pohany a modláři. Svým pohanským bůžkům neboli modlám pak přinášeli nejen oběti zvířat, ale obětovali jim i lidi, zejména nevinné děti a páchali hrozné ukrutnosti a nemravnosti. Jen málo rodin zůstalo věrno pravému Bohu.

Uprostřed těchto bezbožných lidí žil v městě Ur v zemi Chaldejské mnoho (asi 3000) let po potopě (asi 2200 let před Kristem Pánem) zbožný muž jménem Abraham. (Ve 2. tř. napsat na tabuli!) I když skoro všichni se klaněli modlám, Abraham věřil v jednoho pravého Boha a klaněl se pouze

jemu. Abraham byl bohat; byl knížetem a měl veliká stáda, mnoho služebníků a služek. (Tisíce ovcí, dobytka a velbloudů a více než tisíc poddaných lidí.) Jeho žena se jmenovala Sára; a měl příbuzného jménem Lóta, který byl rovněž bohatým knížetem a věřil také v jednoho pravého Boha.

Abrahamovi se jednou zjevil Pán Bůh a řekl jemu: „Vyjdi z otčiny své a pojď do země, kterou ti ukáži. Učiním tě praotcem velikého národa* a požehnám ti; a z tebe vzejde požehnání všem národům.“

Abraham uvěřil Pánu Bohu a poslechl. (Vzal svou ženu Sáru, svůj majetek, služebnictvo (čeleď) a stáda a vyšel; a jeho příbuzný Lót šel s ním.) Po dlouhé a namáhavé cestě přišel se svým příbuzným Lótem, s čeledí a stády do země Kanaan. (Ve 2. třídě napsat na tabuli!) Tam se mu zjevil Pán Bůh a řekl mu: „Tuto zemi dám tobě a tvým potomkům.“ Abraham postavil tam Pánu Bohu oltář (na poděkování) a začal v zemi Kanaan bydleti.

Země Kanaan se od té doby jmenovala země zaslíbená, protože ji Pán Bůh zaslíbil nebo slíbil Abrahamovi a jeho potomkům. Později se jmenovala země Izraelská nebo židovská, protože z potomků Abrahamových se stal národ, který se jmenoval národ izraelský nebo židovský. Nyní se jmenuje Palestina nebo Svatá země, (všecky názvy psát na tabuli!) protože se v ní staly svaté věci. Které svaté věci? V té zemi se později (asi za 2000 let) narodil slíbený Vykupitel — Pán Ježíš. Ten přinesl požehnání všem národům.

ROZHOVOR A VÝKLAD:

1. *Vznik pohanství.* — Jací byli lidé po potopě? Opět se zkazili a stali se pohany. Noe a jeho děti ještě věřili v jednoho pravého Boha, modlili se k němu a klaněli se mu. Ale jak tomu bylo po smrti Noemově? Lidé zapomínali na Boha a místo Bohu klaněli se slunci, měsíci, hvězdám ano i zvířatům. A nadělali si plno divných bohů a bůžků, takových jako byli sami, dobrých i zlých a klaněli

* Doslovně alépe: „Učiním z tebe veliký národ a požehnám ti... A v tobě (= v tvém potomstvu) požehnána budou všechna pokolení lidstva.“

se jim; a dělali si jejich sochy a mysleli, že v nich ti bohové přebývají; a přinášeli jim za obět i své vlastní děti, protože se jich báli. (Ve 4. třídě: Jak mohli býti tak zaslepeni? To bylo od toho, že jejich rozum byl od prvního hříchu zaslepen a stálými novými hříchy se stával ještě zaslepenějším — takže už nerozeznával, kdo je Bůh a co je pouhý tvor). Tak se stali skoro všichni lidé pohany a modláři. (V 1. přikázání proto Pán Bůh potom znovu prohlásil na hoře Sinai a poručil: „Já jsem Hospodin, Bůh tvůj. Nebudeš mít jiných bohů kromě mne! V jednoho Boha budeš věřit!“) Jen málo lidí věřilo v jednoho pravého Boha. A mezi těmi vynikal velikou vírou v Boha (a důvěrou v něho a láskou k němu) zbožný Abraham.

2. *Vyvolení Abrahama.* — Abrahama si proto vyvolil Pán Bůh a učinil jej praotcem nového věřícího (vyvoleného) národa. — Jaký byl Abraham? Abraham byl muž zbožný. I když skoro všichni lidé se klaněli modlám, on věřil jen v jednoho Boha a klaněl se jen Bohu pravému. Abraham tedy měl velikou a silnou víru.

Abraham byl také velmi bohat. Co všechno měl? Měl mnoho majetku, zvláště mnoho stád a mnoho lidí služebných. (Měl tisíce stád a přes tisíc služebníků a služek, kterým říkáme čeled. Také jeho synovec Lót měl tisíce stád a mnoho čeledi.) Abraham bydlil daleko na východě v zemi Chaldejské. To byla jeho vlast. My milujeme svoji vlast a také Abraham tu svoji zemi (svoji vlast) miloval. Měl tam pole a pastviny, měl tam i domy a statky a měl tam své příbuzné.

A tu od něj Pán Bůh žádal něco těžkého. Co pak mu poručil? Jak mu to řekl? („Vyjdi z otčiny své a pojď do země, kterou ti ukáži!“) Co od něho tedy žádal? Bylo to snadné? Těžkou věc tedy od něho žádal Pán Bůh: Abraham měl opustiti svou vlast, své známé a příbuzné, svá pole a pastviny a měl jíti do země cizí, kterou neznal. A Abraham přece poslechl.

Aby mu to však ulehčil, tedy mu Pán Bůh něco slíbil. Jak pak mu to řekl: „Budeš praotcem velikého národa a z tebe vzejde požehnání všem národům.“ (Opakuj to N...) Co znamenají slova: „— z tebe vzejde požehnání všem ná-

rodům země?“ To znamená: Z tebe — z tvých potomků — se narodí Vykupitel, který přinese všem národům požehnání a spásu. — Dvě věci mu tedy slíbil: Že z jeho rodu (z jeho potomků) se stane veliký a slavný národ a že se z jeho rodu (z toho jeho národa) narodí Vykupitel, který spasí všechny národy.

3. *Víra Abrahamova. Výklad 1. přikázání Božího.* —

Uvěřil tomu Abraham? Abraham tomu uvěřil a poslechl. Byl už starý — bylo mu 75 let — a dosud neměl dětí a přece tomu věřil, že mu Pán Bůh dá veliké potomstvo.

Abraham měl tedy velikou víru v Boha. Všecko, co Pán Bůh řekl, tomu pevně věřil. My proto krátce říkáme, že věřil v Boha. — Ale on také v Boha doufal. Pán Bůh mu slíbil, že bude s ním a Abraham se spoléhal, že ho Pán Bůh bude na těžké a nebezpečné cestě chránit a že mu pomůže. Místo, že se na pomoc Boží spoléhal, říkáme, že v Boha důvěřoval čili doufal; měl tedy v Boha důvěru nebo naději. — Ale Abraham také Pána Boha miloval víc než svou zemi a své příbuzné. Čím to dokázal? Když Pán Bůh od něho žádal, aby opustil svou otčinu, své pole a pastviny a své příbuzné, poslechl, protože měl Pána Boha ještě raději než to všecko. Abraham měl tedy také velikou lásku k Bohu čili on Pána Boha miloval nade všecko — to znamená víc než všecko na světě.

Které tři veliké ctnosti měl tedy Abraham? Víru, naději a lásku. Čili: Abraham v Boha věřil, v něho doufal a jej nade všecko miloval. Jak ukázal svou víru? Když skoro všichni lidé na pravého Boha zapomněli a klaněli se modlám, Abraham věřil v jednoho Boha a nikdy na něho nezapomněl. A jak ještě ukázal svou víru? Když mu Pán Bůh řekl, že bude mít veliké potomstvo, z kterého vzejde Vykupitel, Abraham tomu uvěřil, ačkoliv byl už starý a neměl dětí a ani trochu o tom nepochyboval. Abraham věřil pevně a vytrvale všemu, co Pán Bůh řekl. Takovou víru žádá Pán Bůh také od nás. Taková veliká víra se Pánu Bohu líbí. — A jak ukázal Abraham svou naději neboli důvěru v Boha (neboli spoléhání se na Boha)? Tím, že se spoléhal na to, že jej Pán Bůh bude cestou chránit a že mu bude

pomáhat a že mu bude žebnat. A protože se na Boha tak spoléhal čili v něho doufal, proto se ničeho nebál. Nebál se, že se mu na cestě něco stane, protože se spoléhal na pomoc Boží. Kdo nemá důvěry v Boha čili kdo se na Boha nespolehá, ten se bojí; kdo v Boha důvěřuje neboli doufá, ten se nebojí. Také my máme mítí takovou silnou naději neboli důvěru v Boha, a pak se nepotřebujeme ničeho báti. Taková důvěra, doufání neboli naděje se Pánu Bohu líbí a Pán Bůh ji od nás žádá. — A jak dokázal Abraham svou lásku k Bohu? Tu ukázal tím, že Pána Boha poslechl a pro Boha opustil i to, co měl rád: svou otčinu a své příbuzné. Tím ukázal, že miluje Pána Boha více než svou otčinu a více než všecko čili nade všecko — a že by pro něho všecko udělal. A protože Pána Boha tak miloval, proto jej také vždycky poslouchal. Za tu poslušnost ho Pán Bůh odměnil. Také od nás žádá Pán Bůh takovou lásku a poslušnost. Také my máme milovati Pána Boha nade všecko, t. j. víc než všecko na světě; víc než své hračky, šaty a dobré jídlo, víc než své kamarády, bratry a sestry, víc než všechny lidi, i víc než své rodiče. A také my máme proto Pána Boha poslouchati.

Ty tři ctnosti: víru, naději a lásku jmenujeme tři božské ctnosti. Ty tři ctnosti od nás Pán Bůh žádá v 1. přikázání Božím: V jednoho Boha budeš věřiti! V tom přikázání od nás Pán Bůh žádá: že v něho máme věřiti, v něho doufati, jej nade všecko milovati a k němu se modliti. (Místo k němu se modliti také říkáme: jemu se klaněti, jej nade všecko ctíti, nebo jemu nejvyšší poctu vzdávati.) Na tabuli: první kresba z Tomáška, Kresby ke katech. str. 78. čl. 72.

4. *Země zaslíbená..* (O p a k o v á n í.) — Tak tedy Abraham uvěřil Pánu Bohu a poslechl a vydal se na dalekou cestu společně s Lótem a se stády a služebníky. Po dlouhé cestě přišli do země Kanaan. Jak se jmenovala ta země? Jak se jmenovala potom, protože ji Pán Bůh potomkům Abrahamovým zaslíbil? Zaslíbená. Jak se potom ještě jmenovala? — Izraelská nebo židovská. Proč? (Protože v ní bydlil národ izraelský nebo židovský.) Jak se jmenuje dnes? Palestina nebo Svatá země. Proč se jmenuje Svatá země? Protože se v ní potom staly svaté věci. Které svaté věci?

Narodil se v ní Vykupitel — Pán Ježíš, který po té zemi chodil, v ní kázal, za nás trpěl a umřel.

Příště si budeme vypravovati, co Abraham v té nové zemi dělal a jak se mu tam vedlo.

(Nyní si ten článek o vyvolení Abrahama přečteme! — nebo: Nyní si ten příběh o Abrahamovi zopakujeme! — Zvláště budiž stručně zopakován výklad 1. přikázání.)

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. První přikázání: V jednoho Boha věřiti budeš!

2. V prvním přikázání od nás Pán Bůh žádá, abychom v něho věřili, v něho doufali, jej nade všechno milovali a k němu se modlili.

3. Ty tři ctnosti: víra naděje a láska se jmenují tři božské ctnosti. Ty ctnosti se vyobrazují takto: Víra křížem, naděje kotvou, láska hořcím srdcem. (Nakreslit!)

Protože ty tři ctnosti jsou velice důležité a bez nich bychom se do nebe nedostali, máme se v nich často cvičiti. Krátce se v nich cvičíme, když si často opakujeme asi takto: V tebe, ó Bože, věřím; rozmnož a upevni mou víru! V tebe, ó Bože, doufám a na tvou pomoc se spoléhám; posiluj mou naději! Tebe, ó Bože, nade všechno miluji; rozohni moji malou lásku!

25. Jaký byl Abraham k druhým. Melchisedech.

(Biblické dějiny čl. 8. — Pro 3. a 4. třídu a málotřídky.)

Pozn. : Toto vypravování není v Prvouce, ale bylo sem pojato hlavně pro předobrazný význam oběti Melchisedechovy, která dává příležitost k prohloubení učiva o mši svaté. Neboť Melchisedech je pro svou oběť jedním z nejkrásnějších předobrazů Krista, který přinesl při poslední večeři a přinášel denně oběť svého těla a krve své pod způsoby

chleba a vína. Také šlechetné vlastnosti Abrahamovy stojí za připomenutí. Když se v předešlé katechesi zkrátí nebo vynechá výklad prvního přikázání (a ponechá se až do katechese 27. o obětování Isáka), pak bude možno toto vypravování připojit k předešlé katechesi. Jinak se věnuje této katechesi zvláštní hodina.

PŘÍPRAVA:

Dnes si budeme vypravovati, jak se vedlo Abrahamovi a Lótovi v zemi Kanaan.

VYPRÁVOVÁNÍ:

1. *Abrahamova mírumilovnost.* — Abraham i Lót měli mnoho stád, která pásli jejich pastýři. Pro oboje stáda pastviny brzy nestačily. Mezi pastýři Abrahamovými a Lótovými bývaly proto hádky o pastvu. To neviděl Abraham rád. Řekl tedy Lótovi: „Prosím, ať není sváru mezi námi; vždyť jsme bratři.* Hle, celá země je ti volná. Vyber si, kterou stranu chceš. Půjdeš-li na levou, já půjdu na pravou; zvolíš-li si pravou, vezmu já si levou.“ Lót se rozhlédl dokola a viděl, že krajina na pravo poblíže Jordánu je úrodná a krásná jako zahrada. Tu krajinu si tedy vyvolil a usadil se tam v městě Sodomě. Abraham se spokojil s krajinou horší a usadil se tam (v údolí Mambre u Hebronu.)

Opakování a naučení: Abraham tedy ukázal zase jednu krásnou vlastnost; jakou pak? Abraham neměl rád spory, sváry a hádky — měl rád s každým pokoj a mír — byl tedy mírumilovný, snášenlivý a ústupný. Tomu byste se měly od něho učit. Některé děti se stále hádají, jako pastýři Lótovi; jsou svárlivé, nesnášenlivé a neústupné; nechtějí se s druhým snést a nechtějí nikdy ustoupit. To je ošklivá a protivná vlastnost. To se Pánu Bohu nelíbí. Pánu Bohu se líbí ten, kdo je snášenlivý, ústupný, mírný a mírumilovný jako Abraham, ten kdo má tichou, mírnou

* Při rozhovoru bude na místě upozornit na význam slova „bratři“ asi takto: Byli opravdu bratři? Byli pouze příbuzní; Abraham byl strýcem Lótovým a Lót byl jeho synovec. Ale u Izraelitů se všichni bližší příbuzní nazývali jednoduše bratři a sestry.

a pokojnou povahu. Takové lidi velebí Pán Ježíš slovy: „Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou,“ a „Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouiti budou.“

2. *Melchisedech*. — Do krajiny, kde bydlel Lót, vpadli potom loupežní nepřátelé, poplenili Sodomu a odtáhli. Co mohli pobrali a vzali sebou, mimo jiné zajatce také Lóta s rodinou a celý jeho majetek. Když o tom uslyšel Abraham, ozbrojil svých 318 služebníků a pustil se hned za nepřáteli, aby Lóta vysvobodil. Přepadl je v noci, když tábořili a spali (a nebyli na nic připraveni), porazil je a zahnal na útěk. A všechnu kořist jim zase odebral a Lóta i s rodinou vysvobodil.

Když se pak vítězně vracel domů, přišel mu naproti král salemský (z blízkého města Sálemu) *Melchisedech*. (Napsat na tabuli.) *Melchisedech* byl také knězem pravého Boha. Ten děkoval Abrahamovi, že zahnal nepřátele a na poděkování za jeho vítězství obětoval Bohu chléb a víno. A potom Abrahamovi požehnal jménem Boha nejvyššího.

VÝKLAD A VÝTĚŽEK:

Nyní možno ukázati obraz *Schuhmacherův* (nebo jiný) a na něm děj krátce vysvětliti. — Jaké neštěstí stihlo Lóta? Co učinil Abraham? Jakou vlastnost tím zas ukázal? (Šlechtnost a lásku k bližnímu.) — Jak se jmenoval ten král a kněz, který přišel Abrahamovi poděkovat? *Melchisedech*. To jméno si musíte pamatovat. *Melchisedech* byl králem a zároveň knězem pravého Boha. (Věřil tedy v pravého Boha jako Abraham.) Na poděkování, že Pán Bůh dal Abrahamovi vítězství a vysvobodil jejich zemi od loupežných nepřátel, obětoval Pánu Bohu. Ale obětoval zvláštní oběť; neobětoval beránka, nýbrž chléb a víno. Jak to udělal? Vyzdvihl chléb a víno vzhůru k nebi a prosil Pána Boha, aby ty obětní dary přijal. Potom ten chléb spálil (a něco rozdál přítomným) a víno vylil na oltář a z ostatního dal píti Abrahamovi a Lótovi.

Melchisedech byl králem a knězem. Pán Ježíš byl také nejvyšším králem a nejvyšším knězem. *Melchisedech* obětoval chléb a víno, také Pán Ježíš při poslední večeři

obětoval chléb a víno a potom je proměnil ve své tělo a krev; a po něm to činí biskupové a kněží při mši svaté. — Melchisedech se tedy v něčem podobal Pánu Ježíši, — čili byl jeho obrazem nebo předobrazem (protože žil před ním) a jeho oběť byla obrazem nebo předobrazem oběti mše svaté. V čem se podobal Melchisedech Pánu Ježíši? (Byl knězem a králem — Pán Ježíš byl také nejvyšším knězem a králem. Byl král pokoje — Pán Ježíš také.) A v čem se podobala jeho oběť oběti mše svaté? Melchisedech obětoval chléb a víno, — kněz při mši svaté také obětuje chléb a víno. Kněz také bere při mši svaté chléb, vyzdvihne jej na zlaté misce k nebi (ukázat!) a tak jej Pánu Bohu obětuje. Potom vyzdvihne podobně kalich s vínem a zas prosí, aby Pán Bůh od nás tu oběť vína přijal. Ta část mše svaté se proto jmenuje obětování. Ale při mši svaté se s tím chlebem a vínem potom něco stane, co se při oběti Melchisedechově nestalo; při mši svaté se chléb a víno promění v Tělo a Krev Páně a kněz potom Tělo a Krev Páně pozdvihuje. To se jmenuje proměňování nebo pozdvihování. Při tom se Pán Ježíš za nás obětuje. Potom přijde ještě třetí část mše svaté; při té kněz Tělo a Krev Páně přijímá a dává přijímat lidem, kteří přicházejí „ke stolu Páně“ jako k nebeské hostině; to se jmenuje přijímání nebo obětní hostina.

Při oběti Melchisedechově se také jedna část obětovaného chleba a vína spálila a vylila na oltář a tak se dala Pánu Bohu; druhou část obětovaného chleba a vína pak jedli a pili ti, kteří při té oběti byli přítomni. To byla obětní hostina.

Melchisedech se tedy podobal Pánu Ježíši, proto říkáme, že byl předobrazem Pána Ježíše. Na něm ukázal Pán Bůh jako na obrázku, jaký bude ten budoucí Vykupitel; že bude naším knězem a králem jako Melchisedech, a že ustanoví podobnou oběť, jakou přinášel Melchisedech; — a tou obětí je oběť mše svaté. Už král a prorok David předpověděl o Vykupiteli, že bude podobným knězem jako Melchisedech slovy: „Ty budeš knězem na věky jako byl Melchisedech.“ (Žalm 109, 4.) (Životek I. 102 zde cituje Isaiáše 61, 1. — to je asi nesprávné!)

Už mezi katechesí je možno psáti na tabuli toto srovnání:

Oběť Melchisedechova:

Oběť mše svaté:

Přinášel ji: Melchisedech —
král a kněz.

Přináší ji: Ježíš Kristus —
nejvyšší král a
nejvyšší kněz.

Melchisedech obětoval:
chléb a víno.

Pán Ježíš obětuje při mši sv.:
své Tělo a svou
Krev v podobách
chleba a vína.

Melchisedech Abrahamovi:
požehnal.

Pán Ježíš při mši svaté:
nám dává pože-
hnání a svou milost.

Melchisedech se tedy podobal budoucímu Vykupiteli, Pánu Ježíši a jeho oběť se podobala oběti mše svaté, kterou ustanovil Pán Ježíš. Proto se zaslíbený Vykupitel nazývá v písmě svatém „Knězem dle řádu t. j. dle způsobu Melchisedechova.“ (David Ž. 109, 4. a sv. Pavel Žid. hl. 5. a 7.)

Opakuj N. ještě jednou: V čem se podobal Melchisedech budoucímu Vykupiteli? Co bylo podobné na jeho oběti a oběti Vykupitelově, t. j. oběti mše svaté? Čím byl tedy Melchisedech? Předobrazem Pána Ježíše.

NAUČENÍ:

Abraham byl zbožný muž; proto byl rád a zbožně přítomen oběti, kterou přinášel Melchisedech. Také my máme rádi a zbožně býti přítomni oběti mše svaté, kterou rukama kněze přináší nebeskému Otci Pán Ježíš, nejvyšší kněz podle řádu Melchisedechova.

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Melchisedech byl předobrazem Pána Ježíše.
2. Oběť Melchisedechova byla předobrazem oběti mše sv.
3. Hlavní části mše svaté jsou: obětování, proměňování a přijímání.
4. Při obětování kněz obětuje chléb a víno.
5. Při proměňování kněz proměňuje chléb a víno v Tělo a Krev Páně.
6. Při přijímání kněz a lidé přijímají Tělo a Krev Páně a tak se účastňují svaté hostiny obětní.

26. Bůh hostem u Abrahama.

(Číslo 8. v Osnově pro 4. třídu. Biblická dějprava článek 9.)

Jak Bůh potrestal Sodomu.

(Biblická dějprava čl. 10. — Pro 4. třídu, po případě pro školy málotřídni.)

Pozn.: Tato látka sem byla pojata pro zkázu Sodomy a Gomory, která je novým dokladem hrůzy hříchu nečistoty a Boží spravedlnosti. Kde na ni nebude času, bude ovšem vynechána. První část o pohostinnosti Abrahamově je tu pojata spíše jen jako úvod; proto se jí ve výkladu nevěnuje zvláštní pozornost. Dle Kubíčkovy Osnovy může býti k první části tohoto vypravování připojen výklad: Hlavní příkázání Páně, t. j. o přikázání lásky. Výklad o Abrahamově lásce k Bohu a k bližnímu byl již podán v předešlých katechesích o Abrahamovi, a toto vypravování o návštěvě Boží ukazuje, jak Pán Bůh pro tu lásku a šlechetnost srdce a velikomyšlenost Abrahama miloval a odměnil.

A.

PŘÍPRAVA:

Dnes vám budu vypravovati, jak Pán Bůh miloval zbožného Abrahama a jak k němu přišel jednou na návštěvu v lidské podobě. A jak potom potrestal zkažená města Sodomu a Gomoru.

VYLÍČENÍ:

Jednou seděl Abraham u dveří stanu pod stromem. Bylo to právě v poledne za největšího parna. Když pozdvihl oči, viděl, jak k němu přicházejí tři muži. Běžel jim vstříc a hluboce se jim uklonil. Potom řekl nejvzácnějšímu (nejvznešenějšímu) z nich: „Pane můj, nalezl-li jsem v tvých očích milost, nepřecházej mimo stan můj a zastav se u mne. Dám vám přinést vody, omyjete si nohy a odpočínate si tu pod stromem; pojíte kousek chleba, posilníte se a budete moci putovati dále.“ A oni svolili. Byli to Hospodin a dva andělé (v lidské podobě), ale Abraham je nepoznal.

Abraham pospíšil hned do stanu a poručil ženě (Sáře): „Rychle napec podpopelných koláčů z nejpěknější mouky!“ Pak běžel ke stádu, vybral pěkné telátko a dal je služebníkovi, který je rychle připravil. Potom vzal připravené pokrmy, k tomu máslo a mléko a přinesl to hostům pod strom. A zatím co hosté jedli, stál u nich a posluhoval jim.

Když pojedli, řekl nejvzácnější z nich: „Až sem přijdu za rok, bude mítí Sára syna. Neboť u Boha není nic nemožného.“ I poznal Abraham, že to byl sám Hospodin, který k němu zavítal. (A poklonil se mu.)

VÝKLAD A NAUČENÍ:

Vidíte, tak vyznamenal Pán Bůh zbožného Abrahama. Abraham nevěděl, kdo jsou ti cizinci, a přece je tak laskavě přivítal a pohostil. Choval se k cizím hostům laskavě a uctivě. Nebyl také lakomý, ale snášel jim hned, co mohl nejlepšího. Abraham byl tedy pohostinný. Ukázal tak, že má lásku k bližnímu; měl rád všechny lidi a byl ke každému laskavý a štědrý. Proto ho měl Pán Bůh tak rád, že k němu přišel. — Protože Pán Bůh měl Abrahama tak rád, jako má přítel přítele, nazývá se Abraham v Písmě svatém také „přítel Boží“ (Jak. 2, 23.)

Abraham kromě veliké víry v Boha měl tedy velikou lásku k Bohu a k bližnímu. (Děti ať samy vyjmenují případy, v nichž Abraham projevil tuto nezištnou lásku k Bohu a šlechtnost srdce a velkomyslnost k bližnímu.) — Lásku k Bohu ukázal hned tím, že pro Boha opustil svou otčinu, ale zvláště obětováním syna Izáka. Lásku k bližnímu a šlechtnost srdce a velkomyslnost projevil: vůči Lótovi, jemuž ustoupil, — pak tím, že Lóta zachránil a nepřijal odměny za osvobození země od nepřátel, — pak svým pohostinstvím a konečně svou přímluvou za Sodomské, o níž budete ještě dnes slyšet. Abraham tedy už ve starém zákoně plnil dvě největší přikázání Páně — přikázání lásky: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého... a bližního svého, jako sebe samého. (Nacvičit!)

Děti! Tak jako Pán Bůh přišel k Abrahamovi na návštěvu, tak přišel na návštěvu (ve 2. třídě: přijde brzy — přijde letos na návštěvu) i k vám; jenže ne v podobě lidské, nýbrž — v jaké? (V podobě bílého chleba ve svaté Hostii.) Kdy pak to bylo (bude)? Vzpomeňte si, jak jste se tenkrát

na to těšily, že Pán Ježíš, sám Bůh s nebe, přijde k vám! A takovou milou návštěvu vám chce Pán Ježíš udělat často, — a dovolí vám také, abyste s ním mluvily jako se svým přítelem. Ale musíte k němu mít také velikou úctu a lásku. Pak budete také „přáteli Božími“ jako Abraham.

B.

PŘÍPRAVA:

Nyní vám ještě povím, jak se ti vznešení hosté s Abrahamem rozloučili a jak potom Pán Bůh potrestal zkažená města Sodomu a Gomoru.

VYLÍČENÍ:

Kdo pak to byli ti tři hosté? To byl Pán Bůh se dvěma anděly v lidské podobě. (Všichni tři na sebe vzali lidskou podobu.)

Od stanu Abrahamova se dali všichni tři na cestu k Sodomě. Abraham je doprovázel. Cestou pravil Hospodin Abrahamovi: „Hříchy Sodomských a Gomorských jsou tak těžké, že volají do nebe o pomstu. Proto zahladím (= zahubím) ta města.“ Abraham se ulekl a zastavil se prosebně před Hospodinem, — neboť si vzpomněl na Lóta.

Mezitím ti dva mužové (= andělé), co šli s nimi, se od nich odloučili a kráčeli dále k Sodomě; — Abraham pak tu stál v leknutí sám před Hospodinem. Bylo mu líto těch měst a zvláště Lóta, který bydlel v Sodomě a Lótovy rodiny. I přistoupil k Hospodinu blíž a prosil: „Pane, zahubiš i spravedlivého s bezbožným? Bude-li v Sodomě padesát spravedlivých, zahubiš ji přece a neodpustíš pro ně celému městu?“ Hospodin řekl: „Jestliže naleznu v Sodomě padesát spravedlivých, odpustím (pro ně) celému městu.“ Ale Abraham si dodal odvahy a pravil: „Dovol mi, Pane, abych dále mluvil, ačkoliv jsem prach a popel: Což bude-li jich jen čtyřicet?“ A Pán Bůh mu to slíbil. Ale Abraham ještě prosil: „Prosím tě, Pane můj, nehněvej se, budu-li ještě prositi, snad jich tam nalezneš pouze třicet“ — a Hospodin řekl: „I pro třicet spravedlivých odpustím městu.“ „A bude-li jich jen dvacet?“ prosil Abraham. „I pro dvacet odpustím městu,“ řekl Hospodin. Ale Abraham ještě prosil: „Prosím, nehněvej se, Hospodine, budu-li ještě jednou mluvit. Což nalezne-li se

jich tam jen deset?“ A Pán Bůh odpověděl: „Nezničím ani pro těch deset.“

Po těch slovech zmizel Hospodin, Abraham pak se vrátil domů.

Ale v Sodomě nebylo nalezeno ani deset spravedlivých. —

Mezitím, co Abraham prosil takto Hospodina, pokračovali oba andělé v cestě a k večeru za soumraku došli do Sodomy. Lót seděl právě v městské bráně a spatřiv dva poutníky, vyšel jim vstříc a pozval je na noc do svého domu.

Ráno pak, jak začalo svítati, řekli andělé Lótovi: „Hospodin nás poslal, abychom zničili město. Vezmi tedy ženu a obě dcery své a pojďte rychle odtud.“ A když váhal, vzali jej za ruku i jeho ženu a dcery a vyvedli je za město. Tam pak jim řekli: „Utíkejte rychle na hory a neohlížejte se zpět a nikde se nezastavujte, abyste také nezahynuli!“ Po těch slovech je andělé opustili a vrátili se do města.

Když pak vyšlo slunce, seslal Hospodin na Sodomu a Gomoru oheň a síru a zničil ta města i celou krajinu okolní se všemi obyvateli. Lótova žena však neposlechla, ohlédla se na útěku za sebe a zůstala na místě mrtva — byla obrácena v solný sloup. Jen Lót a jeho dcery se zachránili.

Abraham se šel toho rána podívat na místo, kde před tím mluvil s Hospodinem, aby viděl, jak to dopadlo se Sodomou. A viděl, jak z těch míst, kde stála města, vystupoval hustý kouř jako z veliké pece.

Tak potrestal Bůh zkažená města pro jejich velikou nestydatost.

(Ukázat obraz Nelsonův nebo jiný a vyložit.)

VÝKLAD:

Jak byla ta města zničena, to dobře nevíme. Nejspíše Pán Bůh zničil ta města tím, že bleskem nebo jinak zapálil podzemní prameny nafty a vrstvy asfaltu, soli a síry (jež byly v té krajině), takže se vzňaly, vybuchly, vyletěly do povětří a potom padaly na města, která tak shořela a byla zasypána. Tak vypukl obrovský požár, který zachvátil a zničil celou krajinu. (Snad při tom nastalo ještě na tom místě zemětřesení.)

Žena Lótova zahynula nejspíše tak: buď zemřela náhle z leknutí nad hrozným pohledem na hořící město, nebo byla

zachváčena sirným plamenem a otrávena jedovatými parami, takže se zalkla (zadusila); a potom byla zasypána vrstvou soli, která se na jejím těle usadila a ztverdla, takže se z ní stal solný sloup. To byl trest za její neposlušnost a zvědavost a snad také za její lakotu (protože jí bylo líto bohatství, o něž v Sodomě přišli.)

(Vypravování o zkáze Sodomy zopakovat!)

NAUČENÍ:

1. *Spravedlnost Boží.* — Děti! Tu zase vidíte, jak Pán Bůh nenávidí hřích, protože je svatý, — a jak strašně někdy trestá hřích, protože je spravedlivý. (Proč říkáme o Pánu Bohu, že je nejvyšší svatý?... A jaký je Pán Bůh, když hříchy trestá?)

Kdy pak už stihl lidi hrozný trest za jejich hříchy? V potopě. Byl to trest spravedlivý? (Zasloužili si ho?) A také lidé v Sodomě si ho zasloužili, protože hříchy jejich byly už tak hrozné, že volaly k nebi o pomstu. (Hříchy do nebe volající.) A ještě by jim byl Pán Bůh odpustil, kdyby byl mezi nimi našel aspoň deset spravedlivých. Ale kolik jen jich tam bylo? (Lót, jeho žena a dvě dcery. A ani Lótova žena nebyla docela spravedlivá.)

2. *Ošklivost hříchu nečistoty.* — Za jaké hříchy zvláště potrestal Pán Bůh lidi potopou? Za hříchy nečistoty. A pro jaké hříchy potrestal Pán Bůh Sodomu? Pro hříchy nečistoty. Které hříchy potrestal tedy Pán Bůh nejhroznějšími tresty? Hříchy nečistoty, nestydatosti a nemravnosti. Z toho můžete poznati, jak velice se Pánu Bohu protiví každá nestydatost a nemravnost, kterou se člověk stává podobným nečistému zvířeti.

Děti drahé! Varujte se proto hříchu nestydatosti a nemravnosti! Utíkejte před tím hříchem, jako Lót utíkal ze Sodomy! Lidé, kteří milují tento hřích, se podobají zkaženým obyvatelům Sodomy; a nepolepší-li se, stihne je jednou podobný trest jako Sodomské — v pekelném ohni. Hořící Sodoma je obrazem pekla.

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Co nejvíce ničí jednotlivce i celé národy? Hříchy nečistoty. Nečistotou (nestydatostí) se člověk připodobňuje zvířeti.

Proto si znova opakujte varovná slova :

2. Synu, jako před hadem,
tak utíkej před hříchem —
zvláště před hříchem nečistoty!

27. Abraham obětoval Izáka.

(Přikázání lásky.)

(Prvouka čl. 19. — Cesta k Bohu čl. 12. — Pro 2., 3. a 4. školní rok
a málotřídky.)

Pozn. : Tato katechese je zvláště vhodná k tomu, aby se dětem ukázalo, jak máme Pána Boha nade všechno milovati. Také její předobrazný význam má býti ukázán.

PŘÍPRAVA:

Děti! Viděli jsme již, jak byl Abraham zbožný: jak věřil v Boha a jak Pána Boha miloval. To uvidíte ještě lépe z toho, co vám budu o něm dnes vypravovati.

VYLIČENÍ:

Když Abraham přišel do země zaslíbené, neměl ještě dětí; a Pán Bůh mu slíbil, že bude míti veliké potomstvo. Teprve když mu bylo skoro sto let, dal mu Pán Bůh syna. Abraham a Sára z něho měli velikou radost a dali mu jméno Izák, to znamená „syn radosti“. (Ve 2. třídě napsat slovo Izák na tabuli a dát opakovat!) Izák byl velmi hodný a dělal rodičům opravdu velikou radost. Když povyrosl a stal se již krásným pacholíkem, podrobil Pán Bůh Abrahama těžké zkoušce.

Jednou v noci na něj zavolal a řekl jemu: „Vezmi svého jednorozeného syna Izáka, kterého miluješ, jdi s ním do

země Vidění (Moria) na horu, kterou ti ukáží a tam mi ho obětuj v oběť zápalnou!“ *

Abraham se ulekl. Ale byl to rozkaz Boží, proto poslechl; a ještě za tmy vstal, naštipal dříví k zápalné oběti a vložil je na osla. Potom vzbudil Izáka, vzal dva služebníky a vydali se na cestu k hoře. Třetího dne spatřili z dálky horu, kterou mu Bůh naznačil. Když došli až k ní, řekl Abraham k služebníkům: „Počkejte s oslem zde! Já a chlapec si pospíšíme na horu a až vykonáme oběť, vrátíme se k vám.“ I vzal dříví a naložil je Izákovi na záda; sám pak nesl v jedné ruce oheň a v druhé meč.

Když tak oba spolu vystupovali a Abraham ani nepromluvil, počal se Izák tomu diviti, neboť počínání otcovu nerozuměl. I otázal se nesměle: „Otče!“ Abraham odpověděl: „Co chceš, synu můj?“ „Hle, otče,“ promluvil Izák, „máme oheň a dříví, kde však jest oběť zápalná?“ Abraham odpověděl: „Bůh si už opatří oběť zápalnou, synu můj!“ A potom šli dále a žádný už nepromluvil. Když došli na horu, postavil Abraham z kamení oltář a narovnal na něj dříví. Potom svázal Izáka a položil ho na oltář, na hranici dřev. I vztáhl ruku a uchopil meč (nůž), aby obětoval syna svého. Ale v té chvíli zavolal anděl Páně s nebe: „Abrahame, Abrahame!“ — „Tu jsem,“ odpověděl poslušně Abraham. I řekl mu anděl: „Nevztahuj ruky na své pachole a nic mu již neudělej! Nyní jsem poznal, že se bojíš Boha a že bys pro něho nelitoval ani svého jediného syna.“ Abraham zdvihl oči; a ohlížeje se, odkud přichází ten hlas, spatřil za sebou v trní berana, který tam uvázl za rohy. I rozvázal Izáka a vzav berana, obětoval jej jako oběť zápalnou místo syna svého.

A tu zavolal anděl Páně podruhé s nebe: „Toto praví Hospodin: Že jsi uposlechl a nešetřil jsi pro mne svého jediného syna, požehnám tobě a rozmnožím potomstvo tvé jako hvězdy nebeské a jako písek na břehu mořském. A v jednom z tvých potomků dojdou požehnání všichni národové země.“ (= „A jeden z tvých potomků přinese požehnání všem národům.“)

Potom se Abraham s Izákem vrátili domů.

* t. j. jako celopal, při němž nebylo obětní hostiny, nýbrž celá žertva byla ohněm zničena.

(Nyní možno ukázati a stručně vysvětliti biblický obraz Schuhmacherův nebo jiný a na to navázati opakování a výklad.)

1. *Rozkaz Boží.* — Pán Bůh podrobil Abrahama těžké zkoušce. Nejprve ho zkoušel tím, že mu nedal dlouho žádného syna. Slíbil mu, že mu dá veliké potomstvo, ale Abraham byl už starý a stále nedostával syna. A přece Pánu Bohu věřil. Teprve když mu bylo už skoro 100 let, dal mu Pán Bůh syna. Abraham měl z něho velikou radost a proto mu dal také zvláštní jméno. Jaké? (Izák.) Co to znamená? (Syn radosti.) Ale brzy podrobil Pán Bůh Abrahama druhé, ještě těžší zkoušce. Když Izák dorostl a stal se z něho hodný a krásný chlapec (pacholík) a bylo mu již asi 20 let (tenkrát takové velké děti musely ještě poslouchat jako malé děti a byly pořád ještě dětmi), rozkázal mu Pán Bůh něco velmi těžkého. Co to bylo? To bylo tak: Jednou v noci na něj Pán Bůh zavolal: „Abrahame, Abrahame!“ Abraham odpověděl: „Tu jsem.“ A potom slyšel podivný Boží rozkaz. Jak zněl? Opakuj ještě jednou ten rozkaz Boží! Co měl Abraham udělat? Považte si! Měl svého syna obětovat, t. j. zabít a spálit jako ovečku. A on ho měl tak rád a měl jen toho jednoho. Mohl to od něho Pán Bůh žádat? Proč? Protože mu ho dal, tedy si ho mohl zase vzít. Opakuj ještě jednou, jak zněl ten Boží rozkaz, N.!

2. *Abrahamova veliká poslušnost.* — Jak bylo Abrahamovi, když ten rozkaz slyšel? Abraham se ulekl, bylo mu smutno a možná že plakal. Bylo mu to hrozně těžké, protože měl Izáka nejraději ze všeho na světě. Ale Abraham byl zbožný muž. Věděl, že Pán Bůh je jeho nebeský Otec a Pán, který od něho může chtít všecko. Věděl, když Pán Bůh něco chce a poroučí, že musí poslechnout. A tak si řekl: Pán Bůh to chce, musím poslechnout. Proto se dlouho nerozmýšlel, neodporoval a hned bez odmlouvání poslechl.

Co tedy udělal hned ještě za tmy (ještě dříve než se rozednilo?) Připravil dříví, vzal dva služebníky, dal osedlati osla a vzbudil Izáka a vydali se na cestu k hoře. Prozradil někomu, co mu Pán Bůh poručil? Ne, nikomu to

neřekl, aby nikoho nezarmoutil. Co udělal, když přišli až k hoře? Co řekl služebníkům? (Lhal snad? Ne. Ta slova mu vložil Pán Bůh do úst a on sám nevěděl, jak to Pán Bůh zařídí.) Proč s sebou nevzal na horu služebníky? Protože nechtěl, aby to někdo věděl. K čemu vzal oheň v nádobě? Aby od něho zapálil dříví, protože tenkrát ještě lidé neměli sirky. — Cestou na horu bylo Abrahamovi smutno; proto nemluvil a jen se tiše modlil. A také Izákovi to bylo všecko divné, protože počínání otcovu nerozuměl. Bylo mu divné, co budou obětovat, když neměli žádnou ovečku. Proto se zeptal otce: Otče, hle, máme dříví a oheň... Ale řekl mu to otec? Ne. Ale jak mu na to odpověděl? O tu se Pán Bůh na hoře postará, synu můj. A Pán Bůh se o ni také postaral. Co udělal Abraham, když přišli na horu? Postavil oltář. Při tom mu Izák pomáhal. A potom teprve mu otec prozradil, že ho musí obětovati. Izák se jistě ulekl a snad se dal do pláče. Snad také Abraham plakal. Ale Izák byl hodný a poslušný syn; od svého otce se naučil Pána Boha poslouchat jako jeho otec a také svého otce vždycky a ve všem poslechl. Proto poslechl a nebránil se. Abraham ho tedy svázal, aby se snad nelekl a nebránil, až ho bude zabíjet, a položil ho na dříví. A už vztáhl ruku a chystal se ho zabít, — ale vtom zavolal anděl. Jak zavolal? Jak odpověděl Abraham? Co mu řekl anděl? („Nevztahuj ruky své...“) Co učinil Abraham? Zdvihl oči a ohlížel se, odkud volá ten hlas. Viděl anděla? Asi neviděl, — ale když se tak ohlížel a díval kdo to volá, spatřil za sebou něco jiného. — Copak? (Berana.) Ten se tam zaběhl a chytil se do trní za rohy. Tak se Pán Bůh postaral o oběť. Co udělal nyní Abraham? Vzal berana a obětoval jej místo svého syna. Jak se asi oba nyní radovali a jak zbožně děkovali Pánu Bohu! Z vděčnosti pak nazval Abraham to místo: „Hospodin vidí“, t. j.: „Hospodin se postará“, protože se tam Pán Bůh o Abrahama v jeho těžké chvíli postaral.*

3. *Odměna poslušnosti.* — A potom zavolal anděl podruhé a oznámil Abrahamovi, co mu za to Pán Bůh slibuje. Co mu slíbil Pán Bůh za tu velikou lásku

* Proto se celé té krajině potom říkalo „z e m ě V i d ě n í“, t. j. místo péče Boží.

a poslušnost? Znovu mu slíbil ty dvě věci, které mu slíbil hned, jak si ho vyvolil. Které dvě věci? Že rozmnoží jeho potomstvo a že jeden z jeho potomků přinese požehnaní všem národům. Kdo to bude? A kdopak je tím potomstvem Abrahamovým? Potomky Abrahamovými byli Židé. Ale od příchodu Syna Božího jsou tím slíbeným potomstvem Abrahamovým všichni křesťané.

4. *Izák předobrazem Vykupitele.* — (Nyní možno na známém obraze Schuhmacherově vyložiti podobnost Izáka s Pánem Ježíšem). — N., copak tu vidíš na obraze? Kdo je to ten chlapec, co nese dříví? — A teď vám něco povím: Za 2000 let potom šel na tu horu někdo jiný a nesl si také na zádech dříví (dřevo kříže), na kterém byl potom na hoře obětován. To byla právě ta hora. Ta hora se potom jmenovala Kalvarie. Kdo to byl? Tak se tedy Izák podobal budoucímu Vykupiteli. (Jako otec Abraham neušetřil jediného syna svého, tak také nebeský Otec neušetřil Syna svého.) V čem se podobal Izák Pánu Ježíši, budoucímu vykupiteli?

a) Byl jednorozený a milý syn svého otce;

b) byl poslušný až k smrti;

c) nesl si sám na horu dříví, na němž měl býti obětován.

Jenže Izák neměl býti zabit. Opravdu zabit měl býti teprve Syn Boží, aby svou smrtí vykoupil svět. — Protože tedy byl Izák podoben jako obraz budoucímu Vykupiteli, říkáme, že byl jeho předobrazem. (Už tedy známe tři předobrazy Vykupitele. Které?)

PRAKTICKÉ VÝTĚŽKY:

1. *Láska k Bohu.* — Pán Bůh tedy nechtěl, aby Abraham svého syna doopravdy obětoval. Proč mu to tedy poručil? Aby ho zkoušel. Aby Abraham ukázal, jak Pána Boha miluje. A Abraham ukázal, že Pána Boha miluje více než všechno na světě, i více než svého syna. Proto říkáme, že Abraham miloval Pána Boha nade všechno, t. j. víc než všechno (na světě).

Také my máme milovati Pána Boha nade všechno — jako Abraham — to jest víc nežli všechno na světě: víc než všechny hračky a peníze, víc než krásné šaty, víc než všechny lidi, i víc než své bratry, sestry a rodiče. Kdyby tedy od tebe Pán

Bůh chtěl, abys mu dal(a) všechno své hračky, dal(a) bys mu je? A kdyby od tebe chtěl, abys mu dal(a) nebo některému chudákovi, nebo na missie pro pohany všechno své nastřádané peníze, dal(a) bys mu je? A kdyby si chtěl vzít dokonce tvou maminku nebo tatínka k sobě do nebe? Ach, to by už bylo těžší, ale když by to Pán Bůh doopravdy chtěl, musel(a) bys mu je dát, protože Pán Bůh má na ně a na všechno právo. Vidíte, a některé děti nechtějí dáti (obětovati) Pánu Bohu ani několik korun na věc jemu milou, ale všechno co dostanou hned promlsají. A některé děti mu nechtějí dáti ani pět minut (ba ani dvě minuty) ráno a večer při zbožné modlitbě a v neděli ani hodinku času na mši svatou. Neboť jak dlouho trvá taková modlitba? Všecko si nechají jen pro sebe, pro své tělo a pro svou lenost, pohodlí a zábavu. Milují takové děti doopravdy Pána Boha víc než jídlo, peníze a věci pozemské? Milují ho nade všechno, když mají pro všechno čas, jen pro něho ne? Když jim je pro něho líto i těch pět minut ráno a večer? A když se pro něho nechtějí vzdát ani bezcenné sladkosti?

Jak miloval Abraham Pána Boha? Nade všechno. Co to znamená? Jak i my máme milovati Pána Boha? Zaslouží si to Pán Bůh, abychom ho tak velice milovali? Pročpak? Protože je nekonečně krásný a dobrý. Nic není tak velikého, krásného a dobrého jako Bůh. A nikdo nás tak nemiluje jako on. Proto ho máme milovati nade všechno, t. j. víc než všechno. (Jak máme milovati Pána Boha, opakuj N.? Proč ho máme milovati nade všechno? A jak ukážeme Pánu Bohu tu lásku? Když ho ve všem posloucháme jako Abraham a Izák!)

Ve 3. a 4. třídě: Místo nade všechno říkáme také: z celého srdce, z celé duše, ze vši myslí a ze vši síly, t. j. celým srdcem, celou duší, celou myslí (= celým rozumem a myšlením) a vši silou (jak nejvíce umíme). Proto zní největší přikázání: Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, z celé duše své, ze vši myslí své a ze vši síly své. To přikázání se jmenuje přikázání lásky, nebo největší přikázání. Tomu přikázání se naučíme. Abyste si je lépe pamatovaly, napíšete vám je na tabuli — a vy si je napíšete do poznámek.

2. *Vzbuzení tří božských ctností.* — (Ve 3. a 4. třídě.) Které tři veliké a krásné ctnosti měl (tedy) Abraham? (Už jsme to měli, když jsme se učili, jak si ho Pán Bůh vyvolil.) Víru, naději a lásku. Abraham v Pána Boha věřil. Nevěřil nepravým bohům pohanským, věřil jen v jednoho pravého Boha; a věřil všemu, co mu Pán Bůh řekl, i když to bylo divné a nepochopitelné, protože věděl, že Pán Bůh může všechno a že mluví vždycky pravdu. Měl tedy velikou víru. Co měl? — Abraham se také spoléhal, že ho Pán Bůh bude chránit a mu pomáhat, čili on v Pána Boha doufal nebo důvěřoval; i když šel obětovat svého syna, doufal stále, že se Pán Bůh o všechno dobře postará. Měl tedy v něho velikou důvěru čili naději. — A Abraham také Pána Boha nade všechno miloval čili měl k němu velikou lásku. Čím ji ukázal? — Měl tedy tři veliké ctnosti. Které? Víru, naději a lásku. Ty tři ctnosti se jmenují tři božské ctnosti. Jak se jmenují ty tři ctnosti? Jak se vyobrazují? (Nakreslit na tabuli: kříž, kotvu a srdce.) Ty tři ctnosti musíme mít také my; bez nich bychom se do nebe nedostali.

Ty tři ctnosti vám vložil Duch sv. do srdce už na křtu svatém. (V 5. třídě: Proto jim říkáme ctnosti od Boha vlité.) Ale ty ctnosti ve vaší duši s počátku jako když spí, takže je ani nepozorujeme, proto je musíte často probouzet čili vzbouzet neboli vzbuzovat, aby byly živé a silné a aby ve vás neusnuly. A jak je vzbouzíme nebo vzbuzujeme? Když se v nich cvičíme t. j. když často Pánu Bohu říkáme, jak v něho chceme pevně věřit a doufat a jej nade všechno milovat. Čím častěji to Pánu Bohu říkáme, tím více se v nás ty tři ctnosti probouzejí a stávají se živější a silnější. Proto máme často, každý den — když se modlíme — Pánu Bohu říkat:

Pane Bože, já v Tebe věřím; já věřím, že jsi můj Stvořitel a Pán a můj nebeský Otec, já věřím všemu, co jsi řekl. Ó Bože, rozmnož tuto víru mou!

Bože, já v Tebe doufám a důvěřuji; já se spoléhám, že mě budeš chránit od zlého a že mi pomůžeš, abych se dostal k tobě do nebe. Ó Bože, posilni tuto mou naději!

Bože můj, já tě miluji z celého srdce víc než všechny věci, které jsou mi milé a víc než všechny lidi, protože jsi tak veliký, krásný a dobrý! Ó Bože, rozněcuj (= rozmáhej

a rozplameňuj) ve mně stále více tuto lásku, abych Tě uměl milovat, jak zasloužíš (t. j. nade všechno a z celého srdce)!

Když o to tak v duchu Pána Boha prosíme, říkáme, že vzbuzujeme tři božské ctnosti (víru, naději a lásku).

Opakuj: Co máme činiti, aby 3 božské ctnosti v nás byly stále větší? Máme se v nich stále cvičiti neboli je vzbuzovati. Jak vzbuzujeme tři božské ctnosti?

3. *Odevzdanost do vůle Boží.* — (Ve 4. třídě.) Jak zkoušel Pán Bůh Abrahama? Také nás někdy Pán Bůh všelijak zkouší. Jak na příklad? Třebas tak, že na nás pošle neštěstí, bolest, nemoc nebo že nám někdo drahý zemře. A tu někteří lidé hned věsí hlavu a zlobí se na Pána Boha čili reptají proti němu a vyčítají mu, proč je tak těžce zkouší. Říkají: „Proč musím tolik trpět? A proč právě já? Já jsem si to nezasloužil!“ — Je to správné? Ne, to je hřích. Kdo to dělá, ten ukazuje, že v Pána Boha špatně věří, špatně doufá a špatně jej miluje (ale že miluje jen sebe a myslí, že je moudřejší než Pán Bůh). Reptal Abraham a zlobil se na Pána Boha, když na něm žádal tak těžkou a bolestnou věc? A také ho to hrozně bolelo, když musil Izáka obětovat a celou cestu tři dny snášel tu velikou bolest. Ale ne-reptal, nýbrž podrobil se ve všem dobrému a moudrému nebeskému Otci. Čili odevzdal se se vším, co měl a co si přál, do vůle Boží. Tak i my se máme v takových případech s důvěrou svěřiti moudrému božímu řízení čili odevzdati do vůle Boží a říkat jako Abraham: „O to se Pán Bůh postará!“

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Izák je předobrazem Vykupitele.
2. Pána Boha máme milovati nade všechno, t. j. víc než všechno na světě.
3. Největší přikázání: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, z celé duše své, ze vši mysli své a ze vši síly své.“
4. Kdo Boha miluje, plní rád jeho přikázání.
5. Poslouvej Pána Boha jako Abraham, i když to stojí velikou obětí.

6. Vzbuzuj často tři božské ctnosti: Bože, já v tebe věřím. Bože, já v tebe doufám. Bože, já tebe nade všechno miluji. Bože, nauč mě silné víře, naději a lásce! — (Děti si kreslí tři božské ctnosti.)

Poznámka: Po této katechesi může následovati přehledné zopakování celého života Abrahamova.

28. Synové Izákovi. Sen Jakobův. Jakob v cizině.

(Číslo 9. v Osnově pro 4. třídu. — Biblické dějiny články 13. a 14.
Pro 4., po případě 5. školní rok a školy málotřídni.)

Pozn.: Oba příběhy, zvláště druhý, jsou zde vypravovány mnohem podrobněji podle bible než v Biblických dějinách, kde je podán jen stručný výtah. Zdálo se mi vhodným podati dětem tyto příběhy věrněji pro jejich životnost a názornost. Stanou se tím poutavějšími, srozumitelnějšími a působivějšími. Katecheta, který je omezen časem, si je už snadno zkrátí; rovněž při opakování se může spokojiti podáním zkráceným podle školní knihy. Katecheta, který chce býti podrobný a názorný, v nich má zároveň návod, jak může vypravování rozšířiti a oživiti a to správně a věrně slovy bible, aniž by děj rozřeďoval a vysvětloval způsobem nesprávným. Proto může býti této katechese použito i ve vyšších třídách. Kdo má dosti času, může si rozdělit tuto látku na 2 katechese podle naznačených oddílů A, B a C.

PŘÍPRAVA:

1. Kdo byl praotcem národa vyvoleného? Praotcem národa vyvoleného byl Abraham. To byl muž zbožný, bohabojný a šlechtitný; měl velikou víru a velikou lásku k Bohu i k bližnímu. Proto mu Bůh žehnal. Měl také hodnou ženu Sárů a hodného syna Izáka.

Když Izák dospěl, zemřela Abrahamovi jeho manželka. Abraham ji pochoval ve zvláštní rodinné hrobce v údolí Mambre.

A protože byl již velmi stár, chtěl, aby jeho syn a dědic
ák dostal za ženu dívku věřící a bohabojnou. Takových však
bylo v zemi Kanaan. Proto poslal svého věrného správce
Eliezera ke svým příbuzným do Háranu (v Mesopotamii), aby
tamtud přivedl Izákovi hodnou nevěstu. (Neboť tam byli
ště někteří lidé, kteří věřili v jednoho Boha). Dal mu na
estu deset velbloudů a ozbrojené průvodce, kteří s sebou
zli zásoby a dary pro nevěstu. Po dlouhé cestě, která trvala
i 14 dní, dojeli do Háranu. — Odtamtud pak přivezl Eliezer
ásnou a hodnou dívku Rebeku z příbuzenstva Abrahamova
e zbožné věřící rodiny), která se stala manželkou Izákovou.
(Na tabuli: Izák a Rebeka!)

Brzy potom umřel Abraham ve vysokém věku 175 let.
ák jej pochoval v rodinné hrobce po boku jeho manželky
áry v údolí Mambré.

2. Izák a Rebeka měli dva syny. O těch si budeme dnes
pravovati. Uslyšíte, jak starší z nich se svou lehkomysl-
ostí připravil o právo prvorozenské a jak mladší na něm
právo vymámil. Za to oba potom trpěli.

A.

Y P R A V O V Á N Í (Přednes):

1. Izák a Rebeka měli dva syny, dvojčata, — Ezaua a
akoba. (Na tabuli: Ezau a Jakob.) Ale Ezau přišel na svět
něco dříve, byl tedy prvorozeným, a ti měli tehdy veliká
ráva. Prvorozený syn měl převzítí po otci dědictví, měl
ýti pánem (náčelníkem) a hlavou celého rodu a všichni
statní členové rodiny ho měli poslouchati. Z jeho rodu se
měl také naroditi slíbený Vykupitel. Prvorozený syn dostával
roto od otce zvláštní prvorozenské požehnání.

Když se Ezau narodil, rodiče se ho polekali; neboť byl
elý rezavý (= ryšavý, zrzavý) a srstnatý jako kožich. Proto
mu dali jméno Ezau, to znamená „chlupáč“. Druhému pak
ali jméno Jakob. Když oba dorostli, stal se z Ezaua sta-
ečný lovec (který pronásledoval zvěř, a byl) divoké povahy,
dežto mladší Jakob byl tichý, bydlil s rodiči ve stanech
pásl stáda. Otec Izák miloval více divokého Ezaua a rád
dal pokrmu ze zvěře, kterou mu syn nosil, — ale matka nade-
še milovala bílého a mírného Jakoba; a protože byla pře-

svědčena, že jest lepší a schopnější, přála si, aby on byl prvorozeným. A Bůh jí dal také znamení, že starší bude jednou sloužiti mladšímu. Také Jakob na ryšavého bratra žárlil a toužil sám po prvorozenství.

2. Jednou se vrátil Ezau s pole zemdlen a hladov. Vida, že Jakob má právě uvařený pokrm z čočky, řekl: „Dej mi z toho pokrmu; jsem náramně zemdlen.“ Jakob však mu pravil: „Prodej mi za to své prvorozenství (= své prvorozenenské právo).“ I řekl Ezau: „Umírám hladem, — co mi je platno právo prvorozenenské?“ Jakob žádal ještě: „Odpřisáhni mi to!“ Ezau mu tedy přísahal (že mu své prvorozenenské právo odstupuje) a tak prodal prvorozenství své; a Jakob mu za ně dal připravené jídlo z čočky. Potom se Ezau najedl a napil a nic si z toho nedělal, že tak lacino prodal práva prvorozenská.

Otec o tom všem nic nevěděl. Jen matce se s tím Jakob pochlubil.

3. Když Izák zestárl, zakalil se mu zrak, že neviděl. Poznav, že už nebude dlouho živ, povolal k sobě do stanu Ezaua a řekl mu: „Synu můj! Vidiš, že jsem již stár a nevím dne smrti své. Vezmi tedy toulec a luk a jdi něco ulovit, a udělej mi z toho pokrm, jaký víš, že rád jím, ať pojím a požehnám ti, dříve než umru.“

Ale Rebeka, stojící před stanem, slyšela ta slova. Když tedy Ezau odešel do polí (aby otci vyhověl), běžela k Jakobovi a řekla jemu: „Slyšela jsem otce tvého, když mluvil s Ezauem a pravil mu: Přines mi pokrm z lovu, abych pojedl a pak ti požehnám. — Poslechni tedy, co ti radím: Jdi k stádu a přines mi dvě z nejlepších kůzlat, ať z nich připravím otci pokrm, který on rád jí. Doneseš mu jej, a on bude jísti a dá ti prvorozenenské požehnání!“ Jakob poslechl a přinesl kozlátka matce. Ta pak z nich připravila pokrm (na způsob zvěřiny), oblékla Jakoba do nejlepších šatů Ezauových a kožkami kozelčími ovinula ruce jeho a hladkou část jeho hrdla. Potom mu podala připravený pokrm a chleby a poslala ho do otcova stanu.

Když Jakob vstoupil do stanu a oslovil otce, tázal se slepý Izák: „Kdo jsi, synu můj?“ — „Jsem Ezau, tvůj prvorozený,“ odpověděl Jakob. „Učinil jsem, jak jsi mi kázal. Pojez tedy z mého lovu a požehnej mi!“ Tu pravil Izák: „Jak jsi mohl tak brzy něco uloviti?“ Jakob odpověděl:

„Vůle Boží to byla...“ I řekl Izák: „Přistup blíže, ať se tě dotknu, jsi-li ty opravdu můj syn Ezau!“ Přistoupil tedy k otci. Izák ho ohmatal a pravil: „Hlas je sice Jakobův, ale ruce jsou Ezauovy.“ A nepoznal ho. (A uvěřil, že to je Ezau.)

Potom pojedl z předložených pokrmů a napil se vína. Po té objal Jakoba, políbil jej a dal mu slavné prvorozenské požehnání.

Sotvaže Jakob od otce odešel, přicházel Ezau nesa zvěř. Také on připravil pokrm a přinesl jej otci řka: „Otče, jez z lovu syna svého a požehnej mi!“ — „Kdo jsi?“, ptal se slepý Izák. „Jsem tvůj syn Ezau“, odpověděl tázaný. Tu se Izák hrozně lekl a udiven zvolal: „Kdo jest tedy ten, který mi před chvílí přinesl pokrm? A požehnal jsem mu a už zůstane požehnaným!“ Když Ezau uslyšel otcova slova a poznal, jak byl oklamán, zařval hrozně a křičel a plakal lítostí i zlostí, že přišel o otcovo požehnání. A s pláčem prosil otce: „Požehnej také mně, otče můj! Což máš jen jedno požehnání?“ Tu Izák dojat, smíloval se nad ním a dal mu také požehnání, ale to již nebylo požehnání prvorozenské.

Od té doby nenáviděl Ezau Jakoba a vyhrožoval: „Jakmile umře otec můj, zabiji Jakoba!“ Tyto vyhrůžky se donesly Rebece. I polekala se, zavolala si mladšího syna a řekla mu: „Bratr Ezau ti hrozí, že tě zabije. Poslechni mě proto a utec do Háranu k strýci Lábanovi. Až Ezau zapomene, co jsi mu učinil a přejde ho hněv, pošlu pro tebe.“ Izákovi pak řekla, že posílá Jakoba do Háranu, aby si tam našel hodnou nevěstu. — Tak Jakob prchl tajně z domu a vydal se na dalekou cestu ke svému strýci Lábanovi do Háranu v Mesopotamii.

Také Ezau, když poznal, že ztratil prvorozenství a dědictví, odešel z domova. Odebral se k nevlastnímu strýci Izmaelovi, muži stejně divoce žijícímu, do kraje Sěir (v zemi Edomské) jižně od mrtvého moře; oženil se tam s dcerou Izmaelovou a zůstal tam.

OPAKOVÁNÍ A VÝKLAD:

1. Děti ať připomenou různé vlastnosti obou bratří a opakují, v čem záleželo právo prvorozenské. — Proč matka milovala více Jakoba a otec Ezaua?

2. Jak se matka s Jakobem snažila získat prvorozenství pro Jakoba. — Jak chytrý Jakob využil slabé chvílky lehkost

myslného jedlíka Ezaua. N., vypravuj, jak se to stalo? — „Jednou přišel Ezau s pole unaven a hladov...“ — Jaké chyby se tu dopustil Ezau? Byl hloupý a lehkomyšlný, že za trochu jídla a pití dal tak velikou, vznešenou a drahoucennou věc. Takové přednosti si měl více vážit než jídla. A proč to učinil? Protože byl veliký jedlík — protože měl příliš rád jídlo a protože se neuměl přemáhat — neuměl přemáhat svou nezřízenou touhu po jídle a pití. Byl tedy proti Jakobovi slaboch; byl silný podle těla, ale slabý podle duše. Každý, kdo se neumí přemáhat, je mravní slaboch. — Komu je jídlo ze všeho nejmilejší, ten je nestřídmy. Ezau byl tedy nestřídmy (nemírný) v jídle. — A potom, když o prvorozenství přišel, zmocnil se ho veliký hněv, takže se chtěl bratrovi pomstít. A zase neuměl přemáhati hněv. Byl tedy také zlostný a prchlivý. — A ještě jedné chyby se dopustil z lehkomyšlnosti: Že lehkomyšlně přísahal, že neuvažil, jak vážná věc je přísaha, a potom myslil, že to neplatí a že mu to prvorozenství přece zůstane.

Ale ani Jakob nejednal správně. Bylo jeho počínání bratrské, šlechetné a docela poctivé (čestné)? Nebylo. Jaké nepěkné vlastnosti ukázal Jakob? Byl sobecký, zistný a prospěchářský, lakomý, závistivý a ctižádostivý, — dbal příliš na svůj prospěch. Proto využil chytře, prospěchářsky a nebratrsky bratrovy slabosti a lehkomyšlnosti, aby na něm vylákal prvorozenství; a potom se dopustil dokonce lži a podvodu vůči otci. Udělal s bratrem chytrý obchod a při tom jej ošidil. Ale jsou takové obchody, při nichž využíváme slabosti druhého a tak druhého chytře šidíme, správné a dovolené? Ne — taková obchodnická chytrost, kterou druhého šidíme, je nečestná a hříšná. Z těchto nepěkných vlastností byl potom Jakob vyléčen utrpením a těžkou zkouškou života. Ale jinak byl Jakob hodný, horlivý v dobrém, svědomitý, laskavý a zbožný, — proto si ho Pán Bůh vyvolil za praotce budoucího Vykupitele. Také jej trochu omlouvá, že ho k tomu navedla matka; a když mu bratr přísežně prvorozenství odstoupil, myslil, že má na ně právo.

Také matka Rebeka nejednala správně. Bůh jí sice zjevil, že starší syn bude jednou sloužiti mladšímu, ale proto neměla práva pomáhati mu k tomu podvodem a lží. Měla trpělivě čekat, až Bůh sám to nějak změní. Měla tedy dobrý úmysl, ale chtěla mu sloužiti hříchem. Smíme hříšným způ-

sobem pomáhati k něčemu dobrému? Nesmíme. (Dopustila se cizího hříchu tím, že při podvodu Jakobově pomáhala a že ho k tomu navedla.)

Všichni tři tedy chybili a hřešili, proto všichni si za to musili vytrpěti trest. Ezau se potrestal sám. Jakob byl potrestán tím, že musil před Ezauem utéci a v cizině mnoho zkusil a vytrpěl. Matka pak tím, že svého miláčka ztratila s očí a potom žila ve stálých starostech a strachu o něho a již do smrti ho nespátřila, protože se nedočkala jeho návratu.

A co Izák? Starý dobrý otec Izák si zaslouží našeho soucitu i úcty. Je nám ho líto, že ve své slepotě byl klamán od vlastní ženy a syna, ale vzbuzuje naši úctu pro svou spravedlnost a dobrotu i k divokému synu Ezauovi, pro svou klidnou rozvahu a zvláště pro svou velikou a klidnou trpělivost a odevzdanost do vůle Boží. Když dal omylem požehnání Jakobovi, nehněval se, ale viděl v tom podivné řízení Boží a podrobil se mu.

VÝTĚŽEK A NAUČENÍ:

1. *Podivné řízení Boží* — Pán Bůh chtěl, aby prvorozenství dostal schopnější Jakob a zjevil to matce; a byl by mu k tomu také dopomohl. Když však si k tomu pomohl s matkou sám podvodem, Pán Bůh toho zas použil k tomu, aby Jakoba potrestal a utrpením a zkouškami jej proměnil tak, aby se z něho stal zbožný a důstojný praotec Vykupitele. Tak podivně a moudře používá Bůh i našich chyb a hříchů a obrací je k dobrému a tak vždycky dosahuje svých svatých úmyslů. Tomu podivnému a moudrému řízení našich osudů, říkáme moudrá prozřetelnost Boží.

2. *Zištná chytrost*. — Děti, neučte se býti tak zištnými jako Jakob, abyste využívaly slabosti a hlouposti vašich bratří, sester a kamarádů, a něco na nich chytrým způsobem vyhloudily — a tak je ošidily. To by bylo nepěkné a hříšné. Taková chytrost se Pánu Bohu nelíbí. Jakob za tu chybu potom pykal a tak z ní byl úplně vyléčen.

3. *Učte se přemáhati mlsnost a nestřídmost*. — Ale nebuďte ani jako Ezau! Ezau měl příliš rád jídlo a pití, jídlo mu bylo milejší než prvorozenství, za jídlo by byl dal všechno. Také některé děti mají hrozně rády jídlo, zvláště masité

pokrmu nebo sladkosti. A všechno, co dostanou, promlsají a utratí za jídlo. To je nestřídmost (= nezřízená láska k jídlu). Takové děti se pak neumějí přemáhat a neumějí tělu svému nic odepřít. Všecko, co tělo má rádo, mu dají, i když je to hřích. Když je pátek a jejich tělo chce maso, tak mu je dají — i když ztratí milost posvěcující a nebe. A když tělo chce mít nějakou nestydatou radost, tak mu ji neumějí odepřít. A když na ně přijde zlost, tak ji také neumějí přemoci. A myslí si jako Ezau: Já to bez toho mlsání, bez toho masa v pátek a bez těch nestydatostí nevydřím. Ezau také řekl: Umírám hladu, co mi je platné prvorozenství! — a myslil, že ten hlad nevydřít. Bylo to opravdu tak těžké vydržet? Nebylo. Vidíte! A tak to děláte často i vy. Pro krátkou (někdy i hříšnou) radost, kterou chce mít tělo, ztrácíte něco daleko krásnějšího. Tak lidé pro svou mlsnost a lásku k jídlu, pití, kouření a zábavám ztrácejí své zdraví; a ještě více než zdraví — ztrácejí milost posvěcující, krásu a bohatství duše a dobré svědomí a celé nebe. Za trochu čočovice! Je to chytré, rozumné a moudré!

4. *Hloupost a pošetilost hříchu.* — Vidíte, a tak lehkomyslně a hloupě jako Ezau jedná každý hříšník, který za krátkou hříšnou radost, za vuřt nebo jitrnici v pátek, kterou si nechce odepřít, nebo za krátkou nestydatou zábavu dává milost posvěcující a nebe a celou věčnost. Není to hloupost? Tak vidíte, jak každý hřích je veliká pošetilost a hloupost! Kdo hřeší a neumí se přemáhat, myslí, že je chytrý, a zatím je hloupý! A ďábel se mu směje a má radost z té jeho hlouposti. Ale anděl strážný od něho smutně odchází a nemůže pochopit, jak ten člověk může být tak slepý, lehkomyslný a hloupý!

B.

PŘÍPRAVA:

Jakob se tedy lstivým způsobem domohl prvorozenství, jehož se mu mělo podle vůle Boží dostat (jiným způsobem). Za to musil nyní trpět. A teprve tím utrpením byl očistěn a zdokonalen, takže se stal zbožným a šlechetným a důstojným praotcem budoucího Vykupitele. O tom, co zkusil na útěku a v cizině, si budeme nyní vypravovati.

VYPRAVOVÁNÍ:

1. *Sen Jakobův.* — Cesta do Háran byla dlouhá, skoro 1000 km, obtížná a nebezpečná. (Možno ukázati na mapě nebo udělati náčrtek na tabuli.) Jakob musil jíti sám, cestou si připomínal svou vinu, cítil se proto od Boha opuštěn a bylo mu smutno. Jednoho dne — bylo to ještě v zemi Kanaan — ulehl večer unaven v širém poli na zemi, dal si pod hlavu kámen a usnul. Ve snu viděl vysoké schody jako žebřík, které sahaly od země až k nebi. Andělé Boží po nich vystupovali a sestupovali. Docela nahoře pak se mu zjevil sám Hospodin Bůh a pravil mu: „Já jsem Hospodin, Bůh otců tvých. Budu tě chrániti na všech cestách tvých a přivedu tě zase nazpět do země této. Zemi pak, na které spíš, dám tobě a tvým potomkům. A jeden z potomků tvých přinese požehnání všem národům.“

Když Jakob procitl, pravil k sobě pln úžasu: „Jak posvátné je to místo! (Sám) Hospodin je na tomto místě, a já jsem to nevěděl! Zde jest dům Boží a brána nebes.“ Ráno pak (vstav) vzal kámen, který měl pod hlavou, postavil jej na památku na tom místě a pomazal jej na vrchu olejem. A učinil slib: „Bude-li mne Bůh cestou chrániti a vrátím-li se šťastně domů, vystavím na tomto místě Hospodinu oltář a budu mu zde obětovati desátek ze všeho, co mi nadělí.“ I nazval to místo Bétel t. j. dům Boží.

OPAKOVÁNÍ A VÝKLAD:

1. *Příčina útěku.* — Rebeka viděla, že Jakob není před Ezauem jistý. Čím mu vyhrožoval Ezau? Proč se mu chtěl pomstít až po smrti otcově? Protože otce miloval a nechtěl ho zarmoutit. Matku tak nemiloval, protože mu nepřála. Ke komu poslala tedy matka Jakoba? Jak daleko to bylo? (Ukázati na mapě.) Tam žili ještě příbuzní Abrahamovi, kteří věřili v jednoho Boha. Jak vysvětlila jeho odchod Izákovi? Že si jde hledat nevěstu. Co si vzal na cestu? Plášť (k zahalení zvláště v noci), okovanou hůl, tašku (mošnu) na chléb a několik chlebů, nádobu s olejem a nádobu s vínem a nějaké peníze. Po odchodu Jakobově odešel z domu také Ezau, roztrpčen, že ztratil právo na dědictví. Kam ten odešel?

2. *Jakobův sen.* — Jakob nebyl ovšem již chlapcem, bylo mu již asi 40 let. Ale cesta byla obtížná a nebezpečná. Jakob se proto bál a bylo mu smutno. Proč? Také proto, že se dopustil hříchu a neměl svědomí docela klidné. A jistě sliboval Bohu, jak mu bude věrně sloužiti. Proto se Bůh nad ním smíloval a zjevil se mu ve snách. Jednou nocoval na cestě v širém poli. Kde to bylo? Ještě v zemi Kanaan, ale již několik dní cesty od domova. Unaven a smuten, uleh na zem, zahalil se do pláště, pod hlavu si dal veliký kámen (místo podušky) a usnul. Jistě se před spaním vroucně modlil a poroučel se do ochrany Boží, aby ho tu v noci nepřepadla dravá zvíř. A té ochrany se mu dostalo. Co viděl ve snu? To schodiště vedoucí až do nebes, bylo obrazem Boží prozřetelnosti, která nad ním bdí. Andělé, kteří vystupovali a sestupovali, byli andělé strážní. A Pán Bůh se mu zjevil a žehnal mu. A co mu slíbil? (Tři věci.) Kterými slovy mu slíbil, že se z jeho rodu narodí Vykupitel. To bylo již čtvrté zaslíbení Vykupitele. Co řekl Jakob, když se probudil? „Jak posvátné je to místo!“ Proč posvátné? Protože „sám Hospodin je na tom místě,“ Hospodin tam byl zvláštním způsobem přítomen, protože se tam zjevil a projevil Jakobovi svou přízeň. Proto nazval to místo dům Boží a brána nebes (= brána do nebes) — Každý katolický kostel je ještě více dům Boží a brána nebes, než to místo. „A já to nevěděl“, t. j. kdybych to byl věděl, tedy bych byl nepoužil toho místa ke spánku. Jak označil to místo na památku? Ten kámen tam postavil jako posvátný pomník (památník) a polil ho olejem — a tak jej posvětil a zasvětil Bohu. Olej měl po ruce, protože východané jej brali vždycky na cesty; ten patřil k jejich denním potřebám jako pokrm; mastili jím pokrmy a užívali jej na rány a otlačené nohy. — A jaký slib učinil? Ten slib po svém návratu také splnil. — (To bylo nedaleko Sichemu.)

VÝTĚŽEK A NAUČENÍ:

Jakob měl velikou úctu k tomu místu, na němž se mu ukázal Pán Bůh. Náš katolický kostel je ještě posvátnějším místem — a přece se v něm některé děti chovají neuctivě. Pamatujte na to! A když vejdete do chrámu, pomyslete si: Jak posvátné jest toto místo! „Zde jest dům Boží a brána nebes!“ A podle toho se tam chovejte!

C. (ad libitum).

Tuto část možno podle potřeby zkrátiti nebo vůbec vynechat a shrnouti pouze v závěr předešlého vypravování.

VYPRAVOVÁNÍ: (Pokračování.)

Jakob u Lámana. — Potom se vydal Jakob mnohem radostněji na další cestu a konečně došel až do kraje Háran. Tam uzřel jednoho odpůldne studnici a u ní pastýře, kteří se právě chystali napájeti stáda. I tázal se jich: „Znáte Lámana, syna Náchorova?“ A oni odpověděli: „Známe. Hle, dcera jeho Ráchel právě přichází se stádem svým!“ Když ji spatřil Jakob, ihned přiskočil a odsunul kámen, kterým byla studnice přikryta a (sám) napojil stádo její. Potom jí pověděl, že jest jejím bratrancem, políbil ji a plakal radostí nad tak šťastným shledáním. Ona pak jej dovedla k otci.

Strýc Láman, uslyšev o příčině jeho útěku, přijal Jakoba s radostí do služby za pastýře. A když uplynul měsíc, pravil k němu: „Řekni mi, jakou mzdu si žádáš? — (Měl pak dvě dcery; starší slula Lia a mladší Ráchel. Lia byla mdlých očí, Ráchel však byla krásných lící a ztepilé postavy.) I řekl Jakob: „Dej mi za manželku Ráchel, budu ti za ni sloužiti sedm let.“ A strýc mu ji slíbil. Tak sloužil za Ráchel sedm let a uteklo mu to jako málo dnů, protože ji měl velmi rád. Ale když ten čas minul, lakotný strýc ho oklamal. „Služ mi ještě sedm let,“ řekl mu, a dal mu ji teprve tehdy, když se k tomu Jakob zavázal. Leč nechtěl ho od sebe propustiti, ani když jeho čtrnáctiletá služba uplynula, neboť viděl, že Bůh mu žehná pro Jakoba a že se pod jeho rukama všechno daří. Když však Jakob naléhal na návrat, uzavřel s ním Láman smlouvu, podle níž dostane Jakob za mzdu všechno, co se narodí ve stádech strakatého. Jakob tedy zůstal u strýce ještě 6 let. A hle, od té chvíle se rodilo mnohem více dobytka strakatého než bílého, a tak Jakob za těch šest let velice zbohatl. Tak sloužil Jakob u Lámana celkem dvacet let.

Po dvaceti letech shromáždil všechno, co bylo jeho, svou rodinu služebníky a stáda, a vydal se s nimi nazpět do země Kanaan. Těšil se již na otčinu, jen bratra Ezaua se obával.

Když se již blížil domovu, poslal před sebou posly k Ezauovi (do krajiny Edom), prose jej o milost. Ale poslové se vrátili se zprávou, že Ezau sebral čtyři sta mužů a pospíchá proti němu. Tu se Jakob velmi bál, že Ezau povraždí jeho i rodinu a celý jeho průvod. Rozdělil tedy lid svůj a stáda na dvě skupiny, aby alespoň jedna byla snad zachráněna, kdyby Ezau první pobil. Též vybral několik set

ovcí a jiný dobytek, a poslal je před sebou jako dar bratrovi, aby ho uchvácholil.

Časně ráno pak ještě před svítáním vstal, poslal svou rodinu a své lidi napřed a zůstal sám, aby se modlil. A tu — když zápasil v modlitbě s úzkostí a strachem — se před ním zjevil jakýsi muž a zápasil s ním až do svítání. Vida pak, že ho nezmůže, dotekl se mu šlachy ve stehně a hned ochrnula. Nato pravil (Jakobovi): „Pusť mne, neboť už vychází zora.“ Tu poznal Jakob, že zápasí s bytostí vyšší, s andělem a pravil: „Nepustím tě, leč dáš-li mi požehnání!“ Tu pravil neznámý: „Nebudeš se již jmenovati Jakob, nýbrž Izrael, t. j. bojovník Boží.“ A požehnal mu. Potom zmizel. Jakob pak vstal posílen od modlitby a vydal se na cestu, — ale kulhal (protože měl šlachy ochromenu).

Když pak vyšlo slunce, spatřil Jakob, jak z dálky proti němu přichází Ezau a s ním čtyři sta mužů. Shromáždil tedy svou rodinu a šel mu vstříc. Sám kráčel napřed a když byli již nedaleko, zastavil se a poklonil se bratru sedmkrát až k zemi.

Tu běžel Ezau bratru svému vstříc, objal jej a líbal a plakal. Potom přistoupili členové rodiny Jakobovy a všichni se podobně Ezauovi poklonili. Ezau byl dojat, když viděl jeho ženu a dítky. Jakob jej pak prosil, aby od něho přijal darem stáda, která mu poslal. Potom se oba bratři v lásce rozešli. Ezau se vrátil do svého domova, do kraje Seir, Jakob pak vešel do země Kanaan. Tam se zastavil nejprve na místě, kde se mu zjevil Hospodin ve snách a postavil tam oltář a dal tam vykopati studnici. Potom obětoval Hospodinu s celou svou rodinou a čeledí na tom oltáři obět díků. A nazval znovu to místo „dům Boží“ (Bétel). Tu se mu znovu ukázal Hospodin a požehnal mu.

Odtud pak pokračoval Jakob se svou karavanou v cestě k jihu. Nedaleko Betléma mu porodila jeho milá manželka Ráchel nejmladšího syna Benjamina, ale sama při tom zemřela. Jakob ji oplakal a pochoval ji tam u cesty do Betlema a nad hrobem jejím postavil veliký a krásný náhrobek. Ten náhrobek tam stojí dodnes.

Konečně dorazil do svého domova v údolí Mambre (u Hebronu) k otci svému Izákovi. Ten byl ještě na živu, matka však byla již mrtva. Jak se asi radoval starý slepý otec, když mu Jakob vypravoval všecko, co zažil, a když viděl, jak Bůh obrátil všecko k dobrému. Izák žil potom ještě asi 20 let a zemřel věkem sešlý ve vysokém stáří 180 let. Jakob s Ezauem jej pochovali v Hebronu, v rodinné hrobce vedle otce jeho Abrahama.

Potom žil Jakob se svou rodinou a čeledí v zemi Kanaan. Ezau s rodinou a čeledí zůstal již v jižní zemi Edomské.

OPAKOVÁNÍ A VYSVĚTLENÍ:

1. Potěšen a posílen zjevením Božím ve snách, došel Jakob šťastně do Mesopotamie a shledal se se strýcem.

2. *Těžká služba u strýce.* — Ale u lakotného strýce jej čekala trpká služba. Za jakou mzdu mu sloužil prvních sedm let? Za Ráchel. Ale strýc jej podvedl a dal mu ji, až když se zavázal sloužiti ještě sedm let. Tak byl potrestán tím, čím hřešil. To tak bývá: Čím kdo hřeší, tím bývá trestán. Jako sám podvedl bratra a otce, tak byl nyní podveden od strýce. Po čtrnáctileté službě se chtěl vrátiti, ale strýc ho nechtěl pustiti. Proč? Zůstal u něho tedy ještě šest let. A co si určil za mzdu? Znaje lakotu strýcovu, žádal od něho všechna mláďata, která budou míti barvu strakatou, neboť ta na východě bývá u dobytka zřídka. Strýc myslil zase, že na něj vyzrál, ale tentokrát vyzrál Jakob na strýce. Neboť se rodila skoro samá mláďata strakatá, takže většina mláďat ze všech tisíců ovcí, koz a jiného dobytka připadla Jakobovi. Tak Jakob za šest let velmi zbohatl a měl pak vlastní veliká stáda a vlastní služebníky, — takže mu strýc záviděl. Proto se Jakob konečně rozhodl k návratu. Jak dlouho byl celkem u strýce? Dvacet let. (A když se vracel, měl již jedenáct dětí.)

3. *Návrat a smír s Ezauem.* — Na zpáteční cestě však ho čekala nová překážka. Která? Pomsta bratrova. Co učinil Ezau, když slyšel, že bratr přichází? V největší úzkosti mu zas Bůh pomohl. Jak? Poslední den časně ráno ještě za tmy poslal Jakob rodinu a lidi napřed a zůstal sám na modlitbách. A tu zápasil přímo s nebem o pomoc. Tu měl podivné vidění. Kdo se mu zjevil? Jakýsi muž a zápasil s ním až do svítání. Kdo to asi byl? To byl anděl. Co udělal anděl, když nemohl Jakuba přemoci? Řekl mu: „Pusť mě...“ a dotkl se jeho slachy. Ale co řekl Jakob? „Nepustím tě, dokud mi nepožehnáš.“ Tu řekl anděl, že se bude jmenovati bojovník Boží a požehnal mu a zmizel. — Tím viděním mu ukázal Bůh, že kdo silně v Boha doufá, zvítězí nade vším. Anděl se mu dal úmyslně přemoci, aby neklesal na mysli a věřil, že přemůže i hněv bratrův. Ale aby nezpyšněl, ranil ho anděl. Jakob tím také nezpyšněl, ale protože bratrovi ublížil, pokoril se před ním tak, že to divokého bratra dojalo. Co

učinil, když spatřil Ezaua přicházeti? A co učinil Ezau? Tak se náhle jeho srdce obměkčilo, že bratra objal, líbal a plakal. Pak se před Ezauem poklonila ještě jeho žena a děti. To dojalo Ezaua ještě více. Takové hluboké úklony až k zemi jsou dosud v obyčeji u některých východních národů. Tak se oba smířili a rozešli se v lásce.

4. *Jakob splnil svůj slib.* — Potom vešel Jakob do země Kanaan. A kam zamířil nejprve? K Bétel, nedaleko Sichému, kde se mu ukázal ve snu Hospodin, aby tam splnil svůj slib. Jaký slib? Co tam postavil? Kromě toho tam dal vykopat studnici. Ta památná „studnice Jakobova“ na památném „poli Jakobově“ — kde Jakob spal — se zachovala dodnes. U ní rozmlouval Pán Ježíš se ženou Samaritánkou. (Ta studnice je tedy už stará skoro 4000 let, — protože Jakob žil 1900 let před Kristem a teď už máme přes 1900 let po Kristu.) Kam táhl potom? Jaká nová bolest a zkouška jej potkala na cestě u Betlema? Zemřela mu jeho věrná žena Ráchel. Potom konečně dorazil až domů do Hebronu. Zastihl rodiče ještě na živu? Jen starého slepého otce. Tomu pak vypravoval všecko, co zažil a Izák se radoval, když viděl, jak Bůh všecko podivně řídil. Potom vykonal jistě zbožnou návštěvu na hrobě své matky, která pro něho vytrpěla tolik starostí a už se nedočkala jeho návratu. Jak dlouho žil pak ještě slepý otec Izák?

VÝTĚŽEK A NAUČENÍ:

1. *„Těm, kteří milují Boha, všechny věci pomáhají k dobrému.“* (Řím. 8, 28.) — Jakob musil projít těžkou a trpkou školou života. A to mu posloužilo k dobrému. Tak to dělá Pán Bůh často i s námi. Také na nás dopouští nebo posílá utrpení a zkoušky, abychom se naučili tím věrněji mu sloužit. Takové zkoušky nám proto mohou být velmi prospěšné. Proto praví Písmo svaté, že tomu, kdo miluje Boha, nic nemůže uškodit a všecko mu slouží k dobrému. — Kdo nic nezkusil, z toho mnoho nebude.

2. *Síla modlitby.* — Co dělal Jakob v největší úzkosti, když se bál, že jeho karavana bude Ezauem přepadena a povražděna? Hledal pomoc v modlitbě. Veliká nouze nás učí modlitbě. A vždycky, když jsme v úzkosti, máme hledat pomoc a sílu v modlitbě.

Modlitba Jakobova byla tak horoucí a úpěnlivá a vytrvalá, že zrovna zápasil s andělem o přispění a řekl: „Nepustím tě, dokud mi nepožehnáš!“ Takovou modlitbu má Pán Bůh rád. Pán Bůh chce, abychom se modlili vytrvale a nepovolili a tak jej svou modlitbou zrovna jakoby donutili, aby nám pomohl. Proto se mu anděl dal úmyslně přemoci.

Taková úpěnlivá, zbožná a vytrvalá modlitba má velikou sílu a moc. Čím se stalo, že se Jakob potom už nebál a že šel Ezauovi vstříc — a že Ezau se tak náhle obměkčil? To všechno by byl Jakob sám nedokázal. Sám ze sebe by byl neměl tu odvahu. Tu odvahu a sílu dostal z modlitby a ta modlitba způsobila, že Bůh i srdce Ezauovo obměkčil a proměnil.

3. *Smtlivost.* — Bylo to krásné, když se oba bratři tak objali a s pláčem líbali? To bylo úchvatné divadlo. Na to divadlo se dívalo s radostí celé nebe. Jak to bylo krásné a šlechetné od Ezaua, že se nemstil a že bratrovi odpustil! Tak i vy máte rády odpouštět — to je krásné! A Bůh to také od nás žádá; proto nás naučil Pán Ježíš modlití se: A odpust nám... jakož i my odpouštíme svým vinníkům t. j. těm, kteří nám ublížili. Zvláště když ten, kdo vám ublížil, toho lituje jako Jakob, tu máte tím radostněji odpouštět a nemstít se. Děti, odpouštějte rády každému a nemstěte se nikdy!

4. *Jakob, bojovník Boží.* — A také Jakob se zachoval krásně, když se před Ezauem tak pokořil, aby jej usmířil. Jakob se tedy vrátil domů jako nový člověk. Už nebyl lakotný, ziskuchtivý a neupřímný... Proto mu Pán Bůh dal také nové jméno Izrael to znamená bojovník Boží, protože tak vytrvale bojoval o Boží pomoc a požehnání a o to, aby se líbil Bohu. Proto se jeho potomci nazývali po něm Izraelité t. j. bojovníci Boží — národ Božích bojovníků. Také my máme být bojovníky Božími, kteří bojují všude za pravdu boží a za ctnost proti lži a hříchu.

29. O Josefovi Egyptském.

Jak byl Josef prodán od bratří.

(Prvouka čl. 20. — Biblická dějprava čl. 15. a 16. — Cesta k Bohu čl. 13.
Pro 2., 3. a 4. třídu a školy málotřídnl.)

Pozn.: Protože příběhy o Josefovi Egyptském zaujímají v dějinách naši spásy proto i v nové osnově místo podřadné, jsouce spíše poutavou epizodou, byly z nich sestaveny pouze dvě katechese, jak má Kubíčkova osnova pro 4. třídu; a i ty se mohou probrati až ve zbylých hodinách na konci školního roku jako osvěžení při opakování látky. Účelem jejich jest vysvětliti hlavně, proč a jak se rod Jakubův přestěhoval ze země Kanaan do Egypta. Zároveň jsou novým příkladem, jak Hospodin podivně řídí osudy svých vyvolených miláčků a poskytují vhodnou příležitost ke zpytování a tříbení svědomí, zvláště o hříších proti 4., 5. a 8. přikázání Božímu a o hlavních hříších na jednotlivých osobách. Prof. Kubíček zařadil příběhy Josefovy až do osnovy 4. třídy, prof. Hronek však a s ním skoro všichni katecheté je mají už ve 2. a 3. školním roce. Pro nedostatek času bude ovšem někde nutno zařaditi je až do opakování látky ke konci školního roku. Katecheta ať si je tedy zařadí do toho školního roku, kam se mu to nejlépe hodí a podle toho upraví. — Protože toto biblické vypravování působí na dětskou mysl již samo sebou, může se výklad a opakování omeziti na míru nejmenší. Katechese mohou býti ve vypravování někde zkráceny; části, jež možno vynechati, jsou v závorkách.

PŘÍPRAVA:

Děti, už známe tři praotce národa vyvoleného. Které? První byl Abraham, druhý Izák a třetí Jakob. O těch jsme se již učili. Dnes vám budu vypravovati o synech Jakobových, zvláště o jeho nejhodnějším synu Josefovi.

VYPRAVOVÁNÍ:

Sen Josefův. — Jakob měl dvanácte synů. Nejstarší se jmenoval Ruben, jeden se jmenoval Juda a nejmladší byli Josef a Benjamin. (Všecka jména psát na tabuli!) Josefa miloval otec nejvíce a dal mu udělati pěkný oděv barevný. Proto záviděli starší bratři Josefovi. — Kdysi na pastvě se dopustili hříchu velmi zlého. Josef to pověděl otcí. Za to se rozhněvali na Josefa tak, že s ním už nepromluvili laskavého slova. — Jednou měl Josef sen a vyprávěl jej bratřím: „Slyšte, co se mi zdálo. Vázali jsme snopy na poli. Můj snop se pozdvihl a stál, a vaše snopy se mu klaněly.“ I řekli mu bratři uštěpačně: „Chceš snad býti králem naším?“ Jindy pak jim vypravoval ještě nový podobný sen. Pro ty sny ho bratři nenáviděli ještě více. — (Nyní možno ukázati známý obraz Schuhmacherův: Josef vypravuje své sny.)

Bratři prodali Josefa. — Kdysi odešli bratři se stády svými daleko od domova. Otec o nich dlouho neslyšel. I řekl Josefovi, kterého měl doma u sebe: „Jdi se podívat, jak se daří bratrům a jejich stádům.“ Josef poslechl a šel. Když ho bratři zdaleka viděli, řekli mezi sebou: „Hle — přichází snář! Pojďte, zabijeme ho, hodíme ho do staré studnice a řekneme, že ho roztrhala divoká zvěř! Pak se ukáže, co bude z jeho snů.“ (Nejstarší Ruben však řekl: „Nezabíjejte ho, ale hodte ho tak do studně!“ Neboť zamýšlel Josefa po odchodu bratří odtud vysvoboditi.)

Když tedy Josef přišel, svlékli mu bratři pestrobarevné roucho a hodili jej do staré vyschlé studny. Potom si sedli a jedli. (Ruben mezitím odešel ke stádům.) Tu spatřili zastup cizích kupců, kteří jeli na velbloudech do Egypta. A jeden z bratrů, jménem Juda, řekl: „Prodejme jim ho! Aspoň si neposkvrníme ruce krví jeho. Vždyť je to náš bratr.“ I vytáhli Josefa ze studny a prodali ho kupcům za dvacet stříbrných. Josef plakal a prosil, ale nadarmo. Musel s kupci do Egypta. Josefovi bylo tehdy 16 let.

Bratři potom zabili kozla, smočili v jeho krvi Josefovo roucho a poslali s ním k otcí posly, aby řekli: „Tohle jsme našli. Pohled, není-li to roucho syna tvého!“ Otec poznal roucho a zabědoval: „Roucho syna mého to jest! Dravá

zvěř rozsápala a sežrala mého Josefa!“ A žalem roztrhl roucho své, oblékl si oděv žíněný a dlouho oplakával syna svého. (Tu možno ukázati obraz Schuhmacherův nebo z Herderovy sbírky, jak bratří prodávají Josefa kupcům.)

P o z n á m k a. Bratří Josefovi nebyli ovšem již dětmi. To byli již velcí mužové, všem bylo již přes 20 let a některým přes 30. Jen nejmladší Benjamin byl ještě chlapcem. Josefovi bylo 16 let. Jakob a jeho synové bydleli tehda ve stanech a živili se hlavně pastvou velikých stád.

VÝKLAD A NAUČENÍ:

1. *Závist a nenávist bratří.* — Proč miloval otec nejvíce Josefa? Jak mu projevil tu lásku? Dal mu udělati zvláštní krásné roucho pestrých barev. Byla to široká a dlouhá suknice, modře, červeně a bíle pruhovaná. Takové roucho mívali tehdy jen náčelníci kmene a budoucí dědici. Bratři tedy asi mysleli, že otec chce svého miláčka jednou učinit svým nástupcem a náčelníkem rodu, ačkoli byl skoro nejmladší. Proto na něho žárlili a neměli ho rádi. A proč ještě? Josefa si otec také nechával doma u sebe, kdežto starší bratři pásli stáda. Josef s nimi býval na pastvě jen zřídka. Co z toho povstalo u bratří? Závist. Závist bývá pramenem mnohých hříchů. Ze závisti pak povstal hněv. Bratři mu záviděli otcovu přízeň a žárlili na něho a proto ho neměli rádi. — Proč se potom bratři rozhněvali ještě více na Josefa? Když provedli něco velmi zlého a Josef to na ně pověděl otcí a tak je zahanbil. Pověděl to na ně, aby je zahanbil a aby byli potrestáni? Ne, — nýbrž aby se polepšili; protože nemohl viděti hřích. Bylo to správné? Jejich hněv se pak stupňoval v nenávist, takže bratři už nemohli Josefa ani viděti. — Proč ho potom ještě více nenáviděli? Pro jeho sny. Neboť mysleli, že Josef se chce opravdu státí jednou dědicem a náčelníkem rodu a jim všem poroučeti. Od koho pocházely ty sny? Od Boha. Sny obyčejně nic neznamenají, ale někdy Bůh pošle zbožným lidem sen, kterým jim chce něco oznámiti. Bratři však nevěřili, že Josef má ty sny od Boha, ale mysleli, že je tak pyšný a myslí stále na to, jak by se stal dědicem. — A tu nenávist nakonec ukázali skutkem podobným jako kdysi Kain. Ten také začal závistí, ze závisti vznikl hněv a ne-

návist a z nenávisti hrozná bratrovražda. Tu vidíte, jak je závist nebezpečná a co z ní může povstati. Proto si pamatujte:

Kdo závidí bratrovi,
podobá se Kainovi.

A naším bratrem je každý člověk.

2. *Jak byl Josef prodán.* — Dokud bratři Josefovi záviděli a jej nenáviděli, hřešili jen myšlenkami a žádostmi. Ale nakonec tu nenávist ukázali také slovy a skutky, a to skutky podobnými jako kdysi Kain. Kdy se to stalo? Když jednou pásli stáda daleko od domova a otec k nim poslal Josefa. Jak projevíli svou nenávist, když ho spatřili? Nejprve přezdívkou (nadávkou): „snář“; tedy slovy. Ale ani při slovech nezůstali. Chtěli ji provést i skutkem; jakým? Vraždou. Toho se však nejstarší Ruben přece lekl. Co jim proto poradil? Co tím zamýšlel? Co tedy učinili bratři? Strhli s Josefa jeho pestré roucho a hodili ho do vyschlé studně. To bylo surové a bezcitné. A tam ho chtěli nechat zahynouti hladu. Juda jim proto poradil, aby ho raději prodali a nedopustili se bratrovraždy. I to bylo ovšem ukrutné a bezcitné. Ruben a Juda byli tedy lepší než ostatní bratři. Ti chtěli Josefovi zachrániti aspoň život. Nejmladší Benjamin při tom ovšem nebyl — ten byl doma u otce.

Vidíte, jak zle se chovali bratři k Josefovi. Ale také otci způsobili velikou bolest. Otce obelhali a obelstili, takže myslil, že Josef je mrtev a dával si vinu, proč ho poslal k bratrům. Od té doby byl nešťastný, stále plakal a přál si umřít.

3. *Hřích proti lásce. 5. přikázání: Nezabiješ.* — Zopakujeme si ještě všechno zlé, co udělali bratři Josefovi! (A napíšeme si na tabuli:)

Bratři Josefovi záviděli.
Bratři Josefa nenáviděli.
Bratři Josefovi nadávali.
Bratři Josefa chtěli zabít.
Bratři Josefa hodili do studně.
Bratři Josefa prodali.

To všechno zakazuje Pán Bůh v 5. přikázání: „Nezabiješ!“ V tom přikázání nám Pán Bůh poroučí, že máme každého milovati a zakazuje všechnu nelásku k bližnímu. Tedy nejen vraždu, nýbrž všechny hříchy nelásky, protože z nich může vražda povstati, na příklad závist, hněv a zlost, nenávist, nadávky, všechna nelaskavá slova a skutky, ubližování, surovosti a konečně vraždu. (A také, kdo ublíží někomu na duši tím, že ho svede ke hříchu, hřeší proti 5. přikázání.)

Děti, hleďte, abyste nebyly ke svým bratrům a sestrám a vůbec k druhým jako bratři Josefovi! Přemáhejte proto závist a hněv a varujte se hádky a nadávky! Tím se ta neláska k druhým u dětí obyčejně ukazuje: nejprve závistí, hněvem, hádkou a nadávkou, a pak z toho bývá opravdovská pranice, nenávist a msta. Proto zpytujte častěji, zvláště před svatou zpovědí své svědomí o tom, jak zachováváte 5. přikázání „Nezabiješ“:

Záviděl jsem druhým?

Nenáviděl jsem je?

Přál jsem jim zlé?

Nesnášel jsem se s nimi a hádal jsem se rád?

Nadával jsem jim?

Bil jsem jiné a ubližoval jim?

A ještě: Sváděl jsem někoho ke zlému?

Byl jsem bezcitný na zvířata?

A pamatujte si, že Pán Bůh poroučí:

„Milovati budeš bližního svého jako sebe samého!“

Děti! Nyní vstaňte (a pohleďte na kříž!) Nyní slíbíme Pánu Bohu, že z lásky k němu se chceme varovati závesti a všech hříchů nelásky k bližnímu: „Otče nebeský! Miluji tě z celého srdce svého nade všechno; a z lásky k Tobě chci milovati také všechny své bližní, protože ty všechny miluješ! Rozněcuj ve mně tuto lásku!“

4. (Ve 4. nebo 5. třídě.) *Hlavní hříchy.* — Bratři Josefovi se tedy dopustili mnoha hříchů proti Bohu, proti otci a zvláště proti bratru Josefovi. Kterých na příklad? Z čeho povstala většina těch hříchů? Ze závesti a potom z hněvu a zlosti. A již před tím se dopustili na pastvě jednoho ošklivého hříchu, takže to Josef musil říci otci. Provedli něco

velmi nestydatého. A to udělali z lenosti; když leželi u svých stád a nechťelo se jim do žádné práce, tu je líné tělo svedlo k takovým věcem.

Takové hříchy jako: závist, hněv, lenost, nestydatost, z kterých vzniká mnoho jiných hříchů, se jmenují hříchy hlavní. Ty jsou jako jedovaté kořeny, ze kterých vyrůstají všelijaké jiné hříchy. Které hříchy bratři udělali na příklad ze závisti? A které z hněvu? A co udělali z lenosti? A také z nestydatosti pochází mnoho hříchů. Jiným takovým hlavním hříchem je pýcha, — i z té pochází mnoho hříchů, na příklad neposlušnost, vzdorovitost; jiným lakomství, — z toho pochází nepoctivost, krádež a lež; jiným nestřídmost v jídle a pití, — z té také pochází nepoctivost, lež, krádež a pak lenost a nechuť k modlitbě a práci... Celkem je takových hlavních hříchů sedm, jsou to: pýcha, lakomství (lakota), nestydatost (také nečistota nebo smilstvo), závist, nestřídmost (také mlsání je už malá nestřídmost), hněv (nebo zlost) a lenost. (Napsat na tabuli a hned nacvičit!) V tom pořádku se jmenují, — tak se jim naučíte — tak si je budete pamatovati.

Jsou to těžké hříchy? U vás obyčejně nejsou; s počátku to jsou jen hříchy lehké; ale když vzrostou, mohou z nich být hříchy těžké. Proč jim tedy říkáme hříchy hlavní? Protože z nich povstává (pochází) mnoho jiných hříchů. Ty hříchy jsou jako jedovaté kořeny, z nichž vyrůstá všechno zlé. A z čeho povstává (pochází) těch sedm hlavních hříchů? (Z čeho vyrůstá těch sedm kořenů?) Ty zase pocházejí ze zlé žádostivosti čili z náklonnosti ke zlému, kterou jsme zdělili po prvotním hříchu. Od té doby „srdce lidské kloní se od mladosti k zlému“ (1. Mojž. 8, 21). Když tu zlou náklonnost v sobě nepřemáháme, povstává z ní sedm hlavních hříchů. A když potom ty hlavní hříchy nepřemůžeme, povstane z nich mnoho jiných hříchů; tak se hříchy množí a člověk se kazí.

Hlavní hříchy tedy nejsou s počátku těžké, ale jsou velmi nebezpečné; proto je musíme stále ze srdce vytrhávat jako koukol! Hned jak se ukáže malá pýcha, nebo lakota, nebo závist, nebo hněv, nebo nestřídmost, nebo nestydatost nebo lenost, — hned je máme hubit a vytrhávat!

(Poznámka: Hlavní hříchy možno ještě názorněji vyloužit v podobenství o bohatci a chudém Lazarovi na bohatci, v němž jsou všechny přímo ztělesněny.)

B.

VYPRÁVOVÁNÍ:

Josef v domě Putifarově. — Co se zatím stalo s Josefem? S Josefem přijeli kupci do Egypta a tam ho prodali za otroka. Koupil ho vznešený pán, velitel královské stráže jménem Putifar. Tomu se Josef zalíbil, protože byl krásného vzezření a ušlechtilých vlastností a velmi dovedný. Proto je neposlal na hrubé práce otrocké, ale učinil ho správcem domu svého a statků svých.

Tak sloužil Josef u Putifara asi deset let; a Bůh žehnal Putifarovi pro něho.

Ale Putifar měl za manželku ženu nešlechetnou a zlou. Ta chtěla svést Josefa ke hříchu. Josef však jí řekl: „Kterak bych mohl to zlé učinit a hřešit proti Bohu svému!“ A když ho několikrát ještě přemlouvala ke zradě na pánovi, nepovolil jí. — Jednou, když konal svou práci přistihla ho žena Putifarova samotného. I uchopila jej za plášť a zase na něj doléhala. Ale on vytrhnul se jí, zanechal svůj plášť v jejích rukách a utekl od ní ven. Tu žena, rozpalena hněvem, že ji pokořil, svolala služebnice a služebníky a křičela: „Pohleďte, jakého hebrejského muže nám přivedl můj manžel! Přepadl mě a chtěl mi ublížit. A když jsem volala o pomoc, nechal toto roucho v mých rukách a uprchl.“ Když se pak vrátil Putifar ode dvora faraonova, opakoval mu to lživé obvinění. Putifar uvěřil své ženě, rozhněval se velice a vsadil Josefa do žaláře.

V žaláři pobyl Josef skoro čtyři roky. Ale Pán Bůh ho neopustil a na konec ho vysvobodil a pomohl mu k veliké moci a slávě. (O tom si budeme vypravovati příště.)

VÝKLAD A NAUČENÍ:

1. *Jak statečně se zachoval zbožný jinoch Josef.* — Josef byl ve službě v práci pilným, svědomitým a věrným a zvláště se bál hřešiti a dělati něco, co je proti Pánu Bohu. Jak odpověděl proto, když ho zlá paní sváděla ke hříchu: „Kterak bych to mohl učiniti a hřešiti proti Bohu, který mě vidí!“ Byla to jeho paní, Josef byl jen otrok — a přece neposlechl, když ho naváděla ke hříchu; protože se více bál uraziti Boha než rozhněvati ji. — Mnohý jiný by si snad myslel: Je to má paní, musím ji poslechnouti. Poslechnu-li

ji, budu se u ní míti dobře; neposlechnu-li ji, bude se mi mstítí a bude mi škoditi. Ale Josef na to nedbal — protože věděl, že Pán Bůh se na něj dívá — a protože mu záleželo mnohem více na Bohu než na lidech a na všem ostatním.

2. *Odpírej statečně svádění ke hříchu.* — Děti! Tak statečnými máte býti i vy. A abyste se nedaly svéstí v takové těžké chvíli, když jste samy, a nepodlehly, řekněte si: Pán Bůh je tu a dívá se! Dívá se, jak se bráním a je se mnou a pomůže mi. — Štasten, kdo ustavičně před sebou vidí Pána Boha a pamatuje na jeho přítomnost! Ten se jistě nedopustí zlého. „Pamatuj na Boha a nezhřešíš!“ Pamatujte na to! Také na vás přijdou někdy zlí lidé, třeba dospělí, aby vás svedli ke hříchu — třeba k nějaké nestydatosti. Jak to obyčejně dělají? Jako ta žena: Napřed lákají, slibují a dávají vám třeba peníze neb sladkosti. A když nepovolíte, tak se rozzlobí a začnou vám vyhrožovat. A na konec na vás ještě všechno svedou, co sami chtěli udělat, jako ta žena. S takovými lidmi a zkaženými dětmi nic nemějte a nic s nimi ani nezačínajte, ani prst jim nepodejte, ani trochu nepovolte! Ale hned jim rozhodně řekněte jako Josef: „Pán Bůh vidí a Pán Bůh to zakazuje; a já neudělám nic proti Pánu Bohu!“ A když nemůžete jinak, utecte! A kdybyste nemohly utéci, křičte a volejte o pomoc a braňte se zuby nehty! V takovém případě, když se musíte bránit, smíte takového svůdce třeba poranit, kousnout nebo uhodit do obličeje, abyste se zachránily. Řekněte rozhodně: Nikoli! Neudělám to! Nechci! Neposlechnu! To je hřích! — A když jste samy, volejte k Bohu o pomoc a řekněte: „Raději umřítí, nežli těžce hřešiti!“ (A nebojte se, i kdybyste měly trpěti nevinně pro svou nevinnost, věrnost a zbožnost! Pán Bůh se na vás dívá!)

Zde možno uvést příklad, jak sv. Bernardin jako chlapec křikem a kamením zahnal svůdce. (Štastné děti str. 301.)

3. *Osmé přikázání.* — Ale jak ošklivě se zachovala Putifarova žena! Jakého hříchu se dopustila? Napřed chtěla Josefa svéstí ke hříchu a tím mu uškoditi na duši. To je hřích proti 5. přikázání. A potom nestydatě lhala, — na Josefa všechno svedla; — žalovala na něj, co nebylo pravda čili křivě proti němu svědčila; a tím mu uško-

dila na cti, — protože Putifar a služebníci věřili té lži a mysleli, že Josef je opravdu tak špatný. To zase zapovídá Pán Bůh v 8. přikázání: Nepromluvíš křivého svědectví...

V 8. přikázání zapovídá Pán Bůh lhát a mluvit o někom, co není pravda a tak ho připravovat o vážnost a čest. Nesmíme nikdy lhát; — bratři Josefovi obelhali otce z bázně, aby se nedověděl, co provedli; žena Putifarova lhala ze zloby. Nemáme lhát, ani abychom někomu uškodili, ani z bázně před trestem, abychom si pomohli, — nemáme lhát nikdy; lež je vždycky hřích, i když je to jen malý hřích. Horší však je lež, kterou druhému škodíme.

V 8. přikázání Pán Bůh zakazuje také: na někoho křivě žalovat, proti někomu křivě svědčit a někoho pomlouvat (říkat o něm něco špatného, co není pravda) nebo o něm roznášet chyby. Tím vším mu škodíme. Na čem? Na cti.

4. *Proč nechává Pán Bůh hodné lidi* — jako Josefa — často mnoho a nevinně trpěti? Aby je zkoušel a v dobrem je ještě více utvrdil a potom tím více odměnil. Tak z nich chce Pán Bůh vychovat lidi svaté a dokonalé. To tedy dělá Pán Bůh právě proto, že je má rád. Proto říkáme:

Koho Pán Bůh miluje,
toho křížem navštěvuje.

Pán Bůh na Josefa dopustil mnoho zlého, protože ho měl rád, ale Pán Bůh ho neopustil.

30. Jak byl Josef povýšen.

Josefovo shledání s bratřími.

(Prvouka čl. 20. — B. D. čl. 17., 18., 21. — Cesta k Bohu čl. 13.
Pro 2., 3. a 4. školní rok a málotřídni školy. Jsou to vlastně dvě katechese.)

PŘÍPRAVA:

Již jsme si vypravovali, jak byl Josef od bratří prodán do Egypta a jak se dostal do žaláře. Pán Bůh nechal tedy Josefa mnoho nevinně trpěti, ale Pán Bůh na něho nezapomněl a odměnil jej za jeho zbožnost a věrnost bohatě. Josef byl nakonec vysvobozen ze žaláře a stal se správcem celé země egyptské. O tom si budeme nyní vypravovati.

A.

VYPRÁVOVÁNÍ:

1. *Josef v žaláři.* — V žaláři pobyl Josef skoro čtyři roky. Ale ani tam ho Pán Bůh neopustil. V žaláři s ním byl uvězněn také vrchní královský číšník. A tomu Josef vložil jeho sen a předpověděl, že bude vysvobozen. Po dvou letech si potom ten číšník vzpomněl na Josefa a upozornil na něho krále.

2. *Jak byl Josef povýšen.* — Tehdy měl král podivný sen. Zdálo se mu, že stojí na břehu řeky Nilu. (Tak se jmenuje největší řeka v Egyptě.) Z řeky vystoupilo sedm krav tučných a pěkných, a ty se pásly na krásných zelených lučinách u břehu. Potom vystoupilo z řeky sedm krav hubených a šeredných, ty se pásly jen na holém břehu a pohltily krávy tučné. Po tomto snu král procitl. A když opět usnul, měl druhý sen: Viděl, jak z jednoho stébła vyrostlo sedm klasů plných a krásných. A hned potom vyrostlo na tom stébtle sedm jiných klasů, tenkých a prázdných, a ty pohltily klasy plné. I probudil se král po druhé.

Ráno pak všecek ustrašen dal povolati všechny hadače egyptské a všechny dvorní mudrce a vyprávěl jim sen svůj; ale žádný z nich nedovedl sny vyložití. Tehda se rozpo-

menul nejvyšší číšník na Josefa (s nímž byl před dvěma roky v žaláři) a řekl králi: „V žaláři se mnou byl hebrejský mládenec, a ten mi dobře vyložil můj sen.“

Když to farao uslyšel, rozkázal hned vyvésti Josefa ze žaláře a přivést ho k sobě. Král mu pak vypravoval své sny. Josef řekl: „Bůh ukázal králi, co chce učiniti. Oba sny jsou stejné. Sedm krav tučných a sedm klasů plných znamená sedm let úrodných. Sedm krav hubených a sedm klasů prázdných znamená sedm let neúrodných. Nejprve bude sedm let úrodných. Potom však přijde sedm let neúrody a bídy, a nastane hlad v celé zemi. Proto si, králi, vyhledej muže moudrého, svědomitého a rázného, a ten ať se stará, aby se v letech úrodných ukládalo přebytečné obilí do sýpek pro léta neúrodná.“

Ta rada se zalíbila králi a všem jeho dvořanům. I řekl Josefovi: „Nenajdu nikoho, kdo by měl tolik ducha božího jako ty. Proto tě ustanovuji vladařem nad celou zemí egyptskou a rozkazu tvého celý národ bude poslušen. Pouze já budu nad tebou!“ A hned sňal s ruky prsten a dal jej na ruku Josefovu. A oblékl jej v drahocenné roucho kmentové (velmi jemné drahocenné plátno) a dal mu zlatý řetěz kolem krku. Tak jej rozkázal voziti po zemi na svém druhém voze královském a dal hlasateli, kteří šli před ním, svolávat: „Jede vladař egyptský; všichni na kolena!“

Změnil také jeho jméno a nazval jej „spasitelem země.“ Josefovi bylo tehdy třicet let (neboť byl prodán asi v šestnácti letech, deset let pobyl u Putifara a čtyři léta v žaláři).

Nyní možno dát dětem pozorovati obraz: Triumfální jízda Josefova městem, — a krátce jej vyložiti.

OPAKOVÁNÍ A VYSVĚTLENÍ:

Tak Bůh konečně Josefa ze žaláře vysvobodil a k tomu povýšil. Čeho k tomu použil? Snů. Nejprve dal nejvyššímu číšníkovi v žaláři podivný sen, který mu Josef vyložil. Ale královský číšník na Josefa zapomněl. Teprve po dvou letech si na něho vzpomněl. Při jaké příležitosti? Když také král měl podivné dva sny. Jaké? Ty sny byly tak zvláštní, že krále znepokojily, neboť poznal, že to musí něco znamenat. Co učinil?.. Tu si vzpomněl ten číšník na Josefa a řekl to králi. Josef byl hned ze žaláře vyveden, oblečen v nové lepší šaty, oholen (protože v žaláři se nemohl holiti a nosil

tam šaty trestanecké) a přiveden před krále. Vypravuj N., co se dále stalo..? Král poznal hned, že Josef má svou moudrost od Boha. Co proto učinil? Ten prsten měl zároveň královskou pečeť, Josef jím mohl potvrzovati rozkazy a dopisy jménem královým. To roucho bylo barvy bílé z velmi jemného drahého plátna (kmentu). Zlatý královský vůz měl jen 2 kola; na tom se při jízdě stálo. Egypťané prokazovali králi a jeho náměstku svou úctu tím, že před nimi skláněli hlavu až k zemi nebo padali na zemi. Josef byl nyní správcem země neboli místokrálem. Kdepak se naučil spravovat zemi? Tomu se naučil již u Putifara, kterému vedl správu všech jeho statků, a Bůh sám mu k tomu dal velikou schopnost a moudrost. Tak se splnil jeho sen. Kolik let bylo tehdy Josefovi?

VÝTĚŽEK A NAUČENÍ:

1. *Člověk míní — Pán Bůh mění.* — Tak vidíte, děti, jak podivně to všechno Pán Bůh zařídil! Ne nadarmo se říká: Člověk míní, Pán Bůh mění.

Na tabuli:

Bratři se uštěpačně smáli
Josefovou snu...

a Pán Bůh ho splnil.

Bratři ho prodali za otroka

ale Pán Bůh jej učinil
správcem.

Žena Putifarova ho dostala
do vězení...

ale Pán Bůh mu z vězení
pomohl.

Byl nešťastným otrokem
a vězněm...

a stal se slavným vladařem
egyptským.

Proto říkáme: Člověk míní, Pán Bůh mění.

Tak ho Pán Bůh velikým neštěstím přivedl k největšímu štěstí. (Velikým ponížením k největšímu povýšení...). Tak to dělá Pán Bůh často i s námi, zvláště s těmi, které má rád. Proto nemáme v neštěstí hned naříkat, zoufat nebo dokonce proti Pánu Bohu reptati, — ale máme se modliti, v Pána Boha doufati a spoléhati, že to Pán Bůh na konec všechno změní a že nám to neštěstí prospěje.

2. *Moudrá prozřetelnost Boží.* — A hleďte, děti, jak se Pán Bůh o Josefa staral a jak moudře to všechno zařídil! Josef byl zbožný, ctil a miloval otce, chránil se hříchu a dělal vždy, co se Pánu Bohu líbí. Proto mu dal Pán Bůh již před čtrnácti lety podivný sen, kterým mu ukázal, že bude králem. A potom zařídil všechno tak, aby se to stalo. Proto způsobil, když bratří ho chtěli zabít, že jeli právě mimo kupci a že dal Judovi ten nápad, aby Josefa prodali. Juda to tak řekl a nevěděl ani, proč; ale Pán Bůh věděl, proč. A potom to Pán Bůh zase tak zařídil, že se Josef v žaláři sešel s nejvyšším královským číšníkem a vyložil mu sen, aby ten číšník na něj jednou krále upozornil. Tak Pán Bůh provedl, co chtěl: aby Josef se stal pánem země Egyptské.

A pohleďte ještě, jak zlí lidé to Pánu Bohu pokaždé chtěli zkazit, ale Pán Bůh to tak zařídil, že z toho zlého vyšlo vždycky něco dobrého. Zlí lidé pracovali proti tomu, a přece se stalo, co Pán Bůh chtěl. Nejprve bratří to zkazili tím, že Josefa prodali, aby se jeho sen nemohl splnit; ale Pán Bůh ho udělal správcem domu u Putifara. Potom zas žena Putifarova mu pomohla do žaláře, ale Pán Bůh to zas zařídil tak, že právě to neštěstí mu pomohlo k slavnému povýšení. Tak Pán Bůh ze zlého udělal vždycky něco dobrého. Pán Bůh tedy umí všechno tak podivně a moudře zaříditi, že se na konec přece stane, co on chce. A lidé mu k tomu musí pomáhat, i když nechťejí. I když pracují proti tomu a chtějí to Pánu Bohu zkazit a dělají něco zlého, Pán Bůh to umí tak zaříditi, že i tím pomáhají Pánu Bohu k dobrému, a ani o tom nevědí. — Protože Pán Bůh vždycky dosáhne, co chce, — i když mu to hloupí a zlí lidé stále kazí, — říkáme, že je nejvyšší moudrý. A té jeho moudré péči o nás a o všechno tvory říkáme: prozřetelnost Boží.

3. (Možno vynechati.) *Náhoda, štěstí a neštěstí.* Není náhody. Bůh všechno řídí. — Jako se Pán Bůh staral o Josefa, tak se stará také o nás, když ho milujeme a posloucháme. Někdy také u nás dopadne všechno tak podivně a šťastně jako u Josefa, docela jinak, než jsme se nadáli. Lidé potom řeknou: To byla šťastná náhoda! Anebo se stane neštěstí, a lidé řeknou: To byla nešťastná náhoda. Ale

není žádná náhoda, ani žádné štěstí a neštěstí — jest jen Bůh, který všechno řídí a o všem ví. Kdepak je ta náhoda — nebo to štěstí a neštěstí? Jak vypadá? Řekni mi! Viděly jste už paní Náhodu — nebo paní Štěstěnu? Nebo Neštěstí zašité v pyli? Všecko ve světě dělá Pán Bůh; Pán Bůh všechno vede a řídí, — a něco dělají lidé. A Pán Bůh někdy nechává lidi dělat něco moc špatného a zlého, — nechává je také dělat hříchy. Ale na konec přece dopadne všechno tak, jak chce Pán Bůh a dopadne to jinak, než chtějí zlí lidé.

4. *Co Bůh činí, dobře činí.* — U Josefa se také dlouho zdálo, že to s ním dopadne špatně a nešťastně. Když byl šťasten doma u otce, byl najednou prodán za otroka. A když se stal u Putifara správcem a vedlo se mu dobře, zas přišlo druhé neštěstí, že byl vsazen do žaláře. Potom mu slíbil nejvyšší číšník v žaláři, že se za něj u krále přimluví, ale zatím na něho zapomněl. Tak měl Josef samé neštěstí a stále nevěděl, co se s ním stane a jak to s ním všechno dopadne. A přece se nebál a přece si nezoufal, ale věřil a doufal: Pán Bůh o mě ví, Pán Bůh na mě nezapomene. Já nevím, proč musím trpět, ale Pán Bůh to ví, a Pán Bůh se o mě stará. A nezoufal si a nereptal: Proč musím tolik trpět?

Děti! Tak se to může státi někdy i vám, že na vás přijde nějaké neštěstí a vy se budete divit: „Proč mi Pán Bůh nepomůže? Proč mě nechává trpět, když si to nezasloužím? To je nespravedlivé.“ Ale tak to nesmíte říkat, to by bylo rouhání — to by vás přivedlo opravdu do neštěstí; nýbrž musíte říkat jako Josef:

Pán Bůh ví, proč je to — já to nevím. Ale to vím, že: Co Bůh činí, dobře činí. Pán Bůh ví lépe než já, co mi prospěje a Pán Bůh umí i zlé obrátit k dobrému.

Proto nereptejme nikdy, ale říkejme: Pán Bůh raní, Pán Bůh hojí, Bohu díky za obojí! (Tyto zásady napsat na tabuli a dát opakovat!)

5. *Kdo něco zkusil, z toho něco bude.* (Kdo nic nezkusil, z toho nic nebude.) — Pročpak nechal Pán Bůh Josefa nejprve trpět? Protože ho chtěl potom povýšit. Kdyby byl zůstal stále doma u otce a nic nezkusil, tedy by

se byl nestal slavným vládcem Egypta. Napřed musil Egypt poznat, v Egyptě mnoho zkusit, naučit se egyptské řeči a u Putifara se naučit vésti dům a hospodářství, aby pak uměl vést a spravovat celou říši. Tak mu všechno, co zkusil, na konec sloužilo k dobrému; — a potom to prospělo i jeho bratřím.

A o tom si budeme nyní vypravovati. (Toto naučení je zároveň úvodem k následujícímu vypravování.)

B.

VYPRAVOVÁNÍ:

1. *Josef se dal poznati bratřím.* — Co Josef předpověděl, vyplnilo se. Nejprve přišlo sedm let úrodných. A byla taková hojnost obilí, že ani změřena býti nemohla. Tu Josef nařídil všechno přebytečné obilí po celé zemi skládati do sýpek královských (ukládati ve skladištích všech měst). — Potom přišlo sedm let neúrodných. Tu se rozmáhal hlad a lid počal volati ke králi o chléb. A král řekl: „Jděte k Josefovi, (a cokoli vám řekne, učinite!)“ Josef pak otevřel sýpky (obilnice) a prodával obilí.

I obyvatelé sousedních zemi přicházeli tehdy do Egypta nakoupit obilí, neboť neúroda a hlad se rozšířily daleko.

Také v sousední zemi Kanaan byl hlad. I vydalo se deset bratrů Josefových do Egypta nakoupit obilí. (Nejmladšího Benjamina si otec nechal doma.) Když byli přivedeni k Josefovi, poklonili se před ním až k zemi. A nepoznali ho, on však je poznal a vzpomněl si na svůj sen. Oslovil je přísně jako cizince a vyzvědače a podrobil je zkoušce. Potom jim dal naměřiti obilí a poručil jim, aby s sebou příště přivedli Benjamina; neboť chtěl poznat, zdali mu také něco neudělali.

Když pak přišli po druhé i s Benjaminem a dali mu zprávu o otci a obstáli v nové zkoušce,* nemohl se Josef už déle zdržeti, aby se jim nedal poznati. I řekl: „Já jsem Josef, bratr váš, kterého jste prodali do Egypta.“ Bratři se ulekli a hrůzou nemohli promluvit ani slova. Ale Josef jim řekl laskavě: „Nebojte se! Z vůle Boží jsem přišel do

* Se stříbrnou číší Josefovou v pytlí Benjaminově. (B. D. čl. 20.)

Egypta. Vy jste se mnou měli zlé záměry, Bůh to však obrátil v dobré a učinil mě vladařem nad zemí egyptskou. — Pospěšte nyní k otci, oznamte mu vše, a přiveďte ho ke mně. Budu vás živit všechny, neboť ještě pět roků potrvá hlad.“ A objal Benjamina a oba plakali; pak zlíbal všechny bratry své a nad každým plakal. Potom teprve se bratři osmělili mluvit k němu.

Zpráva o příchodu bratrů Josefových se hned roznesla u dvora a král se z toho radoval i celý dvůr jeho. Josef pak dal bratrům na cestu vozy a potraviny a vzácné dary pro otce a rozloučil se s nimi. (Nyní možno ukázati obraz ze sbírky Herderovy, jak se dal Josef bratřím poznati.)

2. *Jakob se odstěhoval do Egypta.* — Bratři se vrátili k otci a zvěštovali mu: „Josef, syn tvůj je živ a vládne nad celým Egyptem.“ Když to uslyšel Jakob, bylo mu, jako by procitnul z těžkého snu, a nechtěl tomu ani věřit. Teprve když mu vyprávěli všechno podrobně a ukazovali mu královské vozy a dary, okřál duch jeho a on uvěřil a zvolal radostně: „Stačí mi, že Josef, syn můj, jest ještě živ; půjdu, abych jej uviděl, a potom už rád umru.“

I vydal se Jakob na cestu s celou rodinou, s čeledí a s veškerým majetkem. Těšil se na Josefa, ale s těžkým srdcem opouštěl zemi zaslíbenou. Na hranicích (země zaslíbené) obětoval Hospodinu, aby si vyprosil jeho požehnání. V nočním vidění pak mu pravil Hospodin: „Neboj se jíti do Egypta. Já tam půjdu s tebou, učiním tam z tebe veliký národ, a ten přivedu zase do země této.“ Ubíral se tedy Jakob dále a přibyl do Egypta s celým rodem svým.

Juda pospíšil napřed, aby Josefovi oznámil, že otec přichází. Josef dal ihned zapřáhnouti do svého vozu a jel mu naproti. Když se setkali a Josef ho spatřil, přiběhl a padl mu do náručí. Oba radostí plakali. (Tu pravil otec: „Nyní již rád umru, když jsem užíel tvář tvou.“) Potom uvedl Josef otce i bratry své před krále. Ten se z nich radoval a vykázal jim k bydlení úrodnou krajinu Gessen. (Je-li po ruce vhodný obraz, na př. Nelsonův, možno jej nyní ukázati.)

Všech členů rodu Jakobova i s dětmi bylo 66 osob (tedy skoro 70) kromě čeledi, t. j. kromě služebníků a slu-

žek a jejich rodin, jichž bylo přes tisíc; a také stád měli tisíce. Do Egypta přišli kolem roku 1900 před narozením Páně. Jakobovi bylo tehdy 130 let, Josefovi 39 let, Benjamínovi asi 24 let.

Jakob byl živ v Egyptě ještě 17 let. Potom umřel. Před smrtí k sobě povolal všechny své syny a dal jim požehnání. Zvláštní požehnání dal Josefovi a jeho dvěma synům, Efraimovi a Manasesovi, — a potom Judovi, kterého učinil náčelníkem svého rodu za to, že zachránil Josefovi život. Žehnaje Judovi, předpověděl: „Nebude odňato žezlo Judovi (a vláda rodu jeho), dokud nepřijde Ten, jenž má býti poslán a jenž bude očekáváním národů“.* Těmi slovy předpověděl: že Vykupitel bude z rodu Judova a že Vykupitel bude králem na věky, a tak rodu Judovu nebude nikdy odňata vláda. Kmeni Judovu tím předpovídá Jakob královskou důstojnost na věky („nebude nikdy odňata“), protože z jeho rodu vyjde Vykupitel — *věčný Král!* (Z rodu Judova se kdys narodí očekávaný Král-Mesiáš, který bude panovati všem národům.)

Před smrtí poručil také synům, aby jej pochovali v zemi zaslíbené. Když tedy umřel, dal Josef tělo jeho balsamovati a převésti do země Kanaan. Tam jej pochovali synové jeho v rodinné hrobce v Hebronu.

Josef se dožil věku 110 let. Umíraje, předpověděl bratřím a jejich dětem, že po jeho smrti na ně přijdou doby zlé, ale že Bůh je zase vysvobodí a převede je do země zaslíbené.

PROHLoubENÍ A VÝKLAD:

Děti at samy připomenou: Jak Josef shromažďoval obilí a staral se v době hladu o zemi. A také cizím prodával obilí, i bratřím. Jak se bratři shledali s Josefem, jak je Josef zkoušel a jak se jim dal poznati. Jak jim velikomyslně odpustil a jak to bylo krásné, když se s nimi objímal a líbal. — „Odpusť křivdu bratru svému, za zlé dobrým odplat jsem!“ — A jak se postaral o otce a o celý

* Toto proroctví se obyčejně vykládalo tak, že Vykupitel přijde, až rod Judův pozbude vlády. Ale ten výklad dobře nesouhlasí, protože rod Judův pozbyl své moci již zajetím r. 586 př. Kr. Kubičkovy Biblické dějiny mají proto výklad jiný, správný.

rod. Jaká to byla radost pro otce, když po 20leté době zármutku slyšel, že jeho syn Josef je živ a požívá takové slávy. Už si nic nepřál, než aby Josefa ještě viděl a potom umřel. — Co mu slíbil Bůh v nočním vidění, když chtěl zvědět, je-li to vůle Boží, aby se odstěhoval do Egypta? — S jakou úctou a láskou přijal Josef otce! Jak si ho vážil a jak ho miloval!

VÝTĚŽEK A NAUČENÍ:

1. *Cti otce svého...* — Josef byl hodným synem, který otce ctí, miloval a poslouchal. Proto mu Bůh tak žehnal. Jak ukázal Josef svou úctu k otci? Vždy se k němu uctivě choval, uctivě s ním a o něm mluvil. S jakou úctou jej přijal, když přijížděl do Egypta! A také ji ukázal tím, když mu vystrojl slavný pohřeb. Nestyděl se za otce, který k němu přicházel v prostém rouchu pastýřském, ač sám byl jako král a i před králem mu vzdal úctu!

Jak mu ukázal lásku? Že ho nikdy nezarmoutil a že na něho stále myslel a při každé příležitosti se na něj ptal. Pak se o něj postaral a vzal ho k sobě. A když se s ním setkal, objal ho a líbal a radostí plakal. Jak nás dojíká úcta a láska Josefova k otci!

A také poslušnost. Když ho otec zavolał a poslal k bratřím, hned šel, ač to bylo daleko a věděl, že ho bratři nemají rádi. — A tak se choval jistě také k matce, dokud byla živa, jenže ta mu zemřela, když byl ještě chlapcem.

Tak jako Josef se máte chovat k rodičům také vy. Kde to poroučí Pán Bůh? Ve 4. přikázání Božím: Cti otce svého i matku svou... Které tři věci tam Pán Bůh poroučí? Že máme mít k rodičům úctu, lásku a poslušnost — čili: že je máme ctít, milovati a poslouchati. — A co za to slibuje Pán Bůh hodným dětem? Požehnání a dlouhý život. Kterými slovy? „Abys dlouho živ byl...“ Josef ctí svého otce, proto jej provázelo otcovo a Boží požehnání. Neboť komu otec a matka upřímně žehnají, tomu i Bůh žehná. Komu však rodiče musí zlořečit, jako Noe Chámovi, toho stíhá i kletba Boží.

Proto si pamatujte:

Kdo ctí věrně otce svého,
dojde požehnání jeho.

Nestyďte se nikdy za své chudé rodiče! Blaze dítěti, které ctí a miluje své rodiče.

POVZBUZENÍ:

Děti, modlete se také denně za své rodiče! Tak se nejlépe naučíte je ctít, milovat a poslouchat. Mnohé děti na to zapomínají a nikdy se za rodiče nemodlí!

Při opakování by zde bylo možno naučit děti básničku Josefa Sládka:

Vstávaje, léhaje, večer i raníčko
za vás se modlívám, otče i matičko,

by vám Bůh odplatil za vaše starání,
za každé slovíčko, za každé usmání,

za vše, čím k dobrému stále mě vedete,
byste se dočkali hodného dítěte.

2. *Josef vzorem mládeže.* — V závěru je možno shrnout ctnosti Josefovy a ukázati, že Josef je krásným vzorem mládeže:

a) svým chováním vůči Bohu (jeho dětinná zbožnost, bázeň Boží a bázeň před hříchem, neochvějná důvěra v Boha)

b) svým chováním vůči otci (úcta, láska a poslušnost)

c) svým chováním k bratrům (laskavost a mírnost — nepral se a nehádal se s nimi; smířlivost — odpouštěl štědrost — staral se o ně).

31. Bůh zachránil Mojžíše od smrti.

(Prvouka čl. 21. Cesta k Bohu čl. 14. — Pro 2., 3. a 4. školní rok
a málotřídni školy.)

Ve 3. školním roce se může spojit v jednu s katechesí následující, ve 4. školním roce se dvěma následujícími. Při tom bude ovšem nutno zkrátiti výklad a z vytěžených pravd a naučení vybrati jen nejpřípadnější.

Pozn.: Až dosud se probíraly dějiny rodiny Abrahamovy, Izákovy a Jakobovy. Touto katechesí začínají dějiny *národa Izraelského*. Tu mají vyniknouti tři věci:

1. Zaslíbení, že potomstvo Abrahamovo se rozmnoží ve veliký národ, se vyplnilo v Egyptě.
2. Pobyt v Egyptě měl pro Izraelity veliký význam výchovný.
3. Narození a vyvolení Mojžíše — osvoboditele a vůdce vyvoleného národa.

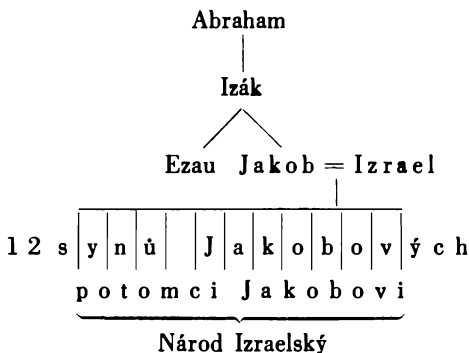
Roztomilý příběh o zachránění Bohem vyvoleného dítěte zaujme děti sám sebou. Zvláště je zaujme: úzkost a starostlivá péče matčina o dítě a její důvěra v pomoc Boží; statečná a věrná bdělost sestry nad milovaným bratříčkem, jemuž hrozí nebezpečí; soucitné srdce královské dcery k dítěti; nade vším pak zvláštní péče a ochrana Boží, která se projevila v nejvyšší nouzi a v jejíž pomoc doufala matka, když v pomoc lidskou nebylo již naděje. — A tak chrání Bůh i tebe. I tvůj život je v rukou Božích, i ty jsi pod jeho mocnou ochranou.

PŘÍPRAVA:

1. *Potomci Jakobovi = Národ Izraelský.* — Již jste se učili o třech zbožných mužích: o Abrahamovi, Izákovi a Jakobovi. To byli praotcové čili patriarchové národa vyvoleného a také všeho křesťanstva. Každému z nich Pán Bůh něco slíbil. Copak slíbil Abrahamovi? — „Učiním tě praotcem velikého národa a požehnám tobě.“ Pán Bůh mu slíbil, že z jeho potomků se stane veliký národ. A totéž zaslíbení dal také Izákovi a Jakobovi. Co se tedy mělo státi

z rodiny Abrahamovy, Izákovy a Jakobovy? — Veliký národ. A to se stalo v Egyptě. Tam se odstěhoval řízením Božím vnuk Abrahamův, patriarcha Jakob se svou rodinou a se svou čeledí a stády, tam se usadili v úrodné krajině Gessen a tam potom zůstal rod Jakobův s čeledí přes 400 let.* (Přesně 430 let.) Za tu dobu se z nich v Egyptě stal veliký národ. A protože Jakob se jmenoval také Izrael, jmenovali se jeho potomci Izraelité nebo národ Izraelský.

Jak se to stalo, to si můžeme nakreslit:

Abraham měl syna Izáka, Izák Jakoba, Jakob pak měl 12 synů. Některé z nich znáte: Ruben, Juda... a 2 nejmladší: Josef a Benjamin. Synové Jakobovi měli zase děti. Když se Jakob se svými syny stěhoval do Egypta, měla jeho rodina již 66 (s Josefem skoro 70) osob: neboť všichni synové Jakobovi kromě Benjaminu už měli ženy a děti; také Josef měl už 2 syny. (Kromě rodiny Jakobovy se s nimi přistěhovala do Egypta také jejich čeleď, t. j. služebníci a služby; a těch bylo asi přes 1000.)

Vnukové Jakobovi pak měli v Egyptě zase děti a ty měly potom zase děti... a tak se potomci Jakobovi (a jejich čeleď) v Egyptě množili, až se z nich stal za 400 let

* Srv. kázání sv. Pavla ve Skutcích apoštolských 13, 20. V Exodu 12, 40 stojí přesně: „Doba, co sídlili synové Izraelovi v Egyptě, byla 430 let.“

veliký národ.* A protože Jakob se jmenoval také Izrael, t. j. bojovník Boží, jmenovali se jeho potomci po něm Izraelité nebo Izraelští, t. j. Boží bojovníci, nebo národ Izraelský (= národ Božích bojovníků.) Později se jim říkalo národ Židovský.

(Ve 4. třídě): Egypťané a jiní národové jim říkali národ Hebrejský nebo Hebrejští nebo Hebreové, to znamená cizinci nebo přistěhovalci, protože byli v Egyptě národem cizím.

2. Ale Pán Bůh nechtěl, aby v Egyptě zůstali. Pán Bůh jim slíbil jinou zemi. Kterou pak? Zemi Kanaan nebo zemi zaslíbenou. Tu zemi slíbil Pán Bůh již Abrahamovi a jeho potomstvu a potom Jakobovi. A když se Jakob stěhoval do Egypta, ukázal se mu Pán Bůh v nočním vidění na hranicích a slíbil mu, že je přivede zase nazpět do země zaslíbené. („Neboj se jít do Egypta. Já tam půjdu s tebou, učiním tam z tebe veliký národ a ten přivedu zase nazpět do země této“, t. j. do země zaslíbené.) — A to Pán Bůh také splnil. — Když pobýli v Egyptě již přes 400 let a byli tam utiskováni a pronásledováni, narodil se jim krásný chlapeček Mojžíš a toho vyvolil Pán Bůh za jejich vůdce a osvoboditele. Ten je pak z Egypta vysvobodil a vyvedl nazpět do země zaslíbené. O tom slavném chlapečkovi vám budu dnes vypravovati.

VYPRÁVOVÁNÍ:

1. Potomkům Jakobovým (= Izraelským) se vedlo v Egyptě s počátku dobře. Zvláště dokud byl živ Josef a ten hodný král, který miloval Josefa. Proč? K vůli Josefovi, kterého měli v Egyptě rádi. Ale potom nastoupili v Egyptě noví králové, kteří neznali Josefa a Izraelským nedůvěřovali. A když viděli, jak se v Egyptě rozmáhají a množí, báli se jich, aby je na konec nepřemohli. Proto je sužovali těžkými robotami (= těžkými pracemi) na poli, v cihelnách a při stavbách. Nadělali z nich otroky a ustanovili nad nimi úředníky a dozorce, aby je honili do práce a týrali a trápili, aby se tak nemnožili. Ale Izraelských přece stále přibývalo. (Čím více byli utiskováni, tím více se množili a rozmáhali.) I poručil

* Protože se narodili po Jakobovi, t. j. potom, říkáme jim Jakobovi potomci.

král: „Každého chlapce, který se Izraelským narodí, hoďte do řeky a utopte!“ —

2. Tehdy se narodil jedné matce izraelské chlapeček velmi krásný. Aby ho neutopili, skrývala ho matka po tři měsíce. A když synáčka už déle schovávati nemohla, vzala košík upletený z rákosy papyrusového, vymazala jej smolou, dala do něho dítě a košík s dítětem položila do rákosí u břehu řeky. Opodál postavila (starší) sestru dítěte, jménem Marii, aby dávala pozor, co se s dítětem bude dít.

A ejhle, přišla tam dcera královská se služkami a komornicemi, aby se v řece koupala. Uviděla v rákosí košík a poslala pro něj jednu ze svých služebnic. Když jej otevřela, viděla v něm plačícího chlapečka. I bylo jí ho líto, byla jata soustrastí s ním a řekla: „To je jistě dítě hebrejské (= izraelské).“ — V tom přiběhla sestra chlapečkova Marie a pravila: „Chceš-li, půjdu zavolat ženu (= chůvu) izraelskou, která ti to dítě odchová.“ Dcera králova odpověděla: „Jdi.“

Dívka hned běžela a přivedla svou matku. Té pak řekla dcera králova: „Vezmi toto dítě a odchovej mi je; dám ti (za to) mzdu, jakou zasloužíš.“ Sotva tajíc radost přijala matka chlapečka a vychovávala jej, a vštípila mu, jakmile počal chápati, víru v Boha a lásku k národu svému. A když orostl, odevzdala jej dceři králově. Ta ho přijala za syna a dala mu jméno Mojžíš, to jest z vody vytažený nebo vysvobozený, ale také: Vysvoboditel.*

Nyní možno ukázati a vyložiti obraz.

ROZHOVOR A VÝKLAD:

1. *Potomci Jakobovi = Izraelité.* — Pán Bůh slíbil Abrahamovi a potom Jakobovi, že z jeho potomků bude veliký národ. Kde se splnilo to přislíbení Boží? (V Egyptě.) Jak dlouho zůstali potomci Jakobovi v Egyptě? Za tu dobu se z nich stal v Egyptě veliký národ. Jak se jmenoval ten národ? Izraelský nebo Izraelští. Po kom se tak jmenovali? Po Jakobovi, který se jmenoval také Izrael. (Co znamená slovo Izrael?) Jak jim říkali jinak? (Hebreové nebo Hebrejští.) Jak se jmenoval ten národ později? (Židovský.)

* Egyptské jméno znělo asi Mo ŝu nebo Měsu a znamenalo „dítě“. Později mu dána forma hebrejská Móše, což znamená Vysvoboditel.

2. *Utrpení Izraelských v Egyptě.* — Jak se vedlo Izraelitům v Egyptě s počátku? V které krajině bydleli? (V úrodné krajině Gessen.) Jak asi dlouho se jim tak vedlo? Dokud byl živ Josef a ten hodný král; a ještě nějaký čas potom, dokud králové Egyptští nezapomněli na Josefa. Ale potom nastoupil nový král, který už Josefa neznal. Co ten začal dělat? Ten nadělal z Izraelitů otroky a sužoval je těžkými robotami. Izraelští museli konat těžké práce na polích, zvláště v cihelnách a při stavbách, dělat cihly, lámat kámen, kopati průplavy a nosit těžká břemena při stavbách a stavět veliké stavby. A král nad nimi ustanovil dozorce, kteří je týrali a honili do práce. (Takové těžké práce se jmenují roboty.) Proč je tak týral a trápil? Protože se bál, že budou jednou četnější a silnější než Egypťané. Proto je chtěl utrápit a umořit, aby se tak nemnožili. Ale pomohlo to? Nepomohlo. Pán Bůh jim dával zdraví a sílu, že to všechno vydrželi a že se množili stále více. Jaký nový rozkaz dal proto král? „Každého chlapečka, který se jim narodí, utopte!“ Teď pro ně nastaly smutné časy. Královští biřicové obcházel a topili jejich chlapečky. Děvčátka netopili. Ty se měly, až dorostou, provdati za Egypťany (státi se Egypťankami) a rozmnožiti egyptský národ. Tak měl národ Izraelský pomalu vyhynouti.

3. *Narození Mojžíšovo.* — Tehdy se narodil jedné zbožné izraelské matce chlapeček zvláště krásný. Ta matka měla už dvě děti: dceru Marii, asi dvanáctiletou, a syna Árona, kterému byly tři roky. (Ten se narodil ještě před tím, než byl vydán ukrutný rozkaz.) Teď se jí narodil druhý chlapeček, zvláště krásný, a ten měl být utopen. Co udělala matka, aby jí ho nevzali a neutopili? Ukrývala ho po tři měsíce; a také všichni domácí ho milovali, pečovali o něj a hlídali ho. Ale pak už ho nemohla matka déle schovávat. Věděla, že ho budou hledat a že ho najdou. Plna úzkosti a zármutku se proto modlila k Bohu o radu a o pomoc, aby jí ukázal, co má s dítětem udělat. Tu jí dal Pán Bůh zvláštní myšlenku a ona ji také vykonala. Vypravuj o tom, N.? Košík byl upleten z rákosu papyrusového. (Ten měl široké dlouhé listy a vypadal jako naše lýko.) Košík vložila do rákosí, aby jej voda neodnesla. Položila jej nedaleko místa, kam se chodila dcera královská koupat. Matka věděla, že dcera královská se tam

chodí každý den koupat, a že není zlá jako král, nýbrž že má dobré srdce. Proto si myslila, že snad bude mít s dítětem soucit. Ale nebylo to jisté. Mohlo se také státi, že si ho nevšimne a že se ho neujme. Také mohl přijít někdo jiný a dítě utopiti. Matka však doufala v Boha a myslila si: Bude-li Bůh chtíti, pomůže a dítě zachrání. A má-li zahynouti, děj se vůle Boží! — Co ještě udělala, aby věděla, co se s dítětem stane? Postavila tam svou dceru Marii, starší sestru dítěte. Ta hlídala a dávala pozor, co se s jejím bratříčkem stane. Z toho vidíte, jak ráda měla svého bratříčka. A jistě se také modlila, aby Pán Bůh obměkčil srdce dcery královny, aby se dítěte ujala a nenechala je utopit. A Pán Bůh vyslyšel jejich modlitbu a dítě zachránil, — prožože si dítě vyvolil k velikému úkolu. (Měl se z něho státi svatý muž a vysvoboditel vyvoleného národa.)

4. *Zachránění Mojžíšovo.* — Vypravuj, jak se to stalo — N.! Kdo přicházel brzy potom k tomu místu? Dcera královská. Co viděla? Co poručila služebné? Když otevřela košík a spatřila krásného plačícího chlapečka, bylo jí ho líto. (Bůh pohnul její srdce k soucitu.) Sestra Marie viděla, že dceři královské se chlapeček zalíbil. Proto se hned dovtípila — a co učinila? Nabídla se jí, že jí přivede dobrou a spolehlivou chůvu, která jí to dítě odkojí a odchová... A koho přivedla? Z toho zas vidíte, že to bylo děvče chytré, vtipné a nebojácné, a že umělo bratříčka se zastat. (Svou nebojácnost a statečnost ukázala ještě později, když byla velká.) Potom svěřila dcera královská dítě jeho matce; a co jí řekla? Co myslíte, prozradila matka dceři královské, že je to její dítě? To jí jistě neprozradila. Tak matka zas dostala svého synáčka a královští biřicové už nad ním neměli moci. Proč jí ho už nemohli vzít? Protože jí to dítě svěřila dcera královská; té nyní patřilo a ta je chránila. (Ta o tom dala matce nějakou listinu.) Tak to Pán Bůh zařídil, aby se chlapci dostalo u matky zbožného vychování. Můžete si mysliti, jak pečlivě a zbožně matka nyní vychovávala toto Bohem vyvolené dítě! Naučila je znáti a milovati pravého Boha, naučila je modlitbám a vypravovala mu také o tom, co Pán Bůh slíbil Abrahamovi, Izákovi a Jakobovi. A chlapec si zamiloval Pána Boha, své chudé rodiče i svůj

utiskovaný národ. Matka s ním občas přicházela ke dvoru, ukázat jej dceři královské, aby viděla, jak roste; a když odrostl a bylo mu asi šest let, odevzdala ho dceři královské. Ta ho přijala za svého syna a dala mu jméno Mojžíš.

Mojžíš pak byl dán do škol u dvora, aby se vyučil ve všech egyptských vědách. Tak se z něho stal královský princ; ale i potom přicházel někdy tajně ke svým rodičům. Nezapomněl na Boha, na své rodiče a sourozence a na svůj nešťastný národ.

(Nyní možno znovu vše ukázati na biblickém obraze a je-li čas, příběh přečísti z knihy. Před tím možno poznamenati: Matka potom často vypravovala malému Mojžíšovi, jak ho Pán Bůh zachránil. Později, když se Mojžíš stal velikým a svatým mužem, to sám napsal do svatých knih (Písma sv.) a z těch je to vypsáno ve školní knize. Tam si to nyní přečteme, jak to Mojžíš sám napsal.)

VÝTĚŽKY A NAUČENÍ:

1. *Pod ochranou věrné lásky.* — Hledte, děti, jak toho krásného chlapce všichni měli rádi:

a) Jakou lásku a péči mu věnovali rodiče, zvláště matka! Sotva se narodil, už byl v nebezpečí života, matka jej musila stále ukrývat. Co úzkostí a starostí vytrpěla pro to své dítě! A co se pro něj namodlila. Na malém Mojžíšovi se splnilo naše přísloví: „Matčina modlitba z mořského dna vynímá.“ A ten chlapec jí to nikdy nezapomněl. — Také vám věnují rodiče mnoho péče, starostí a lásky. Co se o mnohého z vás nastarala maminka, když byl nemocen! Buďte vděční rodičům, kteří také pro vás mnoho vytrpěli!

b) A hledte, jak i jeho starší sestra, dvanáctiletá Marie, měla ráda malého bratříčka a co všecko pro něj udělala! Mohla si raději jít hrát a někde pobíhat, ale ona ho věrně a trpělivě hlídala a dávala pozor, co se s ním stane. A nebylo jí to dlouhé a nebála se a neutekla od něho. Vždyť to byl její milý bratříček, pro jehož záchranu by všecko udělala. A jak byla pozorná, bdělá, statečná a chytrá! Jakmile viděla, že se chlapeček dceři královské zalíbil, hned si dodala odvahy, příběhla k ní a nabídla se jí, že jí opatří dobrou chuť pro něho; a potom rychle

běžela domů a přivedla svou matku. Tak pomohla mamince bratříčka zachránit. — Zdali pak i vy byste byly tak věrné, obětavé a statečné? Také vy máte tak pomáhati rády mamince, když vám dá na starost malého bratříčka nebo sestřičku, — a nemáte od nich zbaběle a líně utéci a nechati je bez dozoru a nedbati, co se s nimi stane.

c) Ale zvláště Pán Bůh měl toho chlapečka rád a proto ho také zachránil. Jak to udělal? Dal zbožné matce dobrý nápad, co s ním má učiniti, potom dal královské dceři soucitné srdce, a pak se postaral, aby chlapeček přišel zase k matce a byl zbožně vychován.

2. *Jak se Bůh stará o své vyvolené. Mojžíš předobrazem Ježíška.* — Tu vidíte, jak Pán Bůh zvláštním způsobem již od narození pečuje o ty, které si vyvolil k velikým úkolům. Jak podivně Pán Bůh nad tím chlapečkem bděl a jak podivně ho zachránil! Podobně jako malého Mojžíše před ukrutným faraonem, zachránil Pán Bůh později Ježíška před ukrutným králem Herodesem. Malý Mojžíš je proto předobrazem Ježíškem, který také ušel úkladům zlého krále Herodesa.

3. *Pán Bůh dopouští, ale neopouští.* — Když je nouze nejvyšší, pomoc Boží nejbližší. — Když matka Mojžíšova položila dítě do rákosí na kraj řeky, nevěděla stále, zdali tam přece nezahyne. Věděla jen: Zde může pomoci pouze Pán Bůh — a jestliže Pán Bůh nepomůže, musí dítě zahynouti. Tak se ve své největší úzkosti a nouzi spoléhala na pomoc Boží. A když její bázeň o dítě byla největší, přišla pomoc Boží. Přišla dcera královská a dítě zachránila. Tak jí Pán Bůh pomohl právě v pravý čas, když už bylo nejhůře. I nám se někdy stává, že přijdeme do veliké úzkosti a neštěstí, kdy už nám nikdo a nic nepomůže. Ale když se modlíme a máme důvěru v Boha, přijde v poslední chvíli, právě v pravý čas, pomoc Boží. Proto říkáme: Když je nouze nejvyšší, pomoc Boží nejbližší. Nebo: Pán Bůh dopouští, ale neopouští.

Ve 4. třídě možno ještě znovu vyvoditi pravdu:

4. *Člověk mluví, Pán Bůh mění* — *Výchovný význam pobytu Izraelitů v Egyptě.* — Děti! Na Izraelitech v Egyptě zase vidíte, jako v životě Josefa Egyptského, jak podivně a

moudře Pán Bůh všechno řídí; a jak proto dopadne často vše docela jinak, než si lidé myslí; jak „člověk míní, ale Pán Bůh mění.“ — Hledte: Král sužoval Izraelské těžkými robotami, aby je umožil a vyhubil. Ale Pán Bůh toho jejich utrpení použil k něčemu jinému. Pán Bůh tím způsobil, že se s pohanskými Egyptany nespřátelili a nesmísili. Kdyby se jim v Egyptě bylo vedlo stále dobře, tedy by se byli s Egyptany spřátelili a smísili a stali se také pohany, a bylo by se jim už nechtělo nazpět do země zaslíbené. — A ještě k něčemu dobrému to Pán Bůh obrátil. V Egyptě se naučili každé práci: Naučili se tam vzdělávat pole, stavět domy a pevná města, naučili se všem řemeslům, — to všechno dříve neuměli, protože byli jen národem pastevců. — Tak Pán Bůh zas všechno moudře zařídil k jejich prospěchu.

A když král chtěl potom malého Mojžíše dáti utopit, Pán Bůh to zas tak zařídil, že z toho neštěstí udělal štěstí: Že poslal královu dceru k jeho záchraně a že se z chudého chlapečka stal královský princ. Proto říkáme: Co Pán Bůh chce, to provede. Úmyslů Božích nikdo nepřekazí!

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Pán Bůh chrání své vyvolené.
2. Pán Bůh dopouští, ale neopouští.
Když je nouze nejvyšší, pomoc Boží nejbližší.
3. Mojžíš byl předobrazem Ježíška, který podobně ušel úkladům zlého krále Herodesa.

32. Bůh povolal Mojžíše, aby vysvobodil Izraelské.

Hořící keř.

(Prvouka čl. 22., B. D. čl. 24. — Cesta k Bohu čl. 15. — Pro 3. a 4. školní rok a málotřídni školy; ve 4. a 5. třídě: Bůh je sám od sebe — věčný.)

Ve 3. a zvláště ve 4. školním roce se zkrátí výklad a výtěžky a spojí se s katechesí předchozí.

Pozn.: Tento příběh ukazuje, jak si Bůh připravuje a vychovává ty, které vyvolil k velikému úkolu, aby pro něj byli dobře vyzbrojeni. Ve 4. a 5. třídě se zde vhodně může vyložit, čím je Bůh, — že on jediný je sám od sebe a věčný.

PŘÍPRAVA:

Připojí se na předešlý příběh. Zopakuje se, jak dcera královská svěřila malého Mojžíše matce, která jej pečlivě vychovala, naučila ho znát a milovat pravého Boha a svůj vyvolený národ, a když odrostl a bylo mu asi 6 let, dovedla ho do paláce k dceři faraonově, jsouc smutná, že se s ním musí rozloučiti, a blažená, že hoch bude jako syn královský. Dcera faraonova ho přijala za svého a dala mu jméno Mojžíš.

Potom rostl Mojžíš na dvoře královském jako královský princ. Dcera králova ho dala vyučovati ve všech vědách a uměních egyptských (psaní, čtení, počtům i hvězdářství, zeměpisu a dějepisu a j.) od nejlepších egyptských učitelů. Tak se z něho stal muž velmi vzdělaný a učený, takže byl schopen zastávati nejvyšší státní úřady.

Mojžíš však nezpyšněl, neodcizil se Bohu a svému národu a nestal se Egyptanem a neklaněl se jejich bohům. V srdci zůstal věren lidu svému a pravému náboženství, zůstal stále věrným Izraelitou a nezapomněl na své chudé rodiče a na svůj utiskovaný národ. A chodíval navštěvovat své bratry Izraelity; a když viděl, jak jsou utiskováni, bylo mu jich líto a přál si, aby jim mohl pomoci. Až konečně ho Pán Bůh sám k tomu povolal, aby Izraelské vysvobodil. A nyní vám povím, jak se to stalo.

VYPRAVOVÁNÍ:

1. Když Mojžíš dospěl v muže, přicházel často mezi Izraelské. Tu viděl, jak je Egyptané — královští úředníci a dozorcí — trýzní a zastával se jich. (Kdysi dokonce v návalu spravedlivého hněvu zabil v sebeobraně Egyptana, který nespravedlivě týral izraelského dělníka.) Když se to dověděl král, chtěl Mojžíše usmrtiti. Ale Mojžíš — tehdy čtyřicetiletý — utekl do (cizí) země Madianské. Tam pásl čtyřicet let stáda knížete a kněze Jetra.

2. Zatím trpěli Izraelští v Egyptě a volali úpěnlivě k nebi o pomoc. (A nárek a volání jejich vystoupily k Bohu.) Konečně Bůh vyslyšel nárek jejich.

Jednoho dne hnal Mojžíš stáda Jetrova hlouběji do pouště a přišel až k hoře Boží (k posvátné hoře) Horeb* (což jest druhý název hory Sinaj). Tam se mu zjevil (Hospodin) Pán Bůh v podobě ohně (v plamenu ohně, šlehajícího z keře). Mojžíš viděl totiž keř (trnitý), kterak hořel, ale neshořel. I řekl si: „Půjdu se podívat, proč ten keř pořád hoří — a proč neshoří.“ A šel.

Ale když se chtěl přiblížiti, uslyšel z ohně hlas: „Mojžíši, Mojžíši! — Nepřistupuj sem a zuj obuv s nohou svých, neboť místo, na kterém stojíš, jest země svatá. Já jsem Bůh otců tvých.“ I zul si Mojžíš obuv a zahalil si tvář, neboť se neosmělil patřiti na Boha. A Hospodin mluvil dále: „Viděl jsem soužení lidu svého v Egyptě a slyšel jsem nárek jeho. Vysvobodím jej z poroby egyptské a uvedu jej do země Kanaan. Ty jej povedeš a já budu s tebou. (A až jej vyvedeš, budeš mi obětovati na této hoře).“

(Mojžíš odpověděl: „Ale když jim řeknu: ‚Posílá mě Bůh otců vašich‘, a oni se mne budou tázati: ‚Jak se jmenuje?‘, co jim odpovím?“ Tu pravil Hospodin: „Já jsem ten, který jsem. Řekneš tedy synům izraelským: Ten, který jest (Jahve) posílá mne k vám.“)

Mojžíš (zase) odpověděl: „Oni však mi neuvěří a řeknou: ‚Neukázal se ti Hospodin‘ a neuposlechnou hlasu mého.“ Řekl mu tedy Bůh: „Máš v ruce hůl; hoď ji na zem!“ Mojžíš tak učinil, a z hole byl had, takže Mojžíš před ním chtěl

* Horeb = Suchá hora, Lysá hora. Horeb je druhé jméno hory Sinaj. Tam byla svatyně pravého Boha, oltář, postavený pravému Bohu, jemuž sloužil Jetro. Proto: „hora Boží“, hora posvátná.

utíkat. Ale Bůh řekl: „Vztáhni ruku a chyť ho za ocas!“ A když se ho Mojžíš chopil, obrátil se zase v hůl. I řekl Bůh: „Tento div učiníš před Izraelskými, a uvěří tobě. — Potom Mojžíš vstal, rozloučil se s Jetrem a odešel do Egypta.*

Nyní si to zopakujeme a vyložíme.

OPAKOVÁNÍ A VÝKLAD:

1. *Mojžíšův útěk.* — Co udělal Mojžíš, když dospěl? Navštěvoval Izraelity a ujímal se svých utlačovaných bratrů. Proč je nazýval svými bratry? Protože je miloval jako rodné bratry a protože všichni jako on byli členy jednoho národa izraelského a potomky společného praotce Jakoba. Proti komu se jich ujímal a zastával? Proti ukrutným a bezcitným úředníkům a dozorcům, kteří je týrali. Jakou krásnou vlastnost tedy ukázal? Věrnost, soucit a lásku k svému národu. Jako syn královský mohl vésti pohodlný život a mohl se státi vysokým a bohatým úředníkem, ale on chtěl raději trpěti se svým utiskovaným národem. (Mojžíš tedy byl veliký vlastenec.) — Ale to se o něm doneslo králi. Dozorci to králi žalovali, že se zastává izraelských dělníků a že je brání. Král mu potom již nevěřil a bál se, že by se izraelští otroci mohli proti králi vzbouřiti a zvoliti si statečného Mojžíše za vůdce. Co proto chtěl král učinit? Chtěl Mojžíše usmrtit. Proto musil Mojžíš ze země utéci. Kam utekl? Na poušť do země Madianské. Kdo se ho tam ujal? Kníže té krajiny Jetro, který byl také knězem pravého Boba. Co u něho dělal Mojžíš? U něho zůstal Mojžíš asi čtyřicet let a pásł jeho stáda. Mojžíšovi bylo tehdy asi čtyřicet let.

2. *Hořící keř.* — Za tu dobu, co byl u Jetra, prošel Mojžíš celou poušť, takže tam znal každý kraj a každé místo. To mu bylo potom velmi dobré (když přes tu poušť vedl Izraelské z Egypta.) Při tom stále myslel na své utiskované bratry v Egyptě a modlil se za ně. (Na poušti, kde býval sám

* Část textu uvedená v závorkách je v Kubičkových Biblických dějinách vynechána. Sem byla pojata proto, aby katechese s tímto rozšířením mohlo býti použito i v 5. třídě a ve škole měšťanské, kde toto jméno Boží, jméno prvního Jsoucího, by měly děti znáti. Bez toho textu také nelze dobře vyvoditi z této ani z následujících katechese pojem: Bůh je věčný, jak žádá Kubičkova osnova pro 4. třídu.

s Bohem, se naučil ještě lépe modlit a rozmlouvat s Pánem Bohem a naučil se ještě více v Pána Boha věřit, v něho doufat a jej milovat.) Také Izraelité v Egyptě úpěnlivě volali k Bohu o vysvobození. Konečně je Pán Bůh vyslyšel.

Jednoho dne zašel Mojžíš se stádem svým daleko do pouště až k posvátné hoře Horeb nebo Sinaj. Jak se jmenovala ta hora? Co tam najednou spatřil? Trnitý keř, který hořel, ale při tom zůstával stále celý a oheň ho neztravoval. Mojžíš se tomu divil a šel se na to podívat. Ale co najednou slyšel? Najednou slyší z hořícího keře hlas. Jak volal ten hlas? „Mojžíši, Mojžíši! Nepřibližuj se sem a zuj obuv s nohou svých, neboť místo, na kterém stojíš, je svaté. Já jsem Bůh otců tvých.“ Kdo to volal z keře? V tom keři se mu tedy zjevil Pán Bůh. Ale viděl ho Mojžíš? Pán Bůh je neviditelný duch. Pána Boha zde na světě nikdo nikdy neviděl a pouhýma očima ho nikdo viděti nemůže; také Mojžíš ho neviděl, pouze slyšel jeho hlas. Pán Bůh se mu také neukázal v podobě lidské, aby ho mohl viděti, nýbrž v podobě ohně. Co učinil Mojžíš? Zul obuv. Na východě nosili jen opánky. Odložiti obuv bylo znamením úcty a čistoty. Ve Starém zákoně si kněží sezouvali obuv, když vstupovali do chrámu, a vcházel tam bosi a ještě si napřed umývali nohy. Na východě to někde dělají dodnes na znamení úcty (zvláště mohamedáni). A zakryl si tvář pláštěm a bál se podívat se do ohně. Proč? Bál se z veliké úcty podívat se na Pána Boha; tenkrát se také lidé domnívali, že každý, kdo by se odvážil popatřiti na Boha, musí umřít.

Nyní možno ukázati obraz: Hořící keř. Děti se dívají chvíli na obraz.

3. *Bůh mluví z ohnivého keře.* — Co řekl Pán Bůh Mojžíšovi? „Viděl jsem trápení lidu svého a slyšel jsem jeho nářek a volání. Vysvobodím jej a ty jej vyvedeš z Egypta. (A potom mi budeš obětovati na této hoře.)“ Mojžíš si to sice už dávno přál, ale nyní se bál, že je na to slabý, proto se vymlouval. Jak se vymlouval nejprve? Ptal se: Co řeknu Izraelským, když se budou tázati: Jak se jmenuje ten Bůh, který tě k nám posílá? A tu mu Pán Bůh o sobě řekl něco divného; řekl, že se jmenuje: Já jsem. Já jsem ten, který jsem, — to znamená: Já jsem ten, který pořád jsem a věčně jsem a věčně budu, — který je sám sebou

a kterého nikdo neudělal. Všecko ostatní jednou nebylo a nebude. — Ale Mojžíš se ještě vymlouval. Jak se vymlouval po druhé? Že mu nebudou věřit, že se mu Pán Bůh ukázal a že řeknou: „Neukázal se ti Hospodin“, a neposlechnou ho. Co mu na to Pán Bůh řekl? Řekl mu, aby hodil na zem hůl, kterou má v ruce. A ta se proměnila v hada a potom se ten had obrátil zase v hůl. Tak mu dal Pán Bůh moc činiti zázraky, aby mu uvěřili, že je poslán od Boha a že Bůh je s ním. — Potom hořící keř zhasl. (Pán Bůh domluvil a zmizel), a Mojžíš vstal a šel do Egypta vykonat rozkaz Boží. Teď už se nebál, neboť Bůh byl s ním a on se spoléhal na jeho zázračnou pomoc. — Napřed se však šel rozloučit s knězem a knížetem Jetrem, u něhož tak dlouho bydlil. Mojžíšovi bylo tehdy už skoro 80 let.

Nyní možno dát celý příběh přečíst z knihy a potom souvisle opakovat.

VÝTĚŽKY A NAUČENÍ:

1. *Jak si Bůh Mojžíše připravil.* — Děti, tu zas vidíte, jak podivně a moudře Pán Bůh všecko řídí, a jak i neštěstí a lidských hříchů používá k dobrému. Pročpak to tak Pán Bůh zařídil, že Mojžíš musil utéci na poušť? Aby se tam naučil být otužilým a trpělivým a spoléhat se jen na Boha a ne na sebe a na lidi. A také proto, aby poznal poušť, protože přes tu poušť měl potom vésti celý národ z Egypta.

2. *Já budu s tebou.* — Co slíbil Pán Bůh Mojžíšovi, když ho posílal do Egypta? Slíbil mu svou pomoc. Řekl: „Já budu s tebou“, to znamená: Neboj se, já ti budu pomáhat a když já budu s tebou, budeš silný a všecko dokážeš. — Také vám říká Pán Bůh, když od vás chce něco těžkého: „Neboj se, dítě, že to nedokážeš. Já budu s tebou. Se mnou to dokážeš. — Když já jsem s tebou, nepotřebuješ se ničeho bát.“ Pamatujte si to, děti! Když děláte něco z lásky k Bohu a pro Boha, něco dobrého, čím chcete sloužit Pánu Bohu, tu je Pán Bůh vždycky s vámi a nepotřebujete se ničeho a nikoho bát. (Svatý Pavel praví: „Všecko mohu v tom, který mě posiluje.“ A když Bůh je s námi, kdo proti nám? — Mojžíš se zastával slabých a utiskovaných. Zastávejte se jich také, kde můžete, a Bůh bude při tom s vámi, když to budete dělat z lásky k němu a k bližním.)

3. *Bůh ve svatostánku.* — A aby s námi byl Pán Bůh ještě lépe, přebývá mezi námi ve svatostánku — ve chrámě. Tam se také skrývá jako v hořícím keři. Když vcházíme do chrámu, máme si proto vzpomenouti na slova: Zuj obuv s nohou svých, neboť místo, na které přicházíš, je svaté. Proto ve starých dobách si křesťané někdy zouvali zaprášenou obuv, když vcházeli do chrámu. To sice už neděláme, ale máme si v duchu pomyslet, že vcházíme na místo svaté, kde sám Bůh zvláštním způsobem přebývá, a proto máme svěcenou vodou a křížem u kropenky zahnat všechny myšlenky, které na svaté místo nepatří.

4. *Bůh je můj nejvyšší Pán.* — Egyptský král byl velký pán a myslel, že ho všechno musí poslouchat a že mu všechno musí sloužit: lid egyptský a zvláště izraelský, z něhož nadělal otroky. Mojžíš mu také s počátku sloužil a byl vysokým úředníkem královským, ale potom mu přestal sloužiti a sloužil vyššímu Pánu — Bohu. A na poušti se naučil ještě lépe poslouchat Pána Boha a sloužit jen jemu. A Pán Bůh to potom ukázal i pyšnému králi egyptskému, že On je Pánem svého vyvoleného lidu a ne pohanský král, a že Jeho musí všechno poslouchat, i sám král, že on je mocnější než nejmocnější král.

Ve 4. a 5. třídě a v měštance:

5. *„Já jsem ten, který jsem.“ — Bůh je sám od sebe.* — Kdo z vás si pamatoval, jaké divné jméno má Pán Bůh? Pán Bůh se jmenuje: „Já jsem“ — nebo „Já jsem ten, který jsem“ — Pán Bůh sám se tak nazval a Izraelité ho tak jmenovali. Říkali Pánu Bohu: „Ten, který jest“, hebrejsky Jahve. „Jsoucí.“ — Mojžíš se ptal Pána Boha, co řekne Izraelitům, když se ho budou tázati, jak se jmenuje ten Bůh, který ho k nim posílá, aby poznali, zdali je to Bůh pravý. A tu mu Pán Bůh řekl, že se jmenuje: Já jsem ten, který jsem, to znamená: Já jsem ten, který pořád jsem, který od věčnosti jsem a nikdy nepřestanu být, čili: já jsem sám od sebe (sám sebou), mne nikdo neudělal. Všecko ostatní jednou nebylo a jednou zas nebude. — Tím se liší Pán Bůh ode všeho stvořeného: Že on jest a pořád jest, a že má to „jest“ (to bytí, tu jsoucnost) už věčně a sám od sebe. — Všecko ostatní také jest, ale to nebylo vždycky (věčně) a není to

samo od sebe. Bůh jediný jest pořád a Bůh jediný jest sám od sebe.

Ty také můžeš říci: Jsem, — já jsem —, ale před tisíci lety bys byl musil říci: Nejsem; — a jednou o tobě bude platit: Nejsem — a budou o tobě říkat: už není. Ale o Pánu Bohu nikdy nemůžeme říci, že není (nebo nebyl nebo nebude) — v něm není a nebude žádné „není“, (žádne „nejsem“), v něm je samé „jest“, samé „jsem“ a Bůh to „jest“ (to bytí, to, že jest) nemá od nikoho, to má sám od sebe — nikdo mu to nedal, — neboť nikdo ho neudělal. Všecko ostatní je od někoho — všecko je od něho; — on jediný není od nikoho, on jediný je sám od sebe. — Protože Pána Boha nikdo nestvořil, říkáme, že Pán Bůh je sám od sebe (nebo sám sebou). — V Bohu proto toho „jest“ (bytí) není jen „trochu“ — v Bohu není žádné „trochu“ a žádné „málo“ jako u nás, — v Bohu toho „jest“ je nekonečně mnoho, v Bohu je samá plnost, plnost všeho, — v něm je všecko, co jest, — v něm je plnost bytí.

Na otázku: Kdo je Bůh? můžeme tedy říci: Pán Bůh je Někdo, kdo je sám sebou, nebo: Ten, který je sám sebou, nebo: Bytost, která je sama od sebe a taková bytost je jediná. Bůh jediný je Nestvořený, všecko ostatní je stvořené (od něho).

6. *Bůh je věčný.* — Ještě jednou: Co řekl Pán Bůh, když se ptal Mojžíš, jaké má jméno? — „Já jsem ten, který jsem.“ Místo toho můžeme říci: Já jsem ten, který jest, čili: Pán Bůh je někdo, kdo mohl, může a bude moci pořád říkat: „Já jsem“ — — Nikdo jiný to pořád říkat nemůže. My to můžeme říkat teď, ale před 100 lety jsme to říkat nemohli, a za 100 let to už říkat nebudeme. Teď pro nás platí „já jsem“ nebo „on jest“, ale před 100 lety pro nás neplatilo a za 100 let bude platiti „on není“.

Také svět a všecko ostatní jednou nebylo a jednou nebude, — také pro něj jednou platilo a jednou zas bude platit: „svět není“. — Ale Pán Bůh mohl pořád říkat „já jsem“ — a bude to pořád moci říkat, protože nikdy nezačal a nikdy nepřestane. U něho to „jest“ (to bytí) nikdy nezačalo a nikdy nepřestane. On jediný vždycky byl a vždycky bude — on jediný je věčný. On jediný stále jest. V něm není žádné „bylo“ ani žádné „bude“.

Kdyby se vás tedy někdo ptal: Ode kdy je Pán Bůh? Co odpovíte? Odpovíte: Pán Bůh jest ode vždy. Místo toho říkáme: Pán Bůh je věčný.

Právě tím se liší Pán Bůh ode všeho ostatního: Že on jediný je sám od sebe a že on jediný je věčný. Proto by se Pán Bůh mohl také jmenovat: Ten, který jest sám od sebe nebo: Ten, který je věčný nebo krátce: Věčný nebo Věčně jsoucí — nebo Jsoucí. On jediný je Nestvořený (Tvůrce), všecko ostatní je stvořeno (tvorstvo).

Poznámka: Někomu se snad bude zdáti tento výklad zbytečnou hrou se slovy, ale je to výklad velmi důležitý a nutný k plnějšímu pochopení jsoucnosti a velikosti Boží. Děti se z něho naučí myslet a pochopí velikost Boží a nesmírný rozdíl mezi Bohem a tvorstvem, čehož je dnes velmi třeba. P. Strnad učil tímto způsobem chápati Boha už 10leté exercitanty a viděl jsem, jak je to zajímalo a jak to chápali.

33. Kterak vyšli Izraelité z Egypta.

První veliká noc.

(Prvouka čl. 23., B. D. čl. 25. a 26. — Cesta k Bohu čl. 26.

Pro 3., 4. a 5. školní rok a málotřídni školy.)

Pozn.: Zde jsou nejdůležitější myšlenkou svátku Veliké noci a velikonoční beránek, který byl zároveň předobrazem budoucího Beránka-Vykupitele.

PŘÍPRAVA:

Dnes si povíme, jak se Mojžíš vrátil do Egypta a jak šel ke králi a žádal jménem Božím, aby Izraelské propustil. Ale král se zatvrdil a týral Izraelské ještě více. Proto poslal Pán Bůh na krále a na lid egyptský deset velikých ran a tak donutil krále, že Izraelské propustil.

1. *Rány Boží v Egyptě.* — Mojžíš tedy opustil poušť a vrátil se do Egypta. Cestou se setkal se svým (starším) bratrem Aronem, který mu vyšel naproti. Mojžíš mu vypravoval všechna slova Hospodinova. Oba pak shromáždili starší lidu (= náčelníky jednotlivých kmenů) a zvěstovali jim, že Bůh vysvobodí svůj národ. Mojžíš před nimi učinil zázrak s holí a oni radostně uvěřili a děkovali Bohu.

Potom šli Mojžíš s Aronem ke králi* a řekli: „Hospodin, Bůh izraelský, vzkazuje ti: Propust lid můj z této země, (aby mi na poušti obětoval!).“ Ale král odpověděl: „Kdo jest Hospodin, abych já musel poslechnouti jeho hlasu? Neznám Hospodina a Izraelské nepropustím.“ (A proč vůbec odvádíte lid od jeho práce a bouříte jej?“) — A ještě týž den rozkázal dozorcům,** aby lidu izraelskému ukládali ještě těžší roboty.

Šli tedy Mojžíš a Aron opět ke králi a oznámili mu znova rozkaz Hospodinův. Ale král řekl: „Ukažte zázračná znamení.“ Tu Aron hodil svou hůl před krále a jeho dvořany, a obrátila se v hada. Farao však povolal své mudrce a čaroděje (kouzelníky) a ti kouzelnými prostředky a egyptským zaklínáním učinili podobně a také jejich hole se proměnily v hady. Ale hůl Aronova všechny jejich hole pozřela (pohltila). Farao však zatvrdil srdce své a přece Izraelské nepropustil.

Proto začal Bůh trestati Egypt těžkými ranami (strašlivými pohromami). A bylo těch ran deset.

Nejprve se voda Nilu proměnila jakoby v krev, to jest zkazila se a byla všechna červená (takže zapáchala a nemohli ji pít). Tak zůstala celý týden. — Potom vystoupilo z vody veliké množství žab, takže 'nalezly i do domů, do krbů a do postelí. — Po nich se naláhlo neobyčejné množství malých komárů (= moskytů), jejichž bodnutí působilo palčivou bolest; a po nich veliké roje much, které sužovaly lidi nesnesitelně. (Jejich roje byly tak četné, že lidé byli nuceni mouchy jísti, pít a dýchat, protože byly ve všem: na jídle, v nápoji a zvláště ve vzduchu.) — Potom vypukl dobytčí

* Byl to již jiný král než ten, který chtěl Mojžíše usmrtit.

** Rozkaz zněl: Ode dneška nebudete dávat lidu slámy k výrobě cihel (jako dosud); ale ať jdou sami a nasbírají si ji. Týž počet cihel, který dosud vyráběli, jim uložte a ničeho neslevíte. Nemají co dělati a proto se bouří a volají: „Pojďme a obětujme Bohu našemu!“

mor, kterým pohynulo mnoho dobytka. A sotvaže přešel, objevily se na lidech bolestné a nakažlivé vředy. — Ranám božím však nebylo ještě konce. Potom přišlo veliké krupobití a bouře; kroupy potloukly všecko, co bylo na poli, zpřerážely stromoví a nadělaly veliké škody. A co ještě zbylo zeleného na poli a v zahradách, sežraly kobylinky, které byly osmou ranou. (Kobylinky jsou dosud velikou metlou horkých a úrodných zemí. Jejich hejna bývají dlouhá a široká až několik kilometrů, a kam sednou, to ožerou a ohlodají tak, že krajina po nich bývá jako po vymření.) — Potom nastala po celém Egyptě hrozná tma (způsobená nejspíše hustými mraky písku), která trvala po tři dny.

Po této deváté ráně dal farao povolati Mojžíše a Arona a povolil jim, aby odešli. Ale když Mojžíš řekl, že s sebou vezmou také všecka svoje stáda, rozzlobil se a znova se zatvrdil a řekl Mojžíšovi: „Odejdi ode mne a nechod mi už na oči, sic budeš synem smrti.“ Mojžíš odpověděl: „Staniž se, jak jsi pravil; už se ti neukáži, leda bys mě povolal. Ale toto praví Hospodin: „Nastává den, kdy o půlnoci pomře všecko prvorozené v Egyptě.“ Potom nás budete prositi a volati: Vyjděte! A tehdy vyjdeme.“ S tím odešel od krále.

A na zemi egyptskou přišla potom desátá rána, nejhorší; s tou konečně přišla lidu izraelskému v Egyptě hodina vysvobození.

2. *První Veliká noc.* — Bylo to čtrnáctý den prvního měsíce z jara.* Na rozkaz Boží poručil Mojžíš lidu, jak se mají přichystat. Každý hospodář** zabil před večerem beránka jednoročního bez poskvrny a to tak, aby se mu kosti nezlomily. Krví jeho pak učinil na dveřích (veřejích) zvenku tři značky — (pomazal totiž oba postranní trámce a horní příčku takto: $\overline{\text{I}}\overline{\text{I}}$.) Beránka potom upekli na rožni a jedli jej v noci s nekvašenými chleby a s hořkými bylinami. Tak konali poslední památnou večeři před vyjitím z Egypta. Večeřeli spěšně, jsouce již oblečení na cestu a přepásání,** majíce obuv na nohách a hůl v ruce.

* Asi roku 1450 před Kristem. Tím dnem potom začínal Izraelitům nový církevní rok.

** Hospodář takové rodiny, která měla aspoň deset členů, jinak se rodiny spojovaly.

*** Majíce dlouhý oděv podkasaný a přepásaný, jak činívali na cestách.

O půlnoci poslal Hospodin anděla záhuby, a ten zahubil všechno prvorozené v Egyptě — od syna králova* až do prvorozeného syna nádeníkova. Nebylo domu, kde by nebylo mrtvého; jen domů izraelských, jež byly na dveřích označeny krví beránkovou, anděl pominul. I povstal nářek veliký v celé zemi egyptské.

Ještě téže noci povolal král Mojžíše a Arona a prosil je: „Vyjděte z národa mého, vezměte s sebou také stáda svá a modlete se za mne k Hospodinu!“

Té noci tedy vyšli Izraelští z Egypta s rodinami i stády v počtu mnoha tisíc.** A vzali s sebou také kosti Josefovy. (A šlo s nimi také mnoho lidu jiného, prchajícího z otroctví. Vzali s sebou právě zadělané nevykvašené těsto, zavázavše je do pláštů, poněvadž už neměli času, připravit si na cestu pokrmů, a z toho těsta napekli cestou přesných, t. j. nekvašených chlebů podpopelných. Vyšli vojensky spořádání podle jednotlivých kmenů s kmenovými náčelníky a v čele s Mojžíšem a Aronem.) Na rozkaz Boží řekl jim pak Mojžíš: „Tato noc je svatá noc Hospodinova, protože v ní vás vyvedl Hospodin z Egypta. Budete ji slaviti rok co rok vy i potomci vaši. A všechno prvorozené bude zasvěceno Hospodinu.“

OPAKOVÁNÍ, ROZHOVOR A VÝKLAD:

1. *Mojžíš a Aron před králem. Egyptské rány.* — Mojžíš a Aron oznámili nejprve starším lidu, že je Bůh brzy vysvobodí. Potom šli ke králi a oznámili mu rozkaz Boží. Ale král zatvrdil srdce své a odpověděl zpupně: „Kdo jest Hospodin, abych ho musel poslechnout. Neznám Hospodina a Izraelské nepropustím.“ A nařídil ještě větší roboty.

* Prvorozený syn faraonův se jmenoval jako jeho otec Menefta. Dějiny praví, že po faraonu Meneftovi nastoupil druhorozený syn Seti. Proč se tak stalo, to nám vysvětluje Bible. Protože prvorozený syn Menefta umřel.

** Písmo sv. udává na 600.000 mužů od 20 do 60 let, kromě žen a dětí, takže by celkový počet činil asi 2.500.000. To však není možné; proto soudí Hummelauer S. J. a většina vykladačů, že skutečný počet byl pozdějšími opisovači bible stokrát zvětšen. Podle toho by obnášel počet všech Izraelitů táhnoucích z Egypta asi 25.000 a počet mužů ve věku od 20 do 60 let asi 6.000. — Také při údajích počtu let stáří předpotopních patriarchů byly písaři původní číslíce změněny. Bible proto zůstává knihou svatou (inspirovanou), i když číselné údaje se v ní nedochovaly neporušeny. Ty číslíce nejsou pro víru důležité. (Srovnej Dr. Kutal, Dějiny Starého Zákona str. 26.)

Proto poslal Pán Bůh na Egypt deset těžkých ran, to jest strašlivých pohrom, aby ukázal zpupnému králi, že On je pánem a že Jemu se musí všechno podrobit — i král. Ty pohromy stihly však jen Egyptany; v zemi Gessen nebyly.

Nejhorší z nich byla rána desátá. V čem záležela? Pomnění prvorozených v jedné hrozné noci.

2. *První veliká noc. Velikonoční beránek.* — Nežli ta rána přišla, poručil Pán Bůh Mojžíšovi, jak se mají připravit. (Na co? Na tu ránu, na tu noc a na odchod z Egypta.) Mojžíš pak to oznámil lidu. Poručil jim na rozkaz Boží: „Večer čtrnáctého dne tohoto měsíce (byl to první jarní měsíc — březen) zabije každý hospodář beránka jednoročního, bez poskvrny, a to tak, aby mu nezlámal kosti. Krví jeho pomazete zvenčí na třech místech veřeje dveří — totiž oba postranní trámce a horní příčku —; beránka pak upečete na rožni a v noci jej budete jísti s nekvašenými chleby a hořkými saláty. A při tom již budete přichystáni na cestu, neboť tu noc vyjdeme z Egypta. Proto budete jísti tu večeři rychle, budete při ní již oblečení na cestu a přepásání, obuti a s holí v ruce.“ — Jaký měl býti ten beránek? Jak ho měli zabít? Co měli udělat s jeho krví? A co s masem? Jak ho měli jíst? S nekvašenými chleby — a rychle, jsouce už připraveni na cestu. Izraelité to tak učinili. (Děti mohou opakovat všechny přípravy.) Večer před odchodem jedli beránka. O půlnoci — mezitím co jedli beránka — přišla poslední hrozná rána. Pán Bůh poslal anděla smrti, a ten zahubil prvorozené ve všech domech egyptských. Jen kterým domům se vyhnul? Domům izraelským, jež byly na dveřích označeny krví beránkovou. Tak je krev beránkova zachránila od smrti. — Tu nastal veliký nářek v Egyptě. Co učinil král ještě té noci? Povolal k sobě Mojžíše a Arona a prosil je, aby odešli. Před tím je nechtěl propustit, a nyní je o to ještě prosil. Tak jej Pán Bůh tím neštěstím pokořil. — Tu noc tedy — bylo to po půlnoci, už k ránu — vyšli Izraelité z Egypta.

3. *Svátky velikonoční. Ustanovení velikonoce.* — Co jim pak ještě nařídil Mojžíš jménem Božím? Že ta noc, v níž byli vysvobozeni, jim zůstane navždy svatou a památnou, že ji budou každý rok slavit zvláštními svátky, velikonocemi, a že o těch svátcích budou každý rok jísti beránka s nekva-

šenými chleby a slaviti takovou večeři, jako poslední noc v Egyptě. A ještě něco ustanovil: Na památku, že jejich prvorození byli v té hrozné noci zachráněni od smrti, budou všichni prvorození chlapci, kteří se jim narodí, od té doby zasvěceni Pánu Bohu, to jest určeni k službě boží ve svatostánku.

VÝTĚŽKY DOGMATICKÉ A MRAVOUČNÉ:

1. *Velikonoční svátky.* — Od té doby slavili Izraelité každý rok na památku té veliké noci, v níž byli vysvobozeni z Egypta, své největší svátky, které se jmenovaly svátky veliké noci nebo svátky velikonoční. Těmi svátky u nich začínal nový církevní rok. Na ty svátky zabíjeli každý rok velikonočního beránka jako v Egyptě a před nimi slavili na památku poslední večeře v Egyptě slavnou velikonoční večeři, při níž jedli velikonočního beránka a nekvašený, neboli přesný chléb z mouky pšeničné. Od toho chleba se ty svátky také jmenovaly svátky nekvašených chlebů neboli přesnic. A ten obětní beránek musil býti také jednoroční a čistý bez poskvrny a když ho zabíjeli, nesměli v něm zlomit kosti. A krví jeho dělali také značky na dveřích zvenku. Ten beránek jim připomínal toho beránka, jehož krev na dveřích je vysvobodila od smrti (nekvašené chleby pak jim připomínaly, jak před vyjitím z Egypta měli na spěch a nemohli už nechat těsto vykvasit a zkynout — a ty hořké saláty jim připomínaly hořké roboty v Egyptě).

2. *Beránek velikonoční předobrazem Beránka božského.* — Ale ten beránek velikonoční znamenal ještě něco. Ten beránek byl zároveň obrazem nebo předobrazem budoucího beránka — Pána Ježíše, který svou krví zachrání lidstvo od smrti věčné a bude pokrmem pro život nebeský.

Jako krev beránka na dveřích je zachránila od smrti časné, tak krev Beránka božského zachrání všechny lidi od smrti věčné. A jako Izraelité jedli beránka, tak noví Izraelité, to jest křesťané, budou jísti Beránka božského jako pokrm pro život duše.

Ten beránek musil býti bez poskvrny a nesměly se v něm zlámat kosti. Také Beránek boží — Pán Ježíš — byl bez poskvrny hříchu a když za nás umřel na kříži, nezlámal kosti jeho, jak to udělali dvěma lotrům.

Proto nazýváme Pána Ježíše — podle sv. Jana Křtitele — „Beránkem božím, který snímá hříchy světa“. Proto říká kněz před sv. přijímáním: „Ejhle, Beránek boží...“

3. *Vysvobození Izraelitů z poroby egyptské* bylo také obrazem vykoupení celého lidstva z poroby a otroctví ďábla.

4. *Bůh jest nejvyšším Pánem.* — *Proti Bohu nic nezmožu.* — On je i nad králi a říšemi. Jemu se musí všechno podrobit. To nechtěl uznat farao, který se vzepřel proti Bohu a jeho rozkazu. Ale Bůh mu ukázal deseti ranami, že je mocnější a že se mu podrobit musí. Proto si pamatujme, že Bůh je neomezeným pánem celého světa, a že: Marné jest vzpírat se proti Bohu. Proto praví přísloví: Proti Bohu nic nezmožu.

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Bůh je věčný. Bůh trvá věčně, — všechno ostatní jen na čas, pokud Pán Bůh chce nebo připustí.

2. Na památku toho, jak vyšli v noci z Egypta, slavili Izraelité každoročně svátky velikonoční. Svátky začínaly večerí, při které jedli nekvašený chléb z mouky pšeničné a beránka.

3. Beránek velikonoční je předobrazem Pána Ježíše.

4. Pro nás je Beránkem velikonočním Ježíš Kristus.

5. Krev beránkova zachránila Izraelity od smrti časné, krev Kristova vykoupila všechny lidi od smrti věčné.

6. Beránka velikonočního jedli Izraelité, Beránka Božího — Pána Ježíše — máme přijímati a jísti my křesťané.

7. „Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi!“

Tak nás miloval,
s nebe na zem sstoupil,
se obětoval,
aby nás vykoupil.

34. Izraelští prošli mořem Rudým. Bůh živil Izraelské na poušti.

(Prvouka čl. 24. a 25. — Biblická Dějepisť čl. 27., 28. — Cesta k Bohu
čl. 17. a 18. — Pro 3. a 4. školní rok a máločítky.)

Zde jsou vlastně dvě katechese pohromadě. Zůstanou-li takto spojeny, bude nutno vyvozené pravdy i výklad zkrátiti. První část této katechese může býti připojena také ke katechesi předešlé. Před hodinou katecheta načrtne na tabuli cestu Izraelitů z Egypta.

Pozn.: Mojžiš nevedl Izraelity přímou nejkratší cestou při břehu mořském do Palestiny, nýbrž vedl je nejprve k posvátné hoře Sinaj neboli Horeb, kde se mu zjevil Hospodin, a jak mu to také naznačil slovy: „Až vyvedeš lid můj z Egypta, budeš mi obětovati na této hoře.“ Tuto cestu přes poušť Sinajskou jim také ukazoval Bůh oblakovým sloupem. To učinil Bůh z několika důvodů:

1. Nebyli ještě schopni země Kanaan si dobýti, takže by se byli chtěli zbaběle vrátiti do Egypta.

2. Na cestě přímé by je byl farao snadno zastavil a vrátil, neboť přechody z Egypta byly v těch místech silně opevněny a pevnosti obsazeny posádkami, a zotročení Izraelité by si byli sotva uměli přechod hranic vynutiti bojem.

3. Zvláště však chtěl Bůh zotročilý lid na poušti vyléčiti z náklonnosti k modloslužbě, uzavřít s ním smlouvu na hoře Sinaj, a vychovati si z něho lid Boží.

A.

PŘÍPRAVA:

Pán Bůh potrestal zpupného krále a Egypt deseti těžkými ranami. Desátá z nich byla nejhorší. Která? Čeho Pán Bůh dosáhl tou ranou? Tou ranou donutil zatvrzelého krále, že Izraelské propustil a hned v noci je sám vyzval, aby vyšli. A oni na to už byli připraveni. Tu noc tedy vyšli z Egypta a ta veliká noc pro ně zůstala navždy památnou. Kolik jich bylo? Byl jich obrovský zástup — mnoho tisíc.

Zde na tabuli jsem vám načrtl Egypt a zemi Kanaan, abyste viděli, kudy šli. (Tento náčrtek dlužno udělati na tabuli už před hodinou.) Nejkratší cesta podle moře do země Kanaan by byla trvala jen asi deset dní. Ale Pán Bůh je vedl jinou, delší cestou přes poušť, protože jim chtěl dáti desatero přikázání na hoře Sinaj a chtěl jim na poušti ukázati svou moc, aby v něho věřili a aby se ho báli a ho poslouchali. A o tom, jak je Pán Bůh vedl a chránil a jakými zázraky jim ukazoval na cestě svou moc, si budeme dnes vypravovati.

VYPRÁVOVÁNÍ:

1. Bůh sám ukazoval Izraelským cestu z Egypta. Šel před nimi v oblakovém sloupu, který byl za dne tmavý a v noci ohnivý. Tak dorazili až k Rudému moři. Tam se zastavili a utábořili.

2. Zatím však začal farao litovati, že nechal Izraelské odejít a řekl: „Co nám to napadlo, že jsme propustili Izraelity, aby nám už nemusili sloužiti?“ A když mu bylo zvěstováno, kde táboří, vypravil za nimi vybrané vojsko na rychlých vozech válečných. Večer jednoho dne je vojsko dohonilo. Izraelité viděli, že je zle: před nimi moře, za nimi nepřítel. I báli se velmi a volali k Bohu o pomoc. Ale Mojžíš je těšil, řka: „Nebojte se! Hospodin bude bojovati za vás.“

A ejhle, v tu chvíli pozdvihl se sloup oblakový, který šel před nimi, a postavil se mezi Egyptany a Izraelské. Proti Egyptským byl tmavý, takže na Izraelské neviděli a nemohli se jim přiblížiti, ale na stranu izraelskou svítil, takže Izraelským osvěcoval noc. Hospodin pak řekl Mojžíšovi: „Vztáhni hůl svou nad moře!“ Mojžíš tak učinil. I zdvihl se prudký horký vítr s pouště, který pak vanul celou noc, rozehnal vody napravo i nalevo a vysušil mořské dno. Tak vznikla v moři (široká) cesta, po níž Izraelští za noci přešli na druhý břeh.

Když se počalo rozednívati (t. j. asi o 3. hod. ranní) a Egyptané zpozorovali, co se děje, pustili se za Izraelskými doprostřed moře. Ale tu z oblakového sloupu začaly šlehati blesky a nastalo veliké hromobití a bouře veliká, takže Egyptané zděšeně volali: „Utečme před Izraelem, neboť Hospodin bojuje za ně proti nám.“ A ve zmatku

prchali nazpět, ale vozy jejich se převracely a kola se jim bořila. A Hospodin řekl opět k Mojžíšovi: „Vztáhni hůl svou nad moře!“ Mojžíš tak učinil. I vrátilo se moře na své původní místo a zatopilo vojsko faraonovo.

Tak vysvobodil Bůh Izraelské z moci nepřátel. I bál se lid Hospodina a důvěřoval jemu i služebníku jeho Mojžíšovi.

VYSVĚTLENÍ A OPAKOVÁNÍ:

(Výkladu není téměř třeba. Proto možno dát děj opakovati hned dětem, které tak učiní s velikým zájmem. Pouze na některých místech se přidá nějaké vysvětlení. Možno jim pomoci také otázkami.)

1. *Pochod Izraelitů z Egypta.* — V které roční době vytáhli Izraelité z Egypta? (Na jaře.) Čím jim Pán Bůh ukazoval cestu? (Oblakovým sloupem.) To byl oblak, který měl podobu sloupu. Jaký byl ve dne, a jaký v noci? V tom oblaku byl neviditelně přítomen Pán Bůh. Ale Pán Bůh je nevedl nejkratší cestou, nýbrž oklikou k Rudému moři. Proč? Chtěl jim dáti na poušti desatero přikázání a ukázati jim svou moc, protože se dlouhým pobytem v Egyptě od pohanů nakazili. Tak dorazili až kam? (K rudému moři.) Tam se zastavili, aby si odpočinuli a utábořili se ve stanech.

2. *Úzkost a zděšení Izraelitů.* — Ale když tam klidně odpočívali, tu jednoho dne k večeru ztrnuli hrůzou, neboť spatřili, jak se za nimi žene egyptské vojsko. Co se to zatím stalo? Faraó se dověděl, že Izraelité nejdou přímou cestou z Egypta, ale že se obrátili a zabloudili k moři, kde táboří (a že se tak dostali do pasti.) A tu začal litovat, že je propustil a že nebude mít dělníků na práci. Co proto učinil? Ihned vypravil rychlé vojsko na válečných vozech za nimi. A ti se nyní přihnali za Izraelskými a jednoho večera je dohonili, když právě tábořili u moře a odpočívali. Izraelských se zmocnilo velké zděšení, neboť viděli, že jsou v pasti a nemohou uniknouti: Před nimi bylo moře, na levé straně močály a na pravé vysoké hory, — a za nimi nepřítel. Co dělali? Ale „když je nouze nejvyšší, pomoc Boží nejbližší.“ Když bylo nejhůř, pomohl jim Pán Bůh. Jak? Nejprve se zvedl oblak. A kam se postavil? Jaký byl

na straně obrácené k Egypťanům? A k Izraelským? Co potom řekl Pán Bůh Mojžíšovi? A co se stalo? Zdvihl se prudký horký vítr, který vál celou noc. A co udělal? Ale vítr sám to neudělal. Ten zázrak udělal Pán Bůh pomocí větru. Co učinili Izraelité? Tak Izraelité celou noc až do svítání přecházeli přes moře.

3. *Záhuba Egypťských.* — Co se stalo k ránu, když se rozednívalo, asi ve tři hodiny? Egypťané teprve nyní zpozorovali, co se stalo, a viděli, jak už poslední Izraelité přecházejí. Co udělali? Pustili se za nimi. Ale co se stalo, když se octli uprostřed moře? Z oblakového sloupu začaly šlehati blesky a nastalo veliké hromobití a bouře. Co udělali nyní Egypťští? Zmateně volali: „Utecme...“ a prchali nazpět. Co nyní řekl Pán Bůh Mojžíšovi? Aby opět vztáhl hůl svou nad moře. A co se stalo, když tak učinil? Vody se vrátily na své místo a zatopily vojsko egyptské. Jaký to mělo výsledek u Izraelitů? Že poznali Boží velikost a moc a měli k Bohu velikou úctu, bázeň a důvěru. A ke komu také měli velikou úctu a důvěru? Ano, také k služebníkovi Božímu a svému statečnému a zbožnému vůdci Mojžíšovi.

Je-li po ruce vhodný obraz, na př. Fuglův — aspoň v dopisnicovém formátu, — možno jej nyní ukázati a potom děj dát přečísti z knihy a stručně shrnouti a zakončiti třeba takto: U Izraelitů byl z toho veliký jasot. Zpívali radostí a velebili za to Boha a jeho moc a velikost, kterou jim ukázal.

UŽITÍ LÁTKY, VÝTĚŽKY A NAUČENÍ:

1. *Bůh je všemohoucí. Boží moc a velikost.* — Plni radosti, že tak šťastně unikli ze země útrap a poroby a dostali se přes moře, děkovali pak Izraelité Pánu Bohu a zpívali: „Zpívejme Hospodinu, neboť slavně ukázal, že jest veliký. — Všemohoucí jest jméno jeho!“ a volali: „Kdo se ti vyrovná, Hospodine?“

Tak ukázal Pán Bůh Izraelitům a zároveň také Egypťanům, jak je veliký a silný a mocný. Že on může, co nikdo nemůže — že on všechno může, čili: že je všemohoucí. Nikdo jiný není všemohoucí, jedině Bůh. Proto dáváme Pánu Bohu jméno „Všemohoucí“ (s velkým V! — napsat na tabuli.) Proto zpívali Izraelité: „Všemohoucí“ jest

jméno jeho. Už tedy známe tři jména, kterými můžeme Pána Boha nazývat: První jeho jméno jest: Ten, který jest, nebo krátce: Jsoucí — to znamená: Ten, který jest sám od sebe. Nikdo jiný není sám od sebe. Druhé jeho jméno je: Věčný (napsat na tabuli! s velkým V), protože nikdo jiný není věčný než Bůh. A třetí jeho jméno jest „Všemohoucí“ nebo Všemocný, protože nikdo jiný není všemohoucí. Místo „Bůh“ tedy můžeme říkat: Ten který jest sám sebou (sám od sebe), Věčný nebo Všemohoucí neboli Všemocný. Pán Bůh je tedy nejvyšší a nejmocnější Pán. Jeho velikosti, síle a moci se nic nevyrovná.

Hleďte, jak jasně ukázal Pán Bůh pyšnému králi egyptskému, že On jediný je pánem a jak maličký je proti němu nejmocnější král!

Král chtěl Izraelské vyhubiti — Pán Bůh je chtěl zachrániti. Proto vzkázal králi po Mojžíšovi: „Propust Izraelské!“ Ale král zpupně odpověděl: „Kdo jest Hospodin? Neznám Hospodina a Izraelských nepropustím!“ Pán Bůh mu však ukázal, kdo jest pánem! Poslal na něho tresty: nejprve menší, a když stále vzdoroval, potom poslal trest nejhorší, smrt prvorozených. To byl trest za to, že král novorozené chlapečky izraelské dával házet do vody. A když se král z toho nešťěstí trochu vzpamatoval a chtěl zase úmysl Boží zmařit, ukázal mu znova Pán Bůh zázračným přechodem Izraelitů přes moře a hroznou bouří, která potom nastala, jak je mocný; a že žádný člověk proti Bohu nic nezmůže, ale dobrý člověk, jemuž Bůh pomáhá, s Bohem všechno zmůže. Proto říkáme:

Proti Bohu nic nezmohu!

Ale: Komu Bůh pomáhá,
ten všechno přemáhá.

2. *Měj úctu ke jménu Božímu!* — Děti, nezapomeňte nikdy na to, jak je Pán Bůh veliký, silný a mocný. Bůh je nejvyšší Pán, je Pánem všeho. Proto Ho musí celý svět poslouchat. Blesky, moře i větry, slunce, měsíc a hvězdy, všechno poslouchá jeho slova. Také lidé Ho musí poslouchat a jemu sloužit. Těm, kteří Ho poslouchají, je pánem dobrotivým, jak to ukázal Izraelitům; ale těm, kteří se mu vzpírají jako král egyptský, bývá hrozným a strašným, aby poznali jeho moc.

A protože Bůh je tak veliký, silný, mocný a hrozný, proto ho máme ctít a chválit. Proto i jeho jméno je veliké a svaté, a proto musíme mluvit o Bohu jen s největší uctivostí a také jeho veliké jméno musíme vyslovovat s úctou. Nesmíme tedy jeho veliké a svaté jméno zlehčovat, brát nadarmo, vyslovovat zbytečně a lehkomyšlně, zneužívat k žertům, vtipům nebo dokonce k tupení, posměchu a rouhání — jako egyptský král. Jakkoli on zlehčoval a tupil jméno Boží? Když řekl s pohrdáním: „Kdo jest Hospodin, abych já ho musil poslouchat! Neznám Hospodina!“ Ale potom viděl, jak je proti Pánu Bohu maličký. Proto se chraňte každého zlehčování velikého jména Božího a rouhání, ale vyslovujte jméno Boží vždycky s největší úctou.

Jeden veliký učenec anglický (Newton), který objevil také zákon přitažlivosti a tíže, smekal klobouk pokaždé, když vyslovil veliké a svaté jméno Bůh. A Izraelité měli ke jménu Božímu (Jahve) takovou uctivou bázeň, že se báli je vyslovit a místo Bůh říkali proto Pán nebo Hospodin. Proto v biblické dějeprově užíváme po nich tak často jména Hospodin.

Jak je to tedy hloupé a bláznivé, když se takový lidský červíček, taková jepice, takový bacílek opovazuje stavěti se proti nekonečnému, věčnému, všemocnému a nesmírnému Bohu! Může mu uškodit? Může uškodit jen sobě.

Vzpomeňte si na palečka z pohádky, jak chtěl přemoci obra, a jak se proti němu kasal a rozháněl mečem, ač mu nesahal ani po kotníky. Každé jeho seknutí mečem do nohy obrovy bylo jako štípnutí blechy a obr se mu musil smát — protože stačilo, aby zdvihl nohu a mohl celého nafoukaného palečka zašlápnout. A ještě menší než ten paleček proti obru je takový pyšný člověk proti Bohu.

Ve kterém přikázání zakazuje Pán Bůh brát jméno Boží nadarmo? Ve 2. přikázání Božím. (Jak zní?) Kdo tedy vyslovuje veliké a svaté jméno Bůh (německy Herr Gott) nebo Ježíš neuctívě, to znamená: lehkomyšlně a zbytečně, nebo ve zlosti (na příklad Himmel Hergott) nebo jen pro smích, ten se dopouští hříchu proti 2. přikázání a musí se zpovídat: Vyslovoval jsem jméno Boží nebo jména svatá lehkomyšlně nebo ve hněvu, nebo pro smích. Kdo jméno Boží vyslovuje

ve zlosti, o tom říkáme, že k leje.* Ještě horší je, když někdo jméno Boží nebo jména svatá, nebo svaté názvy a svatá slova Boží a slova modliteb zlehčuje, dělá si z nich posměch a hloupé vtipy, anebo je tupí. O tom říkáme, že se Bohu rouhá — jako farao, když říkal: „Kdo jest Hospodin?“ čili „Co je mi do vašeho Hospodina?“

Velikého hříchu se dopouští také ten, kdo volá jméno Boží za svědka, že mluví pravdu, a zatím lže, čili kdo křivě přísahá.

Jméno Boží tedy nesmíme vyslovovati nikdy neuctivě. Ale protože je jméno Boží tak veliké a svaté, máme je často a rádi ctíti a chváliti, jako hodné děti Boží, a máme si přát, aby je všichni lidé ctili a chválili. Proto se modlíme: „Posvět se jméno tvé!“ to znamená: Bože, my si přejeme, aby všichni veliké a svaté jméno tvé světili, to jest ctili a chválili. (Když jméno Boží ctíme, říkáme, že ho světíme.) Proto máme často s radostí zpívat Pánu Bohu jako Mojžíš a Izraelité: „Tobě, Bože, chvála, dík...!“ (píseň *Te Deum laudamus*) nebo: „Bože, chválíme tebe!“ a často říkat: „Buď jméno Páně pochváleno!“

B.

Bůh živil Izraelské na poušti.

PŘÍPRAVA:

(Naváže se na předešlý děj.) Tak Bůh vyvedl Izraelské z Egypta a zázračně je zachránil. Ale teď jim nastala obtížná cesta velikou pouští. Představte si, jak vypadá poušť! Někde je to vyprahlá pustina písčitá, kde není vody a kde nic neroste, — jinde zas krajina hornatá, skalnatá a kameňitá, jen někde jsou v poušti místa úrodná, malé krásné oasy, kde je voda a kde rostou stromy, zvláště palmy; v některých částech pouště jsou i veliké pastviny na stráních

* Ale není to vlastně správné. Klením, t. j. proklínáním by to bylo jen tehdy, kdybychom při tom přáli druhému nebo sobě zlého, na př.: Bůh tě zatrať! Proklínati znamená ve hněvu zlořečiti a při tom užívati svatých jmen. Stalo se však zvykem, že činíme rozdíl mezi pouhým klením (vyslovováním svatých jmen ve hněvu) a proklínáním (= zlořečením).

travou porostlých. Ale často musí poutník jíti kolik dní pustinou, než najde taková místa úrodná. Proto je na poušti veliká nouze o vodu a o potravu. A to nyní zakusili Izraelité. S počátku to tak necítili, protože měli s sebou zásoby potravin, ale když jim zásoby došly, začali trpěti hlad a žízeň. Ale Pán Bůh je ani tu neopustil.

Slyšte nyní, jak jim pomáhal.

PODÁNÍ LÁTKY, VYPRAVOVÁNÍ, NÁZOR:

Od Rudého moře táhli Izraelité dále do pouště. Brzy jim došly zásoby potravin a oni neměli co jísti. I reptali proti Mojžíšovi: „Proč jsme nezemřeli raději v Egyptě!? Tam jsme sedávali nad hrnci masa a najídali se chleba do sytosti!“ I mluvil Hospodin k Mojžíšovi: „Oznam lidu: Večer budete jísti maso, ráno pak budete nasyceni chlebem s nebe; a poznáte, že jsem já Hospodin, Bůh váš.“ — A hle, večer téhož dne přiletěla veliká hejna křepelek. Bylo jich tolik, že pokryly celý tábor. Lid si jich nachytal a připravil k jídlu. Ráno pak, když vstali, vznášela se nad táborem a kolem něho mlha; a když spadla k zemi, ukázala se na zemi drobná bílá zrnka, podobná jíní; a celá země byla jimi pokryta. Izraelští na to hleděli udiveně a ptali se: „Man hu? Co je to?“ A Mojžíš jim řekl: „To je ten chléb, který vám slíbil Hospodin.“ A všichni to hned sbírali a jedli. Chutnalo to jako bílé pečivo s medem. I říkali tomu pokrmu „mana“. — Ten pokrm jim potom dával (posílal) Pán Bůh skoro každé ráno po celý čas putování pouští.

Potom táhli Izraelité jinou pustinou a blížili se k hoře Horeb. Tam nebylo pitné vody. Tu počal lid zase reptati proti Mojžíšovi: „Proč jsi nás vyvedl z Egypta? Proto snad, abys nás umožil žízní?“ — Mojžíš odpověděl: „Co máte proti mně? Proč nedoufáte v Hospodina?“ Sám pak se modlil k němu o pomoc. A Bůh řekl Mojžíšovi: „Vezmi do ruky hůl a jdi před lidem k hoře Horeb. Tam udeř holí do skály a vyjde z ní voda.“ Mojžíš tak učinil a ze skály vyšel hojný pramen vody.

VYSVĚTLENÍ LÁTKY:

Od Rudého moře táhli Izraelité radostně dále do pouště. Ale po první radosti přišel brzy zármutek. Proč? Protože neměli co jísti. Zásoby jim došly; začali tedy zabíjeti dobytek, ale všechen dobytek zabíjeti nemohli, protože jim dával

mléko a máslo; a také dobytek hynul hladu. Tu brzy zapomněli na dobrotu Boží a byli nespokojeni a reptali. Vyčítali Mojžíšovi, proč je sem vyvedl, že mohli raději zůstat v Egyptě. Jak to říkali? Ale Pán Bůh je zahanbil, aby viděli, jak pošetile si počínají. Ačkoli reptali, ukázal jim svou dobrotu. Co řekl Mojžíšovi? Že budou mít večer maso a ráno chléb. A co k tomu dodal? „Abyste poznali, že jsem já Hospodin Bůh váš“, to jest, že vás miluji a že o vás pečuji.

A co se stalo večer toho dne? Přiletěla hejna křepelek a pokryla celý tábor. Vracely se od jihu do severních krajín a protože letěly už dlouho pouští, byly unaveny a snesly se na zem, aby si odpočinuly. A bylo jich tolik, že si jich každý nachytal několik a připravil si je k jídlu. Tak jim dal Pán Bůh maso. A ráno jim dal chléb. Co viděli ráno, když vstali? Bílou mlhu, jak se snesla na zem a země byla na jednu celá bílá a pokrytá malými bílými zrníčky. Jak vypadala ta zrníčka? Jako jínovatka. Co dělali Izraelité? Divili se tomu. A jak se tázali? Man hu — Co je to? Co jim řekl Mojžíš? A nyní všichni sbírali a jedli. Jak to chutnalo? Jako bílý chléb s medem. Jak tomu říkali? To byl ten zázračný chléb s nebe, který jim potom Pán Bůh posílal po celý čas, co putovali po poušti, skoro každý den. A oni si na to tak zvykli, že potom už ani nemyslili na to, že je to chléb zázračný.

A ještě něco jim dal potom Pán Bůh zázračným způsobem. Co pak? (Co jim ještě chybělo?) Vodu. — Potom přišli totiž do krajiny pusté, kde nebylo vody. To bylo už nedaleko od hory Horeb neboli Sinaj. Co dělali, když trpěli žízní? Zase reptali. Mojžíš jim vytýkal, že tak málo doufají v Boha, a potom se modlil k Bohu o pomoc. A co mu řekl Pán Bůh? Mojžíš tedy udeřil do skály a vyšel pramen vody.

Tak vidíte, jak se o ně Pán Bůh na poušti staral: Nejprve jim dal maso křepelek, potom chléb s nebe a konečně vodu ze skály. (Je-li k dispozici vhodný obraz, na příklad od Mate Mink Born, možno jej ukázati. Stačí-li čas, může se článek přečísti.)

UŽITÍ LÁTKY, APLIKACE, VÝTĚŽKY:

1. *Bůh jest nejvyšší dobrotivý. — Boží dobrota a otcovská péče o nás.* — Při odchodu z Egypta a na pochodu přes Rudé moře ukázal Pán Bůh Izraelitům, jak je veliký, silný a mocný čili všemohoucí. Ukázal jim svou všemohoucnost.

A nyní na poušti jim ukázal ještě jinou vlastnost. Kdo by to uhodl? Jaký k nim byl Pán Bůh na poušti, i když reptali a nezasloužili si toho? Byl k nim dobrotivý — choval se k nim jako otec k dětem, staral se o ně. Tak jim Pán Bůh ukazoval svou dobrotu čili byl k nim dobrotivý. A podobně je dobrotivý k nám a ke všem svým tvorům. I nám ukazuje svou otcovskou dobrotu a lásku tím, že se o nás stará. Pán Bůh není jen věčný, všemohoucí a vševědoucí, Pán Bůh je také nejvyšší dobrotivý; to znamená: Je k nám pln lásky, miluje nás a stará se o nás otcovsky. Nikdo k nám není tak dobrý jako Pán Bůh.

Jako živil Pán Bůh Izraelity na poušti, tak živí i nás a pečuje o nás otcovsky. Jak nás živí? (Což vás neživí rodiče? Ano, ale bez Boha by vás nemohli živiti.) Tím, že dává růsti obilí na poli, ovoce a jiné plodiny jako potravu pro nás i pro zvířata. (Děti mohou samy uvést podrobnosti.) Tak nám Pán Bůh dává pokrm a každý rok pokrývá veliký, prostranný stůl naší země všelijakými dobrými pokrmy. Proto se modlíme před jídlem: „Oči všech doufají v Tebe, Hospodine, a ty jim dáváš pokrm v čas příhodný! Otvíráš ruku svou a naplňuješ všelikého živočicha požehnáním.“ Kdyby Pán Bůh nedal teplo, vláhu a úrodu, nic by nevyrostlo a marně by se lidé namáhali o chléb. Všechny pokrmy nám dává Pán Bůh. A dává nám ho, i když hřešíme. Tak je k nám Pán Bůh dobrotivý. Na tu jeho dobrotu, štědrost a péči si máme vzpomenout před každým jídlem a po něm. Proto se zbožní křesťané před jídlem a po jídle modlí, aby Bohu za tu jeho dobrotu poděkovali. To můžete učiniti, když jste mezi lidmi, třeba nepozorovaně aspoň v duchu tím, že se tiše pomodlíte před jídlem:

Požehnej, Hospodine, nás i tyto své dary,
kterých z tvé štědrosti požívati budeme!
Skrze Krista Pána našeho. Amen.

A po jídle:

Děkujeme ti, Hospodine, za všechny dary tvé.
Jenž jsi živ a kraluješ na věky věkův. Amen.

2. *Mana předobrazem Nejsvětější Svátosti.* — Kterým pokrmem zvláště ukázal Pán Bůh Izraelitům na poušti svou otcovskou dobrotu a péči? Manou — chlebem s nebe. Za ten chléb potom Mojžíš Pánu Bohu děkoval slovy: „Chléb s nebe dával jsi jim, všelikou sladkost obsahující“ (nebo: všelikou líbeznost v sobě mající). A tak jako on, modlí se nyní a děkuje kněz každou neděli po mši svaté, při požehnání s Nejsvětější Svátostí za jiný chléb s nebe. Proč? protože také nám dal a stále dává Pán Ježíš podobný chléb s nebe neboli manu, ale ještě mnohem lepší, než byla mana na poušti. Kdo ví, jaký? Ano, tím nebeským chlebem je On sám ve sv. Hostii neboli v Nejsvětější Svátosti.

Jako Izraelitům na poušti dával Pán Bůh manu neboli chléb s nebe, tak nám křesťanům slíbil Pán Ježíš dáti ještě lepší chléb s nebe. Kdy pak to slíbil? Vzpomeňte si — o tom jsme se již učili. Po zázračném nasycení 5000 lidí. Když nasýtil zástupy chlebem pozemským na pustém místě, slíbil jim druhý den v Kafarnaum, že nám dá ještě jiný chléb — chléb nebeský, chléb pro duši a pro život věčný, a tím chlebem bude On sám. Ví ještě někdo, jak to tenkrát řekl? „Já jsem ten chléb živý, který s nebe sestoupil“, čili Já jsem ten chléb s nebe, ale chléb ještě lepší než byla mana, která byla také chlebem s nebe. Proto přidal: „Otcové vaši na poušti jedli manu a zemřeli. Kdo jí chléb tento, bude živ na věky.“ A tento nový chléb s nebe pro život věčný, tu novou nebeskou manu, v níž je sám Pán Ježíš, nám potom dal po prvé při poslední večeři; a od té doby nám jej dává stále ve sv. přijímání. Tím novým nebeským chlebem živí Pán Ježíš duše zbožných křesťanů na cestě životem, podobně jako Pán Bůh živil Izraelity manou na cestě poušti. Co je tedy naší manou neboli chlebem s nebe? Naší manou je nejsvětější svátost oltářní.

Mana, kterou Pán Bůh sytil Izraelity na poušti, se tedy v něčem podobala Nejsvětější Svátosti neboli sv. Hostii. Proto říkáme, že mana na poušti byla obrazem, nebo předobrazem Nejsvětější Svátosti Oltářní. V čem pak byla jejím obrazem, nebo: v čem se jí podobala? Napišme si to na tabuli:

Mana

Sv. Hostie (sv. přijímání)

chléb s nebe...

chléb pro Boží lid Izraelský
chléb pro všechny lid
posila na cestu pouští
chléb pro tělo
chléb proti únavě a hladu

živý chléb s nebe
(Tělo a Krev Pána Ježíše)
chléb pro Boží lid křesťanský
chléb pro celý svět
posila na cestu životem
chléb pro duši
chléb proti slabosti a hříchu

Pamatujte si tedy: Mana byla předobrazem Nej-
světější Svátosti oltářní. Proto za ni děkuje kněz jako Moj-
žíš za manu, když zpívá:

Chléb s nebe dal jsi jim, ó Pane!
všelickou sladkost obsahující
(nebo: všelickou líbeznost v sobě mající.)

Tiché zaměstnání: Zbude-li čas, mohou si děti
kreslit ciborium a malé svaté Hostie.

35. Bůh oznámil desatero přikázání.

(Pro 2., po případě i 3. třídu. — Prvouka čl. 26. — Cesta k Bohu čl. 19.)

Pozn.: 1. Předpokládá se, že katecheta nacvičil s dětmi aspoň prv-
ních 8 přikázání Desatera již na konci 1. škol. roku. Obsah
některých přikázání pak byl vyložen v předešlých kateche-
sích, takže děti jsou dostatečně připraveny na toto slavnostní
přijetí celého zákona Božího, jež se má
stát touto katechesí. Děti ve 2. školním roce jsou také v le-
tech, kdy už jasně rozeznávají dobré od zlého a chápou, co
je hřích. Tu je proto vhodné jim slavnostním, výrazným a
působivým způsobem ukázat jejich velikou povinnost plnit
zákon Boží a uváděti svou vůli v souhlas se svatou vůlí Boží.

2. Aby toto slavnostní oznámení Desatera dětem bylo působivé, vyličí katecheta živě podivuhodné okolnosti a zjevy, které je provázely. Bůh, nejlepší vychovatel, chtěl Israelity u hory Sinaj naplniti posvátnou hrůzou a bázní Boží, a tu má i katecheta vzbuditi v dětech tímto líčením.

3. Znění Desatera, kromě 1. přikázání, je podáno obvyklým, zkráceným způsobem, katecheta však ať je přednáší pomalu, výrazně a slavnostně. Chybou by bylo, kdyby přednes Desatera vynechal a spokojil se pouze větou: „Nyní Pán Bůh prohlásil Desatero.“ Nebo: „Všichni poslouchali, jak Pán Bůh z mraku mluvil a oznamoval 10 přikázání.“ U prvního přikázání je vhodné pro větší působivost již ve 2. školním roce, nebo ve 3. a 4. školním roce, seznámiti děti s textem obšírnějším a věrnějším: „Já jsem Hospodin Bůh tvůj! Nebudeš míti bohů jiných mimo mne!“ A tento negativní příkaz možno ještě doplniti pozitivně: „V jednoho Boha budeš věřit!“ Při odřikávání Desatera pak možno zůstat i při textu obvyklém.

Protože událost se má vypravovati ve 3. školním roce znovu celá, aby účta k zákonu Božímu se dětem živě vtiskla v paměť, jsou v závorkách přidány některé další podrobnosti pro 3. školní rok.

V rozhovoru a výkladu se ovšem napřed vysvětlí děj a okolnosti, a potom teprve se stručně vyloží, co Pán Bůh v Desateru od nás chce.

Po této katechesi bude nutno zákony Desatera s dětmi nacvičiti a jim stručně vyložit. Proto následuje katechese s výkladem přikázání. Důkladněji se pak budou jednotlivá přikázání vykládati postupně, jak radí Kubiček: „Vysvětlení Desatera se provádí nejúčinněji ve spojení se zpytováním svědomí, a to poznenáhlu, přikázání za přikázáním, asi takto: Ke konci hodiny vysvětlí katecheta dětem (třebas při opakování Desatera) stručně nejprv obsah prvního přikázání. Na to se pomodlí s dětmi Desatero. Poté se táže v modlicím postoji podle zrcadla ve čl. 82.: „Modlíš se denní modlitby? — Modlíš se pobožně?“ Obojí otázka s krátkou pomlčkou. Hned potom následuje společná modlitba lítosti. Tak první a druhou hodinu. Budoucí týden se přidá po stručném vysvětlení druhého přikázání další otázka zpovědního zrcadla. A tak týden za týdnem, až je zpytování celé. To se pak koná dvakrát týdně, aby

se otázky častým opakováním vtiskly dětem do paměti. Tím se odvalí nejtěžší balvan před svatou zpovědí.“

(Tuto katechesi možno rozdělit na dvě hodiny podle oddílů A a B.)

A.

Přípravy na slavný den.

(Protože ve 2. školním roce se probíralo pouze Mojžíšovo zahránění, předešlo se v úvodu, čeho třeba vědět o Mojžíšovi. Ve 3. školním roce se naváže na předešlé katechese.)

ÚVOD:

1. Mojžíš rostl na dvoře královském. Byli mu dáni nejlepší učitelé, kteří jej učili čísti, psáti, počítati a také všem statným vědám a uměním. Tak se stal Mojžíš mužem veice vzdělaným. Pán Bůh to tak chtěl, aby mohl jednou vysvoboditi a vésti celý národ vyvolený.

Mojžíš také nezapomněl, že je Izraelita a nenakazil se d pohanských Egypťanů. Neklaněl se jejich nepravým bohům, ale zůstal věrný Bohu pravému. A když dospěl viděl, jak jeho krajané jsou utiskováni a týráni, chodil k nim a těšil je: „Však Bůh vyslyší jednou naši modlitbu vyvede nás z této země!“

2. A skutečně! Pán Bůh vyslyšel volání Izraelitů a vyolil právě Mojžíše za jejich vysvoboditele.

Slyšte nyní, jak je Mojžíš jedné noci z Egypta vyvedl přivedl na poušť k hoře Sinaj.

UPRAVOVÁNÍ:

1. Když poznal král, že Mojžíš se týraných Izraelitů jímá a touží po jejich vysvobození, chtěl Mojžíše zabít. Mojžíš musil utéci do pouště. Tam se mu jednou zjevil Pán Bůh v ohni hořícího keře a řekl mu: „Ty vyvedeš můj národ z Egypta! Neboj se krále, já budu s tebou!“ Když to Mojžíš oznámil Izraelitům, nastala mezi nimi velká radost. A Pán Bůh jim pomohl. Jedné noci sebrali rychle všechny své věci, naložili je na vozy, osly a veloudy, posadili na ně i malé děti, které nemohly jíti

pěšky — vzali s sebou také stáda dobytka: ovce, kozy, krávy, koně, osly a velbloudy — a rychle vytáhli z Egypta.

2. Šli dlouho a cesta nebyla lehká a pohodlná. V noci se vždycky zastavili, nakrmili dobytek a postavili stany, aby v nich přespali; a hned ráno táhli zase dále. Cesta vedla pouští, kde trpěli hlad a žízeň, ale Pán Bůh jim zázračně pomohl. Tak šli přes sedm neděl — skoro dva měsíce — až přišli k vysoké skalnaté hoře. U hory byl pramen vody a krásné údolí, kde rostly palmy a bylo tam mnoho pastvy. Tam se zastavili, aby si odpočinuli. V údolí pod horou postavili stany a tam zůstali. Ta hora se jmenovala Sinaj. (Opakuj N! — Napsat na tabuli!)

3. Když lid odpočíval v táboře, vystoupil Mojžíš na horu a tam se modlil. (Děkoval Bohu za to, že jeho národ vysvobodil a prosil jej, aby mu ukázal, jak jej má vésti, aby se stal národem Bohu milým a svatým.) A Pán Bůh mu řekl: „Oznam všemu lidu: Ať všichni vyperou roucha svá, ať se všichni posvětí, modlí a postí, dnes a zítra, a připraví se na třetí den. Neboť třetího dne sestoupím k vám na horu. Až tedy zazní hlas trouby, ať všechen lid přijde (sem) k hoře!“ („Ale nikdo nesmí na horu vystoupiti ani se jí dotknouti“, protože na ní bude Bůh.)

4. Mojžíš pak sestoupil s hory a oznámil lidu, co mu řekl Hospodin. Tu se všichni asi divili a tázali: „Co od nás bude chtít Hospodin? A co pak nám řekne?“ — A hned nastaly v táboře přípravy na třetí den. Všichni — mužové, ženy i děti — prali a čistili roucha svá, umývali se — postili a modlili se — a napjatě čekali na třetí den.

OPAKOVÁNÍ A ROZHOVOR:

Katecheta zopakuje s dětmi tyto body: Vyjití z Egypta v památné noci, — obtížnou cestu pouští, — zvláště pak utáboření lidu u hory Sinaj a přípravy na veliký sváteční den.

Při tom možno ve 3. třídě vysvětliti: Když Pán Bůh sestoupí na horu, bude hora svatá. Proto se jí nesmí nikdo dotknouti. A protože Izraelité budou státi blízko před Bohem nejvýš svatým, musí býti čisti na těle i na duši. Proto ať si vezmou sváteční oděv a „ať se všichni posvětí“, t. j. ať se všichni upřímnou lítostí, modlitbou a postem očistí od hříchů!

SHRNUTÍ:

Po tomto vytazování a vysvětlení děje možno vše ještě shrnouti a krátce zopakovati (nebo dát přečíst z biblické dějeprawy) asi těmito slovy (Text knihy):

„Za sedm neděl po vyjití z Egypta došli Israelité k hoře Sinaj. Tam se zastavili a utábořili. Mojžíš vystoupil na horu, aby se modlil. A Pán Bůh mu řekl: Pověz (všemu) lidu: Ať všichni vyperou roucha svá, ať se umyjí, modlí a postí dnes a zítra a připraví se na třetí den. Neboť toho dne sestoupím k vám na horu. Až zazní hlas rohu, přistupte k hoře!“ Mojžíš učinil, jak mu Hospodin rozkázal.

VÝKLAD A NAUČENÍ:

1. Tu možno připomenouti paralelu: *Den před slavným svátkem u nás.* — Také u nás bývá před nedělí a velikým svátkem mytí a čištění (příbytku, šatů i těla). Neboť neděle a svátek je den svatý, — den Boží, den Páně. V ten den chce také Pán Bůh přijíti zvláštním způsobem k nám; chce sestoupiti s nebe a býti s námi a mluvit s námi.

Proto si bereme čisté prádlo na čisté (umyté) tělo, čisté, lepší, sváteční šaty a čisté boty. Tím vším chceme Pána Boha ctíti; to děláme z úcty k Pánu Bohu, protože je den Páně, den sváteční.

2. Ale nemáme se spokojiti jen tím, že před nedělí a svátkem myjeme a čistíme tělo, šaty a příbytek. Máme také očistiti a umýti svou duši a připraviti ji na příchod Pána Boha k nám. Proto zbožné děti a zbožní křesťané chodívají v sobotu před nedělí a zvláště v předvečer velikých svátků (Vánoc, Velikonoc a j.), k svaté zpovědi.

Proto se v neděli ráno, když vcházíme do chrámu a chceme přistoupiti blíže k Pánu Bohu, kropíme svěcenou vodou (u kropenky); abychom si připomenuli, že máme očistit své srdce ode všeho hříšného a pozemského, než přistoupíme k Pánu Bohu. — Očisti své srdce, kdykoli se blížíš Bohu.

3. Jak asi čekali Izraelité na třetí veliký a sváteční den! Všichni si stále opakovali: Třetí den půjdeme k hoře! Sám Pán Bůh sestoupí s nebe a přijde k nám!

Podobnou radost máme míti také my, když zvony v neděli ráno nebo ve svátek slavně vyzvánějí a volají: „Dnes Pán Bůh přijde s nebe do vašeho chrámu na oltář! Pojdte tam. Pojdte do kostela!“ — „Duše věž! Neděle, den Páně dnes! Volá tebe do kostela!“

B.

Slavné oznámení Desatera.

PŘÍPRAVA:

Když Mojžíš oznámil lidu, že třetího dne sestoupí Pán Bůh na horu a jak se mají připravit na veliký sváteční den, nastalo v táboře veliké mytí, praní a čistění po dva dny. Při tom se všichni postili a modlili a s napjetím očekávali třetí slavný den.

VYPRAVOVÁNÍ:

1. Konečně nastal třetí den. — Hned z rána začalo hřmět a blýskat se; na horu Sinaj se snesl veliký černý mrak a zahalil celou horu. Z mraku šlehalo ohně a blesky a bylo slyšeti hrozné hřmění (hromu).

Lidé s Mojžíšem stáli a čekali na kraji tábora všichni oblečení v čistá sváteční roucha a báli se. Pojednou bylo slyšeti hlas rohu (troubení na roh) stále hlasitěji a hlasitěji. (To bylo znamení, že Pán Bůh sestoupil na horu.) Tu Mojžíš vyvedl všecken lid z tábora a přivedl jej až k hoře, která byla v mraku, v ohni blesků a v kouři.

2. Pán Bůh pak mluvil k lidem z mraku hlasem hromovým:

Já jsem Hospodin Bůh tvůj.

1. Nebudeš míti bohů jiných mimo mne!
(V jednoho Boha budeš věřiti!)
2. Nevezmeš jména Božího nadarmo!
3. Pomni, abys den sváteční světil!
4. Cti otce svého i matku svou...!
5. Nezabiješ!
6. Nesesmilníš!

7. Nepokradeš!
8. Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému!
9. Nepožádáš manželky bližního svého!
10. Aniž požádáš statku jeho!

3. Lidé pod horou poslouchali a báli se (takže hrůzou ustupovali), neboť viděli, jak mocný a hrozný je Pán Bůh a jak hrozně by je mohl trestati. Tu jim řekl Mojžíš: Bůh proto tak mluvil, abyste se ho báli a nehřešili.

Potom jim Mojžíš opakoval všechno, co Pán Bůh přikázal a všichni slavně slíbili: „Všecko, co mluvil Hospodin, budeme činiti!“

Potom se vrátili do tábora.

Mojžíš pak vystoupil znovu na horu a zůstal tam 40 dní a nocí (a nejedl a nepil). A Pán Bůh mu poručil, aby vytesal dvě kamenné desky, do nichž pak sám vepsal desatero přikázání.

SHRNUTÍ:

Tak Pán Bůh slavně oznámil (Izraelským) s hory Sinaj za hromu a blesku deset velikých přikázání, kterým říkáme desatero přikázání nebo krátce Desatero. — Co učinil Pán Bůh s hory Sinaj?

OPAKOVÁNÍ A VYSVĚTLENÍ:

Jakými hroznými zjevy a úkazy bylo provázeno slavné oznámení desatera? Co se dělo třetí den ráno na hoře?

Co mluvil Pán Bůh? To byla veliká a svatá chvíle. — Jak zvolal všechny lid, když Bůh přestal mluvit? „Všecko, co mluvil Hospodin, budeme činiti!“ — Aby ta přikázání nezapomněli, napsal jim je Pán Bůh do dvou kamenných desek, kterým říkáme: Desky zákona, to jest zákona Božího. Přikázáním na nich napsaným říkáme též krátce: Zákon Boží.

Nyní mohou děti pozorovati obraz (třebas Schuhmacherův nebo Heinemanův z Herderovy bible, nebo Doubkův), jak Bůh oznamuje Desatero.

Text: „Ráno třetího dne začalo hřmět a blýskat se. Černý hustý mrak zahalil horu, z mraku šlehalý blesky. Pak bylo slyšeti táhlý zvuk rohu (trouby) stále hlasitěji. Tu Mojžíš přivedl lid k hoře. Všechn lid stál pod horou a trásl se strachy.“

VÝKLAD A NAUČENÍ:

1. Ve 3. třídě: (Pán Bůh sestoupil na horu Sinaj v ohni. Už před tím se zjevil Mojžíšovi v podobě ohně. Kdy pak? Na poušti v hořícím keři.) — Proč pak sestoupil Pán Bůh na horu v ohni a proč oznámil svá přikázání za hromu a blesku? Aby se ho Izraelité báli; aby viděli, jak je mocný a hrozný, a jak hrozně by je mohl trestati, kdyby jeho přikázání neplnili.

Také my máme mít svatou bázeň před Bohem; také my se máme bát některé Boží přikázání vědomě a svévolně přestoupit, protože veliký a svatý Bůh nemůže takovou opovážlivost naši nechat bez trestu.

2. Pán Bůh oznámil desatero přikázání nejprve Izraelitům. (Proč nejprve jim? Protože byli národem vyvoleným; oni tedy první měli vůli Boží dobře znáti a plniti.) Od nich pak se jim měli naučiti také ostatní národové a všichni lidé. Neboť přikázání Boží platí pro všechny lidi; všichni lidé, tedy také my je musíme zachovávat. Odkud to víme? To řekl Pán Ježíš. Když přišel na svět Pán Ježíš, Syn Boží, říkal to výslovně a často, že každý kdo chce přijít do nebe (kdo chce mít život věčný), musí zachovávat Boží přikázání. (O tom se budeme ještě letos učit.)

Ve 3. a 4. školním roce: Jednou k němu přišel bohatý jinoch a tázal se ho: „Mistře, co mám činit, abych měl život věčný? A Ježíš mu odpověděl: „Chceš-li vejíti do života, zachovávej přikázání!“ Kdo přikázání Boží svévolně neplní, ten nemůže býti spasen (= nemůže přijít do nebe), ale musí přijít do pekla a kdyby jen jedno přikázání vědomě a svévolně neplnil, musil by býti zavržen do pekla. Kdo plní přikázání Boží, ale špatně a nedbale, ten přijde do očištky, kde musí za svou nedbalost trpěti. Ale kdo všechna přikázání Boží dobře plní, ten přijde jistě do nebe.

3. Ve 3. a 4. školním roce: Děti! Zde vidíte zase, jak je Pán Bůh svatý! Pán Bůh miluje a chce jen dobré. A dobré je jen to, co On chce a přikazuje; — dobrá je jen vůle Boží. Co je proti vůli Boží, to nikdy není dobré — i když se dobrým zdá!

A víte už, jaká je vůle Boží? Víte, co Pán Bůh od vás chce? — Abyste to věděly, proto jsem vám dnes vypravoval,

co nám Pán Bůh na hoře Sinaj oznámil. Nyní už tedy víte, co od vás Pán Bůh chce, — co máte dělat a co nemáte dělat, co je dobré a co je zlé! (Při opakování možno ve 4. a 5. školním roce dodati: Dobré je to, co se líbí Pánu Bohu; zlé je to, co se Pánu Bohu nelíbí. Nebo: Dobré je to, co Pán Bůh chce, — zlé je to, co Pán Bůh nechce. — Nebo: Dobré je to, co je podle přikázání Božích, zlé je to, co je proti přikázání Božímu.) Nyní už tedy žádný nemůžete říci: Já nevím, co Pán Bůh (ode mne) chce. Nyní to každý ví. — A každý také ví, že Bůh odmění každého, kdo jeho přikázání zachovává (= kdo činí dobré) a potrestá každého, kdo je vědomě a svévolně přestupuje (= kdo činí zlé.) To ukázal na prvních lidech, na Kainovi, na lidech před potopou a ještě jindy často.

Ale Pán Bůh nás nechce trestat. Pán Bůh chce, abychom byli šťastni. A šťastni budeme jen tehdy, když budeme zachovávat jeho přikázání. (Ve 4. a 5. školním roce: Ta přikázání nedal Pán Bůh pro sebe, ale pro nás, — abychom věděli, která cesta vede do nebe k věčnému štěstí, — a která vede do věčné záhuby.) Proto slibte radostně Pánu Bohu: „Všecko, co nám Pán Bůh *poroučí*, chceme činiti!“ (Opakujte všichni!) A to si nyní říkejte každý den.

Děti! Nyní se naučíme Desateru a potom se je budete každé ráno modlití, abyste věděly, co Pán Bůh od vás chce. A když se je pomodlíte, pokaždé mu slibte: Pane Bože, všecko, co mi v desateru přikázání poroučíš, budu dnes činiti!

Kde děti Desatero ještě neznají (ač je mají už všechny znáti), tam se v následujících hodinách poznenáhlu nacvičuje (vždy na počátku nebo na konci hodiny) a to tak, že se každou hodinu přidá jedno nebo dvě nové, až je všechny děti znají dokonale. V několika následujících hodinách se potom katecheta Desatero s dětmi modlí a to vždy spolu s předsevzetím: Všecko, co Pán Bůh v Desateru poroučí, chceme činiti! — Katecheta je pak ještě občas příležitostně zkouší a cvičí, a to i tak, aby je všechny děti znaly i „skákavě“ a na příslušné číslo hned věděly znění příkazu a naopak.

36. Bůh oznámil desatero přikázání.

(Prvouka čl. 26. — Biblická Dějprava čl. 29. — Cesta k Bohu čl. 19.
Pro 3., 4. a 5. školní rok a pro málotřídky.)

Pozn.: Nejdůležitější a nejmohutnější událostí čtyřicetiletého putování Izraelitů pouští je slavné oznámení zákona Božího na hoře Sinaj a slavné obnovení a uzavření Boží úmluvy s lidem vyvoleným. Scénu oznámení Desatera proto třeba dětem vylíčiti živě a působivě. Ostatní předpisy, které dostal Mojžíš na Sinaji, byly dány jen pro poměry Izraelitů; proto se zánikem Starého Zákona pomínuly a některé ještě dříve. Zákony Desatera však byly dány všem lidem a trvají stále, protože jsou věčné.

Při líčení scény slavného prohlášení Desatera je podán text přikázání poněkud obšírněji a věrněji podle bible, ve výkladu pak je připomenuto, že Desatero říkáme slovy zkrácenými. V opakování se proto uvádí ustáleným zkráceným způsobem. Děti však ať si pamatují aspoň u I. přikázání i text poněkud širší a věrnější. Delší text — biblický, zní slavnostněji a je působivější, a při tom se přece lehce čte a snadno pamatuje. Není ovšem určen k doslovnému zapamatování pro děti, nýbrž pouze pro vylíčení katechetovo, takže není třeba obávat se nějakého zmatku. Nebylo by také dobře při tomto líčení text přikázání, tedy věc nejdůležitější, vůbec vynechati a pouze říci: Nyní Bůh slavně oznamoval Desatero přikázání, které již znáte. To by bylo slabé a jaksi prázdné. Uvádí-li se Desatero pouze podle textu katechismu, není to věrné — neodpovídá to úplně biblickému textu a mohlo by to v dětech, které později dostanou do rukou bibli nebo Olbrachtovy Příběhy Starého zákona, vzbuditi dojem, že se jim podávala a podávají slova písma svatého nesprávně. Proto je třeba na toto textové zkrácení děti záhy upozorniti a vůbec jim říci, že některá slova písma svatého mají ve školní knize kratčeji.

PŘÍPRAVA:

Může předcházeti stručné zopakování událostí, které se staly po vyjití z Egypta. — Dnes vám budu vypravovati, jak Bůh dal Izraelitům a všem lidem desatero přikázání,

to jest, jak jim přikázal, co musí dělati a co dělati nesmějí. Napřed vám však musím říci, proč se to stalo a kde se to stalo (za jakých okolností se to stalo.)

PODÁNÍ LÁTKY:

1. *Okolnosti a dějiště.* — Posledně jste slyšely, jak pyšní Egyptané zahynuli v Rudém moři. Již jednou potrestal Pán Bůh lidi podobným způsobem, že zahynuli ve vodách. (Kdy-pak? V potopě.) Jen Noe se svou rodinou zůstal zachráněn a s ním pak učinil Bůh svatou úmluvu. Noe slíbil za sebe a za své potomky: Hospodine, já ti budu věrně sloužiti. A Pán Bůh mu slíbil: Já ti budu žehnati! Ale potomci Noemovi úmluvy (= slibu) nezachovali. A nakonec skoro všichni odpadli od Boha a udělali si bohy nepravé a klaněli se jim. Proto si Pán Bůh vybral spravedlivého muže, který mu byl zvláště věrný. Kterého? Abrahama. A s ním učinil novou úmluvu. Slíbil mu, že mu bude žehnati, že z jeho potomků se stane svatý a vyvolený národ, z něhož se narodí Vykupitel. Tomu národu dal nyní Pán Bůh velikého muže, Mojžíše, aby jej vyvedl z poroby egyptské do země zaslíbené a přivedl z pohanské nákazy zase k pravé víře. Pán Bůh chtěl, aby se z (nich) něho stal národ Bohu věrný a svatý, který by byl vzorem ostatním národům. Proto s ním chtěl učiniti novou slavnou úmluvu. Chtěl mu slavně slíbit, že ho bude chránit, a celý národ zas měl Pánu Bohu slavně slíbit, že ho bude poslouchat a jeho přikázání zachovávat.

A k té úmluvě — k tomu slavnému slibu — zvolil Pán Bůh posvátnou horu Sinaj. (Hora Sinaj se k tomu velmi dobře hodila. Její příkré skály čnely k nebi a v údolí pod horou bylo posvátné mlčení a ticho.) Je to hora skalnatá a velmi vysoká (2244 metrů). — Proto Mojžíš nevedl svůj národ přímo do země zaslíbené, nýbrž přivedl jej napřed k této svaté osamělé hoře, aby věděli, jak mají žít, až přijdou do země zaslíbené.

Shrnutí: Budete si tedy pamatovati, že Mojžíš přivedl Izraelity k hoře Sinaj. Proč je tam vedl? Co tam chtěl Pán Bůh učinit? Chtěl tam s celým národem učinit slavnou úmluvu: Chtěl jim říci, co od nich chce; a oni měli slavně slíbiti, že mu budou věrni a že ho budou poslouchat. A teď slyšte, jak se to stalo.

2. *Vypravování vlastního děje. Příprava na velký den.* —

Počátkem třetího měsíce (= za 7 neděl) po vyjití z Egypta došli Izraelští k hoře Sinaj. Tam se zastavili a utábořili. Mojžíš vystoupil na horu, aby se modlil, (aby mu Pán Bůh ukázal, co má činiti.) Tam mu řekl Pán Bůh: „Pověz lidu, ať se posvětí dnes a zítra; ať všichni vyperou roucha svá, ať se umyjí a připraví na třetí den. Neboť třetího dne sestoupí Hospodin přede vším lidem na horu. Až zazní roh, nechť lid přistoupí k hoře.“ Potom Mojžíš sestoupil s hory a oznámil to lidu.

Vysvětlení. Kdy došli Izraelité k hoře Sinaj? Asi za 7 neděl. (Večer 14. dne prvního jarního měsíce — dnes bychom řekli 14. března — jedli beránka, 15. dne — 15. března — časně ráno — hned po půlnoci — vyšli, a na cestě byli: až do konce prvního měsíce — to jest 15 dní — potom celý druhý měsíc — duben — to jest 30 dní — a začátkem třetího měsíce — dnes bychom řekli: května — přišli k hoře Sinaj. Šli tedy celkem 48 dní, to jest 7 neděl.) Co tam učinili? Tam se položili táborem, to jest zastavili se a postavili stany. Co učinil Mojžíš? Mojžíš vystoupil na horu a tam se modlil, aby se dověděl od Pána Boha, co má činiti. A co mu řekl Pán Bůh? „Pověz lidu, ať se posvětí...“ a tak se připraví na třetí den. Neboť třetí den bude pro ně sváteční, veliký a slavný. „Ať se posvětí“ znamená: ať se modlí a postí, litují svých hříchů a tak se očistí na duši. A také tělo své očistí. Proto se umyjí, vyperou roucha svá a obleknou se svátečně (do čistých svátečních šatů.) Proč? Co se stane třetí den? Třetí den sestoupí Hospodin na horu. To poznají podle troubení na roh. Až zazní hlas rohu (= až bude dáno znamení rohem), mají všichni přijít (přistoupit) k hoře.

Mojžíš to oznámil lidu. Všichni se asi divili a ptali: „Co nám bude Hospodin chtít?“ A hned nastalo v táboře praní rouch a všeobecné mytí (umývání), při tom se všichni postili a modlili, aby se i na duši očistili a posvětili, a tak se připravovali na veliký sváteční den.

A teď slyšte, co se stalo, když nastal třetí den.

3. *Slavné oznámení Desatera.* — Třetího dne časně z rána začalo hřmět a blýskati se. Hustý mrak zahalil horu a z mračna vystupoval oheň a kouř, takže celá hora budila hrůzu. A v tom mraku a ohni sestoupil Bůh na horu. A bylo

slyšeti táhlé zvuky rohu, stále silnější, takže se lid v táboře chvěl bázní. Tu je Mojžíš vyvedl z tábora až k úpatí hory. Přikázal jim však, aby nikdo nevstoupil až na horu a hory se nedotýkal, protože na ni sestoupil Hospodin. (Zde již možno ukázati obraz od Mink-Born, kterak Mojžíš přivádí lid k hoře.) A Hospodin z mraku mluvil k lidu:

- I. Já jsem Hospodin Bůh tvůj, který tě vyvedl z Egypta! Nebudeš mítí bohů jiných mimo mne! Neučiníš si sochy ani jakéhokoli obrazu něčeho a nebudeš se jim klanět!
- II. Nevezmeš jména Hospodina, Boha svého, nadarmo!
- III. Pomni, abys den sváteční (den sedmý) světil. Šest dní budeš pracovati a konati všechny práce své, sedmého dne však jest sobota, den Hospodina, Boha tvého!
- IV. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl na půdě, kterou ti dá Hospodin, Bůh tvůj!
- V. Nezabiješ!
- VI. Nezcizoložíš! (Nesesmilníš!)
- VII. Nepokradeš!
- VIII. Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému!
- IX. Nepožádáš manželky bližního svého!
- X. Aniž požádáš statku jeho!

Tak mluvil Hospodin.

Všichni pod horou slyšeli hlas Boží za hromu a blesku s kouřící hory a ustupovali hrůzou. Ale Mojžíš pravil k lidu: „Nebojte se; neboť Hospodin nepřišel, aby vás usmrtil, nýbrž aby vás zkoušel, abyste se ho báli a nehřešili.“ A rozkázal jim, aby se vrátili do tábora.

Potom napsal Mojžíš všechno, co mluvil Hospodin, do knihy úmluvy. Druhého rána pak vzdělal na úpatí hory oltář a obětoval Hospodinu jménem lidu slavnou oběť na znamení úmluvy lidu s Bohem. A vzav knihu úmluvy, do níž napsal Boží přikázání, přečetl ji lidu; a tu lid slavně sliboval: „Všecko, co mluvil Hospodin, budeme činiti a budeme ho poslouchati!“ Mojžíš pak nabral obětní krve, pokropil jí lid a pravil: Toto je krev úmluvy, kterou s vámi učinil Hospodin. (To znamená:

Tato krev je potvrzením slavného slihu neboli úmluvy, kterou učinil Hospodin s vámi a vy s ním.)

Potom vystoupil Mojžíš opět na horu až do mraku, který ji znovu zahalil, a zůstal tam čtyřicet dní a čtyřicet nocí. Tam se mu dostalo od Boha ještě poučení o tom, jak má upravit bohoslužbu a kterými pravidly se má řídit všechen život vyvoleného lidu. Potom dal Pán Bůh Mojžíšovi dvě kamenné desky přikázání.

(Nyní možno ukázat obraz, jak Bůh za hromu a blesku oznamuje Desatero — nebo jak dává Mojžíšovi desky Zákona.)

OPAKOVÁNÍ:

Při tom píšeme na tabuli hlavní body pro přehled:

1. Příchod Izraelitů k hoře Sinaj.

2. Příprava na veliký den. (Děti ať vypravují, v čem záležela.)

3. Ráno třetího slavného dne. (Co se dělo na hoře? A co učinil Mojžíš s lidem?)

4. Bůh mluví z mračna a ohně a oznamuje slavně desatero přikázání.

5. Potom Mojžíš obětoval na úpatí hory oběť úmluvy, pokropil lid krví obětní (neboli krví úmluvy) a všechen lid sliboval Bohu poslušnost a věrnost.

6. Potom Mojžíš vystoupil znova na horu a Bůh mu dal desatero přikázání, napsané na dvou deskách.

Nyní děti celý děj vypravují samy.

Pak se může dát děj přečísti z knihy a při tom se vysvětlí, co jim je ještě nejasné.

VYSVĚTLENÍ POMOCÍ ROZHOVORU S DĚTMI:

Třetí den měl být veliký svátek. Co se mělo státi? Jak se měli Izraelité připravit na ten sváteční den? — Podobně my se připravujeme na neděli a svátek. Myjeme se, — připravíme si čistý sváteční šat — a když už vcházíme do chrámu, kropíme se svěcenou vodou, abychom i duši očistili a posvětili a vešli do domu Božího (přistoupili k Bohu) čistí.

Jak vypadala hora Sinaj ráno třetího dne? Kdo přišel v tom mračnu a ohni na horu? Jako před tím se ukázal Pán Bůh Mojžíšovi u této hory v hořícím keři v podobě ohně, tak nyní zase přišel

Pán Bůh na horu v ohni a v mraku. Při tom bylo veliké hřmění a blýskání, celá hora se třásla a vystupoval z ní kouř. Bylo slyšeti troubení. A tu přivedl Mojžíš lid až k hoře. — Proč Pán Bůh sestoupil na horu takovým hrozivým způsobem? Aby se ho Izraelité báli a nehřešili. (Mojžíš jim to potom vysvětlil, když stáli pod horou a báli se: „Nebojte se; neboť Hospodin nepřišel, aby vás usmrtil, nýbrž aby vás zkoušel, a by ste se ho báli a nehřešili.“) Také my se máme Pána Boha báti, také my se máme bát přikázání Boží přestupovati; — proto je to i pro nás v Písmě svatém zaznamenáno.

Potom se lid vrátil do tábora a Mojžíš napsal všechno, co mluvil Hospodin, do knihy, kterou nazval knihou úmluvy. Potom postavil na úpatí hory oltář a obětoval jménem lidu slavnou oběť úmluvy (neboli: oběť slibu). Ta oběť znamenala, že všechen lid (celý národ) se obětuje neboli zasvěcuje Bohu a dává se do jeho služby. A protože sám sebe skutečně obětovat (t. j. spálit) nemohl, obětoval místo sebe dobytce. Při tom Mojžíš přečetl lidu z knihy úmluvy všechna Boží přikázání a všechen lid slavně sliboval, že je bude zachovávat i volal: „Všecko, co mluvil Hospodin, budeme činiti a budeme ho poslouchati!“ Potom Mojžíš pokropil krví obětní oltář, knihu i lid — na znamení, že všechen lid uzavřel s Bohem úmluvu a nyní patří Bohu. Tak Mojžíš zasvětil celý svůj národ Bohu a jeho službě. Tím, že pokropil jednou krví oltář Boží, knihu Božího zákona i všechen lid, se naznačovalo, že jsou všichni spojeni s Bohem jednou úmluvou (s jeho oltářem a s jeho zákonem), čili že s ním uzavřeli úmluvu (neboli smlouvu), podle které patří nyní jemu. Čili že jsou jeho svatým (jemu zasvěceným) národem — a že Pán Bůh je nyní zvláště jejich Bohem; že je sice Pánem a Otcem všech lidí, ale jejich Bohem je zvláště a více než Bohem jiných národů — protože oni jsou jeho vyvolaným národem.

Co učinil potom Mojžíš? Mojžíš vystoupil na horu. Jak dlouho tam zůstal? 40 dní. Co mu tam Pán Bůh oznámil? Ještě jiné předpisy... A na konec mu dal desatero napsané na dvou kamených deskách.

UŽITÍ (Výtěžky):

1. *Letnice*. — To slavné oznámení Desatera se stalo právě padesátý den po vyjití Izraelitů z Egypta. Jako si Izraelité každý rok o svátcích velikonočních vzpomínali na velikou, hroznou a slavnou noc, v níž jedli beránka

a byli vysvobozeni z Egypta, tak si potom každý rok vzpomínali také na slavný a hrozný den oznámení Desatera s hory Sinaj o druhých velikých svátcích, kterým říkali letnice. Říkali jim tak proto, že byly na začátku léta. Slavili je padesátý den po velikonocích, protože slavné oznámení desatera se stalo právě padesátý den po vyjití z Egypta. Od té doby slavili tedy Israelité dvoje veliké svátky: první na jaře na památku veliké noci, v níž vyšli z Egypta; těm proto říkali svátky veliké noci čili Velikonoce; a druhé za 50 dní potom, na památku slavného oznámení Desatera, — a těm říkali Letnice, protože to bylo v létě.

My křesťané také máme současně s nimi Velikonoce a Letnice. Ale my si v nich připomínáme jiné veliké události. O velikonocích slavné zmrtvýchvstání Páně, a za 50 dní potom o letnicích slavné seslání a sestoupení Ducha sv. na apoštoly, které se stalo také v podobě ohně a právě o letnicích; proto těmto druhým svátkům neříkáme již letnice, nýbrž svátky sv. Ducha čili svatodušní. O prvních židovských letnicích sestoupil s nebe Bůh v ohni a v bouři na horu Sinaj, o prvních křesťanských letnicích sestoupil Duch svatý na apoštoly také v ohni a větru. (Israelité si vzpomínali o letnicích, jak Pán Bůh přišel v podobě ohně na horu Sinaj a dal jim desatero přikázání, my křesťané si vzpomínáme o letnicích jak Duch svatý přišel v podobě ohně (ohnivých jazyků) na svaté apoštoly a první církev. My proto říkáme letnicím svátky svatodušní.)

2. „*Chceš-li do života vejít, zachovávej přikázání*“. — Děti! Bůh sám desatero slavně prohlásil a Bůh sám je napsal do dvou kamenných desek. To znamenalo, že jeho 10 příkazů bude platiti vždycky a pro všechny. Pán Bůh je oznámil tehda jen Izraelitům, protože chtěl, aby oni první ze všech lidí je zachovávali. Ale Pán Ježíš potom mnohokrát prohlásil, že ta přikázání platí pro všechny lidi a že je musí zachovávat každý, kdo chce mít život věčný (přijít do nebe). A kdyby jen jedno z nich vědomě a svévolně nezachoval, nemůže býti spasen (přijít do nebe). To řekl Pán Ježíš častokrát. Jednou k němu přišel bohatý jinoch (mládenec) a ptal se ho: „Pane, co mám činiti, abych měl život věčný?“ A Pán Ježíš odpověděl: „Chceš-li vejít do života (věč-

ného), zachovávej přikázání!“ Jinoch se tázal: „Která?“ A Pán Ježíš mu řekl: „Vždyť je znáš!“ a potom mu je krátce jmenoval. (Viz B. D. čl. 139.)

3. *Deset ukazatelů (tabulí) na cestě k nebi.* — Děti! Všichni tedy musíme Desatero Božích přikázání zachovávat, chceme-li přijíti do nebe. Těch 10 přikázů neboli zákonů Božích je jako 10 sloupů, tabulí nebo ukazatelů na strmé cestě k nebi, které nám ukazují, kudy se správně jde.

Na silnicích a na cestách, zvláště na rozcestích bývají často sloupy a na nich tabulky s nápisem, kam která cesta vede, aby lidé věděli, kudy mají jít. V horách a nebezpečných skalách nebo lesích bývá u některé cesty varovná tabulka: Cesta zakázaná, nebo: Cesta nebezpečná, nebo: Přejítí životu nebezpečný, aby poutník věděl, kudy má jíti a kudy nemá jíti, aby nezabloudil a nespadl do propasti. Také na cestě do nebe postavil Pán Bůh 10 takových sloupů s nápisy, které nám ukazují správnou a pravou cestu do nebe a říkají: Tudy musíš jíti, tudy nesmíš! — tato cesta je správná, tahle vede do záhuby! (Sloupy neboli ukazatelé cesty je desatero přikázání.) To si znázorníme na tabuli; a vy si nakreslíte do poznámek.

Katecheta nakreslí rozcestí, od něhož jde úzká a strmá cesta k nebi a u ní sloupky s číslicemi desatera; a z téhož rozcestí vychází široká, pohodlná cesta, po níž se jede volnoběžkou, vodorovná jdoucí pomalu s kopce dolů, u níž nejsou mezníky. A na rozcestí nakreslí sloup se dvěma ukazateli, na prvním stojí: Cesta k nebi — na druhém: Cesta k peklu. — (Srv. Tomášek, Kresby ke katech. str. 60 a 77.)

Kdo se neřídí tabulkou, která mu ukazuje správnou cestu, ten zabloudí a nepřejde tam, kam má přijíti. A kdo nedbá na 10 přikázání na cestě života, ten nejde správnou cestou, ten hřeší a nepřejde do nebe. (Větším žákům možno připomenouti Heraklea na rozcestí.)

Někdo třebaž řekne: „A já si půjdu, kudy chci!“ — Tak si jdi, ale pak zabloudíš a spadneš do propasti, a do nebe nepřejdeš! — Pán Bůh tě nutit nebude; on tě nepotřebuje, ale ty ho potřebuješ! — Pán Bůh nám nedal Desatero, aby nás jím trápil a týral, nýbrž pro naše dobro, aby nám ukázal cestu k věčnému štěstí. Proto mu za ně máme děkovat a denně si je připomínat.

4. *Hlas svědomí.* — Pán Bůh těch 10 přikázání napsal také každému z nás do svědomí, — takže svědomí, tajemný hlas Boží, nás vždycky na to upozorní a varuje, když je chceme přestoupit. Lidé proto mohli hned od počátku vědět, jaká je vůle Boží čili co je dobré a co zlé, protože jim to říkal hlas svědomí v duši. Ale protože dědičným hříchem byl rozum lidský zatemněn a vůle nakloněna ke zlému, byl i hlas svědomí v lidech zatemněn a stálými hříchy pokazen a lidé už nepoznávali dobře a jistě, co je dobré a co zlé. Vzpomeňte si, jak lidé po potopě na Pána Boha zapomněli a klaněli se bohům nepravým! A také mnozí Izraelité v Egyptě se nakazili od pohanů, takže už nevěděli dobře, co je správné a co nesprávné. Proto bylo nutno, aby Bůh oznámil lidem znovu slavně svou vůli na hoře Sinaj, (aby věděli, co mají dělat a co nesmějí) a napsal ji jednou pro vždy do dvou kamenných desk zákona.

5. *Desky zákona.* — Protože přikázání Boží jsou nejdůležitější zákony, důležitější než všechny zákony lidské, musíme je dobře znáti, abychom věděli, co Pán Bůh poroučí a zakazuje, a dobře znali cestu, která vede k nebi. Proto si je nyní zopakujeme. My je říkáme o něco kratčeji, než jak jsou v Písmě svatém a krátce jim říkáme: Desatero.

Desatero začíná slovy:

„Já jsem Hospodin, Bůh tvůj!“ Ta slova jsou jako nadpis všech přikázání a znamenají: „Já jsem tvůj Tvůrce a Pán, ty jsi můj tvor a majetek, — já jsem si tě udělal, proto ti mohu poroučet a ty mě máš poslouchat. — Ale já jsem také tvůj Bůh a Otec, já tě mám rád, já tě chci přivést k věčnému štěstí k sobě do nebe, proto chci, abys šel tou cestou, která tam vede, — neboť žádná jiná cesta ke mně nevede (než cesta 10 přikázání)! Proto slyš, jak znějí a vepiš si je hluboko do paměti a do srdce! — Slova „Já jsem Hospodin Bůh tvůj“ jsou tedy jakoby nadpisem, ale zároveň jsou částí prvního přikázání, které zní:

„Já jsem Hospodin Bůh tvůj! Nebudeš mít jiných bohů mimo mne! (V jednoho Boha budeš věřit!)“ to znamená: Jen já jsem tvůj Bůh a nejvyšší Pán! Nesmíš se tedy nikomu jinému klanět, nikoho jiného mít za boha mimo

mne! Obyčejně to říkáme kratčeji: „V jednoho Boha budeš věřiti!“ Ale pamatujte si také tato delší slova a zvykejte si l. přikázání tak říkat.*

Desatero se obyčejně rozděluje tak, že na první desku píšeme tři a na druhou sedm. Tak si to nyní nakreslíme. (Viz Tomášek, Kresby ke katechismu, II. vydání, str. 76. a 77.) Ale nevíme, zdali je Pán Bůh právě tak rozdělil, — nevíme, kolik jich napsal na první a kolik na druhou desku. První tři nazýváme proto zákony první desky. — (Říkejte je všichni!):

I. Máme v Boha věřiti, jemu se klaněti a k němu se modliti (čili: Jej uznávati srdcem i celým životem za svého nejvyššího Pána.)

II. Máme svaté jméno Boží ctíti a chváliti a vyslovovati s úctou čili světiti (a nijak je nezlehčovati).

III. Máme den sedmý (den Páně) světiti.

První tři přikázání nám tedy oznamují povinnosti k Bohu, totiž: víru v Boha, úctu k jménu Božímu a úctu ke dni Božímu.

Přikázání druhé desky nám oznamují povinnosti k sobě a k bližnímu:

IV. Cti své rodiče!

V. Chraň sobě i jiným život a zdraví — neubližuj nikomu!

VI. Buď stydlivý — varuj se nestydatosti!

VII. Buď poctivý — nekraď!

VIII. Buď upřímný — nelži a nekřivdi nikomu!

IX. a X. Zdržuj své srdce od každé zlé žádosti!

My to říkáme takto: l. . . (Nyní je vhodné dát opakovat Desatero a přesvědčit se, umějí-li je děti také skákavě s příslušným číslem tak, aby u každého čísla věděly hned přikázání a u každého přikázání číslo.)

* Katechismus kardinála Gasparriho má text širší, jakého se kdysi užívalo: „Já jsem Hospodin, Bůh tvůj! Nebudeš mítí jiných bohů mimo mne“ (nebo: kromě mne). Také tridentský katechismus má text: „Já jsem Hospodin, Bůh tvůj! Nebudeš mítí bohů jiných mimo mne.“ Tohoto textu užil i prof. Hronek v „Jádru katolického náboženství.“ A myslím, že bychom se měli k tomuto širšímu a výraznějšímu textu zase vrátiti, protože dnes je třeba zvláště na první přikázání klásti veliký důraz. Jen místo slov „přede mnou“ bych užil výraznějšího „mimo mne.“

Děti, abyste se naučily přikázání Boží svědomitě zachovávat, zvykněte si každý den při ranní modlitbě si je odříkat a potom Pánu Bohu tiše říci: „Pane Bože, všechno, co v těch přikázáních poroučíš, chci plnit, — a nechci činiti nic, co v nich zakazuješ!“ Večer pak při večerní modlitbě si je znova odříkejte a zpytujte své svědomí (ptejte se): Zachovával(a) jsem dnes všech 10 přikázání? Prohřešil jsem se dnes proti některému z nich? Proti 1.? proti 2.? atd.?

Děti, bylo by to krásné, kdyby všichni lidé zachovávali Boží přikázání? Ó, to by bylo krásné, to by bylo skoro jako v nebi! To by nebyly žádné hříchy a byl by na zemi všude krásný pořádek. Proto si toho máme přát, k tomu pomáhati a za to se modliti, aby všichni lidé přikázání Boží (čili: Zákon Boží nebo vůli Boží) rádi plnili. A za to se modlíme v Otčenáši slovy: „Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi!“ to jest: Pane, kéž všichni lidé plní tvou svatou vůli (tvůj zákon a tvá přikázání) tak ochotně a věrně jako andělé a svatí v nebi!

PŘEDSEVZETÍ:

Jsou tedy přikázání Boží důležitá? Ó, ta jsou nesmírně důležitá, důležitější než všechnen majetek, všechny vědomosti a všechno vzdělání. Proč jsou tak nesmírně důležitá? Protože bez nich bychom se nedostali do nebe. Kdo to řekl? Pán Ježíš. Jak to řekl onomu jinochu? „Chceš-li vejít do života (věčného) zachovávej přikázání!“ A protože jsou tak důležitá, tedy si je v příštích hodinách ještě (lépe) vyložíme, abyste jim rozuměly a naučily se je zachovávat. Při tom se dozvíte, co v nich Pán Bůh od nás žádá a co nám v nich zakazuje. Ale již nyní si umiňte a slibte Pánu Bohu, že je budete vždycky rády plnit, jako to slíbili Izraelité. Co slíbili slavně Izraelité, když jim Mojžíš přikázání Boží napsal do knihy a četl? „Všecko, co mluvil Hospodin, budeme činit!“ A tak to slíbíte Pánu Bohu i vy. Vstaňte, sepněte ruce a řekněte upřímně: Pane Bože, tys nám oznámil 10 přikázání, 10 svatých zákonů, abys nám ukázal, jak se dostaneme do nebe! My si je budeme nyní často opakovat a slibujeme: „Všecko, co mluvil Hospodin, budeme činit!“ Pane, pomáhej nám, abychom to dokázali!

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Pán Ježíš pravil: „Chceš-li vejít do života, zachovávej přikázání.“
2. Desatero přikázání ukazuje cestu k nebi.
3. „Všecko, co mluvil Hospodin, chceme činiti.“
4. Buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi!
5. Co je proti některému přikázání Božímu, je zlé a je hřích.

Pozn.: Katechese (pro 4. tř.) o Zlatém teletí a zbudování stánku Božího bude v dodatcích.

37. Krátký výklad Desatera.

(Pro 2. a 3. školní rok a málotřídky.)

Pozn.: Úkolem této katechese jest hned za čerstvého dojmu a příznivé nálady, vyvolané předešlou katechesí, navésti děti k tomu, aby přikázání Boží rády plnily a hned si zvykaly své dosavadní chování srovnávat s tím, co Pán Bůh poroučí, čili: učily se zpytovat svědomí. Tím bude tato katechese již prvním návodem ke zpytování svědomí a přípravou ke svaté zpovědi a bylo by dobře, kdyby hned mohly následovati ještě dvě katechese podobné. — Před katechesí i po ní se děti pomodlí společně Desatero se známým předsevzetím. — Při výkladu katecheta dbá, aby jeho výklad nebyl pouhým výčtem hříchů, nýbrž ukazuje dětem také krásu dobrých skutků a ctností.

Pro nedostatek času v době předvánoční dojde na tento výklad obyčejně až později. Před ním bude radno opakovati předešlé živé vyličení v katechesi 35. nebo 36. a znovu vyvolati v dětech jeho účinek. Aby katecheta tuto nejtěžší část přípravy na svatou zpověď sobě i dětem ulehčil, bude

se řídití radou, kterou dává Kubíčková Osnova na str. 32. a 33. slovy: „Vysvětlení Desatera atd.“

Důkladnější výklad Desatera bude podán v přípravě na sv. zpověď.

PŘÍPRAVA:

může vyjít z pozorování obrazu: Bůh dává Mojžíšovi desky zákona. — Není-li obrazu, nakreslí se na tabuli desky zákona.

PODÁNÍ A VÝKLAD:

1. Děti, některá z těch přikázání už znáte. Která?

a) *III. přikázání.* Jak zní? Co znamená „pomni“? Pamatuj, človče, abys světil den sváteční! Který je to den? To je sedmý den, den Páně. O tom jsme se učili už při stvoření světa. Už tehdy Pán Bůh ustanovil, že máme 6 dní pracovat a sedmý den odpočívat od práce. Proč? Abychom zaháleli? Ne, ale abychom se mohli lépe modlit a Boha chválit, abychom na Pána Boha a svou duši pro samou práci nezapomněli.

Proto se nemám v neděli ráno válet líně v posteli, když mě zvony volají do chrámu k chvále Boží. (Viz katechesi č. 7.)

b) Také už znáte *IV. přikázání.* Jak zní? Co v něm Pán Bůh poroučí? (Rodiče ctít, milovat a poslouchat.) Už jsme se učili o hodném chlapci, který toto přikázání Boží zvláště dobře zachovával. Který to byl chlapec? (Ve 3. tř., kde již znají příběh Josefa Eg., si jistě vzpomenou.) Kteří chlapci ještě měli rádi své rodiče? (Abel, Sém a Jafet, Izák.) A nejlépe nám ukázal malý Ježíšek v Nazaretě, jak se máme chovat k rodičům. (Více v katechesi č. 30 str. 309.)

c) Také *V. přikázání:* „Nezabiješ“ už znáte. Kdo první někoho zabil? (Kain) A víte také, jak ho za to Pán Bůh potrestal. (Ve 3. tř. Ale odkud věděl Kain, že nesmí nikoho zabít? Od svých rodičů a z hlasu svědomí.)

Pán Bůh však nezakazuje pouze vraždu, nýbrž i všecko, z čeho může povstati vražda a čím vražda začíná. A čím pak začíná vražda? (Čím začala vražda u Kaina?) Závistí,

hněvem a zlostí a nenávistí. Co povstává z hněvu a zlosti? Nadávky, hádky a pranice. A z velké pranice a z velkého hněvu (z velké nenávisti) může nakonec povstati vražda.

Proto si pamatujte: V přikázání „nezabiješ“ Pán Bůh zakazuje každou nelásku a všechno, co pochází z nelásky k druhým, protože chce, abychom měli každého rádi a každému přáli a činili jen dobré. Co tedy zapovídá Pán Bůh v pátém přikázání? Že nesmíme nikomu činiti, ani přátel něco zlého. A co poroučí? Že máme mít všechny lidi rádi a každému přátel a činiti jen dobré.

Někdy se dva chlapci křížkují pro zábavu. Je to hřích? Dokud to není z nelásky, tedy to hřích není. Ale jakmile je to pranice doopravdy, z nelásky, hněvu a zlosti, pak je to hřích. (Více v katechesi č. 21 str. 235.)

Katecheta může nyní na tabuli na deskách zákona podtrhnouti již známé 3., 4. a 5. přikázání a jejich text dát několikrát žákům opakovati.

2. Tři přikázání tedy už znáte. Nyní vám vyložím ještě ostatní. (Od výkladu 9. a 10. přikázání může býti upuštěno.)

a) *I. přikázání.* — Vzpomeňte si, jak se lidé po potopě znovu kazili a jak zapomínali na pravého Boha. Komu se pak klaněli a komu sloužili jako Bohu? Slunci, měsíci, hvězdám, ohni, ano i zvířatům: býku apisovi, hadům... a bůžkům, které si sami udělali ze dřeva, z kovu nebo z kamene. Místo jednomu pravému Bohu se tedy klaněli a sloužili bohům nepravým, které si sami vymyslili a udělali; a myslili, že je mnoho bohů a že někteří z nich jsou dobří a někteří zlí. A zapomněli, že Bůh je duch, veliký, moudrý a svatý, a udělali si bohy podobné lidem a zvířatům, ošklivé a nesvaté. Mezi těmito lidmi však zůstal jeden muž zbožný a statečný, který nesloužil Bohům nepravým, ale klaněl se jen Bohu jednomu a pravému. Jak se jmenoval? Abraham. O tom jsme se již učili, jak v Pána Boha věřil, jak ho ctil a miloval a jak ho poslouchal. Tak jako Abraham v Boha věřil a doufal, jej ctil a miloval, jemu sloužil a k němu se modlil, tak to má dělat každý. A to si přeje Pán Bůh v 1. přikázání: (Ve 3. a 4. třídě: Jako Abraham věřil v Boha, tak v něho věřili a jemu sloužili i jeho potomci: Izák, Jakob, Josef Egyptský a potom zvláště Mojžíš. Mojžíš se ani na dvoře pohanského krále nenakazil od pohanů a neklaněl se

se bohům nepravým. Někteří Izraelité — někteří z potomků Abrahamových a Jakubových se však trochu nakazili od pohanských Egypťanů a začali se už také klanět a sloužit bohům nepravým. Proto Pán Bůh na hoře Sinaj celému národu izraelskému znovu slavně připomenul a řekl:) „Já jsem Hospodin, Bůh tvůj! Nebudeš mít jiných bohů mimo mne!“ To jest: Ať víš, že já jediný jsem tvůj Bůh a Pán, který tě stvořil a o tebe se stará. Nesmíš tedy v nikoho jiného věřit a doufat, nikomu jinému se klanět jako Bohu a k nikomu jinému se modlit. Nesmíš věřit bohům nepravým a dělat to, co dělají pohané. Musíš věřit mně, doufat ve mě, milovat a ctít jako Boha mě a ke mně se modlit. (Srv. str. 258 n.)

Proto si napíšeme: I. přikázání. Pán Bůh je můj Pán. Proto v něho věřím, v něho doufám, jeho ctím a miluji a k němu se modlím. (A modlím se k němu rád, nábožně a denně každé ráno a každý večer.)

Děti, to od vás chce Pán Bůh v I. přikázání: Abyste stále myslily na to, že Bůh je váš Pán a Otec, abyste v něho věřily a k němu se denně modlily. — A teď se ptejte: Pamatuji na to? Dělán to? Modlím se rád a nábožně? Modlil jsem se dnes ráno? A včera večer?

b) II. přikázání. — Protože Pán Bůh je tak veliký a svatý, protože je náš nejvyšší Pán a nejlepší otec — proto o něm musíme mluvit s úctou a s úctou vyslovovat jeho jméno a jméno jeho Syna, Pána Ježíše, a jméno matky Pána Ježíše, Panny Marie. Proto přikazuje nám, svým dětem: Ať máš jméno mé v úctě! čili: Ať nebereš mé svaté jméno nadarmo a ať mě tím neurážíš a nezneuctíváš!

Jak pak mluví hodné dítě o svém otci? Jak vyslovuje jeho jméno? Volá ho snad každou chvíli jen pro posměch? Také kdo si váží pana učitele, neříká mu pouze učitel nebo „náš kantor“, ale říká uctivě „náš pan učitel“. Také jméno našeho presidenta a Vůdce nesmíme zlehčovat, vyslovovat jen tak — neuctivě nebo dokonce posměšně. S tím větší úctou musíme vyslovovat jméno velikého, svatého a dobrého nebeského Otce a svého nejvyššího Pána a Tvůrce a jméno jeho Syna, Pána Ježíše. A také jméno matky Boží Panny Marie, pěstouna Páně sv. Josefa a všech svatých. Pán Ježíš si to od nás nezaslouží, abychom jeho svaté jméno (před nímž se

zlí duchové třesou) zlehčovali. A také si to od nás nemůže dát líbiti. (Viz též str. 339 n.)

Někteří lidé mají hloupý a neslušný zvyk, že každou chvíli vyslovují a volají jméno Ježíš nebo Maria, zvláště když se něčemu diví. To je neuctivé! Nedělejte to, nezvykejte si to, a když to někdo dělá, napomeňte ho! Někdy se třeba i vaše starší sestra nebo i maminka tak zapomene. Tu ji slušně a uctivě upozorněte: „Prosím tě, maminko, co to říkáš? Ty ani nevíš, že Pána Ježíše urážíš!“

Co bys říkala, kdyby za tebou někdo šel a stále volal tvé jméno: „Máňo N., Máňo N., Máňo N.“ — a nic by ti nechtěl? A stále, každou chvíli, by jen tak vyslovil tvé jméno. Líbilo by se ti to? Co by tím ukazoval? Že si tě neváží a že chce tvé jméno jen zlehčovat. — Vidíš, a Pán Bůh by to měl trpět? Nebo kdyby za tvým tatínkem šel nějaký kluk a chvíli co chvíli volal jeho jméno. Tatínek by se obrátil, ale kluk by mu nic nechtěl. Jen tak pro sebe by si jeho jméno opakoval nebo prozpěvoval. Měl by z toho tatínek radost? Mlčel by k tomu? Dal by si to líbit? — Vidíte! A Pán Bůh by měl trpět, aby lehkomyšní lidé zlehčovali jeho svaté jméno? Aby je jen tak volali, když se něčemu diví, nebo je vyslovovali, když mají zlost jako: Himmel, Herrgott (= Pán Bůh), Krucifix (= kříž s Ukřižovaným), Sakrament (= svátost)?

Děti! Kdyby někdo jméno vašeho tatínka nebo vaší maminky takto zlehčoval, tedy by vás to bolelo. Tím více vás má bodnout a zabolet, když slyšíte, jak někdo neuctivě vyslovuje svaté jméno dobrého Pána Ježíše a jeho přechisté Matky!

Proto si napíšeme:

II. přikázání: Nevyslovuj jméno Boží zbytečně a ve zlosti!

Měj v úctě svatá jména: Pán Bůh, Ježíš, Maria.

Už tedy znáte pět přikázání. Vyjmenuj je N.!

c) VI. přikázání zní: „Nesesmilníš!“ To znamená: Nebudeš nepočetný a nestydatý! Ale budeš v chování, v řeči i v myšlení početný a stydlivý!

Dokud první lidé byli svatí, to jest: dokud měli nebeské roucho posvěcující milosti, nepotřebovali pozemských šatů. Ale když hřešili a v jejich těle ďábel probudil zlou žádost, dal jim Pán Bůh na ochranu proti zlé žádosti a hříchu

stydlivost (stud) a šat z koží. Od té doby musí lidé nositi šaty a nemají své tělo bez potřeby odkrývati (obnažovati), zvláště některé části, protože by je to dráždilo (pokoušelo) ke hříchu. A kdo to dělá a nestydí se, ten je nepočetný a nestydatý. Také zakazuje Pán Bůh mluvit nepočetně a nestydatě, a se zálibou na věci nestydaté mysliti a se dívati.

Děti! Když vás proto bude někdy zlá žádost v těle nebo nestydatí lidé svádět k nepočetnosti nebo nestydatosti, vzpomeňte si, jak Pán Bůh potrestal nestydaté lidi potopou (a potom v Sodomě sírou a ohněm) a jak se mu ten hřích protiví. Proto nikdy nemluvte ani neposlouchejte řeči nestydaté!

(Tento výklad zde stačí, aby si děti chránily vrozený stud. Pro 3. a 4. školní rok je více v katechesi číslo 23.)

d) *VII. přikázání: Nepokradeš!* — Tomu rozumí hned každý! Nesmíme brát nikomu, co není naše; ani na poli obilí, ovoce, jetel a jiné věci, ani rodičům mlýsy a peníze, — ani spolužákům: pero, tužku, pravítko, obrázek, nůž, knížku ... Také si nesmíme nechat něco nalezeného, co nám nepatří, nýbrž ptáti se, komu to patří; a také nesmíme cizí věci (= cizí majetek) poškozovati: Někomu pomazat sešit, knihu, šaty, nábytek, — řezat lavice, lámat stromky, rozbít okno a podobné.

e) *VIII. přikázání: Nepromluviš...* — To jest: Nesmíš o nikom mluvit, co není pravda; a nesmíš nikomu křivdit. Čili: Nesmíš lhát a žalovat na někoho, co není pravda, jako zlá žena Putifarova na Josefa.

„Mluvit křivě“ znamená: mluvit falešně, neupřímně a nepravdivě, čili lhát. Pán Bůh tedy zakazuje každou lež. A ještě horší je, když svou lži někomu škodíme a křivdíme: Když na něj žalujeme, co není pravda nebo když ho pomlouváme. (Srv. str. 300.)

Proto si napíšeme:

VIII. přikázání: Nesmíš lhát! Nesmíš být falešný! Nesmíš nikomu křivdit!

Ale: Musíš mluvit pravdu a být ke každému upřímný!

SHRNUTÍ:

Nyní si všech osm přikázání zopakujeme. (Katecheta je docvičí buď hned nebo v příštích hodinách.)

NAUČENÍ:

1. *Poslouchej rád Pána Boha!* — Přikázání Boží začínají slovy: „Já jsem Hospodin, Bůh tvůj.“ To znamená: Já jsem tvůj nejvyšší Pán. Proto jsi povinen mne poslouchati. Pána Boha poslouchá celá příroda, — slunce, měsíc a hvězdy... Pána Boha poslouchají v nebi andělé... a všechno stvoření. Také my lidé ho musíme poslouchati. A Pán Bůh by nás k tomu mohl donutiti, kdyby chtěl. Ale on chce, abychom jej poslouchali sami od sebe a rádi, proto nám to sice důrazně připomíná, ale nenutí nás. Děti, poslouchejte Pána Boha rádi!

2. *Přikázání Boží vedou k životu věčnému.* — Pán Bůh dal desatero přikázání na hoře Sinaj národu vyvolanému, ale i my je musíme zachovávat. Kdo to řekl? Pán Ježíš. Kterými slovy? Když se ho ptal bohatý jinoch, co má činiti, aby měl život věčný, odpověděl mu: „Chceš-li vejíti do života věčného, zachovávej přikázání!“ A potom mu je jmenoval.

3. *Zpytování svědomí a předsevzetí.* — Děti! Vy také chcete přijíti do nebe (jako ten jinoch). Proto i vy musíte Boží přikázání zachovávat. Podívejte se proto, jak jste to až dosud dělaly. (Katecheta při tom ukazuje na jednotlivá přikázání napsaná na tabuli a po každé otázce učiní pauzu na přemýšlení.)

Předně: Když Pán Bůh je tvůj nejvyšší Pán, — modlíš jsi se k němu každý den jako k svému Pánu?

Vyslovoval jsi jeho jméno — jméno Bůh, Ježíš — a jméno matky Boží s úctou? Nebo jsi je bral nadarmo?

Světil jsi den nedělní a sváteční tím, že jsi šel vždycky, když jsi mohl, do kostela na mši svatou?

Byl jsi k rodičům uctivý, laskavý a poslušný? Či jsi se k nim choval neposlušně a vzdorovitě?

Byl jsi laskavý ke svým bratrům a sestrám a k jiným dětem? Či jsi měl na ně zlost, záviděl jim, nadával jim, hádal se s nimi a pral?

Byl jsi vždycky stydlivý?

Vzal jsi někomu něco?

Lhal jsi? Nebo jsi žaloval, co nebylo pravda?

A teď vstaňte, pohleďte sem na kříž a řekněte Pánu Bohu: Pane Bože! Poznáváme, že jsme tě často neposlechly. Ačkoliv jsme teprv malé děti, přece jsme se již často opovážily dělat, co ty nechceš. Je nám toho líto! Od nynížka se polepšíme a budeme Tě rády poslouchat. — Nyní víme, co od nás chceš a co nám v Desateru poroučíš, proto si umiňujeme a slibujeme: Chceme býti tvými hodnými dětmi a chceme tě poslouchat!

„Buď vůle tvá, jako v nebi tak i na zemi!“

38. Izraelité v zemi zaslíbené. Král David.

(Pro 4. a 5. školní rok. — Cesta k Bohu čl. 19. (konec) a čl. 20.)

ÚVOD:

Od hory Sinaj vedl Mojžíš Izraelity do země zaslíbené. Na cestě pouští zkusili mnoho žízně a hladu, ale Bůh je zázračně sytil manou (pokrmem s nebe) a ukazoval jim svou dobrotu. Protože však přece často reptali a bouřili se proti Mojžíšovi, musili po čtyřicet let zůstat na poušti (a blouditi pouští), až vymřeli všichni dospělí, kteří vyšli z Egypta; a teprve synové jejich, kteří vyrostli na poušti, směli vejíti do země zaslíbené.

VYPRAVOVÁNÍ:

1. Po čtyřicetiletém putování pouští zemřel i jejich veliký učitel Mojžíš. Zemřel na hranici země zaslíbené, na hoře Nebo, odkud viděl zaslíbenou zemi. Před smrtí žehnal svému lidu a napomínal jej, aby se bál Boha a poslouchal ho a byl pevným ve víře v něho. Za vůdce místo sebe jim ustanovil zbožného a statečného muže jménem Josue.

2. Josue pak uvedl Izraelity do země zaslíbené. Celou zemi rozdělil na dvanáct dílů mezi dvanáct pokolení izraelských. Tam se potom usadili a postavili si tam vesnice a města.

Po smrti Josuově spravovali národ Izraelský přes tři sta let soudcové.

Tehdy lid často zapomínal na slib daný Bohu na hoře Sinaj. Za to je Bůh opouštěl a přepadali je sousední národové pohanští, kteří je sužovali. Ale když se obraceli k Bohu, Bůh jim zase pomáhal. Ze soudců byl nejslavnější statečný Gedeon a poslední soudce prorok a velekněz Samuel.

3. Když pak si lid přál, aby měl krále jako jiní národové, přivedl jim Samuel na pokyn Boží statečného a zbožného muže Saula a pomazal jej za krále izraelského. A všechen lid se radoval, že má krále a zvolal: „Ať žije náš král!“ — Saul byl prvním králem izraelským. Byl postavou ze všech největší, krásný a urostlý a byl statečný a zbožný. Ale potom zpyšněl a nesetřval v dobrém. Proto Bůh od něho odstoupil a poručil Samuelovi, aby pomazal tajně za krále nejmladšího ze synů Izaiových z Betlema, jménem Davida. Král Saul o tom nevěděl.

4. *David přemohl obra Goliáše.* — David pocházel z Betlema a byl nejmladší z 8 synů Izaiových. Byl pastýřem — pásł stáda svého otce — a bylo mu tehdy asi 18 let. Byl jinochem krásným, zbožným a statečným a při tom veselým. Uměl krásně zpívat a hrát na harfu.

Tehdy musili Israelité válčiti s chytrým a nebezpečným národem Filištinů. (Na tabuli!) Filištinští vpadli do země s velkým vojskem a Izraelští s králem Saulem vytáhli proti nim. K bitvě mělo dojít v údolí zvaném dubovým, protože tam rostly duby zvané terebinty. Na jedné straně údolí tábořili Izraelští, na protější Filištinští. Ve vojsku Filištinů byl veliký silák a obr přes dva metry vysoký jménem Goliáš. Měl na sobě těžké brnění měděné, v jedné ruce veliký měděný štít a v druhé mohutné kopí. Ten vystoupil před ležení a vyzýval Izraelské: „Vyberte ze sebe muže, který by se mnou bojoval! Když mě přemůže, budeme vám sloužiti. Porazím-li já jeho, budete vy poddaní nám!“ A nikdo z Izraelských si netroufal s ním bojovat. Za to se jim obr rouhal a posmíval.

David byl tehdy doma u otce v Betlemě. Tam odtud přišel jednou k vojsku do ležení navštívit své starší bratry, kteří byli ve vojsku. Před ležením stál právě obr Goliáš a posmíval se Izraelským a rouhal se Bohu jejich. Tu řekl David: „Co se ten pohan bude posmívati vojsku Božímu! Já půjdu a budu s ním bojovat!“

Když o tom zvěděl Saul, předvolal si Davida a řekl mu: „Ty s ním bojovati nemůžeš. On je starý bojovník a ty jsi proti němu chlapeček.“ Ale David odpověděl: „Když jsem pásal stáda otce svého, přišel kolikrát lev anebo medvěd a sebral mi berana ze stáda. A já se pustil za ním, abych mu kořist vydřel z tlamy. A když se dravec na mne sápal, chytil jsem ho pod krk a uškrtil. Tak půjdu i na toho Filištína a přestane se nám posmívati. Bůh mi pomáhal proti dravcům, on mi pomůže i proti němu.“ Tu řekl Saul: „Jdi tedy a Hospodin buď s tebou!“

Potom dal Saul Davidovi své brnění, ale David mu nebyl zvyklý a neuměl v něm choditi. I svlékl je zase a vzal si do ruky jen okovanou hůl a prak. Z potoka si vybral pět hladkých kamenů a vložil je do mošny, A tak šel na obra. Když ho obr spatřil, sestoupil po návrší dolů a volal na něho posměšně a pohrdavě: „Ty jdeš na mne s holí jako na psa? Jen pojď a dám tě za pokrm ptákům nebeským a zvířatům zemským!“ Ale David odpověděl: „Ty jdeš na mne s mečem a štítem, ale já na tebe jdu ve jménu Páně! A Bůh vydá tě dnes do mých rukou, a poznáte, že Bůh je s námi!“

A když obr postoupil blíže, tu David vyňal rychle z mošny kámen a vložil jej do praku. A rozběhl se, zatočil prakem a hodil kamenem po Goliášovi. Zasáhl jej přímo do čela, a Goliáš padl tváří na zem. David ihned přiběhl k němu, vytáhl obroví meč z pochvy a stal mu hlavu. Když viděli Filištinští, jak jejich největší silák padl, byli naplněni hrůzou a dali se na útek. Izraelští se pustili s křikem za nimi a mnoho jich pobili a dobyli slavného vítězství.

Když se potom vraceli z boje domů, vyšly jim naproti ženy a dívky izraelské a vyprovázely je hudbou a zpěvem. Při tom velebily Davida a volaly: „Saul porazil tisíc, ale David deset tisíc!“

K rozhovoru. — Tak David přemohl obra Goliáše, protože spoléhal na Boha. David byl sice velmi obratný a statečný a odvážný, ale přece se nespoléhal na svou obratnost a sílu, nýbrž na pomoc Boží. Proto řekl: Já na tebe jdu ve jménu Páně. A proto zvítězil. — David nehledal svou slávu, ale čest svého národa, který miloval, zvláště však čest Boží. Zbožný David nemohl klidně a zbaběle přihlížet, jak se zpupný pohan posmívá lidu Božímu a jak se tím posmívá a rouhá Bohu. Neboť obr se smál, že Bůh, v něhož věří Izraelité, je bezmocný a že jim nepomůže. To bylo u Davida krásné: Že se nechlubil, že nebyl pyšný a nechtěl vyznamenat sebe, nýbrž svůj národ a obhájit čest Boží. Proto ho Bůh vyznamenal. Kdežto na vychloubavém a zpupném obru se naplnilo přísloví: „Pýcha předchází pád.“

5. *David králem.* — Po smrti Saulově se stal králem statečný a zbožný hrdina David. Bylo mu tehdy 30 let. David byl druhým králem izraelským a byl ze všech králů nejstatečnějším a nejzbožnějším. Svým sídlem a hlavním městem učinil Jerusalema, kde také postavil Pánu Bohu nový nádherný svatostánek, do něhož dal přenést archu úmluvy ve slavném průvodě.

David byl také veliký prorok, básník, zpěvák a hudebník. Složil mnoho nábožných písní, které se zpívaly při bohoslužbě a jež se dodnes modlíme. Říkáme jim žalmy (Davidovy). Všechny žalmů je v Písmě svatém 150. Kniha žalmů se jmenuje také žaltář; a protože král David skládal žalmy, říkáme mu „žalmista Páně“.

David také předpověděl mnoho o budoucím Vykupiteli; zvláště, že bude trpět, že se narodí z jeho rodu a že to bude Syn Boží. Protože Mesiáš pochází z rodu Davidova, jmenuje se také „Syn Davidův“, t. j. potomek Davidův.

6. *Šalomoun.* — Po Davidovi se stal králem jeho syn, moudrý Šalomoun. Šalomoun byl ze všech králů nej-moudřejší a nejbohatší. Ten vystavěl Hospodinu v Jerusalemě veliký a nádherný chrám. Ten chrám byl stavěn 7 let a na jeho stavbě pracovalo tisíce dělníků a řemeslníků.

7. Po smrti Šalomounově zapomínali Izraelité na Boha, proto hynulo jejich království. Tak se stalo, že nepřátelé dobyli jejich země, zbořili město Jerusalema a nádherný chrám a Izraelity odvedli na 70 let do zajetí babylonského.

Mnozí se potom ze zajetí vrátili, postavili město Jerusalema a chrám znovu, ale brzy se zase kazili a stávali Bohu nevěrnými. A těm již neříkáme Izraelité, nýbrž Židé.

V těch dobách posílal Bůh národu izraelskému svaté muže, své vyslance neboli proroky, kteří lid napomínali a ohlašovali mu, že přijde Vykupitel. Ale Izraelité většinou nedbali napomínání svatých proroků, nezachovávali Božích přikázání a nechtěli se polepšiti. Proto jim Bůh potom po 400 let až do svatého Jana Křtitele neposlal již žádného proroka a dopustil, že byli navždy vlády zbaveni a vlády nad nimi se zmocnili pohanští Římané.

Tak se stále více naplňoval čas, kdy se měl naroditi zaslíbený Vykupitel.*

* — kdy z posledního (zdravého) zbytku již téměř shnilého národa vzešla svatá požehnaná Žena, z níž se světu zrodila spása; jak předpověděl prorok Izaiáš (11. — Mat. 2.): „Prut vzejde z pahýlu Jeseova (= z rodu Davidova), výhonek z kořene jeho vykvete... V ten den bude výhonek Jeseův státi jakožto znamení národům; pohané budou ho hledati...“ Ze shnilého kmene národa, z povaleného stromu královského rodu Davidova, z něhož zůstal pouze hnijtící pařez v zemi, vypučí nový výhonek, nová ratolest — Vykupitel.

39. Advent: Přijde Vykupitel.

(Přehled Starého Zákona.)

(Prvouka č. 27. — Cesta k Bohu čl. 20. a 21. — Pro 2., 3. a 4. třídu
a málotřídni školy.)

OPAKOVÁNÍ A ÚVOD:

Děti! Dnes si krátce zopakujeme, co se stalo za tu dobu, než přišel na svět Vykupitel. Uvidím, co jste si z toho zapamatovaly!

Nejprve jsme se učili, jak první lidé (Adam a Eva) hřešili a hříchem ztratili ráj pozemský i nebeský. Komu uškodil ten jejich hřích? (Hřích Adama a Evy neuškodil jen jim, ale všem lidem.) Od té doby byl všem lidem zavřen ráj pozemský i nebeský. A k tomu byli všichni hříchem nakaženi a jakoby otráveni; a otrava hříchu se potom stále dědila a šířila dále. Čím více se potom lidé množili, tím více se kazili, takže bylo stále více zlých než hodných. (V kom se nejprve ukázala ta zlá nákaza? V Kainovi.) A za mnoho let byli lidé už tak zkažení, že je Pán Bůh zahubil p o t o p o u. Kdo jenom byl zachráněn. (Noe a jeho rodina.) Po potopě se lidé znova rozmnožili a zase se zkazili. A zkazili se tak, že už nerozeznávali dobré od zlého, pravdu od lži; a místo pravému Bohu se klaněli mnoha modlám, které si sami udělali. Čím se tedy stali všichni lidé? (Všichni lidé se stali pohany.) A někteří z nich zdivočeli tak, že žili skoro jako divoká zvíř. Potrestal je zase Pán Bůh? Nepotrestal. Pán Bůh je už nechal, ať si dělají, co chtějí; a opustil je, aby viděli, že sami bez Pána Boha si nepomohou. Ale protože chtěl, aby alespoň někdo nezapomněl na pravého Boha a na budoucího Vykupitele, vyvolil si zbožného muže. Kterého? A b r a h a m a. Z toho se pak stal národ, kterému říkáme vyvolený nebo izraelský. Jak se jmenoval později? (Židovský.) Z toho národa měla přijít světu spása; z toho národa se měl narodit Vykupitel světa. V které zemi bydlil ten národ? Jak se jmenovala? (Kanaan, zaslíbená, izraelská, židovská, svatá, Palestina.)

Abraham byl tedy praotcem národa vyvoleného. Po Abrahamovi pak byl praotcem toho národa Izák. A kdo jím

byl po Izákovi? Jeho syn Jakob. Jak se jmenoval Jakob jinak? Jakob se také jmenoval Izrael. Po něm se proto celý národ jmenoval izraelský. Jakobův syn Josef byl prodán do Egypta a tam byl povýšen. Kdo se tam za ním potom přistěhoval? Celá rodina Jakobova. Jak dlouho zůstali v Egyptě? (Přes 400 let.) Co se s nimi stalo za tu dobu? Tam se z nich stal veliký národ. Jak se jmenoval? (Izraelský nebo hebrejský.) Jak se jim tam vedlo s počátku? A jak později? (Byli utiskováni). Tu jim Pán Bůh poslal slavného a svatého vůdce Mojžíše; ten je vyvedl z Egypta přes moře Rudé a přes poušť nazpět do země Kanaan neboli zaslíbené.

A nyní vám řeknu, co se s nimi stalo v zemi Kanaan a jak přišla doba, kdy se měl už naroditi Vykupitel.

PODÁNÍ:

1. V zemi Kanaan se usadili a vystavěli si tam města a vesnice. Největší město, které tam měli, se jmenovalo Jerusalelem. (Na tabuli!)

Potom nad sebou měli krále. Nejzbožnějším, nejslavnějším a nejstatečnějším králem jejich byl David (na tabuli!) Král David se narodil v městě Betlemě. Proto se Betlem od té doby jmenoval město Davidovo. (Na tabuli: Betlem = město Davidovo.) Po Davidovi byl králem jeho syn Šalomoun (na tabuli). To byl král ze všech nejmoudřejší a nejbohatší. Ten vystavěl v Jerusalemě Pánu Bohu veliký chrám. V chrámě pak kněží přinášeli oběti a konali služby Boží. A všichni Izraelité tam chodili, hlavně o svátcích, a tam se také modlili, aby už brzy přišel Vykupitel. Vykupiteli říkali také Messiáš nebo Kristus, to znamená Pomazaný Boží nebo posvěcený Král. Na toho Vykupitele se těšili a volali o něho k nebi, aby už brzy přišel, slovy: „Rosu dejte nebesa s hůry a oblakové deštěte Spravedlivého, (t. j. Vykupitele); otevři se země a vydej nám Spasitele!“

2. *Odkud věděli, že má přijíti na svět Vykupitel?* — Od Pána Boha. Pán Bůh to sám lidem oznámil neboli zjevil. Komu slíbil Pán Bůh nejprve, že pošle na zem Vykupitele? Už prvním lidem v ráji. Jak jim to řekl? Že přijde jednou svatá Žena, která dáblovi rozdrtí hlavu; a její Syn bude ten Vykupitel. — Potom mluvil Pán Bůh o tom Vykupiteli

praotcům (= patriarchům) národa vyvoleného. Nejprve o něm řekl něco Abrahamovi, když mu poručil, aby se vystěhoval do jiné země. Copak mu o něm řekl a slíbil? (Že se narodí z jeho potomků.) Po Abrahamovi byl praotcem národa vyvoleného jeho syn Izák a po Izákovi Jakub. Také Jakubovi slíbil Pán Bůh, že z jeho rodu se narodí Vykupitel. Jakub se pak odstěhoval s celou rodinou k Josefovi do Egypta a tam se z jeho rodiny stal veliký národ — izraelský. Když potom ten národ byl v Egyptě utiskován, poslal mu Pán Bůh velikého vůdce Mojžíše, kterého hned po narození zázračně zachránil. Mojžíš pak vysvobodil národ izraelský z Egypta a přivedl jej nazpět do země Kanaan t. j. do země zaslíbené. Také Mojžíš před svou smrtí předpověděl, že jim Pán Bůh pošle Vykupitele.

Potom měli Izraelité krále Davida. David předpověděl o budoucím Vykupiteli, že se narodí z jeho rodu — z královského rodu Davidova — a že bude trpěti, že se mu budou posmívat, že mu probodnou ruce i nohy a že o jeho roucho budou metati los. — Potom Pán Bůh posílal Izraelitům ještě jiné svaté muže, kterým říkáme proroci; a ti předpověděli zvláště mnoho o budoucím Vykupiteli: Předpověděli o něm, kdy a kde se narodí a jaký bude: že bude uzdravovati nemocné a křísiti mrtvé, že bude trpěti, že vstane z mrtvých a založí velikou svatou říši. Jeden z těch proroků — Micheáš — předpověděl, že se narodí v Betlemě. Jiný — Isaiáš — předpověděl už 700 let napřed, že se narodí z čisté Panny, že bude dělat zázraky a že bude umučen a zabit jako nevinný beránek (za naše hříchy).

Shrnutí: Odkud tedy věděli Izraelité, že se jednou narodí Vykupitel? Od svatých praotců neboli patriarchů a od proroků. A kdo to řekl svatým praotcům a prorokům? Těm to zjevil Pán Bůh. Mojžíš a proroci to také napsali do svatých knih, kterým říkáme Písmo svaté. Písmo svaté pak se předčítalo a vykládalo Izraelitům každou sobotu v chrámě jerusalemském a v synagogách, t. j. v jejich modlitebnách. Proto všichni Izraelité věděli, že má přijít na svět Vykupitel a těšili se na něho; a zbožní Izraelité se často modlili, aby už brzy přišel a volali: „Vyros (vyprš, vydej) nebe Spasitele!“ To znamená: Ty nebe, otevři se už a pošli nám Spasitele! Mnozí se ho už nemohli dočkat a proto volali: „Rosu dejte...“

A na konec, když se už měl Vykupitel narodit, poslal Pán Bůh na svět ještě posledního proroka, svatého Jana Křtitele, kterému proto říkáme: Předchůdce Páně. Ten kázal na poušti a volal: „Čiňte pokání, Vykupitel je již blízko,“ a při tom také lidi křtil.

3. *Také mnozí pohané toužili po Vykupiteli.* — Odkud o něm věděli pohané? Někteří si ještě trochu pamatovali, co slýchali od svých prarodičů, jak Pán Bůh lidem už v ráji slíbil, že jim jednou přijde pomoc s nebe. A jiní se to dověděli od židů a z jejich svatých knih.

4. *Všeobecná touha po Vysvoboditeli.* — Tak už skoro všichni lidé toužili po Vykupiteli, protože byli nešťastní ve svých hříších a nemohli si pomoci. Nevěděli, co mají dělat, aby se zbavili hříchu, který je tížil, a jak by usmířili Pána Boha, kterého urazili. Na celém světě byla tenkrát veliká bída: Všude samé hříchy; lidé už nevěděli, co je dobré a co je zlé a co mají dělat. Všichni lidé byli tenkrát pohané a byli zkažení, takže žili jako ve tmě; jen národ židovský věřil v jednoho Boha, ale i ten se nakonec zkazil. Proto všichni zbožní lidé v té bídě a tmě pohanské tím více toužili po Vykupiteli jako po rose z nebes a jako po nebeském světle a volali: „Rosu dejte nebesa s hůry!“

VÝTĚŽKY A UŽITÍ:

1. *Advent. Starý Zákon.* — A na tu smutnou dobu si vzpomínáme právě nyní v adventě. Jako tenkrát lidé čekali na příchod Vykupitele, volali po něm a těšili se na něho, tak i my se nyní v adventě na něho těšíme, že k nám přijde o vánocích a prosíme ho, aby k nám znovu přišel — aby přišel i do naší duše. Proto zpíváme v adventě, jako tenkrát ve starém Zákoně: „Rosu dejte...“ po latinsky „*Rorate*“ a „Ejhle, Hospodin přijde...“ to znamená: „Radujte se, Pán Bůh přijde, Syn Boží k nám přijde, Vykupitel přijde!“

Jenže to naše čekání na Vykupitele, ten náš advent je kratší než byl tenkrát, a trvá jen 4 neděle. (A potom už přijdou vánoce — pak už přijde Vykupitel, Ježíšek.) Ale první advent — to první čekání lidí na Vykupitele

trvalo kolik tisíc let (asi 8000) — od Adama až do příchodu Vykupitele. A celou tu dlouhou dobu od stvoření prvních lidí až do příchodu Vykupitele na svět jmenujeme Starý zákon. Od narození Pána Ježíše pak začíná Nový zákon.

Jak se jmenuje doba před příchodem Vykupitele? (Starý zákon.) Jak dlouho trvala? (Asi 8000 let.) Od kdy do kdy? To byl tedy dlouhý advent. Jak dlouho trvá náš advent?

Nyní tedy už víte, co je advent? Advent je doba čekání na příchod Vykupitele. To je doba před vánočními. V adventě na Vykupitele čekáme a těšíme se na něj; o vánocích pak už budeme Vykupitele vítati a z jeho příchodu se radovati.

2. *A kdo je Vykupitel? Jeho jména.* — Vykupitel je sám syn Boží, druhá božská osoba, tedy sám Bůh. Jak mu jinak říkáme? (Pán Ježíš, nebo Ježíš Kristus, nebo náš Spasitel a náš Pán.) Jak mu říkali obyčejně ve Starém zákoně, když se na něj těšili? Mesiáš neboli Kristus. To jméno Mesiáš nebo Kristus znamená po česku: Pomazaný Páně nebo Pomazaný Boží nebo od Boha poslaný a Posvěcený Král. Někdy Vykupitele nazývali také „Emanuel“, to znamená: Bůh s námi, protože to bude Pán Bůh a bude přebývat s námi lidmi. (Tak jej nazval prorok Isaiáš.) (Napsati na tabuli, jaká různá jména má Vykupitel a opakovati je i jejich význam!)

3. *Duchovní advent. „Roráty“.* *Touha po Spasiteli a příprava na něho.* — Ještě jednou mi řekni: Na co si vzpomínáme v adventě? Na to, jak lidé čekali na Vykupitele a jak po něm toužili a těšili se na něj. Také my se na něj teď v adventě těšíme a prosíme ho, aby o vánocích k nám přišel. Proto chodíme do kostela na „roráty“. Chodíme časně ráno na mši svatou, která se jmenuje „rorate“, — a při ní rozsvěcujeme ve tmě svíčky a zpíváme krásné rorátní písně, aby k nám zas přišel o vánocích Vykupitel. („Roráty“ jsou adventní mše svaté, které se slouží časně ráno ještě za tmy ke cti Panny Marie a při nichž zpíváme písně touhy po Vykupiteli. Také rorátním písním říkáme krátce „roráty“.)

Advent je krásný čas, protože se těšíme na vánoce, na Ježíška. Vy se jistě na něj také už těšíte! Ale nesmíte se

těšit jen na dárky a na vánoční stromeček, ještě více se máte těšiti na Ježíška samotného a prositi Ho, aby o vánocích přišel také do vaší duše. Vaše srdce má být jesličkami, ve kterých bude ležet Ježíšek. A kdy pak bude opravdu Ježíšek ve vašem srdci? Při svatém přijímání. Ale jaké musí býti vaše srdce, aby do něj mohl Ježíšek skutečně přijít? Musí být čisté. A protože není docela čisté, musíte je napřed očistit ve svaté zpovědi.

Proto je advent doba čekání, těšení a pokání, ve které máme činit pokání a připravovat duši na příchod Spasitele, abychom se na něj mohli doopravdy těšit. Abychom na to nezapomněli, připomíná nám to Církev svatá fialovou barvou bohoslužebných rouch v kostele. (Fialová barva znamená pokání.) Proto se také čte v adventě evangelium, jak svatý Jan Křtitel, předchůdce Páně, kázal na poušti pokání a volal: „Čiňte pokání,“ to jest litujte svých hříchů a napravte se, neboť už brzy přijde Vykupitel!

Když se upřímně vyzpovídáte, a tak svou duši na Pána Ježíše připravíte a když potom ve svatém přijímání přijmete Pána Ježíše do čisté duše, budete mít o vánocích větší radost, než kdybyste dostaly mnoho dárků a při tom neměly čistou duši. To bude největší vánoční radost!

VĚTY PAMĚTNÉ (do sešitu):

1. Národ vyvolený = izraelský nebo židovský.
2. Země Kanaan = zaslíbená, izraelská, židovská, svatá, Palestina.
3. Tři nejdůležitější města v zemi židovské: Jerusaleml, Betlem (město Davidovo) a Nazaret.
4. Proroci Starého Zákona předpověděli mnoho o budoucím Vykupiteli a napsali to ve svatých knihách (= Písmo svaté Starého Zákona).
5. Vykupitel — Mesiáš — Posvěcený Král — Emanuel — Ježíš Kristus — Syn Boží.
6. Doba před vánocemi se jmenuje advent. Trvá 4 neděle. V adventě si vzpomínáme, jak lidé toužebně čekali na Vykupitele. Také my máme v adventě toužebně čekat na Vykupitele a připravovati se na jeho příchod do naší duše (pokáním, modlitbou a zpěvem rorátů).

40. Co předpověděli proroci o Vykupiteli.

Advent: Přejde Vykupitel.

(Biblické dějiny čl. 62. — Prvouka čl. 27. — Cesta k Bohu čl. 20. a 21.
Pro 4. a 5. třídu.)

ÚVOD:

(Naváže se na 38. katechesi: Izraelité v zemi zaslíbené.)

OPAKOVÁNÍ:

Jak se lidé (potomci Adamovi) množili a kazili. — Koho si Pán Bůh vyvolil, když se lidé po potopě znovu kazili? Abrahama. Kterou zemi mu slíbil? (Kanaán.) Jak se jmenuje ta země jinak? (Zaslíbená, potom Izraelská, židovská, potom svatá nebo Palestina.) Z potomků Abrahamových se stal národ. Jak se jmenoval? ... Jak ještě? ... O Abrahamovi proto říkáme, že byl prarodcem národa vyvoleného (izraelského nebo židovského.) Kdo byl po Abrahamovi prarodcem toho národa? Izák, a potom Jakob. Jeho syn Josef byl prodán od bratří do Egypta a tam byl povýšen. Jakob neboli Izrael se pak odstěhoval se svou rodinou za Josefem do Egypta. Tam se z nich stal za mnoho let (430 let) veliký národ (Izraelský). Ale potom byli v Egyptě utiskováni od pohanských králů. Kdo je z Egypta vysvobodil? Mojžíš, Osoboditel národa vyvoleného. Mojžíš je vyvedl z Egypta a přivedl po 40letém bloudění po poušti zase nazpět až na hranice země zaslíbené.

Dnes vám budu vypravovati, co se s nimi stalo v zemi zaslíbené a jak se přiblížila doba, kdy se měl narodit Vykupitel.

VYPRÁVOVÁNÍ A VÝKLAD:

1. *Soudcové. Králové.* (Viz katechese 38.) — Po smrti Mojžíšově vedl Izraelity Josue. Ten je dovedl do země zaslíbené. Tam se potom usadili a vystavěli si města a vesnice. Po Josuovi je řídili a spravovali Soudcové. Posledním soudcem byl Samuel. Ten jim pomazal za krále Saula. To byl jejich první král. Druhým a nejslavnějším králem byl David. Byl to král statečný, zbožný a svatý. David si zvolil za hlavní město Jerusalema. To bylo potom největší (hlavní) město v zemi židovské. Da-

vid byl v mládí pastýřem a pocházel z městečka Betlema; proto se jmenuje Betlem také „město Davidovo.“ A z jeho rodu se později narodil v Betlemě Vykupitel. Jiné důležité město v zemi zaslíbené bylo Nazaret. (Ukázat na mapě nebo načrtnout mapu Palestiny na tabuli.) David také skládal nábožné zpěvy, kterým říkáme žalmy, a předpověděl mnoho o budoucím Vykupiteli. Po Davidovi byl králem jeho syn Šalomoun. Ten byl ze všech králů nej-moudřejší a nejbohatší. Šalomoun postavil v Jerusalemě Pánu Bohu veliký a krásný chrám. Po jeho smrti však Izraelité na Pána Boha zapomínali a kazili se. Potom jim už neříkáme Izraelité, nýbrž Židé. Židé byli potom přemoženi od pohanů a nastaly jim smutné časy.

2. *Proroci.* — Izraelité neboli Židé byli tehdy jediným národem na světě, který věřil v jednoho pravého Boha. Všichni ostatní národové byli pohané. Všichni se klaněli modlám a byli velice zkaženi; dopouštěli se hrozných hříchů a nepravostí a nevěděli už ani, co je dobré a co zlé. Také Židé se stále více kazili. V té smutné době jim Pán Bůh posílal svaté muže, kteří je napomínali a předpovídali mnoho o budoucím Vykupiteli. Říkáme jim proroci. (Na tabuli!) Takoví proroci byli: Eliáš, Eliseus a Jonáš, Isaiáš, Jeremiáš a Daniel. O některých uslyšíte později. Ale Izraelité jejich napomínání mnoho nedbali a stále se kazili. Proto jim Pán Bůh posledních 400 let už žádných proroků neposílal.

3. *Touha po Vykupiteli.* — Tak byl svět na konec celý hříchy zkažený, jen málo lidí bylo hodných a zbožných. Tu se lidé, zvláště všichni zbožní modlili, aby už přišel Vykupitel a lidi z hříchů a z té bída vysvobodil. Toužili po něm a těšili se na něho. A když dlouho nepřicházel, modlili se a volali k nebesům, jak je tomu naučil prorok Isaiáš slovy: „Rosu dejte nebesa s hůry a oblakové deštěte Spravedlivého! Otevři se země, a vydej nám Spasitele!“ Ale mnozí židé mysleli, že Vykupitel bude slavným světským králem, který je vysvobodí od pohanů a učiní je slavným a mocným národem. On však chtěl být králem duší našich a vysvobodit všechny lidi od hříchu.

Na tu smutnou dobu, kdy lidé čekali na Vykupitele, si vzpomínáme nyní v adventě.

Co předpověděli proroci o Vykupiteli.

PŘÍPRAVA:

Odkud věděli lidé, že jednou přijde Vykupitel? — To věděli od Pána Boha a od svatých proroků. Pán Bůh jej lidem slíbil a proroci od Boha poslaní ho potom často předpovídali.

PODÁNÍ:

1. Komu ho slíbil Pán Bůh nejprve? (Prvním lidem v ráji.) Už tenkrát se Pán Bůh nad lidmi smíloval a slíbil, že jednou se narodí svatá Žena, která se svým Dítěm dábla přemůže a lidi z jeho moci vysvobodí. Kdo bude ta žena? (Panna Maria.) A kdo bude to Dítě? (Vykupitel, Syn Boží, Pán Ježíš.) Kterými slovy to slíbil Pán Bůh? „Nepřátelství bude mezi tebou a ženou, mezi potomstvem tvým a jejím. Ona rozdrtí hlavu tvou.“ Adam a Eva ještě nevěděli, kdy a jak se to stane; ale přece věděli, že jednou přijde čas, kdy lidé budou z moci dábla a hříchu vysvobozeni. Tím se potom těšili, to vypravovali svým dětem, které to zase vypravovaly svým dětem — a tak se to stále dovídali jejich potomci.

Potom však lidé na Pána Boha a zaslíbeného Vykupitele zapomínali, a tu Pán Bůh znova učinil to zaslíbení svatým praotcům (patriarchům): Abrahamovi, Izákovi a Jakubovi.

2. Později pak posílal národu vyvolenému svaté proroky, kteří o Vykupiteli mnoho předpovídali. Ti předpověděli o Vykupiteli; že to bude Syn Boží, kdy a kde se narodí, že bude dělat zázraky, že bude mučen a ukřižován a že vstane z mrtvých.

Jeden prorok — král David — předpověděl, že to bude „syn Davidův“, to jest: potomek Davidův a že se narodí z královského rodu Davidova. Jiný prorok — Micheáš — předpověděl, že se narodí v Betlemě. Předpověděl to slovy: „A ty Betleme v zemi judské, ty nejsi nejmenší mezi knížecími městy judskými; neboť z tebe vyjde panovník, který bude spravovati lid můj israelský.“ (Opakuj N!)

A prorok Isaiáš předpověděl (700 let před jeho narozením), že se narodí z čisté panny, t. j. ze svaté dívky, a že to bude sám Bůh („Bůh s námi“), který bude bydliti s lidmi. Předpověděl to slovy: „Ejhle, panna počne a porodí syna a nazváno bude jméno jeho Emanuel, to jest Bůh s námi.“

Tento prorok Isaiáš předpověděl také o Vykupiteli, že bude konati zázraky — slovy: „Bůh sám přijde a spasí vás. Tehdy slepým otevrou se oči a hluchým uši. Tehdy chromý poskočí jako jelen a němým se rozváže jazyk.“ A také předpověděl o Pánu Ježíši, že bude za nás umučen a že při tom bude trpělivý „jako beránek vedený k zabítí a neotevře svých úst.“ A král David předpověděl o Vykupiteli už 1000 let před jeho příchodem, že mu probodnou ruce a nohy, a že budou metat los o jeho oděv (až ho ukřižují*) a že nezůstane v hrobě, ale že vstane z mrtvých a potom se mu budou klanět a budou mu sloužit všichni národové. A to všecko se potom vyplnilo.

Tak zvěstoval Pán Bůh lidem mnoho věcí o budoucím Vykupiteli, aby ho lidé — až přijde — poznali a v něho uvěřili. A když už se měl lidem ukázati, poslal před ním ještě posledního proroka, aby na něj lidi připravil — svatého Jana Křtitele, kterému proto říkáme Předchůdce Páně.

(Nyní si to zopakujeme. Co předpověděli proroci o Vykupiteli?...)

V Ý T Ě Ž K Y:

1. *Písmo svaté Starého Zákona.* — Předpovědi proroků o Vykupiteli jsou také napsány. Jsou napsány ve svatých knihách, kterým říkáme Písmo Svaté (Starého Zákona.) To písmo svaté se předčítalo každou sobotu při službách božích ve chrámě jerusalemském a v synagogách, takže všichni Izraelité věděli, že Vykupitel přijde a těšili se na něho. Říkali mu obyčejně Mesiáš nebo Kristus, to znamená: „Pomazaný boží“ nebo „Bohem posvěcený král“.

Jenže mnozí Židé si toho Mesiáše představovali špatně. Domnívali se o něm, že bude mocným a bohatým panov-

* Že bude moci říci: „Zbodli ruce mé a nohy mé, sčetli všecky kosti mé; rozdělili si roucha má a o můj oděv metali los.“

níkem světským a že jim pomůže k veliké moci, bohatství a slávě. A proto v něho potom neuvěřili, když se narodil chudý. — Vykupitel však nepřišel na svět, aby lidem pomohl k bohatství a světské slávě, nýbrž aby nás vykoupil od hříchu a pomohl nám do nebe.

2. *Odkud věděli o Vykupiteli pohané?* — Židé tedy věděli, že přijde Vykupitel ze zjevení Božího, od svatých praotců (patriarchů) a proroků, kteří to napsali v Písmě svatém. Ale i mnozí pohané věděli, že jednou přijde Vykupitel a že se narodí z národa židovského. Odkud ti o něm věděli? Ti se to dověděli od židů; někteří z nich četli také svaté knihy židovské a tam se to dočetli; a také sami poznávali, když byli tak nešťastni, že musí přijít někdo s nebe, aby je hříchu zbavil.

3. *Doba Starého Zákona.* — Ale slíbený Vykupitel nepřišel hned. Lidé na něho musili dlouho a dlouho čekat, několik tisíc let. Pán Bůh nechal lidi tak dlouho čekat, aby poznali, jak hřích je zlý a nebezpečný a viděli, že si sami nemohou od hříchu pomoci. — Teprve když poznali, že na zemi nenajdou žádné pomoci, obraceli lidé oči k nebi a volali: „Rosu dejte nebesa shůry...“ Tak poznávali, že sám Bůh musí přijít a spasit nás. Tato dlouhá doba před příchodem Vykupitele se jmenuje *Starý zákon*.

4. *Předpekli.* — Co se stalo s lidmi, kteří tehdy před příchodem Vykupitele umřeli? I když byli spravedliví, neb litovali svých hříchů, nemohli přijíti hned do nebe, protože na sobě měli hřích dědičný. Duše takových spravedlivých lidí přišly proto do předpekli neboli do „lůna Abrahama.“ To bylo místo, kde byl praotec Abraham a kde spravedliví ze Starého Zákona bez bolesti očekávali Vykupitele. Vlastně by se mělo jmenovat „přednebí“. Je ještě dnes předpekli? Není. Kdy přestalo? Jaká byla jejich radost, když z mrtvých vstalý Spasitel je z předpekli vysvobodil a přivedl do nebe?

B.

Dvojí advent.

1. *Co je advent?* — Na dobu Starého zákona, kdy lidé čekali na Vykupitele, si vzpomínáme každý rok v adventě. Copak je advent a co máme v adventě dělat? Slovo advent znamená příchod Vykupitele, vlastně toužebné čekání na jeho příchod. Příchod Vykupitele je trojí:

1. První jeho příchod na svět byl (chudý a tichý), když se narodil před 1940 lety v Betlemě;

2. druhý příchod jeho bude (slavný) k poslednímu soudu, a

3. třetí jeho příchod je (neviditelný) duchovní do naší duše; ten se má opakovat stále, zvláště o vánocích.*

(Toto schema trojího příchodu Páně napsati na tabuli!)

Na první příchod Páně čekali lidé ve Starém zákoně — před Kristem Pánem; to bylo první čekání na Vykupitele neboli první advent. Toto první čekání bylo dlouhé a trvalo kolik tisíc let (asi 8000); to byl dlouhý advent! Na druhý a třetí příchod Páně čekáme my. To je druhé čekání neboli druhý advent; to je náš advent; a ten je nyní stále a bude až do konce světa, ale zvláště se opakuje pokaždé před vánocemi; ten předvánoční advent nebo čekání na příchod Vykupitele trvá čtyři neděle.

Advent neboli *doba* čekání na příchod Vykupitele je tedy dvojí (nebo trojí): 1. První advent, první čekání (na příchod Vykupitele) trvalo od prvního hříchu v ráji až do narození Pána Ježíše — přes celý starý zákon, — kolik tisíc let (asi 8000 let). To byl nesmírně dlouhý advent. (Pán Bůh nechal tenkrát lidi tak dlouho čekat, aby poznali svou hříšnost a bídu a tím více po Vykupiteli toužili.)

2. A jako tenkrát čekali lidé na Vykupitele a volali po něm, tak my na něj čekáme a těšíme se na něj nyní

* Protože tento duchovní příchod Páně je časově druhým a druhý k poslednímu soudu je časově třetím, uvádíme je obyčejně v tomto časovém pořadí. Ale na tom tolik nezáleží. Záleží na tom, aby se vědělo, že mezi dvěma velikými příchody Páně, prvním a posledním, musí být ještě jeho příchod duchovní.

před vánocemi, že přijde také k nám do naší duše. To je náš, druhý advent, druhá doba adventní; tento náš advent trvá jen čtyři neděle.

3. A pak je ještě náš třetí advent — a tím má být celý náš pozemský život. Po celý život máme čekat na slavný příchod Páně k poslednímu soudu.

Opakuj: Jakou dobu máme nyní před vánocemi? Jak dlouho trvá advent? (Čtyři neděle.) Tak dlouho čekáme na Ježíška — (a o vánocích už Ježíšek přijde). — Ale jak dlouho musilo čekat lidstvo na Ježíška před jeho narozením? Kolik tisíc let. To byl dlouhý advent — dlouhé čekání!

2. *Proč a jak slavíme advent.* — A teď vám ještě řeknu, proč slavíme advent a jak jej máme slavit, čili jak se máme připravovati na příchod Páně.

a) V adventě si máme nejprve vzpomínat na smutnou a dlouhou dobu před Kristem Pánem, kdy všichni lidé žili ve tmě pohanství a hříchu a toužili po nějakém Vykupiteli. Jediná Panna Maria ze všech lidí zůstala bez hříchu, i bez hříchu dědičného, takže zářila jako čistá hvězdička na tmavém nebi. Proto si v adventě vzpomínáme zvláště na Pannu Marii, přechistou Pannu bez hříchu počatou. A proto se slouží k její poctě zvláštní mše sv. rorátní, časně ráno ještě za tmy, při níž si vzpomínáme, jak anděl Páně zvěstoval Panně Marii, že se už Vykupitel narodí a že ona bude jeho matkou. Proto máme v adventě také krásný svátek Neposkvrněného Početí Panny Marie — 8. prosince.

b) Ale v adventě si nemáme jen vzpomínati, jak lidé čekali na příchod Vykupitele, nýbrž také sami na něho čekat i na něho se připravovati.

Někdo si snad myslí: „Ale proč vlastně čekáme stále ještě na příchod Vykupitele a proč se na něj máme připravovati, když Vykupitel už dávno přišel? Už před 1940 lety?“ Ano, to je pravda, Pán Ježíš už přišel, už se narodil, a přece se máme na jeho příchod znovu připravovati. Proč? Protože příchod Vykupitele je trojí. Na první příchod se ovšem již nepřipravujeme, na ten si pouze vzpomínáme. Ale máme se připravovat na jeho druhý příchod k poslednímu soudu a zvláště na třetí, duchovní — do naší duše.

Neboť Pán Ježíš je jako naše duchovní slunce. Slunce také dnes ráno už vyšlo, ale když někdo zavře okenice a světlo sluneční dovnitř nepustí, zůstane ve světnici stále tma. Tak je to také s Pánem Ježíšem. Naše nebeské Slunce — Pán Ježíš, také už dávno vyšlo v Betlemě, už je tomu 1940 let; ale mnozí lidé mu ještě neotevřeli srdce a nepustili ho dovnitř nebo ho zas vyhnali ze srdce hříchem; proto je v srdci jejich pořád tma a zůstane tam tma tak dlouho, dokud své srdce nepřipraví, neočistí a neotevrou Pánu Ježíši.

Tak i vy musíte své srdce Pánu Ježíši otevřít, vyčistit a připravit. Či myslíte, že už je čisté dost a že už jste na příchod Spasitele připraveny? Podíváme se. Děti, myslíte si, že těch 1940 let ještě nebylo, že se Pán Ježíš ještě nenarodil, a že by se narodil teprve letos o vánocích a že byste o těchto vánocích najednou stály doopravdy před ním u betlemských jeslíček! Kdo z vás by si troufal vzít Ježíška do náručí a přitisknouti ho na své srdce? Kdo z vás by mohl říci: Já jsem čistý a nevinný jako jeho sv. Matka Panna Maria nebo sv. Josef; já smím Ježíška vzít do náručí? Myslím, že žádný. — Tak vidíte, jste tedy na příchod Pána Ježíše už připraveny nebo nejste?

Nebo kdybych vám dnes najednou řekl: Děti, teď — hned dnes nebo zítra — půjdete všechny k svatému přijímání a přijmete Ježíška do svého srdce! To byste se asi ulekly a řekly: Ne, my tak hned nemůžeme, my se bojíme, protože nemáme čistou duši, my se musíme napřed vyzpovídat a připravit! — Vidíte, jste tedy už připraveny na Pána Ježíše? Připravily jste mu už dost svou duši?

3. *Jak se tedy máte připravit na příchod Vykupitele o vánocích?* — To už byste mohly vědět. Musíte činit pokání, očistit svou duši, upřímně se vyzpovídat a být zas pilnější, poslušnější, skromnější a zbožnější. Máte se zas více a lépe modlit, po Spasiteli upřímně toužít a na něj se upřímně těšit. Až když se tak připravíte a budete Pána Ježíše upřímně prosit, aby k vám přišel, pak teprve k vám opravdu přijde — a budete mít o vánocích v duši svatou nebeskou vánoční radost.

4. A ještě něco, děti! V našem kostele máme každý den vánoce a svátek narození Páně, neboť každý den přichází Pán Ježíš při mši svaté při proměňování k nám s nebe na zem. A kdo jde k svatému přijímání, ten má pokaždé vánoce v duši; jeho duše je jako betlemské jesličky, kam přichází Syn Boží. Jak krásné by to bylo, kdybyste teď v adventě z lásky k Pánu Ježíši dříve vstaly a šly na mši svatou — na roráty! Nebo kdybyste aspoň každou neděli a svátek přišly na mši svatou a tam zpívaly krásné adventní písně: „Přijde, přijde Vykupitel, všichni zaplesejme“ a vítaly už napřed Ježíška! To by byla krásná příprava na vánoce!

Ke konci hodiny možno nacvičit s dětmi píseň: „Ejhle, Hospodin přijde“ a příští hodinu: „Pán hle přijde“ nebo „Z hvězdy vyšlo Slunce“ a „Vítej milý Jezu Kriste!“

PRO OPAKOVÁNÍ:

Schema pro tabuli a do poznámek:

1. *Co je advent?* — Advent = doba čekání na příchod Vykupitele (Mesiáše — Krále).

a) První advent = první čekání na Vykupitele bylo ve Starém zákoně a trvalo několik tisíc let.

b) Druhý advent = druhé čekání na Vykupitele je před vánoce a trvá 4 neděle.

c) Třetí advent = třetí a ustavičné čekání na příchod Páně je celý náš život. — Proč také my čekáme na příchod Vykupitele, ačkoliv se již narodil? Protože:

2. *příchod Vykupitele je trojí:*

a) V Betlemě před 1940 lety — chudý.

b) Do naší duše — neviditelný; ten se má opakovat stále, ale zvláště o vánocích.

c) K poslednímu soudu — slavný. Na ten se máme připravovat stále. Celý náš život má být adventem (= čekáním na příchod Páně).

Proč musí být ještě druhý, duchovní příchod? Bez něho by nám ten první neprospěl a třetí — poslední — by nám byl hrozný.

Kdy přichází Pán Ježíš do naší duše? Když mu duši připravíme pokáním, vírou, svatou touhou a láskou; zvláště přichází ve svatém přijímání.

3. *Co máme dělati v adventě?*

1. Na první příchod Páně si vzpomínati.
2. Na druhý a třetí se připravovati; (zvláště na příchod jeho do naší duše).

4. *Jak se máme připravovati na příchod Pána Ježíše do naší duše* — čili na duchovní vánoce? Pokáním (k tomu nás vybízí barva fialová a evangelium o kázání svatého Jana Křtitele) a vroucí touhou po Spasiteli a účasti na rorátech.

5. *Co jsou roráty?* Roráty jsou mše svaté, které se slouží časně ráno v adventě (ještě za tmy), a písně, které se při nich zpívají. Rorátní mše svaté se slouží ještě za tmy ke cti Panny Marie. Jmenují se tak, protože začínají prosbou: Rorate, t. j., Rosu dejte nebesa — a protože při nich voláme a zpíváme jako starozákonní proroci: „Rosu, dejte nebesa s hůry...“

Proč se slouží rorátní mše svaté ke cti Panny Marie? Protože Panna Maria je jako jitřenka, která věští blízký východ Slunce — Vykupitele.

Při rorátech je v kostele tma a v té tmě svítí světla. Ta tma znamená tmu pohanství a hříchu, světla v té tmě znamenají předpovědi svatých proroků, jimiž se lidé v té tmě těšili.

6. *Adventem se začíná nový církevní rok.* Obyčejný rok (občanský) začíná 1. ledna, ale církevní rok začíná už první nedělí adventní, to jest asi o měsíc dříve než rok obyčejný.

Proč máme vedle obyčejného roku ještě rok církevní? Abychom si v něm vzpomínali na všechno veliké a krásné, co Bůh učinil pro naši spásu a zvláště na to, jak nás Pán Ježíš vykoupil. Proto jsou v církevním roce různé svátky, v nichž si na to vzpomínáme.

Které jsou tři největší svátky v církevním roce? Tři hlavní (největší) svátky v církevním roce jsou: Hod Boží Vánoční neboli Narození Páně, Hod Boží Velikonoční neboli Zmrtvýchvstání Páně a Hod Boží Svato-dušní neboli Seslání Ducha svatého. Podle těchto 3 hlavních svátků dělíme celý církevní rok na tři doby: na dobu vánoční (to jsou vánoce, doba před vánocemi a po vánocích), na dobu velikonoční a svato-dušní. Advent patří k době vánoční.

Z K A T E C H I S M U

je v tomto svazku probrána podle čísel článků Kubičkova katechismu tato látka:

(O čem jedná celá katechese, je udáno písmenem *K.* a číslem katechese, na příklad: *K. 2.*; — ostatní látka pouze číslem příslušných stránek.)

Věř pravdy Boží!

1. Náš věčný cíl (Úplně) *K. 4., 178.*
2. Zjevení Boží. Písmo svaté. Apoštolské
vyznání víry 153 n., 157 n.
3. Věřím v Boha (Úplně) *K 2, 153 n.*
4. Kdo jako Bůh? — Bůh je duch, sám od sebe,
věčný, všemohoucí, všudypřítomný, vševědoucí
(Úplně) 38 n., 135, 139, 143, 147, 154 n., 325 n., 337 n.
5. Bůh — nejvyšší svatý, spravedlivý, dobrotivý, mi-
losrdný (Úplně) 170, 177, 190, 245—247, 269, 341—343.
6. Bůh je trojjediný (Úplně) *K. 3.*
— Znamení kříže (Úplně) *K. 1.*
7. Bůh stvořil svět (Úplně) *K. 14a, K. 14b.*
— Prozřetelnost Boží (Skoro úplně) 148, 183, 303—305, 318 n.
8. „Buď vůle Tvá!“ (Skoro úplně) 277.
9. O andělech (Úplně) *K. 15.*
10. Jsem člověk — obraz Boží (Úplně) *K. 16.*
11. První lidé a dědičný hřích. — Neposkvrněná
Panna (Úplně) *K. 17, K. 18, 225 n.*
12. Advent. Přejde Vykupitel (Úplně) . . *K. 20, K. 39, K. 40.*
27. Věřím v obcování svatých (Úplně) 210. 218 n.

28. Úcta svatých (Skoro úplně)	. K. 19c, 209.
29. Musím umřítí (Úplně)	} . K. 19a, 220 n.
30. Tělu do hrobu přísluší	
31. Očistec (Úplně)	. 206—209, 216 n.
32. O pekle (Skoro úplně)	 204 n.
33. O nebi (Úplně)	 202—204.
34. Soudný den. — Těla vzkříšení. Soud	. . 200, 202, 218.

Hleď si milosti Boží!

37. Milost posvěcující	. 177.
40. Potřeba křtu	. 194.
43. Svátost Oltářní (Mana)	. . . 344 n.
44. Pojďte, klaňme se jemu!	86, 91 n., 325.
45. Náš kostel — dům Boží (Úplně)	. K. 8, K. 9.
46. Oběť nového zákona (Skoro úplně)	K. 10, K. 12.
47. Užítky mše svaté	. . . 102, 112.
48. Části mše svaté (Úplně)	. K. 10.
49. Při mši svaté. pobožně (Úplně)	. . . K. 11.
51. Pobožnost k sv. přijímání	108—111, 114 n.
53. Zpytování svědomí	. 239, K. 37.
55. Lítost a upřímná zpověď	. . . 227, 239.
67. O modlitbě (Skoro úplně)	. . . K. 5, K. 6.
69. Kdy, kde a jak se modlití (Úplně)	K. 5, K. 6, 141, 156, 181 n., 290 n.
— Modlitby ranní a večerní a jiné (Úplně)	. K. 6.

Plň zákon Boží!

— Hlas svědomí (Úplně)	. . . 195, 237—239, 362.
71. Zákon Boží (Úplně)	. . . 48 n., K. 35, K. 36, K. 37.
72. První přikázání Boží (Úplně)	. 29—34, 258 n., 367 n.
76. Milovati budeš Pána Boha svého (Skoro úplně)	 K. 27, zvláště 274 n.
78. Veliké jest jméno Boží. — 2. přikázání Boží (Úplně)	 338—340, 368 n.

- 80.—83. } Neděle — den Páně. Sváteční klid. } (Skoro
 } Sváteční oběť. — Můj sváteční den. } úplně) . *K. 7, 349.*
84. Čtvrté přikázání (Skoro úplně) . 250, 309—310, 317, 366.
- 86.—89. Páté přikázání Boží (Úplně) *K. 21, 291, 294—296, 366 n.*
93. Šesté přikázání Boží (Úplně) . *K. 23, 269, 298 n., 369 n.*
97. a 98. Osmé přikázání Boží 299 n., 370.
102. Povinnost práce *K. 5.*
103. Přemáhej pokušení (Úplně) . . . 188 n., 194 n., 299.
104. Hřích, největší zlo (Úplně) . . . 187, 190 n., 244 n., 284.
105. Hlavní hříchy (Úplně) 167 n., 283, 296 n.
107. Tři božské ctnosti (skoro úplně) . . . 259 n., 267.
- O zdvořilém a vlivném chování *K. 13.*

O B S A H.

	strana
Úvodem	5
Pomůcky	10
Methoda vyučovací	14

Katechese úvodní a příležitostné.

1. Znamení sv. kříže. Jsem křesťan. Nestydím se za kříž (Pro 2. a 3. tř., též 1. a 4.).	25
2. Věřím v Boha (Pro 2. a 3.; též 4. tř.)	35
3. Bůh je trojjediný (2., 3., 4.; též 5. tř.)	40
4. Proč jsem na světě? (3., 4., 5.; též 2. tř.)	46
5. Modli se a pracuj! (3., 4., 5.; též 2. tř.)	51
6. Modlitba ranní a večerní (2. až 5. tř.)	64
7. Neděle — den Páně (2. a 3.; též 4. tř.)	76
8. Kostel — dům Boží (2. až 5. tř.)	83
9. Jak se máme chovat v kostele (2. a 3.; též 4. tř.)	89
10. O mši svaté (Co se při ní děje) (3., 4., 5.; též 2. tř.)	95
11. Modlitby ke mši svaté (Co my máme při mši sv. konati) (jako předešlá pro 3., 4. a 5. tř. a též 2. tř.)	103
12. Katechese liturgická (O mši svaté, oltáři, rouchu, nádobách a řeči bohoslužebné) (4. a 5.; též 3. tř.)	112
13. Jak se chová zdvořilý (Úcta ke knězi. Křesťanský pozdrav) (3. a 4.; též 2. a 5. tř.)	121
19a. Před svátkem Dušiček: I. O posledních věcech: Smrt, pohřeb, hřbitov, vzkříšení těl (2., 3., 4. tř.)	196
19b. II. O posledních věcech: Soud, nebe, peklo, očištec. Svatí a duše v očištcí (2., 3., 4. tř.)	202
19c. Všech svatých. Dušiček. Obcování svatých (Pro 4. a 5. tř.)	211

Katechese ke Starému zákonu.

strana

14.	Bůh stvořil nebe i zemi (Pro 1. a 2. třídu)	134
14a.	Tatáž pro 2. a 3. třídu	143
14b.	Tatáž pro 3. a 4. třídu a málotřídky. O Písmu svatém .	148
15.	O andělech (Pro 2. a 3., též 4. tř.)	159
16.	Stvoření člověka. První lidé v ráji (2. a 3. tř.)	171
17.	První lidé neposlechli Pána Boha. (Hřích a pokušení ke hříchu) (2. a 3. tř.)	182
18.	Co jsme zdědili po Adamovi (2. a 3. tř.)	191
20.	Bůh slíbil Vykupitele. — Maria — druhá matka Eva (2. a 3.; též 4. tř.)	222
21.	Kain zabil Abela. (Hlas svědomí. Výklad 5. přikázání) (2. a 3.; též 1. a 4. tř.)	228
22.	Bůh uvedl na zemi potopu. (Boží svatost a spravedlnost) (2. a 3. tř.)	241
23.	Jak Noe zlořečil Chámovi. (Výklad 6. přikázání) (3., 4. a 5. tř.)	248
24.	Bůh si vyvolil Abrahama. (První přikázání Boží) (Pro 2. a 3. tř.)	255
25.	Jaký byl Abraham k druhým. Melchisedech (3. a 4. tř.)	260
26.	Bůh hostem u Abrahama. — Jak Bůh potrestal Sodomu (Pro 4. tř.)	265
27.	Abraham obětoval Izáka. (Největší přikázání) (2., 3. a 4. tř.)	270
28.	Synové Izákovi. Sen Jakobův. Jakob v cizině (4. a 5. tř.)	278
29.	Jak byl Josef prodán od bratří. Výklad 5. přikázání a 7 hlavních hříchů (3. a 4.; též 2. tř.)	292
30.	Jak byl Josef povýšen. (Moudrá prozřetelnost Boží. Čtvrté Boží přikázání) (3. a 4.; též 2. tř.)	301
31.	Bůh zachránil Mojžíše od smrti (2., 3. a 4. tř.)	311
32.	Bůh povolal Mojžíše, aby vysvobodil Izraelské. (Hořící keř. — Bůh je sám od sebe) (4. a 5. tř.)	320
33.	Kterak vyšli Izraelité z Egypta. (První veliká noc) (3. a 4. tř.)	327

34. Izraelité prošli Mořem Rudým. — Bůh živil Izraelské na poušti. (Veliké jméno Boží. Boží moc a dobrota. Mana) (Pro 4. tř.)	334
35. Bůh oznámil desatero přikázání. (Pro 2. a 3. školní rok)	345
36. Tatáž pro 3., 4. a 5. školní rok	354
37. Výklad Desatera. (Pro 2. a 3. školní rok)	365
38. Izraelité v zemi zaslíbené. — Král David (3. a 4. tř.)	372
39. Advent. Přejde Vykupitel. Přehled starého Zákona (Pro 2., 3. a též 4. školní rok)	377
40. Touha po Vykupiteli. Co předpověděli proroci o Vykupiteli. Advent. (Pro 4. a 5. školní rok).	383

Poznámka: V katechesích pro 2. a 3. třídu bývají též poznámky pro 4. a 5. třídu, aby se v š e c h katechesích mohlo použít pro školy málotřídni.

J O S E F R E S L

K A T E C H E S E

PRO OBECNÉ ŠKOLY

pro 2., 3. a 4. školní rok

a zvláště pro školy málotřídní.

D Í L I.

Na jaře L. P. 1941 vydalo
nakladatelství „U sv. Jindřicha“
Bohuslav Rupp v Praze.

Vytiskla
knihtiskárna F. Obziny
ve Vyškově na Moravě.

VYDALI JSME:

F. Bartoš:

VŠUDE ZEM PÁNĚ.

Prosa. Brožované K 24^{.-}, v plátně K 34^{.-}.

Václav Zima:

CHVÁLENÍ PRAHY.

Několik prós.

Brožované K 20^{.-}, v polokůži K 35^{.-}.

P. D. Thalhammer:

O LIDECH NA DRUHÉM BŘEHU.

Výklad o smyslu řeholního stavu. K 16^{.-}.

ŽIVOT CTIHODNÉHO
JANA MILÍČE Z KROMĚŘÍŽE.

Podle vydání P. B. Balbína

přeložil Z. V. Bouše. Brožované K 12^{.-}.

Adam Michna z Otradovic:

VÁNOČNÍ MUZYKA.

Ze starého barokového tisku vydal a do-
slovem opatřil Vil. Bitnar. 200 výtisků.

Cena K 18^{.-}.

Jan Dokulil:

LIDSKÝ ŽIVOTE.

Básně. Edice Harfa svazek 1.

Brožované K 20^{.-}, vázané K 32^{.-}.

Hubert Havránek:

Z PLAMENE SRDCE.

Básně o matce. Brožované K 12^{.-}.

PŘIPRAVUJEME:

P. A. Pelikán:

OVOCE SE STROMU POZNÁNÍ.

Úvahy, rady a výstrahy u zdrojů života.

P. Čeněk Tomisko:

ZPÍVAJÍCÍ MLÁDÍ.

Sbírka písní pro mládež.

P. Leo Wollpert:

PĚT MINUT KŘEŠŤANSKÉ NAUKY,

3 díly.

K dostání u všech knihkupců.

**Nakladatelství „U sv. Jindřicha“
BOHUSLAV RUPP V PRAZE**

J O S E F R E S L

K A T E C H E S E

Josef Resl, vikář

KATECHESE

pro obecné školy

pro 2., 3. a 4. školní rok a zvláště pro
školy málotřídní.

Výklad a doprovod Hronkovy
„CESTY K BOHU“ a Kubíčkovy „PRVOUKY“

Č Á S T 2.

1942

NAKLADATELSTVÍ U SV. JINDŘICHA BOHUSLAV RUPP V PRAZE

Nihil obstat

Prof. Dr. Josephus Hronek,
 censor.

Imprimatur

Pragae, die 27. Septembris 1940.

Prael. Dr. Theophilus Opatrný,
 Vicarius generalis.

No. 13606.

N O V Ý Z Á K O N .

1. Zvěstováno narození Jana Křtitele.

(B. D. čl. 64. Cesta k Bohu, dílu 2. čl. 1. — Pro 4. třídu, po případě i 3. třídu.
Tato katechese může býti vynechána nebo velmi zkrácena.)

Pozn.: Ve 4. a 5. třídě možno v úvodu připomenouti o chrámu jerusalemském něco z poznámky v B. D. str. 90., zvláště o tom, že vlastní chrám, který byl nad ostatní plochu značně povýšen, pozůstával z předsíně, svatyně a velesvatyně, a že kolem chrámu bylo dvojí obrovské, mramorem dlážděné nádvoří (vnitřní a vnější), kde byl zápalný oltář a kde stál lid; a kolem nádvoří se všech 4 stran ještě široké střechou kryté podloubí a v každém rohu vysoká věž s cimbuřím. A celý tento obrovský chrám, postavený z bílého mramoru, se vypínal jako obrovský rozlehlý hrad na návrší, takže byl zdaleka viditelný a střecha vlastního chrámu byla pokryta zlatým plechem, takže zářila z dálky.

P Ř Í P R A V A :

(Připojí se na předešlou katechesi o blízkém příchodu Vykupitele.) Když Vykupitel měl již přijíti na svět, poslal před ním Pán Bůh ještě posledního proroka, aby o něm kázal a lid připravil na jeho příchod. Jak se jmenoval? Svatý Jan Křtitel. Ten pak kázal lidem o jeho blízkém příchodu a příchod Vykupitele nejen předpovídal (jako ostatní proroci), nýbrž sám Vykupitele viděl, jej křtil a lidem na něho přímo ukázal. Protože přišel před Vykupitelem jako jeho hlasatel, říkáme mu předchůdce Páně. Předchůdce Páně se narodil ještě ve Starém Zákoně, ale žil a kázal již v Novém Zákoně.

• Měl zbožné rodiče, kteří byli příbuznými Panny Marie, a jeho narození bylo rodičům andělem zvěstováno.

O tom vám budu dnes vypravovati.

VYPRAVOVÁNÍ:

Za času krále Heroda žil v horách judských kněz, jménem Zachariáš, (příbuzný Panny Marie). Jeho manželka se jmenovala Alžběta. Oba byli zbožní a spravedliví před Bohem a věrně zachovávali všechna přikázání Boží (a toužebně očekávali budoucího Vykupitele).

Neměli žádného dítěte (a proto se vroucně modlili o syna) a byli již oba velmi staří.

Stalo se pak, že Zachariáš podle pořádku konal službu v chrámě. I vešel do svatyně, aby tam zapálil (obětoval) kadidlo, všechen lid pak se modlil venku (před svatyní). Tu se mu (nejednou) ukázal anděl Páně po pravé straně (kadidlového) oltáře. Zachariáš se ulekl. Ale anděl mu řekl: Neboj se, Zachariáši! Bůh vyslyšel tvou modlitbu. (Kristus Pán už brzy přijde.) A manželka tvá Alžběta bude mít syna, a dáš mu jméno Jan. Budeš mít z něho radost, neboť bude veliký před (Hospodinem) Pánem Bohem a mnohé ze synů izraelských obrátí k Bohu. A půjde před Pánem (v duchu a moci Eliášově), aby Pánu připravil lid dokonalý, k víře ochotný.

Zachariáš však pochyboval, nechtěl tomu věřit, a řekl andělovi: „Po čem to poznám? Vždyť jsem už stár a i manželka má už přestárla.“ A anděl mu odpověděl: „Já jsem Gabriel, jeden z andělů, kteří stojí před Bohem, a jsem poslán, abych ti zvěstoval toto radostné poselství. A aj, protože jsi (však) neuvěřil slovům mým, budeš němý a nebudeš moci mluvit až do dne, ve kterém se to stane.“ Potom anděl zmizel.

Venku před svatyní lid zatím čekal na Zachariáše a divil se, že tak dlouho nevychází. Když pak vyšel, (aby dal lidem požehnání), nemohl k nim mluvit. I poznali z jeho posuňků, že měl v chrámě vidění. A on jim pokyvoval a zůstal němý. Potom se vrátil domů.

POROZUMĚNÍ:

Přiblížila se doba, kdy se měl Vykupitel narodit. Kdo byl tehdy králem v zemi judské? Ukutný Herodes, pohan. (Bydlel v Jerusalemě. Ale nebyl králem samostatným. Byl dosazen za krále od římského císaře a toho musel poslouchat.)

Zbožní židé se tehdy vroucně modlili, aby už Pán Bůh poslal Vykupitele. Kdo patřil také k těm zbožným Izraelitům? Kterí dva zbožní manželé žili tehda v zemi židovské? Kde bydleli? V horách Judských asi 2 hodiny od Jerusalema. (Ta vesnička se nyní jmenuje: Svatý Jan v horách, protože se tam narodil svatý Jan.) Čím byl Zachariáš? Či to byli příbuzní? (Panny Marie.) Jaký život vedli? Byli zbožní a spravedliví — svědomitě a věrně zachovávali všechna přikázání Boží. Ale měli nějaký zármutek. Jaký? Co neměli? Neměli dítěte a to považovali Židé za hanbu a neštěstí a trest Boží (protože věděli, že z jejich rodu se Vykupitel jistě nenarodí a že jejich rod se Vykupitele nedočká.) Po čem tedy stále toužili a oč se vroucně modlili? (Aby jim Pán Bůh dal syna — a ovšem také, aby už přišel Vykupitel.) Ale již nedoufali, že je Pán Bůh vyslyší. Proč? Protože už byli staří. Ale Pán Bůh je přece vyslyšel.

N., vypravuj, jak se to stalo. Čím byl Zachariáš? Všech kněží židovských bylo několik tisíc, (byli rozděleni na 24 tříd) a ve službě chrámové se vždycky za týden střídali. Jednou přišla řada také na Zachariáše. Tu odešel do Jerusalema do chrámu a zůstal tam celý týden, dokud trvala jeho služba. Ta služba záležela v tom, že dvakrát denně, ráno a večer musel přinášeti oběť zápalnou za lid na zápalném oltáři venku a dvakrát denně obětoval (zapaloval) na kadidlovém oltáři ve svatyni; při tom konal modlitby za lid a ještě jiné kněžské služby. — Tak jednou zase vešel do svatyně, aby tam zapálil a obětoval kadidlo. Lid tam nesměl vejíti, ten proto stál a modlil se venku v nádvoří před svatyní nebo v předsíni. Po vykonané oběti se měl vrátit k lidem a modlit se hlasitě nad nimi a dát jim požehnání (než se rozejdou). — Tentokrát se mu však uvnitř ve svatyni něco stalo. Co pak? Když obětoval kadidlo, ukázal se mu anděl po pravé straně oltáře. A co mu řekl? Přinesl mu tedy od Boha velmi radostnou zprávu. Tak radostnou, že tomu Zachariáš nechtěl ani věřit a pochyboval o tom. Místo radosti a díky proto odpověděl andělu nedůvěrou a pochybovačnou otázkou. Jak se tázal? Proč tomu nechtěl věřit? Myslel, že to je nemožné. Ale je u Boha něco nemožného? (Kdo nevěří, že Pán Bůh všechno může. ten má tedy malou víru v Boha.) Co mu na to řekl anděl? Nyní viděl Zachariáš, že řekl něco, co říkat neměl, ale už bylo pozdě. Nyní uvěřil andělu, ale pro jeho malou víru a pochybovačnost jej stihl trest. Jaký? A ten trest byl zároveň znamením,

po kterém to měl poznat. Chtěl mít znamení, po kterém pozná, že je to pravda (že anděl mu říká pravdu), a nyní to znamení měl. Potom anděl zmizel. Co udělal potom Zachariáš? Vyšel ven. Kdo tam stál? Čemu se už před tím lidé divili? Že tak dlouho zůstal ve svatyni a že nevychází. Už z toho, že se tam tak dlouho zdržel, poznali, že se mu tam něco stalo. A když potom vyšel a chtěl jim dát požehnání a nad nimi se modlití a k nim mluvit, nemohl. I naznačoval jim posušky (rukou a tváří), co se mu stalo, a oni z toho pochopili, že měl ve chrámě nějaké vidění. Potom se vrátil domů a zůstal němý. Ale v srdci měl radost a byl šťasten, že Bůh vyslyšel jeho modlitbu a rád snášel ten malý trest, kterým byl potrestán za to, že hned neuvěřil. Jeho manželka se podivila, když jí naznačil, co mu anděl řekl a co se mu stalo a děkovala Bohu, že jí prokázal takové milosrdenství.

Nyní si článek přečteme.

VÝTĚŽKY:

1. *Věř pevně a nepochybuj.* — Proč nechtěl Zachariáš hned uvěřit andělu? Protože myslel, že je to nemožné, aby tak staří lidé dostali ještě dítě. Ale na co nevzpomněl? Že u Boha je všechno možné — a když Bůh něco řekne, je to vždycky pravda, i kdyby nám se to zdálo nemožné. Bohu proto máme vždycky věřit. Proč? Protože u Boha není nic nemožného a protože Bůh nikdy nelže a nikdy nás neklame; nebo jinými slovy: Protože Bůh je všemohoucí a pravdomluvný. Kdo nevěří, že Pán Bůh všechno může (i co se nám zdá nemožné) a kdo nevěří, že Pán Bůh mluví vždycky pravdu a že nás neklame, ten má malou víru v Boha a ten tou malou vírou čili nedůvěrou Pána Boha uráží (protože si o Pánu Bohu myslí něco nesprávného a špatného.).

Pán Bůh chce, abychom všemu, co nám řekl neboli zjevil, pevně věřili (i když se nám to zdá divné a nemožné) — protože u Boha je všechno možné. Když Bohu tak pevně věříme, tedy ho tou vírou ctíme. Kdybychom jeho slovům nevěřili, kdybychom o nich pochybovali t. j. mysleli si: možná že to není pravda — nebo kdybychom jim vůbec nevěřili a řekli: „Pane Bože, co ty mi říkáš, to je nemožné, to není pravda, já tomu nevěřím,“ tedy bychom tím Pána Boha uráželi. Víra je proto ctnost, která se Bohu líbí a kterou

Bůh od nás žádá — pochybnost a nevěra je hřích (který uráží Pána Boha vševědoucího a pravdomluvného). Když někdo *pochybuje*, to jest: když si myslí: „možná, že to je pravda, možná že to není pravda“ čili: když trochu věří a trochu nevěří, jako Zachariáš, pak je to obyčejně jen malý hřích. Ale když někdo drze řekne o něčem, co Pán Bůh nám zjevil a co Pán Ježíš řekl a učil: „Tomu já nevěřím, to není pravda,“ pak je to velký hřích, protože to je velká urážka Boží. Neboť kdo to říká, co tím vlastně říká? Tím vlastně říká: „Pane Bože, ty lžeš — nebo ty mi říkáš nesmysly — Pane Bože, já ti nevěřím!“ — To můžeš říci leda nějakému hloupému člověku: „Ty nic nevíš, já ti nevěřím!“ Ale říci Pánu Bohu: „Já ti nevěřím! Já nevěřím tomu, co jsi nám řekl“ — to je veliká urážka a veliký hřích. — Pamatujte si tedy, že nevěra není maličkost — nevěra je hřích!

2. *Zjevení Boží.* — Děti! A co pak nám Pán Bůh řekl neboli zjevil? Na př. to, co je napsáno v Písmě sv. a čemu se učíme v náboženství. — Komu pak to zjevil čili oznámil nebo vyjevil? Nejprve něco z toho zjevil prvním lidem a od nich se to dověděli jejich potomci a tak se to zachovalo. Co jim na př. zjevil? Zvláště to, že přijde Vykupitel a zbaví lidi kletby hříchu. Ale aby to lidé nezapomněli, zjevoval to Pán Bůh častěji. Proto to potom znova zjevil Abrahamovi, Jakobovi, Mojžíšovi a svatým prorokům. Mojžíš a svatí proroci pak to zjevení Boží napsali do svatých knih, kterým říkáme Písmo svaté Starého zákona. — A nejvíce nám toho potom zjevil čili řekl sám Syn Boží, Pán Ježíš. A po něm to kázali a učili sv. apoštolové, kteří většinu z toho napsali zas do jiných svatých knih, kterým říkáme Písmo svaté Nového zákona. — A to všechno svěřil Pán Ježíš církvi svaté, aby nás tomu učila a postaral se a stará se, aby nás tomu dobře učila a slíbil, že nepřipustí, aby se v tom mohla mýlit.

Proto tedy máme tomu všemu věřit — a to pevně věřit a nepochybovat.

Když vám rodiče a učitelé něco vážně říkají a vy jim věříte, tedy je tím zároveň ctíte. Ale bylo by to uctivé, kdybyste jim řekli: Tatínku, maminko, pane učiteli, já vám nevěřím!? Tím byste je urazily a zarmoutily, protože by to bylo tak, jako kdybyste jim řekli: Vy lžete! Nebo vy nic nevíte.

A může to být Pánu Bohu jedno, když on nám něco zjeví, a když takový ubohý človíček si troufá mu říci: Pane Bože, já ti nevěřím! Co ty říkáš, to není možné! Ty si z nás děláš blázný, ty nás klameš, ty lžeš!?

Nevěra je proto veliká opovážlivost a drzost a urážka Pána Boha, který všechno může, všechno ví a nikdy nelže a nás neklame! Nevěra je proto veliký hřích. Proto řekl Pán Ježíš: „Kdo uvěří, bude spasen, ale kdo neuvěří, bude zavržen!“

NAUČENÍ:

Děti, říkejte často v duchu Pánu Bohu: Pane Bože, já věřím rád a ochotně všemu, co jsi nám zjevil! Já tomu věřím docela jistě a pevně, a ani trochu o tom nepochybují! Ó, Bože, rozmnož a upevni tuto mou víru! Nauč mě pevně a živě věřit!

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Věř! A nepochybuj! Víra je první božská ctnost.
2. Máme věřit všemu, co nám Pán Bůh zjevil,
3. Máme tomu věřit pevně a nepochybovat.
4. Nevěra je těžký hřích. Pán Ježíš řekl: „Kdo neuvěří, bude zavržen.“

Poznámka: Zbude-li čas, možno ještě krátce připojit, jak se sv. Jan narodil, jak odešel záhy na poušť a vypravovati další život a kázání sv. Jana (podle katechese č. 13).

**Zaznívá hlas od Jordánu:
Připravujte cestu Pánu!**

2. Panna Maria matkou Vykupitele. — Anděl Páně zvěstoval Vykupitele.

Výklad modlitby: Anděl Páně.

(Prvounka čl. 28. Cesta k Bohu, dílu 2. čl. 1. — Pro 2. až 4. třídu a málotřídky.)

Pozn.: Katecheta nechť si rozdělí učební látku tak, aby katechesi mohl zařaditi krátce před svátek Neposkvrněného Početí. — Poznámky pod čarou jsou pro učitele náboženství, kteří nestudovali teologii, aby jim bylo vše jasno a nezapletli se při výkladu do omylů. Pro první katechesi z Nového zákona o zvěstování, narození a mládí Páně najde katecheta nejvhodnější látku k přípravě, aby se sám do děje správně vžil a nabyl pravé dispozice, v knize Dr. Miklíka, *Život blahoslavené Panny Marie* (vydali redemptoristé v Obořišti, 1940, již 6. vydání) a v důkladné knize P. K. Kubeše S. J. „*Maria*“ (2 díly, Nákl. Posla Božsk. Srdce Páně, Praha 1936).

Předešlá hodina připravila v dětských srdcích adventní náladu a vzbudila v nich touhu po Vykupiteli. Na tu touhu možno nyní dobře navázati, aby děti chápaly velikost a vznešenost dějinného okamžiku, kdy konečně posel nebes oznámil svaté Panně v Nazaretě, že toužebně očekávaný Vykupitel již přijde a že se stane člověkem. Nejlépe proto jest vyjít od zaslíbení Vykupitele v ráji a uvésti dětem na mysl v ráji zaslíbenou nebeskou Ženu, která potře hlavu ďáblu a napraví, co zkazila první žena. Čím více budou děti naplněny obdivem pro tuto velikou Ženu a přechistou Pannu, s tím větší pozorností a zbožnou náladou budou poslouchati tuto katechesi. — Vyučování možno asi do polovice adventu začínati adventní písní „Ejhle, Hospodin přijde“ a „Rosu dejte nebesa“ nebo několika slokami písně „Pán, hle přijde“, „Z nebe posel vychází“ nebo „Vesele již pějme“ a zakončovati modlitbou „Zdravas“ nebo „Anděl Páně“ (ve 3. a 4. tř.), po případě ještě písní „Zdráva buď, Panno Maria“ (jen asi dvě nebo tři sloky a při tom vysvětliti) nebo „Z Hvězdy vyšlo Slunce“, (při tom se katecheta otáže: Kdo je ta „hvězda“

a kdo je to „Slunce“), nebo velmi zpěvnou písní „Vítej, milý Jezu Kriste“, která je pouze ve velkém českém kancionálu. Její tři vhodné sloky jsou připojeny na konci katechese.

A.

OPAKOVÁNÍ — ÚVOD:

1. Na tabuli obraz „Vyhnutí z ráje“ a z něho vycházíme. Krátce upozorníme na bídu, do níž hřích přivedl lidstvo a řekneme: A nejhorší bylo, že nikdo nemohl do nebe. Netoliko ráj pozemský, ale i ráj nebeský byl ztracen a lidem zavřen. — Ale Pán Bůh nechtěl, aby lidé zůstali věčně v bídě a neštěstí, do něhož se dostali; proto se smíloval a již v ráji slíbil lidem Vykupitele. Slíbil, že přijde nebeská Žena s Děťátkem a ta dábla přemůže. (Ve 4. a 5. tř.: Kterými slovy to slíbil? „Nepřítelství položím mezi tebe a ženu, mezi potomstvo (pokolení, símě) tvé a potomstvo její; ona potře hlavu tvou a ty úklady strojiti budeš patě její.“ To znamená: Tobě, dáble, se podařilo přemoci ženu a otrávit lidstvo; ale jednou přijde jiná žena, vítězná Žena s Dítětem Vykupitelem, a ta ti rozdrtí hlavu a její Syn osvobodí lidstvo. To bylo první evangelium — první radostná zvěst lidstvu. Pán Bůh musil člověka potrestat, ale zároveň mu dal útěchu. Tato předpověď Vykupitele, který se narodí z veliké svaté Ženy a vítězné Panny, se potom udržovala v lidstvu — i u pohanů:

Přijde Panna, již se netkne vada,
přijde Panna, která potře hada.)

Zde na obraze vidíte v oblacích tu sv. Ženu s Děťátkem. Kdo je ta žena a to dítě? To je Panna Maria s Ježíškem. To je ta Žena, která dá lidem Spasitele a se svým božským Synem dábla přemůže. To je ta v ráji zaslíbená Žena a vítězná Panna, o níž potom předpověděl prorok Isaiáš: „Aj, Panna počne a porodí syna a nazve jméno jeho Emanuel, t. j. s námi Bůh“.

To zaslíbení bylo velikou útěchou pro nešťastné lidi. Tou nadějí se potom těšili.

2. Ale trvalo to několik tisíc let, než přišel toužebně očekávaný Vykupitel. — Minule jsme si také vypravovali, jak zbožní Izraelité po něm už nedočkavě toužili a jak toužebně

volali: „Rosu dejte nebesa shůry...“ — „Prolom nebesa, sestup dolů, Mesiáš!,“ t. j. „Přiď, ó přiď, Mesiáši!“

3. Také již víte, kdo je zaslíbeným Vykupitelem. (Kdo pak?) Ano, sám Syn Boží, sám Bůh přijde na svět a bude naším Vykupitelem. To předpověděl již prorok Isaiáš: „Sám Bůh přijde a spasí vás.“ A jak nás vykoupí a spasí? Vykoupí nás tak, že se stane člověkem jako my, napřed malým dítětem, — a potom, až doroste, bude učit a dělat zázraky, a na konec se za nás dá ukřižovat a zabít jako beránek a tak nás vykoupí. Také víte, jak říkali lidé budoucímu Vykupiteli? Říkali mu obyčejně Mesiáš nebo Kristus, to jest veliký svatý (pomazaný a posvěcený) Král. Někdy mu také říkali Emanuel, t. j. Bůh s námi.

4. A teď vám ještě povím, kdo jest ona svatá, v ráji zaslíbená Žena, která bude jeho matkou. (Vidíte ji zde na obraze — v oblacích.)

Již to sice víte, ale dnes vám povím o ní ještě něco nového. A potom vám budu vypravovati, jak k ní přišel nebeský posel a oznámil jí, že se Vykupitel již narodí a že ona bude jeho matkou.

VYPRÁVOVÁNÍ:*

1. *Matka Vykupitelova.*** — Daleko od nás na východě byla země zaslíbená. To je ta země, kterou Pán Bůh slíbil Abrahamovi a jeho potomkům. Dnes se jmenuje Palestina nebo země Svatá, protože se v ní staly svaté věci — narodil se v ní, žil a trpěl Pán Ježíš, náš Vykupitel. V té zemi byla tři důležitá města: hlavní město Jerusalema; blízko něho městečko Betlem, kde se narodil král David; to se proto jmenovalo také město Davidovo. A třetí důležité a památné město bylo Nazaret. To bylo v severní části země, nazvané Galilei. (Ve 2. tř. jména tří měst napsat na tabuli a dát opakovat.)

* Vypravování je v tomto II. svazku podáváno zpravidla způsobem rozšířeným. Vypravovati správně způsobem rozšířeným vyžaduje hlubší přípravy a znalosti biblických dějin a biblických starožitností, a je zvláště pro laické katechety uměním. Bylo by však chybou, kdyby někdo z nich tato rozšířená vypravování rozšiřoval ještě více.

** Toto líčení je přizpůsobeno 2. a 3. školnímu roku. Ve 4. a 5. školním roce možno vypravovati kratčeji, jako věc celkem známou; ale bude lépe, když katecheta pro hlubší dojem znovu sám to vylíčí jako věc novou.

V městečku Nazaretě žila tehdy (v době, kdy měl už Vykupitel přijíti na svět) zbožná, svatá dívka.* Jmenovala se Maria. (Svatá dívka se jmenuje Panna; proto ji říkáme Panna Maria, to znamená: svatá dívka Maria.) Marii vyvolil Pán Bůh za matku Vykupitelovu. Pocházela ze slavného královského rodu Davidova. Ale byla chudá; a také rodiče její byli chudí. Měla však krásnou, čistou a bohatou duši. — Její duše byla tak krásná, čistá a svatá, že tak svatá dívka ještě nikdy na světě nežila. Všichni lidé přicházejí na svět s dědičným hříchem, jen Panna Maria se narodila bez hříchu dědičného. Pán Bůh ji stvořil (učinil) proto tak svatou, čistou a krásnou, bez poskvrny hříchu dědičného, protože ji vyvolil za matku svého Syna; a také potom ji chránil před každým hříchem. Protože neměla na duši ani nejmenší skvrny hříchu, říkáme jí neposkvrněná Panna. A protože byla tak svatá hned od narození (hned od počátku) říkáme jí bez poskvrny hříchu prvotního počatá; to znamená, že se narodila bez poskvrny hříchu dědičného. To je ta svatá Žena, která měla rozdrtit hlavu ďáblu a napravit, co první žena zkazila. Proto ji oslavujeme nyní v adventě zvláštním krásným svátkem: Neposkvrněného Početí Panny Marie (8. prosince).

Děti! Viděly jste již čistou, bílou lilii? Jak vypadá? Má květy čisté a bílé jako čistý sníh. Uvnitř v čistém, bílém květu jsou zlaté tyčinky — z nich padá na bílé listy lilie zlatý prach. Lilie také krásně voní. Proto se každému líbí, proto ji má každý rád. — Ale ještě mnohem a mnohem krásnější než nejčistší a nejkrásnější lilie byla duše Panny Marie. Jako slunce plné zlaté záře, tak zářila duše Panny Marie svatostí neboli posvěcující milostí. Kdopak ji udělal tak svatou? Pán Bůh. Proč? Protože měla být matkou jeho Syna. Měla být jakoby svatým chrámem, v němž bude přebývat sám Bůh — Syn Boží.

2. *Narození a obětování Panny Marie.* — Panna Maria bydlela u svých rodičů v chudém domku nazaretském. Jak se jmenovali její rodiče? Ví někdo? Aspoň její matku znáte. Mnohé dívky se tak jmenují. Její rodiče se jmenovali svatý Joachim nebo Jáchym a svatá Anna. Pocházeli z rodu

* Zde možno začít hned od rodičů Panny Marie, asi takto: V tom městečku žili dva zbožní a svatí manželé Joachim a Anna. Neměli dlouho dítěte a modlili se atd. jako na této straně dole.

královského — jejich praotcem byl slavný král David — ale byli chudí. Byli však zbožní a bohatí ctnostmi před Bohem. Měli malý domek s hospodářstvím v Nazaretě a pověst vypravuje, že všechno, co vydělali, dělili na tři části. Jednu část dávali chrámu, druhou chudým a pouze třetí si ponechávali pro sebe. A Bůh jim za to žehnal, takže neměli nedostatku. (Zde možno upozornit na obrazy nebo sochy svatého Jáchyma a svaté Anny nebo aspoň svaté Anny v místním kostele.) — A vypravuje se o nich, že dlouho neměli dítěte a to je velmi rmoutilo. Proto se vroucně modlili a učinili slib (jako kdysi matka Samuelova Anna), že dítě, které se jim narodí, zasvěť (obětují) službě Boží. Konečně se jim narodila krásná svatá dívka, které dali jméno Maria (hebrejsky Mirjam, česky Bohumila). Rodiče z ní měli velikou radost. A jakou radost by byli měli teprve, kdyby byli věděli, že tato dívka bude jednou Matkou Vykupitele a největší a nejslavnější ze všech lidí. Matka svatá Anna věnovala velikou péči jejímu vychování; učila ji hned od nejútlejšího dětství znáti Boha, spínat ručky k modlitbě, zpívat žalmy a číst Písmo svaté. A maličká Marie byla dívenkou velmi učenlivou, chápavou a poslušnou; a protože nebyla nakažena ani žádnou zlou žádostí a náklonností jako jiné děti, nepůsobila rodičům nikdy zármutku. — Mnohé z vás jistě již viděly krásný obraz (nebo obrázek) svaté Anny, jak vyučuje tuto svatou dcerušku.

Ale zdá se, že nezůstala dlouho doma u rodičů. Když jí byly asi 3 až 4 roky, přivedli ji rodiče podle slibu do chrámu do Jerusalema, aby tam sloužila Pánu Bohu.*

(Zde možno ukázat a vysvětlit obraz Schuhmacherův: „Obětování maličké Panny Marie v chrámě“ — je-li po ruce. Tu vidíte na obraze, jak ji rodiče přivádějí do chrámu, do školy chrámové a jak ji kněz přijímá. Ta dívka v bílých šatech s modrým pásem a věnečkem na hlavě a se svíci v ruce — ale svíce tenkrát neměli — je malá Panna Maria. Za ní stojí její rodiče svatý Joachim a svatá Anna a vpředu je kněz, který ji přijímá. Za knězem jsou chrámové panny, dívky, které bydlily v chrámové škole a tam se učily a sloužily Bohu.**

* Děti na východě dospívají dříve než u nás. Také matka Samuelova obětovala svého syna již ve třetím roce.

** Byl to jakýsi výchovavací ústav pro dívky při chrámu, dnes bychom řekli klášterní pensionát. V jiném oddělení chrámu byli zase vychovávání hoši pod dozorem kněží. (Srv. Miklšík, Život Panny Marie 6. vyd. str. 29). — Toto

Potom zůstala malá Panna Maria v chrámě (ve škole chrámové). Tam žila mezi zbožnými dívkami, které posluhovaly při chrámu. Tak už od mládí sloužila Bohu. Ve chrámové škole se učila čtení svatých knih, modlitbám a posvátnému zpěvu. Také se učila tkáti a vyšívati chrámová roucha a příkrývky, a konala ještě jiné práce a služby při chrámě: pomáhala při praní a čištění prádla a chrámu — a všechno to konala s poslušností a radostí. Tak se naučila všem ženským a domácím pracem, jaké má znát dobrá hospodyně — zvláště tkaní látek — naučila se číst a psát, a zvláště dokonale znala Písmo svaté, takže byla dívkou nejen krásnou a svatou, pilnou a pracovitou, ale i velmi vzdělanou; a vyrostla ve svatou pannu, krásnou podle těla, ale zvláště krásnou na duši. — A co z toho asi dělala nejraději? To si lehce domyslíte! Zvláště ráda se modlila a rozjímal a o tom, jak Bůh vedl národ vyvolený a o jeho zaslíbeních, protože nade všechno milovala Pána Boha a chtěla sloužit jen jemu. A uměla mluvit s Bohem tak, že duše její byla při modlitbě jako u vytržení. Mnohé děti si nejraději hrají a skotačí nebo se baví a nerady pracují a zvláště nerady se modlí a každá modlitba je jim dlouhá. Dívce Marii nikdy nebyla modlitba dlouhá a nikdy ji neomrzela.

A protože toužila sloužit celou duší i tělem jen Bohu, učinila slib, že se neprovdá a zůstane vždycky pannou.

Když jí bylo asi 14 let, zemřel jí otec. A brzy potom jí zemřela také matka. Tu musila opustit milý chrám, vrátiti se domů a ujmouti se dědictví po rodičích: malého domku a několika kousků polí. Od té doby bydlila zase v Nazaretě.

3. *Zasnoubení. Svatý Josef.* — Protože byla jedinou dcerou-dědičkou, musila býti zasnoubena a provdána za muže ze svého příbuzenstva, aby ji chránil a zastupoval a o ni se staral. Tak to předpisoval zákon Mojžíšův, proto se tomu pokorně podrobila. Za ženicha jí byl vyvolen mladý nábožný muž z Betlema, který se jmenoval Josef. Byl to její příbuzný a byl chudým

vypravování o narození a obětování Panny Marie a jejím životě ve škole chrámové není sice zaručeno Písmem sv., ale je to staré zbožné podání, které i Církev mlčky přijímá tím, že slaví dne 21. listopadu zvláštní svátek Obětování Panny Marie v chrámě. Katecheta je proto může do vypravování zařaditi.

tesařem.* Pocházel také ze slavného královského rodu Davida a také neměl již rodičů. Byl nejmladším z několika bratří a jeho otec se jmenoval Jakob, jako otec Josefa Egyptského. Byl to muž nábožný, pracovitý a mlčelivý (= tichý). Písmo svaté ho proto chválí jako muže spravedlivého. (Zde možno ukázati u větších obrázků: Zasnoubení Panny Marie nebo obraz svatého Josefa.) Protože byl nábožný, svatý a spravedlivý, vyobrazuje se s lilií. Svatý Josef bydlel napřed v Betlemě, a teprve potom se odstěhoval do Nazareta. Ale nebydlel hned ještě u Panny Marie; teprve po zvěstování andělově si ji vzal za manželku a odstěhoval se k ní. Tak se stal ochráncem Panny Marie. To tak Pán Bůh zařídil, aby se potom měl kdo starati o Ježíška. (Panna Maria a svatý Josef však ještě nevěděli, proč to Pán Bůh tak zařídil. Neboť Panna Maria ještě nevěděla, že bude matkou Vykupitele.)

Tento oddíl možno nyní zopakovati otázkami.

B.

PŘÍPRAVA:

A nyní vám budu vypravovat, jak Pán Bůh poslal k Panně Marii anděla, aby ji oznámil, že bude matkou Vykupitelovou.

VYPRÁVOVÁNÍ:

Zvěstování. — Brzy po zasnoubení Panny Marie se sv. Josefem se přiblížila toužebně očekávaná chvíle, kdy měl Vykupitel přijíti na svět. Víte již, jak tehda všichni zbožní lidé po něm toužili a jak po něm volali k nebi. Také Panna Maria se modlila denně, aby se Pán Bůh smiloval nad nešťastnými lidmi a poslal již Vykupitele. Jednou, když se zase tak vroucně modlila, zazářilo chudobnou světličkou nebeské světlo. Před Pannou Marií se zjevil anděl; byl to archanděl Gabriel. Poklonil se před ní uctivě (katecheta může naznačit úklonu těla s rukama podle východního zvyku složenýma křížem na prsou) a pozdravil ji slovy: „Zdráva buď** milosti plná, —

* Tesaři tehda stavěli také domky ze dřeva a konali také všechny práce, které dnes dělá truhlář a kolář. — Na obrazech bývá sv. Josef malován jako stařec, ale nebyl starý, byl to mladý muž; ovšemže starší než Panna Maria. (Srv. Miklík, tamtéž str. 45.)

** lépe než: „Zdrávas“.

Pán s tebou, — požehnaná ty mezi ženami.“* (Říkati pomalu, důstojně, s důrazem!) Panna Maria (se velmi po-
divila) užasla nad jeho slovy a uvažovala, co ten pozdrav
znamená.** A anděl jí to vysvětlil a řekl: „Neboj se, Maria,
nalezla jsi milost u Boha. Aj, budeš mít syna
a dáš mu jméno Ježíš. Ten bude veliký a bude
to Syn Nejvyššího (Syn Boží). A bude králem na
věky a království jeho nebude konce.“*** Panna
Maria žasla. Radovala se, že se narodí Vykupitel, ale nemohla
pochopiti, jak se to stane, když nemá muže a jak by se mohla
státí matkou toho, který je Synem Božím. I tázala se uctivě:
„Kterak se to stane?“**** A anděl jí odpověděl: „Duch Svatý
sestoupí (na tebe) a zastíní tě. Proto i to svaté
dítě, které se ti narodí, slouti bude Syn Boží.
I Alžběta, příbuzná tvá, bude mít syna ve stáří
svém. Neboť u Boha není nic nemožné.“ I uvěřila Maria an-
dělu a řekla: „Aj já dívka Páně, staniž se mi podle
slova tvého.“***** Tím svolila, aby s ní Bůh učinil, co se
mu líbí. Po tom se jí anděl znova poklonil a zmizel. — Na
Pannu Marii po těch slovech sestoupil Duch Svatý a Syn Boží
začal v ní býti člověkem. Tomu říkáme, že Syn Boží se
vtělil (nebo: vtělení Syna Božího.) Tak se Panna Maria stala
matkou Vykupitele. A protože ten Vykupitel byl Syn Boží,
říkáme Panně Marii Matka Boží, nebo svatá Boží Ro-
dička, (protože porodila Syna Božího.)

* Není vhodné říkati: „Požehnaná's ty“ ani „Požehnaná ty's“, pro-
tože tato syzkavka je zbytečná a nelibozvučná a působí rušivě. Hronkova
„Cesta k Bohu“ (str. 40), Misál římský (1937), přeložený a upravený znal-
cem jazyka A. Strážem, rovněž P. Kubeš ji proto nemá.

** „Užasla“ a byla zmatena ve své pokoře nad tím, že je nazý-
vána požehnanou a vyvolenou mezi všemi ženami; nikoli „ulekla se“ při
pohledu na anděla, jak se často vykládá. Těmi slovy líčí evangelista její
veliký údiv nad takovým významáním, nikoli obyčejné
leknutí.

*** V 1. třídě stačí říci: „Neboj se, Maria! Narodí se ti
synáček a bude se jmenovati Ježíš. Bude to Vykupitel a
Syn Boží.“

**** další slova: „poněvadž muže nepoznávám“ jsou pro děti těžká.

***** Zde je lépe zachovati obvyklý text: „Aj, já dívka Páně“, pro-
tože se tak modlíme v „Anděl Páně“. Až ve výkladu možno říci, že to zna-
mená: Ejhle, já jsem služebnice Páně.

VYSVĚTLENÍ podle obrazu Zvěstování Panny Marie A OPAKOVÁNÍ:

Co jsem vám právě vypravoval, máme zde na obraze. Zde je Panna Maria, jak klečí a jak se modlí. (Oč se modlí?) Zde je anděl Gabriel a kolem nebeská záře. A zde je holubička. A kolem té holubičky je záře, abychom hned věděli, že to není skutečná holubice, nýbrž že je to Duch Svatý. Ten sestoupil na Pannu Marii a od něho počala (od něho dostala) Syna Božího. Proto říkáme v modlitbě Věřím: „Věřím... i v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho, jenž se počal z Ducha Svatého.“

Na obraze Schuhmacherově a na obrázku ve vaší knize „Cestě k Bohu“ Panna Maria sedí a přede; a vedle sebe má závitky Písma svatého; z toho četla proroctví o Vykupiteli a nyní o nich přemýšlela a modlila se, aby už přišel Vykupitel. — Proti ní je lilie, jež znamená neposkvrněnou čistotu Panny Marie. Na pohybu rukou Panny vidíte, jak byla překvapena vzácnou návštěvou nebeského posla.

Nyní si vše zopakujeme a vysvětlíme: — Jednou byla Panna Maria pohřížena v modlitbě ve své světničce. Oč se modlila? Kdo k ní přišel? Co učinil? (Poklonil se jí a pozdravil ji. Jak ji pozdravil? „Zdráva buď...“ (Tato slova opakovat a dobře nacvičit jednotlivě i celou třídou.) Tak nepozdravil anděl ještě nikoho! Místo „Buď zdráva“ říkáme také „Zdráva s“. Co znamenají slova „milosti plná“? Ta slova znamenají: „Ty jsi plna milosti posvěcující, t. j. plná svatosti a nebeské krásy — tvá duše je docela čistá a svatá — není v ní ani nejmenšího hříchu, je v ní samá nebeská krása, svatost a milost Boží. — Slova „Pán s Tebou“ znamenají: Pán Bůh je zvláště s tebou a s žádným člověkem není Pán Bůh tak, jako bude s tebou. „Požehnaná ty mezi ženami“ znamená: Ty jsi vyvolená mezi všemi ženami, největší ze všech žen, ty jsi ta vyvolená Žena, která dá lidem Vykupitele a pomůže osvobodit lidstvo. — Toho se pokorná dívka nazaretská nenadála. Proto užasla (podivila se) a byla celá zmatená, když ji anděl tak velebil; a přemýšlela, co ten pozdrav znamená. Proč užasla? Protože jí (skromné dívce) nikdy ani na mysl nepřišlo, že by byla první ze všech žen a víc než jiní lidé. A co jí na to řekl anděl? „Neboj se“, že tě tak nazývám. „Nalezla's milost u Boha.“ To zna-

mená: Ty jsi Bohu zvláště milá. Bůh ti proto prokázal zvláštní přízeň a milost — Bůh tě proro zvláště poctil a vyznamenal. Bůh ti dá syna a „dáš mu jméno Ježíš“ t. j. Vykupitel a Spasitel. A bude to „Syn Nejvyššího“, to znamená Syn nejvyššího Pána t. j. Syn Boží. — A bude králem na věky. — Tři věci tedy řekl anděl o tom dítěti: 1. Bude se jmenovati Ježíš t. j. bude to Vykupitel nebo Spasitel, 2. Bude to syn Nejvyššího, t. j. Syn Boží a 3. bude to nejvyšší Král. Posel nebeský tedy oznámil Panně Marii podivnou, velikou, překvapující, skoro neuvěřitelnou zprávu. Jakou? Že si ji Pán Bůh vyvolil za Matku Vykupitele. Tou zprávou byla Panna Maria velmi překvapena, proto nad ní tak užasla. Radovala se z ní? Ovšem, jak by se neradovala, že se konečně už narodí Vykupitel! Ale ona slíbila Pánu Bohu ustavičné panenství. Proto se ještě tázala, co bude s jejím panenstvím: „Kterak se to stane?“ t. j. jakým způsobem vykoná Pán Bůh ve mně takový zázrak? (to vše, co jsi mi zvěstoval?) A co jí řekl anděl? „Duch Svatý atd.“ To znamená, že toho Syna dostane působením Ducha Svatého čili: že ho dostane od Ducha Svatého. (Proto říkáme: „Jenž se počal z Ducha Svatého“.) A ještě něco jí řekl anděl: „Také Alžběta bude mít syna,“ ačkoli je už velmi stará. (Kdo byla svatá Alžběta? Teta Panny Marie. Kdo bude její syn?) Nyní Panna Maria věděla, jak se to stane. Jak potom odpověděla andělu? Odpověděla pokorně, ochotně a radostně: „Ať, já dívka Páně“ t. j. Ejhle, já jsem služebnice Páně, já jsem poslušná služebnice Boží — já chci vždycky ráda sloužit Pánu Bohu — ať se stane, jak Pán Bůh chce a jak jsi řekl!“ — Tím Panna Maria svolila, aby s ní Bůh učinil, co se mu líbí. A po těch slovech se Syn Boží vtělil, t. j. začal býti člověkem.

ČTENÍ TEXTU: (Místo tohoto opakování možno dáti vypravování přečíst z knihy a jsou-li některá slova ještě nejasná, při tom vyložit.)

Při opakování také možno ukázati obraz sv. Josefa s lilii a vysvětliti: Kdo byl svatý Josef? Nebyl ještě mužem Panny Marie; a nebyl otcem Pána Ježíše. Byl snoubencem (= ženichem) Panny Marie a potom pěstounem Pána Ježíše (t. j. jeho živitelem, opatrovníkem a ochráncem). Co znamená lilie?

Kreslíme: Ve 2. tř. může nyní katecheta načrtnouti na tabuli „Zvěstování“ podle Hronkových náčrtků str. 77. Při dalším výkladu pro 3. a 4. školní rok v jednotřídce si mohou žáci 2. školního roku náčrtek kreslit do sešitku.

NAUČENÍ:

1. *Maria neposkvrněná (nejčistší) Panna. Maria — druhá Eva.* — Jak pozdravil anděl Pannu Marii? „Zdráva buď, milosti plná!“ Pozdravil už někdy anděl některého člověka tak jako Pannu Marii? Poklonil se anděl někdy někomu z lidí, jako Panně Marii? Co znamenají slova „milosti plná“? Proč ji tak nazval? Protože neměla na duši ani poskvrny hříchu. Jak ji proto nazýváme? Neposkvrněná Panna. — Protože Panna Maria je tou zaslíbenou Ženou, která přemohla ďábla a nebyla nakažena žádným ani nejmenším hříchem, máme ji denně prositi, aby i nás chránila před pekelným hadem a před hříchem a pomohla nám zachrániti si duši čistou. To činíme obyčejně touto krátkou modlitbičkou: „Ó Maria, bez hříchu počatá, oroduj za nás, kteří se k Tobě utíkáme!“ (Ve 4. třídě: V pokušení proti svaté čistotě ji proto vzýváme: „Ó Paní má, ó matko má. Pomni, že tobě náležím. Chraň mne a opatruj jako svůj majetek a své vlastnictví.“) — Protože Panna Maria je tou vyvolenou a požehnanou Žencu, která nám dala Vykupitele a tak napravila, co první žena (Eva) pokazila, proto ji říkáme: druhá Eva. A o Pánu Ježíši říkáme, že je druhý (nový) Adam. Co první Adam pokazil, to Pán Ježíš napravil. První ženou-Evou začalo všechno neštěstí, druhou Evou-Pannou Marií začalo naše vykoupení. Proto ji tak ctíme a milujeme. Proto zpíváme: „Co nám vina vzala, navrátila Panna, když nám Syna dala — Jezu Krista Pána — vráji zaslíbená Žena.“

Už je to skoro 2000 let a stále ji tak pozdravují křesťané na celém světě, když se modlí „Zdravas“. Od té doby miliony křesťanů na celém světě bez přestání pozdravují svatou Pannu Nazaretskou tím andělským pozdravem: „Zdravas“ (latinsky „Ave“). V které modlitbě zvláště se stále opakuje tento pozdrav? V modlitbě růženec. Tam se opakuje 50 krát. Protože modlitba „Zdravas“ začíná slovy, kterými Pannu Marii pozdravil anděl, říkáme jí: Pozdravení andělské. (Jak se jmenuje modlitba „Zdravas“? Proč se tak jmenuje?)

3. *Vtělení Syna Božího. — A Slovo tělem učiněno jest.* — Co zvěstoval anděl Panně Marii? „Budeš mít syna“, „dáš mu jméno Ježíš“, „bude to Syn Nejvyššího“ a „bude králem na věky“. Slovo „Ježíš“ znamená tolik jako Vykupitel nebo Spasitel a „Syn Nejvyššího“ znamená Syn Boží. To tedy znamená: Syn Boží se stane člověkem a ten Bůh a člověk v jedné osobě (ten Bohočlověk) se bude jmenovati Ježíš. Čili: Syn Boží se vtělí t. j. vstoupí v lidské tělo nebo: stane se lidským tělem t. j. člověkem. Tomu říkáme: *Vtělení Syna Božího*. Napřed se tedy Syn Boží vtělil a potom se narodil. *Vtělení Syna Božího* se stalo v Nazaretě, narození se stalo v Betlémě.

Na tom místě, kde stál domek Panny Marie v Nazaretě a kde Syn Boží se vtělil, dala první křesťanská císařovna sv. Helena postaviti kostel Zvěstování Panny Marie. Za oltářem toho kostela je kaple, která je zbytkem domku Panny Marie, ve kterém se jí ukázal anděl. A tam je na podlaze latinský nápis: „*Zde Slovo tělem učiněno jest.*“ — V Nazaretě proto křesťané v modlitbě „*Anděl Páně*“ neříkají: „*A Slovo tělem učiněno jest*“, nýbrž: „*Zde Slovo tělem učiněno jest.*“

4. „*Anděl Páně*“. Když Panna Maria řekla andělu: „Aj, já dívka Páně, staniž se mi podle slova tvého“ — v tu chvíli Syn Boží začal býti člověkem; čili: Syn Boží (Bůh) se vtělil t. j. vešel v lidské tělo Panny Marie, nebo vzal na sebe lidskou přirozenost t. j. lidské tělo a lidskou duši. Tomu tajemnému způsobu, jak se stal Syn Boží člověkem, říkáme proto *vtělení Syna Božího*. To *vtělení* způsobil Duch Svátý. Proto říkáme, že se to stalo tajemnou mocí Ducha Svatého.

Z toho *vtělení Syna Božího* máme takovou radost, že si na ně vzpomínáme třikrát za den — ráno, v poledne a večer, a třikrát za den za ně Pánu Ježíši a Panně Marii děkujeme. Proto se na celém křesťanském světě třikrát za den zvoní, a křesťané se přitom modlí modlitbu: *Anděl Páně*. Tomu zvonění říkáme „*klekání*“, protože dříve při tom lidé klekali — nebo říkáme, že zvoní „*Anděl Páně*“, protože se při tom modlíme „*Anděl Páně*“ a připomínáme si, jak anděl Gabriel přinesl Panně Marii radostné poselství, že bude matkou Vykupitele. — Té modlitbě se nyní naučíme a hned si tu ji také vyložíme, abyste jí dobře rozuměly a modlily se ji nábožně a rády.

Ta modlitba má tři věty a za každou větou přidáváme pozdrav „Zdrávas Maria“.

První věta zní: „Anděl Páně zvěstoval Panně Marii poselství a ona počala z Ducha Svatého.“

(Opakuj N.! Opakujte všechny!) Kdo je to ten anděl Páně? Jaké poselství zvěstoval Panně Marii? Že bude matkou Syna Božího. A ona toho Syna Božího potom také dostala od Ducha Svatého, proto říkáme dále: „A ona počala z Ducha Svatého“, t. j. ona toho Syna dostala od Ducha Svatého nebo: ona se stala jeho matkou tajemnou mocí Ducha Svatého (nebo působením Ducha Svatého). Jak tedy zní první věta? Co říkáme tou větou? (Říkáme: 1. Jak anděl Panně Marii zvěstoval, že se stane Matkou Vykupitele — a 2. Jak se Panna Maria potom stala Matkou Vykupitele.) — Po té větě pozdravíme Pannu Marii pozdravením anděla: „Zdrávas Maria.“

Druhá věta zní: I řekla Maria: „Aj, já dívka Páně, staniž mi se podle slova tvého.“ (Opakuj N.! Opakujte všechny!) V té větě říkáme, jak Panna Maria andělu odpověděla; jak svolila a pokorně řekla: „Já jsem dívka, t. j. služebnice Boží, ať se stane, jak jsi řekl.“ Po této větě zase pozdravíme Pannu Marii andělským pozdravem: „Zdrávas Maria.“

Třetí věta zní: „A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi.“ (Tuto větu zase nejprve nacvičit a potom vyložit!) — Když Panna Maria svolila, pak už Syn Boží začal v ní býti člověkem, čili vzal na sebe lidské tělo neboli: Syn Boží se vtělil. A toto vtělení Syna Božího si připomínáme třetí větou: „A Slovo tělem učiněno jest.“ Tato věta je proto z celé modlitby nejdůležitější. „Slovo“ zde píšeme s velkým S, protože je to vlastní jméno; to je jméno Syna Božího. Syn Boží se totiž jmenuje v Písmě svatém také „věčné Slovo“ nebo „věčné Slovo Boha Otce“. „A Slovo tělem učiněno jest“ tedy znamená: „A Syn Boží se stal lidským tělem“ čili: „A Syn Boží stal se pro nás člověkem a přebýval 33 let mezi námi na zemi“. A protože se pro nás tak ponížil, proto se při těch slovech bijeme pokorně v prsa nebo při nich klekáme a koříme se jeho veliké lásce k nám. — Kdo je tedy to „Slovo“, které tělem učiněno jest? Co znamenají slova: „tělem učiněno jest“? Jak tomu říkáme jinak? Že Syn Boží se vtělil. Vtělil se a potom se narodil. — Po této větě zase připojíme pozdrav „Zdrávas Ma-

ria“. Proč v té modlitbě pozdravujeme po každé větě Pannu Marii? Abychom jí děkovali za to, že přispěla k tomu, aby se Syn Boží vtělil.

Ke konci pak přidáváme ještě prosbu: „Oroduj za nás svatá Boží Rodičko, abychom hodni učiněni byli zaslíbení Kristových.“ Protože Panna Maria porodila Syna Božího, říkáme jí „Svatá Boží Rodička“. „Oroduj“ znamená „Pros za nás“ nebo „Přimlouvej se za nás“. To tedy znamená: „Přimlouvej se za nás, svatá Boží Rodičko“. — Slova „Abychom hodni...“ znamenají: Abychom se stali hodnými toho, co nám Kristus Pán slíbil čili zaslíbil. A copak nám zaslíbil? Jako Abrahamovi slíbil Pán Bůh zemi zaslíbenou, tak nám slíbil Pán Ježíš jinou, ještě krásnější zemi zaslíbenou, totiž nebe. Proto na konec prosíme Pannu Marii, aby se za nás přimlouvala, abychom byli hodni přijít do té země zaslíbené, t. j. do nebe, které nám Pán Ježíš slíbil.

Ke konci pak přidáváme ještě modlitbu „Milost svou, prosíme, Pane“. ale té se naučíte až ve 4. nebo 5. třídě.

Ve 4. nebo 5. třídě pak se tato modlitba může napsat na tabuli a po částech správně nacvičiti a potom vysvětliti asi takto:

„Milost svou, prosíme, Pane, rač v mysli naše vlíti“, t. j. Prosíme tě, Pane, rač vlíti (= vlej) v mysli naše milost svou. „V mysli naše“ znamená: V duše naše nebo: do duší našich. Ta věta tedy znamená: Pane, vlej do duší našich svou milost.

A dále říkáme: Jako u milost, čili: k čemu potřebujeme tu milost. Potřebujeme ji k tomu, „abychom (my), kteří jsme andělským zvěstováním vtělení Krista, Syna tvého poznali, (abychom) skrze jeho umučení a kříž (také k slávě vzkříšení přivedeni byli,“ to jest prosíme o milost Boží pomáhající, aby nám pomohla k tomu, abychom (my, kteří jsme andělským zvěstováním právě poznali vtělení Syna Božího.) byli jednou také umučení a křížem (= skrze umučení jeho a kříž) přivedeni k slávě vzkříšení, t. j. k slavnému vzkříšení při jeho druhém příchodu při posledním soudu.

A tu modlitbu končíme jako skoro všechny modlitby, slovy, aby se to stalo skrze téhož Krista, Pána našeho. Amen.*

* Text, jehož zde užívám, souhlasí s textem Českého kancionálu a pro jednoduchost by se neměl zbytečně měnit.

Děti! Modlete se rády krásnou modlitbu „Anděl Páně“, kterou Pánu Ježíši a Panně Marii děkujeme za veliký zázrak vtělení. Někteří lidé si ani nevšimnou, když se ráno, v poledne a večer zvoní „Anděl Páně“, ani si nevzpomenou na Pannu Marii a Pána Ježíše, aby jim vděčně poděkovali. Zbožní lidé však si při tom vděčně vzpomínají na zvěstování anděla a na podivuhodné vtělení Syna Božího a rádi se modlí tuto modlitbu. A chlapci, kteří mají Pána Ježíše rádi, při tom zvonění smekají čepici z úcty k Pánu Ježíši.

Poznámka: Aby se děti té modlitbě dobře naučily, bude záhodno modlit se ji s nimi po celou první polovinu adventu — před vyučováním nebo po vyučování.

Kreslíme: (ve 3. a 4. třídě) Tomášek, Kresby ke katechesi II. vyd. str. 21. horní část.

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Maria — druhá Eva. — Což Eva ztratila, Panna Maria navrátila. „Co nám vina vzala, navrátila Panna, když nám Syna dala, Jezu Krista Pána, v ráji zaslibená žena.“

2. Maria — Matka Vykupitele. Svatý Josef — pěstoun Páně.

3. Proč ctíme Pannu Marii nade všechny svaté?

Protože jediná ze všech lidí byla bez hříchu a protože je Matkou Vykupitele. (Protože sám Bůh ji nejvíce poctil a vyznamenal, a protože sám anděl ji ctíl, chválil a velebil.)

4. Vykupitel se jmenuje Ježíš Kristus.

5. Náš Vykupitel, Ježíš Kristus, jest jednorozený Syn Boží, který se pro nás stal člověkem. Je tedy Bůh a člověk čili Bohočlověk.

6. Syn Boží (= věčné Slovo) se stal člověkem = Syn Boží se vtělil.

7. Panna Maria se stala Matkou Syna Božího tajemnou mocí Ducha Svatého čili: „počala Syna Božího z Ducha Svatého“ čili: dostala Syna Božího od Ducha Svatého. — „Jenž se počal z Ducha Svatého.“

8. Vtělení Syna Božího si připomínáme třikrát za den, když se zvoní „Anděl Páně“, a to zvláště slovy: „A Slovo tělem učiněno jest“.

9. „A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi“ znamená: A Syn Boží se stal pro nás člověkem a přebýval

33 let mezi námi na zemi. — Těmi slovy si připomínáme tajemné vtělení a podivuhodné narození Syna Božího. V Nazaretě se Syn Boží vtělil a v Betlemě se potom narodil.

10. První tajemství růžence radostného: „Kterého jsi z Ducha Svatého počala.“

11. Tajemství vtělení Syna Božího si tedy připomínáme:

1. V apoštolském vyznání víry slovy: „jenž se počal z Ducha Svatého“,

2. v radostném růženci slovy: „kterého jsi, Panno, z Ducha Svatého počala“,

3. zvláště však třikrát za den v modlitbě „Anděl Páně“ slovy: „A Slovo tělem učiněno jest“.

Hodina se zakončí modlitbou „Anděl Páně“ až do slov „Oroduj za nás, svatá Boží Rodičko“ nebo ještě zpěvem první sloky písně: Z nebe posel vychází.

Na konci nebo na počátku hodiny v první polovině adventu možno také nacvičiti a zpívati (ve 4. a 5. tř. a v málotrídkách) tyto 2 písně, jež nejsou v lidovém vyd. kancionálu:

1. Z Hvězdy vyšlo Slunce — v nebes divné změně — Syn dán čisté dívce — vyvolené ženě — tobě, Matko Páně svatá.

Co nám vina vzala — navrátila Panna — když nám Syna dala — Jezu Krista Pána — v ráji zaslíbená žena.

2. Vítej, milý Jezu Kriste — jenž ses vtělil v Panně čisté — abys naše viny — Bože lásky plný — obmyl a shladil.

Tvůrce mocný světa všeho — poslal Syna jediného — aby věčně žili — kdož mu věrni byli — v království jeho.

Jezu Kriste, rač nám dáti — bychom tebe mohli znáti — tebe vždycky ctili — věrni tobě byli. — Dej to Bůh! Amen.

3. Panna Maria navštívila svatou Alžbětu. Narození svatého Jana Křtitele.

(Prvouka čl. 29. Cesta k Bohu dílu 2., čl. 3. a 4. Pro 2., 5. a 4. školní rok a málotřídky. Ve 4. třídě se tato katechese může zkrátit a spojit s předcházející.)

Pozn.: Anděl řekl Panně Marii, že i její příbuzná Alžběta bude mít syna; tato zpráva byla pro ni pokynem, aby se šla s ní radovat z její radosti a zároveň jí oznámit svoji radost a své veliké tajemství. Při setkání pak sv. Alžběta osvěcena Duchem Svatým, velebí Pannu Marii jako vyvolenou Matku Spasitelovu a Panna Maria v pokorné překypující radosti velebí Boha, že si vyvolil ji, prostou dívku, k tak velikým věcem a že již splňuje své zaslíbení o Vykupiteli.

Tak se scházejí dvě svaté ženy, kterým bylo zjeveno, že již nastává čas příchodu Mesiášova a čas vykoupení a kterým bylo dáno veliké štěstí, býti matkami těch, na něž toužebně čekalo lidstvo: Jedné matkou velikého předchůdce Páně a druhé matkou samého Vykupitele.

V pozdravu obou žen a ve zpěvu Magnifikat (= Velebí duše má Hospodina) dává nám evangelista nahlédnouti hluboko do srdcí obou zbožných žen a poznati jejich nesmírné štěstí nad tím, že budou spolupůsobili při velikém díle vykoupení lidstva.

Hodinu možno začít zpěvem první sloky písně: „Z nebes posel vychází“ a modlitbou Anděl Páně (kromě konce) a potom stručným zopakováním předešlé látky.

A.

ÚVOD:

Nejvhodněji se naváže na slova andělova, v nichž je zmínka o svaté Alžbětě. Před hodinou možno zavěsiti na tabuli obraz: „Zvěstování“, pomodlit se „Anděl Páně“ nebo „Zdravas“ a vyjít od pozdravu andělova:

Minule jsme slyšeli, jakou radostnou zprávu přinesl nebeský posel Panně Marii. Jaké veliké a divné poselství jí zvěstoval? (Že se jí narodí Vykupitel, a že ona bude jeho matkou.) Jak jí to řekl? („Ejhle, budeš mít syna...“) A když

se Panna Maria tázala, jak se to stane, vysvětlil jí, že se to stane zázračnou mocí Ducha Svatého. A při tom jí řekl ještě něco. Kdo ví co? (Něco o svaté Alžbětě.) Ano, že také její příbuzná Alžběta dostane Syna, ačkoli je už velice stará, (aby Panna Maria lépe viděla, jak veliká je moc a dobrota Boží). Kterými slovy to řekl? („A také Alžběta, příbuzná tvoje, bude mít syna ve stáří svém.“) Kdo bude ten syn? (Sv. Jan Křitel.)

Z té zprávy měla Panna Maria velikou radost. (Ó, to se bude její zbožná teta radovat, že Bůh vyslyšel její dávnou prosbu lépe než doufala!) A hned si umínila, že svou starou tetu navštíví, aby se s ní radovala, a aby se jí svěřila také se svou velikou radostí.

Proto hned, jak anděl odešel, vstala a šla s chvátáním na hory Judské k tetě Alžbětě. O této její návštěvě u svaté Alžběty si budeme dnes vypravovat.

VYPRÁVOVÁNÍ:

1. *Narození Jana Křitele zvěstováno.* — Nejprve však mi řekněte (ve 3. a 4. třídě), kdo to byla svatá Alžběta? (Teta Panny Marie.) Jak se jmenoval její muž? Kde bydlela? Bydlela daleko od Nazareta v horách Judských, blízko Jerusalema. Její muž se jmenoval Zachariáš a byl knězem.* Oba byli zbožní a bohabojní, ale byli již staří a neměli dětí; a již mnoho let se vroucně modlili, aby jim Pán Bůh dal syna. Konečně je Pán Bůh vyslyšel.

Jednou, když Zachariáš konal zase službu v chrámě (a byl sám ve svatyni a lid čekal venku v nádvoří), ukázal se mu anděl a řekl mu: „Neboj se, Zachariáši! Modlitba tvá jest vyslyšena. Alžběta, manželka tvá, bude mít syna a dáš mu jméno Jan. Budeš z něho mít velikou radost. Neboť půjde před Pánem a bude připravovat lid na něho.“

Zachariáš však tomu nechtěl věřit a ptal se anděla: „Po čem poznám, že se to stane?“ A tu mu řekl anděl: „Že jsi neuvěřil, budeš němý až do dne, kdy se to stane.“ A potom zmizel.

Venku před svatyní zatím očekával lid Zachariáše a divil se, že tak dlouho nevychází. Když pak vyšel, aby dal lidem

* Mnozí starozákonní kněží bydleli ve vsích kolem Jerusalema; když na ně přišla řada, šli do Jerusalema a zůstali tam jeden až dva týdny: tak se střídali ve službě chrámové.

požehnání, nemohl již mluvit. I navrátil se domů a zůstal již němý. — To jsme si už jednou vypravovali.

To všechno Panna Maria nevěděla. To se dověděla teprve nyní od anděla, že také Alžběta dostane syna a že modlitba dvou starých zbožných lidí, Zachariáše a Alžběty, je vyslyšena. I radovala se z toho velice.

2. *Maria spěchá do hor judských.* — Proto spěchala hned po odchodu anděla do hor judských k tetě Alžbětě, aby se s ní radovala. Vydala se na cestu sama bez průvodce, neboť svatý Josef nebydlel ještě s ní.* A byla to cesta daleká a obtížná. Ale srdce svaté poutnice překypovalo cestou radostí a plesáním; neboť nesla již v srdci svém Toho, který se z ní měl narodit, a myslila stále na slova andělova a na velikou milost, jakou jí Bůh prokázal.

Cestou se asi zastavila v chrámě jerusalemském, kde poděkovala Bohu za všechno, a asi čtvrtý den (po čtyřech dnech) přišla do vesničky v horách judských, kde bydlel Zachariáš a Alžběta.

3. *Navštívení Panny Marie. (Maria u Alžběty).* — Když vstoupila do Zachariášova domu, pozdravila Alžbětu. A tu stalo se něco podivuhodného: Jak Alžběta uslyšela pozdravení Mariino, zaplesalo dítě v životě jejím a Alžběta naplněna Duchem Svatým poznala, že Maria se stala matkou Syna Božího. I objala ji radostně, velebila ji a zvolala: „Požehnaná tys mezi ženami a požehnaný plod života tvého! A odkud mi ta čest, že Matka Pána mého přichází ke mně. — A blahoslavená jsi, žes uvěřila andělu.“ Tu poznala Maria, že sám Duch Svatý zjevil všechno Alžbětě, a byla naplněna ještě větší radostí a vděčností k Bohu nade vším. I počala plesati a hlasitě velebiti Boha vděčným chvalozpěvem: „Velebí duše má Hospodina a duch můj plesá v Bohu, mém Spasiteli, že shlédl na nepatrnou služebnici (dívku) svou; nebo aj, od nynějška mne blahoslaviti budou všechna pokolení, (protože veliké věci učinil mi ten, jenž jest mocný a jehož jméno je svaté).“

* Na známém obrázku Führichově „Maria putuje s plesáním po horách judských“ jde sv. Josef s ní. Tak také podle vidění bl. Kateřiny Emmerichové. Sv. Josef však s ní nešel. — Bát se cestou nemusela, protože na východě se tehdy ani zločinec neodvážil přepadnouti bezbrannou ženu. To by bylo proti tehdejšímu mravům. Žena byla proto životem bezpečnější než ozbrojený muž.

Potom Alžběta odvedla Pannu Marii do světničky a podala jí skrovné občerstvení. Tu ji přišel přivítat i němý Zachariáš a mlčky ji pozdravil. Alžběta jí pak vypravovala, co se stalo Zachariášovi v chrámě (jak se mu tam zjevil anděl a co mu oznámil a proč je nyní němý.)

Maria pak zůstala u Alžběty asi 3 měsíce.

4. *Narození Jana Křtitele.* — Po nějakém čase pak se narodil svatý Alžbětě syn, jak předpověděl anděl. Rodiče z toho měli velikou radost a sousedé a známí se radovali s nimi. Osmý den bylo dítě obřezáno. Tu přišli příbuzní a známí a radili se, jak budou dítěti říkati. A chtěli mu dáti po otci jméno Zachariáš. Ale matka pravila: „Nikoliv, bude se jmenovati Jan.“ Tomu se příbuzní divili a řekli: „Vždyť se tak nikdo nejmenuje v celém tvém příbuzenstvu.“ I tázali se otce, jak on by chtěl dítě jmenovati. Vzal tedy němý otec tabulku a napsal na ni: „Jan jest jeho jméno.“ A hned se otevřela ústa jeho a mohl zase mluvit. I divili se tomu všichni a říkali: „Čím asi bude toto dítě?“ Zachariáš pak naplněn Duchem Svatým velebil Boha a prorokoval, že to dítě bude slavným předchůdcem Páně.

Dítě pak rostlo a sílilo na těle a zvláště na duchu. A když malý Jan dorostl (když bylo malému Janovi asi 14 nebo 15 let), odešel na poušť a zůstal tam až do dne, kdy měl začít kázat lidu izraelskému. —

Z toho dítěte se potom stal veliký prorok a slavný předchůdce Páně, svatý Jan Křtitel.

Brzy po narození svatého Jana Křtitele se Maria rozloučila s Alžbětou a vrátila se zase do Nazareta. —

OPAKOVÁNÍ, ROZHOVOR A VÝKLAD DĚJE (podle obrazu Herderova a Mink-Born.)

Není-li po ruce obraz, možno děj stručně zopakovati otázkami podle tohoto schématu (což možno naznačiti i na tabuli):

1. Zachariáš a Alžběta. (Kdo byli? Kde bydleli? Po čem toužili a nač právě čekali? — Na slíbeného syna.)

2. Panna Maria spěchá k Alžbětě. (Proč? S kým už vlastně šla? Jak jí bylo na cestě?)

3. Návštěva (= Navštívení) Panny Marie u Alžběty. (Radosné shledání dvou svatých žen. Co poznala hned Alžběta?

Jak pozdravila Pannu Marii? Jak jásala Panna Maria? — Radost v domě Zachariáše a Alžběty.)

4. Narození svatého Jana. (Nová radost v domě Zachariášově.)

V rozhovoru bude vhodno hlouběji vysvětliti tyto momenty :

1. Proč spěchala Panna Maria k Alžbětě? Protože ji měla ráda. Lépe: Aby se s ní radovala z jejího štěstí, (že také dostane syna) podle slov Písma: Radujte se s radujícími a plačte s plačícími...“ a aby jí způsobila ještě větší radost zprávou o tom, co jí řekl anděl. (Také toužila viděti jejího synáčka a chtěla staré tetě nabídnout svou pomoc v domácnosti.)

2. Jak jí bylo na cestě? Snad smutno? Ó nikoliv, srdce její jásalo radostí. Proč? Šla sama?... A vlastně nešla sama. Někoho již nesla s sebou v srdci. Koho pak? Vtěleného budoucího Spasitele. (Neboť hned, jak řekla: „Aj já dívka Páně,“ sestoupil Syn Boží tajemným způsobem do ní — do jejího srdce, — aby se v ní vtělil, a od té doby již přebýval v ní. Ona tedy byla jako živá monstrance a nesla již Pána Ježíše v sobě.) Proto říkáme o její návštěvě v radostném růženci: „Ježíš, s kterým jsi, Panno, Alžbětu navštívila;“ to znamená: Maria, my se s tebou radujeme z toho, jak jsi radostně spěchala s Ježíšem v srdci k tetě Alžbětě a jak jsi ji navštívila.“ — Za kolik dní tam došla?

3. Jaké to bylo radostné shledání dvou svatých žen! (Jakou radost měla Alžběta z návštěvy! Jakou radost a štěstí jí přinesla Panna Maria! Co učinila Maria, když vešla do domu a spatřila Alžbětu? Pozdravila ji obvyklým tehdy pozdravem: „Pokoj tobě!“ Jaký div se stal při tomto setkání? Co hned poznala Alžběta? Jak Pannu Marii spatřila, objala a políbila, najednou poznala a pocítila v duši, že tu je s Pannou Marií docela blízko u ní (u Alžběty) sám vtělený Bůh a Vykupitel (že Panna Maria už nese Vykupitele ve svém srdci a že bude jeho matkou). Jak to poznala? Duch Svatý ji najednou osvitil, a sám Syn Boží, který tu byl blízko ní, skrytý v Panně Marii, jí to dal pocítit. Proto až vykřikla velikou radostí a zvolala velikým hlasem: „Požehnaná jsi ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého, t. j. ten syn, který se z tebe narodí!“ A ještě něco řekla: „A odkud se mi děje ta čest, že Matka Pána mého přichází ke mně!“ To znamená: „Jaká je to pro mne čest, že

mě přišla navštívit sama matka mého Pána, t. j. matka mého Vykupitele a matka Boží!“ — Hleďte: Jakou radost, jaké štěstí přinesla tedy Panna Maria do domu Alžběty a Zachariáše! Zde vidíte: Kam přijde Panna Maria, tam s ní přijde požehnaní, nebeská radost a štěstí!

A pak ji ještě chválila za to, že uvěřila andělu a že nepochybovala o jeho slovech jako její muž Zachariáš: „A blahoslavená jsi (= šťastná jsi), že ses uvěřila!“

Co dělala Panna Maria, když tohle všecko viděla a slyšela? (Co z toho poznala?) Divila se tomu a velebila vděčně Boha. Teď poznala ještě lépe veliké štěstí, jehož se jí dostalo — a viděla v duchu již do budoucnosti, jak ji, chudou dívku, budou nyní velebiti po příkladu Alžběty miliony lidí (všecka pokolení) za to, že je vyvolenou Matkou Vykupitele. A plna vděčné a pokorné radosti, začala velebiti Boha a zvolala: „Velebí duše má Hospodina...“ Tak ve svém nadšení složila krásnou modlitbu a velebnou báseň a píseň (= chvalozpěv), která se nyní denně zpívá ve všech klášteřích a kterou se denně modlí všichni kněží v breviři. (Latinsky se jmenuje ta báseň a píseň „Magnifikat“, protože začíná tím slovem.) Panna Maria byla tedy slavnou básnířkou a pěvkyní, jako její předek král David.

V tom chvalozpěvu prorokovala Panna Maria, že ji od nynějška budou velebiti všecka pokolení země. A to proroctví se splnilo a plní se stále: Žádná žena na světě, žádná královna není tak slavná a není tak ctěna a milována ode všech lidí jako chudá dívka nazaretská Maria. Její jméno vyslovuje nyní každý, kdo ji zná, s největší úctou a láskou hned za jménem Pána Ježíše.

4. Co dělala potom Panna Maria u sv. Alžběty? Zůstala u ní asi 3 měsíce, až se jí narodil syn sv. Jan. Zůstala tam tak dlouho, protože si přála viděti malého sv. Jana, příslibeného předchůdce Páně; a zatím pomáhala staré tetě v domácnosti.

5. Co se stalo potom asi za 3 měsíce? Pak se Alžbětě narodil synáček sv. Jan. A při jeho narození, když dítko mělo být obřezáno, se stal zase div a zázrak. Jaký? Že němý Zachariáš mohl náhle mluvit. A potom také velebil Boha a děkoval mu za toho syna a prorokoval o něm, že z něho bude veliký předchůdce Páně, který bude připravovat lid na Vykupitele. Panna Maria byla ještě při tom. Jak se asi radovala

s Alžbětou a Zachariášem z jejich štěstí a z toho, že viděla malého předchůdce Páně! Potom se rozloučila se šťastnou tetou a strýcem a vrátila se do Nazareta.

Kreslíme: Ve 2. a 3. třídě možno nakreslit „Navštívení“ z Hronkových kresebných náčrtů str. 79.

V Ý T Ě Ž K Y A N A U Č E N Í:

1. Ve 3. a 4. třídě. *Druhé tajemství radostného růžence: „S kterým jsi, Panno, Alžbětu navštívila.“* — Na tuto návštěvu Panny Marie u Alžběty (neboli navštívení Panny Marie) si vzpomínáme na svátek „Navštívení Panny Marie“ (nezasvěcený, 25. března) — a pokaždé, když se v radostném růženci modlíme druhé tajemství: „Ježíš, s kterým jsi, Panno, Alžbětu navštívila.“ Při tom si představujeme, jak Panna Maria radostně spěchala k tetě Alžbětě, aby jí udělala radost, a jak přinesla do domu Zachariáše a Alžběty radost, štěstí a požehnání.

Proč říkáme: „Ježíš, s kterým jsi Alžbětu navštívila?“ Protože nenavštívila Alžbětu sama; — nýbrž s kým ji navštívila? S Ježíšem. Jak to? Protože v srdci svém již nesla budoucího Vykupitele. Neboť hned jak řekla: „Aj, já dívka Páně“ a jak anděl odešel, vtělil se t. j. sestoupil do jejího srdce Syn Boží a přebýval už v ní.

Proto její návštěva byla pro Alžbětu tak šťastná a požehnaná — proto s Panuou Marií přišla do domu Zachariášova svatá radost, blaženost, štěstí a požehnání, protože s ní přišel Pán Ježíš, (který už přebýval v jejím srdci).

Od té doby přichází s Pannou Marií všude, kam přijde, radost a štěstí. Všude, kam přijde Panna Maria, tam přichází radost. Panna Maria nepřináší nikomu žalost, zármutek a neštěstí. Panna Maria přináší každému radost, pokoj, požehnání a štěstí. Proto k ní voláme v litaních: „Maria, příčino naší radosti, oroduj za nás!“ Ona je příčina naší radosti, — ona způsobila všem lidem největší radost tím, že nám přinesla (dala) Vykupitele. A ona nám ho přináší a nás k němu přivádí stále.

Na toto všechno si vzpomínáme, když se modlíme v radostném růženci: „Ježíš, s kterým jsi, Panno, Alžbětu navštívila.“

2. Ve 3. a 4. třídě. *Maria, příčina naší radosti. Dělej druhým radost.* — Proč šla Panna Maria navštívit tetu Alžbětu? Aby jí způsobila radost. A způsobila jí radost? Ano. Udělala jí velikou radost. (Zvláště tím, že jí přinesla radostnou zprávu o narození Vykupitele a že jí přinesla již Vykupitele v srdci.) Panna Maria tedy přinesla do domu starých zbožných manželů radost, štěstí a požehnání. Panna Maria přináší vůbec radost každému, kdo ji upřímně ctí a miluje jako Alžbětu. Proto jí říkáme: „Příčina naší radosti.“ Proto k ní voláme: Příčino naší radosti, oroduj za nás!

Děti! Působíte také vy rády druhým radost? Učte se tomu a zvykejte si to! Hledte, abyste nikomu nepůsobily bolest a zármutek, ale abyste všude kolem sebe šířily a každému působily radost. To není tak těžké — jen je třeba, abyste měly ke každému dobré srdce. — Třebas je někdo ze spolužáků (neb spolužaček) nemocen, navštivte jej, vypravujte mu něco radostného, přečtěte mu něco, přineste mu něco — tak mu uděláte radost. Zvláště teď před vánočními svátky máte rády dělat druhým radost. (Tak to dělal svatý Mikuláš.) Nebuďte bezcitné a nemyslete jen na sebe! Někdo by chtěl, jen aby jemu nadělal Ježíšek o vánocích mnoho hraček, věcí a dobrot, a nevzpomene si ani, že je mnoho dětí chudých a nešťastných, které také touží po radosti. Chcete-li býti miláčky Pána Ježíše a Panny Marie, musíte mít rády zvláště chudé a ubohé, protože ty zvláště miluje Pán Ježíš. Nesmíte se od nich odvracet bezcitně anebo dokonce s odporem, i kdyby vypadaly sebe ošklivěji. Pamatujte si, že největší radost nemá ten, kdo něco dostane, a kdo má všeho dost, ale největší radost má ten, kdo způsobí radost druhému.

„Maria, příčino naší radosti, uč nás působit každému radost!“ (Tím možno již katechesi zakončiti.)

3. (Ve 3. a 4. tř.) *Maria, žena nejslavnější.* — Jak začíná velebný chvalozpěv, který složila Panna Maria a kterým chválila Boha za to, že již poslal Vykupitele a že ji tak vyznamenal? „Velebí duše má Hospodina.“ — Co o sobě předpověděla v tomto chvalozpěvu? „Aj, od nynějška blahoslaviti (= ctíti, milovati, chváliti a velebiti) mne budou všechna pokolení.“ A to proroctví se splnilo. Už je tomu 1940 let, kdy anděl a svatá Alžběta po prvé pozdravili a velebili chudou

dívku z Nazareta, a od té doby ji každý den bez ustání chválí a velebí miliony lidí na celém světě a budou ji chváliti až do skonání světa. (Zvláště to vidíme na poutních místech mariánských: na Svaté Hoře (Heiliger Berg), ve Staré Boleslavi (Alt Bunzlau) a jinde.

Proto, děti, ctěte a milujte i vy Pannu Marii! A chvalte, velejte a pozdravujte ji každý den ráno i večer (a často i mezi dnem) tím pozdravem, kterým ji pozdravil nejprve anděl a po něm svatá Alžběta.

Kteroupak modlitbou ctíme a chválíme Pannu Marii nejčastěji? Andělským pozdravem „Zdrávas Maria“ (nebo krátce: Zdrávas).

A pak ještě jednou modlitbou. Kdo z vás ví, kterou? Modlitbou svatého růžence. V každém růženci se modlíme jednou „Věřím v Boha“, pětkrát „Otčenáš“ a padesátkrát pozdravujeme Pannu Marii andělským pozdravem „Zdrávas“. Ale to není ještě celý růženec. U modlitby růžence je zvláště krásné to, že ke každému „Zdrávas“ za slovo Ježíš přidáváme větu ze života Pána Ježíše a Panny Marie, to jest „tajemství svatého růžence“. Těch tajemství je v růženci 5 a každé z nich se opakuje desetkrát. Podle toho, jaká jsou tajemství, rozeznáváme troji růženec: radostný, bolestný a slavný. O tom jsme se již učili a budeme se o tom ještě učit. Dnes jsme se naučili jednomu takovému tajemství. Kterému? (2. tajemství radostného růžence. Jak zní?)

B.

Výklad modlitby: Zdrávas.

(Hronek, Cesta k Bohu, čl. 60, „Pozdravení andělské“.)

Pozn. : Na předešlou katechesi možno nejvhodněji navázati úplný výklad modlitby „Zdrávas“. Kde je na to čas, bude možno a vhodno věnovati mu zvláštní katechesi. Jinak se katechese i výklad zestruční a spojí.

PŘÍPRAVA :

Jaké proroctví pronesla Panna Maria u Alžběty? A to se doslova splnilo. Od té doby ji miliony věřících bez ustání ctí a chválí jako první mezi všemi ženami a první ze všech lidí. Proč ji tak ctíme a milujeme? Protože ji sám Pán Bůh tak vyznamenal. (Že ji uchránil hříchu a vyvolil ji za Matku Pána Ježíše.) Kterou modlitbou ji nejčastěji ctíme a chválíme?

PODÁNÍ :

Kdo první ji pozdravil, ctil a chválil? Sám anděl Gabriel. A kdo po něm? Svatá Alžběta. (Když sám anděl a Alžběta ji tak uctivě pozdravili a chválili, máme ji i my rádi pozdravovati, chváliti a velebiti za to, že nám dala Vykupitele.) Kterými slovy to učinil anděl? (Katecheta napíše tato slova na tabuli.) Kterými slovy ji pozdravila a chválila Alžběta? (Napsat pod slova pozdravu andělova tak, aby slova, která se opakují, přišla pod sebe!) A k těm slovům přidala církev svatá ještě slovo: „Ježíš“ a ke chvále Panny Marie přidala ještě prosbu: „Svatá Maria...“ (Katecheta ji přednese s důrazem na důležitá slova) a napíše do třetí řádky.) Tak vznikla modlitba, které říkáme krátce „Zdravas“ (nebo Ave), protože těmi slovy začíná, nebo pozdravení andělské. Proč „pozdravení andělské?“ Protože začíná slovy, kterými anděl Gabriel pozdravil Pannu Marii. (Nebo: Protože začíná pozdravem anděla.)

Tou modlitbou nyní nejčastěji Pannu Marii pozdravujeme, ctíme a chválíme. Proto ji má každý křesťan dobře rozuměti. Proto si ji vyložíme.

VÝKLAD :

Modlitba „Zdravas“ nebo „Pozdravení andělské“ se tedy skládá ze tří částí:

1. z pozdravení archanděla Gabriela; (jak zní?)
2. z pozdravení svaté Alžběty; (jak zní?)
3. ze slov církve svaté, (která přidala církev). (Jak znějí?)

ad 1. Kterými slovy ji pozdravil anděl Gabriel? (Opakovat a nacvičit podle první řádky na tabuli.)

ad 2. Kterými slovy sv. Alžběta? (Nacvičit druhou řádku.) Alžběta tedy opakovala slova andělova: „požehnaná tys...“ a přidala: „a požehnaný plod...“ To jest: Tys požehnaná, a zvláště požehnaná a veleben budiž tvůj Božský Syn, Pán Ježíš.

ad 3. A církev svatá k tomu přidala slovo „Ježíš“ a pak ještě krásnou prosbu: „Svatá Maria, Matko Boží, pros za nás hříšné, (pros za nás) nyní — i v hodinu smrti naší.“ To jest: Přimlouvej se za nás nyní, teď a stále, ale zvláště, až budeme umírat.

(Opakovat a nacvičit tuto třetí část.)

NAUČENÍ:

Děti! Nyní rozumíte krásné a krátké modlitbě, kterou denně Pannu Marii pozdravujete! Neodříkávejte ji bezmyšlenkovitě, to by z vás Panna Maria radost neměla, ale pozdravujte tou modlitbou a prostě Pannu Marii tak, aby bylo vidět, že víte, co říkáte, a že ji opravdu, upřímně chválíte a opravdu, upřímně prosíte. — A nyní vstaňte, a pozdravte Pannu Marii tím pozdravem hned, jak nejlépe umíte, a také prosbu: „Svatá Maria...“ předneseť pěkně s důrazem a doopravdy!

(Hodina se zakončí modlitbou „Zdrávas“, po případě ještě zapíváním prvních dvou slok písně: „Zdráva buď, Panno Maria“ (z Čes. kancionálu, mají-li děti její text.)

4. Narození Ježíše Krista.

Pastýřové u jesliček.

(Prvouka čl. 30. Cesta k Bohu dílu 2., čl. 5. a 6. — Pro 2., 3. a 4. tř. a málotřídky. — Ve 4. třídě: Kterého jsi, Panno, v Betlemě porodila. B. D. 68, 69.)

Pozn.: Tato katechese je tu vypracována dvojmo. Tato s vypravováním děje značně rozšířeným, druhá s vypravováním stručným a jednoduchým. V prvním případě je již mnoho vysvětleno podrobným vylíčením, proto bude opakování a rozhovor o ději za příčinou prohloubenějšího porozumění, to jest III. část katechese, stručnější; v druhém případě bude věnováno zase více času podrobnějším vysvětlivkám k po-

rozumění děje v III. části zvané: Rozhovor, Prohloubení nebo Porozumění. Katecheté, kteří umějí pěkně živě vypravovati (ovšem vhodně volenými a vybranými slovy bez zbytečného povídání a mnohomyšlení), se přidrží raději prvního způsobu; katechetům, kteří nemají dar živě a souvisle vypravovati a kteří raději vysvětlují podrobnosti a nejasné věci po částech a po větách, poslouží lépe vypracování druhé. — Protože jde o ústřední a nejdojemnější událost našich křesťanských dějin, byly jí věnovány dvě různě vypracované katechese. Také některé výtěžky jsou v druhé katechesi jiné, aby tu bylo dosti látky pro všechny stupně. Protože tato katechese má v dětech zanechat i zvláště mocný a radostný dojem, bude radno, věnovati jí 2 hodiny a rozdělití ji: 1. buď tak, že se v první hodině vypravuje pouze oddíl A. (Narození Páně) a připojí se některý z bodů z oddílu Výtěžky a v druhé hodině se na opakování tohoto oddílu připojí oddíl B. (Pastýřové u jesliček) a k tomu některé z ostatních bodů z oddílu Výtěžky; 2. nebo tak, že se v první hodině vypravují oba oddíly A. i B. a připojí se rozhovor (porozumění a prohloubení) a jedno naučení. V druhé hodině pak se celé vypravování stručně vyzkouší a tu a tam něco dovsvětlí, a připojují se vhodné výtěžky a praktická naučení. Jež si každý vybere podle schopností žáků a podle okolností.

Hodina se začne zpěvem adventní písně, nejvhodněji 1. sloky: „Pán, hle, přijde“ (Čes. kancionál č. 8.) a modlitbou Anděl Páně (konec i Zdrávasy možno vynechati, kdyby se zdála pro děti dlouhou).

OPAKOVÁNÍ:

(Ve 3. a 4. tř.) Kterou svatou nebeskou Ženu uctíváme nyní v adventě? K její počtě se slouží nyní (v adventě) každý den ráno ještě za tmy zvláštní mše svatá. Jak se jmenuje? (*Rorate!* Více mší svatých: *roráty*. Také krásné písně, které se při ní zpívají, se jmenují *roráty*.) Proč ctíme Pannu Marii zvláště nyní v adventě? Protože ona je jako naše jitřenka, která svítí na nebi než vyjde slunce. Ona je naše nebeská Jitřenka, Pán Ježíš je naše Slunce. A proč ještě ji právě nyní v adventě tak ctíme? Protože ona je tou v ráji zaslíbenou Ženou, která potře hlavu pekelného hada. Jak jí proto říkáme? (Maria — druhá Eva.) A proč ještě ji tak ctíme?

Vzpomínejte! Proč ji ctíme nade všechny ženy a nade všechny svaté? (Protože ji Pán Bůh nějak vyznamenal.) Jakpak? Čeho ji uchránil? Proč ji tak vyznamenal? Čím tedy vynikala nad všechny lidi? Jak ji proto nazýváme? Ne poskvrněná Panna. Co znamená slovo Panna? Svatá (neprovdaná) dívka. Komu byla zasnoubena? Jak ji ještě nazýváme, protože byla vyvolena za Matku Vykupitele, Syna Božího? Matka Boží nebo Rodička Boží. Kdo jí oznámil, že bude Matkou Vykupitele a Matkou Boží? To už víte. Také víte, jak potom spěchala k tetě Alžbětě, a dnes vám ještě povím, co se s ní stalo, když se vrátila do Nazareta.

Ú V O D (Příprava):

Od svaté Alžběty se vrátila Panna Maria do Nazareta. V domku nazaretském pak čekala, až jí Pán Bůh dá svaté Dítko, které bude Vykupitelem světa.

Ale svatý Josef (snoubenec Panny Marie) ještě nic nevěděl o tom, že Panna Maria bude Matkou Vykupitele, protože ji ještě nepojal za manželku a nebydlel s ní. Proto se ukázal anděl Páně také jemu ve snách a řekl mu: „Josefe, synu Davidův, vezmi si Marii za manželku! Neboť ona dostane od Ducha Svatého syna, který vykoupí lid od hříchů, a dáš mu jméno Ježíš.“*) Tu se svatý Josef zaradoval, neboť i on už dávno čekal s toužebností na Vykupitele; i uposlechl a vzal si Pannu Marii za manželku. Slavil s ní svatbu a potom se odstěhoval do jejího domku a bydlil s ní (v Nazaretě). Oba se pak těšili, že se už brzy narodí Vykupitel. (Každý den na něho myslili a připravovali se na něho. Jako hodné děti teď před vánočními svátky se těší na Ježíška, ještě více se na něho těšili sv. Josef a Panna Maria.) Ale Vykupitel se neměl naroditi v Nazaretě, kde bydleli, nýbrž v Betlemě, jak bylo předpověděno od proroka (Micheáše). Proto Pán Bůh zařídil vše tak, že musili jíti do Betlema; a tam se Vykupitel narodil. O tom si budeme nyní vypravovati.

* Nebo: „Josefe, synu Davidův, neboj se vzíti si Marii za manželku! Neboť se jí narodí z Ducha sv. syn a dáš mu jméno Ježíš (t. j. Vykupitel). On vykoupí lid od hříchů jejich.“ — Ještě jednodušeji možno říci: „Josefe, neboj se vzíti si Marii za manželku. Narodí se jí z Ducha sv. synáček, a bude se jmenovati Ježíš. Bude to Syn Boží a Spasitel světa.

V Y P R A V O V Á N Í (rozšířené):

1. *Cesta do Betlema.* (V zemi židovské vládl 1000 let před Kristem Pánem slavný král David (na tabuli). Ten se narodil v Betlemě a byl napřed chudým pastýřem. Po něm se jmenuje město Betlem „městem Davidovým“. Svatý Josef a Panna Maria pocházeli také z rodu krále Davida z Betlema.)

Tenkrát, když se měl Vykupitel již naroditi, vládl v zemi židovské (jiný král,) ukrutný král Herodes (napiš na tabuli!). Herodes nepocházel z rodu Davidova, a byl pohanem. Bydlil v hlavním městě Jerusalemě a měl nad sebou ještě vyššího pána — císaře, který se jmenoval Augustus (na tabuli!). Ten byl tenkrát největším císařem na celém světě a bydlel v Římě; Řím bylo největší město na světě. Císař Augustus měl mnoho zemí a chtěl vědět, kolik lidí má v celé své veliké říši. Proto poručil, aby byli spočítáni čili nařídil sčítání lidu. Každý proto musil jíti (do svého města t. j.) do toho města, odkud pocházel jeho rod a tam se přihlásit a dát zapsat (do sčítacích seznamů.) Také svatý Josef a Panna Maria se musili dát zapsat. A protože pocházeli z královského rodu Davidova, musili jíti do Betlema — do města Davidova, odkud pocházel jejich rod.

Následující část možno líčiti živě dramaticky, asi takto:

Rozkaz císaře Augusta přišel náhle. Počasí bylo špatné. Bylo chladno a deštivo, svatý Josef a Panna Maria byli doma ve svém domku. Najednou slyší troubení. Co to? Svatý Josef běží se podívat. Na koních jedou císařští vojáci (poslové, kurýři), ze všech domů vybíhají zvědavě lidé. Za chvíli se vojáci zastavili, zatroubili znovu a potom jeden z nich hlasitě oznamoval: „Císař Augustus nařídil sčítati všechen lid. Každý proto musí jíti do města, odkud pochází jeho rod, a tam se dá zapsat.“ A pak jeli o kus dál, do jiné ulice, a tam znovu ohlašovali císařský rozkaz. Mnozí na to hubovali, že právě teď v zimě mají dělati daleké cesty, že od nich císař zas něco chce. Ale svatý Josef nereptal. Mlčky se vrátil do světničky a řekl Panně Marii: „Musíme do Betlema. Císař nařizuje sčítání lidu.“ I Panna Maria přijala zprávu trpělivě, mlčky

a pokorně, a myslila si: „Pán Bůh to tak chce. Je to vůle Boží.“ A hned se oba chystali na cestu.

Z Nazareta do Betlema je velmi daleko, přes 30 hodin cesty. Maria a svatý Josef museli jít 3 až 4 dny. (Denně nemohli jít ani 10 hodin nepřetržitě.) Tenkrát nebyly železnice a jen bohatí lidé mohli cestovati ve voze nebo na velbloudech. Svatý Josef a Panna Maria s sebou mohli vzít jen oslíčka; * — na něho naložili nějaké šaty a přikrývky (aby se jimi mohli v noci přikrýt), vzali si také něco k jídlu a vydali se na cestu. Na oslíčka posadil svatý Josef Pannu Marii, sám pak šel pěšky a vedl oslíčka. Cestou potkávali mnoho lidí; někteří šli pěšky, někteří jeli na oslu nebo na velbloudu. Cesty byly špatné (tenkrát ještě nebyly všude takové silnice jako dnes) — někde kamenité a hrbolaté, někde velmi blátivé, protože to bylo v zimě, kdy v Palestině často prší. Na cestě musili asi dvakrát nebo třikrát přenocovat. (Skoro v každé větší vsi nebo městečku byla zvláštní hospoda k přenocování, jakási noclehárna nebo útulna zvaná khan; vypadala jako kamenná stodola, měla jenom čtyři zdi a střechu a kolem byl čtyřhranný dvůr, obehnaný vysokou zdí a uvnitř kolem dokola zdi byla krytá podloubí pro pocestné. V ohradě uvázali cestující své osly, koně a velbloudy, pod podloubím pak si lehli na holou zem jeden vedle druhého na pokrývku, kterou si s sebou přinesli. Také k jídlu tam nic nedostali, jen vodu a přístřeší; jídlo měl každý s sebou.) — Všude bylo plno cizinců a svatý Josef starostlivě přemýšlel, jak bude asi v Betlemě.

Posléze na večer třetího nebo čtvrtého dne přišli unaveni do Betlema.

2. *Narození Páně.* Jak byli rádi, když po dlouhé cestě spatřili před sebou město Betlem. (Ale již před městem slyšeli, že je tam už plno cizích lidí a že tam sotva dostanou nocleh.) Unaveni a hladovi vešli do města. Šli do hospody, ale tam už bylo všecko přeplněno. Veliké nádvoří bylo plné oslů, koní a velbloudů a v podloubích kolem po zemi sedělo nebo stálo plno lidí. Všude samý hluk a tlačence. Svatý Josef viděl hned, že tu s Pannou Marií nemůže přenocovati.

* Možná, že ani toho nevzali a šli sami pěšky.

Tam už nebylo pro ně místa a v tom hluku mezi tolika lidmi ani nechtěli zůstat, protože svatí lidé mají raději samotu. Proto svatý Josef odešel a začal se ptát na nocleh po domech. Panna Maria trpělivě čekala s oslíčkem na ulici a svatý Josef chodil dům od domu, mají-li někde místo pro dva chudé lidi. Ale všude ho odbyli; buď neměli místo nebo nechtěli vzít dva chudé poutníky. Tak prošli marně skoro celé město a už se stmívalo; Panna Maria již dále nemohla. Co měli dělat? Na ulici přes noc zůstat nemohli. Tu dal Pán Bůh svatému Josefovi dobrou myšlenku. Josef si vzpomněl, že za městem ve skalnaté stráni jsou jeskyně. Tam by snad mohli přenocovati. A hned se odebrali za město a našli dost velikou prázdnou jeskyni. (Jak to vypadalo v té jeskyni?) Jeskyně bývala někdy chlévem. Pastýři do ní zaháněli svá stáda. Ale teď byla prázdná. Bylo tam jen trochu rozházené slámy a sena a jesle (žlábek) na seno pro krmení. (Ve 3. a 4. třídě: Ani vůl a osel tam nebyli. Jen svého oslíčka tam asi měli. Vůl a osel se tam malují, abychom věděli, že to byl chlév, a proto, že vůl a osel pozná svého pána lépe než lidé betlemská poznali svého nebeského Pána a Krále, který k nim přicházel.) Tak chudičský nocleh měli Panna Maria a svatý Josef.

Svatý Josef uvázal oslíčka, rozsvítil v tmavé jeskyni olejovou lampičku a upravil na zemi v jeskyni lůžko pro Pannu Marii. Potom šel nasbírat trochu suchého roští a udělal na kraji chladné jeskyně ohniček, aby se trochu ohřáli. Potom nakrmil oslíčka a také sami něco pojedli, pomodlili se a ulehli. Panna Maria však nespala, a celou noc se modlila. O půlnoci, když všechno spalo (když celý svět byl pohřížen v hluboký spánek) — najednou ozářilo Pannu Marii nebeské světlo; Panna Maria se probrala z vytržení a užasla; před ní leželo malé Dítě a vztahovalo k ní ručky. To byl ten dlouho očekávaný Vykupitel, Syn Boží, Ježíš Kristus, Král a Mesiáš. — Tak přišel na svět Spasitel, na něhož lidé tak dlouho čekali. Nepřišel s hlukem a slávou jako mocný král, ale narodil se v tichu noci, když všechno spalo, v chudém chlévě betlemském, jako malé chudé dítě. Panna Maria neměla ani, do čeho by svaté Dítě položila. (Neměla ani teplé postýlky nebo kolíčky.) I vzala Dítě do náruči, objala je a s pláčem je zlíbala. Potom je zavinula do chudých plének a položila na slámu do jeslí, které byly ve chlévě — (upravila mu postýlku ze slámy a ze sena v jesličkách). Pak vzbudila svatého Josefa,

aby viděl, jaký zázrak se stal té noci. A nyní padli oba na zem před jesličkami a klaněli se zbožně svatému Dítku, neboť věděli, že to malé chudé dítě je zaslíbený Mesiáš a Syn Boží.

Tak se narodil dlouho očekávaný Vykupitel.*

ZOPAKOVÁNÍ A PROHLoubENÍ:

Při opakování stačí k lepšímu porozumění připomenouti tyto body: 1. Sčítání lidu v zemi židovské. 2. Cesta svatých snoubenců do Betlema. 3. Hledání noclehu. 4. Chudý nocleh v opuštěném chlévě (v jeskyni). 5. Chudé narození Vykupitele ve chlévě o půlnoci. 6. Ježíšek položen do jeslí. (Tyto body by bylo možno napsat ve zkratkách na tabuli.)

Otázky a vysvětlivky k porozumění možno vybrati z odstavce: Porozumění v následující katechesi nebo možno použití těchto:

Když se měl zaslíbený Vykupitel již naroditi, byli lidé v zemi židovské nemile překvapeni zvláštní událostí (novotou, jaká v zemi židovské ještě nebyla). Jakou? Prováděl se v zemi soupis všech lidí (konalo se sčítání lidu). Kdo to nařídil? Římský císař Augustus. V zemi židovské se dělo to sčítání jinak, než se děje nyní. Jak pak? Podle rodů (nikoli podle místa, kde kdo bydlel). Kam musel proto jíti každý k soupisu? (Řeknou-li děti: do Betlema, opraví se to: Ne, každý nešel do Betlema, každý šel do toho místa, odkud pocházel jeho rod nebo jeho předkové). (Ve 4. a 5. třídě: To daleké cestování bylo pro mnohé nepříjemné, proto jistě mnozí na to reptali. Ale svatý Josef a Panna Maria nereptali, protože v tom viděli vůli Boží. A Pán Bůh to tak chtěl, aby se na-

* Toto vylíčení zde bylo podáno způsobem rozvedeným podle Miklíkovy knihy Život blahoslavené Panny Marie. Evangelista (svatý Lukáš) líčí tuto největší událost dějin docela prostě: „Toho času pak vyšel rozkaz od císaře Augusta, aby se vykonal soupis celé říše... I šli všichni, aby se dali zapsati, každý do města svého. Odešel pak i Josef z Galileje z města Nazareta do Judska, do města Davidova, jež slove Betlem, aby se dal zapsat s Marií, zasnoubenou manželkou svou, která měla poroditi. Stalo se pak, když tam (v Betlemě) byli, naplnili se dnové, aby porodila. I porodila syna svého prvorozeného a ovinula jej plénkami a položila do jeslí, poněvadž neměli místa v hospodě. — A byli v téže krajině pastýři, ponocující a stráž noční majíce nad stádem svým. A hle, anděl Páně stanul nad nimi, a jasnost Boží obklíčila je, a báli se velice. I řekl jim anděl: „Nebojte se, neboť aj zvěstuji vám radost velikou atd...“

plnilo proroctví, že se Vykupitel má narodit v Betlemě.) Kam musel jít svatý Josef s Pannou Marií? Proč do Betlema? Protože pocházeli z královského rodu Davidova a rod Davidův pocházel z Betlema. (Nebo: Protože jejich předkové pocházeli z Betlema.) Jak dlouho jim trvala cesta? (3 až 4 dny.) Byla pohodlná? Kdy tam přišli? (Asi čtvrtý den k večeru). Co hledali hned? (Nocleh. A to ne jen pro jednu noc, protože sčítání trvalo mnoho dní.) Kam šli asi nejprve? (Do hospody.) Byla to hospoda jako u nás? To byla jakási noclehárna pro poutníky. Bylo tam pro ně místo? Hospoda — noclehárna byla už přeplněna, nedostali tam již malou samostatnou komůrku, a v tom hluku mezi všelijakými lidmi svatý Josef ani býti nechtěl. Neboť věděl, že se Panně Marii má narodit dítě, proto si přál, aby byli někde sami. Svatí lidé mají vůbec rádi samotu. Proto šel hledat jinam. Dostali nocleh v jiných domech? — Kam tedy šli? Za město, kde byly pastýřské jeskyně. (Buď je na to někdo upozornil, ale nejspíše si na to vzpomněl svatý Josef sám, protože byl z Betlema a každé místo tam znal.) Jak vypadala ta jeskyně. Byl to opuštěný chlév v jeskyni, kde bydlívali v čas nepohody chudí pastýři se svými stády. Co tam bylo? Jen trochu slámy a sena po zemi poházeného a jesle na krmení ovcí a dobytka. Musili si ji trochu upravit. Co tam zvláště upravil svatý Josef? Lůžko pro Pannu Marii.

Tam tedy zůstali. A co velkého se tam stalo o půlnoci, když lidé v Betlemě spali (a jen Panna Maria bděla na modlitbách)? Narodil se tam Vykupitel, Kristus Pán.* Tam se o půlnoci narodilo Panně Marii svaté Dítě a to byl ten zaslíbený Vykupitel a Syn Boží, na něhož čekal celý svět. Lidé mysleli, že přijde na zem jako veliký král a on zatím přišel jako malé děťátko a tak chudičkový a tak tiše v noci, když všecko spalo! Ó, kdyby byli věděli lidé v Betlemě, kdo to k nim přišel o půlnoci! Ale oni tvrdě spali a na Vykupitele právě vůbec nemysleli. (Oni měli právě jiné starosti. A když se to potom dověděli od pastýřů, ani tomu nevěřili, že to malíčké a chudičké dítě by mohl být budoucí Vykupitel, velký

* Obvykle si představujeme, že se to stalo hned první noc. Ale nemuselo to být hned první noc. Evangelista praví prostě: „Stalo se pak, když tam byli...“ Na tom ovšem nezáleží. Proto se tím paměť dětí nebude zatěžovati, to je pouze poznámka pro katechetu.

král-Mesiáš a Syn Boží. „Jak pak by se mohl Vykupitel a slavný král-Mesiáš naroditi ve chlévě? To není možné! Tomu my nevěříme!“ řekli, a zůstali nevěřícími. A takového chudého Vykupitele ani nechtěli. Oni si přáli Vykupitele bohatého a mocného, aby jim pomohl k bohatství, pohodlí a moci. Chudického Vykupitele v jesličkách na seně ani nechtěli!)

Co učinila Panna Maria s Ježíškem, když se narodil? Hledala, do čeho by jej oblékla a kam by jej položila. Ale neměla pro něj ani šatečky, ani postýlku. Vyhledala tedy v uzlíku nějaké kusy šatu a zabalila jej do plének a položila jej do chudých jeslí (do žlábků) na trochu slámy a sena. A potom vzbudila svatého Josefa a oba poklekli se zbožnou úctou a radostí před chudým Božím Děťátkem v jesličkách a klaněli se mu. A zůstali tak mlčky dlouho klečeti a dívali se na svaté krásné Dítě a radovali se a zapomněli na celý ostatní svět. Zdali pak věděli, kdo je to Děťátko? Od koho to věděli? Od anděla. A jistě se také divili, proč se narodil Vykupitel v takové chudobě a rozjímali o veliké lásce Boží k nám.

Nyní možno ukázati nějaký prostý obraz Narození Páně, možno-li bez pastýřů — na př. Fuglův, nebo první arch Führichových jesliček vydaných firmou Kropáč a Kucharský. Děti se nejprve samy klidně dívají na dojemnou chudobu a lásku všech svatých osob. Potom možno hlavní obsah děje z dětí vytázati a stručně shrnouti slovy knihy (biblické dějepravy) a potom ještě stručněji v pamětnou větu vánoční písně:

Na to podivné narození Syna Božího si vzpomínáme o vánocích, když zpíváme: Narodil se Kristus Pán, veselme se, z růže kvítek vykvet nám, radujme se, z života čistého, z rodu královského, nám nám narodil se.“ (Opakuj N.! Opakujte všichni! — Vstaňte, zazpíváme to Ježíškovi!) Kdo je ten kvítek? A kdo ta růže?

Kreslíme: Hronek, Kresebné náčrty str. 81.

B.

Pastýřové u jesliček.

Poznámka pro katechetu (pro vhodnou disposici):

„Chudým se zvěstuje evangelium“, praví Pán Ježíš. Prostí chudí pastýři betlemští byli těmi chudými; byli nejvíce přístupni nebeském u poselství. Sotvaže andělé zmizeli, nerozmýšleli se dlouho, a ihned chvátali do Betlema. „Blahoslavení chudí duchem, to jest prostoduší, prosté, upřímné duše — neboť jejich je království nebeské.“

PŘÍPRAVA:

Dlouho očekávaný Vykupitel se konečně narodil. Lidé mysli, že se narodí jako bohatý král a zatím se narodil jako chudé slabé dítě v chudičkém chlévě. Nepřišel na svět s hlukem, ale přišel tiše v noci, když všechno spalo, takže o tom nikdo nevěděl, jen Panna Maria a svatý Josef. Pán Bůh však chtěl, aby alespoň někteří zbožní lidé se to dověděli. Proto jim to oznámil. O tom vám budu nyní vypravovat.

VYPRAVOVÁNÍ:

Nedaleko Betlema (asi půl hodiny nebo hodinu od Betlema) byli venku na pastvě chudí pastýři. V noci, když se Pán Ježíš narodil, byli se stády venku a hlídali stáda. Byli zaháleni do pláště, protože bylo chladno a spali kolem rozdělaného ohně. Jeden z nich (nebo několik) seděl u ohníčku a držel stráž (byl na stráži). Hlídal ovečky před lupiči a před dravou zvěří.

Tu najednou o půlnoci vidí velikou podivnou (ohnivou) zář, takže všechno kolem bylo jako v plameni. Ihned vzbudil ostatní pastýře a hned bylo všechno na nohou: Psi ulekaně štěkali, ovečky se děsily, pastýři se báli a nevěděli, co počítí. Tu náhle stanul nad nimi krásný anděl a pravil k nim (laskavě): „Nebojte se! Neboť hle, zvěstuji vám radost velikou, kterou budou mít všichni lidé! Narodil se vám dnes v městě Davidově Spasitel, to jest Kristus Pán (= ten zaslíbený Král a Mesiáš). A toto vám bude znamením (= A po tom ho poznáte): Naleznete ne-

mluvňátko v plénkách zavinuté a v jeslích položené!“ — Můžete si myslit, jak se asi pastýři radovali, když to slyšeli! Tedy Mesiáš je tu! Naděje a očekávání jejich jsou splněna! — Ale mezitím, co o těch slovech uvažovali, viděli nové, ještě krásnější zjevení. Spatřili na nebi zástupy nebeských duchů (andělů) a slyšeli jejich radostný zpěv: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle!“ Pastýři poslouchali a byli jako u vytržení. Konečně andělé zmizeli a pomalu mizela i zář a nastala zase noc. Tu se pastýřů zmocnila touha, viděti toho novorozeného Krále a Mesiáše. I řekli vespolek: „Pojďme do Betlema, a vizme tu velikou věc, kterou nám Pán Bůh zvěstoval!“ A už nemyslili na spánek a hned bez váhání zanechali ovce a ještě za tmy pospíchali do Betlema hledat novorozeného Spasitele. A nehledali dlouho. Protože po Spasiteli upřímně toužili, dal jim ho Pán Bůh brzy nalézt. Za nedlouho stáli před starým chlévem, z něhož vycházela jakási záře. Tiše a uctivě otevřeli chatrné dveře, jimiž svatý Josef chlév uzavřel; a tu spatřili všecko tak, jak jim řekl anděl. „Nalezli Marii a Josefa i dítě položené v jeslích“. Spatřili v jeslích na slámě ležeti malé Děťátko, zabalené v plenkách a u něho chudou svatou Matku a svatého pěstouna. Dívali se uctivě, zbožně a tiše na krásné Dítě, a v duši cítili velikou radost. Pranic je nezarázela jeho chudoba. Vždyť věděli od anděla, že zaslíbený Král-Mesiáš se narodil jako chudé dítě v jesličkách. (A protože byli sami chudí, dojímalo je to tím více.) Proto před ním padli na kolena a klaněli se mu; a v duchu děkovali Pánu Bohu za to, že se té chvíle dočkali. Potom vstali a jeden přes druhého vypravovali Panně Marii a svatému Josefu, co v té noci venku viděli a slyšeli. (Jak spatřili nebeskou záři, jak se jim ukázal anděl a co jim zvěstoval, a jak andělé zpívali.) A Panna Maria a svatý Josef je mlčky poslouchali a divili se všemu tomu a uvažovali o tom v srdci svém. — Potom se pastýři vrátili zas ke stádům svým a plni radosti chválili a velebili Boha za všecko, co té noci viděli a slyšeli. A rozumí se, že o tom nemlčeli, ale každému, s kým se pak setkali, o tom vypravovali; a všichni, kteří to slyšeli, se tomu divili.

Osmého dne po narození bylo pak svaté Dítě obřezáno a dostalo jméno „Ježíš“, jak to řekl anděl. (Význam obřízky se vyloží až příští hodinu při opakování.)

Nyní se ukáže a krátce vysvětlí obraz: Pastýřové u jeslí. Radost a vděčnost pastýřů. Potom katecheta zopakuje celý příběh stručněji — aby vynikl hlavní obsah — slovy biblické dějeprawy a dá vypravovati dětem buď přímo nebo pomocí otázek. — K povzbuzení možno předeslati: Myslete si, že jste těmi pastýři a že se vám ukázal v noci na nebi anděl a zvěstoval vám radostnou zprávu o narození Páně. Jak byste to každému vypravovali? Jak radostně to vypravovali pastýři každému, kdo to chtěl slyšeti! Tak to nyní vypravujte také vy! (Při tom je nutno ve 2. třídě dát několikrát opakovati a doslovně nacvičiti slova andělova: „Nebojte se...“ a zpěv andělský: „Sláva na výsostech Bohu...“.)

Kreslíme: Hronek, Kresebné náčrty str. 82.

PROHLoubENÍ A VYSVĚTLENÍ:

Vánoce. (Ve 4. tř.) Noc, ve které se Pán Ježíš narodil, se jmenuje svatá noc. (Žádná noc není tak svatá jako noc narození Páně.) Svátky, ve kterých si na to vzpomínáme, se proto jmenují vánoce, to znamená: svátky svaté noci.

Jeskyně, ve které se Pán Ježíš narodil, je nyní proměněna v kapli; podlaha je vyložena mramorem a tam, kde stály jesličky, je prostý oltář (jako stůl) a pod ním v podlaze stříbrná hvězda s latinským nápisem: „Zde se narodil Ježíš Kristus, Spasitel světa, z Marie Panny“. Před tím oltářem hoří stále 32 lamp. — Nad památnou jeskyní Narození Páně v Betlemě dala císařovna svatá Helena ve IV. stol. postavití veliký chrám narození Páně, který tam stojí dosud.

VÝTĚŽKY:

1. (Ve 3. a 4. třídě) „*Tak Bůh miloval svět.*“ — Konečně tedy přišla ta svatá chvíle, po které lidé tak dlouho toužili: Pán Bůh se konečně smiloval nad lidmi a dal nám to nejlepší co měl — Syna svého. (Ve 4. tř. Proto řekl Pán Ježíš Nikodemovi: „Tak Bůh miloval svět, že Syna svého dal, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.“) A Syn Boží svolil a přišel s nebe k nám na zemi, a stal se pro nás malým chudým děťátkem, nechudším ze všech dětí. Jiné děti mají obyčejně teplou postýlku nebo kolébku a leží v teplé světnici, ale Ježíšek, který je králem celého světa, se narodil v chudém, opuštěném a chladném chlévě — a ležel na slámě a na seně v jeslích. (Jak vypadají jesle? Je to žlábek

na seno a slámu pro dobytek, pro kravičky, oslíčky a ovečky.) A měl chudou matičku a chudého pěstouna. Hle „tak Bůh miloval svět!“

2. (Ve 4. třídě.) *Proč se stal Syn Boží tak chudým?* — Proč se narodil v takové chudobě? 1. Předně aby ukázal, že miluje zvláště lidi chudé a opuštěné a že i my máme chudé zvláště milovati. 2. Aby ukázal, že bohatství před Bohem nemá ceny, že u Boha platí jen svatost a čistota, víra a láska v duši; a že proto nemáme toužiti po bohatství, nýbrž po svatosti, čistotě, lásce a bohatství duše. 3. Proto, že nepřišel na svět, aby žil v pohodlí a měl se dobře, nýbrž aby za nás trpěl a umřel — proto už od mládí chtěl s námi trpět a snášet všecku bídu a chudobu.

3. *Naše radost a vděčnost. — Půlnoční. — Jesličky. — Vánoční stromek. — Štědrý večer.* — Na tu velikou a podivnou lásku Boží si budeme vzpomínati o vánocích. Vánoce jsou proto svátky lásky a radosti, a zvláště svátky nevinných dětí a svátky chudých. Proč svátky lásky? Protože se v nich ukazuje nejlépe Boží láska k nám. Proč zvláště svátky dětí? Protože Ježíšek byl také malým dítětem (Protože Syn Boží se stal malým Děťátkem). Proč svátky chudých? Protože Ježíšek se stal chudým a tak ukázal, že miluje zvláště chudé. Proto se chudí a děti mají nejvíce radovati. Proto se na vánoce tolik těšíme.

O vánocích se slouží o půlnoci, když se Pán Ježíš narodil v kostele slavná půlnoční mše svatá. Při ní září celý kostel světly a zvony s věže slavně zvoní, jakoby volaly: „Narodil se nám Spasitel, všeho světa Vykupitel, radujme se, veselme se.“

Proto se staví o vánocích v kostele i v domácnostech jesličky, abychom lépe viděli, jak se pro nás Syn Boží stal maličkým a chudičkým. A doma se staví zářící vánoční stromek, abychom si vzpomněli, jak k nám byl Pán Bůh štědrý (a jak Pán Ježíš chtěl, abychom chudobou jeho zbohatli).

A protože Pán Bůh byl k nám v té svaté noci tak štědrý, že nám dal jediného Syna svého, proto se ten večer před vánoci jmenuje štědrý večer a ten den štědrý den. Proto rodiče ten večer napodobují štědrost Boží a dávají dětem

dárky, aby si lépe vzpomněly na štědrost a lásku Boží. Protože se ty dárky dávají k vůli Ježíškovi a jménem Pána Ježíše a protože On nás té štědrosti a lásce naučil, říkáme, že jsou od Ježíška.

NAUČENÍ:

1. Na ten štědrý večer a na ty dárky se už jistě těšíte. Tu mají mnohé z vás mnoho přání, co všechno by jim měl Ježíšek nadělit. (Jeden by chtěl dostat celý vlak, druhý zas aeroplán... jiná novou velkou pannu.) Ale Pánu Ježíši, který má nejraději chudé, se nelíbí, když od něj chcete jen takové věci (jaké dostávají bohaté děti), a nevzpomenete si, že On byl chudý a že miluje zvláště chudé. Ježíšek nepřišel na svět a nepřichází k nám o vánocích proto, aby nám přinášel cukrovinky a pozemské dárky, které u něho nemají ceny — Ježíšek nám chce dáti lepší a cennější dary nebeské. Jaképak? Svou lásku a milost Boží a nebe (nebeskou krásu a radost) do duše. I kdybyste tedy nedostaly o vánocích žádné pozemské dárky, buďte spokojeny a radujte se, že jste podobny chudému Ježíškovi, neboť takové děti Ježíšek zvláště miluje. Více než na dárky myslíte proto na Ježíška — protože bez Něho by nebyly žádné dárky, žádný stromeček a žádné krásné vánoce. Bez něho by nebylo vůbec pravé lásky mezi lidmi na zemi.

Dárky dostáváte o vánocích jen proto, abyste lépe poznaly a cítily Jeho velikou lásku. Proto se máte těšit nejvíce na něho a na to, že budete moci jít (s rodiči nebo sami) o vánocích do kostela (na půlnoční) poklonit se Ježíškovi v jesličkách. Největší dar, který nám dává Pán Bůh o Vánocích, je sám Ježíšek. Kdo má Ježíška v duši, kdo tam má lásku k němu a touhu po něm a jeho lásku, ten má nejkrásnější vánoce v duši.

2. Ale pro Ježíška musíte také něco dokázat. Kdo pro Ježíška nic nedokáže, ten neví, co je pravá vánoční radost. Tu velikou radost si musíte také trochu zasloužit. Jak pak? Já vám povím, jak: Hleďte!

Ráno ležíte ještě v teplé posteli, a tu vás maminka volá jako spící pastýře: „Vzhůru! Vstávejte! Narodil se vám Ježíšek! Jděte se mu poklonit do kostela, už je čas!“ Ale venku je zima a v posteli je příjemně. Ó, to se vám nechce! To vám bývá vstávání hrozně těžké! Děti! Tu si vzpomeňte na Ježíška: „Ježíšek k vůli mně ležel ve studeném chlívě a trásl

se zimou.“ A hned si řekněte: „Už vstanu, z lásky k Ježíškovi.“

Nebo je neděle. Je čas do kostela, ale je veliká zima. Také v kostele je zima. „Ach já, mně se do té zimy nechce, tam mě budou zámst nohy a ruce!“ Ale vzpomeňte si zase na Ježíška! Ten k vůli vám ležel ve dne v noci ve studené jeskyni. Nemohly byste z lásky k němu vydržet ani půl hodiny u něho ve studeném kostele, když se na to dobře ustrojíte!? A kdo má v srdci velikou lásku k Ježíškovi, tomu není zima, ten ani necítí zimu, protože láska hřeje.

3. A ještě něco, děti! Panna Maria a svatý Josef děkovali Pánu Ježíši, že přišel na svět. Také vy mu máte nyní o vánocích z celé duše děkovati a radovati se z toho, že k nám přišel s nebe na zemi. Proto mu zazpíváme vánoční píseň: „Narodil se Kristus Pán...“ a „Jak jsi krásné, Jezulátko“ nebo „Vítej, vítej božské Dítě.“

VÝTĚŽKY A NAUČENÍ (jež možno připojit při opakování příští hodinu):

1. *Kdo je Pán Ježíš? Pán Ježíš je Bůh a spolu člověk.* — Kdo pak je to krásné chudé Děťátko v jesličkách, které se narodilo o půlnoci v betlemském chlévě? Kdo je ten malý Ježíšek? Je to dítě jako jiné děti? — Ó, to není obyčejné lidské děťátko! V tom malém dítěku se někdo skrývá — někdo Veliký. Kdo pak? V něm je sám Bůh, který k nám přišel s nebe na zemi a vzal na sebe lidskou podobu, lidské tělo a lidskou duši. To malé a chudé Děťátko je tedy veliký všemocný Bůh a Král a Pán celého světa!

Nyní, když leží v jesličkách, to ovšem není ještě viděti, ale jednou, až to dítě doroste, pak ukáže lidem, kým jest a jakou má moc. Pak už to nebude malý Ježíšek, ale veliký Ježíš, který bude mluvit tak, jak žádný člověk ještě nemluvil, a bude dělat zázraky, jaké nikdo před ním nedělal, aby lidé poznali, že je Synem Božím; pak se dá pro nás ukřižovat, ale třetí den vstane z mrtvých a ukáže znova svou božskou moc; a potom vstoupí na nebesa, a na konci světa

☛ * Je nutno častěji a velmi vážně klásti dětem tuto otázku, aby si nezvykly dívat se na „Ježíška“ očima nevěřícího světa jako na pohádkové dítě, které potřebujeme jen k vánoční náladě, a které přináší dětičkám stromček, hračky a cukrovinky, ale na něž se po vánocích zase zapomene, nýbrž, aby v něm viděly velikého Boha člověkem učiněného, Syna Božího, svého Vykupitele, Krále a Pána a budoucího Soudce.

přijde znova na svět, ale ne už jako malé Děťátko, ne už jako chudý Ježíšek, nýbrž jako Král a Pán celého světa s velikou mocí a velebností a jako Soudce celého světa; a tehda každý uvidí, kým byl ten malý Ježíšek, který se narodil v chudém chlívě betlemském!

Ale my křesťané to máme vědět již nyní a podle toho se k tomu svatému Děťátku v jesličkách chovat — a nečekat, až bude pozdě.

Děti! Kým je tedy to Dítko v jesličkách? Víte to? Víte to všechny dobře? — Ano, to Dítko je sám Bůh v lidské podobě; je to pravý a jediný (= jednorozený) Syn Boží, druhá božská osoba, náš Pán a Bůh. — Odkud to víme? To řekl již anděl Panně Marii, že to dítko, které se jí narodí, bude synem Nejvyššího t. j. Synem Božím.

Ale je to Dítko jenom Bůh? Ne, je to zároveň děťátko lidské, dítko Panny Marie, neboť má lidské tělo a lidskou duši — je to tedy také člověk jako my — je to náš bratříček.

Kým je tedy to Děťátko v jesličkách? Je to Bůh a je to člověk. Je to člověk jako my, ale není to jen člověk jako my. Je to člověk jako my, ale v tom člověku se skrývá Bůh — je to tedy Bůh a člověk zároveň čili Bohočlověk. A ten Bohočlověk se jmenuje: Ježíšek nebo Pán Ježíš nebo Ježíš Kristus.

Kdo je tedy Ježíšek nebo Pán Ježíš? (Kdo to ví?) To musí každý křesťan dobře vědět. Ježíšek je Bohočlověk. Pán Ježíš je Bůh a spolu člověk čili: je to Syn Boží, který se stal pro nás člověkem. Nejprve byl jen Bohem (jako Bůh Otec a Duch Svatý) a tím byl už od věčnosti, ale potom, před 1940 lety se stal také člověkem a přebýval 33 let mezi námi lidmi na zemi jako člověk, a potom vstoupil na nebesa i se svým lidským tělem, a nyní je zase v nebi; ale i v nebi je nyní jako Bůh a člověk čili Bohočlověk. — Jakpak dlouho je už Bohem? Bohem je od věčnosti. A od kdy je také člověkem? Od té doby, co se narodil v Betlemě. A jak už je to dlouho?

A proč se Syn Boží (Bůh) stal člověkem? To už snad každý ví. Aby nás vykoupil; t. j. aby s námi žil a za nás trpěl a umřel, protože jako Bůh by trpět a umřít nemohl. Proto říkáme, že se stal člověkem pro nás.

A jak se stal člověkem? Člověkem se stal zá-

záračným způsobem mocí Ducha Svatého, tím že se vtělil a narodil z čisté Panny Marie. Pán Ježíš se tedy nenarodil tak, jako my a každý jiný člověk, Pán Ježíš se narodil záračným způsobem. Každý jiný člověk musí mít otce a matku, aby se narodil, ale Ježíšek neměl lidského otce, nýbrž jen lidskou matku, přečistou Pannu Marii. (Ježíšek se narodil záračným způsobem, bez lidského otce, mocí Ducha Svatého.) Jeho otcem je pouze Otec nebeský a jeho matkou je Panna Maria. Svátý Josef nebyl jeho otcem, nýbrž pouze pěstounem, ochráncem a živitelem. Ježíšek má tedy otce jen jako Bůh a jako člověk má jen matku. On měl otce pouze na nebi a na zemi měl pouze matku.

Na to záračné narození Syna Božího si vzpomínáme zvláště o vánocích. Ale také každý den, když říkáme v modlitbě Anděl Páně slova: A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi. A pak když se modlíme ve „Věřím“: „Věřím i v Ježíše Krista, Syna Jeho (= Syna Božího) jediného, Pána našeho, jenž se počal z Ducha Svatého, narodil se z Marie Panny.“

(Zde možno použití kresby: Tomášek, Kresby ke katechismu II. vyd. str. 21. horní část.)

2. *Jméno Spasitel, Vykupitel, Ježíš Kristus.* — Jakpak se jmenuje to Děťátko, ten Ježíšek v jesličkách? Copak o něm zvěstoval anděl pastýřům? Jak ho nazval? Že se jim narodil Spasitel, Kristus Pán. Kterými slovy to řekl? („Zvěstuji vám...) Co znamená slovo Spasitel? Slovo Spasitel znamená tolik jako Zachránce, protože zachránil nebo spasil lidi v jejich bídě a neštěstí. Ježíškovi (Pánu Ježíši) říkáme Spasitel, protože nás spasil — protože nám přinesl spasení nebo spásu, t. j. život věčný, který lidé hříchem ztratili. Místo Spasitel říkáme také Vykupitel nebo Vysvoboditel, protože nás vykoupil nebo vysvobodil z moci ďábla, hříchu a pekla. Proto mu dal sám Pán Bůh jméno Ježíš. Jméno Ježíš je hebrejské a znamená po česku Vykupitel nebo Spasitel. Kdykoli tedy vyslovíme slovo Ježíš, tedy vlastně říkáme: Náš Vykupitel a Spasitel. Anděl však ještě řekl, že to narozené Dítě se jmenuje Kristus Pán. Slovo Kristus nebo Mesiáš znamená posvěcený Král a slovo Pán znamená Pán Bůh. To tedy znamená, že

to Dítě je ten zaslíbený Král a Mesiáš a náš Pán a Bůh. Proto se mu pastýři uctivě klaněli a proto také my se mu klaníme. A proto o něm říkáme ve vyznání víry: „Věřím v Ježíše Krista, Syna jeho jediného (to jest jediného Syna Boha Otce), Pána našeho.“

Shrnutí: To Dítě se tedy jmenuje Ježíš nebo Kristus Pán. Jméno Kristus Pán znamená: zaslíbený Mesiáš a Bůh nebo náš nebeský Král a Pán; a jméno Ježíš znamená Vykupitel nebo Spasitel. A toto jméno Ježíš je ze všech jmen nejdražší a nejsvětější. O tom jménu praví svatý Petr, který tím jménem uzdravil chromého od narození, že „není žádného jiného jména pod nebem daného lidem, v němž bychom mohli dojít spásy“ a svatý Pavel praví, že „před tím jménem musí všechno klekat na nebi, na zemi i v pekle.“ Proto je máme vyslovovat s největší úctou. Proto se uctivě ukloníme, když to jméno vyslovíme. Proto máme uctivě vyslovovat také pozdrav: „Pochválen buď Pán Ježíš Kristus“ nebo „Ježíš kraluje!“

3. *Andělský zpěv „Gloria“.* (Tu možno vedle obrazu narození Páně zavěsiti obraz vyhnání z ráje a připomenouti:)

Hleďte, to byla nejnešťastnější chvíle na světě! Adam a Eva pláčí. — Ráj je ztracen. — Nebe je zavřeno. — Lidé byli od té doby nešťastní.

A nyní se podívejme na druhý obraz: Narodil se Vykupitel. Pastýři září radostí a andělé na nebi zpívají a jásají, že nebe je zas otevřeno a lidé jsou spaseni. To byla nejšťastnější chvíle světa. Proto andělé tak zpívali a velebili Pána Boha: „Sláva...“ Jak zpívali? Opakuj! Opakuj ještě jednou ten krásný zpěv, N.! Nyní si ten krásný zpěv vyložíme.

Ten zpěv má 2 části. První část zní: „Sláva na výsostech Bohu.“ „Na výsostech“ znamená: vysoko na nebi, kde Pán Bůh viditelně přebývá; místo toho můžeme tedy říci „Sláva Bohu na nebi!“ „Sláva“ znamená také „chvála“ tedy: Sláva a chvála Bohu na nebi! to jest: Nyní mohou všichni lidé Pána Boha v nebi oslavovat a chválit za to, že budou vykoupeni.

A druhý díl zní: „A na zemi pokoj lidem dobré vůle.“ To znamená: Nyní bude lidem na zemi vrácen ztracený nebeský pokoj a mír, spokojenost a radost. Slovo „pokoj“ zde znamená odpuštění hříchů, pokoj, radost a štěstí v duši.

Ta slova tedy znamenají: Nyní budou lidé na zemi míti zase v duši ztracený pokoj, radost a mír, protože jim budou odpuštěny hříchy; čili: nyní budou lidé zase šťastni a blaženi, protože budou zbaveni hříchu a je jim zase otevřeno nebe. Budou všichni lidé tak šťastni a blaženi? Všichni lidé dobré vůle t. j. všichni, kteří mají dobrou vůli. A dobrou vůli mají ti, kteří chtějí v Pána Ježíše věřit a kteří chtějí Pána Boha poslouchat. Takoví lidé budou míti nebeský pokoj, radost a štěstí v srdci zde na zemi a po smrti pokoj a život věčný. Ti však, kteří nemají dobrou vůli, nýbrž vůli zlou — kteří nechtějí v Pána Ježíše věřit a Pána Boha poslouchat, nebudou míti nic z toho nebeského pokoje, protože o něj nestojí, po něm netouží a o něj se nenamáhají.

Ten zpěv andělský zní tedy krátce: „Sláva Bohu na nebi a pokoj lidem na zemi!“ t. j. Pán Bůh v nebi bude míti nyní zase slávu a chválu, která mu patří, a lidé dobré vůle na zemi budou míti pokoj, radost a štěstí. Ten krásný zpěv andělský od té doby zpívá nebo modlí se kněz skoro každý den při mši svaté. Latinsky to začíná: „Gloria in excelsis Deo“ nebo krátce Gloria. Proto se té části mše svaté říká „Gloria“. (Také anděl nad betlemem drží v ruce obyčejně pásku s nápisem: Sláva... nebo Gloria...) Při slavné mši svaté, zvláště při půlnoční, se to Gloria zpívá.

4. *Vánoce ve mši svaté.* Proč pak se při mši svaté zpívá andělský chvalozpěv Gloria? Protože při každé mši svaté slavíme vlastně malé vánoce. Při každé mši svaté přichází Syn Boží při proměňování s nebe na zem (na oltář) jako o vánocích. (Jak se jmenuje ta chvíle ve mši svaté?) V jaké podobě tu přichází Spasitel? (V podobě ještě menší než když přišel na svět v jesličkách, v podobě bílé svaté Hostie.) Proto je mše svatá tak důležitá a nemáme ji nikdy zanedbat v neděli a ve svátek. I ve všední den máte proto rády chodit do kostela na mši svatou, kde můžete, protože je tam živý Kristus Pán, právě tak jako byl v jesličkách v Betlemě. Jako pastýři a ostatní lidé k němu spěchali, tak i vy máte spěchat rády na mši svatou. — Při každé mši svaté tedy slavíme Vánoce a zároveň Velikonoce. Při každé mši svaté přichází Pán Ježíš na zemi a při každé mši svaté se znovu za nás obětuje.

5. *Jezulátko živé ve svatostánku.* Navštívíme Spasitele v Nejsvětější Svátosti.* Hleďte, Pán Ježíš se stal tak maličkým a chudičkým, ačkoli je veliký a mocný Bůh a Pán světa. Lidé však nevěděli hned, že se v tom dítku skrývá veliký Bůh, dokud jim neukázal svou moc velikými zázraky. Jen Panna Maria a svatý Josef a pastýři věděli a věřili, kdo se skrývá v tom malém Dítku. — Také zde v Nejsvětější Svátosti (ve svaté Hostii) ve svatostánku je skutečný Pán Ježíš Pán nebes a země a náš Král. A mnozí lidé to také nevědí nebo tomu nevěří, protože zde Pán Ježíš svou velikost a moc viditelně neukazuje. Vy však už víte, že ve svaté Hostii je skutečný Pán Ježíš Syn Boží, náš Pán a Bůh jako kdysi v chudých jesličkách, — jenže zde je ještě menší. A je tam stále ve dne v noci a čeká na nás. Tam se mu proto máme klaněti. Když tedy půjdete o vánocích do kostela podívat se na jesličky, nezapomeňte se poklonit skutečnému Ježíškovi, který se skrývá na hlavním oltáři ve svatých Hostiích ve svatostánku! (Povzbudit ještě k častému svatému přijímání!)

(Nyní katecheta vykoná s dětmi krátkou adoraci, pokloní se Spasiteli a děti povzbudí k časté návštěvě opuštěného Spasitele, který po nich tolik touží.)

V Ě T Y P A M Ě T N Ě (do sešitku):

1. Narodil se Kristus Pán, veselme se,
z růže kvítek vykvet' nám, radujme se!
Z života čistého, z rodu královského
nám, nám narodil se!
2. Růže je Panna Maria a kvítek je Ježíšek.
3. Věřím: i v Ježíše Krista, Syna jeho (Božího) jediného,
jenž se počal z Ducha Svatého, narodil se z Marie Panny.
4. Třetí tajemství radostného růžence: „Kterého jsi, Panno, v Betlemě porodila.“
5. Ježíšek (Pán Ježíš) je: Pravý Syn Boží, který se stal pro nás člověkem; je Bůh člověkem učiněný; je Slovo tělem učiněné; je Bůh a spolu (= zároveň) člověk čili Boho-člověk.

Katechesi možno zakončiti zpěvem adventní písně: „Z hvězdy vyšlo slunce“ nebo: „Vítej milý Jezu Kriste“ a místo modlitby možno ještě připojit první sloku: „Narodil se Kristus Pán“. Na

* Možno-li, bylo by nejlépe udělati s dětmi skutečně návštěvu.

Moravě 1. sloku: „O čem dávných proroků“ (O čem zdávna proroci) z „Boží cesty“ č. 42. nebo č. 56., jako v Prvouce:

„Co kdys od proroků slavně zvěstováno,
ve městečku judském už jest vykonáno:
porodila Panna, Bohem požehnaná,
světa Spasitele, Boha v lidském těle.“

4a. Narodil se Kristus Pán.

Pastýřové u jesliček.

(Jiná pro 2. až 4. třídu a málotřídky. Liší se od předešlé jednodušším způsobem podání.)

A.

PŘÍPRAVA:

Jako v předešlé katechesi. Nebo: Konečně přišel čas, kdy se měl Vykupitel naroditi. O tomto jeho podivném narození vám budu nyní vypravovati.

VYPRAVOVÁNÍ:

1. Svatý Josef ještě nevěděl, že Panna Maria bude matkou Vykupitele. I ukázal se také jemu anděl Páně ve snách a řekl mu: „Josefe, vezmi si Marii za manželku, neboť se jí narodí z Ducha Svatého syn a dáš mu jméno Ježíš; on vykoupí lid ze hříchů.“ Svatý Josef uposlechl, vzal si Marii za manželku a začal bydleti s ní.

2. Toho času (= brzy potom) vydal římský císař Augustus rozkaz, aby byli sčítáni všichni jeho poddaní. I šel každý tam, odkud pocházel, aby se tam dal zapsati. Tu odešli také Josef a Maria z Nazareta a šli se dát zapsat do města Davidova, Betlema, protože pocházeli z královského rodu Davidova. Když tam přišli, nenalezli nikde noclehu. Nebylo pro ně již místa

ani v hospodě. I ubytovali se za městem v opuštěném chlévě v jeskyni. A tam se v noci narodil Spasitel, Kristus Pán. (Tam se o půlnoci narodilo Panně Marii dítě, které bylo dlouho očekávaným a předpověděným Spasitelem světa.) Maria jej ovinula plénkami a položila do jeslí.

POROZUMĚNÍ:

Co se stalo po návratu Panny Marie od svaté Alžběty? Komu se ještě ukázal anděl? (Svatému Josefovi. Ale jemu se ukázal ve snách.) Proč se mu ukázal? (Protože ještě nevěděl, že Panna Maria dostane od Ducha Svatého Syna. Neboť byl pouze jejím snoubencem, nevzal si ji ještě za manželku a proto nebydlel s ní). Co mu řekl anděl? Co že má učiniti? Svatý Josef poslechl a vzal si Pannu Marii za manželku. — Proč to Pán Bůh tak chtěl? Aby Panna Maria a Ježíšek měli ochránce, který by se o ně staral. (Lidé ovšem potom nevěděli, že Ježíšek je pouze dítětem Panny Marie a že není synem svatého Josefa; ale Pán Bůh nechtěl, aby to hned věděli.)

Jaká zvláštní událost se stala brzy potom? Brzy potom se konal soupis všech lidí v celé říši. Dnes bychom řekli, že se konalo sčítání lidu. Který císař vydal ten rozkaz? (Jak se jmenoval?) Kde bydlel? To bylo tenkrát největší město na světě. A císař římský Augustus byl největším císařem (největším pánem) na celém světě. K jeho veliké říši patřila i malá země židovská, v níž vládl tenkrát ukrutný pohanský král Herodes. Ale nad ním byl ještě vyšší pán a tím byl římský císař Augustus. A ten chtěl vědět, kolik lidí má ve své veliké říši. Proto nařídil, aby byli sčítáni a sepsáni. Kam proto musel jít každý k zápisu? (Děti říknou obyčejně „do Betlema“. Tu se jim vysvětlí, že každý nešel do Betlema, nýbrž „do města svého“, t. j. do toho města, odkud pocházel jeho rod. Dnes bychom řekli, že musel jít tam, kde měl domovskou příslušnost.) Kdo také musel jít k zápisu? Kam museli jít? Proč do Betlema? (Z kterého rodu pocházeli? A odkud pocházel král David?)

Hledte, jak podivně a moudře Pán Bůh všechno řídí. Pohanský císař nařídil sčítání lidu, aby věděl, kolik má v říši lidí, a nevěděl, že Pán Bůh tím chtěl něco jiného. Copak? Aby se vyplnilo proroctví, že Vykupitel se narodí v Betlemě.

Kde je městečko Betlem? * Asi 2 hodiny na jih od Jerusalema. Z Nazareta do Betlema bylo daleko, přes 30 hodin, t. j. 3 až 4 dny cesty. A cesty nebyly tenkrát tak pohodlné jako dnes, zvláště v zimě, v dešti a blátě. V Palestině sice ani v zimě nemrzne a nepadá sníh, ale prší a při tom bývá hodně chladno (zvláště v noci), jako u nás na podzim nebo brzy na jaře. A protože byli chudí, nemohli jeti na voze nebo na velbloudech, ale šli pěšky. Vzali s sebou jen oslíčka, na něhož naložili nějaké šaty a příkrývky na cestu a něco k jídlu a také nějaké krmení pro oslíčka. A občas na něho svatý Josef posadil i Pannu Marii. Cestou museli asi třikrát přenocovat v nějaké hospodě (noclehárně).

Teprv asi čtvrtý den k večeru došli do Betlema. Byli již hodně unaveni a v Betlemě bylo již mnoho lidí. Šli hned k zápisu? To nešlo tak rychle. Zápis (sčítání) trval mnoho dní a každý musel čekat, až na něj přijde řada. (Úředníci se každého vyptávali na všechno a zapisovali také, jaké má kdo jmění.) Co tedy hledali? Nocleh. (A to ne jen na jednu noc, nýbrž nějaký byt na delší dobu — na několik dní.) Kam šli nejprve? (Do hospody.) To nebyla hospoda jako naše, to byla hospoda pro přenocování cizinců, jakási noclehárna. (Tam se neprodávalo nic k jídlu, tam se dostala jen voda, jídlo si přinesl každý s sebou. Lidé tam nespali na postelích, nýbrž na rohožkách na zemi v krytých podloubích uvnitř čtverhranného dvora kolem zdi. Jen ti, kteří více zaplatili, dostali jeden oddíl podloubí, jednu komůrku, sami pro sebe.) Bylo tam pro ně místo? Tam bylo již všechno přeplněno. Když tam svatý Josef vstoupil, bylo již uvnitř ve dvoře i před hospodou plno lidí a všude plno hluku. Tam nemohli zůstat s Pannou Marií. (V tom hluku a tlačenci mezi všelijakými lidmi ani zůstat nechtěli, protože si přáli být sami, s Bohem, aby se mohli lépe modlit. Svatí lidé mají rádi samotu.) Co tedy dělali? Svatý Josef se asi nejprve ptal v několika domech, zdali by jim někde pronajali světničku. Ale také nikde jinde ve městě nenašli místa. Co tedy učinili? Kam šli? Svatý Josef, který byl z Betlema a znal dobře Betlem, si vzpomněl, že za městem je několik jeskyň, do nichž pastýři za špatného počasí zaháněli stáda, i rozhodl se, že se ubytují v jedné z nich. Šel

* Na tabuli možno načrtnouti mapku Palestiny podle Tomáškových Kreseb ke katechismu str. 20.

tedy s Pannou Marií za město a tam vyhledal opuštěnou pastýřskou jeskyni. Byla prázdná, bylo tam jen trochu slámy a sena po zemi rozházeno a jesle na krmení. Uvázal oslíčka, rozsvítil olejovou lampičku a upravil Panně Marii na zemi chudé lůžko, jak se nejlépe dalo. Potom rozdělal na kraji jeskyně ohniček, aby se trochu ohřáli, nakrmil oslíčka, také sami něco pojedli, potom se pomodlili a ulehli. Svatý Josef ještě asi na noc zahradil jeskyni nějakými chatrnými dveřmi, které tam byly, aby tam nešlo v noci chladno a aby je tam nikdo nerušil. Jinak se ovšem nebáli, že by je tam někdo přepadl, protože věděli, že Pán Bůh je s nimi.

A tam, v chudém chlévě se o půlnoci stalo něco velkého a podivuhodného. Copak? Tam se o půlnoci narodil Vykupitel, Kristus Pán. (Panně Marii se narodilo Dítě, a to byl ten zaslíbený Vykupitel, Syn Boží.) Tak podivně přišel sám Bůh, Syn Boží v podobě malého chudého dítěte na svět k lidem. V chudičkém chlévě, chuději než nejchudší dítě, a v noci, když všecko spalo. Panna Maria byla první chvíli radostí téměř bez sebe, když pomyslela na tak velikou lásku Boží k nám a na tak veliké ponížení Syna Božího. A potom hned hledala, do čeho by svaté Dítě oblékla a do čeho položila. Ale neměla pro ně ani krásných šateček ani pohodlné postýlky nebo kolébky. Proto rychle vyhledala nejlepší kusy šatů v cestovním uzlíku, zabalila svaté Děťátko do plének a potom mu připravila postýlku ze slámy a ze sena v jeslích a položila je do jeslí.

(Zde již možno ukázati vhodný obraz Narození Páně, možno-li bez pastýřů a když se na něj děti tiše chvíli dívaly, dodati):

Hledte! Chudé jesličky byly postýlkou (kolébkou) největšího Krále a Pána celého světa! Hledte! Tak chudý přišel Vykupitel na svět! Měl chudičkou Matku, chudého pěstouna, narodil se v chudém chlévě, ležel na nejchudším lůžku na slámě v jeslích a chudé plénky byly jeho šatem! Jak je to podivné, krásné a dojemné! Jaká v tom je veliká láska Boží k nám ubohým lidem!

Co asi udělali Panna Maria a svatý Josef, když nyní Ježíšek ležel před nimi v jesličkách? Dívali se zbožně na svaté Dítě a byli tak dojati, že ani nebyli schopni mluvit. Jen se tiše mlčky na svaté Dítě dívali a byli jako u vytržení. A potom před ním padli, plni úcty a lásky, a mlčky se mu kla-

něli; neboť věděli, kdo je to Dítko — že je to Vykupitel a Syn Boží. (Od koho to věděli? Od anděla.)

Nyní možno dát celý děj několika dětem stručně a souvisle vypravovat.

V Ý T Ě Ž K Y :

1. *Věroučný.* — a) Kdo je to Dítko v jesličkách? Jak se jmenuje to Dítko, které se narodilo Panně Marii o půlnoci v chlévě betlemském? Ježíšek nebo Ježíš. V apoštolském vyznání víry se o něm modlíme „Věřím i v Ježíše Krista, Syna jeho (t. j. Syna Božího) jediného.“ Kdo je tedy to Dítko v jeslích? (Vykupitel a Syn Boží.) Je to Syn Boží, který se stal pro nás člověkem. Kdo řekl, že je to Syn Boží? (Anděl Gabriel to řekl Panně Marii.) Jak jí to řekl? Protože Bůh Otec má jen toho jednoho Syna, říkáme, že Ježíš Kristus jest jednorozený, t. j. jediný Syn Boží.

b) Kterak se Syn Boží stal člověkem? Dále se modlíme v apoštolském vyznání víry, jak se to Dítko narodilo, čili kterak se Syn Boží stal pro nás člověkem: „Jenž (t. j. který) se počal z Ducha Svatého, narodil se z Marie Panny.“ Od koho dostala Panna Maria toho syna? (Od Ducha svatého.) I to jí řekl anděl. Kterými slovy? (Duch Svatý sestoupí v tebe...) Syn Boží se stal tedy člověkem zázračnou mocí Ducha Svatého. Místo že se stal člověkem, říkáme, že se vtělil (t. j. že na sebe vzal lidské tělo) — a potom se narodil. Protože Panna Maria porodila syna, který je Synem Božím, proto jí říkáme: Svatá Boží Rodička.

2. *Liturgický.* — V á n o c e. S v a t á n o c. Na které svátky si vzpomínáme na to podivné narození Pána Ježíše? (Na vánoce.) Kdy jsou vánoce? 25. prosince. Jak se jmenuje ta noc, ve které se Pán Ježíš narodil? Noc, ve které se Syn Boží narodil, se jmenuje svatá noc a od toho se celé svátky jmenují vánoce, t. j. svátky svaté noci.

a) Jak slavíme vánoce v kostele? — Půlnoční. V kostele se proto slouží o vánocích o půlnoci slavná mše svatá, při níž je celý kostel ozáren světly, protože o půlnoci přišlo na svět do pohanské tmy Světlo s nebe, t. j. Pán Ježíš, který je světlem světa, a protože se při jeho narození ukázalo pastýřům veliké světlo na nebi. Jak se jmenuje ta mše svatá? (Půlnoční.) Kolik mší svatých smí sloužit každý

kněz o vánocích? Z veliké radosti nad narozením Páně smí sloužit každý kněz o vánocích tři mše svaté. (Více o tom až v katechesi: Vánoce; zde jen krátce.)

Jesličky a písně koledy. Co se staví v kostele o vánocích? Jesličky. Proč se staví jesličky? Abychom lépe viděli, jak se stal Syn Boží pro nás maličký a chudičký — abychom se z toho radovali a jej za to tím více milovali. Z radosti nad tím zpíváme Ježíškovi v kostele a doma před jesličkami krásné vánoční písně, zvané koledy.

b) Jak slavíme vánoce doma? — Štědrý večer. Vánoce však neslavíme jen v kostele, vánoce slavíme také doma. Jakpak? (Ať děti sami udají, jak.) Doma máme slavnou štědou večeri, jesličky a stromeček. Ten večer před tou svatou nocí se jmenuje Štědrý večer a celý ten den před vánoci Štědrý den; ten je vždycky 24. prosince. Proč se jmenuje ten den štědrý? (Děti řeknou: Protože se dávají dárky. Katecheta připomene, že ne jen proto.) Ten den a ten večer se jmenuje štědrý nejprve proto, že si vzpomínáme, jak Pán Bůh k nám byl dobrý a štědrý a pak proto, že ten večer i rodiče jsou štědrí. Bůh Otec k nám byl tu noc tak štědrý, že nám dal to nejlepší, co měl, jediného Syna svého. A když Pán Bůh byl k lidem tak štědrý, proto ten večer jsou i rodiče a všichni lidé štědrí a dávají si dary — zvláště rodiče dětem a bohatší chudým. Teď tedy víte, proč se dávají na Štědrý večer dárky. Proč pak? Abychom tím více cítili velikou lásku a štědrost Boží k nám, která se nám tu noc ukázala. A my říkáme, že ty dárky jsou od Ježíška, protože všechno dobré je od Pána Ježíše; a protože rodiče je mají od Pána Ježíše a dávají je dětem jeho jménem, místo něho a k vůli němu. (Kdyby se Ježíšek byl nenarodil, tedy by se žádné dárky nedávaly.) A ta láska, kterou jimi lidé ukazují, je také od něho; neboť Ježíšek naučil lidi té lásce a štědrosti, On přinesl na svět lásku.

Na štědrý den je však především přísný půst a jedí se kromě jiných postních jídel obyčejně také ryby. Proč se ryby smějí jísti v postě? Protože ryba znamená Pána Ježíše. Pán Ježíš se svatými apoštolů také jedli nejvíce ryby a chléb, neboť svatí apoštolové byli rybáři. A pak také proto, že ryba má studenou krev.

(Stromeček.) Na štědrý den se také staví doma vánoční stromeček a pod ním bývají jesličky. Co znamená v á-

noční stromek ? (Strom v ráji a strom kříže. Před půlnocí zapověděný strom v ráji, u něhož první lidé hřešili, po půlnoci strom kříže, na němž jsme byli vykoupeni. Proto se říká, že před půlnocí se z něho ještě nemá jísti, protože to ještě je strom zakázaný.) Světla na něm znamenají Pána Ježíše, který je naše světlo. A dárky a sladkosti na něm znamenají lásku, dobrotu a štědrost Boží k nám. — Ale ještě krásnější než bohatý vánoční stromek jsou chudé jesličky, protože nám dojemně ukazují, jak se Ježíšek pro nás stal maličkým a chudičkým.

POUŽITÍ:

O vánocích chodíme rádi do kostela dívat se na jesličky. Před nimi se modlíme, nebo také zpíváme Ježíškovi koledy. (Kdo zná nějakou modlitbičku k Ježíškovi v jesličkách?) — Které tajemství svatého růžence se můžeme modlití před jesličkami? (Kterého jsi Panno v Betlemě porodila.) Kdo umí nějakou vánoční píseň k Ježíškovi? (Narodil se Kristus Pán. Nebo: Jak jsi krásné Jezulátko. Nebo: Jezulátko krásné ... nebo: Vítej, vítej božské Dítě). Jedné z nich se nyní naučíme. Vstaňte! Zazpíváme Ježíškovi „Narodil se Kristus Pán.“ A teď se ještě naučíme píseň: „Vítej, vítej božské Dítě.“

PŘEDSEVZETÍ:

Navštěvujte o vánocích rády a pilně Pána Ježíše ve svatostánku! V jesličkách je Pán Ježíš jen vyřezaný ze dřeva (nebo namalovaný), ale ve svatostánku je Ježíšek skutečný a živý, třebaže Ho nevidíme.

B.

Pastýřové u jesliček.

OPAKOVÁNÍ A PŘÍPRAVA:

Kde se narodil Vykupitel? Maria a Josef však bydlili v Nazaretě; jak se stalo, že se Pán Ježíš narodil v Betlemě? Tehda bylo sčítání lidu; Josef a Maria proto museli jít do Betlema. Ale tam nenalezli nocleh, proto museli přenocovat za městem v chudém chlévě (v jeskyni).

Když Vykupitel přišel na svět, byla noc a všichni lidé spali. Mimo Pannu Marii a svatého Josefa nikdo na světě nevěděl, že se Vykupitel již narodil. Ale Pán Bůh chtěl, aby to aspoň někteří zbožní lidé z Betlema věděli, proto jim to dal oznámit. A prvními, kterým to oznámil, byli chudí pastýři. O těch vám budu nyní vypravovat.

VYPRÁVOVÁNÍ:

Nedaleko Betlema byli venku pastýři, kteří v noci hlídali svá stáda. A hle — anděl Páně stanul najednou nad nimi a světlo nebeské je ozářilo. Pastýři se ulekli a báli se velice. Ale anděl jim řekl: „Nebojte se, neboť hle — zvěstuji vám velikou radost, která bude všemu lidu: Narodil se vám dnes Spasitel, Kristus Pán — v městě Davidově. A toto vám bude znamením: Naleznete nemluvnátko* zavinuté v plénkách a položené v jeslích.“ A hned bylo s andělem množství duchů nebeských, kteří chválili Pána Boha a zpívali: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“

Když pak andělé zase zmizeli (a nebeská záře přestala), řekli pastýři k sobě vespolek: „Pojďme do Betlema, abychom viděli tu velikou událost, kterou nám Pán Bůh zvěštoval!“ A hned pospíchali do Betlema a našli Marii a Josefa i Děťátko položené v jeslích. A poklonili se mu a vypravovali Panně Marii a svatému Josefu (a každému, s kým se potom sešli), co jim anděl pověděl o tom dítěti. A všichni, kteří to slyšeli, se tomu divili. Potom se vrátili ke svým stádům a vlebili Boha za všechno, co té noci viděli a slyšeli.

Osmého dne pak bylo Dítě obřezáno a při tom dostalo jméno Ježíš.

(Nyní možno ukázat obraz Narození Páně s pastýři u jeslí Schuhmacherův, Herderův nebo Rudlův a krátce vysvětlit.)

POROZUMĚNÍ:

Komu dal Pán Bůh nejprve zprávu, že se již narodil Vykupitel? Proč právě chudým pastýřům? Proč ne židovským kněžím a jiným lidem? Protože židovští kněží a zákonníci nebyli hodní (byli zkažení) a netoužili upřímně po Vykupiteli.

* výraz „nemluvně“ u Kubíčka nezní tak pěkně, jako krásný něžný název „nemluvnátko“, který se již ostatně vžil; není tedy důvodu, tento krásný a vhodný výraz nahrazovati horším.

Kdežto pastýři po něm upřímně toužili, a byli chudí a zbožní. Betlemští pastýři byli nábožní Izraelité, kteří toužebně čekali na příchod Vykupitelův. Jistě často se modlili, aby Ho Pán Bůh již brzy poslal a volali: „Rosu dejte nebesa shůry.“*

Místo, kde pásli pastýři, bylo jen asi přes půl hodiny nebo hodinu od Betlema. V Palestině totiž nepadá sníh jako u nás, tam v zimě jen prší a bývá chladno, proto tam mohou pást i v zimě a tráva je tam v zimě zelenější než v létě za velikých veder, kdy přes půl roku neprší a všecko bývá horkem spáleno. A když není příliš ošklivo, zůstávají s ovečkami venku i přes noc a hlídají je, aby je nepřepadl zloděj nebo vlk. Podobně hlídali také tu noc, když se Pán Ježíš narodil a ta svatá noc byla zvláště tichá a krásná a ze všeho je vidět, že nebyla také příliš chladná. Písmo svaté praví, že „ponocovali u svých stád“. Co to je „ponocovali“? Že v noci hlídali, že tedy všichni nespali. Většina jich spala, také ovečky ležely po zemi, ale jeden vždycky hlídal u ohničku — čili byl na stráži nebo „držel stráž“, měl stráž (a ještě mu pomáhal hlídat jeden nebo několik pastýřských psů). V té stráži se střídali. A tu se stalo něco podivného. Právě o půlnoci, když se Pán Ježíš narodil, a když se stráž u ohně měla vystřídati, spatřil najednou pastýř, který měl stráž, velikou záři na nebi

* Byli to většinou hoši od 12 do 18 let, jen někteří z nich byli už staří. Pastýři patřili k nejchudší vrstvě obyvatelstva a byli třídou ve společnosti nejvíce opovrženou. (Rabínské předpisy proto radily rodičům: Svého syna nedávej za vojáka nebo za pastýře. Za pastýře chodíval jen ten, kdo nenašel žádné lepší a výnosnější zaměstnání.) Bydleli stále venku v přírodě, u svých stád někde na louce. odloučení od světa a nestýkali se s ostatními lidmi, kteří jimi pohrdali. Neměli tedy život nijak pohodlný; nosili hrubé roucho, jež jim bylo v noci přikrývkou, široký klobouk a dlouhou pastýřskou hůl, to byl celý jejich majetek. Také jejich strava byla velmi chudá a skrovná, protože za svou službu dostávali velmi malou mzdu. Ovečky, které pásli na nívách betlemských, nebyly jejich (jen někteří starší pastýři, kteří si nějaké ovečky vysloužili, měli také několik svých oveček). Ta stáda ovcí byla majetkem chrámu a patřila židovské veleradě, která s nimi prováděla výnosný obchod, tím že je prodávala poutníkům k chrámovým obětem. Neboť o každých velikonocích se zabíjelo a obětovalo v Jerusalemě tisíce beránek a vzdálení poutníci si je nemohli přivádět s sebou, sic by každá poutnická karavana musila s sebou hnát celé stádo do Jerusalema. Betlemští beránci, které tam pásli pastýři, byli tedy zároveň předobrazem Beránka Božího, který se právě narodil. Zbožní, chudí a všemi opovrhovaní pastýři těchto betlemských beránek byli proto Pánu Bohu zvláště milí, a byli proto první ze všech lidí vyvoleni, aby viděli chudé narození Vykupitele, budoucího Beránka Božího. (Srv. Kubeš, Maria II, 131.)

(veliké světlo). Ihned vzbudil ostatní a všichni se divili a báli. Červená záře se šířila a oslnila je tak, že bylo světlo jako ve dne a pastýři se zmocnila veliká bázeň. A v tom se jim někdo ukázal. Kdo pak? Z té záře vystoupil a nad nimi se najednou objevil anděl. A co jim řekl? („Nebojte se... atd.“) Jakou novinu jim tedy zvěstoval anděl? (Že se jim narodil Spasitel v městě Davidově. Proto se nepotřebují bát, ale mohou se radovat.) Proč řekl „v městě Davidově“? (Protože Betlem se tak jmenoval.)

Anděl také řekl, že ten Spasitel se jmenuje Kristus Pán. Co znamená slovo „Kristus Pán“? Slovo „Kristus“ znamená Mesiáš nebo posvěcený král a slovo „Pán“ znamená Pán a Bůh, protože místo Bůh se ve Starém zákoně říkalo Pán. „Kristus Pán“ tedy znamená: „Král-Mesiáš a Bůh!“

Anděl jim dal ještě znamení, podle kterého poznají toho novorozeného Spasitele; řekl: „A to vám bude znamením“ to jest: a po tom ho poznáte: „Naleznete nemluvnátko, ovinuté plénkami a položené v jeslích.“ To znamená: Poznáte jej podle toho, že to bude nemluvnátko (= malé dítě) zavinité v plenčičkách a položené v jesličkách.

Můžete si myslet, jaké to bylo radostné překvapení pro pastýře, když viděli anděla a slyšeli tak radostnou novinu. Ale za chvíli byli překvapeni ještě více. Čím pak? (Co spatřili a co slyšeli?) Ukázalo se jim veliké množství nebeských duchů a ti chválili Boha a zpívali: „Sláva...“ Kdo jsou „nebeští duchové“? (Andělé.) Co dělali andělé? Jak zpívali? Zpívali první vánoční píseň. (To byla první vánoční píseň. Jak krásně asi zněla ta píseň v tiché svaté noci!) Pastýřům bylo, jako by byli v nebi (jako by nebe bylo přišlo k nim na zemi). Říkáme: byli u vytržení.

Opakuj ještě krásný andělský zpěv, N.! Opakujte všichni najednou! Dvě věci ohlašovali andělé svým zpěvem: Bohu na nebi slávu a chválu za to, že poslal lidem Vykupitele; a lidem na zemi pokoj. „Pokoj“ znamená mír, svatou spokojenost, radost a štěstí v duši. Proč andělé tak jákali a zpívali? Protože Pán Bůh bude mít nyní slávu a chválu a lidé budou zbaveni hříchu a budou proto mít v duši pokoj a mír. Protože Pána Boha bude nyní všechno oslavovat a chválit za to, že poslal na svět Vykupitele; a lidé budou nyní šťastni a spokojeni. Proč budou šťastni a spokojeni? Protože budou vykoupeni od hříchu, který je tížil. Ale kterým lidem jenom přinesl

Vykupitel takový pokoj, radost a štěstí? Lidem dobré vůle; to jest, kteří mají dobrou vůli, — kteří v Pána Ježíše věří a chtějí ho poslouchat.

Najednou andělé zase zmizeli, jejich zpěv umlkl a nebeská záře zmizela. Tu se pastýři vzpamatovali a přáli si hned viděti novorozeného Vykupitele. Co proto řekli vespolek? („Pojdme...“) A šli spěšně. Co znamená „spěšně“? (Rychle, pospíchali.) Proč pospíchali? Protože měli velikou touhu po Vykupiteli a nemohli se ani dočkat, až Ho uvidí. Ačkoli byla ještě noc, nemysleli už na spaní, ale hned se vydali na cestu. Došli do Betlema ještě za tmy. Znali pastýřské jeskyně, věděli, kde jsou jesle, proto našli snadno matku a nemluvnátko; a Pán Bůh sám je tam dovedl.*

A všechno bylo tak, jak jim řekl anděl: Viděli Ježíška zavinutého v plénkách a položeného v jesličkách, a u něho svatou Matku a svatého Josefa. (Podívali se na Ježíška a měli velikou radost, když se na ně Svaté Dítě mile usmálo.) A co udělali? Padli na zem a poklonili se mu! Proč? Odkud věděli, že to chudé Dítě je Vykupitel? (Od anděla.) Jak se asi divili, když viděli, že ten novorozený Spasitel a jeho matka a pěstoun jsou chudí jako oni! A co ještě udělali? Vypravovali Panně Marii a svatému Josefu všechno, co v noci viděli a slyšeli. A potom to vypravovali každému, koho potkali. A každý, kdo to slyšel, se tomu divil. A co potom učinili? (Kam se zase vrátili?) Vrátili se ke svým stádům. Jak jim asi bylo po tom všem, co viděli a slyšeli? Byli nevýslovně

* Bylo ještě tma, když přišli k jeskyni. Panna Maria a sv. Josef nespali, ale seděli nebo klečeli zbožně u Ježíška ležícího v jeslích. V tom zaslechli u vchodu do jeskyně kroky a tlumené hlasy. Panna Maria se asi v první chvíli lekla, nejsou-li to zlí lidé. Svatý Josef se šel podívat a uvolnil vchod do jeskyně, kterou osvětlovalo jen světlo olejové lampičky. A když viděl, že to jsou hodní a zbožní lidé a slyšel, co chtějí, přivedl je dovnitř a řekl Panně Marii: „Hledají Mesiáše!“ Pastýři vešli uctivě dovnitř a jak spatřili svaté Dítě, padli na zemi a klaněli se mu. Potom vstali a vypravovali Panně Marii a sv. Josefu, jak právě před chvílí v noci viděli veliké světlo a jak se jim ukázal anděl a co jim řekl. Panna Maria poslouchala pozorně každé slovo a divila se tomu. Potom jim ukázala Ježíška zblízka a všichni se na něj dívali a měli velikou radost; a zůstali v jeskyni až do svítání. Na konec se s Pannou Marií a sv. Josefem rozloučili, odevzdali jim dary pro Ježíška, které přinesli, Ježíškovi se ještě jednou poklonili a s radostí v srdci se vrátili ke svým stádům a každému vypravovali, co viděli. (Tak asi by bylo možno rozšířeně vylicíti dětem tuto návštěvu pastýřů u jesliček podle Miklíkova Života Panny Marie, komu by se to zdálo vhodným.)

šťastni. Měli v duši takovou radost a takové štěstí, že to nemohli zamlčet a hlasitě chválili Pána Boha za všechno, co té noci viděli a slyšeli. Na co asi potom stále mysleli? Na tu svatou zázračnou noc a na to, co té noci viděli a slyšeli. (Na anděly, jejich zpěv a zvláště na krásné Dítko, které bylo tím od Boha slíbeným Vykupitelem. A můžeme si mysliti, že mnozí potom šli k Ježíškovi ještě znovu a přinesli mu nějaké dary, jaké při své chudobě měli — ovečku, chléb, mléko a sýr — jak bylo zvykem přinášeti novorozenému dítěti a jeho rodičům.)

Obřezání Páně: Co se stalo potom s božským Dítětem, když mu bylo osm dní? Osmého dne po narození bylo Dítě obřezáno. To bylo u Židů přikázáno u všech chlapečků na znamení, že ten chlapeček patří k vyvolenému národu. Obřízkou bylo pacholátko přijímáno za člena vyvoleného národa, a obřízka byla také předobrazem křtu svatého. (Ve 3. a 4. třídě: O tom jsem vám řekl, když jsme mluvili o Abrahamovi. Abrahamovi slíbil Pán Bůh, že jej a jeho vyvolený národ bude chrániti a Abraham zase slíbil Pánu Bohu za sebe a za všechny své potomky, že budou Pánu Bohu věrně sloužiti. A na znamení toho slibu ustanovil, že každý chlapec z jeho potomků bude obřezán, aby tak měl ten slib jakoby (nesmazatelně) vepsán do své kůže (vyřezán na svém těle) a nezapomněl na něj. Od té doby byl proto každému chlapci osmý den po narození udělán nožem malý řez do kůže — na bříšku — který se zase zažil, na znamení, že ten chlapec patří k vyvolenému národu a že náleží Pánu Bohu, aby nezapomněl na svatý slib, který za něj Abraham učinil. Tak potom měl stále na těle znamení, že patří k národu Božímu a Bohu, že tedy v Boha má věřit a jemu věrně sloužit. To řízení ovšem bolelo a tekla při tom krev. Byl to proto zároveň trest za dědičný hřích, kterým přišlo dítě na svět poskvřněno, a od něhož nás jednou očistí Vykupitel křtem svatým. Proto byla obřízka zároveň předobrazem křtu svatého.*

* V 9. vydání Kubíčkových Biblických dějin je na straně 48. o obřízce poznámka, která se tam dostala nedopatřením a jež v předešlých vydáních není. V ní se vyslovuje názor, který se dobře bájeti nedá a je pouze soukromým míněním několika theologů. jako by se obřízkou odpouštěl dědičný hřích a získávala milost posvěcující. Takové pochybné názory do školní knihy nepatří. Tuto poznámku třeba proto škrtnouti (Srv. o tom článek ve Věstníku jednot. duch. 1940, strana 267).

Ježíškovi to dělat nemuseli, protože neměl dědičný hřích a věděl, komu patří a komu má sloužit. Ale Ježíšek nechtěl nic zvláštního, a všechno, čemu se museli podrobit jiní, tomu se také podrobil.

Obřezání se konalo doma (nikoli ve chrámě) a při něm se dávalo dítěti jméno jako u nás při křtu svatém. (Bývalo to spojeno s domácí slavností. Pozvali se k tomu příbuzní a známí a byla domácí hostina jako při narození sv. Jana Křtitele.)

Jaké jméno při tom dali svatému Dítěti v jesličkách? Jméno Ježíš. Kdo jim řekl, že se má tak jmenovati? (Anděl.) Co znamená to jméno? To jméno znamená: Vykupitel nebo Spasitel. To svaté jméno má mít každý křesťan v největší úctě a nemá je brát nadarmo. Na památku té události se slaví 8. den po vánocích, na Nový rok, 1. ledna svátek Obřezání Páně, a hned potom 2. ledna (nebo v neděli po novém roce) svátek nejsvětějšího jména Ježíš, abychom věděli, jak svaté je to jméno našeho Vykupitele.

(Nyní možno dát přečíst celý článek z knihy.)

V Ý T Ě Ž K Y (věroučný, mravoučný a liturgický):

1. *Sláva na výsostech Bohu. — Gloria ve mši svaté.* — N., opakuj ještě jednou, jak zpívali andělé v noci? To byla první a nejkrásnější vánoční píseň. „Na výsostech“ znamená na nebesích nebo na nebi. (Ve 4. třídě: Vykupitel přišel vrátit Bohu čest a slávu, kterou mu hříšní lidé vzali; proto zpívali andělé: „Sláva na nebesích Bohu“. Lidem přišel vrátit blaženost, štěstí a pokoj duše, o něž se hříchem připravili; proto zpívali andělé: „Pokoj lidem na zemi!“) Od té doby, co andělé po prvé zpívali ten krásný chvalozpěv, zpívá nebo modlí se kněz ta slova skoro každý den při mši svaté (ovšem latinsky). Při slavné mši svaté, na příklad o půlnoční a o vánocích je kněz zpívá, při tiché mši svaté se je pouze modlí. Kdo ví, kterými slovy začíná ten chvalozpěv latinsky? (Gloria in excelsis Deo nebo krátce Gloria.) Tak zazpívá kněz a zpěváci na kůru pokračují. Pročpak se to kněz modlí nebo zpívá při každé mši svaté? To ještě nevíte, tedy vám to řeknu: Protože při každé mši svaté se opakují vánoco. Jak to? Při každé mši svaté přichází Spasitel s nebe na zem — na oltář, jako o vánocích. Jak se jmenuje ta chvíle ve mši svaté, kdy,

k nám přichází Spasitel? Proměňování nebo pozdvihování. Jenže tu přichází Pán Ježíš v jiné, ještě menší podobě než přišel do jesliček. V jaké? O vánocích přišel na svět v podobě malého Děťátka, při mši svaté přichází ještě v menší podobě — v podobě malé bílé svaté hostie.

2. *Jesličky a svatostánek.* — Kde našli pastýři Ježíška? (V jesličkách.) O vánocích uvidíte v kostele také „jesličky“. Také v nich uvidíte ležeti malé roztomilé Jezulátko. Jenže tam nebude Ježíšek živý a opravdový jaký byl (o prvních vánocích před 1940 lety) v Betlemě. Ale v kostele je přece někde také živý a skutečný Ježíšek. Kdo ví, kde? Kde najdeme v kostele živé a opravdovské Jezulátko, zrovna to, co se narodilo před 1940 roky v Betlemě? Ve svatostánku. My ho tam ovšem nevidíme, protože je tam skryté. V čempak se tam skrývá? (V podobě malého bílého chleba — ve svaté hostii.)

Co udělali pastýři před Ježíškem v jesličkách? Pastýři se Ježíškovi v jeslích poklonili. Také vy máte před Ježíškem ve svatostánku uctivě pokleknouti a jemu se klaněti. A při tom mu můžeme říci: „Ježíšku, já v Tebe věřím, (já věřím, že jsi zde, protože jsi to řekl); — Ježíšku, já v Tebe doufám, (doufám, že mi pomůžeš a že ze mne uděláš hodné dítě); — Já Tě miluji víc než všechno na světě, protože jsi se pro mě stal tak chudým a maličkým v jeslích a zde ve svaté hostii jsi k vůli mě ještě menší a chudší.“ Jak se můžeme ještě jinak modlit před svatostánkem? (Ježíši, Tobě žiji, Tobě umírám, Tvůj jsem živý i mrtvý.)

POUŽITÍ (Uživotnění):

A nyní se ještě jednou podívejte na obraz Ježíška v jesličkách, jak se mu pastýři klaní, abyste nezapomněly, jak nás Pán Ježíš miluje. Nad ten obraz bychom mohli dáti nápis: První vánoce. Ach, vánoce jsou krásné! Proč jsou tak krásné? Protože si vzpomínáme, jak přišel na svět Ježíšek, Syn Boží. Proto o vánocích zpíváme samou radostí Ježíškovi krásné vánoční písně, kterým říkáme koledy. — Vstaňte, zazpíváme Ježíškovi hned aspoň jednu z nich, kterou umíte: Narodil se Kristus Pán... Nebo ještě: Jak jsi krásné Jezulátko... Jezulátko krásné... Vítej, vítej, Božské Dítě... nebo: Bratři a sestřičky, pojďme před jesličky (z Prvouky str. 41).

— Neumějí-li děti žádnou, tedy se může jedna hned (nebo na konci hodiny) nacvičit. Zde možno použítí také knížečky ze sbírky „Životem“ č. 292 „Vánoční pobožnost pro děti“, nebo č. 331 „Jesličky“.

JINÉ UŽIVOTNĚNÍ (ve 3. a 4. třídě):

Mše svatá. Pastýřům poslal Pán Bůh s nebe posla (anděla), aby věděli, že se narodil Vykupitel a aby se mu šli poklonit. Kdyby na to byli řekli: „Nikam nepůjdeme, zůstaneme zde.“ — bylo by to bývalo krásné? Tím by byli ukázali, že po Vykupiteli netouží a že jim na něm nezáleží.

Před chvílí jsme slyšeli, že i u nás máme každou neděli, ba skoro každý den vánoce; každý den přichází na svět Vykupitel. Kdy pak? (Při mši svaté — při proměňování.) Také k vám proto posílá Pán Bůh před každou mší svatou posla, aby vás zavolal: „Dítě, pojd! Dítě, pojd! Pojd se podívat do kostela, tam přijde na svět Vykupitel, dnes ráno ve svaté hostii, pojd se mu poklonit!“ — Kdo pak je ten Boží posel, který vás tak volá? To je zvon; — hlas zvonu na věži kostelní znamená hlas anděla, posla božího. Ale když na ten hlas toho božího posla (zvonu) si některé dítě řekne: „Mně se nechce, v kostele je zima a — já zůstanu raději doma, v posteli, v teple!“ Nebo: „Já půjdu raději na klouzačku, půjdu sáňkovat nebo bruslit na led.“ Má takové dítě upřímnou touhu po Pánu Ježíši jako měli pastýři? A může se taková vlažnost, neláska, lenost a zbabělost líbiti Pánu Ježíši, který pro nás snášel chudobu, zimu a bídu? — Proto, děti, když uslyšíte o vánočních nebo v neděli ráno zvony s kostelní věže, jež vás volají, abyste šly na mši svatou poklonit se Spasiteli — tedy si myslete, že sám anděl vás volá: „Děti, pojdte! Pán Ježíš sestoupí dnes neviditelně s nebe na zemi a přijde k vám! A nebuďte hluché a líné, jako byste neslyšely a jako by vám to bylo jedno — nýbrž rekněte jako pastýři: „Pojdme do Betlema, pojdme do kostela k Ježíškovi! Pojdme, ať vidíme Ježíška ve svaté hostii! — pojdme se mu poklonit!“ A tam se mu uctivě pokloňte a také při tom pozdravte jeho svatou Matku nábožným pozdravením andělským: Zdravas Maria! a po slově Ježíš přidejte slova: „Kterého jsi Panno v Betlemě porodila.“

Před se v z e t í: Budu rád navštěvovati Ježíška v jesličkách v chrámě a také skutečného Ježíška ve svatostánku.

Při opakování možno ještě (ve 4. a 5. třídě) připomenouti:

Brzy po narození Ježíškově (ještě před jeho obřizkou) šel svatý Josef do města, do sčítací kanceláře, aby se tam přihlásil k zápisu; přihlásil tam také Pannu Marii a novorozené Dítko. Tak zapsal římský úředník do seznamu také Ježíška a nevěděl, že zapisuje toužebně očekávaného Vykupitele světa.*

A když bylo po sčítání lidu a v Betlemě zas bylo dosti místa, šel svatý Josef hledat do města nějaké vhodnější místo pro svatou Rodinu; a najal tam v jednom domě světničku, kam se pak svatá Rodina z jeskyně přestěhovala.** Do Nazareta se hned nevrátil, protože se chtěl zdržet v Betlemě až do 40tého dne, kdy mělo být Dítko obětováno v blízkém chrámě jerusalemském; (jinak by byli museli konat za krátký čas znovu obtížnou 4 denní cestu z Nazareta do Jerusalema). A potom se z neznámé nám příčiny rozhodl, že zůstane již stále v Betlemě a že se tam usadí.

Kreslíme: Při opakování ve 3. a 4. třídě možno udělati náčrtek Palestiny podle Tomáška, Kresby ke katechismu, II. vydání, strana 20.

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Při každé mši svaté se opakují vánoce. (Jak? Protože při ní Pán Ježíš přichází znova k nám — na oltář.) Proto při ní kněz zpívá nebo se modlí andělskou píseň vánoční: Sláva na výsostech Bohu = Gloria in excelsis Deo!

2. Kde my nalezneme Božské Dítko? Ve svatostánku.

3. Navštěvuj často Jezulátko ve svatostánku. Klaň se mu uctivě a modli se nebo zpívej:

Jak jsi krásné, Jezulátko,
vprostřed bídy, ubožátko!
Před Tebou padáme,
dary své skládáme.

A co my Ti nuzní dáme,
darovati co nemáme:
Čistounkou dušičku
jako holubičku!

* Ještě Tertulian (ve 3. stol.) upozorňoval své pohanské protivníky, že jméno Pána Ježíše najdou v úředních seznamech římských.

** Všeobecně se má za to, že sv. Rodina nezůstala ve studené a vlhké jeskyni.

Modlitba: Ježíšku, Dítko nejsladší, jenž jsi se v Betlemě z Panny Marie narodil, plénkami byl ovinut a do jesliček položen, smiluj se nad námi! — Zdrávas Maria.

Hodina se zakončí první slokou písně: „Narodil se Kristus Pán“ a písní „Jak jsi krásné.“

5. Vánoce.

(Vánoční vzpomínky).

(Prvouka čl. 31. Cesta k Bohu čl. 5. Pro 2., 3. a 4. třídu a málotřídky.)

Pozn.: Tato katechese je shrnutím, přehledem a doplněním vý-
těžků z předešlých dvou katechesí a neměla by se vynechávat, protože je zvláště vhodná k tomu, aby se prohloubily v dětech potřebné znalosti a city a vzbudila se v nich pravá vánoční nálada. Proto se zařadí nejvhodněji na poslední nebo předposlední hodinu bezprostředně před svátky. Bezprostředně po svátcích se pak může něco z ní zopakovati. Tři katechese následující (Obětování Páně, Příchod mudrců a Útěk do Egypta) by měly býti probrány také již před svátky, ale nebylo by zle, kdyby na ně došlo až po svátcích. Komu se podaří probrati je již před svátky, ten jim věnuje i po svátcích 1 až 2 hodiny opakování a nezačne hned o dvanáctiletém Ježíškovi v chrámě. Neboť katechese o narození a dětství Páně jsou zvláště vhodné k tomu, aby se v dětech vy-
pěstila zbožná láska k Božskému Dítěti a zbožná živá víra v Něho. Náladu doby vánoční je proto dobře ještě několik hodin po vánocích v dětech udržovati, a to nejen katechese-
mi, nýbrž i vhodnými vánočními připomínkami a zpěvem vánočních písní před vyučováním a po něm.

ÚVOD (Ve 3. a 4. třídě možno úvodem nakresliti 2 dolní kresby z Tomáška, Kresby ke katechismu II. vydání, strana 18 dole):

Svatá noc. Vánoce. Vykupitel přišel na svět o půlnoci. O půlnoci se ukázalo na nebi veliké světlo a andělé zpívali: „Sláva na výsostech Bohu...“ A ještě tu noc pospíchali

zbožní pastýřové do Betlema poklonit se Ježíškovi. Protože se tu noc narodil Vykupitel a staly tak svaté věci, říkáme té noci svatá noc. Na tu svatou noc a na to, co se v ní stalo, nesmíme nikdy zapomenouti. Proto si to každý rok připomínáme o vánocích. Ty svátky se jmenují vánoce od svaté noci. (Svatá noc = vajnoc = vánoc = vánoce.) Vánoce jsou vždycky 25. prosince. Ten den je největší svátek vánoční, který se jmenuje Narození Páně nebo Hod Boží vánoční. Den před Hodem Božím vánočním, 24. prosince, se jmenuje Štědrý den.

Vánoce jsou nejkrásnější svátky v roce. Na ty se každý křesťan těší a nejvíce děti, protože Ježíšek byl také malým Dítěm. Už za několik dní budou vánoce, proto si budeme vypravovat o tom, jak slavíme (nebo máme slavit) vánoce doma a v kostele.

VYPRÁVOVÁNÍ:

1. *Vánoce doma: Štědrý den.* — Děti! Všecky se už těšíte na ty krásné svátky. Už celý advent, od svatého Mikuláše myslivají děti na vánoce a připravují doma (vystříhují a lepí) betlem neboli jesličky. A je to krásné zaměstnání a krásná zábava. Některé z vás snad mají jesličky s vyřezávanými figurkami. (Zde nebo po hodině možno děti upozornit na vhodné jesličkové archy nebo jim je objednat, aby si snad nekupovaly jesličky nevkusné a nedůstojné.)

Hodné a zbožné děti, které mají blízko kostel, chodily (chodí) v adventě časně ráno s rodiči do kostela na roráty a tam radostně zpívaly: „Přijde, přijde Vykupitel.“ Tak se těšily (těší) na Ježíška. A které do kostela nemohly (nemohou), těšily (těší) se na něj doma. Tak jim utekl (uteče) advent a už za několik dní tu budou vánoce.

Na poslední večer před vánocemi se děti zvláště těší. Ten večer má zvláštní jméno; jmenuje se Štědrý večer a celý ten den se jmenuje Štědrý den. To je vždycky 24. prosince. To je nejkrásnější a nejposvátnější večer v celém roce. Proč? (Ve 2. třídě: Je-li ve třídě dobrá kázeň, mohou nyní děti samy líčit radost štědrého večera, ale nesmí se dovolit, aby se příliš volně a neukázněně rozpovídaly.)

Štědrovečerní dary. Pročpak se jmenuje ten večer štědrý? Protože si vzpomínáme, jak nás Pán Bůh miloval a jak k nám byl štědrý, že nám dal to nejlepší co měl, jediného Syna svého. Na památku té Boží štědrosti k nám jsou

i rodiče a všichni křesťané ten den štědrí a dávají dárky dětem a chudým. To se dělá proto, abychom si živěji vzpomněli na lásku a štědrost Boží k nám a abychom za to Ježíška tím více milovali; a také proto, abyste i své rodiče měly zas víc rády. Ty dárky vám dávají rodiče jménem Pána Ježíše a na místo Něho, protože s ním přišla s nebe na zem láska. Protože se dávají k vůli Ježíškovi a místo Něho, a protože všechno dobré a všechna láska je od Ježíška, proto říkáme, že jsou od Ježíška, že nám je Ježíšek nadělil. A to je také pravda. Ty dárky jsou od Ježíška, i když je Ježíšek sám nepřináší a nerozdává vlastníma rukama. Malé děti myslí, že Ježíšek sám ty dárky i vánoční stromek přináší; ale Ježíšek je sám nenaděluje a stromek sám nepřináší, to dělají místo něho rodiče. Proto máte být rodičům za to vděчны a dělat jim radost. A ještě více máte milovat Ježíška, který vám tu vánoční radost způsobil a který té lásce rodiče naučil.

Tak se tedy mnohé z vás už nedočkavě těší, co dostanou na Štědrý den na památku. V pěkné básni se o tom říká: „Hoj, ty Štědrý večere, ty tajemný svátku, cože komu dobrého neseš na památku?“

Štědrovečerní půst. Ale kdo chce mít na Štědrý večer upřímnou radost, musí se napřed přes den postit. Na Štědrý den je přísný půst. A to ještě větší půst než v pátek. Předně nemáme jíst masa, jako každý pátek (jen ryby jsou dovoleny) a dospělí lidé od 21 let se mají postit ještě jinak; mají jíst v poledne a přes den jen něco málo (nebo skoro nic) a teprve večer se mohou najíst do syta, (čili mají se jen jednou za den do syta najisti a dvakrát jen do polosyta.) Děti sice mohou jísti víc — jen maso ne! — ale hodné děti se také rády cvičí v tomto postu. Vzpomenou si, jak Panna Maria a svatý Josef přišli na štědrý den hladoví a unavení do Betlema a hledali nocleh, a jak Ježíšek byl chudý, a k vůli němu se budou také rády postit. Proto budeme číst v Prvouce: Na štědrý den řekla matka dětem: „Já s tatínkem... k sváteční večeři.“

Ale jedno maso se přece smí jíst na Štědrý den a v postě. Které? Ryba. Pročpak? Pamatujte si: Předně proto, že ryba znamená Pána Ježíše (neboť řecká písmena jména ryby jsou začátečními písmenami jména Pána Ježíše); první křesťané proto místo jména Pána Ježíše malovali rybu. A pak proto, že i Pán Ježíš se svatými apoštoly jedli nejčastěji ryby a chléb.

(Proto i my jíme na Štědrý den bílý chléb-vánočku a rybu.) A konečně proto, že ryba má studenou krev a její maso proto nerozpaluje krev k bujnosti a nedráždí ke hříchu.

2. *Vánoční stromek a betlem.* — Na Štědrý večer se také rozsvěcuje doma vánoční stromek. Ten stromeček něco znamená. Ten nám připomíná strom v ráji, na kterém první lidé hřešili, a pak strom kříže (kříž), na němž nás Pán Ježíš vykoupil. A světla na něm znamenají Pána Ježíše, který je naše světlo — a světlo víry v něho — a pak světlo nad Betlemem, jež se ukázalo pastýřům ve svaté noci. Dárky na stromečku znamenají štědrost a lásku Boží k nám, a bohatství a lásku Ježíškovu. Když se na Štědrý večer ve světnici zhasnou všechna světla a jen světla na stromečku hoří jako hvězdičky na nebi, je to velmi krásné. Tu si vzpomínáme, jak ve svaté noci, kdy se Kristus Pán narodil, najednou do tmy zazářilo nebeské světlo a ukázal se pastýřům anděl.

Jesličky (Betlemy). Pod stromkem bývají obyčejně malé jesličky, kterým říkáme „betlem“ a v něm Jezulátko, Panna Maria a svatý Josef a u nich pastýři, jak nosí Ježíškovi dary a ovečky. (Těm proto říkají: daráci nebo darovníci.) Nad betlemem visí anděl, který se ukázal pastýřům a v rukou drží nápis: „Sláva na výsostech“ nebo „Gloria“. Říkáme mu proto „anděl Gloria“. Nad stáji pak září hvězda (jako kometa) a před jesličkami klečí ještě svatí tři králové se svým průvodem.

Zářící stromeček je krásný, ale ještě krásnější je „betlem“ neboli jesličky s roztomilým Jezulátkem, se svatým Josefem, pannou Marií, s pastýři a ovečkami, protože v něm nejlépe vidíme chudého Ježíška a jeho velikou lásku k nám. Proto by pod každým stromečkem měly býti alespoň malé jesličky. Kdo má doma jesličky, ten má proto víc než stromeček.

První slavnost „Jesliček“ svatého Františka. Oslavování vánoc jesličkami pochází od svatého Františka z Assisi neboli Serafínského, zakladatele řádu františkánského. Tento slavný světec si tak zamiloval chudého Pána Ježíše, že se mu chtěl ve všem podobat a z lásky k němu se stal úplně chudým. Chudoba a pokora Ježíškova v jesličkách ho tak dojímaly, že o nich stále přemýšlel (rozjímal). Roku 1223 si proto umínil oslaviti lásku a chudobu Ježíškovu o vánocích zvláštním způsobem.

Krátce před vánoci poprosil zámožného pána a svého přítele Jana Velito v městečku Greccio (čti Grečo) v Itálii, aby v nedalekém lese vyhledal jeskyni a upravil v ní chlév s jeslemi, že v tom chlévě chce oslaviti narození Páně, aby na své vlastní oči viděl, v jaké chudobě se Ježíšek pro nás narodil. A jeho přítel Jan Velita mu rád vyhověl. Vyhledal a upravil jeskyni v lese tak, aby vypadala jako chlév, vystlal ji mechem a slamou, postavil v ní jesle a do nich na slámu položil sošku Jezulátka. Na Štědrý večer pak tam přivedl ještě skutečného živého vola a oslíčka a uvázal je u jeslí. A oznámil lidem, že se tam bude o půlnoci slaviti narození Páně. Všichni se z toho radovali a ve svatou noc za hlaholu zvonů se scházely zástupy lidu z blízka i z dále k jesličkám v lese. Také mnoho Menších bratří t. j. františkánů (duchovních synů svatého Františka) ze všech blízkých klášterů tam přišlo se svatým Františkem. Všichni nesli v rukou pochodně, takže celý les byl ozářen světly, jako když se pastýřům ukázalo světlo nad Betlemem; a všichni radostně zpívali nábožné vánoční písně (jako andělé). Nad jesličkami na kraji jeskyně byl postaven oltář a na tom sloužil kněz slavnou půlnoční mší svatou. Svatý František při tom knězi posluhoval (jako jáhen) a když přezpíval evangelium, kázal o narození chudíčkého Spasitele, o jeho lásce, chudobě a pokoře tak sladce a dojemně, že všichni přítomní plakali radostí. A když při pozdvihování přišel Pán Ježíš neviditelně na oltář, viděl svatý František, jakoby skutečné božské Děťátko se snášelo ve svaté Hostii do jeslí.

To byla první jesličková slavnost, na kterou pak lidé nikdy nezapomněli. Od té doby začali křesťané po příkladu svatého Františka stavěti podobné jesličky v kostelích i v domácnostech.

Láska k jesličkám. (Ve 4. a 5. třídě): Děti! Zamilujte si chudé „jesličky“. Kdo má rád Ježíška, ten má jesličky rád — raději než bohatý stromeček. Na stromečku je jen cukroví, to dlouho nevydrží, to se sní a stromeček zas opelichá a uschne a bude po slávě. Ale v jesličkách je krásné Jezulátko a to je bohatší a krásnější než celý svět. Kupte si proto místo různých hloupostí pěkné jesličkové archy, vystříhejte si a sestavte si krásný malý betlem. Zvláště vy, hoši! Z toho budete mít větší a mnohem delší radost než z vánočního stromku.

Náš slavný malíř Mikuláš Aleš měl velmi rád jes-

ličky. A také namaloval krásné jesličky pro české děti. Sám o tom vypravuje, jak jednou poslal své jesličkové archy malým chudým klučikům, aby jim udělal o vánocích radost. Hoši si je začali prohlížet, stáli u nich jako z kamene a radostí a udivením ani hned nemluvili, jen se stále dívali jako zařezaní, figurky očima zrovna jedli a nemohli se nasytit tou krásou. Až najednou jeden z nich povídá: „To si necháme až do smrti!“ — Když to potom slavnému malíři Alešovi vypravovali, jakou radost způsobil hodným klučikům svými jesličkami, měl z toho radost jako dítě a všechno se v něm zrovna smálo radostí. Mnul si radostí ruce, chodil radostí po svět-nici a každou chvíli se podíval na svůj Betlem a měl větší a čistší radost než kdyby mu byl někdo dal nevím co. Vidíte, a to byl už dospělý a slavný muž.

A jiný slavný malíř F ü h r i c h, který také namaloval překrásné jesličky, vydržel celé hodiny státi doma před jesličkami a díval se na krásné Jezulátko, na Pannu Marii a svatého Josefa a na zbožné pastýře i roztomilého dobráckého oslíčka a volka, jak zahřívají Jezulátko, a přemýšlel o Ježíškově lásce k lidem. Tak také vy se učte dívat se často na jesličky, aby vám ta krása a láska Ježíškova přešla do vaší duše, abyste se té krásy a lásky jakoby naje dly a měly jí pak v sobě co nejvíce.

3. *Vánoce v kostele.* Ještě vám povím, jak slavíme vánoce v kostele. V kostele slouží o vánocích každý kněz tři mše svaté; první o půlnoci, druhou časně ráno a třetí ve dne. První se jmenuje půlnoční, jitřní nebo andělská, protože se při ní čte evangelium, jak andělé na nebi zpívali a zvěstovali narození Páně; druhá „na úsvitě“ nebo pastýřská, protože si v evangelium při ní vzpomínáme, jak pastýři se přišli poklonit Ježíškovi; a třetí velká nebo slavná. (Ve 4. a 5. třídě: První nám připomíná tělesné zrození Syna Božího z Panny Marie v Betlemě, druhá jeho duchovní zrození v našem srdci, třetí jeho věčné zrození z Boha Otce.)

Protože se Pán Ježíš narodil o půlnoci, slouží se první mše svatá slavně již o půlnoci a říkáme jí půlnoční. Před ní se slavně vyzvání všemi zvony. Někde před ní také vytrubují jako troubívali pastýři. Někteří zbožní křesťané v tu svatou noc proto ani nejdou spat, ale jsou vzhůru jako pas-

týři u Betlema, a když slyší slavně vyzvánět na půlnoční, ustrojí se a pospíchají do kostela. Kostel je o půlnoci celý ozářen světly, abychom si vzpomněli, že do pohanské tmy přišlo tu noc na svět Světlo t. j. Kristus, a na veliké nebeské světlo, které tu noc zazářilo pastýřům. Když pak začne půlnoční mše svatá, spustí na kůru varhany a zpěváci i lidé radostně zpívají krásné vánoční písně zvané koledy. Při mši svaté zpívá kněz u oltáře zvláště radostně a slavně andělský zpěv: „Gloria...“ („Sláva na výsostech Bohu...“) a my se při tom radujeme, jako kdyby se Kristus Pán tu noc znova narodil také u nás v našem kostele.

V kostele jsou také postaveny (velké) jesličky ozářené světlem. Lidé a děti k nim přicházejí a dívají se rádi na krásné chudé Jezulátko, na jeho chudou přečistou Matku a svatého Pěstouna, na pastýře a ovečky, na svaté tři krále a jejich průvod a často ještě různé darovníky, jak všichni jdou k Ježíškovi a jak se mu klaní jako novorozenému nebeskému Králi. To budete jistě rády dělat i vy. Ale při tom nezapomeňte, že v jesličkách je Ježíšek jen napodobený ze dřeva a malovaný, ale někde jinde v kostele je Ježíšek také živý a skutečný. Kde pak? Na oltáři ve svatostánku ve svaté Hostii. V každé mši svaté při proměňování přichází Ježíšek doopravdy s nebe na oltář, jako přišel o prvních vánocích před 1940 lety. Proto se před proměňováním přestane najednou hrát a zpívat a je svaté ticho. Všichni kleknou a dívají se na oltář; tu přichází Pán Ježíš tiše a neviditelně s nebe do svaté Hostie, jako kdysi sestoupil s nebe do jesliček — a my se mu klaníme a slavíme vánoce. Také na věži se při tom zvoní, aby lidé, kteří jsou doma věděli, že právě teď přišel Pán Ježíš neviditelně s nebe na oltář. V jesličkách byl Ježíšek zahalený do chudých plenek, na oltáři je zahalený do podoby bílého chleba ve svaté hostii. My ho tam sice nevidíme, ale je tam opravdu.

P ř í k l a d: Knížeti saskému Vidukindovi, když ještě nebyl křesťanem, se dal jednou Pán Ježíš ve svaté Hostii viděti. Tento mladý pohanský rytíř a kníže se vplížil jednou do křesťanského kostela, protože toužil po tom, aby poznal pravého Boha. A když kněz při pozdvihování vyzdvihl svatou Hostii, uviděl v ní Ježíška, jak se na něj usmívá. A také při svatém přijímání uviděl ve svaté Hostii Pána Ježíše. Proto radostně uvěřil a dal se pokřtiti.

1. *Vánoce v duši.* — Děti, kdo jde tedy o vánocích k sv. přijímání, ten má jesličky v duši. V jeho duši leží potom Ježíšek, jako v jesličkách. Mnohý by si přál, aby mohl Ježíška doopravdy vidět a poklonit se mu jako zbožní pastýři. To se vám může splnit. Když budete mít duši čistou (když svou duši očistíte svatou zpovědí) a budete v ní mít velikou lásku k Pánu Ježíši, a s tou láskou přijmete Pána Ježíše ve svatém přijímání, tu budete cítit v duši velikou vánoční radost, mnohem větší, než kdybyste dostaly mnoho darů, hraček a cukrovinek, nebo mnoho peněz.

O vánocích má proto mít každý duši čistou, aby do ní mohl přijít Spasitel. Proto chodí zbožní křesťané před vánoci k sv. zpovědi.

Kdo má čistou duši a v ní lásku k Pánu Ježíši, ten se bude o vánocích radovat a vesele zpívat: „Narodil se Kristus Pán, z růže kvítek vykvet nám...“ Nebo „Jezulátko krásné, vítež Synu Boží.“

Nyní si přečteme článek 31. z Prvouky a potom zazpíváme Ježíškovi některé koledy.

2. *O lásce k chudobě, závisti a nespokojenosti.* — (Chudým dětem.) Děti! Ježíšek se nestal nadarmo tak chudíčkým. — Ježíšek vám tak chce ukázati, co u něho má největší cenu. Některé z vás jsou chudé (mají chudé rodiče) a budou mít proto chudé vánoce: Nebudou mít bohatý stromeček, ani bohaté jídlo a nedostanou nové šaty, brusle, lyže a různé věci, kterých by si přály. A když uvidí, co všechno dostanou některé děti bohaté, bude jim proto smutno, budou se cítit odstrčeni a nespokojeni a budou druhým záviděti. A to by byla veliká chyba; tou závistí a nespokojeností by si krásné vánoce samy zkazily a neměly by o vánocích žádnou radost.

Proto, děti, zvláště které z vás jsou chudé, pamatujte si, že je ještě jiná, větší vánoční radost a právě vy můžete mít velikou radost z toho, že také Ježíšek se narodil pro vás chudý — protože má rád právě vás. A už z toho budete mít radost, jestliže ho máte rády.

A pak, děti, které nedostanete bohaté dárky: Ježíšek dává jiné, cennější dary, z nichž se máte stále radovat a za něž mu máte stále děkovat. Chcete vědět, které? Hleďte!

Chudý chlapec se setkal jednou se svým bývalým učitelem. Učitel se ho tázal, jak se mu daří. Chlapec odpověděl: „Vede se mi špatně, protože jsem docela chudý.“

Učitel na to řekl: „Chlapče, nenaříkej! Nejsi tak docela chudý; vždyť jsi úplně zdrav.“ A potom jej vzal za ruku a řekl: „Zdali pak bys prodal tuto ruku za tisíc korun?“ — „Ani za milion,“ odpověděl chlapec. — „A což, prodal bys své zdravé oči, kdyby ti za to někdo dal celé království a udělal tě králem?“ — „To bych neudělal,“ odpověděl jinoch. I řekl mu učitel: „Vidíš, jak jsi bohatý a ani o tom nevíš! Máš něco, co má větší cenu, než všechny poklady světa. — Máš zdraví, máš život — nejsi tedy tak chudý a nepotřebuješ naříkat! Buď rád a vděčen Bohu, že ti dal takový poklad, jakým je zdraví. — Neboť když budeš chtít, získáš si svým zdravím a svými silami jednou i jiné bohatství.“ (Tomíško, Dětským srdcím str. 65.)

Hodina se zakončí písní (jako v Prvouce):

Bratři a sestřičky, pojďme před jesličky,
pojďme již, pojďme již!
V jeslích dřímá hošíček,
jmenuje se Ježíšek.
Chlapečku svatý, vítej nám,
poslal tě na svět Pán Bůh sám.

po případě ještě: Vánoční hody vítejme (Veselé vánoční hody) nebo Nesem vám noviny.

PŘÍLEŽITOSTNÁ OTÁZKA nebo POZNÁMKA:

Dárky od Ježíška. Proč se těšíš na vánoce? — Při této otázce nutno již od 1. třídy dětem připomínati a zdůrazňovati, že Ježíšek sice přichází o vánocích neviditelně, tajemně a duchovně k nám, do našeho srdce, (že se v nás znova rodí) když po něm upřímně toužíme, ale že nepřichází proto, aby nám nadílel bohatý stromeček, cukrovinky, hračky, panny, trojkolky, auta, aeroplány a podobné věci, které u něho nemají ceny (a jsou jen pro oči a smysly, ale duše z nich nemá nic), — nýbrž že nám chce nadělit dary mnohem cennější pro duši: milost Boží, světlo víry, lásku k Bohu a

k lidem, pokoj a radost v Pánu, nadšení pro dobro a ctnost, svatý oheň statečnosti, síly a horlivosti a podobné lepší radosti. Děti! Kdo chce od Ježíška jen to, jen světské dárky, ten od něho chce málo. Od Ježíška musíte chtít mnoho, neboť Ježíšek je všemohoucí a vidí rád, když od něho chcete mnoho; ale mnoho statků nebeských, ne pozemských; mnoho pro duši, ne pro tělo!

Katecheta musí bojovat proti dnešnímu snižení a zesvětštění „Ježíška“, v němž se Božskému Dítku dává ubohá čistě světská úloha, aby přinášelo dětem bohatou nadílku a tak je učilo milovat přepych, pohodlí a věci pozemské a smyslové místo chudoby a statků nebeských, tedy pravému opaku než bylo jeho úmyslem. Děti musí také vědět, že to svaté Dítě i od nich žádá oběti pro něho a pro dobro.

Zeptáme-li se tedy: „Proč se těšíš na vánoce, na Ježíška?“ a dítě nám odpoví: „Protože mi Ježíšek přinese stromeček, cukroví atd.“ tedy se zeptejme dále: „Jen proto se těšíš? Pro nic jiného? Snad ještě pro něco jiného.“ — a připojme: Ach, děti, Ježíšek se nenarodil proto, aby nám přinášel stromečky, dárky a hračky — Ježíšek se narodil pro něco milionkrát většího a krásnějšího. Pro co pak? Proto ani o vánocích nepřichází tajemně s nebe k tomu, aby lidem přinášel dárky (a učil je milovat tyto věci pozemské a toužit po nich). — Ježíšek nám chce dáti něco mnohem krásnějšího a cennějšího. Co pak?... Ale On to dá jen tomu, kdo o to stojí, kdo po tom touží, kdo se o to modlí, komu na tom moc záleží, kdo se o to namáhá, kdo pro to a pro Něho umí přinést také nějakou oběť.

Jakou oběť, jaký dar přinesete tedy vy Ježíškovi? Co vy mu dáte za jeho lásku? Pastýři byli chudí a přinesli mu dary a vznešení mudrcové mu přinesli vzácné dary. Zbožní, chudí pastýři na něm nechtěli, aby jim dal lepší šaty, lepší jídlo a bohatství — a mudrci na něm nechtěli, aby je udělal bohatými a mocnými králi — ti obojí se radovali jen z toho, že jim otevřel nebe a že jim dal už zde na zemi něco z toho nebe do duše, — a za tu jeho lásku a za jeho nebe by mu byli dali všecko. Také vy máte Ježíškovi za jeho lásku něco dát. (A když to nemůžete dát přímo jemu, můžete to dát chudým a nešťastným — to je, jako byste to dali jemu). To vám přinese větší radost než bohaté dárky.

Co je tedy o Vánocích hlavní a nejdůležitější? Ani dárky,

ani jídlo, ani stromeček, ani bruslení a sáňkování — hlavní je, abyste měly Ježíška upřímně a doopravdy rády, — abyste ho měly ze všeho nejraději.

Kreslíme a vysvětlíme (i když bylo již začato na počátku adventu): Tomášek, Kresby ke katechismu II. vyd. str. 94: Nesem dárky k betlému, Ježíškovi milému. Nebo tamtéž: smysl kresby vánočního stromku na str. 91. se znovu oživí.

6. Jak Simeon uviděl Spasitele. — Obětování Páně.*

(Prvouka čl. 33. Cesta k Bohu čl. 7. — Pro 2., 3. až 5. třídu a málotřídky.)

Pozn.: (Ve 4. třídě se tato katechese může spojit s následující, po případě s oběma následujícími v jednu. Kubiček ji spojuje již v osnově pro 3. třídu s katechesí následující pod názvem: Mudrci a Simeon. Nezdá se mi však vhodným odbýti tak krátce látku tolik vhodnou pro praktická poučení a aplikace.

Pomůcka: Obraz Schuhmacherův, Rudlův nebo Herderův. Modlitba (píseň) před vyučováním: S nebe jsi přišel (Český kancionál strana 27., Boží cesta strana 170.) nebo: Vítej, vítej, božské dítě nebo „Nesem vám noviny“ (všecky 3 sloky, Český kancionál strana 29., v Boží cestě strana 174.)

* V Kubičkově Prvouce, v jeho Biblických dějinách i v jeho Osnově je napřed článek: Příchod mudrců. Nyní se však všeobecně dává přednost postupu zvolenému v Hronkově Cestě k Bohu, protože je historicky správnější. (Viz Sýkora, Bible česká, díl II., svazek I., strana 65. a následující.) I podle Miklíkovy Příručky k biblické dějepřavě a jeho Života Panny Marie a podle Willama, Život Ježíše Krista a Život Marie, přišli mudrci až po obětování. (Snad za rok, jak lze souditi ze slov, že Herodes dal povraždit chlapce až do dvou let, podle času, který vyzvěděl od mudrců). Mimo to je tento postup praktičtější, protože na katechesi o příchodu mudrců možno vhodně navázati hned útek do Egypta a návrat do Nazareta. Postup Kubičkův má pouze tu výhodu, že souhlasí s pořadím svátků církevního roku. Ale protože všecky tyto katechese se probírají obyčejně již před vánočními svátky, nepadá to na váhu.

POZNÁMKA:

1. Maria a svatý Josef jdou do Jerusalema, aby splnili dvojí předpis zákona: 1. přinést očištnou oběť matky (beránek a holubička, u chudých dvě holubičky) a 2. obětování neboli představení prvorozených a jejich vykoupení ze služby chrámové. Katechese pro nižší stupně si všímá jen druhého předpisu, při čemž možno podotknouti, že nešlo o skutečné obětování. Cílem této katechese je vyložiti čtvrté tajemství radostného růžence (ve 4. třídě), nakloniti děti k ochotné obětavosti pro Boha a příkladem Simeonovým roznítiti jejich víru, naději a lásku k Spasiteli, který je Světlo a Spása světa. Hlavní důraz katechese však není na obřadu obětování, nýbrž na setkání Ježíška se starcem Simeonem.

2. Po sčítání lidu se Maria a Josef zdrželi už v Betlemě až do obětování; patrně proto, aby v krátké době nemusili znovu konati dalekou cestu s Dítěm do chrámu. Nezůstali však v jeskyni, ale jakmile to bylo možno, odstěhovali se ze stáje do domku, který svatý Josef v Betlemě najal. Po obětování se chtěli snad vrátiti do Nazareta, ale z neznámých příčin k tomu nedošlo. Miklík (Život Panny Marie) soudí, že se skutečně vrátili do Nazareta, ale že tam nezůstali, nýbrž že pro nedostatek práce a obživy se svatý Josef rozhodl přestěhovati se trvale do Betlema. Snad se také domníval, že to je vůle Boží, aby „syn Davidův“ vyrostl v „městě Davidově“. I po návratu z Egypta měl proto zase úmysl usaditi se v Betlemě a jen z ohledu na nebezpečí, jež hrozilo svatému Dítku, se vrátil do Nazareta.

ÚVOD A PŘÍPRAVA:

Osmého dne po narození bylo svaté Dítě obřezáno a při tom mu bylo dáno jméno Ježíš, kterým je nazval již anděl. (To se stalo doma v Betlemě.)

Když pak bylo Ježíškovi 40 dní, donesli jej Panna Maria a svatý Josef do Jerusalema do chrámu a tam ho Pánu Bohu obětovali neboli představili. Tak to bylo předepsáno u všech prvorozených chlapečků židovských (izraelských). Při tom byl nábožný stařeček Simeon, který se velice radoval, když uviděl Ježíška. O tom si budeme nyní vypravovovati.

Ve 4. třídě se ještě připojí: Napřed však vám řeknu, co bylo obětování, jak se to dalo a proč se to dalo.

Tu noc, kdy Izraelité byli vysvobozeni z Egypta, pomřeli všichni prvorození synové egyptští, ale prvorození synové izraelští byli zachováni. Z vděčnosti za to nařídil Mojžíš, že všichni prvorození chlapci budou zasvěceni Hospodinu, t. j. že budou majetkem Božím a že budou sloužiti Bohu jako kněží ve chrámu. Potom však si vyvolil Bůh za kněze všechny syny z kmene Levi. Ostatní prvorozené syny si proto mohli rodiče nechat, ale musili je čtyřicátý den po narození Pánu Bohu v chrámě představit nebo ukázat (aby věděli, že Bohu patří) a od služby chrámové vykoupit (tím, že za ně obětovali t. j. zaplatili chrámu 5 penízků, t. j. asi 75 K). Ten obřad se jmenoval představení nebo obětování prvorozených.

Kromě toho byl u židů ještě druhý předpis: Každá matka musela čtyřicátý den po porodu dítěte přijíti s dítětem do chrámu a tam obětovati za sebe a za dítě obět očištnou: beránka a holubičku nebo když byla chudá, dvě holubičky. Ten obřad se jmenoval očišťování matky. (To bylo proto, aby si připomínali potřebu očištění od dědičného hříchu.) Oběma předpisům, obětování i očišťování, se podrobila také Panna Maria.

VYPRÁVOVÁNÍ (rozšířené):

(Kdo vypravuje raději zkráceně podle knihy, může začít až od části II.: Vypravování nerozšířené (Shrnutí) na straně 89. a 90.)

1. Když bylo Ježíškovi 40 dní, vypravili se s ním Panna Maria a svatý Josef do Jerusalema do chrámu, aby ho tam Pánu Bohu obětovali nebo představili. Cesta jim trvala asi dvě hodiny. Svatý Josef koupil ještě dvě holubičky, které vzali s sebou. U brány chrámové se zastavili a čekali, až vyšel kněz. Ten přijal od Panny Marie dvě holoubátka a dal je sluhovi, který je donesl na oltář zápalný; tam byly spáleny a obětovány za Pannu Marii a za Ježíška. Panna Maria mezitím stála v nádvoří, dívala se, jak se holubičky obětují a modlila se. Potom se kněz k ní vrátil, požehnal jí a uvedl do chrámu. (Teprve po této očištné oběti směla vstoupit do chrámu.)

Potom se konal druhý obřad, totiž obět výkupná čili obětování neboli představení Ježíška. Panna Maria a svatý Josef s Ježíškem v náručí, vešli nyní do chrámu. (Ve

4. třídě: Tak se objevil Vykupitel po prvé ve svém chrámě, ale ještě maličký a lidem neznámý.) Tam odevzdal svatý Josef Ježíška knězi, a ten jej pozdvihl vzhůru k nebi na znamení, že to Dítko náleží Bohu, a tak jej Pánu Bohu obětoval. (Ten kněz však nevěděl, že drží v rukou malého zaslíbeného Krále-Mesiáše.) Potom jej zase vrátil svatému Josefu, který za něj dal (obětoval) na oltář 5 penízků jako výkupné a tak si Ježíška zase vykoupil. Svatý Josef pak odevzdal Ježíška Panně Marii a oba se vraceli domů.

2. Ale při tom obětování se stalo ještě něco zvláštního. V Jerusalemě žil tehda stařec, jehož jméno bylo Simeon. Byl to muž velmi nábožný a bylo mu již asi 90 let. Celý život se těšil na Vykupitele a nepřál si nic jiného, než aby ho ještě uviděl; potom chtěl rád umřít. A Pán Bůh mu zjevil, že se ho ještě dočká.

Ten stařeček přišel nyní také do chrámu. Něco mu v duši říkalo, aby tam šel; to Duch svatý mu dal tu myšlenku, vnuknutí. A když uviděl Ježíška v náručí Panny Marie, poznal hned z osvětlení Ducha svatého, že to je ten zaslíbený Vykupitel, na něhož tak toužebně čeká. Pln radosti spěchal k Dítku, vzal ho od Panny Marie na své lokty a děkoval Bohu, řka: „Nyní propustiž,* Pane, služebníka svého (podle slova svého) v pokoji. Neboť viděly oči mé Spasitele, světlo k osvětlení národů (a k slávě lidu svého israelského).“ (V 1. a 2. třídě: „Teď již mohu v pokoji umřít, neboť jsem viděl Spasitele světa.“)

Potom se obrátil k rodičům Ježíškovým, blahopřál jim a svolával na ně požehnání. A když vracel Ježíška jeho matce Panně Marii, prorokoval o něm: „Toto Dítě bude mnohým ku pádu a mnohým ku povstání. A budou se mu vzpírat, a i tvou vlastní duši pronikne meč (bolesti).“ (To znamená: Mnozí budou šťastni, až poznají to dítě a to dítě je přivede k novému životu; ale mnozí se proti němu postaví, budou se

* Výjev Setkání se starcem Simeonem, který je hlavním obsahem této katechese, se odehrál podle výkladu Miklíkova až po obětování; podle výkladu P. Kubeše (Maria II. 156) před obětováním, hned ráno, když Panna Maria stála s Ježíškem se skupinou jiných matek u brány zvané „Krásná“ a čekala, až skončí veřejná ranní oběť a až kněz přijde ke skupině žen a přijme od každé předepsanou oběť a vykoná příslušný obřad. Katecheta se této otázce může vyhnouti tím, že ten výjev nezařadí přesně nikam, nýbrž řekne pouze, že se stal při obětování.

mu vzpírati a je pronásledovati a ukřižují je a to ti připraví mnoho bolesti. — V 1. a 2. třídě stačí říci: „A když vracel Ježíška Panně Marii, prorokoval jí, že mnozí v to Dítě neuvěří, postaví se proti němu a ukřižují je a že její duši pronikne meč, t. j., že pro to Dítě zakusí mnoho bolesti.)

Se Simeonem byla v chrámě ještě zbožná stařenka, jménem Anna. Byla to vdova 84 let stará; také ona s toužebností očekávala zaslíbeného Vykupitele a denně chodila do chrámu a postila a modlila se ve dne v noci. I ta přišla v tu chvíli do chrámu, a když viděla, jak Simeon vzal Ježíška na lokty, a slyšela jeho prorocká slova, velebila i ona Pána Boha, že jí dal dočkati se příchodu Vykupitele. A potom radostně vyprávěla o Vykupiteli všem, kteří ho čekali.

Josef a Maria s Ježíškem se pak vrátili zase do Betlema. Lidé je potkávali a usmívali se na Dítě, ale nepoznali, že to je budoucí Vykupitel, jako to poznali stařec Simeon a stařenka Anna.

VYPRAVOVÁNÍ NEROZŠÍŘENÉ (Shrnutí):

(Toto obšírné vypravování možno nyní stručně shrnouti podle textu knihy: Nyní vám to zopakuji kratčeji, abyste si to lépe pamatovaly. Tak to budete vypravovat!):

Když bylo Ježíškovi 40 dní, nesli* jej Panna Maria a sv. Josef do Jerusalema do chrámu, aby jej tam Pánu Bohu představili neboli obětovali. Při tom za něho obětovali dvě holoubátka. Tak to bylo ve Starém Zákoně předepsáno: Každá matka byla povinna čtyřicátý den po narození dítěte přijíti s chlapečkem do chrámu a tam obětovati beránka s holubičkou, anebo, byla-li chudá, dvě holoubátka. To učinila také Panna Maria. A protože byla chudá, obětovala dvě holoubátka. Tak konal Vykupitel v náruči Panny Marie svou první cestu do chrámu k Nebeskému Otci. Nikdo mu nešel naproti, aby ho přivítal jako novorozeného Krále-Vykupitele. Nikdo ho ještě neznal a nevěděl, že to chudé dítě je Spasitel světa.

Ale Pán Bůh to přece někomu zjevil.

Tehda žil v Jerusalemě nábožný (spravedlivý a bohabojný) stařec jménem Simeon. Ten už dlouho čekal toužebně Mesi-

* Výraz „zanesli“ v Kubičkově Prvouce a Biblické dějeprově neodpovídá duchu české řeči; správně říkáme donesli; zanášeti říkáme o slepicích, které zanášejí na nepravé místo.

áše. A Duch svatý mu zjevil, že neumře, dokud neuvidí zaslíbeného Vykupitele. Když nyní Panna Maria a svatý Josef přinesli Dítě Ježíše do chrámu, přišel tam z Božího vnuknutí i Simeon. A když uviděl Ježíška, poznal hned, že to je slíbený Vykupitel. (Neboť Duch svatý mu to zjevil.) I vzal Dítě (pln radosti) na lokty své, velebil Boha a řekl: „Nyní propustiž, Pane, služebníka svého v pokoji, neboť viděly oči mé Spasitele, světlo k osvícení národů.“ Svatý Josef a Panna Maria se tomu divili. A Simeon jim blahopřál a svolával na ně požehnání. A když vracel Dítě Panně Marii, prorokoval o něm: „Toto Dítě bude mnohým ku pádu a ku povstání. A budou se mu vzpírat i tvou vlastní duši pronikne meč.“ To znamená: Mnohým přinese to Dítě štěstí a spásu; ale mnozí se proti němu postaví a ukřižují je a to bude jejich neštěstí; a ty budeš pro to Dítě mnoho trpět.

Se Simeonem byla v chrámě také ještě zbožná vdova jménem Anna. Bylo jí už 84 let. Také ona toužebně očekávala Vykupitele a stále se modlila a postila. I ona přišla v tu hodinu do chrámu a viděla Spasitele. I velebila Boha; a potom vyprávěla o Spasiteli všem, kteří ho s důvěrou čekali.

POROZUMĚNÍ:

1. *Dva předpisy: Očišťování matky a obětování Ježíška.* (Ve 4. a 5. třídě, nebylo-li vyloženo již v přípravném úvodu. Byl-li tento výklad učiněn již v úvodu, tedy se zde pouze zopakuje otázkami.)

Tu noc, při vyjití z Egypta, pomřeli všichni prvorození synové egyptští, prvorození israelští však byli zachováni. Z vděčnosti za to bylo nařízeno v zákoně Mojžíšově, že všichni prvorození synové mají býti zasvěceni Pánu Bohu. Každý prvorozený chlapec byl proto 40. den po narození přinesen do svatostánku a odevzdán veleknězi. Tam pak byl vychován, a když dospěl, stal se knězem a sloužil Pánu Bohu. Později však byl ke službě kněžské vyvolen zvláštní kmen Levi. Ostatní prvorození chlapečkové proto už nebyli obětováni pro službu kněžskou ve chrámě; byli pak pouze přinášeni do chrámu a tam Pánu Bohu představeni neboli obětováni, ale rodiče si je vzali zase domů a zaplatili za ně pouze „výkupné“ 5 penízků (t. j. asi 75 K) a tak si je zase vykoupili. Tomu se říkalo představení nebo obětování prvorozených.

Kromě toho byl ve Starém Zákoně ještě druhý předpis.

Každá matka musila 40. den po narození dítěte přijít do chrámu, aby se očistila a tam obětovala za sebe a za dítě předepsanou obět: beránka a holubičku, — byla-li chudá, pouze dvě holubičky. Ta obět se jmenovala obět očištná.

Oba tyto předpisy vyplnila i Panna Maria. Když bylo Ježíškovi 40 dní, šla s ním ona i svatý Josef do Jerusalema do chrámu, a tam ho Pánu Bohu obětovala. Napřed obětovala v nádvoří 2 holubičky a potom v chrámě Ježíška. Ty holubičky dala knězi, a ten je dal sluhovi, který je zařídil a položil na zápalný oltář. Tam byly skutečně obětovány, to jest spáleny. (Té oběti se říkalo obět očištná.) Potom vstoupili Panna Maria a svatý Josef s Ježíškem do chrámu a tam obětovali Ježíška. Toho ovšem neobětovali tak jako holubičky, nýbrž podali jej knězi a ten jej vyzdvihl k nebesům a tak jej Pánu Bohu obětoval. Učinil to podobně, jak nyní činí kněz při mši svaté při obětování. Tu kněz vyzdvihne do výše zlatou misku s hostií (bílým chlebičkem) a tak dává (obětuje) Pánu Bohu chléb, a podobně vyzdvihne k nebi kalich s vínem a obětuje Pánu Bohu víno. Tak vyzdvihl kněz Ježíška a dával jej Pánu Bohu. To znamenalo, že to Dítě patří Pánu Bohu a že mu ho rodiče proto dávají neboli obětují. (Při tom Panna Maria doopravdy dávala neboli obětovala nebeskému Otci své Dítě i sama sebe.) Potom vrátil kněz Ježíška svatému Josefu a Panně Marii, oni za něj dali na oltář „výkupné“ 5 penízků a vrátili se s ním domů do Betlema.

OPAKOVÁNÍ:

Jaký předpis byl ve Starém Zákoně o prvorozených chlapcích? (Co musila tedy udělat matka, když se jí narodil první chlapeček?) Co učinila Panna Maria s Ježíškem, když mu bylo 40 dní? Co s ním udělal kněz? Jak se tomu říkalo?

2. *Setkání se Simeonem.* — Když tak Ježíšek přišel po prvé po svém narození do chrámu, setkali se tam s ním dva staří, zbožní lidé. Jak se jmenovali? Kdo to byl Simeon? Na koho se dlouho těšil? A zač se stále modlil? Po ničem jiném netoužil a nic jiného si nepřál. A co mu Pán Bůh zjevil (slíbil)? Že dříve neumře, dokud ho neuvidí. Ten stařeček přišel nyní právě v tu chvíli do chrámu, když tam přišli Panna Maria a svatý Josef s Ježíškem. Kdo mu řekl, aby tam šel? Duch svatý mu to vnukl. A jak poznal, že to dítě je zaslíbený Vy-

kupitel? Duch svatý mu to v duši zjevil. Jiní lidé v chrámě také viděli Pannu Marii s Ježíškem, ale poznali, že to Dítě je Vykupitel? Také ten židovský kněz to nepoznal. Můžete si představit, jakou radost měl Simeon. Co učinil radostí? Vzal Ježíška na lokty a děkoval Pánu Bobu. Jak zvolal? („Nyní propustiž, Pane, služebníka svého v pokoji; neboť viděly mé oči Spasitele, světlo k osvětlení národů.“) Co znamenají ta slova? Kdo je ten služebník Boží, kterého Pán Bůh může již propustit z tohoto světa? To tedy znamená: nyní už mohu klidně umřít, neboť oči mé viděly Spasitele. Jak při tom nazval Simeon Spasitele? Světlem; řekl, že Spasitel je „Světlo k osvětlení národů.“ Dosud žili národové ve tmě pohanství, ale nyní jim vzejde světlo; Ježíšek bude jejich světlem a bude jim svítit na cestu do nebe. Proto se Pán Ježíš nazývá světlem světa. On sám později o sobě řekl: „Já jsem světlo světa. Kdo mne následuje, nechodí ve tmách.“ — Lidé kolem se zastavovali a divili se slovům Simeonovým. Ale většinou jeho slovům dobře nerozuměli nebo neuvěřili; a proto na všechno brzy zase zapomněli. — Co učinil potom Simeon? (Požehnal Panně Marii a svatému Josefu a vrátil jim dítě.) A při tom o něm něco předpověděl. Když je Panně Marii vrátil, tu se na ně a na ni ještě jednou vážně zadíval a osvěcen Duchem svatým viděl už jeho budoucnost a prorokoval: Mnozí uvěří v to Dítě, a budou šťastni, ale mnozí v ně neuvěří, budou se mu vzpírat, a postaví se proti němu a nakonec ho ukřižují; a Tvou duši pronikne meč. To znamená: Ty pro to Dítě zakusíš mnoho bolesti. Tu se jistě Panna Maria ulekla a již při těch slovech tu bolest po první pocítila. Potom těch bolestí zakusila pro své Dítě mnoho, ale největších bylo sedm. Proto se Panna Maria vyobrazuje se srdcem probodeným mečem; nebo se sedmi meči v srdci. Těmi sedmi meči se rozumí 7 bolestí, které vytrpěla pro svého Syna. Proto jí říkáme: Sedmibolestná Panna Maria. (Snad někdo už viděl obraz nebo sochu sedmibolestné Panny Marie.)

Kdo ještě se radoval se Simeonem v chrámě z narození Vykupitele? (Zbožná stařenka Anna.) Jak poznala, že to Dítě je Vykupitel? (To slyšela od Simeona a také jí to zjevil Duch svatý.) To byla odměna za její zbožný život. Ona pak také z vděčnosti hlasitě děkovala Bohu, že se dočkala Vykupitele. A nenechala si tu velikou radost jen pro sebe. Říkala to také

všem, o nichž věděla, že se na Vykupitele těší. Tak se dověděli i jiní zbožní lidé, že se Vykupitel již narodil.

Kreslíme ve 2. třídě, není-li po ruce biblického obrazu : Hronek, Kresebné náčrty str. 85., Obětování Páně.

V Ý T Ě Ž K Y :

1. (Ve 4. třídě.) *Obětování Ježíška. 4. tajemství radostného růžence.* — Panna Maria přinesla ochotně oběť chudých, dvě holubičky, ačkoli nemusila. A potom obětovala Pánu Bohu i sebe a své svaté Dítko. Když kněz vyzdvihl Ježíška k nebi a obětoval Ho Pánu Bohu, modlila se: „Pane, přijmi ode mne toto Dítko, neboť je to Tvůj Syn; Tobě jej úplně odevzdávám. A má-li jednou umřítí za hříchy světa, staň se vůle Tvá! — A také já se ti odevzdávám a jsem ochotna umřítí s ním.“ Tak Panna Maria své Dítko v chrámě obětovala. Na tu její oběť si vzpomínáme, když se modlíme ve svatém růženci: Ježíš, kterého jsi, Panno, v chrámě obětovala.

Ale také Ježíšek sám se Pánu Bohu obětoval. Jiné děti, když je jim teprve 40 dní, ještě nic nevědí; ale Ježíšek už věděl, co se s ním děje a když ho Pánu Bohu obětovali, odevzdával se mu také sám a modlil se asi v duchu: „Otče nebeský. Již nyní se Ti zcela odevzdávám. A až budeš chtít, umřu za lidi a obětuji se za jejich hříchy.“

Byla to veliká oběť od Panny Marie a od Ježíška? Ano. Panna Maria dala Pánu Bohu ráda všechno za oběť, když to Pán Bůh od ní žádal.

Vidíte, děti, od vás Pán Bůh nežádá tak velikou oběť, jako od Panny Marie. Od vás žádá Pán Bůh obyčejně jen malé oběti a přečemu je nechcete dát. Jaké pak oběti na příklad? Pán Bůh na příklad od vás chce, abyste časně ráno vstaly, abyste se mohly pořádně pomodlit nebo jít v neděli do kostela. Ale někdo neumí Pánu Bohu přinést za oběť ani trochu pohodlí, ani trochu spánku a tepla v posteli. — Nebo: Je neděle a je zima. Pán Bůh vás volá do kostela na mši sv. Ale je to dost daleko a venku a v kostele je zima nebo prší — a tu se mnohému nechce jít do zimy a do deště. Ale kdo má Ježíška opravdu rád, ten si řekne: „Když venku sáňkujeme, bruslíme, nebo si hrajeme — tu se zimy nebojíme. A Ježíšek pro nás snášel hned od narození zimu a bídu.“ — Nebo dostaneš jídlo, které ti nechutná a začneš dělat kyselý obličej, protože jsi mlsný a vybíravý a pohodlný. Ale vzpomeň si na Pána Ježíše, co on pro

tebe obětoval, a na Pannu Marii, co ona pro tebe a pro Pána Boha ráda obětovala a trpěla a řekneš si: „Budu to jist i když mi to nechutná a přinesu tak Pánu Bohu malou obět.“

Tak se máme od Ježíška a Panny Marie učit Pánu Bohu denně všechno, i sebe obětovat. Zvláště se mu máme obětovat neboli odevzdávat při mši svaté — při obětování, když kněz za nás obětuje Pánu Bohu chléb a víno. Tu se máme modlit a říkat: „Otče nebeský. Přijmiž od svých dětí svaté dary, které ti tu s knězem přinášíme. Také obětuje ti sami sebe: Tobě chceme sloužit bez ustání, ty nám k tomu dej své požehnání.“

2. (Ve 4. a 5. třídě.) *Úvod křesťanské matky.* — Jako Panna Maria přinesla Ježíška čtyřicátý den do chrámu, aby ho tam Pánu Bohu obětovala neboli představila, tak to dělají dosud zbožné matky se svými dětmi. Po křtu svatém (asi za 40 dní = za 6 neděl po narození) přinášejí své děti také do chrámu; tam jim dá kněz požehnání a potom od nich vezme dítě na lokty, pozdvihne je nad oltářem a obětuje je Pánu Bohu. Tomu se říká: *Úvod křesťanské matky*, protože kněz tak uvádí matku po porodu dítěte po prvé do chrámu. Tak to udělaly i vaše maminky s mnohými z vás. Také vás donesly brzy po křtu svatém do chrámu a tam vás Pánu Bohu obětovaly a při tom se modlily: „Pane Bože, ty jsi mi daroval to dítě, já je chci vychovati pro tebe, aby patřilo a sloužilo tobě.“

3. *Svátek obětování Páně čili Hromnice.* — Na obětování Ježíška v chrámě si vzpomínáme 40. den po vánocích to je 2. února — na svátek (nezasvěcený), který se jmenuje *Obětování Páně*, nebo *Očišťování Panny Marie* nebo také svátek *Hromnic*. Ten svátek má tři jména: Jmenuje se *Obětování Páně*, protože si vzpomínáme, jak byl Ježíšek čtyřicátý den v chrámě obětován. Jmenuje se *Očišťování Panny Marie*, protože Panna Maria obětovala v chrámě 2 holubičky a té oběti se říkalo obět očištná nebo očišťování. A jmenuje se *Hromnice*, protože na ten svátek se světí v kostele svíčky, kterým říkáme hromničky.

Pročpak se ten den světí svíčky (světla)? Protože Simeon nazval Pána Ježíše *světlem*, které bude svítiti všem národům ve tmě života a ukazovati jim cestu do nebe. Od té doby nazýváme Pána Ježíše *světlem*; on sám o sobě potom také

řekl: Já jsem světlo světa. — Voskové svíce, které se ten den svítí, tedy znamenají Pána Ježíše — naše Světlo a Světlo světa. Ty svíce se potom rozsvítí a s nimi se koná světelný průvod po kostele nebo kolem kostela. Ten průvod se světly znamená cestu našeho života a rozžatá svíce, kterou při tom neseme znamená Pána Ježíše, (Světlo našeho života), který nám má svítiti na cestu, abychom nezabloudili a došli do nebe (do světla věčného). Při tom průvodu se zpívá to, co řekl Simeon o Pánu Ježíši: Pán Ježíš je naše Světlo, bez něho bychom zbloudili a do nebe nedošli. Za tím světlem, za Ním máme proto celý život kráčet.

Ty posvěcené svíce si pak berou lidé domů na památku a potom je rozsvěcují při bouřce a když někdo umírá. Protože je křesťané rozsvěcovali při hromu a bouři, říkáme jim hromničky nebo hromnice (hromice) a od toho se ten svátek jmenuje hromnice nebo svátek hromnic t. j. svátek hromničných svící. Zvláště dříve, když na domech bývaly doškové střechy a lidé neměli hromosvod, mohl blesk snadno uhodit a zapálit; a proti tomu se nemohli chránit jinak než tím, že všichni doma klekli a že se modlili, aby je Pán Bůh chránil od neštěstí. A při tom rozsvítili posvěcenou hromničku, aby Pán Ježíš, kterého ta svíce znamenala, byl s nimi a chránil je a aby jim v té úzkosti rozsvítil v duši světlo víry a důvěry v Něho a v jeho ochranu.

A ještě někdy se rozsvěcuje posvěcená hromnička. (Kdo ví?) — Když někdo umírá. Umírajícímu křesťanu se dává do ruky nebo se mu postaví u hlavy, aby při pohledu na její světlo si vzpoměl na Pána Ježíše; aby věděl, že Pán Ježíš je jeho světlo a kdo v něho věří, tomu bude svítit na cestu do věčnosti a nenechá ho přijít do tmy, ale přivede jej tam, kde svítí světlo věčné. Když člověk umírá, tu se mu dělá před očima tma a je mu, jako by šel do tmy. Proto mu rozsvěcujeme posvěcenou hromničku, která znamená Pána Ježíše, naše Světlo a modlíme se s ním, aby Pán Ježíš mu svítil na cestu do věčnosti, nenechal ho přijíti do tmy (do pekla), ale uvedl jej do světla věčného (t. j. do nebe).

OPAKOVÁNÍ:

Na který svátek si vzpomínáme na ten výjev obětování Páně? Kolikátý den po vánocích je ten svátek? Proč čtyřicátý? Není to svátek zasvěcený, ale protože je tak krásný,

světíváme ho jako zasvěcený, ačkoliv nemusíme. Která tři jména má ten svátek? Proč se jmenuje Obětování Páně? Proč Očišťování Panny Marie? A proč svátek hromnic? (Protože se ten den světi voskové svíčky, zvané hromnice). A proč se na ten svátek světi svíce t. j. světla? (Na památku, že Simeon nazval Pána Ježíše světlem k osvícení národů.) Na východě se proto ten svátek jmenuje Setkání Ježíška se Simeonem.

Koho znamenají rozsvícené svíce? (Pána Ježíše, který je naše světlo). Jako ty svíce hoří, tak pro nás hoří srdce Pána Ježíše láskou k nám. A jako ty svíce svítí, tak nám Pán Ježíš svítí na cestě tohoto života do nebe. Proto všude tam, kde je Pán Ježíš, má hořet světlo, abychom věděli, že tam je On, naše Světlo. Proto musí hořet věčné světlo před Svatostánkem a proto při každé mši svaté musí hořet aspoň dvě voskové svíčky, protože při mši svaté je na oltáři Pán Ježíš. Nyní tedy víte, proč hoří na oltáři při mši svaté světla a proč rozsvěcujeme světla v kostele. Všecka ta světla znamenají Pána Ježíše a světlo víry v něho a v život věčný. (Proto se také při pohřbu rozsvěcují svíčky).

Co znamená krásný průvod s hořícími světly na hromnice? A proč se ty svíce jmenují hromnice nebo hromničky? Protože naši předkové je rozsvěcovali při hromu a blesku a při tom se modlili, aby je Pán Bůh chránil od neštěstí. (Dříve, když ještě nebyl hromosvod, nemohli se lidé proti hromu a blesku chránit jinak než modlitbou. A také dnes, i když máme hromosvod, může přece uhodit; proto i dnes se máme modlit a nespolehat se jen na sebe, ale na Pána Boha.) Kdy se ještě rozsvěcují ty svíce? Když někdo umírá.

4. *Víra, naděje a láska.* — a) Zbožný stařec Simeon věřil, co předpověděli proroci o Vykupiteli. A když spatřil božské dítě a Duch svatý jeho duši osvítil, uvěřil hned, že to Dítě je jeho Pán a Spasitel. Simeon v Pána Ježíše věřil.

Simeon také doufal, že Pán Bůh jeho modlitby vyslyší a že ještě uvidí Vykupitele. A potom, když uviděl Ježíška, doufal v něho a spoléhal se, že to Dítě jednou osvítil a spasí všechny národy. — Simeon tedy v Pána Ježíše doufal.

Simeon také miloval zaslíbeného Vykupitele a to tak, že si ničeho jiného nepřál, než aby ho uviděl; a když ho uviděl, byl tak šťasten, že už nic jiného zde na zemi nechtěl, než

klidně a šťastně umřít. Ježíšek mu byl dražší a milejší než celý svět. Simeon miloval Pána Ježíše víc než všechno na světě; proto říkáme: Simeon miloval Pána Ježíše nade všechno.

b) Jako Simeon v Pána Ježíše věřil, v něho doufal a jej nade všechno miloval, tak i my máme v Pána Ježíše věřit, v něho doufat a jej nade všechno milovat.

Máme v Pána Ježíše věřit, to znamená: máme věřit jako Simeon, že to dítko betlemské, ten malý Ježíšek, je náš Vykupitel Syn Boží a veliký Bůh, a máme pevně věřit také každému slovu Pána Ježíše, — všemu, co potom Pán Ježíš učil a kázal. Máme mu věřit víc než každému sebe učenějšímu člověku a než všem lidem dohromady.

Máme v něho doufat, to znamená: máme se spoléhat na to, co nám ten Ježíšek — Pán Ježíš potom slíbil. A co nám slíbil? Že nám odpustí hříchy, když jich budeme litovat; že nám dá svou milost, sílu a pomoc, když ho budeme prosit; že nás učiní svatými a statečnými, když ho budeme často a zbožně přijímat, a že nás vezme do nebe, když mu budeme věrně sloužit a jej následovat a poslouchat. A máme v Něho doufat čili na Něho se spoléhat více než na sebe a na lidi, víc než na peníze, víc než na sílu a chytrost lidskou, — protože on je víc a může víc než my a než všichni lidé.

A máme jej nade všechno milovat, to znamená: máme jej mít raději než hračky, raději než dobré jídlo a pohodlí, raději než své šaty a všechny peníze, raději než všechny milé zábavy, raději než všechny kamarády a kamarádky, raději než všechny lidi, raději než všechno, co máme rádi, raději než své tělo, i raději než své bratry, sestry a rodiče.

c) Když v Pána Ježíše tak věříme, když v něho doufáme a když ho milujeme, pak máme v duši: víru, naději a lásku. Víra, naděje a láska jsou tři božské ctnosti — to jsou tři nejkrásnější a nejdůležitější vlastnosti, které má mít každý křesťan. Krásné vlastnosti jmenujeme ctnosti; na příklad když je někdo stále zbožný, má ctnost, která se jmenuje zbožnost; když někdo je stále laskavý a vlídný a nikdy není hrubý, má ctnost, která se jmenuje vlídnost atd. Jiné takové ctnosti neboli krásné a dobré vlastnosti jsou: poslušnost, pilnost, čistota, statečnost, vlídnost, spravedlnost, poctivost, pravdomluvnost, střídmost, skromnost a j. Ale nejdůležitější ze všech ctností jsou tři: víra, naděje a láska. Těm říkáme božské ctnosti, protože to jsou svaté krásné vlast-

nosti, jaké máme mít k Bohu (čili: protože nás učí, jak se máme chovat k Bohu). Jak se vyobrazují? To už máte vědět.

Kdybych se vás tedy ptal: Věříte jako Simeon, že to Jezulátko, to malé chudé děťátko, co se narodilo v Betlemě, je Syn Boží, — že v tom Dítku se skrývá veliký Bůh, náš Stvořitel, náš Pán a Spasitel? A věříte všemu, čemu ten Pán Ježíš potom učil? Když ano, pak máte víru, pak věříte v Pána Ježíše.

A doufáte nebo spoléháte se pevně, že vám Pán Ježíš pomůže, když se k němu budete zbožně modlit, že z vás udělá statečné, svaté a šťastné děti, když ho budete poslouchat, a že vám odpustí hříchy, když se z nich upřímně vyzpovídáte a když se polepšíte a že vás vezme do nebe? Spoléháte se víc na to, co on řekl, než na to, co říkají lidé, víc na pravdu než na lež, víc na dobré než na zlé, — víc na zbožnost a ctnost, než na bohatství, peníze a chytrost? Když ano, pak máte naději v Pána Ježíše a jeho slova.

A milujete Ježíška opravdu nade všechno? Víc než všechny svoje hračky, víc než jídlo a pohodlí nebo nové šaty, víc než všechno, co je vám milé, víc než lidskou chválu, víc než všechny lidi i víc než rodiče? Udělaly byste pro Ježíška všechno a daly byste mu všechno, kdyby to na vás žádal? Daly byste pro něho i pohodlí a život? Pak ho milujete nade všechno, pak teprv máte pravou lásku k němu.

Abyste měly takovou víru naději a lásku, musíte ji v sobě stále probouzeti čili vzbuzovati, aby ve vás neusnula, a v ní se stále cvičiti. A to můžete dělati krátce těmito slovy:

„Ježíši, v Tebe věřím,
Ježíši, v Tebe doufám,
Ježíši, Tebe nade všechno miluji.“

Povzbuzení: Děti! Takové štěstí, jakého se dostalo Simeonovi v chrámě, prožijete letos i vy. Kdo ví, jaké to bude štěstí? Kdy to bude? To bude při sv. přijímání, až přijmete Spasitele do svého srdce. Těšte se už nyní na tu chvíli jako se těšil Simeon, že uvidí Ježíška.

Hodinu možno zakončiti nahoře uvedeným vzbuzením 3 božských ctností a písní: „Jak jsi krásné, Jezulátko“, zde již uvedenou nebo: „Jezulátko krásné, vítej Synu Boží“ (Český kan-

cionál č. 20.; dříve začínala slovy: „Sličné pacholátko“) nebo „Vítej, vítej, božské dítě“.

Opakuje-li se něco z této katechese ještě před svátkem hromnic, možno ukázati na obraz maličkého velikého Krále našeho v loktech Simeonových a vyzvat děti, aby tomu Králi radostně sloužily a radostně obětovaly všecko, a proto mu zazpívaly:

Ježíšku, Králi náš, my tě rádi máme!
Srděčko, dušičku, — všecko tobě dáme!
Trala-la, lala-la lala, lala, lala.
Srděčko, dušičku — všecko tobě dáme!

(Je to jedna z písniček P. Strnada, kterou neobyčejně rádi zpívají děti-exercitanti a která svými nápěvem a prostými slovy v nich budí nadšení pro Ježíška, velikého Krále.)

7. Příchod mudrců.

(Prvouka čl. 32. Cesta k Bohu čl. 8. — Pro 2., 3. a 4. školní rok a málotřídky. Ve 3. a 4. školním roce možno spojit s katechesí následující: Útěk do Egypta.)

Pozn.: 1. Před hodinou možno zazpívat: „Nesem vám noviny“ nebo „Hvězda svítí nad Betlemem“. (Český kancionál strana 28., Boží cesta strana 172.) a pomodlíme se krátké vzbuzení tří božských ctností (jež katecheta předřikává): „Pane Ježíši, my v tebe věříme. My věříme, že jsi Syn Boží a náš Vykupitel. — My v tebe doufáme. — My tě nade všecko milujeme. Nauč nás více tě milovat.“

2. Po pastýřích přicházejí zástupcové pohanů poklonit se nově narozenému Králi světa. Tak se naplňuje proroctví: „A klaněti se mu budou všichni králové země, všichni národové sloužiti budou jemu.“ (Žalm 71, 11.) — Kdo byli mudrci — mágové — a odkud přišli, písmo sv. nepraví. Dětem ve 2. třídě stačí říci, že přišli z daleké země z východu. Protože Bůh, který se zjevuje každému způsobem

jemu přiměřeným, jim dal znamení hvězdou, má se za to, že přišli z Mesopotamie a z Persie (soudě podle darů, mohli býti také z Arabie), a že to byli vznešení a učení pohané, kteří se obírali zvláště hvězdářstvím a předpovídáním budoucnosti z polohy hvězd (hvězdopravci). To je patrné také z názvu mágové, jak se nazývají v latinském a řeckém textu evangelia. Pro svou učenost požívali velké vážnosti a moci a byli asi rádci králů. Králi v našem smyslu nebyli, ale byli snad pohlaváry (náčelníky) některých kmenů (knížata čili emirové). Že to byli mužové vznešení, je patrné z toho, že celé město Jerusalems se poděsilo jejich příchodem. Je také zřejmo, že přijeli s průvodem. Právem jim proto říkáme králové z východu.

3. Hlavním účelem této katechese má býti prohloubení víry v novorozeného Krále Pána Ježíše, v němž se nám zjevil Syn Boží, a obětavé lásky k němu. Novorozený Spasitel se tu má zjevit i duším dětským jako náš Král a pohnouti je k radostnému klanění a k radostným obětem pro Něho. — Myšlenka, že Spasitel přišel na svět i pro pohany, dává zároveň katechetovi příležitost upozorniti na veliký počet pohanů, kterým ještě nevzešla hvězda sv. víry, a povzbuditi děti k spolupráci na misijním díle pro pohany.

Zmínku o hvězdě a zákonících je dobře učiniti ve 2. třídě již v přípravě (v úvodu).

Dary mudrců možno vyložit ve 2. třídě tak, že Ježíškovi přinesl každý z králů to nejvzácnější a nejdražší, co bylo v jeho zemi; dary mu dali jako nejvyššímu Králi, jemuž všechno patří.

Ve 2. třídě možno začítí objevením hvězdy a cestou mudrců a vypravovati způsobem rozšířeným, — a potom děj shrnouti slovy knihy. Ve 3. a 4. třídě podle textu knihy a podrobnosti k oživení a porozumění děje připojiti až v rozhovoru.

A. (pro 2. a 3. třídu.)

PŘÍPRAVA:

Maria a Josef, zbožní pastýři a všichni Izraelité čekali už mnoho let na Vykupitele. Odkud věděli, že přijde? Pán Bůh jim jej slíbil. Po prvé hned v ráji a potom jim to ozna-

moval skrze svaté proroky, kteří o Vykupiteli mnoho předpovídali. Ti o něm také předpověděli, že se narodí v Betlemě a že se při jeho narození ukáže zvláštní hvězda.

Tyto předpovědi napsali svatí proroci do svatých knih, kterým říkáme Písmo svaté (starého zákona nebo krátce zákon Boží). To věděli i mnozí pohané v dalekých zemích na východě.

Dnes vám budu vypravovati o třech vznešených mužích pohanských z dalekého východu, kteří se také dověděli, že se narodil Vykupitel, a jak proto z dálky přijeli do Jerusalema a Ježíška hledali; a jak ho našli a jak se mu klaněli.

V Y P R A V O V Á N Í (rozšířené):

1. *Cesta mudrců z východu.* — Kde bydleli Maria a Josef? Kam šli a kde se narodil Ježíšek? Nedaleko Betlema — asi 2 hodiny od něho, bylo veliké město Jerusalema. (V 1. tř. nacvičit.) V Jerusalemě bydlel židovský král Herodes. Ten byl zlý a ukrutný.

Daleko na východ byla jiná země. V té zemi bydleli pohané, kteří neznali pravého Boha. Mezi nimi žili tři zbožní, vznešení a učení mužové, kteří často celé večery a noci pozorovali hvězdy na nebi. A tak poznali, jak veliký a mocný musí býti Ten, který stvořil podivné a krásné hvězdy, oblohu a celý podivný svět a který ty hvězdy řídí; a uvěřili v jednoho pravého Boha a Stvořitele světa. Pro jejich učenost a moudrost jim proto říkáme mudrci od východu; a proto, že byli vznešení, mocní a bohatí (že byli vznešenými knížaty), jim také říkáme králové z východu. Tito mudrci (nebo králové) věděli také, že se má narodit veliký Král a Vykupitel světa, a že se to pozná podle nové podivné hvězdy, která se ukáže při jeho narození.

Když pak se Ježíšek (v Betlemě) narodil, tu se ta hvězda (na východě) skutečně ukázala. Jednoho večera, když mudrci zas pozorovali hvězdné nebe, spatřili najednou novou podivnou hvězdu. zvláště jasnou a krásnou, jež ukazovala směrem k západu.* Tu hned poznali, že se stalo něco velikého a zvláště

* Nevíme sice, jak si ji máme představovati, ale nechybíme příliš, když si ji představíme jako kometu, tedy hvězdu s ohonem. Není proto chybou, když ji katecheta malým dětem na tabuli nakreslí v podobě zářivé krásné komety, a když si ji děti tak představují. (Srv. Kubeš, Maria II. 182.)

ního. A druhou noc a třetí noc ji viděli zase* (a potom již stále). Tu již poznali, že se nemýlí a (osvíceni milostí Boží) zvolali radostně: „To je jistě znamení velikého krále,“ (slova liturgie) „jehož čekáme!“ A Pán Bůh jim to v duši potvrdil, že se nemýlí. — Když tedy poznali, že se nemýlí, neměli už doma stání a pokoje a přáli si velice viděti nového Krále a pokloniti se mu. (Co si přál stařec Simeon, to si přáli i oni.) A hned se rozhodli: „Půjdeme za ní! Půjdeme za hvězdou! Budeme hledat novorozeného Krále a pokloníme se mu.“ A jeden (z nich) dodal: „Vezmeme s sebou také dary, abychom ho uctili, jak se sluší na krále, neboť nemůžeme přijíti před krále s prázdnýma rukama.“ A hned se začali chystati na (dalekou) cestu. Vybrali k tomu nejlepší a nejrychlejší velbloudy, dali na ně krásná sedla a čabraky, na jiné velbloudy pak naložili potraviny a zásoby na cestu, vybrali tři vzácné dary pro krále — zlato, kadidlo a myrhu, vzali s sebou dobré ozbrojené služebníky a průvodce, a když bylo všecko připraveno, vydali se jednoho večera na dalekou cestu pouští — směrem k západu, kde svítila hvězda. (Byla jich tedy celá družina — nebo karavana.)

To nebyla cesta lehká. Považte si, asi tři neděle musili stále jeti, ve velikém horku, přes poušť, kde není vody a neznámými zeměmi, a cestou spáti na zemi pod stany (nebo i bez stanů) a ve dne stále seděti na velbloudech. Ale oni se toho nelekali a všecko to rádi snášeli pro novorozeného Ježíška, Krále a Vykupitele. Z toho vidíte, jak ho měli rádi, jak po něm toužili a jak se na něho těšili. S počátku jim to šlo ještě dost vesele, dokud před sebou viděli hvězdu, která jim vždycky v noci svítila na cestu. Ale jednoduše se jim na cestě ztratila a potom už ji neviděli.** Oni však jeli přece dále, až konečně šťastně dojeli do země židovské a dorazili do hlavního města Jerusalema, (kde bydlel ukrutný král Herodes).

* Viděli také jiní tu hvězdu? Těžko říci. Snad ano. Ale pro ně to nic neznamenal, oni o tom nepřemýšleli. A Bůh jim také nedal zvláštní osvětlení, protože jich ještě nevolal.

** Životkovy Katechese pro 1. třídu (str. 106). to líčí tak, že je hvězda vedla až do Jerusalema a že jim zmizela až v Jerusalemě. To je pojetí nesprávné. Z textu evangelia jasně vyplývá, že se jim ztratila hned na počátku cesty, hned na východě, snad ještě v jejich vlasti. Snad jim tedy cestou vůbec již nesvítala. To je patrné z jejich slov: „Viděli jsme hvězdu jeho na východě“ (nikoli také zde u vás v Jerusalemě), a ze slov: „a hle, hvězda, kterou byli užívali na východě, předcházela je...“ (Mat. 2, 2. a 9.)

2. *Mudrci v Jerusalemě.* — (Předešlý oddíl se může také vynechat a vypravování začít až zde.) Jerusalema je největší město ve svaté zemi a není daleko od Betlema (jen 2 hodiny). Ale lidé v Jerusalemě přece nevěděli, že se v Betlemě narodil Mesiáš a Vykupitel světa. Také král Herodes nic nevěděl. Až jednoho dne přijel do Jerusalema zástup podivných cizinců. Byli to vznešení mudrcové z východu se svým průvodem. Všichni jeli na vyšňořených velbloudech a byli slavnostně oblečení. A na jiných velbloudech vezli různé zásoby a bedny. Lidé vybíhali zvědavě na ulice a divili se, co je to za lidi a co tu chtějí. A mudrcové se jich začali vyptávat: „Kdepak je ten narozený král židovský? Viděli jsme hvězdu jeho na východě a přijeli jsme se mu poklonit.“ Ale v Jerusalemě nikdo nic nevěděl. Lidé se začali sbíhati a udiveně se ptali: „Co? Nově narozený král židovský? My nic nevíme. My žádného neznáme. My známe jen krále Heroda. A jestliže se opravdu narodil, co bude, až se to doví Herodes? Ten bude zuřit a vraždit.“ A místo, aby se radovali a těšili na toho Krále, všichni se ulekli (poděsili) a přáli si, aby to raději nebylo pravda. A někdo hned běžel do paláce a oznamoval králi Herodovi: „Jsou tu nějakí vznešení cizinci a hledají nového krále! Prý se narodil nový král židovský.“ Tu se i král polekal, neboť věděl: „To by mohl býti ten zaslíbený Král-Mesiáš, na něhož židé čekají. A je-li to pravda, pak se všichni k němu přidají a vzbouří se proti mně.“

(Tak se v Jerusalemě místo radosti všichni ulekli a báli: Lidé se báli ukrutného krále a Herodes se bál lidu.)

3. *Mudrcové u krále Heroda.* — Co udělal nyní Herodes? Herodes byl člověk zlý a vychytralý a hned si řekl, že se toho nového Krále musí zbavit, dokud je ještě maličký. Proto chtěl všecko vyzvědět. Dal tedy mudrce k sobě přivést, aby slyšel přímo od nich, koho hledají. Seděl ve zlatém královském křesle a ptal se mudrců, odkud a proč sem přišli, a oni mu všecko upřímně pověděli. A když slyšel tutéž otázku: „My hledáme novorozeného krále židovského a viděli jsme jeho hvězdu“, ulekl se a nechtěl hned věřit: „Že se narodil očekávaný židovský král — Mesiáš? Já nic nevím. To se jistě klamete.“ Ale mudrci řekli: „Není to klam! Známe proroctví o něm a to se nyní splnilo. Neboť jsme viděli jeho hvězdu.“

Tu poznal král, že by to mohlo být pravda. Propustil tedy mudrce a povolal k sobě židovské velekněze a učitele lidu neboli zákoníky (znalce a vykladače Písma) a vyptával se jich, kde se má zaslíbený Vykupitel naroditi. A oni mu řekli: „V Betlemě (Judově), neboť tak to je psáno v knihách prorockých.“

Potom chtěl ještě vědět, jak už je to dlouho, co se to Dítě narodilo, a jak je velké (jak je staré). Proto dal znova povolat mudrce a vyptal se jich ještě, kdy se jim hvězda po prvé ukázala. A oni mu řekli: „To může býti už asi rok nebo ještě déle.“ Z toho Herodes poznal, že ten nový Král je ještě maličký a umínil si, že ho hned zabije. Proto poslal mudrce do Betlema a řekl jim: „Jděte do Betlema a ptejte se pilně po tom Dítěti; a když je naleznete, zvěstujte mi to, abych i já přišel a poklonil se jemu.“ Zatím si však myslel, že mu tak pomohou Dítě nalézt, aby je mohl snáze zabít. Mudrci vyslechli krále a odjeli.

4. *Mudrcové u maličkého Krále.* — Od krále Heroda z Jerusalema vyjeli tedy mudrci k Betlemu. Bylo to pozdě odpoledne a nebylo to již daleko. Mudrci již byli unaveni ze zklamání, které zažili v Jerusalemě a nešlo se jim proto vesele. Všecko jako by jim říkalo: „Vraťte se!“ Byli asi v polovici cesty, tu se jim náhle ukázala na nebi jejich hvězda, kterou viděli na východě a která se jim potom ztratila. A byla docela blizoučko a nízko nad nimi. (Možno ji nakreslit na tabuli.) Tak jim sám Pán Bůh ukázal cestu, aby je odměnil za jejich vytrvalost (a potěšil za veliké zklamání, jehož se jim dostalo v Jerusalemě). Můžete si myslet, jak se zaradovali. I zaradovali se radostí velmi velikou. Nyní byli rádi, že se nevrátili, nyní poznali, že jsou na správné cestě. Už se nepotřebovali na Ježíška nikoho vyptávat, protože měli spolehlivého vůdce od Boha. (Teď už se jen těšili a přemýšleli o tom, jak toho božského Krále uctí.)

A hvězda je vedla a šla před nimi až do Betlema; a tam se snížila a zastavila nad nízkým domkem, v němž nyní bydleli Maria a Josef s Ježíškem.* Tu se zastavili, sestoupili s velbloudů, služebníci vybalili a přinesli jim připravené dary a

* Při rozhovoru se pak vysvětlí, že sv. Rodina po sčítání lidu nebyla již v jeskyni, jak to vidíme na obrazech svatých tří králů.

potom vešli dovnitř do domu a tam spatřili krásné Dítko na klíně přesvaté Matky, které tak dlouho hledali; a hned padli na zem a klaněli se mu jako svému Králi, Pánu a Bohu. A potom otevřeli poklady, které s sebou přinesli, a obětovali mu dary: zlato, kadidlo a myrhu.

Potom vstali a vypravovali udivené Matce jeho, Panně Marii, jak podivně je Pán Bůh sem přivedl, jak hledali Ježíška nejprve v Jerusalemě a jak dopadli u krále Heroda. Bylo už pozdě odpoledne (nebo k večeru), když přijeli; u sv. Rodiny pak se zdrželi až do tmy, do večera, nebo do noci. Služebníci jejich odešli zatím se soumary (s velbloudy) do hospody. Tam přišli na noc i mudrcové. Ale v noci, sotva zdřímli, dostali napomenutí od anděla, aby se nevraceli k Herodovi. Z toho poznali, co Herodes zamýšlí, a proto hned ještě v noci vstali, osedlali velbloudy a než se rozednilo, byli už na cestě z Betlema. Tak nepobyli u Ježíška v Betlemě dlouho. Ale na tu návštěvu v Betlemě už nikdy v životě nezapomněli. Ježíšek jim dal na cestu své požehnání, takže v něho potom tím více věřili a za něho i život dali. Proto jsou nyní v nebi a říkáme jim: Svatí tři králové a 6. ledna slavíme jejich svátek.

PROHLoubENÍ A OPAKOVÁNÍ:

(Nyní se ukáže vhodný obraz: Klanění mudrců.) Hleďte, roztomilé Jezulátko! S jakou láskou a úctou se dívá přesvatá Matka na své Dítě! A u nich svatý Josef, jejich ochránce. — „Ježíši, Maria, Josefe, pozdravujeme vás jako svatí mudrcové!“ — Mudrcové přinášejí Ježíškovi dary. „I my ti, Ježíšku, dáváme dar. Dáváme ti své srdce!“

Po rozhovoru (který se může dít podle způsobu v oddílu B), možno vypravování shrnouti ve stručný text knihy, jak je ve V y p r a v o v á n í oddílu B na straně 106. a dát zopakovati podle návodu na straně 111.

B. (pro 3. a 4. třídu.)

PŘÍPRAVA (může též býti jako v odd. A.):

Kdopak už se dověděl o narození Vykupitele? (Panna Maria, svatý Josef, pastýři, stařec Simeon a Anna a od nich někteří zbožní lidé.) Ti všichni byli z národa izraelského. — Ale i pohané se měli dovědět o jeho narození. A dnes u-

slyšíme o prvních z nich, kteří se mu přišli poklonit. To byli vznešení a učení mudrcové nebo svatí tři králové z východu.

Ze svatých knih prorockých (z písma svatého) se dočetli, že jeden svatý prorok předpověděl: Až se ukáže zvláštní nová hvězda, narodí se veliký Král-Vykupitel. A to se skutečně stalo. Když se Pán Ježíš narodil, užřeli tři učení a zbožní pohané (hvězdopuravci), kteří často pozorovali hvězdy, v daleké zemi na východě na nebi novou podivnou hvězdu. A hned si řekli: „To je jistě hvězda toho nového Krále, na něhož čekáme. (To se jistě už narodil ten zaslíbený Král a Vykupitel.)“ A hned se chystali na dalekou cestu, aby toho novorozeného Krále viděli a jemu se poklonili. A protože ve svatých knihách se dočetli, že ten nový Král a Vykupitel bude synem (potomkem) Davidovým, myslii, že to bude královský syn a že se narodil v hlavním městě Jerusalemě. Proto se vydali na cestu za hvězdou do Jerusalema (tím směrem, jak jim hvězda ukazovala).

Slyšte nyní, jak ti vznešení pohané nového Vykupitele hledali a našli.

VYPRAVOVÁNÍ:

Za nějaký čas potom, když se Pán Ježíš narodil,* za vlády krále Heroda — ejhle přijeli (náhle) do Jerusalema mudrci od východu. A tázali se: „Kdepak je ten narozený král? Neboť viděli jsme hvězdu jeho na východě a přijeli jsme poklonit se jemu.“ Když to uslyšel král Herodes, poděsil se a celý Jerusalema s ním. I svolal velekněze a učitele lidu (zákonníky) a vyptával se jich (vyzvídal od nich), kde se má ten zaslíbený král-Mesiáš (podle Písma) naroditi. A oni mu řekli: „V Betlemě Judově, neboť tak je to zapsáno v Písmě svatém.“ (Ve 4. třídě: „V Betlemě Judově, neboť tak to jest psáno prorokem: A ty Betleme, ty nejsi nejmenší mezi knížecími městy judskými, neboť z tebe vyjde panovník, jenž bude vládnout lidu mému izraelskému.“***) Potom povolal Herodes mudrce tajně k sobě

* Pravděpodobně asi za rok nebo ještě později. Ježíškovi mohlo být už více než rok. Soudíme tak právem ze slov u sv. Matouše, kde čteme (2, 16), že Herodes dal povraždití všechny „chlapečky ode dvou let a níže podle času, který vyzvėděl na mudrcích.“

** Zde je text tohoto proroctví poněkud odchylný od textu původního. Text původní u proroka Micheáše zní: „A ty, Betleme Efrato, maličká mezi městy judskými, z tebe se narodí Vládce, jehož východové jsou od pradávna, ode dnů věčnosti.“ Smysl obou textů je ovšem stejný.

a vypytl se jich bedlivě na čas, kdy se jim hvězda po prvé ukázala. A pak je poslal do Betlema a řekl jim: „Jděte do Betlema a ptejte se tam pilně po dítěti. A když je najdete, přijďte mi to povědět, abych i já šel a poklonil se jemu.“

Mudrci krále vyslechli a odjeli. A ejhle! — hvězda kterou dříve viděli na východě, vysvitla jim opět. I zaradovali se radostí velikou. Hvězda pak šla před nimi, až stanula nad místem, kde bylo Dítě. Mudrci šli radostně za ní; vešli do domu, nad nímž stanula a našli Dítě a Marii, matku jeho. I padli na zem a klaněli se mu. Potom otevřeli své poklady a obětovali mu dary: zlato kadidlo a myrhu.

V noci pak dostali napomenutí od Pána Boha (skrže anděla) ve snách, aby se nevraceli k Herodovi. I vrátili se jinou cestou do své vlasti.

POROZUMĚNÍ (pro 3. třídu):

(Možno použití rozšířeného Vypravování v oddíle A.)

1. Po chudých pastýřích přišli tedy k Ježíškovi vznešení hosté. Kteří? Učení a bohatí mudrcové nebo králové z dalekého východu. Proč jim říkáme mudrcové anebo králové? Mudrcové jim říkáme pro jejich moudrost, králové pro jejich bohatství a vznešený původ. (Byli to učení hvězdopřevodci, kteří se obírali zvláště hvězdářstvím a snad i pohlaváři některých kmenů.) Kolik jich bylo? Byli nejspíše tři, ale přijeli s četným průvodem. Víme, jak se jmenovali? Jména jejich neznáme, ale křesťané jim dali jména: Kašpar, Melichar a Baltazar. Tak je proto nyní jmenujeme. Byli to pohané; ale i mezi pohany byli někteří moudří a hodní lidé, kteří věřili v jednoho Boha. Také tito mudrcové věřili v jednoho Boha, a toužili po příchodu Spasitele světa. Také slyšeli, že se při jeho narození ukáže na nebi zvláštní hvězda. A ta hvězda se nyní skutečně ukázala a oni ji viděli. Proč právě oni si jí všimli? Protože byli hvězdáři a pozorovali hvězdy. A hned si řekli: „To je jistě hvězda toho nového Krále, který má přijít.“ I vydali se na cestu za hvězdou. Byla to cesta lehká? Byla to od nich veliká odvaha, že se nebáli vydati se na tak dalekou, obtížnou a nebezpečnou cestu pouští. Mnozí je asi zrazovali: Nejezděte nikam! Zůstaňte doma! Kdoví není-li to klam. — Ale jejich touha po Vykupiteli byla větší než touha po pohodlí.

Na tak dalekou a obtížnou cestu se ovšem napřed dobře připravili. Vybrali k tomu dobré velbloudy (a skládací stany),

vzali s sebou ozbrojené průvodce (služebníky) a zásoby pro sebe a pro velbloudy a jiné věci. Také s sebou vzali vzácné dary pro nového Krále. Nejeli tedy sami, jela s nimi celá družina (průvod) služebníků. Jak říkáme takové cestující družině? (Karavana.)

Jak dlouho jeli? Cesta jim trvala aspoň 14 dní nebo několik neděl na rychlých velbloudech. Jaké zklamání je potkalo již na cestě? Hvězda jim cestou zmizela. Vrátili se proto? Věděli kam mají jít? Ano, věděli, že Vykupitel se má narodit v zemi židovské a mysli, že tam už o něm bude každý vědět. Konečně po dlouhé a obtížné cestě přijeli ke hranicím země židovské a zaměřili hned do hlavního města Jerusalema. Tak se objevili pojednou s celým svým pestrým průvodem na ulicích jerusalemských. Lidé vybíhali na ulice a divili se, co je to za vznešené cizince a proč přijíždějí? Ale i mudrcové a celá jejich družina se divili. Mysli, že bude v Jerusalemě plno slávy a jáсотu z narození nového Krále a zatím nic. I začali se vyptávat: „Kdepak je ten narozený král židovský? Neboť jsme viděli hvězdu jeho na východě a přijeli jsme se mu poklonit.“ (Jak se vyptávali?) Ale v Jerusalemě nikdo nic nevěděl. A lidé, místo aby se radovali, ještě se polekali. Proč? Že bude zle, až o tom uslyší ukrutný král Herodes.

Kdo byl tehdy králem v Jerusalemě? V Jerusalemě byl tehdy králem ukrutný pohan Herodes. Když se dověděl, že tu jsou vznešení cizinci a hledají nově narozeného krále, polekal se také. Proč se ulekl? (Bál se o svůj trůn; neboť věděl, že ho lid nemá rád.) Potřeboval se bát Ježíška? Ježíška se bát nemusel. Ten netoužil po jeho světském panství a po jeho koruně. Herodes věděl, že židé čekají Krále Mesiáše a že mají proroctví o jeho příchodu, jež jsou napsána ve svatých knihách. Koho proto svolal? Svolal velekněze a učitele lidu neboli zákoníky. Proč právě velekněze a zákoníky? Protože ti znali dobře proročké knihy a mohli vědět, co je v nich napsáno o budoucím Mesiáši. A co se jich vyptával? Jakou odpověď mu dali? Že Mesiáš se má narodit v Betlemě. Neboť tak to bylo napsáno od svatých proroků. Jak tam bylo napsáno? („Aj, ty Betleme...“) Nyní tedy už věděl Herodes: Jestli se Mesiáš už narodil, tedy je někde v Betlemě. A potom chtěl ještě vědět, jak je to dlouho, co se narodil. Proto povolal tajně mudrce k sobě do paláce a vyptal se jich dobře, kdy se jim hvězda po prvé ukázala. A oni mu řekli: To může být už asi rok nebo ještě déle.

Nyní tedy Herodes věděl, kde by to dítě mohlo být a jak je asi staré. Kam proto poslal mudrce? Do Betlema. Jak jim to řekl? („Jděte do Betlema a ptejte se...“) Ale co chtěl učinit a co si myslel v srdci? Ó ten chytrák falešný! (Protože mluvil jinak než myslel, tedy lhal a přetvařoval se.)

Děti! Představte si, jak asi bylo mudrcům, když tohle všechno viděli a slyšeli. Lidé v Jerusalemě o novém králi nic nevědí a místo aby se radovali, se lekají. A židovští kněží tomu vůbec nevěří a o nového krále se nezajímají. Vědí, že se má Vykupitel narodit v Betlemě, ale ani se tam nejdou podívat. Dali králi odpověď a dál se o nic nestarali. Chování krále Heroda jim bylo také podezřelé. Tak místo nadšení viděli nevěru, netečnost a bázeň. Kdyby byli měli také tak malou víru, tedy by si byli řekli: „Žádný Vykupitel se nenarodil, vraťme se domů.“ Ale stateční mudrcové se nevrátili. Hlas Boží jim v duši říkal, aby jen dále Vykupitele hledali a oni tomu hlasu věřili. A za tu velikou víru byli brzy odměněni. Jak? Když vyjeli za město, bylo již k večeru a tu spatřili znova tutéž hvězdu, kterou viděli již na východě a která se jim potom na cestě ztratila. A nyní byla tak jasná a byla tak blízoučko a nízko nad nimi. Můžete si myslit, jak se zaradovali. Nyní věděli, že jsou na pravé cestě. Hvězda pak šla před nimi a snižovala se víc a více, až konečně se zastavila. Kde? Nad jedním domem. Nad místem, kde bylo Dítko. To už (asi) nebylo ve chlévě. Po sčítání lidu se svatý Josef odstěhoval s Pannou Marií a s Ježíškem do lepšího příbytku, do nějakého domku v Betlemě. V tom domku tedy našli nyní vznešení králové z východu svaté Dítko a u něho chudou Matku.*

Jak se asi divili, že novorozeného Krále a Vykupitele našli v takové chudobě! A jak se asi divila Panna Maria se svatým Josefem, když do jejich chudého domku přišli náhle vznešení cizinci a vyprávěli, jak podivným způsobem je sám Bůh sem přivedl! Panna Maria vzala svaté Dítě do náručí, ukázala je vznešeným cizincům a pravila: „Vizte toho, kterého hledáte.“ A Pán Bůh jim v duši zjevil, že to Dítě je opravdu ten slíbený Král a Vykupitel. Proto padli na zem a klaněli se

* Někteří vykladači sice soudí, že sv. Rodina zůstala i potom v jeskyni, protože dali přednost obydlí, v němž mohli býti sami, nerušení a neobtěžováni zvědavými lidmi. Většina však má za to, že již byla usídlena v lepším obydlí. Také evangelista praví, že hvězda se zastavila „nad místem“, „vešedše do domu, našli dítka.“

plni radosti a úcty Božskému dítěti. Potom otevřeli poklady své, které s sebou přivezli a obětovali Ježíškovi tři vzácné dary: Zlato, kadidlo a myrhu, aby jej ještě lépe uctili.* Přinesli mu darem tři nejvzácnější poklady své země. Zlato všichni znáte, také kadidlo znáte (je to drahá, vonná pryskyřice, která se sype na uhlí do kaditelnice v kostele), myrha je drahá libovonná mast, která se připravuje ze vzácné pryskyřice a ze šťávy vzácné rostliny (nardu), má hořkou chuť a mazala (balzamovala) se jí někdy těla mrtvých, aby v hrobě neshnila.

(Nyní se může ukázat obraz klanění sv. tří králů a dát dětem vyjmenovat jednotlivé postavy. Upozorní se, že na obraze je to v jeskyni, ale ve skutečnosti to bylo v domě. — Tento hold vznešených cizinců chudému Dítěti jako Králi, Bohem poslanému, byl jistě něčím nevidaným a neslýchaným. Když se mudrci klaněli Dítěti, uctili tím zároveň jeho sv. Matku, která Dítě držela v náručí. Maria byla v té chvíli královskou Matkou královského syna.)

Jak dlouho se zdrželi v Betlemě? V Betlemě se zdrželi asi den, nanejvýš dva.** Co chtěli potom učiniti? Chtěli se vrátit ke králi Herodovi, protože nevěděli, co chce učiniti. (Patrně to již sami tušili a Herodovi nevěřili, ale snad byli ještě na rozpacích. A z těch je Bůh vyvedl zjevením.) Ale někdo jiný to věděl. (Pán Bůh.) Proto jim poslal Pán Bůh v noci anděla a ten jim dal napomenutí ve snách, aby se nevraceli do Jerusalema, ale jinou cestou se navrátili do svých domovů. Tu pochopili, co Herodes zamýšlí, a hned poslechli. Rychle

* Odevzdání darů se dalo snad obřadně až druhý den, jak to líčí Miklák v knize „Život Panny Marie.“ Mudrci po první návštěvě k večeru odešli asi do hospody, kde byli ubytováni; odtamtud pak vyšel druhý den vznešený průvod s dary, jež nesli četní sluhové. — Možná však, že to učinili hned první den k večeru při první návštěvě. Služebníci složili cestovní vaky s velbloudů a vyňali ze zaprášeného obalu cenné předměty, jež pak mudrci podali darem Dítěti. (Tyto podrobnosti není třeba v katechesi uvádět.)

** Dlouho se v Betlemě zdržet nemohli, jinak by se byli stali nápadnými, celé okolí by bylo bývalo na ně upozorněno a to bylo proti záměrům Božím. Byla asi pozdní hodina odpolední když přišli, na noc umístili soumary v hospodě, večer a v noci potom prodleli dílem v domku u svatě Rodiny, dílem v hospodě a snad již téže noci dostali napomenutí od anděla, takže ještě před svítáním odjeli. (Tak soudí P. Kubeš v knize „Maria“ II. 193).

vstali, osedlali velbloudy a hned v noci odjeli; a než se rozednilo, nebylo už po nich ani stopy.*

Útěk do Egypta: Když mudrci odjeli (snad ještě tu noc), ukázal se anděl Páně také Josefovi ve snách a řekl jemu: „Vstaň, vezmi dítě a matku jeho a utec do Egypta, a zůstaň tam, dokud opět neřeknu tobě. Neboť Herodes bude hledati dítě, aby je zabil.“ — Vstal tedy Josef, vzal matku a dítě a ještě té noci spěchal do Egypta.

OPAKOVÁNÍ (jen ve 2. třídě):

To vypravování, které jsme nyní četli, má 4 díly: 1. Jak mudrci přijeli do Jerusalema a tam se vyptávali. (Vypravuj o tom.) 2. Mudrci u krále Heroda. (Vypravuj, jak je Herodes přivítal, co udělal, koho povolal nejprve, nač se vyptal mudrců.) 3. Jak potom jeli od Heroda do Betlema. (Co spatřili na cestě?) 4. Mudrci v Betlemě. (Jak našli novorozeného Krále a co učinili? Jak dlouho se tam zdrželi a jak hned zase odjeli a zmizeli.)

VÝTĚŽKY:

1. *Svátek Zjevení Páně.* — Na to, jak mudrcové od východu neboli svatí tři králové přišli se poklonit Pánu Ježíši, si budeme vzpomínat 6. ledna na svátek svatých tří králů neboli Zjevení Páně. Ten svátek se jmenuje Zjevení Páně, protože si vzpomínáme, jak se Vykupitel zjevil hvězdou mudrcům, zástupcům pohanů a prvním z pohanů, kteří v něho uvěřili. Je to svátek zasvěcený? Ano — po Hodu Božím největší svátek vánoční. Co se děje před tím svátkem?

Den před tím se světi v kostelích tříkrálová voda, křída a kadidlo. Tou vodou křesťané někde vykropují příbytky a posvěceným kadidlem je vykuřují; posvěcenou křídou pak píší na dveře začáteční písmena jmen svatých mudrců a k tomu nový rok (takto: K + M + B + 1941). Proč? Abychom si vyprosili jejich ochranu pro celý rok, abychom nezbloudili na cestě (do nebe) za Pánem Ježíšem. Jako svatí tři králové hledali horlivě Pána Ježíše a nezalekli se žádných obtíží a šli vytrvale za jeho hvězdou, tak i my máme Pána Ježíše stále upřímně hledati a jíti celý rok věrně za ním a za hvězdou víry v něho.

* Možná, že mudrci a sv. Josef byli varováni andělem téže noci, takže ráno po odchodu mudrců byla již i sv. Rodina na útěku.

2. (Ve 3. a 4. třídě.) *Misie pro pohany.* — Na ten svátek ve všech kostelích na celém světě se vybírají peněžité dary na misie mezi pohany. Proč? Protože svatí mudrci byli první pohané, kteří uvěřili v Pána Ježíše, — kteří světlem hvězdy byli přivedeni ke Světlu a přinesli mu dary; a protože na světě jsou ještě miliony pohanů, kteří o Pánu Ježíši nic nevědí a ještě žijí ve tmě pohanství. Na celém světě je ještě dnes více pohanů než křesťanů. Ale Pán Ježíš se narodil pro všechny lidi a chce, aby Ho všichni poznali a byli spaseni. Proto poslal před svým nanebevstoupením do světa svaté apoštoly, aby o něm kázali, a po nich posílá do světa k pohanům kněze-misionáře. Proto stále chodí k pohanům křesťanští kněží (misionáři) a kážou jim o Pánu Ježíši a křtí je, aby jim v jejich tmě vzešlo nebeské světlo pravdy Boží a Boží milosti. A tomu kázání a práci misionářů mezi pohany říkáme krátce *misie*. (Jak tomu říkáme?) Ale protože kněží-misionářů je stále málo a misionáři potřebují také mnoho peněz, aby mohli stavět pohanům kostely, školy, nemocnice a sirotčince a vyučovat je náboženství, a vysvobozovat je z otroctví a pomáhati jim v jejich bídě, proto se na misie sbírá. Proto my, kteří už máme světlo svaté víry, máme pomáhati svým nešťastným bratrům a sestrám peněžitými dary a modlitbou. Ty dary dáváme vlastně Pánu Ježíši. — Práce misionářů je také velmi obtížná, neboť někteří pohané jsou zlí a misionáře pronásledují a zabíjejí; proto se máme za ně také modlit, aby jim Pán Bůh v kázání a práci mezi pohany pomáhal.

3. (Ve 3. a 4. třídě.) *Dílo svatého Děťství.* — Také vy, děti, máte pomáhat k tomu, aby co nejvíce pohanů poznalo Pána Ježíše a uvěřilo v Něho. Zvláště můžete a máte pomáhat nešťastným pohanským dětem, které ještě žijí v otroctví a o Pánu Ježíši ničeho nevědí. Vy se asi divíte a ptáte, jak?

Tedy vám to řeknu. Na to je zvláštní světový papežský spolek dětí, který se jmenuje: Spolek Děťství Ježíšova nebo Dílo sv. Děťství, aby věřící katolické děti mohli pomáhat malým pohánkům. Děti, které se dají zapsati do „Díla svatého Děťství“, modlí se denně za obrácení pohanských dětí „Zdravas Maria“ s prosbou: „Svatá Panno Maria, pros za nás a za nebohé pohanské děti.“ A kromě modlitby přispívají ještě docela malou almužničkou — 20 haléřů měsíčně.

Děti, kolikrát dostanete od rodičů nebo příbuzných nějakou korunu a utratíte ji za bezcennou hračku nebo pamlsek. A daleko od vás v Číně, v Africe a j. právě v tu chvíli, kdy vy mlsáte a všelicos zbytečného si dopřáváte, malé pohozené dítě vztahuje ručku po někom, kdo by se ho ujal a nenechal je zahynout. Smilujte se nad nimi aspoň vy, děti, a pomozte jim, jak můžete. Či nemáte rády ty své nešťastné pohanské bratříčky a sestřičky?

Nechtěli byste i vy se státí členy velikého „Díla svatého Dětství?...“

Ty malé příspěvky (almužničky) se obyčejně platí tak, že si děti koupí zvláštní krásné pohlednice svatého Václava, Panny Marie s černoušky, Božského Srdce Páně a j., vydané spolkem „Svatého Dětství“ (za 50 haléřů) a na ně nalepují nálepky z misíí po 20 haléřích. Celý arch 100 takových nálepek s černoušky, malými Číňanky a různými obrázky z misíí stojí 20 K, 10 kusů nálepek je za 2 K, ale vy si je nemusíte koupit najednou.

PŘÍKLAD:

Děti! Povím vám o jednom chlapci. Jmenoval se Ota. Dříve leckdy zašel s korunkou k cukráři, ale jednoho dne se s ním stala nápadná změna. Z Oty se stal „střádal“. Peníze,

* Před svátkem Zjevení Páně, který je závoveň velikým svátkem misijním, by měl každý katecheta upozornit děti na Dílo svatého dětství a záhy budít v dětech zájem pro veliké misijní dílo Církve. Tu je krásná příležitost zapálit dětská srdce touhou a snahou po tom, aby novorozený Král se zjevil i tolika nešťastným dítkám pohanským, které dosud žijí v bídě a temnotě. Tak je naučíme obětavosti a lásce k bližnímu a u některých můžeme probuditi i touhu po misijním povolání. Papežové proto nepřestávají doporučovat tento dětský apoštolát. Svatý Otec Benedikt XV. nazval „Dílo svatého Dětství“ apoštolátem křesťanských dítek a pravil o něm krásně: „Malá je modlitba spolková, malý příspěvek, malí jsou mladí apoštolové. Ale vzhledem k velkolepým výsledkům možno dítky nazvati velikými apoštolý, neboť zachraňují miliony duší pro nebe.“ „Dílo svatého Dětství“ koná skutečně přímo divy. Miliony korun se již takto sebralo v celém katolickém světě a tisícům pohanských dětí se tak dostalo milosti sv. křtu a katolické výchovy.

U nás je ředitelem „Díla“ prof. A. Brand. Praha XII., Hradešínská 10. Tomu možno napsat o krásné pohlednici po 50 hal. a archy nálepek z misíí po 20 hal., které na ně budou děti radostně lepit a denně se modlit krátkou předepsanou modlitbu. Až ukážeme dětem veliký arch 100 nálepek s černoušky a různými obrázky z misíí, užasne, kolik dětí bude radostně lepit misijní „známky“ a přinášet malé oběti pro pohanské děti.

které dostal darem, schovával do pokladničky a když dostal od tatínka nebo od maminky na párek k svačině v 10 hodin, koupil si často pouze housky a zbylé haléře uložil. Hoši ve škole to jeho šetření brzy vypožorovali a začali mu říkat „lakomec a kefas.“

I sám pan katecheta, kterému to chlapci žalovali, začal se o Otu bát, aby se z něj na konec nevyklubal skutečný lakomec. Jednou si jej proto zavolal a upřímně mu řekl: „Otíku, nestává se z tebe lakomec? Já bych nerad, aby to byla pravda.“ Chlapec se začervenal — ale jeho velké oči zůstaly nevinně upřeny na kněze. A po chvíli se přiznal se svým tajemstvím: „Velebný pane, já jsem musel tak šetřiti, když jsem si chtěl ušetřiti na pokřtění černouška. A zde vám je odevzdávám.“ Potom vyklopil na stůl celou hromádku našetřených drobných peněz. To našetřil ani ne za celý rok. — A za patnáct let stál ten malý „střádal“ a „kefas“ po prvé u oltáře jako kněz.

Jaké předsevzetí si tedy udělám? Dám se zapsat do „Díla svatého dětství Ježíšova“ a požádám rodiče, aby mi to dovolili. (Srv. Tomiško, Dětským duším, strana 77.)

A ještě nějak můžete pomáhat misionářům. Můžete sbírat pro misionáře staniol a poštovní známky. Za mnoho takových známek nebo větší množství staniolu mohou pak misionáři vykoupit a pokřtít pohanské dítě. Tak se můžete stát i zde doma malými misionáři a pomocníky misionářů.

Ale, děti, také u nás — v naší vlasti a mezi vámi je mnoho dětí, které nejsou ani pokřtěny a o Pánu Ježíši nic nevědí. Modlele se proto často také za ně, aby jim Pán Ježíš rozsvítil v duši světlo, aby ho poznali.

4. (Ve 2. a 3. třídě.) *Ježíš — náš Král ve svatostánku.* — Proč si tak rádi vzpomínáme na svaté tři krále? Protože tak velice milovali Ježíška, novorozeného Krále. K vůli němu konal dalekou a obtížnou cestu, aby jej viděli a poklonili se mu. A svou lásku a úctu ukázali také tím, že mu obětovali vzácné dary. — Máte i vy tak rády Ježíška? Jestliže ano, tedy k němu také rády půjdete. A vy nemáte k Ježíškovi tak daleko jako svatí mudrci. Některé z vás k němu mají jen několik kroků — do kostela, kde přebývá v malém domečku na oltáři — ve svatostánku — jako v Betlemě. A také vás k němu volá hvězda. Jaká hvězda? Aby každý věděl, kde přebývá a snadno k němu našel cestu, svítí také před naším Bet-

lemem — svatostánkem — hvězda, která nám říká: zde přebývá Ježíšek, náš Pán a Král a Vykupitel. Kdo z vás už viděl tu hvězdu? To je věčná lampa nebo věčné světlo.* — Za tím světlem, za tou hvězdou, máte proto spěchat tak rády k Ježíškovi, jako svatí tři králové. A když k němu přijdete, máte také tak zbožně před ním padnout na kolena a klanět se mu. A máte mu také obětovati dary. Jaképak? Chcete, já vám povím jaké. A ty dary budou Ježíškovi milejší než zlato. Dejte pozor, já vám to pošeptám: Řeknete mu: „Milý Ježíšku, z lásky k tobě budu rád poslouchat!“ A ty mu řekni: „Milý Ježíšku, z lásky k tobě se budu nyní rád modlit!“ A ty řekni: „Milý Ježíšku, z lásky k tobě se budu rád učit náboženství.“

Proto si budete pamatovat, co čteme v Prvouce: „Mudrci klaněli se novorozenému Vykupiteli. Týž Kristus Pán je přítomen i v našem kostele ve svátosti oltářní. Pojdme, klaňme se jemu.“ A při tom se můžete modlití modlitbu, kterou máte v knize:

Jak mudrci v dávný čas,
klaním se ti, Jezu, zas:
Vzácných nemám pokladů,
srdce dám ti v náhradu.
Nade vše tě miluji,
modlívati se slibuji,
vroucně hříchů lituji.

Té modlitbě se potom naučíme. Někdo snad ji už umí.

5. (Ve 3. třídě.) *Obětuj i ty Ježíškovi dary!*** — Ještě si povíme, jak mudrci Pána Ježíše uctili. Mudrcové se Pánu Ježíši nejprve poklonili. A co učinili potom? Potom otevřeli poklady své a obětovali mu dary. Jaké dary? Ty dary něco znamenaly. Těmi dary uctili trojí důstojnost Pána Ježíše: zlatem uctili Pána Ježíše jako Krále světa. (Zlato bylo

* Proto zpíváme: Náš Ježíšek, náš miláček, v kostelíčku na oltáři, v Hostiích je malých svatých, tam kde věčná lampa září! Nebo: V kostelíčku, na oltáři, tam kde věčná lampa září, Ježíšek náš přebývá, stále na nás vzpomíná.

** Zde znovu se naskytá příležitost zdůrazniti důležitou myšlenku oběti, o níž byla řeč již v předešlé katechesi. Touto katechesí se má myšlenka ochotné a radostné obětavosti pro Krista v dětech ještě více posílit.

u starých národů nejvhodnější dar pro krále — král nosí zlatou korunu); kadidlem jako Boha — Syna Božího (kadidlo se obětuje Pánu Bohu, kadidla se užívalo jen při bohoslužbě); a myrhou v něm uctili člověka, který za nás bude trpět, umře a bude pomazán vonnou mastí (myrhou se mazala těla mrtvých).

Těmi dary tedy vyznali:

zlatem, že Pán Ježíš je Králem,

kadidlem, že Pán Ježíš je Bohem

a myrhou, že Pán Ježíš je smrtelným člověkem.

To možno naznačiti na tabuli takto:

(později se připíše):

zlatο	—	král	láska
kadidlo	—	Bůh	modlitba
myrha	}	— člověk	trpělivost a sebezapírání.
trpká mast		— utrpení a smrt	

Ale ještě milejší než ty dary byla Ježíškovi jejich srdce, v nichž měli tolik upřímné lásky k Němu.

Tak to máme dělati i my. Jako svatí mudrcové, i vy se máte Pánu Ježíši ve svatostánku napřed pokloniti a potom mu máte také obětovati tři dary: zlatο, kadidlo a myrhu. Ale jiné zlatο, jiné kadidlo a jinou myrhu. Zlatο znamená lásku, proto máte dáti Ježíškovi zlatο lásky. Láska je jako zlatο a ještě víc než zlatο, proto říkáme: Kdo má v srdci lásku, že má zlaté srdce. Láska je to nejlepší a nejdražší; tu máte dát Ježíškovi místo zlatα. — Kadidlo se obětuje v kostele Pánu Bohu a znamená zbožnou modlitbu, která se má vznášeti k nebi jako vonný kouř kadidla. (Někdo se diví, proč se v kostele pálí kadidlo. Nyní to víte. Vonný kouř kadidlový, který se vznáší k nebi, znamená naši modlitbu. Tak se mají v kostele vznášet k nebi naše modlitby.) Místo kadidla tedy dáte Ježíškovi zbožnou modlitbu. — Myrha má trpkou chuť, proto znamená trpělivost, trpké sebezapření, utrpení a trpké pokání (to jsou samé ctnosti velmi krásné a cenné, ale s počátku trpké a těžké). Myrhu tedy dáte Ježíškovi, když budete pro něho trpělivě a rády snášet a konat i to, co je vám trpké a nepříjemné a učit se trpkým ctnostem, na příklad rády se přemáhat pro Pána Ježíše, který pro nás tolik trpěl,

a za své hříchy rády přijímají nějaké trpké pokání. (Jmenuj ještě jiné trpké ctnosti: poslušnost, sebezapření, pokání...)

(Někdo z vás bude třeba nemocen. Bude ležet v posteli a bude bolestí plakat a naříkat. Ale najednou si řekne: „Nebudu plakat, i když to bolí — z lásky k Ježíškovi! Obětuji tu bolest Ježíškovi.“ Tak budete Ježíškovi obětovat myrhu trpělivosti.

Nebo: Jiné děti venku skotačí, ale tobě poručí maminka nebo tatínek: Zůstaneš doma a budeš se pěkně učit! Tobě se to zdá těžké a trpké, myslíš si, že to nesneseš a je ti do pláče. Ale vzpomeň si na Pána Ježíše, jak za tebe trpěl a jak ho na kříži napájeli žlučí a myrhou, a hned přestaneš plakat a řekneš si: já tu trpkou myrhu obětuji Pánu Ježíši — já mu obětuji myrhu poslušnosti, trpělivosti a sebezapření. A tak se budeš Pánu Ježíši líbiti.)

OPAKOVÁNÍ:

Jaké zlato, kadidlo a myrhu máme tedy obětovat Pánu Ježíši? Máme mu obětovat: zlato lásky, kadidlo modlitby a myrhu trpělivosti a pokání. Proto se modlíme: Nade vše tě miluji, modlívát se slibuji, hříchů vroucně lituji.

Řekni mi ještě, kdy obětuje Pánu Ježíši zlato? Když mu dáváme lásku — když ho celým srdcem milujeme — „nade vše tě miluji.“ A kdy mu obětuje kadidlo? Když se zbožně a rádi modlíme — „modlívát se slibuji.“ A kdy mu obětuje myrhu? Když jsme pro něho trpělivi, rádi posloucháme, rádi se pro něho přemáháme a spáchaných hříchů litujeme — „vroucně hříchů lituji.“ Láska, zbožnost a trpělivost jsou Pánu Ježíši ještě milejší než zlato, kadidlo a myrha.

Proč znamená zlato lásku? (Protože láska je to nejdražší.) Proč znamená kadidlo modlitbu? (Protože se pálí v kostele Pánu Bohu a vonný kadidlový kouř vystupuje k nebi jako naše modlitby.) Proč znamená myrha trpělivost a pokání? (Protože je trpká a trpělivost a pokání jsou také trpké.)

Proto se modlíme před svatostánkem modlitbu: Jak mudrci v dávný čas... V té modlitbě říkáme, že dáváme místo vzácných darů (pokladů) Ježíškovi své srdce; to je mu milejší než vzácné poklady. A pak říkáme, že ho milujeme, to je naše zlato, že se chceme k němu modlit, to je naše kadidlo; a že hříchů litujeme, pro ně pláceme a za ně chceme trpělivě snášet za pokání všechny trpkosti — to je naše trpká myrha.

NAUČENÍ:

To nejlepší, co můžeme dát Pánu Ježíši, je tedy čisté, milující, zbožné a obětavé (trpělivé) srdce. Pán Ježíš od nás nechce zlato, ani peníze a nic takového, ale chce od nás celé naše srdce. A Pán Ježíš má na naše srdce právo, protože se pro nás narodil, pro nás trpěl a pro nás umřel a tak si nás svou drahou krví koupil nebo vykoupil. A nikdo nás tak nemiloval jako on. Protože on nám dal sebe, proto mu i my máme ochotně dávat sebe, své srdce. A kdykoliv přijdeme do kostela a před svatostánkem se mu kláníme, máme mu dát znova srdce své. Tak to máme činit zvláště při každé mši svaté při obětování. Pane Ježíši, ty ses za mne obětoval na kříži, já ti obětuji své srdce. Proto jsme zpívali před jesličkami:

A co my ti nuzní dáme,
darovati co nemáme,
čistounkou dušičku
jako holubičku.

Proto zpíváme Ježíškovi, našemu malému, Velikému Králi:

„Ježíšku, Králi náš, my tě rádi máme,
srdéčko, dušičku — všechno tobě dáme...“

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Mudrci byli první pohané, kteří se přišli poklonit novorozenému Králi — Ježíškovi.

2. Ještě dnes je mnoho pohanů. Ty přiváděj k Pánu Ježíši kněží-misionáři. I ty k tomu můžeš pomáhati. Jak? Staneš-li se členem „Díla svatého dětství Ježíšova“ a budeš-li se modlit denně „Zdravas Maria“ s prosbou: „Svatá Panno Maria, pros za nás a ubohé pohanské děti“, a ušetříš-li každý měsíc malý příspěvek 20 haléřů na toto svaté Dílo.

3. Mudrci šli za hvězdou, poklonili se chudému Králi a obětovali mu tři dary: zlato, kadidlo a myrhu. I my máme hledati Pána Ježíše a jíti za hvězdou — věčným světlem, Pánu Ježíši ve svatostánku se kláněti a při tom mu obětovati tři dary: Zlato lásky, kadidlo modlitby a myrhu trpělivosti, sebezapření a pokání.

Také já chci dáti dary Ježíškovi zlato, kadidlo a myrhu :

1. Mé zlato je mé srdce. „Synu, dej mi srdce své!“

2. Mé kadidlo je má modlitba.

3. Má myrha je všechno, co mi bývá těžké a trpké: Nerad vstávám, nerad se učím, nerad se přemáhám (nerad se zpovídám, nerad činím pokání).

4. Na příchod mudrců si vzpomínáme na svátek svatých tří králů neboli Zjevení Páně — 6. ledna.

(Ke konci hodiny nacvičíme modlitbu z Prvouky „Jak mudrci v dávný čas“ a tou modlitbou zakončíme.)

Kreslíme (ve 2. a 3. třídě, zbude-li čas): Hronek, Kresebné náčrty str. 87.

8. Král Herodes a dítě Ježíš. — Betlemská pacholátka.

(Útěk svaté Rodiny do Egypta a návrat do Nazareta.)

(Prvouka čl. 34. — Cesta k Bohu čl. 9. — Pro 2. a 3. třídu. Ve 3. a 4. třídě možno připojit k předešlé. Ve 2. třídě možno napřed zopakovati klanění mudrců a na to navázati tuto katechesi.)

Pozn.: Před hodinou zazpíváme jednu sloku vánoční písně a pomodlíme se předešle nacvičenou modlitbu: Jak mudrci v dávný čas, (po případě ji před modlitbou napřed docvičíme.)

Tato katechese bude zpravidla poslední, kterou bude možno probrat ještě před vánocemi. V tom případě se zstruční, aby se ke konci hodiny mohla připojit ještě některá vánoční povzbuzení a připomínky z katechese: 5. Vánoce.

Cílem této katechese jest ukázati, jak Boží Prozřetelnost chránila novorozené Dítě. Při líčení vraždy dítek betlemských není tak závažnou věcí ukrutnost Hero-

dova jako nebeská odměna dítek, které prolily krev svou za Krista.

Sv. Josef utekl na pokyn Boží s Pannou Marií a Dítětem do Egypta. Egypt byl římskou provincií, kam už nesahala moc Herodova. Ačkoli to byla země pohanská, bylo tam usazeno mnoho lidí ze Svaté země. Sv. Josef se usadil mezi těmito krajany asi v blízkosti nynějšího hlavního města Káhíry (Kairo). Tam žila sv. Rodina v klidu a skrytosti asi 2 léta.

PŘÍPADA :

Všichni, kteří se dověděli o narození Vykupitele, se z toho radovali. (Pastýři, Simeon a Anna, mudrci.) Jenom někdo se z toho neradoval. Kdopak? Ukrutný král Herodes.* Proč se neradoval? (Protože se bál o trůn.) Co chtěl proto učinit? Proč chtěl Ježíška zabít? Prozradil to někomu? (Ne, chtěl to udělat tajně.) Proto se přetvařoval a mudrcům řekl, že se chce také Ježíškovi přijít poklonit.

Ale Pán Bůh vidí každému do srdce a zná i naše nejtajnější myšlenky. Pán Bůh znal zlé myšlenky a úmysly krále Heroda. Jak se postaral Pán Bůh, aby se Herodes nedověděl, kde je Ježíšek? Dal mudrcům napomenutí ve snách skrze anděla, aby se k němu nevraceli (a nic mu neřekli). Ale to ještě nestačilo. Herodes už věděl od židovských kněží, že Vykupitel se má narodit v Betlemě; mohl tedy přece Ježíška najít a zabít; a také to chtěl učinit. Proto Pán Bůh napomenul také svatého Josefa ve snách, aby s Ježíškem utekl. O tom zachránění Ježíška si budeme nyní vypravovati.

VYPRÁVOVÁNÍ (podle knihy) :

1. *Útěk svaté Rodiny.* — Když mudrci odjeli (z Betlema), hle, anděl Páně se ukázal ve snách Josefovi** a řekl jemu: „Vstaň, vezmi Dítě i matku jeho a utec do Egypta. A buď tam dokud zas nepovím tobě. Neboť Herodes bude hledati Dítě,

* Také velekněží se neradovali. Ale ti tomu vůbec nevěřili a o chudé Božské dítě se nezajímali. Ti mysleli: Vykupitel musí býti takový, jakého my si přejeme. A takový dosud nepřišel.

** To mohlo býti hned tu noc, kdy mudrci odjeli, jen o něco později. Náhlé zmizení mudrců a sv. Rodiny z Betlema se stalo jistě brzy za sebou a skoro najednou, snad v jedné noci.

aby je zabil.“ — Svatý Josef vstal, vzal Dítě i matku jeho a ještě té noci spěchal do Egypta. A tam byl až do smrti Herodovy.*

2. *Povraždění pacholátek.* — Herodes čekal nějaký čas na mudrce. Když však viděl, že čeká marně, rozhněval se náramně; a poslav do Betlema vojáky, dal usmrtiti v Betlemě a v celém okolí všechny chlapečky od nejmenších až do dvou let. (Neboť mysli, že také Ježíšek bude mezi nimi.) I bylo tam mnoho pláče a kvílení. (Matky plakaly a nedaly se utišiti.)

3. *Smrt Herodova a návrat svaté Rodiny.* — Brzy potom potrestal Pán Bůh krále Heroda tak, že zemřel v hrozných bolestech. Když pak Herodes umřel, ukázal se anděl Páně ve snách Josefovi v Egyptě a řekl: „Vstaň, vezmi Dítě i matku jeho a vrať se do země izraelské; neboť zemřeli již ti, kteří hleděli zabít Dítě.“ I vstal svatý Josef s radostí, vzal Dítě i matku jeho a vrátil se do země izraelské. Nešel však již do Betlema, protože tam kraloval nový ukrutný král, syn Herodův, ale obrátil se dále na sever a usadil se v Nazaretě. Tam potom bydlela svatá Rodina už stále a tam Ježíšek dorostl. Proto mu potom říkali Ježíš Nazaretský.

POROZUMĚNÍ (Výklad):

1. *Útěk svaté Rodiny.* — Sotva se Pán Ježíš narodil, už mu hrozilo veliké nebezpečí. Jaké? (Král Herodes Ho chtěl zabít.) Pochlubil se tím někomu? Ne. Chtěl to udělat chytře. Proto se na všechno vyptal a žádal mudrce, aby mu oznámili až ho najdou. Věděli mudrcové, co chce učinit? (Nevěděli.) Snad měli nějaké tušení, ale přece to nevěděli. Kdo to však věděl? (Pán Bůh.) A Pán Bůh nenechal Ježíška zabít. Co proto učinil? Poslal anděla v noci k mudrcům, aby Herodovi nic neříkali a odjeli jinou cestou. A hned jak mudrci odjeli, ještě tu noc, poslal anděla ještě ke komu? K svatému Josefovi ve snách. A co mu řekl? „Vstaň, vezmi dítě i matku jeho a utec do Egypta. A buď tam až zase povím tobě. Neboť Herodes bude hledati Dítě, aby je zabil.“ — (N., opakuj! Jak

* Kubíček vynechává toto časové udání, jež stojí výslovně v evangeliu sv. Matouše: „a byl tam až do smrti Herodovy, aby se naplnilo, co bylo pověděno od Pána skrze proroka slovy: „Z Egypta povolal jsem syna svého.“

mu to řekl?...) Proč měl utéci? Kam měl utéci? Měl utéci do cizí země, do Egypta, neboť tam už neměl král Herodes žádné moci. A jak dlouho tam měl zůstat? — Všimněte si, že anděl neřekl: „Vezmi své dítě a manželku“ nýbrž: „Vezmi dítě a matku jeho“. Proč? Protože to nebylo dítě svatého Josefa, nýbrž jen Panny Marie. Kdo byl svatý Josef? Svatý Josef byl jen jeho pěstoun. — Svatý Josef se ulekl, když slyšel, že Ježíškovi hrozí nebezpečí; a hned v noci vstal, vzbudil Pannu Marii, osedlal oslíčka, vzal rychle nejnutnější věci na cestu (nějaké roucho a chléb), naložil to na oslíčka a ještě té noci utíkali do Egypta. To byla cesta daleká, obtížná a nebezpečná. Bylo to přes 100 hodin (asi 600 km), takže musili jít asi celý týden. Museli jít přes poušť, kde bývají cesty zaváté pískem jako u nás sněhem a celé závěje písku, kde je strašné horko a kde není vody. Zkusili tedy mnoho únavy, horka, hladu a žízně (a na počátku cesty ještě strachu, před vojáky Herodovými.) Na poušti přepadali osamělé pocestné často také lupiči a dravá zvěř. Tak těžkou a nebezpečnou cestu museli tedy konat. Ale spoléhali se na Pána Boha, že je bude chránit. A Pán Bůh je také cestou chránil. Vždyť byl s nimi Ježíšek. Svatý Josef s sebou jistě vzal na cestu zlato, které přinesli mudrci Ježíškovi, aby svatá Rodina měla z čeho žít v cizí zemi a pak se spoléhal na Pána Boha, že mu pomůže, aby tam našel práci. — V Egyptě se usadila svatá Rodina (v nynější vsi Matarieh, nedaleko hlavního města Kairo) a zůstala tam 1 až 2 roky. Tam bydlil svatý Josef s Pannou Marií a Ježíškem v nuzném příbytku, sklepení a živil se prací jak mohl. Egypťané byli pyšní, nemilosrdní a klaněli se býku apisovi a prováděli ohavnou bohoslužbu. Pohled na ni nejvíce trápil svatého Josefa a Pannu Marii.

Nyní se ukáže obraz: Útěk do Egypta (Schuhmacherův, Herderův a nebo český Rudlův) a krátce se vysvětlí. Zvláště se upozorní na ochranu Boží naznačenou andělem a připojí se poučení: Tak se Pán Bůh stará o všechny, které miluje a chrání je. Tuto péči Boží o nás nazýváme prozřetelnost Boží.

2. *Povraždění pacholátek.* — Co se stalo mezitím v zemi židovské? Herodes čekal nějaký čas na návrat mudrců. (Čekal, že přijdou a oznámí mu, zdali a kde dítě našli.) Ale mudrci nepřicházeli. Herodes začal být nepokojný. Co proto učinil? I poslal do Betlema špehy (špehouny), aby vyzvěděli,

proč se ti vznešení cizinci nevracejí. A co se dověděl? A tu se dověděl, že tam mudrcové byli, ale že hned v noci zase odjeli. Tu poznal, že byl oklamán. Chtěl podvésti mudrce a zatím byl sám podveden. I rozhněval se náramně a řekl si: „Však mi to dítě přece neunikne!“ A hned poslal rotu (oddíl) vojáků a poručil jim, aby všechny chlapečky mladší než dvě léta v Betlemě a v celém okolí povraždili. Proč to učinil? (Myslí, že mezi nimi bude také Ježíšek.) Proč až do dvou let? (Protože Ježíškovi mohla být nejvýš dvě léta.) Odkud věděl, že Ježíšek nemůže býti starší než dvě léta? (Od mudrců, z toho, kdy se jim ukázala hvězda.) Tak přijela najednou do Betlema tlupa surových vojáků, přepadli a prohlédali všechny domy a brali matkám z náručí malé chlapečky a vraždili je. (Představte si, jak je asi matky bránily, jak je nechtěly vojákům dát a jak zoufale křičely a plakaly. Ale vojáci byli bezcitní a suroví. Brali chlapečky plačícím matkám z náručí a vraždili je bez milosti.) I byl z toho v Betlemě veliký pláč a nářek, který bylo daleko slyšeti. (Ve 4. třídě možno připojiti: Tak byly matky betlemské potrestány za to, že nedali Panně Marii a svatému Josefu noclehu a byly k nim tak tvrdé a bezcitné.

(Ve 4. třídě.) I toto vraždění provedl Herodes chytře; ale nic mu to nepomohlo. Aby mu žádné dítě neuniklo, poslal hned vojáky do Betlema a okolních vesnic, ale neřekl jim a nikomu, proč. A když tam několik dní pobýli, vydal rozkaz, aby všechny matky přinesly své chlapečky, kterým nebylo více než dvě léta. Matky nic netušily a nesly je na radnici. Tam jim sluhové Herodesovi vzali děti a nesli je na dvůr. Když i matky chtěly za dětmi, zadrželi je. Nyní teprv poznaly matky, co se chystá a nastal křik. Vojáci však už podřezávali nebo probodávali přinesené děti a mrtvoly jejich házeli na hromadu. Matky křičely hrůzou a rvaly si vlasy. Vojáci od nich chtěli, aby vyzradily, kde je novorozený Král židovský. Ale žádná z nich to nevěděla. Tak dala betlemská pacholátka krev svou za Syna Božího. (Za to je Pán Bůh odměnil tím, že je vzal do nebe.)

Potom se vojáci zase vrátili do Jerusalema a oznámili Herodovi, že ukrutný rozkaz je už vykonán. Herodes si odychl. Myslí, že mezi povražděnými chlapečky je jistě také Dítě, kterého se tolik bál (a že se už nemusí strachovati o svůj trůn). Ale člověk míní a Pán Bůh mění. Pán Bůh je

moudřejší a mocnější než Herodes. Ježíška mezi nimi nebylo. Pán Bůh ho včas zachránil. Ježíšek už byl někde na cestě do Egypta.

Co se stalo potom s králem Herodem? Jak ho Pán Bůh za to potrestal? Krále Heroda stihl brzy potom hrozný trest za jeho ukrutnost. Pán Bůh na něj poslal ošklivou a hroznou nemoc; cítil neustále hlad a žízeň, nohy mu otekly, na celém těle se mu udělaly ošklivé vředy (hnisavé a zapáchající) a z nich vylézali červi. V bolestech křičel jako šílený (ze zoufalství se chtěl probodnouti mečem, ale služebníci mu v tom zabránili. Před smrtí dal ještě povraždit mnoho židů). Zemřel asi za půl roku po vraždě betlemských pacholátek ve strašných bolestech (zlořečen a proklínán ode všeho lidu). Nikdo pro něj neplakal a nikdo ho nelitoval. To byl spravedlivý trest Boží za jeho ukrutnost. — Tu vidíte, jak hrozná je smrt hříšníka, a jak je Pán Bůh spravedlivý. Tak by nikdo z vás nechtěl umírat. — (Po smrti Herodově se stal králem v Judsku jeho syn Archelaus, který byl skoro stejně ukrutný.)

3. *Návrat svaté Rodiny.* — Nyní se mohla svatá Rodina z Egypta zase vrátiti. Ale svatý Josef nevěděl v Egyptě nic o tom, co se stalo v jeho domově. (Nevěděl ani o povraždění pacholátek, nevěděl také, že ukrutný Herodes již umřel.) Tu se mu proto ukázal znovu anděl Páně ve snách v Egyptě a řekl jemu: „Josefe, vstaň, vezmi dítě i matku jeho a vrať se do země izraelské. Neboť zemřeli ti, kteří hledali bezživotí dítěte.“ (Opakuj!) Co učinil svatý Josef? Poslechl rád? Svatý Josef poslechl s radostí neboť těžce se mu žilo v cizí pohanské zemi a navrátil se zpět do Svaté země. Kam chtěl zase jíti? (Do kterého města?) Chtěl jíti zase do Betlema a tam chtěl už stále bydleti. Ale když přišli ke hranicím země židovské, slyšeli, že tam v Judsku (nad městy Jerusalemem a Betlemem) panuje nový král Archelaus, syn Herodův, skoro stejně ukrutný. Tu se také dověděli o ukrutném povraždění dítek v Betlemě. (Lid se právě bouřil a Archelaus zuřil a vraždil.) Proto se tam bál svatý Josef jíti. A kam se odebral? (Do které krajiny? A do kterého města?) A odebral se se svatou Rodinou na sever do Galileje, kde nevládl ukrutný Archelaus a kde byl klid. A usadil se tam v městě Nazaretě. Jak dlouho tam pak zůstali? Jak dlouho tam zůstal Ježíšek? V Nazaretě pak už Ježíšek zůstal až do třiceti

let. Protože v Nazaretě vyrostl, říkáme mu „Ježíš Nazaretský“. — Jak dlouho pobýli v Egyptě? V Egyptě pobýli s Ježíškem skoro dva roky. Když se Ježíšek vrátil do Nazareta, byly mu již asi tři až čtyři roky. — Svatý Josef, Panna Maria a Ježíšek dohromady se jmenují svatá Rodina nazaretská.

OPAKOVÁNÍ:

Toto vypravování má tři díly. 1. Útěk do Egypta. (Vypravuj!) 2. Povraždění chlapečků betlemských. (Vypravuj!) 3. Návrat svaté Rodiny do Nazareta. (Co o tom víš?)
(Nyní možno dát celý článek přečísti.)

VÝTĚŽKY:

1. *Prozřetelnost Boží.* — *Bůh svých věrných neopustí.* — „Pán Bůh chrání všecky, kdož jej milují.“ (Ž. 144 20.) Svatý Josef zachránil Ježíška před ukrutným králem Herodem útekem do cizí země. Myslíte, že by ho byl zachránil sám bez Boží pomoci a ochrany? Kdo tedy vlastně zachránil Ježíška? (Pán Bůh, Otec nebeský.) Pán Bůh poslal sice Ježíška na svět, aby za lidi umřel, ale Ježíšek neměl umřít hned, jak se narodil, nýbrž až bude veliký. Proto ho Pán Bůh nenechal již nyní umřít, ale podivně jej zachránil.

Už jednou, ve Starém zákoně, Pán Bůh zachránil podobným způsobem jiného chlapečka. Kdo ví kterého? (Mojžíše.) Mojžíš také měl být zavražděn (utopen) od zlého krále, sotva se narodil; ale Pán Bůh jej zachránil. Mojžíš se tedy podobal Pánu Ježíši, čili byl jeho předobrazem: Byl od Boha hned po narození podobně zachráněn, musil potom také utíkat před králem do cizí země, a když dorostl, stal se vysvoboditelem národa. Pán Ježíš také byl podivně zachráněn, také musil utéci do cizí země a potom se stal Vysvoboditelem všeho lidstva.

Tak jako Pán Bůh zachránil malého Mojžíše a Ježíška, tak se také o nás stará a někdy nás podivně chrání; a nejvíce chrání ty, kteří ho milují a věrně poslouchají: „Pán Bůh chrání všecky, kdož jej milují, ale všecky bezbožné zatratí.“* Tato starost a moudrá péče Boží o nás se jmenuje prozřetelnost Boží. (Na tabuli! — Jak

* Hospodin ostřihá všech, kdož Jej milují, ale všecky bezbožné zatratí (Ž. 144, 20).

se jmenuje ta starost a péče Boží o nás?) Na tu podivnou, moudrou a dobrotivou péči Boží o nás, se proto máme vždycky spoléhat.

Budeme si tedy pamatovat: Bůh svých věrných neopustí. „Bůh chrání všechny, kteří jej milují.“ (Napsat na tabuli.)

2. *Svatá nevinátka.* — Ježíška Pán Bůh zachránil, ale někdo jiný musel umřít za něho. Kdo pak? Ale Pán Bůh je za to odměnil. Jak? Ty chlapečky za to Pán Bůh odměnil tím, že je vzal hned do nebe. Krví, kterou za Ježíška prolili, byl s nich smyt hřích dědičný, takže přišli přímo do nebe a tam se nyní radují a jsou mezi těmi, kteří jsou nejbližší u Pána Ježíše. Proto jim říkáme „svatá nevinátka betlemská“ (nebo také „svatá mladátka“, nebo „betlemská pacholátka“). (Jak jim říkáme?) A protože umřeli brzy potom, když se Ježíšek narodil, je svátek jejich hned po vánocích. 28. prosince. A my se k nim modlíme v litaniích: „Všechna svatá nevinátka, orodujte za nás!“

3. *Naučení.* (*Co dáte vy Ježíškovi?*) — Betlemská nevinátka dala za Ježíška svou krev. Co vy dáte Ježíškovi? Vy mu dejte svá srdce. A svá srdce mu dáte, když budete rády dělat všechno, co Pán Bůh od vás žádá, čili: Když budete plnit jeho přikázání a jeho vůli a když se odevzdáte do jeho vůle. Proto se upřímně přičiňujte, abyste vždycky plnily vůli Boží. Vzpomeňte si na to pokaždé, když se modlíte: „Buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi“ a řekněte přitom: Pane Bože, ať se děje vůle Tvá. Já chci plnit vždycky jen Tvou nejsvětější vůli. A já se chci Tvé vůli vždycky podrobiti. Já se odevzdávám do Tvé svaté vůle. Když se budete snažit plnit vždycky vůli Boží a když se zcela odevzdáte do vůle Boží, pak vás bude Pán Bůh vždycky a všude chránit.

(Hodina se zakončí modlitbou: „Jak mudrci v dávný čas“ a prosbou: Všecka svatá nevinátka, orodujte za nás! Potom děti zazpívají některou vhodnou koledu, třeba: „Pojďme všichni k jesličkám“ (Český kancionál č. 25.) nebo: Bratři a sestřičky“ nebo „Vánoční hody vítejme“ (Veselé vánoční hody.)

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Dítka, povražděná za Ježíška: „svatá nevinátka, betlemská pacholátka, mladátka.“ Jejich svátek 28. prosince. „Všecka svatá nevinátka, orodujte za nás!“

2. Pán Bůh zachránil Ježíška. Tak pečuje o všechny, které miluje. Této péči Boží o nás říkáme Prozřetelnost Boží.

3. Ježíšek, Maria a Josef = svatá Rodina. — Tři největší jména.

Kreslíme (ve 2. a 3. třídě): Hronek, Kres. náčrty strana 89.

9. Svatá Rodina v Nazaretě. — Ježíšek — náš vzor.

(Pro 1., 2. a 3. třídu a málotřídky; v 1. třídě pouze velmi jednoduše.)

Pomůcka: Schumacherův Obraz sv. Rodiny.

Pozn.: První hodinu po vánocích bude vhodno věnovati opakování toho, co jsme si o svátcích připomínali, aby svaté dojmy z dětských duší hned nevyprchaly. Látka k tomu se vezme (v 1., 2. a 3. třídě) zvláště z katechese 5.: Vánoční vzpomínky a potom z katechese o mudrcích. Katechese 6.: „Jak Simeon uviděl Spasitele“ se zopakuje až bezprostředně před svátkem Hromnic. Ve 4. třídě jsou pro zopakování vánoční látky zvláštní katechese.

PŘÍPRAVA:

Svatá Rodina. — Jak dlouho zůstal sv. Josef s Marií a s Ježíškem v Egyptě? (Asi 1 až 2 roky.) Až mu anděl oznámil, že se může vrátiti. To bylo za nějaký čas po tom, když Herodes umřel. (A Herodes umřel do roka po jejich útěku.) V Egyptě tedy pobyla svatá Rodina asi dva roky. Kam se vrátili Maria a Josef s Ježíškem z Egypta? Do Nazaretu. Ježíškovi byly tehda už asi 3 až 4 roky. Tam se usadili v domku Panny Marie a tam již zůstali: Ježíšek, Panna Maria a svatý Josef.

Všem dohromady říkáme krátce svatá Rodina nazaretská. Otec, matka a děti dohromady tvoří rodinu. Také

Ježíšek, Maria a Josef dohromady byli rodinou. A protože byli všichni tři svatí, jmenuje se tato rodina svatá Rodina. A protože bydlili potom stále v Nazaretě, jmenuje se svatá Rodina n a z a r e t s k á .

V každé rodině je na prvním místě otec, potom matka a potom děti. Ale ve svaté Rodině je první Ježíšek (protože byl Syn Boží), potom Panna Maria (protože byla matkou Boží) a potom svatý Josef (protože nebyl skutečný otec Pána Ježíše, nýbrž jen jeho pěstoun).

Děti! Dnes navštívíme v duchu svatou Rodinu v Nazaretě a podíváme se na její svatý a krásný život.

(Na tabuli možno zavěsiti Schuhmacherův obrázek svaté Rodiny.

A.

Svatá Rodina v Nazaretě.

VYLIČENÍ: Názor a výklad obrazu.

1. (Možno začítí výkladem obrazu; také však možno výkladem obrazu katechesi zakončítí.) Zde na tabuli (V „Cestě k Bohu“ na str. 49.) máme krásný obrázek svaté Rodiny. (Děti se na něj chvíli dívají a potom jmenují samy jednotlivé osoby a řeknou, co každá dělá. Katecheta doplní jejich popis.)

2. Je právě dopoledne asi 10 hodin. Co dělá svatý Josef? Svatý Josef pracuje (koná práci tesařskou) a živí svatou Rodinu jako její hlava a otec. Pracuje pro ni rád? Ovšem. Svatý Josef se staral rád o Ježíška a Pannu Marii a chránil je. (Děti mohou vyjmenovati, kdy svatý Josef chránil Ježíška před úklady Herodovými a co všecko pro něj udělal.) A to vše konal rád, bez reptání.

Co dělá Panna Maria? Je právě asi deset hodin dopoledne a Panna Maria připravuje oběd. V Palestině tehda ráno vůbec nejedli (šli do práce bez jídla), tenkrát jedli jen dvakrát za den a proto již po desáté hodině dopolední měli oběd. Ale Panna Maria dělala ještě jiné domácí práce. Co na příklad? Ráno první vstávala (jako činí pořádná hospodyně), pomodlila se a šla ke studni pro vodu. (To bylo asi čtvrt hodiny daleko, protože v celém městě měli jedinou studni.) Nanosila vody, potom namlela mouky na chléb (tu

si tenkrát mlely hospodyňky samy na ručním mlýnku doma), zadělala na chléb a upekla chlebiček na den (chleba si také pekli v každé domácnosti sami), při tom poklidila drůbež, uklidila světničku a potom připravovala oběd. Potom předla a tkala látky na oděv, vyšívala a šila šaty pro Ježíška, pro svatého Josefa a pro sebe, neboť tenkrát si hospodyně samy zpracovávaly vlnu a len a předly a tkaly látky. Také si musela jít nasbírat nějaké roští a palivo k vaření a topení, protože palivo se tehdy neprodávalo a uhlí vůbec nebylo. K večeru pak zase nanosila vody od studně, namlela mouky na mlýnku a připravovala večeři. — Panna Maria se tedy starala o domácnost a konala všechny domácí práce, které tehdy konaly ženy-hospodyňky: vařila, pekla chléb, mlela mouku (obilí na mouku), nosila vodu (od vzdálené studně), sbírala palivo, prala prádlo, předla a tkala, poklízela drůbež a podobně — měla tedy práce dost.

A co dělá zde na obrázku Ježíšek? Nosí dříví Panně Marii, odřezky a třísky z dílny svatého Josefa. Pomáhá Panně Marii a svatému Josefu při práci a pomáhá jim rád. Není na nic líný, dělá všechno rád, co chtějí a co jim vidí na očích. Chodí s Pannou Marií ke studni, pomáhá jí při mletí obilí a při vaření, pomáhá jí uklízet světničku a dvorek, sbírat roští a palivo, pase ovečky, pomáhá okopávat víno, jindy zas pomáhá svatému Josefu v dílně; a když byl velký, učil se u svatého Josefa řemeslu tesařskému a pracoval s ním v dílně jako řemeslník. A co dělal ráno a večer? Zapomněl někdy také na modlitbu? Ježíšek se tedy rád modlil a rád pracoval a pomáhal Panně Marii a svatému Josefu.

3. A teď si všimněte ještě něčeho na obrázku! Po stranách obrázku jsou dvě květiny. Co je to zde? Stylisovaná růže. Co znamená růže? Růže znamená lásku, a je zde, aby-chom věděli, že v domku nazaretském přebývala svatá láska; že všechny tři svaté osoby měly velikou lásku k Bohu a velikou lásku k sobě; že se měli všichni rádi a že měli rádi Pána Boha a všechny lidi. — A co je to zde? To je stylisovaná lilie. Co znamená lilie? Ta znamená svatou čistotu. V domku nazaretském byla také svatá čistota. Všecky tři osoby byly svaté a všechny měly čisté srdce. Tak čisté srdce neměl nikdo jako Ježíšek, Maria a svatý Josef. Proto se Panna Maria vyobrazuje často s lilií. A také svatý Josef, přechistý snoubenec Panny Marie, se vyobrazuje s lilií v ruce.

V srdci všech tří svatých osob tedy kvetly růže a lilie t. j. svatá láska a svatá čistota. Všichni měli srdce čisté a plné lásky k Bohu a k druhým. Proto tam bylo nebeské štěstí a nebeská radost.

Tak by to mělo být v každé rodině. Proto je svatá Rodina nazaretská nejlepším vzorem všem rodinám. Po vánocích, první neděli po Svatých třech králích, je proto krásný svátek svaté Rodiny, aby všichni rodiče a děti se dívali rádi na vzor svaté Rodiny, aby se od ní učili takové svaté lásce a čistotě a všem ostatním ctnostem a aby se k ní modlili o její ochranu.

Proto by měl býti v každé křesťanské rodině obraz svaté Rodiny, abychom měli příklad a vzor svaté Rodiny stále na očích.

4. A ještě něco je zde na obraze! Tři písmena monogram JMJ. Co znamenají ta písmena? To jsou tři nejdražší jména. Ta jména máme vyslovovat s největší úctou a nikdy je nebrat nadarmo. Zvláště první z nich!

Děti, mějte ta tři svatá jména v úctě a nezvykejte si bráti je nadarmo! A vzývejte je (= volejte je) často, je-li vám zle a poroučejte se často do jejich ochrany. To činíme modlitbičkou, kterou si napíšete do sešitku a které se naučíte:

Ježíši, Maria, Josefe,
vám poručím tělo své i duši svou!
Ježíši, Maria, Josefe,
stůjte při mně!

B.

Ježíšek — náš vzor.

PŘÍPRAVA:

Děti! A teď se podíváme ještě zvláště na Ježíška, co dělal u rodičů v Nazaretě, když byl malý (asi tak jako vy), jak tam rostl a jak se choval.

V Nazaretě Ježíšek rostl jako jiné děti, až byl asi tak velký jako vy. Zde na obrázku je mu teprve 5 nebo 6 let.

VYLÍČENÍ:

1. *Ježíšek vzorem lásky k Bohu.* — Podívejme se nejprve, jak se choval k Pánu Bohu! Co dělal ráno, co mezi dnem a co dělal večer. Na východě nespí chudí lidé v posteli a nemají peřin; tam spí na zemi na rohožce a přikrývají se jednoduchou pokrývkou. Tak jednoduše spal také Ježíšek. A ráno, když byl čas k vstávání, se neprovaloval líně, ale hned byl vzhůru. Panna Maria ho nepotřebovala dvakrát volat. Hned se ustrojil a umyl a potom se modlil. Ustrojen byl rychleji než vy: oblékl si přes spodní roucho, v němž spal, pouze suknici, kterou si přepásal sňurou, a už byl oblečen. A co dělal potom nejprve? Nejprve se každý den ráno modlil. (Také Panna Maria a svatý Josef se modlili.) Myslíte, že někdy také na modlitbu zapomněl? Nebo že se mu do ní nechtělo? Ó to bylo u Ježíška nemožné! Jemu modlitba nebyla nikdy obtížná nebo dlouhá — modlitba mu působila největší radost. Stále, i mezi dnem, myslel na svého nebeského Otce, a stále s ním v duchu mluvil. Každý den začínal modlitbou a končil modlitbou. Také večer nikdy nezapomněl na modlitbu.

Také před jídlem a po jídle se modlil jako Panna Maria a svatý Josef.

A jak nábožně se modlil! Kdybychom ho tak mohli vidět při modlitbě! Jeho myšlenky byly docela u nebeského Otce, jeho oči byly zbožně upřeny k nebi a jeho ruce uctivě zdviženy (nebo složeny na prsou), jeho duše byla při modlitbě celá pozdvižena k Bohu.

Modlitba u něho byla každý den první starostí a potom práce. Některé děti mají první starost o jídlo a potom zábavu. Ráno jak vstanou a jak se umyjí (a někdy ani neumyjí), nejdříve myslí na jídlo. Na to Ježíšek ráno vůbec nemyslel. Ježíšek ráno vůbec nesnídal. Také Panna Maria a svatý Josef vůbec nesnídali. To se divíte co? Protože tenkrát se jedlo jen dvakrát za den: v poledne, to bylo asi v deset hodin a potom večer. Pouze v sobotu jedli třikrát za den. Snídaně proto žádná nebyla a do práce chodili ráno bez jídla. Na to už byli zvyklí.

A co dělal Ježíšek každou sobotu a svátek? Každou sobotu, která byla u židů dnem svátečním, se Ježíšek převlékl do svátečních šatů a šel se sv. Josefem a s Pannou Marií do modlitebny, a to dvakrát za den, dopoledne i od-

poledne. Tam poslouchal čtení a výklad Písma svatého, tam se s ostatními společně modlil a zpíval žalmy. A při tom se choval zbožně a uctivě.

Od dvanácti let pak chodil s rodiči na veliké svátky také jednou nebo třikrát za rok do Jerusalema.

SHRNUTÍ:

Jaký byl tedy Ježíšek, když se rád modlil? Byl zbožný, byl pln lásky k Bohu.

(Tento oddíl možno nyní zopakovati otázkami. Při opakování možno vysvětliti, proč se Ježíšek modlil k Bohu, když přece on sám byl Bohem; Ježíšek byl však také člověkem právě tak jako my a modlil se tedy jako člověk. — Příští hodiny pak možno ve 2. třídě na základě toho cvičiti zpytování svědomí o prvních 3 přikázáních podle návodu Kubičkovy Osnovy, 3. vydání strana 40.)

✓ 2. *Ježíšek vzorem pracovitosti a poslušnosti.* — Ježíšek byl také pln lásky k rodičům; byl vzor úcty, lásky a poslušnosti k rodičům. Jakkak se choval k Panně Marii a svatému Josefu? Byl k nim také někdy neuctivý, neposlušný a vzdorovitý? Zarmoutil a zlobil je? — Dělal jim radost a rád jim pomáhal při práci. Jako se rád modlil, tak také rád pracoval. Hned po ranní modlitbě šel sv. Josef do své dílny a Panna Maria se věnovala práci domácí. A co Ježíšek? Utekl někam ven mezi děti, aby si hrál a nestaral se dále o rodiče a přišel až zase k jídlu, jako některé děti? Ne, nýbrž pomáhal ochotně Panně Marii i svatému Josefu. Hned ráno, když vstal a pomodlil se, šel často s Pannou Marií ke studni pro vodu, nebo se díval jak mele mouku a zadělává chléb a pomáhal jí při tom, přinášel jí různé potřeby, nosil jí palivo, přinášel jí hobliny a třísky z dílny svatého Josefa, uklidil a zametl světničku, pomáhal jí v zahrádce nebo na políčku ostříhávat nebo okopávat víno, rád také pásł ovečky; jindy zas pomáhal svatému Josefu v dílně a když byl větší, učil se u něho tesařskému řemeslu a pracoval s ním v dílně jako tesařský dělník.

SHRNUTÍ:

Můžeme tedy krátce říci: Jaký byl Ježíšek k rodičům? Miloval své rodiče, rád jim pomáhal a sloužil, rád pracoval a rád je poslouchal. A považte, že Ježíšek

byl víc než rodiče, že jim tedy mohl poroučet — a přece tak ochotně poslouchal! Proč asi? Aby ukázal všem dětem, jak důležitá je ctnost poslušnosti!

NAUČENÍ O POSLUŠNOSTI:

Děti! Pamatujte si to! Vy někdy nerady pracujete, nerady rodičům pomáháte a zvláště nerady posloucháte. Co vám říká o poslušnosti Ježíšek?

Ježíšek říká: Děti! Moji bratříčkové a sestríčky! Já jsem byl proto tak poslušný, abyste viděly, že poslušnost je jedna z nejdůležitějších a nejpotřebnějších ctností; a že neposlušnost je jednou z nejhorších a Bohu nejprotivnějších nectností. Neboť neposlušnost pokazila všechno. Pán Bůh dal lidem krásný ráj a lidé se o něj připravili. Čím? Neposlušností. Pán Bůh poručil, aby ze zapovězeného stromu nejedli, ale Eva si myslila: „A proč bych si nesměla utrhnout?“ A neposlechla, utrhla a jedla. A už bylo zle!

Kde je poslušnost, tam je krásný pořádek; kde je neposlušnost, tam je samý nepořádek. A tam také není láska. Kdo neposlouchá, ten nemá lásku; kdo má lásku k rodičům a představeným, ten je rád poslouchá. Proto Pán Bůh chce, abyste se učily poslouchat, aby byl na světě krásný pořádek.

Děti, a koho pak máme poslouchat? Nejprve musíme všichni poslouchat Pána Boha a plnit jeho přikázání. A pak toho, kdo má právo vám poroučet, a to jsou ti, které ustanovil Pán Bůh nad vámi: rodiče, učitelé a představení. Tak to chce Pán Bůh, aby byl na světě pořádek, protože bez poslušnosti by nebyl žádný pořádek.

Rodiče máte tedy poslouchat proto, že mají od Boha právo vám poroučet. Ale máte je poslouchat také proto, že vás milují. Koho máme opravdu rádi, toho rádi posloucháme. Rodiče si zaslouží, abyste jich poslouchaly, už za to, že vás milují. A někomu bývá přece tak těžko udělat rodičům radost a hned, ochotně a bez reptání je poslechnout! To bývá některým dětem nejtěžší ze všeho na světě. Proto se tomu musíte učit od Ježíška!

Povím vám příklad, jak se tomu naučíte. — Když jste právě v nejlepší hře a najednou vás rodiče zavolají a poručí vám něco, co vám právě není po chuti (na př.: Vašíku, nech hry, pojď sem a dojdeš na pole k tatínkovi, doneseš mu svačinu!); a vy dostanete chuť, dělat jako byste neslyšely, nebo hned sháníte nějakou výmluvu a chce se vám vzdorovat; ale tu si řeknete: „Koho pak mám raději, tatínka a maminku, kteří mě teď volají, nebo kuličky, míč, honičku, klouzačku, lyže, sáňky, brusle, svůj míč, letadlo, volnoběžku, stavebnici a obrázky?“ A pak poslechnete ihned, a uvidíte, jak vám potom bude v srdci blaze a veselo!

A víte, co vám usnadní poslouchat? Myslet na Ježíška. Když on, Pán světa, který může poroučet větru a moři, poslouchal, tedy i já musím poslouchat!

3. *Ježíšek vzorem lásky k bližním.* — A ještě se podíváme, jaký byl Ježíšek k jiným lidem a dětem. Pamatujte se ještě od loňska, když Pán Ježíš chodil a učil po celé zemi židovské, jak byl dobrý a laskavý zvláště ke všem chudým, nešťastným a nemocným, jak je uzdravoval, těšil, jak jim pomáhal a dobře činil. O tom, co dělal, když byl ještě malý, není v Písmě svatém psáno, ale když byl potom tak dobrý a laskavý ke všem, byl takový jistě již jako chlapec v Nazaretě. Ježíšek byl v Nazaretě skoro stále doma u rodičů, a nechodil mnoho mezi lidi a mezi děti; ale kdykoli přišel mezi ně, vždycky se choval ke všem tak laskavě a vlídně, že ho každý měl rád. Zvláště k nešťastným, chudým a mrzákům byl pozorný a laskavý.

Zdalipak si také někdy hrál s jinými dětmi? Jistě že také, ale ne k vůli hře, nýbrž aby udělal druhým radost. A jakpak se choval při hře? Hrubě, jako někteří kluci? Před ním se i ostatní děti chovaly slušněji a styděly se býti hrubé, neslušné. Každý si ho vážil a před ním se každý styděl chovat se neslušně.

(Lidé ovšem nevěděli, že se v něm skrývá sám Bůh, to věděla jen Panna Maria a svatý Josef. Lidé mysleli, že je to syn tesaře Josefa, proto mu říkali syn tesařův — ale každý cítil, že je něco víc než oni.)

Jaký byl tedy Ježíšek k druhým? Ježíšek byl ke každému laskavý a vlídný. I v tom má býti vaším vzorem.

SHRNUTÍ:

O Ježíškovi v Nazaretě si tedy budeme krátce pamatovati:

1. Ježíšek byl zbožný. Měl zvláště rád Pána Boha, rád na něj myslel, rád s ním rozmlouval a velmi rád se modlil.

2. Ježíšek byl pilný a pracovitý. Rád pracoval, rád se učil, rád konal každou práci, za žádnou práci se nestyděl, rád pomáhal rodičům.

3. Ježíšek byl k rodičům poslušný. Rád sloužil Panně Marii a svatému Josefu, udělal vždy hned, co si přáli — působil jim jen radost.

4. Ježíšek byl také ke všem lidem a dětem vlídný a laskavý. Nikoho nezarmoutil, k nikomu se nechoval hrubě.

5. Ježíšek měl čisté a dobré srdce. Proto ho musil každý mít rád. Každý mu vyčetl již z jeho upřímných, jasných očí, že má čisté a dobré srdce! Děti, chraňte si také srdce čisté, dobré a upřímné a modlete se k Ježíškovi, aby vám je chránil.

Tak byl Ježíšek pro všechny děti vzorem lásky k Bohu a zbožnosti; vzorem pracovitosti, poslušnosti a lásky k rodičům; vzorem laskavosti a vlídnosti ke všem lidem; a vzorem čistoty a svatosti.

- Na tento krásný vzor a příklad Ježíškův proto máte často mysliti, abyste se od něho naučily těm ctnostem. Proste proto často Ježíška, aby vás tomu naučil. O to jej prosíme zvláště touto kratičkou prosbou:

„Ježíši, vzore náš, smiluj se nad námi!“

Poznámka. Touto katechesí je již alespoň z části probráno, co uvádí osnova Kubíčkova 3. vydání pro 2. třídu na straně 40.: Pán Ježíš, vzor dětí vůči rodičům. — Buď ke druhým dobrý! Možno tedy již potom cvičiti z pytování svědomí o prvních 5 příkázáních podle návodu této osnovy na str. 40.: Ježíšek se modlil každý den ráno a večer. Modlil já jsem se včera večer? Modlil jsem se dnes ráno? (Někomu se nechtělo; ten má hřích.) — Ježíšek chodil rád na bohoslužby do chrámu nebo do modlitebny každou sobotu a svátek. Chodím také rád do kostela? Byl jsem v neděli v kostele na mši svaté? (Někdo mohl a nešel; ten má hřích. Někdo byl, ale choval se tam neuctivě, smál se a mluvil. To byl také hřích.) —

Ježíšek rád poslouchal rodiče. Poslouchal jsem já? (Někdo neposlouchal, odmlouval, vzdoroval.) — Ježíšek byl ke každému dobrý a laskavý. Jaký jsem byl já k druhým? Měl jsem na někoho zlost? nadával jsem mu? pral jsem se? bil jsem někoho?

10. Dvanáctiletý Ježíš v chrámě.

(Prvouka čl. 33. Cesta k Bohu čl. 10. Pro 2., 3., 4. i 5. třídu a málotřídky).

Pozn.: Látka této katechese není tak snadná, jak se zdá. Zvláště otázku Panny Marie a odpověď Ježíšovu, proč zůstal v chrámě, je třeba hlouběji vysvětliti. Rovněž větu: „Byl jim poddán a prospíval věkem, moudrostí a milostí u Boha i u lidí.“

Cílem této katechese jest, dáti dětem nahlédnouti do skrytého života Ježíšova v Nazaretě a ukázati jim mládeňka Ježíše jako vzor mládeže v chování vůči Bohu, rodičům a lidem. Částečně se to stalo již v předešlé katechesi: Ježíšek, náš vzor, pro 2. a 3. třídu; v závěru této katechese se to stručněji shrnuje pro 4. a 5. třídu. Ve 3., 4., a 5. třídě se proto může předchozí 9. katechese vynechati a obsah její o skrytém životě v Nazaretě stručněji připojiti až v závěru této katechese. Pak se mohou této katechesi věnovati dvě hodiny.

A.

ÚVOD A PŘÍPRAVA (pro 3. a 4. třídu; ve 2. třídě zjednodušiti):

1. Když se svatá Rodina vrátila z Egypta do Nazareta, byly Ježíškovi už asi 4 léta. V Nazaretě pak rostl až mu bylo 12 let. Ve 12 letech se už stávali chlapci dospělými* a od té doby chodívali již s dospělými na (tři hlavní) svátky (na veli-

* Obyčejně se vykládá, že to už byla jejich povinnost. Není to však docela jisto. Někteří vykladači soudí, že ta povinnost nastávala až od dvaceti let.

konoce, letnice a slavnost stánků) do Jerusalema do chrámu*. Ženy a dívky sice té povinnosti neměly, (protože se musely starat o domácnost a děti), ale většinou chodily také, aspoň na velikonoce. Také svatý Josef zachovával svědomitě tento obyčej a Panna Maria chodila pokaždé s ním, ačkoli té povinnosti neměla. Největší ze tří svátků židovských byly velikonoce. Slavily se na památku vysvobození z Egypta a trvaly celý týden. Na tyto svátky přicházely do Jerusalema tisíce poutníků ze všech krajů.

2. Jak putovali? Putovali pohromadě v karavanách neboli družinách nebo procesích; asi podobně jako u nás putovali dříve poutníci na Svatou Horu. Vzáli si na cestu nějaké jídlo (chléb, sýr, olej, sušené figy) a putovali většinou pěšky. (Bohatší a ti, kteří byli z velké dálky, jeli na oslech nebo velbloudech). Při tom bývalo mnoho hluku, únavy a prachu, ale bylo to putování radostné, na něž se každý těšil. Napřed šli muži, za nimi ženy; chlapci (od 12 let) šli buď s otcem nebo s matkou nebo napřed s muži. Cestou se občas všichni modlili nebo zpívali žalmy. Při tom se hrálo také na cimbály a bubínky. Ve vesnicích kudy procházeli, byli poutníci radostně vítáni a pozdravováni od dětí i dospělých, kteří se k nim přidávali a kus cesty je vyprovázeli. Z Nazareta musili tak jít tři, obyčejně čtyři dny, takže na cestě třikrát přenocovali. K tomu byly již určité zastávky nebo tábořiště. (Když se poutníci blížili k Jerusalemu a v dálce spatřili svaté město a nádherný chrám, který byl jako svatý boží hrad, jásal radostí a zpívali žalm 121., „Zaradoval jsem se, když mi řečeno bylo: Půjdem do domu Božího.“)

3. V Jerusalemě pak zůstali přes celé svátky; ty trvaly 8 dní. Tam si našli nějaký nocleh, chudší (a těch byla většina) tábořili obyčejně za městem na poli ve stanech nebo přespali na ulicích a na schodišti chrámovém. — Dvakrát za den, ráno a odpoledne, se shromažďovali v chrámě k modlitbám a obětem. Pokaždé, když měla začít bohoslužba, troubili levité na stříbrné trubky a potom přicházeli kněží, kteří se společně modlili, zpívali a přinášeli oběti. O velikonočních také všichni poutníci v Jerusalemě obětovali a jedli velikonočního beránka na památku vysvobození z Egypta.

* Pro ty, kteří měli příliš daleko, jako poutníci z Nazareta, stačilo, když přišli aspoň jednou za rok — na Velikonoce.

Nyní si budeme vypravovati, jak dvanáctiletý mládeneček Ježíš konal po prvé s rodiči svými takovou velikonoční pout do Jerusalema a jak se jim tam ztratil.

VYPRÁVOVÁNÍ (podle Biblické dějepavy Kubíčkovy a Špaleho):

Rodiče Páně (Panna Maria a svatý Josef) chodívali každý rok do Jerusalema na slavnost velikonoční. Když bylo Ježíškovi 12 let, putoval také* s nimi. Po slavnosti vraceli se svatý Josef a Panna Maria domů, pacholík Ježíš zůstal však v Jerusalemě a oni toho nezpozorovali; mysleli, že jde v jiné družině poutníků a že se s ním sejdou večer na první zastávce. Tak ušli den cesty a večer ho hledali mezi příbuznými a známými; ale nenalezli ho. I vrátili se plni starosti do Jerusalema a hledali ho.

A teprve třetího dne našli ho v chrámě, jak sedí mezi učiteli, poslouchaje jich a tázaje se jich. A všichni, kteří ho slyšeli, žasli nad rozumností a odpověďmi jeho.

I řekla k němu matka jeho: „Synu, proč jsi nám tak učinil? Hle, otec tvůj a já s bolestí jsme tě hledali.“ Ale Ježíš odpověděl: „Proč jste mě hledali? Nevěděli jste, že musím býti tam, kde chce Otec můj?“**

Potom se s nimi vrátil do Nazareta a byl jim poddán. A prospíval věkem, moudrostí a milostí u Boha i u lidí (a líbil se stále více Bohu i lidem.)

V Nazaretě pomáhal svému pěstounu Josefovi v řemesle tesařském a po jeho smrti sám pracoval jako tesař. Tak žil v Nazaretě až do třiceti let.

POROZUMĚNÍ:***

1. *Pouti do Jerusalema.* — Kolikrát za rok chodili Izraelité do chrámu do Jerusalema? Kolikrát chodili ti, kteří měli velmi daleko? (Jednou.) Na které svátky? (Proč nemohli chodit každý týden? Protože v celé zemi byl jen jediný chrám

* nejspíše po prvé.

** Tento text je jasnější než slova: „že já musím býti v tom, co jest Otce mého.“ Neboť ta slova neznamenaají jen, „že musím býti v domě Otce svého“ (v chrámě), jak se někdy nepřesně vykládá, nýbrž všeobecně „nevěděli jste, že musím býti vždycky tam, kde chce Otec můj?“ t. j. že musím plnit vůli nebeského Otce a poslání, které mi dal Otec.

*** Podávám úmyslně výklad delší, aby vše bylo jasno, protože výklad kratší si z toho každý upraví lehce.

a mnozí tam měli kolik dní cesty daleko. Každý týden v sobotu chodili pouze do domácí synagogy neboli modlitebny.) Které byly tři hlavní svátky židovské? (Velikonoce, letnice a slavnost stánků.) Které z nich byly nejdůležitější? (Velikonoce.) Ty se slavily na jaře; na památku čeho? Kdo také chodil každý rok do chrámu na svátky velikonoční? (Panna Maria a svatý Josef. Panna Maria sice nebyla povinná, tu povinnost měli jen muži, ale přece chodila vždycky se svatým Josefem.) Od kolika let chodívali také chlapci? Když bylo Ježíškovi dvanáct let, šel proto také po prvé s rodiči do chrámu a od té doby s nimi chodil již každý rok. Jak se asi těšil, že přijde do domu svého nebeského Otce! Byla to cesta pohodlná? Na cestě zakusili mnoho horka, žízně, prachu a únavy, ale na tu pout se přece každý těšil. Cestou zpívali poutníci žalmy. Jak dlouho trvala cesta z Nazareta? Kolikrát museli na cestě přenocovat? Čtvrtý den spatřili Jerusalem a krásný veliký chrám s mohutnými věžemi ve čtyřech rozích. Chrám byl jako veliký hrad s mnoha věžemi a nádvořími. Byl vystavěn z bílého mramoru a měl střechu pokrytou zlatým plechem, takže zářila ve slunci. (Do jeho nádvoří se vešlo asi 100.000 lidí.) Stál na návrší (na hoře Sion) a vedlo k němu 70 schodů; když poutníci po nich vystupovali, zpívali nábožné písně (žalmy). Když pacholík Ježíš vcházel po prvé v životě do krásného chrámu, (na nějž byl hrd každý Izraelita), tu se jistě zaradoval.

2. *Jak to vypadalo o svátcích v Jerusalemě?* — Jerusalem byl o svátcích přeplněn mnoha tisíci poutníky a všude byla veliká tlačénice. V ulicích i velkém nádvoří chrámovém bylo plno lidí. Všichni se hrnuli v proudech do chrámu, kde právě začínala bohoslužba. Při bohoslužbách zpívalo tisíce levitů a kněží.

V Jerusalemě bylo také mnoho viděti: Bylo tam plno krámů, prodavačů zboží, kupců a všelijakých křiklounů, kteří hlasitě nabízeli a velebili své zboží; mezi tím projížděli přichozí na oslech a velbloudech a s křikem se prodírali tlačenicí. To bylo něco pro chlapce! Ale pacholík Ježíš se nezastavoval zvědavě u prodavačů a křiklounů na ulici, nýbrž šel přímo do chrámu, do domu Otce nebeského, aby se tam modlil a poslouchal krásné svaté zpěvy modliteb a žalmů a čtení svatých proroctví (o Vykupiteli). Skoro ustavičně byl jen v chrámě a pozorně sledoval všechny bohoslužby a pobožnosti.

(Tam se konala dvakrát za den slavná bohoslužba. K oltáři přicházel pokaždé nádherný průvod. Vpředu šlo několik set levitů se stříbrnými trubkami, za nimi zástupy krásně oblečených kněží. Všichni se rozestavili kolem obětního oltáře a pak začal za doprovodu trub slavný zpěv žalmů, který se daleko rozléhal. Potom vystoupilo několik kněží k oltáři, vyzdvihli zabitého beránka do výše a potom ho položili do ohně na oltáři za obět. A všichni se dívali, jak beránek dokonává jako obět za jejich hříchy. Když obět dohořela, kněží rozpjali ruce k nebi a modlili se o smilování. A na konec dávali lidu slavné požehnání. To všechno Ježíšek pozorně sledoval.

Také pozoroval, jak lidé přinášeli za obět holoubátka, ovečky i telata a kladli je na veliký obětní oltář před vchodem do svatyně. Na němž hořel ve dne v noci oheň. O velikonocích se v Jerusalemě zabíjelo a obětovalo tisíce beránků, takže krev obětních zvířat stále tekla za hříchy lidí a připomínala jejich hříšnost a vinu a jejich prosbu k Bohu za slitování. Ty ovečky a obětní zvířata zabíjeli místo sebe, aby jim Pán Bůh odpustil trest smrti za hříchy, který zasloužili. To všechno pozoroval mládeneček Ježíš. — Co si při tom asi myslel? Tu si jistě myslel: Jako ti beránci se nyní zabíjejí a obětují za lidské hříchy, tak se obětují za 20 let já za hříchy všech lidí a potom už nebude třeba těchto obětí.

Také Ježíšek v chrámě obětoval. Dvanáctiletí chlapci musili tenkrát obětovat v chrámě — na obětním oltáři — miskou bílé mouky. Tím říkali: S touto bílou moukou obětuje-me ti, Hospodine, své mladé, upřímné, čisté srdce. — Tak to udělal jistě také pacholík Ježíš.

V Jerusalemě také všichni poutníci slavili slavnou velikonoční večeři, při níž jedli velikonočního beránka a nekvašené chleby. Ten beránek znamenal budoucího Vykupitele, který se za nás jednou o velikonocích obětuje, jako nevinný beránek. To také dělal Ježíšek se svými rodiči v domě některých známých.)

3. *Návrat a bolestná ztráta.* — Jak dlouho trvaly svátky? Svátky trvaly osm dní. Tak dlouho zůstali Panna Maria a svatý Josef v Jerusalemě.* Když bylo po svátcích, shromažďovali se

* Poutníci, kteří měli daleko, však tam nemuseli zůstat přes celé svátky.

poutníci a řadili se do hloučků a vraceli se v zástupech zase k domovu. (Napřed muži, za nimi ženy; děti se mohly přidati, ke komu chtěly.) Byla při tom hrozná tlačení a zmatení lidí, oslů, velbloudů a nosítek — při statisících poutníků, takže se mnozí hned nenašli. Také poutníci nazaretští se vraceli a s nimi se vracela i Panna Maria a svatý Josef. Ale pacholík Ježíš se s nimi nevrátil. Zůstal v chrámě, kde se mu zalíbilo, a rodiče to nezpozorovali. Domnívali se, že je v té spoustě lidí a veliké tlačení nenašel a že šel s některou jinou družinou poutníků a že se s ním sejdou večer, na první zastávce. Starost o něj mít nepotřebovali, protože byl rozumný. Proto se po něm hned ani nesháněli. (Místo prvního noclehu bylo vždy smluveno předem, aby se tam ti, kteří se ztratili, mohli najít.) Ušli tedy den cesty a když došli večer s poutníky na první zastávku (a nocleh), ptali se po něm a hledali ho mezi příbuznými a známými. Ale nenalezli. Ptali se ještě známých poutníků, kteří přišli za nimi, zdali ho někde viděli, ale nikdo o něm nevěděl. Zůstal tedy podle všeho v Jerusalemě. Tu se jich zmocnila veliká starost a trapná nejistota, proč je opustil a proč jim nic neřekl.* Co učinili? Musili se vrátit nazpět do Jerusalema. Vydali se na zpáteční cestu brzy ráno nebo snad hned v noci, protože byl úplněk a noc byla jasná, (a cesty do Jerusalema byly v té době až do noci oživeny vracejícími se poutníky). Cestou se ptali každého, koho potkali, ale žádný chlapce neviděl. V Jerusalemě pak se doptávali u známých a přátel, tam, kde jedli beránka, všude, kde před tím byli. Ve velikém městě nebylo hledání snadné. (Při tom si snad Panna Maria vzpomněla na proroctví Simeonovo: Tvoji duši pronikne meč.) Konečně je napadlo, aby šli do chrámu, že bude asi tam; a tam ho také konečně našli „po třech dnech“ (t. j. třetího dne) plných starostí a nejistoty. Ale ani tam ho nenašli hned, protože chrám jerusalemský nebyl jako náš kostel. To bylo mnoho budov, věží, nádvoří a síní — i tam se ho nahledali, než to všechno prošli.

* Tu se obyčejně vykládá, že se jich zmocnila bázeň o něho, zdali se mu něco stalo. To však není výklad vhodný, neboť Maria věděla, že nebeský Otec bdí nad svým Synem. Ale nejistota je mučila a skličovala a tísnivá opuštěnost, proč to udělal, proč je opustil, proč jim neřekl jediného slova, když přece věděl, že jim tím způsobí bolest!

4. *Ježíš mezi učiteli.* — Co tam dělal? Tam byl ve škole chrámové, v některé chrámové síni (nebo kolonádě), kde učení zákoníci (učitelé zákona) vykládali lidu zákon Mojžíšův a knihy proroků. Učitelé seděli vpředu na stoličkách, posluchači seděli kolem nich na rohožích. Kdo chtěl, mohl se ptáti a učitelé mu odpovídali. Sem přišel a vmísil se mezi posluchače také pacholík Ježíš a pozorně poslouchal výklad učitelů; a také se jich tázal a na jejich otázky odpovídal a to tak moudře, že všichni žasli. I posadili jej mezi sebe a začali se ho vyptávat, a hovořili s ním jako by byl učeným zákoníkem. A tu teprve žasli. Necháпали, odkud se bere v tom chlapci tolik moudrosti. Pacholík Ježíš se tázal a odpovídal* tak, že jim připadal jako dítě zázračné. Všichni poslouchali nyní jen jeho a všichni se dívali jen na něho a mysli si: To není jen obyčejný chlapec. A žádný z učitelů si netroufal říci: „Co si to dovoluješ, ty chlapečku, že nás, učené muže, poučuješ?“

Tak pacholík Ježíš ukázal po prvé, že není jen člověk, ale že se v něm skrývá Bůh. Tak se Pán Ježíš zjevil již po druhé v chrámě jako Bůh. Po prvé jej tam zjevil stařec Simeon, když mu bylo 40 dní, a nyní se tam zjevil sám, jenže ne ještě docela.

5. *Ježíš nalezen.* — Nyní již možno ukázati obraz Schuhmacherův nebo jiný: „dvanáctilelý Ježíš v chrámě“ a ostatek vyložití na obraze: Toto zde na obraze je škola při chrámě, síň, kde učitelé vykládali Písmo svaté. Zde vpředu sedí pacholík Ježíš, kolem něho jsou učitelé. Vidíte, jak se na něj všichni udiveně dívají a jak dávají pozor na každé jeho slovo. Někteří z nich mají v ruce svinutý list (svitek) papíru (pergamenu) — to je Písmo svaté. Copak asi vykládali? Hlavně proroctví o Mesiáši a jeho příchodu. — A kdopak je to zde vzadu? Panna Maria a svatý Josef, jak právě vešli a jak ho našli. Jak se podivili, když ho viděli seděti již vpředu mezi učiteli a když viděli, jak jim vykládá a učí. Panna Maria spíná ruce údivem; vidíme na ní, jakou má radost, že Ježíška našla,

* Tehdejší způsob vyučování byl, že žáci se tázali učitele; učitel pak neodpovídal žákovi vždy přímo, nýbrž chtěje poznati, co v něm vězí, přiváděl ho k poznání zase otázkami. Tak se vyvinula mezi učitelem a žákem vzájemná rozmluva nebo „debata“.

ale zároveň je jí vidět ve tváři ještě starost a sklíčenost, kterou přestála a při tom údiv nad tím, co vidí. A když ho tak viděli, „podivili se“ (užasli nad tím). — Panna Maria a svatý Josef zůstali nejprve chvíli státi skromně u vchodu a dívali se a poslouchali. Najednou se na ně Ježíšek podíval. Tu přistoupili blíže k němu a Panna Maria se ho tázala: „Synu, proč jsi nám tak učinil? Hle, otec tvůj a já s bolestí jsme tě hledali!“ To znamená: Proč jsi nás opustil a proč jsi nám nic neřekl? Panna Maria chtěla vědět, proč jim nic neřekl a proč jim způsobil takovou starost a bolest. (Opakuj, N., jak se ho tázala?) Kdo je to „otec tvůj?“ Byl svatý Josef opravdu jeho otec? Ale Ježíšek mu tak říkal, protože se o něho staral jako otec; a pro svou lásku a péči o něho si zasloužil toho názvu. Co jim na to odpověděl Ježíšek? (Opakuj ještě jednou!) Jaká to divná odpověď! Každý obyčejný hodný hoch by po takové otázce prosil rodiče za odpuštění, ale Ježíšek se pranic neomlouval, jen řekl, že musel plnit své vyšší poslání, že musel poslouchati Otce svého. Kterého „Otce svého?“ Jeho vůle byla Ježíškovi víc než vůle jeho pozemských rodičů. Tím tedy chtěl Pán Ježíš říci: „Což jste nevěděli, že já musím plniti vůli svého nebeského Otce? A můj nebeský Otec to tak chtěl.“ Nebo: „Což nevíte, že já mám jiného Otce (než pozemského) a že jsem přišel na svět, abych plnil nejprve jeho vůli a ne vaši? Neboť nejsem jen vaším synem, jsem Synem Božím a jednou, až budu veliký, přestanu vůbec býti vaším synem a budu už jen Synem Božím a Mesiášem a pak musím způsobit tobě, své matce, ještě větší bolest. Ale tak to musí býti, — tak to chce nebeský Otec.“ Tak nyní po prvé řekl před pannou Marií a Josefem, že jeho pravým Otcem jest Otec nebeský. Nyní tedy nemluvil a nejednal jako dítě Panny Marie, nýbrž jako Syn Boží, který má jiné poslání. Ta odpověď překvapila pannu Marii a svatého Josefa tak, že tomu hned dobře neporozuměli a že své dítě v té chvíli nechápali, protože se už nechoval jako dítě jejich, nýbrž jako Syn Boží.

Potom se s nimi vrátil zase do Nazareta a zase jim byl poddán, t. j. tam jich zase poslouchal.

(V Jerusalemě se potom mnoho mluvilo o podivném dvanáctiletém chlapci, který v chrámě ukázal tak veliké vědo-

mosti o božských věcech. Někteří snad mysleli, že ho nyní častěji uvidí a uslyší v chrámě, ale už ho nespatriili a tak na něho zase zapomněli.)*

6. *Život mládenečka Ježíše v Nazaretě.* — Kam se nyní odebral s rodiči?.. Jak dlouho zůstal u nich v Nazaretě? Co tam dělal stále? Písmo svaté o něm praví, že byl rodičům poddán, to znamená, že se jim podroboval a že jich poslouchal; a za druhé, že prospíval věkem a moudrostí a milostí u Boha i u lidí. Co znamená, že jim byl poddán?.. A co znamenají slova: „prospíval věkem?“ To znamená, že rostl a byl starší, jako každé jiné dítě. Ale on prospíval také rozumností a moudrostí (to jest správným poznáním a chápáním všeho). To znamená: Čím byl starší, tím více ukazoval svou moudrost. A ještě něčím prospíval. Čím pak? Milostí. Jakou milostí? Milostí Boží. Jaký je ten, kdo má milost Boží v duši? (Otázka pomocná: Jaká byla Panna Maria, když byla plná milosti? — Svatá.) Kdo má v duši milost Boží, je svatý a má v duši lásku Boží. Místo prospíval milostí Boží, můžeme tedy říci: Prospíval svatostí, láskou a ctnostmi. To tedy znamená: Čím byl starší, tím více ukazoval svou svatost a své krásné ctnosti. — Místo slov „prospíval věkem, moudrostí a milostí,“ bychom tedy mohli říci, že Ježíšek v Nazaretě byl stále starší a stále moudřejší a stále ctnostnější a světější.

Pán Ježíš však byl jako Bůh hned od narození docela moudrý a docela svatý, ale čím více dospíval, tím více svou moudrost a svatost ukazoval. Podobně říkáme o slunci dopoledne, když stále více svítí a hřeje: Slunce je stále jasnější a teplejší, ačkoli je stále stejně jasné a teplé, protože jeho jasnost a teplotu stále více vidíme a cítíme. Tak i u Pána Ježíše lidé stále více viděli a poznávali jeho moudrost a jeho svatost a stále více se jí divili — proto k tomu

* Když byl již třicetiletý a začal kázat a učit, tu se mu učitelé a kněží starozákonní už nedivili, ale zlobili se na něho a nevěřili mu, protože nyní to už nebyl jen zázračný chlapec pro podivení, nýbrž sám Vykupitel a Syn Boží, který od nich žádal víru a poslušnost a říkal jim věci, jež jim byly nemilé. — Tak je to i dnes. Mnozí čtou a poslouchají se zájmem, co Pán Ježíš mluvil, dokud od nich nic těžkého nežádá, ale jak od nich začne žádat: „Vezmi na sebe kříž, zapři sebe sám a následuj mne“, „čiň pokání“ a pod. hned se od něho odvracejí a nechťejí ho slyšeti.

svatému chlapci měli stále větší úctu a lásku. — Tak vykládají jedni. Jiní však (na př. sv. Athanasius a sv. Ambrož) vykládají, že Pán Ježíš skutečně prospíval v moudrosti t. j. v lidském poznání a v ctnostech, protože v době svého skrytého života se omezil pouze na život lidský a odřekl a vzdal se působení božství na své lidské schopnosti kromě jediné výjimky ve 12ti letech. Ovšem již jeho lidské chápání a poznání bylo jasnější a hlubší a jeho láska k Bohu a k ctnosti čistší než u jiných lidí, protože jeho lidská přirozenost nebyla nakažena hříchem. — Katecheta se zde proto spokojí tím, že řekne: Ježíšek stále více ukazoval (projevoval) svou moudrost a svatost a všechny krásné ctnosti, takže dělal stále větší radost Bohu, rodičům i lidem. A tak to má být u všech dětí!

NAUČENÍ:

Opakuj, N., co praví Písmo svaté o 12letém Ježíškovi? (Že „prospíval věkem, moudrostí a milostí u Boha i u lidí.“) Co to znamená? To znamená: Ježíš rostl a byl stále starší; a čím byl větší a starší, tím více ukazoval svou moudrost a svatost před Bohem i před lidmi; a tak dělal stále větší radost Bohu i lidem.

Děti, to má platit i o vás. V tom vám má být pacholík Ježíš vzorem. I vy máte být stále rozumější a moudřejší a stále ctnostnější (světější), abyste tak dělaly stále větší radost Bohu, rodičům i lidem. U některých dětí je to bohužel naopak: Čím jsou starší, tím jsou nemoudřejší (hloupější) a tím více ukazují své ošklivé vlastnosti a nectnosti. Tak místo v moudrosti a v dobrém, prospívají v nemoudrosti a ve zlém. — Hledte, aby to o vás neplatilo.

(Nyní možno dáti přečíst celý článek z knihy. Děti mohou nyní při pohledu na obraz na tabuli celý příběh krátce vypravovati.)

VÝTĚŽKY:

1. *Páté tajemství radostného růžence.* — Na to vše, co jsme si právě vypravovali, si vzpomínáme, když říkáme v pátém desátku radostného růžence slova: „Kterého jsi, Panno, v chrámě nalezla.“ To je páté tajemství radostného růžence. Nyní tedy známe všech pět tajemství radostného růžence. Kdo by je uměl opakovat? (O tom zvláštní katechese č. 12.)

2. *Láska Ježíšova k chrámu, k učení náboženskému o k modlitbě.* — Jak zní páté tajemství radostného růžence?.. Vždycky, když se modlíme toto tajemství, máme si vzpomenouti, jak Ježíš spěchal rád do chrámu Jerusalemského, jak se těšil na tu pout, ač to bylo 4 dny cesty v horku a po zaprášených cestách, a jak tam byl rád. Netoulal se po městě, ale přál si býti jen v chrámě u svého Otce.

Děti! Vy nemáte do kostela tak daleko, a mnohé přece jsou líné i na krátkou cestu do domu Božího; některé zbytečně dlouho spí a některé si jdou raději hrát míčem nebo kopanou nebo na klouzačku nebo do biografu místo do kostela. Ježíšek zůstával v chrámě přes celé svátky celé dny, a mnohým dětem je pouhá hodinka v kostele dlouhá.

A jak zbožně se tam choval. (Je-li k dispozici Schumacherův obraz modlíciho se pacholíka Ježíše v chrámě, možno jej nyní ukázat a vyložit:) — Zde vidíte, jak klečí a zbožně se modlí. Má pohled upřený k nebi a vidíme na něm, že si ničeho kolem sebe nevšímá, na nic nemyslí, než na svého nebeského Otce. Kdo se tak modlí, že nemyslí při modlitbě na nic než na Boha, ten se modlí nábožně. Máme se modliti vždycky nábožně jako Ježíšek. (Opakuj N., kdo se modlí nábožně?...) To je někdy dost velké umění, tomu se musíme učit. A nejlépe se tomu naučíme od Pána Ježíše.

A ještě něčemu se od něho máte učit. V chrámě se vyučovalo také náboženství, učitelé zákona tam vykládali zákon Boží (Písmo svaté) a Pán Ježíš se o to velice zajímal a pozorně poslouchal výklady učitelů, takže si hned všimli jeho veliké pozornosti, a posadili jej dopředu mezi sebe, aby se ho vyptávali. A on jim potom ukázal, že všemu rozumí lépe než oni. — Takový zájem o učení a náboženské vědění a takovou lásku k svatým pravdám náboženství máte mít také vy. Náboženství je učení svaté. Kdo má náboženství opravdu rád, ten se o všechno, co v něm slyší, o všechno dobré a svaté zajímá, ten při něm pozorně a rád poslouchá a také se mu rád učí. Jen ten může potom prospívat moudrostí a milostí u Boha i u lidí, kdo má rád náboženství. — Kdo se náboženství neučí, koho náboženství nezajímá, ten zůstane v náboženství nevědomcem a nikdy nepozná, jak krásné je naše náboženství a naše víra, kterou máme od Pána Ježíše a jak krásný, radostný a šťastný je člověk opravdu nábožný!

Děti! Abyste měly takový zájem o všechno dobré, svaté a krásné jako dvanáctiletý Ježíšek, a všechno dobré lépe chápaly a prospívaly moudrostí a ctností, poprosíme nyní Pána Boha, aby vám v tom pomáhal. A naučíme se k tomu zvláštní modlitbu:

Pomoz nám, ó Bože milý,
bychom dobře pochopili
všecko svoje učení;
uděl daru umění!
V tom ať prospíváme stále
ke Tvé, Pane, cti a chvále!

(Pomoz nám, abychom zvláště dobře pochopili, čemu jsme se učili o mládenečku Ježíšovi, našem Pánu, příteli, bratru a vzoru, a ať stále více prospíváme v dobrém a žijeme ke Tvé cti a chvále.)

B.

Skrytý život Páně v Nazaretě.

(Mládeneček Ježíš naším vzorem.)

Tento oddíl B. spolu s katechesí 10a se oddělí a probere jako zvláštní katechese pro 3., 4. a 5. školní rok, která navazuje na opakování o dvanáctiletém Ježíšovi v chrámě. Pro 1., 2. a 3. třídu je tato látka zpracována ve zvláštní katechesi č. 9., které zde možno použití i pro 4. školní rok.

(Možno ukázat znovu známý obraz Schuhmacherův: sv. Rodina v Nazaretě.)

OPAKOVÁNÍ A PŘÍPRAVA:

Protože to Pán Bůh chtěl, vrátil se Pán Ježíš z chrámu zase k rodičům do Nazareta. Jak dlouho bydlil celkem v Nazaretě? Jak se jmenuje život Pána Ježíše v Nazaretě? (Skrytý.) Proč skrytý? Protože se tam před lidmi a před světem ukrýval nebo skrýval. Ale lidé ho tam přece viděli, neskrýval se tedy celý. Co pouze skrýval? Kdo byl Pán Ježíš? Byl Bůh a člověk. Ale lidem se ukazoval jen jako člověk, — jako Bůh jim zůstal skrytý. Proto říkáme, že v Nazaretě vedl život

skrýlý, protože tam skrýval lidem svou božskou moc a své božství a ukazoval se jim jen jako člověk, čili: Byl skrýlý jako Bůh a ukazoval se jen jako člověk.

VYLIČENÍ A VÝKLAD:

A teď si ještě povíme, co tam stále dělal. Jak o něm praví Písmo svaté?

1. „*Byl jim poddán.*“ — Co znamenají slova: „Byl jim poddán?“ — Co myslíte, musel jich poslouchat? Nemusel — on byl přece víc než oni, on byl také Syn Boží, kdežto oni byli jen lidé. A přece jich poslouchal, a poslouchal ochotně a na slovo, nic jim neodepřel a neodmlouval a nikdy je v ničem nezarmoutil. Proč? Protože to tak Pán Bůh chce. Aby ukázal, že všechny děti mají rodičů poslouchati.

Proč máte rodičů poslouchati? Protože rodiče u vás zastupují místo Boží (jsou zástupci Božími). A proč ještě? Protože jsou po Bohu vaši největší dobrodinci. Kdo je tedy poslouchá, poslouchá samého Pána Boha. Kdy jen byste jich nesměli poslechnout? Kdyby vám poroučeli něco zlého. Protože Pán Bůh je víc než rodiče a pak by už neporoučeli na místo Pána Boha. Ale vždycky jindy je musíte poslouchat na slovo a ochotně — ne s nechutí, brekem a zlostí!

2. *Rodičům pomáhal, modlil se a pracoval.* — Ježíšek také rodiče ctíl, miloval a pomáhal jim ochotně při práci. Nebyl líný k žádné práci. Také vy máte rodiče ctít, t. j. jich si vážit, je milovat a jim ochotně pomáhat. Jakou práci konal? Když byl malý, pásal také někdy ovečky, pomáhal Panně Marii sbírat roští, nosit třísky, okopávat víno, vázat obilí na políčku; a když byl větší, konal se svatým Josefem práci tesařskou. Styděl se za nějakou práci? A také se ovšem rád modlil.

3. *Vedl život prostý a jednoduchý.* — Nechtěl všechno mít; nechtěl mít hračky — nechtěl mít dobrá jídla a stále nové šaty, netoužil po pohodlí, parádě a přepychu — byl spokojený se vším, co mu rodiče dali, byl spokojený s málem. Čili: Vedl život skromný, prostý a jednoduchý, jako chudé děti. — Také vy nemáte chtít každou hračku, každý mls, dobrá jídla a stále nové šaty, ale máte si zalíbit život jednoduchý, prostý a skromný. Nemusíte všechno mít, hlavní

věc, abychom měli duši čistou, bohatou a svatou. Čím méně věcí potřebujeme, tím lépe pro nás. Kdo má mnoho potřeb, má mnoho starostí a trápení a je málokdy spokojen.

SHRNUTÍ:

Jak o něm praví Písmo svaté? Že prospíval věkem, moudrostí a milostí. Co to znamená? Také můžeme říci: Mládeneček Ježíš v Nazaretě se modlil a pracoval, pomáhal svým rodičům a poslouchal jich. Vedl tedy život zbožný, pracovitý a prostý. Čili: Prospíval věkem a moudrostí a milostí u Boha i u lidí. Ve všech těch ctnostech má býti Pán Ježíš vaším vzorem. Ve kterých ctnostech? Předně v poslušnosti a úctě k rodičům. V čem ještě? — Ve zbožnosti, v pracovitosti, ve skromnosti, prostotě a jednoduchosti. (Více o tom v katechesi č. 9.)

Kdybyste teď měly zpytovat svědomí, jak vy se chováte doma k rodičům a ve škole, jak někdy nerady posloucháte, jak nedbale se někdy modlíte, jak býváte líné k práci a učení a jak se za práci stydíváte, jak se náboženství málo učíte, jak býváte neskromné — to byste viděly, co vám toho chybí. Proto se máte stále dívat na nejkrásnější vzor všech ctností, na mládenečka Ježíše a k němu se modlit:

Ježíši, vzore náš, smiluj se nad námi!

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Páté tajemství radostného růžence: „Ježíš, kterého jsi v chrámě nalezla.“

2. Mládeneček Ježíš nás učí zbožnosti, ucelivosti, pilnosti, pracovitosti, prostotě, skromnosti a poslušnosti.

3. Byl rodičům poddán.

4. Ježíš prospíval věkem a moudrostí a milostí u Boha i u lidí.

5. Proč máme rodiče ctít, milovat a poslouchat? Protože jsou: a) zástupci Božími, b) po Bohu našimi největšími dobrodinci.

6. Zpytujeme svědomí: Jak chodíme rádi do kostela a jak se chováme v kostele, jak se zajímáme o náboženské vzdělání, jak rádi se učíme náboženství, jak se rádi modlíme? Jak posloucháme rodičů? Jak rádi jim pomáháme? Jak my prospíváme moudrostí a milostí (= svatostí) u Boha i u lidí?

7. Skrytý život Páně v Nazaretě až do 30 let. (V něm byl Bůh skrytý. — Kde je nyní skrytý Bůh? „Skrytý Bože, my se Ti klaníme!“)

Kreslíme: Tomášek, Kresby ke katechesim II. vyd. str. 22.: Přehled životopisu Páně (ve 3. a 4. třídě).

10a. Život v domku Nazaretském.

(Dodatek ke katechesi 10.)

(Pro 4. a 5. třídu.)

Děti, bude vás ještě zajímati, jak to vypadalo v domku nazaretském a jaký byl život svaté Rodiny v něm. Ten život vypadal asi tak, jako život jiných zbožných Izraelitů v té době, jak o tom máme zprávy ve spisech z té doby. Podle těch zpráv vypadal domek svaté Rodiny v Nazaretě asi takto:*

1. *Domek v Nazaretě.* — Byl to domek s rovnou střechou, na niž vedly schody, neměl oken jako dnešní domy, snad měl jen otvor ve stropě, který se mohl zakrýti, (a snad ještě malý otvor ve stěně). Světlo tam vcházelo jen dveřmi, které proto byly ve dne stále otevřené. Do domu se vcházelo přes jeden schod a přes práh. uvnitř byla světnice (jizba) trochu povýšená nad okolím domu. V té se jedlo a spalo. V předním koutě světnice byl hliněný krb, kde se vařilo; u lepších domů byl tento krb od světničky oddělen. Venku na dvorku bývala ještě zvláštní malá pec na pečení chleba.

Nábytku ve světnici bylo málo: Jen jednoduchý stůl a několik stoliček; u zdi stály hrnce, mísy a veliké džbány

* Že svatý domek v Loreté je přeneseným domkem nazaretským, je pouze legenda. Ten domek požívá úcty a vážnosti pro starobylou zbožnost a legendární tradici, jež se k němu pojí, podle něho však si nemůžeme činit správnou představu o domku svaté Rodiny v Nazaretě.

na olej a bečky, v nichž byla pšenice, ječmen, hrách a sušené fíky; ve výstupcích a výklencích stěn byly ještě jiné nádoby. U zdi ve světnici stály zavřené truhly, do nichž se ukládaly sváteční šaty a látky, které do zásoby utkala hospodyně. Po stěnách a na šňůrách bylo rozvěšeno různé nářadí i nějaké šatstvo a lampičky na olej ke svícení. Postele neměli; za postel sloužily slaměné rohožky (pěkně upletené) a složené v koutě světničky, které se na noc rozestřely na podlahu, a na těch se spalo bez peřin, jen pod jednoduchou přikrývkou. Ve dne se rohožky zase svinuly a složily do kouta.

Vedle světničky (nebo vzadu za světničkou) byla ještě komora, kde se ukládalo obilí a sušené ovoce (sušené fíky a hrozny) a vedle ní malá kolnička na palivo.

S druhé strany domku nebo vpředu u domku, obyčejně o stupeň níže v jakémsi sklípku, byla přistavěna stáj (chlév) s ovce, kozami a s oslíčkem. Také svatá Rodina měla nějaké ovečky a oslíčka.

Před domem byl ohrazený dvorek (nádvoří) s košatým fíkovým stromem nebo vinným podloubím. Protože ve světnici bez oken bylo stále tma a muselo se tam i ve dne někdy svítiti, konaly se v létě a pokud to šlo, skoro všechny práce venku před domem na dvorku. (Deště se tam v létě nemuseli bát, protože v Palestině celé léto, asi 8 měsíců, od jara až do podzimu vůbec neprší.)

Na dvorku pracoval někdy také svatý Josef — ale kromě toho měl ještě zvláštní dílnu dále od domu — tam i Panna Maria konala většinu prací. Tam byl na zemi kamenný ruční mlýnek, na němž každý den k večeru mlela mouku, tam zadělávala a pekla chléb, tam předla, tkala a vyšívala, tam prala prádlo.

Na dvorku byla také kuřata. U domku bylo nejspíše malé políčko, kde pěstovali obilí, víno a zeleninu, nebo měli ještě někde jinde kousek políčka.

2. *Denní život svaté Rodiny.* — A nyní se podíváme, jak vypadal život svaté Rodiny v domku nazaretském.

a) *Modlitba ranní a večerní.* V Palestině vychází slunce v létě kolem páté, v zimě kolem sedmé hodiny, a se sluncem vstává i rodina. A zvláštní je, že modlitbu nekonala celá rodina společně, nýbrž jen mužové, t. j. otec a synové od 12. roku byli povinni modlit se společně a hlasitě ráno

a večer určité modlitby. Ženy konávaly modlitbu obyčejně soukromě. Panna Maria se ovšem modlila v duchu stále i při práci, kdykoli byla sama.

b) Jídlo. Druhou zvláštností bylo, že na východě ráno nesnídali a že jedli jen dvakrát za den: po prvé kolem desáté hodiny dopolední, to byl oběd, a potom večer (večeře). Jen v sobotu jedli třikrát za den. A hlavním jídlem byl chléb, k tomu trochu ovoce a zeleniny, někdy také mléko a sýr nebo ryby, a to se zapíjelo vodou; jen v sobotu a o svátcích mívali také maso a pili víno.

c) Pečení chleba. Protože chléb se velkým horkem na východě brzy kazí nebo příliš ztvdne, pekl se chléb každý den; pečení chleba bylo proto jednou z hlavních starostí každé hospodyně, neboť chléb nekupovali u pekaře nebo u kupce, chléb si pekli v domácnosti sami. Také mouku si k tomu semlela hospodyně sama na zvláštním ručním mlýnku. Byly to dva kulaté kameny na sobě, horní měl otvor, kterým se sypalo obilí, a držátko (kliku), kterým se točilo. To byla práce velmi namáhavá.

d) Palivo. Potom bylo starostí hospodyně sehnat palivo na oheň a rozdělat oheň. V Palestině je veliká nouze o palivo; dříví se tehdy neprodávalo (uhlí vůbec nebylo), proto si musila každá hospodyně chodit sbírat suché chřastí, větvičky, suché trní a bodláčí, aby měla čím zatopit.

e) Vážení vody. Na východě je také veliká nouze o vodu. Tam nemá každý dům svou studnu, obyčejně tam byla pro celou ves jediná studna. Také v Nazaretě byla jen jediná studna za městem a dodnes tam nemají žádné jiné studny. K té studni chodila Panna Maria každý den ráno a večer s velkým džbánem pro vodu. Ráno přinášela vodu pro celý den a večer k večeři, na noc a na ráno. Cesta ke studni a zpět jí trvala asi půl hodiny a často musela u studně dosti dlouho čekat, až na ni došlo, protože tam stál už zástup žen z celého města.

SHRNUTÍ:

O které 4 věci se musela starat každý den Panna Maria? První starost hned ráno byla přinést vodu od vzdálené studně. Druhá věc byla starost o nějaké roští a dříví na rozdělení ohně. Třetí starost byla: namlet mouky na ručním kamenném mlýnku; a čtvrtá napéci chleba.

A mezi dnem, když byla volná, zasedla k vřetenu nebo k pletení, tkaní a vyšívání, aby utkala, ušila nebo spravila šaty a prádlo pro celou rodinu. To byla pátá starost každé hospodyně a tedy také Panny Marie. Neboť tehda si hospodyně, zvláště v chudých rodinách, samy zpracovávaly vlnu a len a tkaly na tkalcovském stavu potřebné látky pro ošacení rodiny a zhotovovaly šaty. A dívky a ženy nazaretské vynikaly zvláště velikou dovedností a zručností v tkaní a vyšívání. Také Panna Maria v tom vynikala velikou dovedností. Vojáci, kteří ukřižovali Pána Ježíše, proto nechtěli jeho krásné roucho rozdělit, ale losovali o ně, protože bylo nesešivané a celé z jednoho kusu utkané, nebylo na něm ani stehu, — a to roucho mu zhotovila Panna Maria.

3. *Den svaté Rodiny.* — A nyní vám povím, jak vypadal eden den svaté Rodiny v domku nazaretském:

Ráno, když se rozednívalo, vstávala první matka Boží, vystoupila po schodech na plochou střechu domku, aby tam za ranního ticha vykonala (tehdy obvyklé) ranní modlitby. (Modlila se obrácena obličejem k Jerusalemu, kde stál jediný chrám pravého Boha.)

Po modlitbě sestoupila po schodech do světničky, aby konala své denní práce. — Mezitím vstal svatý Josef a Pán Ježíš, kteří také šli na střechu a tam vykonali společně ranní modlitbu. Po modlitbě se vrátili a šli do práce do své dílny. Do práce šli bez jídla, protože ráno se nesnídalo.

Panna Maria nyní zametla a uklidila světničku a malý dvorek, a potom vzala veliký hliněný džbán, který nesla na ramenou nebo na hlavě a šla pro vodu ke studni. Ke studni měla skoro čtvrt hodiny. U studně stál již zástup žen, dívek a dětí. Bylo tam mnoho řečí, hluku, žertů a smíchu. Panna Maria čekala vlídně, až na ni došlo, potom navázila vody, postavila si plný džbán s vodou na hlavu a vracela se domů. Když byl Ježíšek malý, chodíval s Pannou Marií ke studni. Vedla ho za ruku a odpovídala s láskou na všechny jeho dětské otázky. Když jeden džbán vody na celý den až do večera nestačil (zvláště když bylo praní prádla), musela jít pro vodu dvakrát nebo i třikrát. Pro vodu chodila obyčejně dvakrát za den, ráno a večer.

Když nanosila vody, zadělala pšeničnou mouku, kterou si už večer namlela, a udělala těsto. Než těsto zkynulo,

chopila se na chvíli nějakého vyšívání nebo jiné práce. Když těsto zkynulo, rozkřesala oheň (zápalek ještě neznali) v malé peci na dvorku, vyhnětla těsto a napekla chléb. Ten chléb nebyl jako náš, nýbrž měl podobu velkých placek (asi velikosti talíře). Někdy také naválela malé kousky chleba, které místo v peci upekla v krbu na rožni. Tak připravila oběd. To bylo asi kolem 10. hodiny dopolední. Ke chlebu předložila na stůl ještě nějaké ovoce (sušené fíky nebo hrozny nebo kousek sýra a trochu mléka.

Zatím přišel svatý Josef a mládenec Ježíš z dílny k obědu. Všichni se zbožně pomodlili, svatý Josef jako hlava rodiny požehnal pokrmy a potom zasedli ke stolu a jedli. K obědu jedli pšeničný chléb (to bylo hlavní jídlo) a zapíjeli studenou vodou. Někdy k tomu měli ještě mléko a sýr, někdy i ryby. Chléb pak zajíдали ještě nějakým ovocem, to byly obyčejné fíky nebo hrozny, někdy také pomeranče nebo jablka. — Mísa byla pro všechny společná, z ní si bral každý jídlo rukou, protože jejich jídla nebyla tekutá (polévky žádné neměli a do omáčky si chléb namáčeli).

V létě, když bylo hezky, jedli na střeše, v zimě za deštivých dnů ve světnici. A protože ve světnici bylo temno, rozsvítila Panna Maria malou hliněnou lampičku, naplněnou olejem. Udržování oleje v lampě bylo také starostí hospodyně.

Při jídle vedli svaté hovory a vyprávěli si o denní práci a starostech. Maria a Josef při tom poslouchali s láskou, když jim mládeneček Ježíš vyprávěl, co ten den viděl, dělal a zažil; a on zase uctivě a laskavě poslouchal, když mluvil svatý Josef nebo Panna Maria. To byla zároveň doba poledního odpočinku.

Po obědě a po krátkém odpočinku se zas všichni pomodlili a šli zase do práce (do dílny, někdy také někam na stavbu a ve žních na malé políčko). — Panna Maria byla zase sama a dala se do předení, tkaní a vyšívání. Ale při tom byla duše její stále u Pána Boha a u jejího Syna. — Občas se také musela postarat o palivo k vaření. To se nedalo tehda koupit, mimo to je v Palestině o dříví nouze a uhlí tehda vůbec nebylo. Proto musela sbírat roští, suché větvičky a trní, suché bodláčí a to pak svázala do otepi a otep nesla na hlavě domů. Také při sbírání roští a paliva jí malý Ježíšek často pomáhal.

K večeru pak zase chystala večeři. Zasedla ke kamennému mlýnku na dvorku, namlela mouky na večeři a oby-

čejně i na ráno a potom napekla chlebů k večeři. Také večeře byla chudičká. Jedli zase hlavně pšeničný chléb, který si namáčeli a svlažovali v zeleninové omáčce. Občas přistrojila Panna Maria též ryby, kterých bylo dost v blízkém jezeře Genezaretském. Na největší svátky upekla ještě kousek masa obyčejně z beránka (nebo z ovečky) nebo holoubátka a koupila trochu medu. K tomu přidala zas nějaké ovoce.

Když měla večeři připravenou, čekala, až přijde svatý Josef s Ježíškem. Když přišli, připravila jim vodu, aby si umyli před jídlem ruce, rozsvítila malou hliněnou lampičku, která visela nad stolem a přinesla večeři. Zase se pomodlili. Svatý Josef požehnal pokrmu a potom všichni zasedli ke stolu. Při večeři zase spolu zbožně a laskavě rozmlouvali. Po večeři šli svatý Josef s Ježíškem vykonat na střechu společnou večerní modlitbu (v zimě ji vykonali ve světnici) a ulehli. Panna Maria konala modlitbu ranní a večerní (jako každá hospodyně) zvlášť.

4. *V sobotu a ve svátek.* — Tak asi jim plynul život skoro každý všední den; jen v sobotu a ve svátek to bylo jiné. Svátečním dnem, dnem Páně byla — jak víte — sobota. Jako u nás se večer před nedělí slavnostně vyzvání, tak se v předvečer sobotní ohlašovalo trubením na stříbrné trubky, že začíná sobotní klid, kdy se nesmělo pracovati, ba ani vařiti. Proto už v pátek připravila každá hospodyně lepší jídlo na sobotu. Všichni proto již v pátek k večeru zanechali práce, (uklidili dílnu, vrátili se s pole) a připravili si sváteční šaty a čisté prádlo na sobotu. V sobotu pak šli všichni ve svátečních šatech do modlitebny — nejprve dopoledne a po druhé odpoledne. Tam se všichni společně modlili a zpívali žalmy a potom se předčítalo Písmo svaté. Tam chodil každou sobotu také Ježíšek se svatým Josefem a Pannou Marií. O největších svátcích pak, třikrát za rok nebo aspoň jednou za rok o velikonocích chodili všichni na veliké slavnosti do chrámu do Jerusalema, jak jsme se již učili, a od 12 let s nimi chodil také Ježíš.

5. *Smrt svatého Josefa.* — Tak žil Pán Ježíš s Pannou Marií a svatým Josefem v Nazaretě až do 30 let. Ve 20 letech se stávaly děti plnoletými. Brzy potom, když se i Pán Ježíš stal plnoletým a když mu bylo něco přes 20 let, zemřel svatý

Josef* v náručí Syna Božího a přesvaté Panny. Potom byl Pán Ježíš sám hlavou rodiny a pracoval sám v dílně tesařské jako samostatný řemeslník; vyráběl jha a pluhy pro lidi, pomáhal při stavbě domů a někdy také orat a sil a žal obilí na svém poličku a tak se sám staral o svou matku Pannu Marii. Lidé mu potom již neříkali „syn Josefův“ nebo „syn tesařův“, nýbrž „tesař z Nazareta“ nebo „syn Mariin“. (Všichni k němu měli úctu, ale všichni také cítili, že tento tesař z Nazareta není člověk docela obyčejný a proto si s ním netroufali mluvit tak jako s jinými.)

P o z n á m k a: Vyličení skrytého života mládenečka Ježíše v Nazaretě bylo věnováno více místa, protože tato látka je pro děti zvláště důležitá, působivá a zajímavá. Z téhož důvodu byly obsáhlejší než obvykle vypracovány katechese s vánočním obsahem o narození a dětství Páně. (I když se v tom některé myšlenky opakují, nebude na škodu.)

Po této katechesi se doporučuje přehledně zopakovati celé učivo o dětství a mládí Pána Ježíše spolu s nejdůležitějšími vytěženými poučkami a pamětnými větami. Protože dějiny dětství a mládí Ježíšova jsou obsaženy ve 2. a 3. článku víry a v tajemstvích radostného růžence, provede se opakování ve 4. a 5. školním roce nejlépe probráním těchto 2 článků víry a tajemství radostného růžence.

* Svatý Josef se nesprávně zobrazuje jako stařec. Když umřel, bylo mu asi 40 až 50 roků a mladičké vdově Panně Marii nebylo snad ani 40 let. Zemřel jistě v době, kdy Pán Ježíš byl již dospělý, t. j. více než dvacetiletý, a tudíž podle zákona schopen převzítí jeho dílnu a starat se o sv. Matku. Jinak by byl musil nad nimi býti ustanoven poručník. Po smrti otcově zastupoval totiž rodinu i matku na venek nejstarší syn, byl-li plnoletý (t. j. dvacetiletý.)

11. Svátky doby vánoční.

Katechese liturgická.

(Hronek, První sešit liturgický. Pro 4. a 5. školní rok a málotřídky.)

PŘÍPRAVA:

Děti! Jaké krásné svátky jsme nedávno slavili? Proč se jmenují „vánoce“? Od čeho pochází to slovo? Ano! Od svatě noci, v níž se narodil Spasitel. Ta svatá noc a den po ní jsou proto středem celých vánoc a nejslavnějším dnem vánočním. Na ten den jsme se těšili už celý advent a na ten den si vzpomínáme ještě nyní po vánocích. Proto nejen vánoce, nýbrž i několik neděl před vánoci a několik neděl po vánocích se jmenuje dohromady: doba vánoční.

Tu dobu si nyní ještě jednou projdeme.

PODÁNÍ A VÝKLAD:

1. *Doba před vánoci: Advent.* — Jak pak se jmenovala doba před vánoce? Jak dlouho trval advent? Na koho jste čekali a těšili se v adventě? A nejen těšili, také jste se na něho měli připravovati. Jakou dobou byl tedy advent? Dobou čekání a přípravy na příchod Vykupitele.

Jak jsme se měli připravovat? Modlitbou a pokáním. Jaká barva byla proto v adventě? Co znamená barva fialová? Advent tedy byl dobou vážnou a kající. Ale zároveň radostnou. Proč i radostnou? (Na co jsme se těšili?) Tu radost bylo vidět zvláště tím, že se v adventě sloužila zvláštní mše svatá a zpívaly se krásné písně. Jak se jmenovala ta mše svatá a ty písně? V jaké barvě se sloužila?

V adventě byly také dva krásné svátky. Kdo ví, které? Ano! 6. prosince štědrého biskupa svatého Mikuláše. Ale ten byl nezasvěcený. Druhý však byl zasvěcený. Který? 8. prosince. Krásný svátek naší nebeské Jitřenky — druhé matky Evy — neposkvrněné Panny Marie, nebeské Ženy, která rozšlápla hlavu ďáblu!

2. *Svátky vánoční. (Vlastní svátky.)* — Po adventě přišly vánoce. Kterým dnem začaly? Štědrým dnem. (Štědrý den je den před Hodem Božím. Den před velikým svátkem

se jmenuje svatvečer. Štědrý den je tedy svatvečer Hodu Božího vánočního.) Kdy je vždycky Štědrý den? (Kolikátého prosince?) Čí památka je ten den? Co zvláštního je ten den? Přísný půst. Jaká barva byla na ten den? Proč fialová? Protože byl půst (a svatvečer); protože na slavnost Narození Páně se máme připravovat pokáním. Byl to zasvěcený svátek? Ne. Štědrý den je ještě všední den, teprve večer začíná veliký vánoční svátek, protože ten večer patří již ke svaté noci a k druhému dni. (Katecheta může nyní současně psát na tabuli přehledný kalendář doby vánoční; svátky zasvěcené podtrhává.)

Po Štědrém dnu byl největší vánoční svátek. Jak se jmenoval? Hod Boží vánoční čili Narození Páně. Na co jsme si vzpomínali ten den? Svátek Narození Páně však začal už večer a v noci. Proto se už v noci slavila slavná půlnoční mše svatá. Kdy je vždycky Hod Boží vánoční, kolikátého prosince? To je jeden ze tří největších svátků v roce. (Proto ho dvakrát podtrhávám.) Jaká barva byla na ten svátek? Proč bílá? Kolik mší svatých slouží kněz na ten den? Jak se jmenují?

Hned po Hodu Božím vánočním byly tři svátky nezasvěcené. Kdo ví, které?

Nejprve 26. prosince... svatého Štěpána, protože on první dal život pro Pána Ježíše. Kdo byl svatý Štěpán? Jaká byla barva? Je to svátek zasvěcený? My ho obvykle světíme jako „druhý svátek vánoční“, ale je nezasvěcený a nejsme povinni ho světit.

Jaký svátek byl potom, 27. prosince? Kterého svatého Jana? Apoštola lásky a evangelisty. Jak mu říkáme? (Miláček Páně.) Ten byl ze všech apoštolů nejmladší, ale zemřel ze všech nejstarší; byl ze všech nejdéle živ a zemřel jako stařec skoro stoletý. A pamatujte si o něm, že on jediný ze všech apoštolů nezemřel smrtí mučednickou; všichni ostatní zemřeli smrtí mučednickou. Jaká barva byla tedy na jeho svátek? Jaká barva je na svátky ostatních apoštolů? (Kdo ví, jak se vyobrazuje svatý Jan Apoštol a Evangelista?)

Jaký svátek byl 28. prosince? Svatých neviňátek. To byly první děti, které daly život pro Ježíška. Jaká barva byla? Červená; ale na ten svátek bývá také fialová (když padne na všední den).

Potom byl ještě jeden svátek posledního, 31. prosince. Kdo ví, jaký? Svatého Silvestra, papeže. A to byl zároveň poslední den občanského roku.

Jaký svátek byl potom, 1. ledna? Nový rok a zároveň Obřezání Páně (a vánoční oktáva). Proč Obřezání Páně? Protože to je osmý den po vánocích (po Narození Páně) a osmý den po narození se s Ježíškem něco stalo? Co pak? Ten den si tedy vzpomínáme, jak dítě Ježíš bylo osmý den obřezáno a při tom mu bylo dáno svaté jméno Ježíš, které mu dal sám Pán Bůh skrze anděla.

Protože to jméno je tak veliké a svaté, nejsvětější ze všech jmen, proto je hned po Novém roce — 2. ledna nebo v neděli po Novém roce — zvláštní svátek Nejsvětějšího jména Ježíš. Jaká barva byla na ten svátek? Co znamená jméno Ježíš? Vykupitel nebo Spasitel. Je to tedy jméno našeho největšího Pána a největšího dobrodince. Proto nám to jméno má být zvláště drahé. Proto církev svatá ustanovila zvláštní svátek ke cti toho svatého jména, abychom si vzpomněli, jak veliké, svaté a mocné je Jméno našeho Spasitele a abychom jeho svaté jméno zbožně vzývali, ctili a vyslovovali s největší úctou.

Ve jménu Ježíš konali svatí apoštolové divy a zázraky, ve jménu Ježíšově kázali a křtili a svatý Pavel praví, že před tím jménem se sklánějí všichni andělé a že se před ním třesou všichni zlí duchové.

A dnes je tolik lidí, i křesťanů a dětí, kteří to nejsvětější jméno vyslovují lehkomylně a berou je stále nadarmo, jako by to nic nebylo. Kdykoli se něčemu diví, hned berou nadarmo nejsvětější jméno Ježíš. Děti! Nedělejte to! A kdo z vás to má ve zvyku, ať si dá na sebe pozor a ať si to odvyká. A když slyšíte, že někdo bere jméno Ježíš nadarmo, napomeňte ho: „Neber jméno Boží nadarmo! Neurážej Pána Ježíše!“ Může jeho svaté jméno zlehčovat ten, kdo má Pána Ježíše opravdu rád a kdo věří, že Pán Ježíš je Syn Boží a náš nejvyšší Pán? Kdo to dělá, ten jakoby dal pokaždé políček svému nejlepšímu Pánu a Příteli za to, že ho vykoupil a za všecku jeho lásku. Je to nějaká úcta a láska? (Ke konci hodiny vám budu vypravovati příklad o dívce, která to také měla ve zvyku a jak ji tomu hodný tatínek odnaučil.)

Brzy po Novém roce byl ještě jeden veliký svátek. — 6. ledna. Svatých tří králů. Ale první jeho jméno je Zjevení Páně. To je po Hodu Božím největší svátek vánoční, větší než Nový rok. Na co jsme si vzpomínali ten den? Jak mudrci od východu byli přivedeni k Ježíškovi hvězdou.

Oni byli první z pohanů, kterým se Pán Ježíš zjevil hvězdou. Proto se ten svátek jmenuje Zjevení Páně. (Ale ještě jsme si vzpomínali, jak se zjevil po prvé veřejně jako Syn Boží při křtu v Jordáně a jak po prvé zjevil svou moc prvním zázrakem v Káni. Celkem tedy jsme si vzpomínali na trojí jeho zjevení.)

Co se dělo den (večer) před tím svátkem v kostele? (Něco se světlo.) Světla se vo d a t ř í k r á l o v á, křída a kadidlo. Co se dělá tou křídou? Proč se píší na dveře jména sv. tří králů a nový rok? Aby nás svatí tři králové v novém roce chránili a vedli za Pánem Ježíšem; a aby nám byli vzorem ve své lásce k Pánu Ježíši a v horlivosti, s jakou ho hledali. Jako oni hledali Pána Ježíše, tak i my ho máme v novém roce hledati a jíti za ním, za jeho hvězdou, to jest za hvězdou víry v něho.

Dříve na ten den chodívali po domech ministranti nebo jiní hoši přestrojení za svaté tři krále, nosili s sebou křidu a kadidlo a zpívali a psali na dveře jména svatých tří králů. Nyní to někteří kluci napodobují, ale dělají to nepěkně, takže tím svaté tři krále nectí, nýbrž někdy spíše urážejí. Kdo se ustrojí za svaté tři krále, musí se podle toho také chovat, aby svatým králům nedělal ostudu.

Na svátek svatých tří králů se děje ještě něco v kostelích. (Po mši sv. nebo již při mši sv. — při obětování.) Kdo ví? Protože svatí tři králové byli první pohané, kteří uvěřili v Pána Ježíše, ale ještě jsou na světě miliony pohanů, kteří o Pánu Ježíši nic nevědí — proto se ten den ve všech kostelích konají sbírky — na co? Na misie mezi pohany.

3. *Doba povánoční.* — V neděli po svatých třech králích pak byl ještě jeden krásný svátek. Svaté Rodiny nazaretské. To jsme si vzpomínali, jak Ježíšek po návratu z Egypta rostl u rodičů v Nazaretě, jak se s nimi modlil a pracoval, jak jim pomáhal a jak je poslouchal a jak oni se o něho starali a jak s nimi šel ve 12 letech po prvé do chrámu.

Svátkem svatých tří králů se skončily vlastní svátky vánoční. Nyní po vánocích máme v době vánoční ještě několik — 2 až 6 neděl — a potom přestaneme zpívat vánoční písně (koledy) a bude konec doby vánoční. Potom začne předpostí a půst.

Ale ještě bude jeden, poslední, svátek vánoční. (Kdo ví kdy?) 2. ú n o r a, 40. den po vánocích. Kdo ví jaký? Ten svátek má vlastně tři jména. Která? O b ě t o v á n í P á n ě (proč?),

Očišťování Panny Marie nebo Hromnice. Na východě mu říkají také Setkání Spasitele se starcem Simeonem. Na co si budeme vzpomínat? Proč se jmenuje Hromnice? Protože se svěťí svíčky, zvané hromničky. Proč se svěťí svíce (světla)? Proč se u nás ty svíce jmenují hromničky? Jaká barva bude na ten svátek? Proč bílá? Je to svátek zasvěcený? Neení. Ale protože je to krásný svátek, kdy se koná krásný světelný průvod, proto ho světíme, když můžeme, ačkoli nemusíme. Na co si budeme vzpomínati na ten svátek?

To už bude poslední vánoční svátek. Po něm se přestanou zpívat koledy a odstraní se z kostela jesličky.*

SHRNUTÍ:

Děti! Nyní si všechny svátky doby vánoční můžete napsat do poznámkových sešitků, abyste znaly vánoční kalendář z paměti.

(Tento přehled může býti psán na tabuli již během přehledného opakování asi takto:)

Doba vánoční:

1. neděle adventní (fialová barva),	}	advent
2. neděle adventní (fialová),		
6. prosince: Svatý Mikuláš (bílá),		
8. prosince: Neposkvrněné Početí (bílá),		
3. neděle adventní (fialová),		
4. neděle adventní (fialová),		
24. prosince: Štědrý den (fialová),	}	vánoční svátky
25. prosince: <i>Hod Boží vánoční — Narození Páně (bílá),</i>		
26. prosince: Sv. Štěpána, prvomučedníka (červená),		
27. prosince: Sv. Jana Apoštola a Evangelisty (bílá),		
28. prosince: Sv. neviňátek (červená nebo fialová),		
31. prosince: Sv. Silvestra, papeže (bílá),		
1. ledna: Nový rok, Obřezání Páně (bílá),		
2. ledna nebo v neděli po Novém roce: Nejsvětějšího Jména Ježíš (bílá),	}	
6. ledna: Zjevení Páně čili Sv. tří králů (bílá),		

* Padnou-li Hromnice až po neděli Devítník, tedy se jesličky odstraní a koledy přestanou zpívat již před touto nedělí.

1. neděle po Zjevení Páně: Svaté Rodiny (bílá),
2. února: Obětování Páně, Očišťování Panny Marie, Hromnice (bílá).

Po Zjevení Páně následují 2 až 6 neděl podle toho, kdy připadnou velikonoce. (Jsou-li velikonoce dříve, jest jich méně, připadnou-li později, jest jich více. Nejméně však 2 a nejvíce 6.)

doba povánoční

Kreslíme: Náčrtek doby vánoční.

Nyní si nakreslíme celou dobu vánoční ještě jinak. Tak to máte ve zvláštním sešitku (Hronkův První sešit liturgický), který jsem vám rozdál (který jste si koupily) na počátku adventu a do něhož si lepíte kontrolní známky o účasti na mši svaté. Na těch nálepkách máte zároveň vyobrazeny všechny svátky, které jsem vám napsal na tabuli a všechny svátky církevního roku. A na poslední straně máte náčrtek církevního roku. První část jeho, dobu vánoční, vám nyní nakreslím na tabuli tak, jak to máte v tom sešitku.

Napřed tam máte mezník. To je první neděle adventní. První nedělí adventní začínáme církevní rok a dobu vánoční. Od toho mezníku vystupujeme stále vzhůru a blížíme se stále více k vánocům. Za 4 neděle jsme konečně nahoře a slavíme Narození Páně. Potom žijeme od Narození Páně až do svatých tří králů, vlastně až do svátku svaté Rodiny, stále v samých svátcích, stále v slavnostní sváteční náladě vánoční, stále jakoby nahoře, blíže nebi. A potom, po svátcích, to jde zase dolů s kopce; veliké radostné svátky přestávají a opět přicházejí obyčejné dny práce a boje.

(Nyní možno přehled vánočních svátků s dětmi zopakovati.)

Příští hodinu mi ten liturgický sešitek ukážete, abych viděl, jak pilně jste v době vánoční chodily na mši svatou.

Při opakování o svátku jména Ježíš (příští hodinu) možno připomenouti:

Mnoho lidí a dětí má nyní ošklivý zvyk. Právě největší jméno Ježíš, před nímž se s úctou sklání celé nebe a před nímž se třese celé peklo, mnozí lidé nejvíc zneuctívají a berou nejvíc nadarmo. Zvláště mnohé dívky (ale i chlapci) si to navykají a už si z toho vůbec nic ne-

dělají a ani se nesnaží, aby si to odvykly. Nebo se jim zdá, že to nejde.

Povím vám tedy příklad, jak hodný tatínek odnaučil svou dcerušku Aničku brát jméno Boží nadarmo.

PŘÍKLAD:*

Anička měla nepěkný zvyk. Když se něčemu divila nebo se něčeho lekla, hned jí vyběhlo z úst slovo „Ježíš“. Tak brala jméno „Ježíš“ nadarmo každý den asi desetkrát nebo ještě častěji a často o tom už ani nevěděla. Ve škole jí proto domlouval velebný pán a doma jí to připomínal tatínek a maminka, ale všechno nic nepomáhalo. Pokaždé, když jí to vytýkali, se vymlouvala: „Já to jen tak povídám, já při tom na nic zlého nemyslím, já o tom ani nevím.“

Hodný tatínek přemýšlel, jak by ji tomu odnaučil. A přišel na dobrý nápad. Jednou ve středu, když měla Anička prázdnou a byla celý den doma, navedl maminku, služku i čeledína, aby všichni Aničku volali, jakmile ji uvidí. A když příběhne a bude se ptát, co chtějí, ať jí řeknou: „Ale nic! Já to jenom tak říkám a na nic při tom nemyslím.“

Před polednem šla Anička do kuchyně a tu na ni maminka zavolala: „Aničko!“ Anička příběhla a ptala se: „Maminko, co chcete?“ „Ale nic, já to jen tak říkám a na nic při tom nemyslím.“ Anička se na maminku zaraženě podívala a nevěděla, co si má myslet. Potom šla hledat služku. Jak ji služka spatřila, hned na ni vesele zavolala: „Aničko. Aničko!“ „Co chcete?“ ptá se Anička. „Ale nic, já to jen tak říkám, já při tom nic nemyslím.“

Anička již cítila, že se proti ní něco spiklo. Šla ven na dvůr, kde čeledín štípal dříví. Jak ji spatřil, hned také volal: „Aničko!“ „Co chcete?“ ptá se Anička. — „Ale nic, já to jen tak říkám, já při tom nic nemyslím.“ Tu již byla Anička nad tím rozdurděná a běžela postěžovat si do zahrady tatínkovi, který tam čistil stromy. Ale když ji tatínek spatřil, zvolal také: „Aničko!“ Anička už celá zoufalá běží k němu a plačtivě se ptá: „Tatínku, co si přejete? — „Ale nic, mé dítě“, pravil otec s úsměvem, „já to jen tak říkám.“ Tu se již Anička hlasitě rozplakala a řekla s pláčem: „Tatínku, co jsem vám udělala, že si ze mne dnes všichni děláte blázna?“

* Je vzat z Vych. listů. Vypravoval jsem jej malým dětem ve 2. a 3. třídě a velice se jim líbil a dobře na ně působil.

Tatínek viděl, že jí to už stačí, i řekl: „Aničko, pojď sem, buď rozumná a neplač! Hned ti to povím. Pláčeš, že tě pořád voláme a nic ti nechceme. Ale vzpomeň si, kolikrát ty voláš nadarmo jméno Ježíš a nic Pánu Ježíši nechceš. Když jsem ti to vytýkal, řekla jsi: Já to jen tak říkám, já při tom nic nemyslím. — Teď vidíš, co to je. Jak při tom může být Pánu Ježíši, když ho kolikrát za den voláš a nikdy mu nic nechceš, jako by sis z něho dělala blázny?“

Anička svěsila hlavu, potom se podívala na tatínka a řekla: „Máte pravdu! Já už to nikdy říkat nebudu! Já vám to dnes slibuji!“

A od té doby už nebere nadarmo jméno Ježíš. Tak ji tatínek odnaučil brát jméno Boží nadarmo.

(Děti! Líbilo se vám to?)

R Ř E D S E V Z E T Í :

Děti! V jedné třídě se děti umluvily, že se navzájem hned upozorní a napomenou, když někdo z nich vysloví nadarmo jméno „Ježíš“ nebo „Ježíš Maria“. A provedly to. Tak se asi za 14 dní docela odnaučily brát nadarmo jméno Boží. Chtěly byste to také dokázat? Uměly byste to?

12. Tajemství radostného růžence.

(Přehled dějin dětství Páně.)

(Pro 3. , 4. a 5. školní rok a málotřídky.)

P o m ů c k y : Růženec, Kresby ke katechismu str. 70., po případě též obrazy znázorňující růžencová tajemství. -

Pozn. : Opakuje se probraná látka o dětství a mládí Páně podle tajemství radostného růžence.

V úvodu se vyloží krátce, co je modlitba růžence a nakreslí se na tabuli veliký růženec podle Tomáška, Kresby ke katechismu II. vydání strana 70.

Potom se vykládají postupně jednotlivá tajemství. Při výkladu každého tajemství možno zachovati tento postup:

1. Představí se děj tajemství (buď pozorováním obrazu nebo stručným živým opakováním a skizzou na tabuli podle Kreseb ke katechismu strana 71.)

2. Vyhledá se hlavní obsah a smysl děje a vyjádří se formou příslušného tajemství.

3. Toto tajemství se napíše na tabuli a přikreslí se příslušná kresba.

4. Děti se pomodlí společně celý „Zdravas“ s příslušným tajemstvím.

Na konec bude státi na tabuli pod sebou všech 5 tajemství s příslušnými kresbami.

Dodatkem možno ještě vyložití, proč růženec sestavený z těchto (radostných) tajemství se nazývá radostný.

Je však také možno probrati a vyložití napřed jednotlivá tajemství a teprve potom ukázati, co je modlitba růžence a jak se do ní jednotlivá tajemství zařadí a jak se růženec modlí.

A.

Co je růženec.

PŘÍPRAVA:

Chce-li katecheta napřed vyložití, co je to růženec, může ukázati dětem růženec a začítí otázkou: Co to je, co držím v rukou? (To je růženec.) Kdo z vás už se umí modlit růženec? Protože to ještě všichni neumějí, naučím vás tomu a vysvětlím vám, co je růženec.

VÝKLAD:

Co je růženec? Růženec je růžový věnec, který podáváme Panně Marii. Jmenuje se tak proto, že je uvit jako věnec ze samých krásných růží; jen že těmi růžemi jsou modlitby. Které modlitby? Ten věnec je uvit z těchto modliteb: (Katecheta je může psát na tabuli pod sebe): 1. Předně je to kříž. (To už je také modlitba.) 2. Věřím v Boha. 3. Otče náš (a ten se opakuje 1 + 5 krát). 4. Zdravas (to se opakuje 3 + 50 krát). 5. Sláva Bohu Otci... 6. Tajemství ze života Pána Ježíše a Panny Marie, a to je v růženci hlavní.

Tajemství neboli vět ze života Páně a Panny Marie je v každém růženci pět; a podle toho, jaká jsou to tajemství, rozeznáváme trojí růženec: radostný, bolestný a slavný. Když nám připomínají narození a mládí Páně, je to růženec radostný; připomínají-li nám utrpení Páně je to růženec bolestný; a když nám připomínají zmrtvýchvstání a nanebevstoupení Páně, je to růženec slavný.

Modlitby napsané zde na tabuli jsou tedy ty rozličné růže, z nichž se růženec uvíjí.

A teď vám ještě povím, jak se ty růže splétají a prolétají. Abychom je uměli pěkně za sebou řadit a splétat, užíváme k tomu tohoto zvláštního nástroje, (ukázat!) kterému říkáme také růženec. Zde jsou různé kuličky větší a menší a každá kulička znamená nějakou modlitbu. Nejprve je tu křížek, ten znamená, že uděláme kříž a pomodlíme se Vyznání víry, Věřím v Boha, protože křížem vyznáváme svou víru. Pak následuje 1 velká kulička (nebo kulička zvlášť oddělená), ta znamená Otčenáš, a 3 malé, jež znamenají 3 Zdrávasy. Po nich přidáme krátkou modlitbu chvály trojjediného Boha: Sláva Otci... To až sem je úvod modlitby růžence. Ale to ještě není úvod celý. Ještě se do toho úvodu vpletou 3 tajemné růžičky, tři tajemství a ta se vkládají do každého Zdrávasu za slovo Ježíš. Ta 3 úvodní tajemství jsou: Ježíš, v kterého věříme, — Ježíš, v kterého doufáme, — Ježíš, kterého nade všechno milujeme. (Napsat na tabuli pod sebe a opakovat.) To je tedy úvod růžence.

A teď následuje vždycky jedna velká a 10 malých kuliček, to je jeden Otčenáš a 10 Zdrávasů, (velké kuličky znamenají Otčenáše a malé Zdrávasy), a do každého Zdrávasu za slovo Ježíš se vkládá jedno tajemství, které se opakuje tolikrát jako Zdrávas, tedy desetkrát. A to dohromady se jmenuje desátek. Každý desátek pak se zakončí modlitbou: Sláva Otci... Takových desátků je v růženci pět a v každém desátku se opakuje desetkrát jedno tajemství. V každém růženci je tedy 5 desátků a 5 tajemství. Abyste to lépe pochopily, tedy si ten růženec nakreslíme. (Katecheta nakreslí veliký růženec přes celou tabuli podle kreseb ke katech. str. 70., s příslušnými vysvětlivkami a děti si jej kreslí do sešitků.)

B.

Tajemství růžence radostného.

PŘÍPRAVA:

Nyní tedy už víte, z kterých modliteb se skládá růženec a jak se ty modlitby proplétají. Hlavní věci v růženci však jsou vložky, které se vkládají do každého Zdrávasu za slovo Ježíš. Těm vložkám říkáme tajemství růžence. O těch tajemstvích ze života Pána Ježíše a Panny Marie máme při modlitbě růžence zvláště přemýšlet, uvažovat čili rozjímat. Každé tajemství se proto opakuje desetkrát, abychom o něm mohli důkladněji rozjímat.

Dnes si vyložíme tajemství růžence radostného. V tajemstvích radostného růžence si krátce připomínáme všechno, čemu jsme se až dosud učili o zvěstování, narození, dětství a mládí Pána Ježíše, tedy: Jak anděl zvěstoval Panně Marii jeho narození, jak Panna Maria nesla potom tu zprávu s Ježíškem v srdci k svaté Alžbětě, potom jak se Ježíšek narodil v chudém chlívě betlemském, jak byl čtyřicátého dne v chrámě obětován a jak ho Panna Maria ve 12 letech v Jerusalemě hledala a po třech dnech v chrámě našla. To všechno je obsaženo krátce v (těchto) pěti větách neboli tajemstvích radostného růžence:

(Katecheta nyní napíše na tabuli buď všech 5 tajemství najednou a potom je postupně vykládá nebo raději po jednom postupně přepisuje a vykládá a nakonec zopakuje a nacvičí všechna najednou.)

VÝKLAD:

1. První tajemství zní: *Kterého jsi, Panno, z Ducha svatého počala.* — (Katecheta může ukázat obraz Zvěstování nebo děj Zvěstování načrtnouti symbolicky podle kreseb ke katech. str. 70.)

Při tomto tajemství si představíme v duchu všechno to, co vidíte zde na obraze a co se stalo v chudém domku nazaretském, když tam přišel anděl a pozdravil Pannu Marii: Vzpomeneme si, jak anděl zvěstoval Panně Marii slavné nebeské poselství, že dostane od Ducha svatého syna, a to že bude zaslíbený Vykupitel; jak pokorně mu Panna Maria odpo-

věděla a jak potom Syn Boží sestoupil neviditelně a tajemně s nebe a přebýval v Panně Marii a tak se vtělil. — Při tom se můžeme ještě ptáti: Pročpak si vyvolil Syn Boží za matku právě chudou dívku Pannu Marii? Pro její přečistou, hříchem neposkvrněnou duši. Jaké předseyzetí si tedy uděláme, když se modlíme první tajemství? Že budeme milovat Pannu Marii, protože byla vyvolena pro svou čistotu a svatost za matku Vykupitele a že budeme milovat svatou čistotu a nenávidět hřích.

Opakuj! N., jak zní první tajemství? A nyní se to tajemství hned pomodlíme. Vstaňte, sepněte zbožně ruce a dívejte se na obraz Zvěstování a modlete se celé Zdravas i s tajemstvím... Tak se to opakuje v růženci desetkrát. To je první desátek.

2. Nyní začne druhý desátek. Tu zase vkládáme za slovo Ježíš druhou vložku nebo druhé tajemství, které zní: *S kterým jsi, Panno, Alžbětu navštívila.* — (To máme zde na obraze. Není-li obrazu, načrtne katecheta děj na tabuli nebo představí děj slovy.) Při tom si představujeme, jak Panna Maria pospíchá na hory judské k tetě Alžbětě; jde sama a raduje se a nebojí se, protože je s ní Pán Ježíš; a také do domu svaté Alžběty přináší velikou radost. Pročpak přinesla Alžbětě velikou radost? Protože k ní nepřišla sama, nýbrž s Pánem Ježíšem v srdci. — Tu si ještě vzpomeneme, jak ji svatá Alžběta uctivě pozdravila a uvítala, a jak se obě svaté ženy radovaly, že je Pán Bůh tak vyznamenal a vyvolil k tak velkým věcem: jednu za matku Vykupitele a druhou za matku předchůdce Páně. — Jak dlouho zůstala Panna Maria u svaté Alžběty? Asi 3 měsíce, až se jí narodil syn, svatý Jan.

Při tomto tajemství tedy myslíme zvláště na to, jakou radost přinesla Panna Maria svým příchodem do domu svaté Alžběty. Kam přijde Panna Maria, tam s ní přichází radost. Proč? Protože s ní přichází vždycky také Pán Ježíš, který je s ní. Ona nám přináší Pána Ježíše, Spasitele a jeho milost. A při tom se máme s oběma svatými ženami v duchu také radovati. (Nyní se zas pomodlíme jeden Zdravas s tímto tajemstvím.)

3. Třetí vložka čili třetí tajemství zní: *Kterého jsi, Panno, v Betlemě porodila.* — (Ukázat obraz narození Páně.) Při tom si představíme, jak císař Augustus vydal rozkaz, aby všichni lidé byli sčítáni, a jak lidé museli putovati k zápisu. Jak také Maria a Josef jdou čtyři dny cesty pěšky k zápisu až do Betlema a jak tam nemohou nalézt nocleh. Jak proto jdou do opuštěného chléva, do opuštěné jeskyně — a jak se tam v noci stala největší a nejradostnější událost, na kterou čekal celý svět — jak se tam narodil Vykupitel. A jak se při tom narození ukázala pastýřům nebeská záře a jak slyšeli nebeský zpěv, a jak se mudrcům na východě ukázala nová podivná hvězda. A jak se pastýři a po nich mudrci přišli Ježíškovi poklonit.

Na to všechno si rychle vzpomeneme, když se modlíme v růženci 3. tajemství, jež zní: (Napsat na tabuli.) Jak zní 3. tajemství? Opakujte všechny! Kdo z vás by mi ještě řekl, na co všechno si krátce vzpomeneme, když se to tajemství modlíme?.. Vidíte, to všechno si při tom tajemství rychle za sebou představíme a při tom se radujeme, že se Vykupitel pro nás narodil a že jsme ho poznali. — Když se modlíme to tajemství, tedy nám je, jako bychom v duši měli krásné vánoce a jako bychom klečeli před jesličkami a dívali se na krásné Jezulátko a zpívali: Narodil se Kristus Pán... Nám, nám narodil se!“

(Nyní se zas pomodlíme Zdrávas a vložíme do něho to tajemství. A až se to budete modlit, dívejte se na obraz Narození Páně, abyste v duši viděly, jak se Ježíšek pro nás narodil a z toho se radovaly.)

4. Čtvrté tajemství: *Kterého jsi, Panno, v chrámě obětovala.* — (Napsat na tabuli!) Při tom si zas představíme, co vidíte zde na obraze. Kampak šla Panna Maria s Ježíškem, když mu bylo 40 dní? Co tam s ním udělala? A při tom slyšela velikou chválu o Ježíškovi z úst zbožného starce. Kterého? Jak nazval Simeon Ježíška? Světlem, které bude svítit národům. Ale při tom slyšela také něco velmi bolestného. Co pak? Že mnozí v Pána Ježíše neuvěří a že ho zabijí a že i ona bude pro to dítě mnoho trpěti. Jak jí to řekl Simeon? A co na to řekla? Jak to přijala? Řekla jistě pokorně v duchu: „Pane Bože, staň se vůle tvá. Musím-li pro to Dítě trpěti, aby lidé byli spaseni, nebráním se tomu!“

Toto 4. tajemství tedy už není tak radostné, jako předešlá

tři. Při tomto tajemství si vzpomínáme, jak Panna Maria Ježíška obětovala Pánu Bohu a při tom i sebe Pánu Bohu obětovala; když slyšela, že její dítě i ji čeká také mnoho utrpení, nebránila se tomu, nýbrž řekla pokorně: Pane Bože, děj se vůle tvá.

Při tom tajemství si tedy máme umínit a Pánu Bohu říci: Jako Panna Maria Ježíška i sebe Pánu Bohu obětovala a řekla: „Pane Bože, děj se vůle tvá,“ — tak i my se máme Pánu Bohu obětovat a říci: Pane Bože, já se ti také obětuji a dávám se do tvé služby. A chceš-li, abych pro tebe také něco trpěl, tedy říkám: Děj se vůle tvá!

5. Páté tajemství: *Kterého jsi, Panno, v chrámě nalezla.* — (Na tabuli napsat a ukázat obraz.) Při tomto tajemství si představíme, co vidíme zde na obrázku. Tu si vzpomínáme na krásnou událost ze skrytého života Páně v Nazaretě. Co udělal ve 12ti letech? — Při tom si představujeme, jak radostně koná s pouťníky dalekou cestu, jak radostně vchází po prvé do chrámu, do domu nebeského Otce, jak se tam zbožně modlí, jak zpívá, jak se ze všeho raduje, jak ho tam všechno těší a zajímá a jak tam zůstává ještě po svátcích. A pak si vzpomeneme, jak Panně Marii zase způsobil bolest, jako při obětování, — ale muselo to býti, protože to Pán Bůh chtěl: Jak ho Panna Marie s bolestí hledala a nalezla. Kdepak? Tedy nikoli venku, ale zase v chrámě, a to mezi učiteli.

Při tom tajemství tedy myslíme na to: Jak 12letý Ježíšek miloval dům Boží-chrám, jak tam byl rád, jak ho nejvíc zajímal chrám, modlitba, bohoslužba, čtení a výklad Písma svatého a učení svatého náboženství. Ježíšek tedy měl veliký zájem o svaté věci a velikou radost ze svatých věcí: zájem o chrám, o bohoslužby, o modlitbu a učení svatým pravdám o Bohu a svatém náboženství. Proto šel tak rád do chrámu a proto se rodičům ztratil.

A tomu byste se od něho měly učit. Ježíšek měl předně rád nebeského Otce a jeho dům. Máte také rády nebeského Otce? To se lehko řekne. Ale dítě, které se nechce ráno a večer modlit, má jej špatně rádo. A dítě, kterému se v neděli nechce do kostela nebo kterému je to tam hned dlouhé, má ho špatně rádo. A dítě, které výklad při hodině náboženství nebaví a které při náboženství nedává pozor, hraje si a myslí

si: „Kdyby už byl konec hodiny!“, má ho špatně rádo. Děti, pamatujte si: Kdo má Pána Boha rád, ten má zájem o svaté věci a radost ze svatých věcí, — toho všecky svaté věci zajímají a těší jako 12letého Ježíška: Toho těší modlitba, kostel a bohoslužba, ten poslouchá rád kázání a ve škole náboženství, ten se rád učí a vzdělává v dobrém. Když se modlíte toto 5. tajemství, máte si tedy pomyslit: Ježíšku, tys měl tak rád chrám, modlitbu, bohoslužbu, učení — nauč mě tomu, aby i mě všecky svaté věci těšily a zajímaly.

Jaké předsevzetí si tedy uděláte, když se budete modlit toto tajemství? Toto předsevzetí: Chci se více zajímat o všechno svaté, chci mít rád kostel, modlitbu a učení. Ježíšku, vlož mi do srdce veliký zájem o to a velikou radost z toho!

A nyní vstaňte, pomodlíme se zbožně jeden Zdrávas s tímto tajemstvím: Kterého jsi, Panno v chrámě našla. A když to tajemství budete říkat, vzpomeňte si, co 12letý Ježíšek měl ze všeho nejraději, a umiňte si: Také já chci mít rád kostel, mši svatou, modlitbu a učení svatého náboženství.

Nyní si všech 5 tajemství zopakujeme, abyste je uměly odříkat.

13. Působení Jana Křtitele.

Pán Ježíš pokřtěn.

(Cesta k Bohu čl. 11. a 12. Kubíček, B. D. čl. 73., Prvouka čl. 36.

Pro 2., 3., 4. a 5. školní rok a málotřídky.)

Pozn. : Pro důležité výtěžky katechismové, zvláště pro výklad o Největější Trojici a o křtu svatém — bude nutno rozdělit tuto katechesi na 2 hodiny. Jen kdyby se výtěžky vynechaly, bylo by možno probrati ji najednou.

A.

Předchůdce Páně.

ÚVOD:

Jak dlouho žil Pán Ježíš v Nazaretě? Jak se nazývá ten život Páně v Nazaretě? (Skrutý.) Proč „skrutý“? Protože Pán Ježíš tam skrýval před lidmi své božství. (Ukazoval se jen jako člověk.) Teprve když bylo Pánu Ježíši 30 let, začal veřejně učit a veřejně ukazovat, že není jen člověk, ale že je Syn Boží. (Začal se ukazovat také jako Bůh.) Tomu říkáme, že začal konati svůj veřejný úřad učitelský. Ale dříve ještě než začal sám učit a kázat, poslal Pán Bůh před ním kázat někoho jiného. Koho pak? Svatého Jana Křtitele, aby lidi na Vykupitele připravil. Protože svatý Jan Křtitel kázal před Pánem Ježíšem a oznamoval jako hlasatel, že Vykupitel se již brzy ukáže, říkáme mu předchůdce Páně.

O svatém Janu Křtiteli jsme se již učili. Kdo pak to byl? Jak se jmenovali jeho rodiče? Kdo přišel jednou navštívit svatou Alžbětu? (Panna Maria. — Neboť byla její příbuzná.) Svatý Jan Křtitel byl tedy příbuzný Pána Ježíše. Oč byl starší, než Pán Ježíš? (O půl roku.) Snad se ještě pamatujete, jak anděl zvěstoval otcí Zachariášovi v chrámě jeho narození; a jak se potom svatý Jan narodil a otec při tom zázračně zase dostal řeč. A už tenkrát říkali lidé: Co asi z toho dítěte bude? To znamená: Z toho dítěte bude něco zvláštního a velikého.

A také bylo. Stal se z něho poslední, nejslavnější prorok a předchůdce Páně. Již ve čtrnácti letech odešel svatý Jan z domu na poušť a tam žil velice přísně (modlil se a postil a připravoval se tak na svůj úřad) až do 30 let. Když mu bylo asi 30 let, poslal ho Pán Bůh kázat pokání a křtít — a tak připravovat lidi na příchod Spasitele, který už žil mezi nimi v Nazaretě. O tom si budeme dnes vypravovati.

VYPRAVOVÁNÍ:

Když Pán Ježíš vedl ještě skrutý život v Nazaretě, a již se blížila doba, kdy měl veřejně vystoupit — tehda vnukl Duch svatý Janovi na poušti, aby už začal kázat o Vykupiteli a připravovat lidi na jeho příchod. I počal chodit po krajině u řeky Jordánu a kázal: „Čiňte pokání! Neboť se při-

blížilo království nebeské. — Vykupitel jest již blízko! Připravte cestu Páně!“

Ale Jan pokání nejen kázal, nýbrž také činil. Nosil hrubé roucho ze srsti velbloudí a pás kožený okolo beder. Chodil bos a prostovlasý, spal na holé skále, bydlil na poušti v jeskyni, jídal kobylinky a med lesní a vína a nápoje opojného nikdy nepil.

Jeho slova a jeho přísný život působily takové podivení, že zdaleka široka přicházeli k němu lidé (k Jordánu), vyznávali mu své hříchy a dávali se od něho pokřtiti v řece Jordáně na znamení, že chtějí začít nový život.

Mnozí proto mysli o Janovi, že snad on je už ten slíbený Mesiáš. Ale on vyznal upřímně: „Já nejsem Kristus! Já jsem jen hlas volajícího na poušti: Spravte cestu Páně. Já vás křtím jen vodou ku pokání, ale po mně přijde ten, kterýž už přede mnou byl a který je mocnější než já a ten vás bude křtiti Duchem svatým a ohněm. (A já nejsem ani hoden před ním kleknouti a rozvázati řeménky obuvi jeho.“)

(Zde možno ukázati obraz, jak svatý Jan káže na poušti.)

OPAKOVÁNÍ A VÝKLAD:

1. *Kázání svatého Jana.* — Kdo kázal krátce před Pánem Ježíšem? Jak mu říkáme proto, že šel jako hlasatel před Pánem Ježíšem? (Předchůdce Páně.) Jak se sám nazýval? (Hlas volajícího na poušti.) Proč mu říkáme Křtitel? — Jak se jmenovali jeho rodiče? Oč byl starší než Pán Ježíš? Kde žil hned od mládí?.. Jaký rozkaz dostal od Pána Boha, když mu bylo asi 30 let?.. Svatý Jan hned poslechl. Opustil samotu pouště a počal choditi po krajině řeky Jordánu a hlásati lidem blízký příchod Spasitele, který už žije mezi nimi. (Jak se jmenovala ta památná řeka? Co dělal svatý Jan u Jordánu? Kázal a křtil.) Byl tedy velký kazatel a křtitel. Co kázal lidem? (Pokání.) Volal: „Čiňte pokání,“ t. j. polepšete se, napravte se, obraťte se a změňte se! — zanechejte hříchů a začněte nový, lepší život! Neboť již brzy přijde Vykupitel. Už je mezi vámi a brzy se objeví.“ (Ve 4. třídě: Co znamená: „Čiňte pokání?“ — To znamená předně: Vy musíte zanechat hříchů, polepšit se a začít nový lepší život. Ale to znamená ještě něco: To znamená za druhé: Vy musíte ty staré hříchy také nějak napravit a za ně přijmout nějaký trest, abyste je odpýkali.)

A ještě něco kázal svatý Jan. O čem pak kázal ještě kromě pokání? (Že již brzy přijde Vykupitel, ano, že ten Vykupitel je už dávno mezi nimi.) Říkal lidem: „Vykupitel už je blízko — uprostřed vás jest, je už mezi vámi — a vy ho neznáte.“ — Kde pak byl už mezi nimi? V Nazaretě. Ale skrýval se tam jako Bůh před lidmi. Vedl tam život skrytý, takže nikdo nevěděl, že je to budoucí Vykupitel. Lidé v Nazaretě mysli, že je to syn tesařův. A protože Vykupitel přišel také, aby na zemi založil nové království — království Boží nebo nebeské, — proto říkal svatý Jan, že se už přiblížilo království nebeské (jako by kus nebe přišlo na zem).

2. *Přísný život svatého Jana.* — A na Vykupitele a jeho království se měli lidé připravovat pokáním a křtem. Proto svatý Jan kázal pokání a křest. Ale svatý Jan pokání nejen kázal, nýbrž také činil. Jak? Tím, že vedl přísný, tuhý — my říkáme kající život. Jaké roucho nosil? Jaký byl jeho pokrm? A jaký jeho nápoj? Co nejchudší a nejjednodušší; nepil nic opojného, pil jen vodu. Jedl kobylky a med lesní. Tím medem se rozumí med divokých včel nebo sladká šťáva, která vytéká z některých stromů. Ty kobylky jsou veliké, černé, a mohou se jísti, mají bílé maso bez chuti, lidé je suší na slunci nebo je pekou a jedí. Ale jedí je jen nejchudší lidé z nouze. Také asi jedl svatojanský chléb. Ten tam roste divoce na stromech podobných kaštanům. A na čem spal? Na tvrdém skalním lůžku — na skále.

Tím přísným životem chtěl lidem ukázat, že mají činit pokání za své hříchy, a činil to pokání sám za sebe a za ně.

3. *Účinek jeho kázání.* A jaký účinek měl ten jeho přísný život a jeho kázání? Brzy se mluvilo o tom svatém muži v Jerusalemě a po celé zemi. Někteří však řekli, když slyšeli o jeho (zvláštním) podivném životě: To je blázen, když se tak postí a nemusí. — Tak by to řeklo také dnes mnoho lidí, kteří se nestarají o Boha. — Ale jiní, kteří viděli svatého Jana a slyšeli jeho kázání, říkali: „To je svatý muž, to je veliký prorok, poslaný od Boha. A snad je to sám Vykupitel.“ A množství lidu z Jerusalema a z celého Judska a celé okolní krajiny přicházelo k němu, aby ho viděli a slyšeli a vyznávali mu své hříchy a dávali se od něho pokřtiti v řece Jordáně na znamení, že chtějí být od hříchů očištěni a státi se jinými, novými lidmi.

Tito rozumější lidé si mysleli: Ten sv. prorok má pravdu, my jsme plni hříchů a musíme se očistiti a polepšiti. Co proto dělali, aby se hříchů zbavili? Vyznávali se ze svých hříchů, žalovali na sebe své hříchy, čili zpovíдали se z nich, a pak se dávali pokřtiti. Když se z nich vyznali, vstoupili do vody a svatý Jan je ponořil pod vodu (nebo jim lil vodu na hlavu). To znamenalo, že chtějí vodou své hříchy s duše smýti a vyjít z vody noví (jako znovuzrození) a čistí na duši. Ale byla tím jejich duše od hříchů skutečně očištěna?

Někteří mysleli, že svatý Jan je už sám Vykupitel. Ale co jim řekl svatý Jan? Svatý Jan jim řekl upřímně: „Ne, já nejsem Kristus; já jsem jen jeho hlasatel — já jsem jen hlas volajícího na poušti: Spravte cestu Páně.“ A aby nemysleli, že jeho křest je může už hříchů zbaviti, řekl: „Já vás křtím jen vodou: po mně přijde však mocnější nežli jsem já. Ten vás bude křtíti Duchem Svatým a ohněm.“ To znamená: Můj křest jenom znamená, že chcete být od hříchu čisti; až teprve ten křest, který Vykupitel ustanoví, vaši duši skutečně hříchů zbaví a očistí. Neboť při jeho křtu přijde do duše vaší Duch svatý a ten ji vyčistí a promění jako oheň. Proto praví svatý Jan: „Ten vás bude křtíti Duchem Svatým a ohněm.“

V Ý T Ě Ž K Y:

1. *Pokání.* — Svatý Jan kázal pokání. A také sám činil pokání, ačkoli byl svatý a pokání činiti nemusil. Co znamená činiti pokání? (Napřed ať řeknou děti samy, co si pod tím představují; katecheta to pak opraví, doplní a shrne asi takto): Činit pokání znamená: hříchů litovati, hříchy si zprotiviti, jich se odříci a hledět se jich zbavit a chtít se docela polepšit (obrátit, úplně změnit a napravit).

Co musí činiti ten, kdo činí pokání a chce se hříchu zbavit a polepšit? Nejprve musí ty své hříchy poznati, aby viděl, jak jsou ošklivé, (proto musí napřed o svém špatném životě přemýšlet); potom jich musí upřímně litovati a umíniti si, že se od nich odvrátí a začne už nový, lepší život. A pak se z nich musí upřímně vyznati, k nim se přiznat, čili vyzpovídati, čili je na sebe upřímně žalovati. Kdo to všechno učiní, ten činí pokání. Tak to musíte dělat také vy, až se budete připravovat na svatou zpověď. (Ve 2. třídě: To bude už brzy.) Až to všechno vykonáte, pak

o vás řekneme, že jste činily pokání nebo že jste přijaly svátost pokání.

Ale ještě něco patří k pokání. Protože jsme svými hříchy Pána Boha urazili a rozhněvali, musíme ho nějak odprosit a usmířit a to zlé (co jsme učinili) nějak napravit (nějak odčinit) a tím dát Pánu Bohu za to jakoby náhradu nebo dostiučinění. A to děláme tím, že vykonáme jakoby za náhradu a za trest nějaký dobrý skutek, který je nám těžký a nepříjemný a k němuž nejsme povinni. Na příklad: za to, že jsme byli dříve nedbalí v modlitbě, si nyní uložíme „za pokání“ (= za trest, za náhradu, na usmíření a na dostiučinění), vykonati nějakou zvláštní modlitbu; nebo: za to, že jsme byli nestřídmí, uložíme si za pokání půst; nebo: za to, že jsme byli lakomí nebo někomu udělali škodu, dáme za pokání nějakou almužnu.

Proto prosíme kněze při svaté zpovědi, když jsme se s lítostí ze všeho vyznali, aby nám za to ještě uložil něco za pokání (čili nějaké „pokání“, nějaký dobrý kající skutek). Zpovědník nám ukládá za pokání obyčejně jen modlitbu, na příklad pět otčenášů nebo tři otčenáše a ještě jinou modlitbu, kterou se máme nábožně a v kleče pomodlit. Ale může nám uložit také jiné dobré skutky, na příklad půst a almužnu. Modlitba, půst a almužna jsou tři hlavní dobré skutky. (Jak se jmenují tři hlavní dobré skutky?...) Protože to pokání, co ukládá zpovědník, je obyčejně velmi malé, má si každý ještě sám nějaké pokání uložit, jako svatý Jan. Čím větší pokání si kdo uloží, tím více časných trestů mu Pán Bůh odpustí. — Svatý Jan si nemusil ukládat žádné pokání a přece si uložil velmi přísné pokání za jiné. Copak si uložil za pokání? Uložil si za pokání, že bude žít sám na poušti, že se bude stále modlit a postit, že bude spát na tvrdém lůžku, že nebude pít vína a nic opojného, čím se lidé opíjejí. On to pokání činil za jiné, my je máme činit za sebe a za ty, kteří se nechtějí polepšit.

2. *Modlitba, půst a sebezápor.* — Čemu se tedy máme učit od svatého Jana? (Pověz mi, N.: Čemu se od něho chceš učit?) Máme se od něho učit pokání, modlitbě, postu a sebezapírání. Předně modlitbě. Svatý Jan se mnoho modlil — uměl se dobře modlit, t. j. uměl rozmlouvat s Pánem Bohem. Od něho se budeme učit modlitbě.

Ale ještě něco dělal, co bylo mnohem nápadnější. Mnoho se postil. Co to znamená? To znamená, že jedl méně a hůře, že jedl i věci nedobré a nechutné, a věci dobré, na př. maso a víno, si odpíral. A to činil z lásky k Pánu Bohu a k lidem, aby ukázal, že Pán Bůh, polepšení lidí a království Boží je mu milejší a důležitější než jídlo a nápoj; proto se vzdával také všeho pohodlí pro království Boží.

Tomu se musíte učit i vy! Vy ovšem se nemůžete tolik postit jako svatý Jan, to byste nevydržely. Ale máte se rády postit z lásky k Pánu Bohu aspoň tak, že si umíníte: Já nebudu jíst víc než musím. Nebo: Já budu jíst všecko, co mi rodiče dají, i když mi to nechutná — já nebudu mlsný a vybíravý v jídle; budu se učit jíst třebaš jídlo nesolené nebo přesolené, — třeba připálené nebo suché a nemastné; budu jíst i suchý chléb a brambory. Nebudu toužit stále po dobrém jídle a nápoji, ale když dostanu něco dobrého, dám to bratrově nebo sestře nebo někomu jinému. A když dostanu několik haléřů nebo nějakou korunu, nepůjdu s tím hned k cukráři, nepromlsám to, ale místo mlsání to dám na záchranu pohanských dětí na misie. — Když se budete cvičit v takovém postu (v takové zdrženlivosti a v takovém odpírání) a odpírat si z lásky k Pánu Bohu, z lásky k své duši a z lásky k jiným, pamlsky, zbytečné sladkosti a pohodlí, tak se naučíte milovat Pána Boha a svou duši více než své tělo a potom své tělo a jeho pohodlnost, lenost a choulostivost snáze přemůžete a budete mu umět poručit.

Děti, které tělu dají všecko, co chce, a nic mu neumějí odepřít, mají pak tělo zbujnělé, zhýčkané a z pohodlné; takové tělo je pak nechce poslouchat a stále je svádí ke hříchu: k lenosti, ke zlosti a netrpělivosti, k pýše a vzdorovitosti, k nestřídmosti a k nestydatosti, — a ony je neumějí přemoci. A tak potom slouží jako otroci jen tělu, místo Pánu Bohu — a jejich duše je tak slabá v dobrém, že už tělo a jeho svádění nepřemůže.

3. *Žádný alkohol! Ne mnoho masa!* — Zvláště byste si měly umínit, jako svatý Jan, že nebudete pít — aspoň dokud jste malé — žádný opojný nápoj a že nebudete jíst mnoho masa. Opojný nápoj je ten, kterým se můžete opít, jako: víno, pivo. všelijaké likéry a kořalky (šnaps), punč, rum. Opojný nápoj se jmenuje také alkohol. Nestřídmým pitím opoj-

ných nápojů (které dráždí chuť a člověka svádějí k pití) už se stalo mnoho lidí nešťastnými. Mnoho a mnoho lidí přišlo tím o zdraví, o majetek, o rozum i o život; a mnoho a mnoho rodin tím přišlo do bídy a neštěstí. — Proto mnozí svatí si umiňovali, že takový nápoj nevezmou do úst jako svatý Jan, aby ukázali nešťastným slabochům a opilcům, že bez pití takových nápojů můžeme být také živi a že ten, kdo je nepije, je duševně svobodnější, zdravější, čilejší a silnější. Dospělým lidem sice takové nápoje neškodí, když je pijí s mírou, a někdy jsou pro ně docela lékem a bývají jim zdravé a prospěšné (i některý je dle nemocnému prospěšný, když ho není mnoho), ale malým dětem škodí takové nápoje vždycky. Proto byste je vůbec neměly pít. Děti, které pijí rády pivo nebo podobné nápoje, bývají hned unavené, líné, ospalé, duševně slabé a hloupé, a jsou více nakloněny k zlosti a nestydatosti.

Podobně jako alkohol, škodí dětem, když jedí mnoho masa. Takové děti se pak těžko přemáhají v zlosti a nestydatosti a nejsou tak otužilé (podléhají snáze nemoci). Proto si máme aspoň v pátek a když je půst rádi odpírat masité pokrmy z lásky k Pánu Ježíši, který za nás v pátek trpěl a umřel.

Proto řekněte doma rodičům, když vám někdy budou dávat pít pivo nebo dávat mnoho masa: Já si na to nechci zvykat. Ve škole jsme se učily, že to není zdravé. A proto každý pátek se rády postěte. Takový půst prospívá duši a je zdravý i tělu.

PŘÍKLAD:

Svatý Klement Dvořák (Hofbauer), rodák moravský, svatý kněz a slavný apoštol Vídně, měl velmi rád děti. Kdysi pravil k hošíkovi, jehož otec byl dvorním radou: „Karlíčku, přikázání církevní se musí přesně zachovávat. V pátek se tedy nesmí jíst maso. Tu malou oběť máme přinášet rádi z lásky k Pánu Ježíši, který celý pátek nic nejedl a v pátek za nás tolik trpěl a na kříži pro nás umřel.“ Karlíček si to pamatoval. Příští pátek však mu doma dávali zase maso. Ač byl tatínek přísný, přece si dodal odvahy a pravil pevně a rozhodně: „Tatíčku, já dnes nebudu jíst maso!“ — „Pročpak?“, tázal se otec. „Protože dnes je pátek a v pátek se nemá maso jíst, protože Pán Ježíš za nás v pátek umřel.“ — „Kdo ti to řekl?“, tázal se uražený a pohněvaný otec. „P. Hofbauer“,

odvětil hoch. Otec mu však přikázal, že musí jísti, co má na stole. Karlík znova srdečně prosil: „Tatínku, dovol mi, abych dnes maso jísti nemusil! Tatínku, nenůť mně udělat hřích!“ Ta prosba rozhněvala otce tak, že ho odehnal od stolu se slovy: „Jdi mi s očí, dnes tedy nesmíš celý den jíst nic!“ Karlík odešel do kuchyně a vypravoval to matce. — „Udělám ti tedy moučník“, pravila matka. Ale Karlíček řekl: „Ne, matinko! Tatínek by se hněval! Tatínek poručil, že nesmím celý den dnes jíst nic a já musím poslouchat. P. Hofbauer nám to často přikazoval, že máme rodiče poslouchat. A vždyť to dnes bez jídla vydržím!“ — Překvapená matka běžela nyní k otci a se slzami v očích mu vyčítala: „Co prosím tě děláš? Chceš, aby Karel celý den nejedl a onemocněl? Maso nejí a moučník nechce, protože jsi mu řekl, že dnes nesmí nic jíst.“ — Tato poslušnost chlapcova se zalíbila otci, takže si hned Karla zavolał a pravil: „Ode dneška už nebudeš dostávat v pátek maso! Jez dnes moučníky!“ — Od té doby měl pak otec Karlíka ještě raději a také si vážil svatého kněze Klementa Hofbauera, že chlapce tak dobře vychovává a sám přivedl chlapce P. Hofbauerovi, aby mu směl ministrovat u oltáře.

NAUČENÍ:

Kdo se z lásky k Bohu rád postí, kdo jí vždycky s mírou a není v jídle vybíravý a kdo si umí odepřít sladkosti (cukrovinky) a věci, které dráždí chuť, kdo nepije opojné nápoje (pivo a víno) a rád si aspoň v pátek odepře maso, ten činí stále malé pokání a tím se líbí Bohu a posiluje svou duši v dobrém. Umiňte si, že to budete dělat. A když se vám to bude zdát těžké, vzpomeňte si na svatého Jaua, který dělal mnohem těžší pokání.

Zaznívá hlas od Jordánu:
Připravujte cesty Pánu!

B.

Pán Ježíš pokřtěn od svatého Jana Křtitele.

(Nejsvětější Trojice. — Křest svatý.)

ÚVOD:

Mezitím, co svatý Jan kázal na poušti, žil Pán Ježíš ještě v Nazaretě. Když bylo Pánu Ježíši 30 let, přišel čas, aby se již veřejně ukázal lidem jako Vykupitel a Syn Boží. I rozloučil se s Pannou Marií — svatý Josef už nebyl živ — odevzdal tesařskou dílnu příbuzným a odešel navždy z domu, aby konal to, k čemu byl od Boha poslán. Nejprve však šel k svatému Janu Křtiteli, který kázal a křtil u řeky Jordánu, aby se od něho dal pokřtiti jako všichni, kteří toužili po království Božím. A tu se po prvé veřejně zjevil lidem jako Mesiáš a Syn Boží. — To si budeme nyní vypravovati.

VYPRÁVOVÁNÍ:

Za onoho času, když svatý Jan kázal a křtil u řeky Jordánu, přišel k němu také Ježíš z Nazareta. Bylo mu tehda 30 let. Chtěl také sestoupiti do řeky Jordánu, aby se dal pokřtiti. — Ale svatý Jan, který viděl každému až do srdce — poznal, že to jest někdo větší než on a snad sám slíbený Vykupitel.* Proto mu bránil sestoupiti do řeky a řekl: „Já od tebe mám pokřtěn býti (Já bych měl býti pokřtěn od tebe) a ty jdeš ke mně?“ Ale Pán Ježíš odpověděl: „Nebraň mi! Neboť je to vůle Boží.“ (Ve 4. a 5. třídě doslovněji: „Nech tak nyní, neboť sluší nám oběma vyplniti ve všem vůli Boží.“) I nechal ho Jan vejíti do vody a pokřtil ho.

Když byl Ježíš pokřtěn, vyšel ihned z vody a modlil se. A hle — tu se otevřelo nebe a Duch svatý sestoupil viditelně

* Kubíček (B. D. čl. 73) má: „Ale Jan osvěcen Duchem svatým, poznal, že je to slíbený Vykupitel.“ To není úplně správné. Svatý Jan to pouze tušil, a poznal to jistě teprve, když Duch svatý sestoupil na něho. To plyne ze slov: „A já jsem ho neznal; ale ten, jenž mě poslal křtít vodou, ten mi řekl: Nad kým uvidíš Ducha sestupovati a na něm zůstávati, ten jest to, jenž křtí Duchem svatým. A já jsem uviděl a vydal svědectví, že tento jest Syn Boží.“ (Jan 1, 33 a 34.) Tento jemný odstín není sice v katechesi nutný, ale není třeba ho opomíjeti.

v podobě holubičky a bylo slyšeti hlas s nebe řkoucí: „Tento jest Syn můj milý, — v něm se mi zalíbilo!“

Hned potom odešel Pán Ježíš na poušť, aby se tam modlil a postil.

(Ukázati Nelsonův, Herderův nebo Schuhmacherův obraz křtu Páně a dáti dětem jmenovati jednotlivosti. Při tom upozorníme děti, že na obraze Schuhmacherově je chyba: Holubička, kterou vidíte nad Pánem Ježíšem při křtu, zde ještě nemá býti, neboť nebe se otevřelo a Duch svatý se ukázal až po křtu, když Pán Ježíš stál na břehu a modlil se.)

VÝKLAD:

Co dělal Pán Ježíš v té době, když svatý Jan už kázal a křtil u řeky Jordánu? (Žil ještě v Nazaretě.) Kolik let bylo již Pánu Ježíši? (Skoro 30 let.) Tehda se po celé zemi mluvilo o velikém proroku Janovi, který káže a křtí u řeky Jordánu. Také Nazaretě se o něm mluvilo. Lidé si o něm vyprávěli a říkali: Vykupitel prý už je mezi námi — řekl to veliký prorok u Jordánu. Ale ani je nenapadlo, že ten Vykupitel je Pán Ježíš, chudý tesař z Nazareta.

Konečně přišel čas, kdy Vykupitel se měl ukázati veřejně. Tu opustil tesařskou dílnu a řekl ke své matce: „Přišel čas, abych se zjevil lidem! U řeky Jordánu káže již o mně svatý Jan, aby lidi na mě připravil.“ Potom se rozloučil s Pannou Marií a odešel z domu a již nikdy se domů nevrátil. Panně Marii bylo to rozloučení těžké, ale řekla si: „Musí to býti! Je to vůle Boží.“

Z Nazareta šel Pán Ježíš k řece Jordánu. Cestou potkával zástupy lidí, kteří šli také k svatému Janovi. Pán Ježíš se připojil k nim a šel s nimi k řece Jordánu, jako by byl také hříšník, který potřebuje pokání. U svatého Jana byl právě zástup lidí, kteří poslouchali jeho kázání o pokání a o Vykupiteli. Po kázání sestupovali lidé do řeky jeden po druhém, vyznávali hříchy své a dávali se pokřtiti. Svatý Jan ho dosud neznal. Ale jakmile na něho pozorně pohleděl, poznal hned, že je to někdo větší než on a než všichni lidé. A již tušil, že to je asi očekávaný Vykupitel. Proto mu v tom uctivě bránil. A co řekl Pánu Ježíši? („Já bych měl býti pokřtěn od tebe a ty jdeš ke mně?“) Ale Pán Ježíš řekl: „Nebraň mi! Neboť je to vůle Boží, a nám oběma se sluší, abychom ji naplnili.“ Co učinil nyní svatý Jan?

(Ale u Pána Ježíše nebyl ten křest přece docela takový jako u jiných lidí. Ostatní lidé zůstávali při křtu trochu déle ve vodě a tam se vyznávali z hříchů; Pán Ježíš však vystoupil ihned z vody a modlil se. „A když byl Ježíš pokřtěn, vyšel ihned z vody“ (Mat. 3, 16). A tu se stalo něco zvláštního, čemu se všichni divili.)

Když Pán Ježíš byl pokřtěn, vystoupil ihned z vody a modlil se. Všichni s údivem dívali se na něho, jak zbožně hleděl k nebi, jakoby tam někoho viděl a s někým doopravdy mluvil. A tu najednou viděli, jak se nad ním (nahore před ním)* otevřelo nebe, a Duch Boží v tělesné podobě holubice sestoupil, a svatý Jan viděl, jak se snáší a přichází k němu. Když pak Duch Svatý v podobě holubičky nad ním spočinul, zazněl náhle s nebe hlas: „Tento jest Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo.“ Jak volal ten hlas? Kdo to volal? Tím hlasem potvrdil slavně Bůh Otec před svatým Janem a před přítomným lidem, že Pán Ježíš je Syn Boží od Boha na svět poslaný.

Co zvláštního se tedy stalo při křtu Pána Ježíše? Jak volal hlas s nebe? Co slavně prohlásil Pán Bůh tím hlasem? Svatý Jan a jeho učedníci a lidé, kteří při tom byli, se udiveně dívali na ten zjev a na Pána Ježíše. Ale než se vzpamatovali, Pán Ježíš se najednou obrátil a odcházel do pouště. (Kam odešel Pán Ježíš po křtu v řece Jordáně?) Jak dlouho zůstal na poušti? Co tam dělal? Tam se 40 dní modlil a postil a potom tam byl pokoušen od ďábla. Teprve když se vrátil z pouště, začal veřejně učit a kázat, čili začal konati svůj veřejný úřad učitelský.

Kreslíme: Hronek, Kresebné náčrty str. 91., Křest Pána Ježíše.

VÝTĚŽKY:

1. *Ježíš Kristus, Syn Boží.* — Proč se zdráhal svatý Jan Pána Ježíše pokřtít? Protože poznával, že Pán Ježíš není člověk jako ostatní a tušil, že to asi je sám Vykupitel. Ale ještě to nevěděl jistě. Docela jistě to poznal hned po křtu Pána Ježíše a tu také poznal, že Vykupitel je Syn Boží; a s ním to

* Nikoli kolmo nad ním, nýbrž nad ním ve směru jeho pohledu — tedy nad ním a zároveň „před ním“. Na většině obrazů je tento výjev nakreslen nesprávně. Zvláště nesprávné jsou obrazy, kde Pán Ježíš stojí ještě ve vodě a Duch Svatý se již vznáší nad ním. Na tu nesprávnost je záhodno větší děti upozornit.

poznali i lidé, kteří při tom byli. Z čeho to poznal? Z toho, že Duch Boží na Pána Ježíše sestoupil, ale zvláště z hlasu, který volal s nebe. Čí hlas to byl? Jak volal ten hlas? („Tento jest můj milý Syn...“) Těmi slovy dosvědčil Bůh Otec veřejně a slavně, že Pán Ježíš je jeho milý Syn, t. j. Syn Boží. A protože sám Pán Bůh slavně prohlásil, že Pán Ježíš je Syn Boží, proto tomu pevně věříme a radostně vyznáváme: „Ježíš Kristus je Syn Boží a Spasitel světa.“ Kdyby se vás tedy někdo ptal: Odkud víte, že Pán Ježíš je Syn Boží? Co byste odpovíděly? Odpověděly byste: Že Ježíš Kristus je Syn Boží, to řekl sám Bůh Otec, — to víme od samého nebeského Otce, to víme ze svědectví samého Boha, který to slavně prohlásil.

A kdo to slyšel? Svatý Jan Křtitel, jeho učedníci a ještě jiní lidé. Mezi těmi jeho učedníky byl také svatý Jan, miláček Páně. A svatý Jan Křtitel to potom říkal jiným (a každému to dosvědčoval: „Viděl jsem Ducha Božího jako holubici sestupovati s nebe, a zůstal na něm. A já uviděl a vydal svědectví, že tento jest Syn Boží“). (Jan 1, 32–34.) — Odkud ještě víme, že Pán Ježíš je pravý Syn Boží? 1. Z jeho vlastních výpovědí, které Pán Ježíš potvrdil svatým životem a zázraky, 2. z výpovědí a z učení svatých apoštolů a 3. z podivuhodného trvání jeho svaté Církve.)

2. *Nejsvětější Trojice.* — a) Ve 2. třídě možno vyložit na obraze křtu Páně: Kdo to je zde? (Pán Ježíš, jak se modlí.) Kdo je nad ním? (Duch Svatý) V jaké podobě? A co ještě se při tom stalo? S nebe bylo slyšeti hlas. Kdo to volal? Co volal Bůh Otec? (Odpovědi možno psáti na tabuli tak, aby vzniklo toto schema):

Bůh Otec volá s nebe,
Bůh Syn se modlí,
Duch Svatý na něj sestupuje.

Kolik je jich tedy celkem? To jsou tři osoby. A dohromady je to jeden Bůh. Při křtu Pána Ježíše se tedy ukázaly všechny tři božské osoby. Jak se ukázal Bůh Otec? (Ten se ukázal hlasem s nebe volajícím.) Jak se ukázal Bůh Syn? (V lidské podobě, jako člověk.) A jak Duch Svatý? (V podobě holubičky.)

b) Jiný, podrobnější výklad (rovněž podle obrazu křtu Páně): Které tři podivné věci se staly při křtu (vlastně po křtu) Páně? Po křtu Páně se staly tři podivné věci: (psát na tabuli):

1. Otevřelo se nebe,
2. Duch Svatý sestoupil v podobě holubičky,
3. Hlas s nebe volal: Tento jest můj milý Syn.

Tím trojím znamením nám bylo zjeveno veliké tajemství. Které? Tajemství Nejsvětější Trojice čili tajemství, že Bůh je jeden ve třech osobách čili trojjediný. 1. Otevřelo se nebe a z otevřeného nebe volal hlas. Či to byl hlas? (Boha Otce.) Na tabuli: Volající s nebe — Bůh Otec (se tu zjevil ve slyšitelném hlase). — 2. Jak volal Bůh Otec? „Tento jest můj milý Syn.“ O kom to volal? O Pánu Ježíši. Kdo je tedy ten, který tu stojí a modlí se? Na tabuli: Mo'dlíci se — Bůh Syn (se zjevil ve viditelném těle). — 3. Nad Pánem Ježíšem se něco vznáší. Copak? To nebyla obyčejná holubice z masa a s peřím, to byl světelný zjev, který měl podobu holubičky. Ta světelná holubička (= holubička utvořená ze světla) se snesla s nebe a spočinula nad Pánem Ježíšem. To je Duch Svatý. Na tabuli: Vznášející se — Duch Svatý (se zjevil v podobě holubičky).

Tak tedy máme celkem tři: volajícího, modlíciho se a vznášejícího se. To jsou tři osoby: Otec, Syn a Duch Svatý.

(Jen ve 4. a 5. třídě.) Co je to osoba? (Komu říkáme, že je osobou?) Každý, kdo má rozum a vůli, je osobností nebo osobou. Každý z nás lidí je osobou. Pán Ježíš byl také člověk jako my a zároveň Bůh, tedy byl také osobou. Ale Bůh Otec je také osobou a Duch Svatý je také osobou. To jsou tedy celkem tři různé osoby, které spolu nezmíme zaměňovati. Bůh Otec je jiná osoba, Bůh Syn zase jiná osoba a Duch Svatý také jiná osoba. Ale všechny ty tři osoby mají něco společného (stejného); každá z nich je věčný, všemohoucí, vše-vědoucí a všudypřítomný Bůh. Otec je Bůh, Syn je Bůh, Duch Svatý je Bůh. A je to stále jeden a tentýž Bůh. Otec je Bůh, Bůh Syn je zrovna ten Bůh jako Bůh Otec a Duch Svatý je zrovna ten Bůh jako Bůh Otec a Syn. Bůh Syn není tedy jiný Bůh a Duch Svatý zas jiný Bůh, nýbrž všechny tři jsou pořád j e d e n a t ý ž B ů h. Jsou tedy tři, každý je jiná osoba a

každý je tentýž Bůh. (Znázorniti kresbou kruhů na str. 14. z Tomáškových kreseb ke katechismu.)

Proto říkáme, že Bůh je jeden ve třech osobách nebo že Bůh je trojjediný, (to jest jeden ve třech a tři v jednom). Všecky tři božské osoby se jmenují Nejsvětější Trojice. Bohu Otci také říkáme Stvořitel, protože nás stvořil, Bohu Synu Vykupitel nebo Spasitel, protože nás svou smrtí na kříži vykoupil, a Duchu Svatému Posvětitel, protože nás posvětil na křtu svatém a stále nás posvěcuje milostí Boží. (Podrobnější výklad o Nejsvětější trojici je ve svazku I., v katechesi 3. — Viz též Tomášek, Kresby ke katechismu, str. 24. čl. 6).

c) To, že jest jeden Bůh ve třech osobách je veliké tajemství, které nemůžeme lidským rozumem poznati ani pochopiti. To tajemství nám ukazuje, jak veliký a nepochopitelný (podivný a tajemný) je Bůh.

(Ve 3., 4. a 5. třídě): Pán Bůh je ještě milionkrát větší a nepochopitelnější než veliké moře nebo obrovské slunce. I ve velikém a hlubokém moři se skrývá plno tajemství. A kdybychom je chtěli všechny naléztí a viděti, tedy bychom se v moři utopili. Rovněž kdybychom chtěli vyzkoumati, co všechno je ve slunci, a přímo zblízka se do něho dívali, tedy oslepeme. Ale ještě milionkrát větší a podivnější než moře a slunce je nekonečný a nepochopitelný Bůh.

Trojjediného Boha zobrazujeme někdy jednoduše okem v trojúhelníku, z něhož na všechny strany vycházejí paprsky. Tři rohy a strany trojúhelníka znamenají tři božské osoby; oko znamená, že trojjediný Bůh všechno vidí, a paprsky, které z něho na všechny strany září, znamenají, že je všudypřítomný a všechno proniká. Všecky tři strany trojúhelníka jsou stejné na znamení, že všechny tři božské osoby jsou stejné.

Když jsme řekli, že Bůh Otec nás stvořil, Bůh Syn nás vykoupil a Duch Svatý posvětil, můžeme ještě připomenouti:

Tři božské osoby jsou zvláštním způsobem přítomny:

Bůh Otec v nebi,

Bůh Syn (jako Bůh a člověk) ve Svatostánku (v našich chrámech),

Duch Svatý v čistých duších (čisté duše jsou chrámy Ducha svatého).

K Bohu Otci se proto modlíme: Otče náš, jenž jsi na nebesích (t. j. v nebi).

K Bohu Synu: Který jsi v Nejsvětější Svátosti jako Bůh a člověk přítomen.

K Duchu Svatému: Přijď svatý Duchu, a naplň srdce svých věřících.

Tajemství Nejsvětější Trojice (o trojjediném Bohu) oslavujeme a vyznáváme: 1. svátkem Nejsvětější Trojice, 1. neděli po svátcích svatodušních. 2. Zvláště však to činíme krátkou modlitbou: „Sláva Bohu + Otci i + Synu i + Duchu svatému, jakož bylo na počátku (tak budiž) i nyní, i vždycky až na věky věkův. Amen.“ Při tom se máme zbožně žehnati svatým křížem a uctivě skláněti hlavu před velikým a podivuhodným trojjediným Bohem. Těmi slovy chvály máme často velikost Boží oslavovati a velebiti. (Ta slova nacvičit.)

3. *Křest svatý.* — a) (Tím, že Pán Ježíš sestoupil do řeky Jordánu a dal se pokřtiti, posvětil všecku vodu a dal základ k první a nejdůležitější svátosti — křtu svatému.) Jako svatý Jan křtil, tak i Pán Ježíš poručil potom svatým apoštolům všecky lidi křtiti slovy: „Jděte do celého světa a učte všecky národy a křtěte je ve jménu Otce, i Syna i Ducha Svatého.“ Křest, který Pán Ježíš ustanovil, je mnohem více a má větší moc než křest Janův. Křest svatého Jana byl jen znamením pokání a znamenal (budoucí) očištění duše od hříchu; křest Pána Ježíše však skutečně duši od hříchu očišťuje — a to od hříchu dědičného i ode všech jiných hříchů a při tom duši proměňuje a přivádí do ní nový život. Proto řekl svatý Jan: „Já vás křtím jen vodou, ale po mně přijde mocnější než jsem já, ten vás bude křtiti Duchem Svatým a ohněm,“ to jest: On ustanoví jiný křest, při němž na vás přijde Duch svatý a ten vás očistí jako oheň a dá vám do duše nový život, život nadpřirozený, život nebeský nebo život Boží. O tom křtu řekl potom Pán Ježíš Nikodemovi, když k němu přišel v noci (o tom se budeme ještě učit): „Nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha Svatého, nemůže vejíti do království Božího.“ Těmi slovy řekl Pán Ježíš, že každý, kdo chce přijít do nebe, se musí znova naroditi podle duše; a tak se narodí z vody a z Ducha Svatého při křtu svatém. Tímto křtem potom křtili svatí apoštolové a po nich to činí kněží katolické církve. Křest ustanovený od Pána

Ježíše, který my máme. je tedy mnohem víc než křest svatého Jana.

b) Kdo z vás už viděl křest? Kdepak? Jak křtí kněz dítě? Kněz leje dítěti na hlavu třikrát vodu v podobě kříže a při tom říká: „N., já tě křtím ve jménu + Otce i + Syna i + Ducha Svatého.“

V kostele je na to zvláštní nádoba (přikrytá), v níž je křestní voda; u té nádoby se křtí. Ta se jmenuje křtitelnice. Vypadá asi takto: (Načrtnouti zhruba na tabuli). Kdo si jí všiml v kostele? Kdo si jí nevšiml, ať si ji příště prohlédne. (Na víku bývá soška svatého Jana Křtitele jak křtí Pána Ježíše). Ve křtitelnici je svčená voda křestní, kterou se křtí.

Při křtu někdo drží dítě v náručí; to je křestní kmotr nebo kmotra (kmotříček nebo kmotřička). Ti musí za dítě slíbit, že se dítě odřiká hříchů a ďábla, a že věří v Pána Ježíše a všemu, čemu Pán Ježíš učil.

(Ukázati Schuhmacherův obraz svatého křtu a vysvětlit.)

c) Co se děje při křtu v duši křtěnce? Když kněz leje dítěti vodu na hlavu, tu přichází do jeho duše Duch Svatý jako přišel po křtu v Jordáně na Pána Ježíše, jenže neviditelně; Duch Svatý očistí duši od hřichu dědičného, učiní ji krásnou a svatou a potom v ní přebývá. Tím se stává pokřtěné dítě křesťanem a dítětem Božím, nebeský Otec má v jeho duši zalíbení a celé nebe se raduje z její krásy. To všechno se děje neviditelně. Na obraze je to viděti zde nahoře. My to ovšem nevidíme, ale Pán Bůh to vidí a andělé to vidí, jak pokřtěná duše je nyní svatá a krásná a radují se z toho. Proto vidíte zde na obraze, jak Bůh Otec se dívá s nebe se zalíbením na čistou duši pokřtěného dítěte a jak se andělé radují z její čistoty a krásy.

Naučení: Jako to dítě zde na obraze, tak jste byly pokřtěny i vy. Tehda se stala vaše duše čistou, svatou a krásnou; tehda jste se staly svatými dětmi Božími. Tehda za vás učinili kmotrové slib, že se odřikáte ďábla a hřichu, že budete pevně věřit v Boha trojjediného a že budete podle svaté víry také svatě žít. Tomu slibu říkáme křestní slib. Ten slib máte často obnovovat (opakovat), zvláště při prvním svatém přijímání a potom po každé svaté zpovědi a před každým svatým přijímáním. Abyste to uměly, obnovíme jej už dnes při modlitbě na konci hodiny takto:

Odříkám se ďábla i vši pýchy jeho, i všech skutků jeho. — Věřím v Boha Otce i Syna i Ducha Svatého. — Věřím všemu, co Pán Ježíš kázal a čemu církev katolická učí. Podle té víry chci zbožně žít i umřít. Amen. (Nacvičit!)

Při opakování příští hodinu zde bude možno znova učiniti zmínku o „Díle svatého Dětství“ jako v katechesi o příchodu mudrců, zvláště nebyla-li učiněna již tam.

4. *Spolek Dětství Ježíšova.* — Děti! Vy všechny jste pokřtěny. Ale ještě je mnoho a mnoho (miliony) dětí pohanských, které nejsou pokřtěny, a kdyby věděly, jak jest křest svatý potřebný, rády by se daly pokřtít, aby také přišly do nebe. Misionáři mezi pohany se proto těchto dětí ujímají, vychovávají a vyučují je, aby je mohly pokřtiti. K tomu však potřebují naší pomoci, zvláště modlitby a peněz. Proto jim v tom máme pomáhati modlitbou a peněžitou podporou (almužnou). To můžete činit i vy, když se stanete členy Díla svatého Dětství. O tom jsme již jednou mluvili. Co pak je to? Děti, které se dají zapsat za členy Díla, dostanou obrázek a slibují, že se budou denně modlit za pohanské děti „Zdrávas Maria“ s prosbou: „Svatá Panno Maria, oroduj za nás a za ubohé pohanské děti.“ A kromě toho dávají malý příspěvek asi 20 haléřů měsíčně a sbírají známky a staniol na misie.

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Ježíš Kristus je pravý Syn Boží. To řekl sám Bůh Otec.

2. Tajemství Nejsvětější Trojice vyznáváme znamením kříže a uctíváme slovy: „Sláva Bohu Otci i Synu, i Duchu Svatému, jakož bylo na počátku, i nyní, i vždycky až na věky věkův. Amen.“

3. Křest Janův byl křtem pokání. Pán Ježíš ustanovil křest, abychom se znovu narodili pro nebe.

4. O Pánu Ježíši pravil svatý Jan, že bude křtiti Duchem Svatým a ohněm.

14. Druhý článek víry.

**„Věřím v Ježíše Krista, Syna jeho jediného,
Pána našeho.“**

(Kubíčkův Katechismus článek 12. a 13.; Hronek, Jádru katolického náboženství str. 19., 20. — Pro 4. a 5. třídu a málotřídky.)

ÚVOD:

Po modlitbě „Věřím v Boha“: Jak se jmenuje modlitba, kterou jsme se modlili? Proč? V ní je krátce obsaženo, čemu máme věřit. Ta modlitba má 12 vět neboli článků víry. Jak zní první článek víry? Jak zní druhý? V prvním článku víry se učíme o Bohu Otci čili o Bohu Stvořiteli. V druhém a ještě několika následujících se učíme o Bohu Synu čili o Bohu Vykupiteli. V prvním říkáme, že věříme v Boha, který všechno stvořil a o všechno se stará. V druhém říkáme, že věříme také v Ježíše Krista, Božího Syna a našeho Vykupitele; a v několika dalších člancích pak říkáme, co o tom Vykupiteli máme vědět a věřit.

V prvním článku víry jsme se učili, jak Pán Bůh lidi stvořil, ale jak lidé hřešili a upadli do otroctví hříchu a ďábla. V druhém článku víry se učíme, jak se Pán Bůh nad lidmi smiloval a poslal jim Vykupitele — a kdo je to ten Vykupitel. A o tom se budeme učit dnes.

NÁZOR:

Vzpomeňte si nejprve na to, jak anděl zvěstoval Panně Marii Vykupitele a co jí o něm řekl. — Možná zopakovat nebo dát vypravovat článek „Anděl Páně zvěstoval Vykupitele“ a z toho vybrat, co o něm anděl řekl: Řekl o něm: 1. že se bude jmenovati Ježíš. „Budeš mít syna a dáš mu jméno Ježíš.“ 2. A svatému Josefovi řekl ještě, proč se bude jmenovati Ježíš. „Neboť on spasí a vykoupí lid z hříchů,“ bude to tedy Vykupitel a Spasitel. 3. Dále řekl anděl, že to bude „syn Nejvyššího“ t. j. syn Boží. 4. A pastýřům nad Betlemem ještě řekl anděl: Narodil se vám dnes Spasitel, t. j. Kristus Pán. Anděl tedy řekl, že se ten Spasitel jmenuje Kristus Pán.

VÝKLAD:

1. *Kdo nás přišel vykoupit?* — (Nebo: Kdo je naším Vykupitelem?) Jak se jmenuje slíbený Vykupitel? Vykoupit nás přišel Ježíš Kristus. (Naším Vykupitelem jest Ježíš Kristus.) Slíbený Vykupitel se jmenuje Ježíš Kristus. Má tedy dvě jména: Ježíš a Kristus.

2. *Co znamená jméno „Kristus“?* — Už jsme se učili, jak jmenovali budoucího Vykupitele ve Starém Zákoně. (Kdo si pamatoval?) Ve starém Zákoně říkali budoucímu Vykupiteli „Mesiáš“ neboli „Kristus“, to znamená: Pomazaný Boží, Pomazaný Páně nebo Pomazaný a Posvěcený Král. Obě jména znamenají totéž: Mesiáš je jméno hebrejské, Kristus je jméno řecké a po česku znamenají obě: Pomazaný Boží, Pomazaný Páně, Pomazaný a Posvěcený Král nebo od Boha poslaný král.

Na tabuli:

hebrejsky:	řecky:	česky:
Mesiáš	=	Kristus
	=	{ Pomazaný Boží Pomazaný Páně Pomazaný a posvěcený Král od Boha poslaný veliký a svatý Král

3. *Proč mu tak říkali?* — Protože budoucí Vykupitel měl býti velikým od Boha poslaným králem, knězem a prorokem (v jedné osobě) — a ve Starém Zákoně se říkalo každému pravému králi, proroku a knězi: Pomazaný Boží, — protože byl k tomu úkolu a úřadu pomazán posvátným olejem a tím na krále (kněze nebo proroka) posvěcen. (Králem se stal někdo teprve, když byl za krále pomazán čili posvěcen, a to posvěcení za krále se dalo tím, že mu byl veleknězem nebo prorokem vylit na hlavu posvátný olej. Proto se potom takovému posvěcenému neboli posvátným olejem pomazanému králi říkalo: Pomazaný Boží; od té doby byl králem od Boha povoláným a zástupcem Božím a všichni byli povinni ho poslouchat a ctít jako pomazaného a posvěceného zástupce Božího. Vzpomeňte si, jak se stal krá-

lem David; jak byl od proroka Samuela také za krále pomazán a tím za krále posvěcen.) A protože budoucí Vykupitel měl býti největším ze všech Králů, svatým Králem přímo od Boha posvěceným a poslaným, a zároveň největším knězem a prorokem, proto se mu říkalo: „ten budoucí veliký pomazaný Boží, ten budoucí veliký svatý od Boha poslaný a od Boha posvěcený Král neboli hebrejsky „Mesiáš“ a řecky „Kristus“.

S O U H R N :

Jak se nazýval Vykupitel ve Starém zákoně? Mesiáš nebo Kristus? Co to znamená? Slovo Mesiáš neboli Kristus znamená: Od Boha poslaný, pomazaný a posvěcený Král. Proč mu tak říkali? Protože Izraelité si správně představovali budoucího Vykupitele jako velikého, svatého, od Boha poslaného Krále. Tak ho nazval i anděl, který zvěstoval pastýřům jeho narození: „Narodil se vám dnes Spasitel Kristus Pán“, to znamená: „ten od Boha očekávaný svatý Král a váš Pán.“

3. *Co znamená jméno Ježíš?* — Ve Starém zákoně tedy říkali budoucímu Vykupiteli Mesiáš nebo Kristus. A jak mu říkáme obyčejně nyní v Novém zákoně? Nyní v Novém zákoně říkáme Vykupiteli obyčejně Ježíš. Kdo mu dal to druhé jméno? Sám Pán Bůh skrze anděla, který zvěstoval jeho narození. Co o něm řekl anděl Panně Marii? „Budeš mít syna a dáš mu jméno Ježíš.“ A také svatému Josefovi to řekl: „Josefe, neváhej si vzít Marii za manželku. Narodí se jí z Ducha svatého syn a dáš mu jméno Ježíš, neboť on spasí a vykoupí lid ze hříchů.“ Anděl mu tedy řekl zároveň, proč se bude jmenovati Ježíš: Protože spasí a vykoupí lid — protože to bude Vykupitel a Spasitel, proto se bude jmenovati Vykupitel nebo Spasitel, hebrejsky Ježíš. A to jméno mu potom dali osmého dne při obřízce. Co tedy znamená jméno Ježíš?

Na tabuli: Ježíš = Vykupitel nebo Spasitel. (Doslova: „Bůh je spása.“)

Protože toto druhé jméno dal Vykupiteli sám Pán Bůh a to jméno mu bylo dáno při obřezání, proto říkáme nyní toto jméno obyčejně na prvním místě a tím jménem ho obyčejně jmenujeme. To je vlastní (nejvlastnější) jméno našeho Spasitele, jméno ze všech největší a nejsvětější. To

jméno má být nám křesťanům proto ze všech jmen nejsvětější (= nejposvátnější) a nejdražší, protože nám připomíná to největší, co Pán Ježíš pro nás učinil, totiž že za nás umřel a tak nás vykoupil. To jméno máme proto mít v největší úctě a vyslovovat je s největší úctou. Proto při jeho vyslovení ukláníme uctivě a pokorně hlavu, proto máme zvláštní svátek jména Ježíš po Novém roce.

(Zde možno znovu vyzvati děti, aby nebraly nadarmo nejsvětější jméno Ježíš, jako v katechesi 11.)

SHRNUTÍ:

Jména našeho Vykupitele. — Jaká jména má tedy náš Vykupitel? 1. Ježíš = Vykupitel nebo Spasitel. 2. Kristus = Mesiáš = Bohem pomazaný a posvěcený Král, od Boha poslaný Král. 3. Také mu říkáme: náš Pán. Proč? a) Protože je náš Bůh a tedy i náš Pán, b) a protože si nás draze koupil (nás vykoupil) svou Krví a my mu tedy náležíme. 4. Ve Starém zákoně se také někdy jmenuje (u proroka Izaiáše): Emanuel, t. j. Bůh s námi, protože to bude sám Bůh v lidské podobě mezi námi. (Tak se nazývá v proroctví: „Aj, Panna počne a porodí Syna a nazváno bude jméno jeho Emanuel, t. j. Bůh s námi.“) — On sám se obvykle jmenoval: Syn člověka.

4. *Kým je náš Vykupitel Ježíš Kristus?* — Již tedy víme, kdo nás vykoupil, čili: Jak se jmenuje ten, který nás vykoupil (náš Vykupitel). A nyní chceme ještě vědět: Kým jest ten náš Vykupitel, Mesiáš a Král, kterému říkáme obvykle Ježíš Kristus nebo Pán Ježíš? Je to člověk jako my, je to král jako jiní králové, je to prorok jako jiní proroci, či někdo více?

(Ve 4. a 5. třídě): Tak se ptal jednou sám Pán Ježíš svých apoštolů: „Za koho mě mají lidé (= za koho mě považují)? A oni odpověděli: „Někteří za Jana Křtitele, jiní za Eliáše, jiní pak myslí, že jsi jedním z proroků.“ Na to řekl Ježíš: „A za koho pak vy mě máte?“ Tu odpověděl svatý Petr za všechny: „Ty jsi Kristus, Syn Boha živého,“ t. j.: Ty jsi ten zaslíbený Král-Mesiáš a pravý Syn Boží. A Pán Ježíš jej pochválil za to, že věděl, že Pán Ježíš je Syn Boží.

Kým je tedy Pán Ježíš? Pán Ježíš není jen člověk, jen prorok — Pán Ježíš je Syn Boží.

Kdo to o něm řekl? To o něm řekl již anděl Panně Marii. Když se ho tázala, kterak se stane matkou Vykupitele, řekl jí anděl (řekni to N.): „Duch svatý sestoupí na tebe a proto i to Dítě svaté, které se ti narodí, bude Syn Boží.“ Anděl tedy řekl: Obdržíš od Ducha svatého syna a to bude Syn Boží.

A potom to o něm řekl sám nebeský Otec při křtu v Jordáně. Jak tehdy volal hlas Boží s nebe? Tedy sám Bůh Otec o Pánu Ježíši prohlásil: „Tento je můj milý Syn.“ A později to o něm řekl ještě jednou při proměnění Páně na hoře Tábor. Starší z vás se na to pamatují. Jak to bylo? Tehda také prohlásil nebeský Otec: „Tento je můj milý Syn, v něm se mi zalíbilo; toho poslouvejte!“

A také Pán Ježíš sám to o sobě řekl. Kdy pak? Už jako dvanáctiletý mládeneček v chrámě to trochu řekl. Jak pak odpověděl Panně Marii? „Nevěděli jste, že já musím být i tam, kde chce Otec můj?“ Ale tu by ještě někdo mohl myslet, že to neznamená, že je skutečný a pravý Syn Boží. Později však řekl mnohokrát docela jasně a určitě, že Pán Bůh je jeho Otec a že on je skutečný, pravý a jediný Syn Boží. (Kdy na příklad? Starší z vás se snad ještě pamatují, jak k němu přišel v Jerusalemě v noci na návštěvu učený člen velerady jménem Nikodém a jak mu Pán Ježíš řekl, že se musí znova naroditi. A při tom mu také řekl: „Tak Bůh miloval svět, že dal svého Syna jednorozeného, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný.“ O kom to mluvil Pán Ježíš? Sám o sobě. Kdo je ten jednorozený Syn Boží?)

Ale nejslavněji to Pán Ježíš sám o sobě řekl krátce před svou smrtí, když stál před soudem a když se ho velekněz pod přísahou tázal: „Zapřísahám tě před živým Bohem, abys nám pověděl: Jsi ty Mesiáš, Syn Boha živého?“ Tu Pán Ježíš slavně odpověděl: „Ty jsi řekl, já jsem!“ Pán Ježíš věděl, řekne-li „ano“, že ho to bude stát život, a přece nemlčel, ale řekl slavně: „Ano, já jsem Syn Boží.“ A k tomu ještě přidal, že ho jednou uvidí, až přijde v slávě k poslednímu soudu. A za to ho Židé odsoudili na smrt; neboť oni tomu nevěřili a řekli, že se rouhal, když o sobě řekl, že je Syn Boží.

(V 5. třídě: Pán Ježíš o sobě také jindy mluvil jako Syn Boží a pravý Bůh a choval se jako Bůh. Kdy na

příklad? Když odpouštěl lidem hříchy a dával apoštolům moc odpouštět hříchy. Může obyčejný člověk odpouštět hříchy? Může někoho vzít do nebe, jako Pán Ježíš kajícího lotra, jemuž řekl: „Ještě dnes budeš se mnou v ráji“? A co pak řekl svatým apoštolům, když je posílal do světa? „Dána jest mi veškerá moc na nebi i na zemi!“ Má člověk veškerou moc na nebi i na zemi? (A potom slíbil svatým apoštolům: „Já jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa.“)

A také svatí apoštolové nám to o něm řekli. Jednou se ptal Pán Ježíš svatých apoštolů, za koho jej lidé považují a zdali oni vědí, kým je. A tu řekl svatý Petr slavně za všechny: „Ty jsi Kristus, Syn Boha živého.“ — A když Pán Ježíš slíbil, že nám dá za pokrm své tělo a svou krev a židé mu nevěřili, tu se ptal svatých apoštolů: „Zdali i vy chcete odejít?“ A tu zase odpověděl svatý Petr slavně za všechny: „My jsme uvěřili a poznali, že ty jsi Mesiáš, Syn Boží.“ — A když nevěřící Tomáš poznal Pána Ježíše, co řekl? „Pán můj a Bůh můj“. A tak tomu všichni apoštolové věřili a po seslání Ducha svatého všude hlásali a za tu víru dali rádi život.

Souhrym: Odkud tedy víme, že Pán Ježíš není jen člověk, ale že je také pravý a skutečný Bůh a Syn Boží? To víme od nebeského Otce, od něho samého a od svatých apoštolů.

5. *Čím dokázal své Božství.* — Ale Pán Ježíš nejen o sobě říkal, že je Syn Boží, on to také dokázal.

Čím dokázal Pán Ježíš, že je Syn Boží a pravý Bůh? (čili: Čím dokázal své božství?)

To dokázal svatým životem a zázraky, které činil.

Byl někdo tak svatě živ, jako Pán Ježíš? Uměl by vůbec některý člověk být tak svatě živ? Všichni lidé, i svatí měli nějakou chybu a někdy udělali nějaký hřích. Ale měl Pán Ježíš také nějakou chybu? Udělal také někdy nějaký hřích? Našli na něm jeho nepřátelé fariseové aspoň jednu maličkou chybičku, nebo nějakou slabost? Lhal na příklad někdy Pán Ježíš? Ačkoli ho stále hlídali, nemohli mu nic vytknouti. Proto jim Pán Ježíš mohl říci: „Kdo z vás může mne vinit z hříchu?“

A pak to dokázal svými zázraky. Může pouhý člověk činiti takové zázraky, jaké činil Pán Ježíš? Které zázraky na příklad učinil? Hned první zázrak... A ještě jiný zázrak s jídlem (s chleby). A ten udělal dvakrát. Jednou nasýtil 5.000 lidí 5 chleby a 2 rybami, jednou 4.000 lidí 7 chleby a několika rybičkami. Uzdravoval pouhým slovem nemocné. Které na příklad? A také mrtvé křísil. Které? A který byl největší jeho zázrak? Že sám vstal slavně z mrtvých.

Právem proto řekl: „Nechcete-li věriti mým slovům, věřte skutkům, neboť skutky, které já činím, nemůže nikdo činiti.“

SHRNUTÍ:

Proto víme docela jistě, že Pán Ježíš, náš Vykupitel, je nejen pravý člověk, jako my, nýbrž také pravý Syn Boží a pravý Bůh, a proto tomu radostně věříme.

6. *Náš Pán.* — Jak jinak říkáme krátce Pánu Ježíši? Pán Ježíš má několik jmen: Říkáme mu náš Vykupitel a Spasitel, Mesiáš nebo Kristus, nebeský Král poslaný na svět, nebo Pán Ježíš, nebo pouze Ježíš. Ale říkáme mu také: *Náš Pán* nebo krátce *Pán*. Tak ho nazývali svatí apoštolové. Ti mu říkali: *Náš Pán* a my ho tak jmenujeme po nich. Když se jim ukázal po svém zmrtvýchvstání jednou ráno na břehu jezera Genzaretského, tu zvolal svatý Jan, který ho první viděl: „Pán je to!“ A když ho oslovovali, říkali mu: „Pane.“ Také my ho nazýváme „Pánem“ a říkáme mu „náš Pán“, protože je Bůh a náš Vykupitel a náš nejvyšší Pán. („Pán můj a Bůh můj!“) Žádný není tolik naším Pánem jako on a nikoho proto tak neposloucháme jako jeho a nikomu tak rádi nesloužíme jako jemu. On je náš Pán nejvyšší a nejmocnější (protože je Bůh), ale také náš Pán ze všech nejmilejší (protože za nás trpěl a umřel). On je tedy dvakrát naším Pánem: Předně proto, že je Bůh a tedy náš Stvořitel jako Bůh Otec; a pak proto, že je náš Vykupitel, který si nás draze vykoupil čili koupil. Čím pak si nás koupil? Svou drahou krví, kterou za nás prolil.

Proto říkáme v apoštolském vyznání víry: „Věřím i v Jezu Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho.“

Proto nikomu jinému nemáme sloužiti tak rádi a nikoho jiného poslouchat tak jako jeho. On je Pán Pánů a Král Králů.

Proto se máme rádi dávat do jeho služby a často se zasvěco-
vati jeho službě slovy :

Ježíši, tobě žiji,
Ježíši, tobě umírám,
Ježíši, tvůj jsem živ i mrtev. Amen.
(tvá) (živá i mrtvá)

Proto k němu voláme v litaních :

„Ježíši, Synu Boha živého, smiluj se nad námi!
Ježíši, Bože silný, smiluj se nad námi!“

VÝTĚŽKY A NAUČENÍ:

1. *Naše víra v Pána Ježíše.* — Děti! To, čemu jsme se dnes učili, je jedna z nejdůležitějších pravd naší křesťanské víry. Tím se lišíme my křesťané od nekřesťanů: Že věříme, že Pán Ježíš je Syn Boží a náš Pán. Podle toho se pozná pravý křesťan: Kdo věří, že Pán Ježíš je Syn Boží, kdo Pána Ježíše miluje a uznává za svého Pána a Boha, to je pravý křesťan. Kdo nevěří, že Pán Ježíš je Syn Boží, a proto nevěří jeho slovům a nepovažuje ho za svého Pána, to není pravý křesťan, i kdyby se jím nazýval. (Kdo na příklad říká, že Pán Ježíš byl jen nejlepší ze všech lidí, ale že nebyl Bůh a že se také mýlil, že proto nemusí všemu věřit, čemu učil a co říkal, to není věřící křesťan.)

My však chceme být pravými a celými křesťany. Proto dnes znova Pánu Ježíši řekněme a často mu to říkáme:

Pane Ježíši, my věříme jako svatý Petr, svatí apoštolové a první křesťané, že jsi Syn Boží a pravý Bůh; my tomu věříme, protože to o tobě zjevil nebeský Otec a protože ty sám jsi to řekla svým životem a svými zázraky dokázal. Proto věříme také všemu, co jsi řekl a učil. Posilni v nás tuto svatou víru!

2. *Naše úcta k Pánu Ježíši.* — Proto také všechna jména, jimiž nazýváme Pána Ježíše, jsou nám svatá. A ze všech jmen nejdražší a nejsvětější nám bude jméno Ježíš, které znamená: náš Vykupitel a Spasitel. Proto kněz ve mši svaté sklání hlavu, kdykoli vysloví toto přesvaté jméno. A proto všechny modlitby končí slovy: Skrze Krista Pána našeho.

Proto i my budeme mít toto jméno v úctě a nebudeme je znesvěcovat lehkomyšlným vyslovováním. A budeme bojovat proti ošklivému a neuctivému zlovyku mnohých křesťanů, kteří toto svaté jméno stále berou nadarmo. A budeme hrdě Pána Ježíše chválit a ctít křesťanským pozdravem: Po-
chválen buď Ježíš Kristus nebo Ježíš kraluje! Ne-
budeme se nikdy za ten pozdrav stydět, ale budeme jím hrdě
a rádi pozdravovat každého kněze, který zastupuje Pána Ježíše!

PŘÍKLAD K UTVRZENÍ:

(Ke konci možno vypravovati příklad o lehkomyšlném vyslovování jména Ježíš, uvedený již v katechesi číslo 11., nebyl-li již vypravován.)

PRO OPAKOVÁNÍ ke konci hodiny :

1. Jak zní druhý článek víry?
2. V prvním článku víry vyznáváme, že věříme v Boha Otce, Stvořitele, Pána a Ředitele světa. Jakou víru vyznáváme v druhém článku? Že věříme v Boha Syna, Vykupitele světa, a že ten Vykupitel se jmenuje Ježíš Kristus.
3. Proč slíbil Pán Bůh Vykupitele?
4. Skrze koho jej Pán Bůh sliboval a předpovídal? Skrze svaté proroky.
5. Co zvláště o něm proroci předpověděli? (Že se narodí z Panny, že se narodí v Betlemě z rodu Davidova, že bude králem na věky, že bude dělat zázraky, že bude trpět a vstane z mrtvých.)
- 5a. Kde byla napsána ta proroctví? V Písmě svatém Starého zákona, v knihách, kterým říkáme: Knihy prorocké.
6. Pán Bůh jej také ukazoval na některých osobách a věcech Starého zákona jako na obrazech. Jak říkáme těm osobám a věcem, které se podobaly budoucímu Vykupiteli? Předobrazy Vykupitele. (Ty obrazy nebyly docela jasné, byly to jako nejasné stíny budoucího Vykupitele, Vykupitel na nich nebyl docela dobře vidět, ale přece už se mu nějak podobaly.)
7. Jmenujte mi takové předobrazy! — Abel (v čem se podobal Pánu Ježíši, budoucímu Vykupiteli?), Melchisedech, Izák, Josef Egyptský, Mojžíš, David, beránek velikonoční a mana. (V 5. tř. ještě možno přidati: měděný had, prorok Jonáš.)
8. Jak dlouho čekali lidé na Vykupitele?
9. Kdo je naším Vykupitelem?

10. Jaká různá jména má Vykupitel, Pán Ježíš?

11. Jak ho jmenovali ve Starém zákoně? Co znamená slovo Mesiáš nebo Kristus?

12. Jaké jméno mu dal Pán Bůh v Novém zákoně a jak ho obvykle jmenujeme my? Co znamená jméno Ježíš? Proto je to jméno ze všech jmen nejdražší a nejsvětější (Proč nejdražší a nejsvětější? Protože mu je dal sám Pán Bůh a protože to je jméno našeho největšího dobrodince.)

13. Proto máme zvláštní svátek jména Ježíš. Kdy?

14. Proč říkáme Pánu Ježíši: Náš Pán?

15. Odkud víme, že Pán Ježíš není jen člověk jako my, nýbrž pravý Bůh a Syn Boží? (Od Boha Otce, od něho samého a od svatých apoštolů.)

16. Čím dokázal Pán Ježíš své božství?

17. Jakou vírou hlavně se my křesťané lišíme od nekřesťanů?

18. Může se nazývati křesťanem, kdo nevěří, že Pán Ježíš je Syn Boží?

15. Třetí článek víry.

„Jenž se počal z Ducha Svatého, narodil se z Marie Panny.“

(Kubíčkův Katechismus článek 14., Hronek, Jádru katolického náboženství strana 20. a 21. Tomášek, Kresby ke katechismu II. vydání strana 18. a 21.

Pro 4. a 5. třídu a málotřídky.)

Pozn.: Katecheta ať dá přečíst nebo opakovat článek: Narodil se Kristus Pán.

PŘÍPRAVA:

Náš Vykupitel je tedy Ježíš Kristus a je to sám Syn Boží — jediný a pravý Syn Boží čili druhá božská osoba. Když Syn Boží nás chtěl vykoupit, musil se státi člověkem, protože Bůh za nás trpět a umřít nemohl. A na to, jak se

stal Syn Boží člověkem, si vzpomínáme každý rok o nejkrásnějších svátcích v roce, o vánocích. Proto vánoce se jmenují svátky narození Páně (Narození Syna Božího). Tu si vzpomínáme, jak podivným způsobem přišel Syn Boží, sám Bůh, na svět a jak se stal pro nás člověkem. Na to si vzpomínáme také každý den, když se modlíme v „Anděl Páně“: „A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi.“

Tomu velikému tajemství (tomu tajemnému způsobu), jak se Syn Boží stal člověkem, říkáme také vtělení a narození Syna Božího; a víru v jeho tajemné vtělení a narození vyznáváme, když se modlíme třetí článek víry: „Jenž se počal z Ducha Svatého, narodil se z Marie Panny.“

O tom všem jsme se již učili před vánoci a o vánocích, ale dnes si to všechno přehledně zopakujeme, abychom tomu ještě lépe rozuměli; abychom věděli, co všechno říkáme, když se modlíme v „Anděl Páně“: „A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi“, a ve „Věřím v Boha“: „jenž se počal z Ducha Svatého, narodil se z Marie Panny“; abychom to neříkali jen ústy a věděli, co velikého a krásného tím říkáme.

NÁZOR :

Vzpomeňte si ještě, co anděl zvěstoval Panně Marii v Nazaretě. Copak jí zvěstoval?

1. Předně jí zvěstoval, že se Vykupitel již narodí a že ji, Pannu Marii, vyvolil Bůh za jeho matku.

2. Za druhé jí zvěstoval, jak (jakým způsobem) se jí ten syn narodí čili jakým způsobem se Syn Boží stane člověkem a jejím synem: že se to stane mocí Ducha Svatého (čili: z Ducha Svatého.)

3. A vzpomeňte si, jak se to potom stalo ve svaté noci v Betlemě ve chlévě.

VÝKLAD :

1. *Matka Vykupitele.* — Když se Syn Boží chtěl stát člověkem, musil mít (lidskou) matku. Koho vyvolil Bůh za jeho matku? Za matku Krista Vykupitele vyvolil Bůh přechistou Pannu Marii z Nazareta. Ona je tedy tou vyvolenou ženou, již v ráji zaslíbenou. Jak jí proto říkáme, protože měla napravit, co první žena zkazila? Říkáme jí: naše druhá matka Eva

nebo krátce: druhá Eva. Jak ji proto pozdravil anděl? „Požehnaná mezi ženami.“ Proto jí také říkáme: „Požehnaná nebo vyvolená mezi všemi ženami.“ Čeho ji proto Pán Bůh uchránil (protože ji vyvolil za matku Vykupitele)? Hříchu dědičného. Jak ji proto nazval anděl? „Milostiplnou“, t. j. plnou milosti Boží a svatosti. Jak jí proto říkáme? Přečistá Panna nebo Neposkvrněná Panna nebo Panna bez poskvrny hříchu dědičného počatá nebo také Neposkvrněné Početí nebo Nejsvětější Panna. Na který svátek si to připomínáme? 8. prosince. (Když se v Lurdech Panna Maria roku 1856 zjevila svaté dívce Bernardetě, tu jí proto řekla: Já jsem Neposkvrněné Početí). Tak významanou je ona jediná ze všech lidí; proto si zaslouží a proto požívá největší úcty ze všech lidí i ze všech svatých v nebi. (Kterými prorockými slovy sama předpověděla, že ji budou velebiti všechna pokolení?)

Kdy slavíme svátek narození Panny Marie? (8. září, nezasvěcený.) Jak se jmenovali rodiče Panny Marie? Z jakého rodu pocházela? Kde bydlela? Komu byla zasnoubena? Odkud pocházel svatý Josef? Z jakého rodu?

SHRNUTÍ:

Za matku Vykupitele vyvolil tedy Bůh svatou přečistou dívku, Pannu Marii z Nazareta. Proč ji nazýváme Nejsvětější Pannou? Protože byla uchráněna hříchu a protože až do smrti zůstala pannou.

2. *Tajemství vtělení Syna Božího.* — A nyní si povíme, jak se Panna Maria stala matkou Vykupitele, Syna Božího. To se nestalo způsobem obyčejným; to se stalo tajemným, zázračným způsobem. Vzpomeňte si zase na slova anděla. Když se Panna Maria ptala, jakým způsobem ona, dívka a Panna, která nemá muže, dostane syna a k tomu ještě tak velikého syna — Vykupitele a Syna Božího, tu jí anděl řekl, jak se to stane. Kterými slovy to řekl? Duch Svatý sestoupí na tebe... proto i to dítě svaté, které se ti narodí, bude Syn Boží čili: Ty dostaneš toho Syna od Ducha Svatého, nebo: Syn Boží se v tobě stane člověkem, tajemnou mocí Ducha Svatého (tedy zázračným způsobem). Anděl tedy řekl, že Panna Maria dostane syna; bude to syn její, syn Panny Marie, tedy dítě lidské

člověk, ale bude to také Syn Boží, tedy Bůh; bude to tedy Bůh i člověk. A ten zázrak způsobí Duch Svatý.

Když potom Panna Maria řekla: A j, já dívka Páně... tu se ten zázrak skutečně stal: Tu Syn Boží (Bůh) sestoupil s nebe a Duch Svatý pro něho lidské tělo a duši stvořil, takže od té doby přebýval v Panně Marii. Tak Syn Boží na sebe vzal zázračným způsobem lidské tělo, proto tomu říkáme, že Syn Boží se vtělil (vstoupil do lidského těla Panny Marie.) To vtělení se tedy stalo zázračným způsobem, mocí Ducha Svatého. Proto říkáme, že Syn Boží „se počal z Ducha Svatého“ — „jenž se počal z Ducha Svatého.“

To však neznamená, že Syn Boží se stal člověkem a přestal býti Bohem, nýbrž: i když se stal člověkem, zůstal stále Bohem, takže potom byl nejen Bůh, nýbrž také člověk s lidským tělem a s lidskou duší.

Toto zázračné vtělení Syna Božího si vděčně připomínáme každý rok svátkem Zvěstování Panny Marie 25. března (nezasvěcený) a každý den modlitbou „Anděl Páně“, zvláště když říkáme: „A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi.“ Už jsme to jednou měli. Co znamená zde to „Slovo“? To je jméno jednorozeného Syna Božího — to znamená Syn Boží, věčné Slovo. Tak se Syn Boží vtělil a začal přebývat mezi námi. A jak dlouho celkem mezi námi přebýval? 33 let. Teď už s námi nepřebývá? Přebývá, ale jinak. Kterak nyní přebývá mezi námi?

SHRNUTÍ:

Co tedy znamenají slova: Jenž (= Ježíš Kristus) se počal z Ducha Svatého? Ta slova znamenají: Syn Boží na sebe vzal zázračným způsobem, mocí Ducha Svatého lidské tělo. Nebo: Duch Svatý způsobil, že Syn Boží na sebe vzal lidské tělo a začal býti člověkem; nebo krátce: Syn Boží se vtělil mocí Ducha Svatého. To říkáme ještě jinými slovy: „A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi.“

Na vtělení Syna Božího si tedy vzpomínáme každý den, když se modlíme Anděl Páně. Modlete se rády tu modlitbu!

3. *Syn Boží se narodil.* — Už tedy víme, kterak se Syn Boží stal člověkem čili se vtělil. A nyní si ještě opakujeme, kterak se Syn Boží narodil. — Nejprve se Syn Boží vtělil a potom se narodil. Kdypak se vtělil? Když Panna Maria

řekla: „Aj, já dívka Páně...“ Kde se tedy vtělil? V Nazaretě. A kde se potom narodil? V Betlemě. A kdy se narodil? Kolikátého roku? (Od té doby počítáme nynější křesťanský leto-počet; protože to byla největší událost, která se stala v dějinách. A druhá největší událost byla smrt Pána Ježíše na kříži a jeho zmrtvýchvstání.) Kolik je to už let? A nyní nám někdo ještě krátce a pěkně řekne, jak se narodil Vykupitel, Syn Boží. Jak podivně se to stalo?

Kde se to stalo? V Betlemě, v městě Davidově, jak bylo předpověděno; ale ne v paláci, nýbrž v chudém chlévě, protože pro něho neměli lidé místa. (Ani potom neměl Syn člověka, kam by hlavy sklonil — ani potom, když učil, neměl na světě žádného přístřeší a byl mezi lidmi jako cizinec, ačkoli byl pánem všeho.)

Kdy se to stalo? Za sčítání lidu, kdy lidé na to nejméně mysleli. V noci, když lidé tápali ve tmách pohanství jako v noci. V té noci jim vyšlo veliké Světlo, ale oni ho ještě neviděli; viděli je nejprve jen pastýři, potom stařec Simeon a Anna a potom mudrcové. Ostatním lidem zůstalo to Světlo světa ukryto, a teprve po třiceti letech se jim začalo ukazovat. Proto se pastýřům ukázalo veliké světlo na nebi, protože se narodilo Světlo světa.

Jak se narodil? Jako malé dítě, protože Bůh má děti nejraději a chce, abychom všichni byli jeho upřímné děti. A v největší chudobě, protože chudé nejvíce miloval.

Kdy si na to vzpomínáme? Kdy je svátek Narození Páně? Ten svátek má 3 části: Svatý Štědrý večer, svatou noc a svatý den neboli Hod Boží.

Kreslíme: Tomášek, Kresby ke katechismu II. vyd. str. 21, horní část.

4. *Kdo je Pán Ježíš?* — Nyní tedy víme, kým je to Dítě, které se narodilo Panně Marii před 1941 lety v Betlemě. Je to dítě jako jiné dítě, ale není to jen dítě jako jiné děti; neboť v tom malém svatém Dítěti se skrývá veliký Bůh. Proto řekl anděl Panně Marii: „Budeš mít syna a to bude Syn Boží“, t. j. bude to člověk, tvůj syn, a bude to Bůh. A když to Dítě, ten Ježíšek dospěl a stal se z něho veliký Ježíš, choval se a žil jako člověk, ale nechoval se jen jako člověk, nýbrž také jako Bůh.

Kdyby se vás tedy někdo zeptal: Kdo je Pán Ježíš?

Kdo je ten Ježíšek, který se narodil v Betlemě a potom vyrostl v Nazaretě? A kdo je ten veliký Ježíš Nazaretský, který potom, když mu bylo 30 let, učil a kázal a dělal zázraky, a potom za nás umřel, vstal z mrtvých a vstoupil na nebesa, a který je nyní v nebi a jednou přijde znova s velikou slávou a mocí, aby soudil svět? To není jen člověk, a také to není jen Bůh; to je Bůh a člověk. To je člověk jako my, ovšem mnohem dokonalejší než my; ale není to jen člověk, a také to není jen Bůh, nýbrž on je obojí. On je Bůh a člověk zároveň, proto mu říkáme: Bohočlověk.

Nyní tedy víme, co všechno je ten Ježíšek, který se pro nás narodil v Betlemě. Abychom to dobře věděli, napíšeme si to a naučíme se to říkat a zpívat:

1. Ježíšek je Bohočlověk,
Ježíšek je Pán Bůh sám,
Ježíšek je Hospodin,
Ježíšek je Boží Syn.
2. Ježíšek je náš Stvořitel,
Ježíšek je náš Spasitel,
Ježíšek je Král králů,
Ježíšek je Pán pánů.
3. Ježíšek je Světlo naše,
Ježíšek je Radost naše,
Ježíšek je Cesta naše,
Ježíšek je Život náš.
4. Ježíška my vyznáváme,
Ježíška my rádi máme,
Ježíška my přijímáme,
pro Ježíška umřeme.
5. Na Ježíška se těšíme,
jeho slávu uvidíme,
v soudný den jej přivítáme,
kralovat s ním budeme.*

* Tato veršovaná pomůcka a píseň se zde uvádí pro ty, kteří znají její zpěvný nápěv z dětských exercicií nebo z bohosloveckých kursů známého dětského apoštola P. Františka Strnada. Je to jedna z jeho četných náboženských písniček a veršovaných pomůcek, které děti s nadšením zpívají a které vřele doporučuje P. Czermin ve Věstníku jednot duchoven-

OPAKOVÁNÍ (ke konci hodiny nebo příští hodinu):

(Něco z toho vypíše katecheta na tabuli a děti si opíší do sešitku.)

Dnes jsme se tedy učili, že Syn Boží se stal pro nás člověkem a která k se stal člověkem. Když se stal člověkem, musel mít matku. Proto jsme se nejprve učili o jeho matce. A nyní si zopakujeme, co všechno si budeme pamatovat o Matce Vykupitele:

A. Matka Vykupitele — Panna Maria jest:

1. Žena v ráji zaslíbená.
2. Druhá matka Eva.
3. Bez poskvrny počatá, Neposkvrněné Početí, Neposkvrněná Panna, Nejsvětější Panna (jediná z lidí).
4. Panna a zároveň matka (jediná z lidí).
5. Snoubenka svatého Josefa.
6. Matka Pána Ježíše (Matka Kristova).
7. Matka Syna Božího, Matka Boží, Bohorodička, Rodička Boží.
8. Naše matka, Naše nebeská matka.
9. Matka bolestná nebo sedmibolestná.
10. Naše nebeská Paní a Královna — Královna nebes, Královna andělů a všech svatých.
11. Rodiče Panny Marie: svatý Joachim a svatá Anna.
12. Teta Panny Marie: svatá Alžběta.
13. Monogram Maria: (viz Kresby ke katechesím strana 96).
14. Dva zasvěcené svátky Panny Marie: 8. prosince a
15. srpna.
15. Dva měsíce Panny Marie: květen a říjen.
16. Která slavná poutní místa Panny Marie znáte?
17. My katolíci máme vlastně trojí matku:
 - a) vlastní tělesnou matku, která nám dala život tělesný,

stva 1941 č. 2. str. 34. n. Některým pedagogům se snad budou zdát nevhodnými, ale my, kteří jsme se přesvědčili, jak se jimi dá vyučování náboženství oživit a zpříjemnit a upamětnit, a jak v dětech probouzejí nadšení pro Ježíška, o nich soudíme jinak. Při zpěvu jednotlivých slok je ovšem dobře doprovodit některá slova případným vysvětlením.

- b) duchovní matku, která nám dává a stará se o nadpřirozený život naší duše (to je Církev svatá),
- c) nebeskou matku Pannu Marii, která nám dala Spasitele a stále nás přivádí k svému synu Pánu Ježíši.

B. Svatý Josef — pěstoun Páně.

Když Syn Boží se stal malým dítětem jako my a rostl jako každé jiné dítě, postaral se Pán Bůh také o to, aby se o něho a o jeho svatou matku zde na zemi někdo staral. A koho pak k tomu vyvolil? Svatého Josefa. Kdo byl svatý Josef? Kým byl? (a kým nebyl?)

1. Sv. Josef nebyl otcem, nýbrž jen pěstounem Pána Ježíše.
2. Čím byl? Tesařem.
3. Snoubencem Panny Marie.
4. Pěstounem Pána Ježíše.
5. Hlavou a ochráncem svaté Rodiny.
6. A proto je i Patronem (ochráncem) Církve svaté.
7. Svátek svatého Josefa je 19. března.
8. Kterak se vyobrazuje? Vyobrazuje se s Ježíškem, se svatou Rodinou nebo s lilií? Nebyl starý, jak bývá na některých obrazech, mohl býti jen asi o deset let starší než Panna Maria.
9. Zemřel ještě dosti mlád, když bylo Pánu Ježíši přes dvacet let.
10. Pán Ježíš pomáhal svému pěstounu v řemesle a po jeho smrti pracoval v Nazaretě sám jako tesař. Proto mu říkali nejprve „Syn tesařův“ a potom „Tesař z Nazareta“. (Marek 6, 3.)

C. Vtělení Syna Božího.

1. Vtělením Syna Božího nazýváme jeho tajemný příchod na svět a tajemný způsob, jak se Syn Boží stal člověkem.

2. Vtělení Syna Božího si vděčně připomínáme třikrát denně, když se zvoní „Anděl Páně“ a když se modlíme: „A Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi.“ Co zde znamená „Slovo“?

3. Proč se při těch slovech bijeme v prsa? Na znamení, že „Syn Boží se stal člověkem jako já“ (= stal se podobný

nám) a zároveň na znamení, že „Syn Boží se stal člověkem pro nás ubohé hříšníky.“

4. A proč při nich klekáme? Na znamení pokorné úcty před Tím, který se pro nás tak ponížil.

D. Narození Syna Božího.

1. Kdy si na ně vzpomínáme?

2. Jak se jmenují 3 mše svaté vánoční? (Andělská, pastýřská, královská, protože nejprve jej přivítali svým zpěvem andělé, potom pastýři, potom králové z východu.)

3. Ty 3 mše svaté připomínají: trojí příchod Páně:

a) v podobě člověka v jesličkách, aby nás vykoupil,

b) v podobě chleba na oltáři, aby nás živil,

c) ve slávě na konci světa, aby nás soudil,

a trojí narození Páně:

a) časné z Panny Marie,

b) duchovní do našeho srdce (vírou, láskou a touhou a zvláště při svatém přijímání),

c) věčné z Boha Otce.

E. Co víme z dětství Páně?

1. Osmého dne byl obřezán (svátek Obřezání Páně, Nový rok).

2. Při tom dostal jméno Ježíš (svátek Nejsvětějšího jména Ježíš 2. ledna).

3. Čtyřicátého dne byl v chrámě obětován; při tom se zjevil starci Simeonovi, který ho nazval Světlem národů, a Anně (svátek Obět. Páně = Očišťování Panny Marie = Hromnic, 2. února).

4. Mudrci z dalekého východu se mu přijeli poklonit a přinesli mu dary (Zjevení Páně, 6. ledna).

5. Musel utíkat před králem Herodem do Egypta, kde zůstal déle než rok, a potom se vrátil do Nazareta.

F. Co víme z jeho mládí?

1. V Nazaretě byl rodičům poddán, poslouchal jich a pomáhal jim; prospíval věkem, moudrostí a milostí u Boha i u lidí a vedl život skrytý v práci a modlitbě až do třiceti

let. (Svátek svaté Rodiny první neděli po Zjevení Páně.)

2. Ve dvanácti letech šel po prvé s rodiči do chrámu a tam zůstal a byl tam po třech dnech nalezen mezi učiteli. Tehda po prvé dal najevo, že není obyčejným dítětem lidským.

G. Pán Ježíš jest:

1. Syn Boží (jednorozený Syn nebeského Otce a druhá božská osoba a tedy Bůh jako Bůh Otec; proto i on stvořil svět a je také náš Hospodin a spolu Stvořitel).

2. Věčné „Slovo“ Boha Otce.

3. Syn člověka (Syn Panny Marie a potomek Davidův).

4. Syn Davidův (= potomek Davidův).

5. Bohočlověk (= Bůh a zároveň člověk; Bohem je od věčnosti, člověkem se stal před 1940 lety).

6. Náš Vykupitel a Spasitel.

7. Náš Pán (protože je Bůh a protože nás vykoupil). Proto říkáme: Modlitba Páně, svátky Páně, dům Páně (to jest chrám), den Páně (neděle), Tělo Páně, přistupujeme ke stolu Páně.

8. Pán pánů, to jest nejvyšší ze všech pánů.

9. Náš Král (věčný Král) a Král králů, protože jeho vládě se musí všechno na světě podříditi.

10. Světlo světa (naše duchovní Slunce).

11. Naše Cesta, Pravda a Život.

12. Bůh skrytý ve Svátosti.

13. Náš Soudce.

14. Nápis na kříži: J. N. = Jesus Nazarenus = Ježíš Nazaretský, R. J. = Rex Judeorum = král židovský.

15. Monogram Kristův: J. H. S. nebo JHS znamená: Jesus Hominum Salvator, t. j. Ježíš Hříšných Spasitel.

Kreslíme: Tomášek, Kresby ke katechismu II. vyd. str. 21., dolní část; Letopočet křesťanský.

16. Pojďme za ním.

První učedníci. Pán Ježíš učí.

(Pro 3., 4. a 5. školní rok a málotřídky, něco též pro 2. školní rok.
Prvouka čl. 57., B. D. čl. 74. Cesta k Bohu čl. 12. a 13.)

Pozn. : Zde jsou spojeny vlastně dvě katechese, které se (ve 3. tř.) podle potřeby rozdělí. Vypravování o pokušení Páně může být vynecháno.

OPAKOVÁNÍ (o křtu Páně):

V kolika letech začal Pán Ježíš veřejně učit? Šel hned lidi učit a kázat? Ne. Nejprve kázal a křtil svatý Jan. A nežli Pán Ježíš sám začal veřejně učit a kázati, šel jako jiní lidé k svatému Janu Křtiteli a dal se od něho pokřtiti. Co zvláštního se stalo při jeho křtu? (vlastně po křtu). Otevřelo se nebe, Duch Svatý sestoupil a Bůh Otec slavně prohlásil, že Pán Ježíš je Syn Boží.

A.

Pojďme za ním (O době svatopostní).

ÚVOD:

Co učinil Pán Ježíš po křtu v Jordáně? Po křtu v Jordáně odešel Pán Ježíš na poušť a tam se 40 dní a nocí modlil a postil. Potom teprve (se vrátil mezi lidi a) začal učit a dělat zázraky a tak ukazoval neboli zjevoval lidem, že on je ten od Boha poslaný Vykupitel a Syn Boží. O tom si budeme dnes vypravovati.

VYPRÁVOVÁNÍ:

Po svém pokřtění odešel Pán Ježíš do pusté a skalnaté pouště a tam zůstal 40 dní a 40 nocí. Tam bydlil úplně sám mezi pustými skalami. Tam nedoléhal křik a hluk světa, tam nikdy nepřišel žádný člověk, jen řev lva a jiných divokých zvířat (která tamtudy běhala a vyťi šakalů) tam bylo někdy slyšeti. Tam nebylo nikde praménku vody a také se tam ne-

dalo najít nic k jídlu, nebylo tam skoro žádných stromů ani trávy, všude jen skoro samé kamení. Tam přebýval v nějaké skalní jeskyni, kde mu bylo v noci chladno a ve dne horko a 40 dní a nocí nic nejedla nepil a ustavičně se modlil. Pán Ježíš tam šel, aby se v samotě mohl lépe modlit a obcovati s nebeským Otcem. Tam přemýšlel o tom, jak se dá do boje proti panství hříchu ve světě, jak napraví, co lidé hříchem zkazili a lidi vykoupí a založí na zemi království Boží.

Jeho duše byla tak zaměstnána Bohem a těmito svatými myšlenkami, že ani nemyslel na jídlo a nápoj. Protože však byl člověk jako my, proto tím dlouhým postem zeslábl a když jeho duch ustal od modlitby, cítil velikou bolest těla a veliký hlad. A tu k němu přistoupil ďábel (pokušitel) asi v podobě krásného člověka nebo anděla, ne tak, jak je na obrazech, aby ho pokoušel.* Ďábel myslel, když je tak Pán Ježíš hladem zesláblý, že ho snáze svede a přemůže. I řekl jemu: „Jsi-li Syn Boží, řekni, ať se toto kamení stane chlebem.“ Ale Ježíš mu odpověděl: „Psáno jest: Ne samým chlebem živ je člověk, ale každým slovem Božím.“**

Když tedy odpověděl, že se spoléhá na Boha a Jeho slovo více než na pokrm, použil toho ďábel k jinému pokušení. Vzal Ježíše do Svatého města (Jerusalema), tam jej postavil na vrchol (= věž, střechu) chrámu a řekl mu: „Jsi-li Syn Boží, spusť se dolů. Neboť je psáno, že andělé vezmou tě na ruce, abys snad o kámen neurazil nohy své.“ Ale Ježíš odpověděl: „Ale také psáno jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.“

*Ďábel chtěl hned s počátku zkazit a zmařit jeho vykupitelské dílo. Tak jako zkazil prvním lidem ráj, tak chtěl nyní překazit vykoupení tím, že chtěl Mesiáše svést na jiné cesty a dáti mu jinou, světskou úlohu; druhým pokušením chtěl odvrátit Mesiáše od cesty utrpení a kříže; třetím pokušením ho vyzývá, aby si založil mocné světské panství a mocí rozšířil na zemi svou vládu a své království, že mu k tomu dopomůže, když se mu pokloní. Tak by bylo toto Mesiášovo světské království na konec sloužilo ďáblu a neosvobodilo duše naše od hříchu (Spasitel však přišel, aby založil království duchovní ne světskou mocí, ale láskou a smrtí kříže).

**Tím Pán Ježíš odpovídá, že důvěřuje v Boha a učiní, až co bude vůle Boží. Toho tedy využívá ďábel k druhému pokušení. Když se tak spoléhá na Boha, chce využít této jeho důvěry, aby jej svedl k pýše; ať prý se skokem s věže chrámové objeví a ukáže lidu jako Mesiáš. Neboť podle podání židovského měl se Mesiáš ohlásiti se střechy chrámu. Učitelé židovští učili; Až se král — Mesiáš zjeví, přijde a bude stát na střeše svatyně. Potom zvěstuje Izraelským, že čas jejich vykoupení — vysvobození z moci pohanských Římanů — je zde.

Opět pojal ho ďábel (a vyvedl ho) na horu velmi vysokou. A ukázal mu v okamžení všechna království světa a slávu jejich a řekl: „Toto všechno ti dám, budeš-li se mi klaněti.“ Tu Ježíš řekl jemu: „Odejdi, Satane! Neboť jest psáno: Jen Pánu Bohu se budeš klaněti a jemu jedinému sloužiti.“ I odešel ďábel. A aj, andělé přistoupili a sloužili jemu.

VÝKLAD:

Ďábel se tedy pokusil třikrát svéstí hladem vysíleného Pána Ježíše k tomu, aby ho poslechl. Při třetím pokušení už byl nejdřejší. S vrcholku hory ukázal Pánu Ježíši v jediném okamžiku celý krásný svět jako ve filmu. A tou krásnou vidinou jej chtěl v jeho slabosti omámit a při tom lhal, když mu sliboval: „To všechno náleží mně, a tobě dám všechnu tuto moc a slávu, když se mi budeš klaněti.“ Tu jej Pán Ježíš odbyl tak, že odešel a již nepřišel.

Zopakovali několika otázkami: Kam šel Pán Ježíš po křtu v Jordáně? Jak dlouho tam zůstal úplně sám? Co tam dělal? Byla to poušť skalnatá. Jak to na ní vypadalo? Tam by bylo každému z vás hrozně teskno, smutno a úzko, tam by nechtěl nikdo z vás zůstat sám ani den. Proč tam šel Pán Ježíš? Protože se chtěl modlit a postiti za nás. Chtěl činiti pokání za naše hříchy. A jak dlouho tam zůstal? A tak dlouho nic nejedl a nepil. Ustavičně tak napjatě myslel jen na Boha a mluvil stále s ním, že ani nemyslel na jídlo. Tak dlouhý půst by obyčejný člověk ani nevydržel. Ale protože byl člověk jako my, proto tím velikým postem zeslábl, takže potom cítil veliký hlad. A toho využil ďábel, aby ho pokoušel.

VÝTĚŽKY:

1. (40 denní půst.) *Doba pokání a doba zapovědná.* — Na památku, že Pán Ježíš se za nás na poušti čtyřicet dní postil a modlil, máme i my křesťané před velikonoce 40 denní půst. Ten začne už brzo — od středy za x neděl. Ten trvá od popeleční středy až do velikonoce; — to jest celkem 6 neděl nebo čtyřicet dní. Té době říkáme čas svatopostní nebo doba postní nebo 40 denní půst. V té době máme zanechat všech světských radovánek a hlučných zábav a máme se po příkladu Pána Ježíše také více modlit a postit a činit pokání za své hříchy. Takový vážný čas, ve kterém jsou zakázány taneční zábavy a hlučné radovánky, se jmenuje čas zapovědný.

Doba postní je tedy doba zapověděná (protože se v té době něco zapovídá). Která doba ještě je také zapověděná? (Advent.) Půst (jako advent a ještě více než advent) je také doba kající, doba pokání. V postě se proto dobří a pořádní křesťané připravují na svátost pokání neboli svatou zpověď. Také vy se budete v té době už připravovat na svatou zpověď — někteří z vás půjdou letos po prvé. — Jak dlouho trvá doba postní? Od kdy do kdy? (Od popeleční středy do Bílé soboty.) Kolik je to neděl? Poslední dvě se jmenují: pátá smrtelná, šestá květná. Proč? — Jaká barva bude v kostele v postě? Proč fialová? Protože je to doba kající, doba pokání. Jaká doba je to ještě? Doba zapověděná? Co se v ní zapovídá? V postě se také koná (každý pátek) křížová cesta a každou neděli postní kázání.

2. *Popeleční středa.* — Středa, kterou půst začíná, se jmenuje „popeleční středa“ nebo krátce „popelec“, protože toho dne syne kněz v kostele věřícím na čelo posvěcený popel (z kočiček) a při tom říká: „Pomni, člověče, že prach jsi a v prach se navrátíš.“ Odkud znáte ta slova? Kdo řekl ta slova? Řekl je Pán Bůh Adamovi, když ho vyhnal z ráje. A na popeleční středu je říká církev svatá každému z nás. Ta slova znamenají: Pamatuj, že musíš umřít (a bude z tebe prach a popel), a proto čiň zavčas pokání. To jest: Čiň pokání, dokud je čas.

Ten popel se připravuje z posvěcených ratolestí — „kočček“, které před rokem na květnou neděli byly posvěceny. Před rokem byly ty ratolesti svěží, rozkvetlé a krásné a dnes je z nich hrstka popelu. Tak to bude i s naším lidským tělem. To také dnes kvete, ale jednou z nás bude prach a popel. Mnohá dívka si tolik zakládá na modrých očích, pěkných kadeřích, urostlé postavě — a mnohý chlapec se zas pyšní silou, svými svaly a obratností ve hře a sportu — ale to všechno se jednou změní v prach, až umřeme. Musíme se starati o tělo, ale nesmíme mít své tělo příliš rádi a zapomenout, že to je jen skořápka, v níž se skrývá vzácná perla — a tou perlou je nesmrtelná duše. O ni se musíme nejvíce starati, protože se nepromění v prach; a na duši se bude jednou Pán Bůh dívat při posledním soudu, jaká jest. Proto říkal Pán Ježíš: „Co platno člověku, kdyby celý svět získal, na duši však škodu trpěl?“

3. (*Co si uložím za pokání?*) *Půst.* — Také vy máte v postě činit pokání, t. j. litovat hříchů, upřímně se z nich vyzpovídat a se polepšit. Ale kromě toho si máte uložit ještě zvláštní pokání, abyste se potrestali za své hříchy a tak Pána Boha usmířili a ukázali mu, jak rádi byste všechno zas napravili.

Příklad: Král Přemysl Otakar II. v době svatopostní vstával tajně v noci, chodíval do kostela sám s jediným sluhou, tam pak klečel na kamenné podlaze, vzpomínal na umučení Páně a litoval hříchů tak vroucně, že kamení bývalo mokré od jeho slzí.

A zbožný císař Karel IV. se na celý pašijový týden zavíral v malé kapličky svaté Kateřiny na Karlštejně a tam se celé dny a noci modlil a rozjímal o utrpení Páně a o svých hříších a tak činil pokání. Tam byl celý týden úplně sám, nikdo k němu nesměl a jednoduchou potravu mu podávali malým otvorem u podlahy.

Něco podobného byste si měly umínit i vy. Více a zbožněji se modlit a také si něco odepřít.

Děti! To je velmi důležité! Běda dětem, které se nenaučí již v mládí přemáhat své špatné náklonnosti a něco si odepřít!

Četl jsem tuto bajku o mlsném medvědu od Klinkovströma.

Kterýsi rytíř choval v hradním příkopě medvěda. — Jednou chtěl své hosty pobavit zvláštní podívanou. Dal nalít do hrnce vřelého (= horkého) medu a donést medvědovi. Všichni se pak zvědavě dívali, co s tím medvědem provede. Ten, jak ucítil med, zaryčel radostí a vjel tlamou rovnou do hrnce. Horký med jej však popálil, že leknutím odskočil. Chvilí kňučel a třepal popálenou tlamou, ale veliká sladkost medu jej znovu lákala. Zdráhavě se tedy zase přiblížil a lízl si po druhé. Ale hned zavrával zase nazpět s popáleným čenichem. Než sladká vůně jej znovu vábila. Vrátil se tedy znovu a přes palčivou bolest strkal zase čenich do hrnce s vroucím medem. — Konečně se na to rozzuřil, jako by si řekl: ten med vychlemtám, ať to stojí co to stojí! Vrhł se na nádobu, zavřel oči a rychle vypil všechnen ten horký med. Potom hrozně zavyl, natáhl se — a bylo po něm. — Vášeň ho zahubila.

Děti, vy se tomu hloupému medvědu smějete, ale právě tak pošetile jednají děti, které povolí každému přání svého žaludku nebo mlsné huby nebo zvědavých očí a nic jim neumějí odepřít.

Mnohé dítě na příklad nemůže jíti s maminkou podle cukrářského krámu, aby nezačalo žadoniti o kousek cukroví; jiný zase si neumí ani v pátek v 10 hodin odepřít buřta (nebo doma maso), ač by mu stačila samotná houska nebo malý kousek chleba. Neumí si to odepřít, protože to tělu moc chutná, ačkoliv to je hřích; a tak raději poraní nebo zabije duši, než by odepřel něco zhýčkanému tělu.

Ó jak taková zbabělost rmoutí Pána Ježíše. Takové dítě by si mělo vzpomenouti, že Pán Ježíš celý pátek nic nejedl a na kříži pro nás snášel nejen hlad, nýbrž hroznou palčivou žízeň po tři hodiny — a když volal: „Žizním,“ že mu podali hořkou žluč s octem. Z lásky k Pánu Ježíši a z poslušnosti k svaté matce Církvi proto každý hodný katolík aspoň v pátek a na popeleční středu a štědrý den nejí maso. Ten zákon o postu zavazuje i vás, děti od sedmi let.

Když slavný hrdinský kněz irský P. Doyle byl malým chlapcem, zpozorovala ho jednou jeho teta, jak stojí se zařatými pěstmi před zrcadlem a sám na sebe do zrcadla takto hrozí a hubuje: „Ty ničemný mlsoune! Teď se musíš postit, i kdyby ti žebra vylezla! Ať mi nevezmeš ani kostku cukru nebo kousek marcipánu! To bych ti dal!“

Proč to dělal? Protože to byl statečný hoch! Pochopil už v mládí, že jenom z toho se může stát hrdina v životě, kdo je sám k sobě přísný. Proto se později nikdy nebál ani strádání, ani nebezpečí.

Děti! Řekněte si nyní na začátku postu: „Nechci zbytečně utráceti peníze za pamlsky (ušetřím si je na lepší věci: na exercicie o prázdninách nebo na Dílo svatého Dětství pro pohanské děti); a nechci nikdy v pátek dobrovolně jísti maso!“ Maminka mnohdy zapomene pro starosti, že je pátek, proto jí to už ve čtvrtek připomeňte: „Maminko, zítra je pátek, nedávej maso k obědu!“ Maminka vás pochválí za upozornění a Pánu Ježíši způsobíte radost.

Třetí přikázání církevní: Ustanovené posty zachovávat!

**C o c h c e š , P a n e , a b y c h u č i n i l ?
„ S y n u , d e j m i s r d c e s v é ! “**

Kreslíme: Hronek, Kresebné náčrty strana 93. Pán Ježíš na poušti.

B.

První učedníci Páně.

(Prvouka článek 51., Cesta k Bohu článek 13., 17. a 18. — B. D. článek 75.
Pro 2., 3. a 4. školní rok.)

VYPRAVOVÁNÍ:

1. *Pán Ježíš, Beránek Boží.* — S pouště se vrátil Pán Ježíš zase k Jordánu. (Tvář jeho zářila svatostí).^{*} U řeky Jordánu (v Betanii za Jordánem) stál právě svatý Jan a u něho věrní jeho učedníci a zástup lidu. Když svatý Jan uviděl Pána Ježíše přicházeti, přestal ihned kázati a hleděl uctivě na něho. Když Pán Ježíš byl už blízko, ukázal svatý Jan na něho a pravil slavnostně: „Ejhle — Beránek Boží, který s nímá hříchy světa!“^{**} Tentoť jest, o němž jsem pravil: po mně přijde ten, který byl už přede mnou a který je více než já.“

2. *První učedníci.* — Když to slyšeli dva učedníci Janovi, opustili svatého Jana a šli hned za Pánem Ježíšem. Pán Ježíš je laskavě přijal a od té doby se stali jeho učedníky. Ti dva učedníci se jmenovali Jan a Ondřej. Byli to dva rybáři galilejští. (Bydlili v Betsaidě u Kafarnaa při jezeře Galilejském.) Ondřej měl bratra jménem Šimona, který si také přál viděti Vykupitele. Toho ihned vyhledal a zvěstoval mu velikou novinu: „Nalezli jsme slíbeného Mesiáše“. A přivedl ho k Ježíšovi. A Ježíš pohleděl naň a řekl: „Ty jsi Šimon, Syn Janův; ale budeš se jmenovati Petr, to je Skála.“ Jan pak přivedl také svého bratra jménem Jakuba. Potom k sobě povolal Pán Ježíš ještě jiné dva učedníky; ti se jmenovali Filip a Nathanael neboli Bartoloměj. Tak měl Pán Ježíš už šest učedníků. Byli to samí (chudí) rybáři; s nimi pak šel do Kány, která byla nedaleko Nazareta, a tam udělal první zázrak — proměnil vodu ve víno. Tak poznali učedníci jeho božskou moc a od té doby v něho pevně věřili.

^{*} Tento návrat nechť katecheta vylíčí dramaticky, aby vynikla důležitá pravda v životě Páně: že On je Beránek Boží, který snímá hříchy světa.

^{**} Tato důležitá slova jsou v Katechismu Kubičkové (v článku 15.) vynechána.

Počet jeho učedníků potom stále rostl. Z nich pak si Spasitel vyvolil dvanáct a ty nazval apoštoly, t. j. svými vyslanci. Jména těch dvanácti apoštolů jsou: Šimon-Petr a Ondřej, bratr jeho; Jakub St. a Jan, bratři; Jakub ml. a Juda Tadeáš, kteří byli příbuzní Páně; Filip a Bartoloměj, Matouš a Tomáš, Šimon Horlitel a Jidáš Iškariotský, který ho potom zradil. — Ti pak byli stále u něho a chodili všude s ním.

Potom začal choditi od města k městu, od vesnice k vesnici a všude učil a kázal a konal zázraky, aby lidé poznali a uvěřili, že jest Vykupitel a Syn Boží.

VÝKLAD K PROHLoubENÍ:

1. Kam se vrátil Pán Ježíš s pouště? Kdo tam stál? Kdo byl u něho? Co udělal svatý Jan, když viděl Pána Ježíše přicházeti? Když viděl Pána Ježíše přicházeti, přestal kázati, obrátil se uctivě k němu a zvolal slavnostně: „Ejhle — Beránek Boží, který snímá hříchy světa!“ Opakuj ta slova! Ta slova znamenají něco velmi důležitého. Svatý Jan říká Pánu Ježíši Beránek Boží! Proč? Už ve Starém zákoně jsme slyšeli o beránku. O kterém? O beránku velikonočním. Co udělali Izraelité s tímto beránkem v noci před vyjitím z Egypta? (A co udělali s jeho krví?) Od čeho je vysvobodila (zachránila) krev beránkova? (Od smrti.) Na památku toho zabíjeli potom každý rok velikonočního beránka, aby si vzpomínali, jak byli krví beránka zachráněni od smrti a vysvobozeni z Egypta. Ale ten beránek jim měl připomínati ještě jiného beránka, který je svou smrtí jednou vysvobodí od hříchů. Tím beránkem bude Vykupitel, který jako nevinný beránek se dá zabít za naše hříchy. — Co znamenala slova: „Ejhle Beránek Boží, který snímá hříchy světa“? Ta slova znamenala: Hleďte, to je Beránek Boží, který z nás sejme naše hříchy a vezme je na sebe a za nás umře a tak nás vykoupí. Nebo: To je Beránek Boží, který umře za hříchy celého světa a tak celý svět kletby hříchu zbaví, vykoupí a spasí. — Kdopak nás tedy naučil říkat Pánu Ježíši „Beránek Boží“? Svatý Jan. Ten ho po prvé nazval tímto krásným jménem.

2. Když svatý Jan pronesl tato slova, byli u něho dva učedníci. Jak se jmenovali? Jak slyšeli, že Pán Ježíš je očekávaný Vykupitel, který všechny lidi vysvobodí od hříchů, pojali hned úctu k němu a hned šli za ním. Něco jako by je k Pánu Je-

žíši táhlo. Copak je tak přitahovalo? Jeho svatost a jeho dobrota a láska, která z něho zářila. Ale netroufali si z veliké úcty na Pána Ježíše zavolat a promluvit. Co učinil Pán Ježíš, když cítil, jak jdou za ním a jak rádi by s ním mluvili? Ohlédl se a otázel se jich: „Co hledáte?“ A oni řekli: „Mistře, kde bydlíš?“ (to jest: Pověz nám, kde bydlíš, my bychom rádi k tobě přišli a s tebou mluvili.) Pán Ježíš odpověděl: „Pojďte a vizte!“ A oni plni radosti šli s ním a pak zůstali celý den u něho. — Jak rádi bychom věděli, o čem s ním hovořili! A co s nimi učinil Pán Ježíš? Vzal je k sobě a učinil je svými učedníky. To byli první jeho učedníci. Ti se jmenovali Jan a Ondřej. Ondřej pak přivedl bratra Šimona a Jan bratra Jakuba. Potom se k němu přidali ještě jiní dva učedníci a s těmi šesti prvními učedníky šel Pán Ježíš do městečka Kány. Tam učinil první zázrak. Jaký? Proměnil vodu ve víno. A potom se počet jeho učedníků množil a z nich si Pán Ježíš vyvolil 12, které nazval svými apoštoly.

Kreslíme: Tomášek, Kresby ke katechismu II. vydání
strana 22.: Pán Ježíš si vyvolil apoštoly.

V Ý T Ě Ž E K :

1. *Beránek Boží na oltáři.* — Kdepak se za nás obětoval Beránek Boží, aby nás hříchů zbavil a spasil? A kde se za nás nyní stále obětuje? (Ve mši svaté.) Proto se kněz po pozdvihování bije před svatou Hostií třikrát v prsa a říká: „Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi.“ A tak se k němu modlíme ve všech litaniích. Ve všech litaniích voláme na konec třikrát: Beránku Boží... a bijeme se v prsa na znamení pokory a pokání (kajícínosti) před Božím Beránkem.

A ještě někdy říká kněz ta slova. Před každým svatým přijímáním. Před svatým přijímáním vezme kněz do ruky kalich se svatými Hostiemi (ciborium), ukáže jednu svatou Hostii a říká zbožně a slavnostně jako svatý Jan, když ukazoval na Pána Ježíše: Ejhle (to je) Beránek Boží, který snímá hříchy světa. (Latinsky: Ecce, Agnus Dei).

C.

Kterak učil Pán Ježíš.

(Tato část se připojí pouze ve 4. třídě a na vyšším stupni. Není-li času pro svátostnou přípravu ve 2. třídě probrati něco z učení Páně v podobstvích, může se říci aspoň něco z této katechese.)

VYPRAVOVÁNÍ A VÝKLAD:

1. *Kde a jak kázal.* — Potom počal Pán Ježíš choditi po dědinách a městech v zemi židovské a všude učil a kázal o království božím. Mluvil v chrámě a v modlitebnách a ve školách, po domech a venku.

Když přišel do Jerusalema, kázal v chrámě. Když přišel do některého města, kde byla modlitebna a škola, šel do modlitebny a kázal tam podobně jako činí kněz v neděli s kazatelny; napřed četl něco ze svaté knihy (z písma svatého) a pak o tom kázal. (Srv. Luk. 4. 14nn.) Také po domech kázal. Často býval dům plný lidí, a mnozí se tam ani nevešli, takže stáli až venku. Také kázal často venku, na poli nebo na poušti. Často se posadil na zemi do trávy a lidé si sedli kolem něho a poslouchali. Několikrát seděl při velikém kázání na hoře, aby ho lidé lépe slyšeli. Jedno takové veliké a slavné kázání na hoře se proto jmenuje kázání horské (horní) nebo kázání na hoře. To máme vyobrazeno zde na obraze, jenže zde nevidíme všech lidí; tenkrát ho poslouchalo kolik tisíc lidí. (Ukaž obraz Schuhmacherův: Kázání na hoře.)

Někdy zase kázal na moři s lodí zástupům lidu, kteří seděli a stáli na břehu.

Pán Ježíš mluvil tak krásně, že lidé za ním chodili v zástupech, poslouchali ho celé dny a někdy se na něho tlačili tak, že by ho byli umačkali. Často bývalo kolem něho lidu na tisíce a všichni poslouchali dychtivě jeho učení a říkali: Tak ještě žádný člověk nemluvil!

Tak učil Pán Ježíš celkem asi 3 léta. (Nyní zopakovat tento odstavec otázkami.)

2. *Čemu učil. Obsah jeho kázání.* Čemu učil Pán Ježíš? Pán Ježíš učil a kázal o Bohu Otci, jak je dobrotivý a spravedlivý a jak miluje a odměňuje všechny, kteří ho poslouchají;

— učil a kázal o Bohu Synu — o sobě, že je Bůh Syn, který přišel na svět, aby nás vykoupil, a že všichni musí v něho věřit; — učil také o Duchu Svatém, který do jeho věřících vleje nový život. Učil o životě věčném a o nebi, které přirovnával k svatební hostině nebeské, a ukazoval lidem cestu k nebi.

Učil nás, že kdo chce přijít do nebe, musí: věřit v Boha a Syna Božího: „Kdo neuvěří, bude zavržen;“ že se musí dát pokřtít a tak se znova narodit: „Nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha Svatého, nemůže vejít do království Božího;“ musí zachovávat přikázání; řekl: „Kdo chce vejít do života, zachovávej přikázání; a musí se modlit: „Bděte a modlete se...“ a naučil nás modlitbě Otčenáš. Učil také, že cesta do nebe je úzká a trnitá. — Učil nás, že máme milovati Pána Boha nade všecko (víc než všecko na světě) a bližního jako sebe a že musíme milovati i nepřátele a naučil nás největšímu přikázání lásky: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého...“ — Učil také, že duše má větší cenu, než celý svět: „Co prospěje člověku kdyby celý svět získal...“ proto „neshromažďujte si poklady, které rez a mol kazí... Hledejte nejprve království Božího a jeho spravedlnosti a všecko ostatní bude vám přidáno.“ — Tomu všemu říkáme, že učil a kázal o království Božím. To království Boží má začít v naší duši, má se šířit na zemi a má se dokonati v nebi. Také říkáme krátce: Že učil pravdám, kterým máme věřiti a ctnostem, které máme konati, abychom byli spaseni.

Aby mu lidé lépe rozuměli, vypravoval obyčejně krásné příklady, kterým říkáme podobenství. Kdo pak si ještě pamatoval některé takové podobenství? (Podobenství o koukoli mezi pšenicí, o boháči a Lazarovi, o milosrdném Samaritánu, o marnotratném synu, o dobrém pastýři, o deseti paních, o svatební hostině a j.)

3. *Potvrzoval své učení zázraky.* — A aby mu lidé uvěřili a poznali, že je opravdu Vykupitel a Syn Boží, dělal veliké divy a zázraky. Které pak zázraky Páně jste si pamatovaly od loňska? (Děti vyjmenují samy několik zázraků. Zopakovati otázkami.)

4. *Věřící a učedníci.* — Když lidé slyšeli, jak krásně Pán Ježíš mluví, divili se a říkali: Ten mluví docela jinak než ostatní učitelé. A když viděli jeho svatý život a jeho veliké zázraky, uvěřili v něho a všemu, čemu učil. Těm, kteří v něho uvěřili, říkáme věřící. Tito věřící se shromažďovali kolem něho jako ovečky kolem pastýře. Pán Ježíš také říkal, že on je jejich dobrý pastýř a oni jsou jeho věrné ovečky. A přál si, aby ho všichni poslouchali a milovali, jako ovečky pastýře. Proto vypravoval podobenství o dobrém pastýři. Ten dobrý pastýř je on.

Někteří z těch věřících byli stále u něho a dělali všechno, co chtěl a těm říkáme jeho učedníci. Z učedníků si Pán Ježíš vybral nebo vyvolil 12 nejvěrnějších a ty učinil svými apoštoly neboli svými vyslanci a posly. První z nich byl Šimon Petr a jeho bratr Ondřej. Ze všech nejmilejší byl Pánu Ježíši apoštol Jan. Tomu proto říkáme miláček Páně. A jeho bratr se jmenoval Jakub st. První čtyři se tedy jmenovali: Šimon Petr, Jakub, Jan a Ondřej. Poslední se jmenoval Jidáš; ten se potom zkazil a Pána Ježíše zradil.

Apoštolové pak chodili všude s Pánem Ježíšem a byli stále u něho, aby všechno slyšeli a viděli, a všemu od něho se dobře naučili a mohli potom sami učit místo něho. Ti ho tak milovali, že k vůli němu opustili i své rodiče a sourozence a svůj dům a všechnen majetek. Když pak Pán Ježíš chtěl již se světa odejít, poslal svaté apoštoly do světa místo sebe jako své vyslance, aby všude učili a kázali, čemu on učil a kázal, a aby všechny křtili. Napřed byl on sám pastýřem všech, kteří v něho věří a potom učinil pastýři věřících svaté apoštoly a svatého Petra prvním a nejvyšším pastýřem.

(Celý odstavec zopakovati otázkami.)

5. *Biskupové a kněží, nástupci svatých apoštolů.* — Ale svatí apoštolové už dávno zemřeli. Kdo pak káže a učí nyní tomu, čemu učil Pán Ježíš a čemu učili svatí apoštolové. Tomu nás nyní učí jejich nástupci, to jsou biskupové a kněží. Ti učí nyní a kážou v kostele a přicházejí také k vám do školy učit vás, čemu učil Pán Ježíš a čemu máte věřit a co máte dělati, abyste přišli do nebe. A když k vám nemohou přijít sami, posílají k vám místo sebe své pomocníky, katechety a katechetky (učitele a učitelky náboženství), aby vás tomu učili místo nich. Proto je máte rády a pozorně poslou-

chat a rády se náboženství učit, protože v něm slyšíte zrovna to, čemu nás učil Pán Ježíš. Já vám to ovšem neumím tak krásně vypravovati jako Pán Ježíš, ale přece vás učím a vykládám vám totéž, čemu učil Pán Ježíš. Proto si toho máte vážit.

6. *Písmo svaté. — Biblická dějprava. — Katechismus.* — Mnoho z toho učení je také napsáno ve svatých knihách, kterým říkáme Písmo svaté Nového zákona. Kdo pak to tam napsal? To zaznamenali někteří svatí apoštolové a učedníci Páně. Hlavně čtyři z nich: Svatý Matouš, svatý Marek, svatý Lukáš a svatý Jan. Ti sepsali o Kristu Pánu čtyři knihy, kterým říkáme evangelium, t. j. radostná zpráva o příchodu Vykupitele. Každý z nich napsal jedno evangelium; dohromady tedy čtyři. Těmto svatým spisovatelům proto říkáme čtyři svatí evangelisté. (Jak se jmenují?) Každý z nich napsal jednu knihu evangelia, takže máme čtyři evangelia: evangelium podle svatého Matouše, podle svatého Marka, podle svatého Lukáše a podle svatého Jana.

Část z těch čtyř knih evangelia se čte při každé mši svaté. Proto se ta část mše svaté jmenuje evangelium. Když se čte v kostele evangelium, máme uctivě vstát a znamenat se svatým křížem na čele, na ústech a na prsou na znamení: ...

Něco z těch svatých knih máte také v Cestě k Bohu, v Prvouce, v Biblických dějinách a v Katechismu.

7. *Svaté pravdy základní. (Šest pravd základních.)* — Některé z těch pravd, kterým máme věřit, jsou tak důležité, že ten, kdo by jich neznal, nemohl by přijít do nebe. Těch nejdůležitějších pravd, které každý křesťan musí vědět a věřit, je šest. Těm se naučíme. (Viz Katechismus otázka 157. — Vyloženy budou ve zvláštní katechesi pro 4. školní rok.)

POVZBUZENÍ:

Děti, ani nevíte, jak jste šťastny, že můžete slyšet svaté učení Pána Ježíše. Nezapomeňte, že svaté učení k nám přišlo s nebe. A když se jím budete řídit, dovede vás jistě do nebe. (Poslední odstavec opakovat otázkami.)

NAUČENÍ:

Učte se rády náboženství. Dnes jsme slyšeli, jak Pán Ježíš učil a kázal a jak rádi ho lidé poslouchali. Pán Ježíš byl na š í m b o ž s k ý m U č i t e l e m. Ale neučil počtům, kreslení, psaní a jiným věcem, nýbrž věcem daleko důležitějším. Učil, co máme věřiti a činiti, abychom byli spaseni. Umět číst, psát, počítat je důležité; ale co vám to pomůže, až budete umírat? Pak vám pomůže jen to, čemu nás naučil Pán Ježíš. To je ze všeho učení nejdůležitější. A kdo vás učí nyní tomu nejdůležitějšímu učení? Nebo kde se tomu učíte? Nyní se tomu učíte ve svatém náboženství. Proto vám má býti náboženství učením nejmilejším a nejdůležitějším.

Kreslíme: (ve 2.—5. třídě) Hronek, Kresebné náčrty strana 95. Pán Ježíš učí.

17. Pán Ježíš proměnil vodu ve víno.

(První zázrak Pána Ježíše.)

(Prvouka čl. 38. Cesta k Bohu čl. 14. — Pro 2., 3. a 4. třídu a málotřídky, zkráceně též pro 1. třídu. — Ve 2. třídě následuje tato katechese hned za katechesí 13.: Křest Pána Ježíše; proto v ní je 1. odstavec: Ježíš přijímá učeďníky.)

Pozn.: Vypravování o zázraku v Káně má v dětech posílit víru, že Ježíš je všemocný Syn Boží. Neboť hlavním úkolem 2. školního roku je příprava na přijetí Nejsvětější Svátosti, učení o mši svaté a upevnění víry v přítomnost Páně ve svaté Hostii, a to předpokládá živou víru v božství a moc Pána Ježíše. — Není nutno zde již vykládati proměňování ve mši svaté, stačí, když se řekne, že Spasitel ve mši svaté na oltáři činí podobný, ale ještě mnohem větší zázrak proměnění, než jaký učinil v Káni.

Tato katechese tedy má již zabarvení vzdálené přípravy eucharistické.

Co řekl Bůh Otec při křtu Pána Ježíše? Že Pán Ježíš je Syn Boží. Brzy potom začal Pán Ježíš sám lidem ukazovati, že je od Boha poslaný Vykupitel a Syn Boží. O tom se budeme nyní učit.

VYPRÁVOVÁNÍ (v 2. odstavci rozšířeně):

1. *Ježíš přijímá učedníky.* — (Tento oddíl se předešle ve 2. třídě z katechese 16., strana 214., byla-li katechese 16. vynechána; byla-li probrána, začne se hned odstavcem 2.)

Po svém pokřtění v řece Jordáně odešel Pán Ježíš na poušť a tam se za nás 40 dní modlil a postil. Potom se zase vrátil k řece Jordánu, kde svatý Jan křtil. Svatý Jan tam právě stál a u něho byli dva jeho učedníci. Ti dva učedníci se jmenovali: Jeden se jmenoval také Jan (jako svatý Jan Křtitel) a druhý Ondřej. (Napsat na tabuli!) Svatý Jan s nimi právě rozmlouval (o budoucím Vykupiteli), když k nim přicházel Pán Ježíš. Jak ho svatý Jan Křtitel uviděl, ukázal na něho a zvolal slavnostně: „Ejhle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa!“ Když to ti dva učedníci slyšeli, hned si Pána Ježíše zamilovali a zatoužili jej poznati. I zanechali všeho a šli za ním. Když Pán Ježíš viděl, že jdou za ním, obrátil se a řekl jim: „Cohledáte?“ A oni řekli: „Mistře, kde bydlíš?“ A on jim řekl: „Pojďte a uvidíte!“ Tu hned přiběhli k němu a radovali se, že mohou jíti s ním. A zůstali u něho celý den a potom se stali jeho učedníky. To byli jeho první učedníci.

Ondřej měl ještě bratra, ten se jmenoval Šimon a také už si dávno přál viděti Vykupitele. (Na tabuli! Jak se jmenoval? A co si přál?) Druhý den šel proto Ondřej pro něho a řekl mu radostně: „Už jsme našli Vykupitele!“ (Nalezli jsme slíbeného Mesiáše.) Tu si také Šimon přál Pána Ježíše viděti a šel s bratrem k němu. Když ho Pán Ježíš spatřil, podíval se na něho laskavě a řekl mu: „Ty jsi Šimon, syn Janův; ale od nynějška se budeš jmenovati Petr, to je Skála.“ A potom jej učinil prvním apoštolem. Také Jan měl bratra, ten se jmenoval Jakub. Toho také přivedl a i ten se stal učedníkem Pána Ježíše. Tak měl Pán Ježíš již 4 učedníky, kteří v něho ze všech lidí nejdříve uvěřili a měli ho nejdříve rádi. Ti první čtyři učedníci se jmenovali: Šimon Petr a jeho bratr Ondřej, Jan a Jakub. Cestou pak se přidali k Pánu Ježíši ještě dva učedníci, Filip a Nathanael, takže jich měl již šest.

S nimi pak šel do městečka Kány, které bylo blízko Nazareta. (Tento odstavec se zopakuje.)

2. *Svatba v Káně a první zázrak.* — Třetí den potom, co Ježíš přijal první učedníky, byla svatba v městečku galilejském blízko Nazareta,* které se jmenuje Kána (na tabuli!) Protože jest v krajině, která se jmenuje Galilea, říkáme mu také: Kána Galilejská.

Mnohé z vás jste už viděly svatbu. Jak to vypadá na svatbě? Dva mladí lidé, kteří mají svatbu se jmenují: ženich a nevěsta; dohromady jim říkáme snoubenci. Ženich a nevěsta jdou nejprve do kostela; při tom jsou svátečně oblečení a nevěsta mívá nové bílé šaty a dlouhý závoj a na hlavě věneček. S nimi jdou jejich přátelé a jiní hosté; těm dohromady říkáme svatebčané. V kostele před oltářem slibují ženich a nevěsta Pánu Bohu, že se budou mít rádi, že si budou pomáhati a všechno dobré i zlé spolu až do smrti snášeti. A kněz se za ně modlí a dá jim požehnání. — Potom se vrátí domů a tam mají svatební hostinu. Při té s nimi bývá mnoho přátel a hostů, kteří se s nimi radují.

Podobná svatba byla tenkrát v městečku Káně. Ženich a nevěsta seděli se svatebčany ve velikém sále, kde byla svatební hostina. A bylo tam mnoho hostů. Byli tam také sluhoové, kteří posluhovali hostům a nosili na stůl jídlo a víno. A nad nimi byl vrchní správce svatby (nebo: vrchní číšník), který na všechno dohlížel a staral se, aby každý dostal jíst a pít a aby všechno bylo dobré. Ten také každé jídlo a víno napřed ochutnával, než je dali na stůl, aby viděl, je-li dobré. Před sálem (v síni) stálo šest velikých kamenných štoudví s vodou; byla to veliká vědra, do každého se vešlo skoro 100 litrů (1 hektolitr) vody. Vodu v nich měli k umývání rukou, protože si všichni museli před jídlem umýti ruce. Z těch štoudví nabírali sluhoové před jídlem vodu a lili ji každému hostu na ruce. Potom teprv se hosté směli posadit ke stolu.

Na svatbě v Káně mezi svatebčany byl však ještě zvláště vzácný host. Kdopak? Byla tam na svatbě také Panna Maria z Nazareta. Ženich a nevěsta ji pozvali, protože byla jejich příbuzná. A ona přišla. Ale neposadila se za stůl, aby jedla, nýbrž pomáhala ženichovi a nevěstě ještě s jinými ženami v kuchyni a jinde a pomáhala jim o všechno se starat. A potom přišel na svatbu host ještě vzácnější. Kdopak? Sám

* Přes hodinu (asi 6 km) od Nazareta.

Pán Ježíš s prvními šesti učedníky. Pán Ježíš přišel s těmi učedníky do městečka Kány, právě když tam byla svatba. Jak se to snoubenci dověděli, šli hned k němu a prosili a zvali ho, aby také přišel na svatbu, že tam už je jeho matka. A Pán Ježíš přišel. Tak se Pán Ježíš sešel zase se svou matkou. Všichni z toho měli velikou radost. Nevěděli sice ještě, že Pán Ježíš je Vykupitel a Syn Boží, ale slyšeli o něm již, že je velikým mužem a učitelem, že již začíná učit a že má učedníky.

A nyní vám ještě povím, co se při té svatbě stalo. Protože bylo mnoho hostů a ženich a nevěsta byli chudí a neměli mnoho zásob, stalo se, že jim najednou došlo víno. To by byla hanba pro ženicha, kdyby neměl co dát hostům. Panna Maria to zpozorovala a hned se o chudé snoubence postarala. Šla k svému synu, Pánu Ježíši, a řekla mu: „Nemají vína.“ Více neřekla, protože věděla, že jí rozumí. Co tím chtěla říci? Chtěla ho prositi, aby jim pomohl. Ale Pán Ježíš odpověděl: „Ještě nepřišla hodina má.“ Neboť ještě nechtěl ukázati svou moc. Tu chtěl ukázati až při slavnosti velikonoční v Jerusalemě, která měla býti za několik dní.

Ale matka jeho (Panna Maria) přece věřila, že jí to neodepře. Proto řekla služebníkům: „Cožkoliv vám řekne, učiňte!“ (= „Co vám Ježíš poručí, udělejte!“)

Stálo pak tam (na chodbě) blízko hodovní síně šest velikých kamenných džbánů (štoudví) na vodu, aby si hosté mohli umýti před jídlem ruce. (Do každé se vešly dvě až tři míry, t. j. asi 100 litrů; ale při jídle byly již zase prázdné.) Ježíš je viděl a po chvíli řekl služebníkům: „Naplňte štoudve vodou!“ Sluhové poslechli, nanosili vody ze studny a naplnili všechny štoudve až k okraji. Potom řekl Ježíš služebníkům: „Teď nalévejte a neste správci svatby.“ Sluhové se divili, co jim to poručí a myslili si: Co asi řekne správce, až mu přineseme v poháru místo vína vodu? Ale poslechli, protože jim Maria řekla, aby udělali vše, co Ježíš poručí. Nalili vody do číší a nesli ji ochutnat správci svatby, který měl na starosti jídla a nápoje.

Správce svatby ji okusil a poznal, že to je nejlepší víno a divil se, odkud se najednou vzalo víno tak dobré. I zavolal si ženicha a řekl mu: „Proč jsi mi neřekl, že máš ještě schováno tak dobré víno? (Obyčejně se dává napřed dobré víno a potom špatnější.) Tys schoval nejlepší víno až na konec.“

Ženich však nevěděl, odkud se vzalo tak dobré víno, které jim služebníci přinesli. Služebníci, kteří plnili džbány vodou, to však věděli a pověděli. A hned se rozšířila zpráva o tom po celém domě a po celém městečku a každý si přál Pána Ježíše viděti.

Tak učinil Pán Ježíš první zázrak v Káně Galilejské a ukázal svou božskou moc. Od té doby věděli jeho učedníci, že je všemohoucí a věřili v něho.

Pán Ježíš učinil tento zázrak na přímlovu své matky Panny Marie.

POROZUMĚNÍ (rozhovor):

(Děti pozorují obraz Schuhmacherův nebo z Herderovy bible nebo Doubkův. Na to se naváže rozhovor s vysvětlením a opakování.) Při rozhovoru možno obsah článku naznačiti na tabuli těmito body:

1. Svatba v Káně (na ní Panna Maria a Ježíš s učedníky). 2. Došlo víno — Panna Maria se přimluvila. 3. Pán Ježíš proměnil vodu ve víno (asi 6 hektolitřů). 4. Správce svatby ani ženich nevěděli, kde se vzalo dobré víno. Služebníci to věděli a pověděli. 5. Pán Ježíš tím zjevil po prvé svou božskou moc.

Při vytazování se vysvětlí:

1. Jak to vypadá při svatbě? (Zde to je již v úvodu vypravování.)

a) Nejprve jdou ženich a nevěsta ve svatebním průvodu do kostela.

b) Potom se slaví svatba v kostele před oltářem.

c) Potom je svatební hostina.*

* V 5. třídě (a 1. měšťance) možno říci podrobněji: Svatba se konala mnohem slavněji než u nás. Začala večer a trvala až do rána. Napřed šly družičky pro ženicha a z domu ženichova vyšel večer slavný průvod s hudbou (do domu nevěsty) pro nevěstu, která už čekala krásně ozdobená závojem a šperky se zástupem družiček. Potom si ženich odváděl nevěstu do svého domu s družičkami a mládenci ve slavném průvodu, k němuž se přidalo mnoho lidí. V domě ženichově pak byla svatba. Tam přišel kněz a rodiče, kteří dali snoubencům požehnání a nevěsta byla dána ženichovi za ženu a o tom sepsána smlouva. Potom se konala v domě ženichově slavná hostina, k níž bylo pozváno mnoho hostů. U bohatých bývala pozvána na svatbu celá ves. Při hostině seděli zvlášť muži a zvlášť ženy. Dívky při tom zpívaly a na dvoře konaly různé hry a svatební tance. Ale všechno bylo slušné, krásné a jemné. Jinak by tam byl Pán Ježíš nepřišel.

Podobně to bylo tenkrát v Káně, jenže tehdy to bylo slavnější a na každou i chudou svatbu byli pozváni všichni známí a mnoho hostů. (Ženy připravovaly jídla a staraly se o hosty a na vše dohlížel správce svatby.)

2. Svatba v Káně nebyla bohatá, snoubenci byli chudí; jeden z nich (ženich nebo nevěsta) byl příbuzný Panny Marie. Proto jim Panna Maria pomáhala. Pomáhala ještě s jinými ženami strojit nevěstu, připravit a vyzdobit sál a stoly, připravovat jídla a jiné věci. K vůli ní pozvali také Pána Ježíše. Věděli už, kdo je Pán Ježíš? To ještě nikdo nevěděl. Věděli jen, že to je syn Panny Marie, bývalý tesař a nyní již známý učitel lidu.

3. Co se stalo při svatbě? — Kdo pozoroval, že dochází víno?... Pán Ježíš ještě nechtěl ukázati svou božskou moc. Zázrak udělal jen na přimluvu své matky, protože své matce nechtěl nic odepřít. A Panna Maria věděla, že ji neodmítne. Co řekla služebníkům? Z toho je vidět, jak si jí tam všichni vážili, když ji sluhové poslouchali. — Na chodbě blízko hodovní síně stálo šest velikých štoudví na vodu. Nač v nich měli vodu? K umývání rukou před jídlem. To bylo u židů předepsáno, nesměli jísti rukama neumytýma. Štoudve byly už prázdné. Co řekl po chvíli Pán Ježíš? Sluhové poslechli a nanosili do nich vodu od vzdálené studně, ačkoli nevěděli k čemu. A potom se ještě více divili, když jim Pán Ježíš řekl, aby vodu nalévali do pohárů a donesli ji ochutnat správci svatby a nosili ji hostům. Kdo byl správce svatby? Ten věděl o všech zásobách. Proto se teď divil, odkud se vzalo nové dobré víno. Ale ani ženich to nevěděl. Kdo to pouze věděl? Ti viděli, že nanosili do štoudví vody a nyní z ní je nejlepší víno.

Tak Pán Ježíš proměnil vodu ve víno. Jak to učinil? Ani se vody nedotekl — pouze chtěl, a voda se proměnila ve víno. Co tím ukázal? Tím ukázal svou božskou moc. A to udělal blavně k vůli Panně Marii, protože ho prosila o pomoc pro chudé snoubence, a pak k vůli svým učedníkům, aby v něho pevně věřili.

Katecheta nyní shrne příběh a dá přechísti nebo opakovati podle textu evangelia:

TEXT:

S prvními učedníky šel Pán Ježíš do městečka Kány Galilejské, nedaleko Nazareta. V Káně byla právě svatba a byla tam také matka Ježíšova. Také Pán Ježíš byl pozván s učedníky svými na svatbu. Při hostině se nedostávalo vína (= došlo víno).^{*} I řekla Maria Ježíšovi: „Nemají vína.“ Ale Ježíš odpověděl: „Ještě nepřišla hodina má.“ Matka jeho však přece věřila v jeho pomoc a řekla služebníkům: „Cožkoliv vám řekne, učiňte!“

Stálo pak tam šest velikých kamenných štoudví na vodu. I řekl Ježíš služebníkům: „Naplňte štoudve vodou!“ I naplnili je až do vrchu (až po okraj). Potom řekl Ježíš: „Nyní nalejte a neste (okusiti) správci svatby.“ I nesli.

Správce svatby okusil (vody proměněné ve víno) a divil se, odkud se vzalo víno tak dobré. I zavolal ženicha, a řekl jemu: „Každý dává na stůl nejprve dobré víno a potom méně dobré; ty však jsi zachoval víno dobré až naposled.“ (Ale ani ženich o tom nic nevěděl. Pouze služebníci, kteří vážili vodu, to věděli — a pověděli.)

Tím učinil Ježíš počátek divů a zjevil svou moc a slávu. I uvěřili v něho učedníci jeho.

(Ve 4. třídě se přidá:) Potom odešel do Kafarnaum, on i matka jeho, i příbuzní a učedníci jeho a pobyli tam několik dní. Byly pak už blízko velikonoce; i odešel Ježíš do Jerusalema.

VÝTĚŽKY A NAUČENÍ:

1. *Pán Ježíš zjevil svou božskou moc.* — Co učinil Pán Ježíš na svatbě v Káně? Takovým skutkům, které nemůže udělati žádný člověk, říkáme **zázrak**. Pán Ježíš se při tom vody ani nedotkl, nic s ní nedělal, pouze chtěl — pouze sám u sebe řekl: At je z té vody víno — a hned se voda na jeho přání a rozkaz proměnila ve víno. Může to udělati člověk? To může jen Bůh. Tím tedy ukázal Pán Ježíš, že je všemohoucí, že je Bůh, že je Syn Boží.

To byl první zázrak Pána Ježíše. Tím po prvé ukázal svou božskou moc (svou všemohoucnost). My říkáme, že tím zázrakem zjevil (nebo vyjevil) po prvé svou božskou moc a slávu. Komu ji zjevil? Všem, kteří to viděli, ale zvláště

^{*} Kubíčkův výraz „pochybělo vína“ (v Prvouce) je u nás nezvyklý.

svým učedníkům. Jeho učedníci ho již dříve měli rádi a již dříve věřili, že je Vykupitel a Syn Boží, ale ještě neviděli jeho moc. Teprv nyní poznali, jak je mocný a měli z toho velikou radost; a od té doby v Pána Ježíše vždycky pevně věřili a věrně ho milovali.

(Ve 3. třídě:) Děti! Také vám už zjevil Pán Ježíš (zvláštním způsobem) svou moc a svou lásku a ještě vám ji více zjeví, když po tom budete upřímně toužit. Kdy pak? Trochu vám ji zjevil už ve svatém náboženství, ale zvláště vám ji ukázal a zjevil, když k vám po prvé přišel ve svatém přijímání. Proto v něho máte nyní tím pevněji věřit a tím věrněji jej milovat. Mnohým dětem se ještě nezjevil, proto jej vůbec neznají a nevědí nic o jeho veliké moci, dobrotě a lásce. Za ty se máme modlit, a by se jím Pán Ježíš také zjevil, t. j. a by se jím dal poznati.

Potom učinil Pán Ježíš ještě mnoho jiných zázraků. Proč dělal zázraky? Aby lidé poznali, že je pravý Syn Boží a uvěřili v něho. Co dokázal a dosvědčil těmi zázraky? Svými zázraky dosvědčil Pán Ježíš, že je pravý Syn Boží. (N., opakuj!)

Nyní tedy víme, kdo je to Pán Ježíš. Kdo je Pán Ježíš, N.? Ježíš Kristus jest jediný a pravý Syn Boží a pravý Vykupitel. To lidé hned nevěděli. Proto to o něm řekl nebeský Otec při křtu svatém. A Pán Ježíš to potom sám o sobě říkal. A čím to dokazoval a také dokázal? To dokázal svými zázraky. Proto věříme, že Pán Ježíš (Ježíš Kristus) je pravý Syn Boží a proto se o něm modlíme: „Věřím v Ježíše Krista Syna jeho jediného, Pána našeho.“

Na tabuli: zjevil = dal poznati.

2. *Přímľuva Panny Marie.* — Kdo se přímľuvil za chudé snoubence u Pána Ježíše? Panna Maria se o ně tak starala a měla s nimi soucit. Bez její přímľuvy by byl Pán Ježíš ten zázrak neudělal, protože ještě nepřišla jeho hodina, ještě nechtěl ukázati svou moc. Tu chtěl ukázati až za několik dní, o svátcích velikonočních v Jerusalemě. Ale protože své matce nechtěl nic odepřít, učinil první zázrak již nyní. Učinil jej tedy na přímľuvu Panny Marie.

Podobně se za nás všechny přímľovává Panna Maria i nyní v nebi u Syna svého, protože nás miluje jako naše nejlepší matka. A její přímľuva je mocná. Proto jí říkáme, že je naše přímľuvkyně nebo naše orodovnice nebo naše pro-

střednice. Proto se k ní modlíme: „Paní naše, Pro- střednice naše a Orodovnice naše!“

Protože její přímůva u Boha je tak mocná, proto se k ní denně modlíme: „Oroduj za nás, svatá Boží Ro- dičko, abychom hodni byli zaslíbení Kristových!“

3. *Pozvete také Pána Ježíše ke stolu!* „*Pane Ježíši, buď naším hostem!*“ — Hodní snoubenci v Káně pozvali Pána Je- žíše na svatbu a Pán Ježíš přišel a byl jejich hostem. Také my máme zváti Pána Ježíše, aby byl naším hostem. Jak to? Řeknu vám to. V některých rodinách mají zvláštní ubrus, kte- rým přikrývají stůl před jídlem. Na něm je vyšit obraz po- slední večeře nebo svatby v Káně a po stranách nebo pod tím je vyšit nápis: „*Pane Ježíši, buď naším hostem!*“ Co to znamená? To znamená, že nechceme býti při jídle sami, ale prosíme Pána Ježíše, aby neviditelně byl u stolu s námi jako při svatbě v Káně (nebo jako při poslední večeři) a aby nám žehnal. Jak to uděláme, aby Pán Ježíš byl opravdu při jídle naším neviditelným hostem? Pán Ježíš bude při jídle naším neviditelným hostem, když ho o to upřímně poprosíme a když ho upřímně pozveme. A poprosíme a pozveme ho zbožnou modlitbou před jídlem.

Zbožní křesťané si proto nesednou k jídlu bez modlitby, ale před každým, zvláště před větším a slavnostním jídlem se společně ve stoje pomodlí a poprosí Pána Ježíše, aby byl s nimi u stolu a žehnal jim, čili: aby byl jejich hostem. Proto se před jídlem pomodlíme: „*Požehnej, Otče nebeský, nás i tyto dary, které z tvé štědrosti požívati bu- deme. Skrze Krista, Pána našeho.*“ A k tomu zbožně přidáme: „*Pane Ježíši, buď naším hostem!*“ Když se tak zbožně pomodlíme, pak budou Ježíš a Maria u stolu sku- tečně s námi a budou našimi hosty, i když je nevidíme; a budou nám žehnati a budou žehnati pokrmy, které jíme.

Tu se proto máte u stolu také slušně chovati a říkati pěkně „*prosím*“ a „*děkuji*“ a vděčně přijímati a jísti všecko, co vám maminka dá na talíř, a ne se kaboniti, hádati nebo dokonce práti s bratříčkem nebo sestříčkou. Jakou radost z vás bude míti maminka, když se budete chovat při jídle tak skromně a způsobně! To jí bude hned všecko jinak chut- nat a bude na vás tím laskavější.

A když jste modlitbou před jídlem pozvaly Pána Ježíše,

aby byl vaším hostem, musíte mu po jídle také poděkovat. Proto hodné děti po jídle vstanou a děkují Pánu Ježíši za jídlo slovy: „Děkujeme Ti Hospodine, za všechny dary tvé (nebo: za všechna dobrodiní tvá.) Sláva Bohu Otci i Synu...“ A při tom si máte vzpomenout na mnohé chudé děti, které se nemohly tak dobře najísti jako vy a které trpí hladem, a poprosíte Pána Boha: „Pane, dej pokrm všem lidem a buď jejich hostem!“

Děti! Navykněte si tak prosit každý den Pána Ježíše před jídlem o požehnání a po jídle mu poděkujte. Neboť Pán Bůh vám dává každý den potřebný pokrm, abyste neumřely hlady. Tatínek ovšem pro vás pracuje, aby vám na jídlo vydělal — ale Pán Bůh dává všemu růsti; bez něho by se váš tatínek namáhal marně. A maminka vám z těch božích darů, které Pán Bůh nadělil, pokrmy připravuje. Proto buďte vděчны i rodičům, že se vám o jídlo starají a modlete se také za ně!

4. *Pán Ježíš nás zve ke svému stolu.* — Děti! Když jste se zbožně modlily před jídlem, byl Pán Ježíš vaším (neviditelným) hostem. Ale Pán Ježíš zve také nás ke svému stolu a chce, abychom zase my byli jeho hosty. Kdypak nás tak zve a k jaké hostině nás zve? Zve nás k svatému přijímání.

Zve nás každou neděli do kostela ke mši svaté. Neboť při mši svaté činí Pán Ježíš ještě větší zázrak než učinil v Káně. Tam proměnil pouze vodu ve víno, ale při mši svaté proměňuje chléb ve své vlastní tělo a víno ve svou vlastní krev. A ten zázrak se děje při pozdviho vání. Proto přede mši svatou zvoní zvony a volají nás, abychom se šli podívat na ten veliký zázrak a Pánu Ježíši se poklonit. A proto před pozdvihováním zazvoní oltářní zvonky a umlknou varhany, aby všichni dávali pozor, až se bude dít ten zázrak a klaněli se Pánu Ježíši. A když se potom ten zázrak stane, je v bílé svaté Hostii místo chleba na oltáři sám Pán Ježíš — jeho svaté Tělo — a v kalichu je místo vína sám Pán Ježíš — jeho svatá Krev. Proto všichni věřící křesťané v kostele před Pánem Ježíšem klekají a tím jakoby říkají: „My věříme, že Pán Ježíš je nyní zde mezi námi v podobě chleba a vína.“ — Tu se máte také vy Pánu Ježíši zbožně klaněti a v duchu říkati: „Pane Ježíši! Ty jsi nyní zde. Já v tebe věřím, já se ti klaním, já tě miluji. Pozdraven buď bez pře-

stání Ježíš Kristus v Nejsvětější svátosti Oltářní!“

Potom se kněz modlí latinsky Otčenáš a za chvíli zazvoní zase oltářní zvonky a oznamují nám: Nyní je přijímání. Nyní kněz Pána Ježíše přijímá. A při tom zve Pán Ježíš také ostatní lidi v kostele — a také vás, abyste šly k jeho svatému stolu (k jeho svaté hostině) a byly jeho hosty — abyste jedli jeho svaté Tělo a pily jeho svatou Krev jako apoštolové při poslední večeři. A ti, kteří poslechnou jeho pozvání, přicházejí ke mřížce, která je pokryta bílým plátnem jako stůl ubrusem a kněz jim dává na jazyk svatou Hostii. Tak k nim přichází Pán Ježíš — do jejich srdce — a stává se jejich hostem.

Hleďte, děti! Tak Pán Ježíš stále činí podobný zázrak jako v Káně, jenže ještě mnohem větší a mnohem podivnější. Jaký? Že stále proměňuje chléb ve své Tělo a víno ve svou Krev. V Káně proměnil pouze vodu ve víno, ale při mši svaté proměňuje chléb a víno ve své tělo a ve svou krev. A ten veliký zázrak koná každý den. A nekoná ho jen u nás, v našem kostele, nýbrž také v K., L., M. a ve všech kostelích na celém světě. A při tom nás zve, při tom zve všechny lidi a zvláště vás, děti, abychom přišli k jeho stolu a byli jeho hosty a jedli jeho Tělo a pili jeho Krev.

Povzbuzení ve 2. třídě: Děti, a letos pozve také vás ke svému stolu, — letos i vy budete po prvé s ním u jeho stolu a budete jeho hosty. (Některé z vás už byly loni jeho hosty, některé už často.) Na to se proto máte již nyní připravovat a těšit. Proto se modlete již nyní: „Pane Ježíši, ty nás zveš ke svému stolu, abychom byly tvými hosty. Ó jak se na tebe těšíme! Jen přijď, Pane Ježíši, přijď už brzy a žehnej nám! Také my tě zveme, abys přišel do naší duše a byl naším hostem!“

Kreslíme (ve 2. a 3. třídě): Hronek, Kres. náčrty str. 97.

5. *Sňatek manželský.* — (Ve 4. a 5. třídě se vynechají některé z předešlých výtěžků a naučení a může se připomenouti něco o svátosti stavu manželského.) V Káně byla svatba. Také u nás bývá často svatba. Ti, kteří mají svatbu se jmenují ženich a nevěsta, dohromady snoubenci. Po svatbě se jim už neříká snoubenci, potom už jsou to manželé. Místo že slaví svatbu, říkáme také, že slaví manželský sňatek nebo vstupují ve stav manželský nebo přijímají svá-

to stavu manželského. Kolikátá je to svátost? Jak se jmenuje? Stav manželský nebo krátce manželství. Kdo pak ustanovil manželství? Pán Bůh hned v ráji, když dal Adamovi Evu za ženu a požehnal jim a řekl: „Rostte a množte se!“ To byla první svatba. A Pán Ježíš posvětil manželský sňatek (manželství) při prvním zázraku v Káni a povýšil jej pro nás křesťany na svátost.

Co pak slibují ženich a nevěsta při svatbě, když přijímají svátost manželství? Ženich a nevěsta slibují před oltářem Pánu Bohu a sobě, že spolu budou živi až do smrti, že si budou až do smrti pomáhati a všechno (dobré i zlé) spolu snášeti a že se budou o dítky starati a dobře je vychovávat. A když to tak slavně Pánu Bohu slíbí, nesmějí to už nikdy zrušiti (změnit) a nesmějí od sebe už nikdy až do smrti odejíti. Když to přece udělají, mají veliký hřích (dopouštějí se manželské nevěry), protože porušili slavný slib, Bohu daný a přestoupili důležitý zákon Boží.

Splnit ten manželský slib a tu povinnost bývá někdy manželům těžké, zvláště když jeden z nich onemocní a je dlouho nemocen a druhý se pak musí sám o všechno starati, nebo když jeden z manželů se zkaží a je nepořádný a zlý; ale ani potom od sebe nesmějí odejíti a vzíti si jiného nebo jinou. Tak to výslovně a přísně poroučí Pán Bůh, který pravil: „Co Bůh spojil, toho člověk nerozlučuje!“ Proto dává Pán Bůh snoubencům ve svátosti manželství zvláštní milost (pomáhající), aby to, co slibují, uměli také splniti, aby byli pořádnými manžely a pořádnými rodiči.

Kdy jenom se smí jeden z manželů znova oženit, nebo vdát? Až když jeden z nich umře. Dříve nesmí. A když to přece udělá, čeho se dopouští? Těžkého hříchu. Kdo to řekl? To řekl výslovně Pán Ježíš. O tom uslyšíte více v měšťance.

Poznámka: Ve 2. třídě stačí probrati z veřejného života Páně tyto katechese, jež jsou zároveň vzdálenou přípravou na první sv. zpověď a sv. přijímání: 13. Křest Páně s poučením o křtu sv.; 16. Kterak učil Pán Ježíš; 17. První zázrak v Káni; (20. Uzdravení ochrulého); 22. O setníkovi v Kafarnaum; 23. Pán Ježíš odpustil Marii Magdaleně; 26. Zázraky Páně přehledně (Utišení bouře, Vzkříšení dcery Jairovy); 27. Rozmnožení chlebě; 28. Kristus chléb živý (= Zaslibení Nejsvětější svátosti); 30. Otčenáš, modlitba Páně; 31. Pán Ježíš, přítel; 33. Příkázání lásky. A z III. dílu

katechese od slavného vjezdu do Jerusalema a poslední večere až do zmrtvýchvstání Páně a ustanovení svátosti pokání. Katechese o rouchu svatebním a dobrém Pastýři je až v bližší přípravě svátostné pro 2. školní rok ; podobenství o marnotratném synu je v bližší svátostné přípravě pro 3. a 4. školní rok.

Rozvrh látky nutno upravit tak, aby uvedené katechese až do zmrtvýchvstání Páně byly probrány do Velikonoc, tak aby se druhou hodinu po Velikonocích mohlo již začít s bližší přípravou, která začne katechesí o ustanovení svátosti pokání.

Komu se podaří bližší přípravu na svatou zповěď zařadit již do doby postní, ten by ji navázal na katechesi o hříšnici Magdaleně a postupoval by podle Prvouky od čl. 81. do čl. 85. Výkladu přikázání byla věnována pozornost již během roku, takže by pro výklad přikázání a zpytování svědomí stačily v bližší přípravě ve 2. třídě 2 až 3 hodiny. Tak by zůstala na dobu po Velikonocích vlastně už jen bližší příprava na první svaté přijímání.

18. Kterak Pán Ježíš vyhnal prodavače z chrámu.

(B. D. 77. — Pro 4. školní rok a málotřídky.)

PŘÍPRAVA :

Na svatbě v Káně učinil Pán Ježíš první zázrak. Co tím ukázal? Ale Pán Ježíš to chtěl ukázati všemu lidu židovskému. A tomu to chtěl ukázati o svátcích velikonočních v Jerusalemě, kam přicházelo každý rok na svátky tisíce poutníků.

Za několik dní po zázraku v Káně byly svátky velikonoční. Proto šel Pán Ježíš s učedníky svými na slavnost velikonoční do Jerusalema do chrámu. Těšil se už na to, až zase přijde do domu svého Otce. Také všichni poutníci se těšili, až uvidí veliký krásný chrám. Chrám jerusalemský, jako veliký svatý hrad, byl vystavěn z bílého mramoru, měl pozlacenou střechu, k němu vedlo široké schodiště a kolem něho byla tři nádvoří. (Načrtnout na tubuli !) Nejdříve kolem chrámu bylo nádvoří pro kněze a pro muže, potom bylo nádvoří pro ženy a kolem

nich bylo ještě veliké vnější nádvoří, kam směli vstoupit i pohané, proto se jmenovalo nádvoří pohanů. Kolem něho pak byly vysoké hradby s podloubím.

Na svátky přicházelo do Jerusalema tisíce poutníků a v Jerusalemě to bylo jako o velikánském trhu. Na ulicích a kolem chrámu byla veliká tlačenice a všude plno hluku, ještě více než bývá u nás o veliké pouti nebo o trhu. A co byste řekly, kdyby si o pouti kupci postavili krámy u samého vchodu do kostela a kolem zdi kostela, a kdyby křiklouni a kramáři tam křičeli, až by je bylo slyšeti do kostela? To bychom jim netrpěli. — A židovští kupci byli ještě drzejší. Všichni poutníci přinášeli tenkrát v chrámě oběti. Copak obětovali? Různá obětní zvířata jako holuby, ovečky a beránky, telata i voly a jalovice. Chudí obětovali holubičky, bohatí obětovali bílé beránky a někdy i voly a jalovice. Ti, kteří měli blízko, si přinesli holubičky nebo beránky s sebou, ale ti, kteří měli daleko, si je nemohli nosit, proto si je v Jerusalemě kupovali. K tomu bylo v Jerusalemě o svátcích mnoho kupců a prodavačů, kteří tam přihnali celá stáda ovcí a telat, a holubářů s holuby a tam je poutníkům prodávali. A ti prodavači byli tak drzí, že ten dobytek přivedli až do nádvoří před chrámem, kde byla mramorová dlažba, a tam je prodávali a při tom se hádali, smlouvali a křičeli. A dobytek při tom mečel a bučel a řval, protože měl hlad a žízeň a znečišťoval dlažbu, a ten hluk bylo slyšeti až do chrámu.

Všichni poutníci museli také platiti chrámovou daň a ta se platila jen v židovských penězích. Poutníci, kteří přišli zdaleka, však měli cizí peníze a proto je museli měnit. A k tomu tam zase byli židovští penězoměnci, kteří seděli u malých stolků a proměňovali poutníkům peníze.

Tak bylo celé veliké chrámové nádvoří, kde měli lidé mysliti na Boha a na modlitbu, proměněno ve veliké tržiště na dobytek a všude bylo plno hluku a nečistoty. A velekněží ten zlořád trpěli, protože jim prodavači za to dobře zaplatili.

Co tomu asi řekne Pán Ježíš, až nyní přijde do chrámu a až to uvidí? To si nyní povíme.

VYPRÁVOVÁNÍ:

1. Pán Ježíš přicházel s učedníky svými a s jinými poutníky do Jerusalema. Od dvanácti let tam již chodil každý rok a znal dobře Jerusalem a chrám. Už dříve vídal s bolestí před

každými velikonocemi ten hrozný zlořád a znesvěcování svatého místa a rmoutil se nad tím; ale mlčel, protože ještě nepřišla jeho hodina. Nyní však, když už přišel jako Vykupitel, k tomu mlčeti nemohl.

2. Již z dálky slyšel před chrámem řev dobytka a křik a hluk prodavačů (kteří si udělali z nádvoří chrámového tržiště na dobytek). Když pak prošel branou a vstoupil do nádvoří před chrámem a spatřil peněžoměnce a hrabivé kupčíky (prodavače) a stáda dobytka a slyšel zblízka jejich hluk, byl naplněn svatým hněvem. I upletl si z řemínků, které tam ležely, důtky (bič) a začal vyháněti prodavače i jejich voly a ovce z chrámu. A stoly peněžoměnců zpřevracel a peníze jim rozházel (rozsypal po dláždění). Těm pak, kteří prodávali holuby (chudým prodavačům holubů, kteří stáli u klecí s holuby) řekl: „Odneste to odtud a nečiňte domu Otce mého domem kupeckým!“ A nikdo se neodvážil postavit se mu na odpor; všichni utíkali před jeho rozhněvaným pohledem a před jeho rozkazujícím, rozhněvaným hlasem, neboť cítili, že má vyšší moc. Tak bylo nádvoří před chrámem v okamžení od prodavačů vyprázdněno.

Když to viděli jeho učedníci, divili se tomu, že tak přísně zakročil proti zlořádům, jež kněží trpěli. Poznali z toho, jak velikou moc má od Boha.

3. (V 5. třídě možno ještě připojit): Hned potom přišli velekněží a správcové chrámu, kteří se horšili nad tím, že Ježíš se opovažuje v chrámě poroučeti; a otázali se ho: „Jakým znamením (zázrakem) se nám prokážeš, že máš právo činiti tyto věci?“ (to jest že máš právo zde poroučeti). A Ježíš jim odpověděl: „Zbořte chrám tento a ve třech dnech jej zase vzdělám (zbuduji).“ Židé mysleli, že to myslí o skutečném chrámu; proto se mu vysmívali a řekli: „Čtyřicet šest roků byl stavěn tento chrám a ty jej vzděláš ve třech dnech?“ On však to pravil o chrámu svého těla. Tím chtěl říci, že jim ukáže znamení, ale až ho zabijí, neboť třetího dne vstane z mrtvých.

Nyní však jim nedal žádné znamení a neřekl jim, kým jest, proto že nechtěli uvěřiti a tehdy toho nebyli hodni. (Pouze jediný z členů velerady uvěřil v něho a ten se jmenoval Nikodem.)

Možno ukázati vhodný obraz ze sbírky Nelsonovy.

ROZHOVOR A POROZUMĚNÍ:

1. Děti opakují podle skicy chrámu na tabuli, jak vypadal jerusalemský chrám a 2. jaký zlořád se tam děl před svátky velikonočními v nádvoří.

3. Potom vypravují, jak se Spasitel rozhněval a chrám rázem vyčistil.

4. Jak se tomu divili učedníci.

5. (V 5. třídě ještě: Jak se k tomu zachovala velerada a jaké znamení jim dal Pán Ježíš.)

Při tom se můžeme zeptati: Pán Ježíš se nad tím zlořádem rozhněval; a rozhněval se tak, že jeho pohled byl hrozný jako blesk a jeho hlas působil jako hrom. Byl to hněv hříšný? Ne, to byl hněv spravedlivý, svatý a Bohu milý. Takovým hněvem se smíme rozhněvat, když vidíme, jak drze někdo hřeší. Tak se rozhněval také Mojžíš, když viděl, jak Izraelští tančí kolem zlatého telete.

Všimněte si také, že k těm, kteří prodávali holuby, byl Pán Ježíš trochu mírnější. Ostatní hned vyhnal i s dobytkem a penězoměncům i peníze rozházel a stoly zpřevracel, ale chudým holubářům pouze řekl: „Odneste to odtud...“ — Proč asi? Protože to byli chudí lidé a se svými holuby, které měli zavřené v proutěných klecích, nenadělali mnoho hluku. Také holubičky jsou tiché a nedělají hluk a nečistotu jako volí a ovce.

Co z toho poznali učedníci? V Káně při prvním zázraku viděli, jak je Pán Ježíš mocný a nyní viděli znova jeho moc. Zde jim zase ukázal svou vyšší moc a proto tím pevněji v něho věřili.

Za tři roky potom, krátce před utrpením Páně, prováděli židé už zase ten zlořád, a tehdy Pán Ježíš vyhnal prodavače z chrámu po druhé. To bylo v pondělí po květné neděli, po slavném vjezdu do Jerusalema. (Mat. 21, 12.) Tenkrát při tom řekl: „Psáno jest: Dům můj jest dům modlitby, vy však jste jej učinili peleší lotrovskou.“ Ta slova si budeme pamatovati: Dům můj jest dům modlitby.

Při rozhovoru jest také nutno dětem vysvětlit, co byla velerada.

Komu se nelíbilo to, co Pán Ježíš učinil? Nejvyšším kněžím a správcům chrámu. Oni ten trh před chrámem za peníze dovolili, proto se nyní horšili, že Ježíš — kterého oni ještě

ani neznají — se jich neptá a poroučí v chrámě, jako by měl vyšší moc od Boha. Proto na něm žádali, aby jim to ukázal nějakým zázrakem, že má k tomu právo a že je poslán od Boha. Ale Pán Ježíš se jich nepotřeboval dovolovat a jim to dokazovat; a protože věděl, že by v něho přece neuvěřili, tedy jim řekl, že jim ukáže zázrak, ale až ho zabijí a on třetí den vstane z mrtvých.

A hned od té doby ho pak velekněží, fariseové a zákoníci a celá velerada židovská nenáviděli.

Co to byla velerada? Velerada byla židovská vláda, byl to židovský sněm nebo nejvyšší židovský soud. Velerada měla sedmdesát členů; ti měli nejvyšší moc nad lidem, ti poroučeli židovskému národu, lid soudili a každý je musel poslouchat. Nad nimi byl jen římský vladař Pilát a římský císař. Z těch sedmdesáti členů velerady byli někteří nejvyššími kněžími (24) a někteří učiteli a zákoníky.

Potom katecheta opakuje děj podle textu písmo svatého a knihy.

TEXT: Za několik dní po zázraku v Káně šel Pán Ježíš s učedníky svými na slavnost velikonoční do Jerusalema. A když vstoupil do chrámu (do nádvoří chrámu), našel tam prodavače, kteří prodávali k obětem voly, ovce a holuby. Také penězoměnci tam seděli za stoly. I udělal si z provázků bič a vyhnal všechny z chrámu, prodavače i ovce a voly a penězoměncům rozsypal peníze a stoly jejich zprevracel. Těm pak, kteří prodávali holuby, řekl: „Odneste to odtud a nečiňte z domu Otce mého dům kupecký.“ A všichni poslechli a utekli před jeho svatým hněvem a nikdo se neodvážil postavit se mu na odpor.

Když to viděli učedníci jeho, rozpomenuli se, že o Vykupiteli jest v písmě svatém psáno: Horlivost domu mého (= horlivost pro čest a chválu Boží) stravuje mě.

(Jen v 5. třídě): Potom přišli správcové chrámu (členové velerady) a vidouce, čeho se opovážil, otázali se ho (Ježíše): „Kterým znamením (zázrakem) se prokážeš, že máš od Boha moc a právo to činiti?“ Ježíš odpověděl: „Zbořte chrám tento a ve třech dnech jej zase vzdělám.“ Tu řekli židé: „Čtyřicet šest let byl chrám tento, a ty jej vzděláš ve třech dnech?“ On však to řekl o chrámu těla svého (totiž, že třetí den vstane z mrtvých). Když potom vstal z mrtvých, vzpomněli si učedníci jeho na tuto předpověď. (Jan 2, 12—23.)

NAUČENÍ:

Náš chrám. — „Horlivost o dům Boží strahuje mě.“ — „Dům můj jest dům modlitby.“

Děti! Ten příběh je pro nás velmi poučný. Z něho vidíte, jaký je to hřích, když někdo znesvěcuje dům Boží. Jaký dům Boží, N.? (Chrám.) A náš křesťanský chrám je ještě posvátnější než chrám jerusalemský. Proč? Protože v něm skutečně přebývá Pán Ježíš, Syn Boží, Bůh (ve svatostánku na oltáři). A ti prodavači dobytka a penězoměnci nebyli uvnitř v chrámě, to by si byli přece netroufali, byli jen ve velikém nádvoří kolem chrámu, a přece se Pán Ježíš nad tím tak rozhněval.

Také u nás někdy někteří lidé a některé děti znesvěcují dům Boží. Čím pak? Neuctivým chováním, hlasitým mluvením a smíchem a podobně. Chrám je dům Boží, dům modlitby, proto řekl Pán Ježíš prodavačům, když je po druhé vyháněl: „Dům můj jest dům modlitby.“ Chrám tedy není k tomu, aby tam někdo chodil jen ze zvědavosti, aby se tam chodil bavit — chrám je místo svaté a dům Boží. V chrámě přebývá Pán Ježíš. Proto tam nesmíme hlasitě mluvit nebo se smát, ani si hrát a zvědavě se obracet nebo se dokonce strkat, štouchat a prát, nýbrž máme tam stát, klečet nebo sedět tiše a uctivě, jak se stojí před Bohem. (A musíme-li někomu něco říci, máme to říci tiše, šeptem a uctivě.)

Na to máme myslet hned při vcházení do chrámu. Proto hned před chrámem přestaneme mluvit, smekneme a do chrámu vcházíme pomalu, tiše, uctivě, pokropíme se svěcenou vodou a potom jdeme tiše na své místo a tam pak poklekneme a pozdravíme Pána Ježíše. U vchodu do kostela jsem četl kdesi nápis: „Ticho, duše má! Zde přebývá tvůj Pán a Bůh.“ Po kostele nemáme také běhat nebo dupat a rušit posvátné ticho, jaké má býti v domě Božím. Po kostele chodíme pomalu, s posvátnou úctou. Děti, které se v kostele chovají neuctivě, které tam mluví, smějí se a tropí hlouposti, by zasloužily, aby Pán Ježíš na ně vzal bič a vyhnal je jako drzé prodavače z chrámu. Děti, které se nebojí chovat se v kostele neuctivě a neslušně, pak se vůbec už nebojí Boha a hříchu a proto budou dělat bez bázně i jiné bříchy; s těmi to špatně skončí.

Děti! Chovejte se proto v kostele vždycky zbožně a uctivě!

A nehněvejte a nezarmucujte dobrého Pána Ježíše, který tam přebývá!

(Zde možno opakovat něco z katechese 8. a 9. v I. části: Jak se máme chovat v kostele.)

Děti opakují: Jak projevím svou úctu k Pánu Ježíši, když vejdu do domu Božího? A do sešitků si mohou udělat náčrtek místního kostela a nad to nebo pod to nadepsat:

„Dům můj jest dům modlitby.“

19. Rozmluva Páně s Nikodemem o novém zrození ve křtu svatém.

(B. D. článek 78. — Pro 3., 4. a 5. třídu a málotřídky.)

Pozn. : Tato látka se může připojit na opakování katechese 18. Byla sem pojata, ačkoli není v žádné osnově, pro velikou důležitost křtu svatého, protože v ni je řeč o potřebě nového zrození křtem svatým. Tato katechese je tedy vzdálenou přípravou malých katechumenů na křest svatý.

PŘ Í P R A V A :

Jak začal Pán Ježíš svůj veřejný úřad učitelský? Ale veřejně učití začal až o svátcích velikonočních v Jerusalemě, když tam vyhnal prodavače z chrámu. Vyhnáním prodavačů z chrámu tedy začal svůj učitelský úřad v Jerusalemě.

Hned potom začal v chrámě učití a kázati o království Božím; a přes celé svátky zůstal v Jerusalemě a tam učil a konal zázraky (na nemocných). Proto mnozí uvěřili v něho.* Byli to většinou prostí lidé. Členové velerady, kněží židovští, fariseové a zákoníci v něho neuvěřili, protože si přáli Mesi-

* Ale ne ještě dosti pevně, protože se báli velekněží a fariseů, kteří ho pro vyhnání prodavačů hned od počátku nenáviděli.

áše jiného, mocného a bohatého a protože Pán Ježíš od nich žádal pokání a změnu života, a oni o sobě mysleli, že poučení a polepšení nepotřebují. — Ale i mezi nimi se našel vznešený, bohatý a učený muž, který v Pána Ježíše uvěřil. A ten se jmenoval Nikodem. (Na tabuli.) O tom si dnes něco povíme.

VYPRAVOVÁNÍ:

Nikodem slyšel Pána Ježíše kázat o tom, že každý, kdo chce přijít do Jeho království, se musí znova narodit; a rád by se ho byl zeptal, jak se to může státi, ale bál se s ním veřejně mluvit a státi se jeho učedníkem, aby se to fariseové a velekněží nedověděli. Proto přišel k Pánu Ježíši v noci. A pozdravil jej slovy: „Mistře, víme, že jsi učitel od Boha poslaný; neboť nikdo nemůže činiti takových zázraků, jaké ty činiš.“ Pán Ježíš věděl, že se chce tázati na to, jak to bude s tím novým narozením, proto mu hned odpověděl: „(Ty se chceš tázati na to, musíš-li se znova naroditi.) Vpravdě, vpravdě pravím tobě: Nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha Svatého, nemůže vejíti do království Božího...“ (Tato slova opakovat, aby vynikla jejich důležitost.)

Tomu se Nikodem divil a nerozuměl tomu. Pán Ježíš mu proto vysvětlil, že je dvojí narození: Jedno z těla, kterým začíná náš život tělesný a pozemský; a druhé z Ducha Svatého, kterým v nás začne nový život duchovní, svatý a nebeský; a to zrození z Ducha Svatého se stane křestní vodou, neviditelně, jako když božský vánek přijde do duše a způsobí v ní nový nebeský život.

Ale Nikodem tomu ještě nerozuměl a divil se, kterak se to může státi. Nerozuměl tomu, protože pořád myslel, že Mesiáš přišel na svět, aby založil království pozemské, že tedy království Boží, o němž káže, bude království světské. Proto mu Pán Ježíš vysvětlil, že k tomu na svět nepřišel — ale že přišel proto na svět, aby za lidi umřel na kříži. Řekl mu to těmito památnými slovy: „Jako Mojžíš povýšil hada na poušti, tak musí býti povýšen Syn člověka, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.“

1. *Nikodem — učedník Páně..* — Kdo byl Nikodem? Jakou měl dobrou a krásnou vlastnost? Že upřímně miloval pravdu a upřímně toužil přesvědčit se a poznat, co je pravda. Tolik mu na tom záleželo, že přišel k Pánu Ježíši v noci. Nikodem tedy uvěřil, protože upřímně miloval pravdu a nebyl jako ostatní členové velerady a velekněží, kteří byli pyšní a nechtěli se dát poučit.

Nikodem však měl jednu chybu. Kterou? Že byl bázelec, že se bál uvěřiti docela, že se za svou víru styděl, a bál se přihlásit se veřejně k Pánu Ježíši (za učedníka Pána Ježíše). Měl tedy ještě víru slabou. Věřil, že Pán Ježíš je poslán od Boha, když dělá takové zázraky, ale nevěděl ještě a nevěřil, že je Synem Božím.

Ale ta noční rozmluva s Pánem Ježíšem v něm způsobila velikou změnu. Potom přemýšlel často o slovech Pána Ježíše, pozoroval jeho zázraky a na konec uvěřil docela. A když Pán Ježíš byl nevinně odsouzen, zastal se ho veřejně proti celé veleradě a potom se bez bázně přihlásil za jeho učedníka a spolu s jiným vznešeným mužem, Josefem z Arimatie, se postaral o jeho uctivý pohřeb.

2. *O novém životě a novém zrození.* — A teď si všimněme, jakou divnou a novou věc řekl Pán Ježíš Nikodemovi. Pán Ježíš mu řekl dvě věci: 1. že přišel na svět proto, aby za nás na kříži umřel a získal nám nový život, život věčný, a 2. že ten nový život, ten život věčný obdrží ten, kdo v Něho uvěří a bude pokřtěn. Že proto každý, kdo chce vejíti do království Božího, musí se znova naroditi a to se stane vodou a Duchem Svatým (= to způsobí Duch Svatý křestní vodou.) Kterými památnými slovy to řekl? Čili: Kdo chce vejíti do království Božího, musí se znova naroditi. A to se stane z vody a z Ducha Svatého, to se stane křtem svatým. Těm slovům Páně se dobře naučíte — proto si je napíšete do sešitku. Je tedy dvojí narození: Po prvé jste se narodily podle těla pro tento život pozemský; tím jste se staly dětmi svých rodičů, dětmi lidskými a členy pozemské (lidské) společnosti a občany pozemskými. Po druhé jste se narodily podle duše (při křtu svatém) pro život věčný (nebeský); tím jste se staly něčím více, něčím novým — tím jste se staly dětmi Božími

a členy veliké svaté rodiny Boží — království Božího (zde na zemi i v nebi), členy Církve svaté a občany nebes. Tím začal ve vaší duši nový, svatý, nadpřirozený, nebeský život, život boží, kterému říkáme krátce svatost, posvěcující milost, t. j. život věčný, život Boží v duši.

SHRNUTÍ:

Z rozmluvy Pána Ježíše s Nikodemem víme:

1. že Vykupitel přišel na svět, aby za nás umřel na kříži a získal nám život věčný;

2. že život věčný dostane jen ten, kdo se stane novým člověkem, čili kdo se znova narodí;

3. to nové narození se stane vírou v Pána Ježíše a křtem svatým (= při křtu svatém to způsobí Duch Svatý křestní vodou.) Proto řekl Pán Ježíš Nikodemovi: „Nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha Svatého, nemůže vejít do království Božího.“

4. A proto řekl Pán Ježíš svatým apoštolům, když je posílal do světa: „Jděte do celého světa a u č t e všechny národy; a k ř t ě t e je ve jménu Otce, i Syna, i Ducha Svatého.“ (Mat. 28, 19.) „Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude; kdo však neuvěří, bude zavržen. (Mar. 26, 26.)

20. Pán Ježíš uzdravuje nemocné. Uzdravení ochrnutého.

(Hronek, Cesta k Bohu článek 15. a 16. — Pro 1., 2., 3. a 4. třídu.)

A.

PŘÍPRAVA:

Dnes si budeme vypravovati, jak Pán Ježíš dělal zázraky a uzdravoval nemocné. Proč dělal zázraky? Aby ukázal, že je (všemohoucí) Syn Boží, a aby lidem pomáhal. Nejvíce zázraků proto učinil na nemocných. Pán Ježíš uzdravil zázračně mnoho nemocných a to tak, že jen řekl (a poručil nemoci,

aby přestala), nebo je vzal za ruku, a hned byli zdraví. Může tak někoho uzdravit lékař?

Nejvíce zázraků učinil Pán Ježíš v městě Kafarnaum. (Na tabuli!) To bylo u jezera Genezaretského. (Udělat na tabuli náčrtek jezera s řekou Jordán a s městem Kafarnaum.)

V Kafarnaum byl dům svatého Petra a v tom se Pán Ježíš často zdržoval.*

Dům svatého Petra nevypadal jako naše domy; byl nízký a měl střechu rovnou. Na střechu vedly zvenčí schody, po těch se vystupovalo na střechu a po střeše se mohlo chodit. Ve střeše byl uprostřed otvor, ten se mohl otevřít (jako ploché dveře do sklepa ve starých domech) a když byl otevřený, bylo otvorem vidět ze světnice skrz strop do nebe.

V tom domě bydlel svatý Petr a jeho bratr Ondřej a žena svatého Petra a jeho stará matka (tchýně). Hned vedle města bylo veliké jezero, které se jmenovalo jezero Genezaretské nebo moře Galilejské (na tabuli), protože je veliké jako malé moře. V něm bylo mnoho ryb. Když svatý Petr a Ondřej byli doma, zajeli pokaždé s lodičkou na jezero a lovili ryby, které jedli a prodávali, protože byli rybáři, a tím se živili.

Také Pán Ježíš býval často v domě svatého Petra. Vždycky, když přišel do Kafarnaum, zastavil se v domě svatého Petra. Lidé to již věděli; — a jak slyšeli, že Pán Ježíš je v městě, přicházeli z celého města i z okolních vesnic, aby slyšeli jeho kázání a viděli jeho zázraky.

VYPRAVOVÁNÍ:

Uzdravení tchýně Petrovy a mnoha nemocných. — Tak to bylo hned po prvé, když se Pán Ježíš vrátil se svými učedníky (po slavnosti velikonoční) z Jerusalema a začal učit v Kafarnaum.

Byla právě sobota, sváteční den. V sobotu chodili na bohoslužby do modlitebny. Tam se modlili a zpívali, kněží a učitelé (zákoníci) tam četli písmo svaté a potom je lidem vykládali (čili kázali). Také Pán Ježíš šel se svými učedníky Petrem, Jakubem, Janem a Ondřejem do modlitebny a tam učil a kázal. A všichni se velmi divili učení jeho, neboť mluvil jako ten, kdo má (božskou) moc a ne jako zákoníci a farizeové.

* Pro pochopení dalšího příběhu (o uzdravení ochrnutého) se dům Petrův již nyní popíše.

Pak šel Pán Ježíš s učedníky do domu svatého Petra. Tchyně Petrova ležela nemocna a byla trápena velikou zimnicí. I prosili ho za ni. Pán Ježíš přistoupil k ní, vzal ji za ruku a hned jí zimnice přestala. I vstala a posluhovala Pánu Ježíši a učedníkům jeho.

2. Zpráva o tom zázraku se hned rozšířila po městě. — A když nastal večer*, přinášeli k Pánu Ježíši všechny nemocné z města, takže se skoro celé město shromáždilo u dveří domu Petrova (a všichni čekali až Ježíš vyjde.) Tu Pán Ježíš vyšel ven, vkládal na nemocné ruce a uzdravoval je.

Druhého dne opustil Kafarnaum a začal chodit po vesnicích a městečkách v zemi galilejské a všude učil a dělal zázraky. A mnoho lidu šlo za ním. Mnozí také uvěřili v něho a stali se jeho učedníky. Těch pak měl více než sedmdesát. (Z nich si potom vyvolil dvanáct, které nazval apoštoly t. j. svými vyslanci).

OPAKOVÁNÍ A ROZHOVOR:

(Ukáže se obraz Schuhmacherův: Pán Ježíš uzdravuje nemocné — v Cestě k Bohu na straně 53. — nebo Nelsonův a vyloží.) Při rozhovoru se zdůrazní moc a dobrota Páně.

VÝTEŽEK (NAUČENÍ):

Moc a dobrota Páně. — Na tu si vzpomeňte, když bude u vás někdo nemocen nebo když budete samy nemocny. K nemocným se volá lékař, ten předepíše léky, kterých nemocný užívá. A trvá to někdy dlouho než se uzdraví — a někdy mu lékař už vůbec nepomůže. Uzdravoval Pán Ježíš tak jako lékař? Dával také nemocným léky? Trvalo to dlouho než se nemocný uzdravil? Pán Ježíš uzdravoval jinak. Jak? Může tak někdo uzdravovat? Ať to zkusí, poručit nemoci, zdali ho poslechne. To, co dělal Pán Ježíš, byl zázrak. Těmi zázraky ukázal Pán Ježíš, jak je mocný a jak je dobrý.

Co proto uděláte, když bude někdo z vašich drahých nemocen nebo vy sami? Zavoláte lékaře — ovšem; ale ten vám vždycky nepomůže. Kdo však může vždycky pomoci? Ke kterému lékaři se proto obrátíte? K všemohoucímu Lékaři

* Po západu slunce, protože podle výkladu zákoníků bylo v sobotu zakázáno nositi nemocné a lékařsky je ošetřovati; a západem slunce začal druhý den.

nebeskému, k Pánu Ježíši. Protože však mezi námi už není v lidské podobě, budete se k němu modliti a prositi jej vroucně za uzdravení. A když Pán Ježíš bude chtít a bude to jeho svatá vůle, tedy vám ta modlitba pomůže a uzdravíte se.

Už mnohokrát se stalo, že někdo byl těžce nemocen a lékař mu již nemohl pomoci; a po vroucí zbožné modlitbě skoro zázrakem se uzdravil.

B.

Uzdravení ochrnlého.

PŘÍPRAVA:

Nyní si budeme vypravovati ještě o jednom zázračném uzdravení v Kafarnaum: Jak Pán Ježíš uzdravil člověka, který byl raněn mrtvicí — a přitom mu odpustil hříchy. O tom, kdo je raněn mrtvicí na všech údech, takže všechny údy (ruce, nohy i jazyk) má jako mrtvé, říkáme také, že je na všech údech ochrnlý nebo také šlakem poražený (lidé říkají, že ho „trefil šlak“).

VYPRAVOVÁNÍ:

Po několika dnech se Pán Ježíš vrátil do Kafarnaum a byl zase v domě svatého Petra. Když se proslecblo, že je ve městě, sešlo se mnoho lidí do domu Petrova, aby ho slyšeli a naplnili dům tak, že se tam už nikdo nevešel; a mnoho lidí ještě stálo a tlačilo se venku přede dveřmi. A Pán Ježíš e učil a mluvil k nim slovo Boží.

Tu přicházeli čtyři muži, kteří nesli na lůžku nemocného k Pánu Ježíši. Byl raněný mrtvicí, úplně ochrnlý na všech údech, takže se nemohl ani hnouti, ani mluvit. A tu hroznou nemoc si zavinil sám svou nestřídmostí, nepořádným a nezřízeným životem. Nyní toho litoval, ale už nebylo pomoci. Nad tím se tedy nyní smílovali čtyři jeho přátelé a když slyšeli, že Pán Ježíš je ve městě, vzali ho i s lůžkem* a nesli ho k Pánu Ježíši. Ale nemohli se dostat dovnitř pro zástup lidí, kteří se tlačili u dveří. Vystoupili tedy po schodech (z venčí) na (plochou) střechu, otevřeli otvor ve střeše a otvorem ve

* To byla rohožka, na níž ležel.

střeše spustili ochrnutého s lůžkem po provazech k nohám Ježíšovým.

Tak se stalo, že lidé uvnitř najednou slyšeli na střeše kroky a za chvíli se otevřel ve střeše otvor. Pán Ježíš přestal mluvit; lidé zvedli hlavy a viděli nad sebou hlavy a ruce čtyř mužů, jak spouštějí dolů lůžko s nemocným člověkem. Oči všech se obrátily na Pána Ježíše, co tomu řekne. Za chvíli ležel nemocný na lůžku u nohou Ježíšových a hleděl prosebně na něho. A když Ježíš viděl jeho prosebnou touhu, jeho víru a lítost, řekl mu laskavě: „Doufej, synu, odpouštějí se tobě hříchy tvé!“ Všichni čekali, že ho Pán Ježíš uzdraví — to jest, že uzdraví jeho tělo, ale Ježíš myslel napřed na jeho ubohou a nešťastnou duši; proto mu řekl: Odpouštějí se tobě hříchy tvé! — a odpustil mu hříchy. Pán Ježíš to mohl učiniti, protože je Syn Boží.

Ale mezi posluchači byli také zlí farizeové a zákoníci, kteří tam přišli jen ze zvědavosti, aby Pána Ježíše pozorovali a hlídali. A ti nevěřili, že Pán Ježíš je Syn Boží (a že může odpouštět hříchy). Proto se nad tím pohoršili a mysleli sami u sebe: „Co to mluví? (Co si to dovoluje?) On se rouhá (protože dělá, jako by byl Bohem). Kdo může odpustit hříchy, leč jediný Bůh?“

Pán Ježíš však znal jejich myšlenky. Proto se k nim obrátil a řekl: „Proč myslíte zlé věci v srdcích svých? Co jest snadnější? Říci: Odpouštějí se tobě hříchy, anebo říci: Vstaň, vezmi lože své a chod! Ale abyste viděli, že má Syn člověka na zemi moc hříchy odpouštět, tedy pravím tobě (a při tom se obrátil k ochrnutému): Vstaň, vezmi lože své a jdi do domu svého!“ A nemocný ihned vstal, vzal své lůžko a přede všemi odešel domů. Když to viděli zástupové, divili se všichni a chválili Boha řkouce: „Nikdy jsme nic takového neviděli.“ (Mar. 2, 12.)

(Je-li po ruce pěkný obraz Nelsonův, možno jej nyní ukázat a vysvětliti.)

OPAKOVÁNÍ A ROZHOVOR:

Rozhovor může být na základě obrazu, protože skoro vše již bylo vysvětleno při rozšířeném vypravování. Po něm může katecheta příběh stručně zopakovat slovy knihy a dát opakovat nebo přečísti. Slova: „Doufej, synu...“ možno ve 2. třídě dát opakovat několikrát, aby utkvěla v paměti.

VÝTĚŽEK

je týž, jako z vypravování předešlého. I tímto zázrakem ukázal Pán Ježíš svou moc a svou dobrotu. — Ze všech zázraků, o nichž jste dnes slyšely, vidíte:

1. *Jak je Pán Ježíš mocný.* — Pán Ježíš může všechno, Pán Ježíš je Bůh. Pán Ježíš dělá zázraky a odpouští hříchy; to může jen Bůh. Pán Ježíš může uzdravovati tělo i duši. Proto k němu voláme v litaních:

„Ježíši nejmocnější, smiluj se nad námi!“

2. *A jak je dobrý.* — Ale z těchto zázraků také vidíte, jak je Pán Ježíš dobrý (dobrotivý) — jak dobrotivě a láskyplné jest jeho srdce ke všem lidem. Jak laskavě a vlídně pohleděl Pán Ježíš na toho nešťastného muže a velikého hříšníka! Jak s ním měl soucit! Jak laskavě a krásně ho oslovil: „Doufej, synu...“ (Řekl mu: „synu“, protože s ním měl soucit, jako se svým dítětem.) A prokázal mu dvojí velikou milost (ukázal mu dvakrát svou dobrotu a lásku): nejprve mu odpustil hříchy a tak uzdravil jeho nešťastnou duši a potom uzdravil i jeho tělo. Proto voláme k Pánu Ježíši v litaních:

„Srdce Ježíšovo, plné dobroty a lásky (nebo: plné dobroty a slitování), smiluj se nad námi!“

UŽIVOTNĚNÍ:

1. Děti! Když je vám zle, když vás něco bolí a nevíte si rady, jděte k Pánu Ježíši, který vás má rád a chce vám pomoci a který na vás čeká ve svatostánku a prostě ho a volejte k němu: Srdce Ježíšovo, plné dobroty a lásky, smiluj se nade mnou!

2. A ještě někdy ho tak prostě. Když uděláte hřích a rozvážíte si to a bude vás to mrzet, přijďte zase k Pánu Ježíši a řekněte mu, jak je vám to líto — řekněte to jeho zástupci ve svaté zpovědi — a Pán Ježíš vám také řekne: Doufej, synu, doufej, dítě, odpouštějí se ti hříchy tvé!

Některé z vás už byly u svaté zpovědi. Vzpomeňte si na první svatou zpověď! Tenkrát se vám Pán Ježíš podíval také tak soucitně a laskavě do srdce, jako se podíval do duše ochrnulého, a potom vám řekl ústy svého zástupce, kněze: „Doufej, dítě, tvoje hříchy jsou ti odpuštěny, protože

jich lituješ a chceš se polepšit.“Vzpomeňte si, jak vám bylo tehdy u srdce a jak jste byly šťastny. — Ale vzpomeňte si také, co jste tenkrát Pánu Ježíši slíbily! — Pamatujete se ještě, co jste mu tenkrát slíbily?

A vy, které půjdete letos po prvé k svaté zpovědi, prostě už nyní často Pána Ježíše, aby k vám byl při svaté zpovědi tak dobrý a milosrdný, jako byl k ochrnunému v Kafarnaum. Ale to záleží také na vás. Když budete mít velkou a upřímnou lítost jako ten hříšník, bude k vám Pán Ježíš také tak laskavý.

Do sešitku:

Proč konal Pán Ježíš zázraky?

1. Aby ukázal, že je Syn Boží,
2. aby lidem pomáhal.

Jimi ukazoval: 1. svou božskou moc a 2. svou dobrotu.

21. Jak Pán Ježíš pomáhá nemocným. Pomazání nemocných.

(Prvouka článek 72. Cesta k Bohu článek 16. — Pro 3., 4. a 5. třídu a málotřídky.)

Pozn.: Tato katechese se může zkrátiti a připojiti jako praktický výtěžek k předešlé katechesi. Ve 3., 4. a 5. třídě však bude vhodno věnovati jí zvláštní hodinu. — Nejprve se krátce (pouze podle textu knihy) vypravuje a zopakuje uzdravení tchyně Petrovy a nemocných v Kafarnaum a uzdravení ochrnulého z katechese číslo 20, jež bude východiskem a základem k výkladu o svátosti pomazání nemocných. Postup tedy bude tento: 1. Jak Pán Ježíš uzdravoval nemocné. 2. Jak i nyní nemocným pomáhá. Kterou svátost pro ně ustanovil? 3. Jak se ta svátost uděluje čili: co při ní koná kněz, co nemocný a domácí? 4. Jaké má účinky? A skončí se modlitbou: Od náhlé a nenadálé smrti vysvobď nás, Pane!

PŘÍPRAVA:

Když se Pán Ježíš vrátil s pouště (kde se 40 dní modlil a postil), začal choditi po zemi židovské a učit. A při tom činil veliké zázraky, to jest takové věci, jaké může dělati jen Bůh. Proč dělal zázraky? Aby lidem ukázal (dokázal), že je Vykupitel a Syn Boží. Ale Pán Ježíš dělal zázraky také proto, že měl všechny lidi rád a každému chtěl pomoci. Proto dělal nejvíce zázraků na nemocných. Všecky nemocné, kteří k němu přišli a prosili ho o pomoc, zázračně uzdravil.

VYPRÁVOVÁNÍ (Názor):

Posledně (již loni) jsme se učili, jak Pán Ježíš uzdravil tchyni Petrovu a mnoho nemocných v Kafarnaum, a za několik dní potom ochrnulého, kterému také odpustil hříchy. Budu vám to napřed ještě jednou krátce vypravovati:

1. *Uzdravení tchyně Petrovy a mnoha nemocných v Kafarnaum.* — Po slavnosti velikonoční přišel Pán Ježíš se svými učedníky do města Kafarnaum (kde byl dům svatého Petra). Byla právě sobota, sváteční den. Proto šel s učedníky do modlitebny a tam učil. Všichni se divili učení jeho, neboť mluvil jako ten, kdo má božskou moc, a ne jako zákoníci a fariseové.

Z modlitebny odešel Pán Ježíš do domu svatého Petra. Tchyně Petrova tam ležela nemocna, trápena jsouc těžkou zimnicí. I prosili ho za ni. Pán Ježíš přistoupil k ní, vzal ji za ruku a hned přestala jí zimnice. I vstala a posluhovala Pánu Ježíši a učedníkům jeho.

Zpráva o tom zázraku se hned roznesla po městě. A když nastal večer, přinášeli k Pánu Ježíši nemocné z města a skoro celé město se shromáždilo u dveří domu Petrova. A Pán Ježíš vkládal na ně ruce a uzdravoval je.

Druhého dne opustil Kafarnaum a kázal po celé zemi galilejské a uzdravoval nemocné.

2. *Uzdravení ochrnulého.* — Po několika dnech se vrátil opět do Kafarnaum. Když se proslechlo, že jest ve městě, sešlo se mnoho lidí do domu Petrova (kde se zdržoval), a Pán Ježíš je učil. Tu přišli čtyři muži, nesoucí ochrnulého na loži, ale nemohli pro zástup stojící u dveří dostat se s ním dovnitř k Pánu Ježíši. Vystoupili tedy na plochou střechu a otvorem

ve střeše spustili nemocného s lůžkem po provazech k nohám Ježíšovým.

Vida Ježíš víru jejich a víru a lítost nemocného, řekl ochrnutému: „Doufej, synu, odpouštíjí se tobě hříchy tvoji.“ — Tu někteří ze zákoníků řekli sami u sebe: „Tento se rouhá. Kdo může odpustiti hříchy, leč jediný Bůh?“ Ježíš však znaje myšlení jejich, řekl jim: „Proč myslíte zlé věci v srdcích svých? Co jest snadnější? Říci: Odpouštíjí se tobě hříchy aneb říci: Vstaň a choď? — Abyste však věděli, že má Syn člověka na zemi moc hříchy odpouštět, tedy pravím tobě (a obrátil se k ochrnutému): Vstaň, vezmi lože své a jdi do domu svého!“ A ihned vstal, vzal lůžko a přede všemi odcházel domů. I divili se zástupové, velebili Boha a říkali: „Nikdy jsme nic takového neviděli.“

A podobných zázraků (zázračných uzdravení) učinil Pán Ježíš ještě mnoho. (O některých se budeme ještě později učit.)

3. *Zaopatřování nemocných.* — Ale Pán Ježíš měl rád všechny lidi, všechny nemocné a všechny nešťastné hříšníky — i ty, kteří jsou dnes na světě, i ty, kteří budou po nás až do konce světa, — a všem chtěl pomoci. Proto se o všechny postaral. A dnes vám povím, jak.

Vy si snad myslíte, že to ještě nepotřebujete vědět, protože nejste nemocné. Ale co není, může se státi, — a někdo z vás může býti velmi brzy, třebaš ještě dnes těžce nemocen. To nikdo neví. (U vésti případy dětem známé!)

Někdy se stane, že dítě přijde ze školy nebo odjinud a už ani nechce jíst, protože je mu špatně. Maminka řekne: „Jdi si lehnout.“ A ani pak se to nezlepší a je stále hůře — je z toho zápal plic a horečka. Tatínek a maminka pošlou pro pana doktora. Pan doktor přijde — přijde po druhé, neřekne ti nic, ale rodiče jsou plni starostí. A ty poznáváš: Jsem těžce nemocen, je to se mnou vážné a nebezpečné — nevím, zdali se uzdravím — lékař mi snad už nepomůže, snad musím umřít — a mám na duši hříchy. S těmi přece nechci umřít! — Co tedy uděláš? Zač budeš prosit maminku (rodiče)? Aby ti zavolali kněze. K čemu pak? Aby tě vyzpovídal a aby ti hříchy odpustil na místo Pána Ježíše, protože kněz k tomu má právo. A kněz k tobě přijde; — ale nepřijde sám, přinese s sebou ještě Pána Ježíše ve svaté Hostii.

Poprosíš tedy maminku nebo tatínka o kněze. Maminka

řekne: „Hned pro něj pošleme,“ a pošlou pro něho. Co uděláš nyní, nežli kněz přijde? Honem budeš zpytovat svědomí, vzpomínat si na své hříchy a litovat jich. Maminka mezitím připraví stůl u tvé postele, přikryje ho bílým ubrusem, postaví tam křížek a 2 svíčky a udělá tak ze stolu malý oltářík.

Konečně přijde kněz s Pánem Ježíšem (ve svaté Hostii). Když vejde, všichni pokleknou, kněz pak položí schránku se svatou Hostií na stůl, pošle domácí na chvílku ze světnice ven, aby tě neslyšeli a vyzpovídá tě. Potom je zas zavolá a dá ti svaté přijímání. Ty přijmeš Pána Ježíše do svého srdéčka, Pán Ježíš bude s tebou a bude tě sílit. A pak ti bude hned lépe. Budeš mít radost, že máš duši čistou a že Pán Ježíš je u tebe — v tvé duši. A když bude u tebe, budeš ho prosit: „Ó dobrý Ježíši, uzdrav mě! Když jsi byl mezi námi na zemi, uzdravil jsi každého, kdo tě prosil — uzdrav také mě! A nechceš-li mě uzdravit, pomoz mi, abych se smrti nebál a šťastně a zbožně umřel a vezmi mě k sobě do nebe!“

SHRNUTÍ:

Jak tedy pomáhá dnes Pán Ježíš nemocným? Podobně jako tenkrát. Také jim odpouští hříchy a přichází k nim. Odpouští jim hříchy ve svaté zpovědi a přichází k nim ve svatém přijímání. Protože nemocní nemohou přijít k němu do kostela, přijde Pán Ježíš sám k nim do domu. Přijde k nim s knězem ve svaté Hostii, odpustí jim hříchy skrze kněze a potom přijde do jejich duše ve svaté Hostii.

4. *Pomazání nemocných.* — Ale ještě nějak jim pomůže. Pán Ježíš ustanovil pro těžce nemocné ještě zvláštní svátost a té říkáme: svátost nemocných nebo pomazání nemocných, svaté pomazání nebo poslední pomazání. (Napsat na tabuli. — Jakou svátost ustanovil Pán Ježíš pro těžce nemocné? Jak se jmenuje ta svátost?) Když se tedy nemocný vyzpovídal a přijal Pána Ježíše ve svaté Hostii, udělí mu kněz ještě třetí svátost — pomazání nemocných.

Jak to dělá? Kněz vezme nádobku se svatým olejem (nemocných) a maže nemocného svatým olejem na očích, na uších, na ústech, na rukou a na nohou. To činí v podobě kříže. Nemocný zavře oči a kněz mu udělá svatým olejem křížek nejprve na pravém oku, potom na levém a při tom se modlí: „Skrze

toto svaté pomazání a své preveliké milosrdenství odpustiž ti Bůh, čím jsi zhřešil zrakem.“ A hned potom svatý olej vatou zase utře. Potom jej maže právě tak na uších, na nose, na ústech, na rukou (na dlaních) a na nohou — a při tom se pokaždé modlí podobně.

Zač se tedy při tom modlí kněz? a) Aby Pán Bůh odpustil nemocnému hříchy, kterých se dopustil svými smysly: očima, ušima, ústy, rukama a nohama (tím, že se díval rád na věci hříšné, nebo je rád poslouchal, nebo je mluvil, nebo rukama dělal, nebo chodil, kam neměl). b) A aby Pán Bůh nemocného uzdravil a aby mu dal ulehčení v nemoci a posilu. (Kněz se tedy modlí za dvě věci: Aby Pán Bůh nemocnému odpustil hříchy a aby ho zas uzdravil nebo mu aspoň ulehčil.)

A pomůže mu to? Uzdraví se? Vždycky se sice neuzdraví, ale vždycky mu to nějak pomůže. Když tu svátost nemocný zbožně přijme, tedy mu v ní Pán Ježíš odpustí hříchy a dá mu sílu a ulehčí mu, takže se potom snáze uzdraví. Pokaždé se ovšem neuzdraví, protože jednou umřít musí a Pán Bůh někdy chce, aby se neuzdravil — ale pokaždé se mu aspoň ulehčí — a pokaždé se tím posílí na duši i na těle.

P o z n á m k a : Ale jak to, že mu v té svátosti Pán Ježíš odpouští hříchy, když mu je již odpustil před tím ve svaté zpovědi? To je tak : Někdy se už nemocný nemůže zpovídat, protože nemůže mluvit, ale lituje hříchů. A tu se mu ve svátosti pomazání odpouštějí hříchy na místo svaté zpovědi. — A i když se už vyzpovídal, musel by si odpýkat ještě za trest nějaké pokání v očištění. A to se mu nyní (aspoň z části) odpouští, když přijme zbožně svátost pomazání nemocných.

S H R N U T Í :

1. *Jak umírá katolický křesťan.* (Prvouka čl. 72. Cesta k Bohu čl. 16.) — Děti! Nyní tedy už víte, co byste dělaly, kdyby na vás přišla těžká nemoc. Co byste dělaly? (Kdo mi to řekne?) Daly byste si zavolat kněze. A co byste udělaly, když by kněz přišel? Nejprve byste se vyzpovídaly. Potom byste šly k svatému přijímání. A na konec by vám kněz dal ještě pomazání nemocných. Kolik svátostí byste tedy celkem přijaly? Tři. A tomu říkáme krátce, že byste se daly zaopatřit. (Jak tomu říkáme? — *Zaopatřování nemocných.*) Který nemocný přijal v nemoci na posteli ty 3 svátosti, o tom říkáme, že se dal zaopatřit nebo že byl zaopatřen.

Když se dal někdo zaopatřit, musí už potom zemřít? Kdepak! Zaopatření svatými svátostmi není k tomu, aby umřel, nýbrž aby se mu ulehčilo a aby se uzdravil; a když už musí umřít, aby umřel lehce a šťastně. Kněz se také nemodlí, aby nemocný umřel, nýbrž modlí se za něho, aby ho Pán Bůh posílil a uzdravil nebo mu aspoň ulehčil. A často se pak takový nemocný opravdu uzdraví. A když Pán Bůh nechce, aby se uzdravil, tedy se mu aspoň ulehčí a pak se mu lehce (lehčeji) umírá, protože má čistou duši a umírá s Pánem Bohem — jakoby v náručí Božím. Kdo je zaopatřen (t. j. kdo se před smrtí vyzpovídal a přijal Pána Ježíše ve svaté Hostii a dostal od něho ještě posilu ve svatém pomazání nemocných) ten se tedy už nemusí bát smrti. — Proto má každý křesťan, když je těžce nemocen, zavolat včas kněze a dát se zaopatřit. Má to učinit včas, dokud je při zdravých smyslech a může se ještě dobře zpovídat. Když mu domácí zavolají kněze pozdě, potom mu již svatá zpověď i druhé 2 svátosti nemohou tak pomoci, protože na ně není dobře připraven.

2. *Kdo se může dát zaopatřit?* — Každý těžce nemocný křesťan. A což lehce nemocný? Kdo má veliké bolení zubů nebo hlavy? Svátost pomazání nemocných je jen pro těžce (nebezpečně, smrtelně) nemocné. A od kolika let? Může se dát zaopatřit i 6leté dítě, které ještě nebylo u svatého přijímání? Ano. Od té doby, kdy už začíná rozeznávat, co je dobré a co je hřích.

NÁZOR K PROHLOUBENÍ:

1. *Jak umírá katolický křesťan?* — Buď možno vysvětliti obraz Schuhmacherův v Cestě k Bohu na str. 54. nebo přečísti v Prvouce článek 72. o těžce nemocné dívce, jak se dala zaopatřit:

Onemocnělo děvče. Chodilo třetí rok do školy a bylo už několikrát u svaté zpovědi a svatého přijímání. Když se jí přitížilo, chtěla být zaopatřena. Maminka tedy poslala pro kněze.

Než kněz přišel, maminka uklidila čistě v pokoji, prostřela stůl u postýlky nemocné dcerušky bílým ubrusem, postavila doprostřed křížek a po stranách dvě rozžaté svíce. Starší bratříček s tatínkem jí při tom pomáhali. I květiny tam dali, aby se stůl podobal ještě více oltáři; neboť na něm bude ležeti Pán Ježíš ve svaté Hostii. Mimo to dali na stůl

ještě dvě sklenice: jednu s vodou svěcenou (k pokropení) a druhou s čerstvou (k zapití pro nemocnou); a též talířek s kouskem vaty a hrstkou soli (nebo kouskem chleba) na utření prstů od svatého oleje pro kněze.

Když vkročil kněz s Pánem Bohem do světnice, nemocná se posadila na loži, sepjala ruce a potichu přivítala Pána Ježíše: „Klaním se ti vroucně, skrytý Bože náš!“ Potom se upřímně vyzpovídala, přijala zbožně velebnou Svátost oltářní (Pána Ježíše ve svaté Hostii) a dostala svaté pomázání. Pak se radostně usmívala a řekla matce: „Maminko, už se smrti nebojím. A těším se na nebe. Budu se za tebe v nebi modlit, abychom se tam jednou shledaly.“ Maminka plakala radostí, že její dceruška je tak šťastna.

Brzy potom dívka skonala. Pán Ježíš si ji vzal k sobě, protože ji měl rád. Poslední slova její byla: „Otče, do rukou tvých poručím ducha svého.“ Matka jí s pláčem zatlačila oči a připravila mrtvé tělo do rakve na pohřeb.

VÝKLAD K PROHLOUBENÍ:

1. *Smrt šťastná a nešťastná.* — Děti! Umřela ta dívka šťastně? Ano! Tak klidně a šťastně bychom si přáli jednou umřít. Často umírají lidé s velkými hříchy a nešťastně a mnozí umírají náhle, na smrt nepřipraveni. Nemyslí vůbec na smrt a smrt je najednou překvapí: Někdy je raní mrtvice nebo se ve spánku náhle zadusí nebo je přejede auto a hned jsou mrtvi, nebo se při koupání utopí nebo se srazí s někým na kole a jsou rázem mrtvi, nebo je zabije blesk. Někteří lidé si takové náhlé smrti přejí a říkají, že to byla smrt lehká a šťastná, protože to dlouho nebolelo, protože se dlouho netrápili nemocí a strachem před smrtí.

Ale je to opravdu smrt šťastná? Což když ten člověk má na duši těžké hříchy a najednou s nimi umře a ani nemá kdy, aby jich dokonale litoval a z nich se vyzpovídal? Co pak bude s jeho ubohou duší? Vidíte, taková náhlá smrt, při které bolest netrvá dlouho, je šťastná jen pro tělo, ale nešťastná pro duši. A na těle přece potom už nezáleží, potom záleží jen na duši. Kdy jen by byla náhlá smrt šťastná i pro duši? Kdyby duše na sobě neměla žádný hřích. Ale to bývá málo kdy.

Jaká je proto náhlá smrt obyčejně — šťastná nebo nešťastná? — Ano, náhlá smrt je obyčejně pro duši nešťastná. Proto se modlíme v litaních: Od náhlé a nenadálé

smrti, vysvobod nás, Pane! To jest: Pane, nedej, aby nás smrt překvapila náhle, když na ni nejsme připraveni; ale dej nám milost, abychom se mohli ještě před smrtí ze svých hříchů dobře vyzpovídati a pokání činiti.

VĚTY PAMĚTNÉ (Pro opakování):

Nyní si zopakujeme, čemu jsme se dnes naučili:

1. Jak se Pán Ježíš postaral o všechny těžce nemocné? Tím, že pro ně ustanovil zvláštní svátost.

2. Jak se jmenuje ta svátost? Svátost nemocných, pomazání nemocných nebo svaté pomazání (protože se uděluje pomazáním svatým olejem) nebo také poslední pomazání.

3. Kolikátá je to svátost?

4. Kdo ji ustanovil? (Pán Ježíš sice o ní v Písmě svatém nemluví, ale mluví o ní jeden apoštol. Který?) Odkud víme, že ji ustanovil Pán Ježíš? Ze slov svatého apoštola Jakuba.

5. Co napsal svatý Jakub v epištole věřícím o pomazání nemocných? Apoštol Jakub napsal: „Stůně-li kdo mezi vámi, povolej k sobě kněze církve a ti ať se modlí nad ním, mažíce ho olejem ve jménu Páně. A modlitba víry uzdraví nemocného,* a polehčí jemu (posílí ho, pozdvihne ho) Pán a je-li v hříších, budou mu odpuštěny.“ (Jak. 5, 14, 15).

6. Jak se uděluje? (Kterak udílí kněz svaté pomazání?) Kněz uděluje svaté pomazání takto: maže nemocného svatým olejem nemocných (palcem pravé ruky ve svatém oleji omočeným) na jednotlivých smyslech a při tom se modlí: „Skrze toto svaté pomazání a své předobrotivé milosrdenství odpustiž tobě Pán, cokoli jsi provinil (zavinil) zrakem, sluchem, čichem, řečí, hmatem a chůzí.“

7. Zač se při tom modlí? Aby Pán Bůh odpustil nemocnému hříchy a aby jej uzdravil nebo mu aspoň ulehčil.

8. Co dostává nemocný v té svátosti od Pána Ježíše? Dostává: 1. Odpuštění všedních hříchů a trestů Božích, 2. nového posvěcení, 3. posilu a útěchu v nemoci (= v pokušeních a bolestech a ve smrtelné úzkosti) a často i uzdravení.

9. Kdo může přijmouti svaté pomazání? Každý těžce nemocný křesťan. Také dítě? I dítě. Od kolika let? Od doby,

* Katechismus Kubíčkův má širší výraz „spasí“, ale věrný text zní jasně: „uzdraví“.

kdy přišel k užívání rozumu, t. j. obyčejně od šesti let. Také lehce nemocný? Ne.

10. Kolikrát ji může přijmouti? Kolikrát upadne do těžké nemoci.

11. Které 3 svátosti přijímá obyčejně najednou těžce nemocný? Pokání, svátost oltářní a svaté pomazání.

12. Co říkáme o nemocném, který přijal tyto tři svátosti? Že se dal zaopatřit svatými svátostmi nebo že byl zaopatřen pro případ smrti na cestu do věčnosti.

13. Koho přináší kněz nemocnému, který se dává zaopatřit? Přináší mu Nejsvětější Svátost jako posilu na cestu do věčnosti. („Vstaň a pojez, neboť velikou cestu máš před sebou!“ řekl anděl Eliášovi.) My říkáme, že kněz jde k nemocnému „s Pánem Bohem“.

14. Co máte dělat, když potkáte kněze, jak jde k nemocnému „s Pánem Bohem“?

15. Co mají udělat domácí nemocného, když k nim přijde kněz „s Pánem Bohem“?

16. Co mají připravit k zaopatření? Pokrytý stůl, na něm kříž a 2 svíce, 2 skleničky vody (svěcené a pitné) a talířek s vatou a kouskem chleba nebo trochou soli na utření prstů. Stůl se má podobat oltáři.

17. Dává se nemocný zaopatřiti proto, aby umřel? Nikoli, nýbrž aby byl na smrt připraven, aby se mu ulehčilo a spíše se uzdravil. Musí tedy hned potom zemřít? Právě naopak, potom se mu jistě ulehčí a může se snáze uzdravit a nemusí se smrti báti. Jest pošetilé věřiti, že kdo se dal zaopatřit, musí hned umřít.

18. Kdy se má dát nemocný zaopatřit? Včas, dokud je při dobrých smyslech (a může se zpovídat).

19. Modlitba při zaopatřování: Dobrý Ježíši! Dej nemocnému odpuštění hříchů, ulehčení a zdraví! Mně pak dej, abych nezemřel bez Tebe a bez zaopatření.

20. Od náhlé a nenadálé smrti, vysvoboď nás, Pane!

„V poslední když vejdu boj,
s duší mou se, Jezu, spoj,
sama sebe, živý Chlebe,
v potravu mi stroj!“

Kreslíme: Z Tomáškových kreseb ke katechismu str. 64. a 65., článek 61. Poslední pomazání.

P o z n á m k a : Výklad o posledním pomazání byl zde podán hlavně se stanoviska dětí. Příští hodinu při opakování se ještě doplní (zvláště ve 4. a 5. třídě), co bylo opomenuto a čeho je třeba. Zvláště: 1. co se doma připraví než přijde kněz — co se dá na stůl; 2. jak mají domácí s nemocným přivítat Pána Ježíše, když s ním přijde kněz do příbytku a 3. co má dělat nemocný a domácí při zaopatřování. Ve 4. a 5. třídě se připojí ještě a nacvičí věta z epištoly sv. Jakuba, z níž poznáváme, že již svatí apoštolové udíleli svaté pomazání nemocných a že ta svátost je od Pána Ježíše: „Stůně-li kdo z vás . . .“ (z katechismu).

Také je nutno čelit velmi rozšířenému předsudku, že kdo se dá zaopatřit, musí umřít; a uvést příklady, jak mnozí byli už (jednou, dvakrát i třikrát) zaopatřeni a jsou zase zdraví. Ten předsudek pochází z pošetilé a zbabělé bázně před smrtí. Lidé se totiž bojí na smrt vůbec myslet a domnívají se, že jí uniknou, když před ní jako pštros strčí hlavu do písku. Tím však se jí nevyhnou. Proto je radno myslet na smrt stále a často — každý den před spaním. Kdo stále na smrt myslí, ten se více chrání hříchu a ten se pak smrti tak nebojí; ten je tedy proti ní nejlépe obrněn. Tomu se pak smrt spíše vyhne a tomu neškodí.

22. O setníkovi v Kafarnaum.

(Prvouka článek 39. Cesta k Bohu článek 29. — Pro 2., 3. a 4. třídu a málotřídky.)

Pozn. : Církev svatá staví pohanského setníka z Kafarnaum za příklad všem, kteří se blíží k Pánu Ježíši v Nejsvětější Svátosti. Chování setníkovo má být vzorem pro děti, které se připravují na svaté přijímání. Proto má tato katechese ve 2. a 3. třídě důležité místo.

ÚVODNÍ PŘÍPRAVA (ve 2. třídě):

V kterém městě učinil Pán Ježíš nejvíce zázraků? Nejvíce zázraků učinil Pán Ježíš v Kafarnaum. Tam uzdravil Pán Ježíš také sluhu pohanského setníka. Od toho setníka se naučíte něčemu velmi krásnému pro svaté přijímání.

Také možno pouze říci: Dnes vám budu vypravovati o zbožném pohanském důstojníku (setníkovi), od něhož se naučíte něčemu velmi krásnému pro svaté přijímání.

ÚVOD (ve 3. a 4. třídě):

Ve kterém městě učinil Pán Ježíš nejvíce zázraků? Kde leželo město Kafarnaum? Kdo tam bydlil? (Kdo tam měl dům?) V Kafarnaum bydlil svatý Petr a jeho bratr Ondřej, svatý Jan a jeho bratr Jakub a snad ještě jiní učedníci; v tom městě býval proto Pán Ježíš nejčastěji. (Proč asi? Protože tam jeho první učedníci měli svůj domov.) Tam už ho všichni znali jako velikého divotvorce. Kafarnaum bylo kráné, veliké město na břehu jezera Genezaretského (ukázati na mapě.) Kolem města byli silné hradby (zdi) a do města se vcházelo branami. Ve městě byla také kasárna (a vojenská posádka) a u bran hlídali vojáci. Vojáci byli pohanští Římané. (Ve všech větších městech byly římské posádky. Také v Kafarnaum byla taková římská vojenská posádka. Její velitel byl proto nej-mocnějším pánem ve městě.) Velitelem vojáků (vojenské posádky) byl důstojník, setník, kterého museli všichni vojáci na slovo poslouchati. To byl také pohan a Říman. Ale byl to muž velmi šlechetný a spravedlivý. Byl na vojáky přísný, ale měl dobré srdce a měl je rád. Proto ho vojáci měli rádi a rádi ho poslouchali.

Setník a jeho vojáci slyšeli také o zázracích Pána Ježíše a měli k němu úctu. Často, když Pán Ježíš s učedníky svými vcházel branou do města, protlačili se mezi lid, aby ho viděli a slyšeli. A zvláště setník si Pána Ježíše velice vážil a dokonce v Pána Ježíše uvěřil. Ale netroufal si k němu se přiblížiti a s ním mluvit. (Slyšel také, jak mnoho lidí ve městě zázračně uzdravil. Dosud však Pán Ježíš kázal a pomáhal jen Židům. Zdali pak pomůže také pohanům? Jistě že ano. Neboť Pán Ježíš přišel spasit všechny lidi, tedy i pohany a měl jistě rád i pohanského setníka a jeho vojáky.)

VYPRÁVOVÁNÍ (rozšířené — pro 2. a 3. třídu):

Římský setník v Kafarnaum měl sluhu, jehož měl velice rád. Nezacházel s ním jako pán s otrokem, ale jako otec se synem. Jeho sluha byl těžce nemocen; měl oteklé nohy a byl na údech ochrnulý, měl velikou horečku a veliké bolesti. Nebylo mu již pomoci. Tu si vzpomněl setník na Pána Ježíše

a myslil si: Ježíš by mu mohl pomoci, neboť učinil již tolik zázraků. Jsem sice pohan a nejsem hoden, aby vstoupil do mého domu, ale Pán Ježíš je tak dobrý a jistě pomůže, když ho poprosím. A rozhodl se, že poprosí Pána Ježíše. Ale protože byl pohan, netroufal si k němu jíti hned sám; poslal k němu napřed některé vážené měšťany, aby mu jeho prosbu přednesli a vzkázal mu: „Pane, služebník můj leží těžce nemocen a hrozně se trápí.“ Pán Ježíš jim řekl: „Já přijdu a uzdravím ho.“ A šel. A učedníci a mnoho lidí šlo s ním. Když byl už blízko domu setníkova, vyšel Pánu Ježíši setník naproti, aby ho přivítal — padl mu k nohám a zvolal: „Pane nejsem hoden, abys věšel pod střechu mou, — neboť jsem hříšný pohan; ale ty máš moc nad životem a smrtí, ty můžeš říci jen slovo a služebník můj bude zdrav.“ Taková víra a pokora setníkova se Pánu Ježíši líbila, takže se podívil; a řekl zástupu, který šel za ním: „Víry tak veliké jsem nenalezl v lidu izraelském. (Proto pravím vám, i přijdou mnozí od východu i od západu a stolovati budou s Abrahamem, Izákem a Jakubem v království nebeském — synové království však budou vyvrženi do temnoty venku; tam bude pláč a skřípění zubů.“) A potom řekl setníkovi: „Jdi, a jak jsi uvěřil, staň se tobě.“ A v tu chvíli byl služebník zdrav.

(Ukázati obraz od Mate Mink-Born a zopakovati příběh.)

V Ý K L A D (ve 2., 3. a 4. třídě):

V kterém městě se stal ten zázrak? Tam býval Pán Ježíš nejčastěji a tam učinil nejvíce zázraků. Kdykoli tam přišel, hrnuli se k němu lidé zdraví i nemocní, aby ho slyšeli nebo aby o něco prosili. Mezi nimi byli tentokrát také vážení představení města. Ti přistoupili k Pánu Ježíši a řekli: Jsme k tobě posláni od velitele posádky, od setníka našeho města; ten má hodného sluhu, který mu těžce stůně; je ochrnlý a hrozně se trápí. Setník tě prosí o pomoc. — A jeden z nich dodal: Ten setník je sice pohan, ale on je k nám spravedlivý a činí pro nás mnoho dobrého; zaslouží si, abys ho vyslyšel.

Kdo byl ten setník? Byl to Říman a pohan. Tehda za času Pána Ježíše, byli Římané pány skoro celého světa a také pány Svaté země. A Římané byli pohané. Skoro ve všech větších městech byly proto posádky římských vojáků. Také v Kafarnaum byla vojenská posádka. Velitel posádky, vyšší důstojník, setník, byl přísný, ale při tom byl ke všem laskavý,

k vojákům i k lidem a nenechal nikoho utiskovati. Proto ho měli vojáci i všichni lidé ve městě rádi.

A ještě jiné krásné vlastnosti měl římský setník. Pohané byli obvykle na své sluhy (otroky) zlí a bezcitní, nakládali s nimi surově a neměli s nimi soucit (ani když byli nemocní). Ale setník byl na svého sluhu hodný a staral se o něj jako o svého syna. Z čeho to vidíme? (Že mu ho bylo líto a že se staral o jeho zdraví.) Co udělal pro svého nemocného sluhu? Jak odpověděl Pán Ježíš na jeho prosbu? A Pán Ježíš šel k jeho domu. Co učinil setník, když viděl Pána Ježíše už přicházet? Když viděl Pána Ježíše zblízka před sebou a zrovna cítil jeho božskou moc, tu se ho zmocnila tak veliká úcta a bázeň k němu, že si ani netroufal vésti ho k sobě do domu. Měl radost, že Pán Ježíš jde, ale měl před ním zároveň uctivou bázeň, protože byl pohan a Pán Ježíš tak svatý. Co proto učinil? Šel Pánu Ježíši vstříc, uklonil se mu, přivítal ho uctivě a řekl pokorně: „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale řekni jen slovo (ale toliko rci slovem) a služebník můj bude uzdraven.“ (I já mám pod sebou vojáky; a když jim poručím, hned poslechnou. Jako já poručím vojákům, tak ty můžeš poručiti i nemoci a musí tě poslechnout.)

Opakuj, N., co řekl setník Pánu Ježíši? Co znamená: „ale toliko rci slovem?“ (Řekni jen slovo — řekni jen slovo — ty můžeš říci jen slovo a nemoc tě musí poslechnout.) Co ukázal těmi slovy? Velikou víru, protože věřil, že Pán Ježíš může všechno — a že nemusí k nemocnému ani chodit. Jakou ctnost ještě ukázal tím, že vyšel Pánu Ježíši vstříc a uctivě ho přivítal? Velikou úctu k Pánu Ježíši. A ještě jednu ctnost ukázal. Byl to mocný muž, byl nejmocnějším pánem ve městě, protože měl pod sebou vojáky a přece nebyl pyšný; ale byl tak skromný, že si ani netroufal jít sám k Pánu Ježíši, a že se skoro bál vésti tak svatého Pána Ježíše do svého pohanského domu. Byl tedy skromný. Místo skromný říkáme pokorný. Kdo je skromný před Bohem, kdo se před Bohem pokořuje, ten je pokorný. Pohanský setník byl skromný neboli pokorný, měl tedy pokoru. Které tři krásné ctnosti tedy měl? Velikou víru, úctu a pokoru. To se Pánu Ježíši líbilo. Zvláště se mu líbila jeho veliká víra. Takovou víru jako tento pohanský setník neměli ani Izraelité. Proto jej Pán Ježíš veřejně pochválil a dal ho za vzor všem Izra-

elitům. Kterými slovy to učinil? Obrátil se k zástupu, který šel za ním a řekl: „Víry tak veliké jsem nenalezl ani v Izraeli, t. j. ani v lidu Izraelském.“ (Proto vám pravím, že mnozí z pohanů přijdou do království Božího, ale mnozí Izraelité, kteří tam měli přijít první, budou vyvrženi ven do tmy, t. j. budou zavrženi do pekla pro svou nevěru.) A potom vyplnil prosbu setníkovu. Co mu řekl?

Jaké radostné překvapení zažil nyní setník, když se vrátil domů!

Nyní možno příběh stručně zopakovati podle textu knihy nebo dát přečísti.

TEXT (biblický) a zároveň

VYPRÁVĚNÍ (nerozšířené) pro 3. a 4. třídu :

V Kafarnaum žil římský setník (důstojník), velitel vojáků. (Byl pohan a Říman a také jeho vojáci byli pohané.) Setník měl služebníka, kterého měl velice rád. Ten byl nemocen a již blízek smrti. Tu přistoupil setník k Pánu Ježíši a prosil jej: „Pane, služebník můj leží doma ochrnutý a hrozně se trápí.“ Také představení města se za něho u Pána Ježíše přimlouvali. Pán Ježíš řekl: „Já přijdu a uzdravím ho.“ Ale setník odpověděl: „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem, a uzdraven bude služebník můj.“

Když to slyšel Pán Ježíš, podivil se a řekl zástupu těch, kteří šli za ním: „Tak veliké víry jsem nenalezl ani v lidu izraelském.“* (Ve 4. třídě možno přidati: „Pravím pak vám: přijdou mnozí od východu i od západu a stolovati budou s Abrahamem, s Izákem a s Jakobem v království nebeském, synové království však budou vyvrženi ven do tmy. Tam bude pláč a skřípění zubů.“) — Potom řekl setníkovi: „Jdi a jak jsi uvěřil, staň se tobě.“ A v tu chvíli byl služebník zdrav.

VÝTĚŽKY :

1. *Ctnosti setníkovy.* — Které krásné vlastnosti neboli ctnosti se vám líbí u pohanského setníka? Děti ať je samy vyhledají a vyjmenují, katecheta pak je přehledně shrne a může napsat na tabuli :

* Podle svatého Lukáše 7, 9: „Ani v lidu izraelském nenalezl jsem víry tak veliké“.

Pohanský setník v Kafarnaum byl :

1. přísný a ke všem spravedlivý (dbal na pořádek a spravedlnost),

2. laskavý ke všem (k vojákům i k lidem, zvláště ke svému sluhovi).

A které tři krásné ctnosti ukázal vůči Pánu Ježíši?

1. měl velikou víru v Pána Ježíše,

2. měl velikou úctu k Pánu Ježíši a

3. měl velikou pokoru před Pánem Ježíšem.

(Ty tři ctnosti máme mít také my před Pánem Ježíšem.)

Kterými slovy ukázal tu velikou víru, úctu a pokoru?

Proto ho Pán Ježíš veřejně pochválil a dal za vzor všem a proto mu rád a hned splnil jeho prosbu.

2. *I k nám přichází Pán Ježíš ve svatém přijímání. Příprava duše na svaté přijímání.* — Také k nám přichází Pán Ježíš, aby nám pomohl. A přichází k nám také tak rád, jako šel do domu setníkovy. Kdy pak? Ve svatém přijímání. K některým z vás už přišel. K některým z vás přijde letos po prvé. (Také k vám přijde letos Pán Ježíš.) Jenže nepřijde v podobě lidské jako k setníkovi, nýbrž v jaké? Ve svaté Hostii přijde do vaší duše. Tu bude vaše duše jakoby domkem, do něhož zavítá Pán Ježíš. Proto musíte ten domek — dům srdce svého — pěkně ukliditi, vyčistiti, vyzdobiti a připraviti. A to učiníte ve svaté zpovědi. Ve svaté zpovědi svou duši (pokojíček své duše) napřed umyjete, vyčistíte a připravíte, aby tam mohl Pán Ježíš přijíti. — Ale i když bude duše vaše od hříchů očištěná, přece ještě nesmíte myslet, že už jste dost svaté a hodné, že už jste hodny, aby k vám Pán Ježíš přišel. Proto se máme před svatým přijímáním (když k nám Pán Ježíš chce už přijíti) chovat podobně jako pohanský setník v Kafarnaum. Jaké tři krásné ctnosti měl setník? Ty máme mít i my.

Předně máme mít velikou víru v Pána Ježíše ve svaté Hostii. Máme pevně věřit, že ve svaté Hostii se skrývá tentýž skutečný Pán Ježíš, který přišel tehdy k setníkovi a který potom při poslední večeři proměnil chléb ve své tělo... a který na kříži za nás umřel. A máme pevně věřit, že Pán Ježíš ve svaté Hostii je stále tak mocný, jako byl tehdy.

Pak máme mít velikou úctu k Pánu Ježíši. Proto se máme chovat před svatým přijímáním k Pánu Ježíši uctivě: Nemáme s nikým mluvit, nemáme se ohlížet a šeptat, nemáme

se smát, máme mít uctívou bázeň před Pánem Ježíšem, který je veliký Bůh, a zároveň touhu po něm; proto máme před svatým přijímáním a při něm uctivě klečct, uctivě Pána Ježíše vítat, uctivě přicházet a uctivě odcházet, uctivě jej vítat.

A pak máme mít velkou pokoru. Nemáme si na ničem zakládat, nemáme si o sobě mnoho myslet, nemáme se ničím chlubit, nemáme myslet na své nové šaty a chtít se jiným líbit, ale máme myslet na to, že proti Pánu Ježíši jsme ubohé, slabé a hříšné děti, máme myslet na své hříchy a upřímně jich znova litovat.

Proto, abychom ty tři ctnosti měli a Pánu Ježíši ukázali, říkáme před svatým přijímáním slova, která řekl setník, jenže místo „uzdraven bude služebník můj“. říkáme: „a uzdravena bude duše má“. Co tedy říkáme? Opakuji, N.! Opakujte všechny! (Nacvičit!) Ta slova si musíte dobře pamatovat. Kam je to „pod střechu mou“? To jest pod střechu mé duše, čili do mé duše. Naše srdce je jako chudý příbytek, jako chudý domek, kam přijde Pán Ježíš. Co znamená: „toliko rcí“? (Jenom řekni.) Od čeho „bude uzdravena duše má“? Od hříchu a od hříšných návyků.

Při svatém přijímání máme tedy přicházeti k Pánu Ježíši s velikou vírou, že ve svaté Hostii je Pán Ježíš, který může všechno a který může a chce z nás udělati hodně dětí. Máme k němu přicházeti s velikou úctou — s uctívou bázní — máme se na Pána Ježíše těšit, ale přece se uctivě bát, abychom jej svým chováním neurazili. — A máme k němu přicházeti s velikou pokorou, se srdcem pokorným, t. j. máme vědět, že pro své hříchy nejsme hodni k němu přijít. Proto se při těch slovech bijeme pokorně v prsa.

S O U H R N :

Při svatém přijímání tedy přichází (přijde) Pán Ježíš k vám, jako kdysi k setníkovi, a vy přicházíte (půjдете) k němu. Když k vám má již přijíti, kleknete si proto ke mřížce a čekáte. Kněz pak otevře svatostánek, vyndá kalich se svatými Hostiemi, vezme do ruky jednu svatou Hostii, obrátí se k vám, ukazuje vám ji a říká: „Ejhle (to je), Beránek Boží, který snímá hříchy světa!“ To říká, abyste věděly, kdo to je před vámi. Při tom máte vzbudit víru. Proto hned potom říkáte: Ježíši, v tebe věřím, Ježíši, v tebe doufám, Ježíši, tebe nade všechno miluji.

A potom se bijete třikrát v prsa a říkáte s knězem třikrát: „Pane, nejsem hoden, (dívky říkají: nejsem hodna) abys vešel pod střechu mou. Těmi slovy máte Pána Ježíši ukázati uctivou bázeň a pokoru, jakou měl pohanský setník, když se Pán Ježíš už blížil k jeho domu. Budete se ovšem na Pána Ježíše těšit a po něm toužit, ale když uvidíte, že už je blízko před vámi, tu se každé zbožné dítě skoro lekne a zmocní se ho uctivá a pokorná bázeň, když si vzpomene, kdo to je Pán Ježíš (veliký Bůh) a kdo jsme my (ubohé hříšné děti).

Vstaňte a opakujte ještě jednou třikrát ta slova a bijte se při tom v prsa tak, jak to budete dělat při svatém přijímání. A říkejte je všechny pěkně najednou, aby vám bylo dobře rozumět.

V Ě T Y P A M Ě T N Ě :

1. Při svatém přijímání přichází do naší duše tentýž Pán Ježíš, který přicházel do domu setníkova.

2. Když jdeš k svatému přijímání, měj proto takovou víru, úctu a pokoru, jako setník v Kafarnaum.

3. Když kněz před svatým přijímáním ukazuje svatou Hostii, říkej proto nábožně: „Pane, nejsem hoden (hodna), abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem a uzdravena bude duše má.“

4. Toliko rci = jenom řekni.

23. Pán Ježíš odpustil hříchy Marii Magdaleně.

(Marie Magdalena vzorem lítosti a kajícínosti.)

(Prvouka článek 41. Cesta k Bohu článek 21. — Pro 2., 3. a 4. školní rok a málotřídky; též pro 1. třídu.)

P o m ů c k a : Obraz od Mate Mink-Born je v tomto případě lepší, ušlechtlejší a působivější než obraz Schuhmacherův, na němž je Pán Ježíš v posici pro děti nezvyklé a proto malou úctu vzbuzující.

Pozn.: W. Pichler má tento příběh již v katechesích pro 1. třídu a potom znovu ve 2. školním roce, kde jdou děti po prvé k svaté zpovědi i ve 3. školním roce. Pro 1. třídu jej doporučuje z tohoto důvodu: Jen když děti nejprve viděly, jak Pán Ježíš odpouštěl hříchy, pochopí později, že Pán Ježíš odevzdal tuto moc apoštolům a jejich nástupcům. — Tento příběh ukazuje zároveň velmi názorně dobrotu a lásku Spasitelovu ke kajícím hříšníkům, takže rozechřívá srdce malých penitentů láskou k Pánu Ježíši a naplňuje důvěrou k němu. Proto patří zvláště do osnovy 2. třídy, kde je příprava na svatou zpověď a do osnovy 3. třídy. — Naučení z této katechese: Pros Pána Ježíše za odpuštění! Polepši se!

PŘÍPRAVA:

Dnes vám budu vypravovati, jak dobrotivý a milosrdný byl Pán Ježíš k hříšníkům, kteří se chtěli polepšit. Kdopak jsou hříšníci? To jsou lidé, kteří mají na duši mnoho velkých hříchů. Takoví lidé jsou nešťastní, protože nejsou spokojeni (= protože mají nepokojné svědomí) a protože nemohou přijít do nebe. Takoví hříšníci jsou ještě nešťastnější nežli nemocní. Proč? Protože nemoc jednou přestane a nemocní mohou přijít do nebe, ale velcí hříšníci tam přijít nemohou. Proto měl Pán Ježíš s takovými hříšníky soucit; a když viděl, že svých hříchů litují a že by se rádi polepšili, tu jim hříchy rád odpouštěl. Dnes vám budu vypravovati o jedné takové hříšnici.

VYPRÁVOVÁNÍ (poněkud rozšířené):

Vznešený muž (vznešený fariseus), jménem Šimon, pozval Pána Ježíše (na hostinu), aby u něho pojedl. Pán Ježíš přijal pozvání, přišel do domu jeho a posadil se za stůl. A ještě jiní hosté (přátelé fariseovi) seděli u stolu a jedli s ním.

(Protože bylo veliké horko, zouvali si hosté, když vešli do domu, v předsíni obuv (opánky) a hostitel jim přinesl vodu, aby si v síni umyli (opláchli) nohy od prachu. Potom teprve vešli bosí do sálu, kde se jedlo. Ale hostitel Šimon to Pánu Ježíši neučinil.)

Ve městě žila hříšná žena jménem Marie Magdalena, která tam byla známa jako veliká hříšnice. Byla bohatá a vedla lehkomyšlný, nepočetný a hříšný život; všichni lidé ve městě to věděli. Ale kázáním Pána Ježíše se najednou změnila, zhrozila se svých hříchů a začala jich upřímně lito-

vati a chtěla se polepšiti. Když se dověděla (když nyní slyšela), že Pán Ježíš je v domě Šimonově, vzala nádobu drahé masti a vešla do sálu, kde hosté seděli. Padla k nohám Ježíšovým* a rozplakala se tak, že jí slzy kanuly na nohy jeho.

Potom rozpustila své dlouhé vlasy a utírala (utřela) mu nohy vlasy svými a líbala je a mazala drahou (vonnou) mastí.

Když to viděl fariseus, který Pána Ježíše pozval, horšil se nad tím, že taková hříšnice se opovážila vejíti do jeho domu a že Pán Ježíš trpí, aby mu mazala nohy; a pravil sám u sebe: „Kdyby tento (= Ježíš) byl prorokem (který všecko ví), věděl by, jaká je ta žena, jež se ho dotýká, že je to hříšnice,“ (a vyhnal by ji).**

(V 1. a 2. třídě možno následující odstavec přejíti a zakončiti takto: Ale Pán Ježíš ji nevyhnal a nedíval se na ni nelaskavě. Pán Ježíš věděl, jak velice svých hříchů lituje, proto se k ní laskavě obrátil a řekl jí: „Odpouštějí se ti hříchy tvé! — jdi v pokoji.“)

Ale Ježíš mu řekl: „Šimone, vidíš tuto ženu? Vešel jsem do domu tvého a vody na nohy jsi mi nepodal; ale tato slzami svými smáčela nohy mé a utřela je vlasy svými. (V 5. třídě ještě: Nepřivítal jsi mne políbením, ale tato jak vešla, nepřestala líbati nohy mé. Olejem hlavy mé jsi nepomazal, ale tato drahou mastí mazala nohy mé.) Proto pravím tobě: Odpouštějí se jí její mnohé hříchy, protože mnoho milovala a mnoho litovala.

A potom se obrátil k ženě a řekl jí: „Odpouštějí se ti hříchy tvé! Jdi v pokoji.“ (To znamená: Teď už máš v duši pokoj od svých hříchů, už tě nebudou trápit.) A žena vstala a plna radosti a vděčnosti odešla. A od té doby se z ní stala úplně nová žena. Potom již nedělala hříchy a z veliké hříšnice se stala veliká světice.

(Ve 4. a 5. třídě: I divili se hosté a horšili se znovu; a řekli si mezi sebou: „Kdo jest tento, že i hříchy odpouští?“ Ale Ježíš se obrátil znovu k ženě a řekl jí: „Víra tvá tě spasila. Jdi v pokoji.“)

Tato žena, které Pán Ježíš odpustil hříchy, se pak stala horlivou a věrnou učednicí Páně a velikou světicí. Pomáhala

* a počala slzami smáčeti nohy jeho a vlasy svými je utírala. A (potom) líbala nohy jeho a drahou mastí je mazala.

** Ve 2. třídě stačí říci: „— věděl by, že ta žena je hříšnice.“

pak ze svého majetku Ježíšovi i učedníkům jeho; a ještě jiné ženy činily tak s ní.

(Možno ukázati obraz od Mate Mink-Born.)

VYSVĚTLENÍ:

1. Co krásného učinil Pán Ježíš? Odpustil hříchy veliké hříšnici. Jak se jmenovala? Jaký život vedla? Lehkomyšlný a hříšný. Byla bohatá a všechno si dovolila a nakonec se už za své hříchy ani nestyděla. Kdo to o ní věděl? Celé město. Všichni ji znali jako hříšnici. Ale zůstala takovou? Ne. Co se s ní jednou stalo? Jednou slyšela Pána Ježíše kázat;* a tu poznala, jak ošklivé jsou její hříchy a zhrozila se jich a bála se, co s ní bude, jestliže tak umře. A potom začala mít ráda Pána Ježíše a Pána Boha, přestala milovat hříchy, zošklivila si je a litovala jich a chtěla se upřímně polepšit.

Proto jí Pán Ježíš její hříchy odpustil.

2. Kde se to stalo? Na hostině v domě vznešeného muže, jménem Šimona. Čím byl ten Šimon? Byl to bohatý a vznešený fariseus.** Fariseové byli lidé pyšní, kteří o sobě mysleli, že jsou svatí a spravedliví a pohrdali hříšníky. Fariseové také nevěřili v Pána Ježíše a neměli ho rádi, protože byl chudý a ujímal se chudých a mluvil o jiném království, než jaké oni chtěli. Proč tedy ten fariseus pozval Pána Ježíše ke stolu? To učinil ze zvědavosti, aby poznal, zdali Pán Ježíš je opravdu veliký prorok. Proto Pána Ježíše nepřivítal tak, jak se tehdy vítali vznešení hosté: nedal mu vody na nohy (neobjal ho a nepolíbil při setkání a nepomazal mu hlavu olejem). Také ostatní hosté byli fariseové.

* Bylo to snad někde v severní Galileji. Snad v Naimu nebo v Tiberiadě. Božský Učitel přišel snad po prvé do toho města a kázal podle svého zvyku v modlitebně. Přišlo jej poslouchat mnoho lidí a mezi posluchače se vplížila i hříšnice, která se už dávno v domě modlitby neukázala. Pán Ježíš mluvil asi o hříchu a o pokání, ale také o Boží lásce a milosrdenství, o dobrém pastýři, který hledá ovečku ztracenou a říkal: „Já jsem nepřišel svět soudit, ale hledat a spasit, co zahynulo.“ A ta slova dojala hříšnici, že se poznala a zatoužila po novém lepším životě.

** Byl to asi jeden z předních mužů obce. Bylo totiž zvykem, že cizí učitel, který zavítal do města a učil lid v modlitebně, byl potom hostem některého předáka města. Celé město mluvilo o velikém proroku a učiteli Ježíšovi, proto byl bohatý předák Šimon na Ježíše zvědav a pozval jej jako hosta ke stolu (k slavnostnímu obědu). A Pán Ježíš přijal pozvání, aby si fariseové nemohli stěžovat, že stoluje jen s hříšníky a celníky a jich se straní.

3. A co se najednou stalo, když hosté s Pánem Ježíšem seděli za stolem? Přišla tam do sálu žena, známá hřišnice.* Dověděla se, že je tam Pán Ježíš, proto vzala nádobu drahé masti, aby mu prokázala lásku a vděčnost za to, že se jí dal poznat a že ji obrátil. A chtěla mu ještě jednou říci, jak svých hříchů lituje a prosit ho, aby jí je odpustil. A chtěla pomazat hlavu a nohy jeho, aby mu ukázala svou vděčnost a lásku.

Co učinila hned jak přišla? Padla k nohám Pána Ježíše a dala se do pláče. Nic nemluvila, jen plakala. Proč plakala? Co ji tak bolelo v srdci, co ji rmoutilo a trápilo? Její hříchy. Bolelo ji, že dělala tolik hříchů. Hříchy, které se jí dříve líbily, nyní se jí ošklivily, bolely ji, mrzely ji, ona se za ně před Pánem Bohem styděla a nechtěla je už nikdy dělat. Taková bolest v duši a ošklivost nad hříchy se jmenuje lítost. Co měla tedy v duši? Měla velikou lítost nad svými hříchy, takovou, že lítostí až plakala.

A tak slzami svými smáčela a umývala nohy Pána Ježíše. Pán Ježíš byl bos, měl nohy trochu zaprášené od prachu a fariseus mu nedal vody, aby si je opláchl (umyl). Nyní mu je tedy umyla svými slzami (na místo hostitele). A potom rozpustila své dlouhé vlasy a utřela mu je jako utěrkou, aby byly čisté. A co potom dělala? A potom je líbala a pomazala drahou vonnou mastí. Tím mu prokázala svou velikou úctu, vděčnost a lásku.

4. Co tomu říkal Šimon fariseus, který Pána Ježíše pozval? Ten se nad tím horšil. Nad kým se horšil? Nad ženou

* Dveře hodovní síně byly totiž tehda každému otevřeny; kdokoli neznámý směl bez dovolení vejít, posadit se na stoličku nebo na zem a pozorovat hostinu a poslouchat hosty, ano vmísit se i do hovoru. Bez takových zevlounů se neobejde orientální hostina ani dnes, zvláště, když je pozván cizí host, jenž má slavné jméno. V malé osadě je taková hostina velikou událostí. Zvědavců je brzy plná sň. Tak to bylo i tehdy.

A za těmi zvědavci přišla do sálu hřišnice. Jakmile vstoupila, ustal naráz rozhovor a všichni na ni hleděli překvapení, protože ji každý znal. Proč přišla? A co tu chce taková hřišnice? Ona to vidí a cítí, jak oči všech se na ni upřely, jak sledují každý její pohyb — ale jí na tom nezáleží, ona si toho nevšimá. Nemocnému jde jen o uzdravení a ostatního nedbá. Tak i ona. Proto nečekala, až zastihne Pána někde samotného v ústraní a bez svědků. Nestyděla se veřejně hřešit, proto se neostýchá veřejně činit pokání.

Všichni přítomní čekají, co Pán Ježíš učiní; ale On mlčí; nechá ji dělati, co činí a neodmítá ji, protože má srdce plné soucitu k hřišníkům a zná její velikou lítost a lásku. Když to vidí Šimon-hostitel, začíná se horšit a s ním i ostatní fariseové.

hříšníci i nad Pánem Ježíšem. Také ostatní hosté se horšili. Proč? (Protože byl pyšný a nelaskavý.) Měl zlost, že se tam opovážila přijít a nejrady by ji byl vyhnal. A také se horšil na Pána Ježíše, že jí to trpí — takové hříšnici. A co si myslel o Pánu Ježíši? Že Pán Ježíš neví, jaká je to hříšnice, že ji nezná, že tedy není prorok, t. j. muž poslaný od Boha, který vidí každému do srdce.

5. Choval se k ní Pán Ježíš také tak nelaskavě? Ne. Co řekl Šimonovi? Ukázal na ni a řekl: „Vidíš tuto ženu?“ t. j. Vidíš, co učinila z lásky ke mně? Ona mi prokázala větší lásku než ty. Ty jsi mi nedal vody na nohy, ale tato mi umyla nohy slzami svými a pomazala je drahou mastí. (Ty jsi mne nepřivítal políbením, ale tato líbala nohy mé. Ty jsi mi nedal pomazati hlavu, ale tato mazala nohy mé nejdražší mastí.) Proto pravím tobě: Odpouští se jí mnoho hříchů, protože milovala mnoho a protože z lásky ke mně svých hříchů upřímně lituje. A co potom učinil? Obrátil se k ženě a řekl jí laskavě: „Odpouštějí se ti hříchy tvé! Tvá víra a důvěra tě spasila! Jdi v pokoj.“ (Nyní budeš mít pokoj od svých hříchů a nebeský pokoj a štěstí v duši.)

Představte si, jak byla šťastna. Nyní se vrátila domů a stala se z ní úplně jiná žena. Z veliké hříšnice se stala veliká svěťice. Za to byla vděčna Pánu Ježíši a tím více jej milovala. Potom už nesloužila tělu, světu a ďáblu — ale komu? A stala se jednou z nejvěrnějších učednic Páně. A protože byla bohatá, pomáhala svatým apoštolům a přispívala jim penězi a ještě s jinými zbožnými ženami posluhovala často na cestách Pánu Ježíši a svatým apoštolům. A když Pán Ježíš byl veden na popraviště, doprovázela ho na cestě křížové a stála věrně pod křížem, když Pán Ježíš umíral. Potom jej pomohla uctivě pochovat a když vstal z mrtvých, byla ze všech první u jeho hrobu a také se jí první ze všech Pán Ježíš ukázal.

VÝTĚŽEK — NAUČENÍ:

1. *Proste Pána Ježíše za odpuštění.* — Když hosté v domě Šimonově viděli, jak Pán Ježíš odpustil hříšnici, divili se tomu a brzy se o tom všude mluvilo. Tu si mnohý hříšník myslel: „Když je Pán Ježíš tak dobrý, půjdu také k němu a budu ho prosit, aby mi také odpustil.“ Když pak Ježíš někde kázal, přicházeli k němu hříšníci a prosili ho, aby jim odpustil jejich

hříchy. A odpustil jim Pán Ježíš? Ano, když jich litovali a chtěli se opravdu polepšiti, tu jim rád hříchy odpouštěl.

A teď se, děti, podívejte na sebe, — do svého srdce! Také vy na sobě už máte všelijaké hříchy: že jste se někdy nemodlily, neposlouchaly, nadávaly a praly, mlsaly a lhaly, byly líné a vzdorovité a ještě všelicos jiného. Nemáte sice tak velké hříchy, jako měla hříšnice Magdalena, ale ani s těmi malými hříchy se už Pánu Bohu tak nelíbíte, Pán Ježíš z vás nemá radost a nemohly byste přijít do nebe k Němu, kdybyste tak umřely. — Není vám to líto a nebolí vás to, že jste Pána Ježíše už také zarmoutily a duši svou znečistily a o nebe a lásku Boží se tak připravily? A líbí se vám ještě ty hříchy (nebo se vám protiví)? A nechtěly byste také, aby vám Pán Ježíš ty hříchy odpustil a měl vás zas docela rád? A Pán Ježíš to chce učiniti. Jako odpustil hříšnici Magdaleně a mnoha jiným velikým hříšníkům, tak chce odpustiti i vám; ale musíte jej o to upřímně prosit, hříchů litovat a upřímně si umínit a jemu slíbit, že se polepšíte — jako Marie Magdalena.

2. *Litost, předsevzetí a zpověď.* — Proč pak odpustil Pán Ježíš hříchy hříšnici Magdaleně? Protože jich upřímně litovala a chtěla se doopravdy polepšit. — Hříšnice Magdalena měla velikou lítost, takže až plakala lítostí, když si vzpomněla na své ošklivé hříchy a na velikou lásku a dobrotu Pána Ježíše. Jak můžeme říci jinak místo lítost? Co měla v duši? Měla v duši bolest. Nad čím? Nad hříchy a nad tím, že těmi hříchy Pána Boha urazila a krásu své duše a nebe ztratila. A líbily se jí ještě ty hříchy, které dříve dělala? Teď viděla, jak jsou ošklivé, proto se jí ošklivily. Měla tedy v duši nad svými hříchy bolest a ošklivost, a to je lítost. Co je tedy lítost? Řekneme: Lítost je bolest a ošklivost duše (v duši) nad hříchy. (Opakuj, N.! Co je lítost? Co má v duši ten, kdo hříchů lituje?)

A co si ještě upřímně umínila? Že už nebude žádné hříchy dělat a že se opravdu polepší. Dříve nosila drahé a parádné šaty, — ano i šaty nepočetné, — aby se líbila lidem; nyní se začala šatiti prostě, skromně a jednoduše, protože se už nechtěla líbit lidem a světu, ale Pánu Bohu. Dříve chodila do špatných společností, kde ji zlí lidé a ďábel (tělo, svět a ďábel) sváděli ke hříchu, — nyní si umínila, že už nikdy

do těch špatných společností nevstoupí, protože by ji tam zase sváděli, ale začala vyhledávat svatou společnost Pána Ježíše a svatých apoštolů a zbožných, svatých žen, které posluhovaly Pánu Ježíši a jeho učedníkům. A brzy se stala nejvěrnější učednicí Páně.

A ještě něco učinila hříšnice Magdalena. Přišla k Pánu Ježíši do domu Šimonova a padla k nohám jeho a plakala. Tím pláčem na sebe přede všemi žalovala, že dělala hříchy, přiznávala se k tomu a ukazovala, že se za ně stydí a že se jich už odříká. Neříkala to sice slovy, protože pro velikou lítost ani mluvit nemohla, ale Pán Ježíš jí rozuměl a věděl, co chce říci. Ona se tedy Pánu Ježíši jakoby zpovídala. A nebála se a nestyděla ke svým hříchům se přiznat. Jako se dřív nestyděla hřešit, tak se nyní nestyděla ke hříchům se přiznat a ukázat, že se jich odříká a že chce být jiná.

Co myslíte, bylo to lehké? Proč ne? Když si vzpomněla: Co mi tam budou lidé (při hostině) říkat? Jak se na mě budou asi všichni dívat? Možná, že mě budou vyhánět. Možná, že se mi budou smát nebo se mi pošklebovat a dělat o mě všelijaké poznámky, až uvidí, jak klečím před Pánem Ježíšem a přiznávám se ke svým hříchům. — Ale na to všechno nedbala, protože jí na lidech už nezáleželo, teď jí záleželo jen na tom, aby jí Pán Ježíš odpustil. „Ať si lidé říkají co chtějí, já se chci polepšit a chci, aby mi Pán Ježíš odpustil a měl mě rád!“ Když se nestyděla veřejně hřešit, proč by se teď styděla veřejně činit pokání? Proto se nebála a nestyděla před lidmi a statečně to provedla.

Tak statečně musíte být i vy, když se chcete opravdu polepšit. Proto se nesmíte ohlížet na nikoho, ne se hloupě stydět před lidmi nebo jinými dětmi nebo před knězem; ale půjdete také, kleknete před zástupcem Pána Ježíše ve zpovědnici a ke všem hříchům se upřímně přiznáte, čili: budete je na sebe upřímně žalovat, nebo se z nich upřímně zpovídat.

Některé děti a někteří lidé by chtěli, aby jim Pán Ježíš odpustil hříchy, ale nechť se k nim přiznávají. A když je mají na sebe upřímně žalovat, tu se najednou pošetile (ahloupě) stydí a myslí si: „Jé, lidé se na mě budou dívat. Co si o mně lidé pomyslí? Acosí o mně pomyslí kněz?“ To je nerozumná a hloupá bázeň a nepravý a nerozumný stud. Stydět se má

člověk, když hříchy dělá. Protože dělat hříchy je hanba. Ale když člověk na sebe hříchy upřímně žaluje a tím ukazuje, že jich lituje a že se jich odříká — je to něco zlého? Ó, to je něco krásného — to se Pánu Bohu líbí a celé nebe se nad tím raduje. A také knězi a všem hodným lidem se to líbí. Tomu se mohou smát a pošklebovat jen lidé zlí a hloupí, kteří nevědí, co činí. A na těch vám přece nezáleží. Vám musí záležet na tom, co se líbí Bohu a hodným lidem a co je opravdu krásné. — Bylo to krásné u Marie Magdaleny, když se tak před Pánem Ježíšem pokořila, že mu až nohy líbala a tak se přiznala, jak velice hřešila?

Vidíte! Proto se nikdy nestyďte upřímně se zpovídat! A rády na sebe své hříchy žalujte a k nim se přiznávejte! To je krásné, — to se líbí Bohu a celému nebi i všem hodným lidem.

NAUČENÍ:

Hledte, děti! Tak jako Magdalena to musíte dělat také vy! Pán Ježíš je nevýslovně dobrý a má soucit se všemi hříšníky a všem by rád odpustil hříchy — ale Pán Ježíš je odpouští jen těm, kteří jich upřímně litují, chtějí se opravdu polepšit a kteří se k nim přiznají a s pláčem a bolestí je na sebe žalují. Řekněte mu proto, jak vám to je líto, že jste dělaly ošklivé hříchy a tím Pána Ježíše zarmoutily a sebe připravily o čistotu a krásu duše a o nebe, a umiňte si, a slibte mu, že se opravdu polepšíte. A přiznejte se k tomu a vyznejte se z toho s lítostí ve svaté zpovědi a vaše dušička bude zase čistá. A Pán Ježíš vám také řekne: „Odpouští se ti hříchy tvé! Odejdi v pokoj.“ A do vaší duše se vrátí pokoj a mír, a radost a štěstí! A uvidíte, jak je to krásné a jak je člověk šťastný, když poslouchá Pána Ježíše a když ho má Pán Ježíš rád, jako to poznala hříšnice Magdalena.

Poznámka: Při opakování u větších dětí možno ještě uvést, jak měl Pán Ježíš rád hříšníky, kteří se ke svým hříchům pokorně a s lítostí přiznávali a chtěli se polepšit. A jak se pyšní fariseové nad tím pohoršovali, jak mu to vytýkali a říkali: „Hledte! On přijímá hříšníky a jí s nimi.“ (Luk. 15. 2.)

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Pán Ježíš přišel na svět, aby spasil hříšné (hříšníky). (Věta z sv. Pavla.) Proto říkáme: Ježíš hříšných Spasitel (JHS).

2. Pán Ježíš nám rád odpouští hříchy ve svátosti pokání (ve sv. zpovědi), když jich srdečně litujeme, chceme se opravdu polepšit a upřímně se z nich vyznáme (vyzpovídáme).

3. L í t o s t je bolest a ošklivost duše nad spáchanými hříchy.

4. Kdo má pevný a upřímný úmysl, že se polepší, o tom říkáme, že má „opravdové předsevzetí“.

5. Marii Magdaleně řekl Pán Ježíš: „Odpouštějí se tobě hříchy tvé! Odejdi v pokoji.“ Nám ve sv. zpovědi řekne kněz jménem Pána Ježíše (řekne Pán Ježíš ústy kněze): „Rozhřešuji tě ode všech hříchů tvých ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého. Amen. Jdi v pokoji.“

Nad tím se Bůh smiluje,
kdo hříchů svých lituje.
Ježíši, Pastýři dobrý,
smiluj se nade mnou!

24. Pán Ježíš utišil bouři na moři.

(Prvouka článek 42. Cesta k Bohu článek 23. — Pro 2., 3. a 4. třídu a málotřídky.)

Pozn.: Příběh o utišení bouře je velmi jednoduchý a lehce se vypravuje. Ale to nesmí svést katechetu k tomu, aby jej pouze vypravoval a nevyužil. Hlubší pozornosti si zaslouží tyto momenty: Velikost nebezpečí, úzkost učedníků, výčitka Páně, vznešený klid Pána Ježíše za bouře, jeho moc nad rozbouřenými živly přírody. A naučení z toho: Důvěrná modlitba a silná důvěra v pomoc Boží v každé bouři života.

Tento zázrak se stal po známém „kázání na moři“, to jest kázání na jezeře Genezaretském, kdy Pán Ježíš mluvil k zástupům v podobenstvích.

PŘÍPRAVA:

1. Již znáte několik zázraků Pána Ježíše... Proč konal Pán Ježíš zázraky? Protože chtěl lidem pomoci. (Při svatbě v Káně Galilejské, uzdravení nemocných v Kafarnaum, uzdravení ochrnutého, služebníka setníkova.) Ale Pán Ježíš jimi chtěl zvláště ukázat svou moc, aby věřili, že je všemohoucí Syn Boží, poslaný s nebe na zem, jehož musí poslouchati celá příroda: slunce, měsíc a hvězdy, nemoc i smrt, bouře i moře a větry.

2. (Ve 3. a 4. třídě.) Zvláště jeho učedníci měli vidět, jak je Pán Ježíš mocný, aby se na něho vždycky spoléhali, až je pošle do světa, kde budou od zlých lidí pronásledováni. Neboť Pán Ježíš věděl, že oni sami by ve všech bojích a bouřích neobstáli. Proto jim chtěl ukázat, že on je pánem nade vším: pánem života i smrti, i pánem větru, bouře a moře, a že on bude s nimi ve všech bouřích.

To (jim) ukázal zvláště zázračným utišením bouře. Ten zázrak se stal na jezeře Genezaretském, kterému pro jeho velikost říkali moře Galilejské. (Ukázat na mapě nebo udělat náčrtek té části Palestiny na tabuli. — Jezero Genezaretské má čistou vodu, v níž je mnoho ryb, leží v krásném údolí a krajina kolem něho patří k nejkrásnějším krajům Palestiny. Protéká jím řeka Jordan.)

VYPRÁVOVÁNÍ:

1.* Jednoho dne vyšel Pán Ježíš z domu svatého Petra v Kafarnaum k jezeru Genezaretskému (kam velmi rád a často chodíval) a posadil se tam s učedníky svými. Brzy však tam za ním přišly zase veliké zástupy lidu, aby ho slyšely a tlačily se na něho (neboť každý chtěl býti u něho co nejbliže). I vstoupil Ježíš s učedníky na lodičku svatého Petra (která stála u břehu), a posadil se v ní a kázal jim z lodi jako s kazatelny. Lidé pak stáli a seděli na břehu jezera a poslouchali jeho kázání o království Božím. (Proto se to kázání nazývá „kázání jezerní“ nebo kázání na moři.)

* Tento 1. odstavec se ve 2. třídě vynechá a začne se hned druhým takto: Jednou k večeru (po celodenním kázání) vstoupil Pán Ježíš s učedníky na lodičku a řekl jim: Přeplavme se přes moře!...

2. K večeru (po kázání) řekl Pán Ježíš učedníkům : „Přeplavme se přes moře!“ Neboť byl velice unaven a učedníci jeho neměli pro stálý nával lidu ani času, aby pojedli. Zaujali tedy místa na lodi a odrazili od břehu. A ještě jiní lidé na lodičkách je doprovázeli. Ježíš se posadil vzadu (u kormidla), položil hlavu na podušku a brzy usnul. (Blížila se noc, bylo ticho; učedníci mlčky veslovali a řídili loď, aby Pána nevzbudili.) Když však byli uprostřed jezera, strhla se náhle od západu veliká větrná bouře* a hnala vlny tak prudce na loď, že se loď ztrácela ve vlnách a naplňovala se vodou. A Ježíš klidně spal. Učedníci byli zkušení plavci a vši silou se namáhali zachrániti loď, viděli však, že proti bouři nic nemohou, a už si nevěděli rady. Čekali, že jim pomůže Pán Ježíš, ale on spal.

I přistoupili k němu a budili ho a plni úzkosti a strachu volali : „Pane, zachraň nás, hyneme!“** Ježíš jim odpověděl : „Co se bojíte, malověrní?“*** Potom vstal a přikázal větru a moři : „Umlkni ! Upokoj se!“**** A hned přestal vítr a nastalo veliké ticho.

I divili se učedníci i lidé z ostatních lodí a říkali : „Kdo jest tento, že i vítr a moře ho poslouchají?“*****

„Kdo jest tento?“ Na to již můžete dát samy odpověď. To je Syn Boží. Pán Ježíš je Bůh a Pán celé přírody, jehož musí všechno poslouchat.

POROZUMĚNÍ :

Nyní možno ukázati obraz Schuhmacherův nebo Herderův : Utišení bouře, a příběh opakovati :

Jednou k večeru po celodenním kázání řekl Pán Ježíš učedníkům : „Přeplavme se přes moře!“ Přes které „moře“? (Proč? Protože byl unaven a chtěl si odpočinouti.) Kdo s ním byl v lodi? A ještě jiné lodi pluly s nimi. Co učinil Pán Ježíš?

* Bylo to na jaře před (druhými) velikonoce, a v té době tam často náhle přicházejí od západu vichřice.

** Tak u svatého Matouše. — Dle svatého Marka 4, 38: „Pane, což pak nic není tobě do toho, že hyneme?“

*** Podle svatého Marka : „Čeho se bojíte ? Což ještě nemáte víry?“

**** Dle svatého Marka nejprve poručí hučícímu větru : „Umlkni!“ (Ustaň, utiš se!) a potom rozbouřenému moři : „Upokoj se!“ (Uklidni se!)

***** U svatého Marka : „Kdo jest tento, že i větrům a moři přikazuje a poslouchají ho?“

Byl klidný a tichý večer. Také učedníci byli tiše, aby Pána nevzbudili. Ale co se stalo náhle, když byli uprostřed jezera? (Strhla se prudká bouře.) To byla bouře větrná, snad při tom ani nepršelo a nehřmělo, ale prudký vítr se přihnal, takže se zdvihaly hrozné vlny jako hory a házely lodí jako skořápkou a hrozily ji potopiti. Co chvíli se nějaká veliká vlna přehnala přes loď a přikryla ji tak, že se loď na chvíli ztratila ve vlnách a při tom se po každé mnoho vody dostalo do lodí. Učedníci byli dobří plavci, ale už nemohli loď udržeti a báli se, že se i s lodí utopí a zahynou ve vlnách. A Pán Ježíš klidně spal, jakoby nic nevěděl a o nic se nestaral. Co tedy učinili v největší úzkosti? Jak volali? Co učinil Pán Ježíš? Nejprve je pokáral. Proč? Že tak málo v něho věří a důvěřují. Když On je s nimi, nemůže se jim přece nic státi! Jak jim to řekl? A co učinil potom? Poručil hučícímu větru: „Mlč! Umlkni (Ustaň!)“ a poručil rozbouřenému moři: „Upokoj se! (Uklidni se!)“ A hned přestal vítr a nastalo veliké ticho. — Poslechl by tebe vítr a moře? (Zkus to, poručit větru, zdali tě poslechne!) Ale Pána Ježíše hned poslechl vítr a poslechlo moře. Pána Ježíše musí všechno poslouchat, On je Pánem celé přírody. Proto se divili učedníci a lidé na druhých lodích, kteří také tu bouři zažili, a říkali: „Kdo jest tento, že ho vítr i moře poslouchají?“ My už víme, kdo je to. Je to všemohoucí Syn Boží.

V Ý T Ě Ž K Y :

1. *Kdo jest tento?* — Ježíš Kristus jest jednorozený Syn Boha Otce; jest Bůh a spolu člověk. To ukázal tímto zázrakem. Byl unaven a spal — tím ukázal, že je člověk. Ale potom vstal a poručil větru, a vítr a moře ho hned poslechly; tím ukázal, že je pravý Bůh a Pán světa, a že celá příroda ho musí poslouchat. A když i příroda ho poslouchá, tím více a tím raději ho máme poslouchati my.

2. *Lodička Církve.* (Ve 4. a 5. třídě.) — Na ten zázrak si potom svatí apoštolové často vzpomněli. Když po seslání Ducha Svatého se rozešli do světa kázat a křtít, potkalo je ve světě mnoho bouří a nebezpečí jako tehdy na moři: Byli pronásledováni, bičováni, vězněni, pomlouváni, mučeni a na konec usmrceni. Ale oni se ničeho nebáli, protože věděli: Pán Ježíš je s námi a pomůže nám. Pán Ježíš nám

slíbil: „Já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa,“ proto se nemusíme ničeho báti.

A také jejich nástupce a celou církev svatou stihlo a stále stihá mnoho velkých bouří a nebezpečí, mnoho pronásledování, takže se kolikrát už zdálo a zdá, že církev zahyne. A přece všechny bouře přestála, protože s ní je Pán Ježíš a chrání ji — i když se někdy zdá, že spí a že se o církev nestará — jako tenkrát na lodi s učedníky. Proto se o církev svatou nikdy nepotřebujeme báti, jako se báli učedníci o lodičku na jezeře Genezaretském, ale báti se máme jen o sebe, abychom neztratili víru a důvěru.

My, kteří jsme v církvi svaté, jsme tedy jakoby v lodičce Petrově, kde je s námi Pán Ježíš a chrání nás. Proto přirovnáváme církev svatou k lodičce Petrově.

NAUČENÍ:

Doufej v moc a pomoc Boží! Také na nás přijdou někdy těžké a nebezpečné bouře života, kdy si už nevíme rady a nemůžeme si pomoci, a kdy se zdá, že musíme zahynout. Co máme dělat v takovém neštěstí, nebezpečí a v úzkosti? Máme se modlit a prosit Pána Ježíše o pomoc a v úzkosti volat jako učedníci: „Pane, zachraň mne!“ A máme se spoléhat, že nám Pán Ježíš pomůže, čili: máme pevně doufat v jeho pomoc. Neboť Bůh je vždycky s námi, i když se nám zdá, že se o nás nestará. Proto nemáme být malověrní (malomyslní) a nemáme si nikdy zoufat, ale pevně v Boha doufat.

Kdo v Boha doufá, ten si nezoufá.

Když je nouze nejvyšší, pomoc Boží nejbližší.

(Ve 4. a 5. třídě:) Hospodin je můj pastýř,
nebudu se báti. (Dvořák, Biblické písně.)

Kdo Boha má za pevný hrad,
nic nemusí se zlého bát,
i v bouři může kliden být,
neb nad ním Bůh svůj drží štít. (Sládek.)

Zakončíme modlitbou: Věřím v Boha.

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Ježíš je Bůh a Pán přírody. On může všechno.
2. Proto v něho doufej a modli se k němu v každé nouzi:
„Pane, zachraň mne! utiš bouři!“
„Co se bojíte, malověrní?“
3. Neštěstí (nouze) učí člověka modlitbě a modlitba pomáhá v neštěstí (v nouzi).
4. Když je nouze nejvyšší, pomoc Boží nejbližší.
5. „Já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa.“
(Mat. 28, 20).

Kreslíme: Hronek, Kres. náčrty str. 101.: Utišení bouře.

25. Pán Ježíš vzkřísil dceru Jairovu.

(Prvouka článek 43. Cesta k Bohu článek 22. B. D. článek 103. a 104.
Pro 1., 2., 3. a 4. třídu a málotřídky.)

Pozn.: Zázrak vzkříšení dcery Jairovy se stal druhý den po zázračném utišení bouře na moři. Vypravuje-li se tento zázrak až po zázraku v Naimu, možno navázati na opakování o předešlém zázraku a začítí touto přípravou:

Podobný zázrak učinil Pán Ježíš v Kafarnaum. Tam zase vzkřísil dvanáctiletou dívku, dcerušku Jairovu. Jinak lze navázati v úvodní přípravě na zázračné utišení bouře:

PŘÍPRAVA:

Děti vypravují (opakují) o zázračném utišení bouře. — V městě Kafarnaum, které leželo právě na břehu jezera Genezaretského, se hned rozhlásila zpráva o tom zázraku. Lidé vybíhali z domů a utíkali se podívat k jezeru; a tam se zvědavě vyptávali rybářů a lidí, kteří ten zázrak viděli, jak se to stalo.

Ale v jednom domě bylo smutno; odtamtud nikdo nevybíhal. Tam bydlel muž velmi vážený, představený školy, jménem Jair nebo Jai rus. (Na tabuli!) Staral se též o bohoslužby a určoval pořádek při nich. Ten měl jedinou dvanáctiletou dcerušku, která byla na smrt nemocná. Otec i matka u ní celou noc probděli a modlili se o její záchránění, ale nic už nepomáhalo, dívka už nemluvila a jen slabě ještě dýchala a bylo vidět, že již umírá. Sousedé a známí (kteří o tom věděli) litovali hodnou dívku a její nešťastné rodiče.

VYPRAVOVÁNÍ:

1. Druhý den (ráno, dopoledne) po zázračném utišení bouře, slyšel zarmoucený (ztrápený) Jai rus najednou venku na ulici hluk. Lidé se sbíhali a všichni pospíchali k jezeru. Co se stalo?

Ježíš s učedníky se právě vrátil s druhé strany jezera nazpět do Kafarnaum. A sotvaže vystoupil z lodičky na břeh, obklopil ho zástup lidí, který se stále zvětšoval. Mnozí hned také přinášeli nemocné, aby jim pomohl. Když to Jai rus slyšel, pomyslíl si: „Kdyby Ježíš i na moji dcerušku položil ruku, byla by zase zdráva! Půjdu a poprosím ho.“ A hned vyběhl také z domu a protlačil se zástupem až k Pánu Ježíši. Padl k jeho nohám a prosil ho úpěnlivě řka: „Pane, dcera má právě skonává. Ó, pojď a vlož na ni ruku svou, aby se uzdravila a byla živa.“ * Ježíš vstal a šel s Jai rem. Učedníci a veliký zástup lidu ho provázeli (s velikou zvědavostí).

2. *Uzdravení ženy v zástupu.* (Pouze pro 4. a 5. třídu.) — Cestou k domu Jairovu se na Pána Ježíše tlačily ze všech stran zástupy lidí, takže nemohl rychle jít a byl nucen stále se zastavovati. (A poněvadž ulice byla úzká, tlačili se kolem něho tak, že se ho stále dotýkali).

Tu se přihodilo něco neočekávaného. V zástupu byla také žena, která byla nemocna již dvanáct let. Všecko své jmění už vydala lékařům a stále nemohla býti uzdravena, ba bylo jí spíše hůře. Když nyní slyšela, že Pán Ježíš jde uzdravit dcerku Jairovu, pomyslíla si: „Kdybych se mohla dotknouti aspoň roucha jeho, byla bych také uzdravena.“ — I protlačila se zástupem ze zadu až k Pánu Ježíši a dotkla se okraje jeho

* Tak Marek 5, 23.

roucha. A hned pocítla, že je zdráva.* V té tlačenici nikdo si toho nevšiml. Ale Ježíš se ihned obrátil a tázal se: „Kdo se mne dotkl?“ Leč nikdo se nepřiznal. Petr a učedníci se divili a řekli: „Pane, vždyť vidíš, že všichni se na tebe tlačí. A ty se ptáš, kdo se tě dotkl?“ Ale Ježíš řekl: „Někdo se mě dotkl“ a rozhlížel se, aby uviděl tu, která to učinila.** Tu poznala žena, že to před ním neutají — a třesouc se strachem předstoupila a padla k nohám jeho;*** a pověděla přede všemi, proč se ho dotkla a kterak se hned uzdravila. A Ježíš jí řekl: „Neboj se, dcero! Tvá víra tě uzdravila! Jdi v pokoj!“

A když ještě mluvil, přišel Jairovi naproti někdo z jeho domu (někdo z příbuzných) a oznamoval mu: „Dcera tvá právě zemřela. Pojď a netrmacej už dále Mistra. (Pojď, nezdržuj Mistra!)“ Tu se Jairus zhrozil a dal se do pláče; neboť přestával doufat, že by jí Ježíš mohl ještě pomoci, když už zemřela. Ale Ježíš ho těšil a řekl: „Neboj se! Jen věř, ona bude zase zdráva.“

(To zaslechli i jiní. A poněvadž viděli právě, že uzdravil ženu v zástupu, byli tím zvědavější, co učiní s dívkou, která zemřela. Těšili se, že uvidí nový div; proto spěchali napřed, aby se tam dostali první a všechno viděli.)

3. Když Ježíš (se zástupem) přišel k domu Jairovu, byla dívka již mrtva. A bylo tam již plno lidí, kteří pro ni hlasitě plakali a naříkali, a plno křiku a pláče pro ni. Byli tam již také hudebníci, kteří hráli smuteční písně před jejím pohřbem. — Když je viděl Pán Ježíš, řekl jim: „Co tu hlučíte (křičíte) a pláčete? Odejděte odsud! Dívka neumřela, ale spí!“**** I smáli se mu, neboť věděli, že umřela (a nevěděli, že pro něho je smrt pouze spánkem). Tu poručil Ježíš, aby všichni vyšli ven;***** a když vyšli, vzal s sebou otce a matku dívčinu a tři své učedníky, Petra, Jakuba, Jana a vstoupil tam, kde dívka ležela. Pak vzal dívku za ruku a zavolal na ni:

* Učinila to ze zadu, tajně a hned zase ustoupila, protože zpředu by ji byli lidé k Pánu Ježíši nepustili.

** Pán Ježíš to učinil proto, aby žena nemyslela, že byla uzdravena bez jeho vědomí. A úmyslně na ni neukázal, protože chtěl, aby se přiznala sama, aby poznala, že Ježíš je vševědoucí.

*** Bála se trestu za to, že to učinila bez jeho vědomí jako zlodějka.

**** Tak Marek 5, 39, 40.

***** Poručil, aby vyhnali všechny tyto zvědavce a nenechal nikoho vejíti dovnitř — nedovolil, aby při jeho zázraku byl jiný než jeho tři učedníci a dívčin otec a matka. Neboť nechtěl divy Boží ukazovati zvědavým lidem, kterých ani největší zázrak už neobrátl.

„Děvečko, vstaň.“ (Dívko, tobě pravím, vstaň!) I navrátil se duch její a hned vstala a chodila. I zděsili se rodiče její, když ji viděli vstávati z mrtvých a choditi. Aby se nedomnívali, že to jest jen duch a že je klamou smysly, poručil Pán Ježíš, aby jí dali jísti.

I žasli všichni a divili se velice. A pověst o tom se roznesla po celé krajině.

Jak se z toho radovali rodiče dívčiny a jak děkovali Pánu Ježíši! A jak mocně působilo toto (první) vzkříšení z mrtvých na tři apoštoly, kteří to viděli!

(Možno ukázati krásný obraz Nelsonův.)

OPAKOVÁNÍ A ROZHOVOR:

1. Děti vypravují:

- a) O zármutku rodičů Jairových,
- b) Jak Pán Ježíš šel pomoci,
- c) ve 4. a 5. tř.: Co se stalo cestou do domu Jairova (Uzdravení ženy v zástupu),
- d) Křik a pláč v domě a jak Pán Ježíš dívku vzkřísil,
- e) Radost rodičů.

2. Přečte se text z knihy nebo stručně shrne a opakuje.

V Ý T Ě Ž K Y:

1. *Víra v Pána Ježíše.* — Bylo to krásné, co jste nyní slyšely? Když je někdo nemocen, zavoláme mu lékaře. Ale může mu pomoci lékař, když je již mrtev? Tu mu nepomůže již žádný lékař. Tu přijde lékař už jen proto, aby se přesvědčil, že ten člověk je opravdu mrtvý a že ho mohou pohřbít. — Byla dceruška Jairova již mrtvá, když Pán Ježíš přišel do domu? Ovšem. Proto nad ní už dělali pohřební křik a pláč, jak bylo zvykem u Židů; a proto se lidé (zvědaví diváci) Pánu Ježíši vysmáli, když řekl, že jen spí; neboť dobře věděli, že je mrtva. Proč tedy řekl Pán Ježíš, že spí? Protože pro něho je smrt jen spánkem. — Co Pán Ježíš zase ukázal tím zázrakem? Že je Syn Boží. — Proto se z toho radujme a řekněme mu: Pane Ježíši, my v tebe věříme a radujeme se z toho, že jsi všemohoucí, — že jsi Syn Boží!

2. *Mějte důvěru v Pána Ježíše!* — „Jen věř! Jen důvěřuj!“ řekl Pán Ježíš nešťastnému Jairovi. — Děti! Proto mějte důvěru v Pána Ježíše, když je někdo u vás nemocen nebo když vám

někdo z vašich drahých zemře! I když Pán Ježíš nyní neudělá takový zázrak, přece vám pomůže. Proto se modlete, aby ty, kteří vám zemřeli, vzkřísil jednou k životu věčnému. Neboť každá smrt je spánkem, jenžehodně dlouhým, a jednou Pán Ježíš všechny mrtvé z toho spánku probudí. Kdy pak? Při posledním soudu.

3. *Buďte připraveny na smrt!* — A buďte připraveny na smrt! — Co? My zdravé děti už máme myslet na smrt? Ano, a to každý den. Cožpak víš, že budeš zítra ještě živ(a), — že se dočkáš rána? Ty si to myslíš, ty v to doufáš, ale docela jistě to nevíš. Kolik roků bylo dívce Jairově, když zemřela? Vidíte! A což jste ještě neviděly, že již umřely děti takové jako vy — nebo ještě mladší? Vždyť už jste byly několikrát na pohřbu některému spolužáku nebo spolužákyňi!

Proto se každý večer při modlitbě před spaním ptejte Pána Ježíše: „Pane Ježíši, byl jsi dnes se mnou spokojen? — s tím, co jsem myslel, co jsem mluvil a co jsem dělal?“ A když tak krátce prozpytujete své svědomí, litujte svých hříchů a řekněte Pánu Ježíši:

„Pane Ježíši, já Tě miluji, svých hříchů lituji a polepšení slibuji, — zvláště že...“

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Co se děje, když člověk umírá? (Odlučuje se duše od těla.) Co je smrt? Odloučení duše od těla.

2. Kam přichází duše po smrti? Duše odchází na soud Boží. (Ten soud se jmenuje soukromý.)

3. Co se stane s mrtvým tělem?

4. Co učiní Pán Ježíš s naším tělem před posledním soudem?

5. Věřím v těla vzkříšení.

6. Co říká kněz, když dává „popelec“? „Pomni, človče, že prach jsi...“

7. Pamatuj na smrt a buď stále připraven!

Nevíme, kdy a kde zemřeme,

víme však, že musíme umřít.

Mladý může, starý musí.

„Umřít musím, ale nevím, kdy...“

P o z n á m k a : Je-li nutno šetřiti časem, možno zázrak o vzkříšení mládence v Naimu připojiti hned k této katechesi.

26. Pán Ježíš vzkřísil mládence Naimského.*

(Prvouka článek 40. Cesta k Bohu článek 20. — Pro 1., 2. a 3. třídu a málotřídky.)

Pozn. : Účelem této a předešlé katechese jest posílení víry v Pána Ježíše a vzpomínka na smrt. Protože prvnímu úkolu je vyhověno i jinými katechesemi a vzpomínce na smrt byla věnována katechese přede dnem dušiček, mohou ve 2. třídě pro přípravu svátostnou obě katechese odpadnouti nebo se spojití v jednu nebo se může jeden z příběhů nebo oba vypravovat již před Dušičkami nebo ke konci roku při výkladu o posledních věcech.

PŘÍPRAVA (ve 3. třídě):

Slyšely jste již, že Pán Ježíš uzdravil mnoho nemocných. A uzdravil je obyčejně tak, že na ně položil ruku a hned byli zdrávi. Může tak uzdravit některý lékař? To byly tedy veliké zázraky. Co tím ukázal Pán Ježíš? Svou božskou moc. (Pán Ježíš tím ukázal, že ho všechno, i nemoc musí poslouchati.) Ale Pán Ježíš dělal ještě větší zázraky. On i mrtvé křísil. — Nemocné může někdy uzdravit i lékař (ovšem pomalu, ne najednou), ale může některý slavný lékař pomoci i mrtvému? Dnes vám budu vypravovati o dvou mrtvých, které Pán Ježíš vzkřísil. (O mládenci Naimském a dcerušce Jairově.)

PŘÍPRAVA (jiná v 1. až 3. třídě):

Děti! Viděly jste už někdy pohřeb? Když potkáte pohřeb, je to vždycky něco slavnostně vážného. Na černém voze vidíte rakev, někdy ji nesou na marách (na nosítkách) a v ní je mrtvý. Za rakví jdou příbuzní mrtvého v černých smutečních šatech a pláčou. A za nimi jdou jiní lidé. Vpředu nesou křížek, za ním jde kněz, který se modlí za mrtvého a při tom zvony smutně vyzvánějí, jako by plakaly.

* Nevíme, který ze dvou zázraků vzkříšení z mrtvých byl časově přednější. V biblických dějeppravách je všude napřed vzkříšení mládence z Naimu, ale Parsch v knize „Das Leben Jesu“ a jiní považují vzkříšení dcery Jairovy za první případ vzkříšení z mrtvých. V katechesi ovšem na tom vůbec nezáleží.

Takový pohřeb potkal jednou také Pán Ježíš. Jenže na východě nevezli mrtvého na voze v rakvi, ale nesli ho na nosítkách, zabaleného v plátně. Nedávali mrtvé do rakve jako my, nýbrž zavinuli mrtvého pouze do (bílého) plátna a položili ho na nosítka a tak ho nesli na hřbitov. Takovým nosítkám říkáme máry.

VYPRAVOVÁNÍ (rozšířené):

Jednou šel Pán Ježíš do městečka, které se jmenovalo Naim. (Napsat na tabuli!) Bylo nedaleko od města Kafarnaum. Jako obyčejně nešel sám. Šli s ním jeho učedníci a zástup lidí. Okolo města byly hradby a do města se vcházelo a z města vycházelo branou. Když Pán Ježíš přicházel už k bráně města, potkal před branou pohřební průvod. Z města vynášeli právě mrtvého. Byl to mladý jinoch (asi 16 až 20 letý), jediný syn chudé matky a ta byla vdova. Nesli ho na nosítkách, na márách, zabaleného v plátně. Jeho matka šla za marami a hoře pro něj plakala. Byla nešťastná vdova. Muž jí umřel už dříve, a nyní jí umřel i její jediný syn. Za ní šli lidé a plakali s ní.

Nyní se s tím pohřebním průvodem setkal Pán Ježíš a jeho průvod. Když Pán Ježíš viděl nešťastnou matku, jak pláče, bylo mu jí líto. I přistoupil k ní a řekl jí laskavě: „Neplač!“ Matka se udiveně a vděčně podívala na Ježíše a utišila se. Potom Ježíš přistoupil k nosítkám a dotkl se jich na znamení, aby nosiči zastavili. I postavili máry s mrtvým a celý průvod se zastavil. Všichni se zvědavě dívali, co bude Pán Ježíš dělati. A Ježíš zvolal na mrtvého: „Mládenče, tobě pravím: Vstaň!“ A hned se ten, jenž byl mrtvý, posadil a počal mluvit. Ježíš poručil sejmouti s něho pohřební prostěradla, jimiž byl ovinut, a vrátil jej matce jeho. Ta byla radostí tak překvapena a zmatena, že nevěděla, má-li dříve objímat svého syna, či děkovat Pánu Ježíši.

Všecky, kteří to viděli, z toho pojala veliká bázeň (když viděli vstávat mrtvého). I velebili hlasitě Boha a říkali: „Prorok veliký povstal mezi námi. To sám Bůh navštívil lid svůj.“

Po celém okolí se pak vyprávělo o tom zázraku a lidé opakovali: „Opravdu, sám Bůh navštívil lid svůj.“

POROZUMĚNÍ (Prohloubení):

Jaký zázrak učinil Pán Ježíš? Před kterým městečkem se stal ten zázrak? Před branou města se potkaly dva průvody. Kdo šel v prvním průvodu, který šel do města? Druhý průvod vycházel právě z města. Jaký to byl průvod? (Průvod pohřební.) Koho nesli na hřbitov? Jak ho nesli? (Nesli ho v rakvi?) Kdo byl ten mrtvý? Mládenec, t. j. jinoch, velký chlapec, asi 16 až 20letý, jediný syn své matky. A čím byla matka? Co to je vdova? Už jí umřel muž a nyní jí umřel jediný syn, který jí živil. Můžete si myslit, jaká to pro ni byla bolest. Co dělala?

Co s ní cítil Pán Ježíš, když ji spatřil? Co učinil? Těšil ji. A co učinil potom? (Co poručil nosičům?) Celý průvod se nyní zastavil a všichni čekali, co se bude dít. Představte si, kdyby u nás šel pohřeb a najednou by jej potkal nějaký cizí muž a zastavil by jej. Tu by se všichni tázali: Kdo to je? A co chce? Tak se také dívali všichni na Pána Ježíše, protože ho v městě Naimu ještě dobře neznali. A co učinil teď Pán Ježíš? (Co řekl mrtvému mláďenci?) A co se hned stalo? Chlapec se posadil a počal mluvit. A komu ho vrátil Pán Ježíš? Představte si její nesmírnou radost! Ta asi radostí nevěděla, má-li dříve syna obejmout či děkovat Pánu Ježíši. (Zde již možno ukázati a vyložiti známý obraz Schumacherův.) Jak se asi lidé lekli, když viděli, jak mrtvý vstává a mluví! Tu se jich zmocnila nejprve veliká bázeň, protože najednou cítili blízkost Boží a jak jsou bezmocni proti tomu, co se tu děje. Ale potom počali velebiti a chváliti Boha slovy: „Prorok veliký povstal mezi námi.“ Za koho tedy považovali Pána Ježíše pro ten zázrak? Za velikého proroka od Boha poslaného. Ale ještě něco přidali: „To sám Bůh navštívil lid svůj.“ Tušili tedy, že Pán Ježíš je ještě více než prorok — že je to sám Bůh, který je přišel s nebe navštívit v podobě lidské.

Tím zázrakem tedy Pán Ježíš zase ukázal, jak je mocný a jak je dobrotivý, zvláště ke všem nešťastným.

Nyní možno příběh přečísti nebo opakovati podle textu k nihy.

TEXT:

Z Kafarnaum šel Pán Ježíš do městečka, které se jmenovalo Naim. Šli s ním učedníci jeho a zástup veliký. Když se přibližovali k bráně města, aj — tu vynášeli právě mrtvého. Byl to jediný syn chudé matky a ta byla vdova. Šla za marami a hořce plakala. A mnoho lidu z města šlo s ní.

Když Ježíš uviděl plačící matku, bylo mu jí líto. I řekl jí: „Neplač!“ A přistoupil a dotkl se mar na znamení, aby nosiči zastavili. I zastavili se. A Ježíš řekl mrtvému: „Mládenče, tobě pravím: Vstaň!“ I posadil se ten, jenž byl mrtvý, a počal mluvit. A Ježíš dal jej matce jeho.

Všecky, kteří to viděli, pojala veliká bázeň.* I velebili Boha a říkali: „Prorok veliký povstal mezi námi! To (sám) Bůh navštívil lid svůj.“ A roznesla se zpráva o tom zázraku po celém okolí (kraji).

VYUŽITÍ (Výtěžky):

1. *Když potkáme pohřeb.* — Děti! I vy potkáte často pohřeb. Jak vypadá obyčejně pohřební průvod? Kdo jde napřed? Kdo jde před rakví? Kdo za rakví? — Co máte dělat, když potkáte pohřeb? Zanechat hraní, křiku a mluvení, tiše se postavit a pohřeb tiše pozdravit; chlapi při tom smeknou. Před kým smekáme, když potkáme pohřeb? Před křížem, před knězem a před rakví — tedy od začátku než přejde rakev s mrtvým. Proč smekáme před mrtvým? Z úcty před jeho tělem, protože tělo křesťana bylo posvěceno a protože bude jednou vzkříšeno. Opakujte si tedy: Jak se mám chovati, když potkám pohřeb?

A jak se mám chovati, když se sám s účastníkem pohřbu? Kdo jde v průvodu pohřebním, nemá se smát a bavít, zvláště ne hlasitě, ale má se za mrtvého tiše modlit a vážně se zamyslet nad tím, co nám ten pohřeb a ten mrtvý říká.

2. *Co nám říká pohřeb?* — Pohřeb nám říká: Také ty jednou umřeš — a může to být brzy — pamatuj na to! — Jak stár byl ten mládenec? (16 až 20 let). Vidíte, ještě chlapec? Každý by čekal, že zemře dříve stará matka a potom teprve syn. Ale smrt se na to neptá. Smrt se tě nebude ptát, až přijde:

* Bázeň, jaká pojímá člověka z živého pocitu blízkosti Boží.

Jak jsi stár? Jsi zdrav? Máš čisté svědomí? Jsi už na smrt připraven? — I mladý člověk, i dítě musí proto vědět: I já mohu brzy umřít! Proto se nám říká na popeleční středu: *Pomni, člověče...* Každý umře a nikdo neví, kdy zemře. Nikdo také neví, kde zemře; a nikdo neví, jak zemře. I děti mohou náhle zemřít.

Proto si máme říkat každý večer před spaním (při večerní modlitbě): *Umřít musím, ale nevím kdy...* A také se modlit: *Od náhlé a nenadálé smrti, vysvoboď nás Pane!*

3. *I nás Pán Ježíš v poslední den vzkřísí.* — Co řekl Pán Ježíš mrtvému mládenci? A smrt ho musela hned poslechnout. — Také nám řekne jednou Pán Ježíš podobná slova. Kdy to bude? Při posledním soudu. Pán Ježíš nám to řekl slovy:

„Přichází hodina, kdy všichni mrtví
uslyší hlas Syna Božího;
a jak uslyší — oživnou.“

V Ě T Y P A M Ě T N Ě :

1. Jak se máme chovati, když potkáme pohřeb?
2. Jak se máme chovati, když jdeme v pohřebním průvodu?
3. Co víme o smrti? Že smrt je jistá, ale hodina smrti nejistá. „Od náhlé a nenadálé smrti vysvoboď nás, Pane!“
4. Pán Ježíš je pánem života i smrti.
5. I nás Pán Ježíš jednou vzkřísí.
6. „Věřím v těla vzkříšení.“

„Bože, dej mně šťastně umíratí,
tělo Krista Pána požívati,
a dej, aby byla duše čistá,
když se postaví před Pána Krista!“

27. Pán Ježíš koná zázraky.

(Pro 2. i 3. třídu a málotřídky.)

Pozn.: Jestliže pro svátostnou přípravu ve 2. třídě nebo z jiných důvodů nebude možno probírat zázraky Páně jednotlivě, stačí, když se vyloží pouze zázrak v Káně, uzdravení služebníka setníkova a rozmnožení chlebů, a ostatní zázraky se zopakují stručně v jedné hodině. K tomu účelu je zde tato katechese. Jednotlivě byly již probrány dílem v 1. třídě a dílem budou ještě probírány příštím rokem.

PŘÍPRAVA:

Může se navázati na zázrak v Káně, který byl probrán zvláště nebo na katechesi: Kterak učil Pán Ježíš. — Aby lidé poznali a věřili, že Pán Ježíš jest od Boha posláný Vykupitel a Syn Boží, konal mnoho zázraků. Pán Ježíš tedy potvrzoval pravdu svého učení zázraky. O některých zázracích Pána Ježíše jste slyšely už v 1. třídě. O některých vám budu vypravovati dnes.

VYPRÁVOVÁNÍ:

1. *Zázrak v Káně.* — Kterýpak byl první zázrak Pána Ježíše? Kde se stal? (Při svatbě.) Z čeho se dělá víno? Z hroznů. Z čeho udělal Pán Ježíš víno? Měl k tomu také hrozny? Jak to udělal? (Dělal něco s vodou?) Jen chtěl a z vody se stalo víno. (Slyšel a viděl to už někdo?) Dokáže to některý člověk? To může učiniti jen Bůh, protože je všemohoucí. To byl tedy zázrak. Tím ukázal Pán Ježíš po prvé, že je Syn Boží. — Proč učinil ten zázrak? Aby pomohl chudým snoubencům. Kdo se za ně přimluvil?

2. *Utišení bouře.* — Severní část Svaté země se jmenovala Galileje nebo Galilea. (Na tabuli.) V tom kraji je veliké jezero, kterým protéká řeka Jordan. Jmenuje se jezero Genezaretské (na tabuli) nebo moře Galilejské, protože je veliké jako malé moře. Na břehu toho jezera bylo město Kafarnaum. Tam bydlelo několik apoštolů a tam se Pán Ježíš nejvíce zdržoval. Proto tam učinil nejvíce zázraků. Také

na jezeře Genezaretském učinil mnoho zázraků. O dvou vám budu vypravovati.

Jednou k večeru vstoupil Pán Ježíš s učedníky na lodičku a řekl jim, aby se přeplavili na druhý břeh. Pán Ježíš celý den kázal a byl unaven; proto se posadil vzadu na lodi, položil hlavu na podušku a usnul. Bylo ticho a jezero bylo klidné, takže se jim dobře plulo. Ale když byli uprostřed jezera, strhla se náhle veliká větrná bouře, takže se lodička naplňovala vodou. Učedníci se báli, že zahynou. A Pán Ježíš spal. V největší úzkosti a strachu jej proto vzbudili a volali: „Pane, zachraň nás, hyneme!“ Ježíš se probudil a řekl: „Co se bojíte, malověrní?“ A potom vstal a přikázal větru a moři, aby se utišily. A hned přestal vítr a nastalo veliké ticho. Lidé, kteří to viděli, se proto divili a říkali: „Kdo jest tento, že ho i vítr a moře poslouchají?“

My víme, kdo to jest. (Kdopak?) Je to Syn Boží, je to sám Bůh a Pán světa.

Ukáže se obraz a vyloží.

OPAKOVÁNÍ:

Jaký zázrak udělal Pán Ježíš? Kde se to stalo (na kterém jezeře)? A kdy to bylo? (Večer). Jak bylo, když vyjeli na moře. Co učinil Pán Ježíš, protože byl unaven? Co se najednou stalo když byli uprostřed moře? Veliké vlny přikrývaly loď a do lodi se hrnula voda. Čeho se báli učedníci? Co proto učinili? Jak volali? Co jim na to řekl Pán Ježíš? Co potom přikázal větru a moři? Poslechl ho vítr a poslechlo ho moře? Ano, a hned. Poslechly by nás? Proto se tomu lidé divili. Jak říkali?

3. *Zázračné zahrnutí ryb.* — Jednou zrána stál Pán Ježíš zase u jezera Genezaretského. U břehu byly dvě lodice a na nich učedníci, kteří prali a spravovali sítě. Když je viděl Pán Ježíš, řekl Petrovi: „Zajeď na hlubinu a rozestřete síť k lovení!“ Petr mu odpověděl: „Pane, celou noc jsme se namáhali a nic jsme nechytily; ale když chceš, rozestru síť znovu.“ Jeli tedy na hlubinu a zatáhli síť. A vylovili tolik ryb, že se jim síť až trhala a že ji nemohli ani utáhnouti. I pokynuli společníkům a ti přijeli ještě s druhou lodí a pomohli jim síť vytáhnout. A naplnili obě lodice rybami tak, že se téměř potápěly.

Nad tím zázračným lovem pojal všechny úžas. Tu pocítil najednou svatý Petr, jakou hroznou moc má Pán Ježíš; i padl

mu s úžasem k nohám a zvolal: „Odejdi ode mne, Pane, neboť jsem člověk hříšný.“ (to jest: Pane, já se bojím s tebou dále choditi, protože jsi veliký a mocný Bůh a já jsem jen ubohý hříšník.“) Ale Ježíš mu pravil: „Neboj se, ode dneška budeš lidi lovit.“ (t. j.: ode dneška budeš rybářem lidí a budeš je zachraňovat z velikého moře světa, aby se tam neutopili, a pomáhat jim do nebe.)

NAUČENÍ:

Tím zázrakem také ukázal Pán Ježíš, že na Božím požehnání všechno záleží. Dokud lovili učedníci sami, namáhali se marně a nic nechytily; ale když byl Pán Ježíš s nimi, chytily tolik ryb, že jimi naplnily obě lodi.

4. *Rozmnožení chlebů.* Jednou zase kázal Pán Ježíš celý den na pustém místě za jezerem a k večeru, když lidé měli hlad, rozmnožil 5 chlebů a 2 ryby tak, že se najedlo přes 5000 lidí a ještě nasbírali 12 košů drobtů. O tom si budeme vyprávěti příště.

5. *Ježíš uzdravuje nemocné.* — Nejvíce zázraků učinil Pán Ježíš na nemocných. Skoro všechny nemocné, které potkal nebo kteří k němu přišli, zázračně uzdravil. A uzdravil je pouhým slovem. Jen řekl nebo na ně položil ruku, a hned byli zdraví.

a) Uzdravení ochrnlého.

Jednou učil Ježíš v domě svatého Petra v Kafarnaum a bylo tam tolik lidí, že stáli až venku přede dveřmi. Tu přišli čtyři muži a nesli na lůžku nemocného, který byl ochrnlý na všech údech. Nesli ho k Pánu Ježíši, ale nemohli se k němu protlačit dveřmi dovnitř. I vystoupili na střechu — protože na východě mají střechy rovné a na ně vedou schody — odkryli ve střeše otvor a spustili jím po provazech nemocného na lůžku dovnitř právě k nohám Pána Ježíše. — Když Pán Ježíš viděl, jak prosebně nemocný na něj hledí a jak lituje svých hříchů, řekl mu laskavě: „Doufej, synu, odpouštějí se tobě hříchy tvé!“ A tak uzdravil nejprve jeho nešťastnou duši od hříchů, které ho tížily. A potom mu řekl: „Vstaň, vezmi lože své a jdi do domu svého!“ A hned vstal, svinul lůžko*

* To byla rohožka, na jejíž 4 rozích byly upevněny provazy (popruhy).

a šel domů. A lidé, kteří to viděli, se divili a volali: „Něco takového jsme ještě neviděli.“

VÝKLAD:

Tak ukázal Pán Ježíš, jak je mocný a jak je dobrý. Ten nemocný byl zároveň veliký hříšník, takže byl nemocen nejen na těle, nýbrž i na duši. A protože duše je důležitější, uzdravil Pán Ježíš napřed jeho duši. Jak? Odpustil mu hříchy. A potom teprv uzdravil i jeho tělo. Jak lehce a blaze bylo potom tomu člověku!

NAUČENÍ:

I nyní pomáhá Pán Ježíš těžce nemocným. Ale protože už mezi námi není viditelně, posílá místo sebe k nemocným kněze, aby jim odpouštěli jeho jménem hříchy a aby jim v nemoci přinášli ulehčení nebo i uzdravení. A kněží to činí při zaopatřování, když udělají nemocným svátost pokání a svátost pomazání nemocných. Tuto svátost ustanovil Pán Ježíš pro těžce nemocné, aby jim tak stále pomáhal.

b) Uzdravení služebníka setníkova.

Jednou zase uzdravil Pán Ježíš sluhu pohanského důstojníka (setníka) v Kafarnaum. O tom jsme se již učili. A kterým třem krásným vlastnostem jsme se naučili od setníka v chování k Pánu Ježíši? Ty vlastnosti máme mít, když k nám přichází Pán Ježíš ve svatém přijímání.

Také uzdravil Pán Ježíš mnoho slepých a nemocných.

6. *Ježíš křísí mrtvé.* — Ale Pán Ježíš konal ještě větší zázraky. I mrtvé křísil pouhým slovem. Nemocným může často pomoci i lékař, ale mrtvým už nepomůže nikdo. Ty může vzkřísiti z mrtvých jen Bůh. A Pán Ježíš to dělal. Tím tedy nejlépe ukázal, že je Bůh a Syn Boží. Zvláště tři mrtvé vzkřísil Pán Ježíš.

a) Vzkříšení mládence v Naimu.

Jednou šel Pán Ježíš do městečka, které se jmenovalo Naim. (Na tabuli.) Šli s ním učedníci a veliký zástup lidu. Před branou města potkal pohřební průvod. Právě vynášeli z města mrtvého na hřbitov. Byl to velký chlapec, asi osm-

náctiletý mládenec, jediný syn chudé matky a ta byla vdova. Nesli ho na mářách (nosítkách), ale ne v rakvi jako u nás, nýbrž jen tak zabaleného v plátně. Jeho matka šla za márami a hořce plakala. Za ní šli jiní lidé z města a plakali s ní. Když Pán Ježíš viděl plačící matku, bylo mu jí líto a řekl jí: „Neplač!“ Potom přistoupil k nosítkám a dotekl se jich na znamení, aby se nosiči zastavili. I zastavili se. A Ježíš zavolal na mrtvého: „Mládenče, tobě pravím: Vstaň!“ I posadil se ten, jenž byl mrtvý, a počal mluvit. A Ježíš ho vrátil jeho matce.

Všecky, kteří to viděli, pojala bázeň, když viděli vstávati mrtvého. Ale potom velebili Boha a chválili jej za to a volali: „Prorok veliký povstal mezi námi, a Bůh navštívil lid svůj.“

b) Vzkříšení dcery Jairovy.

Také vzkřísil Pán Ježíš dvanáctiletou dcerušku Jairovu v Kafarnaum. Jairus byl muž velmi vážený. Jeho jediná dceruška byla na smrt nemocna. Proto přišel k Pánu Ježíši a prosil ho s pláčem: „Pane, dcera má skonává; pojď, vlož na ni ruku, aby zůstala živa.“ A Pán Ježíš šel hned s Jairem. Také učedníci a veliký zástup zvědavých lidí šel s ním. Cestou však přišli Jairovi naproti lidé z jeho domu a řekli mu: „Dcera tvá právě skonala. Netrmácej už dále Mistra!“ Ti lidé mysleli, že jí Ježíš už nemůže pomoci, když zemřela. Také Jairus myslel, že už je pozdě, a dal se do pláče. Ale Pán Ježíš ho těšil, řka: „Neboj se, jen věř, ona bude zase živa!“

Když přišli do domu Jairova, bylo tam už plno lidí, kteří hlasitě plakali a naříkali pro dívku a dělali veliký křik. Také hudebníci tam již byli a hráli smuteční písňe jako před pohřbem. Když Pán Ježíš viděl hlučící zástup, řekl jim: „Co tu křičíte a pláčete? Dívka neumřela, ale spí.“ Ale oni se mu dali do smíchu, protože věděli, že umřela. (Pán Ježíš však to řekl o spánku smrti, protože pro něho je smrt jen spánek.) Ježíš pak poručil, aby všichni vyšli ven, a nepustil nikoho dovnitř. Jen tři apoštoly, Petra, Jakuba a Jana, a otce a matku dívky vzal s sebou a vešel dovnitř, tam, kde ležela mrtvá dívka. A vzal dívku za ruku a zavolal na ni: „Děvečko, vstaň!“ I navrátil se duch její a hned vstala a chodila. A Ježíš poručil, aby jí dali jísti.

Představte si radost rodičů! Zpráva o tom se hned roznesla po celé krajině.

Ukázati krásný obraz Nelsonův a vyložití.

Kolik let bylo té dívce? Čím byl její otec? Jak se jmenoval? Kde to bylo? Zač prosil Jairus Pána Ježíše? (Aby dívku uzdravil.) A Pán Ježíš šel. Kdo šel s ním? Ale co se stalo, než tam došli? Kdo to přišel říci Jairovi? Co myslel nyní Jairus a ti poslové? Že už je pozdě, neboť nevěděli, že Pán Ježíš může i mrtvé pomoci. Co však řekl Pán Ježíš Jairovi? (Čemu má věřiti?) Konečně přišli k domu Jairovu. Co tam bylo? Tam se již chystali vystrojiti dívce pohřeb. (Neboť u židů se pohřbívalo hned ten den večer nebo druhý den ráno.) Co dělali ti lidé? Plakali a křičeli. Pochválil je za to Pán Ježíš? Ne, ale pokáral je. Co jim řekl? O jakém spánku to myslel? Proč všechny lidi vyhnal ven? Protože se nechovali pěkně a protože tam přišli většinou jen ze zvědavosti. A Pán Ježíš neviděl rád kolem sebe nevěřící zvědavce. Koho jen pustil dovnitř? Co učinil s dívkou? Jak na ni zavola? Co se hned stalo?

c) Vzkříšení Lazara.

Již tedy znáte dvě mrtvé osoby, které Pán Ježíš vzkřísil. A krátce před svou smrtí vzkřísil ještě Lazara, který byl už čtvrtý den v hrobě. To byl jeho největší zázrak před tím, než byl umučen. To se stalo ve vesničce B e t a n i i blízko Jerusalema. (Jak se jmenovala ta vesnička?) Tam bydlel Lazar se svými sestrami Martou a Marií. Marta byla nejstarší, potom byla Maria a Lazar byl nejmladší. Všichni tři věřili v Pána Ježíše a Pán Ježíš je velice miloval; a pokaždé, když byl v Jerusalemě, se u nich zastavil a býval u nich často přes noc s učedníky svými.

Jednou se stalo, že se Lazar těžce rozstona. Tu poslaly sestry pro Pána Ježíše a vzkázaly mu: „Pane, ten, kterého miluješ, je nemocen.“ A myslely, že Pán Ježíš sám hned přijde a uzdraví jej, protože ho měl velmi rád. Ale Pán Ježíš nešel a zůstal ještě dva dni na témž místě a nechal Lazara umřítí. Teprve třetího dne, když Lazar byl již mrtev, řekl učedníkům svým: „Lazar, přítel náš, umřel. Pojďme k němu!“

Když tam Ježíš přišel, ležel Lazar již čtvrtý den v hrobě. Sestry byly doma a měly smutek; a u nich byli přátelé a známí, aby je potěšili. Jak uslyšely sestry, že Pán Ježíš přichází, vyšly mu naproti. Padly mu k nohám a Marta řekla s pláčem: „Pane, kdybys byl býval zde, bratr můj nebyl by umřel.“ Tak řekla i Maria. A obě plakaly. I přátelé a známí, kteří byli u nich, plakali. Pán Ježíš se tázal: „Kam jste jej položili?“ A oni řekli: „Pane, pojd a pohleď!“ A vedli jej ke hrobu.

Cestou ke hrobu i Pán Ježíš byl dojat a zaplakal. Tu se lidé divili a řekli: „Hle, kterak ho miloval!“

Tak došli ke hrobu. Byla to jeskyně ve skále a vchod do ní byl přikryt velikým kamenem. Pán Ježíš řekl: „Odvalte kámen!“ Odstranili tedy kámen. Potom Pán Ježíš pozdvihl oči k nebesům a pomodlil se; a pak zvolal hlasem velikým: „Lazare, pojď ven!“ A hned vyšel Lazar. Byl však ovázán na rukou i na nohou plátnem a jeho tvář byla zahalena rouškou. Proto poručil Pán Ježíš: „Rozvažte ho, ať může odejít!“

Můžete si představit, jaká hrůza a jaký úžas se zmocnil těch, kteří to viděli! A jak se radovaly sestry Lazarovy!

Zpráva o tom se brzy rozšířila v Jerusalemě a po celé zemi. Mnozí pak přicházeli, aby viděli Lazara, který už ležel mrtvý v hrobě a nyní byl zase živ. Pro ten zázrak mnozí uvěřili v Pána Ježíše. Velekněží však se proto ještě více hněvali a řekli: „Necháme-li jej tak, všichni lidé v něho uvěří!“ A rozhodli se proto, že Pána Ježíše usmrtí. Také Lazara chtěli zabít, aby lidé tomu zázraku nevěřili.

Kreslime: Tomášek, Kresby ke katechismu II. vydání, strana 19.: Zázraky Páně.

VÝKLAD A VÝTĚŽEK:

Svémi zázraky dokazoval Pán Ježíš, že je Syn Boží, a potvrzoval pravdu svého učení. — Děti, vzpomeňte si ještě na to, co se stalo při křtu Pána Ježíše, než Pán Ježíš začal učit. Jak volal tehdy hlas s nebe? Co tehda řekl nebeský Otec, to potom říkal také Pán Ježíš sám o sobě: „Já jsem Syn Boží. Já jsem k vám poslán od Boha, abych vás naučil pravdě. Mé učení je od Boha, čemu učím, je pravda, a kdo ve mně věří, bude spasen.“ Aby mu však lidé spíše a raději uvěřili, že je Syn Boží, tedy to nejen ústy říkal a kázal, nýbrž také ukazoval a dokazoval svými zázraky. Těmi zázraky ukazoval lidem, že je všemohoucí, že má takovou moc jako Bůh Otec, že je tedy Syn Boží a pravý Bůh a že všechno, čemu učí, je pravda, a že mu každý musí věřit.

Co dokazoval Pán Ježíš svými zázraky? Že je pravý Bůh a že všechno, co mluví, je pravda. Proto mu musíme věřit.

Děti! Proto i my Pánu Ježíši věříme. Proto i vy věříte a máte rády věřit všemu, co Pán Ježíš řekl. Tak to Pán Ježíš od nás žádá. Kdo Pánu Ježíši nevěří, ten jej uráží, protože se

chová, jako by říkal: Pane Ježíši, ty nemluvíš pravdu, já ti nevěřím. — Proto vstaňte a řekněte Pánu Ježíši upřímně, co vám budu předříkávat:

„Pane Ježíši, věřím, že jsi pravý Syn Boží.

Věřím, že tě nebeský Otec poslal k nám, lidem, na svět, abys nás vykoupil.

Věřím všemu, co jsi řekl. Věřím tomu proto, že jsi to sám řekl a svými zázraky dokázal.“

28. Zázračné rozmnožení chlebů.

(Prvouka čl. 44., Cesta k Bohu čl. 24., B. D. čl. 106. — Pro 2., 3. a 4. třídu a málotřídky; v 1. třídě stručněji.)

Pozn. : 1. Tento zázrak rozmnožení chlebů byl jedním z největších a nejnápadnějších zázraků Páně, neboť se stal před očima tisíců. Význam a důležitost jeho je tím větší, protože byl vlastně úvodem a přípravou k velikému zaslíbení v modlitebně v Kafarnaum a předobrazem velikého zázraku eucharistického, v němž Spasitel dnes nasycuje miliony duší chlebem nebeským. Podobnosti: a) Stal se krátce před velikonoce; o rok později před velikonoce učinil Pán Ježíš zázrak eucharistický; b) Bylo to ve čtvrtek jako ustanovení Nejsvětější Svátosti; c) Také zde Pán Ježíš „pohleděl k nebi, díky činil, žehnal, lámal a dával“ jako při poslední večeři. — Tím zázrakem chtěl Spasitel učedníky své a ostatní lidi připravit na zaslíbení chleba nebeského, aby věřili, že ten, který tak zázračně rozmnožil chleby, nám může dáti za pokrm i sám sebe. A zaslíbením nebeského chleba je chtěl zase připravit na to, co učiní při poslední večeři; neboť nechtěl apoštoly tajemným odkazem a zázrakem při poslední večeři docela překvapiti.

Také katecheta má v dětech vyličením tohoto zázraku posílit živou neomezenou víru v božskou moc Pána Ježíše a probudit upřímné nadšení pro něho. A zaslíbením v Ka-

farnaum je již předem připraveni na budoucí ustanovení Nej-
světější Svátosti. Pak přijmou učení o Nejsvětější Svátosti
s ochotnější a radostnější vírou a s hlubším porozuměním.

Po této katechesi se má proto již ve 2. školním roce
aspoň krátce vyložit i veliké zaslíbení nebeského
chleba v Kafarnaum nejlépe ve zvláštní katechesi nebo
aspoň jako závěr této katechese. A není třeba se obávat, že
je to látka pro děti příliš těžká. Kubíčková Prvouka se o něm
zmiňuje pouze dvěma větami. To je málo. Hronkova „Cesta
k Bohu“ mu věnuje zvláštní článek, jak si zaslouží.

2. Text článku o rozmnožení chlebů je v Prvouce
značně zkrácen. Zde byl učiněn pokus o text obsírnější, po
jakém touží dětská duše. Podrobnosti, jež se mohou vyne-
chat, jsou v závorkách.

Při výkladu je dobře zdůraznit, že Pán Ježíš dal
zjistiti, kolik chlebů je mezi lidem a kolik je lidí, a jak to
učedníci také zjistili a podle toho odhadovali, že by bylo
třeba nakoupit aspoň za 200 denárů chleba, aby každý jen
něco málo dostal. (Za jeden denár se koupilo ječného chleba
pro 24 osob na den. 200 denárů by bylo při dnešní ceně asi
1000 K.) To je důležité zdůraznit, protože v biblické děje-
pravě „církve českomoravské“ se vykládá, že lidé měli s sebou
poschované chleby, které nyní vytahovali a bohatí se o ně
dělili s chudými. Podle jejich výkladu to nebyl žádný zá-
zrak (protože zázraky jsou podle nich nemožné), nýbrž křes-
ťané prý „skutečnou“ událost potom zveličili.

3. Učitel, který vykládá tento zázrak dětem do-
spělejším, má vědět, že podobný zázrak učinil Pán Ježíš
ještě jednou o něco později, když nasýtil sedmi chleby a ně-
kolika rybami asi 4000 lidí. První zázrak však má zvláštní
důležitost, protože byl úvodem k velikému zaslíbení. Na oba
zázraky se Pán Ježíš sám odvolává u sv. Mat. 16, 9—10 a
u sv. Marka 8, 19—20 slovy: „A nepamatujete-liž se na to,
když jsem rozlámal 5 chlebů mezi 5000, kolik košů plných
drobtů jste sebrali? Řkou jemu: Dvanáct. — A když 7 chlebů
mezi 4000, kolik košíků drobtů jste sebrali? A řkou jemu:
Sedm.“

PŘÍPRAVA:

1. Dnes vám budu vypravovati ještě o jednom zvláštním velikém zázraku Pána Ježíše.

2. Nebo: Pán Ježíš učil už dva roky a vykonal mnoho zázraků. Dnes si budeme vypravovati o docela zvláštním velikém zázraku: Jak Pán Ježíš zázračně nasýtil přes 5000 lidí, kteří s ním byli celý den na pustém místě a neměli nic k jídlu.

3. Ve 3., 4. a 5. třídě možno začít také takto: Děti, pozorovaly jste už někdy, jak Pán Bůh rozmnožuje na poli chléb, abychom měli co jíst? Jak z jednoho zrníčka dává vyrůst 30 až 40 zrnům a z jednoho bramboru 10 až 20 bramborů? Ne-li, pozorujte to někdy, abyste viděly, jak dobrotivě a moudře se o nás Pán Bůh stará! Rolník zaseje do země zrní, to pak v zemi klíčí a roste a po nějakém čase vyroste z každého zrnka klas a v něm 30 až 40 i více právě takových zrníček, jaké rolník zasil. Tak se zrníčka v zemi rozmnožují. Rolník pak obilí poseká a vymlátí a má potom 30krát až 40krát tolik zrní nežli zasil. Zrní pak dá semlít a z mouky pečeme chléb. Tak se nám tedy na poli stále rozmnožuje chléb, abychom měli co jíst.

Kdo to dělá? Děje se to samo? Samo se neděje nic. Dělá to rolník? Ten sice musí pole (půdu) dobře připravit, pohnout a zkypřit a obilí zasít, ale on sám to nedělá. Dělá to země — hlína? Ta je nato hloupá. Dělá to příroda? Je k tomu ovšem také třeba vláhy a tepla, slunce a vzduchu, — ale ani vlaha a slunce to samy nedělají. Příroda sama to tedy nedělá. Kdo to tedy dělá? To dělá Pán Bůh pomocí světla, tepla, vzduchu a tajemných sil (neviditelných), které vložil do malého zrníčka, do země, do světla, slunce, do vody — zkrátka do přírody. Dělá to Pán Bůh tím, že malému klíčku, který vložil do zrníčka, posílá v pravý čas vláhu, světlo a teplo; kdyby to Pán Bůh nedělal, mohl by se rolník sebe více namáhati, a přece by mu nic nevyrostlo. Tak nám tedy Pán Bůh, nebeský Otec, ustavičně rozmnožuje chleba na poli; a podobně rozmnožuje i jiné pokrmu; a tak nám prostírá veliký stůl přírody a živí nás.

A nyní se vás zeptám: Uměl by to někdo? Uměl by někdo bez Pána Boha a bez jeho pomoci a požehnání tak rozmnožovat obilí a jiné plodiny, jako to dělá v přírodě Pán Bůh? Ať si někdo sedne u takového zrníčka a pozoruje, jak

roste: I kdyby tam seděl ve dne v noci od jara až do léta a díval se, jak se to děje, přece by to nevykoukal a neodkoukal a přece by to nedovedl. To, co se opakuje každý rok na poli se zrněčky, z nichž potom máme chleba, je tedy veliký ustavičný zázrak rozmnožování chleba v přírodě; — a my se tomu již ani nedivíme, ani si toho nevšímáme, ani za to Pánu Bohu neděkujeme. Ale my tomu neříkáme zázrak, protože se to děje stále, pravidelně, pomocí zákonů přírodních, poznenáhlu a nepozorovaně. Ale kdyby to Pán Bůh udělal jen jednou, nebo kdyby to udělal najednou, aby to bylo každému nápadné, museli bychom říci, že to je veliký zázrak.

Nuže, děti, a podobný zázrak udělal jednou, (vlastně dvakrát) Pán Ježíš. Ten jednou rozmnožil 5 chlebů a 2 ryby tak, že se najedlo přes 5000 lidí a ještě zbylo 12 košíků drobtů. (Protože zde se to rozmnožení nestalo pravidelně podle zákonů přírodních a pomalu jako v přírodě, nýbrž náhle, najednou a nápadně, proto to byl veliký zázrak.) A o tom zázraku si budeme dnes vypravovati.

VYPRÁVOVÁNÍ (rozšířené):

1. *Okolnosti zázraku.* Děti, už několikrát jsme mluvili o městě Kafarnaum. Co pak se tam stalo? Tam se Pán Ježíš nejčastěji zdržoval a tam učinil nejvíce zázraků. Proč? Také jsem vám řekl, že u města Kafarnaum je veliké jezero (že město Kafarnaum leží na břehu velikého jezera), které se jmenuje Genezaretské nebo moře Galilejské. Na druhé straně jezera byla krajina neobydlená a pustá. Když Pán Ježíš chtěl býti o samotě, přeplavil se často s učedníky na lodičce přes jezero z města Kafarnaum na druhý břeh, do této pusté krajiny. Tam nikdo nebydlil, tam byl klid; na jaře tam bylo hodně trávy, ale v létě za velikého vedra tam bylo pusto. Plavba přes jezero na druhý břeh do toho kraje trvala asi 2 hodiny.* (Udělat na tabuli náčrtek jezera s městem Kafarnaum a s místem zázraku.)

Jednou na jaře, krátce před svátky velikonočními,** byl Pán Ježíš zase v Kafarnaum. Učedníci jeho, které rozeslal kázat po krajině, právě se vrátili z cesty a vypravovali mu,

* Tento první odstavec možno vynechati.

** Druhý rok veřejného působení Páně.

co zažili. Bylo časně ráno, a již zase přicházeli lidé v zástupech k Pánu Ježíši, aby ho slyšeli. Pán Ježíš však chtěl být tentokrát s učedníky svými o samotě (proto jim řekl: „Pojďte v ustraní do samoty trochu si odpočinout.“) I vstoupil s nimi na lodičku a plavil se s nimi na druhý břeh na místo osamělé. Lidé stojící na břehu však to zpozorovali a (když je viděli odjížděti) vydali se pěšky za nimi kolem jezera (podle břehu jezera).^{*} Cestou se za nimi sbíhali a k nim přidávali ještě jiní lidé, takže zástup jejich stále rostl. A když Pán Ježíš vystoupil na druhém břehu z lodičky, viděl zase, jak k němu přichází veliký zástup lidí. Bylo jich kolik tisíc; skoro sami chudí muži, mezi nimi i nějaké ženy a děti. (Byli to většinou poutníci, kteří se již shromažďovali na cestu k velikonoční slavnosti do Jerusalema.)

Když Pán Ježíš viděl tak veliký zástup lidí, většinou chudých a opuštěných, bylo mu jich líto, protože byli opuštěni jako stádo bez pastýře. I uzdravil jejich nemocné, které s sebou přivedli a potom se posadil na horu a počal je učit o království Božím. A zástupové ho poslouchali celé odpoledne; ani nepozorovali, že se přiblížil večer a že s sebou nemají nic k jídlu. (Nebyli připraveni na to, že tam zůstanou až do večera; když pospíchali za Pánem Ježíšem, nevzali si nic k jídlu a co u sebe měli, snědli již cestou dopoledne.)

2. *Zázrak.* — Když se přibližoval večer, přistoupili tedy učedníci k Pánu Ježíši a řekli mu: „Pane, propust již zástupy, ať jdou do okolních vesnic a nakoupí si pokrmů k jídlu. (Neboť někteří mají daleko).“ Ale Ježíš řekl: „Není třeba, aby odcházeli. Dejte vy jim jísti.“ To však řekl, aby je zkoušel, neboť věděl, co chce učiniti.^{**} Učedníci to nepochopili a mysleli, že pro ně mají sami chleba nakoupiti. I počítali, kolik jest lidí a kolik by to stálo, kdyby měli pro všechny nakoupiti chlebů. A Filip starostlivě řekl: „Za 200 denárů (to jest asi za 1000 K) chlebů nestačí,

^{*} Ta cesta jim trvala asi tři hodiny. Plavba učedníků přes moře dvě hodiny.

^{**} A potom se tázal Filipa, který snad obstarával pokrmy pro kroužek apoštolů: „Odkud nakoupíme chlebů, aby pojedli tito?“ To však řekl, aby ho zkoušel (aby zkoušel jeho víru), neboť sám věděl, co hodlá učiniti. Filip (to nepochopil a) odpověděl: Za dvě stě peněz (denárů) chlebů nestačí, aby každý něco málo dostal! (Jan 6, 5—7.)

aby každý jen něco málo dostal.“* Tu řekl Ježíš: „Kolik chlebů máte? — Jděte se podívat.“** A oni šli. Potom přišel Ondřej, bratr Petřův, a oznamoval: „Je tu jeden chlapec, který má pět ječných chlebů a dvě ryby. Ale co to je pro tolik lidí?“ Pán Ježíš řekl: „Přineste mi je sem.“ A když je přinesli, poručil: „Rozkažte lidem, ať se posadí v řadách na trávě.“*** I posadili se do trávy v řadách (ve skupinách) po stu a po padesáti; a bylo jich asi 5000 mužů mimo ženy a děti. A teď všichni hleděli na Pána Ježíše a čekali, co bude činiti.

Potom vzal Pán Ježíš pět chlebů a dvě ryby, pohleděl k nebi a učiniv díky požehnal je; a pak je rozlamoval a dával apoštolům, aby je roznášeli a rozdávali sedícím zástupům. A tak stále lámal a učedníci roznášeli a chlebů neubývalo,**** až se všichni najedli. Podobně jim rozdělil i dvě ryby a také z nich dostal každý co chtěl. Tak se nasýtlo přes 5000 lidí pěti chleby a dvěma rybami.

A když byli nasyceni, řekl Ježíš učedníkům svým: „Seberte drobtý, které zůstaly, ať se nezmaří.“ I sbírali je a sebrali jich dvanáct plných košíků.*****

Když nyní lidé poznali, jak veliký zázrak učinil Ježíš, užasli všichni a volali: „To je jistě ten veliký prorok, co má přijíti na svět! To je jistě ten zaslíbený Mesiáš a Král, kterého už dávno čekáme!“ A začali se radovati, že budou mít tak mocného a dobrého krále, který jim bude dávat chléb a o ně se starat. A hned se radili o tom, jak ho povedou do Jerusalema a učiní ho tam svým králem.

* A učedníci se pak tázali: „Máme snad odejít a nakoupiti pokrmů pro všechen zástup tento?“ (Luk. 9, 13.) Patrně tedy měli právě asi 200 denárů ve společné kase. Ale Ježíš jim řekl: „Ne! Podívejte se, kolik chlebů zde máte.“

** Tato výzva je pouze u svatého Marka (6, 38): „Kolik chlebů máte? Jděte a vizte! A když zvěděli, řekli: Pět a dvě ryby.“ Svatý Matouš a Lukáš podávají jen výsledek šetření slovy: „Nemáme zde, než pět chlebů a dvě ryby.“ (Mat. 14, 17; Luk. 9, 13.)

*** Doslovně: „I přikázal jim, aby rozsadili všechny po skupinách na zelenou travu. A posadili se v řadách po stu a po padesáti.“ (Mar. 6, 39, 40.) Svatý Jan jako očitý svědek poznamenává ještě k doplnění obrazu: „Bylo pak mnoho trávy na tom místě“ (Jan 6, 10).

**** Množily se v rukou Páně a snad i v rukou apoštolů.

***** Byly to z rákosí pletené košíky, jaké s sebou chudí lidé tehda nosili na cestu místo cestovní tašky. Když byly prázdné, daly se složit, splasknout.

Když však Ježíš viděl, že ho chtějí chytiti a přinutiti, aby byl jejich králem, povolal učedníky stranou. Ti se také již radovali, že nastávají věci veliké a slavné, že jejich Mistr se stane králem. Proto dychtivě očekávali, co jim řekne. Ale on jim přikázal, aby sami bez něho vstoupili na loď a přepravili se zpět.* Divili se tomu, proč je posílá domů. I řekl jim, že chce zástup rozpustiti. Poslechli tedy, ale neradi. A stále se ohlíželi, zdali i zástup ho poslechne jako oni a rozejde se. Ježíš však zástupům (rokujícím o tom, jak ho učiní králem), najednou zmizel a utekl na blízkou horu a tam se ukryl a modlil skoro celou noc. Zástupové ho potom hledali, ale když ho nikde neviděli, počali se rozcházeti. Bylo již pozdě večer a byla tma. Apoštolové čekali stále ještě u lodi na břehu jezera až do noci na Pána Ježíše. Ale když viděli, že se ho nedočkají, vypluli na jezero a plavili se v noci směrem ke Kafarnaum.

Nyní možno ukázati pěkný obraz Nelsonův nebo Fuglův nebo Doubkův nebo z Herderovy bible.

VYSVĚTLENÍ (Prohloubení):

Protože skoro vše je již vysvětleno v rozšířeném vypravování, možno příběh hned vytazovati a jen tu a tam ještě něco vysvětliti:

1. Zástupy lidu přišly za Pánem Ježíšem a poslouchají ho celé odpoledne; ani nemyslí na jídlo. Také si nevzali s sebou nic, když běželi za Pánem Ježíšem.

2. Tak se přiblížil večer. Nač upozornili apoštolové Pána Ježíše? A lidé se skutečně již chtěli rozcházeti. Ale Pán Ježíš je nenechal odejiti lačné (hladové) a co řekl učedníkům? Učedníci to nepochopili a byli proto v rozpacích a starostech, jak opatří chleba pro tolik lidí. A odhadovali, že by bylo třeba nakoupit chlebů za 200 denarů (asi za 1000 K) a ještě by to bylo málo. A také již pomýšleli na to, že půjdou lidem chleba nakoupit. Ale co jim řekl Pán Ježíš? Aby se šli podívat, kolik chlebů je mezi lidem. A co učinil potom?

* Evangelista (Mat. 14. 22) praví: „A ihned přinutil učedníky, aby vstoupili na lodičku a plavili se napřed na druhou stranu, až by rozpustil zástupy.“ Lid totiž pomýšlel na to, že Ježíše chytí a učiní králem a obnoví pozemské království Davidovo, a učedníci byli v nebezpečí, že se také dají strhnouti všeobecným nadšením pro založení pozemského království.

3. Potom si dal těch 5 chlebů přinést. To nebyly bocháňky, jako my máme. Tenkrát měli chleby jiné. Ty chleby měly podobu velikých placek. Byly velké asi jako talíř (asi 20 cm v průměru) a tlusté asi jako palec (asi 1½ cm). A Pán Ježíš rozkázal, aby se všichni zase posadili. Lidé se tedy posadili v řadách po 100 a po 50 do trávy a učedníci je spočítali. A teď všichni napjatě čekali, co Pán Ježíš učiní.

4. Pán Ježíš se pomodlil, chleby požehnal a lámal a rozdával — a učedníci roznášeli. A teď se stal ten velký zázrak rozmnožení. Pán Ježíš stále lámal a chlebů neubývalo; chléb se v jeho rukách zázračně rozmnožoval — až se všichni najedli.

5. A co potom poručil? Takové košíky měli učedníci po ruce, protože je stále s sebou nosili. To byly cestovní košíky (jakési cestovní tašky) z rákosí. Tak nasbírali více drobtů než bylo chlebů. Nyní byl zázrak všem lidem ještě patrnější.

6. Když nyní lidé poznali, jak veliký zázrak učinil Pán Ježíš, zmocnilo se jich veliké nadšení, neboť si vzpomněli na to, jak je kdysi Pán Bůh zázračně živil manou na poušti a že podobný zázrak nasycení se všeobecně očekává od budoucího Mesiáše — a začali volati: „To je jistě ten prorok...“ (Opakuj!) Který prorok? Ten zaslíbený Mesiáš. A co proto chtěli učiniti? Proč? Protože Mesiáš měl býti králem a oni mysleli, že bude králem pozemským jako kdysi David — a že obnoví království Davidovo. Proto se nyní radovali a mysleli si: To bude pravý král? Pod takovým králem se nám povede dobře! Takového krále právě potřebujeme! A protože věděli, že Pán Ježíš je skromný a bude se bránit, chtěli ho hned chytit a přemluvit a přinutit, aby se stal jejich králem a dovést ve slavném průvodu do Jerusalema. A hned se radili, jak to provedou, a už se na to těšili. Také učedníci se z toho radovali, že jejich Mistr je tak milován a že se stane králem.

7. Ale Pán Ježíš se z toho neradoval. Proč pak? Protože (zas) nepochopili, že on přišel založit jiné království. Někdo snad se diví, proč se nechtěl stát králem. Protože ho chtěli učiniti králem pozemským a světským, jakým byl kdysi David a mysleli, že Mesiáš obnoví bývalou říši Davidovu. Pán Ježíš však nepřišel na svět, aby založil nějaké světské a pozemské království a staral se lidem o živobytí a pořádek a o věci pozemské; — Pán Ježíš přišel na svět, aby nás vykou-

pil a založil duchovní království a staral se o naši duši a její život a její království. (Pán Ježíš byl králem nade všemi králi, ale králem, jehož království není s tohoto světa.) Proto lidem rychle jejich úmysl překazil. Jak to učinil? Nejprve rozkázal učedníkům a skoro je přinutil, aby sedli na loď a vrátili se nazpět, aby se také nedali svést všeobecným nadšením zástupů k takovému bludu o pozemském království mesiášském. Učedníkům se ovšem nechtělo a šli neradi (neradi se loučili se svou nadějí v jeho pozemské království) a dlouho až do noci čekali u lodi, aby viděli, co se stane. Byli zvědaví, zdali ho nyní lidé poslechnou a rozejdou se. — Ale Pán Ježíš si už věděl rady.

Jak to udělal, aby lid od jeho úmyslu odvrátil? Najednou jim zmizel a odešel na blízkou horu a tam se jim ukryl; a tam se pak skoro po celou noc modlil. A protože už byl večer a bylo tma, lidé si toho hned nevšimli a nevěděli, kam odešel. Potom ho hledali, ale když ho nikde neviděli, začali se rozcházet. (Jen někteří vytrvali na místě až do rána.) Když to viděli učedníci a když marně až do noci čekali na Pána Ježíše, vypluli v noci na jezero a plavili se domů do Kafarnaum.

T E X T (Mat. 14, Mar. 6, Luk. 9, Jan 6):

Bylo na jaře, krátce před svátky velikonočními. K Pánu Ježíši přicházely již zrána zástupy lidu, ale on chtěl být o samotě s učedníky svými. Proto s nimi vstoupil na loď, aby se přepravili na druhý břeh jezera (Genezaretského), na místo osamělé. Lidé stojící na břehu však je zpozorovali a pustili se po břehu za nimi.

Když (pak) Ježíš viděl veliký zástup lidí, který tam za ním přišel, bylo mu jich líto, protože byli opuštěni jako stádo bez pastýře. I přijal je a uzdravil nemocné, jež měli s sebou. Potom vystoupil na horu a posadil se tam s učedníky svými a mluvil jim o království Božím.

Když se již přibližoval večer, přistoupili k němu učedníci jeho a řekli: „Propuť již zástupy, ať jdou do okolních dvorců a vesnic a nakoupí si pokrmů k jídlu (neboť toto místo je pusté a den se již nachýlil)“. On však odpověděl: „Není třeba, aby odcházeli. Dejte vy jim jíst.“ To však řekl, aby je zkoušel (neboť věděl, co hodlá učiniti). I počítali, kolik by to stálo, kdyby měli sami nakoupiti chlebů. Filip pak řekl: „Za dvě stě peněz (denárů) chleba nestačí jim, aby každý jen něco málo dostal.“ Ale on řekl jim: „Kolik

chlebů máte? Jděte se podívat.“ I šli. Když se vrátili, pravil Ondřej, bratr Petrův: „Je tu jeden pacholik, který má pět chlebů ječných a dvě ryby. Ale co jest to pro tolik lidí?“

I řekl Ježíš: „Přineste mi je sem.“ A když přinesli, kázal opět: „Rozkažte lidem, ať se posadí.“ I posadili se do trávy ve skupinách (v řadách) po stu a po padesáti; a bylo jich asi pět tisíc mužů mimo ženy a děti. Tu Ježíš vzal pět chlebů a dvě ryby, pohlédl k nebi a učiniv díky požehnal je; potom lámal a dával je učedníkům svým, aby je rozdávali sedícím (zástupům).

I dostal každý, kolik chtěl a jedli všichni a nasýtli se: podobně i z ryb. A když byli nasyceni, řekl Ježíš učedníkům svým: „Seberte drobtý, které zůstaly, ať se nezmaří.“ I sebrali a naplnili jimi dvanact košů.

A tu užasli všichni, kteří viděli ten zázrak, který učinil Ježíš a počali říkati: „To je jistě ten prorok (= ten zaslíbený Mesiáš), který má přijíti na svět.“ A chtěli ho chopiti a vésti jej do Jerusalema a učiniti svým králem. Když však Ježíš zpozoroval, co chtějí učiniti, přikázal učedníkům, aby vstoupili na lodičku a přeplavili se zpět na druhou stranu jezera. Sám pak se uchýlil na horu, aby se tam modlil a tak zmizel zástupům. Byl již večer a zástup lidu nevěda, kam odešel Ježíš, počal se rozcházeti.

NAUČENÍ:

1. *Modlitba před jídlem za dary Boží.* — Děti! Podobně jako Pán Ježíš rozmnožil chleby, rozmnožuje Pán Bůh každý rok chleby na poli; tak se nám stará o chléb a sytí všechny tvory. Jenže na poli se to neděje tak nápadně a najednou, nýbrž poznenáhlu. Pozorujte to někdy a uvažujte o tom: Rolník zaseje obilí nebo nasází brambory a Pán Bůh jim dává růst a při tom je rozmnožuje; takže z jednoho zrnečka vyroste 20 až 50 zrneček, a z jednoho bramboru 5 až 20. Kdyby to Pán Bůh nedělal, tedy bychom umřeli hladu. Tak Pán Bůh pečuje o naše živobytí a dává a rozmnožuje pokrm milionům lidí a zvířat, a všem nám prostírá každý rok veliký stůl přírody. Proto říkáme, že všechny naše pokrmy, zvláště chléb, jsou darem Božím a proto máme za ty dary Boží, za pokrm a nápoj Pánu Bohu vděčně děkovat. A to činíme tím, že se před jídlem a po jídle modlíme.

Také Pán Ježíš se před jídlem modlil. Copak učinil Pán Ježíš, nežli lidé jedli? Pohleděl k nebi. „Učinil díky a požehnal chleby“, čili: modlil se.

Protože chléb a všecken pokrm je dar Boží a Pán Bůh není povinen nám jej dávat, máme o něj stále a každý den prosit (tedy ne jen před jídlem). A to činíme v modlitbě Otčenáš, když se modlíme: „Chléb náš vezdejší dej nám dnes.“ To znamená: Pane, dávej nám chléb a všechno, čeho potřebujeme k živobytí, abychom netrpěli nouzí a nehynuli hladu a mohli ti lépe sloužit!

2. *Pán Ježíš přislíbil chléb nebeský.* — (V 1. třídě se vypravování zázraku zkrátí a zjednoduší a při opakování se může ještě učiniti stručná zmínka o zaslíbení v Kafarnaum asi tak, jak je to zde.) A nyní slyšte, co se stalo druhý den. To je z toho nejdůležitější a nejkrásnější (a nejpodivnější).

Druhý den ti lidé Pána Ježíše zase hledali. Proč asi? Protože chtěli, aby jim stále dával chléb a byl jejich králem. A našli ho v modlitebně v Kafarnaum. Ale Pánu Ježíši se nelíbilo, že stále myslí na chléb pozemský a na pozemské království; protože nám chtěl dáti jiný chléb — nebeský, a jiné království — nebeské. Proto jim řekl: „Vy hledáte jen chléb pro tělo a pro život pozemský. Ale já vám chci dáti jiný, mnohem lepší chléb — pro duši a pro život věčný.“ Tu byli zvědaví, co to bude za chléb a řekli: „Pane, dávej nám tedy takový chléb!“ A Pán Ježíš řekl: „Ten nový chléb pro život věčný, který vám chci dáti, jsem já. Tím chlebem (pro duši) je mé tělo a má krev, které za vás vydám (na smrt) na kříži!“

A za rok potom to Pán Ježíš opravdu udělal. Udělal to před svou smrtí při poslední večeři. Tenkrát dal svatým apoštolům a všem lidem po prvé za pokrm své tělo a svou krev v podobě chleba a vína. A od té doby dává ten nebeský pokrm ve svaté Hostii všem lidem, aby měli život věčný a přišli do nebe. A letos (za rok) dostanete ten nebeský pokrm také vy.

UŽIVOTNĚNÍ:

Při opakování pak se může ještě dodati: Děti! A ten nebeský pokrm pro duši je nyní v kalichu (v ciboriu) ve svatoštánku na oltáři. Tam ho bere kněz a dává ho lidem při svatém přijímání. Odtamtud ho můžete dostat také vy! A letos už ten nebeský chléb také dostanete.

Ach, děti, když židům tak chutnal již obyčejný chléb, který jim dal Pán Ježíš na poušti, jak dobrý a sladký pro vaši duši bude teprve nebeský chléb, klerým je Tělo a Krev Pána Ježíše! Po tom nebeském pokrmu — po Tělu a Krvi Páně — máte proto stále toužit a na ten nebeský pokrm se těšit. Proto se modlete vždycky, když jste na mši svaté a vidíte, jak někteří lidé dostávají ten Chléb a vy ho ještě dostat nemůžete: „Pane Ježíši, dej nám ten nebeský pokrm. kterým jsi ty sám! My se už na tebe těšíme! Přijď už brzy do naší duše!“

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Pán Ježíš chleby požehnal a učinil díky. To byla jeho modlitba před jídlem.

2. Chléb je dar Boží. Modli se o dar Boží a važ si daru Božího! Nepohrdej chlebem!

3. Pán Ježíš sám nás učí modliti se o chléb a o dary Boží slovy: „Chléb náš vezdejší dej nám dnes!“

4. Modlitba před jídlem: „Požehnej, Pane, nás i tyto dary, které z Tvé štědrosti budeme požívati.“

5. Modlitba po jídle: „Děkujeme Ti, Hospodine, za všechna dobrodiní tvá“ (za všechny dary Tvé).

6. Modlitba v nouzi: „Ježíši, Otče chudých, smiluj se nad námi!“

7. Pán Ježíš nám přislíbil dáti chléb nebeský pro duši a pro život věčný. Tím chlebem je on sám, jeho Tělo a jeho Krev. Ten chléb dal po prvé učedníkům při poslední večeři a nyní jej nabízí a dává všem věřícím ve svatém přijímání.

29. Kristus, chléb živý.

(Pán Ježíš přislubuje Nejsvětější svátost oltářní.)

(Cesta k Bohu čl. 25., B. D. čl. 107. — Pro 2., 3., a 4. třídu a málotřídky.)

Pomůcky: 3 obrazy: rozmnožení chlebů, poslední večeře a proměňování nebo svaté přijímání při mši svaté.

Pozn.: V Prvouce tento důležitý článek chybí; jsou tam z něho jen 2 věty. Ve 2. i 3. tř. se ovšem vypravování velmi zkrátí a zjednoduší. Přípravou k němu bude opakování o zázraku nasycení 5000. (Srv. Gatterer, Katechetik strana 152.) Zázrakem rozmnožení chlebů ukázal Pán Ježíš lidem svou božskou moc, aby pak snáze uvěřili, až jim slíbí své tělo za pokrm. Protože v tomto článku nejde o vypravování děje, nýbrž o rozmluvu, bude ve 2. a 3. třídě vhodno probírat jej podle návodu Meyova po malých oddílech bod za bodem tak, že se ke každému bodu hned připojí příslušný výklad.

PŘÍPRAVA 1.:

Dnes si budeme ještě jednou vypravovati, jak Pán Ježíš zázračně nasýtil 5000 lidí a jak jim potom slíbil dáti ještě jiný, mnohem podivnější a vzácnější chléb nebeský.

PŘÍPRAVA 2.:

Vypravuje nebo zopakuje se stručně zázrak nasycení. — Tím zázrakem ukázal Pán Ježíš, že může dáti lidem zázračný chléb, jako kdysi dával Pán Bůh Izraelským manu — chléb s nebe — na poušti. A nyní slyšte, co se stalo druhý den po tom zázraku.

A. (pro 2. a 3. třídu a málotřídky.)

PODÁNÍ 1.:

Druhý den ráno (po zázračném nasycení) lidé hledali Pána Ježíše a našli ho v modlitebně v Kafarnaum. Proč pak ho hledali? Protože chtěli, aby jim pořád dával chléb. Pán

Ježíš to věděl a proto jim řekl: „Vy mě hledáte, abych vám dal zase chléb; ale starejte se více o pokrm pro život duše a pro život věčný, který vám dám!“ Tu Židé hned zatoužili po takovém pokrmu a řekli: „Pane, dávej nám (tedy) takový chléb!“ A nyní jim Pán Ježíš řekl, že tím chlebem pro život věčný (pro věčný život duše) je On sám: „Já jsem ten chléb živý, který s nebe sestoupil. A chléb, který já vám dám, je tělo mé, které dám za život světa.“ To jest: Tím nebeským chlebem pro duši je mé tělo, které vydám za všechny lidi na smrt na kříži. Opakuji, N., kdo je tím chlebem pro duši? Jaký nový, podivný chléb slíbil dáti Pán Ježíš?

PROHLoubENÍ ROZHovOREM:

Co dělali lidé druhý den ráno? Hledali zas Pána Ježíše. A kde ho našli? Proč ho hledali? (Proč za ním zas přišli?) Chtěli, aby jim dával chléb a byl jejich králem. Ale co jim řekl Pán Ježíš? Aby se starali o jiný chléb; aby se nestarali jen o chléb pro tělo, ale aby se starali o pokrm pro duši — aby jejich duše nehynula, ale měla v sobě život věčný. A hned také řekl, že jim chce dáti takový pokrm pro věčný život duše. Co na to řekli lidé? Lidé na něm hned ten chléb chtěli a řekli: „Pane, dávej nám stále takový chléb!“ Ale ještě nevěděli, co to bude za chléb. (Oni myslili, že to bude podobný chléb jako mana, která padala s nebe na poušti.) A nyní jim Pán Ježíš řekl, jaký chléb to bude; že tím nebeským chlebem (pokrmem) pro život duše a pro život věčný (pro věčný, nadpřirozený život duše) je On sám — že to je jeho tělo a jeho krev, které nám dá za pokrm, až za nás umře na kříži. Jak to řekl? „Já jsem ten chléb živý, který s nebe sestoupil. (Já jsem chléb života.) A chléb, který já vám dám, je mé tělo, které dám za život světa.“ Ta slova si budete pamatovat.

SHRNUTÍ:

Budeme si tedy pamatovati: Druhý den ti lidé Pána Ježíše hledali a chtěli od něho zase chléb. Ale Pán Ježíš jim řekl, že jim chce dáti jiný, lepší chléb, chléb pro duši a pro život věčný; a že tím chlebem bude on sám, jeho tělo a jeho krev, které vydá za všechny lidi na kříži.

Jakou podivnou věc tedy Pán Ježíš slíbil? Že nám dá nový nebeský pokrm pro duši a tím pokrmem bude jeho tělo a jeho krev. (A také řekl, že každý, kdo chce mít v duši život věčný a přijít do nebe, musí ten pokrm jísti, — musí jísti jeho tělo a pít jeho krev.) Může to Pán Ježíš udělat? (A on to potom také učinil — při poslední večeři.)

Ale ti lidé tomu nevěřili. A když jim to řekl, hádali se o to mezi sebou, horšili se a říkali: „Co to mluví? Jak pak můžeme jíst jeho tělo a pít jeho krev? To je divná řeč! To je tvrdá řeč! Kdo tomu může rozumět, a kdo to může poslouchat?“ A odešli od něho a už v něho nevěřili. Oni mysleli, že to není možné a že Pán Ježíš mluví nesmysly. — To od nich bylo nehezké. Když viděli před tím takový zázrak, mohli vědět, že Pán Ježíš je všemohoucí a že může všechno — i to, co se jim zdá divné a nemožné a že Pán Ježíš ví, co mluví.

Pán Ježíš se proto zarmoutil, že jsou tak nevěřící, ale nechal je odejít, protože u Pána Ježíše může zůstat jen ten, kdo v něho věří. A když odešli, ptal se svatých apoštolů: „Chcete také odejít?“ To znamená: „Vy mi také nevěříte?“* Ale svatí apoštolové Pánu Ježíši věřili. Oni tomu také nerozuměli, ale věděli, že Pán Ježíš může všechno a když něco řekne, že to musí být pravda. Proto řekli — a svatý Petr to řekl za všechny: „Pane, my chceme zůstat u tebe. My víme a věříme, že ty jsi Kristus, Syn Boží. A co ty mluvíš, je pravda.“

Děti! To byla krásná odpověď! A tak to řekneme Pánu Ježíši také my: „Pane Ježíši, ty jsi Syn Boží, ty mluvíš vždycky pravdu a ty můžeš všechno, proto věříme všemu, co říkáš, i když tomu nerozumíme a i když se nám to zdá podivné.“

PROHLoubENÍ ROZHovOREM:

Co divného slíbil Pán Ježíš? Že nám dá nový, zvláštní chléb pro duši a pro život věčný. Kdo bude tím chlebem? (Kdy nám dá ten chléb? Až umře na kříži.) Ale co na to řekli lidé? Věřili tomu? Horšili se a zlobili — mysleli, že to není možné a že Pán Ježíš mluví nesmysly. Jak urážlivě to řekli? To od

* Nebo: „Jestliže ani vy nevěříte, můžete také jít.“

nich nebylo pěkné. Tím Pána Ježíše urazili. Když viděli před tím takový zázrak, mohli vědět, že Pán Ježíš může všechno a když něco řekne, tedy to říká doopravdy. A Pán Ježíš dvakrát opakoval, že to myslí velmi vážně a doopravdy, a oni přece nevěřili. Proto je nechal odejít. Tak u něho zůstali nakonec apoštolové sami. A jak se nyní zeptal svatých apoštolů? Kdyby byli také nevěřili, tedy by je byl nechal také odejít a byl by si zvolil apoštoly nové. Ale oni mu věřili. Nevěděli také jak to bude, jak to Pán Ježíš učiní — ale věděli, že on to může udělat. Jak mu tedy odpověděli?

Děti! A tak to dnes řekneme Pánu Ježíši také my! — Nyní se obě části zopakují.

PODÁNÍ 3.:

1. *Poslední večeře.* — A za rok potom, při poslední večeři splnil Pán Ježíš, co tenkrát v Kafarnaum slíbil. Před svou smrtí při poslední večeři dal svatým apoštolům opravdu jíst své tělo a pít svou krev v podobách chleba a vína.

Jak to učinil? Vzal chléb, požehnal jej a řekl: „Vezměte a jezte, to je mé tělo,“ a tak proměnil chléb ve své tělo. A potom vzal kalich s vínem požehnal jej a řekl: „Pijte z toho všichni, to je má krev,“ a tak proměnil víno ve svou krev. Tak dal svatým apoštolům opravdu jíst své tělo a pít svou krev, jenže v podobách chleba a vína. Tu si svatí apoštolové vzpomněli na to, co jim před rokem slíbil. Teď už věděli, jak to bude — jak mohou jísti jeho tělo a pít jeho krev.

Ale Pán Ježíš chtěl ten nebeský pokrm dáti všem lidem — a také nám. Proto poručil apoštolům a jejich nástupcům, že to, co on učinil, nyní budou dělat po něm stále až do skonání světa — při mši svaté.

2. *Svaté přijímání.* — Také nám dává tedy Pán Ježíš ten nebeský chléb. A kde nám jej dává? Ve svatém přijímání. A letos jej už dá také vám. Také vy budete letos po prvé jísti ten nebeský Chléb — tělo a krev Pána Ježíše v podobě chleba — ve svaté Hostii. Proto se už nyní na to máte připravovat a těšit a modlit se, abyste Pána Ježíše přijaly důstojně a zbožně!

3. *Duchovní přijímání.* — Protože tím nebeským chlebem pro duši je sám Pán Ježíš, proto zbožní lidé (kteří milují Pána Ježíše), mají velikou radost, když ho mohou přijímat. A proto se na ten nebeský chléb stále těší a stále po něm touží. — Někteří lidé touží jen po penězích, po bohatství, po zábavách a dobrém jídle a pití, to jsou lidé nevěřící, tělesní, svěští a pozemští; ale zbožní lidé, kteří mají rádi Pána Ježíše, svou duši a nebe, netouží po bohatství a zábavách, ti touží po Pánu Ježíši a proto mají velikou radost, když mohou Pána Ježíše přijmouti. Proto ho přijímají co nejčastěji — když mohou, tedy každou neděli nebo i každý den. A když jej nemohou skutečně přijmouti, tedy po něm aspoň upřímně touží a přednášejí mu tu upřímnou touhu s prosbou o jeho milost. Takové upřímné touze po Pánu Ježíši ve svaté Hostii říkáme duchovní přijímání.

Děti! Myslím, že i vy toužíte po tom, aby k vám Pán Ježíš přišel. Takovou touhu vidí Pán Ježíš rád a splní ji tím, že vám dá nějakou milost. Proto mu ji často ukazujte a po každé, když jste v kostele, mu řekněte, jak po něm toužíte a jak rády byste jej přijaly do svého srdíčka. To mu můžete říci třeba takto:

Pane Ježíši! Věřím v tebe, doufám v tebe, miluji tě, toužím po tobě, přijď ke mně!

Nebo: Pane Ježíši! Po tobě touží duše má. Jako jelen po prameni vody živé, tak touží duše má po tobě! Ó přijď ke mně, Pane Ježíši a posvět mne!

Nebo: Přijď ke mně, Ježíšku, posvět mi dušičku... atd.

TEXT (k opakování):

Druhého dne ráno (po zázračném nasycení) lidé hledali Pána Ježíše. A našli ho v Kafarnaum. Ale Ježíš řekl jim: „Hledáte mne proto, že jste jedli z chlebě a nasýtli se. Hledejte však nikoli pokrm, který pomine, nýbrž pokrm, který zůstane i pro život věčný a který vám dá Syn člověka.“* „I řekli mu: „Pane, dávej nám vždycky ten chléb!“ Ježíš řekl: „Já jsem (ten) chléb živý, který s nebe sestoupil. Chléb, který já dám, jest mé tělo, které dám za život světa.“ A když nechtěli věřit, opakoval:

* Tuto větu možno rozdělit ve dvě takto (podle Pichlera): „Nehledejte však pokrm, který pomine! Syn člověka dá vám pokrm, který zůstane i pro život věčný.“

„Tělo mé v pravdě (opravdu) jest pokrm a krev má v pravdě jest nápoj.“

Ale oni i mnozí z učedníků tomu nevěřili a odešli. Tu řekl Pán Ježíš apoštolům: „Chcete i vy odejít?“ Petr však odpověděl za všechny: „Pane, ke komu bychom šli? (Ty přece máš slova života věčného! A) my jsme uvěřili a poznali, že ty jsi Kristus, Syn Boží.“

B. (pro 3., 4. a 5. třídu.)

PODÁNÍ 1.:

1. *Ježíš kráčí po moři.* — Pozdě večer (po zázračném nasycení) vstoupili učedníci na rozkaz Páně do lodičky; a když se zástupy rozešly a oni viděli, že se Pána Ježíše nedočkají, plavili se do Kafarnaum. V noci však se zdvihl prudký vítr, který váł proti nim, takže museli těžce zápasiti s vlnami. A když se octli uprostřed jezera, nemohli z místa.

Ježíš byl zatím samotný na hoře a modlil se. Asi o třetí hodině po půlnoci pak se vydal za nimi kráčeje po vlnách jezera. Náhle spatřili učedníci, že kdosi jde po vodě a blíží se k nim. A protože byli sami bez Pána Ježíše a nenapadlo je, že by to mohl býti on, polekali se tak, že vykřikli: „Strašidlo jest to!“ On však promluvil k nim a řekl: „Buďte dobré mysli, já jsem to, nebojte se!“ Tu Petr, v radosti nad tím, že je to Pán, zvolal: „Pane, jsi-li to ty, přikaz, ať jdu po vodě k tobě!“ A on řekl: „Pojď!“ I vystoupil Petr z lodičky a kráčel po vodě k němu. Ale vítr mu bránil a vlny se zdvihaly proti němu, takže se bál a počal tonouti. I vykřikl: „Pane, zachraň mě!“ A hned byl Ježíš u něho, uchopil ho za ruku a pravil: „Malověrný, proč jsi pochyboval?“ A jakmile s ním vstoupil do lodičky, přestal vítr. A než se nadáli, byla loď u břehu v Kafarnaum.

(Tuto část možno stručně zopakovati nebo vůbec vynechati.)

P o z n á m k a : Oba zázraky: Rozmnožení chlebů a chůze po moři jsou úvodem a přípravou k velikému zaslíbení nového nebeského pokrmu. Zázračným nasycením se zjevil Ježíš zástupům jako Mojžíš nového zákona, který sytí své věrné manou s nebe; zázračnou chůzí po moři pak ukázal, že jeho tělo je povzneseno nad zákony času a prostoru a tedy schopno eucharistické proměny.

2. *V modlitebně v Kafarnaum.* — Mnozí z těch, které Pán Ježíš nasýtil chleby, čekali pod horou na něho až do rána. Ráno pak jej znova hledali na hoře; a když jej nenalezli, vrátili se do Kafarnaum.* Tam slyšeli, že Ježíš už je zase v Kafarnaum a že učí v modlitebně. I přišli tam za ním a ptali se ho: „Mistře, jak jsi sem přišel?“

On však věděl, proč přišli, proto jim na to neodpověděl, ale řekl: „Hledáte mne ne proto, že jste viděli divy, nýbrž že jste jedli z chlebů a nasýtili se. Pečujte však nikoli o pokrm, který pomine, nýbrž o pokrm, který zůstane pro život věčný a který vám dá Syn člověka.“ (Kdo je to Syn člověka? To je Pán Ježíš. — Pán Ježíš jim tedy řekl: aby se nestarali jen o pokrm pro tělo, ale aby se starali o pokrm pro duši, který jim bude prospěšný pro život věčný, a že jim chce dát takový pokrm. Jak jim to řekl?) Na to oni řekli: „Pane, dávej nám vždycky takový chléb!“ (Tedy ten nový slíbený chléb hned chtěli, ale ještě nevěděli, jaký chléb to bude. Oni mysleli, že to bude podobný chléb, jako kdysi mana na poušti. Pán Ježíš však řekl, že tím chlebem je On sám — jeho tělo a jeho krev.) Pán Ježíš jim na to řekl: „Já jsem chléb života. Já jsem (ten) chléb živý, který s nebe sestoupil. Kdo bude jísti z toho chleba, bude živ na věky. A chléb, který já dám, je mé tělo, které dám za život světa. Toto jest chléb, jenž s nebe sestoupil, ne jako otcové vaši jedli (na poušti) a zemřeli.** Kdo jí chléb tento, živ bude na věky.“ (To pro ně bylo něco velmi podivného a neslýchaného.)

PROHLOUBENÍ:

Děti! Tohle je trochu těžké, to si musíme napřed zopakovati a vyložit, abyste si to lépe pamatovaly a dobře tomu rozuměly.

Copak dělali lidé zázračně nasycení druhý den? Hledali Pána Ježíše. A kde ho našli? — Proč ho hledali? Co na něm chtěli? Chtěli na něm, aby jim dával stále, každý den takový chléb, jako jim dal den před tím, — a aby byl jejich krá-

* Většinou pěšky, někteří pak na lodicích rybářů.

** Lépe: „Ne jako mana, kterou otcové vaši jedli (na poušti) a (potom) zemřeli.“ — Pro paměť dětí stačí uvést jen věty výrazně vyznačené.

lem. Takového krále by si byli přáli. (Po svém nasycení viděli, že Pán Ježíš je všemocný, že jim může kdykoli dátí zázračný chléb, a proto se domnívali, že tomu bude zase tak, jako za časů Mojžíšových, kdy na poušti padala mana s nebe, jenže nyní to bude ještě lépe. Proto věřili, že Ježíš je ten veliký prorok, Mesiáš a budoucí Král, který jako nový Mojžíš založí mesianskou říši, v níž už nebude nouze, hlad a bída a v níž pro ně nastanou nové rajske časy. Proto ho chtěli za krále.)

Ale právě to se Pánu Ježíši u nich nelíbilo. Nelíbilo se mu, že myslí jen na jídlo a (pohodlný) život pozemský a že si jej představují jako krále světského, který se bude starat o jejich živobytí a o věci pozemské. (On nestál o to, aby byl jen králem, který rozmnožuje a dává lidem chléb a uzdravuje jejich nemocné, On chtěl mnohem více.) Proto jim na jejich první otázku, jak sem přišel, ani neodpověděl a začal k nim mluvit o jiném, podivném pokrmu pro život věčný, a hned jim ten pokrm také nabízel.

Co jim řekl nejprve? Nejprve jim vytýkal, že ho hledají jen proto, aby jim zase dával pozemský chléb. („Vy mě nehledáte proto, že jste viděli divy, nýbrž proto, že jste jedli z chlebů a nasýtli se.“) A potom řekl, aby hledali jiný chléb, nebeský — pro duši a pro život věčný: „Ale nehledejte jen pokrm (pro tělo), po kterém budete mítí zase hlad (a jednou přece umřete), nýbrž hledejte pokrm (pro duši), který vám zůstane pro život věčný (až do života věčného); a já vám chci dátí takový pokrm.“ Co na to řekli? Hned ten zvláštní pokrm chtěli, (ačkoli ještě nevěděli, jaký pokrm to bude.) Jak řekli? „Pane, dávej nám vždycky takový chléb!“ (Mysleli, že to bude asi podobný zázračný chléb, jako byla mana na poušti, jenže ještě lepší, a když se ho najedí, že už nebudou mítí hlad. Mysleli tedy stále jen na chléb pro tělo.) A teď jim Pán Ježíš řekl novou podivnou věc: Že tím pokrmem bude On sám. Řekl: „Já jsem (ten) chléb živý, který s nebe sestoupil. Chléb, který já vám dám, je mé tělo, které dám za život světa. To tedy není chléb jako mana, kterou jedli otcové vaši a potom přece zemřeli; kdo jí chléb tento, ten nezemře, ale bude živ na věky.“ (Kdo že je ten chléb? „Mé tělo, které dám za život světa“; kdypak? Až za celý svět, za všecky lidi umru na kříži, pak

vám dám ten chléb, pak vám dám to své tělo a krev za pokrm.) To tedy bude ten nový pokrm. O takovém pokrmu se jim nikdy ani nezdálo. To byla podivná řeč, tak divná, že tomu nechtěli věřit. — A nyní vám řeknu, co na to řekli a jak se k tomu zachovali.

PODÁNÍ 3.:

3. *Pán Ježíš opakuje a potvrzuje svá slova.* — Když Pán Ježíš řekl tak podivnou věc, nevěděli lidé nejprve, jak to myslí. Zdali mluví jen v podobenství (o svém učení, které přirovnává k chlebu), či zdali to myslí doopravdy. I reptali a začali se o to hádat a říkali pohrdlivě a posměšně: „Kterak může tento dáti nám tělo své k jídlu?“ (Tím chtěli říci: Jak pak ho můžeme jíst? Což pak se zabije a dá se nám za pokrm? A hádali se o to, zdali je to možné a jak to vlastně myslí.)* — Ježíš to slyšel, ale úmyslně jim nic nevysvětloval. Neřekl jim, jak to bude, protože chtěl, aby mu věřili, že on to může učinit. Aby tedy nemysleli, že to říká jen tak, (a že to nemyslí doopravdy), opakoval znova s důrazem: „Vpravdě, vpravdě pravím vám: Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života (věčného).** Kdo jí mé tělo a pije mou krev, (ten) má život věčný a já ho vzkřísím v den poslední. Neboť tělo mé vpravdě jest pokrm a krev má vpravdě jest nápoj. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm. — Toto jest chléb, který sestoupil s nebe! Ne jako když otcové vaši jedli manu a zemřeli, kdo jí chléb tento, živ bude na věky!“***

PROHLoubENÍ:

Lidé se tedy urazili nad tím, že jim Pán Ježíš nabízel k jídlu své tělo, protože si mysleli, že chce, aby jedli jeho maso, jeho hmotné, mrtvé tělo. Proto odpověděli pohrd-

* Urazili se také tou jeho řečí, protože mysleli, že mají jíst je h o h m o t n é, m r t v é tělo, jeho maso a jeho krev; proto odpověděli tak pohrdavě. Mysleli, že se pominul rozumem a že neví, co mluví. Proto ho nazvali pohrdlivě: „tento.“

** Křtem se člověk k životu novému rodí (Jan 3, 5), ale tento vyšší život musí býti udržován duchovní stravou, a tou je tělo a krev Páně. Proto každý z nás potřebuje Krista Pána požívat. Proto Církev přikazuje, aby-
chom jej aspoň jednou za rok přijali.

*** Stačí uvést pouze věty výrazněji vytištěné.

livě, že neví, co mluví. Řekli: „Kterak může tento dáti nám tělo své k jídlu?“

A co učinil Pán Ježíš, když mu lidé nechtěli věřiti a tak pohrdlivě a urážlivě mu odpovíděli? — Vysvětloval jim to? Ne. Neřekl jim úmyslně, jak to bude, protože od nich žádal víru, ale opakoval znova, že to tak bude, a že to myslí velmi vážně a doopravdy. A přímo jim hrozil, že nebudou míti v sobě život věčný, když nebudou jísti jeho tělo a píti jeho krev. Jak to řekl? Opakuj, N., ta jeho vážná a důrazná slova! „Vpravdě, vpravdě pravím vám: Nebudete-li jísti těla Syna člověka...“ (Či tělo je „tělo Syna člověka?“ „Nebudete míti v sobě života“ — jaký život tím mínil? Život věčný. Nový, nadpřirozený život v duši a pak život věčný po smrti.) A potom ještě dodal: „Neboť tělo mé vpravdě (= opravdu) je pokrm a krev má vpravdě jest nápoj,“ aby věděli, že to myslí doslova a doopravdy a ne jen v podobenství; že tedy myslí své skutečné tělo a svou skutečnou krev.

ZOPAKOVÁNÍ TEXTU:

Tu hádali se vespolek, řkouce: „Kterak může dáti nám tělo své k jídlu?“ Proto řekl jim Ježíš: „Vpravdě, vpravdě pravím vám: Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti v sobě života. Neboť tělo mé vpravdě jest pokrm a krev má vpravdě jest nápoj. (Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm. — Kdo jí chléb tento, živ bude na věky!)“

PODÁNÍ 4. A VÝKLAD:

4. *Nevěra Židů a učedníků. Vira apoštolů.* — (Jaký byl výsledek řeči Páně?) Když poznali, že to Pán Ježíš říká docela vážně a doopravdy, urazili se ještě více, nevěřili mu a odešli od něho. A také mnozí z učedníků jeho (ze 72 učedníků) počali reptati (na jeho podivnou řeč) a řekli: „Tvrdá je ta řeč; kdo ji může poslouchat?“ („Tvrdá“, to jest odporná a protivná.) To je tvrdá řeč — to už je protivná a (nám) nesnesitelná řeč, kdo to může poslouchat? (Neřekli: Kdo jí může rozumět, protože jí už ani rozumět nechtěli, nýbrž, kdo může vůbec takové podivné a protivné řeči poslouchat?)

(Jen v 5. třídě a v měšťance: Pán Ježíš jim (těm učedníkům) řekl: „To vás pohoršuje?“ že mluvím o jedení svého těla a krve? „Což pak, až užijete Syna člověka, jak vstupuje tam, kde byl dříve?“ to jest až ho uvidíte, jak vstupuje se svým tělem na nebesa? Ale protože viděl, že by jim mluvil marně, skončil řeč slovy: „Ale jsou někteří mezi vámi, kteří nevěří. Proto řekl jsem vám, že nikdo nemůže přijíti ke mně, není-li mu dáno od Otce mého“* to jest, že nikdo ve mně nemůže docela věřit, komu Bůh k tomu nepomůže.)

A tu i mnozí z učedníků jeho od něho odešli a již s ním nechodili (a nevěřili v něho). A Ježíš je nechal odejít (a nevolal je zpět, protože u něho mohou býti jen ti, kteří v něho věří). Tak zůstalo v modlitebně státi už jen dvanáct apoštolů, kteří na to všecko smutně hleděli. (Těšili se, že Pán Ježíš se stane králem, a nyní viděli, jak ho všichni s pohrdáním opustili a i z mnohých učedníků se stali nevěrci a jeho nepřátelé.)

Tu se Pán Ježíš obrátil k nim a tázal se jich: „Chcete i vy odejít?“ (Tím chtěl říci: „Také vy se chcete přidati k těm odpadlým a nevěřícím, kteří právě odešli?) Ale svatý Petr odpověděl krásně za všechny (jménem všech): „Pane, ke komu bychom šli? Ty přece máš slova života věčného; a my jsme uvěřili a poznali, že ty jsi Kristus, Syn Boží.“ Apoštolové tedy obstáli ve zkoušce. To byla krásná odpověď! Tu odpověď si dobře zapamatujeme. (Dá se několika žáky opakovat!) „Ty máš slova života věčného“ znamená: Co ty mluvíš, je pravda — tvá slova jsou pravda a vedou k životu věčnému. (Tvá slova nebyla tvrdá, ale jsou to slova věčného života.) A my jsme uvěřili a poznali, že ty jsi Kristus, to jest ten zaslíbený Mesiáš, (jehož proroci předpovídali a národ náš očekává) a Syn Boží, který může všecko. Proto ti věříme, i když tvým slovům nerozumíme. — Apoštolové také Pánu Ježíši nerozuměli, také nechápali, jak budou jísti tělo a krev Pána Ježíše, ale věřili mu, protože byl Syn Boží, jemuž je všecko možné a který se nemůže mýlit a někoho klamat.

* Víra je tedy také dar Boží milosti. Bůh ji dává každému, aby šel ke Kristu, ale mnozí se vzpěchují a nejdou za hlasem milosti, který je ke Kristu táhne. Nejsi-li snad táhnut ke Kristu, modli se, abys byl přitahován.

Děti! Představte si, že byste byly tenkrát mezi posluchači Pána Ježíše v Kafarnaum! Co byste byly udělaly? Byly byste se zachovaly jako ti nevěřící a odpadlí učedníci? Myslím, že byste se přidaly k svatému Petru a k svatým apoštolům a s nimi statečně a věrně Pánu Ježíši odpověděly: Pane Ježíši! My jsme uvěřily a poznaly, že ty jsi Kristus, Syn Boží. Pro to ti věříme a proto věříme každému tvému slovu.

PROHLoubENÍ:

Všimněte si, když učedníci od Pána Ježíše odcházeli, že je nevolal nazpět a nic jim nevysvětloval. Pán Ježíš nemluvil nic nadarmo. Když něco řekl, bylo to vážné a byla to pravda. Proto nezměnil a neodvolal ani jediného slova. Pán Ježíš žádal od svých učedníků víru. Kdo nevěřil, nemohl býti jeho učedníkem. Proto neprosil učedníky, aby u něho zůstali. Neprosil ani apoštoly. I apoštolům dal na jevo, že mohou odejít, nevěří-li každému slovu jeho. (Proto jej potěšila odpověď věřícího Petra, ale zarmoutilo jej, že i mezi dvanácti se našel jeden nevěrec a k tomu zrádce — Jidáš, který, ač byl nevěrec, přece neodešel.)

Při opakování (v 5. třídě) možno ještě dodati: Apoštolové tedy Pánu Ježíši věřili. Ale i mezi nimi byl jeden nevěrec. Proto jim Pán Ježíš odpověděl: „Zdali jsem vás nevyvolil dvanácte? A (přece) jeden z vás je ďábel.“ To pravil o Jidášovi, který jej hodlal zraditi, ač byl jeden ze dvanácti. Ten (totiž) po této řeči přestal v Pána Ježíše věřiti, ale neodešel od něho a zůstával dále mezi apoštoly jako ďábel.

TEXT K OPAKOVÁNÍ:

(Jaký byl výsledek řeči Páně o velikém zaslíbení?) Ale Židé neuvěřili Pánu Ježíši a odešli od něho. A také mnozí z učedníků jeho nevěřili a řekli: „Tvrdá je ta řeč, kdo ji může poslouchat?“ A odešli od něho a již s ním nechodili. Tu řekl Pán Ježíš ke dvanácti apoštolům: „Chcete i vy odejít?“ Ale svatý Petr odpověděl (za všechny): „Pane, ke komu bychom šli? Ty máš slova života věčného; a my jsme uvěřili a poznali, že ty jsi Kristus, Syn Boží.“

VÝTĚŽKY:

1. *Príslibní Nejsvětější Svátosti.* — Po zázračném nasycení slíbil Pán Ježíš lidem a nám všem jiný, mnohem vzácnější chléb. Kdo bude tím chlebem? On sám — jeho

tělo, „které dá za život světa“ a jeho krev, kterou za nás vylije na kříži. Kdy jim — a všem lidem — dá své tělo za pokrm? Až za nás umře na kříži. Kterými slovy to slíbil? „Já jsem chléb živý, který s nebe sestoupil. A chléb, který já dám, je mé tělo, které dám... Nebudete-li jísti tělo a Syna člověka a pítí jeho krve, nebudete mítí v sobě života. Neboť tělo mé vpravdě jest pokrm a krev má vpravdě jest nápoj.“ Slíbil nám tedy své skutečné tělo a svou skutečnou krev.

2. *Ustanovení Nejsvětější Svátosti.* — A co slíbil, splnil. Kdy to učinil? Před svou smrtí při poslední večeři. Jak to učinil? Proměnil chléb ve své tělo a víno ve svou krev a dal je apoštolům za pokrm. Dal jim tedy své tělo a svou krev v podobě chleba a vína. Tu si vzpomněli na jeho zaslíbení, které učinil právě před rokem. A nyní už věděli, jak budou jísti jeho tělo a jeho krev — že je budou jísti v podobě prostého pokrmu, v podobě chleba a vína. (Ale nesmíme si to představovati tak, že tělo Pána Ježíše pak bylo ukryto ve chlebě, nýbrž že se chléb proměnil v tělo Pána Ježíše a víno v jeho krev, a jen podoba chleba a vína zůstala. Neboť Pán Ježíš řekl v Kafarnaum: A chléb, který vám dám, jest mé tělo... A také při poslední večeři řekl: „To jest mé tělo“ — a neřekl: V tomto chlebě se skrývá mé tělo.)

Ale Pán Ježíš nechtěl dáti ten nový nebeský pokrm jen apoštolům, nýbrž všem lidem. Všichni lidé měli jísti jeho tělo a pítí jeho krev. Jak se o to postaral? Co proto poručil svatým apoštolům? Proto řekl svatým apoštolům: „To činite na mou památku!“ to jest: To, co jsem právě učinil, budete na památku mé smrti stále konati a opakovati až do skonání světa, aby všichni lidé mohli svou duši živiti a posilovati mým tělem a mou krví. A po vás to budou činit vaši nástupci. A oni to pak také činili. A od té doby se to opakuje stále. Kdy se to opakuje? Při mši svaté. — Při obětování se nám ten nebeský pokrm připravuje, při proměňování k nám přichází (tím, že se chléb a víno proměňují v tělo a krev Páně) a při přijímání se nám nabízí a rozdává. A my ten nebeský chléb jmenujeme Nejsvětější Svátost oltární nebo Svatá Hostie nebo také Eucharistie.

3. *Pokrm pro duši a pro život věčný.* — Děti! Proč potřebujeme toho nebeského chleba? Naše tělo ho ovšem nepotřebuje, ale potřebuje ho naše duše. Pročpak? Aby mohla žítí novým, lepším, vyšším a nadpřirozeným životem, čili: aby v sobě měla život věčný a mohla přijít do života věčného (do nebe). Kdo to řekl? Pán Ježíš: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný. A: Nebudete-li jísti těla Syna člověka..., nebudete mít v sobě života (věčného).“

Neboť i duše potřebuje pokrmu. Z čeho pak se skládá člověk? (Z těla a z duše.) Z čeho stvořil Pán Bůh lidské tělo? (Ze země.) Proto ze země má tělo i svůj pokrm. Pokrmům pro tělo dává Bůh vyrůstati ze země. A odkud je naše duše? Je také ze země? Ta je přímo od Boha a je Bohu podobná. Může ji tedy nasytiti nějaký pokrm ze země (pozemský)? A kam má jednou duše přijít? Může se tam dostat jen tak? Chce-li přijít k Pánu Bohu, musí býti napřed Pánu Bohu podobna a musí v ní ten svatý nebeský a věčný život začít už nyní na zemi a ten v ní začne křtem svatým — a musí se v ní potom udržovati a živiti. A čím pak se má udržovati?

Čím pak se udržuje život tělesný? Ten se udržuje potravou a dýcháním. (Pokrmem, nápojem a čistým vzduchem.) Tělo bez potravy slábne a umírá. — Také život duševní se musí udržovati nějakou potravou. Také duše potřebuje pokrmu, má-li žítí a býti silná a zdravá. Neboť také duše naše má těžkou práci, aby se dostala do nebe: Musí stále bojovati s tělem, světem a ďáblem, — na ten těžký boj je sama slabá — a tím bojem se také unaví a vyčerpá, takže bývá už docela umdlená, nemocná a jako mrtvá. V tom boji ztrácí lehce milost posvěcující a nebeský nadpřirozený život. Proto pro ni Pán Ježíš vymyslel zvláštní drahocenný nebeský pokrm.

Neboť Pán Ježíš naši duši tolik miloval. K vůli ní přišel na zemi, pro ni snášel tolik utrpení a bolestí, pro ni podstoupil smrt kříže. A proto chtěl, aby to všechno nebylo nadarmo. Když pro naši duši tolik trpěl, postaral se také o to, aby zase znova nehynula hladu a slabostí, a proto pro ni vymyslel tak podivný nebeský pokrm. Proto mu nestačilo, že pro ni vydal své tělo a krev na smrt, ale on jí to své tělo a krev chtěl ještě zde zanechat na věčnou památku za pokrm, aby se jím stále živila a sílila pro život věčný.

Vidíte, jak nesmírně miluje Pán Ježíš naši duši! On chce býti stále s ní a v ní, aby i naše duše byla stále s ním a v něm. Takovou lásku nevěřící a tělesní lidé ovšem nikdy nepochopí. To může trochu pochopit jen ten, kdo má velikou lásku k Pánu Ježíši a kdo mu věří jako svatí apoštolové. Kdo je jako nevěřící učedníci, ten mu na to také řekne: „To je tvrdá řeč. Kdo to může poslouchat?“ Ale kdo má rád Pána Ježíše a věří mu, ten to poslouchá rád.

A tak, děti, hleďte, abyste nikdy nebyly jako nevěřící Židé a nevěřící učedníci, kteří Pána Ježíše opustili a nevěřící a zrádný Jidáš. A modlete se často, aby vás Pán Ježíš sám k sobě přitahoval a dal vám do duše velikou víru v něho, velikou lásku k němu a velikou touhu po něm a po jeho svatém Těle a Krvi v Nejsvětější Svátosti!

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Co slíbil Pán Ježíš po zázračném nasycení v Kafarnaum? Že nám dá za pokrm své tělo a svou krev.

2. Kdy to splnil? Za rok potom při poslední večeři.

3. Kdy nám nyní dává své tělo a svou krev za pokrm? Ve svatém přijímání.

4. Jaký užitek (jaký prospěch) nám přináší svaté přijímání? (Čili: Co působí svaté přijímání?)

a) spojuje nás (sjednocuje nás) s Pánem Ježíšem — proto se jmenuje latinsky Communio to jest společenství, spojení s Pánem Ježíšem čili svátost našeho sjednocení s Bohem;

b) posvěcuje nás, abychom byli světější;

c) posiluje nás, abychom byli silnější a statečnější ve službě Boží;

d) živí nás, abychom si zachovali (udrželi) svatý život (nadpřirozený) v duši (až k životu věčnému).

5. Kterými slovy přikázal Pán Ježíš, že ho máme jísti? Slovy: „Vpravdě, vpravdě pravím vám, nebudete-li jísti tělo Syna člověka a pít jeho krev, nebudete mít v sobě (vyššího nebeského) života“ (Jan 6, 54.)

6. Jak často máme přijímati chléb nebeský. to jest Tělo a Krev Pána Ježíše v Nejsvětější Svátosti? Co nejčastěji, možno-li denně, protože je to pokrm pro duši. Ale nejméně jednou za rok a to v čas velikonoční; a pak v nebezpečí smrti.

7. Kterak máme přistupovati k svatému přijímání? S tě-
lem od půlnoci lačným a v počestném oděvu; s duší v po-
svěcující milosti a s upřímnou zbožností.

Duše Svatý, připrav Pánu
v duši naší čistý chrám,
ať jsme hodni jísti manu,
kterou Kristus dává nám. —
Zůstaň stále naším hostem,
uč nás lásce, svatým ctnostem,
v poslední pak hodině
pozvi k věčné hostině!

(Z písně: Ducha pravdy slíbeného
č. 61, v Českém kancionálu.)

30. Ježíš — přítel maličkých.

(Jak Pán Ježíš miluje děti.)

(Prvouka článek 45. Cesta k Bohu článek 35. — Pro 1., 2. a 3. třídu.)

P o m ů c k y : Obraz: Ježíš žehná dítkám — a obraz liturgický :
Monstrance a ciborium.

Pozn. : 1. Tato katechese je vhodným úvodem ke katechesi násle-
dující o dvou přikázáních lásky. Patří též k přípravě na
1. svaté přijímání. Proto se může zařadit až tam nebo se
tam opakuje a to tak, že se věnuje více pozornosti vyvo-
zeným poučkám o svatém přijímání. Proto se zde po vý-
kladu děje připojuje poučení o požehnání s Nejsvětější
Svátostí, o duchovním přijímání a výzva : Přicházejte rády
k Pánu Ježíši, příteli dítek, který na vás čeká ve svatostánku.
A proto se již nyní vysvětlí a nacvičí modlitby : Ježíši, tobě
žiji ...

2. Roztomilá scéna, jak matky přinášejí a přivádějí dítky k Pánu Ježíši, aby jim požehnal, se stala v Pereji (v Zajordání) po řeči Páně o nerozlučitelnosti manželství a o chvále panenství. Pán Ježíš přišel z Galileje do Pereje, provázen zástupem lidu a učil tam a uzdravoval nemocné (Mat. 19, 1; Mar. 10, 1—17) bezpochyby v některém domě nebo spíše na dvoře některého domu. Je vždycky výhodou pro vypravování, známe-li dějiště a okolnosti, protože tím se stává celý obraz určitějším a jasnějším; jinak je obraz neurčitý, matný a nejasný, a ten si pak někdo sám nesprávně doplňuje a určuje.

Proč učedníci bránili a domlouvali matkám, aby k Pánu Ježíši nepřicházely s dětmi? Patrně mysleli, že přicházejí Pánu Ježíši nevhod, neboť byl již unaven a chtěl právě odejít (jak patrně z Mat. 19, 15.) a nechtěli, aby byl zdržován, a pak se jim zdálo příliš malicherným pro velikého proroka a Mesiáše, aby se obíral malými dětmi. Pán Ježíš však smýšlel jinak. Laskavě, ale rozhodně proto překazil pokus apoštolů a řekl: „Nechte dítek přicházeti ke mně a nebraňte jim, neboť takových je království Boží“ — a připojil naučení: „Amen pravím vám: Kdo nepřijme království Božího jako dítko, nevejde do něho“ (Mar. 10, 15; Luk. 18, 18).* „A objav je, vkládal na ně ruce a žehnal jim“ (Mar. 10, 16). A radoval se při pohledu na prosté, upřímné a nezkažené dítky, jeho oči zářily a objímal je něžně, vkládal na ně ruce a žehnal jim. Byla to jejich nevinnost, prostá, upřímná a hříchem nezkažená a nezensvěcená duše dětská, která Ježíše, nejvyšší čistého a svatého, tak k sobě vábila a táhla. Dítěti je proto království Boží otevřeno, že jeho pokorná, prostá a světem nezkažená duše nečiní překážek Boží milosti, ale ochotně ji přijímá.

* Podobně řekl již před tím v Kafarnaum na jejich spor o tom, kdo jest větší v království nebeském: „A zavolav pachole, postavil je uprostřed nich a řekl: Amen pravím vám: Neobráťte-li se a nebudete-li jako maličci, nevejdete do království nebeského. Kdo se tedy poníží jako pachole toto, ten jest větším v království nebeském. A kdo přijme jedno pachole takové ve jménu mém, mne přijímá. — Kdo by však pohoršil jedno z maličkých těchto, kteří ve mně věří, tomu by bylo lépe... (Mat. 18, 1—6 a 10.)

PŘÍPRAVA:

Již jsem vám vypravoval mnoho o tom, jak dobrotivý byl Pán Ježíš ke všem lidem. Zvláště miloval Pán Ježíš chudé, nemocné a hříšníky, kteří se chtěli polepšit. Ale nejvíce miloval (nejraději měl) hodné, zbožné a nevinné (nezkažené) děti. (To ukázal několikrát.) O tom vám budu dnes vypravovati.

VYPRAVOVÁNÍ:

1. *Matky přivádějí k Pánu Ježíši děti.* — Když Pán Ježíš někam přišel nebo přestal učit, stávalo se často, že zbožné matky k němu přinášely a přiváděly děti, a prosily ho, aby jim požehnal. Neboť věřily, že jejich dětem to prospěje a že se stanou lepšími a svatými, když se jich dotkne nejvyšší svatý Pán Ježíš a požehná jim.

Jednou zase Pán Ježíš učil na dvoře kteréhosi domu (v Zazjordaní) a uzdravoval nemocné. Když skončil kázání, loučil se s hostitelem a chystal se odejít. Bylo to asi k večeru a učedníci na něho již nedočkavě čekali. Tu přicházely k Pánu Ježíši ženy, které s sebou vedly plno dětí; nejmenší nesly v náručí a větší vedly za ruce. Byly to děti většinou chudé, prostovlasé a bosé, některé byly otrhané a umazané (špinavé), jak přiběhly od hry. Jejich matky chtěly Pána Ježíše prosit, aby na ně vložil ruku a požehnal jim. Neboť viděly, jak vkládáním a dotýkáním rukou uzdravoval nemocné a zbavoval je nemoci; proto si přály: Ó, kdyby vložil svoji mocnou ruku i na naše děti a požehnal jim, to by jim jistě přineslo mnoho dobrého. Proto si přály, aby dotekem a žehnáním své svaté ruky i od jejich dětí odvrátil a zahnal všechno zlé, aby jejich děti byly svaté a šťastné.

2. *Apoštolové jim brání, ale Pán Ježíš je k sobě volá.* — Učedníci však jim v tom chtěli zábrániti a domlouvali jim, aby odešly a nezdržovaly Pána Ježíše, že je unaven a že nemá kdy. Také se jim zdálo, že Ježíš má jiné důležitější starosti, než obírat se malými dětmi (malými caparty) a že to pro něho není vhodné a důstojné.

V Písmě svatém (ve svatých knihách) není sice psáno, co apoštolové ženám řekli a jak se ženy bránily, ale můžeme si představit, že to bylo asi takto: „Co tu chcete?“ zeptal se zástupu žen apoštol, který jim byl nejbližší. „Chceme vidět

Ježíše! Chceme, aby požehnal našim dětem!“ řekly ženy. „Pán je unaven a nemá kdy hrát si s dětmi (obírat se dětmi) a pak máme již naspěch, nezdržujte nás“, domlouvali jim učedníci. „Ale Mistr je dobrý. On nás jistě nevyžene. A děti se na něho tolik těší,“ bránily se ženy. A byly by se málem s učedníky pohádaly. V tom právě vycházel Pán Ježíš na dvorek. Slyšel křik dětí a matek a viděl, jak jim učedníci domlouvají a zabráňují v cestě k němu. I zamrzl se a řekl učedníkům: „Nechte dítek přicházeti ke mně a nebraňte jim, neboť takových je království Boží“ (t. j. právě ony mají první právo na království Boží). A připojil naučení: „Amen pravím vám: Kdo nepřijme království Božího jako dítko, nevejde do něho“ (t. j. kdo nebude tak pokorný, prostý, nezkažený, upřímný a zbožný jako dítě, nevejde do království Božího.)

2. *Ježíš žehná dítkám.* — Po těch slovech běžely už větší z dětí radostně k němu a matky mu přinášely v náruči své malé miláčky a prosily ho, aby jim požehnal. A Pán Ježíš to učinil rád. Bral dítky do náručí, objímal je, vkládal na ně ruce a žehnal jim. — A nedbal, že některé děti byly otrhané a některé umazané a neumyté, jak přiběhly od hry, protože se díval jen na jejich upřímnou a nezkaženou duši. Usmíval se na ně, hladil jejich neučesané vlasy, modlil se nad nimi a žehnal jim. Jak se z toho radovaly jejich matky a jak spokojeně se dívaly na své děti! — A také chování apoštolů se najednou změnilo. Když nyní viděli, s jakou láskou se děti tlačí a tulí k Pánu Ježíši, jak mu hladí roucho, jak ho chytají za ruce a prosí o požehnání, měli také radost a už se na ženy nehoršili. — Ty děti pak na to požehnání Pána Ježíše jistě už nikdy nezapomněly a jistě byly potom hodné, zbožné a šťastné.

PROHLoubENÍ A VÝKLAD:

Ukáže se vhodný obraz a pak se látka zopakuje. — Jednou zase Pán Ježíš celý den učil a uzdravoval nemocné. Kde to bylo? V nějakém domě v Zajordání. Ale nebylo to uvnitř ve světnici, protože tam by se byli lidé nevešli, nýbrž na dvoře. A co chtěl učiniti k večeru? Chtěl již odejít. Kdo však najednou přicházel? Najednou se přihrnul do dvorce zástup žen a s nimi plno dětí; větší běžely samy nebo je vedly matky za ruce a nejmenší nesly v náruči. Co chtěly od Pána

Ježíše? Na koho Pán Ježíš také vkládal ruce? (Na nemocné.) A co se pak stávalo s nemocnými? Co si tedy myslely matky? Že i jejich dětem jeho požehnání prospěje. Že od nich zažene zlé a přinese jim dobré. Ale kdo je nechtěl k Pánu Ježíši pustit? Proč? (Protože Pán Ježíš chtěl již odejít a protože myslili, že on se nebude obírat a zdržovat malými dětmi.) Ale co jim řekl Pán Ježíš, když to viděl? Že právě takové prosté a nevinné děti mají první právo na království Boží. A co potom činil?

Hleďte, tak veliká je láska a dobrota Pána Ježíše! On je Syn Boží, větší a mocnější než všichni králové, presidenti a císařové a přece dovoluje, aby děti k němu přicházely jako k otci a chová se k nim jako jejich nejlepší otec a jako jejich přítel.

Tři věci tedy dělal Pán Ježíš: a) Bral dítky do náručí a objímal je. Některé děti byly s počátku bázlivé a netroufaly si k němu, proto je bral do náručí a objímal, aby viděly, jak je má rád. — b) A potom na ně vkládal ruce. Podobně jako vkládal ruce na nemocné nebo jako kněz při křtu dítěte vztahuje ruku nad hlavou dítěte a modlí se nad ním (nebo: podobně jako já nyní kladu ruku na tvou hlavu.) — c) A potom dítkám žehnal. Co to je? To znamená: Modlil se nad nimi, aby Pán Bůh byl stále s nimi, aby je ochránil a jim pomáhal, aby se jim dobře vedlo a aby zůstaly hodnými a zbožnými a aby byly stále lepšími. To činil při tom, když jim kladl ruce na hlavu. Při tom se nad nimi modlil a svolával na ně Boží pomoc a požehnání.

A prospělo jim to požehnání? Ó, to bylo mocné požehnání, to jim velice prospělo, zvláště jejich duši! Jako když na jaře v máji přijde teplý déšť, který pronikne až ke kořínkům rostlin a stromů, tu se hned všechno zelená a krásně kvete. Tak to bylo i s požehnáním Pána Ježíše. Jeho požehnání proniklo až hluboko do dušičky těch dětí a způsobilo, že v nich začal růst a kvést nový nebeský život; jeho požehnání bylo pro jejich dušičky jako nebeská rosa, nebeské slunce a teplý nebeský déšť, po nichž v přírodě všechno krásně kvete a všemu se daří. Tak se potom dařilo těm dětským dušičkám. Potom se ty děti rády modlily, rády pracovaly a poslouchaly a mnohem lépe prospívaly v zbožnosti a ve všem dobrém.

Proto si dobře zapamatujete krásná slova, která řekl Pán Ježíš o dětech: „Nechte maličkých dítek přicházeti ke mně a nebraňte jim, neboť takových je království nebeské.“ (Dát opakovat.)

TEXT:

Krátce si to budeme pamatovati takto: (Mnohé matky přiváděly k Pánu Ježíši své děti, aby na ně vložil ruce a dal jim požehnání.)

Jednoho dne, když přestal učit a chtěl již odejít, přišly (zase) k Pánu Ježíši matky s malými dětmi, aby na ně vkládal ruce, pomodlil se nad nimi a požehnal jim. Učedníci jeho však jim v tom bránili, nechtěli je k němu pustit a domlouvali jim, že Pán Ježíš nemá kdy, obírat se malými dětmi a že je unaven.

Ale Pán Ježíš se nad tím rozmrzel a řekl jim: „Nechte dítek přicházeti ke mně a nebraňte jim, neboť takových je království nebeské.“ A potom zavolal děti k sobě, bral je do náruči a objímal je, vkládal na ně ruce a žehnal jim. — A potom teprve odtud odešel.

VÝTĚŽKY A NAUČENÍ:

1. *Kdy Pán Ježíš žehná nám?* — Děti! Přály byste si, aby také vám Pán Ježíš tak žehnal jako dětem, o nichž jsem vám vypravoval? Milé děti, Pán Ježíš miluje i vás a také vám chce dát své požehnání a často vám je již dal. Kdypak? Po prvé vám žehnal při křtu svatém. Tenkrát vás žehnal jménem Pána Ježíše kněz, a kněz je jeho služebník a zástupce. To tedy nebylo jen požehnání od kněze, to bylo požehnání od Pána Ježíše. A v kostele ke konci mše svaté dává kněz každou neděli a každý den lidem požehnání. Všimli jste si toho? Jak to dělá? Tu se kněz otočí od oltáře k lidem, lidé v kostele kleknou a kněz nad nimi udělá veliký kříž. Při tom se všichni požehnají křížem a potom zase vstanou. Tu dostáváte požehnání vlastně od Pána Ježíše. Tu vás žehná kněz jménem Pána Ježíše — to vám tedy žehná vlastně Pán Ježíš rukou kněze. Proto si máte toho požehnání vážit a při něm zbožně kleknout a zbožně se žehnat křížem.

2. *Svátostné požehnání.* — A potom po mši svaté vám ještě jednou dává požehnání sám Ježíš Kristus ze svatostánku — ve svaté Hostii. Všimly jste si toho? Tomu říkáme svátostné požehnání nebo požehnání s Nejsvětější Svátostí. — Jak se to děje? Po mši svaté otevře kněz svatostánek, neboť tam mezi námi přebývá týž Pán Ježíš — Přítel dítek, který tak miloval dítky a tak rád jim žehnal. (Při tom ministrant dá znamení zvonkem, aby lidé poklekli.) V čem pak se tam Pán Ježíš skrývá? Ve svaté Hostii.

A v čem je svatá Hostie? Ta je ukrytá za sklem v krásné zlaté nádobě, které říkáme monstrance. (Jak jí říkáme? Napsat na tabuli a potom nakreslit podle kreseb ke katechismu strana 50.: Monstrance a ciborium nebo Životkových Zvěstí o Bohu str. 107.) Vypadá jako slunce se zářícími zlatými paprsky (nebo jako malý oltářík se zlatými věžičkami.) Uprostřed v ní je veliká bílá svatá Hostie, která vypadá jako bílý tenký kulatý chlebiček, ale vy už víte, kdo to je a kdo se v ní skrývá. Zde se Pán Ježíš stal pro nás ještě menším než v jesličkách betlemských. — A pak je tam ještě jedna nádoba. Je to kalich se svatými Hostiemi přikrytý víčkem a zahalený hedvábnou rouškou, na níž jsou obyčejně vyšita zlatá písmena JHS. V něm jsou malé svaté Hostie pro ty, kteří chtějí jít k svatému přijímání. Ten kalich se jmenuje ciborium. (Opakuj, N.! Napsat na tabuli.); a rouška, kterou je zakryt se jmenuje velum. Písmena JHS. znamenají, že uvnitř za tou rouškou (jakoby za závojem) se skrývá něco velmi svatého a tajemného, sám Pán Ježíš — Ježíš hříšných Spasitel. (Nyní si ty 2 posvátné nádoby nakreslíme.)

Po mši svaté tedy otevře kněz často ještě svatostánek, vyndá monstranci se svatou Hostií nebo zakrytý kalich (ciborium) s malými svatými Hostiemi a potom jím dává lidem požehnání. Kdo vám při tom žehná? Při tom vám žehná týž Pán Ježíš, který kdysi žehnal dětem, jenže skrytý v Nejsvětější Svátosti. A to jeho požehnání je právě tak mocné a svaté, jako bylo požehnání, které dával dětem, když byl na zemi v lidské podobě. Proto si ho máme vážit, při něm uctivě pokleknout a Pánu Ježíši, který vám žehná, se klanět. Takové požehnání bývá pak ještě na večer každou neděli a svátek (ve městech i každý den).

A nyní vám řeknu, jak se takové požehnání koná a co při něm máte dělat: Kněz otevře svatostánek, vyndá kalich se svatými Hostiemi (= ciborium) nebo monstranci s Pánem Ježíšem a postaví ji na oltář. Potom se před svatou Hostií pokloní a okouří ji kadidlem, takže se kolem ní udělá kadidlový oblak. Ten kadidlový oblak nebo kadidlový mráček znamená, že tu v něm jest skrytý Bůh, protože Pán Bůh se nám v nebi také skrývá jakoby v oblaku nebo v mraku. (Také na Hoře Sinai a cestou z Egypta se Pán Bůh skrýval v mračnu, v oblaku.) My při tom zazpíváme zvláštní píseň, kterou Pána Ježíše pozdravujeme nebo prosíme o požehnání,

na příklad: Skrytý Bože, Zdráv buď Chlebe, Vítej, vítej přezázračné Tělo, Ó Ježíši, my v tebe věříme, Klaň se Bohu věčnému, Klaním se ti v úctě, Na kolena padejme nebo Svatý Bože, svatý silný nebo Svatý, svatý, svatý. Potom se kněz k Pánu Ježíši ve svaté Hostii skrytému modlí a potom vystoupí k oltáři, vezme monstranci s Pánem Ježíšem (nebo kalich se svatými Hostiemi) uctivě do rukou a dělá s ní nad lidmi kříž. Při tom Pán Ježíš (ve svaté Hostii) dává lidem v kostele požehnání. Potom se kněz Pánu Ježíši znova pokloní a ukryje monstranci s Pánem Ježíšem zase do svatostánku.

Co máte dělat, když vám Pán Ježíš skrytý ve svaté Hostii dává požehnání? Při tom máte uctivě pokleknout, Pánu Ježíši se poklonit, udělat kříž, bít se v prsa a říkat :

Ježíši, tobě jsem živ(a),
Ježíši, tobě umírám,
Ježíši, tvůj (tvá) jsem živý(á) i mrtvý(á). Amen.
(Nacvičí se!)

3. *Přicházejte rády k Pánu Ježíši, Příteli dítek!* — Děti! Chodte rády na svaté požehnání, ale zvláště na mši svatou, v níž vám pokaždé dá Pán Ježíš požehnání. S jeho požehnáním přijde do vaší duše pokaždé trochu nebeské milosti, která je pro vaši duši jako nebeská rosa, jako teplé slunéčko a vláha, takže potom v duši všechno dobré lépe roste a prospívá. — Ale přicházejte i jindy často k Pánu Ježíši, svému nejlepšímu Příteli, navštívit ho ve svatostánku a poklonit se mu a poprosit ho o jeho požehnání. Pokaždé, když k němu přijdete a pokleknete před svatostánkem a poprosíte ho o jeho požehnání, bude vám Pán Ježíš ze svatostánku neviditelně žehnat. O to požehnání jej můžete prosit třeba touto modlitbičkou, které se nyní naučíme.

Žehnej nyní, drahý Kriste,
ze svého mi stanu,*
dej, ať ohněm lásky čisté
k tobě stále planu!
Poездеjší nebezpečné pouti,**
rač mě, Jezu nejmilejší,
k sobě přivinouti!

* Hned se vysvětlí: Tím jeho stanem, kde přebývá, je svatostánek.

** To jest poездеjším životě pozemském.

K OPAKOVÁNÍ:

1. Co řekl Pán Ježíš o dítkách?

2. Koho měl a dosud má Pán Ježíš nejraději a komu zvláště žehnal a žehná?

3. Jakým dětem žehná zvláště? Zvláště žehná dětem nezkaženým, nevinným, zbožným a upřímným, které mají čistou nevinnou duši. Takové děti jsou jeho miláčky a nejmilejšími přáteli. Proto mu říkáme: Přítel dítek nebo Přítel maličkých.

4. Kde nyní sídlí váš nejlepší Přítel? Ve svatostánku. — Tam odtud mě k sobě volá — slyší, jak se modlím — a chce mi požehnat. A jeho požehnání je blahodárné a mocné.

5. Na Božím požehnání všechno záleží.

6. A největší požehnání od něho dostanete a nejšťastnější budete, když ho smíte přijmout do svého (upřímného a čistého) srdce při svatém přijímání. A toho štěstí se vám dostane již brzy.

Ke konci hodiny možno nacvičit a zazpívat píseň k požehnání s Nejsvětější Svátostí (Český kancionál č. 92.):

1. SKRYTÝ BOŽE — my se ti klaníme,
ve své nouzi — o pomoc prosíme.
Svatý, svatý, svatý — svatý, vždycky svatý,
Ježíš Kristus s výsosti — v Nejsvětější Svátosti.

2. Nasyt věrné — Tělem i Krví svou,
požehnej nám — mocí svou nesmírnou!
Svatý...

31. Pán Ježíš dává přikázání lásky.

(Největší přikázání.)

(Podle Maye. Cesta k Bohu čl. 33. — B. D. čl. 114. — Pro 1., 2. a 3. šk. r.)

A.

PŘÍPRAVA:

Kohopak máš rád? A koho máš nejraději? Koho máme mít nejraději? Nejraději máme mít Pána Boha. Pročpak? Protože také on nás má nejvíce rád. (Nikdo nás tak nemiluje jako on.) Proč ještě? Také proto, že je tak veliký, moudrý, dobrý a krásný, že nikdo není tak krásný, moudrý a dobrý jako Pán Bůh.

Děti, dnes vám povím, jak velice máme Pána Boha milovat a proč.

PODÁNÍ:

1. *Kdo nás nejvíce miluje? Boha máme milovati nejvíce.* Od kohopak máme život? Od Pána Boha. A kdo se o nás nejvíce stará? Pán Bůh.

Kdopak ti dal dnes ráno (v poledne) jíst? (Maminka.) A kdo to dal mamince? Kdo vydělal peníze, aby vám maminka mohla koupit jídlo a šaty? (Tatínek.) Doma máte také světničku a postel s peřinou, kde můžete dobře spát. Od koho to máte? Od rodičů. Hledte, tak se vám rodiče starají o jídlo, šaty a obydlí. A proč se o vás starají? Protože jste jejich děti a protože vás mají rádi.

Ale kdopak vám dal hodného tatínka a maminku? (Pán Bůh.) A kdo jim dal do srdce tak velikou lásku k vám? (Pán Bůh.) A kdo dává rodičům zdraví a sílu, pokrmu a šaty, které vám dávají?

Z pokrmů nejvíce potřebujeme chleba a ten dává rodičům Pán Bůh. Ukaž mi, N., jak Pán Bůh dává chleba rodičům? On jim ho nedává najednou hotový. Čemu dá nejprve vyrůstí na poli? Nejprve dá vyrůstí obilí, z obilí udělá mlynář mouku a z mouky upeče pekař chleba. — Také šaty máte od Pána Boha. Jakkak? Ukaž! (Vlna z ovce; plátno ze lnu; bavlna z bavlníku, kterému dává růsti Pán Bůh.) A z čeho

máte dům? Z kamení, cihel a dříví; a to je také od Pána Boha. Od koho tedy máme všechno? Od Pána Boha.

Tak vidíte, jak se Pán Bůh o nás stará. Pán Bůh se stará o všechno, co stvořil, o rostliny, o zvířata, ale nejvíce se stará o nás lidi. Pročpak se stará zvláště o nás lidi? Protože nás má zvláště rád, neboť jsme jeho děti. Proto říkáme, že Pán Bůh je náš dobrý nebeský Otec.

Váš otec doma a vaše matka vás také milují. Vy často ani nevíte, jak velice vás milují. Ale ještě mnohem více než tatínek a maminka vás miluje Pán Bůh, náš Otec nebeský. Nikdo na světě vás tolik nemiluje jako on. Proto i vy musíte Pána Boha ze všeho nejvíc milovati. — Vy máte rády tatínka a maminku, bratry a sestry, babičku a dědečka, to je dobře, to je správné. Ale ještě mnohem více musíte milovati Pána Boha, svého nebeského Otce: Její musíte milovati nejvíce ze všeho na světě: víc než hračky, víc než šaty, víc než všechno, co je vám milé — i víc než bratry, sestry, víc než nejlepšího přítele, víc než rodiče, víc než celý svět a všechny lidi. A tak ho máme všichni milovati.

SHRNUTÍ:

Koho máme milovati nejvíce ze všeho na světě? Nejvíce máme milovati Pána Boha. Místo „nejvíce ze všeho na světě“ říkáme krátce, že Pána Boha máme milovati „nade všechno“ t. j. víc než všechno.

2. *Proč máme (musíme) Pána Boha milovati nade všechno to jest víc než všechno na světě? To můžete lehce uhádnout. (Děti samy uvádějí důvody, jež katecheta upraví a shrne:)*

a) Protože i On nás miluje nejvíce ze všech tvorů, které stvořil na zemi. Ukaž co všechno nám dal? On nás stvořil, on nám dal život, on nám dal všechno co máme, dal nám zdraví (zdravé oči, zdravé údy), dal nám dobré rodiče, stará se o náš pokrm a oděv (jakpak?) a uchystal nám nebe. Pána Boha tedy máme milovati nejvíce ze všeho proto, že i on nás miluje více než rodiče a všichni lidé.

b) Ale ještě pro něco. Když vidíte krásného ptáčka nebo krásnou květinu, máte ji rádi? Proč? Protože je tak krásná. A kdybyste viděly krásného anděla, měli byste ho rádi? Proč? Protože je tak krásný, svatý a moudrý. — Ale kdopak je ze všeho nejkrásnější, nejvíce svatý, nejlepší a nejmoudřejší? Pán

Bůh. Zaslouží si proto, abyste ho měly ze všeho nejraději? Vidíte, Pána Boha tedy máme mít ze všeho nejraději také proto, že si to zaslouží pro svou nesmírnou krásu, dobrotu, svatost a moudrost čiž pro všechny krásné a dobré vlastnosti (= pro svou dokonalost).

3. *Největší přikázání.* Opakuj, N., koho máme milovati ze všeho nejvíce? Proč máme milovati Pána Boha ze všeho nejvíce čižli nade všechno? Protože je tak nesmírně krásný a protože nás tak velice miluje (a je k nám nesmírně dobrý.) Čili: Protože si to zaslouží: a) pro svou nesmírnou krásu a dokonalost a b) pro svou nesmírnou dobrotu a lásku k nám. — Proto nám to Pán Bůh sám přikazuje ve zvláštním přikázání, které nazýváme přikázáním lásky. A to je největší ze všech přikázání. To řekl Pán Ježíš.

Jednou přistoupil k Pánu Ježíši jeden z učitelů zákona (jeden zákoník) a tázal se ho; „Mistře, které přikázání je největší?“ Ježíš odpověděl: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, z celé duše své, ze vši mysli své a ze vši síly své.“ To jest největší a první přikázání.“ (Opakovati několikrát, potom napsat na tabuli a dát všem společně přečísti. Podobně druhou část a pak obě najednou). Druhé pak jest podobné jemu: „Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.“ V těchto dvou přikázáních jsou obsažena všechna přikázání ostatní.

Ve 4. třídě možno připojiti: Ježíš také pravil: „Milujte nepřátele své! Čiňte dobře těm, kteří vás nenávidí a modlete se za ty, kteří vás pronásledují a pomlouvají. Pak budete dětmi Otce svého, jenž je v nebesích.“

* Mistře, které jest největší přikázání? (Mat. 22, 36 n). U svatého Marka (12, 28 n) stojí: „Které přikázání jest první t. j. největší ze všech?“ Ježíš pak odpověděl jemu: První ze všech přikázání jest: Slyš, Izraeli, Hospodin Bůh tvůj, Bůh jediný jest a milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vši mysli své. To jest první přikázání. Druhé pak jest podobné jemu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Jiného přikázání většího nad to není.

** V 1. třídě řekneme pouze „z celého srdce svého“ a také poslední věta se vynechá.

OPAKOVÁNÍ A PROHLoubENÍ:

Ještě jednou: Co říká Pán Ježíš o tom, koho máme nejvíc milovati? Opakuj! (Jak to řekl Pán Ježíš?) Jak tedy máme Pána Boha milovati? Pána Boha máme milovati „nade všechno“ čili víc než všechno — místo toho říkáme také: „z celého srdce,* z celé duše, ze vši mysli a ze vši síly.“ Odkud má vycházeti láska? Ze srdce. Místo ze srdce můžeme také říci: z duše a z mysli. Když někdo řekne: „já tě mám rád“, ale říká to jen ústy a v srdci mu na tom nezáleží, pak to není pravá láska, protože vychází jen z úst a ne ze srdce. Máme tedy Pána Boha milovati uvnitř v srdci, v duši a v mysli. Ale všimněte si, že při tom stojí ještě něco: „Milovati budeš... z celého srdce, z celé duše, ze vši mysli a ze vši síly. To znamená: Pána Boha nestačí milovati jen trochu, jen půlkou srdce; — jej máme milovati celým srdcem, celou myslí a ze vši síly, to jest jak nejvíce můžeme a umíme — protože Pán Bůh je náš nejlepší Otec.

NAUČENÍ:

Děti! Říkejte proto Pánu Bohu často a každý den; „Ó můj Bože! Miluji tě z celého srdce svého, z celé duše, ze vši mysli a ze vši síly. Miluji tě nade všechno, protože jsi můj nejlepší Otec!“ — Nebo pouze (podle Cesty k Bohu): „Pane Bože, miluji tě nade všechno, protože jsi můj nejlepší Otec.“** Když mu to tak budete často říkat, pak se naučíte Pána Boha nade všechno milovat.

4. *Čím ukážeme Pánu Bohu svou lásku? (Kdo Boha miluje, plní jeho přikázání.)* — Pán Ježíš řekl: „Milovati budeš... To je první a největší přikázání.“ Děti! A teď se ptejte, jak je to u vás! Zdali opravdu Pána Boha tak milujete? Někdo si myslí: Já Pána Boha miluji. Ale je to pravda? Po čem se to pozná? (Kdo to uhodne?) To se pozná podle toho, jak jej posloucháte čili: jak plníte jeho přikázání. Proto řekl Pán Ježíš: „Ten, kdo zachovává má přikázání, ten mě opravdu miluje;“ a ne ten, kdo jen ústy říká: já Boha miluji.

* V 1. a 2. třídě stačí jen tato slova; další se zatím vynechají.

** Tyto varianty zde nejsou k tomu, aby katecheta použil všech nadjednou, nýbrž aby si mohl zvolit jeden podle stupně chápavosti dětí.

To možno vyložití ještě názorněji takto: Jak nejlépe ukážeš rodičům svou lásku? (Které dítě miluje rodiče nejvíce a nejlépe? Které je vždycky a rádo poslouchá. Které dítě rodičů neposlouchá, o tom každý řekne: To dítě nemá rodiče rádo!)

ROZHOVOR:

Opakuj, jak to řekl Pán Ježíš? („Kdo má přikázání zná a zachovává je, ten jest, který mě miluje.“) Nuže, jak zní první přikázání? Co v něm Pán Bůh poroučí? Abychom se k němu denně modlili. Kdo tedy miluje Pána Boha? Kdo zachovává první přikázání, čili: kdo se denně rád a zbožně modlí. A co poroučí Pán Bůh v druhém přikázání? A jak zní třetí? Co v něm Pán Bůh poroučí? Abychom světili neděli a chodili každou neděli a svátek na mši svatou. Miluje Pána Boha nade všechno, kdo to přikázání neplní? Kdo místo na mši svatou jde raději do lesa nebo na kopanou? A jak zní čtvrté?... Jak osmé? Miluje Pána Boha ten, kdo lže?

NAUČENÍ:

Děti! Proto zachovávejte rády všechna Boží přikázání, a pak bude pravda, že Pána Boha nade všechno milujete. Kdo jeho přikázání nezachovává, ten ho nemiluje nade všechno. A když se vám zdá některé přikázání těžké, vzpomeňte si, jak velice vás Pán Bůh miluje a jak si zaslouží, abyste ho milovaly a poslouchaly. A vzpomeňte si, že nám Pán Bůh dal přikázání proto, že nás miluje, tedy jen pro naše dobro a z lásky k nám.

Při opakování nebo jiné příležitosti možno tento bod ještě lépe vyložití: Zdali pak hodní rodiče poroučejí dětem něco špatného? Ne, ale poroučejí jim jen to, co jim prospívá a slouží k dobrému. A žádají od nich poslušnost, ne aby je týrali, nýbrž proto, aby se děti naučily rodiče milovat a konat dobré. — A poroučí nám Pán Bůh něco špatného nebo hloupého nebo zbytečného? Může on vůbec něco špatného nebo hloupého poroučet? Dal nám přikázání proto, aby nás týral? Ne, ale dal nám je proto, že nás miluje, aby nám jimi ukázal cestu, která vede k němu do nebe. Jimi tedy chce jen naše štěstí, chce nás jimi vésti k sobě a k věčnému štěstí.

Hleďte, co v nich od nás chce! V prvním přikázání chce, abychom na něj mysleli a v něho věřili a byli mu věrni. Ve druhém chce, abychom jeho jméno světili a

měli v úctě, ve třetím, abychom světili jeho den. Těmi třemi příkazy nás chce připoutati k sobě, jimi nám chce pomoci, abychom byli už zde na zemi úzce spojeni s ním, se svým Otcem, a mohli jednou po smrti s ním býti spojeni věčně. Co tedy jimi chce? Chce naše věčné štěstí.

Ostatními příkazy pak nám chce pomoci, abychom zde na zemi žili se všemi lidmi v pokoji, lásce a štěstí. Proto žádá ve čtvrtém, aby děti milovaly a poslouchaly rodiče, v pátém, abychom měli každého rádi a nikomu neubližovali, v šestém, abychom se varovali nestydatosti, která je jako nebezpečná nakažlivá nemoc pro duši, v sedmém, abychom nekradli, v osmém, abychom byli upřímní, mluvili mezi sebou pravdu, nelhali a nepomlouvali, v devátém a desátém, abychom si ani nepřáli toho, nač nemáme právo. Je to něco nedobrého? Vidíte! A představte si, jak by to bylo na světě smutné a zlé, kdyby lidé ta přikázání neplnili. Kdyby děti nectily a neposlouchaly rodičů, kdyby se lidé neměli rádi, ale nenáviděli, prali a vraždili se, kdyby kradli, takže by náš majetek nebyl před nikým jist, kdyby lhali a pomlouvali, takže bychom nemohli nikomu věřit. To nahlížíte samy. Čím lépe plníme Boží přikázání, tím jsme šťastnější. Kdybychom je neplnili, neuškodili bychom Pánu Bohu, ale sobě, a byli bychom nešťastní.

5. *Příklad Pána Ježíše.* — Kdopak nejvíce miloval Pána Boha? Pán Ježíš a Panna Maria. Už ve Starém zákoně jsme poznali jednoho muže, který Pána Boha nade všechno miloval — víc než svého hodného syna Izáka — *A b r a h a m*. (Srv. 1. díl str. 274., 275.) Ale nejvíce miloval Pána Boha nebeského Otce, Pán Ježíš, jeho Syn. Ten nás naučil, že máme Pána Boha milovat nade všechno nejen svým Božím slovem, nýbrž i svým příkladem. Pán Ježíš nikoho tak nemiloval jako svého nebeského Otce. K vůli němu šel ve dvanácti letech do chrámu a tam chtěl být stále u něho. A také doma v Nazaretě stále myslel na svého nebeského Otce: Na Něho myslel ráno, když vstával, když se oblékal, při práci, i při jídle, celý den od rána do večera. Proto se také rád modlil, někdy i celé noci. A když učil a kázal, stále na něho myslel a stále s ním mluvil. Nic mu nebylo milejší než plnit jeho vůli. Všecko dělal k vůli nebeskému Otci, a tak, jak se to nebeskému Otci líbilo.

Děti, dělejte to také tak! Dělejte všechno k vůli Pánu Bohu!

V Ě T Y P A M Ě T N Ě :

Největší přikázání: „Milovati budeš...”

„Bože můj, miluji tě nade všechno, protože jsi můj nejlepší Otec!”

P o z n á m k a : Druhé přikázání o lásce k bližnímu se vyloží v katechesi následující č. 32.

B.

(Tatáž katechese pro 3., 4. a 5. třídu.)

Zde je přidán i výklad druhého přikázání o lásce k bližnímu, který však může býti připojen až ke katechesi následující.

P Ř Í P R A V A :

Kdo probíral nejprve zázraky Páně a teprve potom začne soustavněji probírat čemu Pán Ježíš učil, může začít:

Již jste poznaly Pána Ježíše jako velikého divotvorce. Ale Pán Ježíš nečinil jen zázraky, Pán Ježíš také učil a kázal. Jeho učení je ještě důležitější než jeho zázraky. Neboť k tomu přišel na svět, aby nás vykoupil a aby nás naučil, co máme činiti, abychom přišli do nebe (a ne k tomu, aby činil zázraky). Zázraky konal jen proto, aby lidé jeho učení uvěřili — aby ukázal, že je skutečně Syn Boží a že jeho učení je pravé (= pravdivé).

Nyní se proto budeme učit o tom, co Pán Ježíš učil a k á z a l.

V Y P R A V O V A N Í :

Pán Ježíš nás učil mnoha krásným a potřebným věcem a pravdám. Zvláště však nás učil, že máme Pána Boha milovati nejvíce ze všeho (= nade všechno) a že máme milovati všechny lidi jako sebe. To je ze všeho učení Pána Ježíše nejdůležitější.

Jednou přistoupil k Pánu Ježíši jeden zákoník (jako v oddílu A. na straně 333).

I. Nejprve tedy máme milovati Pána Boha.

1. *Proč máme milovati nejprve a nejvíce Pána Boha?* — Protože si to nejvíce zaslouží pro svou nesmírnou krásu, svatost a moudrost — a pak pro svou velikou dobrotu a lásku k nám. Tedy:

a) Předně proto, že je tak nesmírně krásný, moudrý, svatý a dobrý, čili pro své nejlepší vlastnosti (= pro svou dokonalost). (Protože nikdo není tak krásný, dobrý, moudrý a dokonalý jako on.)

b) A pak proto, že i on nás nejvíc miluje. Nikdo na světě nás nemiluje tak jako on, ani nejlepší rodiče. Proto si zaslouží, abychom i my ho nejvíc milovali.

2. *Jak máme Pána Boha milovati?* — Jak to řekl Pán Ježíš? „Z celého srdce..., z celé duše...“ Co to znamená? To znamená: Ne jen trochu, ne jen málo nebo napolo, nýbrž celým srdcem, celou duší, celou myslí (= veškerým svým myšlením) a ze vší síly, jak nejvíce můžeme. — Když máme rodiče upřímně rádi, říkáme, že je milujeme ze srdce. Ještě upřímněji a srdečněji máme milovati Pána Boha. Jemu má patřit celé naše srdce. — Když máte rodiče opravdu rády, tedy na ně stále myslíte; nejen doma, nýbrž i ve škole, v přestávce, při jídle, ať jste kdekoli, vaše duše je stále u nich. Tak a ještě více má být naše duše stále u Pána Boha, na něho máme při všem a stále myslet. Když to tak děláme, pak milujeme Pána Boha celou duší a celým myšlením čili z celé duše a ze vší mysli. — Když milujete rodiče, také se namáháte, abyste konaly všechno, co si přejí, a dělaly jim všemožnou radost. Také kdo Pána Boha miluje, má se co nejvíce namáhat, aby mu dělal radost a konati rád všechno, co se mu líbí. Když se stále tak namáhá Pána Boha poslouchat a dělat mu radost, pak ho miluje ze vší síly.

Opakuj: Jak tedy máme Pána Boha milovati? („Z celého srdce...“) Místo toho říkáme krátce: nade všechno, to jest víc než všechno. Tedy: Víc než otce a matku, („Kdo miluje otce nebo matku více nežli mne, není mne hoden“ — Mat. 10, 37), více než příbuzné a nejlepší přátele, více než svou vlast i více než svůj život. Abraham z lásky k Bohu opustil svou vlast, svůj domov a své příbuzné, ano byl hotov

i jediného syna obětovati. Svati mužedníci obětovali z lásky k Bohu i život; Bůh jim byl více a milejší, než jejich pohodlí, zdraví a život.

PŘÍKLAD:

Kdopak miloval Pána Boha nade všecko? Abraham. N., ukaž (vysvětli) nám, jak Abraham miloval Pána Boha z celého srdce... čili nade všecko. Abraham chtěl raději obětovat svého milého syna, než by Pána Boha neposlechl. (Srv. 1. díl str. 270 n).

3. *Čím (a jak) vy ukážete, že milujete Pána Boha z celého srdce — nade všecko? —* Tím, že mu dáte své srdce. „Synu, dej mi srdce své!“ To jest, že budete na Pána Boha stále myslet, k němu se modlit, plnit rády jeho přikázání a chránit se hříchu. (Opakuj, které čtyři věci musíte dělat, abyste Pánu Bohu ukázaly, že ho milujete nade všecko?)

Kdy zvláště máte na Pána Boha myslet? (Ráno, večer, při jídle, před vyučováním, kdykoli jdeme podle kostela nebo kříže, když se zvoní a v kostele.)

Čím tedy nejlépe ukážete Pánu Bohu, že ho milujete? Napřed mi řekněte: Čím ukážete rodičům nejlépe svou lásku? Když je ochotně, ve všem a na slovo posloucháte. — A tak i Pánu Bohu, když budete plnit rády jeho přikázání. To řekl výslovně Pán Ježíš: „Kdo přikázání moje zná a zachovává, ten jest, který mě miluje.“

NAUČENÍ:

Abyste Pánu Bohu ukázaly, že ho máte rády a abyste se naučily jej nade všecko milovat, zvykněte si každé ráno si umíniti: Pane Bože, dnes nechci udělat žádný hřích! Dnes chci býti tvým hodným dítětem a všecko, co dnes budu činiti (všecky školní úlohy a práce doma nebo na poli... a všecky hry a zábavy), všecko chci činiti z lásky k tobě a pro tebe, dobrý Bože, a tak žíti ke tvé cti a chvále.

„Všecko pro Pána Boha! Všecko z lásky k Bohu! To ať je vaše denní předsevzetí.

Jiné vzbuzení lásky k Bohu pro 3. a 4. třídu. (Katechismus str. 105.):

Bože můj! Od tebe mám všechno dobré.
Tys mě stvořil, vykoupil a posvětil.
Ty o mě ustavičně otcovsky pečuješ.
Miluji tě nade všechno. Tobě chci věrně sloužiti
a raději všeho se vzdáti, než hříchem tě ztratiti.
V této lásce chci žíti a zemříti.
Ó Bože, rozněcuj lásku mou!

II. O lásce k bližnímu.*

Jak zní druhé největší přikázání? Pán Ježíš o něm řekl, že je podobné prvnímu („druhé pak je podobné jemu“), to znamená, že je také tak důležité jako první. Koho tedy ještě máme milovati? Bližního, to je každého člověka: Rodiče, bratry, sestry, přátele a cizince, ano i nepřátele, zkrátka všechny lidi. — To říká Pán Ježíš výslovně: Milujte nepřátele své...“ Kdo miluje Pána Boha, musí milovat i bližního t. j. každého člověka.

Proč máme milovat všechny lidi, i cizí, i nepřátele? — a) Protože všichni pocházíme od Adama, všichni máme společného Otce, k němuž se modlíme „Otče náš.“ — b) Protože i Pán Bůh všechny miluje a o všechny se stará. — c) A Pán Ježíš za všechny umřel a všechny chce spasiti.

Nesmíme myslet, že Pán Bůh má rád jen nás (jen tebe): Pán Bůh miluje všechny lidi, které stvořil, i ty, kteří jsou někomu protivní. Všichni lidé jsou jeho děti a chce, aby všichni k němu přišli do nebe. A Pán Ježíš za všechny umřel. Když máte rády rodiče, musíte mít rády i své bratry a sestry, protože rodiče je mají také rádi. Nesmíš tedy mysliti, že rodiče mají jen tebe rádi, rodiče mají rádi všechny své děti a přejí si, aby se proto všechny měly rády i mezi sebou. Podobně Pán Bůh nemá jen nás, má mnoho lidí a všichni jsou jeho děti. Proto si přeje, abychom i my měli všechny rádi. A Pán Ježíš přišel na svět, aby spasil všechny lidi; všechny učinil svými bratry a sestrami a za všechny umřel. Proto si přeje, abychom i my všechny lidi milovali. Proto řekl: Kdo udělá něco zlého bližnímu, že to je, jako by to udělal jemu (Pánu Ježíši); a kdo udělá poslednímu člověku něco dobrého, že to je jako by to učinil Pánu Ježíši a Pán Ježíš jej za to odmění: „Co

* Tato část může být odložena do katechese příští.

jste učinili jednomu z nejmenších bratří mých, mně jste učinili.“ A Pán Ježíš také řekl, že nás při posledním soudu bude soudit hlavně podle toho, jak jsme milovali své bližní. Podle toho nás odmění nebo potrestá. (Viz článek o posledním soudu.)

Bližního tedy musíme milovati, protože si to Pán Bůh přeje.

OPAKOVÁNÍ A SHRNUTÍ:

1. *Proč musíme všechny lidi milovati?*

a) Protože všichni jsou děti nebeského Otce a tedy našimi bratry a sestrami a Pán Bůh všechny miluje a o všechny se stará!

b) Protože Pán Ježíš za všechny umřel.

Krátce proto říkáme, že bližního máme milovat „pro Boha“ to jest k vůli Pánu Bohu, protože i Pán Bůh jej miluje. (A Pána Boha máme milovat „pro něho samého“ to jest pro jeho krásu, moudrost a dobrotu čili pro jeho dokonalost.)

2. *Jak máme bližního milovati?* — Jako sebe. Tak jako máme rádi sebe, tak máme milovati i bližního. To znamená: Co si přejeme sami, máme přáti a činiti i bližnímu. A co nechceme sami, nemáme činiti ani jiným. Nepřejeme si, aby nám někdo činil něco zlého, tedy to nemáme dělat jinému. A přejeme si, aby nám každý prokazoval dobré, máme proto činiti dobré i bližnímu. Zkrátka, máme se řídit pravidlem, které nám dal Pán Ježíš: „Co chcete, aby vám jiní činili, čiňte vy jim;“ a co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň jim.

3. *Máme milovati i nepřátele.* — Je to těžké, milovat bližního jako sebe? Je-li to člověk hodný, který nás miluje, není to tak těžké. Ale je-li to člověk zlý, který nás nemá rád, nás nenávidí, nás pomlouvá, nám nadává a škodí, pak je to těžké. A přece musíme i takové lidi milovati. To poroučí Pán Ježíš slovy: „Milujte nepřátele své, dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí a modlete se za ty, kteří vás pronásledují a pomlouvají. Pak budete dětmi Otce svého, jenž jest v nebesích a jenž velí slunci svému vycházeti na dobré i na zlé a dešť dává na spravedlivé i nespravedlivé.

Neboť milujete-li jen ty, kteří vás milují, jakou odplatu míti budete? To činí i pohané.“ Pán Ježíš tedy říká, že milovati jen ty, kteří nás milují, není nic těžkého a nic zvláštního, to činí i pohané. Ale od nás křesťanů žádá Pán Ježíš mnohem více, od nás žádá, abychom milovali i ty, kteří nás nemilují, protože Otec nebeský miluje také i zlé a nespravedlivé. To je ovšem těžké. A aby nám to nebylo tak těžké, ukázal nám to Pán Ježíš svým příkladem. Kdy pak? Na kříži, když se modlil za své vrahy a nepřátele: „Otče, odpusť jim, oni nevědí, co činí!“

(Zde možno uvést ještě nějaký příklad šlechetné lásky k nepříteli. Na příklad pronásledovaného Davida ke králi Saulovi, který ho pronásledoval. Nebo ze známé knížky „Bohuš z Terebky“ příklad, jak chudý Bohuš odpustil zlému spolužákovi, který mu kradl a rozházal řetkvičky a jak se za něj přimlouval, aby nebyl potrestán.)

III. Láska k sobě samému.

Máme tedy milovati Pána Boha a bližního. A což sebe nemáme milovat? Ovšem. Proto říká Pán Ježíš: „Milovati budeš bližního jako sebe“ to jest tak, jako miluješ sebe. Neboť sám sebe miluje každý. To ani nikdo neumí, aby sám sebe nenáviděl, proto nám to Pán Bůh zvláště přikazovat nemusí.

Sebe miluje každý, ale mnoho lidí se miluje špatně a nesprávně čili nezřízeně. Nezřízeně se miluje, kdo miluje jen své tělo a nestará se o duši. Máme se milovati, ale máme se milovati správně, spořádaně, čili bohumile. Správně čili bohumile se miluje ten, kdo miluje víc svou duši nežli tělo. Kdo miluje příliš své tělo, kdo miluje své tělo víc než svou duši, ten se miluje špatně, nesprávně a nezřízeně. Taková láska je škodlivá duši i tělu.

Kdo tak nezřízeně miluje sám sebe bez ohledu na druhé, tomu říkáme „sobec“, protože má rád jen sebe a nikoho jiného.

Někteří rodiče milují podobnou nezřízenou láskou své dítě. Mají své dítě tak rádi, že mu všechno dají, všechno mu dovolí, pro nic je netrestají a tím nakonec sami dítěti škodí a dítě zkazí. Takové dítě je potom zhýčkané, pohodlné, líné, svéhlavé, sobecké, má rádo jen sebe, neumí si

nic odepřít, — z toho nebude nic dobrého. To je nesprávná, nezřízená neboli opičí láska, ta je velmi škodlivá. — A podobně je to s nezřízenou láskou k sobě — ke svému tělu. Taková láska škodí nejprve duši a na konec škodí i tělu, protože tělo se jí zhýčká a zkazí. Proto se máme milovati správně, spořádaně čili bohumile to jest tak, jak nás miluje Pán Bůh.

Opakuji, kdo se miluje správně čili bohumile? Správně čili spořádaně se miluje ten, kdo miluje svou duši víc než tělo a stará se více o duši než o tělo. Své tělo si tedy nesmíme zamilovat nezřízeně, víc než duši, nesmíme mu dáti všechno, co chce, samé dobré jídlo a pití a samé pohodlí, tím bychom je zhýčkali, zpohodlněli, zlenivěli a zkazili, tím by zbujnělo jako divoký koník a nechtělo by nás poslouchat a svádělo by nás ke hříchu. Kdo sám sebe správně miluje, musí proto své tělo otužovat, nesmí mu dát všechno, co chce, musí je přemáhat a krotit jako bujného koníka, pak ho bude tělo poslouchat a bude mu dobře sloužit a prospívat. (Potřeba sebezapírání.)

NAUČENÍ:

„Příklad dal jsem vám, abyste jako já jsem činil i vy činili.“

Koho miloval Pán Ježíš nejvíce? Nejvíce miloval Pána Boha, svého nebeského Otce. A koho miloval potom? Všecky lidi, zvláště děti, všechny nešťastné a trpící, ale i všechny hříšníky a nepřátele. Proto i my musíme milovati nejvíce Pána Boha, potom sebe a to hlavně svou duši a potom všechny lidi — napřed rodiče, potom bratry a sestry, potom všechny hodné a dobré lidi, ale potom i všechny zlé, i ty, kteří nás nemilují. — Musíme tedy milovat všechny lidi stejně? Ne — Pán Bůh také nemiluje všechny stejně.

Hodina se zakončí vzbuzením lásky: „Bože můj, miluji tě z celého srdce nade všechno; a k vůli tobě miluji i všechny lidi, které ty miluješ.“

VĚTY PAMĚTNÉ (proložené tištěné) a OTÁZKY K OPAKOVÁNÍ (pro 4. a 5. třídu. — Kubičkův Katechismus čl. 76.):

1. Jak zní hlavní a největší přikázání Páně (přikázání lásky)? Milovati budeš...“ (Katech. ot. 154). Láska k Bohu a k bližnímu je nejdůležitější ze všech ctností. „Kdybych lásky neměl, ničím bych nebyl (1. Kor. 13).

2. Koho máme milovati nejvíce?

3. Proč máme Pána Boha (nejvíce) milovati? a) Protože je nesmírně krásný a dokonalý, b) a protože od něho máme všecko dobré.

4. Jak máme Pána Boha milovati? „Z celého srdce“ neboli „nade všecko“. Tedy víc než otce a matku, víc než nejlepšího přítele, i víc než svůj život. Bohu proto máme všecko dáti a všecko obětovati (jako Abraham). Co zvláště od nás žádá Pán Bůh? „Synu, dej mi srdce své!“ Srdce patří Bohu!

Čím ukazujeme Pánu Bohu, že jej milujeme? a) Tím, že na něho denně myslíme, b) denně se k němu modlíme (o něm rádi slyšíme, k vůli němu všecko konáme), c) a jeho přikázání rádi plníme. „Kdo přikázání moje zachovává, ten mě miluje“ (Jan 14, 21).

6. Čím ukážeme (dokážeme), že Ho milujeme nade všecko? Čili: Kdo miluje Boha nade všecko? (Nebo: Komu je Bůh nade všecko?) Kdo jej miluje více než otce a matku, více než všecko, co je mu milé a proto by raději všecko na světě obětoval a ztratil, než by hříchem těžce urazil a ztratil Pána Boha.

7. Sám sebe miluje každý. Kdo se miluje správně čili bohumile? Kdo se miluje nezřízeně? Kdo miluje své tělo více nežli duši. Kdo miluje nezřízeně jen sám sebe bez ohledu na druhé, sluje „sobec“. Nebuď sobcem!

8. Jak zní druhé největší přikázání? (Druhá část přikázání lásky.)

9. Kdo je můj bližní? Můj bližní je každý člověk. (Podobenství o milosrdném Samaritánu.)

10. Proč máme své bližní milovati? Protože všichni jsme děti jednoho Otce — všichni jsme k obrazu Božímu stvoření, smrtí Kristovou vykoupeni a k nebeské blaženosti povoláni. (Nebo: Protože i Pán Bůh všecky miluje a Pán Ježíš za všecky umřel.)

11. Kdo nemiluje bližního, nemiluje ani Boha! Kterými slovy Kristus Pán vysvětlil přikázání lásky k bližnímu? Čili: Co znamená „jako sebe samého“? To vysvětlil Pán Ježíš slovy: „Co chcete, aby lidé činili vám, čiňte vy jim!“ (Mat. 7, 12.) Kdy tedy milujeme bližního jako sebe? a) když mu činíme, co sami máme rádi a nic mu nečiníme, co máme sami neradi, b) když především pečujeme o spásu jeho duše.

12. Musíme milovati všechny lidi stejně? Ne. Pán Bůh také nemiluje všechny stejně. Více než jiné máme milovati rodiče, sourozence, příbuzné a členy vlastního národa a ty, kteří s námi mají společnou víru.

13. Jak ukazujeme lásku k bližnímu? Lásku k bližnímu máme ukazovati vlídným a zdvořilým chováním ke každému. K tomu nás vyzývá písmo svaté slovy: „Radujte se s radujícími a plačte s plačícími!“ (Řím. 12, 15). „Vaše vlídnost budiž známa všem lidem!“ (Filip 4, 3). „Milujte se srdečně, v uctivosti předcházejte jeden druhého!“ (Řím. 12, 10).

14. Zvláště však ukazujeme lásku k bližnímu (čili: bliženskou lásku) skutky milosrdnými. (Skutky tělesného a duchovního milosrdenství. O těch budeme mluvit později.)

32. O milosrdném Samaritánu.

(Pán Ježíš vykládá přikázání lásky k bližnímu.)

(Gesta k Bohu čl. 27., Prvouka čl. 46., B. D. čl. 114. — Pro 2., 3. a 4. třídu.)

Pozn.: Toto podobenství živě znázorňuje: 1. povinnost a krásu lásky k bližnímu, 2. kdo je náš bližní a 3. jak mu máme prokazovati lásku. Katecheta ať hledí důležité věty dobře a jasně přednáseti, aby byly dětem srozumitelné a snadné pro zapamatování. — Při opakování nebo již předem možno uvést jako příklad lásky k bližnímu též Abrahama. (Srv. Díl 1. čl. 25. a 26.)

Ve 3. a 4. třídě, kde je podobenství již dobře známo, možno:

1. Nejprve navázati na nějaký dětem známý případ neštěstí, jak hodní lidé se nešťastného ujali a pomohli.

2. Potom zavěsiti na tabuli obraz milosrdného Samaritána a otázkami rozebrati příběh. (Děti samy pozorují a popisují zraněného nešťastníka, krvácející rány, jeho bezmocnost; přepaden a připraven i o šaty. Pozorují krajinu

nebezpečnou pro pocestné a připomenou, jak jej lupiči zanechali bez pomoci v prachu na cestě, přes noc, v horečce. Potom pozorují tři muže tudy jdoucí, první dva bezcitné a třetího soucitného a líčí, co všechno pro něho učinil soucitný Samaritán.)

3. Teprve potom příběh souvisle vypravovati slovy Páně (nebo dáti vypravovati) a pak vyložiti jeho smysl.

PŘÍPRAVA (pro 1. a 2. třídu):

1. Nejvíce musíme milovati Pána Boha. Ale také lidi musíme milovati, a to všechny lidi; a máme je milovati tak jako sebe. I to řekl Pán Ježíš. O tom se budeme dnes učit.

2. *Levita — Jericho — Samaritán.* — V Jerusalemě byl veliký, nádherný chrám židovský. V něm židovští kněží přinášeli Pánu Bohu oběti: obětovali tam voly, ovce a holuby. Kněžím pomáhali a posluhovali ještě jiní mužové (jako u nás kostelníci); ti se jmenovali *levité*. (Na tabuli!) Jak se jmenovali? Kněží a levitů bylo mnoho; někteří bydleli v Jerusalemě, někteří v jiných městech a vesnicích okolo Jerusalema. Jedno takové město, asi 6 hodin od Jerusalema, ve kterém také bydleli kněží a levité, se jmenovalo Jericho. (Na tabuli!) Opakuj! Blízko Židů (vedle země židovské) bydleli *Samaritáni*. (Na tabuli!) Jak se jmenovali? Ti také věřili v jednoho Boha, ale nebyli to Židé — to byl jiný národ — a Židé je neměli rádi a nenáviděli je. Mezi Židy a Samaritány byly proto ustavičné hádky a nepřátelství.

Tento předběžný (přípravný) výklad se zopakuje.

JINÁ PŘÍPRAVA (pro 3. a 4. třídu):

Pán Ježíš nás učil, čemu máme věřit a co máme činit, abychom se Bohu líbili a přišli do nebe. Čemu zvláště nás učil? Zvláště však nás učil lásce k Bohu a lásce k bližnímu a řekl, že ze všech přikázání největší a nejdůležitější je přikázání lásky. Jak zní? Minule jsme poznali první část toho přikázání: o lásce k Bohu. Dnes se budeme učit o druhé části: o lásce k bližnímu — že kromě Boha a sebe máme milovati také ostatní lidi. Tomu nás Pán Ježíš naučil krásným podobenstvím o milosrdném Samaritánu.

V 1. a 2. třídě se naváže na přípravu asi takto: Ale mezi Samaritány byli také hodní lidé. O jednom hodném Samaritánovi vypravoval jednou Spasitel. Poslouchejte!

Jeden člověk šel z Jerusalema do Jericha. Atd.

Ve 3. a 4. třídě: Jeden učitel (zákoník) slyšel, jak Pán Ježíš řekl, že máme milovati také bližního svého. I přistoupil k němu a tázal se: „A kdo je můj bližní?“ Tu Pán Ježíš vypravoval:..

Ve 4. a 5. třídě: Jednou přistoupil k Pánu Ježíši jeden zákoník a tázal se: „Mistře, co mám (musím) činit, abych měl život věčný?“ Ježíš mu řekl: „Co jest o tom psáno v Zákoně? Kterak tam čteš?“ Zákoník odpověděl: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a bližního svého jako sebe samého.“ I řekl mu Ježíš: „Dobře jsi odpověděl; to čin a živ budeš.“ (To znamená: Vidiš! Vždyť to víš. Tedy to jen čin a budeš mítí život věčný!) Ale zákoník se ho tázal dále: „A kdo je můj bližní?“ I vypravoval mu Ježíš *podobnoství*.*

„Člověk jeden šel z Jerusalema do Jericha. Cestou ho přepadli loupežníci. (Cesta vedla totiž nebezpečnými skalami a roklemi, v nichž se někdy zdržovali loupežníci.) Ti ho oloupili a k tomu ještě (zbili a) zranili a nechali jej polomrtvého ležeti a odešli. Šel pak tou cestou kněz židovský a viděl raněného, ale nechal ho ležeti. Potom přišel k tomu místu levita (a učinil podobně); i ten ho viděl, ale pominul (= nechal ho ležeti). Potom se ubíral tou cestou jeden Samaritán. A když přišel k tomu místu a spatřil raněného, bylo mu ho srdečně líto. I přistoupil k němu, nalil mu na rány oleje a vína a ovázal je. Potom jej vložil (posadil) na svého mezka a dopravil ho do nejbližší hospody a tam ho ošetřoval. Druhého dne však musil jeti dále; i odevzdal jej hospodskému, zaplatil mu dva denáry a řekl: „Měj o něj péči (= pečuj o něho); a co snad ještě více na něj vydáš, nahradím ti (= doplatím ti), až se budu vraceti.“

Ježíš dovyprávěl a tázal se zákoníka: „Co myslíš: Kdo z těch tří ukázal se bližním tomu, jenž upadl mezi lotry?“ Zákoník odpověděl: „Ten, který mu prokázal milosrdenství.“ I řekl mu Ježíš: „Jdi a čin i ty podobně!“

* Rozšířené části biblického textu jsou v závorce.

Ukáže se obraz, který děti za pomoci katechety vysvětlují. Na to se naváže opakování. Nebo se ukáže obraz až během opakování.

OPAKOVÁNÍ A PROHLoubENÍ:

1. Komu vypravoval Pán Ježíš toto podobenství? Nač se ho tázal zákoník? Co chtěl potom ještě vědět? (Kdo je jeho bližní). A to mu ukázal Pán Ježíš na krásném příkladě neboli podobenství. — Ve 4. a 5. třídě: Lidé (fariseové a zákoníci) totiž mysleli, že mají milovati jen Židy, že jen ti jsou jejich bližní; kdežto pohany a Samaritány že mají nenávidět. — Proto zvolil Pán Ježíš právě případ Žida a Samaritána, protože mezi Židy a Samaritány bylo veliké nepřátelství.

Ve 2. a 3. třídě mohou asi 2 žáci příběh nejprve sami opakovati a potom teprve katecheta vysvětluje jednotlivosti, aby byl příběh úplně jasný: Kdo byl ten přepadený? Nějaký Žid. Kam šel? Cesta z Jerusalema do Jericha trvala 6—7 hodin a byla dosti nebezpečná; vedla pustou neobydlenou krajinou (na celé cestě je dodnes jen jediná hospoda, již se říká „hospoda u milosrdného Samaritána“), skalami a roklemi, v nichž se často zdržovali loupežníci, kteří přepadali pocestné. Pocestný Žid šel úplně sám a byl přepaden. Co mu udělali loupežníci? Obrali ho, svlékli ho ze šatů a protože se bránil, tedy ho ještě zbili a zranili a nechali ho polomrtvého ležeti u cesty (na cestě). Zde jej vidíte ležeti. (Nyní teprve možno ukázati obraz. Děti se dívají na zraněného.)

Nyní tam ležel sám a sám, nemohl se ani hnout, jak byl zbitý a zesláblý, rány mu krvácely a pálily, zmocňovala se ho horečka, nemohl slabostí ani volati o pomoc; a bylo to i marné, protože nikde nebylo člověka — jen skřeky divokých ptáků a divoké zvěře bylo slyšeti. Kdyby tam byl zůstal, byl by zemřel vysílením. Konečně slyšel kroky. Někdo tudy šel. Kdo pak? Raněný doufal v pomoc, ale židovský kněz přešel a nechal ho ležeti. Snad pospíchal a bál se lupičů a myslel si: Nebudu se zdržovat. Staral se jen o sebe, na cizím člověku mu nezáleželo, nestaral se o bližního. Po chvíli bylo zase slyšeti kroky. Zase někdo přicházel. Kdo to byl? Kdo byli levité? Sluhové při chrámu. Ale ani ten neměl soucit s nešťastným, podíval se na něj a šel rychle dál. Raněný už asi nedoufal v pomoc. — Konečně šel třetí pocestný. (Bylo snad již k večeru.) Kdo pak? Byl to nějaký kupec Samaritán,

jel na mezku. Co ten učinil? Přijel blíže a podíval se na raněného. Viděl, že to je nějaký Žid a věděl, že Židé nenávidí Samaritány. (Viděl tedy, že to je jeho nepřítel.) Ale nedbal na to, bylo mu ho líto a řekl si: „Ten člověk potřebuje rychle pomoci. Nechám-li ho tak, musí zde zemřít. Kdybych já tu ležel, také bych si přál, aby mi někdo pomohl.“ A hned slezl s osla (s mezka), prohlédl jeho rány, jež byly už velmi zraněné, protože se do nich dostal prach, vymyl mu je vínem (od prachu a nečistoty); tak je vyčistil, aby nehnisaly a nenastala otrava — to páliło a štípalo; potom na ně nalil oleje; to chladilo a hojilo — a ovázal mu je. (Olivový olej a víno nosili cestující stále při sobě). A co ještě s ním učinil? Naložil jej na mezka, protože nemohl jít a dovezl jej do nejbližší hospody. Ta hospoda se tam ukazuje dosud a říká se jí „hospoda u milosrdného Samaritána“. (Zde to máme na obraze.) A ještě tam se mu věnoval. Jak pak? Tam ho položil na lůžko a ošetřoval jej. Dával mu obklady v horečce a posluhoval mu celou noc. Druhý den ráno však musel cestovati dále. Co proto učinil? Dal jej na starost hospodskému a zaplatil mu za něho 2 denáry, za stravu a obsluhu. A co ještě řekl? Bude-li to více státi, že mu všechno zaplatí, až se bude vraceti.

2. Hleďte, co všechno učinil Samaritán cizímu neznámému člověku a k tomu nepříteli — Židu! N., vyjmenuj, co všechno pro něj učinil! Dal si s ním práci, zdržel se k vůli němu, nelitoval pro něj oleje a vína, platil za něho, ošetřoval jej — zkrátka prokázal mu velikou, milosrdnou lásku. Proto mu říkáme „milosrdný“ Samaritán. Samaritán tedy měl pravou lásku k bližnímu; věděl, že i Žid a nepřítel je jeho bližní. Proto se neptal, kdo to je, ale myslel si: Ať je to kdokoli — je nešťastný a potřebuje pomoci. Měli takovou lásku první dva — židovský kněz a levita? Neměli. Zachovali se k němu jako k bližnímu? Od nich to bylo zvláště nelaskavé a bezcitné. Proč? Protože to byl jejich krajan. — Samaritán měl tedy větší lásku k nepříteli než oni ke krajanu a příteli!

Raněný byl Žid, tedy nepřítel Samaritánův a Samaritán se ho přece ujal. Myslel si: Je to nepřítel, ale je to přece můj bližní.

Nyní tedy měl zákoník, jemuž Pán Ježíš ten příběh vypravoval, odpověď na otázku: Kdo je můj bližní? A Pán Ježíš tím zároveň ukázal, jak máme bližního milovati. Máme mu prokazovati všechno dobré, co si sami přejeme a nečiniti nic, co sami nechceme. Tak to dělal Samaritán.

VÝTĚŽKY A NAUČENÍ:

1. *Kdo je náš bližní?* — Zákoník se tázal: Kdo je můj bližní (kterého mám milovat jako sebe)? Spasitel jej tím příběhem poučil, že náš bližní je každý člověk — ať je známý nebo neznámý, přítel nebo nepřítel. Slovo „bližní“ pochází od slova blíže nebo blízký. My lidé si máme býti všichni blízcí — jako blízcí příbuzní. Proč? Protože máme všichni jednoho Otce, který nás všechny miluje, a všichni tvoříme jednu Boží rodinu — známí i neznámí, přátelé i nepřátelé, dobří i zlí.

Děti! Pamatuje si tedy: Každý člověk je váš bližní, každý je váš blízký příbuzný, protože všichni jsme příbuzní — všichni jsme bratři a sestry; všichni máme jednoho nebeského Otce a všichni pocházíme od jednoho pozemského otce — Adama, a všichni jsme vykoupeni krví Pána Ježíše.

2. *„Jdi a čiň podobně i ty!“* — Jaké naučení dal nakonec Pán Ježíš zákoníkovi? Co to znamená? Čiň to tak, jako Samaritán. Čili: Miluj bližního tak, jako Samarián. Když nyní víš, kdo je tvůj bližní, tedy ho také miluj a prokazuj mu všechno dobré — jako to dělal Samaritán. Jak ukázal Samaritán svou lásku k bližnímu? Opakuj N., co všechno mu učinil? (Vymyl jeho rány, ovázal je, ošetřoval jej, platil za něho, zdržel se pro něho... Děti samy vyjmenují, co všechno pro něj učinil.)

Tak to máte dělat i vy. Někdy vidíte, jak na ulici — na silnici v blátě sedí malé dítě a pláče. Upadlo do bláta, je zamazané a krvácí. Někdo jde dál a nevšimne si ho. Někdo se mu ještě směje. Co máš učiniti? Přijdeš k němu, potěšíš je, ujmeš se ho, umyješ je, utřeš mu bláto a krev — dáš si s ním práci a dovedeš je domů. Uděláš to tak, jak to udělal Samaritán.

Kdo je k druhým tak soucitný a milosrdný jako Samaritán, k tomu i Pán Bůh bude milosrdný při posledním soudu. Proto řekl Pán Ježíš: „Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou.“

3. *„Jako sebe samého.“* — Samarián tedy učinil raněnému všechno, co by si byl sám přál, On si asi myslel: Kdybych já tu tak ležel, také bych si přál, aby mi někdo pomohl. Měl tedy raněného tak rád, jako sebe. Tak to máte činit i vy. Co si samy přejete, máte dělat i druhým a co si nepřejete, to

nemáte ani jiným dělat. Tak ukážete, že máte každého rády jako sebe.

Když máš hlad, přeješ si, aby ti někdo dal jísti. Když tedy máš sám veliký krajíc chleba a vidíš spolužáka (spolužačku), který má hlad a nemá nic, co máš učinit? To, co by sis přál, kdybys ty měl hlad a byl na jeho místě.

Nebo: Ty nemáš rád, když ti někdo nadává, protože se máš rád a působí ti to bolest. Když to sám nemáš rád, nemáš ani jiným nadávat. Tak ukážeš, že miluješ bližního jako sebe.

Kdy tedy milujeme bližního jako sebe? Když mu nečiníme, co sami nechceme — a když mu činíme, co si sami přejeme. O tom si budeme pamatovat pravidlo:

Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim!

A co chceš, aby ti jiní činili, čiň ty jim!

4. *I nepřítel je náš bližní.* — A ještě něčeho si všimněte: Mezi Samaritány a Židy bylo veliké nepřátelství. Samaritán poznal hned podle podoby tváře a podle nářečí, že raněný je Žid — jeho nepřítel a přece mu prokázal milosrdenství jako příteli. On tedy věděl, že všichni lidé jsou naši bližní — i zlí a nepřátelé.

NAUČENÍ:

Děti! To podobenství nevypravoval Pán Ježíš jen zákoníkovi. Také každému z vás říká Pán Ježíš: Jdi i ty a čiň podobně! Čiň to, co učinil Samaritán! Miluj každého, ať je to kdokoli! — Buď ke každému soucitný a milosrdný, prokazuj každému upřímnou lásku! Říkejme proto často Pánu Bohu: „Bože můj! Miluji tě nade všecko a z lásky k tobě miluji i všecky lidi, přátele i nepřátele. Ó Pane, rozněcuj ve mně tuto lásku!“

VĚTY PAMĚTNÉ:

1. Jak zní největší přikázání?

2. Kdo je můj bližní? — Můj bližní je každý člověk, přítel i nepřítel.

3. Kdy milujeme bližního jako sebe? — „Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň ty jim.“

4. Lásku k bližnímu ukazujeme zvláště skutky milosrdenství. — „Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou.“

33. Ježíš, učitel modlitby.

(Modlitba Páně.)

(Prvouka čl. 47., Cesta k Bohu čl. 29. — Pro 1., zvláště 2. a 3. třídu.)

PŘÍPRAVA:

Chceme-li přijít k Pánu Bohu do nebe, musíme se modlit. To řekl Pán Ježíš. Proto nám také ukázal, jak se máme modlit. Tomu se dnes od Pána Ježíše naučíme.

A. (Možno velmi zkrátiti.)

VYPRAVOVÁNÍ:

1. *Kdy a jak se Pán Ježíš sám modlil?* — Už jste slyšely, jak Pán Ježíš šel ve dvanácti letech do chrámu do Jerusalema a zůstal tam přes celý týden. A co tam dělal? Chodil každý den do chrámu a tam se modlil. A jak krásně se modlil! (Možno ukázati Schuhmacherův obraz modlíciho se Ježíška v chrámě.)

Také doma v Nazaretě se Ježíšek každý den často a rád modlil. Modlil se zvláště ráno a večer. Také před jídlem a po jídle se pokaždé modlil.

Když pak ve třiceti letech začal učit, kam šel nejprve po svém křtu v Jordáně? A co tam dělal po 40 dní? Ano, šel na poušť do samoty, a tam se po 40 dní modlil.

Také potom, když chodil po zemi a všude učil a uzdravoval nemocné, vídali jej často jeho učedníci, jak se modlí. Modlil se zvláště ráno a večer — a často i v noci se modlil, když lidé spali. Nejraději byl při modlitbě sám, aby ho nikdo nerušil, protože chtěl myslit jen na svého nebeského Otce a mluvit jen s ním. Proto odešel často do samoty na osamělou horu, kde nikdo nebyl — a tam padl na zem, sepal ruce (takto!) nebo je rozpjal a zdvihl k nebi (takto!), pozdvihl oči k nebi (takto!) a modlil se. Při tom byly jeho myšlenky a jeho srdce (jeho duše) docela u nebeského Otce. A tak se modlil často celou noc. Jiní lidé spali, a on se modlil. A za č — a za koho se modlil? Modlil se za své učedníky, za hříšníky a za všechny lidi, aby Pána Boha poznali a

poslouchali a přišli do nebe; modlil se také za ty, kteří ještě nebyli na světě, také za nás — také za tebe, za mě, za vás všechny.

OPAKOVÁNÍ:

Co dělal Ježíšek nejraději? Proč se rád modlil? (Protože měl rád nebeského Otce. Kdo má Pána Boha rád, ten s ním rád mluví, t. j. rád se k němu modlí.) A také když hyl velký, často a rád se modlil. Kde se zvláště modlil? Doma i v chrámě, ale i venku. A kdy se modlil? Také vy se máte každý den ráno a večer modlit. Na to nesmíte být líné.

2. *Kdy a jak se my máme modlit?* — Kdo z vás se dnes ráno modlil? Vidíte, některé zapoměly. Pročpak některé dítě ráno na modlitbu zapomene? Protože se mu nechce hned vstát a potom už spíchá do školy. Proto nebuďte líné na vstávání. Ale někdo vstane včas a přece si na Pána Boha ráno ani nevzpomene. Je to v pořádku? Kdyby tak Pán Bůh na vás zapomněl — co by se s vámi stalo, co myslíš? Kdyby Pán Bůh na nás jen chvíli přestal myslet, tak bychom přestali být. Co ukazuje ten, kdo na Pána Boha stále zapomíná? Že ho nemá dost rád.

Ježíšek se modlil také každý večer. A když byl velký, modlíval se často až pozdě do noci, až do půlnoci a někdy přes celou noc. Kdo z vás se modlil včera večer? Děti, nechoďte nikdy spát bez modlitby! Někdo je večer již unaven a ospalý. Tu se pomodlete aspoň kratince, ale nikdy modlitbu nevynechte! To by byla špatná láska k Pánu Bohu! Pán Bůh na vás také nikdy nezapomene.

Také před jídlem a po jídle se Pán Ježíš modlil. Co učinil na příklad, než nasýtil 5000 lidí? Také vy si zvykejte aspoň před hlavním jídlem se pomodlit — ne přiběhnout jako telátko ke krmení nebo pejsek a kočička a potom se olíznout a zas odběhnout, ale aspoň křížek udělat a poděkovat v duchu Pánu Bohu za jídlo. My nejsme nerozumná zvířátka, proto máme vědět, od koho jídlo máme.

Kam se chodíval Pán Ježíš modlit, když učil a kázal? Na osamělé místo, obyčejně na horu. Proč byl při modlitbě nejraději sám? (Aby nebyl od lidí vyrušován a mohl lépe mluvit s nebeským Otcem.) Jak se při tom choval? Kam měl pozdvížený ruce a oči? A s rukama a očima zdvihl k nebeskému Otci také své srdce.

Tak to máme dělat i my. Když se modlíme, máme zdvihát k nebi nejen ruce a oči, ale i své myšlenky a srdce odtrhnout od věcí pozemských a pozdvihnout vzhůru — k Pánu Bohu.

A nyní vám řeknu, jak krásné modlitbě nás Pán Ježíš naučil.

B.

Pán Ježíš učí modlitbě Páně.

Jednou se Pán Ježíš zase tak nábožně modlil. Klečel na zemi, měl ruce nábožně zdvižené k nebi, také jeho oči byly obráceny k nebi a bylo na něm vidět, že rozmlouvá se svým nebeským Otcem a je svou duší celý u Něho. Učedníci stáli opodál a uctivě jej pozorovali. A mysli si: Kéž bychom se uměli také tak krásně a nábožně modlit! Za chvíli se Pán Ježíš přestal modlit a vrátil se k nim. Tu k němu přistoupili a prosili ho: „Pane, nauč nás modlit se!“ (Nauč nás, jak se máme modlit!)

A Pán Ježíš je tomu naučil. Zdvihl ruce k nebi, obrátil oči k nebeskému Otci a učedníci to učinili po něm — hleďte, takto. (Nyní se zavěsí na tabuli známý Schuhmacherův obraz, jak Pán Ježíš učí modlitbě Páně, a děti se na něj dívají.) Hleďte, jak se učedníci dívají na Pána Ježíše, jak po něm zdvihají ruce a oči k nebi a dávají pozor, co bude říkat.

A Pán Ježíš řekl: Takto se modlete:

Otče náš, jenž jsi na nebesích!
Posvět se jméno tvé!
Přiď království tvé!
Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi!
Chléb náš vezdejší dej nám dnes!
A odpusť nám naše viny,
jakož i my odpouštíme našim vinníkům!
A neuvoď nás v pokušení!
Ale zbav nás od zlého! Amen.

Potom ještě řekl: „Proste a bude vám dáno! Hledejte a naleznete! Tlucte a bude vám otevřeno! Neboť každý, kdo prosí, bere; kdo hledá, nalézá; a kdo tluč, tomu bude otevřeno.“

OPAKOVÁNÍ A PROHLOUBENÍ:

Vypravovali jsme si, jak se Pán Ježíš jednou na hoře zase zbožně modlil a jak ho učedníci pozorovali. Co si přáli, když ho tak viděli? Co mu řekli, když se k nim vrátil? Jak prosili? Pane, nauč nás modliti se! A tu je Pán Ježíš naučil krásné modlitbě. Které? (Jak jim odpověděl? Takto se modlete...)

Řekni nám nyní, N., co Pán Ježíš říkal! A ukaž také, jak při tom stál, co dělal rukama a kam hleděl!

Děti! Krásnou modlitbu Páně nebo Otčenáš již všechny znáte a denně se ji modlíte, ale snad jste dosud nevěděly, že pochází od Pána Ježíše a snad jste si jí ani dost nevážíly. Nyní, když to víte, musíte si jí více vážit. Proto se ji modlete vždycky rády a vyslovujte každé slovo správně, zbožně a uctivě.

Kdopak se ji umí pomodlit správně? — Katecheta vyvolá několik žáků a ukáže, na kterých slovech je důraz a jak se má všechno správně a jasně vyslovovat, která slova spojovat a které věty oddělovat — a upozorní na chyby: Neříká se, „přiď nám království tvé“, nýbrž „přiď království tvé“; neříká se „taky na zemi“ nebo „také na zemi“, nýbrž „t a k i na zemi“; neříká se „jako šimi“, nýbrž „jakož i my“ — důraz je na slovech „i m y“, t. j. „také my“; říká se správněji „neuvod“ t. j. neuváděj, nedej nikdy uváděti, což je plnější a obsažnější než krátkodobé „neuved“; srovnej rozdíl mezi: ved a voď!

NAUČENÍ:

Děti! Podívejte se na svaté apoštoly (zde na obrázku), jak zbožně opakují po Pánu Ježíši tu novou krásnou modlitbu. Jak spínají a zdvihají ruce, jak se dívají k nebi a nemyslí na nic, než na nebeského Otce, jako by ho v nebi nad sebou viděli. Abyste to také uměly, dívejte se při modlitbě vzhůru k nebi nebo na kříž nebo na obraz.

Vstaňte nyní a ukažte, jak se máte správně a nábožně modlit Otčenáš! (Katecheta dbá, aby všechny děti každé slovo správně vyslovovaly.)

V ý k l a d m o d l i t b y P á n ě.

Některé děti a někteří lidé tu krásnou modlitbu jen odříkávají (drmolí) a nemyslí ani, co říkají. Pak se jim ovšem nelíbí. Abyste jí rozuměli a věděly, co vlastně říkáte a zač se v ní modlíte, tedy vám ji nyní vysvětlím.

Předně si pamatujte, že „Otčenáš“ se jmenuje Modlitba P á n ě, protože nás jí naučil Pán Ježíš, náš Pán. Jak se jmenuje modlitba „Otčenáš“? Proč se jmenuje modlitba Páně? (K ní přidáváme obyčejně ještě modlitbu „Zdravas“. Jak se jmenuje modlitba „Zdravas“? Proč „pozdravení andělské“? Ale to už není „Otčenáš“, to už je jiná modlitba.)

1. *„Otče náš, jenž jsi na nebesích.“* — Jak začíná modlitba Otčenáš? Těmi slovy Pána Boha oslovujeme. Jako tatínka napřed oslovíte: Milý tatínku! Tak nebeského Otce oslovujeme slovy: Otče náš = náš nebeský Otče! To znamená: Ty jsi náš Otec, protože's nás stvořil, nás miluješ a o nás se otcovsky staráš a my jsme tvoje děti. (Ty jsi všude, ale zvláště v nebi, a tam bychom tě jednou rádi viděli.)

2. *„Posvět se jméno Tvé!“* — Jak říkáme potom? Tak začínáme prositi. To je první prosba. To znamená: Ať všichni světi t. j. ctí a chválí a uctivě vyslovují tvé svaté jméno! — Pán Bůh je veliký, svatý a krásný a je to náš dobrý Otec. Proto si máme přát, aby ho všichni lidé poznali, ctili, chválili a jeho svaté jméno vyslovovali s úctou čili: světili.

A to přání mu říkáme slovy: „Posvět se jméno tvé“, to jest: Ať všichni lidé tě ctí, chválí a velebí, jak si zasloužíš. Pomoz nám, ať všichni víme, jak veliké a svaté je tvé jméno, ať je proto náležitě ctíme a chválíme, čili „světime“.

3. *„Přiď království Tvé!“* — Jak říkáme dále? To je druhá prosba. Zač v ní prosíme? Aby přišlo království Boží. Kdepak je království Boží? Kde má Pán Bůh své království? (V nebi.) Ale Pán Bůh chce míti své království (t. j. své panství a svou vládu) také u nás — zde na zemi — v naší duši a v duši všech lidí. Proto si i my máme přát a za to se modlit, aby také k nám přišlo s nebe Boží království. A za to se modlíme

slovy: „Přiď království tvé“, to jest: Nebeský Otče, ať přijde tvé království k nám na zemi — do naší duše a do duše všech lidí a ať se nám ho dostane jednou po smrti v nebi. (Nejprve musí přijít království Boží — vláda a panství Boží — k nám do naší duše a potom teprve budeme moci dostati království nebeské.)

Při tom máme zvláště prosit, aby království Boží přišlo také do duše těch lidí, kteří v Pána Boha nevěří a o jeho království nic nevědí. Jak mnoho je ještě dětí a lidí pohanských, které nic nevědí o Pánu Bohu a o jeho království! A co je jich i mezi námi u nás v Čechách!

Děti! Modlete se proto při těch slovech vroucně také za ně: Nebeský Otče, ať přijde tvé království také do jejich duše, aby v tebe uvěřili a přišli do tvého království!

4. *Buď vůle tvá...!* — Jak prosíme dále? To je třetí prosba: Buď vůle tvá. Či vůle? Vůle Boží. Copak je vůle Boží? Vůle Boží je přání Boží — to, co Pán Bůh chce. Andělé v nebi dělají rádi všecko, co Pán Bůh chce, čili: plní rádi jeho vůli. A tak to máme dělat také my, lidé na zemi. O to se máme snažit, to si máme přát a o to se modlit. Těmi slovy tedy říkáme: Nebeský Otče, my si přejeme a prosíme: Ať se plní tvá vůle od nás lidí zde na zemi tak jako v nebi. Nebo: Ať tě všichni lidé poslouchají tak ochotně a rádi jako andělé v nebi!

5. *Chléb náš vezdejší dej nám dnes!* — Tak zní čtvrtá prosba. Těmi slovy prosíme: Nebeský Otče, dej nám dnes a každý den chleba a všecko, čeho denně potřebujeme k životu! (Dej nám pokrm a nápoj, dej nám oděv a obuv, dej nám příbytek, dej nám všecko, čeho potřebujeme, abychom mohli býti živi.)

6. *A odpusť nám naše viny!* — To je pátá prosba. Co jsou „naše viny“? Naše viny jsou naše hříchy. Jsou naše viny, protože jsme je zavinili, protože tím jsme vinni. S těmi bychom se do nebe nedostali, proto prosíme s lítostí Pána Boha, aby nám je odpustil. Ale když chceme, aby on nám odpustil, musíme také my odpustit „naším viníkům“, to jest těm, kteří nám ublížili. — Ta prosba tedy znamená: Nebeský Otče, odpusť nám naše hříchy! My také rádi odpustíme všem, kteří nám ublížili.

7. *A neuvoď nás v pokušení.** — To je šestá prosba. Co je pokušení? Pokušení je svádění ke hříchu. Kdo nás pokouší čili svádí ke hříchu? Ke hříchu nás svádí čili pokouší: tělo, svět a ďábel, to jest zlá žádostivost v nás, zlí lidé kolem nás a ďábel. Proto se modlíme: „A neuvoď...“, to jest Nebeský Otče, chraň nás od pokušení a nedej nás svěsti ke hříchu! Čili: Nedej, aby nás tělo, svět a ďábel přemohli a svedli ke hříchu!

8. *Ale zbav nás** od zlého!* — To je sedmá prosba. „Zbav nás“ znamená: Chraň nás od zlého — chraň nás ode všeho zlého — ode všeho, co je zlé. (A copak je zlé? Děti samy jmenují ...) Od nevědomosti, nerozváženosti, hlouposti a lehkomyslnosti, od neštěstí, nemoci, bolesti, hanby, zármutku, smrti a zvláště od hříchu a věčného zavržení!

9. *Amen.* — Na konec říkáme: A m e n. To znamená: kéž se stane! (= Kéž se stane, zač tě prosíme!)

S O U H R N 1.:***

Modlitba Otčenáš tedy znamená krátce:

Náš Otče, který jsi na nebesích!

1. Kéž je tvé (svaté) jméno od nás neustále ctěno a chváleno! Nebo: Kéž tě všichni lidé stále ctí a chválí modlitbami, svěcením tvého dne a zbožným životem a mají v úctě tvé svaté jméno!

2. Kéž k nám na zem přijde království Boží: kéž přijde do naší duše a do duše všech nevěřících, abychom jednou přišli do království nebeského!

3. Ať všichni lidé zde na zemi tak rádi a tak přesně plní tvou vůli jako andělé v nebi! Čili: ať tě všichni lidé zde na zemi tak poslouchají jako andělé v nebi!

4. Otče nebeský, dej nám potřebný chléb a všecko, čeho potřebujeme k živobytí!

* Někteří se modlí: „neuved“, myslíce, že to je správnější. Ti neznají dobře ducha jazyka českého. Správnější, krásnější a obsažnější je tvar „neuvoď“, to jest neuváděj vůbec. kdežto „neuved“ je jednodobé a znamená neuved pouze jednou. Srovnej rozdíl: veď a voď!

** Děti často kladou chybně důraz na slovo „nás“ místo na slovo „zbav“.

*** Tento první souhrn může být vynechán, protože následuje ještě druhý stručnější. Uvádějí se úmyslně přehledy dva, aby měl katecheta volbu pro děti různých stupňů.

5. Odpusť nám naše hříchy, jež nás tíží — i my všem lidem rádi odpouštíme!

6. Dej nám sílu proti pokušení! (Nedej, aby pokušení nás přemohlo!)

7. A chraň nás ode všeho zlého! Amen.

S O U H R N 2.:

Nyní vám napíši nejdůležitější slova této krásné modlitby na tabuli:

Otče — na nebesích!

1. jméno Tvé,

2. království Tvé,

3. vůle Tvá,

4. chléb,

5. naše viny (= hříchy),

6. pokušení,

7. zlé.

Amen.

A teď si to vysvětlíme:

Oslovení: Náš Otče, který bydlíš v nebi!

1. prosba: Ať všichni světí, t. j. ctí a chválí tvé jméno (t. j. tebe).

2. prosba: Ať tvé království přijde s nebe k nám (do naší duše), abychom přišli do nebe (do tvého království).

3. prosba: Ať tě všichni lidé poslouchají jako andělé v nebi.

4. prosba: Dej nám chleba a všecko, co potřebujeme k životu.

5. prosba: Odpusť nám naše hříchy; i my chceme odpouštět všem, kteří nám ublížili.

6. prosba: Chraň nás před ďáblem a před každým pokušením ke hříchu.

7. prosba: Chraň nás ode všeho zlého.

Za to tě prosíme. Amen.

Ve 3. třídě: Krásnou modlitbu „Otčenáš“ můžeme srovnati s chvalozpěvem andělů nad Betlemem. „Sláva Bohu a pokoj lidem...“ Andělé nejprve chválili Pána Boha a potom přáli štěstí a pokoj lidem.

Také v modlitbě „Otčenáš“ se modlíme nejprve, a by všichni Pána Boha ctíli a chválili (1. prosba), v něho věřili (2.) a jej poslouchali (3.); a potom, a by všichni lidé

byli šťastni: aby jim proto Pán Bůh dal jíst (4.), aby jim odpustil hříchy (5.), aby je chránil před pokušením (6.) a před zlým (7.).

NAUČENÍ :

Děti! Modlitba Páně neboli Otčenáš je modlitba ze všech nejkrásnější, protože nás ji naučil sám Pán Ježíš a protože v ní je krátce obsaženo všechno, zač se máme modlití. Proto se ji modlete vždycky nábožně a pomalu — říkejte každou větu (prosbu) zvlášť a myslete na to, co říkáte. Nezvykejte si ji bezmyšlenkovitě odříkávati, to byste z ní neměly žádný užitek a Pán Bůh by z vás radost neměl. — Nyní se ji proto pomodlíme tak, jak se ji máme správně modlití. Dávejte pozor, já se ji pomodlím nejprve sám, potom se ji krásně pomodlí někdo z vás a potom všechny.

P o z n á m k a . Později, když se ji katecheta modlí s dětmi před vyučováním nebo po něm, je vhodné, udati dětem občas nějaký úmysl, na který se mají modlití, na příklad: dnes se pomodlíme Otčenáš za duše v očistci, za nemocného spolužáka, za naši vlast, za svatého Otce, za nemocného pana biskupa atd.

K O P A K O V Á N Í : (Podle Prvouky.)

1. „O t č e n á š“ říkáme Pánu Bohu, protože o nás všechny otcovsky pečuje.

2. J m é n o B o ž í světíme, když Pána Boha ctíme a chválíme a jeho jméno vyslovujeme s úctou.

3. K r á l o v s t v í B o ž í je v nebi; ale má býti i na zemi v nás a kolem nás.

4. V ů l e B o ž í je to, co Pán Bůh chce, zvláště jeho přikázání.

5. C h l é b v e z d e j š í je pokrm a nápoj, světlo a teplo a všechno, čeho potřebujeme k životu. Chlebem pro duši je svátost oltářní.

6. N a š e v i n y jsou naše hříchy; naším v i n n í k e m je, kdo nám ublížil.

7. P o k u š e n í je svádění ke hříchu. Ke hříchu nás svádí tělo, svět a ďábel.

8. Z l é (Zlo) je neštěstí, bolest, hanba, zármutek. Největší zlo je těžký hřích a věčné zavržení.

A m e n znamená: ať se stane, oč prosíme!

34. Vlastnosti modlitby.

(Fariseus a celník.)

(Pro 2., 3. a 4. třídu. — Modlitba před vyučováním: Otče náš...)

OPAKOVÁNÍ A PŘÍPRAVA:

Děti! Kdo z vás se dnes ráno modlil? N., co pak jsi se modlil? Co jsi se modlila ty? Co ty?... Vidíte, skoro všechny jste se modlili Otčenáš! Proč právě Otčenáš? Proč se modlíme nejčastěji Otčenáš? Protože to je nejlepší a nejkrásnější modlitba, které nás naučil sám Pán Ježíš.

Jak se proto jmenuje? Z kolika částí se skládá? Jak se jmenuje první věta? Proč oslovení? Protože tak Pána Boha oslovujeme. Jak se jmenuje 7 vět ostatních? Proč „prosby“? Protože v nich za něco prosíme. Zač prosíme v prvních třech prosbách? Za něco, co je k oslavě Boží. Za které tři důležité krásné věci? Zač prosíme ve čtyřech druhých prosbách? Za něco pro sebe, pro nás, pro naše blaho a štěstí. Za které čtyři věci?

V modlitbě Otčenáš nás tedy Pán Ježíš naučil, zač a v jakém pořádku se máme modlit.

Děti! Ale Pán Ježíš nás také naučil, jak se máme modlit, aby se naše modlitba Pánu Bohu líbila. A tomu se nyní naučíme.

VÝKLAD:

Máme se modlit:

1. *Nábožně.* — Když se pyšní fariseové chtěli modlit, postavili se často na rohu ulice, kudy chodilo mnoho lidí a tak se modlili, aby je lidé viděli a chválili. Ale mohli se tu v hluku na ulici modlit zbožně?... Ne. Proto své modlitby jen odříkávali, ale mysleli při tom na něco jiného; neboť když člověk vidí každou chvíli kolem sebe něco nového, napadají ho při modlitbě docela jiné věci. Na koho však máme při modlitbě myslet? Na Boha. Proto řekl Spasitel: „Když se modlíš, vejdi do pokojíka svého, zavři dveře a tam se modli, aby tě viděl nebeský Otec.“ To jest: Nechoď se modlit na ulici — lidé nepotřebují vidět, že se modlíš! Jen když tě Pán Bůh vidí! Když jsi sám, nebudou ti také na-

padati všelijaké jiné věci, a ty budeš při modlitbě mysliti jen na Boha, čili: budeš se modlit nábožně.

Pán Ježíš tím ovšem nemyslí, že se nemáme modlit v kostele před lidmi. Pán Ježíš káral jen nepobožné modlení a nepobožné odříkávání modliteb před lidmi na ulici. Pán Ježíš chce a poroučí, abychom chodili do kostela a tam se modlili veřejně a společně s jinými. Vždyť také on sám chodil do chrámu a tam se modlil! Pán Ježíš tím chtěl říci, že se při modlitbě nemáme dívat a myslet na lidi a věci kolem sebe jako fariseové, nýbrž jen na Pána Boha a na modlitbu; a že nám při modlitbě nemá záležet na lidech, nýbrž jen na zalíbení Božím. Pak bude naše modlitba nábožná. Co tedy znamená modlit se nábožně? (Při modlitbě mysliti a dbáti jen na Boha: ná · božně — na Boha.) Podívejte se na obrázek Pána Ježíše v Nazaretě a v chrámě! Jak nábožně se modlí! Kam se dívá? Na co myslí?

2. *Pokorně.* Pán Ježíš viděl také, že někteří lidé jsou při modlitbě pyšní, že si o sobě mnoho myslí a že se modlí, aby se líbili lidem — aby o nich lidé řekli, že jsou zbožní. Proto vypravoval jednou zvláštní příběh:

Podobenství o fariseu a celníku:

Dva muži vstoupili do chrámu, aby se modlili; jeden byl vznešený fariseus a druhý opovržený celník to jest výběrčí daní. První si o sobě myslel, že je nejhodnější na světě, že jej proto Pán Bůh musí mít raději než všechny ostatní. Byl pyšný a jinými pohrdal. Proto si stoupl doprostřed chrámu, aby ho každý viděl, a modlil se takto: „Bože, děkuji ti, že nejsem jako jiní lidé: lupiči, zloději a smilníci anebo jako tamhle ten celník vzadu. Postím se dvakrát za týden a dávám almužnu z toho, co vytěžím (vydělám).“

Ale druhý muž, celník, myslel jen na své hříchy, jimiž Pána Boha urazil. Proto se postavil vzadu a netroufal si ani oči pozvednouti k nebi, protože se hanbil (styděl) za své hříchy; ale bil se pokorně v prsa a říkal: „Bože, buď milostiv mně hříšnému! (= Bože, odpusť mi moje hříchy!)“

(Je-li po ruce obraz, možno jej ukázati.)

Děti, který z těch dvou se modlil lépe? Který z nich se vám více líbí? — Také Pánu Bohu se více líbil ten druhý,

hříšný celník. Proto mu hříchy odpustil a dal mu milost posvěcující. Farizeus se mu však protivil, ačkoliv nekradl a nepodváděl a neměl tolik hříchů jako celník. Proto se od něho odvrátil a nechal jej v jeho hříších. Pročpak? Protože byl pyšný (nafoukaný). Myslel o sobě, že je ze všech lidí nejlepší a jen se chlubil, sám sebe chválil a jiné ještě urážel. Myslel, že mu Pán Bůh musí hned všechno dát za to, že je tak poctivý a pořádný. Takoví lidé se Pánu Bohu protíví a i všechno dobré co dělají, nemá u Pána Boha ceny.

Pánu Bohu se líbí jen lidé, kteří se pokorně modlí jako celník; kteří se sami nechválí a nechlubí, nemyslí, že jsou hodní, že žádných hříchů nemají a že jim Pán Bůh musí dát co chtějí — nýbrž, kteří si při modlitbě vzpomínají na své hříchy a pokorně Pána Boha prosí: „Ó dobrý Bože, já si ani nezasloužím, abych s tebou mluvil. Smiluj se nade mnou a odpusť mi mé hříchy!“ To je modlitba pokorná. O té praví písmo svaté: „Pokorná modlitba proráží nebesa!“

Při modlitbě se tedy nesmíme Pánu Bohu chlubit a říkat mu, jak jsme hodní a že jsme lepší než jiní, to by se mu protivilo; ale musíme pokorně prosit a říkat mu, jak jsme ubozí a jak je nám líto, že jsme ho někdy neposlechli a urazili.

3. *Vytrvale.* — Mnozí lidé si také myslí, když Pána Boha za něco prosí, že jim to musí hned dát. A když jim to Pán Bůh hned nedá, tak se přestanou modlit a říkají, že modlitba nic nepomůže. Je to správné? Musí Pán Bůh udělat hned to, co chceme? Je Pán Bůh náš služebník?

Když prosíš za něco tatínka nebo maminku, musí ti hned všechno udělat a všechno dát, co ty chceš? Copak řekne často tatínek nebo maminka, když prosíš za něco zbytečného, hloupého nebo za něco, co by ti škodilo? (Na př.: když prosíš za nové bezcenné šaty podle módy, jaké vidíš u jiných, ačkoli máš šaty dobré, ba lepší a krásnější — nebo když chceš, aby ti rodiče koupili hračku, která tě pak bude svádět k lenosti, nebo když chceš, aby ti dávali mlsy, cukrovinky, pivo nebo samé maso, ačkoli vědí, že ti to bude škodit.) Řeknou ti: „Tohle nepotřebuješ, to je zbytečné!“ Nebo: „Tohle by ti škodilo, to ti nedám. Ale nic si z toho nedělej, dostaneš za to později něco jiného, lepšího.“ Nebo: „Já ti to nedám, protože chci, aby ses učil odříkání.“ Kdopak ví lépe, co vám prospívá a škodí —

vy nebo hodný a moudrý tatínek a hodná a moudrá maminka?

Když tedy hodný a moudrý tatínek ti něco nedá, co na něm chceš, přestaneš ho proto mít rád a přestaneš ho prosit?

Nebo prosíš tatínka o něco důležitého a tatínek hned nic neříká, nýbrž čeká a zkouší tě. A třebaš dlouho nic neříká a myslí si: „Počkám a nedám mu to hned; ať se to mé dítě naučí pěkně prosit a ať se naučí být skromné a pokorné! Když se tomu naučí, potom mu dám ještě víc než chce.“ A ty prosíš stále a stále, prosíš o to tatínka třebaš už několik neděl a měsíců (nebo celý rok) a nezlobíš se proto na něho, nemyslíš o něm, že je zlý, ale prosíš stále pěkně uctivě a pokorně. Co udělá nakonec tatínek, když vidí, že stále pěkně prosíš? Dá ti to a dá ti potom třebaš ještě něco lepšího a více než jsi chtěl. Kdyby ses byl na tatínka rozzlobil a řekl si uraženě, pyšně a pánovitě: „Já ho nebudu pořád prosit!“ — tedy by ti nedal nic.

Podobně to dělá někdy Pán Bůh. Když ho za něco prosíme, nedává nám hned nic, jako by nás neslyšel. Proč? To proto, aby nás zkoušel. Ale když stále vytrvale, zbožně a pokorně prosíme, potom nám to dá a často nám dá ještě něco lepšího, než jsme chtěli. Proto se nemáme přestat hned modlit, ale máme v modlitbě vytrvat a modlit se stále t. j. vytrvale. Kdo se modlí stále a vytrvale, toho Pán Bůh vyslyší.

Jak se máme ještě modlit? Ano: stále a vytrvale; tak dlouho, dokud nás Pán Bůh nevyslyší. Svatá Monika se modlila skoro 20 let za obrácení svého syna Augustina a dlouho se zdálo, že to není nic platné.

Proto řekl Pán Ježíš:

„Proste a bude vám dáno!

Hleďte a naleznete!

Tlucte a bude vám otevřeno!“

(Opakovat a nacvičit.)

NAUČENÍ:

Děti! Modlete se proto vždycky nábožně, pokorně a vytrvale! A modlete se často a rády! Nepohrdejte modlitbou! — Kdo se nemodlí, podobá se němé tváři. Svatý Filip Neri praví: „Člověk bez modlitby jest jako němá tvář.“ A svatý Augustin praví: „Kdo se umí dobře modliti, umí také dobře žíti.“

35. Otče náš – modlitba Páně.

(1. část: Oslovení a první 3 prosby.)

(Prvouka čl. 47. Cesta k Bohu čl. 29. — Pro 3., 4. a 5. tř.)

Pomůcka: Schuhmacherův obraz: Ježíš učí učedníky modlitbě.

Pozn.: Tato obšírná katechese může být podle potřeby buď velmi zkrácena nebo rozdělena na dvě až čtyři katechese podle oddílů A, B, C, D, E. Byla vypracována tak obšírně, aby katecheta měl výběr látky i způsobu podání pro všechny případy. Některých částí výkladu možno použít pro všechny stupně — zvláště tedy na málotřídkách.

A.

PŘÍPRAVA:

1. (Navazuje na učivo předešlé.) — *Čemu nás učil Pán Ježíš?* — Pán Ježíš nás učil lásce k Bohu a k bližnímu. Pán Ježíš nás učil také, že se musíme modlit, chceme-li přijít do nebe. On sám se mnoho modlil a také nás naučil, jak se máme modlit. Dnes vám to budu vypravovati.

VYPRÁVOVÁNÍ:

1. *Jak se Pán Ježíš modlil.* — Pán Ježíš chodil s učedníky svými po zemi židovské a všude učil a kázal a uzdravoval nemocné. Tak byl stále něčím zaměstnán. Ve dne kázal, učil, pomáhal a sloužil lidem — ráno a večer se modlil a rozmlouval s nebeským Otcem. A často se modlil i v noci. Jiní spali a odpočívali a on se modlil. Neboť v noci se to modlí nejlépe.

Nejraději se modlival Pán Ježíš na hoře Olivetské. Když byl v Jerusalemě na svátcích, chodíval večer modlit se na horu Olivetskou, a pozdě v noci pak přicházel do Betaně, do domu Lazarova a jeho sester, Marie a Marty, aby si tam trochu odpočinul a trochu se vyspal. Někdy však vůbec nespál a celou noc ztrávil v modlitbě.

2. *Nová modlitba. (Modlitba křesťanů: Otče náš.)* — Tam, na hoře Olivetské, nás Pán Ježíš naučil nové krásné modlitbě „Otče náš“, kterou po něm nazýváme modlitbou Páně.

Jednou — snad to bylo po slavnosti stánků — se Pán Ježíš zase vzdálil od učedníků a modlil se na hoře sám celou noc. Učedníci ho z dálky pozorovali; i vznikla v nich touha, aby se dovedli také tak modliti. Když se tedy přestal modliti a navrátil se k nim, obklopili jej a jeden z nich (nejspíše svatý Jan, miláček Páně) ho prosil: „Pane, nauč nás modliti se! (I Jan naučil učedníky své, jak se mají modliti.)“ A Pán Ježíš jim řekl: „Když se modlíte, řekněte: Otče náš, jenž jsi na nebesích! Posvět se...“ A naučil je nové, krátké, ale bohaté a krásné modlitbě, kterou se od této doby denně modlíme a kterou po něm nazýváme „Modlitbou Páně“ nebo „Otče náš“, latinsky „Pater noster“.

Na tom místě, kde se to podle podání stalo, stojí nyní krásný kostel, který se jmenuje kostel „Pater noster“ čili kostel Otčenáše. U toho kostela je křížová chodba, v níž je napsán Otčenáš ve 32 nejznámějších světových řečech na 32 kamenných deskách — na jedné z nich také v řeči české. Latinsky se jmenuje Otčenáš „Pater noster“, protože tak začíná. Kněz se jej modlí při každé mši svaté, krátce před svatým přijímáním a při slavné mši svaté jej zpívá.

OPAKOVÁNÍ:

Kdo naučil svaté apoštoly modlitbě Otčenáš? Jak se proto nazývá? Jak se jmenuje latinsky? Kde se to stalo podle podání? Co tam stojí na památku? Co zvláštního je v tom kostele? To proto, abychom si vzpomněli, že Otčenáš se nyní modlí všichni národové na celém světě; že všichni národové na celém světě mají jednoho nebeského Otce a jednu společnou krásnou modlitbu. Tu modlitbu se modlí miliony křesťanů na celém světě už 1900 let.

B.

Výklad „Otčenáše“.

Pozn.: Postup výkladu je zde tento: Oslovení a každá prosba se vyloží zvlášť a hned zopakuje. Po zopakování (při zkoušení) se katecheta pokaždé táže: 1. Nač máme mysliti, když se

modlíme tuto prosbu? 2. Řekni mi tu prosbu jinak, svými slovy. To proto, aby děti smyslu každé prosby dobře porozuměly. Stručný obsah každé prosby je proto úmyslně vyjadřován několikerým způsobem. Na konec se stručný obsah Otčenáše zopakuje přehledně a hlavní myšlenky se napíší na tabuli.

PŘÍPRAVA:

Modlitba Otčenáš je nejpřednější a nejkrásnější modlitba, protože pochází od samého Pána Ježíše. Proto si každý křesťan Otčenáše váží a modlí se jej ze všech modliteb nejčastěji a nejráději.

Také vy se modlíte Otčenáš každý den a někdy kolikrát za den. Proto mu máte dobře rozumět, abyste věděly, co všechno v něm říkáte a zač v něm prosíte — a měly z modlitby jeho užitek.

Abyste se uměly Otčenáš dobře modlit, tedy si jej nyní vyložíme. Dnes si vyložíme první část.

VÝKLAD:

Modlitba Páně neboli Otčenáš se skládá z oslovení a ze sedmi proseb. První věta se jmenuje **o s l o v e n í**. Jak zní? Těmi slovy Pána Boha oslovujeme. Když chceš mluvit s tatínkem a za něco jej prosit, tedy jej napřed oslovíš: „Tatínku!“ nebo „Milý tatínku!“ nebo „Milý otče!“ Také Pána Boha nejprve oslovíme: „Otče náš, jenž jsi na nebesích,“ to jest „Náš (veliký a dobrý) nebeský Otče!“ — Potom teprv mu přednášíme své prosby. Těch je sedm a dělí se na dvě části. V prvních třech prosbách prosíme za něco pro Boha — pro čest a slávu Boží, ve druhých čtyřech za něco pro sebe — pro naše dobro a štěstí.

Oslovení.

1. *Proč říkáme Pánu Bohu „Otče“?* — Jak zní oslovení? To oslovení je zvláštní. Všimněte si, že neříkáme Pánu Bohu „Pane“ nebo „Pane Bože“, ale že s ním smíme mluvit jako doma s hodným tatínkem a smíme mu říkat „Otče“; a nepotřebujeme si k tomu brát dovolení, jako když chceme mluvit s panem presidentem, ale můžeme k němu přijít a s ním mluvit, kdy chceme, jako doma s tatínkem.

Tak nás naučil říkat Pán Ježíš proto, abychom věděli, že Pán Bůh je náš dobrý Otec, a my jeho děti; a že nás má rád jako dobrý otec, ba ještě více než otec pozemský, a stará se o nás otcovsky.

Děti, jak je to krásné a jaká čest pro nás, když velikého, nesmírného, nekonečně mocného Boha smíme nazývati svým Otcem — když víme, že ten veliký Bůh nás miluje jako otec své děti! Jakou radost a hrdost z toho máte mít, že jste jeho děti! To je mnohem větší čest, než kdybyste byly děti pana presidenta nebo nějakého slavného krále!

SHRNUTÍ:

Proč tedy smíme říkat Pánu Bohu: Otče? (Proč je Pán Bůh náš Otec?) 1. Předně proto, že nás stvořil a na křtu svatém přijal za své dítky, 2. proto, že nás miluje jako otec a otcovsky o nás pečuje.

Na co si tedy máme vzpomenouti při slově „Otče“? Že Pán Bůh nás stvořil, na křtu svatém za své dítky přijal a otcovsky se o nás stará.

A při tom si máme vzpomenouti, jak je náš nebeský Otec mocný (všemohoucí) a dobrý (dobrotivý); že všechno může a nám, svým dětem, všechno chce dát. Proto k němu máme přicházet s takovou oddaností a důvěrou, jako děti k hodnému tatínkovi.

VÝKLAD PROHLOUBENĚJŠÍ:*

1. *Proč říkáme Pánu Bohu „Otče“?* — Děti! Když máte hlad a řeknete hodnému tatínkovi: Tatínku, dej nám chleba, tedy vám nedá místo chleba kámen. Ale dá vám, co chcete a co potřebujete, protože vás má rád a protože je váš otec. Stačí jen, abyste ho upřímně prosily, a dá vám všechno. Jen když vidí, že by vám to škodilo a neprospělo, tedy vám to nedá. A když jste hodné děti, tedy se na něj proto nehněváte, nýbrž jste spokojeny, protože víte: Tatínek nás má přece rád, i když nám nedá, co chceme.

A když někdy něco provedete a zasloužíte trest, a tatínek vás potrestá, je přece stále vaším dobrým otcem. A když se polepšíte, má vás zase tak rád jako dříve, ba ještě raději.

* Tento druhý výklad slova „Otče“ je připojen, aby katecheta měl výběr. Zvolí si tedy výklad první nebo druhý, podle okolností. Nepoužije obou při jedné hodině.

Když tedy už váš pozemský otec k vám je tak dobrý, jak dobrý bude Otec nebeský, který je milionkrát mocnější a laskavější než váš tatínek a vaši rodiče! A který i vaše rodiče stvořil a vložil jim do srdce tak velikou lásku k vám.

Když tedy váš nebeský Otec je tak bohatý a mocný, že vám všechno může dát — a při tom tak dobrý, že vám všechno dobré také chce dát, tedy mu můžete všechno upřímně říci a o všechno ho prositi.

Hodný tatínek má rád, když se mu děti se vším svěří, když s ním upřímně a rády mluví, když na něho rády myslí. Také nebeský Otec má rád, když se mu upřímně se vším svěříte, co vás těší nebo bolí, když mu všechno upřímně řeknete v modlitbě, když na něj rády myslíte, o něm rády mluvíte a na jeho přání a vůli stále dbáte.

A když nebeský Otec dal tak dobré srdce vašemu pozemskému tatínkovi a vaši matince, jak velice vás teprve miluje On sám!

Když tedy vyslovíte v modlitbě slovo „Otče“, máte si vzpomenouti, jak je to krásné a jak jste šťastny, že máte v nebi tak velikého a tak dobrého Otce! a že velikému Pánu Bohu smíte říkat: Otče!

SHRNUTÍ:

Slovo: „Otče“ tedy znamená: Ó Bože, ty jsi náš mocný a dobrý Otec a my jsme tvé děti! My ti smíme říkat Otče. Jak se z toho radujeme, a s jakou důvěrou se proto k tobě modlíme!

2. *Proč říkáme Otče „náš“.* — Dále říkáme: „Otče náš“. Proč neříkáme: „Otče můj“, proč „Otče náš“? — Protože Pán Bůh je Otec nás všech, protože nás všechny miluje a všichni jsme jeho milé děti — všichni patříme k jedné veliké Boží rodině. Proto se máme všichni milovat a za všechny se modlit.

2. *Otče „náš“.** — Máme se každý radovati z toho, že Pán Bůh je náš dobrý Otec. Ale my všichni lidé na zemi, malí i velcí, chudí i bohatí, staří i mladí, máme v nebi jednoho společného Otce. Proto my všichni společně se z toho máme radovat.

* To jest výklad jiný prohloubenější ad libitum.

Jsme zde na zemi jako ve velkém domě, v němž bydlí mnoho dětí a všechny ty děti mají jednoho dobrého Otce. Když otec takové veliké rodiny přijde domů, tu neřekne některé dítě: Můj tatínek, můj otec přichází, ale všechny najednou budou radostně volati: **Náš otec, náš tatínek je zde.** — Takovou rodinou nebeského Otce jsme my všichni lidé na zemi. Proto neříkáme každý sám pro sebe Pánu Bohu: To je můj Otec, nýbrž říkáme: To je **náš Otec** — Otec nás všech, protože nás všechny stvořil, všechny nás miluje a o všechny se stará a chce, abychom všichni byli šťastni.

Někteří z nás jsou chudí, někteří bohatí, někteří velcí, někteří malí, někteří mají krásné šaty, někteří chudé a roztrhané, ale náš nebeský Otec miluje všechny. Proto se máme i my všichni navzájem milovat jako děti jednoho Otce a za sebe se modlit.

Když se děti doma nesnášejí a hádají, tedy jim řekne hodný otec: Proč pak se hádáte, vždyť víte, že vás všechny mám rád a všechny jste moje děti! Podobně by nám mohl říci i náš nebeský Otec, když jeden druhému ubližujeme: Děti, jak je to možné, že si závidíte, nadáváte a ubližujete a nemáte se rády, když přece víte, že vás mám všechny rád a všechny jste děti jednoho Otce?

SHRNUTÍ:

Děti, na to všechno si vzpomeňte, když se modlíte: Otče „**náš**“: Že jste všechny děti jednoho nebeského Otce a že vás Pán Bůh má všechny rád. I děti, které nevěří v Pána Ježíše a nechodí do náboženství, jsou jeho děti, protože i ty Pán Bůh stvořil a chce, aby k němu přišly do nebe. Za všechny se proto máte modliti, a na všechny mysliti, když se modlíte: Otče **náš**.

3. „*Jenž jsi na nebesích*“. — A proč říkáme: „jenž jsi (= který jsi) na nebesích?“ Protože Pán Bůh, náš nebeský Otec, je sice všude přítomen, ale v nebi je zvláštním způsobem. Tam se dává svatým viděti a okoušeti, tam je naplňuje nevýslovným blahem a štěstím. O tom nebi a nebeském Otci nám proto tak často mluvil Pán Ježíš. Proto k nám přišel s nebe na zem, aby nás tam jednou přivedla ukázal nám nebeského Otce.

Proto nás naučil zdvihat při modlitbě oči a mysl vzhůru k nebi a říkat: Otče náš, jenž jsi na nebesích, abychom věděli: 1. kde je náš nebeský Otec, 2. kde je náš pravý věčný domov; abychom proto po nebi stále toužili a při modlitbě tam obraceli své srdce.

SHRNUTÍ:

Slova „jenž jsi na nebesích“ tedy znamenají: Náš nebeský Otcе, nedej, abychom na tebe zapomněli — nedej, abychom zapomněli, že s nebe stále se na nás díváš, že všechno vidíš a slyšíš, že víš o všem, co my tvé děti zde na zemi myslíme, mluvíme a činíme. Nedej nám zapomenouti na tebe a na nebe, ale dej, abychom své srdce obraceli stále k Tobě a jednou k tobě přišli do nebe.

Nebo: Říkáme, „jenž jsi na nebesích“, abychom věděli, že náš Otec je v nebi a že tam u něho je naše pravá vlast; že proto máme stále zdvihati své srdce od země k nebi a přát si, tam jednou přijíti.

SOUHRN CELÉHO OSLOVENÍ:

Celé oslovení tedy znamená: Ó Bože, ty jsi náš veliký a dobrý Otec, který přebývá v nebi, my všichni jsme tvé děti, proto s důvěrou zdviháme srdce svá k tobě, kde je náš budoucí domov.

C.

První prosba: Posvěť se jméno tvé!

VÝKLAD (podrobný):

1. Copak dělají hodné děti, které mají velmi dobrého, moudrého a slavného otce. Jak se k němu chovají a jak s ním a o něm mluví?

Chovají se k němu uctivě, mluví a vyprávějí o něm vždycky s úctou a nikdy se neopovází zlehčovat jeho jméno. Hodné děti jsou na svého otce hrdy a proto se snaží, aby mu dělaly čest a ne hanbu svým chováním. A nejen to: Hodné děti si také přejí, aby i ostatní děti a lidé jejich dobrého a moudrého otce znali a ctili a mluvili o něm s náležitou úctou. A mají radost, když všichni lidé jejich otce ctí a milují a o něm dobře mluví; a bolí je, když někdo jejich otcem pohrdá, jej tupí a jeho jméno zlehčuje.

2. Tak i hodné děti Boží mají ke svému velikému a svatému Otci nebeskému velikou úctu a lásku; mají radost, že Ho znají a že je jejich Otcem; projevují mu rády svou úctu

a lásku důvěrnou rozmluvou s ním čili modlitbou a veřejnou bohoslužbou čili: chválí a oslavují ho modlitbou a bohoslužbou a svaté jméno jeho vyslovují vždycky s náležitou úctou (a chrání se úzkostlivě, aby je nezlehčovali a nebrali nadarmo.)

A nejen to. Hodné děti Boží si také vroucně přejí, aby i všichni ostatní lidé Pána Boha poznali, ctili a milovali a chválili; aby věděli, jak nesmírně mocný, moudrý, spravedlivý, krásný a svatý je náš nebeský Otec; aby jej proto ctili a oslavovali modlitbou a svěcením jeho dne (neděle); aby jeho svaté jméno vyslovovali s náležitou úctou, a nikdy je nebrali nadarmo a nezlehčovali posměchem, klením a rouháním, reptáním proti Bohu nebo křivou přísahou.

Hodné děti Boží se proto radují, když i jiní lidé a děti velikého a dobrého Pána Boha poznávají, ctí, chválí a milují; a rmoutí se, když vidí, že někdo Pána Boha nezná a v něho nevěří, že jím pohrdá a jeho svaté jméno bere nadarmo a zlehčuje posměchem, klením nebo rouháním nebo se nemodlí a Pána Boha nechválí a jeho den, neděli a svátek, nesvětí.

SHRNUTÍ:

Hleďte, a takovými hodnými dětmi Božími máte být i vy, a my všichni. Proto si máme toužebně přát a horlivě se starat, aby všichni lidé Pána Boha poznali, ctili a chválili, jej milovali a jemu sloužili. (Čili: Máme žítí a horliti pro čest a slávu Boží!) — Ale protože my sami to nezmůžeme, máme se za to i modliti, aby Pán Bůh sám nám k tomu pomohl. A to činíme slovy: „Posvěť se jméno tvé!“ To jest: Bože, dej, ať všichni lidé poznají, jak jsi veliký, mocný, krásný, dobrý a svatý, ať proto tebe a tvé svaté jméno náležitě ctí a chválí, a ať tvé jméno nikdy nezlehčují a nezneuctívají! Slovo „posvěť“ tedy znamená: Ať tvé svaté jméno je ode všech lidí posvěcováno, nebo svěceno čili za svaté považováno!

JINÝ VÝKLAD (stručný):

Bůh je nesmírně veliký a svatý. Proto i jméno jeho je veliké a svaté. Když je tedy jméno Boží tak veliké a svaté, máme je také vždycky považovat za svaté čili „světit“ to jest: Máme Pána Boha a jeho jméno náležitě ctíti, milovati a chvá-

liti. A máme se snažit a za to se modlit, aby i všichni ostatní lidé Pána Boha a jeho jméno ctili a chválili.

ZOPAKOVÁNÍ A PROHLOUBENÍ:

Děti! Co si máme představit a nač si vzpomenout, když vyslovíme první prosbu Otčenáše „Posvěť se jméno tvé“? Máme si představit, jak veliký, svatý, krásný a dobrý je Pán Bůh, náš nebeský Otec; a máme si vzpomenout, že tak velikého a svatého Otce musíme znát, milovat, ctít a chválit a jeho jméno vyslovovat s úctou. Neboť k tomu jsme na světě, abychom Pána Boha poznali, ctili, milovali a chválili.

První prosbou tedy říkáme: Jak veliký a svatý jsi, ó Bože náš! Veliký a svatý Bože, buď od nás všech ctěn, chválen a veleben! Chceme žítí ke tvé cti a chvále!

Při této prosbě si tedy vzpomeneme na naše křesťanské heslo: Všecko pro tebe, velký Bože! Všecko ke cti a slávě Boží! („Ať jíte nebo pijete, nebo cokoli činíte, všecko činite ke cti a chvále Boží.“ 1. Kor. 10.) Tak to má být, tak se to patří, tak si to Pán Bůh zaslouží. Máme žítí pro Boha, pro jeho čest a slávu!

Ale hned potom si vzpomeneme ještě na něco smutného a bolestného, co být nemá, čeho si proto nepřejeme a čeho si Pán Bůh nezaslouží; totiž: jak mnoho dětí a lidí Pána Boha nezná; jak mnozí jej proto nectí, nechválí a nemilují, jak berou jeho svaté jméno nadarmo, posmívají a rouhají se mu — znesvěcují jeho den sváteční, nemodlí se k němu a nestarají se o něho a jeho přikázání. Jako by veliký a svatý Bůh nebyl ničím! — To nás má bolet a proto se zase modlíme: „Posvěť se jméno tvé!“ To jest: Nebeský Otče, dej, aby tě i všichni lidé a všechny děti nevěřící poznali, ctili, milovali a chválili, jak si zasloužíš; čili: dej, aby poznali, jak jsi veliký a svatý a měli úctu a lásku k tobě a k tvému svatému jménu!

Při opakování se dovysvětlí: Kdo ctí a miluje Pána Boha, ten také ctí jeho jméno. Proto říkáme místo: Pána Boha „jméno Boží“. A kdo ctí a chválí Pána Boha a jeho jméno, o tom říkáme, že jméno Boží „světí“, to jest považuje je za svaté, chová se k němu jako k jménu svatému a vyslovuje je s náležitou úctou.

Otázky k opakování: Jak zní první prosba Otčenáše? Co znamená slovo „posvěť se“? (Ať je od nás všech

považováno za nejvyšší svaté a ctěno jako nejvyšší svaté! Nebo: Ať je náležitě ctěno a chváleno.) Co znamená „jméno Boží“? (Boží jméno zde zastupuje samotného Pána Boha.) Nač si máme při této prosbě nejprve vzpomenouti? 1. Jak veliký, dobrý, mocný, moudrý, krásný a svatý je náš nebeský Otec. Nač si vzpomeneme hned potom? 2. Že si proto zaslouží, abychom ho ctili, milovali a chválili. 3. Že k tomu jsme na světě, abychom Pána Boha poznávali, ctili, milovali a chválili. A k tomu je všechno stvoření.

K čemu pak je všechno stvořeno? Pro Boha a pro nás — pro jeho čest, slávu a pro naše dobro a štěstí. Nebesa i země, všechno stvoření, ptáček i květiny, všechno hlásá a pěje ustavičnou chválu svému Tvůrci a Bohu: všechno zpívá ustavičné „Te deum“ a ustavičné „Gloria“. A k čemu jsme stvořeni my? Pro Boha, pro čest a slávu Boží. Proto má být naše životní heslo: Pane Bože, ať žijeme ke tvé cti a slávě! Všechno ke tvé cti a slávě!

4. Co si proto při té prosbě máme přát? Aby všichni lidé Pána Boha poznali, ctili, milovali a chválili a jemu sloužili. A aby všichni měli v úctě veliké a svaté jméno Boží. 5. Ale děje se to tak? (Co se naopak často děje?) Proč se to často neděje? (Protože lidé mají svobodnou vůli, ale ta je slabá a nakloněna ke zlému a rozum lidský je zatemněn.) A to nás má bolet a rmoutit. Co si proto zase máme přát, a co proto máme dělat? Máme se horlivě starat, aby všichni lidé Pána Boha poznali, ctili a chválili: aby poznali, jak je veliký, dobrý, krásný a svatý a aby ho ctili, jak si zaslouží. (Čili: máme horlit pro jeho poznání, pro víru v Něho, pro jeho čest a slávu.) A protože sami to nezmůžeme, máme se o to modlit, aby všichni lidé Pána Boha poznali, ctili a milovali — aby jim Pán Bůh sám k tomu pomohl.

Hleďte, to všechno znamená první prosba!

NAUČENÍ:

První prosba nám tedy ukládá dvojí povinnost:

1. abychom sami Pána Boha a jeho velikost stále lépe poznávali, ctili, milovali a chválili; a jeho jméno s úctou vyslovovali a jeho den světili; (čili: abychom celým životem Pána Boha oslavovali; čili: abychom žili ke cti a chvále Boží.)

2. abychom se starali a modlili, aby také jiní (nevěřící a hříšní) Pána Boha poznali, ctili a milovali, jeho jméno nezneuctivali a jeho den neznesvěcovali.

ad 1. *Jak se máme snažit o poznání Boha.* — Děti, a zdali pak Pána Boha už dobře znáte? Ó ne! Pán Bůh je tak nekonečně veliký, bohatý a krásný, že ho pořád dost neznáme a nikdy docela nepoznáme. Proto se máte stále snažit, více o něm vědět a lépe jej znát, abyste jej mohly více ctít a více milovat. — A kde se učíme Pána Boha znáti? Ve škole v náboženství a v kostele při kázání a pak také při každé nábožné čtébě a při modlitbě. — Když se tedy budete rády učit náboženství, rády poslouchat kázání a v bibličce nebo jiné nábožné knize často a rády číst a rády se modlit, pak se naučíte Pána Boha znát, a budete ho také umět náležitě ctít a milovat. Pak jistě budete jméno Boží dobře „světit“ a dělat čest Jeho jménu.

ad 2. *Jak máme jiné přivádět k poznání Boha?* — A když lidé uvidí, jak vy, malé děti, Pána Boha ctíte, jak zbožně a uctivě se modlíte, jak uctivě se v kostele před ním chováte, jak uctivě a zbožně vyslovujete jeho svaté jméno a jak se chráníte hříchu, budou tím velmi povzbuzeni a budou ho také ctít, chválit a milovat. („Tak svět světlo vaše před lidmi, aby viděli skutky vaše dobré a velebili Otce vašeho, který jest v nebesích!“) Tak budete nejen samy Pána Boha chválit, nýbrž skrze vás, malé děti, budou i dospělí lidé přivedeni k tomu, že budou také Pána Boha ctít a milovat.

A to si máte přát a o to se starat. Proto se modlete rády: „Posvěť se jméno tvé!“ to jest: Buď posvěceno, ctěno a chváleno tvé svaté jméno nejen od nás, ale ode všech lidí! Čili: Nebeský Otče, ať také naši nevěřící spolužáci a všichni lidé nevěřící, pohané i špatní křesťané poznají, jak jsi veliký, dobrý, milosrdný, spravedlivý, moudrý, krásný a svatý — ať se z toho s námi radují a ať tě s námi ctí a chválí!

D.

Druhá prosba: „Přiď království tvé!“

V Ý K L A D 1. (obširný): *

1. Zde *prosíme o království Boží*. — Copak je království Boží? Království Boží je něco nevýslovně krásného a dob-
rého. Království Boží je tam, kde je Pán Bůh zvláštním způ-
sobem přítomen. Kde je to? Království Boží je v nebi.

Ale my zde prosíme, aby přišlo také k nám na zemi, a
potom aby se nám ho jednou plně dostalo v nebi.

2. *Po království Božím toužilo už dávno všechno lidstvo*. —
Vzpomeňte si, jak lidé tisíce let toužili po Vykupiteli, po Me-
siáši, jak toužebně a nedočkavě po něm volali. Ó přiď, přiď
už, Mesiáši! Po čem to vlastně volali? Po království Božím.
Toužili a volali, aby k nim přišlo s nebe království Boží.
A když už mělo přijíti, kázal svatý Jan: „Království Boží
je už blízko!“ A konečně k nám přišlo. Kdy pak? Když Syn
Boží přišel na svět. Ten nám je přinesl; s ním k nám přišlo krá-
lovství Boží. Proto Pán Ježíš potom — když začal sám učit
a kázat — zvěstoval lidem radostné poselství (evangelium):
Přišlo k vám království Boží!

A o čem kázal Pán Ježíš nejvíce a nejčastěji? Nejvíce k á-
zal o království Božím. Nazýval je „království Boží“ nebo
„království nebeské“ nebo také „království Otce nebeského“
(království Otcovo). Nazýval je také svým o v č i n e m nebo
svou C í r k v í. A vypravoval mnoho krásných příkladů neboli
podobenství, aby nám vyložil, jak je to království jeho krásné
a důležité — jak je podivné a tajemné: jak je spočátku zdán-
livě maličké a přece bude veliké; že je někdy neviditelné,
ale někdy se stává viditelným; že to „království Boží“ je v nebi,
ale že musí být také na zemi, v n á s, v naší duši a že se bude
šířit ve světě mezi lidmi k o l e m n á s, až se rozšíří po celém
světě; že je sice na světě, ale že není z tohoto světa; že je pro
někoho blízko a někomu daleko; že někdo se o ně nestará, ale

* Pro velikou důležitost látky jsou zde podány tři různé varianty vý-
kladu k použití pro různé případy. V jedné hodině ovšem použije katecheta
jen jednoho.

že všichni se máme nejvíce o ně starat a po něm nejvíce toužit, je stále hledat a o ně se snažit. — „Hleďte nejprve království Božího a všechno ostatní vám bude přidáno!

3. *Království Boží je trojí.* — *Copak je to tedy za podivné království?* — To království Boží je trojí. Nejprve je v nebi, to je království nebeské. S nebe pak přišlo k nám na zem. Kdo nám je přinesl? A to království, které nám Pán Ježíš přinesl na zemi, je dvojitý: Jedno založil Pán Ježíš v naší duši a chce, aby se tam stále šířilo; to přichází do naší duše při křtu svatém a pak se v nás má křesťanským životem stále upevňovat a šířit. Druhé založil Pán Ježíš kolem nás jako svatou společnost na zemi, aby se rozšířila po celé zemi mezi všechny lidi a národy; a to se nazývá Církev svatá nebo Církev Kristova.

(Psáti na tabuli.)

Jest tedy: Království Boží v nebi „nad námi“,
Království Boží v nás — v naší duši,
Království Boží kolem nás — Církev svatá.

O to trojí království Boží tedy prosíme, když se modlíme: „Přiď království tvé!“

4. *Kam má přijíti království Boží?* — Prosíme, aby přišlo k nám, na zem, nejprve do naší duše, a pak aby přišlo na celou zemi ke všem lidem a ke všem národům.

Ale cožpak už nepřišlo? Vždyt nám je Pán Ježíš už přinesl! Ano, ale ještě nepřišlo ke všem lidem.

a) Předně nepřišlo ještě k milionům nevěřících a pohanů. Proto poslal Pán Ježíš do světa místo sebe svaté apoštoly, aby to království všude šířili. A po nich je šířili a šíří dále jejich nástupci biskupové a kněží — zvláště kněží misionáři, kteří přicházejí k pohanským národům, a přinášejí jim Boží království. Ale stále ještě jsou na světě miliony pohanů a nevěřících, kteří o něm nevědí, nebo nechtějí vědět. Na ty si tedy máme vzpomenouti, když se modlíme: Přiď království Tvé — a prositi:

Pane, pohled na množství pohanů a nevěřících a přiveď je brzy do svého království! Pomáhej kněžím a misionářům, kteří jim kážou a všem, kteří pracují na díle šíření víry, aby

se jim jejich práce dařila, aby všichni pohané a nevěřící uvěřili, dali se pokřtiti a vstoupili do tvého velikého království, které jsi založil, t. j. do tvé svaté Církve. Tak se modlíme, aby království Boží na zemi se stále více šířilo.

b) Ale ani k nám, věřícím křesťanům nepřišlo ještě království Boží docela. Proto se modlíme ještě za druhé království — za království Boží v nás a prosíme, aby přebývalo také v nás, v naší duši. Kdy pak přišlo do naší duše? Při křtu svatém. Ale někdo je již přece v duši nemá, někdo je už ztratil. Čím pak? Kdy pak je království Boží v naší duši? (O tom se budeme ještě více učit v přípravě na svaté přijímání.) Když máme v duši milost posvěcující. Pak v ní sám Pán Bůh zvláštním způsobem přebývá a má v ní své království. Pak v ní nepanuje svět ani ďábel, ale panuje v ní Pán Bůh. Pán Bůh je tam pánem a králem, Pán Bůh tam má svou vládu nad námi, nad naším myšlením, řečí a skutky, protože ho tam všechno poslouchá. — A čím se to království Boží v naší duši upevňuje a šíří? Modlitbou, dobrými skutky, a zvláště svatým přijímáním.

A o to se máme modliti v prosbě: „Přiď království tvé!“ t. j. Pane Bože, buď v mé duši, přebývej a kraluj v mé duši stále více! Rozšiřuj v ní své království! Buď tam králem a pánem! Pomáhej mi, abych tvé království v duši neztratil! A když jsem je hříchem z duše vyhnal a ztratil, vrať mi je zase — přiď zase do mé duše!

c) A konečně prosíme ještě o třetí a největší království Boží v nebi: „Přiď království tvé!“ Dej nám jednou své království v nebi, které jsi nám slíbil. Vezmi nás do svého věčného království!

VÝKLAD 2.*

Kdepak je království Boží? (V nebi.) Ale království Boží je tam, kde Pán Bůh poroučí a vládne, a kde ho všichni uznávají za svého Pána a poslouchají. Bylo by to krásné, kdyby všichni lidé v Pána Boha věřili a jej poslouchali jako hodní poddaní svého krále? Ano, pak by u nás bylo království Boží. Ale protože je na světě mnoho lidí, kteří v Pána Boha nevěří a kteří ho neposlou-

* Tento druhý výklad je stručnějším zopakováním výkladu předchozího a může ho být použito buď jako opakování nebo na místo obsírnějšího výkladu prvního.

chají, a místo Pánu Bohu slouží tělu, světu a ďáblu, proto se máme modlit: **Přijď království tvé!** = **Pane, dej, aby ke všem nevěřícím přišlo tvé království!** Dej, aby všichni uvěřili v tvého Syna, Pána Ježíše, a vstoupili do jeho království, které zde na zemi pro ně založil, t. j. do jeho sv. Církve.

Ale také my sami, kteří věříme v Pána Ježíše a jsme v jeho království na zemi (v církvi svaté), někdy nemáme v duši království Boží, protože tam máme těžký hřích. Proto se máme modlit i za sebe a za hříšné křesťany: **Pane, přijď do naší duše! Přebývej a kraluj v ní zase!**

A konečně se máme modlit, abychom se dostali po smrti do království nebeského, které nám Pán Ježíš svou smrtí vydobyl a zaslíbil: **Dej nám všem, abychom jednou přišli do tvého království v nebi!**

NAUČENÍ:

Kdopak nejspíše přijde do království Božího v nebi? Nejspíše tam přijdou hodné nevinné děti. Kdo to řekl? Vzpomeňte si, když matky přivedly k Pánu Ježíši dítky a učedníci je odháněli. Co jim řekl Pán Ježíš? „**Nechte maličkých dítek přicházeti ke mně a nebraňte jim, neboť takových je království nebeské.**“ A potom řekl všem: „**Neobráťte-li se a nebudete jako maličké dítky, nevejdete do království nebeského.**“ Kdo tedy chce přijít do nebe, musí být jako nevinné a upřímné dítě.

Děti, s jakou radostí se proto máte modlit slova: **Přijď království tvé!**, když víte, jak rád by Pán Ježíš kraloval ve vaší duši a jak rád by vám dal své nebeské království!

VÝKLAD 3. (stručný):*

Kdepak je království Boží? (Kde má Pán Bůh své království?) **Království Boží je nejprve v nebi.** Ale Pán Bůh chce, aby jeho království (jeho vláda a panství) přišlo také k nám na zemi; a my se máme také sami přičiňovati o rozšíření jeho království na zemi.

Kdy přišlo království Boží po prvé s nebe na zem? Po prvé k nám přišlo království Boží s nebe na zem, když přišel na svět Pán Ježíš (když se narodil v Betlemě) — ten nám je

* Komu se první výklad zdá příliš obšírný, může si zvolit tento.

na svět přinesl. A od té doby se má jeho království na zemi šířit a přijít do naší duše a do duše všech lidí.

Kdypak máme v duši království Boží? Když máme duši čistou, když v ní máme víru a lásku k Pánu Bohu. Nebo: Když máme v duši milost posvěcující. Pak v naší duši přebývá Pán Bůh a má v ní své království. To je království Boží v nás.

A druhé království Boží na zemi je duchovní království kolem nás, které Pán Ježíš na zemi založil a to je Církev svatá.

Proto říkáme, že království Boží je trojí:

a) v nás — v našem srdci;

b) kolem nás — to je církev Kristova na zemi, a

c) nad námi — to jest království nebeské.

O to trojí království Boží se modlíme ve druhé prosbě Otčenáše: „Přiď... tvé!“

Nejprve se musíme starat a modlit, aby bylo v nás, v naší duši, aby v naší duši přebýval a kraloval Pán Bůh. To je první království Boží na zemi.

Potom se máme modlit, aby se šířilo kolem nás: to jest, aby všichni pohané a nevěřící vstoupili do království Božího, které Pán Ježíš pro ně na zemi založil, to jest, do jeho svaté Církve. To je druhé (veliké) království Boží na zemi.

A pak se máme modlit, abychom všichni jednou přišli do třetího a největšího království Božího v nebi.

NAUČENÍ:

Děti! Při této prosbě o rozšíření království Božího na zemi si vzpomeňte vždycky na mnoho dětí a lidí bez víry a modlete se, aby také k nim, do jejich duše přišlo království Boží, to jest, aby uvěřili a stali se křesťany a členy království Božího na zemi čili Církve svaté.

Kdopak se zvláště stará o rozšíření království Božího mezi lidmi na zemi? O to se mají zvláště starat biskupové, kněží a misionáři. Ale my všichni, také vy, k tomu máme pomáhat aspoň modlitbou, když se upřímně modlíme: „Přiď království tvé!“

E.

Třetí prosba: „Buď vůle tvá...“

V Ý K L A D 1. (pro 3.—5. třídu):

Zač tu prosíme? Aby se všude na zemi děla vůle Boží, to jest, aby všichni lidé zde na zemi plnili vůli Boží tak rádi a ochotně, jako ji plní andělé a svatí v nebi. — Neboť k tomu je všechno stvořeno, aby Pána Boha poslouchalo a plnilo jeho vůli. K tomu jsme stvořeni také my. Na tom nám má proto nejvíce záležeti: abychom Pánu Bohu sloužili; čili: abychom plnili vůli Boží; čili: abychom Pána Boha ochotně poslouchali. A nejen my, nýbrž aby ho všichni lidé poslouchali a plnili jeho vůli. Proto se o to modlíme ve třetí prosbě.

Ale což se neděje ve všem vůle Boží? Což nemusí celá příroda Pána Boha poslouchat? Ano. Zde na zemi však se vůle Boží přece často neděje, zde na zemi lidé často Pána Boha ve všem neposlouchají. A jak by to bylo krásné, kdyby ho ve všem poslouchali a jeho vůli plnili, jako ji plní celá příroda a zvláště andělé v nebi! Proč lidé často Pána Boha neposlouchají a vůli jeho neplní? Protože nám Pán Bůh dal svobodnou vůli (volbu) a nechce nás k dobrému nutit, nýbrž chce, abychom jej poslouchali sami, rádi a dobrovolně. On tedy svěřil svou vůli na starost nám a chce, abychom se sami pro ni rozhodli. Proto se musíme stále o to starat a musí nám na tom záležet, aby se vůle Boží zde na zemi ve všem a ode všech stále plnila. Protože však na to jsme slabí a ke zlému naklonění, bývá nám to někdy těžké a nechce se nám do toho. Proto musíme Pána Boha prosit: „Buď vůle tvá!“, aby nám a všem lidem sám k tomu pomohl, aby nám k tomu dal lepší poznání, chuť a sílu, abychom jej uměli poslouchat tak jako andělé v nebi.

Kdepak poslouchají Pána Boha nejlépe? V nebi — andělé a svatí. Ti ho poslouchají rádi a ochotně a jsou šťastni, že mu smějí sloužit a plnit jeho svatou vůli. Také slunce, měsíc a hvězdy, moře, mračna a blesky a celá příroda ho poslouchá. Jen mnozí lidé ho někdy neposlouchají a drze a svévolně jeho svatou vůli přestupují.

Kdo však má Pána Boha rád a chce k němu přijít do

nebe, ten plní rád a přesně jeho vůli. A tak si to máme všichni přát jako děti Boží, po tom máme toužit, o to pracovat, o to se starat a za to se denně modlit: „Buď vůle tvá...“, to jest, Pane Bože, pomáhej nám, abychom tě zde na zemi tak rádi poslouchali a tak ochotně vůli tvou plnili, jako ji plní andělé a svatí v nebi!

VÝKLAD 2. (pro 2. a 3. třídu):*

Vaši rodiče vám mohou poroučet a vy je musíte poslouchat. Rodiče vám mohou říci: To je naše vůle, a vy musíte jejich vůli plnit. A proč vám poroučejí? Protože jste ještě nezkušení — nevíte tak dobře, co je správné a dobré a co nesprávné; neumíte sebou ještě samy dobře vládnouti; musíte proto poslouchat rodičů a řídit se jejich vůlí a jejich rozkazy, protože jsou moudřejší než vy a dobře s vámi smýšlejí a přikazují vám jen to, co je pro vás dobré. Protože víte, že jsou moudřejší než vy, že vám přikazují jen dobré a že při tom chtějí jen vaše štěstí — proto je máte poslouchat s radostí.

Když tedy posloucháte rodičů proto, že jsou moudřejší než vy, že vám poroučejí jen dobré a že s vámi dobře smýšlejí, tím více musíte poslouchat Pána Boha, protože On je nejmoudřejší a nejlepší a nemůže vám poroučet něco špatného. Když vůle rodičů je vám svatá, tím více vám musí platit vůle Boží. Proč? Protože nebeský Otec ví ještě milionkrát lépe než rodiče, co pro vás je dobré a prospěšné, a co škodlivé, a protože vás mnohem více miluje a chce jen vaše dobro a štěstí.

Všecka přikázání, která nám dává, jsou proto dobrá, a jsou k našemu prospěchu — proto je máme plnit s radostí. I kdyby se vám to zdálo těžké, máte rádi plnit jeho přikázání a jeho vůli. I kdyby se vám proto hloupí a zlí lidé smáli, vás za to tupili a vám škodili, máte je plnit, protože vám jsou k dobrému a Pán Bůh vás jednou za to odmění. I kdyby skoro všichni lidé na vůli Boží nedbali a jeho přikázání neplnili a lehkomyšlně přestupovali, vy je máte přece plnit, protože jsou od Pána Boha a pro vaše štěstí. A pamatujte si, že nemů-

* Možno použití místo výkladu předešlého nebo jako rozhovoru při opakování.

žete vůbec dělat nic lepšího, než plnit Boží přikázání a jeho vůli.

A je to těžké, přikázání Boží plnit? Není to těžké tomu, kdo má Pána Boha rád a ví, že nás Pán Bůh miluje a co od nás chce, že je jistě dobré a pro naše štěstí.

SOUHRN:

Proto máme říkat Pánu Bohu: Pane, buď vůle tvá! Děj se vůle tvá! (Pane, poroučej, my tě chceme rádi poslouchat a plnit tvou vůli!) Dej nám pravé poznání a radostnou touhu, abychom tvou vůli dobře poznali a rádi plnili. Čili: Pomáhej nám, abychom tvou vůli zde na zemi plnili tak rádi a tak rychle, jako andělé v nebi.

Ale my neprosíme jen za sebe. Protože mnozí lidé a mnohé děti vůli Boží neznají a neplní, protože jeho přikázání lehkomyslně a drze přestupují nebo je plní neradi a s nechutí, proto se modlíme také za ně: „Buď vůle tvá jako v nebi...“ t. j. Otče nebeský, dej ať všichni lidé zde na zemi mají tvou vůli rádi, ať ji tak rádi a tak věrně plní jako andělé v nebi.

Tedy souhrnem: Pomáhej nám všem, abychom poznávali, jak dobré je to, co nám poroučíš, jak dobrá je tvá vůle, abychom ji proto rádi a věrně a svědomitě plnili jako tvé poslušné děti.

Poznámka: Druhý nevlastní výklad o podrobování se vůli Boží v neštěstí, může býti ve 2. a 3. třídě vynechán, protože Pán Ježíš měl na mysli hlavně tento první a vlastní smysl slov: „Buď vůle tvá.“ — Až ve 4. a 5. třídě možno připojiti i výklad druhého smyslu: Někdy Pán Bůh chce, abychom trpěli. To je jeho vůle. Ale naše vůle a naše přání bývá jiné, proto jej prosíme, aby nás té bolesti nebo toho neštěstí zbavil. Tu však si nesmíme poroučet a vůli Boží se protivit, nýbrž máme říkat, jako Pán Ježíš na hoře Olivetské: Pane, ne má, ale tvá vůle se staň! Neboť tvá vůle je důležitější a lepší než má. — Čili: V utrpení se máme podrobovati vůli Boží nebo odevzdávati se do vůle Boží a říkati: „Pane, děj se vůle tvá! Pane, ne jak já chci, ale jak ty chceš!“ — Když se tak modlíme, pak se modlíme s odevzdaností do vůle Boží. Tak se to Pánu Bohu líbí — tak je to statečné a krásné! — Modlitba za odevzdanost do vůle Boží: Pane, pomáhej mi, ať chci vždy jen to, co se tobě líbí!

ZOPAKOVÁNÍ TŘÍ PRVNÍCH PROSEB A NAUČENÍ:

Nyní uvidím, zdali všem třem prvním prosbám Otčenáše už dobře rozumíte.

1. Jak zní první prosba? N., řekni mi svými slovy, zač v ní prosíme! V ní si přejeme a modlíme se, aby všichni lidé Pána Boha poznali, ctili, milovali a chválili. Neboť k tomu jsme na světě.

Nejprve tedy máme Pána Boha poznati. A znáte už dost Pána Boha? Znáte už dost jeho velikost, krásu, dobrotu a svatost? Neznáte. Kde se učíte jej poznávat? Každou náboženskou hodinu se jej učíte lépe znáti. A i potom až budete velké se o to musíte snáze přičiňovat. I dospělí se mají učit Pána Boha stále více poznávat. Kdepak? V kázání a nábožné četbě. A to ještě nestačí. Proto se o to máme modliti: Posvěť se jméno tvé! To jest: Pane, dej nám poznati, jak jsi veliký a svatý a jak veliké a svaté je tvé jméno!

A ctíte, chválíte a milujete Pána Boha už dost — tak jak si zaslouží? I v tom jsme stále slabí a často i nedbalí. Proto se zase modlíme, aby nám Pán Bůh sám k tomu pomohl: Posvěť se jméno tvé! Pane, nauč nás tvé jméno náležitě světiti, t. j. nauč nás tebe náležitě ctíti, milovati a chváliti.

A nejen my. Všichni lidé mají Pána Boha ctíti a chváliti. Ale děje se to?

Při tom si proto máme vzpomenouti ještě na mnoho jiných lidí, pohanů a nevěřících, kteří Pána Boha neznají a proto jej nectí a nemilují. Když tedy říkáme: Posvěť se jméno tvé — máme se modlit, aby i oni Pána Boha poznali — aby i od nich bylo jméno Boží ctěno a chváleno.

A což věřící křesťané? Světí a ctí všichni jméno Boží náležitě? Proto si máme vzpomenout i na mnoho špatných, lehkomyšlných a nedbalých křesťanů, kteří jméno Boží zneužívají a zlehčují, jemu se posmívají a rouhají; a máme se modlit, aby také od nich a nás všech byl Bůh náležitě ctěn, milován a chválen a aby jeho jméno nebylo nikým zneužíváno.

2. Podobně prosíme v druhé prosbě. Bůh chce, abychom všichni přišli do jeho království, do nebe. Ale abychom byli schopni tam přijít, kam musí napřed přijít jeho nebeské království? K nám na zem a do naší duše. Proto se modlíme: Pane Bože, dej, aby tvé království přišlo do naší duše a aby se v nás stále upevňovalo a vzmáhalo. (Království Boží v nás.) Ale pak nám má záležet na tom, aby přišlo i do duše ostatních lidí: Dej, aby se tvé králov-

ství, tvá duchovní říše Církve svaté brzy rozšířila po celé zemi, i mezi pohany a nevěřící! (Království Boží kolem nás.) A dej nám, abychom se všichni dostali do tvého království v nebi. (Království Boží nad námi.)

Ale tam se dostanete jen tehdy, když budeme plnit vůli Boží.

3. A za to prosíme ve třetí prosbě. A nejen za to, abychom vůli Boží plnili, nýbrž abychom ji plnili s radostí, rádi a věrně, tak rádi a ochotně, tak přesně, svědomitě a důkladně, jako ji plní andělé v nebi.

Myslete si proto, kdykoli tu prosbu říkáte: Dnes chci, Pane Bože, tvou vůli plnit tak rád a tak věrně jako andělé a svatí v nebi! Bože, pomáhej mi k tomu a dej, aby i všichni ostatní tvou vůli tak ochotně a věrně plnili jako andělé v nebi.

NAUČENÍ:

Děti! V těch prvních třech prosbách máme starost a prosíme o 3 nejdůležitější a nejkrásnější věci: o čest a slávu Boží, o království Boží a vůli Boží: aby náš nebeský Otec byl ode všech ctěn a milován, aby k nám přišlo jeho království a všichni přišli do nebe, a aby všichni rádi plnili jeho vůli. Ty tři věci mají být první starostí hodných dětí Božích. Čest a sláva Boží, království Boží a vůle Boží jsou tři věci, které nám, dětem Božím, mají být nade vše. O ty se máme nejprve starat, namáhat a modlit.

Děti! Vstaňte; Slibte to Pánu Ježíši, který nás naučil modlit se o tak krásné věci, že se budete o ty tři věci vždycky namáhat, starat a modlit! Pane Ježíši! Od nynějška se budeme namáhat, abychom se v náboženství naučily nebeského Otce stále lépe znáti a jeho jméno ctíti, po království jeho stále více toužiti a vůli jeho stále ochotněji a věrněji plniti. Požehnej nám a pomáhej nám, abychom se o to dobře a z celé duše modlili.

Otče náš, jenž jsi na nebesích!

Posvět se jméno tvé!

Přijď království tvé!

Buď vůle tvá, jako v nebi, tak i na zemi! Amen.

Kreslíme: Tomášek, Kresby ke katech. str. 69.

První 3 prosby: 1. kostel, 2. roucho posvěcující milosti. 3. desky přikázání.

P í s e m n ý d o m á c í ú k o l (pro 4. a 5. třídu): Napište obsah tří prvních proseb svými slovy.

36. Výklad modlitby Páně.

(2. část: Čtvrtá a pátá prosba.)

(Pro 3., 4. a 5. třídu.)

PŘÍPRAVA:

V prvních třech prosbách Otčenáše jsme prosili o tři veliké věci; jsou to: čest a sláva Boží, království Boží a vůle Boží. Tyto tři nejdůležitější věci si má každý křesťan přát, po nich toužiti, o ně pracovati a o ně se modliti.

V dalších prosbách prosíme o to, čeho potřebujeme pro sebe — pro život.

K životu (= k zachování života) potřebujeme nejprve pokrmu, a nejdůležitějším pokrmem je chléb. I o ten se proto máme modlit, aby nás Pán Bůh uchránil bídy a hladu. Proto prosíme ve čtvrté prosbě: Chléb náš vezdejší dej nám dnes! — Ale chceme míti nejen život časný, chceme také život věčný a tomu hrozí hřích. (Životu časnému škodí bída a hlad, životu věčnému hřích.) Proto se modlíme v další prosbě, aby nám Pán Bůh hříchy odpustil a jich nás zbavil: A odpusť nám naše viny!

VÝKLAD:

Postup výkladu: Nejprve se vyloží, proč vůbec prosíme o chléb, (protože všechno dobré máme od Boha,) a potom se vykládají jednotlivá slova prosby a jejich smysl.

A.

Čtvrtá prosba zní: „Chléb náš vezdejší dej nám dnes.“

1. *Proč máme Pána Boha o chléb prositi?*

a) Kdo pak vám dává chléb potřebný k životu? (Rodiče.) A odkud jej mají rodiče? (Od pekaře, ten jej peče z mouky. A odkud má mouku? Kde ji bere mlynář? A odkud má obilí? Kde je vzali rolníci, kteří mu je dovezli? Vyrůstlo jim na poli. Vyrůstlo tam samo? Kdopak mu dal vyrůst?) V obilí na poli

nám tedy roste budoucí chléb. A podobně nám Pán Bůh nechává růsti na poli brambory, zeleninu a na stromech ovoce... Kdo se nám tedy stará o chléb a o naše živobytí? Pán Bůh. *On* otvírá ruku svou a sytí všechny tvory, zvířata i lidi. *On* dává všem tvorům potřebný pokrm a nápoj, abychom mohli býti živi.

My se ovšem musíme také sami o živobytí starat a chleba si dobývat a vydělávat. Ale stačí to? Rolník musí orat a sít (pole zorat a obilí zasít), aby mu vyrostl chléb. Ale když obilí zaseje a odejde domů a zrní v zemi odpočívá, kdopak dává zrněčkům vzrůst? Kdo působí, že začnou klíčit a rostou? Dělá to ovšem také slunce, vzduch, vláha, rosa a dešť, které působí, že obilí roste. Ale kdo posílá teplo, rosu a dešť? Vidíte, to všechno už nemají v moci lidé, to musí přijít shůry od Boha. — Zasetá zrna musí také mít už v sobě podivuhodnou sílu, aby ze sebe vydala klas. Ale kdo tak podivně utvořil zrněčka obilná a kdo do nich vložil skrytou tajemnou sílu, aby rostla? To také není v moci člověka, to je pouze v moci Boží.

A jako s obilím, tak je to i s ovocem a se vším, čím se člověk živí. Lidé mohou jabloně a hrušky v zahradě zasázet, ale aby na nich na podzim bylo zralé ovoce, to nemůže udělat člověk, to dělá Pán Bůh.

A také šatstvo a látky na šaty jsou od Boha. Lidé dělají v továrnách látky na šaty z vláken vlny, bavlny a lnu; ale kde vezmou vlákna? I těm dává vyrůst Pán Bůh.

Odkud tedy dostáváme pokrm, oděv a všechno dobré?

b) Vidíte, proto musíme říci, že všechno dobré přichází shůry od Boha. A musí nám to Pán Bůh dávat? Kolikrát už se stalo, že se obilí neurodilo a byl hlad a bída, protože Pán Bůh nedal úrody. Proto se k němu modlíme (před jídlem): „Oči všech (tvorů) doufají v tebe, Hospodine, a ty jim dáváš pokrm v čas příhodný, otvíráš ruku svou a naplňuješ všelikého živočicha požehnáním.“* (Opakuj! Kdo to ještě umí?)

c) Když tedy všechno dobré přichází shůry od Boha, tedy se sluší, abychom za to Pána Boha denně prosili. Proč za to máme prosit? Což by nám to Pán Bůh nemohl dát bez modlitby? Mohl a ptáčkům a zvířatům to také dává bez

* Text podle Českého kancionálu strana 186.

modlitby. Ale od nás, svých rozumných dětí, chce, abychom se o to také sami přičinili prací a modlitbou. A to proto, abychom věděli, že všechno závisí na něm a na jeho požehnání a že všechno je od něho čili, že všechno je dar Boží.

Pán Bůh nám tedy dává chleba na poli vyrůst, ale my musíme napřed pole zorat a obilí zasít — tedy pracovat. A když jsme je zasili a všechno udělali, musíme jej ještě prosit, aby tu práci požehnal a dal obilí dobře vyrůst a uzrát, čili tak obilí zaseté na poli rozmnožil, abychom měli co jíst. A kromě chleba potřebujeme denně ještě mnoho jiných pokrmů a nápojů a mnoho jiných věcí k životu jako oděv, příbytek; a o všechny tyto potřeby pro tělo i pro duši máme denně prosit slovy: Chléb náš vezdejší dej nám dnes!

2. *Nyní se vykládá smysl jednotlivých slov* (ve 3. a 4. tř.):

a) Oč vlastně prosíme (slovem chléb?) když říkáme: Otče, dej nám „vezdejší chléb“? Co znamená „chléb“? To neznamená jen chléb, nýbrž všechno, čeho potřebujeme k vezdejšímu (pozemskému) životu, tedy: pokrm, nápoj, oděv, příbytek, světlo, teplo, vzduch, voda — pro tělo. Ale také pokrm potřebný pro duši, a tím je chléb nebeský v Nejsvětější Svátosti. I za ten prosíme, když říkáme: Chléb náš vezdejší dej nám dnes.

Jak tedy můžeme říci jinak místo chléb náš vezdejší? Můžeme říci: Otče, dej nám chléb, dej nám potřebný pokrm a nápoj a oděv, dej nám všechno, čeho denně potřebujeme pro život (těla i duše).

b) Co tedy znamená slovo „chléb“? A co znamená „chléb vezdejší“? To znamená tolik jako chléb „každodenní“, čili chléb nejpotřebnější, chléb pro tento každodenní život pozemský (čili vezdejší); tedy chléb, který potřebujeme každý den.

c) A proč říkáme pouze: „chléb“? Proč právě chléb? Proč neříkáme: dej nám maso, nebo koláče a buchty? To proto, že chléb je nejpotřebnější (potřebnější než maso a buchty); a pak proto, že nemáme toužit po bohatství a přepychu, jehož nepotřebujeme, ale máme býti spokojeni, když máme, co je nejpotřebnější. — Nemáme tedy prosit: „Pane, dej nám bohatství, dej nám mnoho peněz, dej nám dobré přepychové jídlo, dej nám, abychom se měli dobře jako lakomý boháč,

který jen jedl a pil, a nemuseli nic dělat,“ — ale máme si myslit: Pane, nedávej nám bohatství (to nemá ceny před tebou a mohlo by nám škodit), ale chraň nás bídy; neprosíme za bohatství, prosíme jen za to, čeho nutně potřebujeme. (Tím nás tedy Pán Ježíš učí jednoduchosti a skromnosti).

d) A proč říkáme „dej“? „Dej“ nám chléb, dej nám ho ty? Protože si ho sami vzít nebo ukrást nemůžeme. A kdybychom se sebe více namáhali a pracovali, když Pán Bůh nechce, tedy bychom se marně namáhali. — Říkáme tedy „dej“ nám jej, protože je od Boha a není ještě náš, a protože to je dar Boží. Proto o něj máme prosit a pokorně říkat: „Pane Bože, dej — dej nám ho.“ Co tedy znamená slovo „dej“? To znamená, že zač prosíme, je dar Boží, a že Pán Bůh není povinen nám to dáti.

e) Ten chléb je tedy dar Boží. A přece říkáme: chléb „náš“. Co to znamená? To znamená, že si ho máme také sami poctivě zasloužit prací, pak teprve nám bude patřit a bude náš, pak teprve budeme mít právo o něj prosit; tedy nestačí jen prosit a nic nedělat, nýbrž o chléb, za nějž prosíme, musíme také pracovat, abychom si ho zasloužili. Nemáme tedy prosit o chléb bez práce, nýbrž o chléb práci zasloužený, t. j. o chléb náš.

(Ale při tom musíme stále vědět, že nám ho Pán Bůh přece dáti nemusí, i když jsme si ho prací trochu zasloužili, že to je tedy stále dar Boží. Proto říkáme „náš“ a „dej“ zároveň. Ta dvě slova tedy znamenají, že o svůj vezdejší chléb musíme pracovat a zároveň se o něj modlit, protože práce bez modlitby nestačí a modlitba bez práce také nestačí.)

A proč ještě říkáme chléb „náš“ a dej „nám“, proč neříkáme dej „mně“ a chléb „můj“? To už uhádnete samy, neboť proto vůbec říkáme Otče náš a ne Otče můj. To říkáme proto, že všichni tvoříme jednu rodinu a že nemáme myslit jen na svou bídu a své potřeby, nýbrž máme si vzpomenouti na všechny chudé kolem nás a všechny, kteří mají bídu a potřebují chleba a Boží pomoci.

f) A ještě říkáme: „dej nám dnes“. Proč „dnes“? Proč ne zítra, nebo na celý rok? To nás Pán Ježíš naučil říkat proto, abychom nemysleli, že zítra a pozítří už prosit nemusíme, nýbrž: že se máme modlit dnes o chléb pro dnes, a zítra budeme říkat zase „dnes“ a pozítří zase a tak máme prosit každý den, protože každý den bude záležet na Pánu

Bohu a jeho dobrotě, zda-li nám chléb dá. — A pak říkáme proto „dnes“ a ne také zítra a celý rok, abychom si nedělali zbytečných starostí o zítřek a o budoucnost, ale spoléhali se na Boží dobrotu a jeho péči o nás (čili na jeho prozřetelnost.)

OPAKOVÁNÍ:

Co tedy znamená čtvrtá prosba: „Chléb náš“...? Zač v ní prosíme? (Prosíme jen o chléb?) Co myslíme slovem „chléb“? Prosíme tedy za všecko, čeho nutně potřebujeme k živobytí (za chléb, pokrm, nápoj, oděv, příbytek — ale i slunce, vzduch a vodu, za zdraví a sílu, a pak o to, co potřebujeme pro duši: Milost Boží a Tělo Páně čili chléb nebeský.)

Zač tedy neprosíme? (Neprosíme za bohatství, přepych, pamlsky, pohodlí, rozkoše a zábavy a za to, čeho nepotřebujeme.) Prosíme jen za věci nutné a potřebné. Jak proto říkáme chlebu, za který prosíme? Chléb vezdejší. Co to znamená? (Chléb každodenní, chléb nejpotřebnější.) A proč říkáme chléb „náš“? Tím se myslí chléb, o nějž pracujeme a jehož si svou prací dobýváme. Ale přece říkáme „dej“ nám ho. Proč? Protože je darem Božím a Pán Bůh jej dáti nemusí. A proč říkáme „dnes“ a ne zítra? Protože se dnes nemáme úzkostlivě starat, co bude zítra, ale spoléhat se na Boha a důvěřovat v něho a pak proto, že zítra budeme Pána Boha znovu prosit a znovu říkat „dnes“.

A proč vůbec máme o chléb a všecko potřebné prositi? (Od koho pochází všecko dobré? A na kom to záleží? Záleží to jen na nás? Proto řekneme): Máme o chléb a všecko potřebné k životu denně Pána Boha prositi, protože všecko dobré máme od Boha a všecko záleží na něm a na jeho požehnání.

Ale ptáčekové a zvířata se také nemodlí a za nic Pána Boha neprosí, a Pán Bůh jim přece všecko dává a živí je. Nemohl by všecko i nám dávat bez modlitby? (A nedává Pán Bůh chléb i lidem bezbožným, kteří se nemodlí?) Mohl, ale my nejsme zvířátka. my jsme rozumní tvorové. Na nás se proto nesluší, abychom chtěli jen dostávat a brát, a nikdy neprosili a neděkovali. Pak bychom na Pána Boha vůbec zapomněli a byli bychom jako nerozumná zvířátka. Proto chce Pán Bůh, abychom ho prosili.

SHRNUTÍ:

Řekni mi tedy, N., ještě jednou, jak zní čtvrtá prosba Otčenáše? Jak to můžeš říci jinak? Řekni tu prosbu svými slovy! (Katecheta v tom dítěti pomůže a na konec shrne ob-

sah prosby ještě sám): To tedy znamená: Nebeský Otče, který se o všechno staráš, pohled na nás ubohé a chudé děti, pohled na našeho tatínka a maminku, pohled na tolik chudých lidí a dětí, ustaraných otců, vdov a sirotek, kteří mají nouzi a bídu, a nemají co jíst a čím se oblékat, a dej jim a nám všem potřebný chléb a všeho, čeho potřebujeme!

B.

Pátá prosba: A odpust nám naše viny. (1. část.)

Ta prosba má dvě části: První část zní: A odpust... Nejprve, co děti samy už vědí: Co jsou „naše viny“? „Naše viny“ jsou naše hříchy. Zač tedy prosíme v této prosbě? Za odpuštění hříchů. (Aby nám Pán Bůh odpustil naše hříchy.) Nyní si tu prosbu vyložíme lépe:

V Ý K L A D (pro 3. třídu):

Děti! Co udělá hodné dítě, které něco provedlo a vidí, že rodiče jsou proto zarmouceni? Má-li je rádo, nebude mu z toho dobře u srdce, ale bude je to tížit; proto přiběhne hned k tatínkovi nebo k mamince a bude je prosit, aby mu to odpustili. A rodiče mu rádi odpustí. A dítěti bude hned zase lehce u srdce. (Tak to dělala malá svatá Terezička.)

Také Pán Bůh od nás žádá různé věci, ale my jeho děti, ho někdy neposloucháme a hřešíme. A protože svou neposlušností jsme vinni, říkáme hříchům „naše viny“. Naše hříchy neboli viny nás pak tíží a trápí, protože nás Pán Bůh už nemůže mít tak rád a musí nás trestat. Proto se obracíme jako marnotratný syn s lítostí k nebeskému Otci a prosíme: „Otče, zhřešili jsme. Otče, odpust nám naše viny! Odpust nám naše hříchy!“ — A když je prosba naše upřímná a říkáme ji s lítostí, nebeský Otec nám odpustí a bude nás zase míti rád. Jako odpustil hodný otec marnotratnému synu v podobenství, tak i nám Pán Bůh rád odpustí.

J I N Ý V Ý K L A D (pro 4. a 5. třídu):

Na co při té prosbě myslíme? Na své hříchy. — Děti! Co nám brání a překáží na cestě do nebe? Co nás okrádá o milost Boží, o lásku Boží a o nebe? Hřích.

Bída a nouze je zlá, hlad je zlý, proto se modlíme: Chléb náš vezdejší dej nám dnes, to jest: Pane, dej nám chléb, abychom neměli hlad, dej nám všechno potřebné, abychom neměli bídu a nouzi! Ale hřích je ještě mnohem horší; hřích nás tíží, hřích nám bere pokoj svědomí a radost, připravuje nás o život věčný, proto se ho musíme zbavit, proto prosíme, aby nám ho Pán Bůh odpustil a nás jej zbavil.

Nač tedy myslíme při této prosbě? Při této prosbě máme myslet na své viny čili na své hříchy.

Proč se jmenují hříchy „naše viny“? Protože jsme je sami zavinili, protože jimi jsme vinni, to jsou tedy zaviněné hříchy, naše viny, naše proviny. A ty nás tíží jako velké dluhy, dělají nám těžké a neklidné svědomí, neboť za ně zasloužíme trest. Proto se té tíhy viny a zaslouženého trestu chceme zbavit. Co proto činíme? Prosíme, aby nám je Pán Bůh odpustil. Ale odpouští Pán Bůh hříchy jen tak? Čeho žádá od toho, kdo prosí za odpuštění? Lítost. Pán Bůh odpouští hříchy jen tomu, kdo jich upřímně lituje — z lásky k Bohu. Co tedy musíme cítit v duši při této prosbě? Lítost z lásky k Bohu. Tu prosbu za odpuštění máme tedy říkat Pánu Bohu s láskou, s bolestí a s lítostí.

NAUČENÍ (O potřebě kajícího smýšlení):

Děti! A to je při té prosbě nejdůležitější: 1. Abyste při ní myslely na své hříchy, 2. abyste věděly, že hřích není maličkost, 3. aby vás ty hříchy tížily, abyste jich proto upřímně z lásky k Bohu litovaly.

Jsou dnes mnozí lidé, kteří říkají, že hříchů nemají, že nikoho neokradli a nezabili a že nic zlého nedělají — že jsou spravedliví nebo že jsou lepší než druzí; že tedy nemají čeho litovat a z čeho se zpovídat, a že nepotřebují prosit Pána Boha za odpuštění. Co myslíte, je to správné? Je to pravda, že hříchů nemají? Kdo tak o sobě myslel? Tak o sobě smýšleli pyšní a neupřímní fariseové.

Děti, pamatujte si, že Pánu Bohu se nejvíc protiví takoví lidé, kteří jsou jako fariseové, kteří o sobě myslí a říkají, že hříchů nemají a že jsou spravedliví, že jsou lepší než jiní. Proto nikdy tak pošetile nemyslete a nemluvte!

Nebo se vymlouvají, že za to nemohou, co zlého udělali, že tím nejsou sami vinni, že tím jsou vinni jiní. Ať provedou cokoli, nikdy se k tomu nepřiznají, svou vinu vždycky

zapírají a říkají: To já ne, to jiní! Já nic, já muzikant. Proto také ničeho nelitují a nikdy se nepolepší.

Libí se vám takoví lidé a takové děti? A mohou se líbit Pánu Bohu? Proto se jim nechtějte podobat!

Mnozí zase říkají, že hřích nic není, že to není nic zlého, že to je jen maličkost, že to dělají všichni a nic se jim nestane. A že Pán Bůh není tak přísný, že všechno lehce odpustí, i když toho nelitujeme. Ach, děti! Ani tak nikdy nemyslete a nemluvte! At si lidé říkají, co chtějí, my se musíme ptát, co říká o hříchu Pán Bůh a ne lidé. A říká Pán Bůh, že hřích nic není? Řekl někdy Pán Ježíš: Z hříchu si nic nedělejte, to je maličkost?

SO UHRN:

Děti, při prosbě: Odpusť nám naše viny, myslíte proto vždycky s bolestí a lítostí nejprve na své vlastní hříchy a pak na všechny hříchy, jimiž i ostatní lidé a děti Pána Boha denně a stále urážejí, aby nám je milostivě odpustil.

Pátá prosba Otčenáše tedy znamená: Pane Bože, my tě tak často svými hříchy urážíme, my za ně zasloužíme trest, ale nás ty hříchy nyní tíží a bolí, my jich litujeme a jako marnotratný syn k tobě přicházíme: „Odpusť nám, Otče, proviny, přijmi nás opět za syny!“

Jakož i my odpouštíme našim vinníkům. (2. část.)

PŘÍPRAVA:

Ale ta prosba má ještě druhou část. Jak zní? Co to znamená? Co žádá Pán Bůh od nás, když prosíme za odpuštění? Žádá od nás nejprve upřímnou lítost. (To jsme už řekli.) Ale Pán Bůh žádá ještě něco: Žádá také, ahychom i my odpustili všem, kteří nám učinili něco zlého. A kdybychom jim nechtěli odpustit, tedy by naše prosba za odpuštění byla marná a Pán Bůh by nám řekl: Když ty nechceš odpustit, ani já ti neodpustím.

O tom vypravoval Pán Ježíš zvláštní podobenství.

VYPRAVOVÁNÍ:

Podobenství o nemilosrdném služebníkovi. (B. D. čl. 134. — Mat. 18.)

Božský Spasitel napomínal učedníky, aby ze srdce odpouštěli, čím kdo jim ublíží. Tu se ho tázal svatý Petr: „Pane,

a kolikrát mám odpustit, když mi ublíží bratr můj (t. j. můj bližní)? Zdali až do sedmkrát?“ A pán Ježíš mu odpověděl: „Ne jen sedmkrát, nýbrž sedmdesátasedmkrát“ (to jest po každé). A vypravoval podobenství:

„Podobno jest království nebeské králi, který chtěl účtovat se služebníky svými. A když počal účtovat, přivedli mu jednoho, který mu byl dlužen deset tisíc hřiven.* Protože neměl čím zaplatit, poručil král prodati jej i manželku jeho a děti a všecko, co měl (všechno jeho majetek) a dluh zaplatit. Ale služebník padl před ním a prosil ho říka: „Poshověj mi,** a všecko ti zaplatím.“ I slitoval se Pán, propustil ho a dluh mu odpustil.

Když pak služebník vycházel, potkal jednoho ze svých spoluslužebníků, který mu byl dlužen sto denárů.*** I popadl jej za hrdlo a řekl: „Zaplať, cos dlužen!“ Tu před ním padl ten spoluslužebník (na kolena) a prosil ho: „Poshověj mi a všecko ti zaplatím.“ Ale on nechtěl, nýbrž šel a vsadil jej do žaláře; tam měl zůstat, dokud by dluh nezaplatil.

Když to viděli ostatní služebníci, zarmoutili se velice. I přišli a pověděli to všechno pánu svému. I rozhněval se pán, předvolal nemilosrdného služebníka a řekl mu: „Služebníku nešlechetný! Všechno dluh jsem ti odpustil, protože jsi mě prosil. Neměl ses tedy také ty slitovati nad spoluslužebníkem svým, jako já slitoval jsem se nad tebou? A dal jej mučitelům, aby ho mučili, dokud by všechno dluh nezaplatil.“

K tomu doložil Ježíš: „Tak i Otec můj nebeský učiní vám, neodpustíte-li ze srdce jedenkaždý bratru svému!“

(Podobenství se zopakuje a krátce vyloží.)

Kdo je tím králem? Pán Bůh. Služebníky jeho jsme my. Nemilosrdným služebníkem je ten, kdo nechce odpustit druhému. Ohromný dluh 10.000 hřiven = 50 milionů korun — znamená těžký hřích. 100 denárů = 100 korun — je křivda, kterou někdy činíme my jeden druhému. Kdo udělal těžké hříchy, je Pánu Bohu jakoby mnoho dlužen, takové urážky Boží jsou jako hrozný dluh, který nemůže zaplatit. Protože to člověk nemůže zaplatit, měl by si to odsedět ve věčném žaláři, t. j. v pekle. Proti tomu jsou křivdy a urážky, které jiní

* To jest asi 50 milionů korun.

** To jest: posečkej mi!

*** To jest asi 100 korun.

způsobili nám, jen jako maličký dluh. Když tedy Pán Bůh nám tak veliký dluh, t. j. naše hříchy odpustí, musíme my odpustiti druhému malý dluh t. j. malé křivdy a urážky, které způsobil nám.

SHRNUTÍ:

Co tedy znamená celá pátá prosba Otčenáše? Řekněte mi to svými slovy! Potom to katecheta shrne a řekne sám: Odpusť nám naše hříchy; také my odpouštíme z srdce všem, kteří nám ublížili.

My tedy prosíme Pána Boha za odpuštění hříchů a zároveň slibujeme, že i my každému odpouštíme, jak to Pán Bůh žádá.

Jakou povinnost nám tedy ukládá tato prosba? Povinnost odpouštět. A což kdybychom nechtěli odpustit? Tedy by nám Pán Bůh také neodpustil, protože nemáme lásky. Neboť odpuštění je možné jen v lásce. Kdo říká: „Odpusť nám ... jakož i my odpouštíme ...“ a přece neodpouští, ten Pánu Bohu drze lže, a jeho modlitba není vlastně modlitba, nýbrž pouhá neupřímná komedie; ten nemyslí vůbec na to, co v modlitbě říká.

NAUČENÍ:

Ve dvou prosbách, jež jsme probírali, prosíme za chléb a za odpuštění hříchů. Obou věcí nutně potřebujeme. Chléb potřebujeme pro tělo, odpuštění hříchů pro duši. Obě prosby nás také učí lásce k bližnímu. Nemáme chtít chléb a odpuštění jen pro sebe, nýbrž i pro jiné. Pán Bůh miluje všechny a o všechny se stará, proto i my máme všechny lidi milovati a za všechny se modliti. Máme se modliti i za všechny chudé, ubohé a trpící, kteří jsou v bídě a nouzi, aby jim Pán Bůh dal potřebný chléb; i za ubohé hříšníky, aby jim Pán Bůh odpustil hříchy.

A při tom máme také sami každému rádi odpouštět. V kterém podobenství nám to přikazuje Pán Ježíš? Jaké naučení připojil Pán Ježíš k tomu podobenství? „Tak i Otec můj nebeský učiní vám, jestliže neodpustíte každý ze srdce bratru svému.“

Vzpomeňte si na to, když se vám zdá těžké odpustit svému bratrovi nebo sestře nebo spolužáku!

37. Výklad modlitby Páně.

(3. část: Šestá a sedmá prosba.)

(Pro 5., 4. i 5. třídu.)

PŘÍPRAVA:

Co je největší zlo? Největší zlo je hřích. Proč? Protože nás připravuje o nadpřirozený život duše, o lásku Boží a o nebe. A protože se ho tak snadno a často dopouštíme, proto se modlíme v 5. prosbě Otčenáše, aby nám jej Pán Bůh odpustil: A odpusť nám naše viny. — A hned potom se modlíme v 6. a 7. prosbě: a neuvoď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého — za to, aby nás Pán Bůh před novými hříchy chránil, aby nás nedal svěsti žádným pokušením ke hříchu a aby nás hříchu a všeho zlého zbavil. Za to prosíme ve dvou posledních prosbách.

VÝKLAD:

A.

Šestá prosba: A neuvoď nás v pokušení.

1. *Pán Bůh chce, abychom konali dobré* a byli jeho hodnými dětmi. A my to chceme dělat, my si to umínujeme a přece to neděláme. Proč? Protože nám to bývá těžké, protože nás něco od toho stále odvádí a svádí nás ke zlému. Co je to? Je to naše lenost, naše zvědavost, naše povídavost, naše mlsnost a zlost, naše netrpělivost — zkrátka naše „tělo“. A pak to jsou zlé děti a zlí lidé čili „svět“. A pak je to ďábel.

Někdo si na příklad umíní: já nebudu lhát, já budu mluvit jen pravdu; ale potom začne povídat a hned si začne všelicos vymýšlet a básnit, a říká, že to tak bylo a že to viděl. Nebo si řekne: Já nebudu mlsat, ale potom vidí něco sladkého, dostane na to chuť a už se zas nepřemůže. Nebo si umíní: Já už nebudu nadávat, ale potom ho někdo rozzlobí a hned mu zas vyletí z úst ošklivá nadávka. Nebo si umíní: Já se budu každý den modlit, ale pak je ospalý a nechce se mu. Nebo si řekne: Já nyní budu chodit každou neděli na mši svatou, ale potom vidí, že je sám, že jiní nejdou, že jdou na hřiště — a jde s nimi.

Čím je to, že se nám dobré často nedaří? Čím je to, že na dobré úmysly a předsevzetí tak brzo zapomínáme a tak lehce hřešíme? To je tím, že nám něco nebo někdo dává stále příležitost ke hříchu a že nás někdo nebo něco ke hříchu láká a svádí, ponouká nebo pokouší. Tomu svádění ke hříchu říkáme pokušení.

2. A kdo nebo co je to, co nás ke hříchu svádí čili pokouší? Kdopak svedl Evu ke hříchu? A kdo svedl Kaina? To nebyl jen ďábel, to byla i zlá žádost v těle, čili tělo. A kdo svedl lidi před potopou? Napřed ďábel a zlá žádost, a pak se lidé dobří kazili od špatných jako dobrá jablka se kazí od nahnilých. Jsou tedy tři pokušitelé, které už znáte. Jak se jmenují? Tělo, svět a ďábel.

Co je to tělo? To není tělo samo, je to zlá náklonnost, náklonnost ke zlému, nebo zlá žádost, kterou máme v těle, a naše nevědomost a hloupost. Od kdy v sobě máme tu náказu — tu zlou žádost?

A co je to svět? To jsou zlí lidé a špatní spolužáci — jejich řeči, jejich špatný příklad a jejich svádění.

A pak je to ďábel, který nám dává špatné myšlenky a zlé žádosti a představuje nám je, jakoby byly krásné.

3. *Svádění ďábla.* — Nevěřící lidé nám řeknou: žádný ďábel není — to jsou jen zlí lidé. Ale Pán Ježíš a svatí apoštolové to vědí lépe než oni. A Pán Ježíš (sám byl od ďábla pokoušen a) nás před ním varoval. „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení!“ Také svatý apoštol Petr nás před ním varuje v epištole slovy: „Strážliví buďte a bděte, neboť protivník váš ďábel obchází jako lev řvoucí hledaje, koho by pohltit“ (sežral). To není tedy jen strašák nebo pohádkový čert, to je ďábel skutečný. My ho sice nevidíme, ale vidíme často jeho ďábelské skutky. Neboť lidé často dělají věci tak hrozné a zlé, že to nemohou mít ze sebe a že by to sami ani nedovedli, ani by si to nevymyslili, kdyby je ďábel nesvedl.

a) Kdopak navedl Jidáše, aby Pána Ježíše zradil? Sám ze sebe by se byl neodvážil udělat tak hrozný hřích. Ale ďábel ho zaslepil, ďábel mu jakoby zalepil oči, aby neviděl co dělá.

b) Jednou se dospělý syn hádal před domem na dvoře s otcem. Před domem ležela sekera a rozzlobenému synovi

najednou něco jakoby říkalo: „Vezmi tu sekeru a zab ho!“ A syn to také udělal. A když viděl co udělal, tu se toho sám zhrozil a divil se, jak to mohl udělat. Kdopak mu dal do hlavy tu hroznou myšlenku? Měl to sám ze sebe? A kdo mu tak zaslepil rozum a zalepil oči, aby neviděl a nemyslel, co dělá? Vidíte! Také nás svádí ďábel.

c) Španělští bolševici chytili hodného, nevinného chlapce, ministranta. Ten chlapec jim nic neudělal, a jen proto, že to byl ministrant a sloužil Pánu Bohu, ho nenáviděli. Chytili ho a přibili za prsty na vrata jako na kříž a tropili si posměch z jeho bolesti a pláče. Je tohle lidské? Dělají tohle lidé? Kdopak z těch lidí udělal takové ďáblý?

4. Odkud tedy přichází svádění ke hříchu čili pokušení? To přichází od těla, to jest od zlé žádostivosti; od světa, to jest od špatných lidí, a od ďábla. — To jsou naši tři pokušitelé. Už jediný z nich někdy stačí, aby nás svedl. Ale někdy se proti nám spiknou a začnou na nás útočit a doléhat všichni tři najednou a mluví do nás a lákají a slibují. Svádí nás ďábel, svádí nás tělo a jeho zlá žádost a ještě mnoho zlých kamarádů nebo zlých lidí do nás mluví, nás lákají, přemlouvají a hřích vychvalují. Pak to je velmi zlé a my sami nestačíme na to, abychom je všechny přemohli.

Tu nám bývá jako Heraklovi na rozcestí nebo jako Odysseovi, když plul kolem ostrova Sirén. — Zde možno připomenouti, jak dívka ve „Svatební košili“ přišla do velikého pokušení... ale jak se na štěstí modlila k Panně Marii: „Rač ty mně, Bože, pomoci, nedej mne hříchu do moci.“ Tak se máme i my v pokušení modlit.

A protože jsme sami slabí, musíme se modlit: A neuvoď nás v pokušení — to znamená: Pane Bože, naše zlá náklonnost, zlí lidé a ďábel nás chtějí svést ke hříchu. Pomoz nám, abychom se nedali svést!

Při opakování ve 4. a 5. třídě možno ještě dodati: Kdopak nás pokouší? Pokouší nás Pán Bůh? Pán Bůh nás nepokouší, Pán Bůh nás jen zkouší. Slovo: „Neuvoď“ neznámá: Pane Bože, nenech nás vůbec do pokušení přijít, protože na tomto světě budou stále pokušení a Pán Bůh nás v tom stálém nebezpečí hříchu nechává, aby nás zkoušel. Na každého přijde někdy pokušení, proto i Pán Ježíš byl na poušti pokoušen od ďábla. Neprosíme tedy o to,

aby nás Pán Bůh ušetřil každé zkoušky, ale prosíme: Pane Bože, nenech nás přijít do příliš velikého pokušení, a když nás do něho necháš přijít, nedej nám v pokušení podlehnout, ale dej nám sílu, abychom je přemohli.

B.

Sedmá prosba: Ale zbav nás od zlého.

K šesté prosbě přidáváme hned sedmou, která s ní tvoří jednu větu. Tato sedmá prosba zní: Ale zbav nás od zlého.

V ÝKLAD SLOVNÝ (pro 4. a 5. třídu):

Co znamená „zbav“? „Zbav“ nás zlého znamená tolik jako: vysvobod (a osvobod) nebo chraň nás od zlého! Od jakého zlého nás má Pán Bůh vysvobodit? Od takového zlého, které nás sužuje a trápí a připravuje nás o štěstí časné i věčné: Na příklad od neštěstí, nemoci, hladu, války a všelijakého soužení, zvláště však od těžkého hříchu a věčného zavržení. Proč hlavně od hříchu? Protože všechno zlé na světě pochází z hříchu. Je snad svět sám sebou zlý? Ne. Odkud se tedy bere všechno zlé na světě? Zlé přichází do světa hlavně z lidí, tedy z nás — z našich hříchů. To je následek prvního hříchu a následek našich hříchů.

Z čeho na příklad pochází hlad a bída? Země nám přece dává dost výživy pro všechny. Proč tedy mají mnozí bídu? Protože někteří lidé jsou líní a jiní zas bezcitní a lakomí. A z čeho pocházejí nemoci? Ty pocházejí někdy z nestřídmosti a z nepořádného hříšného života, nebo z nějakého hříchu rodičů, nebo jsou následkem prvotního hříchu.

J INÝ V ÝKLAD (pro 2. a 3. třídu):

Od jakého zlého? (Co je to zlé?) Na světě je mnoho zlého. Je všelijaké zlo. Zlo je na příklad bída, nemoc, bolest, slepota, neštěstí, škoda, požár, mor, to všechno je zlé. Veliké zlo je také nevědomost, slabost, nerozhodnost a zbabělost. Ale největší zlo je hřích a věčné zavržení. Proč je hřích největší zlo? Protože z něho pochází všechno zlé.

Hřích je jako jed, který všechno otravuje.

V sedmé prosbě tedy prosíme: Ó Bože, zbav nás všeho zlého! Chraň nás před každým neštěstím, před nemocí a bolestí, před hanbou a smrtí; chraň nás zvláště před hříchem a věčným zavržením.

Amen. A na konec říkáme „Amen“. To znamená: Staň se, jak jsme prosili! Tím slovem končí všechny modlitby.

SOUHRNNÉ OPAKOVÁNÍ ČTYŘ POSLEDNÍCH PROSEB (pro 4. a 5. třídu):

Nyní si zopakujeme všechny čtyři poslední prosby, v nichž prosíme za něco pro sebe. Všimněte si, jak ty prosby jdou za sebou: Nejprve prosíme o chléb a všecko, čeho potřebujeme k životu těla i duše. Potom se modlíme za odvrácení všeho, co nám škodí a náš život ohrožuje a zvláště co ohrožuje život duše; a to je: hřích, pokušení ke hříchu a různá jiná zla.

Poslední tři prosby se tedy týkají: 1. hříchu, který je největším zlem, 2. potom pokušení ke hříchu a 3. pak i každého jiného zla. V nich prosíme: 1. za odpuštění hříchů, 2. potom za sílu v pokušení, abychom se nedali ke hříchu svést a 3. nakonec, aby nás Pán Bůh zbavil všeho zlého, jež z hříchu pochází.

OPAKOVÁNÍ A SOUHRNNÝ PŘEHLED VŠECH PROSEB (pro 4. a 5. třídu):¹

Nyní si zopakujeme celý Otčenáš; vy samy u každé prosby řeknete, co znamená a pokusíte se ji vyjádřit svými slovy. Tak uvidím, zdali všemu dobře rozumíte a zdali víte, co v Otčenáši říkáte... (Děti samy přehledně zopakují smysl celého Otčenáše. Potom katecheta dodá): Vidíte, jak krásná je to modlitba. A jak bohatá!

Nejprve, v oslovení, si připomínáme: Pán Bůh je náš mocný a dobrý Otec; a my jsme jeho děti! Vzpomínka, že Bůh je náš Otec, nás naučí modlit se: zbožně, s chutí a s důvěrou.

Potom se modlíme ve třech prvních prosbách o to, co patří Pánu Bohu: 1. aby všichni Pána Boha a jeho jméno poznali, ctili a chválili, 2.* aby k nám na zem přišlo

¹Výklad té prosby: „Abychom přišli do nebe“, je neúplný. V ní se máme modlit hlavně o to, aby království Boží přišlo k nám na zemi, abychom tak byli schopni dostat království nebeské.

jeho království a 3. aby se všude na zemi plnila jeho vůle.

A na konec prosíme ve čtyřech druhých prosbách o to, čeho nám je třeba pro náš křesťanský život a pro naši spásu: 4. abychom denně měli co jíst a všeho, čeho potřebujeme k životu, 5. aby nám Bůh odpustil hříchy, které nás tíží, 6. aby nám dal pomoc proti pokušením ke hříchu a 7. konečně, aby nás chránil před novými hříchy a před každým zlem, které z hříchu pochází, zvláště od pekla.

Tak obsahuje modlitba Otčenáš všechno, za čeho máme modlit. Proto je to nejlepší modlitba.

A na konec přidáváme Amen = Staň se! Nebo: Kéž se stane, jak jsme prosili! Tím slovem znova opakujeme všechny prosby a přidáváme vroucí přání, aby Pán Bůh učinil tak, jak jsme prosili. Tím slovem proto zakončujeme všechny modlitby. I to slovo pochází od Pána Ježíše, proto si ho vážíme.

JINÝ SOUHRNNÝ PŘEHLED OTČENÁŠE

(k opakování pro 3. a 4. třídu):

Modlitba „Otčenáš“ se podobá chvalozpěvu andělů nad Betlemem.

1. Andělé zpívali nejprve „Sláva a chvála Bohu na výsostech (= na nebi).“

Pán Ježíš nás učí modlit: „Otčenáš, jenž jsi na nebesích“, To jest: Čest, sláva a chvála budiž nebeskému Otci, který nás přijal za své děti!

Jeho svaté jméno chceme vždycky ctít, chválit a velebit. Čili: Kéž jeho svaté jméno všichni světíme, t. j. ctíme a chválíme zbožnou modlitbou a nikdy je nebereme nadarmo!

Jeho království ať přijde do našich srdcí a rozšíří se po celé zemi. (Jeho království k nám přišlo po prvé s nebe na zem, když Syn Boží přišel na svět a narodil se v Betlemě, a my prosíme, aby přišlo do všech duší.)

Jeho vůle ať se plní zde na zemi jako ji plnila Panna Maria a svatý Josef a jako ji plní andělé v nebi.

To si přejeme a za to prosíme. Tím vším se máme podobat andělům, kteří zpívali: Sláva na výsostech Bohu.

2. Andělé zpívali dále: „Pokoj lidem dobré vůle na zemi“. Těmi slovy přáli andělé lidem na zemi štěstí.

Jsou však všichni lidé šťastni? Mnozí lidé jsou smutni a nešťastni. A proč? Někteří proto, že nemají co jíst. Mnozí chudí rodiče se s bolestí ptají: Kde vezmeme chléb pro svou

rodinu, pro své děti? Proto jsou smutni, že mají veliké starosti o živobytí — o chléb, jídlo, šaty, boty, palivo a příbytek. Proto nás naučil Spasitel modlití se: „Chléb náš vezdejší, dej nám dnes“ — Pane Bože, dej, aby nám vyrostlo obilí na poli a všecko, čeho potřebujeme, abychom měli co jíst a čím se oblékat a netrpěli nouzi, zimu a hlad. Neboť nouze, zima a hlad nám berou pokoj a štěstí.

A proč ještě býváme nešťastni? Když Pána Boha a rodiče posloucháte a nemáte žádné hříchy, tu jste šťastni. Ale když máte v duši hříchy, tu vás něco (hlas svědomí) znepokojuje a už nemáte v duši pokoj a štěstí. Kdo nám tedy ještě bere štěstí? Naše hříchy, naše viny. Proto se máme modlit: „Odpusť nám naše viny...“ naše hříchy, abychom měli v duši pokoja byli šťastni. Neboť hříchy nám berou pokoja štěstí.

A ještě někdo nám bere pokoj a štěstí. Kdopak? To je ďábel, zlé děti a zlí lidé, kteří nás svádějí ke hříchu, a někdy i naše tělo, totiž zlá žádost v něm, která nás svádí ke zlému, tedy zkrátka: pokušení. Proto se zase musíme modlit: „A neuvod nás v pokušení!“ Neboť pokušení nás může přivést do neštěstí.

A pak je na světě vůbec mnoho zlého — nemoci, bolesti, smrt a ze všeho nejhorší je hřích a peklo. To nám také bere pokoj a štěstí. Proto se máme modlit: „Ale zbav nás zlého“ — zbav nás všeho neštěstí, abychom měli zde na zemi pokoj a štěstí, jak nám přáli andělé.

SOUHRN:

Hleďte tedy! Když máme chléb a čeho potřebujeme k životu (4.), když nám Pán Bůh odpustí hříchy (5.) a chrání nás od pokušení (6.) a všeho zlého (7.), pak budeme mít pokoj a štěstí.

Proto nás Pán Ježíš naučil takto se modlit v Otčenáši: Napřed chváliti Pána Boha, že je náš Otec a prositi, aby ho všichni lidé ctili, v něho uvěřili a jej poslouchali; a potom prositi za všecko, čeho je nám třeba ke štěstí: za chléb (4. prosba), za odpuštění hříchů (5.) a ochranu před pokušením (6.) a před zlým (7.).

NAUČENÍ:

1- Děti! Nyní, když modlitbu Otčenáš už dobře znáte, se ji nesmíte modlit nepobožně, bezmyšlenkovitě a nedbale. Modlete se ji proto vždycky pomalu a při každé větě myslíte krátko na to, co v ní říkáte a zač prosíte. A když se ji modlíte

samy a máte čas, zastavte se u každé věty déle a přemýšlejte o ní a vzpomeňte si, co všechno v ní říkáte a pak teprve jděte dále. Tak vám bude trvati modlitba Otčenáše trochu déle, ale Pánu Bohu se bude více líbit než deset i sto rychle odříkaných Otčenášů; a také vy z ní budete mít větší užitek. Svatý Alois se tak modlil Otčenáš celou hodinu.

2. A nyní vstaňte a poděkujeme Pánu Ježíši za to, že nás naučil tak krásné modlitbě. (Já vám budu předříkávat, říkejte po mně):

Milý Spasiteli! Nyní víme, jak máme s Pánem Bohem, svým nebeským Otcem mluvit (jak ho máme oslovit a které prosby jsou mu zvláště milé). Slibujeme ti, že od nynějška se budeme modlit Otčenáš vždycky pozorně a nábožně. Prosíme tě, pomáhej nám k tomu! —

Nyní se pomodlíme docela pomalu celý Otčenáš; dávejte pozor a při každé prosbě myslíte na to, zač v ní prosíte. Budeme se ten Otčenáš modlit za sebe, za rodiče, sourozence, učitele a spolužáky. — Otče náš...“

SHRNUTÍ (pro 2. až 5. třídu. — Podle Cesty k Bohu str. 65. — 66., jenže je to zde podáno přímou řečí):

Modlitba Páně se tedy skládá z oslovení a sedmi proseb. Oslovení zní: Otče náš, jenž jsi na nebesích.

To jest: Ó Bože, ty jsi náš veliký a dobrý Otec, který přebývá v nebi a my všichni jsme tvé děti (jež jsi stvořil a o něž pečuješ.) K tobě pozdvihujeme své hlasy a svá srdce.

Prosby zní:

1. *Posvět se jméno tvé!* — To jest: Pane Bože, tvé jméno je veliké a svaté! Kéž to všichni poznají a vědí! (= Kéž všichni lidé poznají a vědí, jak jsi veliký a svatý!) Kéž tě proto ctí a chválí, jak si zasloužíš.

Nebo: Ó Bože, pomáhej nám, abychom všichni poznali, jak jsi veliký a svatý, a důstojně tě ctíli a chválili!

Nebo: Pane Bože, jak jsi veliký a svatý! Kéž to všichni lidé vědí, a kéž tě všichni náležitě ctí a chválí! (Kéž ctí a chválí tvé svaté jméno!)

Nebo: Dej, ať všichni lidé poznají, jak jsi veliký a svatý, aby tě náležitě ctíli a chválili!

2. *Přijď království tvé!* — Dej, ať tvé království přijde k nám s nebe na zem a rozšíří se ve všech srdcích a po celém světě, abychom jednou přišli do tvého království v nebi.

Nebo: Kraluj, Pane, v našem srdci i v celém světě a uveď nás jednou do svého království nebeského.*

Nebo: Pomáhej nám, ať se tvé království v srdci našem a kolem nás šíří, abychom jednou přišli do království nebeského.

3. *Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi!* — Bože, pomáhej nám, abychom vůli tvou zde na zemi tak ochotně a dokonale plnili, jako ji plní andělé a svatí v nebi!

4. *Chléb náš vezdejší dej nám dnes!* — Nebeský Otče, dej nám všem každý den potřebný chléb pro tělo i pro duši! Dej nám pokrm, šat a příbytek a všechno, čeho denně potřebujeme pro život těla i duše!

5. *A odpusť nám naše viny, jakož i my...!* — Milosrdný Otče, odpusť nám naše hříchy! I my ze srdce odpouštíme všem, kteří nám ublížili.

6. *A neuvoď nás v pokušení!* — Bože, tělo, svět a ďábel nás pokoušejí ke hříchu. Ó, chraň nás od těžkých pokušení a pomoz nám, abychom tělo, svět a ďábla přemohli a v pokušení nepodlehli!

7. *Ale zbav nás od zlého!* — Bože, zbav nás všeho zlého: Zbav nás nemoci, neštěstí, smrti a zvláště hříchu a věčného zavržení!

Amen! Ano, Pane, učiň to, zač jsme tě prosili!

Kreslime: Tomášek, Kresby ke katechesím článek 70. (strana 69.) Otče náš —

* Doslovně dle Hronka: Cesta k Bohu.

38. Fariseus a celník.

(B. D. článek 137. — Pro 4. a 5. třídu.)

Pozn. : Toto podobenství sem bylo pojato, protože je velmi nutno pěstovat v dětech kající smýšlení čili ctnost kajícínosti a chránit je před velmi rozšířenou a módní nekajícíností a moderním fariseismem, který říká: Já žádné hříchy nemám, já jsem poctivý a pořádný člověk, já jsem nikomu neublížil, já nemám čeho litovat a z čeho se zpovídat. A je velmi třeba zdůrazňovati už dětem, rostoucím v tomto farisejském prostředí, varovné slovo Páně: „Nebude-li spravedlnost vaše větší než zákoníků a fariseů, nevejdete do království nebeského“.

PŘÍPRAVA:

Děti! Kdopak se dnes ráno modlil? A kdo včera večer? Děti! Nezapomínejte na ranní a večerní modlitbu! Modlitbou přichází do duše nebeské světlo — nebeské slunce a my toho slunce potřebujeme. Svatý František Saleský praví, že: Ranním modlením otvíráme okna své duše Slunci spravedlnosti, večerním modlením zavíráme okna své duše před temnostmi pekla (= před ďáblem).

Ale to musí býti modlitba nábožná a pokorná. Co je to „nábožná“? A co znamená „pokorná“?

To nám ukázal Pán Ježíš na krásném příkladě čili podobenství o dvou mužích, kteří se přišli modlit do chrámu. Na nich nám ukázal, jak se máme a jak se nemáme při modlitbě chovati.

VYPRAVOVÁNÍ:

Pán Ježíš vyprávěl: Dva muži vstoupili do chrámu, aby se modlili: jeden byl fariseus a druhý celník nebo publikán. Fariseus se postavil napřed (aby ho každý viděl) a modlil se sám u sebe takto: Bože, děkuji tobě, že nejsem jako jiní: lupiči, nespravedliví, smilníci (cizoložníci) aneb jako tamhle ten celník. Postím se dvakrát za týden a desátky dávám ze všeho, co vytěžím.

Ale celník stoje zdaleka, netroufal si ani oči pozdvih-

nouti k nebi, nýbrž bil se pokorně v prsa svá a říkal: „Bože, buď milostiv mně hříšnému!“ Pravím vám: Tento se vrátil domů ospravedlněn (omilostněn), onen nikoli. Neboť každý, kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen.“

ROZHOVOR A PROHLoubENÍ:

1. Ukáže se vhodný obraz. Děti pozorují obraz a pronášejí úsudky, které katecheta usměrňuje: * Podívejte se na ně. Zde je máte jako vyfotografovány. — Pozorujte napřed prvního, jak pyšně, sebevědomě a domýšlivě se chová; jak nadutě se tváří a jak pyšně a domýšlivě mluví! Jak se sám chlubí a všemi ostatními pohrdá, zvláště ubohým celníkem, jako by jiní proti němu nebyli nic! Jen on je hodný, všichni ostatní jsou zlí. A pozorujte druhého, pokorného publikána (celníka). Jak skromně stojí, jak klopí zrak, jak se bije v prsa. Který z nich se vám líbí?

Kdo je ten pyšný muž zde vpředu, krásně oblečený? To je fariseus. Kdo byli fariseové? Co víš o fariseích? (Žili opravdu přísně podle zákona Mojžíšova a byli pyšní na svou zbožnost a poctivost; mysli proto o sobě, že jsou nejlepšími Izraelity a jinými pohrdali; mysli, že je proto každý musí za to ctít a chválit a dělali všechno, jen aby je lidé chválili. A na konec se do sebe tak zamilovali, že měli rádi jen sebe a mysli, že oni jediní jsou spravedliví a kdo není jako oni, ten že je špatný a zlý. Tak je pýcha jejich zaslepila a zkazila. Pro svou pýchu a domýšlivost se stali Bohu protivnými.)

A kdo je ten druhý vzadu? To je celník nebo publikán. Kdo byli celníci? Nad národem židovským vládli tehdy pohanští Římané, kteří Židům ukládali daně a cla; a k vybírání daní a cel ustanovili mnoho zvláštních úředníků a výběrčích neboli celníků, kteří daně a cla pro římskou vládu vybírali. Židé však odváděli daně a cla Římanům neradi; proto pochopíte, proč pyšní Židé, jakými byli zvláště fariseové, celníky nenáviděli a proč jimi zvláště pohrdali. Mezi těmito opovrženými celníky byli však také lidé dobrého srdce.

* Není-li po ruce obrazu, může katecheta říci: Děti, představte si hodně živě ty dva muže, jako byste je viděli před sebou. Pán Ježíš je svým vypravováním jakoby namaloval nebo ofotografoval. V jeho podobenství je před sebou vidíme jako na fotografii.

2. Pozorujme je nyní ještě blíže! Podívejme se do jejich duše. Nač myslí fariseus? Jen na sebe a své přednosti. Jak o sobě smýšlí? A jak smýšlí o jiných? — Nač myslí publikán? Na své hříchy. Proto se nechlubí a nemyslí o sobě mnoho; nýbrž: jak o sobě smýšlí? Porovnává se také s jinými jako fariseus? Ne, nýbrž porovnává (srovnává) své chování pouze se zákonem Božím, s vůlí Boží, s tím, co chce Pán Bůh. Záleží mu na lidech? Ptá se, co mu lidé řeknou? Nikoli, záleží mu jen na Pánu Bohu. Ale na kom záleží fariseovi? Tomu záleží na tom, aby se líbil lidem, aby ho lidé chválili, ačkoli jimi pohrdá. Ale nejvíce mu záleží na sobě samém a na vlastním zalíbení. On se sám sobě tak líbí, že z toho je až hloupý a jako slepý, takže nic jiného nevidí, než sebe a své dobré vlastnosti. Ani Pána Boha a jeho vůli nevidí, ani lidi — jen sebe vidí a své vlastní zalíbení.

Proč se postavil fariseus docela napřed? Aby ho každý viděl; tím chtěl také ukázat, že on je v chrámě první a nejdůležitější osobou, že on je nejlepší ze všech, a proto patří na první místo. Kam se postavil celník (publikán)? Proč dozadu? Protože si netroufal jíti dopředu mezi ostatní. Protože o sobě pokorně myslil, že je poslední ze všech, veliký hříšník, který ani do chrámu nepatří. Proto si ani netroufal pohleděti vzhůru k nebi, nýbrž: co činil? Bil se pokorně v prsa a říkal: Bože, buď milostiv mně hříšnému! A právě to byla nejlepší modlitba. Taková pokorná modlitba se Pánu Bohu líbí. Kdežto modlitba pyšná, domýšlivá a chlubitvá se Pánu Bohu protiví. Proto říkáme, že pokorná modlitba proráží nebesa!

VYSVĚTLENÍ:

1. *Modlitba fariseova.* — Proč se pyšná modlitba Pánu Bohu protiví? Modliti se máme proto, abychom Pána Boha chválili, jemu děkovali a jej prosili. Ale co dělá fariseus? Chválí Pána Boha? Ne, chválí jen sebe a při tom ještě hřeší tím, že snižuje a uráží jiné, aby se zdál ještě lepším. A děkuje Pánu Bohu? Ano, ale špatně. To není vděčné a pokorné děkování, to je samé chlubení. A prosí ho? Ne. Ale myslí si: Vidíš, Pane Bože, jaký jsem já spravedlivý. Ty mne proto musíš mít raději než všechny ostatní lidi. — (Čím se zvláště chlubi? Zákon Mojžíšův předpisoval ročně

šest postních dnů a odvádění desátků to jest desátého dílu z úrody; to byla chrámová daň, která se odváděla na udržování chrámu a výživu kněží. Fariseové však dávali desátek i ze zeleniny a z máty ve své zahrádce, aby ukázali, že jsou zbožnější a horlivější než ostatní.) — Mohla se takhle modlitba Pánu Bohu líbiti? Byla to vůbec modlitba?

2. *Modlitba celníková.* — Docela jinak se modlí celník: Ten myslí jen na své hříchy a proto o sobě myslí co nejméně: ale za to o Pánu Bohu myslí co nejvíce. On tedy svou pokorou Pána Boha chválí, protože jej uznává za nejvyššího a sám sebe nepovažuje za nic proti němu. Proto se nechlubí a nechválí, ani se nevymlouvá a neomlouvá, ale pokorně prosí Pána Boha za odpuštění.

3. A jaký byl *výsledek jejich modlitby*? Jak soudí Pán Ježíš (Pán Bůh) o jejich modlitbě? Či modlitba se Pánu Bohu líbila? Proč? A proč se mu modlitba fariseova protivila? Proto praví Písmo svaté: „Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává milost svou.“ (1. Petr 5, 5).

4. *Pýcha „ctnostných“ a pokora hříšných.* — Co myslíte? Byla to lež, co říkal fariseus? Ne; fariseus se skutečně postil a dával almužny a zachovával předpisy zákona Mojžíšova. On tedy skutečně konal mnoho dobrého. Ale všechno to dobré nemělo u Pána Boha skoro žádnou cenu, protože to bylo pokazeno pýchou. Bylo to jako otrávené nebo červivé jablko.

A celník byl skutečně velký hříšník. Větší než fariseus. A přece byl Bohu milejší. Proč? Protože měl upřímnou lítost, velikou pokoru a upřímnou touhu polepšit se. Modlil se docela kratince: „Bože...“ ale říkal to pln lítosti a pokory. Nehleděl na hříchy jiných, nesrovnával se s jinými, horšími, ale viděl jen hříchy svoje. Nic dobrého na sobě nenašel. Ale za to našel odpuštění a milost Boží.

Kdo z těch mužů tedy měl méně hříchů? Fariseus. Kdo z nich byl tedy aspoň před lidmi lepší? Fariseus. Celník měl opravdu mnoho hříchů. A přece byl Pánu Bohu milejší. Proč? Proto celníkovi Pán Bůh hříchy odpustil pro jeho pokornou prosbu a lítost. kdežto fariseovi zůstaly a ještě mu hříchů přibývalo. Proč? Protože jich neuznal a nelitoval a ještě jinými pohrdal a tím se hříchu znova dopouštěl.

5. *Vrátil se „ospravedlněn“ nebo „omilostněn“* znamená: že došel ospravedlnění, čili odpuštění, že zase obdržel milost Boží posvěcující; tak se vrátil domů proměněný a svatý. Kdežto fariseovi nedal Pán Bůh žádnou milost. Ten se vrátil domů neospravedlněn, neomilostněn to jest bez odpuštění a bez milosti Boží, s duší nečistou, ba ještě horší a nečistší než přišel. A to proto, že byl pyšný. Jeho pýcha zabránila Pánu Bohu, aby mu odpustil a dal svou milost. Pýcha jej připravila o milost a lásku Boží.

Proto nám dal Pán Ježíš naučení: Kdo se povyšuje, bude ponížen a kdo se poníží... (Opakovat!) Co to znamená? Fariseus se před lidmi i před Bohem povyšoval, proto byl ponížen. Celník se před Bohem ponížoval, nepovažoval se za nic pro své hříchy, proto byl povýšen.

Fariseus byl pyšný, celník pokorný. (Fariseus měl nectnost pýchy, celník měl ctnost pokory.)

V Ý T Ě Ž K Y:

1. *Kdo je pyšný?* — Pyšný je ten, kdo o sobě mnoho myslí (více než skutečně jest). *Kdo je pokorný?* Pokorný (to je ještě více než skromný) je ten, kdo o sobě málo myslí, protože je hříšník a ví, že všechno dobré má od Boha.

Nač myslí stále člověk pyšný? Pyšný myslí jen na sebe, na své „já“ a na své přednosti. A nač myslí pokorný? Ten zas myslí stále jen na své nedostatky, slabosti a hříchy.

Pýcha je velmi nebezpečná, neboť:

a) člověka zaslepuje, činí ho jakoby slepým, takže vidí jen sebe a své přednosti. Tím se stává směšným a protivným a přichází k pádu. Proto se říká: „Pýcha předchází pád.“

b) Pýcha se protíví lidem i Bohu. Proto si budeme pamatovati: Bůh se pyšným protíví, ale pokorným dává svou milost.

NAUČENÍ:

Děti! Líbí se vám pyšný fariseus? Proto se mu nechtějte podobat a braňte se pýše! Každý člověk v sobě má zlou náklonnost, která ho k pýše svádí. Tu musíte přemáhat. Člověka to láká, aby ze sebe dělal víc než je, aby se chlubil a pyšnil. Někdo má hezkou tvář, hezké oči a vlasy, hezké šaty, nebo je chytrý a nadaný nebo silný a obratný, nebo má bo-

haté rodiče a příliš si na tom zakládá a pyšní se tím. Ale od koho to má? Kdo mu to dal? Proto nemá na tu svou přednost stále a příliš myslit, aby nezpyšněl, ale má za to Pánu Bohu pokorně děkovat a vědět, že mu tu přednost (chytrost, bohatství, krásu) Pán Bůh zase může vzít.

PŘÍKLADY K PROHLoubENÍ:

Kdo byl pyšný? Které pyšné lidi znáte z Písma svatého? Pyšný byl: Lucifer a někteří andělé, také Eva, když chtěla být jako Bůh, pyšný byl egyptský faraó (proto ho Pán Bůh pokořil), pyšný byl Goliáš, (který se vychloubal svou silou), Absolon, (který si zakládal na krásných dlouhých vlasech a krásné tváři), pyšný byl velekněz Kaifáš... A všechny Pán Bůh pro jejich pychu pokořil a ponížil.

A kdo byl pokorný? Pokorný byl Abel, Abraham, Izák, Josef Egyptský, Mojžíš, David, setník v Kafarnaum, a zvláště Panna Maria. Panna Maria byla nejkrásnější ze všech dívek a žen, měla nejkrásnější duši i nejkrásnější tělo. Ale pyšnila se tím? Chlubila se proto? Pohrdala proto jinými? Co by se bylo stalo, kdyby se svou krásou byla chlubila a myslela o sobě, že je skoro jako Bůh? To by ji byla hned ztratila a Pán Bůh by ji byl ponížil a nevyvolil za matku svého syna. Také svatý Josef byl pokorný.

NAUČENÍ:

Děti! Hleďte, abyste se nikdy do sebe nezamilovaly tak, abyste na sobě viděly jen samé dobro a žádné chyby a hříchy. Proto nebuďte nikdy spokojeny tím dobrým, co konáte! Nesrovnávejte se s jinými horšími, ale srovnávejte se s lepšími a zvláště s Bohem! Ptejte se, zdali vás může chválit Bůh a ne zdali se líbíte lidem.

JINÉ VÝTĚŽKY:

1. *Pokora při svaté zpovědi.* — A nebojte se statečně a pokorně a s lítostí se vždycky přiznat ke každé chybě a hříchu. To je pokora. Pak se budete dobře zpovídat. Ve svaté zpovědi se nejlépe ukáže pýcha a pokora. Pyšné dítě a pyšný člověk se zpovídá neupřímně. zatajuje, zamlčuje hříchy, omlouvá se a vymlouvá na druhé, nemá pravé lítosti, chce se zdáti hezkým i ve zpovědi a proto zapírá hříchy sám sobě, i knězi a Bohu. Zpověď pyšného bývá

proto neplatná. Nedojde ospravedlnění jako fariseus. A na konec se pyšnému svatá zpověď vůbec protiví, protože se nechce pokořovat. Proto říká: Já žádné hříchy nemám, já se nemám z čeho zpovídat. Běda těm, kteří se sami vždy omlouvají! Ty neomluví Bůh. Ale kdo sám sebe přísně soudí a na sebe pokorně žaluje (jako publikán), toho nebude muset Pán Bůh soudit!

2. *Pokora při modlitbě.* — Děti, zvláště při modlitbě musíme býti pokorní! Jak ukazujeme pokoru při modlitbě? Tím, že spínáme ruce, klekáme (pokořujeme se) a bijeme se v prsa jako celník. Pyšní lidé a pyšné děti se stydí pěkně sepnout ruce nebo se stydí v kostele kleknout před Pánem Bohem. Kdo je zbožný a pokorný, ten se proto při pozdvihování a vždycky před Pánem Ježíšem ve svaté Hostii pokorí, to jest pokorně klekne; kdo je pyšný, ten před oltářem neklekne, ten i při pozdvihování zůstane stát nebo sedět, protože se stydí před Pánem Bohem pokorně klekat.

3. *Zlovyk stavěti se v kostele vzadu „jako publikán“.* — Některé děti, jak jsou trochu větší, už se stydí stát nebo klečet v kostele před oltářem a chodí do zadu nebo na kůr mezi velké, aby byly hodně daleko od oltáře a od Pána Ježíše; tam pak zevlují po ostatních nebo se i baví, nemodlí se, ani nezpívají a ani při pozdvihování nekleknou. — A když je někdo posílá dopředu, říkají, že nechtějí stát vpředu jako fariseus, že proto zůstávají vzadu jako publikán. Je to pravda, že vpředu se staví pyšní fariseové a vzadu pokorní publikáni? Tak to bývalo někdy v chrámu židovském. V chrámu křesťanském chodí pokorné a zbožné děti a pokorní lidé obyčejně do předu před oltář, aby se mohli lépe klanět Pánu Ježíši, a pyšné, které nemají Pána Ježíše tak rády, zůstávají obyčejně vzadu u dveří nebo chodí na kůr, aby se zdálo, že jsou už velké.

Kdyby ti, kteří zůstávají vzadu, se tam chovali pokorně a zbožně jako publikán, tedy by to nebylo zlé, oni však stojí vzadu jako publikán, ale chovají se tam pyšně jako fariseus; a chodí tam proto, že už nechtějí být pokornými dětmi božského Spasitele a nechtějí před ním pokorně klekat a pokorně se mu klanět, ale chtějí se zdát už dospělými a pohrdají maličkými.

4. Ctnost kajicnosti a *moderní farisejská nekajicnost*. — Děti! Pozorujte ještě jednou modlitbu pyšného farisea a pokorného publikána. S kým se srovnával fariseus? Proto na sobě viděl jen samé ctnosti. Ale s kým se srovnával publikán? Proto na sobě viděl jen nedostatky a hříchy.

Děti! Dejte pozor! Fariseovi se podobá dnes mnoho lidí, kteří se stále srovnávají s druhými horšími a říkají jako fariseus: Já nejsem jako jiní lidé. Já jsem lepší než jiní. Já nekradu, já nikomu neškodím a nikomu neubližuji. Já jsem poctivý a poctivý člověk. Já jsem nikoho nezabil a neokradl, já nemám žádné hříchy. Já proto nevím, čeho bych litoval a z čeho bych se zpovídal.

A od dospělých se tomu učí i některé děti. Když jsou ještě malé a mají jen malé hříchy, litují jich, zpovídají se rády a prosí Pána Boha za odpuštění jako pokorný publikán. Ale když začnou dospívat, začne se jich chytat farisejská pýcha a už se neptají na to, co říká Pán Bůh, ale jen na to, co říkají pošetilí lidé. A už se nesrovnávají s tím, co Pán Bůh poroučí, ale s tím, co dělají jiní lidé. A když udělají hřích, omlouvají se a říkají: Jiní to dělají také. Jiní jsou ještě horší než já. Já nejsem jako ten a ten — nebo ta a ta!

A když udělají něco zlého, hned to neupřímně, pyšně a zbaběle omlouvají a zapírají — nikdy se pokorně nepřiznají a neuznají, že chybili a hřešili.

Děti! Je to upřímné a je to statečné? Ne — to je zbabělé a neupřímné, tak mluví zbabělá, neupřímná a farisejská pýcha.

PŘÍKLAD:

Vypravuje se o jednom francouzském faráři, jak se marně námáhal obrátit pyšného hříšníka, zedníka, který nechodil ke zpovědi a každému o sobě říkal: Já jsem poctivý člověk. Já žádné hříchy nemám. A hádal se i s panem farářem, že on se zpovídat nepotřebuje, že nemá žádné hříchy. Tu pan farář přišel na zvláštní nápad. Pozval si toho zedníka, aby mu opravil a vybilil výklenek dosti vysoko (venku) ve zdi kostelní, do něhož chtěl postavit nově opravenou kamennou sochu svatého. Když zedník vylezl po žebříku do výklenku a postavil se v něm, přišel pan farář, odstavil žebřík a nechal milého zedníka samotného ve výklenku mezi nebem a zemí. Potom běžel ke zvonici a začal zvonit jako na poplach. Lidé se sbíhali a brzy stálo před kostelem plno zvědavců, kteří chtěli vědět, proč se zvoní v tak nezvyklou hodinu. Tu přišel pan farář

a řekl: „Draží křesťané, proto jsem vás svolal, abych vám ukázal nového svatého. Je to velký muž, který se nikdy nedopustil — jak sám přiznává — žádného hříchu. Podívejte se, tamhle je!“

Všichni se zadívali k výklenku, kde stál zedník celý rozpačitý se zednickou lžicí v ruce. Ale hned bylo slyšeti smích a výkřiky a poznámky: „To že je náš svatý? Ten bývá každou sobotu opilý? A bije svou ženu! A kleje jako starý dragoun!“

„Tak co, kamaráde, máš hříchy nebo ne? ptal se nyní farář.

„Podejte mi žebřík!“ prosil zedník. „Napřed musíš říci, zdali jsi hříšník či nejsi. Když se nepřiznáš, nedáme ti žebřík.“

„Však jste je slyšel. Vyzpovídali mě už sami!“

„Tak je to v pořádku“, řekl farář. „Teď už nebudeš říkat, že nemáš hříchů. Kostelníku, přines mu žebřík a nyní postavíme do výklenku zas pravého svatého. Tenhle tam rozhodně nepatří!“

39. O bohatci a chudém Lazarovi.

Sedm hlavních hříchů.

(Cesta k Bohu článek 31., Prvouka článek 48. — Pro 2., 3. a 4. třídu.)

A.

PŘÍPRAVA:

Dnes vám budu vypravovati zase podobenství o dvou mužích, docela různých — o boháči a chudém Lazarovi. To podobenství vypravoval také Pán Ježíš.

VYPRAVOVÁNÍ (Rozšířené části jsou v závorkách):

Pán Ježíš vypravoval: Byl jeden člověk bohatý. Ten se oblékal v drahý šat z kmentu a purpuru a hodoval každý den skvostně. (Nosil krásné drahé šaty a dobře jedl a pil, každý den hodoval a bavil se s lehkomyšlnými přáteli.) A byl jeden (chudý, ubohý) žebrák jménem Lazar. Ten ležel u vrat boháčových, plný vředů. A přál si, aby se mohl nasytiti aspoň

drobty, které padaly se stolu boháčova, ale nikdo mu jich nedával. Jen psi přicházeli a lízali jeho rány.

I stalo se, že ten žebrák umřel a andělé ho donesli do ráje k Abrahamovi. Potom umřel i boháč a byl pohřben v pekle.

Když pak se tam hrozně trápil, pozdvihl jednou oči své a spatřil vysoko nad sebou Abrahama a blízko něho Lazara. I zvolal: „Otče Abrahame, smiluj se nade mnou a pošli Lazara, ať omočí aspoň konec prstu ve vodě a ochladí jazyk můj; neboť se hrozně trápím v tomto plameni.“

Ale Abraham odpověděl: „Rozpomeň se, synu můj, že jsi měl v životě svém jen věci dobré, a Lazar zlé. Nyní zas on se raduje a ty se trápíš. A mimo to jest mezi námi a vámi veliká propast, takže nikdo nemůže přejíti od nás k vám, ani od vás k nám.“

Ve 4. a 5. třídě: I řekl boháč: „Prosím tě tedy, otče, pošli jej do mého domova. Mám tam ještě pět bratrů, ať jim dá výstrahu, aby také oni nepřišli na toto místo muk.“ Ale Abraham odpověděl: „Mají Mojžiše a proroky; těch ať poslouchají.“ On však pravil: „Nikoliv otče Abrahame! Těch oni neposlouchají, ale kdyby k nim přišel někdo z mrtvých, budou činiti pokání!“ Tu řekl mu Abraham: „Jestliže neposlouchají Mojžiše a proroků, neuvěří, ani kdyby někdo z mrtvých vstal.“

OPAKOVÁNÍ A PROHLOUBENÍ:

Již nyní se může ukázati obraz. Děti s pomocí katechety zjišťují protivy: Boháč sedí pohodlně na křesle u stolu a hoduje — Lazar leží u vrat na tvrdé zemi a nemá, co by dal do úst. Boháč má krásné roucho z drahého červeného hedvábí, šarlatu, a jemného bílého plátna, kmentu — Lazar polonahý jen roztrhané hadry.

Lazar spíná ruce k modlitbě — boháč se nemodlí, nemyslí na Boha, myslí jen na jídlo. (Jeho bohem je břicho a dobré jídlo.)

Lazar je trpělivý, ač má bídu — boháč na něj zlostně posílá psy. Ale psi jsou k němu vlídnější než boháč.

Konečně Lazar bídou a hladu zemřel. Báł se smrti? Ne, umřel klidně a rád a byl odměněn za svou zbožnost a trpělivost rájem. — I boháč musel umřít. Umřel rád? Ten se jistě smrti hrozně báł a umíral hrozně těžce; ale proti smrti není ani bohatému pomoci. A kam přišel? Do pekla.

Tělo obou přišlo do hrobu, tam si byli rovni. Tam se

z obou stal prach a popel. Ale kam přišla duše prvního a kam druhého?

Proč přišel Lazar do nebe? — protože byl chudý? Ne, ale protože byl zbožný, trpělivý a ctnostný, a Pán Bůh jej za to ještě neodměnil zde na světě, (naopak, nechal jej mnoho trpěti, aby jej zkoušel.) A proč přišel boháč do pekla? Protože byl bohatý? Ne, ale protože byl zlý a bezbožný a svého bohatství hříšně užíval. Při tom užil už zde na zemi všeho dobrého, ačkoli si toho nezasloužil. Nyní je to tedy naopak: Zbožný žebrák, který na zemi trpěl, se nyní raduje; a bezbožný boháč, který se na zemi radoval, nyní trpí.

Co znamenají slova: „Vzpomeň si, že jsi měl v životě svém jen věci dobré a Lazar jen zlé.“ To znamená: Ty jsi měl v životě jen samé věci dobré, samé radosti, a nezasloužil jsi je; a Lazar měl jen zlé — jen samé utrpení a bolesti, ačkoliv si zasloužil věci dobré. Nyní to proto musí býti naopak; jinak by to nebylo spravedlivé; neboť Pán Bůh je spravedlivý.

Ale proč Pán Bůh neodpustil boháči jeho hříchy jako mnoha jiným hříšníkům? Protože jich nelitoval a na Boha a lítost ani nemyslel.

(Lazar však nepřišel hned do nebe — Lazar přišel „do ráje k Abrahamovi“ nebo „do lůna Abrahamova.“ Kam je to? Do předpekli. Proč?)

Jak skromný byl pyšný boháč na věčnosti! Přál si jen kapičku vody. Proč myslel, že ho Abraham vyslyší? Protože byl Žid a tedy potomek Abrahamův. Ale co mu řekl Abraham? Není to možné: 1. protože jsi za všechno dobré, co jsi kdy učinil, přijal již svou odměnu v životě pozemském, kdežto Lazar nebyl dosud za svou zbožnost odměněn. Je to tedy docela spravedlivé; 2. a pak je to vůbec nemožné, protože mezi nebem a peklem je nesmírná propast; to znamená: kdo je v nebi, nemůže už nikdy do pekla a kdo je v pekle, nemůže už nikdy do nebe.

Ve 4. a 5. třídě: Oč žádal potom boháč? Když jemu nebylo již pomoci, tedy žádal, aby poslal Lazara k jeho pěti bratřím. Neboť byli podobně lehkomyšní jako on. Také jen jedli a pili, užívali světa a bavili se; na smrt nemysleli a v život věčný nevěřili říkajíce: „Po smrti nic není, proto užívejme světa, dokud můžeme.“ Ale co mu odpověděl Abraham? „Mají Mojžíše a proroky, t. j. Pán Bůh

jim už poslal Mojžíše a proroky, aby je poučili o životě věčném a o tom, co mají dělat, aby jej dosáhli. Není tedy třeba, aby jim znova někoho posílal. Ať jen poslouchají a činí, co jim káže Mojžíš a proroci.“

Co na to řekl zas boháč? Že oni Mojžíše a proroků neposlouchají, t. j. že nevěří tomu, čemu je učí jménem Božím Mojžíš a proroci o životě věčném. Tedy jinými slovy: „Otče Abrahame, oni tomu nevěří, že bude po smrti odplata a život věčný, ale kdyby k nim přišel někdo z onoho světa (ze záhrobní), tedy by uvěřili a polepšili by se a činili pokání.“ — Co však na to řekl Abraham? Kdo nevěří Mojžíšovi a prorokům, neuvěřili by ani, kdyby někdo z mrtvých vstal a přišel k nim, řekli by mu zase: Ty jsi nevstal z mrtvých, ty nic nevíš.

NAUČENÍ 1. (pro 4. a 5. třídu):

Děti! Podobně mluvívají i dnes někteří lehkomyšní a nevěřící lidé. Také nevěří, že je po smrti nebe, očistec a peklo — že je ještě život věčný, v němž každý bude za své skutky spravedlivě odměněn nebo potrestán; a když jim to někdo připomene, říkají: Kdyby někdo z mrtvých vstal a přišel z onoho světa k nám a řekl nám, jak to tam vypadá, tedy bychom uvěřili. Ale učiní to Pán Bůh, aby je přesvědčil? Neučiní. Protože k nám už poslal někoho z onoho světa. Koho? Svého Syna Pána Ježíše; není tedy potřeba, aby nám posílal ještě někoho jiného. A kdo nevěří jemu, ten by neuvěřil, ani kdyby někdo z mrtvých vstal a přišel k nám.

NAUČENÍ (ve 2. třídě):

„Co člověk rozsévá, to bude i žítí.“ — Pán Bůh je spravedlivý. — Pán Bůh odměňuje a trestá podle toho, jak si kdo zaslouží. Ale neodměňuje a netrestá vždycky hned. Zde na zemi to často není ještě vidět. Zde se někdy zdá, jako by Pán Bůh nebyl spravedlivý. Zde se někdy stává, že hříšníkově se vede dobře jako boháčů v evangeliu — a člověk zbožný, ctnostný a spravedlivý má někdy samé neštěstí, bídu a utrpení jako chudý Lazar. Ale tak to nezůstane. Po smrti, zvláště při posledním soudu se ukáže, jak je Pán Bůh spravedlivý. Potom Pán Bůh odmění nebo potrestá každého podle toho, co si zde na zemi zasil. Kdo rozséval, t. j. činil skutky dobré, bude odměněn; kdo rozséval, t. j. činil a šířil skutky zlé, bude potrestán.

Proto často říkejme Pánu Bohu při ranní modlitbě: Pane Bože, já chci dnes rozsévati jen dobré! Já chci konati jen dobré! Pomáhej mi v tom!

VĚTY PAMĚTNÉ:

„Bůh je soudce spravedlivý,
odplatí každému podle skutků jeho!“

B.

Sedm hlavních hříchů.

Na tabuli se zavěsí obraz hoduujícího boháče a z příběhu se vyvodí sedm hlavních hříchů asi takto:

Proč přišel boháč do pekla? Protože měl mnoho hříchů. Jaký byl na příklad? Byl l a k o m ý. To je hřích l a k o m s t v í. (Na tabuli do druhé řádky). Měl všeho dost; ale nedal žebrákovi ani drobty. Také nikomu nic nepřál, ale chtěl míti všechno sám; byl tedy z á v i s t i v ý — ten hřích se jmenuje z á v i s t (na tabuli). Nosil drahé šaty, měl mnoho peněz, veliké bohatství, veliký dům, měl všeho dost, proto si o sobě mnoho myslel a vyvyšoval se nad jiné — s chudými, zvláště s chudým žebrákem ani nemluvil, ale pohrdal jím. Byl tedy jaký? P y š n ý — p ý c h a (na tabuli). — Co dělal celý den? Modlil se? Pracoval? Nemodlil se a nepracoval. Jaký byl tedy, když nic nedělal? Byl l í n ý — l e n o s t (na tabuli). Ale něco přece dělal. Copak dělal celý den? Jen stále hodoval, jedl, pil a bavil se; byl tedy často opilý. Kdo mnoho jí a pije a má ze všeho nejraději jídlo, ten se často přejí a opije, ten je nestřídmý v jídle a pití. Boháč byl tedy také n e s t ř í d m ý — n e s t ř í d m o s t (na tabuli). A při těch hostinách, při stálém jídle a pití se také se svými přáteli neslušně bavil, mluvil a zpíval s nimi nestydaté řeči a písně, choval se nestydatě k ženám a dívkám, které jím posluhovaly, zvláště když byl opilý. Byl tedy n e s t y d a t ý — n e s t y d a t o s t (na tabuli). — A když mu nebylo něco po chuti, hned se zlobil a vztekal. Také na ubohého Lazara se zlobil, že mu chodí na oči, poslal na něj psy a choval se k němu hrubě, Byl tedy také z l o s t n ý. H n ě v n e b o z l o s t (na tabuli). Kolik je to už hříchů? Sedm. Měl však ještě mnoho jiných hříchů, ale tohle byly jeho h ř í c h y h l a v n í.

Nyní si ty jeho hlavní hříchy vyjmenujeme (a napíšeme) po pořádku:

Pýcha,
lakomství,
nestydatost (nečistota nebo smilstvo),
závist,
nestřídmost,
hněv a
lenost.

To je sedm hlavních hříchů. Opakuj, jak se jmenují?

PŘECHOD K VÝKLADU:

Děti! Ty hříchy jsou velmi nebezpečné, protože jsou jako jedovaté kořeny, ze kterých vyrůstají jiné hříchy. S počátku jsou malé a lehké, ale potom se z nich mohou státi hříchy veliké a těžké, jako to bylo u boháče v podobenství.

O těch hříších se dnes budeme učit.

VYSVĚTLENÍ:

Kde se v nás berou ty hříchy? Pýcha, lakomství, nečistota, závist, nestřídmost, hněv a lenost? Ty pocházejí ze zlých náklonností, které v sobě máme po prvotním hříchu. Nejprve se v nás ukazují jen jako sedm zlých náklonností, jako sedm jedovatých kořínků, jako koukol, který roste v duši. Necháme-li je růst a nevytrháme je, vyrostou z nich malé hříchy. Když pak si na ně zvykáme a nepřemáháme je, stanou se z nich nebezpečné návyky a na konec i velké hříchy.

1. *Pýcha*. — První taková nebezpečná náklonnost a nebezpečný hřích je pýcha. Také jí říkáme: nadutost nebo domýšlivost. Pyšný o sobě mnoho myslí, stále se chlubí, mluví nejraději o sobě, všude vystrkuje své já a jinými pohrdá. — Boháč v podobenství byl pyšný. Měl mnoho peněz, měl bohatství, měl veliký dům, nosil krásné drahé šaty, proto o sobě myslel, že je víc než jiní a jinými pohrdal; zvláště pohrdal chudým Lazarem. (A zatím byl chudý Lazar Pánu Bohu tisíckrát milejší než on.)

Kdo byl ještě pyšný? Pyšní andělé. Egyptský faraó. Jak zpupně odpověděl Mojžíšovi? „Neznám Hospodina“, t. j. co

je mi do vašeho Hospodina... tady já jsem pánem! Ale Pán Bůh jeho pýchu pokořil. — Kdo ještě byl pyšný? (Nedávno jsme se o něm učili.) Fariseus. (Podobenství o fariseovi a celníkovi.) Jak pyšně se modlil? A jak pyšně se při tom choval! Fariseové byli vůbec pyšní.

Líbí se vám pýcha? Líbí se Pánu Bohu? Pýcha je protivná a odporná Bohu i lidem. Proto praví Písmo svaté: „Bůh se pyšným protíví, ale pokorným (jako byl publikán) dává milost svou.“ (Opakovati!) Pyšným Pán Bůh nedá svou milost a nechává je padati do neštěstí. Proto praví přísloví: „Pýcha předchází pád.“ Co řekl Pán Ježíš o těch, kteří se pyšní a povyšují? „Kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen.“ (Opakuj!)

Také mnohých dětí se často chytá malá pýcha a marnivost. Některé děti si na sobě a na svých přednostech moc zakládají, chlubí se svými šaty, svou chytrostí nebo tím, že mají bohaté rodiče, — chtějí být všude chváleny, vyvyšují se nad jiné a jinými pohrdají. Některé dívky si třebas mnoho zakládají na své hezké tváři, na svých vlasech a pěkném účesu nebo pěkném klobouku; proto se dívají stále do zrcadla, aby se samy sobě i jiným líbily. Taková malá pýcha, která si zakládá na nicotných věcech, na příklad na pěkných šatech, vlasech, očích a chce se stále jiným líbiti, se jmenuje marnivost (nebo ješitnost).

Když některé dítě o sobě myslí, že je hezké a chytré a není to pravda, pak je ta jeho marnivost velmi hloupá a každý se jí vysměje. Ale když je některé dítě opravdu hezké a chytré, má si na tom zakládat a chlubit se tím? Proč ne? (Od koho to má?) Protože to nemá ze sebe, ale od Pána Boha a Pán Bůh by mu ty přednosti mohl zase vzít. Má proto za ně Pánu Bohu pokorně děkovat.

Děti, nebuďte pyšné, ani marnivé, nebuďte jako pyšný páv nebo krocan, ale buďte skromné a pokorné! Opakem pýchy je pokora, opakem marnivosti skromnost.

Děti, ptejte se často při večerním zpytování svědomí: Byl jsem dnes pyšný nebo marnivý?

Při opakování možno přečísti Hruškovu bajku: Pýchavka, (Jiskry z popela str. 84).

2. *Lakomství*. — Druhý hlavní hřích je lakomství. Boháč byl také lakomý. Měl všeho dost, ale nedal chudákovi ani drobty. Lakomý člověk nechce nikomu nic dát. Některé děti jsou ještě malé a už jsou lakomé; nikomu nic nedají. Když lakomé dítě dostane jablko nebo koláč, nedá nic bratříčkovi nebo sestřičce, nerozdělí se s ním, chce všechno jen samo. — Co má lakomý nejraději? Lakomí lidé mají ze všeho nejraději peníze. Kdo byl zvláště lakomý? Jidáš. Peníze měl na konec raději než Pána Ježíše.

Děti! Nebuďte lakomé! Ale když máte něco, co jiný nemá, když dostanete jablko, koláč..., rozdělte se rády s druhými, zvláště s chudými, a buďte k nim štědré! Opakem lakomství je štědrost.

3. *Nečistota*. — Třetí hlavní hřích je nečistota, nestydatost nebo také smilstvo. Ten ošklivý hřích měli lidé před potopou a potom v Sodomě a Gomoře. Proto je Pán Bůh tak hrozně potrestal. Také boháč byl nestydatý. V kterém přikázání zakazuje Pán Bůh tento hřích? Hřích nestydatosti zakazuje Pán Bůh v 6. přikázání. — Děti, buďte stydlivé a nedovolte, aby se u vás zahrnul tenhle lákavý a nebezpečný hřích! Komu se líbí hřích nečistoty, podobá se nečistému zvířátku, které si libuje v nečistotě — nebo žabám, kterým se líbí nečisté a smrduté kaluže. (Srv. Jiskry z popela, str. 29, bajka: Žáby.) Opakem nečistoty je ctnost čistoty a stydlivosti.

4. *Závist*. — Čtvrtý hlavní hřích je závist. Závistivý je ten, kdo jinému nic dobrého nepřeje. Závistivý nesnese, aby měl druhý něco lepšího než on sám; a má radost z cizí škody (škodolibost). Některé děti jsou nepřející a závistivé. Nemohou vidět, když má někdo něco lepšího nebo když je chytřejší nebo hodnější než oni. Závidí spolužáku, že je chválen, že má samé jedničky, že ho má pan učitel zvláště rád, že něco umí, co on neumí... Kdo pak byl závistivý? Závistivý byl nejprve ďábel. (Záviděl lidem jejich štěstí.) Potom Kain a bratři Josefovi.

U větších dětí zde možno vypravovat podobenství o dělnících na vinici, v němž Pán vytýká prvním dělníkům závist. První dělníci záviděli posledním, že dostali tolik jako oni, ačkoli tolik nepracovali. Neměli však příčiny

k závidění, protože dostali mzdu spravedlivou, jakou si sami smluvili. Měli tedy přátelé i druhým, že jim Pán z veliké dobroty dal tolik jako jim. V životě se často stává, že Pán Bůh někomu prokáže velikou milost, kterou nám neprokáže. Tu mu máme přátelé a nemáme mu závidět.

Děti! Přemáhejte v sobě závidění! Závidění je ošklivé a jedovatý hřích. Závidivý říká: Jen já, ty ne! Když to nemám já, nesmíš to mít ani ty. — Závidivý nemá žádnou radost, protože stále vidí, že někdo je šťastnější než on a to ho zlobí a trápí. Závidivý se někdy až užívá závidění. Proto se říká: „bledá závidění“. — Nemějte také radost z cizího neštěstí a z cizí škody, nebuďte škodolibé. — Nebuďte nepřijíací, ale přijíací. „Radujte se s radujícími a plačte s plačícími.“ (Ve starých čítankách byl pěkný a velmi působivý článek — báseň: „Lakomý a závidivý“ — který výborně ukazoval zlobu závidění). — Opakem závidění je příznivost (= přejícnost).

5. *Nestřídmost*. — Pátý hlavní hřích je nestřídmost. Boháč v podobenství byl nestřídmý. Co měl nejraději? Dobré jídlo a pití — to mu bylo milejší než jeho duše a Pán Bůh. Kdo má příliš rád jídlo, kdo mnoho jí a pije — nebo chce jíst a pít jen samé dobré věci, čili je v jídle vybíravý a mlsný, ten je nestřídmý.

Mnohé děti také mají příliš rády jídlo a pití, a pro dobré jídlo — pro vuřta v pátek, udělají třebaš těžký hřích. — A když jedí něco dobrého, nemají nikdy dost a nevědí, kdy přestat; když jdou podle cukrářského krámu, nedovedou si nic odepřít.

Musíme jíst a pít, abychom zahnali hlad, ale nemáme jíst a pít přespříliš, i když je jídlo dobré. Máme umět v pravý čas přestat. Tak je to statečné, krásné a zdravé. Je pro to pravidlo: „Jez do polosyta, pij do polopita, budeš dlouho živ!“ — Nemáme také jíst příliš často, třebaš desetkrát za den. (Ježíšek jedl jen dvakrát za den.) — A pak se neučte mlsat! Mlsání je také nestřídmost.

Zvláště si nezvykejte jíst mnoho masa a pít lihové nápoje!

Děti! Učte se střídmosti! Učte se někdy také zbytečné dobré jídlo si odepřít z lásky k Pánu Bohu a postit se! Půst je Pánu Bohu milý a je zdravý pro duši i pro tělo —

prospívá tělu i duši. Mnoha jídly a zvláště samými dobrými jídly se tělo zhýčká a zkazí a zbujní, takže potom nechce sloužit ani duši ani Pánu Bohu. — Opakem nestřídmosti je střídmost.

(U větších dětí možno při opakování přečísti Hruškovu bajku: „Koně a lidé“ z Jisker z popela str. 9. nebo „Kachny“ na str. 38. nebo „Chroust a včela“ str. 55).

6. *Hněv.* — Šestý hlavní hřích je hněv. Hněvivý je ten, kdo je netrpělivý a kdo se hned rozčiluje. Kdo byl hněvivý? Kain. A co nakonec povstalo z jeho hněvu? Z hněvu povstává nepřátelství, nenávisť, hádky, pranice a někdy také i vraždy. Proto musíme hněv přemáhat hned, dokud je malý.

Některé děti jsou velmi hněvivé, a někdy až jako vzteklé. Když jim něco není po chuti, hned dupají, vztekají se a křičí a myslí, že všechno musí být hned tak, jak oni chtějí! — Chlapec třebas nedá pozor a narazí na stůl; a hned do něho vztekle bije a křičí: „Ty pitomý stole!“, jakoby stůl za to mohl, že on byl nešika. — Někdo se zas učí úlohu, ale učení mu nechce jít do hlavy, proto zlostně praští knihu, jakoby kniha za to mohla. — Dítě se ráno obouvá, tu se mu přetrhne tkanička a hned je tu zlost a netrpělivost. Nebo nemůže hned najít boty; a když je potom najde, pomstí se jim, že jimi praští do kouta. — Některé děti se zlobí i na špatné počasí. Ale od koho pochází počasí? Od Pána Boha. Je taková zlost moudrá? — Někdo běží po schodech a neopatrně vrazí do druhého, a ten se hned vzteká. Nebo někomu nevědomky šlápne na nohu nebo o něj nevědomky zavadí a druhý se hned rozčiluje, zlobí, nadává a pere.

Děti! Je taková netrpělivá hněvivost a vztek něco krásného? Líbí se vám? Člověk zlostný a vzteklý bývá jako bez rozumu, neboť zlost zaslepuje rozum. Proto říkáme, že zlost je slepá, to jest zaslepená.

Proto ji hned přemáhejte, a když vás popadne hněv a netrpělivost, zatněte zuby a mlčte... a vzpomeňte si na trpělivého a mlčenlivého Spasitele! Jak se choval Pán Ježíš, když se mu posmívali, když ho bili, bičovali a trním korunovali? Zlobil se a vztekal se? Ne, ale mlčel trpělivě. Co je statečnější? Trpělivě mlčet, nebo se vztekat, prát a nadávat?

Děti, zpytujte nyní své svědomí a ptejte se: Byl jsem hněvivý, netrpělivý a zlostný, když se mi stalo něco nemilého a nepříjemného? Nadával jsem ve vzteku a pral jsem se? Byl jsem na někoho dlouho rozhněván, takže jsem s ním ani nemluvil (jako Kain s Abelem)? A jestliže ano, hled, ať se s ním ještě dnes smíříš! A od nynějška, děti, když se vám stane něco nepříjemného, přemozte hned zlost a řekněte si: Pane Ježíši, k vůli tobě se přemohu! Chci se od tebe učit trpělivosti, tichosti a mírnosti! K tomu nás sám Pán Ježíš vyzývá slovy: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a mírný (pokorný) srdcem!“

Opakem hněvu je tichost a mírnost.

7. *Lenost.* — Poslední hlavní hřích je lenost nebo zahálka. Boháč byl pyšný, lakomý, nestřídmý, zlostný a také líný. Ráno dlouho spal a někdy teprve před polednem vstával; potom seděl dlouho v poledne u stolu a bavil se a večer zase tak; práce a modlitba ho nebavila, proto celý den nic nepracoval ani se nemodlil.

I mnohé děti bývají lenivé. Ráno se jim nechce vstávat, válí se líně dlouho v teplé posteli, ačkoli jsou už dost vyspalé, protože spaly už 8, 9 i 10 hodin a některé ještě déle, zvláště v neděli — ač slunce už dávno vyšlo a zvony kostelní je volají. — Také do modlitby se jim nechce a každá modlitba jim trvá dlouho. — Také k učení jsou líné a k práci; napřed se jdou bavit a vztekat — a školní úlohy dělají až v poslední chvíli; rodičům nechtějí v ničem pomoci, ačkoliv vidí, jak se rodiče namáhají a jak již nemohou; když je rodiče zavolají, nejdou hned na zavolání, ale loudají se líně; a když jim uloží nějakou práci, nechce se jim do ní a hned od ní utekou nebo ji odbudou. Nejraději by si jen hráli a válely se a zabíjeli drahocenný čas.

Línému se nechce do těžké a nepříjemné úlohy a práce, proto ji stále odkládá. „Pojď a napiš si úlohu!“ volala maminka na Andu. „Až potom mami!“ — ale „potom“ se chtělo spat — ráno se nechtělo z postele — a ve škole pak bylo zle, neboť Anda neměla početní úlohy. To je nešťastné „potom“ lenochů!

Děti! Je lenost krásná? Je lenost rozumná? Prospívá lenost tělu a duši? Naopak, škodí tělu, protože tělo zhýčká a slábne, kdežto prací tělo sílí. Lenost škodí

zvláště duši. Líný a zahálčivý člověk z dlouhé chvíle dělá hříchy; ďábel má na něho větší moc a svádí ho. Proto říkáme: „Zahálka je počátek (matka) všech hříchů.“

Děti! Je práce smutná? Ne, práce je radostná, ale musíme si na ni zvyknouti a zamilovati si ji.

Zde možno přečísti Hruškovu bajku: „Motýl a včela.“

Včelička, vesele bzučíc, zapadla za motýlem na veliký květ slunečnice. „Včelko,“ hovořil tu k ní motýl, „říkávají o vás včelách, že jste jenom samá práce a práce, a já, kdy vás kde kterou potkám, slyším, že si jen zpíváte a plesáte.“ „Zpíváme a radujeme se právě proto,“ dí včelka skromně, „že stále pracujeme, neboť práce dodává pravé radosti životu a radost ze života dodává chuti do nové práce.“

Vzpomeňte si na pohádku o lenochu a kopřivách: Jak Pán Ježíš na prosbu svatého Petra dal narůst pod lenochem kopřivám.

Je-li dosti času, možno zde přečísti bajku Hruškovu „Včela a vrabčice“ (Jiskry z popela strana 65.) nebo vypravovati poučnou pohádku o dvou bratřích: pracovitém a lenivém, ve službě u krále Času z Tomíška, Dětským duším. (Promluva 45.: Využívej času!) Tato promluva je vůbec pro děti velmi praktická a působivá. Zvláště je třeba navádět děti k tomu, aby si zvykaly včas a časně a rychle vstávat. — „Ranní ptáče dál doskáče.“

NAUČENÍ:

Děti! Nebuďte líné! Jsme stvořeni k práci a modlitbě — nikoli k zahálce a zábavě. Práce a modlitba má člověka těšit. Nezvykejte si modlitbu a práci nedbale odbývat. — Zvykejte si včas a hned vstávat, konejte pořádně ranní a večerní modlitbu, konejte rády, svědomitě a pořádně každou úlohu a každou práci, která se vám uloží ve škole, nebo kterou vám uloží rodiče; a nabízejte se samy rodičům k práci a pomoci! Buďte pilné, pracovité a pořádné! Nestyďte se za žádnou práci, nevyhýbejte se žádné práci a konejte všechno pořádně, svědomitě a důkladně! Pak vás bude práce těšit.

Učte se tomu již od mládí, neboť to je velmi důležité pro život. Lidi pracovité, pilné, svědomité a pořádné má každý rád, protože se na ně může spolehnout. Takoví se ve světě neztratí. Lenochy a lidi nedbalé, které práce netěší a kteří

každou práci jen odbudou anebo zkazí a zpackají, nemá nikdo rád; na ty se nemůže nikdo spolehnout.

Jsme zde na zemi ne k zábavě, ale abychom vykonali co nejvíce dobrého. A nevíme, kolik času nám na to Pán Bůh popřeje. Proto máme času, který nám Bůh dal, co nejvíce využít, abychom si nashromáždili co nejvíce pokladů (dobrých skutků) pro nebe. Písmo svaté nás napomíná: „Čiňte dobré, dokud máte čas!“ (Opakovat!)

A teď se zpytujte a ptejte se: Byl jsem také často nebo aspoň někdy líný? Líný na vstávání? Líný na modlitbu ráno a večer? Líný na učení a na práci?

Opakem lenosti je horlivost v dobrém. A umiňte si, že budete v každé práci, v modlitbě a ve všem dobrém horliví.

SHRNUTÍ:

Vyjmenuj mi ještě jednou všech sedm hlavních hříchů!

Nyní znáte sedm nebezpečných hlavních hříchů a nebezpečných náklonností a návyků. Hleďte proto stále proti nim bojovat a cvičit se v sedmi ctnostech opačných.

Ve 4. a 5. třídě: Které jsou opačné ctnosti? Napíšeme si je:

Místo pýchy a marnivosti máme mít:	pokoru a skromnost.
Místo lakomství	štedrost.
Místo nečistoty	čistotu a stydlivost.
Místo závisti	přejícnost nebo přiznivost.
Místo nestřídmosti	střídmost.
Místo hněvu	tichost.
Místo lenosti	horlivost.

To je sedm hlavních ctností. Vyjmenuj je, N.!

NAUČENÍ (ve 2. třídě):

Děti! Už se blíží čas, kdy Pán Ježíš přijde do vašeho srdce. Proto hleďte, abyste mu své srdce dobře připravily, aby v něm nebyly jedovaté kořeny sedmi hlavních hříchů. Jakmile tedy zpozorujete, že vám v srdéčku vyrůstá jedovatý plevel některého hlavního hříchu: pýchy, závisti, nestříd-

mosti, zlosti nebo lenosti, hned s ním ven! Hned ho vytrhejte! A místo těchto jedovatých bylin tam pěstujte krásné ctnosti: pokory, čistoty, přejícnosti, střídmosti, tichosti a mírnosti, pracovitosti a horlivosti. A stále myslíte na příklad Pána Ježíše!

Z K A T E C H I S M U

je v tomto svazku probrána podle čísel článků Kubičkova katechismu tato látka:

(O čem jedná celá katechese, je udáno písmenem *K.* s číslem katechese; ostatní látka číslem stránky. Větší číslíce znamenají pojednání soustavnější, malé jen příležitostnou zmínku.)

Věř pravdy Boží!

2. Boží pravdy. Písmo svaté	11, 220.
6. Bůh je trojjediný (Skoro úplně)	183—186.
7. Prozřetelnost Boží (v přírodě a v péči o nás) 297n, 125, 277.	
13. Náš Vykupitel — Ježíš Kristus (Úplně).	K. 14, 182n.,
203, 207, 228, 294.
14. Ježíš Kristus — Bůh a spolu člověk. Skrytý život
Páně (Úplně)	K. 15.
15. Veřejný život Páně (Úplně)	K. 16.
16. Jméno „Ježíš“. „Beránek Boží“	191n., 214—216.
20. Církev svatá. — Loď Církve svaté	276n.
21. Nástupcové apoštolů	219.
29. Musím umřít: Buď připraven na smrt. Smrt
šťastná a nešťastná	282, 254.
30. Křesťanský pohřeb	K. 26. zvláště 286n.
34. Věřím v těla vzkříšení	287.

Hleď si milosti Boží!

37. Milost posvěcující	242
39. a 40. O křtu svatém	K. 19, 186—188.
43. Pán Ježíš přislíbil a ustanovil svátost oltářní	K. 29, 205n.

44. Pojdte, klaňme se jemu !	72, 73, 114, 327, 330.
45. Náš kostel — dům Boží	146, K 18, zvl. 238.
49. Duchovní přijímání	230n, 311.
50. Pán mě volá k svému stolu	230n.
51. Pobožnost k svatému přijímání	K. 22, zvláště 262—264.
52. Pokání. (Litost, předsevzetí, zpověď)	270—273.
54. Bez litosti není odpuštění	K. 23.
57. a 58. Pokora při svaté zpovědi. Farisejská ne- kajícnost	410, 412.
59. Dostiučinění	175n.
61. Poslední pomazání (Úplně)	K. 21.
63. a 64. Sňatek manželský	231n.
68. Modleme se náležitě	146, K 34, 352n.
69. Kdy se modlití. (Ráno a večer. Modlitba před jídlem a po jídle)	131, 229, 304.
70. Otče náš — modlitba Páně (Úplně)	K. 33—K. 37.
— Zdrávas Maria (Úplně)	K. 3, 37—39.
— Anděl Páně (Úplně)	K. 2.
— Růženec	K. 12.

Plň zákon Boží!

72. a 74. Svatá víra (pochybovačnost a nevěra)	10.
75. Doufej v Hospodina !	277, 281n.
77. Největší přikázání (Úplně)	K 31.
78. Druhé přikázání Boží. — Znesvěcování jména Ježíš	130, 162—164.
82. a 83. Třetí přikázání Boží	131, 146.
84. Čtvrté přikázání	132—134, 148.
86. Milovati budeš bližního svého	K 31, zvl. 340n, K 32, 134.
88. Milujte nepřátele své	341.
100. Půst tělesný a duchovní	176—179, 210—213.
102. Povinnost práce	132, 148n.
103. Přemáhej pokušení !	396—398.

104. Těžký hřích — největší zlo	. 399n.
105. Hlavní hříchy (Úplně) .	. K. 39, B.
107. Tři božské ctnosti . . .	96—98.
112. Doba vánoční	. K 11.

O B S A H.

Katechese k Novému zákonu.

	Strana
1. Zvěstováno narození Jana Křitele (Pro 4., též 3. tř.)	7
2. Panna Maria matkou Vykupitele. Anděl Páně zvěstoval Vykupitele. (A. Život Panny Marie. B. Zvěstování. C. Výklad modlitby: Anděl Páně) (2 katechese pro 2.—4. tř.)	13
3. Panna Maria navštívila svatou Alžbětu. Narození svatého Jana. Výklad modlitby: Zdravas (2 katechese pro 2.—4. tř.)	29
4. Narození Ježíše Krista. Pastýřové u jesliček (2 katechese pro 2.—4. tř.)	39
4a. Narodil se Kristus Pán. Pastýřové u jesliček (2 jiné katechese pro 2.—4. tř.)	59
5. Vánoce. Vánoční vzpomínky. Jesličky. (Vánoce v rodině. Vánoce v kostele. Vánoce v duši. Dárky od Ježíška) (Pro 2.—4. tř.)	75
6. Jak Simeon uviděl Spasitele. Obětování Páně. (Svátek Hromnic. Víra, naděje a láska) (Pro 2.—5. tř.)	85
7. Příchod mudrců. (A. pro 2. a 3. tř. — B. pro 3. a 4. tř. Missie a dílo svatého dětství)	99
8. Král Herodes a dítě Ježíš. Betlemská pacholátka. Útěk do Egypta a návrat do Nazareta (Pro 2. a 3. tř.)	119
9. Svatá Rodina v Nazaretě. Ježíšek — náš vzor (Pro 1., 2. a 3. tř.)	127
10 A. Dvanáctiletý Ježíš v chrámě (Pro 2.—4. tř.)	136
10 B. Skrytý život Páně v Nazaretě. Mládeneček Ježíš našim vzorem (Pro 3., 4. a 5. tř.)	147

10a.	Život v domku nazaretském (Pro 4. a 5. tř.) . . .	150
11.	Svátky doby vánoční. Katechese liturgická. (Zneuctívání nejsvětějšího jména Ježíš) (Pro 4. a 5. tř.) . . .	157
12.	Tajemství radostného růžence. (Modlitba růžence a přehled dějin dětství Páně) (Pro 3.—5. tř.) . . .	164
13 A.	Působení Jana Křitele. (Pokání, půst a sebezápor) (Pro 2.—5. tř.) . . .	171
13 B.	Pán Ježíš pokřtěn. (Nejsvětější Trojice. Křest svatý) (Pro 2.—5. tř.) . . .	180
14.	Druhý článek víry. (Kdo je Pán Ježíš?) (Pro 4. a 5. tř.)	189
15.	Třetí článek víry. (Vtělení, narození a dětství Páně. Kdo je Panna Maria, svatý Josef a Ježíšek) (Pro 4. a 5. tř.)	198
16 A.	Pojďme za ním. (O době svatopostní a postu) (Pro 2., 3., 4. a 5. tř.) . . .	208
16 B.	První učedníci Páně (Pro 3. a 4. tř.) . . .	214
16 C.	Kterak učil Pán Ježíš. (Učení Páně, věřící, apoštolové a jejich nástupci, Písmo svaté) (Pro 4. tř.) . . .	217
17.	Pán Ježíš proměnil vodu ve víno. První zázrak Páně. (Pane Ježíši, buď našim hostem! Pán Ježíš nás zve k svému stolu. — Sňatek manželský) (Pro 2.—4. tř. ; též 1. tř.)	221
18.	Kterak Pán Ježíš vyhnal prodavače z chrámu. (Chování v chrámě) (Pro 4. tř.) . . .	233
19.	Rozmluva Páně s Nikodémem o novém zrození ve křtu svatém (Pro 3.—5. tř.) . . .	239
20.	Pán Ježíš uzdravuje nemocné. Uzdravení ochrnutého (Pro 1., 2., 3. a 4. tř.) . . .	242
21.	Jak Pán Ježíš pomáhá nemocným. Svátost pomazání nemocných (Pro 3.—5. tř.) . . .	248
22.	O setníkovi v Kafarnaum. (Příprava duše na svaté přijímání) (Pro 2.—4. tř.) . . .	257
23.	Pán Ježíš odpustil hříchy Magdaleně. Hříšnice Magdalena vzorem lítosti a kajivosti (Pro 2.—4. tř.) . . .	264
24.	Pán Ježíš utišil bouři na moři (Pro 2.—4. tř.) . . .	273
25.	Pán Ježíš vzkřísil dceru Jairovu (Pro 1., 2.—4. tř. . .	278